3 1761 04568496 6

CYRILLUS

P. E. PUSEY

Londini

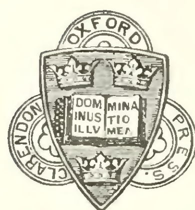

APUD

ALEXANDRUM MACMILLAN

SANCTI PATRIS NOSTRI

CYRILLI

ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI

IN XII PROPHETAS

POST PONTANUM ET AUBERTUM

EDIDIT

PHILIPPUS EDVARDUS PUSEY, A.M.

VOL. II.

Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς αἰῶνα αἰῶνος.
Ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου.

Oxonii

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

M.DCCC.LXVIII

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΝΑΟΥΜ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ἝΚΑΣΤΟΣ τῶν ἁγίων προφητῶν ἐπί τινι χρησίμῳ καὶ a ἀναγκαίῳ παρελαμβάνετο πράγματι κατὰ καιροὺς τοῖς θείοις ὑπηρετήσων νεύμασι, καὶ τὰς ἄνωθεν εἰς ἀνθρώπους διαπορθμεύσων φωνάς. καὶ οἱ μὲν ἐκδεδιττόμενοι πλημμελοῦντα τὸν Ἰσραὴλ, τὰς ἐσομένας αὐτοῖς προαπήγγελλον συμφορὰς, καὶ εἰ μὴ δρᾶν ἕλοιντο τὰ θυμήρη Θεῷ, δεινοῖς καὶ ἀφύκτοις περιπεσεῖσθαι κακοῖς ἠπείλουν ἀναφανδόν· οἱ b δὲ καὶ αὐτὰ τὰ συμβεβηκότα παραφέροντες εἰς μέσον, καὶ τοῖς πεπονθόσιν ἐπιστυγνάζοντες, ἀνέπειθον εὐφυῶς διαβιῶναι ἐθέλειν ἐπεικέστερον, οὕτω τε λοιπὸν ἐκκρούεσθαι τὴν ὀργήν· οἱ δὲ πεπονθότα τὸν Ἰσραὴλ εἰς ἐλπίδα βόσκουσιν ἀγαθὴν, καὶ διακεῖσθαι παρεσκεύαζον, ὅτι πεπραχότες ἀθλίως ἐπί γε ταῖς σφῶν ἁμαρτίαις, εὐημερήσουσι πάλιν ἀνενεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ἐλέῳ τε καὶ χάριτι καὶ δυνάμει Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα εὐ-

Codices B.D. 1. Sic B.D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ναούμ Edd. 2. Sic B.D. 4. πράγματι παρελαμβάνετο inverso ordine D. κατὰ] + τοὺς Edd. κατὰ καιρὸν (pro καιροὺς) post ὑπηρετήσων transp. D. 5. ἐπ' pro εἰς D. 7. αὐτοῖς] αὐτῷ Edd. προαπήγγειλε iid. προαπήγγελον D. 8. ἄρα ἂν pro δρᾶν Edd. 9. ἀφύκτοις] ἀπείροις D. 11. διαβιῶναι B. διαβιοῦν D. Edd. 12. ἀποκρούεσθαι D. 13. βόσκουσιν εἰς ἐλπίδα inverso ordine D. 16. ἀνενεγκόντων] ἀνενεχθέντων D. Statim αὐτοῖς B. αὐτῶν Edd. Neutrum habet D. 17. τὰ assumptum ex D.

475 A. a κόλως πρὸς ὅπερ ἂν βούλοιτο μεταπλάττοντος. τοιοῦτόν τινα καὶ νῦν τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας εὑρήσομεν τὸν σκοπόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἥλω τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα, καὶ εἰς τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐξεκομίσθησαν δορίληπτοι γεγονότες οἱ ταῖς ἐκτόποις ἀποστασίαις καταλυπήσαντες τὸν ἀεὶ προεστηκότα καὶ ὑπεραθλοῦντα Θεὸν καὶ ἀμείνους ἀποφαίνοντα τῶν ἀνθεστηκότων αὐτούς, οἱ μὲν ἤδη τοῦτο πεπονθότες, τοῖς τῆς αἰχμαλωσίας ἐνισχημένοι κακοῖς καὶ δύσοιστον ἔχοντες b ἀθλιότητα διετέλουν· οἱ δὲ δὴ μόλις ἰσχύσαντες ἔξω βρόχων γενέσθαι, καὶ τὴν τῶν Βαβυλωνίων διαφυγεῖν ἀγριότητα, ἐν ἀκαταλήκτοις ἦσαν δείμασι καὶ ἐν ὑποψίᾳ πολλῇ, μὴ ἄρα πως καὶ αὐτοὶ τοῖς ἴσοις κακοῖς ἢ τοῖς ἔτι χείροσι περιπέσωσιν, ἐπιμηνίσαντος αὐτοῖς τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, ἀνέντος τε οὔπω τὴν ἀγανάκτησιν· εἰς τοῦτο δὲ ἤδη δειμάτων ᾔεσαν, ὡς ἐν ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν κατασκίδνασθαι χώραις, μονονουχί τε θητεύειν ἑτέροις, καὶ τούτοις ἀλλογενέσι καὶ εἰδωλολάτραις. οὐκ ἀζήμιον δὲ ἦν τὸ χρῆμα αὐτοῖς· ἐμάν- c θανον γὰρ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι διαζῆν, καὶ παρ' οἷς ἂν εὑρεθεῖεν ἕκαστοι, τὸ αὐτῶν ποιεῖσθαι σέβας ἐν τάξει Θεοῦ. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐμπεπρησμένων τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ καιροὺς διὰ χειρὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τοῖς διασεσωσμένοις ἐπέταττε μὴ καταβαίνειν εἰς Αἴγυπτον, ἱζήσαντας δὲ μᾶλλον οἴκοι τῆς πατρῴας ἔχεσθαι λατρείας, ἐπικουροῦντος αὐτοῦ. ἵνα τοίνυν τὴν τοῦ ἐπανήξειν κατὰ καιροὺς ἔχοντες ἐλπίδα, μὴ λίαν ἄθυμοι διατελοῖεν οἱ ἐξ

Hier. xlix. 10 sqq.

1. περ ἂν om. D. Statim βούλεται D. 2. πραγματείας B. Edd. cf. e infra. προφητείας D. Statim τὸν σκοπὸν εὑρήσομεν inverso ordine D. 4. εἰς τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐξεκομίσθ.] ἀπεκομίσθησαν εἰς τὴν περσῶν καὶ μήδων D. Statim δορύληπτοι Edd. 7. ἀποφαίνοντα] ἐμφαίνοντα iid. 8. αὐτοῖς D. 9. δύσοιστον] δεινὴν D. 10. ἰσχύσαντες] ἴσχυσαν τὸ Edd. γενέσθαι βροτῶν (sic corr. e βροχων) pro βρόχων γενέσθαι D. 11. τῶν assumptum ex B.D. ματαιότητα διαφ. pro διαφ. ἀγριότ. D. 12. μὴ ἄρα] εἰ μὴ ἔτι Edd. 14. ἐπιμηνύσαντος (sic) D. 17. δὲ pro τε D. τούτοις D. τότε B. τοῦτο Edd. 20. ποιεῖσθαι σέβας ἐν τάξει D. σέβας ἐν τάξει π. Edd. 23. ἐπέταττε τοῖς διασεσ. inverso ordine D. 24. οἴκοι δὲ μ. ἱζήσ. inverso ordine D. 25. τοῦ] αὐτοῦ καὶ Edd. 26. καιρὸν D. ἔχοντας Edd. ἄθυμοι D. ῥάθυμοι Edd.

Ἰσραὴλ, παραιτοῖντο δὲ μᾶλλον τὴν ἀπόγνωσιν οἱ γεγονότες αἰχμάλωτοι, καὶ ἀεὶ συντείνοιντο πρὸς εὐχὰς, ἕλοιντό τε προσκυνεῖν τῷ καὶ ἀπαλλάττειν ἰσχύοντι καὶ λυτρῶσαι δυναμένῳ· οἱ δέ γε τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες μὴ ἔτι ταῖς τῶν ἐθνῶν ἐπιμίσγοιντο χώραις· δέχεται τὴν ὅρασιν ὁ Προφήτης παρὰ Θεοῦ κατὰ τῆς Νινευΐ· πόλις δὲ αὕτη τῶν Ἀσσυρίων ἡ προὔχουσα· καὶ ὅτι πεσεῖται προαπαγγέλλει, συγκαταδῃωθείσης αὐτῇ καὶ ἁπάσης τῆς χώρας, ὃ δὴ καὶ τετέλεσται Κύρου τοῦ Καμβύσου καὶ Μανδάνης υἱοῦ Πέρσας τε καὶ Μήδους καὶ Ἐλαμίτας καὶ ἕτερά τινα τούτοις συγκαθοπλίσαντος ἔθνη κατὰ τῆς Νινευΐ. εἷλε γὰρ αὐτὴν κατὰ κράτος, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνῆκε τὸν Ἰσραὴλ, οἴκαδέ τε ἰέναι προστέταχεν ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς. οὗτος μὲν οὖν ἡμῖν ὁ σκοπὸς τῆς προκειμένης πραγματείας· τὰ δὲ ἐφεξῆς, ὡς ἔνι, καὶ ἀνὰ μέρος προσθήσομεν.

[Margin: d; e; 1 Esdr. i. 2 sqq.]

a 476 A.

Λῆμμα Νινευΐ, βιβλίον ὁράσεως Ναοὺμ τοῦ Ἐλκεσαίου. Κεφ. α΄.

Ὁρίζεται πρῶτον τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν, καὶ ἐφ' ὅ τι τε καὶ ὅποι βλέπει χρησίμως διατρανοῖ· εἶτα τίς ὁ λέγων καὶ πόθεν, καθίστησιν ἐναργές. τὸ μὲν γὰρ λῆμμά φησιν, τουτέστιν, ἡ ληφθεῖσά τε καὶ προκειμένη καὶ ἐν χερσὶν προφητεία νοοῖτ' ἂν οὐκ ἐφ' ἑτέροις τισὶ μᾶλλον, ἢ κατὰ τῆς Νινευΐ, ἤγουν τὸ τῆς προφητείας λῆμμα νοείσθω Νινευΐ. ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον Ὅρασις Ναοὺμ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἐλκεσαί. κώμη δὲ αὕτη πάντως που τῆς Ἰουδαίων χώρας. ἐκληψό- b

1. ἀπόγνωσιν D. ἀποκατάγνωσιν B. (?) κατάγνωσιν Edd. Statim οἱ assumptum ex B.D. 3. λυτρώσασθαι D. 4. οἰκοῦντες B.D. ἐνοικοῦντες Edd. Statim μὴ ἔτι B. μὴ D. ἵνα οὐκέτι Edd. 6. τῆς assumptum ex B.D. δὲ om. D. 8. πάσης D. 9. Μανδήνης Edd. ante Migne. correxi ex D. 11. Νινευΐ B.D. Νινευιτῶν Edd. 12. οἴκαδέ τε] καὶ οἴκαδε D. 14. κειμένης Edd. τῆς προκ. ἡμῖν προφητείας ὁ σκοπὸς D. 15. καὶ om. D. 17. τῆς προφητείας] τῆς προφήτου (sic) Pont. τοῦ προφήτου Aub. ἐφ' ὃ τὲ pro ἐφ' ὅ τι τε D. 18. βλέπει B.D. βλέποι Edd. Statim διατρ. χρησίμως inverso ordine D. 19. μὲν γὰρ et τουτέστιν om. D. 20. ληφθεῖσά D. λειφθεῖσά Edd. καὶ alt. assumptum ex D. 21. νοοῖτο D. τῆς—νοείσθω om. D. 22. ἤγουν B. ἢ Edd. 23. ἐλκεσαί B.D. ἐλκεσέ b. Edd. 24. που πάντως inverso ordine D.

μεθα γὰρ οὐχ ὡς ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ὡς ἐκ τόπου μᾶλλον τὸ Ἐλκεσαίου. καὶ τοῦτό φαμεν ἐξ ἀναγνωσμάτων ἔχοντες τὴν παράδοσιν.

2 Θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν Κύριος, ἐκδικῶν Κύριος μετὰ θυμοῦ,
c ἐκδικῶν Κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς
3 τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Κύριος μακρόθυμος καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς
αὐτοῦ, καὶ ἀθῳῶν οὐκ ἀθῳώσει.

Βαθὺς ὁ λόγος, καὶ οὐχ ἕτοιμος ἑλεῖν, πλὴν ὅτι μόνοις τοῖς ἐθέλουσι περιαθρεῖν εὖ μάλα τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ εἰ μὲν νοοῖτο γεγονὼς ὡς πρός γε τοὺς Ἰουδαίους, ἐπιπλήξει μετρίᾳ κεκερασμένην ἐπιεικῶς εὑρήσομεν τὴν παράκλησιν. εἰ δὲ δή τις οἴοιτο κατὰ τῆς Νινευῒ γενέσθαι καὶ λέγεσθαι, πρὸς
d *ἕτερόν τι τετράψεται τῶν θεωρημάτων ὁ νοῦς, καὶ τοῖς πεπονθόσι τὴν δῄωσιν τοῦ καὶ αὖθις ἀνασφῆλαι δίδωσί τε καὶ ἐμπεδοῖ τὰς ἐλπίδας. τῆς οὖν ἐπ' ἀμφοῖν ἐννοίας τὸν σκοπὸν ὡς ἔνι ἐμφανῆ καταστήσομεν. ἀπολακτίσαντες γὰρ Ἰουδαῖοι τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπησιν, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας τὸ γνήσιον δι' οὐδενὸς παντελῶς ποιούμενοι λόγου, κατέθορον εἰς πολυθεΐαν καὶ ἀλλόκοτον πλάνησιν καὶ τὴν ἔξω νόμου ζωὴν, ἀνεδείμαντό τε βωμοὺς, ἔστησαν τεμένη τοῖς ἔργοις τῶν*
e *ἰδίων χειρῶν, τελετὰς καὶ θυσίας προσῆγον, τῇ Ἀστάρτῃ, τῷ Χαμὼς, τῷ Βεελφεγὼρ, ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, καὶ τὸ ἔτι τούτων ἀλογώτερον, αὐταῖς ἀνέθεσαν ᾠδὰς τὰς χαριστηρίους. ἔφασκον γὰρ ἐξ ἀποπληξίας οἱ δείλαιοι "Οὗτοι "οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰ-*

Exod. xxxii. 4.

1. τὸ B.b. τοῦ D. Edd. 2. *ἀναγνωσμάτων* B.D.b. *ἀναγνωσκόντων* (sic) Pont. *ἀναγινωσκόντων* Aub. 4. *καὶ* deest in D. *ἐκδ. Κύριος* alt. om. B. (א Alex.) 5. *ἐκδικῶν Κύριος* om. D. 7. *ἀθῳῶν* B. *ἀθῷον* D. Edd. (Vat. א) *ἀθοων* (Alex. XII, ω suprascripto.) 8. *μόνοις*] *μόνον* Edd. 10. *γε* assumptum ex B.D. 12. *δὴ* om. D. 14. *δῄωσιν* D. *δήλωσιν* B. *ἅλωσιν* Edd. *τε* om. D. 15. *τῆς*] *τὰς* Edd. *καὶ τῆς* pro *τῆς οὖν* D. 16. *ὡς ἔνι* B. *ὡς ἂν* Edd. Neutrum habet D. *καταστήσωμεν* Edd. invitis B.D. *οἱ* pro *γὰρ* D. 17. *τὸ γνήσιον* assumptum ex D. Statim *δι' οὐδ. παντ. π. λόγου* [*π. λ. παντ.* Edd.] D. Edd. *οὐδένα π. λόγον παντ.* B. 19. *καὶ* prius] + *εἰς* D. 20. *τε* assumptum ex D. *ἐστήσαντο* D. 23. *τούτοις* D. 25. *Ἰσραὴλ* om. D.

“ γύπτου.” ἀλλὰ τοῖς οὕτω δεινοῖς ἀνοσιουργήμασι διαλε-
λήθασι σφᾶς αὐτοὺς καταθήγοντες ἐφ’ ἑαυτοῖς τὸν πάλαι
προεστηκότα καὶ ἀνασώζοντα Θεὸν, ᾧ γεγόνασιν ἐχθροὶ,
καὶ ἐν τῇ τῶν πολεμίων τέθειται μοίρᾳ, τοῖς μὴ κατὰ φύσιν a 477 A.
θεοῖς προσνέμοντες ἑαυτοὺς, καίτοι πάλαι Μωυσέως βοῶντος
περὶ Θεοῦ, ὡς εἴη τε καὶ ζηλωτὴς, καὶ ὡς πῦρ ἀναλίσκον, Deut. iv. 24.
καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο καταλυπεῖν ᾑρημένων. προανε-
φώνει γὰρ ὅτι “ Αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ’ οὐ Θεῷ, παρώρ- Ib. xxxii. 21.
“ γισάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· κἀγὼ παραζηλώσω αὐ-
“ τοὺς ἐπ’ οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς.”
προσκεκρουκότες δὴ οὖν πολυτρόπως, εἰκότως καὶ διολώλασι.
τοῦτο καὶ νῦν ὁ Προφήτης φησὶ, μονονουχὶ καὶ ἀσχάλλοντας
ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τοὺς δήμους τῶν Ἰουδαίων, ἐλέγχων τε b
ὁμοῦ καὶ παραμυθούμενος. ναὶ γὰρ, φησὶ, καταλγύνεσθε
πεπονθότες ἀδοκήτως τὴν ἐρήμωσιν, οἴκων τε καὶ χώρας καὶ
πόλεων ἐκσεσοβημένοι, καίτοι νικῶντες ἀεὶ τοὺς ἀνθεστη-
κότας· πεπτώκατε δὲ καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν. εἶτα πῶς οὐκ
ἔδει πρὸ πείρας ἐννοεῖν, ὅτι Θεὸς ζηλωτής ἐστι, καὶ ἐκδικῶν
Κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαί-
ρων τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ; εἰ δὲ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξῃρήμεθά φησι, c
καὶ γεγόναμεν ἐκ μέσου, καὶ ὑπὸ χεῖρα δυσμενῶν, ἀλλ’ ἔστη-
μεν εἰς ἐχθροὺς, πεπολεμήκαμεν ἀνοσίως τῷ πάντα ἰσχύοντι,
καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ᾠχόμεθα τῶν ἀπᾳδόντων αὐτῷ.

Ἀλλ’ ἐρεῖς, ὅτι μακρόθυμος ὁ Δεσπότης. ναὶ, σύμφημι
καὶ αὐτὸς, καὶ γάρ ἐστι κατὰ φύσιν τοιοῦτος. πλὴν ἀθῳῶν
οὐκ ἀθῳώσει, τουτέστιν, οὐκ ἀπαλλάξει παντελῶς αἰτιαμάτων

1. διαλελ. σφᾶς αὐτοὺς om. B. 2. ἑαυτοὺς pro ἑαυτοῖς Edd. πάλαι accessit ex D. 3. ἀνασώζοντα D. σώζοντα Edd. ᾧ D. οὗ Edd. Neutrum habet B. 4. τέθειντο D. μὴ] οὐ iid. 5. καὶ αὐτοὺς pro ἑαυτοὺς iid. ἑαυτ. προσνέμ. inverso ordine D. 6. καὶ prius om. D. ὡς alt. assumptum ex D. 7. καταλυπεῖν] ποιεῖν γλυπτὸν Edd. προσανεφώνει D. inv. B. 10. ἔθνει ἀσυνέτῳ hoc ordine B.D. 11. καὶ om. D. 12. ἀσχάλλων ἐπὶ τ. σ. τοῖς δήμοις Edd. δημοὺς post Ἰουδ. tr. D. 14. ναὶ] καὶ Edd. 18. ὅτι] + ὁ Edd. (42.) invito D. 19. θυμοῦ] + καὶ Edd. Statim ἐκδικῶν om. D. 20. εἰ δὲ] ἰδὲ iid. 21. ἔστημεν B.D. ἔστη μὲν Edd. 22. πεπολεμ.] + γὰρ iid. 25. καὶ γάρ—τοιοῦτος deest in D. ἀθῳῶν B. ἀθῷον D. ἀθῴων Edd. 26. ἀθῳώσειε D.

καὶ δίκης τοὺς προσκεκρουκότας αὐτῷ, καὶ τοῦτο ἀκαταλή-
d κτως καὶ πέρα δὴ μέτρου. ἀναβάλλεται μὲν γὰρ τὴν ὀργὴν
ἐξ ἡμερότητος τῆς ἐμφύτου, καὶ ἀνέχεται πλημμελούντων
τινῶν ἔσθ' ὅτε, περιμένων τὴν μετάγνωσιν· μέλλοντας δὲ
καὶ ἀναδυομένους μακρὰ, κολάζει λοιπὸν καὶ ὑπάγει ποιναῖς
ὡς κατεσκληκότας. ὧδε μὲν οὖν ἕξει τε ὁ λόγος ἡμῖν καὶ
νοοῖτο γεγονὼς, εἰ βλέποι πρὸς Ἰουδαίους· εἰ δὲ δὴ φέροιτο
κατὰ τῆς Νινευῒ, νοήσομεν ἑτεροίως.

Εἶλον μὲν γὰρ Ἀσσύριοι τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν, κατα-
νεύοντος Θεοῦ τὸ νικᾶν αυτοῖς, διάτοι τὸ πλείστοις ὅσοις
e ἐνέχεσθαι πλημμελήμασι τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. οἱ δὲ ἦσαν
ἀνήμεροί τε καὶ ἀλαζόνες καὶ ἄγροικον ἔχοντες παντελῶς
τὴν φρένα, κατέληγον δὲ οὐδαμῶς καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ Θεοῦ
δόξαν μονονουχὶ καταπαίοντες σκληραῖς τε καὶ ἐπαράτοις
φωναῖς. ᾤοντο γὰρ ὅτι νενικήκασι καὶ οὐχ ἑκόντος αὐτοῦ,
καὶ ὁμοῦ τοῖς Ἰουδαίοις τὴν ἐπαμύνουσαν αὐτοῖς πεπλεο-
4 Reg. xviii. 28 sqq. νεκτήκασι χεῖρα. καὶ γοῦν ὁ Ῥαψάκης παλιμφήμοις ἐχρῆτο
φωναῖς, τοῖς ἐν τῷ τείχει τῶν Ἱεροσολύμων ἐκεῖνα λέγων,
478 A. a ἃ μόναις ἂν πρέποι ταῖς τῶν οὐκ εἰδότων τὸν φύσει καὶ
ἀληθῶς Θεὸν ἀνοσίαις ἀθυροστομίαις. ἀλλ' ἐκτέτικεν εὐ-
θὺς τῆς ἀλαζονείας τὰς δίκας. πλὴν ᾑρηκότες τὰς ἐν τῇ
Σαμαρείᾳ πόλεις οἱ ἀμφὶ τὸν Σαλμανασὰρ, καὶ ἑτέρας δὲ
Ib. 34 sqq. ταύταις προσκατεμπρήσαντες, κατηλαζονεύοντο τῶν ἑαλω-
κότων, καὶ τῆς θείας δόξης κατεθρασύνοντο. παραμυθεῖται
δὴ οὖν ὁ Προφήτης ἀλύοντας τοὺς δήμους τῶν Ἰουδαίων οὐ
μετρίως, καὶ ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως τοῖς αὐτοὺς πεπολε-

4. ἔσθ' ὅτε τινῶν inverso ordine D. 5. μακρὰν Edd. 6. ὡς assumptum ex B.D. Statim ἀπεσκληκότας D. ὁ λόγος ἕξει τε inverso ordine D. 10. διάτοι τὸ] διὰ τοῦ Edd. 11. ἐνίσχεσθαι D. 12. καὶ prius assumptum ex B.D. ἀγροίκην Edd. 13. μονονουχὶ καὶ αὐτοῦ (sic) τὴν τ. Θ. δόξαν inverso ordine D. 17. καὶ pro ὁ D. ἐχρήσατο Edd. invitis B.D. 19. ἂν πρέποι D. πρέπει Edd. 20. ἀληθῆ iid. ἀνοσίαις om. D. 21. πλὴν D. Edd. πάλιν B. 23. προσκατεμπρήσαντες B. συγκαταπρήσ. D. προσκαταπρήσαντες Edd. 25. οὐ μετρ. τῶν Ἰουδ. τοὺς δήμους inverso ordine D. 26. τε πάντῃ pro πάντῃ τε D. πεπολ. αὐτοῖς pro αὐτοὺς πεπ. D.

μηκόσιν ἐπαρτήσει τὰς δίκας ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, διδάσκει λέγων Θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν Κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν [b] τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ καὶ ἐξαίρων αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Κύριος μακρόθυμος καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. περιέσται γάρ πως, φησὶν, ἄμαχον ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ κατακρατήσει τῶν λελυπηκότων. εἰ γὰρ καὶ μακρόθυμός ἐστι, καὶ ὁρᾶται τέως ὡς ἀνεξικακῶν, ἀλλ' εἰς τέλος οὐκ ἀθῳώσει· ζηλωτὴς γάρ ἐστι. εὑρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐφ' οἷς πεπόνθασιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ διὰ τῆς τῶν Βαβυλωνίων ὠμότητος οὐ μετρίως κεκινημένον. ἔφη γὰρ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς [c] τὴν τῶν Βαβυλωνίων πληθὺν ἢ πόλιν "Ἐγὼ δέδωκα αὐτοὺς [Es. xlvii. 6.] "εἰς τὰς χεῖράς σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος." καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς Ζαχαρίου πάλιν οὕτως φησίν "Ἐζήλωκα [Zach. i. 14, 15.] "τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν "μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, "ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὀργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο "εἰς κακά."

Τὸ δέ γε Θεὸς ζηλωτὴς καὶ τὰ ἐφεξῆς, ἁρμόσειεν ἂν εἰκότως καὶ τοῖς οὐκ ἐθέλουσι τὴν ἐπιεικῆ καὶ φιλόθεον ἰέναι [d] τρίβον, ἀπονενευκόσι δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ βιοῦν ἑλέσθαι σαρκικῶς. ὅτι γὰρ ἐκδικήσει, κολάσεσιν ὑποφέρων καὶ ποιναῖς ὑποτιθεὶς τὸν ἐξήνιόν τε καὶ ἀλιτήριον, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν, εἴπερ ἀληθές ἐστιν ὅτι "Τοὺς πάντας ἡμᾶς δεῖ φανερω- [2 Cor. v. 10.] "θῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστου, ἵνα κομίσηται "ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν εἴτε ἀγαθὸν "εἴτε φαῦλον."

1. ἐπαρτήσει] ἀπαρτίσει Edd. 2. μετὰ θυμοῦ ἐκδικῶν om. D. 4. μακρόθυμος] + καὶ πολυέλεος D. αὐτοῦ om. D. 5. πάντως pro πως D. 6. ἐστι μακρόθ. inverso ordine D. 7. ὡς assumptum ex D. 8. τῶν ὅλων Θεὸν hoc ordine D. 9. τῶν om. B. 10. μετρίως] μικρῶς D. 11. τῶν deest in Edd. 12. οὐ δέδωκας D. 13. καὶ om. B. Haec πάλιν οὕτως assumpta ex D. 14. μέγα D. 18. Τὸ δέ γε] τὸ δὲ λέγειν D. 20. ἀπονενευκόσι] ἀπονενευκότες Edd. Statim δὲ D. δὴ iid. 21. κολάσεσιν] κολάσει D. 23. ἐστιν ἀληθὲς inverso ordine D. 25. τοῦ assumptum ex D. ὃ pro ἃ D. 26. φαῦλον] κακόν D.

Οὐδὲν δὲ ἧττον ὁ λόγος πρέποι ἂν εἰκότως καὶ τοῖς Ἰου- e δαίων καθηγηταῖς, τοῖς γραμματεῦσι λέγω καὶ Φαρισαίοις, οἳ τὴν εἰς Χριστὸν παρωθούμενοι πίστιν, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἑτέρους διολλύντες ἡλίσκοντο. πεφρονήκασι γὰρ ἐχθρὰ, καὶ πεπολεμήκασι τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ τοῦ Μονογενοῦς, S. Luc. xi. 52. ἔλαβόν τε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, καθά φησιν αὐτὸς, καὶ οὔτε εἰσῆλθον αὐτοὶ, οὔτε μὴν ἑτέρους συγκεχωρήκασιν εἰσελθεῖν. οὐκοῦν εἰ καί ἐστι μακρόθυμος, ἀλλ' οὖν ἀθῳῶν οὐκ ἀθῳώσει τοὺς τῇ ἀληθεῖ πίστει πεπολεμηκότας.

479 A. a Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ.

Μέλλων ὁ Προφήτης τῆς Νινευῒ τὴν ἅλωσιν εἰς παράκλησιν τῶν πεπονθότων προαναφωνεῖν, καὶ ὅτι κατασεισθήσεται παρὰ Θεοῦ καταδηλοῦν τοῖς ἠδικημένοις, προαφηγῆται χρησίμως τὸ τῆς θείας φύσεως παναλκὲς, καὶ ὅτι πᾶν ὁτιοῦν κατορθοῦν ἑλομένῃ τὸ ἀντιστατοῦν οὐδὲν, πάντα δὲ μᾶλλον ἕψεται ῥᾳδίως, καὶ ἰσχύσει τὸ αὐτῇ δοκοῦν, κἂν εἴτι τῶν b ἐπιγείων πραγμάτων ἡμῖν τε καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς δυσκατόρθωτον εἶναι δοκῇ. ᾤοντο μὲν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι δυσαλωτάτους ἔσεσθαι τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ ἄμαχον οὕτως χεῖρα λαχεῖν, ὡς μηδ' ἂν εἰ βούλοιτο Θεὸς, ἀτονῆσαι πρὸς ἐχθρούς. ἐκάλει γὰρ οἶμαι δυσθυμίας εἰς τοῦτο αὐτοὺς τὰ κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς χώρας ὠμῶς τε καὶ ἀνημέρως παρ' ἐκείνων τετολμημένα. ἵνα τοίνυν εἰδεῖεν, ὡς κείσονται μὲν ἀκονιτὶ κατεξανιστάντος αὐτοῖς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ἁλώσονται δὲ,

1. ὁ λ. post ἂν transp. D. 6. καὶ οὔτε B. οὔτε δὲ D. οὔτε Edd. 7. αὐτοὶ εἰσῆλθον inverso ordine B. 8. ἀθῳῶν assumptum ex B. ἀθῷον D. 9. τῇ ἀληθείᾳ pro τῇ ἀληθεῖ πίστει D. 10. Κύριος pro καὶ prius D. 12. τῆς assumptum ex B.D. 14. ἠδικημένοις] ἠδικηκόσι Edd. 16. ἑλομένῃ] ἕλοιτο iid. ἀστατοῦν (sic) iid. 18. πραγμάτων om. D. 19. οἱ om. B. δυσαλωτάτους D. δυσαλώτους Edd. 22. οἶμαι deest in D. κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς χώρας B.D. πάσῃ αὐτῶν τῇ χώρᾳ Edd. 25. κατεξαναστάντος iid. τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν inverso ordine D.

καὶ μάλα ῥᾳδίως, ἀναγκαίως φησί Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. c
εἰ γὰρ δὴ, φησὶ, βουλεύσαιο κατά τινων· τοῦτο γὰρ ἡ ὁδὸς καταδραμεῖται πάντως ὡς ἐν συσσεισμῷ. ἄμαχον δὲ χρῆμα καὶ δυσδιάφυκτον κομιδῆ συσσεισμὸς καὶ συντέλεια, καὶ νεφέλαι πρὸς τούτοις κονιορτοῦ δίκην ἱπτάμεναι καὶ τὸν οὐρανὸν καταπυκάζουσαι. ἔοικε δὲ ὁ Προφήτης εἰς ἀνάμνησιν αὐτοὺς ἀναφέρειν τοῦ κατὰ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐπὶ Νῶε γεγονότος κατακλυσμοῦ, ἐν συντελείᾳ γὰρ τότε καὶ ἐν συσσεισμῷ τῷ κατὰ πάντων οἱονεὶ πεπόρευται Θεὸς, νεφέλας ἐξανιστὰς, καὶ, καθὰ φησὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, ἀνοίγων τοὺς Gen. vii. 11.
καταῤῥάκτους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑετοῖς ἀσχέτοις ἐπικλύζων τὴν ὑπ' οὐρανόν. ὁ τοίνυν, φησὶ, πρὸς ὅλην εὐκόλως d
ἰσχύσας τὴν γῆν, καὶ ψήφῳ μιᾷ τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας ἀνελὼν, πῶς ἂν ἀτονήσειε πρὸς ἔθνος ἓν τὸ Βαβυλώνιον; θεοπρεπῶς δὲ σφόδρα φησὶ τό Νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. ὡς γὰρ εὔκολον ἀνθρώπῳ χοῦν τε καὶ κόνιν ἀνακινῆσαι ποδὶ, τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον εὐχερὲς καὶ τῷ πάντων κατεξουσιάζοντι Θεῷ, χειμῶνί τε καὶ νεφέλαις καταπυκάσαι τὸν οὐρανόν.

Εἰ δὲ δὴ προσήκοι καὶ τὸν ἀπόῤῥητον νοῦν τῶν προκει- e
μένων ἐκβασανίσαι, ἐκεῖνο εἰπεῖν οἰήσομαι δεῖν, ὅτι τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὴν ὅδον, ἤγουν τὴν ἐκπλήρωσιν ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ πεποιῆσθαί φαμεν τὸν Μονογενῆ Λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ γέγονε καθ' ἡμᾶς, συντετέλεκε καὶ συνέσεισεν "ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμο- Eph. vi. 12.

1. Κύριος pro καὶ alt. D. (ut supra.) 2–4. Haec καὶ νεφέλαι—ὡς ἐν συσσεισμῷ accesserunt ex D. 5. δυσδιάφ. κομιδῆ hoc ordine D. 6. κονιορτοῦ δίκην ἱπτάμεναι D. δίκην ἐγειρόμεναι κονιορτοῦ B. δίκ. αἰνιττώμεναι κονιορτοῦ Edd. καταπυκ. τὸν οὐρ. inverso ordine D. 8. ἀναφ. αὐτοὺς inverso ordine D. ἀνθρώπου Edd. 10. πεπόρευται] + ὁ D. 11. ἐξαναστὰς Edd. Statim καὶ assumptum ex D. 12. ἀσχέτοις ὑετοῖς inverso ordine D. 13. πρὸς ὅλην εὐκόλως hoc ordine B. 14. τοὺς ἐν αὐτῇ B.D. ἐν αὐτῷ Edd. 16. νεφέλαι κονιορτὸς] νεφελαῖον κονιορτὸν iid. 17. τε om. B. invitis D. b. 19. καταπυκάζην (= καταπυκάζειν) b. invito D. 21. προσήκοι D. προσήκει Edd. νοῦν post ἐκβασ. transp. D. 23. ὅδον] εἴσοδον Edd. 25. τοῦ Θεοῦ Λόγον inverso ordine D.

“κράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου,” τῆς καθ᾿ ἡμῶν ἐξελάσας πλεονεξίας, καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀποσοβήσας ἰσχύος, καθελὼν δὲ καὶ αὐτὸ τοῦ θανάτου τὸ κράτος καὶ πρός γε
480 A. a τούτῳ τὴν ἁμαρτίαν. γεγόνασι δὲ καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ τοῦ βαδίζοντος προανίπταται κόνις, οὕτω τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς προεβάδιζον αἱ νοηταὶ νεφέλαι, τουτέστιν οἱ μακάριοι προφῆται, σκοτεινοτέρῳ μὲν καὶ οὐ λίαν ἐμφανεστέρῳ χρώμενοι λόγῳ, πλὴν ζωοποιοῖς κηρύγμασι τὸν τῶν συνιέναι δυναμένων κατάρδοντες νοῦν.

4 Ἀπειλῶν θαλάσσῃ καὶ ξηραίνων αὐτήν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς
b ἐξερημῶν.

Ἐξ ὧν ᾔδεσάν τε καὶ πεπείραντο τὸν τῆς διηγήσεως λόγον διατεκταίνει, ἀποστήσας αὐτὸν τῶν ἄγαν ἀρχαιοτέρων. ὅτε γὰρ τῆς Αἰγυπτίων ἀνοσιότητος καὶ τῆς ἀφορήτου πλεονεξίας τὸν Ἰσραὴλ ἐξεκόμιζεν ὁ προασπίζων Θεὸς, διεβίβασε μὲν διὰ μέσης θαλάσσης αὐτοὺς, ἐκέλευε δὲ βαδίζειν ὡς ἐπὶ
Exod. xv. 8. ξηρᾶς· “ἐπάγη γὰρ ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα,” κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν ἠπείλησε μὲν τῇ θαλάσσῃ, καὶ βάσιμος ἦν οἷά τις ξηρά. εἰ δὲ δή τις βούλοιτο ταῖς περὶ τούτων ἐννοίαις τὰ
Supra ver. 3. c πρῶτα συνείρειν, φημὶ δὴ τό “Κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν “συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ,” τὰ εἰκότα καὶ οὕτω φρονήσει. μονονουχὶ γὰρ συντελέσας τε καὶ συσσείσας τὴν Αἰγυπτίων, ὁ τῶν ὅλων Κύριος διὰ τῶν ἐν αὐτῇ γεγονότων σημείων καὶ τοῦ θανάτου τῶν πρωτοτόκων· διολώλασι γὰρ ἐν μιᾷ νυκτὶ,

2. ἀποσοβήσας ἰσχύος hoc ordine D. ἰσχ. ἀποσ. B. ἰσχ. κατασοβήσας Edd. 3. αὐτὸν τὸν θάνατον pro αὐτὸ τοῦ θαν. τὸ κράτος Edd. 5. βαδίζοντος] βαδίσματος D. Statim προανίπταται D. προανίσταται Edd. 9. τὸν assumptum ex B. D. 10. κατάρδοντα Edd. 13. ᾔδεισάν τε καὶ πεπείρανται D. τῆς] + ἐπὶ σφᾶς Edd. repugnantibus B. D. Statim ὑφηγήσεως D. Post h. v. διατεκτ. λόγον inverso ordine D. 14. αὐτοὺς pro αὐτὸν D. 16. ἐξεκόμιζε τὸν Ἰσραὴλ inverso ordine D. 17. ἐκέλευε habet D. ἐκέλευσε e suo Migne. 19. μὲν assumptum ex D. 22. οὕτω D. Edd. οὗτος B. 23. τε om. D. Αἴγυπτον pro Αἰγυπτίων D. 25. τῶν deest in Edd.

θρήνου τε καὶ οἰμωγῆς, ὡς ἔφησε, τὰ πάντα πεπλήρωτο· διὰ μέσης θαλάσσης διεβίβασε τὸν Ἰσραὴλ, κατηρτημένης αὐτῶν τῆς ἐξ οὐρανοῦ νεφέλης.

Ἔφη τι τοιοῦτον καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ. ψάλλει γὰρ ὧδε "Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ d Ps. lxvii. 8, 9. "σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, γῆ ἐσείσθη, καὶ "γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν." γῆν δὲ σεσεισμένην, καθάπερ ἐγῷμαι, τὴν Αἰγυπτίων φησίν. ὅτι δὲ καὶ νεφέλη κατεκρέματο, προβαδίζουσα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀσυμφανὲς μὲν οὐδενί, πιστώσεται δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τοὺς τοῦ Ἰσραὴλ πατέρας βεβαπτίσθαι λέγων ἅπαντας "ἐν τῇ νεφέλῃ 1 Cor. x. 2. "καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ."

Προσεπήγαγε δὲ ὁ Προφήτης τῷ ξηραίνεσθαι τὴν θάλασσαν, καὶ τὸ ἐρημοῦσθαι τοὺς ποταμοὺς, εἰς ἀνάμνησιν ἀναφέρων e ἑτέρου θαύματος. ὅτε γὰρ εἰς τὴν τῆς ἐπαγγελίας εἰσεκομίζοντο γῆν, Ἰησοῦ μετὰ Μωυσέα προεστηκότος, τότε κατὰ χώραν ἔστη πάλιν ὁ Ἰορδάνης, τὴν τῶν ναμάτων καταφορὰν Jos. iii. 16. ἀῤῥήτοις νεύμασι καὶ δεσμοῖς ἀνακόπτοντος τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ. ἀξιοῖ δὲ ταῦτα τοῦ μεγίστου θαύματος καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ, οὕτως λέγων "Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Ps. lxv. 5, 6. "Θεοῦ, ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· "ὁ μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὰν, ἐν ποταμῷ διε"λεύσονται ποδί." ποδὶ γὰρ πάλιν τὸν Ἰορδάνην διέβησαν. a 481 A. εἰ δὲ δὴ καὶ πάντας λέγοι ξηραίνεσθαι τοὺς ποταμοὺς, τὸ ἐφ' ἑνὶ γεγονὸς ὅτι καὶ πᾶσι συμβήσεται Θεοῦ κατανεύοντος, διακεῖσθαι κελεύει.

1. ὡς ἔφησε assumptum ex D. πεπλήρωται D. 2. μέσης] + ὡς ἔφην Edd. invito D. κατηρτημένης D. κατηρτισμένης Edd. Statim αὐτῷ iid. invitis B.D. 3. οὐρανῶν D. 7. οἱ assumptum ex B.D. 8. Αἰγυπτίων B. Αἴγυπτον D. Αἰγυπτίαν Edd. 9. προβαδίζουσα post Ἰσραὴλ transp. D. 13. τῷ B.D. τὸ b. Edd. 14. τοὺς assumptum ex b. ἀναφέρων B.D. b. φέρων Edd. 15. ὅταν D. τῆς ἐπ. εἰσεκ. γῆν hoc ordine D. b. γῆν ante τῆς ἐπ. transp. Edd. 18. νεύμασι καὶ δεσμοῖς D. νεύμασιν b. δεσμοῖς Edd. 20. Haec δεῦτε—ἀνθρώπων assumpta ex D. 23. πάλιν om. D. Statim διέβ. τὸν Ἰορδ. inverso ordine D. 24. καὶ assumptum ex D. πάντας λέγοι ξηραίνεσθαι τοὺς ποταμοὺς b. πάντ. ξηρ. τ. π. λέγοι D. τοὺς ποτ. λέγοι παντ. ξηραίνεσθαι B. τοὺς ποτ. λέγει (sic) παντ. ξηρ. Edd. 25. καταν. τοῦ Θεοῦ pro Θεοῦ κατ. b.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον τῷ τῶν προκειμένων προσφέρεσθαι νῷ. εἰ γὰρ ἕλοιτο, φησὶν, ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης τὴν κατὰ τῆς Νινευῒ ποιεῖσθαι καταδρομὴν, ποιήσεται δὴ πάντως ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ· συντελέσει γὰρ αὐτὴν καὶ καταδονήσει ῥᾳδίως· πλατεῖαν δὲ οὖσαν, b καὶ οἷον θαλάσσης δίκην τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τοὺς πολέμους ἐπικυμαίνουσαν, ἀμελλητὶ καταξηρανεῖ. κἂν εἰ ἀνέρχοιντο, φησὶν, ὡς χείμαῤῥοι τὰ παρ' αὐτῆς ἔθνη, πάντη τε καὶ πάντως ἐρημωθήσονται. θάλασσαν δὲ καὶ ποταμοὺς ἐπικλύζοντάς τε καὶ καταπνίγοντας, οὐδὲν ἧττον εἶναί φαμεν τὰς πονηρὰς καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὸν σατανᾶν. ἀλλ' ὅλην αὐτῶν τὴν δύναμιν κατεξήρανεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἄμαχον οὖσαν πάλαι, τοῖς τῶν σεβομένων αὐτὸν ὑπέστρωσε ποσίν.

c Ὠλιγώθη ἡ Βασανῖτις καὶ ὁ Κάρμηλος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ
5 Λιβάνου ἐξέλιπε. τὰ ὄρη ἐσείσθησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν, καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἡ σύμπασα, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.

Καὶ δι' ἑτέρων εὐθὺς ἀποδείξεων ὁ λόγος ἔρχεται, τῇ θείᾳ φύσει τὸ παναλκές τε καὶ ἄμαχον εἰς ἐξουσίαν ἐπιμαρτυρῶν. χώρα μὲν γὰρ ἡ Βασανῖτις ἐστιν εὐθαλής τε καὶ πίειρα· Κάρd μηλος δὲ καὶ Λίβανος, τὸ μὲν τῆς Φοινίκης, τὸ δὲ τῆς Ἰουδαίας ὄρος, εὐδενδρότατα δὲ ἄμφω, καὶ ἀμφιλαφέσι κομῶντα δρυμοῖς. ἀλλὰ ταυτὶ δὴ πάντα, τήν τε Βασανῖτίν φημι,

2. ἕλοιτο] ἐθέ(λ) D. 4. δὲ Migne. 5. καταδονήσει ῥᾳδίως· πλατεῖαν δὲ D.b. ῥᾳδίως καταδονήσει πλατεῖαν Edd. 7. κἂν εἰ ἀνέρχοιντο b. κἂν εἰ ἔρχοιντο D. κἂν εἰσέρχοιντο (εἰσέρχοιτο Edd.) B. Edd. 8. κατ' pro παρ' Edd. invitis omnibus. αὐτοῖς b. 9. ἐρημωθήσονται B. b. [ἐρημωθήσενται (sic) B.] ἐρημωθήσεται D. Edd. 10. καταπνίγοντας D. κατακλύζ. Edd. εἶναί φαμεν τὰς πονηρὰς hoc ordine D. εἶναι post πον. transp. iid. 15. ὠλιγώθη] + γὰρ D. 16. ἐσείσθησαν] ἐσείσθη F. (36 al.) Statim ὑπ' D. (XII sed ἀπ' suprascr. 42, 153.) 19. ἑτέρων] + ῥημάτων καὶ (omittens εὐθὺς) D. Statim καταδείξεων Edd. invitis B.D. 21. τε assumptum ex B.D. 22. τε pro δὲ D. τὸ μὲν τῆς Φοινίκης, τὸ δὲ τῆς Ἰουδαίας B.D. Φοινίκης et Ἰουδαίας inter se transp. Edd. 23. κομῶνται pro κομῶντα iid.

καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τοῖς ὄρεσι παρακειμένην χώραν, δεινά τε καὶ μαχιμώτατα κατενέμοντο γένη καὶ υἱοὶ γιγάντων, κατὰ τὸ γεγραμμένον. (Deut. i. 28.) πλὴν ἐξήρηνται καὶ νενίκηνται παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, Θεοῦ προασπίζοντος, καὶ κεκληρονομήκασι τὴν γῆν αὐτῶν. ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγοι πάλιν Αἱ πάλαι δεινοῖς καὶ ἀλκιμωτάτοις ἀνδράσι βρύουσαι χῶραι, καὶ οἷον δρυμοῖς τῶν ἐν αὐταῖς μαχίμων κομῶσαι πολλοῖς, ᾤχοντο e καὶ πεπόρθηνται τῶν ἐνοικούντων παθοῦσαι τὴν ἐρημίαν. τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τὸ ὠλιγῶσθαι λέγειν αὐτάς.

Εἶτα, πῶς οὐκ ἂν ἁλοίη Θεοῦ κατανεύοντος ἡ διαβόητος Νινευΐ; πρὸς δὲ δὴ τῇ Βασανίτιδι καὶ τῷ Καρμήλῳ, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ Λιβάνου ἐξέλιπε. Λίβανος μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ὄρος τῆς Φοινίκης ἐστιν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ σημαίνει τὴν ὑπ' αὐτῷ τε κειμένην καὶ περὶ αὐτὸ σύμπασαν χώραν. ἐξανθοῦντας δὴ οὖν τοῦ Λιβάνου τοὺς Δαμασκοῦ καὶ Φοινίκης βεβασιλευκότας φησὶ a 482 A. κατὰ καιροὺς, οἱ καὶ ὑπὸ χεῖρας δέδονται τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· νενίκηνται γὰρ καὶ αὐτοὶ κατὰ καιροὺς, καίτοι πλείστην ὅσην ἔχοντες χεῖρα, δειναῖς τε καὶ δυσαντήτοις ἐπικουρίαις ἀναφυσώμενοι. εὑρήσομεν δὲ τὰ τῶν βασιλειῶν ἐπερχόμενοι βιβλία πεπορθημένην κατὰ καιροὺς τὴν Δαμασκηνῶν βασιλείαν, διὰ τῶν ἐκ φυλῆς Ἰούδα βεβασιλευκότων· (2 Reg. viii. 6; 4 Reg. xiv. 28.) ἐξέλιπον δὴ οὖν τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ Λιβάνου, τουτέστιν, ἐξήρηνται b καὶ ἀπολώλασι πλειστάκις καὶ αὐτὰ τῆς Φοινίκης ἤγουν τοῦ Λιβάνου τὰ ἐξαίρετα, τουτέστιν, οἱ τῶν ἐκεῖσε κρατοῦντες πραγμάτων.

Καὶ τί ταῦτα λέγω, φησὶν, ὅτε καὶ μάλα ῥᾳδίως, Θεοῦ γε θέλοντος, κατασεισθεῖεν ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ μεταστήσονται καὶ σύμπασα δὲ ἡ γῆ μετὰ τῶν ἐνοικούντων

1. δὲ B. δὴ D. Edd. 2. ἀμαχώτατα pro μαχιμ. D. 3. ἐξήρηνται] ἐξήρανται Edd. 4. καὶ κεκλ.] κεκληρ. γὰρ D. 5. λέγοι B. λε^γ D. λέγει Edd. 11. δὴ om. D. 13. ἐστὶ τῆς φοινίκης inverso ordine D. ἐπ' pro ὑπ' Edd. αὐτὸ D. Statim τε assumptum ex D. 14. ἐξανθοῦντας] ἐξανθοῦντα Edd. 19. ἀναφυσσώμενοι B. 20. πεπορθομένην (sic) Edd. ante Migne. 23. τῆς Φοινίκης ἤγουν] ἃ τῆς Φοινίκης ἦν Edd. 24. ἐκεῖσε] ἐκεῖ B. 26. ῥᾳδίως et γε om. D. 28. μεταστήσονται D. σαλευθήσονται B. ἐπαναστήσονται Edd. Statim καὶ assumptum ex B.D.

αὐτὴν ἀνασταλήσεται, τουτέστι, χωρήσει πρὸς τὸ μὴ ὂν, καὶ ἔσται πάλιν ὡς οὐχ ὑπάρχουσα; ὁ γὰρ ποιήσας ἐν ἀρχῇ, c καὶ ἀφανιεῖ που πάντως εὐκόλως, καὶ οὐδὲν αὐτῷ τὰ μεγάλα παντελῶς. ἔοικε δὲ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ συνῳδὰ τοῖς προ- Ps. cxiii. 5—7. κειμένοις ἐννενοηκέναι τε καὶ λέγειν "Τί γάρ ἐστι σοὶ, "θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καί σοι, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς "τὰ ὀπίσω; τὰ ὄρη, ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ "βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων; ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσα-"λεύθη ἡ γῆ."

Supra ver. 3. Ὡς γὰρ ἤδη προεῖπεν "Ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ." ὅτι δὲ οὐδὲν ἡ σύμπασα γῆ, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιωθεῖεν ἂν λόγου τὰ ἐν αὐτῇ, τὴν θείαν τε καὶ ἀπόῤῥητον εἴ τις d ἕλοιτο δόξαν ἀναμετρεῖν, ἐπιμαρτυρήσει λέγων ὁ προφήτης Es. xl. 15—18. Ἡσαΐας "Εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδδου, καὶ "ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σίελος λογισθήσονται· "ὁ δὲ Λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τετρά-"ποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὁλοκάρπωσιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς "οὐδέν εἰσι, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν· τίνι ὡμοιώσατε "Κύριον, καὶ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν;"

Δοκεῖ δὲ πάλιν ἑτέροις εὖ ἔχειν, εἰ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐλο- e γίσθη τῆς Νινευῒ τὰ τοιάδε πλαγίως. βούλονται γὰρ αὐτὴν παρεικάζεσθαι τῇ τε Βασανίτιδι ὡς ἀρίστῃ τε καὶ διαβοήτῳ χώρᾳ, καὶ Καρμήλῳ τε καὶ Λιβάνῳ πάλιν, ὡς ἐπισήμοις τε καὶ διαφανεστάτοις ὄρεσι· θαυμαστὴ δὲ καὶ ἐπίσημος ἡ Νινευῒ ἦν. καὶ ὠλιγῶσθαί φησιν, ὡς ὅσον οὐδέπω δῃωθησομένης ὁμοῦ τοῖς ἐξανθοῦσιν ἐν αὐτῇ, τουτέστιν, ἡγουμένοις τε καὶ στρατηγοῖς καὶ τοῖς τῶν ἄλλων λαῶν ἐπιφανεστέροις. ἐπειδὴ γὰρ

1. μὴ ὂν D. μηδὲν Edd. 3. που om. D. 4. προκειμένοις] προειρημένοις D. 5. ἔσται pro ἐστὶ Edd. 6. σοι B. (Alex. Syro-Hex.) σὺ D. Edd. (Vat.) 11. δὲ om. D. ἀξιωθείη B. invitis D. Edd. 12. τε assumptum ex B.D. 14. κάδδου B.D. κάδου Edd. 15. ἐλογίσθη iid. 17. ὡς] εἰς D. (41, 90, 144.) 18. εἰς B. ὡς D. Edd. (93.) ὡμοιώσατε] + τὸν B. (62. al.) 20. ἐλογίσθη] λέγοιντο D. 23. καὶ Καρμήλῳ τε D. Καρμήλῳ δὲ Edd. 24. θαυμαστὴ δὲ D. θαυμαστή τε Edd. 25. ἦν assumptum ex D. ἦν pro ἦν B. οὐδέπω D. οὔπω Edd. Statim διωθησομένης iid. 27. λαῶν assumptum ex D.

ὀρῶν ἐποιήσατο μνήμην καὶ χώρας εὐδενδροτάτης, φημὶ δὴ τῆς Βασανίτιδος, τετήρηκε τῷ λόγῳ μέχρι παντὸς τὴν τροπήν· τὴν πιοτάτην καὶ ἐξανθοῦσαν ἔφη τοὺς ἢ πλούτῳ τυχὸν a 483 A. διαφανεστέρους, ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ἀλκαῖς ἐμπρέποντας, ἢ καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ὑπεροχῆς τῶν ἄλλων ἠρμένους.

Ἀνασκοπούμενος δέ τις τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς Χριστὸν τολμήματα, καὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτοῖς ἐρήμωσιν καὶ τὴν ὁλοτελῆ συντριβὴν καὶ ἀπώλειαν, μετά γε τὸ ἀναβιῶναι καὶ ἀνελθεῖν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐφαρμόσαι ἂν εἰκότως αὐτοῖς καὶ τάδε. Βασανῖτις μὲν γὰρ καὶ Κάρμηλος καὶ μέντοι καὶ b Λίβανος νοοῖτο ἂν εἰκότως ἡ Ἰουδαία· καὶ Βασανῖτις μὲν, ἐπείτοι καὶ ὠνόμασται γῆ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα, γῆ σίτου καὶ ἐλαίου καὶ ἀμπελώνων· Κάρμηλος δὲ καὶ Λίβανος διάτοι τὸ ὑψοῦ τε ἦρθαι κατὰ τὴν δόξαν, γενέσθαι τε διαφανῆ καὶ περίοπτον, καὶ οἷον ἀκαταλήκτοις δρυμοῖς τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὴν ἐπιγάνυσθαι. ἀλλ' ὠλιγῶσθαί φησιν αὐτήν· δεδαπάνηνται γὰρ τῇ Ῥωμαίων χειρὶ, μονονουχὶ δὲ καὶ δεινοῖς καὶ ἀλκιμωτάτοις περιπεσόντες δρυτόμοις, φυτοῖς ἐν ἴσῳ πεπτώκασι. καί τι τοιοῦτον ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαίας ὑπαι- c νίττεται, λέγων ὡς πρός γε τὴν Ἱερουσαλὴμ "Διάνοιξον Zach. xi. 1, 2. "ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς "κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος, "ὅτι μεγάλως μεγιστάνες ἐταλαιπώρησαν. ὀλολύξατε δρύες "τῆς Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος·" σαφέστερον δὲ καὶ ἑτέρωθί που φησί "Καὶ ἔσται ὁ κοπετὸς Ib. xii. 11.

1. εὐδενδροτάτης B. ἐνδενδροτάτης (sic) D. εὐδενδρότητος iid. 2. τὸ σχῆμα μέχρι παντὸς pro μέχρι π. τὴν τροπὴν D. 3. Haec τὴν πιοτάτην accesserunt ex D. ἐξανθοῦσαν D. ἐξανθοῦντας Edd. 4. διαφέροντας pro διαφαν. D. 5. ἠρμένους om. Aub. 6. παρὰ assumptum ex B.D. 8. τὴν assumptum ex B. ἀναβιῶναι] + αὐτὸν Edd. 9. ἐφαρμόσαι] ἐφαρμόσειεν iid. αὐτοῖς εἰκότως inverso ordine D. 10. γὰρ assumptum ex B.D. 11. νοοῖτο D. νοοῖτ' Edd. 12. ἐπείτοι καὶ om. D. γάλα καὶ μέλι inverso ordine D. 14. διαφανῆ] καταφανῆ D. 15. ἀκαταλήπτοις D. 16. αὐτὴν alt. om. D. Statim δεδαπάνηνται B. δεδαπάνηται D. Edd. 17. μονονουχὶ δὲ accesserunt ex B.D. Statim καὶ om. D. 18. δρυτόμοις] δρυμοτόμοις Edd. περιπεπτώκασι iid. invitis B.D. 19. ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαίας B.D. Ζαχαρίας Edd. 22. ὀλολυζέτω D. 23. μεγάλοι Edd. 24. κατεπάσθη (sic) iid. 25. καὶ prius assumptum ex B.D.

“τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς κοπετὸς ῥοῶνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτο-“μένου·” ἐπειδὴ γὰρ πάλιν Λιβάνῳ τὴν Ἱερουσαλὴμ παρει-
d κάζει, κέδρους καταπιπτούσας καὶ πίτυς ἔφη τοὺς ἐν αὐτῇ ὑψηλοὺς, καὶ δρῦς δὲ ἀποκαλεῖ τῆς Βασανίτιδος· μεταφορικὸν δὲ, ὡς ἔφην, τοῦ λόγου τὸ σχῆμα.

6 Ἀπὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; ὁ θυμὸς αὐτοῦ τήκει ἀρχὰς, καὶ αἱ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ.

Κατασφραγίζει τοὺς λόγους εἰς ἀλήθειαν τοῖς ἐν πείρᾳ
e γεγονόσι τῆς θείας ὀργῆς, ὅτι πικρά τις ἐστὶ καὶ δυσάντητος λέγων. δίκην γὰρ οἶμαι πυρὸς ἐμπίπτουσα, κατατήξειεν ἂν εὐκόλως ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας, ἐπιγείους τε καὶ νοητὰς, συνθραύσειε δ᾽ ἂν ἀμογητὶ καὶ πέτρας, ἤγουν τοὺς πέτραις ἐν ἴσω κατεσκληκότας, καὶ ἀμείλικτον ἔχοντας νοῦν. εὑρήσομεν δὲ τοιούτους γεγονότας τοὺς τῶν Ἀσσυρίων βεβασιλευκότας, καὶ μὴν καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων ἡγούμενον τὸν σατανᾶν, περὶ οὗ φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν
Hiob xli. 15. “Ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος, ἕστηκε δὲ ὥσπερ “ἄκμων ἀνήλατος.” ὅτι δὲ σκληροὶ καὶ ἀτεράμονες καὶ
484 A. a πλείστην ὅσην ἀναισθησίαν ἠῤῥωστηκότες ἁλοῖεν ἂν καὶ οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ καὶ οἱ τεταγμένοι παρ᾽ αὐτοῖς εἰς ἀρχὰς, ἱερέας δὴ λέγω καὶ τῶν ἀνοσίων γραμματέων καὶ Φαρισαίων τὰ βέβηλα στίφη, πῶς οὐχ ἅπασιν ἐναργές: οἳ καὶ τῷ πολέμῳ δεδαπάνηνται τῷ παρὰ Ῥωμαίων, καθάπερ τις κηρὸς ταῖς ἀνηκέστοις ἐκτηκόμενοι συμφοραῖς, σκληροὶ

2. *πάλιν* om. D. *παρεικάζει τὴν Ἱερ.* inverso ordine D. Statim *κέδροις καὶ πίτυσι παρεικάζει καταπιπτούσαις* pro *κέδρους—ἔφη* D. 5. *τοῦ λόγου ὡς ἔφην* inverso ordine B. *χρῆμα* pro *σχῆμα* Edd. 6. *ἀντιστήσεται* D. Edd. *ὑποστήσεται* B. (153.) 8. *διετρίβησαν* F. Edd. (Ald.) 13. *πέτραις ἐν ἴσῳ* hoc ordine D. b. 14–16. Haec *καὶ ἀμείλικτον ἔχοντας νοῦν* [*τὸν νοῦν* D.] *εὑρήσομεν—βεβασιλευκότας* accesserunt ex B. D. b. 15. *τοιούτους* transp. post *γεγ.* b. post *βεβασιλευκότας* D. *τῶν* om. D. 16. *τὸν* deest in Edd. 17. *τὸν* assumptum ex D. *τὸ ἱερὸν γράμμα* D. 18. *ὥσπερ* prius] *ὡς* D. (Vat.) 22. *τῶν* om. D. *γραμμάτων* (sic) Edd. *φαρ. καὶ γρ.* inverso ordine B.

δὲ ὄντες ἄγαν, συνεθραύοντο τοῖς κακοῖς, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν παροινίας δίκας ἐξήτηνται.

Συνέτριψε δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ἑτέρως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς b ὁ Χριστὸς "Ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμοκρά- Eph. vi. 12. "τορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τά τε πνευματικὰ "τῆς πονηρίας," ἵνα ἡμᾶς ἐξέληται καὶ διασώσῃ. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ μακάριος ψάλλει Δαυείδ "Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς Ps. lxxv. 8–10. "ἀντιστήσεταί σοι ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ "ἠκούτισας κρίσιν, γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν ἐν τῷ ἀνα"στῆναι εἰς κρίσιν τὸν Θεόν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς "τῆς γῆς." δέδωκε δὲ ἡμῖν "πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορ- S. Luc. x. 19. "πίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ." κατέτηξε c γὰρ ἀρχάς, συνέθραυσεν ὡς πέτρας τὰς τῶν ἀνοσίων πνευμάτων ἀλαζονείας. ὀργιζομένῳ δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τοῖς ἠδικηκόσι, παραχωρεῖν ἦν ἀνάγκη καὶ οὐχ ἑκοῦσιν αὐτοῖς.

Χρηστὸς Κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ 7
γινώσκων τοὺς εὐλαβομένους αὐτόν. καὶ ἐν κατακλυσμῷ 8
πορείας συντέλειαν ποιήσεται, τοὺς ἐπεγειρομένους καὶ τοὺς
ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος.

Νουθετεῖ χρησίμως καὶ λίαν εὐτέχνως, οὔτε τῆς εὐημερίας d ἀποκείρων τὴν ἐλπίδα, δι' ὧν ἔφη χρηστὸν ἔσεσθαι τοῖς ὑπομένουσι τὸν Κύριον, οὔτε μὴν ἀνιεὶς εἰς ἄφετόν τινα καὶ ἐξίτηλον ζωήν· μετατιθεὶς δὲ μᾶλλον εἰς εὐκοσμίαν καὶ εἰς τὸ βιοῦν ἑλέσθαι ἐννόμως, διά τοι τοῦ φάναι πάλιν, ὅτι τὴν ὡς ἐν κατακλυσμῷ νοουμένην ὁδὸν εἰ δὴ ποιοῖτο κατά τινων, κα-

2. ἐξήτηνται B. ἐκζήτηνται Edd. εἰσπράττονται δίκας pro δίκας ἐξητ. D. 3. Συνέτριψε δὲ δι' ἡμᾶς καὶ ἑτέρως] καὶ ἑτέρως δὲ συνέτρ. δι' ἡμᾶς D. Statim καὶ add. D. 4. ὁ assumptum ex B. τε om. B. 5. τοῦ αἰῶνος om. D. τε assumptum ex D. 7. ψάλλει Δ. hoc ordine D. 8. ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου B. ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου D. Edd. (Vat.) ἠκούτ. κρίσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ inverso ordine D. 14–16. ὀργιζ.—αὐτοῖς om. B. ὑπὲρ D. πρὸς Edd. 23. τὸν Κύριον] τὸν Θεὸν D. b. ἀφιεὶς D. ἐξιτήλην pro ἐξίτηλον (sic) Edd. 26. ἐν assumptum ex B.D. b.

θάπερ τινὰ σεισμὸν ποιήσεται, καὶ ὥσπερ ὑδάτων πολλῶν τε καὶ ἀφορήτων ὁρμὴ κατὰ πρανοῦς ἰοῦσα χωρίου χρῆμά τι
e δεινὸν καὶ δυσδιάφυκτον παντελῶς, οὕτως εἰ διάττοι κατά τινων τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, ἄρδην ἅπαντας ἀπολέσει τοὺς καθ' ὧν ἂν ἴοι καὶ φέροιτο.

Σκότῳ γεμὴν τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καταδιωχθήσεσθαι καὶ καταληφθήσεσθαι λέγει. καὶ οὐχὶ δή που πάντως τῷ τῆς νυκτὸς, ἀλλ' ἑτέρας οἶμαι τῆς νοητῆς καὶ ὡς ἐν τρόπῳ τοῦ παθεῖν νοουμένης. κατασκοτάζειν γὰρ οἶδε τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, καὶ ἀμείλικτος συμφορὰ καὶ πικρὸν καὶ ἀδόκητον πάθος, ὃ δὴ
485 A. a τοῖς ἀρχαιοτέροις συμβέβηκεν, ἀπενηνεγμένοις εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ἁλούσης αὐτοῖς τῆς χώρας. τοιγάρτοι Θεὸς οἴνῳ καὶ μεθύσματι τὰ τοιάδε τῶν κακῶν παρεικάζων, εὖ μάλα
Hier. xxxii. 1, 2. πρὸς τὸν μακάριον ἔφασκεν Ἱερεμίαν "Λάβε τὸ ποτήριον "τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς "πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἐγὼ ἐξαποστελῶ σε πρὸς αὐτοὺς, "καὶ πίονται καὶ ἐξεμοῦνται, καὶ μανήσονται ἀπὸ προσώπου
b "τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀνὰ μέσον αὐτῶν·" καὶ
Es. li. 17. μὴν καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου πρὸς αὐτήν "Τὸ ποτήριον γὰρ "τῆς πτώσεως τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας." μέθῃ δὴ οὖν καὶ σκότῳ καταληφθήσεσθαί φησι τοὺς ἐχθρὰ φρονοῦντας Θεῷ, μετασοβῶν εὖ μάλα πρὸς τὸ ἑλέσθαι φρονεῖν ἅπερ ἦν ἄμεινον εἰδέναι τε καὶ δρᾶν αὐτούς.

Κεχώρηκε δὲ καὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν κατακλυσμῷ πορείας ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ συντετέλεκεν αὐτοὺς τὰς ἐπὶ Χριστῷ εἰσπραττόμενος δίκας. γεγόνασι δὲ καὶ ἐν σκότῳ,
S. Matth. xxiii. 17. c καὶ τοῦ θείου φωτὸς ὁλοτρόπως ἠμοιρηκότες, μωροὶ καὶ

1. συσσεισμὸν B. invitis D. b. τε om. D. 2. ἰοῦσα B. D. b. Ἰούδα Edd. Statim χωρίου B. χώρου D. b. χώρας Edd. τι om. D. 6. γεμὴν] μὲν Edd. καταληφθήσεσθαί τε καὶ καταδιωχθ. pro καταδιωχθ. καὶ καταλ. D. 7. δή assumptum ex D. 8. ἑτέρας οἶμαι τῆς νοητῆς καὶ ὡς ἐν τρόπῳ τοῦ [τῷ Edd.] παθεῖν νοουμένης D. Edd. ἑτέρῳ οἶμαι τῷ νοητῷ καὶ ὡς ἐν τρ. τῷ πάθει (sic) νοουμένῳ B. Statim κατασκοτίζειν B. 12. Θεὸς] ὁ Κύριος D. 16. ἐξαποστελῶ σε B. Edd. σε ἀποστελῶ D. 17. ἐκμανήσονται D. (Vat.) invitis Edd. (Alex. Frid-Aug.) 19. Haec μὴν καὶ assumpta ex D. 23. ἅπερ D. ὅπερ Edd. 24. καὶ om. D. 26. εἰσπραττομένους D. invito B.

τυφλοὶ διατελοῦσιν οἱ τάλανες. οὐ γὰρ ἤθελον ἀκολουθεῖν ἐπιφωνοῦντι Χριστῷ "Ἕως τὸ φῶς ἔχετε, περι- S. Joan. xii. 35. "πατεῖτε ἐν τῷ φωτὶ, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ." ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἀπειθεῖς καὶ ἐξήνιοι, ταύτῃτοι λοιπὸν, καθά φησιν ὁ προφήτης "Ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς, ἐγένετο αὐ- Es. lix. 9. "τοῖς σκότος, μείναντες δὲ αὐγὴν, ἐν ἀωρίᾳ περιεπάτησαν." γεγόνασι γὰρ ἐχθροὶ τοῦ θείου φωτὸς, καὶ κατεξανέστησαν ἀνοσίως τῆς δόξης Χριστοῦ. d

Τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται, καὶ οὐκ 9 ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει.

Ἔφην ἤδη καὶ ἐν ἀρχαῖς, ὅτι τοῦ Σαλμανασὰρ βασιλέως Ἀσσυρίων τὴν Σαμαρείαν πεπορθηκότος, συγκαταδῃώσαντος δὲ αὐτῇ καὶ ἑτέρας πόλεις τε καὶ κώμας τοῖς Ἰούδα σκήπτροις ὑποκειμένας, εἶτα τῶν ἐκ τοῦ πολέμου περιλελειμμένων ἐν ἀφορήτοις ὄντων δείμασι καὶ εἰς τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν ἀναφευγόντων χώρας· ᾤοντο γὰρ κατὰ τὸ εἰκὸς, τοῖς ἴσοις e κακοῖς περιπεσεῖσθαι καὶ δεύτερον ἐπ' αὐτοὺς τῶν Βαβυλωνίων ὑπονοστούντων· ἀναγκαίαν ἐποιεῖτο Θεὸς τὴν παράκλησιν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, δύο ταῦτα καθυπισχνούμενος, ὅτι καὶ τοὺς ἤδη κατειλημμένους τῷ πολέμῳ καὶ ἐν ἀφορήτοις ὄντας συμφοραῖς ἐλεήσει κατὰ καιροὺς, καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλάξει δεσμῶν, καὶ ὅτι παραδώσει τὴν Νινευῒ πρὸς ἐρήμωσιν καὶ ἀπώλειαν.

Ἵνα τοίνυν μὴ καὶ αὖθις τοῖς ἴσοις περιπεσεῖσθαι κακοῖς a 486 A.

1. ἀκολουθεῖν] ἀκολουθῆσαι Edd. 3. μὴ] + ἡ B. 4. ἀπειθεῖς B.D. ἀπαθεῖς Edd. τοι om. D. 6. μείναντες δὲ B. Edd. καὶ μείναντες D. ἐν om. D. 8. Χριστοῦ D. αὐτοῦ Edd. 9. αὐτὸς] αὐτοὺς (sic) Edd. καὶ assumptum ex B. (22 al.) 12. πεπορθ. τὴν Σαμ. inverso ordine D. 13. αὐτῇ post ἑτέρας transp. D. τε assumptum ex B.D. Ἰουδαίων D. 17. καὶ om. D. ὑπονοστ. ἐπ' αὐτοῖς τῶν Βαβ. pro ἐπ' αὐτοὺς τῶν Βαβ. ὑπον. D. 18. ἐποιεῖτο Θεὸς] ἐποιεῖτο ὁ Θεὸς D. Statim ἐπ' αὐτοὺς add. D. 20. τῷ πολέμῳ κατειλημμένους inverso ordine D. 24. αὖθις B. εἰς αὖθις D. αὐτοῖς Edd.

προσδοκήσαντες εὐάφορμον ἤδη ποιοῖντο τὴν ἀποδρομὴν, τὴν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς ἀλλοφύλους, μονονουχὶ καὶ ἀναπυνθάνεται λέγων τί ἄρα λογίζονται καὶ φρονεῖν ἐγνώκασι περὶ τοῦ Κυρίου· σκληρὸν ἆρα, φησὶ, καὶ βαρύμηνιν ὑπάρχειν οἴεσθε τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, ὡς διττὰς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πλημμελήμασι τὰς δίκας αἰτεῖν; ἀλλὰ πολὺ τοῦ πρέποντος
b ἀποσφάλλεσθε. προστεθεικότων γὰρ ὑμῶν οὐδὲν τῶν ὅσα ἐστὶν ἔξω νόμου καὶ κατερεθίζει πρὸς ὀργὰς τοῦ νόμου τὸν ὁριστὴν, οὐδ᾿ ἂν αὐτὸς ἔτι δευτέραν ἐποίσῃ πληγήν. ἔθλιψεν ἀρκούντως ἐφ᾿ οἷς ἤδη δυσσεβοῦντες ἡλίσκεσθε. στήσατε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ὀργὴν ἀνακόψει. πεπαίδευκεν ἀποχρώντως, κατελεήσει λοιπὸν σωφρονεῖν ᾑρημένους. μέμικται τοίνυν ὁ λόγος, καὶ συγκεκραμένην ἔχει τὴν παραίνεσιν. ἐν ταυτῷ γὰρ ἀναπείθει καὶ τὰ ἁνδάνοντα τῷ Θεῷ κατορθοῦν ἑλέσθαι γνησίως, καὶ τοῦτο δρᾶν ἑλομένοις δίδωσι θαῤῥεῖν,
c ὅτι χρηστὸς ἔσται περὶ αὐτοὺς, οὐκ ἀχάλινον αὐτοῖς ἐφιεὶς τὴν ὀργὴν, καθάπερ ᾤοντο κατὰ σφᾶς. ἄθρει δὲ ὅπως τετήρηκε πάλιν ὁ λόγος τῷ Ἰσραὴλ τὸ κατάλειμμα. ὅτι γὰρ οὐ συντελέσει ὁ Θεὸς αὐτοὺς, προαναπεφώνηκεν ἐναργῶς, ὡς ἐν ἐρωτήσει λέγων Τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται; οὐ γὰρ ποιήσεταί φησι τὴν συντέλειαν οὐδ᾿ ἂν ἐκ βάθρων αὐτῶν κατασείσας τὸν Ἰσραὴλ, εἰς ὄλεθρον παραδώσει παντελῆ. φείσεται δὲ διὰ τοὺς πατέρας, καὶ σωθήσονται κατὰ καιροὺς, κατόπιν ἐθνῶν εἰσβαί-

1. καταδρομὴν Edd. 4. φησιν post ὑπάρχειν transp. D. 5. Δεσπότην D. b. Θεὸν Edd. 7. ἡμῶν D. 8. κατερεθίζει B. b. κατεθίζει (sic) D. κατερεθίζουσι Edd. 9. ἔτι assumptum ex D. b. ἐποίσῃ B. ἐποίσει D. b. ἐποίησε Edd. ἔθλιψε] + γὰρ D. 11. τὴν ὀργὴν post ἀνακόψει transp. D. b. 12. λοιπὸν] + τοὺς Edd. invitis omnibus. 15. ἑλομένοις δρᾶν inverso ordine D. 16. ἐφιεὶς B. Edd. αὐτοῖς ἀφ. (pro ἐφ.) D. 17. ὅπως] ὅτι D. 18. τὸν Ἰσραὴλ Edd. invitis B. D. b. 19. ὁ assumptum ex D. b. 20. τὸν om. D. 21. Haec οὐ γὰρ ποιήσεται accesserunt ex B. D. b. Statim αὐτὸς add. D. τὴν συντέλειαν accesserunt ex B. b. συντέλειων D. 23. παντελῆ D. b. Edd. παντελῶς B. 24. συνθήσεται (συνθήσηται Pont.) pro σωθήσονται Edd. invitis B. D. b. εἰσβαίνοντες B. D. b. εἰσβάλλοντες Edd.

νοντας διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν εἰς ἁγιασμὸν καὶ d οἰκειότητα τὴν ὡς πρὸς Θεὸν δι᾽ Υἱοῦ ἐν Πνεύματι.

Ὅτι ἕως θεμελίων αὐτῶν χερσωθήσονται, καὶ ὡς σμίλαξ περι- 10
πλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ 11
σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία.

Ἀποφήνας διὰ πολλῶν, ὅτι καὶ τὸ πάντα δύνασθαι κατορθοῦν εὐκόλως τῷ τῶν ὅλων ἐνυπάρχει Θεῷ, ἀνήνυτον δὲ e αὐτῷ παντελῶς οὐδὲν, μετακομίζει τὸν λόγον ἐπ᾽ αὐτὴν ἤδη τὴν Νινευΐ, καί φησιν, ὅτι κἂν εἰς τοῦτο προήκοι λαμπρότητος, ὡς ἐν ἴσῳ φαίνεσθαι τοῖς εὐδενδροτάτοις τῶν ὀρῶν, Λιβάνῳ τέ φημι καὶ Καρμήλῳ, πολλοῖς καὶ ἀναριθμήτοις κομῶσα λαοῖς· κἂν εἰ μηδὲν ἀποδέοι τῆς Βασανίτιδος, ἀλλ᾽ ἥξει καιρὸς, ὅτε καὶ εἰς ἅπαν ἐρημωθήσεται. τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τὸ ἕως θεμελιου χερσωθήσεσθαι, τετηρηκότος τοῦ λόγου τὴν τροπὴν ὡς ἐπ᾽ ὀρῶν τε καὶ γῆς, ξύλων τε καὶ a 487 A. ὕλης. βρωθήσεσθαι δέ φησιν αὐτὴν κατανεμηθέντων τρόπον τινὰ Περσῶν τε καὶ Μήδων. εἷλον γὰρ οὗτοι τὴν Νινευΐ, πολεμαρχοῦντος τοῦ Κύρου. σμίλακι δὲ παρεικάζει τὴν τῶν Ἀσσυρίων πληθὺν, κατῴκουν γὰρ οὗτοι τὴν Νινευΐ. καὶ τίς ἂν γένοιτο λόγος τοῦ τοιοῦδε πάλιν; ἔστι μὲν γὰρ ἡ σμιλαξ κιττοειδές τι φυτὸν, ἕρπει δὲ ἀεὶ πρὸς τὸ ὑψοῦ καὶ λεπτοὺς ἀνίησι κλῶνας, καὶ τῶν ἐγγὺς ἑστηκότων καταδράττεται φυτῶν, ὡς καταπνίγεσθαι πολλάκις ὑπ᾽ αὐτῆς καὶ τὰ εὐμη- b κέστατα τῶν ξύλων. ἔδρων δὲ τοῦτο καὶ Ἀσσύριοι, καταθρώσκοντες ἀεὶ χωρῶν καὶ πόλεων, καὶ οἷον συμπνίγοντές

1. ἐν Χριστῷ D. 3. θεμελίων B. Edd. (49. al.) cf. infra et contra 489 b. Ambiguus D. χερσωθήσονται D.F. Edd. (Alex.) χερσωθήσεται B. (Vat.) cf. infra 489 b. 4. βρωθήσεται B.D. (A.V. ℵ) βρωθήσονται F. Edd. (22. al.) 8. καὶ ἀνήνυτον pro ἀνήν. δὲ D. 9. ἐπὶ pro ἐπ᾽ αὐτὴν ἤδη D. 10. προήκει (sic) D. 13. εἰς (sic) pro εἰ D. ἀποδέῃ D. 14. ὅταν pro ὅτε καὶ D. 15. θεμελίου] θεμελίων Edd. 16. τε prius om. D. 21. τοῦ τοιοῦδε λόγος inverso ordine D. μὲν om. D. Statim γὰρ assumptum ex B.D. 22. τι om. D. ὑψοῦν Edd. ὑψοῦ ἀεὶ pro ἀεὶ πρὸς τὸ ὑψοῦ D.

τε καὶ καταβρίθοντες ταῖς τῶν πολέμων συμπλοκαῖς καὶ ταῖς ἀφορήτοις καταδυναστείαις. ἔφη δὲ αὐτὴν καταπρησθήσεσθαι, καὶ ὡς καλάμην ξηρασίας μεστήν. ἑτοιμότατον δὲ τῆς καλάμης τὸ χρῆμα πρὸς τὸ δαπανᾶσθαι πυρί. κατεμπιπραμένῃ δὲ ὥσπερ τῇ Νινευῒ καὶ πασχούσῃ τὰ ἐξ
c ὀργῆς καταδῃουμένῃ τε λοιπὸν ὁ Προφήτης ἐπιφθέγγεται καὶ τοῦ τὰ τοιάδε παθεῖν τὴν πρόφασιν καταλευκαίνει λέγων Ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία. προκείσῃ φησὶν εἰς ἐρήμωσιν, ἔσῃ δὲ καὶ ὡς χέρσος, καὶ μὴν καὶ καταφλεχθήσῃ πυρὶ, λογιῇ γὰρ κατὰ τοῦ Θεοῦ δεινὰ καὶ ὑπέροπτα καὶ τὰ ἐναντία. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς πλημμελοῦντα τὸν Ἰσραὴλ κολάζων, εὐάλωτον ἀπετέλει καὶ τοῖς σοῖς αὐτὸν ὑπεκόμιζε ποσί. διακείσῃ γεμὴν οὐχ οὕτως αὐτὴ, νομιεῖς δὲ μᾶλλον
d ᾑρηκέναι τὴν Ἰουδαίαν καὶ οὐχ ἑκόντος αὐτοῦ. ἔχουσαν γὰρ οὕτως εὑρήσομεν τὴν Ῥαψάκου περιττοέπειαν, ὅτε τὴν τοῦ Θεοῦ κατεκερτόμει δόξαν, λέγων τοῖς καθημένοις ἐν τῷ
Es. xxxvi. 14, 15, 20. τείχει "Μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς Ἐζεκίας λόγοις, οἱ οὐ δυνή- "σονται ῥύσασθαι ὑμᾶς· καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν Ἐζεκίας ὅτι "ῥύσεται ὁ Θεὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου." πρὸς δὴ τὴν οὕτως ἀβουλοτάτην καὶ ἀνόσιον ἀληθῶς ἀθυροστο-
Ib. x. 15. μίαν ἀπελογεῖτο ὁ Θεὸς καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου λέγων "Μὴ
e "δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ, ἢ ὑψω- "θήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν;" ὥσπερ γὰρ ἡ ἀξίνη, κἂν τομωτάτη τις εἴη καὶ εὔχαλκος, οὐκ ἂν ἐνεργήσῃ περὶ τὰς τῶν δένδρων ἀποτομὰς, εἰ μή τις αὐτὴν ἰδίαις

4. δαπανᾶσθαι] καταδαπανᾶσθαι Edd. κατεμπιπραμένῃ D. καταπιμπρ. Edd. 5. τὴν (sic) D. 7. παθεῖν B.D. λέγειν Edd. 10. λογιῇ B.D. λογιζῃ iid. 11. τοῦ assumptum ex B. 12. κολάζων τὸν Ἰσραὴλ inverso ordine D. 13. αὐτῶν (sic) D. ἀπεκόμιζε D. 16. περισσοεπείαν D. 17. δόξαν κατεκερτόμει et ἐν τῷ τείχει καθημένοις inverso ordine D. 18. Ἐζεκίας λόγοις hoc ordine D. οὐ δυνήσονται D. (XII.) cf. in Es. 173 c. οὐ μὴ δυνηθήσ. Edd. 20. ἐκ] + τῆς Edd. 21. ἀβουλοτάτην καὶ ἀν. ἀλ. ἀθυροστομίαν] ἀβουλότητα καὶ ἀν. ἀλ. ἀθυροστομοῦντα iid. 22. ὁ assumptum ex D. καὶ om. B. λέγων om. D. 25. ἐνεργήσειε D.

δυνάμεσι κατά τινος ἐπιφέροι, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ πρίων ἀπρακτήσει πάντως περὶ τὰ οἰκεῖα, καθέλκοντος αὐτὸν ἢ ἀνέλκοντος οὐδενός· οὕτω καὶ ἡ τῆς τῶν Νινευιτῶν βασιλείας ἤγουν στρατιᾶς ἰσχὺς οὐκ ἂν ἐκράτησε τῆς Σαμαρείας, μὴ οὐχὶ θείας ὀργῆς πόλεσί τε αὐτὴν ἐπιφερούσης καὶ κώμαις, a 488 A.
καὶ οἷον ἐργαλείῳ χρωμένης, ὃ κινεῖται μὲν παρ' ἑτέρου, καί ἐστι χρήσιμον εἰς ὑπουργίαν παραληφθὲν, ἐνεργήσειε δ' ἂν οὐδὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτό. κολάζεται τοίνυν ἡ Νινευὶ διάτοι τὸ πονηρὰ κατὰ Θεοῦ λογίζεσθαι καὶ τὰ ἐναντία μᾶλλον, ἢ ὡς ἂν ἔχοι κατὰ τὸ ἀληθὲς ἡ φύσις τοῦ πράγματος. παραδέδωκε γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ αὐτὴ μᾶλλον εἷλεν ἐπαμύνοντος Θεοῦ καὶ σώζειν αὐτοὺς θέλοντος ἔτι. b

Τάδε λέγει Κύριος κατάρχων ὑδάτων πολλῶν Καὶ οὕτως δια- 12
σταλήσονται, καὶ ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι.

Ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος πρὸς τὴν Νινευὶ τὴν ἀλαζόνα καὶ θεομάχον. ὕδατα δὲ εἶναί φησιν ἐν τούτοις τὰς ἀμετρήτους κατά τε χώρας καὶ πόλεις καὶ ἔθνη πληθῦς, ποταμῶν ἢ θαλάσσης δίκην καταχεομένας εὐκόλως, ὧν ἂν ἕλοιτο Θεός. αὐτὸς γάρ ἐστιν αὐτῶν ὁ κατάρχων, ὡς Δημιουργὸς, ὡς τῶν ὅλων Κύριος καὶ Θεὸς, ὡς ἰδίοις νεύμασι τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα πηδαλιουχῶν, καὶ τῆς ἁπάντων καρ- c
δίας τὸ νεῦμα μετατιθεὶς πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, οὕτω τε

1. ἐπιφέροι] διαφέρῃ Edd. ἐπιφέροι κατά τινος inverso ordine D. Statim οὕτως pro ὡσαύτως D. 2. καθέλκ.] + γε Edd. invitis B.D. καὶ pro ἢ D. 3. ἡ Νινευὶ τῶν βασ(λ)ί (sic) pro ἡ τ. τ. Ν. β. D. 4. στρατιά pro στρατιᾶς ἰσχὺς D. 6. χρωμένης accessit ex B.D. 9. λογίζ. κατὰ τοῦ Θεοῦ pro κατὰ Θ. λογ. D. Statim κατὰ pro καὶ Edd. εἰ pro ἢ iid. Statim ὡς ἂν ἔχοι D. ὡς ἔχει iid. 10. τοῦ πράγμ. φύσις inverso ordine D. 11. καὶ assumptum ex B.D. 12. μᾶλλον] + ἂν Edd. αὐτοὺς assumptum ex D. 13. ἔτι B.D. υἱόν (sic) Edd. 16. οὖν om. D. 17. ἀμετρήτους] + τῶν ἐθνῶν Edd. invito D. 18. χώρας] + καὶ κώμας D. πληθῦς] πληθύας iid. 19. καταχεομένας] καταρχομένας iid. ὅτ' pro ὧν iid. 20. θέλοι ὁ pro ἕλοιτο D. ὁ κατάρχων ἔστιν αὐτῶν inverso ordine D. 23. αὐτῷ] ἑαυτῷ Edd. δοκοῦν αὐτῷ inverso ordine D. καὶ pro τε iid.

διαστέλλων καὶ διατυπῶν καθ' ὃν ἂν βούλοιτο τρόπον αὐτός. ταύτητοί φησιν Ὦ Νινευΐ, λοιπὸν πεπαύσῃ τοῦ εἶναι δεινὴ, παναλκής τε καὶ διαβόητος. ἡ γὰρ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι, τουτέστιν οὐκ ἔσται λοιπὸν πολὺς περὶ σοῦ παρὰ πᾶσι λόγος. πάλαι μὲν γὰρ ἦσθα λαμπρὰ, καὶ ἐν γλώσσαις ἦν τῶν ἁπάντων μεγάλα περὶ σοῦ διηγήματα·
d νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι, ἀλλὰ στυγνὸν ἐπὶ σοὶ κατηχήσουσι μέλος. ἔσται δὲ οὐδὲν ἔτι παρὰ σοὶ τὸ μέγα καὶ ἀξιάκουστον.

13 Καὶ νῦν συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμούς
14 σου διαῤῥήξω, καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος.

Πάλιν ὁ λόγος τῷ Προφήτῃ μετακεχώρηκεν ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. ὅμοιον δὲ ὡς εἰ λέγοι Τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκείνων πλημμελημάτων τὴν μνήμην ἀποπεμψάμενος κατελεήσω
e λοιπὸν, ὡς δίκας ἐκτετικότα· ὡς ἀποχρώντως κεκολασμένον ἀπαλλάξω τῆς ἐκείνων πλεονεξίας, ὑποκείσῃ δὲ οὐδαμῶς τῇ ῥάβδῳ τῶν Ἀσσυρίων, τουτέστι τῷ σκήπτρῳ ἤτοι τῇ βασιλείᾳ· σύμβολον γὰρ βασιλείας τὸ σκῆπτρον· ἀνήσω δὲ καὶ δειμάτων καὶ δουλείας δεσμῶν, ἀνακομιῶ δὲ αὖθις εἰς ἐλευθερίας εὐήμερον. τὸ γεμὴν Ἐντελεῖται περὶ σοῦ Κύριος, τοιῶσδε νοήσεις. ἐντελεῖται γὰρ τίσιν; ἢ πνεύμασιν ἀγαθοῖς καὶ ἀγγέλων στρατιαῖς, αἳ τετάχαται παρὰ
489 A. a Θεοῦ πρὸς τὸ προεστάναι τοῦ Ἰσραήλ· ἤγουν ἐντελεῖται καὶ αὐτῷ που τάχα τῷ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέντι κατὰ καιρούς·

2. λοιπὸν pro φησιν D. πεπαύσο (sic) pro πεπαύσῃ D. 3. ἐνακουσθήσεται B. εἰσακουσθήσεται D. ἀνακουσθήσεται (sic) Edd. 4. πολὺς περὶ σοῦ λόγος λοιπὸν παρὰ πᾶσι inverso ordine D. 6. γλώσσαις ἦν B.D. [γλώτταις D.] γνώσεσι ᾖ Edd. 7. ἀλλὰ στυγνὸν B. στυγνὸν δὲ iid. στυγνὸν D. 8. τὸ om. D. 11. μετακεχώρηκεν ὁ λ. τῷ πρ. πάλιν inverso ordine D. 12. λέγοι B. λέγει (=λέγῃ) b. λε[γ] D. λέγῃ iid. 13. πλημμελημάτων accessit ex B.D. ἀποπεμψάμενος D. Edd. παραπεμψ. B. 14. ἐκτετικ. δίκας inverso ordine D. 15. ἐκείνων] ἐκείνου B. 16. τῶν Ἀσσ. ῥάβδῳ inverso ordine D. τουτέστι et ἤτοι inter se transp. D. 17. σύμβολον—σκῆπτρον om. B. 18. δεσμῶν δου[λ'] inverso ordine D. 19. Κύριος περὶ σοῦ inverso ordine D. 20. τίσιν;] τισιν Edd. invitis B.D. b. 21. τετάχανται B. τετάχεται (sic) D. 22. πρὸς] εἰς B. invitis D. b. τὸν pro τοῦ Edd. invitis B.D. b. 23. τάχα assumptum ex B.D.b.

Κῦρος δὲ ἦν ὁ Καμβύσου· ἐντελλεται δὲ οὐχὶ πάντως ὡς ἁγίῳ καὶ προφήτῃ προσλαλῶν, ἀλλ' εἰς νοῦν ἐνιεὶς τὸ ἴδιον θέλημα, καὶ ὑπουργὸν ἀποφήνας τῶν δοκούντων αὐτῷ, καίτοι βέβηλον ὄντα καὶ εἰδωλολάτρην. ὥσπερ γὰρ ἐνετείλατο τῷ κήτει καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν, καὶ τῇ κολοκύντῃ πάλιν, ἀναφῦναί τε ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐπισκιάζειν αὐτὸν, καὶ μὴν καὶ τῇ σκώληκι τῇ ἑωθινῇ πατάξαι τὴν κολόκυνταν· b οὕτω φαμὲν ἐντετάλθαι καὶ Κύρῳ.

Jon. ii. 1; iv. 6, 7.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς· ἐπιφωνήσειε δ' ἂν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ κυριοκτόνῳ γεγενημένῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἤτοι τῇ τῶν Ἰουδαίων χώρᾳ "Ὅτι ἕως θεμελίων αὐτῶν χερσωθήσεται, "καὶ ὡς σμίλαξ περιπλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς "κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία." καταπέπρησται γὰρ καὶ κεχέρσωται, καὶ ὡς καλάμη ξηρὰ δεδαπάνηται. τετολμήκασι γὰρ λογίσασθαι πονηρὰ κατὰ τοῦ c Κυρίου, καὶ μὴν καὶ ἀθύρῳ γλώττῃ χρήσασθαι· ποτὲ μὲν γὰρ Σαμαρείτην καὶ κάτοινον καὶ ἐκ πορνείας γεγεννημένον ὠνόμαζον· ποτὲ δὲ καὶ ἔφασκον ὅτι "πλανᾷ τὸν ὄχλον," καίτοι ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀπεσταλμένου παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἵνα τοῦ πλανᾶσθαι τὸ πλανώμενον ἀπαλλάξῃ καὶ προσκομίσῃ Θεῷ τὸ ἀποσκιρτῆσαν αὐτοῦ, καὶ προσάγῃ διὰ τῆς πίστεως τὸ πολυτρόπως ὠλισθηκὸς εἰς ἀπόστασιν, καὶ καταφωτίσῃ μὲν τὸ ἐν σκότει, καταδήσῃ δὲ d τὸ συντετριμμένον. ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσάπαν ὠλόθρευσε τὸν Ἰσραὴλ, τετήρηται δὲ, ὡς ἔφην ἤδη πλειστάκις, αὐτῷ τὸ

Supra 10, 11.

S. Joan. viii. 48 et 41.

S. Matth. xi. 19.

S. Joan. vii. 12.

Ezek. xxxiv. 16.

Cf. supra 486 c.

3. ἴδιον] θεῖον D. inv. b. 5. καταπιεῖν] καταπίνειν Edd. 6. ἀναφῦναι] ἀναφῆναι D. Statim assumpta τε ex D. ὑπὲρ κεφ. αὐτοῦ ex B.D. αὐτὸν] αὐτῷ D. 7. τῇ ἑωθινῇ assumpta ex B.D. κολόκυνταν B. (Alex.) κολοκύντην Edd. κολόκῦν D. 8. καὶ om. D. 11. θεμελίων habet B. ambiguus D. 14. τοῦ assumptum ex B.D. 17. χρήσασθαι γλώττῃ inverso ordine D. 18. γὰρ assumptum ex B.D. γεγενημένον (sic) Edd. 19. καὶ om. D. 20. ἀπεσταλμένον D. τοῦ om. D. 22. προσάγῃ] προσαγάγῃ B. invitis D. Edd. 25. ἐπεὶ pro ἐπειδὴ D. 26. δὲ assumptum ex B.D. αὐτῷ] αὐτῶν D.

κατάλειμμα· πεπιστεύκασι γὰρ καὶ ἐξ Ἰουδαίων οὐκ εὐαρίθμητοι, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀναμὶξ δοξολογοῦσι Χριστόν· ἀκουέτωσαν μὲν οἱ ἐκ τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς ὅτι Συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ καὶ τοὺς δεσμούς σου διαῤῥήξω καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος. ποίαν δὲ ἄρα φησὶ c τὴν ῥάβδον, ἢ τίνας ὅλως δεσμοὺς, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν; ὑπέκειντο μὲν γὰρ οἷά τινι σκήπτρῳ, κατηχθισμένοι τῇ τῶν γραμματέων τε καὶ Φαρισαίων ἀπονοίᾳ τε καὶ ἀγριότητι, καὶ μονονουχὶ δεσμοῖς συνεχόμενοι τοῖς ἐκείνων ἐντάλμασιν, οὐ παρεδέχοντο τὴν πίστιν. ἀλλ' ἐξήρηται μὲν ἡ ῥαβδος, τουτέστιν ἡ ἀρχὴ, διεῤῥάγη δὲ τὰ δεσμὰ, καὶ λοιπὸν ἐλευθέρῳ φρονήματι προσδεδραμήκασι τῷ Χριστῷ, μονονουχὶ προτροπάδην ἐπιφωνοῦντες ἀλλήλοις, κἀκεῖνο λέγοντες τὸ διὰ 490 A. a τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας "Διαῤῥήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐ- Ps. ii. 3. "τῶν, καὶ ἀποῤῥίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν."

Ἀκουέτωσαν δὲ πρὸς ἐκείνοις οὐδὲν ἧττον οἱ ἐξ ἐθνῶν Καὶ νῦν συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ καὶ τοὺς δεσμούς σου διαῤῥήξω καὶ ἐντελεῖται ὑπὲρ σοῦ Κύριος. πάλαι μὲν γὰρ τοῖς τοῦ διαβόλου σκήπτροις ὑπεζευγμένοι, καὶ τοῖς τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν κατεσφιγμένοι δεσμοῖς προσεκύνουν "τῇ Rom. i. 25. "κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα·" Θεὸν οὐκ ᾔδεσαν τὸν φύσει καὶ b ἀληθῶς, καὶ κτηνῶν ἀλόγων ὀλίγα διενεγκόντες ταῖς ἡδοναῖς ἐδούλευον τῆς σαρκὸς, οἰκτρόν τε καὶ ἀλογώτατον διέζων βίον. ἀλλ' ἠλευθέρωνται καὶ αὐτοὶ, Χριστοῦ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ῥάβδον συντρίψαντος καὶ διαῤῥηγνύντος τὰ δεσμὰ, καὶ ἁμαρτίας ἐξέλκοντος, καὶ μετατιθέντος ἐκ πλάνης εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ, καὶ δικαιοῦντος τῇ πίστει, καὶ ἐντελλομένου λοιπὸν ὑπὲρ αὐτῶν, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις.

1. ἐξ assumptum ex D. 4. συντρίψω τὴν ῥ. αὐτοῦ hoc ordine D. 7. κατηχθισμένοι B. κατισχημένοι D. κατηχθημένοι Edd. 8. τε prius om. D. 10. ἡ om. D. 18. ὑπὲρ] περὶ Edd. 21. Θεὸν om. Aub. Interpungit κτίσαντα Θεόν· οὐκ D. ᾔδεισαν D. 22. διενεγκόντες ὀλίγα et τῆς σαρκὸς ἐδούλ. ἡδ. inverso ordine D. 24. αὐτοὶ,] + τοῦ D. 25. συντρίβοντος ῥ. pro ῥ. συντρίψαντος D. 27. γνῶσιν D. 28. ὑπὲρ B.D. περὶ Edd.

γέγραπται γὰρ ὅτι "Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου, Ps. xc. 1. "ἐν σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται." ἐντελεῖται γὰρ τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις διαφυλάσσειν ἡμᾶς ἐν πάσαις ταῖς c Ib. 11, 12. ὁδοῖς καὶ λαμβάνειν ἐπὶ χειρῶν, μήποτε προσκόψωμεν πρὸς λίθον τὸν πόδα. καὶ ἀτρεκὲς ὅτι "Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Ib. xxxiii. 8. "Κυρίου κυκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐ-"τούς."

Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οὐκ ἔσῃ διεσπαρμένος εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἢ δορίληπτος καὶ ἀλήτης καὶ τῆς ἐνεγκούσης ὡς ἀπωτάτω καὶ παγχάλεπον ὑπομένων θητείαν ἐν πόλεσι δυσμενῶν οἰκτρῶς τε καὶ ἐλεεινῶς καὶ ἀθλίως κατεσκεδασ- d μένος. σημειωτέον δὲ, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι δευτέρας αἰχμαλωσίας ἦν ὁ Προφήτης Ναοὺμ, καὶ μετὰ ταύτας τοῦ Προφήτου τὰς φωνὰς ἥλω καὶ πεπόρευται πρὸς αἰχμαλωσίαν ὁ Ἰούδας, καὶ δεδούλευκεν Ἀσσυρίοις. Ἐζεκίου μὲν γὰρ τοῦ Ἱερουσαλὴμ βασιλεύοντος, κατεστράτευσε τῆς Σα- 4 Reg. xviii. 9, 10, 13 sqq. μαρείας ὁ Σεναχηρεὶμ, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις καταδῃώσας, προσεμπρήσας δὲ καὶ ἑτέρας, ἀπέστειλεν ἐκ Λαχὶς τὸν Ῥαψάκην, ὃς καὶ ἄγροικον ἠφίει κατὰ Θεοῦ τὴν γλῶτταν, εἶτα πεπτώκασιν ἀγγέλου χειρὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων στρατιᾶς Ib. xix. 35. ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες· μετὰ δέ γε τὴν Ἐζεκίου e βασιλείαν χρόνου μεταξὺ διαγεγονότος οὐ μικροῦ, Σεδεκίου βεβασιλευκότος, ὃς ἦν υἱὸς Ἰωσίου, πεπολιόρκηκε τὴν Ἱε- Ib. xxv.

1. ὅτι assumptum ex B.D. Statim ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου, ἐν σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται D. Edd. pro quibus τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ B. 3. ἁγίοις] ἰδίοις D. ἀγγέλοις] + τοῦ D. 4. λαμβάνειν post χειρῶν transp. D. 8. ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι B.D. ἔτι ἐξ ὀνόματός σου F. Edd. (130, 311.) 9. λεγῃ B. Pont. Statim πάλιν om. D. 10. ἢ assumptum ex D. δορύληπτος Edd. 12. τε assumptum ex b. κατεσκευασμένος b. 13. Haec πρὸ—Ναοὺμ accesserunt ex D. 14. τὰς τοῦ προφήτου inverso ordine D. 18. αὐτῇ] αὐτῷ Edd. Statim καταδ. π. inverso ordine D. 20. ἄγροικον D. Edd. βλάσφημον B. φωνὴν κατὰ Θεοῦ pro κατὰ Θεοῦ τὴν γλῶτταν D. 23. μεταξὺ om. D. βεβασ. σεδεκίου inverso ordine D.

ρουσαλὴμ, προκαταδηώσας ὅλην τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ναβουχοδονόσορ, εἶτα κατὰ κράτος ἑλὼν τὴν ἁγίαν πόλιν, κατεμπρήσας δὲ καὶ τὸν διαβόητον ἐκεῖνον ναὸν, ἀπῴκισε τὸν Ἰούδαν καὶ προστέθεικε τοῖς ἐκ Σαμαρείας διὰ τοῦ Σεναχη-
491 A. a ρεὶμ ἀπενηνεγμένοις. ἆρ᾽ οὖν διαψεύδεται τὴν ὑπόσχεσιν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου λέγων πρὸς τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι; εἶτα πῶς οὐκ ἀμαθὲς, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς λῆξιν ἂν ἴοι τοῦ παντὸς ἤδη κακοῦ, τὸ ψευδοεπεῖν οἴεσθαι τὸν Θεόν; ἁμαρτοεπὲς γὰρ οὔτι που τὸ θεῖον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀληθεύσει δὲ οὕτως. μνημονεύσας γὰρ πρότερον τῆς ἀφέσεως τῆς γεγενημένης κατὰ καιροὺς, Κύρου τοῦ τῶν Περσῶν ἀνῃρηκότος τὸ κράτος, τότε φησιν, ὡς οὐκ ἂν ἀλήτης γένοιτο μετὰ τοῦτο
b ἔτι καὶ ἔξοικος ὁ Ἰσραήλ. ἀνακεκλημένοι γὰρ εἰς τὰ ἑαυτῶν καὶ ὑπονοστήσαντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν, κατῳκήκασιν ἀσφαλῶς. καὶ κεκίνηνται μὲν πόλεμοι κατ᾽ αὐτῶν ὑπό τε
1 Macc. i. 30. Ἀντιόχου τὸ ἐπίκλην Ἐπιφανοῦς, καὶ ἑτέρων δὲ μετ᾽ ἐκεῖνόν τινων· πλὴν οὐκ ἀπῴχοντο πρὸς αἰχμαλωσίαν· ἀλλ᾽, ὡς ἔφην, κατῳκήκασι τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀσφαλῶς.

Οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ νοηθείη ἂν
c τό Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι· ἀκούσεται δὲ, καὶ μάλα εἰκότως, ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, τουτέστιν, οἱ τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασιν ὁρῶντες Θεὸν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Μονογενοῦς κατατεθηπότες Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι. γεγόνασι μὲν γὰρ πρὸ τῆς πίστεως ὑπὸ χεῖρας ἐχθρῶν, ὑποζεύξαντες τὸν τῆς διανοίας αὐχένα τῷ σατανᾷ καὶ ταῖς σὺν αὐτῷ δυνάμεσι πονηραῖς, καὶ τοῖς κακοῖς τῆς φιλοσαρ-

1. προκαταδηώσας] προσκ. B. invitis D. Edd. 2. τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν πόλιν (sic) D. 3. ἀπῴκισε D. Edd. ἀπώλεσε B. Statim τὴν Ἰουδαίαν pro τὸν Ἰούδαν D. 6. πρὸς τοὺς] τοῖς Edd. 8. ἴῃ D. 10. πολλοῦ γε καὶ δεῖ deest in D. 12. κατὰ] + τοὺς B. Haec τῶν Περσῶν desunt in Edd. τῶν om. D. 13. ἀλήτης] ἄλλη τις αἰχμαλωσία Edd. 14. ἔξοικος ὁ D. ἐξ οἴκου iid. τὰ D. τὴν iid. 17. τὸ B. τοῦ D. Edd. Statim ἐπίκλην om. D. μετ᾽ ἐκείνων πολλῶν pro μετ᾽ ἐκεῖνόν τινων D. 18. κατῳκήκασιν ὡς ἔφην inverso ordine D. 20. νοηθήσεται ἂν pro νοηθείη ἂν D. 22. τοῖς deest in Edd. 24. οὐ σπαρήσεται—ἔτι om. D. 27. τοῖς κακοῖς τῆς] τῆς κακίστης Edd. κακοῖς post ἐνδεδεμένοι transp. D.

κίας ἐνδεδεμένοι. ἀλλ' ἐξήρηται λοιπὸν ἡ πλεονεξία τῶν
πάλαι κεκρατηκότων, κατεσείσθη καὶ πέπτωκε σὺν ἐκείνοις
ἡ ἁμαρτία, ἐξήρηται τῶν παθῶν ἡ δύναμις. ἀνῆκε γὰρ ἡμᾶς
ὁ Χριστὸς, συνεκόμισε διὰ τῆς πίστεως εἰς ἁγιασμὸν, καίτοι d
πολυτρόπως κατεσπαρμένους εἰς πολυειδῆ καὶ ἐξίτηλα πάθη,
καὶ εἰς ἀμέτρητον πολυθεΐαν. ἀλλ' οὐκ ἔτι διασπαρησό-
μεθα, μενοῦμεν δὲ πάντως ἐν Χριστῷ, μίαν ἔχοντες πίστιν, Eph. iv. 5.
ἓν βάπτισμα, καὶ ἕνα Κύριον Σωτῆρά τε καὶ Λυτρωτὴν, καὶ
δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ πρὸς ἑνότητα τὴν πνευματικὴν
συνδούμενοι.

Ἐξ οἴκου Θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτὰ, καὶ χωνευτὰ
θήσομαι ταφήν σου. e

Προσκέκρουκε μὲν οὐ μετρίως ὁ Ἰσραὴλ, ἀπονενευκὼς
εἰς ἀπόστασιν, καὶ ἀποφοιτήσας μὲν ἀνοσίως τοῦ σεσωκότος
Θεοῦ, προσκείμενος δὲ ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις, ταύτῃτοι
καὶ γεγονὼς αἰχμάλωτος πεπόρευται πρὸς ἐχθροὺς, ἀπεκο-
μίσθη τε οὕτως εἰς τὴν Νινευΐ. οἱ δὲ δὴ περιλειφθέντες ἐν
τοῖς Ἱεροσολύμοις, οὐδὲν ἧττον ἦσαν ῥᾴθυμοι πρὸς φιλο-
θεΐαν, καὶ ἀνασφαλεῖς εἰς εὐλάβειαν, καὶ ἀποσπουδάζοντες
μὲν τὸ ἁνδάνον Θεῷ, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀποσειόμενοι a 492 A.
τὸν ζυγόν· θύοντες δὲ τῇ Βάαλ ἔτι καὶ τῇ Ἀστάρτῃ καὶ τῇ 3 Reg. xi. 6, 33.
στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. ἐπειδὴ δὲ διὰ προφητῶν ἁγίων γεγό- 2 Par. xxxiii.
νασιν ἀπειλαὶ, Θεοῦ λέγοντος ἐναργῶς ὡς διολεῖται μὲν 3, 5.
Ἱερουσαλὴμ, βαδιοῦνται δὲ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ πάντῃ τε καὶ Hier. viii. 2; xix. 13.
πάντως αἰχμάλωτοι καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν εἰς χεῖρας cf. li. 17.

2. κατεσείσθη—ἐξήρηται] καταπέπτωκε σὺν ἐκείνοις καὶ ἐξήρηται ἡ ἁμαρτία· καὶ D. 4. συνεκόμισε] ἀνεκόμισε Edd. 7. πάντως] πάντες D. 8. Κύριον] Χριστὸν D. 11. καὶ] + τὰ F. (49.) cf. infra. 13. ὁ Ἰσραὴλ οὐ μετρίως inverso ordine D. 15. ταῖς εἰδωλολα pro ταῖς τ. εἰδ. λ. D. 16. αἰχμάλ. γεγ. inverso ord. D. 19. πρὸς pro εἰς D. καὶ alt. om. D. 20. ὑπ' αὐτὸν D. 21. ἔτι om. D. habet B. 22. γεγόνασιν ἀπειλαὶ, Θεοῦ λεγ.] γέγονεν ἀπειλὴ Θεοῦ, λ. Edd. 23. πάντως ἡ pro μὲν D. 25. οἱ κατοικ. αὐτὴν post ἀλλοτρ. transp. D. χεῖρας ἀλλοτρίων D. χώρας ἀλλοτρίων B. χώραν ἀλλοτρίαν Edd.

ἀλλοτρίων, ἐξένηψαν κατὰ καιροὺς τῶν ἐν αὐτῇ βεβασιλευκότων τινὲς, καὶ καθεῖλον τεμένη, βωμοὺς ἀνέτρεψαν, καὶ πυρὶ δεδαπανήκασι τὰ γλυπτά. μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων διέπρεψεν ἐν τούτοις Ἰωσίας, περὶ οὗ λελάληκε καὶ ὁ
b ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ θύοντί ποτε τῷ Ἱεροβοὰμ τῷ τοῦ Ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ. ὁ μὲν γὰρ εἱστήκει ταῖς
3 Reg. xiii. 2. δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς ἀνοίσων θυσίας· ὁ δὲ πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἐν λόγῳ Κυρίου φησί "Θυσιαστήριον θυσιαστήριον τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ Δαυεὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐπιθυόντων ἐπὶ σὲ, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων καύσει ἐπὶ σέ." ὅτι δὲ εἰς πέρας ἐκβέβηκε τὸ προεπηγγελμένον, μεμαρτύρηκεν ἐναργῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. γέ-
c γραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν περὶ Ἰωσίου
4 Reg. xxiii. 4–6. "Καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ Χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τῆς δευτερώσεως καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὸν σταθμὸν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου Κυρίου πάντα τὰ σκεύη τὰ πεποιημένα τῷ Βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω Ἱερουσαλὴμ ἐν Σαδημὼθ κέδρων, καὶ ἔλαβε τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς Βαιθὴλ, καὶ κατέκαυσε τοὺς χωμαρεὶμ οὓς ἔδωκαν
d βασιλεῖς Ἰούδα, καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα καὶ ἐν τοῖς περικύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς θυμιῶντας τῇ Βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ καὶ τοῖς μαζουρὼθ καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου Κυρίου ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν χειμάῤῥουν τῶν κέδρων, καὶ κατέκαυ-

4. ὁ assumptum ex B.D. 5. ποτε ante καὶ ὁ transp. D. τῷ alt. om. B. 7. ἀνοίσων] ἀνοσίας Edd. 8. λόγῳ] λόγοις iid. θυσιαστήριον alt. accessit ex B.D. 11. τῶν ἐπιθυόντων B.D. τοὺς ἐπιθύοντας Edd. (19. al.) 12. προεπηγγελμένον D. προηγγ. Edd. 13. ἐναργῶς D. οὕτως Edd. Statim τὸ ἱερὸν γράμμα pro τὸ γρ. τὸ ἱ. D. 14. τῇ τετάρτῃ] τῷ τετάρτῳ D. 16. τοῖς alt. deest in D. 17. ναοῦ pro οἴκου D. 19. κατέκαυσαν D. (19, 82.) 21. χωμαρεὶμ D. Edd. χομαρεὶμ B. 24. τῇ Βάαλ D. (Alex.) τῷ Βάαλ Edd. (Vat.) 25. μαζουβοθὼθ D. [β ob maculam incertum.] 27. Α κέδρων ad κέδρων transilit D. (Alex.)

“ σεν αὐτοὺς ἐν τῷ χειμάῤῥῳ τῶν κέδρων, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς “ χοῦν, καὶ ἔῤῥιψε τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν τάφον τῶν υἱῶν “ τοῦ λαοῦ.” συνίης οὖν, ὅπως τισὶ τέθεινται ταφή τις ὥσπερ τὰ χωνευτὰ, καὶ ἐξωλοθρεύθησαν ἐξ οἴκου Κυρίου τὰ c γλυπτά;

Πιστώσεται δὲ τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον καὶ ἑτέρα γραφή. ἔφη γὰρ οὕτως ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Παραλειπομένων “ Ἐν 2 Par. xxxiv. 3–5. “ τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ·” δῆλον δὲ ὅτι τῆς Ἰωσίου· “ καὶ αὐτὸς ἔτι παιδάριον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι “ Κύριον τὸν Θεὸν Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ “ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρίσαι “ τὸν Ἰούδαν καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ “ τῶν ἀλσέων καὶ ἀπὸ τῶν χωνευτῶν, καὶ κατέσκαψαν κατὰ “ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ θυσιαστήρια τῶν Βάαλ, καὶ τὰ “ ὑψηλὰ τὰ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔκοψε τὰ ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ, a 493 A. “ καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε καὶ ἐλέπτυνε καὶ ἔῤῥιψεν ἐπὶ “ πρόσωπον τῶν μνημάτων τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς· καὶ “ ὀστᾶ ἱερέων κατέκαυσεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ ἐκαθά- “ ρισε τὸν Ἰούδαν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ.” οὐκοῦν διολώλασιν ἐπ᾽ αὐτοῖς τεμένεσιν, ὡς ἔφην, καὶ βωμοῖς, καὶ τοῖς χωνευτοῖς μονονουχὶ συνεθάπτοντο, κατὰ τὸν τοῦ Προφήτου λόγον. ἰστέον δὲ, ὅτι κατά γε τοὺς χρόνους Ἐζεκίου προεφή- b τευσεν ὁ Ναούμ. εἶτα γέγονεν ἐκ μὲν Ἐζεκίου Μανασσῆς, ὃς βεβασίλευκεν ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα· Μανασσῇ δὲ υἱὸς Ἀμὼς, ὃς ἔτη μόλις διεβίω δύο, καὶ μετ᾽ ἐκεῖνον ὁ Ἰωσίας, ἐφ᾽ οὗ τὰ τῆς προφητείας πεπλήρωται, καθὰ δέδειχεν ἡμῖν ἀρτίως ὁ λόγος.

1. *αὐτοὺς* B. *αὐτὸ* Edd. (74, 243.) [*αὐτὸν* Vat.] *τῶν* assumptum ex B. 2. *αὐτῶν* B.D. (245.) *αὐτοῦ* Edd. 3. *τὰ χωνευτὰ ὥσπερ τις ταφή*; inverso ordine D. 7. *τῷ δευτέρῳ* D. 8. *τῷ* om. D. *τῆς Ἰωσίου δὲ δηλονότι* inverso ordine D. 10. *Δαυεὶδ* assumptum ex D. [deest in XI. 19, 71, 108.] 13. *ἀπὸ τῶν*] + *γλυπτῶν καὶ* Edd. *κατέσκαψαν* B. (60, 64, 119, 158, 243.) *κατέκαυσαν* D. *κατέσκαψε* Edd. (19. al.) [*κατέσπασε* Vat. *κατέστρεψαν* Alex.] 14. *τῶν* B.D. *τοῦ* Edd. 18. *ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια* D. *ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον* B. Edd. 20. *ὡς ἔφην τεμένεσι* inverso ordine D. 21. *τοῦ προφήτου* D. *τῆς προφητείας* Edd. 22. *γε* om. D. *Ἐζεκίου χρόνους* inv. ord. D. 23. *Μανασῆς* et *Μανασῇ* D. 25. *Ἀμὼν* Edd. invitis B.D. *ὁ* deest in Edd.

Ὅτι ταχεῖς ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη οἱ πόδες εὐαγγελιζομένου καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην.

Διέτριβον μὲν ἐν Βαβυλῶνι γεγονότες αἰχμάλωτοι οἱ
c υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἦσαν γεμὴν ἐν ἐλπίσι τοῦ καὶ αὖθις ἀνακομισθήσεσθαι κατὰ καιροὺς, καὶ εἰς τὴν ἄνωθεν αὐτοῖς καὶ ἐκ πατέρων εὐγένειαν ἀναφοιτήσειν οὐκ εἰς μακρὰν, τοῦτο προφητῶν ἁγίων ὡς Θεοῦ λαλοῦντος ἐπηγγελμένων. ἦν δὲ αὐτοῖς ὁ τῆς ἐλπίδος καιρὸς, τῆς Κύρου βασιλείας μέλλοντος αἱρήσειν κατὰ κράτος τὴν Νινευῒ, καὶ τοῦτο πάλιν αὐτοῖς
Es. xlv. 1, 2. Ἡσαΐου προαπηγγελκότος. ἔφη γάρ "Οὕτω λέγει Κύριος "ὁ Θεὸς τῷ χριστῷ μου Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς "ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλέων
d "διαῤῥήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρας, καὶ πόλεις οὐ "συγκλεισθήσονται Ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι, καὶ "ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς
Ib. 13. "συνθλάσω." καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν "Οὗτος οἰκοδομήσει "τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ "μου ἐπιστρέψει, οὐ μετὰ λύτρων οὐδὲ μετὰ δώρων, εἶπε "Κύριος σαβαώθ." ἥξει τοίνυν, φησὶν, ἄγγελος τοῖς ἐξ
e Ἰσραὴλ εἰρήνης, τὴν Κύρου σημαίνων ἐκστρατείαν, ὅτε καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπεσείοντο ζυγὸν, καὶ τὴν τῶν κρατούντων ῥάβδον συνέτριψαν, καὶ τῆς ἀσυνήθους δουλείας ἀποῤῥήξαντες τὰ δεσμὰ, οἴκαδε πάλιν γεγονότες, ἐσώζοντο.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο τὴν δύναμιν τῶν προκειμένων τοῖς τοῦ ἁγίου Βαπτιστοῦ κηρύγμασιν ἐφαρμόσαι, παλινδρομήσειεν

1. *οἱ πόδες ἐπὶ τὰ ὄρη* inverso ordine D. 3. *οἱ* om. D. 4. *ἀνακομισθεῖναι* (=*ῆναι*) D. 5. *αὐτοῖς*] *αὐτῶν* Edd. Statim *καὶ* assumptum ex D. 6. *ἀναφοιτήσειν εὐγένειαν* D. 8. *αὐτοῖς* D. *αὐτὸς* Edd. *καιρὸς*] + *ὁ* Edd. inv. D. 10. *προαπηγγελκότος* D. *προηγγ.* Edd. 12. *ἐπακούσομαι* D. 13. *οὐ* deest in D. 14. *ἐγὼ*] + *δὲ* B. Edd. 15. *χαλκᾶς*] *χαλκοῦς* Edd. *καὶ μοχλ. σιδ. συνθλάσω* om. D. 17. *Ἱερουσαλὴμ* B. Edd. *μου* D. (A.V. etc.) 18. *οὐ* pro *οὐδὲ* D. 19. *εἰρήνης τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ* inverso ordine D. 21. *ἀπεσείοντο*] *ἀπεσείσαντο* D. 22. *συνέτριψαν ῥάβδον* inverso ordine D. 23. *ἀποῤῥήξαντες* B. *διαῤῥήξαντες* D. *ἀπέῤῥηξαν* Edd. 24. *τῶν προκειμένων τὴν δύναμιν* inverso ordine D. 25. *ἐφαρμόζειν* Edd. invitis B.D. Statim *παλινδρομήσειεν* D. *πάλιν δράσειεν* Edd. *δράσειεν* B.

ἂν καὶ οὗτος ὀρθῶς. ἐποιεῖτο γὰρ ἐν ἐρήμῳ τὰς διατριβὰς, καὶ οἷον ἐν ὄρεσι διακεκραγὼς εὐηγγελίζετο τὴν εἰρήνην, τουτέστι Χριστόν. ὡραῖοι δὴ οὖν οἱ πόδες καὶ ταχεῖς τοῦ (a 494 A.) λέγοντος "Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς (Es. xl. 3.) "τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν."

Ἑόρταζε Ἰούδα τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος τὰς εὐχάς σου, διότι οὐ μὴ προσθῶσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαίωσιν.

Προστεταχότος τοῦ νόμου, μὴ δεῖν ἔξω θύειν τῆς ἱερᾶς τε καὶ θείας αὐλῆς, ἀλλ' "εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται (Deut. xii. 11.) "Κύριος ὁ Θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ," ἐν ἀλλοδαπῇ γεγονότες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν Περσῶν τε καὶ (b) Μήδων χώραν οἰκοῦντες, ἄπρακτοί που πάντως περὶ τά σφισι νενομισμένα καὶ ἀνενέργητοι διετέλουν, οὐ τὰς ἐξ ἔθους πληροῦντες ἑορτὰς, οὐ θυσίας προσάγοντες, οὐκ ἀπαρχὰς, οὐ χαριστήρια κατὰ τὸν νόμον, οὐ τὸν ἀμνὸν σφάζοντες ἐν μηνὶ τῷ νέῳ· τάχα που καὶ πρὸς μόνας ὀκνοῦντες δοξολογίας. καὶ τοῦτό φαμεν τοῦ θεσπεσίου Δαυεὶδ ὡς ἐκ προσώπου λέγοντος τοῦ ἐν Βαβυλῶνι λαοῦ "Ἐπὶ τὸν ποταμὸν (Ps. cxxxvi. 1, 2.) "Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν, ἐν τῷ μνη- (c) "σθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών. ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς "ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν." καὶ πρὸς τούτοις ἔτι "Πῶς ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;" (Ib. 4.) ἔξω γὰρ, ὡς ἔφην, τῆς ἁγίας γῆς γεγονόσιν αὐτοῖς, ἔξω ναοῦ καὶ σκηνῆς, καὶ τὸν ἱερὸν οὐκ ἔχουσι χῶρον, ἀπρακτεῖν ἦν ἀνάγκη περὶ τὰ ἐκ νόμου. ἐπειδὴ δὲ ἀνεδείχθη λοιπὸν ὁ τοῦ

1. Haec καὶ οὗτος accesserunt ex B. 4. Κυρίου ὁδὸν inverso ordine D. 5. τοῦ Θεοῦ ἡμῶν D. αὐτοῦ Edd. (309.) 7. προσθῶσιν B.D. (Alex. ℵ XII.) cf. infra. προσθήσωσιν Edd. (Vat.) διελθεῖν] + διὰ σοῦ Edd. (Vat. ℵ) inv. B.D. (Alex. XII.) 9. τε om. D. 12. οἰκοῦντες χώραν inverso ordine D. 13. καὶ ἀνενέργητοι] ἀνίεροι D. 14. ποιοῦντες pro πληροῦντες D. 15. τὸν prius om. D. τὸν ἀμνὸν post νέῳ transp. D. 18. τοῦ ἐν Βαβυλῶνι λαοῦ D. Edd. τῶν ἐν B. λαῶν B. τῶν ποταμῶν D. 23. ἁγίας] ἰδίας ἅγαν Edd. 24. αἱ pro καὶ alt. D. 25. λοιπὸν ἀνεδείχθη inverso ordine D.

ἀνεῖσθαι καιρὸς, ἐπιφθέγγεταί τις εἰκότως αὐτοῖς ἢ ὁ τῆς
εἰρήνης ἄγγελος, οὗ καὶ ταχεῖς οἱ πόδες, ἤγουν αὐτὸς ὁ
d Προφήτης, ὅτι μετέστιν αὐτοῖς πληροῦν ἑορτὰς, ἀνάπτειν
χαριστηρίους ᾠδὰς, καὶ ἀποπεραίνειν εὖ μάλα τὰ ἐν εὐχαῖς
ἤγουν ὑποσχέσεσι. προσεπαγγέλλεται δὲ καὶ τὴν ὅσον οὐ-
δέπω τῶν ἐχθρῶν ἐσομένην ἀπώλειαν. οὐ γὰρ μὴ προσθῶσι
φησι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαίωσιν, τουτέστιν οὐκ εἰς μακροὺς
ἔτι χρόνους μενοῦσι, οὔτε μὴν παλαιουμένην ἤγουν ἀτελεύ-
τητον ἕξουσι τὴν εὐημερίαν. πεπαύσεται γὰρ καὶ καταλήξει
συστελλομένη.

Ἀκουέτω δὲ πρεπωδέστερον καὶ ὁ νοητὸς Ἰούδας τῶν
Rom. ii. 28, 29. e τοιῶνδε φωνῶν. "Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν,
"οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
"κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ
"γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ
"Θεοῦ." ἑορτάσει μὲν οὖν ὁ τοιόσδε λαμπρῶς, ἐρηρεισμένην
ἔχων τὴν πίστιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν εἰς Χριστὸν, ἡγιασμένος
τῷ Πνεύματι, καὶ τῇ τῆς υἱοθεσίας διαπρέπων χάριτι. προσ-
495 A. a οίσει δὲ τῷ Θεῷ θυσίας πνευματικὰς, ἑαυτὸν ἀνατιθεὶς εἰς
ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ πᾶν εἶδος συνεπιτηδεύων ἀρετῆς, σωφρο-
σύνην, ἐγκράτειαν, ἀνδρείαν, ὑπομονὴν, ἀγάπην, ἐλπίδα,
Heb. xiii. 16. φιλοπτωχείαν, χρηστότητα, μακροθυμίαν· "Τοιαύταις γὰρ
"θυσίαις εὐαρεστεῖται Θεός." ἴστω γεμὴν ὁ νοητὸς Ἰούδας
περὶ παντὸς ἐχθροῦ καὶ τῶν πάλαι κεκρατηκότων, ὅτι οὐ μὴ
προσθῶσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαίωσιν, τουτέστιν ἐκ μέσου
γενήσονται πεμπόμενοι δηλονότι πρὸς κόλασιν. ὃ δὴ καὶ
S. Luc. viii. 32, 33. b πεπλήρωκεν ὁ Χριστὸς, ἐπιτάσσων τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύ-

1. τις om. B. invito D. 3. ἑορτὰς πληροῦν inv. ordine D. Statim ἀναπέμπειν Θεῷ pro ἀνάπτειν D. 4. ἀποπεραίνειν D. περ. Edd. ἐν εὐχῇ ἤγουν ὑποσχέσει Edd. 5. οὐδέπω D. οὔπω iid. 8. μενοῦσι χρόνους inverso ordine D. 11. Ἰούδας] Ἰουδαῖος iid. Statim τὰς τοιαύτας φωνὰς pro τῶν τοιῶνδε φωνῶν D. 14. πνεύματι] + καὶ Edd. 16. δὴ pro μὲν D. 18. καὶ assumptum ex D. 21. ἀγάπην, ἀνδρείαν, ὑπομονὴν inverso ordine D. 22. χρηστότητα] + καὶ Edd. invito D. 25. προσθῶσιν] προσθήσωσι iid. 26. κόλασιν] + τὴν ἀμήρυτον iid.

μασιν εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν, καὶ δοὺς τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι τῶν ἐχθρῶν κατεξανίστασθαι, καὶ κατὰ παθῶν ἀνδρίζεσθαι καὶ ἁμαρτίας καταθλεῖν καὶ "πατεῖν ἐπάνω "ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ "ἐχθροῦ." S. Luc. x. 19.

Κεφ. β'. 2 c Συντετέλεσται, ἐξῆρται· ἀνέβη ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου, ἐξαιρούμενος ἐκ θλίψεως.

Ὡς ἀραρότως ἤδη, καὶ πάντῃ τε καὶ πάντως συμβησομένου τοῦ δεῖν ἀπολέσθαι τὴν Νινευΐ, συντετελέσθαι φησὶν αὐτὴν, τὸ οἷον ἐλθεῖν εἰς συντέλειαν διὰ τούτου δηλῶν. καὶ μὴν καὶ ἐξῆρθαι, τουτέστιν ἐκκεκόφθαι τε εἰσάπαν καὶ ἀνῃρῆσθαι παντελῶς. εὖ δὲ δὴ σφόδρα καὶ τὸ ἀνέβη φησὶν ἐπὶ Κύρου, μετ' ἐμφάσεως οἶμαί που τοιοῦτόν τι σημαίνων, d ὁποῖον ἔφη περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας, τὰ κατὰ καιροὺς ἐσόμενα τῇ Νινευΐ προαναφωνῶν "Ἀνέβη λέων ἐκ "τῆς μάνδρας αὐτοῦ, ἐξολοθρεύων ἔθνη ἐξῆρε, καὶ ἐξῆλθεν "ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν σου εἰς ἐρήμωσιν, "καὶ αἱ πόλεις σου ἐρημωθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι "αὐτάς." θηρὸς γὰρ ἀγρίου δίκην ἐπιθρώσκων τῇ Νινευΐ, τοὺς ἐν αὐτῇ κατεδήδοκεν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὡς πολέμιος δεινός τε καὶ ἀτεράμων ἦν, καὶ ἄθραυστος εἰς ὀργὰς γέγονε, τοῖς δὲ ἐξ Ἰσραὴλ ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπον καὶ ἐξαιρούμενος ἐκ θλίψεως, τουτέστιν ἀπαλλάττων αὐτοὺς τῆς ἀσυνήθους δουλείας, δεσμῶν ἀνιεὶς, αἰχμαλώτους ὄντας ἀνακτώμενος, διὰ e

Hier. iv. 7.

1. δοὺς] διδοὺς D. 2. ἀγαπῶσιν αὐτὸν et κατεξανίστ. τῶν ἐχθρῶν et ἀνδρίζ. κατὰ παθῶν inverso ordine D. 3. καταθλεῖν B. καθελεῖν D. Edd. καθελεῖν ἁμ. inverso ordine D. ἐπάνω ὄφ. καὶ σκορπ. πατεῖν inverso ordine Edd. invito D. 6. εἰς] + τὸ F. Edd. (49, 153, XII sed deletum?) 8. καὶ πάντως om. D. Statim συμβησομένου post Νινευΐ transp. D. 12. φησι post Κύρου transp. D. 14. τὰ κατὰ κ. ἐσόμενα] κατὰ κ. τὸ ἐσόμενον D. 16. ἐξῆρε et ἐξῆλθε inter se transp. D. (198.) 17, 18. σου utrumque assumptum ex D. (XII.) cf. supra 165 b. 18. ἐρημωθήσονται habet D. κατοικεῖσθαι D. κατοικίζεσθαι Edd. 20. κατεδήδοκεν] κατεβρώχισεν D. ἐκείνων D. 21. γέγονε, τοῖς δὲ] γέγονε δὲ τοῖς D. 23. αὐτοὺς post δουλείας transp. D.

τοῦ πέμψαι μὲν οἴκαδε, προστάξαι δὲ καὶ τὸν θεῖον αὐτοῖς ἀναδείμασθαι ναόν.

Τὸ δὲ ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπον, ὡς ἐκ παραδόσεώς τε καὶ συνηθείας φησὶν Ἰουδαϊκῆς. εὑρήσομεν δὲ καὶ τῶν τοιούτων τὴν μνήμην ἔσθ' ὅτε κειμένην παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις
496 A. a γραφαῖς, ὁποῖόν ἐστι τὸ δεῖν οἴεσθαι τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ ταῖς κατὰ Θεοῦ δυσφημίαις περιῤῥηγνύναι τὰ ἱμάτια. καὶ γοῦν ὁ Καιάφας Υἱὸν ἑαυτὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντος
S. Matth. xxvi. 65. τοῦ Χριστοῦ περιέῤῥηξε τὴν ἐσθῆτα, διακεκραγώς τε καὶ λέγων Ἐδυσφήμησε. δεδράκασι δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ Παῦλός τε καὶ Βαρνάβας. γεγόνασι μὲν γὰρ ἐν Λυκαονίᾳ. ἐπειδὴ δέ τινα τῶν ἠῤῥωστηκότων τοῦ πάθους ἀπήλλαττον, καὶ παράδοξον ἦν τοῖς ὁρῶσι τὸ χρῆμα, θύειν
b ἤθελον αὐτοῖς τῆς θεοσημίας οἱ θεωροί. ἔφασκον γὰρ ὅτι
Acta SS. App. xiv. 11, 12. "Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις ἦλθον πρὸς ἡμᾶς· ἐκάλουν δὲ τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, "ὅτι αὐτὸς ἦν, φησὶν, ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου." ἐπειδὴ δὲ τὸ δρώμενον δυσφημία τις ἦν, διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν, παραδόσεσιν Ἰουδαϊκαῖς καὶ ἀγράφοις ἔθεσιν ἀκολουθοῦντες ἔτι. διαβέβληται δὲ τὸ ἔθος, ὡς οὐκ ὂν ἐκ νόμου, καὶ ἀνόνητον παντελῶς. καὶ γοῦν ἔφη πρὸς Ἰουδαίους ὁ τῶν ὅλων Θεὸς πλαττομένους τὰ τοιάδε καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας
Joel. ii. 12, 13. c ἀποφοιτῶντας μακράν "Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ ἐξ ὅλης "καρδίας ὑμῶν, ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ, "καὶ διαῤῥήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια "ὑμῶν." ὥσπερ οὖν ἔθος ἦν περιῤῥηγνύναι τισὶ τὴν ἐσ-

1. αὐτοῖς] αὐτοὺς D. 2. ναόν B.D. νεὼν Edd. 5. τὴν deest in Edd. κειμένην ἔσθ' ὅτε inverso ordine D. 6. Quae sequuntur citantur in Cat. in Acta SS. App. a Cramero edita. Cf. supra vol. i. 335. Contuli cum solo d. 7. δυσθυμίαις (sic) D. 8. καὶ γοῦν D.d. καὶ μὴν καὶ B. καὶ μὴν Edd. Statim ὁ assumptum ex B.D.d. 8. τοῦ Θεοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ D.d. τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ λ. Θεοῦ Edd. 9. καὶ om. Edd. 12. ἐπεὶ δὲ D. Statim τινα post ἠῤῥωστ. transp. D. 13. ἀπήλλαξαν D. inv. d. 14. ἤθελον αὐτοῖς hoc ordine D.d. οἱ θεωροί D.d. οἱ ἱερεῖς Edd. χάριν, οἱ ἱερεῖς e suo Migne. ὅτι assumptum ex D. 18. ἑαυτῶν D.d. αὐτῶν Edd. 19. ἐγγράφοις (sic) D.d. sed ἀγρ. habet c. teste Cramero. 20. ὡς οὐκ ὂν] ὡς Ἰουδαικὸν, οὐκ ὂν D. 22. τοιαῦτα pro τοιάδε et ἀληθείας pro ἀληθοῦς εὐσεβείας D. inv. d. 24. Haec ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλ. καὶ ἐν κοπετῷ accesserunt ex B.D.d. 26. ἦν ἔθος inverso ordine D. τισὶ om. D.

θῆτα, δεδυσφημηκότος τινὸς, οὕτω καὶ τὸ ἐμφυσᾶν εἰς πρόσωπον τῶν ἠῤῥωστηκότων καθ' ὁντιναοῦν τρόπον. ἔδρων δὲ τοῦτο μάλιστα, καὶ ἄγαν ἐκτόπως, οἱ ἀφορκίζειν εἰωθότες καὶ περιέργοις ἐπῳδαῖς, πνευμάτων τε καὶ ἀλγημάτων τοὺς κάμνοντας ἀπαλλάττειν προσποιούμενοι. δέχεται τοίνυν ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς συνηθείας τὸ παράδειγμα, καί φησιν Ἀνέβη d *ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου·* Κῦρος *δὲ δηλονότι· καὶ ἐξαιρούμενός σε ἐκ θλίψεως. τοῦτο γὰρ δύνασθαι κατορθοῦν, ὡς ἔφην, προσεποιοῦντό τινες, ἐμφυσῶντες ἑτέροις.*

Σοφὸν δὲ καὶ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι καὶ τὸ τοῦ διαβόλου καὶ τὸ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννούσης ἁμαρτίας συνέσταλται κράτος, καὶ ἥλω μὲν ὥσπερ ὁ θάνατος, ἐξῇρται δὲ καὶ εἰς ἅπαν ἡ φθορά. ἀναβέβηκε γὰρ ἐξ ᾅδου καὶ ἀνεβίω Χριστὸς, ὁ c *ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπον τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ λέγων* "Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον." *ἀπηλλάγμεθα γὰρ οὕτω παντὸς* S. Joan. xx. 22. *κακοῦ, καὶ μέτοχοι γεγονότες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ ἀρχαῖον τῆς φύσεως ἀναστοιχειούμεθα κάλλος, καὶ εἰς εἰκόνα τὴν πρώτην νοητῶς μεταχαραττόμεθα. μορφοῦται γὰρ ἐν ἡμῖν διὰ τοῦ Πνεύματος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.*

Σκόπευσον ὁδὸν, κράτησον ὀσφύος, ἄνδρισαι τῇ ἰσχύι σου σφόδρα, a **497 A.**
διότι ἀπέστρεψε Κύριος τὴν ὕβριν Ἰακὼβ καθὼς ὕβριν τοῦ 3
Ἰσραήλ.

Ὡς αὐτίκα δὴ μάλα βαδιουμένοις εἰς τὴν Ἰουδαίαν, οἴκαδέ τε ἰέναι μέλλουσιν, ἀναγκαίως ἐπιφωνεῖ τὸ χρῆναι λοιπὸν καὶ τὴν ὁδὸν κατασκέπτεσθαι καὶ κρατεῖν ὀσφύος, τουτέστιν

1. *εἰς*] + *τὸ* Edd. 2. *τῶν* om. D. *ὀντινοῦν* (sic) iid. 3. *λίαν* pro *ἄγαν* D. *ἀφορκίζειν* B. *ἐφορκίζειν* D. Edd. 7. *ἐμφ.* post *σου* tr. D. *εἰς*] + *τὸ* Edd. *καὶ* erasum est in B. habet D. 8. *σε* habet D. 11. *τυραννούσης*] *τυράννου* Edd. *συνέσταλται*] *συντετέλεσται* D. 12. *ἐξήρηται* D. 13. *ὁ* om. D. 17. *ἀνεστοιχειώμεθα* D. 18. *ἀναχαραττόμεθα νοητῶς* pro *νοητῶς μεταχαραττόμεθα* D. 19. *δι' ἁγίου πνεύματος Ἰησοῦς Χριστός* D. *ὁ* alt. assumptum ex B. 20. *ἄνδρισαι*] *ἄνδριζε* Edd. *σου* accessit ex B.D. (Alex.) 21. *ὕβριν*] + *τοῦ* D. cf. infra. *τοῦ* om. B. (153.) 23. *μάλα* assumptum ex B.D. Cat. in S. Luc. xii. 35. *Ἰουδαίων* Aub. 24. *τ' ἰέναι* D. 25. *κατασκέπτ. τὴν ὁδὸν* inverso ordine D.

ἑτοίμως τε καὶ ἐπιτηδείως ἔχειν πρὸς τοὺς τῆς ὁδοιπορίας b πόνους, καὶ παντὸς ὄκνου κατανδρίζεσθαι, καὶ μακρῶν διαστημάτων ἀμείνους ὁρᾶσθαι φιλεῖν, προθυμίαις ἀμάχοις εἰς τοῦτο χρωμένους. ἑτοιμότητος δὲ σημεῖον, τὸ οἷον εὐπρεπῆ καὶ διεζωσμένην ἔχειν τὴν ὀσφύν. καὶ γοῦν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν "Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες "περιεζωσμέναι" φησίν. ὁδοιπορικὸν γὰρ τὸ σχῆμα, καὶ ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατον τοῖς τὸ θεῖον κηρύττουσιν εὐαγγέλιον, καὶ ἑτοιμοτάτους ἔχουσιν εἰς τοῦτο τοὺς πόδας. c κράτησον δὴ οὖν ὀσφύος φησὶν, ἀντὶ τῶν παρεσκευασμένος ἔσο καὶ οἷον εὐτρεπὴς εἰς ἀποδρομήν. ἀπέστρεψε γὰρ Κύριος τὴν ὕβριν φησὶ τοῦ Ἰακὼβ καθὼς ὕβριν τοῦ Ἰσραήλ. ἐπιτήρει πάλιν ἐν τούτοις ἀναγκαίως εἰσκεκομισμένην τὴν διαστολήν. Ἰακὼβ μὲν γάρ φησι τοὺς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ κατῳκηκότας, τουτέστι τὰς δέκα φυλὰς, ὧν βεβασιλεύκασιν οἱ ἐκ φυλῆς Ἐφραῒμ καὶ Μανασσῆ, οἳ γεγόνασιν ἐξ Ἰωσὴφ, ὃς ἦν ἐξ Ἰακώβ· Ἰσραὴλ δὲ ὀνομάζει τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰούδαν τέ φημι καὶ Βενιαμίν. ἐπειδὴ δὲ τοῦ Σεναχηρεὶμ τὴν Σαμάρειαν πεπορθηκότος, οὐχ ἥλω τὰ Ἱεροσόλυμα, Θεοῦ τὸ d τηνικάδε προασπίζοντος καὶ δαπανῶντος ἀγγέλου χειρὶ τὸν Ἀσσύριον· ἀνῆκε δὲ Κῦρος οὐχὶ μόνους τοὺς ἐκ τῆς Σαμαρείας αἰχμαλώτους, ἀπενηνεγμένους εἰς τὴν Νινευῒ, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ἑλόντος τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν χώραν· ἀναγκαίως φησὶν ὁ Προφήτης ὅτι ἀπε-

S. Luc. xii. 35.

4 Reg. xix. 35.

2. ὄκνου παντὸς inverso ordine D. 4. ἑτοιμότητος B. ἑτοιμότατον [ἑτοιμώτ. D. Pont.] D. Edd. σημεῖον] + τούτου Edd. εὐπρεπῆ B.D. ἀπρεπῆ iid. 6. ὁ assumptum ex B. 7. ἅπασι pro πᾶσι D. εἰς αὐτὸν π. inverso ordine D. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι φησίν B. ἔστ. αἱ ὀ. ὑμῶν περιεζωσμέναι D. ἔλεγεν· ἔστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι Edd. 8. σχῆμα B.D. Cat. χρῆμα iid. 9. κηρύττουσι D. Cat. ἀνακηρυττ. Edd. 12. εὐπρεπὴς D. 13. φησι ante Κύριος transp. D. 14. ἐπὶ pro ἐν D. 16. βεβασιλεύκασιν] ἐβασίλευσαν b. 17. Μανασῆ D. 18. ἐν] + τοῖς Edd. invito D. 18–20. Haec Ἰούδαν τέ—τὰ Ἱεροσόλυμα accesserunt ex B.D.b. 20. πεπορθηκότος] πορθήσαντος b. τὸ τηνικάδε b. τὸ τηνικαῦτα Edd. ἐν τῷ τηνικάδε (quae ante Θεοῦ transp.) D. 22. τῆς assumptum ex D. b. 23. γὰρ om. D. habet b. 24. Haec ἑλόντος τοῦ [τοὺς (sic) b.] Ναβουχοδονόσορ τὴν χώραν accesserunt ex D. b. Statim διὰ τοῦτο add. Edd. invitis B.D. b.

στρεψε Κύριος τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακὼβ καθὼς ὕβριν τοῦ Ἰσραήλ.
καὶ ὕβριν μέν φησι τὴν δουλείαν ἤτοι τὴν θητείαν. ὅτι δὲ
ἅπαντας ἀνήσει Θεὸς, οὐ προασπίζων μὲν τινῶν, ἐναφιεὶς δὲ
τοῖς πόνοις ἑτέρους ἐντρύχεσθαι, διδάσκει λέγων οὕτως c
Ἀπέστρεψε τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακὼβ καθὼς ἀποστρέφεται καὶ ἡ
τοῦ Ἰσραήλ. σύμπαντες γὰρ, ὡς ἔφημεν, ἀνέδραμον εἰς τὴν
Ἰουδαίαν, τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας διακρουσάμενοι βλάβη.

Χρῆναι δέ φημι ἔγωγε, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ τοὺς ἐν
Χριστῷ λελυτρωμένους ζῆν μὲν ἐθέλειν οὐκ ἀπερισκέπτως
ἔτι· περιαθρεῖν δὲ μᾶλλον τῆς ἀρεσκούσης τῷ Θεῷ πολιτείας
τὴν ὁδὸν καὶ τρίβον ἰέναι τὴν ἀγαθὴν καὶ κρατεῖν ὀσφύος,
τουτέστιν ἀμείνους ὁρᾶσθαι γαστρὸς καὶ φιληδονίας, "καὶ τῆς a 498 A.
"σαρκὸς μὴ ποιεῖσθαι πρόνοιαν εἰς ἐπιθυμίας," καταννεανιεύ- Rom. xiii. 14.
εσθαι δὲ καὶ παθῶν καὶ ὄκνου παντός· ἥξουσι γὰρ οὕτως
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, ἐκεῖ τε
προσκομιοῦσι Θεῷ πνευματικὰς θυσίας, καὶ τῆς ἀρχαίας
δουλείας τὸν ζυγὸν ἀποσεισάμενοι, τὸν εὐκλεᾶ καὶ ἐλεύθερον
καὶ φαυλότητος ἁπάσης ἀπηλλαγμένον διαβιώσονται βίον.

Διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετίναξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν. b
διέφθειραν ὅπλα δυναστείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἄνδρας 4
δυνατοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρί. αἱ ἡνίαι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν
ἐν ἡμέρᾳ ἑτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς θορυβηθήσονται ἐν 5
ταῖς ὁδοῖς, καὶ συγχυθήσονται τὰ ἅρματα καὶ συμπλακήσονται
ἐν ταῖς πλατείαις· ἡ ὅρασις αὐτῶν ὡς λαμπάδες πυρὸς καὶ
ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι.

1. τοῦ prius assumptum ex D. inv. b. 3. ἀνήσει] ἀνέσει Edd. 4. ἑτέρους accessit ex B.D. οὕτως· ἀπέστρεψε D. οὕτως ἀπεστράφθαι Edd. 5. τοῦ assumptum ex D. ἀποστρέφεται et ἡ om. D. 6. ἔφημεν D. ἔφην Edd. 7. τὰ ἐκ—βλάβη B.D. ἐκ—βλάβην Edd. 8. ἔγωγέ φημι inverso ordine D. 10. Haec τῷ Θεῷ accesserunt ex D. desunt in B. 13. πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθαι inverso ordine D. ἐπιθυμίας B.D. ἐπιθυμίαν Edd. 14. καὶ prius om. D. 15. τε assumptum ex D. 16. Θεῷ om. D. θυσίας πνευματικὰς et ἀποσεισ. τὸν ζυγὸν inverso ordine D. 19. αὐτῶν διέφθειραν.] Sic interpunxerunt B.D. sed cf. infra. 21. ἐμπαίζοντας] ἐμπυρίζοντες D. 22. αὐτοῦ B.D. Pont. (A.V. ℵ) αὐτῶν F. Aub. (23. al.)

c Ἐνηχοῦντος μὲν τοῖς ἁγίοις προφήταις τὰ κατὰ καιροὺς ἐσόμενα τοῦ πάντα εἰδότος Θεοῦ, προαπήγγελλον ἀναγκαίως κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν. ἐγίνοντο δὲ πλειστάκις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν πραγμάτων ὁράσεσι. τοιγάρτοι καταπεπλήγασι καὶ μονονουχὶ πληρούμενα βλέποντες, τοὺς περὶ αὐτῶν ἐποιοῦντο λόγους· ὁποῖόν τι καὶ νῦν ὁ Προφήτης δοκεῖ πεπονθέναι ἐπί τε τοῖς οἰκοῦσι τὴν Νινευὶ, καὶ τοῖς Κύρῳ συνησπικόσιν, ὅτι καὶ ἐξετίναξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν. πεποίηται δὲ ὁ λόγος ὡς ἀπό γε τοῦ συμβαίνειν ταῖς ἀμπέ-
d λοις εἰωθότος. ἐκτινάσσεται γὰρ ὁ βότρυς καὶ τὰς ῥάγας ἀποπτύει, ἢ ῥαγδαιοτάτου προσβάλλοντος πνεύματος, ἢ καύσωνος καταφλέγοντος, ἢ καὶ ἑτέρας ἡστινοσοῦν συμβαινούσης βλάβης, ὡς καὶ αὐτὸ τοῖς καρποῖς τὸ κλῆμα συναναφαίνεσθαι καὶ αὐτῆς τῆς ἄνθης ἀπογυμνούμενον. οὕτω δὴ οὖν ἀπετίναξαν αὐτοὺς ὡς ἀμπέλους. διέφθαρται δὲ καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, τουτέστιν ἡ δυναστεία· ὅπλα γὰρ ἔσθ' ὅτε σημαίνει τὴν δυναστείαν. δεινοὺς δὲ ὄντας ἱππέας,
e καὶ τὰς ἐφ' ἁρμάτων εἰδότας μάχας ἐν ἀφορήτοις ἄγαν φησὶ γενέσθαι δείμασιν, ὡς τραπέσθαι μὲν εἰς φυγὴν, συμπλέκεσθαι δὲ ἀλλήλοις, καὶ συνθραύεσθαι προσρηγνυμένους, οἴεσθαι δὲ οὕτως καταθεᾶν αὐτὸν τὰς τῶν πολεμίων φάλαγγας, ὡς οὐδὲν λαμπάσι παραχωρεῖν, ἢ καὶ ἀστραπαῖς ἐν ἴσῳ καταφλέγειν αὐτοὺς ὀξεῖ καὶ ἀσχέτῳ διαττούσας δρόμῳ.

6 Καὶ μνησθήσονται οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν, καὶ φεύξονται ἡμέρας

1. ἁγίοις] + ἀποστόλοις ἤγουν B. Edd. invito D. 2. ἐσόμενα κατὰ καιροὺς et δοκοῦν αὐτῷ inverso ordine D. 4. ταῖς assumptum ex B.D. Statim ὁράσ. τῶν πραγμ. inverso ordine D. 6. πεπονθέναι δοκεῖ inv. ordine D. Statim ἐπί γε Edd. invitis B.D. 8. Assumpta καὶ prius ex D. τὰ ex B.D. 10. εἰωθ. ταῖς ἀμπ. et ἀποπτύει τὰς ῥάγας inverso ordine D. 11. ῥαγδαίου D. 12. συμβαινούσης] συντεινούσης Edd. 18. εἰδότας] εἰδότες iid. ante Migne. 20. συνθραύεσθαι D. συντραύεσθαι iid. 21. καταθεᾶν B. καταθεῖν D. καταθλᾶν Edd. Statim αὐτοὺς Migne. πολέμων pro πολεμίων iid. 23. καταφλέγειν D. καὶ φλ. iid. διαττούσας assumptum ex D. 25. μνησθήσ. post αὐτῶν transp. B. (153.)

καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπὶ τὰ a 499 A. τείχη, καὶ ἑτοιμάσουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν.

Καταβρίθοντος τοῦ πολέμου καὶ αὐτοὺς τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ τοὺς δυνατωτάτους, εἰς νοῦν δέξονται, φησὶν, ἃ δεδράκασιν ἑλόντες τὴν Ἰουδαίαν, ἤγουν ὧν ἐκτόπως εἰρήκασι, παλιμφήμους ἱέντες φωνὰς, καὶ οἷον τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ταῖς παρὰ σφῶν ἀθυροστομίαις κατασφενδονῶντες οἱ δείλαιοι. εἶτα τούτων ἐνηνεγμένοι πρὸς ἀνάμνησιν, εἴσονται λοιπὸν, ὅτι Θεὸν ἔχουσι δυσμενῆ καὶ τοῖς τῶν πολεμούντων αὐ- b τοὺς ὑποστρωννύντα ποσὶ, καίτοι πάλαι δεινοὺς ὄντας ἄγαν, καὶ κομιδῇ δυσάντητον τὴν καθ' ὧν ἂν ἴοιεν προσβολὴν ποιεῖσθαι μεμελετηκότας. εἰ δὲ δὴ καὶ τράποιντο πρὸς φυγὴν, δυσεξίτητον εὑρόντες τὸ χρῆμα, καὶ ἀσθενήσαντες ἐν ταῖς πορείαις αὐτῶν μετοιχήσονται πρὸς βουλὰς ἑτέρας. ἐπιμελήσονται γὰρ τειχῶν, καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ποιήσονται φυλακάς. δείκνυσι δὲ διὰ τούτων ἠπορηκότας πανταχῇ, καὶ ὅ τι δρᾶσαι προσήκοι μηδὲ εἰδότας ὅλως, ἀπό γε τοι τοῦ κατεσκοτίσθαι τὸν νοῦν, μονονουχὶ δὲ καὶ οἴνῳ μεμεθυσμένους ταῖς ἀκράτοις συμφοραῖς, τὴν τῆς σωτηρίας ἀπότευξιν c ὀλοφύρεσθαι καὶ διαῤῥίπτεσθαι πανταχῇ, μεθισταμένους εὐκόλως, ἐκ τούτων μὲν εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ἐκείνων δὲ πρὸς ἕτερα, καὶ τὸν ἐφ' ἅπασι τούτοις ἀνόνητον πόνον ἔχοντας. εἰ δὲ δὴ καὶ λέγοι ὅτι Καὶ φεύξονται ἡμέρας, ἐκεῖνο οἶμαί που δηλοῖ. δεινοὶ γὰρ ὄντες, ὡς ἔφην, δυσκαταγώνιστοί τε καὶ τραχεῖς, κατοιχήσονται λοιπὸν εἰς τοῦτο δειλίας ὡς ἀναφανδὸν ἑλέσθαι φυγεῖν, καὶ ἀκρύπτως ἤδη τοῦτο δρᾶν, καίτοι πάλαι

1. ἀσθενήσουσιν] ἐξασθενήσουσιν F. 5. ἐκτόπως D. ἐκτόπων Edd. 6. ἱέντες] Sic correxi post Migne. ἰέντες D. Edd. 7. παρὰ σφῶν] παρ' αὐτῶν D. 9. πολεμίων D. 11. δυσάντητον κομιδῇ inv. ordine D. τὴν assumptum ex D. 16. πανταχῇ D. πανταχοῦ Edd. 17. προσήκοι B. προσήκει D. Edd. Statim μηδὲ D. μὴ B. Edd. τοι om. D. 18. μεμεθυσμένους Edd. μεμεθυσμένοι B. μεθυσκομένους D. 20. πανταχῇ B.D. πανταχοῦ Edd. 22. ἔχοντας πόνον inverso ordine D. 23. καὶ et ὅτι assumpta ex D. δηλοῖ που inv. ord. D. 24. δυσκαταγώνιστοί τε D. καὶ δυσκαταγώνιστοι Edd. δυσκαταγώνιστοι B. θρασεῖς pro τραχεῖς D. 26. δρᾶν τοῦτο inv. ord. D.

d παραιτουμένους καὶ μόναις ταῖς εἰς τοῦτο κατηγορεῖσθαι ψιλαῖς ὑποψίαις.

Ἥττηνται δὲ καὶ αἱ πονηραὶ δυνάμεις ὑπὸ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀντιπράττειν οὐκ ἔχουσαι τοῖς θείοις αὐτοῦ νεύμασι, τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν δηλονότι, κατεκλῶντό τε τοῖς δείμασι καὶ πεφεύγασιν ἀληθῶς ὑπ' οὐδεμιᾶς ἀσφαλείας ἔτι σωζόμεναι. Θεοῦ γὰρ τὰς δίκας ἐπάγοντος, τίς ἂν δια-
e φύγοι; ἢ τίς τοὺς προσκεκρουκότας ἐξονήσῃ τρόπος;

7 Πύλαι τῶν πόλεων διηνοίχθησαν, καὶ τὰ βασίλεια διέπεσεν, καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη· καὶ αὐτὴ ἀνέβαινε, καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἤγοντο καθὼς περιστεραὶ φθεγγόμεναι ἐν καρδίαις αὐτῶν.

Οἱ μὲν οὖν μεγιστᾶνες, φησὶν, ἄπορον εὑρόντες τὴν φυγὴν, ἐπὶ τὰ τείχη σπεύσουσι, καὶ ἑτοιμάσουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν. ἔσται δὲ ἀνόνητος ἡ σκέψις αὐτοῖς, ἀνοιγνυντος
500 A. a Θεοῦ τοῖς δι' ἐναντίας τὰς τῶν πόλεων πύλας, καὶ τὰ βασιλεια παραδιδόντος, τουτέστι τοὺς τῶν βασιλέων οἴκους, ἐκκαλύπτοντός τε τὰ ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένα, καὶ προτιθέντος αὐτοῖς τὴν ὑπόστασιν εἰς διαρπαγήν. ὑπόστασιν δὲ τὸν πλοῦτον ἀποκαλεῖ τὸν ἐκ διαρπαγῆς δηλονότι καὶ πλεονεξίας τῆς καθ' ἑτέρων συνειλεγμένον. εἶτα πάλιν ὡς ἐν θεωρίᾳ γεγονὼς τοῦ συμβησομένου, ἑλκομένους ἤδη πρὸς αἰχμαλωσίαν ὁρᾷ, τήν τε βασιλεύουσαν πόλιν, φημὶ δὴ τὴν
b Νινευΐ, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν, ἃς καὶ δούλας

3. ὑπὸ assumptum ex D. 4. ἀντιπράττειν οὐκ ἔχουσαι—νεύμασι D. οὐκ ἔχουσι τοῖς αὐτοῦ θ. ν. ἀντιπράττειν Edd. 5. τε assumptum ex D. Statim τοῖς om. D. 7. σωζόμενοι D. 8. ἐξονήσῃ Edd. ἐξονήσει D. ὀνήσοι B. Statim τόπος e suo correxit Migne. 9. διέπεσον B.D. (153, 233, 311) διέπεσεν Edd. (Vat. ℵ) [διέπεσαν Alex. XII.] 10. ἀπεκαλύφθη] διεκαλύφθη B. (153.) αὐτὴ B.D. αὕτη Edd. 13. σπ. ἐπὶ τὰ τείχη inv. ordine D. 14. αὐτοῖς] αὐτῶν Edd. ἀνοιγν.] + τοῦ D. 16. παραδόντος τὰ βασ. pro τὰ βασ. παραδιδ. D. τοὺς assumptum ex B.D. 17. ἐγκαλύπτοντός Edd. προτιθέντος] προστιθέντος iid. 19. καλεῖ D. δι' ἁρπαγῆς pro ἐκ διαρπ. D. 21. ἑλκομένην B. Statim δὴ pro ἤδη Edd. 22. δὴ D. δὲ iid. 23. ὑπ' αὐτῇ B. ὑπ' αὐτὴν D. ὑπ' αὐτῆς iid. καὶ ult. assumptum ex B.D.

ὀνομάζει, διάτοι τὸ ὑπεζεῦχθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τάχα που καὶ ὑπηρετεῖν αὐτῇ. φθέγγεσθαι δέ φησιν αὐτὰς ὡς περιστερὰς ἐν καρδίαις αὐτῶν, τουτέστιν οὐκ ἀναφανδὸν ἀλλὰ λεληθότως. ἔθος μὲν γὰρ τῷ πτηνῷ βαρύ τι καὶ δυσαχθὲς ἐνολολύζειν τῇ καρδίᾳ. τοῖς γεμὴν πεσοῦσιν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἑλκομένοις τε λοιπὸν εἰς αἰχμαλωσίαν συμβαίνειν τι τοιοῦτον, τὸ ἀπεικὸς οὐδέν. κατοιμώζουσι γὰρ τὴν ἑαυτῶν συμφορὰν, μονονουχὶ καταπνίγοντες ἔν γε δή σφισιν αὐτοῖς τοὺς θρήνους, ἐπεὶ μὴ ἐλεύθερον ἐσθ' ὅτε κἂν γοῦν αὐτὸ τὸ κλαίειν αὐτοῖς. c

Καὶ Νινευὶ ὡς κολυμβήθρα ὕδατος τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ 8
φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων. διήρπαζον 9
τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ
κόσμου αὐτῆς· βεβάρυνται ὑπὲρ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ
αὐτῆς.

Κολυμβήθρᾳ τὴν Νινευὶ παρεικάζει πεπληρωμένῃ τε καὶ ἐκχεομένῃ, διάτοι τὸ πλείστην ὅσην ἔχειν τὴν ἐνοικοῦσαν d αὐτῇ πληθὺν, καὶ τῶν ἐπεισχεομένων ἐθνῶν εἰς ἐπικουρίαν τὰ ἀναρίθμητα γένη. κατατέθηπε δὲ ὥσπερ, ἤγουν ἄμεινον ὥσπερ ἐπιτωθάζει, τοῖς φεύγουσιν, ὅτι πλεῖστοί τε ὄντες καὶ ἀριθμοῦ κρείττονες κατῴχοντο πρὸς δειλίας, καίτοι πάλαι τῇ πολυάνδρῳ χειρὶ παντὸς πολέμου καταθαρσήσαντες, καὶ ὑψηλὴν ἐπαίροντες ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς τὴν ὀφρύν. ἀλλ' ἦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὁ καὶ δειλίαις αὐτῶν καταφορτίζων e τὸν νοῦν καὶ κατακομίζων εἰς κακανδρίαν, καὶ παραλύων τὸ

1. δι' αὐτὸ pro διάτοι D. 4. μὲν om. D. δυσαχθὲς B. Edd. δυσηχὲς D. 5. καρδίᾳ] καλιᾷ D. 6. τὸ assumptum ex B. 8. γε δή et ἐσθ' ὅτε om. D. 10. ὕδατος] ὑδάτων Edd. (Co.) 11. οὐχ ὑπέστησαν F. 13. βεβάρυνται] + γὰρ D. 15. παρεικάζει τὴν Νινευὶ inverso ordine D. Statim ὑπερχεομένῃ τε καὶ πεπληρωμένῃ pro πεπλ. τε καὶ ἐκχ. D. 17. ἐπεισχεομένων B. ἐπιχεομένων D. Edd. Statim εἰς ἐπικ. ἐθνῶν inverso ordine D. 18. γένη D. ἔθνη Edd. δὲ assumptum ex B. D. ἄμεινον om. B. Statim ὥσπερ assumptum ex D. 19. γεγονότες pro τε ὄντες D. 20. κατήγοντο pro κατῴχοντο Edd. δειλίας D. δειλίαν Edd. 23. δειλίας D. 24. ἀνανδρίαν pro κακανδρίαν D.

Ps. xxxii. 16. μάχιμον. ἀληθὲς γὰρ ὅτι "Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ·" σώζει δὲ μᾶλλον οὓς ἂν ἕλοιτο καὶ λίαν εὐκόλως ὁ τῶν ὅλων Κύριος. εἶτα τί φησιν ὁ Προφήτης; διήρπαζον τὸ ἀργύριον καὶ διήρπαζον τὸ χρυσίον· ταῦτα δὲ ἦν ἡ ὑπόστασις· Καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῶν. ἔοικε δὲ καὶ 501 A. a λίθους ἐν τούτοις ὀνομάζειν τὰς Ἰνδικὰς, ἐφ᾽ αἷς δὴ μάλιστα βεβαρύνθαι φησὶν αὐτὴν, καίτοι καὶ ἐφ᾽ ἑτέροις σκεύεσιν ἀθύμως διακειμένην. Ἀσσυρίοις γὰρ ἔθος, ἤγουν Νινευίταις, πολλὴν καὶ ἐσπουδασμένην τῶν λίθων ποιεῖσθαι τὴν ἄθροισιν, καὶ κοσμεῖσθαι κορικῶς, ὡς καὶ ἐν αὐταῖς ἐπείγεσθαι ταῖς μάχαις τὴν τοῦ κόσμου λαμπρότητα καὶ περιηνθισμένους ὁρᾶσθαι. ἰσχνολογεῖ δὲ λίαν ὁ Προφήτης ἐν τούτοις οἰκονομικῶς, καί ποτε μὲν πίπτοντας, ποτὲ δὲ ἀλλήλοις συμπλεκομένους, καὶ ἀποροῦντας τὴν φυγὴν, καὶ ἀνονήτως ἔχοντας b τὰς προφυλακὰς, ποτὲ δὲ καὶ πεπορθημένους τῷ λόγῳ ζωγραφεῖ, τὰς τῶν ὄντων ἐν αἰχμαλωσίαις περικόπτων λύπας, καὶ τῇ τῶν τοιῶνδε προαγορεύσει καταγοητεύων εὐφυῶς, καὶ ἡδίστοις αὐτοὺς διηγήμασιν ἀποφέρων εἰς εὐθυμίαν.

Διήρπασται δὲ καὶ ὁ σατανᾶς διὰ πρώτου μὲν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἶτα μετ᾽ αὐτὸν διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, Ab. ii. 7. περὶ ὧν ἔφη που καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας "Ὅτι ἐξαίφνης c ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς." εἰσκεκόμικε δὲ καὶ ὡς ἐν εἴδει παραβολῆς τὸ διήγημα Χριστὸς ἐν εὐαγγε- S. Matth. xii. 29. λικοῖς κηρύγμασιν, ἔφη γὰρ "Ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι,

3. καὶ λίαν εὐκόλως ante οὓς transp. D. 4. δυνάμεων pro ὅλων D. 5. καὶ assumptum ex D. b. 6. καὶ alt. assumptum ex b. 7. ἐν τούτοις post ὀνομάζειν transp. b. om. D. δὴ assumptum ex D. b. 10. ποιεῖσθαι τῶν λίθων inverso ordine D. 11. ἐπείγεσθαι b. Edd. ἐπάγεσθαι B.D. 12. καὶ assumptum ex B.D. Statim περιηνθισμένην Edd. invitis B.D. b. 15. φυγῆς pro τὴν φυγὴν D. ἀνονήτους D. 16. καὶ πεπορθημένους D. πορθουμένους Edd. 17. αἰχμαλωσίαις B. αἰχμαλωσίᾳ D. Edd. 20. σωτῆρος om. D. 22. ἱερεμίας B.D. ἀβακοὺμ Edd. 24. αὐτοῖς] αὐτῶν iid. 25. καὶ om. D. Statim Χριστὸς ante ὡς transp. D. ἐν alt. assumptum ex B.D.

"ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε διαρπάσῃ τὰ "σκεύη αὐτοῦ;" οἱ γὰρ προσκυνοῦντες τῷ σατανᾷ, τὰ ἀπόλεκτα σκεύη καὶ τίμια παρ' αὐτῷ, προσδεδραμήκασι τῇ πίστει, μετατιθέντος αὐτοὺς πρὸς θεοσέβειαν τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀναπειθόντων δὲ καὶ αὐτῶν βαδίζειν εἰς τοῦτο τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. d

Ἐκτιναγμὸς καὶ ἀνατιναγμὸς καὶ ἐκβρασμὸς καὶ καρδίας θραυσμὸς 10
καὶ ὑπόλυσις γονάτων καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πᾶσαν ὀσφὺν, καὶ τὸ πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας.

Πᾶν εἶδος συντριβῆς συντριβήσεσθαι λέγει. τὸ γὰρ ἐκτινάσσεσθαί τε καὶ ἀνατινάσσεσθαι καὶ μέντοι καὶ ἐκβράττεσθαι τί ἂν ἕτερον ἡμῖν ὑπεμφήνειεν, ἢ τοῦτο; διαῤῥιπτεῖται e γὰρ πανταχῇ τὸ τινασσόμενον καὶ ἀνατινασσόμενον. ἔψεσθαι δὲ λέγει καὶ καρδίας θραυσμὸν, Θεοῦ δηλονότι συνθραύοντος εἰς δειλίας, καὶ ὑπόλυσιν γονάτων, τουτέστιν ἀσθένειαν καὶ σωμάτων πάρεσιν, καὶ ὠδῖνας ἐπὶ τούτοις, τὰς ἐξ ἀηδιῶν δηλονότι· πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον ἐν τοιούτοις ἔσεσθαι κακοῖς, οἱ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν κατενηνεγμένοι τῶν καταλυπεῖν εἰωθότων Θεόν; γενήσεσθαι δὲ πρὸς τούτοις διϊσχυρίζεται Καὶ τὸ πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας. καταμελαίνεται a 502 A. γὰρ ἀείπως τῶν ἐν ἀθυμίαις τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν ὀμμάτων τὸ φαιδρὸν παραιρεῖται δεινῶς τῶν δειμάτων ἡ ἔφοδος.

Συμβῆναι δὲ τὰ τοιάδε φαμὲν ἀληθεύοντες αὐτῷ τε τῷ

1. *δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν* hoc ordine D. *διαρπάσῃ τὰ σκ. αὐτοῦ* D. *διαρπάσῃ* (*διαρπάσει* Edd.) post *αὐτοῦ* transp. B. Edd. 2. *τὰ* om. D. 5. *Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ* D. (*Ἰησοῦ* suprascriptum manu eadem.) *εἰς τοῦτο βαδίζειν* inverso ordine D. 7. *ἐκβρασμὸς*] *βρασμὸς* B. (26, 153.) 8. *ψυχὴν* pro *ὀσφὺν* D. *τὰ πρόσωπα* F. (22. al.) 9. *ἑκάστου* pro *πάντων* D. *πρόκαυμα* D. (185, 228.) 12. *ἂν* post *ὑπεμφ.* transp. B. 13. *πανταχοῦ* Edd. *καὶ ἀνατ.* om. D. 14. *καὶ* assumptum ex D. 15. *δειλίας* D. *δειλίαν* Edd. 16. *ἐπὶ τούτοις* om. D. Statim *τὰς ἐξ ἀηδιῶν* [*ἀηδῶν* D.] B.D. *ἐξ ἄρθρων* Edd. 17. *τούτοις* pro *τοιούτοις* D. 18. *καταλυπεῖν εἰωθότων Θεόν* D. *εἰωθ. τὸν Θ. καταλ.* Edd. *εἰωθ. καταλ.* (omittens *τὸν Θ.*) B. 20. *πάντων πρόσωπον* inverso ordine D. *πρόκαυμα* D. (ut supra.) 21. *τὸ φ. τῶν ὀμμάτων* inverso ordine D. Statim *παρεῖται* (sic) D.

καθ' ἡμῶν τυραννήσαντι σατανᾷ καὶ ταῖς σὺν αὐτῷ δυνάμεσι πονηραῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἐξεπέμποντο τῆς ἀρχαίας ἐκείνης τιμῆς τε καὶ δόξης, πῶς ἦν εἰκὸς μὴ οὐχὶ πάντη τε καὶ πάντως τὰ τοιάδε παθεῖν αὐτούς;

b

11 Ποῦ ἔστι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ νομὴ ἡ οὖσα ἐν
τοῖς σκύμνοις; οὗ ἐπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ· σκύμνος
12 λέοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν; λέων ἥρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς
σκύμνοις αὐτοῦ καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔπλησε
θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἁρπαγῆς.

Κατοικητήριον μὲν ὀνομάζει λεόντων τὴν Νινευΐ. κατῳκήκασι γὰρ ἐν αὐτῇ, καὶ λαμπρὸν ἐποιοῦντο καὶ ἀξιάγαστον ἐνδιαί-
c τημα καὶ βασίλειον ἀσφαλὲς, οἱ κατὰ καιροὺς αὐτῇ βεβασιλευκότες Φουλὰ καὶ Σαλμανασὰρ καὶ Σεναχηρεὶμ καὶ μέντοι καὶ Ναβουχοδονόσορ· πεπολεμήκασι γὰρ οὗτοι τὴν Ἰουδαίαν. τὸ δὲ Ποῦ ἔστιν οὐ διερωτῶντος οἶμαί που· δεῖν γὰρ οἶμαι παραιτεῖσθαι τὸ εὔηθες· ἐπιτωθάζοντος δὲ μᾶλλον, καὶ ὅτι διόλωλεν ὁλοτρόπως διὰ τούτου δεικνύοντος, ὡς μηδὲ ὅποι
Supra ver. 1. ποτὲ γέγονεν ὁρᾶσθαι λοιπόν. συντετέλεσται γὰρ καὶ ἐξῆρται, καθά φησιν αὐτός. ποῦ δὴ οὖν ἄρα φησὶ τὸ τῶν λε-
d όντων κατοικητήριον, τουτέστιν ἡ Νινευΐ; ποῦ δὲ ἡ νομὴ τῶν σκύμνων; καὶ σκύμνους μὲν ὥς γε οἶμαι, φησὶ τοὺς ὑπὸ τῷ μεγίστῳ βασιλεῖ πράττοντας καὶ κειμένους, καὶ τὸ τίμιον ἔχοντας παρ' αὐτῷ ἐν δόξῃ, σατράπας δὴ λέγω καὶ στρατηγοὺς, νομὴν δὲ αὐτῶν ἀποκαλεῖ τοὺς ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑπεζευ-

4. τὰ τοιαῦτα D. 5. ἐν assumptum ex B.D. (Alex.) 6. οὗ B.D. (Alex.) cf. infra. ποῦ Edd. (Vat. ℵ) ἐκεῖ· σκύμνος B.D. [σκύμνος Alex. XII.] ἐκεῖ σκύμνον Edd. (Vat. ℵ) 7. ὁ om. Edd. 8. ἐπέπνιξε Edd. (68.) ἐνέπλησε F. (XII.) 10. τῶν λ. ὀνομάζει pro ὀνομ. λ. D. 12. αὐτῇ D. αὐτοὺς Edd. Neutrum habet B. 13. Φουλὰ [λᾶ D.] D. Φούλας B. Φουὰ Edd. 14. καὶ om. B. οὗτοι post ἰουδ. transp. D. 16. ἐπιτωθάζοντος B. ἐπιτωθάζων D. ἐπιτωθάζει Edd. 17. δεικνὺς pro δεικνύοντος D. iid. 19. οὖν om. D. 21. φησὶ om. D. 23. παρ' αὐτῷ B. παρ' αὐτὸν D. παρ' αὐτοῦ Edd. δὴ om. D. 24. αὐτὸν pro αὐτῶν iid. ante Migne. Statim ἐπικαλεῖ Edd.

γμένους καὶ δασμὸν εἰσφέροντας καὶ χρημάτων ἄθροισιν ποιουμένους· "Νομαὶ γὰρ πλουσίων πτωχοὶ," κατὰ τὸ γεγραμμένον. Sir. xiii. 19. ὡς ἐξηρημένης δὴ οὖν εἰσάπαν τῆς Νινευΐ, καὶ ἁπάσης δὲ τῆς περιοίκου χώρας, ποῦ δὴ ἄρα φησὶ τὸ τῶν λεόντων κατάλυμα; ποῦ δὲ τῶν σκύμνων ἡ νομή; ὅτι δὲ e ἀσφαλὲς οἱονεὶ γέγονέ πως ὁρμητήριον τῶν κατὰ καιροὺς βεβασιλευκότων ἡ Νινευΐ, δέδειχεν εἰπών Οὗ ἐπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ, σκύμνος λέοντος καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν. ἀπόρθητον γὰρ τῇ πόλει τὸ τεῖχος ταῖς ὑπὲρ λόγον μεγαλουργίαις εὖ μάλα πεποιημένον. ἐπειδὴ δὲ ἅπασαν καταδῃώσας τὴν Σαμάρειαν ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν, φημὶ δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀπεκόμισε μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, δια- a 503 A. τέθεικε δὲ οὕτως ἐπ' ἐξουσίας τοὺς ἅπαξ ἐνειλημμένους, ὡς τοὺς μὲν ὑφ' ἑαυτῷ ποιῆσαι καὶ δεδεμένους ἔχειν, τοὺς δὲ καὶ ἑτέροις χαρίζεσθαι καὶ καταπωλεῖν, καὶ πλήρη τὴν ἑαυτοῦ χώραν τε καὶ πόλιν τῶν δορικτήτων ἔχειν. ταύτῃτοί φησιν ὅτι Λέων ἥρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμνοις αὐτοῦ καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ καὶ ἔμπλησε θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἁρπαγῆς. πεποίηται δὲ πάλιν ὁ λόγος ὡς ἐκ τοῦ γίνεσθαι πεφυκότος. ἁρπάσαντες γὰρ οἱ b θῆρες ἁπλῶς τὸ παρεμπῖπτον, εἶτα τὸ ἀρκοῦν κατεδηδοκότες, τῷ λοιπῷ ἀποτρέφουσι τοὺς σκύμνους, τοὺς ἰδίους αὐτοῖς δανείζοντες πόνους.

Λέγοιντο δ' ἂν τὰ τοιάδε πάλιν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ, Χριστοῦ κατωλοθρευκότος αὐτόν τε καὶ τὰ αὐτοῦ, καὶ ἐξηρηκότος αὐτοῦ τὴν θήραν ἐκ γῆς. συνέτριψε γὰρ τῶν λεόντων

1. δασμὸν D. δασμοὺς Edd. 5. κατάλυμα] κατοικητήριον D. 6. πως γέγ. inv. ord. D. 8. σκύμνος] σκύμνοι Edd. 9. τεῖχος] + ἦν D. 10. ἅπασαν κ. τὴν Σαμ. D. b. ἅπ. κ. post Σαμ. transp. Edd. Statim ὁ om. b. 13. μὲν om. D. habet b. 14. εἰλημμένους D. 15. ὑφ' ἑαυτῷ B. b. ὑφ' ἑαυτὸν D. Edd. 16. παραχωρεῖν pro καταπωλεῖν D. 17. ταύτῃτοί] ταύτῃ Edd. invitis B. D. b. 18. φησιν ὅτι D. b. ὁ pro ὅτι Edd. Neutrum habet B. 22. ἁπλῶς accessit ex B. post παρεμπίπτον transp. D. b. 23. τῷ λοιπῷ ἀποτρέφουσι τοὺς σκύμνους B. et (omittentes τῷ λοίπῳ) D. b. ἀποστρέφουσι τὸ λοιπὸν τοῖς σκύμνοις Edd. 24. δανείζονται D. 25. Λέγοιντο —πάλιν καὶ ἐπ' αὐτοῦ] Λέγοιτο δ' ἂν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ταῦτα D. σατ.] + τοῦ D.

Ps. lvii. 7. τὰς μύλας, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν "Τὴν μύλαν "τῶν λεόντων συνέθλαψεν ὁ Κύριος."

13 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν
c καπνῷ πλῆθός σου, καὶ τοὺς λέοντάς σου καταφάγεται ῥομφαία, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκουσθῇ οὐκ ἔτι τὰ ἔργα σου.

Ἑαυτὸν ἀνθίστησι Θεὸς, καὶ αὐτουργὸς ἀνίσταται, περιτρέπων εἰς ἀπόγνωσιν τῆς σωτηρίας αὐτούς. Θεοῦ γὰρ κακοῦν ἐθέλοντος, τίς ὁ σώζων ἔτι; ἢ τίς ἀποστήσει κατα-
Es. xiv. 27. δηοῦν ἐθέλοντα τὸν τῶν δυνάμεων Κύριον; "Τὴν γὰρ "χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἐκκαύσειν γεμὴν ἐν καπνῷ τὸ πλῆθος αὐτῆς φησὶν, ἵνα τι
d τοιοῦτον ἐννοῶμεν πάλιν. οἱ μελιττοκόμοι κατὰ καιροὺς, ὅτε τὰ κηρία τῶν σίμβλων ἐξορύττειν ἐθέλουσι, πῦρ ἐναύοντες καπνῷ τὰς μελίσσας διώκουσιν, ἵνα μὴ μάχοιντο καὶ κατατιτρώσκωσι τοῖς κέντροις αὐτοὺς ἀθρόαι περιπετόμεναι. συμβέβηκέ τι τοιοῦτον καὶ τοῖς ἐπικεκλημένοις εἰς ἐπικουρίαν κινδυνευούσῃ τῇ Νινευΐ. ἀπῴχοντο γὰρ καὶ ἀπέδρασαν οἷα καπνοῦ τοῦ πολέμου προσβάλλοντος καὶ καταπτοοῦντος
e εἰς κακανδρίαν, καὶ ἀφορήτοις αὐτοὺς ἐνιέντος δείμασι. λέοντας γεμὴν ὀνομάζει τοὺς ἀλκιμωτάτους καὶ θρασεῖς, οἳ καὶ τάχα που τεθαρσήκασι τὴν ἀντίστασιν· πλὴν ἔργον γεγόνασι τῆς Κύρου ῥομφαίας. ἐπειδὴ δὴ ὁ λόγος ἡμῖν τὴν τῶν λεοντων εἰσκεκόμικε μνήμην, ἀναγκαίως καὶ τὴν αὐτῶν θηραν φησὶν ἐξολοθρευθησεσθαι, ὡς μηδὲν ἔτι γενέσθαι τῶν παρ'

1. τοῦ ψάλλοντος φωνήν hoc ordine B.D. Statim haec Τὴν—ὁ Κύριος accesserunt ex B. 3. παντοκράτωρ] ὁ παντοκράτωρ F. Edd. (Alex. XII.) ὁ om. B.D. (Vat. ℵ) 5. ἐκ] + τῆς Edd. invitis B.D. (62, 106, 153, 310.) 7. ἀνίσταται] ἀνθίστατο Edd. 12. τὸ] τε iid. 14. ἐναύοντες] ἐνάπτοντες iid. 15. τὰς] + μὲν iid. τὰ σμήνη pro τὰς μελίσσας D. 16. περιπετόμεναι] περιπετώμεναι iid. 17. καὶ] ἐν iid. ἐπικεκλημ. εἰς ἐπικουρίαν D. κεκλημ. (+ ἴσως B.) ἐπικούροις B. Edd. 19. προσβάλλ. τοῦ π. inverso ordine D. 22. καὶ om. D. 24. θήραν αὐτῶν et ἐξολοθρ. φησὶν inverso ordine D.

αὐτοῖς ἀξιάκουστον. ἔθος γὰρ ἦν ἐπιφύεσθαι μὲν αὐτοὺς πόλεσί τε καὶ χώραις, ἐπιθρώσκειν τε θηριοπρεπῶς, οἷς ἂν ἕλοιντο τυχὸν, μυρία τε ὅσα δρᾶν, ὡς τῶν πεπονθότων τὰς συμφορὰς ᾠδὴν καὶ θρῆνον πολλοῖς γενέσθαι. ἐξολοθρευθή- a 504 A.
σεσθαι δὴ οὖν φησιν αὐτῶν τὴν θήραν. πῶς γὰρ ἔμελλον ἢ τίνα λοιπὸν καταθηρεύσειν ἔτι, κατεπτοημένων μὲν τῶν ἀγελαίων καὶ πεφευγότων ὡς ἐκ καπνοῦ, πεπτωκότων δὲ τῶν μαχιμωτάτων, οἳ δίκην λεόντων τοῖς ἀνθεστηκόσιν ἐπεφύοντο;

Ἐπεγήγερται δὲ καὶ τοῖς κυριοκτονήσασιν Ἰουδαίοις ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὡς εἰς πάντα μὲν ἄνεμον τὴν τῶν ἀγελαίων Ezech. v. 10.
κατασκεδασθῆναι πληθὺν, θήρας δὲ ὥσπερ ὠμοὺς συνδιολέσθαι τοῖς πολλοῖς τοὺς τῶν ἄλλων ἐπιφανεστέρους. οὐ b
φορητῶς γὰρ δεδυσσεβήκασιν εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστόν.

Ὦ πόλις αἱμάτων, ὅλη ψευδὴς, πλήρης ἀδικίας. Κεφ. γʹ.

Αἱμάτων αὐτὴν πόλιν ὠνόμασεν· ἑτοιμότατοι γὰρ εἰς φόνους καὶ φιλαίματοι λίαν οἱ τῆς Νινευῒ βεβασιλευκότες· φιλοπόλεμοι δὲ καὶ ἑτέρως οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἀτιθάσους ἀεὶ c
καθ' ὧν ἂν ἴοιεν τὰς ἐφόδους ποιεῖσθαι σπουδάζοντες. ψευδής δέ φησιν, ὅτι καὶ εἰδώλων μεστὴ, ἐφ' ὧν μάλιστα τὸ ψεῦδος, οὐκ ἀναπόδεικτόν ἐστι. ψευδώνυμοι γὰρ, καὶ τὴν τῆς θεότητος δόξαν ὑποκλέπτοντες οἱ χειρόκμητοι θεοί

1. ἀξιάκουστον D. ἀξιόπιστον Edd. ἐπιφύεσθαι μὲν αὐτοὺς] αὐτοὺς ἐπιφ. D. 2. οἵων pro οἷς Edd. 4. γενέσθαι πολλοῖς inverso ordine D. 5. δὴ οὖν D. δὲ Edd. Statim φησι post θήραν transp. D. 6. καταθηρεύσειεν Aub. καταθηρεύειν D. 8. λεόντων δίκην et ἐπεφ. τοῖς ἀνθεστ. inverso ordine D. 10. κυριοκτόνοις D. 11. ἅπαντα (sic) D. 12. κατασκευασθ. Edd. συνδιολλέσθαι D. 13. τοῖς assumptum ex B. Statim πολλοὺς D. οὐ φορ. γὰρ δεδυσσεβ.] δεδυσφορήκασι (forte legend. δεδυσφημήκασι) γὰρ οὐ φορητῶς D. 16. ψευδὴ D. 17. ὠνόμασε πόλιν inverso ordine D. 19. ἑτέρως] ἕτεροι Edd. αὐτοῖς pro αὐτῇ iid. ἀεὶ om. D. 22. ἐστι B. δέ iid. Neutrum habet D. 23. ἀποκλέπτοντες δόξαν pro δ. ὑποκλ. D.

Ps. cxiii. 12. Hier. xxvii. 38. “ Ἀργύριον καὶ χρυσίον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἔργα χειρῶν “ ἀνθρώπων.” γῆν δὲ αὐτὴν τῶν γλυπτῶν ἀπεκάλεσέ που καὶ ὁ σοφὸς Ἱερεμίας. Ψευδὴς δ᾽ ἂν νοοῖτο καὶ καθ᾽ ἕτερον τρόπον, ὡς νοουμένου τοῦ ψεύδους εἰς πανουργίαν καὶ δόλους
d καὶ ἀπάτην τὴν θεομισῆ, δηλονότι συνθεούσης καὶ ἀδικίας. οὗ γὰρ ἀπάτη καὶ δόλος, ἐκεῖ που πάντως ἕψεται καὶ τὸ ἀδικεῖν.

Αἱμάτων δὲ πόλις, ψευδὴς καὶ ἀδικίας πλήρης καὶ ἡ κυριοκτόνος Ἱερουσαλήμ. διαμεμνήμεθα γὰρ εἰπόντος τοῦ Χριστοῦ
S. Matt. xxiii. 37. “ Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτένουσα τοὺς προφήτας, “ καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν.” ἔφη
Hos. vii. 13. δέ που καὶ διὰ φωνῆς προφητῶν “ Οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι ἀπεπή-“ δησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ· δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ·
e “ ἐγὼ ἐλυτρωσάμην αὐτούς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ᾽
S. Matt. xii. 24; xi. 19. S. Joan. viii. 48. “ ἐμοῦ ψευδῆ.” κατειρήκασι γὰρ τῆς δόξης Χριστοῦ, ποτὲ μὲν λέγοντες ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν αὐτὸν τὰ δαιμόνια· ποτὲ δὲ κάτοινον ὀνομάζοντες, Σαμαρείτην τε πρὸς τούτῳ, καὶ τὰ πολὺ λίαν αἰσχίονα. ταῖς γὰρ ἐκείνων ἀθυροστομίαις πρέποι ἂν καὶ μόναις ἐκεῖνα ληρεῖν, ἃ καὶ φάναι τετολμήκασιν.

505 A. a
2 Οὐ ψηλαφηθήσεται θήρα. φωνὴ μαστίγων καὶ φωνὴ σεισμοῦ
3 τροχῶν καὶ ἵππου διώκοντος καὶ ἅρματος ἀναβράσσοντος καὶ ἱππέως ἀναβαίνοντος καὶ στιλβούσης ῥομφαίας καὶ ἐξαστραπτόντων ὅπλων καὶ πλήθους τραυμάτων καὶ βαρείας πτώσεως, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας.

4. *τρόπον* deest in Edd. *τοῦ ψ. νοουμένου* inv. ordine D. *δόλον* pro *δόλους* Edd. 6. *καὶ* alt. assumptum ex B.D. 8. *ψευδὴς καὶ ἀδικίας πλήρης καὶ* B. *καὶ ψ. ἀληθῶς* Edd. *καὶ ψευδὴς* D. 9. *μεμνήμ.* D. *τοῦ* om. D. 10. *ἀποκτένουσα*] *ἀποκτείνουσα* iid. 11. *αὐτήν*] + *ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον* (sic) D. 15. Haec *τῆς δόξης* accesserunt ex D. Statim *τοῦ* add. iid. inv. D. 17. *πρὸς τούτοις* D. 21. *τροχῶν σεισμοῦ* inverso ordine D. 23. *ἐκστραπτόντων* B. 24. *τραυμάτων* B.D. (153.) *τραυματιῶν* Edd. 26. *αὐτῶν* om. F. Edd.

Ἐκ τοῦ πεφυκότος γίνεσθαι, πεποίηται πάλιν ὁ λόγος.
τοὺς γάρ τοι δασὺ κομῶντας τῶν θάμνων καταπυκάζοντες b
λίνοις οἱ ὀρνιθοθῆραι, καταδράττονται πολλάκις τῶν ὑπ' αὐ-
τοῖς κεκρυμμένων χερσὶν ἐπαφώμενοι. καὶ τέχνη τοῦτο
αὐτοῖς. οὐκ ἔτι δὴ οὖν ψηλαφηθήσεται θήρα αὐτοῖς φησὶ,
τουτέστιν οὐκ ἂν ἔτι θηρεύσειαν καθὰ καὶ πάλαι τινὲς,
ἤγουν τὰ ἑτέρων εἰς ἑαυτοὺς διαρπάζοντες, οὐδ' ἂν γένοιντο
πάγη καὶ βρόχος τοῖς ἀσθενεστέροις, φροντίδος αὐτοῖς ἑτέ-
ρας ἐπεισπεσούσης, καὶ τοῦ περὶ τῶν ἐσχάτων ἀγῶνος
ἐπηρτημένου. ἔσται γὰρ ἐν αὐτῇ φωνὴ μαστίγων. καί c
μοι πάλιν ὁ Προφήτης δοκεῖ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου τύρβην,
οἷον ἐν ὄψει κειμένην, ἀφηγεῖσθαι σαφῶς. ὁρᾷ γὰρ ὥσπερ
ἱπποκροτουμένην μὲν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς τροχοῖς τῶν ἁρ-
μάτων κατακτυπουμένην, καὶ παντευχίαις λαμπραῖς ἐναστ-
ράπτοντας τοὺς καταδῃοῦντας αὐτὴν, καὶ ἀριθμοῦ κρείττονας
τοὺς διολωλότας, οἴκους τε τοὺς ἐν αὐτῇ κατασεσεισμένους·
μέμνηται γὰρ καὶ βαρείας πτώσεως. κατατέθηπε δὲ, ὅτι
πλείστη μὲν ὅση τῶν ἐν αὐτῇ συναγηγερμένων ἐθνῶν ἡ d
πληθὺς, πάντες δὲ ἄνανδροι καὶ τὸ ἄναλκι νοσοῦντες ἐκτό-
πως, καὶ πολὺ λίαν εὔκολοι πρὸς δειλίαν. καὶ τὴν αἰτίαν
εὐθὺς ἀποδίδωσι, λέγων ὅτι ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐ-
τῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας. ἐπειδὴ γὰρ φαῦλοι γεγόνασι καὶ
πονηροὶ τοὺς τρόπους, καὶ προσέτι καὶ εἰδωλολάτραι, καὶ εἰς
πλάνησιν ἐκτόπως ἀπονενευκότες, ταύτῃτοι δικαίως ἀσθενεῖς
ἔσονται καὶ περιδεεῖς, καὶ οὐδ' ὅσον εἰπεῖν κἂν γοῦν ἐν-
νοῆσαι μόνον ἀνασχόμενοι τὴν ἀντίστασιν.

1. γίν. πεφυκότος et πάλιν πεπ. inverso ordine D. 2. δασεῖ D. 3. ὀρνιθοθῆραι] ὀρνεοθῆραι D. ἐν pro ὑπ' D. 5, 6. αὐτοῖς alt. et ἔτι accesserunt ex D. 6. καθὰ] καθὼς Edd. 7. ἑαυτοὺς D. αὐτοὺς iid. 8. ἑτέρας ἐπιπεσούσης αὐτοῖς pro αὐτοῖς ἑτ. ἐπεισπεσ. D. 9. τῶν assumptum ex B.D. 10. μαστίγων retinui ex Edd. cf. sequentia. σαλπίγγων B.D. 12. ἐν ὄψει κειμένην] ἐπικειμένην ἐν ὄψει D. 13. μὲν om. D. τῶν ἁρμάτων τρόχοις inv. ordine D. 14. κτυπουμ. D. ἐναστράπτοντας] καταστράπτοντας Edd. 16. τε assumptum ex B.D. 19. τὸ ἄναλκι νοσοῦντες hoc ordine D. 21. εὐθὺς om. D. 22. γεγόνασι φαῦλοι inv. ordine D. 24. ἐκτόπως εἰς πλάν. inverso ordine D. 26. ἀνεχόμενοι D. ἀπόστασιν Edd. invitis B.D.

e

4 Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς καὶ φυλὰς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς.

Ὁ ἐπ' αἰσχροῖς ἔπαινος ἐπίτασιν ἔχει τῶν ἐγκλημάτων, οἷον ὡς εἴ τις ἕλοιτο λέγειν περί του τῶν ὄντων, ὅτι κλέπτης τεχνίτης καὶ λῃστὴς ἀνδρεῖος καὶ γόης εὐφυής. οὐκοῦν κἂν εἰ λέγοιτο περὶ τῆς Νινευΐ Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, *οὐ πρὸς ἐπαίνου μᾶλλον αὐτῇ τὸ χρῆμα ἔσται, πολλοῦ γε καὶ δεῖ,*
506 A. a *χαλεπωτέραν δὲ μᾶλλον τὴν κατάῤῥησιν ἀπεργάσεται. γύναια γὰρ τὰ ἑταιριζόμενα τότε δὴ μάλιστα δοκοῦσι πολὺ τὸ ἐπίχαρι μελετᾶν, ὅτε φαίνοιντό γε στωμύλα τε καὶ κομψοεπῆ. τοιαύτη καὶ ἡ Νινευΐ, τεχνῖτις εἰς κακουργίαν, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχουσα πόλεις τε καὶ χώρας ἑλεῖν, καὶ ἀναπεῖσαι φρονεῖν τὰ αὐτῇ δοκοῦντα καὶ φίλα. ταῦτα δὲ ἦν γοητεῖαί τε καὶ ψευδομαντεῖαι καὶ βέβηλοι τελεταὶ καὶ τὰ εἰδώλων παίγνια. καθίκετο γὰρ εἰς τοῦτο ληρωδίας, ὡς*
b *ἐν εὐκλείας λόγῳ ποιεῖσθαι τὸ καὶ ἤδη δοκεῖν* ἡγεῖσθαι φαρμάκων, *αὔχημά τε ποιεῖσθαι τὰ οὕτως αἰσχρὰ καὶ τὴν ἐσχάτην λαχόντα καταβοήν. ἔθος δὲ ἦν τῶν ἐν αὐτῇ τισιν* ἔθνη *τε καὶ* χώρας *καταπωλεῖν* ἐν τοῖς φαρμάκοις *αὐτῶν. πῶς δὲ ἢ τίνα τρόπον, ἐροῦμεν ὡς ἔνι. ἔθος ἦν Ἀσσυρίοις πολεμεῖν ἐθέλουσι καὶ ὅπλα κινοῦσι καθ' ἑτέρων, ταῖς τῶν μάγων τέχναις προαναμανθάνειν ἐπείγεσθαι τὰ ἐσόμενα, οἳ καὶ τὰς ἐκ βασιλέως τιμὰς ὑποτρέχοντες, κατευμεγεθεῖν πολέμου παντὸς ἐκέλευον, καὶ τοῖς σφῶν ἐπιτηδεύμασι προαπονευροῦν ἐψεύδοντο τοὺς ἀνθεστηκότας. ὁποῖόν τι πράτ-*

3. Ὁ accessit ex B.D. 4. *περί τινος λέγειν* pro *λέγ. περί του τῶν ὄντων* B. invito D. 6. *λέγοιτο* D. *λέγοι* Edd. *πρὸς ἐπαίνου*] *πρὸς ἔπαινον* iid. 7. *ἔσται τὸ χρ. αὐτῇ* inverso ordine D. *γε* assumptum ex B.D. 8. *ἀπεργάσ. τὴν κατάῤῥ.* inv. ordine D. 9. *τὰ* om. Edd. 10. *γε* assumptum ex B. *φαίνονταί τισι* pro *φαίνοιντό γε* D. *τε* assumptum ex D. 11. *τοιαύτη*] + *δὲ* D. 14. *τε* assumptum ex D. 15. *ληρωδίας* D. Edd. *ληρίας* B. 16. *ποιεῖσθαι λόγῳ* inv. ord. D. Statim haec *τὸ καὶ—ποιεῖσθαι* accesserunt ex B. *τὸ δοκεῖν ἡγεῖσθαι φαρμακός αὔχημά τε ποιεῖσθαι* D. 18. *λαχόντα* om. D. 20. *ἔνι* om. D. 22. *ἐπείγεσθαι* om. D. 23. *καὶ* assumptum ex D. Statim *τὰς τῶν ἐκ βασιλέων τιμὰς* pro *τὰς ἐκ β. τιμὰς* D. 24. *ἐκέλευον πολέμου παντὸς* inverso ordine D.

τειν ἤθελεν ὁ Βαλὰκ, ὁ Μωαβιτῶν βασιλεύς. κατεμισθοῦτο c γὰρ τὸν ἀλιτήριον Βαλαὰμ καὶ δὴ καὶ εἰς ὄρος ἀνεκόμιζε "λέγων Δεῦρο κατάρασαί μοι τὸν Ἰσραήλ." ᾤοντο γὰρ, ὅτι ταῖς τῶν μάγων ἀραῖς ἀκολουθήσει τὰ πράγματα. πορνείαν δὴ οὖν ἐν τούτοις τὴν γοητικήν τε καὶ μάγον ὀνομάζει τέχνην, δι' ἧς κατεπώλουν ἔθνη καὶ φυλὰς οἱ ταῦτα σοφοὶ, ἀεὶ τὸ κρατήσειν ὑπισχνούμενοι τοῖς προσάγουσι μισθούς.

Num. xxii. xxiii.

Ib. xxiii. 7.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ ἀπο- 5
καλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δείξω ἔθνεσι d
τὴν αἰσχύνην σου καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου· καὶ ἐπιρ- 6
ρίψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου, καὶ θήσομαί
σε εἰς παράδειγμα.

Ὅτι μὴ πρὸς ἄνθρωπον ὁ λόγος αὐτῇ μήτε μὴν ὁ πόλεμος, ἐπεμήνισε δὲ μᾶλλον ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, καὶ κατεξανίστησιν αὐτῆς Πέρσας τε καὶ Μήδους, κατασημαίνει πάλιν. τῷ δὲ δὴ πάντων κατεξουσιάζοντι Θεῷ καὶ τῷ τῶν e ὅλων ἔχοντι κράτος, τίς ὁ ἀντεξάγων, εἰ πολεμεῖν ἕλοιτό τισιν; εἶτά φησιν ὅτι καὶ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου. γέγονε δὲ πάλιν ὁ λόγος ὡς ἐπὶ γυναικὸς ἑταιριζομένης, ἣ ὅσον μὲν ἧκεν εἰς πρόσωπον καὶ τὸν ἔξωθεν ὡραϊσμὸν, ἀξιέραστος εἶναι τοῖς ὁρῶσι δοκεῖ· εἰ δὲ δὴ πάθοι τὴν ἀπαμφίεσιν καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀπόθεσιν, γυμνῷ δὴ πάντως ἀσχημονήσει τῷ σώματι, τῶν μορίων τὸ ἀκαλλὲς ἀκρύπτως ἐκφαίνουσα. ἀποκαλύψω δὴ οὖν φησι τὰ ὀπισω

1. ὁ prius om. B. 2. γὰρ] + δὴ Edd. invito D. 5. οὖν assumptum ex D. τὴν γοητικήν τε [τε om. B.] καὶ μάγον ὀνομάζει B.D. ὀνομάζει τὴν γοητικὴν Edd. 6. ἔθνη assumptum ex B.D. 8. ὁ Θεὸς ὁ om. D. (87. al.) 9. δείξω ἔθνεσι τὴν αἰσχύνην [ἀσχημοσύνην F. (Alex.)] σου D. Edd. τὴν αἰσχύνην σου δείξω ἔθνεσι B. (153.) 11. σὲ] + τὸν B. (153.) 15. κατασημαίνειν Edd. ante Migne. 16. ἐξουσιάζοντι pro κατεξ. Edd. 18. φησιν εἶτα pro τισιν; εἶτα φησιν et φησιν post σου add. D. Statim εἰς pro ἐπὶ τὸ D. cf. infra. 19. Haec ὁ λόγος assumpta ex B.D. 20. ἥκει Edd. 21. εἶναι] + τις iid. τοῖς ὁρῶσιν εἶναι inv. ordine D. 22. πάθῃ iid. Haec καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀπόθεσιν accesserunt ex B.D. 23. Assumpta δὴ ex B.D. τῷ ex D.

σου, τουτέστι, πᾶν ὅσον ἐστὶν ἄσχημον ἐν σοὶ, καὶ πρό γε
507 A. a τῶν ἄλλων παραδείξω σοι. τὸ γὰρ εἰς πρόσωπόν σου, τί
ἕτερον ἡμῖν ἢ τουτὶ δὴ πάντως ὑπεμφήνειεν ἄν; ἀποκα-
λύψειν δὲ οὐδὲν ἧττον ἔθνεσί τε καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν
αὐτῆς διαῤῥήδην ἔφη. ἐδόκει μὲν γὰρ ὡραία τις εἶναι καὶ
ἀξιέραστος ἡ Νινευῒ ταῖς τῶν μάγων τέχναις ὠφρυωμένη,
καὶ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν καὶ δυναστείαν ἁρπάζουσα,
εὐσθενής τε ἄγαν καὶ ἀμαχεὶ παρὰ πάντων λαβοῦσα τὸ
νικᾶν. ἐπειδὴ δὲ ἥλω καὶ πέπτωκεν, ἀσχήμων καὶ ἀτερπὴς
b παρά γε τοῖς αὐτὴν εἰδόσι κατεφαίνετο, οἳ καὶ βδελυρὰν
ἡγοῦντο λοιπὸν, κατεγνωκότες που πάντως, ὡς μεγαλαυ-
χήσασαν μὲν ἐπὶ μηδενὶ, ἐπιθαρσήσασαν δὲ μάτην ταῖς ἐκ
μάγων ἐπικουρίαις, μᾶλλον δὲ φενακισμοῖς καὶ ἀπάταις.
διεβεβαιοῦτο δὲ ὅτι καὶ τεθήσεται εἰς παράδειγμα, ὡς ἐρούν-
των ἔσθ' ὅτε τινῶν, εἰ δὴ διόλοιτο πόλις ἢ χώρα, πεπόρ-
θηταί τε καὶ πέπτωκε, καθὰ καὶ ἡ ταλαίπωρος Νινευΐ.

Πεπολέμηκε δὲ, ὡς ἔφην, καὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῇ
c κατὰ καιροὺς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀσεβείας
ἐπράττετο δίκας, γυμνὴν καὶ ἀσχήμονα ἀναδεικνύων καὶ τῆς
ἄνωθεν περιστολῆς ἀμοιροῦσαν παντελῶς. καὶ τοῦτο προ-
Hos. ii. 9, 10. ανεφώνει διὰ φωνῆς Ὠσηὲ, λέγων "Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω
"καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ' ὥραν αὐτοῦ καὶ τὸν
"οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἀφελοῦμαι τὰ ἱμάτιά μου
"καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς·
"καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐναντίον τῶν
d "ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ ἐξέληται αὐτὴν ἐκ χειρός
"μου." ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία δοξολογήσει λέγουσα

2. σου assumptum ex B.D. b. 3. δὴ assumptum ex D. 4. βασιλείαις B (ex corr.). D. βασιλεῦσι Edd. 5. φησίν pro ἔφη D. 6. ὀφρυωμένη Edd. 8. εὐσθενής D. εὐσθενές B. εὐσθενῶς iid. ἄγαν καὶ hoc ordine D. κατὰ pro παρὰ iid. 10. εἰδόσιν αὐτὴν inverso ordine D. 12. μάτην] μᾶλλον iid. 14. καὶ τεθήσεται hoc ordine D. Statim εἰς assumptum ex D. 15. πεπόρθηται] πεπόρθηκέ Edd. 19. ἐπράττετο δίκας D. τὰς δ. ἐπράττετο Edd. δεικνύων D. 21. διὰ τοῦτο] Pergit ἡ κατοικοῦσα (508 b. folio amisso) D. 23. μου prius] + καὶ iid. 25. ἐναντίον B. (Alex. XII.) ἐνώπιον Edd. (Vat.) 26. ἐξέληται] ἀφέληται Edd. ἐκ assumptum ex B.

“ Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσε γάρ με Es. lxi. 10. “ ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης·” ἡ δὲ, ὡς ἔφην, γυμνὴ καὶ ἀσχήμων καὶ ἀκαλλὴς ὁρᾶται λοιπὸν καὶ τῶν θείων χαρισμάτων οὐκ ἔχουσα τὴν περιστολὴν, γέγονε δὲ καὶ εἰς παράδειγμα καὶ βδελυρωτάτη, καὶ πᾶν εἶδος νοσοῦσα κοσμικῆς ἀκαθαρσίας.

Καὶ ἔσται, πᾶς ὁ ὁρῶν σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ καὶ ἐρεῖ Δειλαία 7
Νινευΐ, τίς στενάξει αὐτήν; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ; e

Εἴ τις, φησὶ, τῶν πάλαι προεγνωκότων τὰς σὰς δυναστείας πεσοῦσάν τε καὶ ἠρημωμένην καταθεάσαιτο, κατοιμώξει μέγα καὶ ἀποφοιτήσει γοργῶς, ἐκεῖνο λέγων Τίς στενάξει αὐτήν; ὡς γὰρ ὄντος οὐδενὸς, ἤγουν ὑπολελειμμένου, τοῦ κἂν οἵου τε ὄντος καταθρῆσαι μόνον, τὰ τοιάδε φησί. σφόδρα δὲ σοφῶς προστέθεικε τούτῳ τό Πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ; καὶ ἔστι τῶν εἰρημένων τοιοῦτός τις ὁ νοῦς. πολέμου καὶ μάχης συγκροτουμένων κατὰ πόλεις τυχὸν ἢ a 508 A. χώρας, ἀδικεῖται μὲν ἔσθ' ὅτε μέρος, σώζεται δέ τε καὶ τυχὸν τοὺς νενικηκότας διέδρα· καὶ τοῦτό ἐστι τοῖς ἐνοικοῦσι παράκλησις. ἢ γὰρ οὐκ ἐμπέπρησται πᾶσα, καὶ μεμένηκεν ἀπόρθητος μοῖρα, ἢ πεπτώκασι μέν τινες, σέσωσται δὲ πληθὺς ἑτέρα· ἐπὶ δέ γε τῆς Νινευΐ, πόθεν ἄν τις ἕλοιτο τὴν παράκλησιν; ἢ ποῖος αὐτὴν παραμυθήσεται τρόπος; πᾶσα γὰρ ἥλω καὶ πᾶσα πεπόρθηται καὶ διόλωλεν ἅπας ὁ ἐν b αὐτῇ. τὸ δέ Τίς στενάξει αὐτήν; καὶ ἑτέρως ἂν νοοῖτο πάλιν· ὅμοιον γὰρ εἰπεῖν Ἆρα τίς ἔσται τεχνίτης οὕτως εἰς θρήνους καὶ τὰς ἐπικηδείους ᾠδὰς, ὡς ἐπάξιόν τι τῶν συμβεβηκότων εἰπεῖν, καὶ τὸ ἀρκοῦν τοῖς πάθεσι καταστάξαι δάκρυον.

Ἑτοίμασαι μερίδα, ἅρμοσαι χορδήν, ἑτοίμασαι μερίδα Ἀμμών, ἡ 8

10. ἐρημωμένην Edd. 15. αὐτῇ] αὐτῆς iid. ante Migne. 16. πόλεις] πόλιν Edd. 17. χώραν iid. 25. γὰρ assumptum ex B. 28. Ἀμὼν B.

κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς· ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θά-
9 λασσα καὶ ὕδωρ τὰ τείχη αὐτῆς· καὶ Αἰθιοπία ἰσχὺς αὐτῆς
c καὶ Αἴγυπτος, καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου, καὶ Λίβυες
10 ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς· καὶ αὐτὴ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται
αἰχμάλωτος, καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἀπ' ἀρχῆς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι κλήρους, καὶ πάντες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις.

Ἀσυμφανὴς μὲν λίαν τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, νοηθείη δ' ἂν οὐχ ἑτέρως, εἰ μή τις γένοιτο προαφήγησις τῆς ἐν
d *αὐτοῖς ἱστορίας· ἔχει δὲ οὕτως. τραπομένου πρὸς ἀπόστασιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ εἰδώλοις λελατρευκότος, καὶ διὰ μυρίων ὅσων ἀσεβημάτων ἐφ' αὐτῷ καταθήγοντος τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ὡπλίζετο κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Ναβουχοδονόσορ, θείας αὐτὸν εἰς τοῦτο διανιστάσης ὀργῆς. εἶτα δέον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καταλῆξαι τῆς ἐν χερσὶν ἀσεβείας, καὶ ἀποσχέσθαι μὲν τοῦ προσκυνεῖν ἐθέλειν θεοῖς ἑτέροις, ἀνατρέψαι δὲ βωμοὺς καὶ κατεμπρῆσαι τεμένη καὶ συντρί-*
e *ψαι μὲν τὰ χωνευτὰ, ταῖς δὲ εἰς μετάγνωσιν σπουδαῖς καὶ ἐπιεικείαις ἐκμειλίσσεσθαι Θεὸν καὶ καλεῖν εἰς ἐπικουρίαν, τοῦτο μὲν οὐκ ἔδρων οἱ τάλανες· ᾤοντο δὲ, ὅτι ταῖς ἐξ ἀνθρώπων συνδρομαῖς ἐπικουρούμενοι, καὶ ἀμείνους ἔσονται τῶν Βαβυλωνίων καὶ κατευμεγεθήσουσι τῶν ἐχθρῶν, κἂν εἰ μὴ σώζειν αὐτοὺς ἕλοιτο Θεός. τοιγάρτοι κατεμισθοῦντο πολλοὺς τῶν προσοίκων ἐθνῶν, ἐπρέσβευον δὲ καὶ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ εἰς τὴν καλουμένην Ὦν, ἤτοι Ἀμμὼν, ἣ νῦν*

2. τὰ om. D. ἰσχὺς] ἡ ἰσχὺς F. Edd. (Alex.) invitis B.D. (Vat. ℵ) 4. μετοικησίαν F. αἰχμάλωτος πορεύσεται B. (153.) 5. ἀπ' ἀρχῆς B.D.F. (68. al.) ἐπ' ἀρχὰς Edd. (A.V. ℵ) 7. καὶ om. D. 10. προαφήγησις] + τῶν Edd. invito D. 12. λελατρ. εἰδώλοις inverso ordine D. διὰ om. D. 13. ἐφ' αὐτῷ καταθήγοντος] καταθηγόντων ἐφ' ἑαυτὸν D. 15. διαναστάσης D. διανιστώσης Edd. 16. δέον post καταλῆξαι transp. D. Statim τοῖς Edd. 18. ἀνατρέψαι] ἀναστρέψαι iid. Statim τε pro δὲ B. 19. μὲν om. D. ταῖς δὲ B. καὶ ταῖς D. iid. haec καὶ ἐπιεικείαις accesserunt ex B.D. 22. συνδρομαῖς ἐπικουρ. hoc ordine B.D. 23. καὶ pro κἂν D. 24. αὐτοὺς om. B. habet D. 25. προσοίκων] περιοίκων D. τοὺς om. D. 26. ὢν] ὢγ Edd. ἀμμὼν D. ἀμὼν iid.

ἐστιν Ἀλεξάνδρεια. οἱ δὲ συνασπίζειν ἐπηγγέλλοντο, καὶ a 509 A ἀποσοβεῖν εὐκόλως δύνασθαι τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ γεγόνασιν ἀφορμὴ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τοῦ νομίζειν, ὅτι κἂν εἰ μὴ σώζοι Θεὸς, αὐτοὶ πρὸς τοῦτο ἀρκέσουσι, δεηθέντες οὐδενός. ἐπειδὴ δὲ τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ναβουχοδονόσορ εἷλε, Θεοῦ προασπίζοντος καὶ ὑποστρωννύντος αὐτῷ τοὺς ἀνθεστηκότας, κεχώρηκε μετὰ τοῦτο καὶ κατὰ τῆς Αἰγυπτίων, θείας αὐτὸν πεμπούσης ὀργῆς, εἷλέ τε πᾶσαν, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ὢν, ἤτοι τὴν Ἀμμών· ὠνόμαστο γὰρ οὕτω κατὰ καιροὺς, ὡς ἔφην, ἡ Ἀλεξάνδρεια· b ἣ δὴ καὶ μάλιστα παρὰ τὰς ἄλλας τῆς Αἰγύπτου πόλεις λαμπρά τε ἦν ἄγαν, ἄσυλόν τε καὶ ἀσφαλὲς ὁρμητήριον, διάτοι τὸ ὕδασι πανταχῆ διεζῶσθαι, καὶ ἐκ μὲν μοίρας τῆς βορειοτέρας ἔχειν τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τῆς εἰς νότον εὐρεῖάν τε καὶ μακρὰν καὶ οἷον ἑτέραν θάλασσαν, λίμνην δὴ λέγω τὴν Μαριῶτιδα, πεπυργῶσθαι δὲ καὶ ἑτέροις ποταμοῖς καὶ τελμάτων περιβολαῖς. ἐπήμυνον δὲ αὐτῇ καὶ οἱ τῆς ὁμόρου Λιβύης οἰκήτορες, παρατεινούσης μέχρι τῆς Αἰθιόπων γῆς, c τῆς πρὸς ἑσπέραν καὶ νότον· Γαράμαντες δὲ οὗτοι, κατόπιν τῆς Ἄφρων κείμενοι γῆς· συνωπλίζοντο δὲ καὶ τῶν εἰς ἠῶ καὶ νότον Αἰθιόπων τινὲς, οἱ Μερόην τε τὴν ἐσωτάτω πόλιν ποιοῦνται, καὶ ἀγρίαν καὶ μέλαιναν κατανέμονται γῆν.

Ἀλλ᾿ ὧδε μὲν ἡμῖν ὁ τῆς ἱστορίας ἐχέτω λόγος, ἴωμεν δὲ ἤδη πρὸς διασάφησιν τῆς ἐννοίας τῶν ἐγκειμένων. ἑτοίμασαί φησι μερίδα, ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι Ὦ ἀθλία Νινευΐ, ἐπίλεξαι μερίδα σαυτῇ· ἐπειδὴ γὰρ μέγα πεφρόνηκας, οἴει τε ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ἀπόρθητος ἔσῃ διά τοι τὸ τείχεσι d

3. εἰ om. D. σώζει Edd. 5. εἷλε ante τὴν Ἰουδ. transponit D. συνασπίζοντος D. 7. Αἰγυπτίων B. Αἰγύπτου D. iid. 8. εἷλέ τε πᾶσαν καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ὢν] εἷλε δὲ καὶ αὐτὴν ἅπασαν τὴν ὢν D. Ωγ pro Ων (sic) Edd. τὴν alt. assumptum ex D. Statim Ἀμμὼν D. Ἀμὼν Edd. 11. ἦν] + καὶ D. 12. πανταχοῦ iid. διεζῶσθαι ante πανταχῆ transp. D. 13. τὴν θάλασσαν ἔχειν inverso ordine D. εὐρύν Aub. εὐρὴν Pont. 14. δὴ] δὲ D. 15. μαριώτιδα B. μαιώτιδα (sic) D. Μαρεώτιδα Edd. 20. μερώην τε D. ἐσωτάτην iid. Statim ποιοῦνται πόλιν inv. ordine D. οἰκοῦνται pro ποιοῦνται e suo Migne. 23. ἐννοίας τῶν ἐγκειμένων] τῶν προκειμένων ἐννοίας D. ἑτοίμασαι] + δὲ Edd. invitis B.D. 25. σαυτῇ] ἑαυτῇ D. μεγάλα Edd. μέγα post πεφρόνηκας transp. D. 26. τε πάντη pro π. τε D. τοι om. D.

περικεκλεῖσθαι μεγάλοις καὶ ἀναριθμήτους ἔχειν τοὺς συνασπίζειν ἐθέλοντας· κατὰ τίνα θέλεις εἶναι τῶν χωρῶν, αἳ πεπόρθηνται παρὰ σοῦ, καίτοι πλείστην ὅσην ἐπιτηδειότητα λαχοῦσαι, φησὶ, πρός γε τὸ δύνασθαι δυσαλώτως ἔχειν τε καὶ ἀλήπτως. ἅρμοσαι χορδὴν, τουτέστιν, ᾠδὴ καὶ μέλος καὶ αὐτὴ γενοῦ πόλεσί τε καὶ χώραις, παθοῦσα τοιαῦτα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων, ὁποῖα δέδρακας εἰς ἑτέρους αὐτή. ἑτοίμασαι μερίδα Ἀμμὼν, ἔστω σοί φησι μερὶς
e *καὶ κλῆρος ἡ Ἀμμών· ἃ δέδρακας ἐπ' ἐκείνῃ, τὰ αὐτὰ καὶ σὲ παθεῖν ἀναγκαῖον. καὶ τίς ἦν ἡ Ἀμμὼν, ἡ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς; τουτέστιν, ἡ θαλάσσῃ καὶ ποταμοῖς εὖ μάλα τετειχισμένη, ἡ ταῖς Αἰγυπτίων ἐπικουρίαις καὶ τοῖς Αἰθιόπων τοξεύμασιν ἐπαυχήσασα, ἡ τὴν τῶν Λιβύων ἀλκιμωτάτην λαχοῦσα πληθύν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσα θέσεώς τε καὶ ῥώμης καὶ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας, εἰς μετοικεσίαν πεπόρευται, γέγονε δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἠδαφίσθη μὲν*
510 A. a *αὐτῆς τὰ νήπια, κληρωτοὶ δὲ γεγόνασιν οἱ διαφανεῖς, καὶ μερίδες τῶν νενικηκότων οἱ ἐνδοξότεροι, καὶ δέδενται χειροπέδαις. ὥσπερ οὖν εἷλες τὴν Ἀμμὼν ἀπόρθητον οὖσαν, ὅσον εἰς ἐπικουρίαν καὶ θέσιν· Θεὸς γὰρ ἦν ὁ παραδιδούς· οὕτω καὶ αὐτὴ δοθήσῃ πάντως εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, κἂν εἰ μεγάλην ἔχοις ἐπί τε πληθύϊ τῶν μαχίμων καὶ τείχεσι τὴν ὀφρύν. ἐγὼ γὰρ ἐπὶ σὲ, καὶ τὴν ἐμὴν οὐδεὶς ἀποστρέψει χεῖρα.*

11 Καὶ σὺ μεθυσθήσῃ καὶ ἔσῃ παρεωραμένη, καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῇ
b στάσιν ἐξ ἐχθρῶν.

1. *περικεκλεῖσθαι μεγάλοις* D. *μεγάλοις περιβεβλῆσθαι* Edd. *συνασπίζοντας* pro *συνασπίζειν ἐθελ.* D. 2. *κατὰ τίνα θελεις εἶναι*] *κατά τινα θελεις* iid. 3. *παρὰ* D. *περὶ* iid. 4. *λαχοῦσαι*] *λαχοῦσα* Edd. Statim *φησὶ* om. B. *γε* et *τε* om. D. 6. *γίνου* D. 8. *ἑτοίμασαι*] + *δὲ* Edd. invitis B.D. *Ἀμμὼν* D. *Ἀμὼν* semper Edd. *φησι* post *ἡ Ἀμμὼν* transp. D. 9. *ταῦτα* pro *τὰ αὐτὰ* D. 10. *τίς*] *τί* Edd. *ἤτοι* pro *ἡ* alt. iid. 11. *εὖ μάλα* desunt in D. 12. *ἡ* assumptum ex B. 13. *τῶν* om. D. 14. *πληθύν*] *ἰσχύν* D. 16. *δὲ* assumptum ex D. 17. *αὐτοῖς* pro *αὐτῆς* D. 19. *ὅσον*] + *ἥκει* Edd. 20. *οὕτω καὶ αὐτὴ* D. *αὐτὴν, καὶ αὐτὴ* Edd. 22. *ἔχοις*] *ἔχῃς* iid. *τὴν ὀφρύν*] *τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὀφρύν* D. 24. *παρεωραμένη* F. (23. al.) cf. infra. *ὑπερεωραμένη* B.D. Edd. (A.V. ℵ) *σεαυτῇ*] *ἑαυτῇ* D. (23, 42, 310.) 25. *ἐξ* om. D. (ℵ)

Ὅνπερ γὰρ τρόπον, φησὶν, ἡ Ἀμμὼν τεταλαιπώρηκε τὰ ἐκ τῆς σῆς ἀγριότητος βέλη ὑπενεγκοῦσα, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐφόδου συμφορὰς, οὕτω καὶ αὐτὴ σκοτοδινιάσεις, καὶ οἷον ἐν μέθῃ γενήσῃ, στάσιν οὐκ ἔχουσα, τουτέστι, κατασειομένη τε καὶ πίπτουσα παρ' ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἄνωθεν ἐποπτείας ἀπεστερημένη. οὓς γὰρ ἂν ἐπισκέπτοιτο Θεὸς, ἐλεεῖ δὴ πάντως καὶ ἐν τοῖς κατ' εὐχὴν ἑστάναι ποιεῖ.

Μεμέθυσται δὲ ὥσπερ καὶ ἡ θεομάχος Ἱερουσαλὴμ, τὸ c νήφειν οὐκ ἔχουσα, διάτοι τὸ θείῳ μὴ καταλάμπεσθαι φωτὶ, μήτε μὴν ἐπαΐειν ἐθέλειν λέγοντος τοῦ Χριστοῦ "Ἐγώ εἰμι "τὸ φῶς τοῦ κόσμου." καὶ πάλιν "Ἕως τὸ φῶς ἔχετε, "περιπατεῖτε ἐν τῷ φωτὶ, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ." S. Joan. viii. 12; xii. 35. μέθη δ' ἂν νοοῖτο καὶ σκότος εἰς νοῦν καὶ νὺξ εἰς καρδίαν ἡ τοῦ συμφέροντος ἀγνωσία, καὶ τὸ μηδαμόθεν δύνασθαι κατιδεῖν τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν. ὅτι δὲ καὶ σεσάλευται, καὶ πρὸς τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα τὸ ἐρηρεισμένον οὐκ ἔχει, πῶς ἂν ἢ πόθεν ἐνδοιάσειέ τις; ἐκπέπτωκε γὰρ τῆς τῶν d ὅλων κρηπῖδος, καὶ τὸν ἄῤῥαγῆ θεμέλιον οὐκ ἔχει, τουτέστι Χριστόν. παρεώραται δὲ καὶ τοῖς ἐχθροῖς δέδοται, ἢ Ῥωμαίοις τυχὸν, ἤγουν τοῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν κατακομιοῦσι τῶν παθῶν, φημὶ δὴ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι.

Χριστὸς οὖν ἄρα, καὶ πίστις ἡ εἰς αὐτὸν, παντὸς ἡμᾶς ἀπαλλάξει κακοῦ, καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν δυστροπίας ἀποτελέσει κρείττονας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἵστησι τοῦ Θεοῦ. e περιόψεται γὰρ οὐδαμῶς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Πάντα τὰ ὀχυρώματά σου συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι. ἐὰν σαλευθῶσι, 12
καὶ πεσοῦνται εἰς στόμα ἔσθοντος.

1. τεταλαιπώρηκε ante φησιν transp. D. 2. ὑπενεγκοῦσα βλάβη pro βέλη ὑπενεγκ. D. 5. τε assumptum ex D. ἀπεστερημένη D. ἐστ. Edd. 9. θείῳ μὴ καταλ. D. θείῳ post καταλ. transp. Edd. 10. μηδὲ pro μήτε D. ἐθέλ. ἐπαΐειν inv. ordine D. 11. τοῦ κόσμου om. D. 14. τοῦ συμφέροντος] τῆς συμφορᾶς Edd. 15. καὶ om. D. 19. δέδοται τοῖς ἐχθροῖς inverso ordine D. 20. ἢ pro ἤγουν D. κατακομιοῦσι D. Edd. κατακομίζουσι B. 21. δαίμοσι pro πνεύμασι D. 24. ἵστησι D. Edd. στήσει B. 27. καὶ assumptum ex B. (Alex. XII.) deest in D. Edd. ἔσθοντος B.D. (A.V. א) ἐσθίοντος Edd. (22. al.)

Τὰ πέπειρα τῶν συκῶν ἀποπίπτει ῥᾳδίως, εἰ δὴ κραδαίνοιτο τὸ φυτὸν, μονονουχὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ κατασείοντος καταθρώσκει χεῖρα, καὶ τοῖς δεομένοις τοῦ φαγεῖν αὐτομάτως ἐπιφοιτᾷ. οὐκοῦν ἐπειδήπερ Κύρου προσβαλόντος
511 A. a καὶ πολιορκοῦντος ἤδη τὴν Νινευὶ, τοῖς τείχεσί τε αὐτῆς ἐφιστάντος τὰς ἑλεπόλεις ἤτοι τοὺς κρίους, τὰς ἐπάλξεις ἐτήρουν οἱ ἐπαμύνοντες· εἶτα τοξεύοντες οἱ μαχόμενοι, κατεκόμιζον εἰς γῆν εὐκόλως αὐτούς. δέχεται τὴν ὁμοίωσιν ἀπὸ τοῦ πεφυκότος γίνεσθαι περὶ τὰ πέπειρα τῶν συκῶν. ταύτῃτοί φησιν ὅτι πάντα τὰ ὀχυρώματά σου, τουτέστι τὰ τείχη, συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι, οἳ πρὸς τὴν τοῦ φαγεῖν ἐθέλοντος ἵενται χεῖρα, καὶ μάλα εὐκόλως, εἰ δή τις μόνον καταδονήσειε τὸ φυτόν.

b Ἔσται δὲ οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ, τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας ἐκπίπτουσα καὶ ἐστερημένη, εὐχερὴς καὶ εὐάλωτος καὶ οὐ σὺν ἱδρῶτι ληπτὴ τῷ κατεσθίοντι σατανᾷ. γέγραπται γὰρ
Abac. i. 16. ὅτι "Τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά."

13 Ἰδοὺ ὁ λαός σου ὡς γυναῖκες ἐν σοὶ, τοῖς ἐχθροῖς σου ἀνοιγόμεναι ἀνοιχθήσονται πύλαι τῆς γῆς σου, καταφάγεται πῦρ τοὺς μοχλούς σου.

c Ματαίαν αὐτῶν ἀποφαίνει τὴν ἐλπίδα. ᾤοντο μὲν γὰρ, ὡς οὐκ ἂν ἁλοῖέν ποτε, πληθὺν ἀμέτρητον τῶν αὐτοῖς συνασπιζόντων συναγηγερκότες, καὶ ἀῤῥήκτοις τείχεσι πεπυργωμένην οἰκοῦντες πόλιν. ἀλλ' ὅτι καὶ ταῦτα παντελῶς ἀνόνητα αὐτοῖς προαναπεφώνηκεν ἐναργῶς, κακανδρίας εἰς τοῦτο κατοιχήσεσθαι λέγων τοὺς ἐπαμύνοντας, ὡς γυναιων ἀσθενῶν διενεγκεῖν οὐδέν· διανοιχθήσεσθαι δέ φησι καὶ τὰς

2. καὶ assumptum ex B. δὲ καὶ om. D. 4. περ om. D. προσβάλλοντος Edd. invitis B.D. 5. τε om. D. 6. ἐφιστάντος D. Edd. ἐφιστῶντος B. 8. αὐτοὺς εὐκόλως εἰς γῆν inverso ordine D. δέχεται] + οὖν Edd. 9. γίνεσθαι πεφ. inv. ordine D. 12. ἵενται] ἰέναι iid. τις post καταδονήσειε transp. D. 19. αἱ πύλαι F. (42.) σου] + καὶ F. Edd. (Alex.) καὶ om. B.D. (Vat. ℵ) 22. ποτε D. πώποτε Edd. συνασπιζ. αὐτοῖς inv. ordine D. 24. αὐτοῖς ἀνόνητα παντελῶς inverso ordine D. 26. γυναικῶν D. 27. δέ assumptum ex B.D. Statim φησι assumptum ex B. post πύλας transponit D.

πύλας, εἰσβιαζομένων δηλονότι τῶν ἐχθρῶν. ἀληθὲς γὰρ ὅτι "Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ Ps. cxxvi. 1. "φυλάσσων." d

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα τὴν ἄνωθεν ἀσφάλειαν ἔχειν, πεποιθέναι τε ἡμᾶς ἥκιστα μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐπὶ Θεῷ δὲ μᾶλλον τῷ σώζοντι, καὶ μὴ ταῖς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικουρίαις μεγαλαυχεῖν, μήτε μὴν οἴεσθαι διεκνεύειν δύνασθαι τὴν ὀργὴν, εἰ δὴ παροτρύνοιτο Θεός. ἀπαλλάξει γὰρ οὐδεὶς θορύβου καὶ κακῶν, τὸν ᾧπερ ἂν ἐπιμηνίσειεν ὁ τῶν ὅλων Κύριος. καὶ σοφὸς ἦν λίαν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ψάλλων τε καὶ λέγων "Οὐκ Ps. xliii. 6. "ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ὁ βραχίων μου οὐ σώσει με." e "Ποιήσομαι γὰρ δύναμιν ἐν Θεῷ" κατά γε τὴν αὐτοῦ πάλιν Ps. cvii. 14. φωνήν.

Ὕδωρ περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῇ. 14

Φασὶν ὅτι Κύρου τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὰς περιοίκους τῆς Νινευὶ καταδηούντων χώρας, καὶ πάσας αὐτῶν προαποκειρόντων ἐπικουρίας, τὴν πόρθησιν ἤδη δεδιότες οἱ Νινευῖται λοιπὸν εἰς πολλὰς καὶ μακρὰς ἀνέτεμον τάφρους τὰ περὶ τὸ ἄστυ χωρία, καὶ δὴ καὶ δυσπόρευτα τοῖς ἐχθροῖς ἀπετέλουν, a 512 A. παροχετεύοντες ποταμοὺς, καὶ ὑδάτων ἐμπιπλῶντες, καὶ τελμάτων ἔμπλεω ποιοῦντες τὴν γῆν. ἀλλ' ἦσαν καὶ τῶν τοιούτων ἐγχειρημάτων ἀμείνους οἱ μαχόμενοι, μᾶλλον δὲ ἡ θέλησις τοῦ παραδιδόντος Θεοῦ. ὅτι τοίνυν οὐδὲν ἔσται καὶ τοῦτο αὐτοῖς τὸ σπούδασμα, δείκνυσι λέγων Ὕδωρ περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῇ. δοκεῖ δέ τισιν ὕδωρ ἐνθάδε νοεῖν τὸ ἐπισπώμενον, τὴν τῶν ἐπικεκλημένων ἐθνῶν εἰς ἐπικουρίαν

1. *εἰσβιαζομένων* D. Edd. *εἰσβιβαζ.* B. 2. *φυλάσσῃ* Edd. 4–13. *Χρὴ δὴ—πάλιν φωνήν* om. B. 4. *ἀσφάλειαν ἔχειν* hoc ordine D. 8. *θορύβου*] *θορύβων* Edd. 9. *ἐπιμηνίσῃ* iid. *Κύριος*] *Θεός* iid. 12. *ἐν*] + *τῷ* iid. *πάλαι* iid. 14. *ἐπισπάσασθαι* D. 16. *χώρας*] *πόλεις* D. 17. *δεδιότες ἤδη τὴν πόρθ.* inverso ordine D. 18. *τὸ περὶ ἄστυ χωρίον* D. 19. *καὶ* prius] *ὃ* D. *δυσπόρευτον* D. Edd. 21. *καὶ* om. D. Statim *ἀμείνους* transponit D. 23. *παραδιδόντος* D. *π̄ͤδιδόντος* B. *περιδιδ.* Edd. *αὐτοῖς καὶ τοῦτο* inverso ordine D. 25. *ἐπισπάσασθαι* D. ut supra. *ἐνταῦθα* pro *ἐνθάδε* D. 26. *ἐπικεκλ.* D. *κεκλ.* Edd.

ἄθροισιν ἢ πληθύν. βαδιεῖται γὰρ καὶ οὕτως ἡμῖν ὁ λόγος
b *οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, ὕδατα γὰρ πολλαχῆ ἡ τῶν ἐθνῶν ὠνό-*
μασται πληθύς.

Κατακράτησον τῶν ὀχυρωμάτων σου· ἔμβηθι εἰς πηλὸν καὶ συμπάτει ἐν ἀχύροις, κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον.

Οὐ προτρέποι δ' ἂν τὰ τοιάδε Θεός· ἐπειδὴ δὲ πάντως τὰ
ἐσόμενα προηπίστατο, διαγελᾷ τὴν σκέψιν, καὶ ὅτι, καθάπερ
ἔφην ἀρτίως, μάταιον αὐτῶν ἔσται σπούδασμα πᾶν, δείκνυσι
διὰ τούτων. ἐπειδὴ γὰρ συμβέβηκεν ἢ ἐπάλξεων, ἤγουν
c *ἑτέρας τινὸς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὰ τείχη, πλίνθους εἰργά-*
ζοντο τὰς ἐκ πηλοῦ δηλονότι, πλὴν ὀχυρωτάτας· ὀπτωμένη
γὰρ ἡ πλίνθος ἀναγκαιοτάτη πρὸς ἔργα, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τὸ
εὐδιάθρυπτον. συμπάτει δὴ οὖν φησιν ἐν ἀχύροις, ἐργάζου
καὶ πλίνθους. γενοῦ δὴ οὕτως ἰταμὸς καὶ ἀτεράμων εἰς μάχην,
καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ πλίνθος αὐτή· ἔσῃ γὰρ καὶ οὕτως εὐ-
άλωτος, καὶ ἄθραυστος μὲν οὐδαμῶς, εὔκολος δὲ λίαν τοῖς
d *κατασείειν εἰδόσι, καὶ τῆς σῆς σκληρότητος ἀλκιμωτέραν*
ἔχουσι τὴν ὁρμήν.

15 Ἐκεῖ καταφάγεταί σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομφαία, καταφάγεταί σε ὡς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς βροῦχος.

Τὸ ἐκεῖ νοήσεις ἀντὶ τοῦ τηνικάδε, κατὰ χρόνον γὰρ καὶ οὐ τοπικῶς τὴν λέξιν ἀποδεξόμεθα. εἰ γὰρ δὴ καὶ ταῦτα γένοιτό φησι, καὶ πλίνθους ἐργάσῃ, δαπανηθήσῃ καὶ οὕτως

1. *γὰρ* D. *δὲ* Edd. 2. *πολλαχοῦ* iid. invitis B.D. 4. *κατακράτησον*] *καὶ κατακρ.* Edd. (Vat.) *καὶ* om. B.D. (Alex.) 6. *προτρέποι* B. *προτρέπῃ* (*ῃ* ex corr.) D. *προτρέπει* Edd. *τοιάδε*] + *ὁ* iid. *τὰ* alt. assumptum ex D. 7. *σκέψιν* D. *σκῆψιν* Edd. *ἐπειδὴ* pro *καθάπερ* (sic) D. 8. *σπούδασμα πᾶν* D. *τὸ σπ.* Edd. 9. *ἢ* om. D. *ἢ* pro *ἤγουν* D. 10. *τινὸς* om. D. *πλίνθους*] + *γὰρ* Edd. 12. *ἔχοι τὸ* D. *ἔχοιντο* iid. 13. *φησιν* post *ἀχύροις* transp. D. 14. *δὴ*] *δὲ* B. 15. *καθὰ δὴ* pro *καθάπερ ἀμέλει* D. *αὐτή*] *αὐτῇ* D. *καὶ* alt. assumptum ex B.D. 16. *εὔκολος*] *εὐάλωτος* D. 19. *καταφάγεταί* alt.] *καὶ φάγεταί* D. [*καὶ καταφ.* Alex.] 22. *ἀποδεξόμεθα* D. *δεξόμεθα* B. *ἀποδεχόμεθα* Edd. 23. *φησι* om. D.

ὡς ἀπὸ πυρὸς, κατανεμηθήσεται δέ σε τε καὶ τὴν σὴν χώραν, καὶ ἐν ἀκρίδος τάξει ὁ πολέμιος. ἔσῃ δὲ καὶ ὄκνῳ πεπεδη- c
μένος καὶ βραδὺς εἰς φυγὴν ὡς βροῦχος βαρυνθείς. φασὶ γὰρ ὅτι πιπτούσης χαλάζης καὶ ὑετῶν καταῤῥηγνυμένων, ἀδρανὴς ὁ βροῦχος εἰς πτῆσιν, καταδεδευμένων αὐτῷ τῶν πτερῶν. οὐκοῦν τὸ ἄπορον εἰς φυγὴν τῶν Νινευιτῶν ὑποσημαίνει πάλιν ἀπὸ τοῦ τοῖς βρούχοις συμβαίνοντος.

a 513 A.

Ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορίας σου ὑπὲρ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ· βροῦχος 16
ὥρμησε καὶ ἐξεπετάσθη· ἐξήλατο ὡς ἀττέλαβος ὁ σύμμικτός 17
σου, ὡς ἀκρὶς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγμὸν ἐν ἡμέραις πάγου· ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ἀφήλατο, καὶ οὐκ ἔγνω τὸν τόπον αὐτῆς.

Ἐμπορίας ἔοικεν ἐνθάδε δηλοῦν οὐχὶ τὰς διὰ χρημάτων, τὰς ἐπὶ λήμμασι καὶ πλεονασμοῖς, τὰς γεγενημένας δὲ μᾶλ- b
λον ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν ἀθροίσει καὶ συγκομιδῇ. κατεμισθοῦντο γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, τοὺς τεθνηξομένους μονονουχὶ ἐμπορευόμενοι, καὶ συλλέγοντες εἰς μάχην τοὺς αὐτίκα δὴ μάλα ἀπολουμένους· ἦσαν δὲ οὗτοι πλεῖστοί τε ὅσοι καὶ ἀριθμοῦ κρείττονες. τοιγάρτοι καὶ τῇ τῶν ἄστρων παρεικάζονται πληθύϊ. ἀλλ' εἰ καὶ συνήχθησαν, φησὶ, καὶ συνδεδραμήκασι, καταπτοηθήσονται τῷ πολέμῳ, καὶ ἀποδραμοῦνται πάλιν ὡς βροῦχος καὶ ὡς ἀττέλαβος. εἶδος δὲ τοῦτο μικρᾶς ἀκρίδος, ἣ ἐπειδὰν ἐμπέσῃ φραγμοῖς ἢ ταῖς c
τῶν κήπων αἱμασιαῖς, πάγου μὲν ὄντος, ὡς ἔφην, καὶ ὑετοῦ κατασκήπτοντος, καταμέμυκέ τε καὶ ἠρεμεῖ, τῇ τῆς ὑγρότητος βίᾳ τὴν πτῆσιν παρῃρημένη· ἡλίου γεμὴν ἀνίσχοντος καὶ

1. ἀπὸ πυρὸς] ἀπόπυρος Edd. σε et σὴν desunt in Edd. καὶ ἐν ἀκρίδος τάξει ante σε τε transp. D. 2. πολέμιος D. πόλεμος iid. 3. βαρυνθείς] ὁ βαρυνθείς iid. invito D. 4. ὡς pro ὅτι D. 5. ὁ βροῦχος εἰς πτῆσιν hoc ordine B.D. πτήσεις B. Statim καταδεδυμένων B. αὐτῷ] αὐτοῦ D. 7. ἀπὸ] ὑπὸ Edd. 8. τὰ om. Edd. 9. ἐξεπέτασεν D. ἐξήλλατο D. ἀτέλαβος B. 10. ἐν ἡμέραις [XII.] πάγου B.D. (Alex.) ἐν ἡμέρᾳ πάγους Edd. (Vat. ℵ) 11. ἀφήλλατο D. 12. χρημάτων] + καὶ Edd. invitis B.D. 15. μονονουχὶ ante τοὺς τεθν. transp. D. 19. παρεικάζ. τῇ τῶν ἄ. πλ. inverso ordine D. 21. ἀποδραμοῦνται D. ἀπολοῦνται Edd. ὡς alt. assumptum ex D. 22. τοῦτο] τουτὶ iid. invitis B.D. 25. παρῃρ. τὴν πτῆσιν inverso ordine D.

θερμὴν αὐταῖς ἐνιέντος ἀκτῖνα, ταχεῖαν ποιοῦνται τὴν ἀποφοίτησιν, καὶ ἀφίπτανται κατὰ τὸ εἰωθός. οὕτως, φησὶν, ἔσονται οἱ σύμμικτοί σου. ἀποπτήσονται γὰρ καὶ οἴκαδε πάλιν

Ps. cxvii. 8. ἀποδραμοῦνται, τὴν σὴν ἐλπίδα κενώσαντες. "Ἀγαθὸν οὖν

d "ἄρα καὶ ἀτρεκὲς τὸ πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον, ἢ πεποιθέναι "ἐπ' ἄνθρωπον," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν.

18 Οὐαὶ αὐτοῖς. ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς Ἀσσύριος ἐκοίμισε τοὺς δυνάστας σου· ἀπῆρεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος.

Ταλανίζει τοὺς ὄχλους, ὡς κακανδρίας εἰς τοῦτο καὶ δειμάτων ὠλισθηκότας, ὡς καὶ πρὸς μόνην αὐτοὺς ἀτονῆσαι

e τοῦ πολέμου τὴν προσβολὴν, καὶ ἐπὶ τὰς τῶν ὀρῶν ἀναθρώσκειν κορυφὰς, καὶ οἷον προτείχισμα τοῦ κινδύνου ποιεῖσθαι τὰς δυσχωρίας. εἶτα τῆς ψοφοδεείας τὴν αἰτίαν ἀποδιδοὺς, εὐφυᾶ ποιεῖται διήγησιν τῶν καθηγεῖσθαι λαχόντων τὸν ὄλεθρον· ὡς ἐν ἤθει λέγων, ἀντὶ τοῦ πεπόρθηνται καὶ διολώλασιν, ἄποροί τε γεγόνασιν εἰς τὰς τέχνας τὰς στρατηγικὰς, τὸ ἐνύσταξαν τιθεὶς, καὶ ὅτι κατεκοιμίσθησαν οἱ ἐν

514 A. a δυνάμεσί τε καὶ ἐξουσίαις καὶ δημαγωγοὶ καὶ τὰς ἄνω καὶ διαφανεῖς λαχόντες τιμάς. πεπόνθασι δὲ τὸ νυστάζειν ὑπὸ βασιλέως Ἀσσυρίου, τουτέστι, τὸ γένος ἔχοντος ἐξ αὐτῶν. αὐθιγενὴς γὰρ ὁ Κῦρος, καὶ ἐξ αἵματος Περσικοῦ. σκήπτεται δὲ ὁ προφητικὸς ἡμῖν λόγος μονονουχὶ τὸ θρηνεῖν, ἤγουν καταμειδιᾶν τῶν εὐκόλων εἰς πτοίαν. ἀπῆρε γάρ φησιν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος,

1. αὐταῖς om. D. ἐνιέντος] ἀνιέντος D. τάχα pro ταχεῖαν Edd. 2. ἔσονταί φησιν inv. ordine D. 4–6. ἀγαθὸν—φωνήν om. B. 5. ἀτρεκὲς D. ἀτρεκὴς ὁ λόγος Edd. 7. σου om. B. (153.) ἐκοίμησε D. (62. al.) 8. τὰ om. F. Edd. 11. ἀτενίσαι pro ἀτονῆσαι D. 14. ψοφοδείας D. Migne. 16. ἀντὶ τοῦ] ἀπὸ τούτου Edd. 17. ἀπόρητοί pro ἄποροί iid. τέχνας στρατηγ. pro τὰς τ. τὰς στρατ. D. 18. ἐνύσταξε D. κατεκοιμίσθησαν B. κατεκοιμήθησαν D. Edd. 21. Ἀσσυρίου B.D. Ἀσσυρίων Edd. 23. ἡμῖν ὁ προφητικὸς inverso ordine D. 24. καταμειδιᾷ Edd. 25. ἐπὶ τὰ ὄρη om. D.

τουτέστιν ὁ ἀνέχων εἰς εὐτολμίαν, ὁ περικόπτων τὰς τῶν φευγόντων δειλίας, καὶ ἀνασειράζειν δυνάμενος τὴν ἀδρανῆ b καὶ ῥιψάσπιδα τῶν προδεδωκότων πληθύν. προαπολώλασι γὰρ οἱ τοῦτο δρᾶν εἰωθότες, καὶ τῆς ἐν πολέμοις εὐτεχνίας οἱ ἐπιστάται.

Νοηθείη δ' ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ περί γε τῆς Ἰουδαίων ἀγέλης, τό Οὐαὶ αὐτοῖς. ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς Ἀσσύριος ἐκοίμισε τοὺς δυνάστας σου. οὐαὶ γὰρ ὄντως τοῖς καὶ αὐτὸν τὸν τῶν ὅλων ἀπεκτονόσι Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασιν ἀνοσίως προστεθεικόσι καὶ αὐτὸ τὸ Δεσποτικόν. συμβέβηκε δὲ τοῦτο παθεῖν c αὐτοὺς, διάτοι τὸ λίαν κατανυστάξαι πρὸς δυσβουλίαν τὸ ἡγούμενον καὶ τοὺς ἐν ποιμένων τάξει παρειλημμένους, γραμματέας δὴ λέγω καὶ Φαρισαίους καὶ τοὺς τοῖς τῆς ἱερουργίας κατεστεμμένους αὐχήμασιν, οὓς καὶ κατεκοίμισε νοητῶς ὁ Ἀσσύριος βασιλεὺς, τουτέστιν ὁ σατανᾶς. λαμβάνεται γὰρ εἰς τὸ ἐκείνου πολλάκις πρόσωπον ἡ τῶν Βαβυλωνίων ἀρχή. ὅτι δὲ καὶ ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες καὶ οἱ δυναστεύοντες παρ' αὐτοῖς, πῶς ἐστὶν ἀμφιβαλεῖν, ἄνω τε καὶ κάτω τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀνατιθείσης αὐτοῖς τῶν λαῶν d τὴν ἀπώλειαν; γέγραπται γάρ "Ὦ οἱ ποιμένες οἱ διασκορ- Hier. xxiii. 1.
" πίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς." καὶ πάλιν "Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστὶ Κύριος, καὶ οἱ ἀντεχό- Ib. ii. 8.
" μενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν " εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ Βάαλ·" Ἡσαΐας δὲ πάλιν φησί "Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιὼν Es. i. 21–23.
" πλήρης κρίσεως; ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν

2. πεφευγότων pro φευγόντων D. 3. πληθύν] πληγήν Edd. 4. γὰρ assumptum ex B.D. πολέμῳ Edd. 9. ὄντος D. ἀπεκτ. τὸν τῶν ὅλων inv. ordine D. 10. ἀνοσίως accessit ex B.D. 14. γραμματεῖς D. τοὺς om. D. Statim τοῖς assumptum ex B.D. 15. γερουσίας pro ἱερουργ. D. καὶ assumptum ex D. 16. νοητῶς D. ὄντως Edd. 17. πολλάκις εἰς τὸ ἐκείνου inverso ordine D. 18. καὶ ἐνύσταξαν D. κατενύστ. Edd. 19. ἀμφιβάλλειν D. 21. ὦ οἱ D. ὅτι ὦ Edd. 22. ἀπολλύντες B.D. ἀπολοῦντες Edd. νομῆς μου iid. 23. εἶπον D. (22. al.) 24. νόμου] + μου D. (Alex. XII.) 25. ποιμένες pro προφῆται (sic) D. τῇ B. τῷ D. Edd. (22. al.) 27. Haec πλήρης κρίσεως accesserunt ex B.D.

e "δὲ φονευταί. τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί
"σου μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι, οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι,
"κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀντα-
"πόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες καὶ κρίσει χήρας οὐ
"προσέχοντες."

19 Οὐκ ἐστὶν ἴασις τῇ συντριβῇ σου, ἐφλέγμανεν ἡ πληγή σου.

515 A. a Ὅταν τι συμβαίνῃ τῶν ἀπευκτῶν παθεῖν, εἰ μὲν ἴοι τοῦτο
μεμετρημένως, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως πέρα τοῦ καθήκοντος,
ἐλπὶς ὕπεστιν ἀγαθὴ τοῖς τῷ παθεῖν ὑπενηνεγμένοις, ὅτι καὶ
ἀνασφῆλαι δυνήσονται καθάπερ ἐξ ἀῤῥωστίας ἐπὶ τὸ δύνα-
σθαι διαβιοῦν εὐσθενῶς καὶ ὅτι μετοιχήσονται πρὸς εὐημε-
ρίαν, ἀνενεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ ἄμεινον.
ἐπειδὰν δὲ εἰς λῆξιν αὐτοῖς ἀθλιότητος προήκοι τὰ πράγματα,
b τότε δὴ πάντως δυσδιάφυκτος ἡ συμφορὰ, μᾶλλον δὲ καὶ
παντελῶς ἀνεξίτητος. τοῦτο παθούσῃ τῇ Νινευΐ, φησὶν ὅτι
καὶ συνετρίβη καὶ ἀπόλωλε, καὶ τῆς τοῦ δύνασθαι θεραπείας
τυχεῖν συνανῃρημένης ἐλπίδος καὶ οἱονείπως ἀθλίως κατα-
φλεγμαίνοντος τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐσχάτην ἐφ' ἑαυτῇ
ζητοῦντος τομήν.

Ὅτι δὲ καὶ ἐν τούτοις γέγονεν ἡ κυριοκτόνος Ἱερουσαλὴμ,
ἀτρεκὲς εἰπεῖν. πολλάκις μὲν γὰρ ἐπλήττετο, καταθεόντων
αὐτῆς τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἠκολούθουν αἱ θεραπεῖαι, κατοικτεί-
c ροντος Θεοῦ καὶ οἷον καταμαλάσσοντος τὴν συμβᾶσαν
αὐτοῖς πληγήν. ἐπειδὴ δὲ πεπαρῳνήκασιν εἰς τὸν τῶν ὅλων
Δεσπότην, συνετρίβη καὶ πέπτωκε καὶ οὐκ ἦν ἴασις, κατὰ
τὴν τοῦ Προφήτου φωνὴν, ἀμάλθακτος δὲ καὶ ἡ τῶν
συμβεβηκότων αὐτοῖς ἀπομεμένηκε φλεγμονή. τοιγάρτοι

1. ὑμῶν] + ἐστὶν D. 2. ἀπειθοῦσι] ἀπειθεῖς Edd. 7. ὅταν τι] Πάντα iid. συμβαίῃ B. invito D. συμβ. post ἀπευκτῶν transp. D. 8. καθήκοντος] + λόγου D. 13. ἐπὰν δὲ D. αὐτοῖς om. D. Statim ἀθλιοτάτην Edd. 15. ἀνεξίτητος παντελῶς inverso ordine D. παθούσῃ τῇ] παθούσης τῆς Edd. 16. καὶ primum om. D. καὶ secundum] + ὅτι Edd. invito D. 20. καὶ om. D. Statim γέγ. ἐν τούτοις inverso ordine D. 21. γὰρ assumptum ex B.D. ἐπλήττετο et πολλάκις inter se transp. D. 22. αὐτῆς] αὐτὴν Edd. 24. αὐτοῖς] αὐτῇ iid. 26. τε pro δὲ D.

καὶ ἔφασκον οἱ μακάριοι προφῆται, τῇ Βαβυλωνίων αὐτὴν παρεικάζοντες "Ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα, καὶ οὐκ "ἰάθη· ἐγκαταλίπομεν ἕκαστος αὐτὴν, καὶ ἀπέλθομεν εἰς "τὴν γῆν αὐτοῦ, ὅτι ἤγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρῖμα αὐτῆς, "καὶ ἐξῆρεν ἕως τῶν ἄστρων." εἰς οὐρανὸν δὲ τὸ κρῖμα d καὶ ὑψοῦ τὸ πλημμέλημα. πεπαρῳνήκασι γὰρ, ὡς ἔφην, οὐκ εἰς ἕνα τῶν ἁγίων ἁπλῶς, ἀλλ' εἰς τὸν τῶν ἁγίων Δεσπότην.

Hier. xxviii. 9.

Πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν ἀγγελίαν σου, χαρήσονται καὶ κροτήσουσι χεῖρας ἐπὶ σέ· διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διὰ παντός;

Ψῆφος ὅτι δικαία γέγονε παρὰ Θεοῦ, τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν καταστρέφουσα, καταμαρτυρήσει λαμπρῶς τὸ ἐπιστυγνάζειν αὐτῇ παντελῶς οὐδένα· κροτεῖν δὲ μᾶλλον καὶ e ἐπιγάνυσθαι καὶ καταμειδιᾶν κειμένης, διάτοι τὸ ἀφορήτους συμφορὰς ὑπενεγκεῖν καὶ πλεονεξίας, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα καταλυπεῖν εἰωθότων εἰς πεῖραν ἐλθεῖν. καὶ γὰρ ἦν ἅπασι φορτικὴ καὶ δύσοιστος, πέμπουσα καὶ τοῖς εἰς μακρὰν τῆς ἐνούσης αὐτῇ δυστροπίας τὴν αἴσθησιν.

Φαίην δ' ἂν, ὅτι καὶ ὁ τῆς ἁμαρτίας εὑρετὴς, τουτέστιν a 516 A. ὁ σατανᾶς, ὁ τῆς ἑαυτοῦ δυστροπίας τε λίνον κατευρύνων πανταχῇ, καὶ σαγηνεύσας εἰς πλάνησιν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τοῖς τῆς ἀπωλείας ἐγκαταδήσας βρόχοις, ἀκούσειεν ἂν εἰκότως, καθῃρημένος ὑπὸ Χριστοῦ, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος ἀπεληλαμένος Πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν ἀγγελίαν σου χαρήσονται καὶ κροτήσουσι χεῖρας ἐπὶ σὲ, διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διὰ παντός;

1. καὶ om. D. 3. ἐγκατελίπομεν—[ἕκαστος post ἀπ. transp. D.] ἀπήλθομεν B.D. ἐγκαταλίπωμεν—ἀπέλθωμεν (ἀπήλθωμεν Pont.) Edd. 4. γῆν D. ὁδὸν Edd. 5. καὶ assumptum ex D. 6. ὑψοῦ] ὕψος iid. 9. σου om. D. 10. τίνας D. ἦλθεν B. (153, 240.) 12. ὅτι δικαία γέγονεν ἡ ψῆφος pro ψῆφος—γέγονε D. 15. κειμένης D. κειμένῃ Edd. 16. ὑπεν. συμφ. inverso ordine D. 18. φορτικὴ] φορτικὸς Edd. 20. ὁ et τουτέστιν om. D. 21. αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ D. 22. πανταχῇ D. πανταχοῦ Edd. 23. τῆς om. Aub. 25. πάντες] + δὲ B. 26. σου et τίνα habet D. 27. ἐπῆλθεν D. ἦλθεν Edd.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΒΑΚΟΥΜ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

a ΔΙΕΣΚΕΥΑΣΤΑΙ μὲν ἡμῖν εὖ μάλα σοφῶς καὶ εὐτέχνως καὶ τῆς προκειμένης προφητείας ὁ τρόπος, ἔμπλεω γεμὴν αὐτὸν οἰκονομίας ἁγιοπρεποῦς εὑρήσομεν· πρέπει γὰρ αὐτοῖς τοῖς ἁγίοις ἐπιφωνεῖν τε καὶ λέγειν "Οὐχ ὑμεῖς ἐστε "οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν "ἐν ὑμῖν." δεῖ δὲ δὴ τοῖς ἐθέλουσι νοεῖν ἀγχινοίας οὐ μικρᾶς· b ἐπεί τοι τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν διττὴν ἐν ἑαυτῷ τὴν θεωρίαν ὠδίνοντα κατίδοι τις ἄν, πνευματικήν τε ἅμα καὶ ἱστορικήν· προαφηγήσομαι δὲ χρησίμως, καὶ ὡς ἐν βραχεῖ συνενεγκὼν, τῆς προφητείας τὰ μέρη, καὶ ἐφ' ὅτῳ γέγονεν ἐρῶ. ἴοι γὰρ ἂν οὕτω τοῖς ἐντευξομένοις δι' εὐμαρείας ὁ νοῦς, καὶ οὐδὲν εὑρήσει τὸ ἄναντες. ἀσχάλλοντος τοίνυν

S.Matth. x. 20.

Codices B.D. 1–3. Sic B. τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἑρμήνεια εἰς τὸν Προφήτην Ἀββακούμ D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἀμβακούμ Edd. 4. Sic B. 5. σοφῶς] σαφῶς D. Edd. 7. οἰκονόμον ἁγιοπρεπῶς Edd. 9. ὑμῶν] + Θεοῦ D. 10. δὴ assumptum ex D. 15. ἴοι] εἴη iid. ἂν om. D.

τοῦ Ἰσραὴλ οὐ μετρίως ἐπὶ τοῖς διὰ τῶν προφητῶν προαπηγγελμένοις· ᾖδον γὰρ ᾖδον, ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς αἰχμάλωτος, πεσεῖται δὲ καὶ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ὑπὸ ζυγὰ κείσεται τῆς ἀσυνήθους δουλείας· πειρᾶται δὴ διδάσκειν a 518 A. ὁ μακάριος οὗτος Ἀμβακοὺμ, ὅτι ψήφῳ δικαίᾳ τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ κατὰ καιροὺς αὐτοῖς τὰ τοιάδε συμβήσεται, καὶ ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις. ἐκτετιμηκότες γὰρ αὐτοὶ τὴν ἔξω νόμου καὶ ἐκτοπωτάτην ζωὴν, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν κατεψευσμένων ἀπονενευκότες, οὐ διαλελοίπασιν ἐφ' ἑαυτοῖς παραθήγοντες τὸν ἀκήρατον νοῦν, μέχρις ἂν αὐτοῖς εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀθλιότητος κατέβη τὰ πράγματα. καὶ τοῦτο καθίστησιν ἐναργὲς, τῶν ἀνοσίως βιοῦν ᾑρημένων ποιούμενος b τὴν κατάῤῥησιν, καὶ τῆς ὅλης προφητείας προεισβολὴν ὥσπερ τινὰ καὶ ὑπόθεσιν τὸ χρῆμα τιθεὶς, εἶτα Θεὸν εἰσκεκομικὼς ἀπειλοῦντα τοῖς καταφρονηταῖς τῶν Βαβυλωνίων τὴν ἔφοδον. ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν αὐτὸν οὐχὶ μόνων τῶν σκυθρωπῶν καὶ τῶν ὅτι μάλιστα καταλυπεῖν εἰωθότων προαγορευτὴν ἀναφαίνεσθαι, καὶ εἰς μέσον ἥκειν, καὶ τὰ πάντων αἴσχιστα τῶν κακῶν ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς αὐτοῖς προαναφωνεῖν, ἀλλά τι καὶ τῶν τελούντων εἰς ἄκεσιν προαφηγεῖσθαι χρησίμως, καὶ τὰ δι' ὧν εἰκὸς ἦν ἀναπνεύσειν τοὺς πεπονθότας c προαναφθέγγεσθαι· κατακέκραγε καὶ αὐτῆς τῆς τῶν Βαβυλωνίων ὠμότητος, καὶ καταφρονητὰς ὀνομάζει τοὺς καὶ αὐτὸν τὸν θεῖον κατεμπρήσαντας ναὸν, καὶ τὴν ἁγίαν δὲ πόλιν πεπορθηκότας, καὶ σκευῶν τῶν ἱερῶν ἀφειδήσαντας. "Εἰς "τί γὰρ, φησὶν, ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας, παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον;" εἶτα προστέ- Infra i. 13.

1. οὐ μετρίως τοῦ Ἰσραὴλ inverso ordine D. τῶν om. D. 2. ᾔδει γὰρ ᾔδει Edd. 3. καὶ πεσεῖται pro πεσεῖται δὲ καὶ iid. 4. δὴ et οὗτος assumpta ex D. 5. Ἀββακοὺμ D. παντοκράτορος D. 7. αὐτοὶ post νόμου transp. D. 8. πρὸς] εἰς D. 9. κατεψεγμένων iid. παραθήγοντες ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς pro ἐφ' ἑαυτ. π. D. 16. μόνον D. Aub. 18. καὶ εἰς μέσον ἥκειν om. B. Statim καὶ om. D. 21. ἦν εἰκὸς D. 22. κατακέκραγε B.D. κατακεκράγει Edd. ἀνακέκραγε b. τῶν om. D. 24. κατεμπρήσαντας ναὸν hoc ordine D. b. δὲ assumptum ex B.D. 25. ἀφειδήσαντας τῶν ἱ. D. 26. ἐπιβλέπειν (sic) D. 27. τὸν ἀσεβῆ τὸν D.

θεικε καὶ μάλα σαφῶς καὶ αὐτῆς τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἅλωσιν,
καὶ τῶν πεπονθότων τὴν ἀσυνήθη δουλείαν τὴν διὰ Κύρου
d *κατὰ καιροὺς ἐκλύτρωσιν. ἀπὸ δέ γε τῆς μερικῆς λυτρώσεως*
μέτεισιν ὁ λόγος εὐφυῶς ἐπὶ τὴν καθόλου καὶ γενικωτάτην,
τουτέστι, τὴν διὰ Χριστοῦ γεγενημένην ἅπασι τοῖς διὰ
πίστεως ἐκλελυτρωμένοις, καὶ τὸν τῆς ἁμαρτίας ζυγὸν ἀπο-
τιθεμένοις, καὶ πικρὸν καὶ ἀνήμερον ἀποφυγοῦσι δεσπότην,
τὸν σατανᾶν. ἔχεις ἐν τούτοις τῆς ὅλης ἡμῖν προφητείας
ὡς ἐν βραχέσι συνειλεγμένον τὸν σκοπόν· ἐροῦμεν δὲ, ἀνὰ
μέρος ἕκαστα διαλαμβάνοντες ὡς ἐνι.

e

Κεφ. α'. Τὸ λῆμμα ὃ εἶδεν Ἀμβακοὺμ ὁ Προφήτης.

Λῆμμά φησιν ἐν τούτοις τὴν τῆς ὁράσεως, ἤτοι τῆς
προγνώσεως λῆψιν, ἣν ἄν τις ἕλοι, διδόντος Θεοῦ· αὐτὸς
Hos. xii. 10. *γὰρ ὁράσεις κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐπλήθυνε, καὶ αὐτὸς λε-*
λάληκε πρὸς προφήτας, προαναφαίνων αὐτοῖς διὰ τοῦ Ἁγίου
519 A. a *Πνεύματος τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς ἤδη παρόντα μονονουχὶ καὶ*
Hier. xxiii. 16. *ἐν ὄψει τιθείς. ὅτι δὲ οὐ τὰ ἀπὸ τῆς σφῶν καρδίας λαλεῖν*
ἐγνώκασι, διαπορθμεύουσι δὲ μᾶλλον εἰς ἡμᾶς τοὺς παρὰ
Θεοῦ λόγους, προαναπείθει σαφῶς, Προφήτην ἑαυτὸν ὀνο-
μάσας καὶ τῆς εἰς τοῦτο χάριτος ἀποφαίνων ἔμπλεω.

2 Ἕως τίνος, Κύριε, κεκράξομαι, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ; βοήσομαι πρὸς σὲ ἀδικούμενος, καὶ οὐ σώσεις;

b *Σκήπτεται μὲν ὁ Προφήτης τὸ τοῦ πλεονεκτουμένου πρόσ-*

1. *καὶ μάλα σαφῶς* assumpta ex D. *τῆς* deest in Edd. 2. *συνήθη* (sic) D. *δουλείαν*] + *καὶ* B. 3. *γε* om. D. b. 4. *εὐφυῶς* accessit ex B. D. b. 5. *πᾶσι* D. 6. *ἀποθεμένοις ζυγὸν* D. 8. *ἡμῖν* om. D. 9. *βράχει συνειλημμένον* D. 10. *διαλαμβάνοντες ἕκαστα* D. 11. *Ἀββακοὺμ* semper D. 12. *ἤτοι*] + *τὴν* Edd. invito D. 13. *προγνώσεως*] *προφητείας* D. *ἕλοι* B. Edd. *ἕλοιτο* D. b. 14. *ἐπλήθ.* ante *κατὰ* tr. D. 15. *πρὸς*] + *τοὺς* b. 16. *μονονουχὶ* om. D. 17. *σφῶν καρδίας*] *καρδίας αὐτοῦ* Edd. 18. *ἔγνωκε, διαπορθμεύσει* iid. 20. *ἔμπλεων* iid. 21. *Κύριε* om. D. sed cf. infra. *οὐκ* D. cf. infra et in Es. 95 a. *οὐ μὴ* Edd. (A.V. &c.) 23. *Σκέπτεται* Edd.

ωπον, καὶ ὑπομένοντος δύσοιστον τὴν ἐκ τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων ὕβριν τε καὶ παροινίαν· εὐτέχνως δὲ λίαν ἐπιμαρτυρεῖ τῷ Θεῷ τὴν ἐπέκεινα λόγου φιλανθρωπίαν. ἀποφαίνει μὲν γὰρ ἀνεξικακοῦντα λίαν, καίτοι μισεῖν εἰωθότα τοὺς πονηρούς. ὅτι δὲ οὐκ εὐθὺς τοῖς πταίουσιν ἐπάγει τὰς δίκας, δέδειχεν ἐναργῶς, εἰς τοῦτο σιωπῆς καὶ μακροθυμίας ἀφικέσθαι λέγων, ὡς δεῖσθαι λοιπὸν καὶ καταβοῆς, ὡς φορητὴν μὲν οὐκέτι ποιουμένων τινῶν τὴν καθ' ἑτέρων πλεονεξίαν, ἀχά- c
λινον δὲ ὥσπερ ἐπαφιέντων τοῖς ἀσθενεστέροις τὴν ὕβριν. δι' ὧν γὰρ καταβοᾷ ἀνεξικακοῦντος Θεοῦ, διὰ τούτων αὐτῶν ἐπιμαρτυρεῖ τῷ Θεῷ τὸ πέρα μέτρου φιλάνθρωπον. μέχρι γὰρ τίνος φησί *Κύριε κεκράξομαι καὶ οὐκ εἰσακούσῃ; βοήσομαι πρὸς σὲ ἀδικούμενος καὶ οὐ σώσεις;* καίτοι πλείστας τε ὅσας καὶ πικρὰς τοῖς ἐθέλουσι παρανομεῖν ἀπειλῶν τὰς δίκας.

Ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ταλαιπωρίαν 3
καὶ ἀσέβειαν; d

Τῶν ἁγίων τὸ μισοπόνηρον κἀντεῦθεν ἂν μάθοις· ἰδίους γὰρ τοὺς ἑτέρων ὀνομάζουσι *πόνους*. ταύτῃτοι καὶ ὁ σοφώτατός φησι Παῦλος "Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς "σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;" προστέταχε δὲ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς "κλαίειν μετὰ κλαιόντων," τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάλληλον ἁγιοπρεπὲς ὅτι μάλιστα δεικνύς· Θεὸν δέ φησιν αὐτῷ δεῖξαι *κόπους τε καὶ πόνους*· δῆλον δὲ ὅτι τῶν παρανομουμένων· *ἀσέβειαν* δὲ τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων, οὐχ ὡς αὐ- e
τὸν αὐτῷ κατεσκευακότα τὸ παθεῖν, ἀλλ' ὡς τοῖς δεδρακόσι

2 Cor. xi. 29.

Rom. xii. 15.

1. δύσοιστον ὑπομένοντος D. 2. τε assumptum ex D. 3. μὲν assumptum ex D. 7. ὡς φορητὴν D. οἰστὴν Edd. 10. γὰρ] + ὁ προφήτης D. ἀνεξικακοῦντος καταβοᾷ inverso ordine D. Θεοῦ et αὐτῶν om. D. 11. μέτρου D. λόγου B. μέτρον Edd. 12. φησὶ τίνος inv. ord. B. Κύριε assumptum ex D. 14. παρανομεῖν ἐθέλουσι D. 18. ὀνομάζουσι πόνους hoc ordine D. φησι καὶ π. ὁ σοφώτατος inverso ordine Edd. invito D. 21. καὶ prius om. D. 23. τε om. D. δ' D. παρανομουμένων D. Edd. ἀδικουμένων B. 25. αὐτῷ κατεσκ. D. αὐτοῖς κατεσκ. B. κατ. αὐτῷ Edd.

μακροθυμήσαντα καὶ ἐν μακροῖς οὕτω χρόνοις, ἤγουν ὡς ἀπαλλάξαι μὲν τοῦ βίου δυνάμενον, ἵνα μὴ γένηται τῶν οὕτως ἐκτοπωτάτων καὶ θεατής. ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις ἐν ταῖς οὕτω πικραῖς ὀλιγοψυχίαις τὸ ἀναλῦσαι ζητεῖν, καθάπερ Jon. iv. 3. ἀμέλει καὶ ὁ μακάριος Ἰωνᾶς "Καὶ νῦν Κύριε λάβε, φησὶ, "τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ 520 A. a Phil. i. 23. "ζῆν·" γράφει δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ὅτι "Κρεῖττον "τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι." πόνων γὰρ ἀπόθεσις τοῖς ἁγίως ἐθέλουσι ζῆν, τὸ ἀπαλλάττεσθαι λοιπὸν τῶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πραγμάτων, καὶ οἷον δεινῆς ἀνεῖσθαι τῆς ἐνθάδε φροντίδος.

4 Ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει· διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρῖμα, ὅτι ὁ b ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον, ἕνεκεν τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρῖμα διεστραμμένον.

Ὅτι μηδὲν ἴδιον αὐτῷ τὸ μικροψυχεῖν ἀναπεῖθον, ἀλύει δὲ μᾶλλον ὡς ἁγιός τε καὶ φιλοδίκαιος τῆς θείας ἐντολῆς ἀλογοῦντας βλέπων, οὐχὶ τοὺς τυχόντας ἁπλῶς, ἀλλὰ τοὺς ταῖς ἀνωτάταις τιμαῖς ἐκλελαμπρυσμένους, καὶ λαῶν προεστηκότας, καὶ εἰς τὸ τῶν δικαζόντων ἀξίωμα τεταγμένους c δείκνυσιν ἐναργῶς, τὰς εἰς ὀρθότητα ψήφους παραλελύσθαι Deut. i. 17. λέγων, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς διηγορευκότος "Οὐ λήψῃ "πρόσωπον ἐν κρίσει ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστι." μέγα δὴ οὖν τὸ κρίνειν ἐστὶ, καὶ τῆς θείας ὑπεροχῆς τε καὶ δόξης μιμητὴς ἂν γένοιτο σοφὸς ὁ ἀδέκαστος δικαστὴς, καὶ τὴν

1. Haec καὶ ἐν μακροῖς οὕτω χρόνοις accesserunt ex B.D. 3. ὄντως Edd. καὶ om. B. 5. ἀμέλει om. D. φησὶ λάβε inverso ordine D. Edd. 7. κρεῖττον] καλὸν D. 9. ἐθέλουσι ζῆν ἁγίως inv. ordine D. 12. ἐξενάντιον D. 13. ὁ assumptum ex B.D. (Alex. XII suprascr.) 17. τε om. D. φιλοδίκαιός τε Edd. 19. ἄνω D. 20. δικαζόντων D. δοκιμαζόντων B. Edd. τετ. ἀξίωμα inv. ord. D. 21. ἐναργῶς] σαφῶς Edd. 23. τοῦ Θεοῦ ἡ κρίσις D. 25. σοφὸς ὁ] ὁ σοφὸς καὶ D.

ψῆφον τοῦ δικαίου παρευθύνειν οὐκ ἀνεχόμενος· ὑβριστὴς δὲ λίαν, καὶ κατ' αὐτῶν ἔρχεται τῶν θείων ἀξιωμάτων ὁ δωροδόκος, ἅτε δὴ τὸ κάλλος τῆς ἀληθείας παρασημαίνων, καὶ διαστρέφειν μὲν τὰ ὀρθὰ μεμελετηκὼς, λέγων δὲ "τὸ πονηρὸν "καλὸν καὶ τὸ καλὸν πονηρὸν, καὶ τὸ μὲν σκότος εἰς φῶς, "τὸ δὲ φῶς εἰς σκότος" ἀνοσίως καταλογιζόμενος. ἀποφαίνει δὴ οὖν ὁ Προφήτης, ὡς ἐν μιᾷ δὴ ταύτῃ τῇ παναρίστῃ καὶ λίαν εὐκλεεστάτῃ ἐντολῇ ὅλον πεπατημένον τὸν νόμον εὐθύς. ὁ γάρ τοι περὶ τὸ κράτιστον τοῦ πρέποντος διημαρτηκὼς, πῶς ἂν γένοιτο περὶ τὸ μεῖζον ἀσφαλής; ἑαυτὸν δὲ τῆς πλεονεξίας ὁ Προφήτης εἰσκεκόμικε μάρτυρά τε καὶ θεατήν. ἐπειδὴ δὲ τὸ κρίνειν φησὶν ὀρθῶς παρεώραται, ταύτῃτοι καὶ ὁ νόμος ἀσθενεῖ, καὶ ἡ τῶν κριμάτων ὀρθότης οὐ διεξάγεται κατὰ τό σοι δοκοῦν τῷ Δεσπότῃ, καταδυναστεύει δὲ καὶ ὁ ἀσεβὴς τὸν δίκαιον. ἔγκλημα δὲ τοῦτο τῇ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῇ, καὶ διὰ φωνῆς ἑτέρων προφητῶν ἐπενήνεγκται παρὰ Θεοῦ. ἔφη γὰρ ὅτι "Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς "μετὰ δώρων ἔκρινον·" καὶ πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν διὰ φωνῆς Ἡσαΐου "Τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί σου "μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι, οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, "κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπό-"δομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσει χήρας οὐ προσ-"έχοντες." ἔοικε δὲ καὶ νῦν ὁ Προφήτης Ἀμβακοὺμ ἐκεῖνο βούλεσθαι πληροῦν, τὸ ἐν βιβλίῳ παροιμιῶν "Ἃ εἶδον οἱ "ὀφθαλμοί σου, λέγε·" προσαποδείκνυσι δὲ λοιπὸν ὅτι καὶ εὐλογωτάτην τῆς ἐνούσης Θεῷ γαληνότητος ἐποιήσατο τὴν καταβοὴν, ἀνεξικακοῦντος μὲν οὕτως ὡς ἂν αὐτῷ πρέποι·

Margin: Es. v. 20. — d — e — Mich. iii. 11. — Es. i. 22, 23. — a 521 A. — Prov. xxv. 7.

1. τοῦ δικαίου ψῆφον inv. ordine D. εὐθύνειν D. 3. κάλλος post παρασημ. transp. D. 5, 6. καὶ τὸ μὲν—καταλογιζόμενος om. B. 8. εὐκλ. λίαν et πεπατ. ὅλον et εὐθύς τὸν νόμον inv. ord. D. 9. διημαρτ. τοῦ πρέποντος inv. ordine D. 10. μεῖζον B.D. μεῖον Edd. 11, 12. τε μάρτυρα et ὀρθῶς παρεώρατό φησιν D. 13. ὁ assumptum ex B. 16. ἐπενήνεγκται D. ἐπενήνεκται Edd. 17. παρὰ] + τοῦ iid. 21. ἀνταποδόματα B. 24. πληροῦν D. Edd. δηλοῦν B. 25. δὲ λοιπὸν ὅτι] λοιπὸν Edd. λοιπὸν post εὐλογ. tr. D. 26. εὐλογωτάτην B. ἀλογῶ D. ἀλογωτάτης iid. τῆς deest in Edd. ἐποίησε D. 27. καταβολὴν Aubertus.

Θεὸς γάρ ἐστιν ἀγαθός· πλὴν ὅσον ἧκεν εἰς νοῦν τὸν ἀνθρώ- b πινον καὶ πέρα μέτρου παντὸς ποιουμένου τὸ ἀνεξίκακον.

Ἐκβέβηκε δὲ καὶ ἐπὶ Χριστῷ τὸ κρῖμα διεστραμμένον, καὶ διεσκέδασται ὁ νόμος. ὃν γὰρ ἦν ἄμεινον καταγεραίρειν ὡς Θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο θαυματουργὸν, συκοφαντοῦντες οὐ διαλελοίπασιν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἀθυροστομίαις πάντα σείοντες κάλων, οὐδὲν τῶν ἀτόπων ἐστὶν, ὃ μὴ κατειπεῖν αὐτοῦ τετολμήκασιν· ὥς ποτε μὲν ἐν S. Luc. xi. 18; vii. 34. Βεελζεβοὺλ αὐτὸν ἐκβάλλειν οἴεσθαι τὰ δαιμόνια, ποτὲ δὲ καὶ φιλοπότην καλεῖν καὶ δαιμονῶντα. εἶτα δέον Σωτῆρά c τε καὶ Λυτρωτὴν τῶν ὅλων αὐτὸν ὀνομάζειν, ἀπεκτόνασιν ἀνοσίως, διάστροφον τὴν ψῆφον ἐπ' αὐτῷ ἐξενεγκόντες οἱ Exod. xxiii. 7. δείλαιοι, καίτοι τοῦ νόμου διηγορευκότος σαφῶς "Ἀθῷον "καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς." ἐπῃτιᾶτο δὲ καὶ ἑτέρως αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, ὡς ὀρθὰ καὶ δίκαια φρονεῖν οὐκ ἀνεχομένους, ἀλλὰ σιωπῶντας μὲν, καὶ τὸν τῆς διανοίας ὀφθαλμὸν οἱονεὶ καταμύοντας ἐφ' οἷς ἂν λέγοι Μωυσῆς, καίτοι τὸν ἐπὶ σαββάτῳ παραλύων νόμον· ἐπιθρώσκοντας δὲ, καὶ μάλα d πικρῶς, ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς ἐργάσαιτο τῶν θεοπρεπῶν ἐν S. Joan. vii. 21–24. σαββάτῳ· ἔφη γὰρ οὕτως "Ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες "θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περι- "τομὴν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῶν "πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ "περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ "ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ἄνθρωπον ὅλον ὑγιῆ "ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν e "δικαίαν κρίσιν κρίνετε."

1. ἥκει Edd. τὸν om. D. 4. ὁ assumptum ex D. 5. καὶ διὰ τοῦτο θαυμ. om. D. 6. αὐτῶν om. B. 7. ἐστι τῶν ἀτόπων inverso ordine D. 8. αὐτοῦ accessit ex B. αὐτὸν ἐν β. inverso ordine D. 10. καλεῖν καὶ δαιμονῶντα hoc ordine D. δαιμονιῶντα Edd. 11. τε om. D. ὀνομ. αὐτὸν D. 12. ἐπ' αὐτῷ τὴν ψ. et σαφ. διηγ. inv. ord. D. 14. ἀποκτενεῖτε D. 17. οἱονεὶ om. B. 18. ἐπὶ] + τῷ D. παραλύοντα D. ἐπιθρωσκόντων Edd. 19. ἐργάσαιτο αὐτὸς inverso ordine D. τι add. Edd. invito D. 24. ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει D. 25. ἄνθρωπον ὅλον hoc ordine B.D. ἐποίησα ὑγιῆ inverso ordine D.

Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια 5 καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται.

Κατακεκραγότος τοῦ Προφήτου τῆς τῶν παρανόμων πλεονεξίας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀνεξικακίας μονονουχὶ καταιτιωμένου τὴν μέλλησιν· μισοπόνηρον γάρ τι χρῆμα ψυχὴ δικαία καὶ φιλάρετος· τοῖς καταφρονεῖν εἰωθόσιν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπιφθέγγεται λοιπὸν ἰδεῖν τε καὶ ἐπιβλέψαι καὶ a 522 A. θαύματος ἀξιοῦν τὰ ὅσαπερ ἂν θαυμάζεσθαι πρέποι. ταῦτα δὲ ἦν τὰ οἱονεί πως ἐπηρτημένα, καὶ ὅσον οὐδέπω μέλλοντα συμβήσεσθαι, καὶ ἀπευκτὴν ἔχοντα τὴν προσβολὴν καὶ κατεστυγημένην τὴν ἔφοδον, ἃ δὴ καὶ προαναθρεῖν αὐτοῖς χρησίμως προστέταχεν, οὐκ ἀνικάνως ἔχοντα πρός γε τὸ ἀφανίσαι δύνασθαι τοὺς ἐφ' οὓς ἂν ἰόντα φαίνοιτο· θαυμαστὰ δὲ ὅτι καὶ ἀδόκητα, καὶ παρ' ἐλπίδα καὶ δύσοιστα b καὶ δι' ὑπερβολὴν δεινότητος καταπλήττειν οἷά τε, τάχα δέ που καὶ ἀπιστούμενα. φιλεῖ γάρ πως ἀεὶ τὰ ἐν πολλῷ μεγέθει τῶν κακῶν ἐγγὺς εἶναι λίαν τοῦ καὶ ἀπιστεῖσθαι δεῖν, εἰ δὴ μάλιστα τοῖς οὐδαμόθεν παθεῖν ἠλπικόσιν ὁρῷτο συμβαίνοντα. τίς γὰρ ἂν ᾠήθη πώποτε τὸν ἠγαπημένον Ἰσραὴλ, τὸν πρωτότοκον ἐν τέκνοις, δι' ὃν ἀπόλωλεν Αἴγυπτος, ἔθνη τε μυρία πεπτώκασι, Χαναναίων καὶ Ἀμοῤῥαίων, Εὐαίων καὶ Φερεζαίων καὶ Ἰεβουσαίων, καθικέσθαι πρὸς τοῦτο ταλαιπωρίας, ὡς ἅπασαν μὲν αὐτοῖς ἐξαναστῆναι τὴν χώραν, ἀκλεᾶ δὲ αὐτοὺς καὶ δύσοιστον ἀνατλῆναι δου- c λείαν, ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἀλητεύοντας μετὰ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου

1. *θαυμάζετε* Edd. 5. *καταιτιωμένου* D. *καὶ αἰτιωμενου* B. Edd. 6. *μέλησιν* D. 7. *δικαίου* B. invito D. *ὁ τῶν ὅλων Θεὸς* post *λοιπὸν* transp. D. 9. *τὰ* assumptum ex B. *ἀξιοῦντα* D. 10. *συμβ. μέλλοντα* inverso ordine D. 13. *γε* om. D. 14. *οὓς* B. *οἷς* D. Edd. *ἀνιόντα* pro *ἂν ἰόντα* Edd. 17. *τὰ* assumptum ex D. *ἐν*] + *τῷ* Edd. invito D. 18. *τοῦ*] *τὸ* Edd. 20. *πώποτε ᾠήθη* inv. ord. D. 22. *καὶ Ἀμοῤῥαίων Εὐαίων καὶ* B. *καὶ Ἐσαίων* (sic) *καὶ Ἀμοῤῥαίων καὶ* Edd. *καὶ Ἀμ. καὶ* D. 23. *Ἰουβεσαίων* iid. 24. *πρὸς*] *εἰς* b. *αὐτοῖς* B.D. b. *αὐτῶν* Edd. 26. *τοῦ* assumptum ex B.D.

προσβολὰς, αἷς οὐκ ἀπόχρη πᾶς λόγος, εἰ δὴ βούλοιτό τις ἕκαστα διατρανοῦν; ἐμπρησμοί τε γὰρ γεγόνασι καὶ ἀνδροκτασίαι, καὶ γυναικῶν ἕλξεις, καὶ νηπίων εἰς γῆν προσ-

Threni iv. 10.

ρήγματα, καὶ ᾗ φησὶν ὁ προφήτης Ἱερεμίας "Χεῖρες γυ-" ναικῶν οἰκτιρμόνων ἔψησαν τὰ παιδία ἑαυτῶν." πεπόρθηνται δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἅγια, καὶ τῶν εἰς λῆξιν κακῶν

d ἡκόντων τοῖς ἑλοῦσιν ἀνεπιτήδευτον ἦν οὐδέν. ἄπιστα δὴ οὖν καὶ οἷον ἀπίθανα πρὸς ἐξήγησιν δι' ὑπερβολὴν ὠμότητος τῆς τῶν δεδρακότων. ταύτητοί φησιν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἔργον ἐργάσασθαι ὃ οὐ μὴ πιστεύσωσιν, εἰ δή τις αὐτοῖς ἐκδιηγεῖται τυχόν. εἰπὼν δὲ τὸ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἐφῆκε νοεῖν, ὡς οὐ μακρὸς μεταξὺ διϊππεύσει χρόνος· ἀλλ' οἷον ἀγχίθυρος καὶ εὐθὺς καὶ γείτων ὁ πόλεμος, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἡ δίκη.

e

6 Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ τοὺς Χαλδαίους τοὺς μαχητὰς τὸ ἔθνος τὸ ταχινὸν καὶ τὸ πικρὸν, τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς, τοῦ κατακληρονομῆσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ.

Τί τὸ ἀπιστούμενον, εἰ δὴ λαλοῖτο διήγημα, δέδειχεν εὐθύς. ἠπείλησε γὰρ ἐπαφήσειν αὐτοῖς τοὺς Βαβυλωνίους, τὸ μάχιμόν τε καὶ ἀγριώτατον γένος, καὶ τοῖς τῶν θηρίων ἀνημέροις κατ' οὐδένα τρόπον εἰς ὠμότητα παραχωροῦν, καὶ

523 A. a ἐπ' ἀκράτοις ἀεὶ μανίαις κατεγνωσμένον· ταχινὸν δὲ ὠνόμασεν, ἱππόται γὰρ ὡς ἐπίπαν· πικρὸν δὲ ὅτι δριμὺ καὶ παγχάλεπον καὶ οὐκ ἀπάνουργον εἰς τὰ τακτικὰ, στρατηγεῖν δὲ ἄριστα μεμελετηκός. ῥώμη δὲ φρονήσει συνθέουσα πρὸς

1. προσβολὰς B. συμφορὰς D. Edd. 3. καὶ prius] + γὰρ Edd. γυναίων D. προσερείγματα iid. 5. παιδία] τέκνα D. ἑαυτῶν B. (22. al.) αὐτῶν D. Edd. πεπόρθηται D. 6. κακῶν ἡκόντων hoc ordine D. ἡκόντων om. B. 7. τοῖς ἑλοῦσιν post ἦν transp. D. 10. αὐτοῖς D. Edd. αὐτὸ B. Neutrum habet b. 11. ἐκδιηγοῖτο D. τὸ om. B. b. 13. καὶ γείτων καὶ εὐθὺς inv. ord. D. 15. ἐξεγερῶ B.D. (62, 86, 147, 153.) τοὺς μαχητὰς accesserunt ex B.D. (Alex. XII.) 16. τὸ ταχινὸν καὶ τὸ πικρὸν hoc ordine B.D. (Alex.) τὸ secundum om. D. 18. λαλοῖτο B.D. λαλῶν τὸ Edd. 20. τὸ] + ἔθνος τὸ D. 23. ὅτι D. καὶ Edd. 24. τὸ τακτικὸν iid.

τὰς τοῦ πολέμου χρείας, ῥᾷστα ἂν οἶμαί που κατορθώσειε τὸ τοῖς πολεμοῦσι δοκοῦν, καὶ περιέσται ῥᾳδίως τῶν ἀντανίστασθαι προτεθυμημένων. ἐπειδὴ δὲ ἐν ἔθει ἦν τοῖς Βαβυλωνίοις οὔτε οἴκοι μένειν ἀεὶ, οὔτε μὴν σφισιν αὐτοῖς ἐπαμύνοντας τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς ἀνακόπτειν ἐφόδους, κα- b τευρύνεσθαι δὲ ὥσπερ τῆς γῆς ἁπάσης, καὶ καταδῃοῦν τὰς ἑτέρων, καὶ κλῆρον ἀεὶ ποιεῖσθαι φιλεῖν τὰ κατ' οὐδένα τρόπον αὐτοῖς ἁρμόττοντα, φησὶν ἀναγκαίως τὸ ἔθνος τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς τοῦ κατακληρονομῆσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ. φιλεῖ γὰρ, ὡς ἔφην, ταῖς τῶν ἄλλων χώραις ἐπιμαίνεσθαι, ἀεί τε τὴν ἑαυτοῦ κατευρύνειν ἀρχήν.

Πεπόνθασι δέ τι τοιοῦτον κυριοκτονήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι· καίτοι γὰρ ἐξὸν νέμεσθαι τὴν ἑαυτῶν ἀνειμένως, καταθλίβοντος οὐδενὸς, δέδονται τοῖς κεκρατηκόσι, καὶ ὑπὸ δασμοὺς c καὶ τέλη γεγόνασι, καὶ ὑπὸ σκῆπτρα τέθεινται τῶν ἀεὶ κατευρυνομένων καὶ νενικηκότων ἅπασαν τὴν ὑπ' οὐρανόν. ἀποσειόμενοι γὰρ αὐτοὶ τὸ ὑπὸ Χριστῷ βασιλεύεσθαι, διαῤῥήδην ἔφασαν "Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα." S. Joan. xix. 15.

Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ παρ' οὐδὲν τοὺς θείους εἰ ποιοῖτο νόμους, ὑπὸ τυράννοις πικροῖς ἔσται, τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, καὶ δουλεύσει δυνάμεσι πονηραῖς, ἀεὶ διψώσαις κληρονομεῖν τὰ οὐκ αὐτῶν σκηνώματα· Θεοῦ γὰρ ὁ ἄν- d θρωπος· κατοικεῖ γὰρ ἐν ἁγίοις, καὶ ταῖς τῶν ὁσίων ψυχαῖς ἐναυλίζεται.

Φοβερὸς καὶ ἐπιφανής ἐστιν· ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἔσται, καὶ 7 τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται.

Μέτεισιν ὁ λόγος ἐπὶ τὸν τοῦ ἔθνους ἡγούμενον, τουτέστιν,

1. που assumptum ex B.D. 3. ἦν ἐν ἔθει inverso ordine D. 4. μὴν om. D. 6. ἁπάσης τῆς γῆς inverso ordine D. 10. ἔθος pro ἔφην D. ταῖς assumptum ex B.D. 11. ἐπιμαίνεσθαι] ἐπικεῖσθαι Edd. ἀρχὴν κατευρ. inv. ord. D. 12. οἱ assumptum ex D. 15. σκῆπτρον D. 16. πᾶσαν D. 17. τοι pro αὐτοὶ D. 18. ἔφησαν D. 20. ποιοῖτο B. ποιεῖτο D. τιθεῖτο Edd. ἔσται πικροῖς inv. ord. D. 23. γὰρ D. γοῦν Edd. τῶν om. D. 25. ἔσται om. Edd. (153.)

ἐπὶ τὸν τῶν Βαβυλωνίων τύραννον, τάχα που Ναβουχοδονόσορ, ὃς εἷλε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ναὸν
e κατεμπρήσας, αἰχμάλωτον ἀπεκόμισεν εἰς τὰ ἑαυτοῦ τὸν Ἰούδαν. αὐτὸν δὴ οὖν ἄρα φοβερὸν μὲν εἶναί φησι δι' ὠμότητα καὶ τὸ ἀκρατὲς εἰς ὀργὰς καὶ τὸ ἀτίθασον εἰς φρένα καὶ τὸ ἀπηχὲς εἰς δίκας, ἐπιφανῆ δὲ δὴ πάλιν, ὡς φιλότιμον καὶ φιλόκομπον καὶ δόξης ἄπληστον ἐραστήν· ἀλαζόνες γὰρ ἀεί τε καὶ φιλοδοξότατοι λίαν οἱ τῆς Βαβυλῶνος βεβασιλευκότες. ἐπειδὴ δὲ τῆς εἰς πᾶν ὁτιοῦν βουλῆς, ναὶ μὴν καὶ ἐγχειρημάτων ἦρχον αὐτοὶ, τὸ δοκοῦν εὖ ἔχειν ἁπλῶς
524 A. a τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἀποπεραίνεσθαι δεῖν προστάττοντες, διὰ τοῦτό φησιν Ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἔσται· τουτέστιν, αὐτοκελεύστοις ὁρμαῖς ἵεται πρὸς τὸ κινοῦν, καὶ ἐκ πολλῆς ἄγαν ὀφρύος οὐκ ἂν τῆς ἑτέρων γνώμης ἀνάσχοιτο, κἂν εἰ μή τι τῶν ἐνδεχομένων γενέσθαι προστάξειεν. ὑπέροπτα γὰρ τὰ Περσῶν βουλεύματα. ἐπειδὴ δὲ ἔθος ἦν πάλιν αὐτοῖς προκαταμαντεύεσθαι τὰς μάχας, καὶ μάγῳ τέχνῃ προαναμανθάνειν πειρᾶσθαι τὸ ὅποι ποτ' ἂν ἐκτελευτήσῃ τὸ ἐν χερσὶν,
b ἔφη πάλιν, ὅτι τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. λῆμμα δὲ ὀνομάζει τὸ μάντευμα. οὐ γὰρ ἐξ ἑτέρων, φησὶν, ἐθνῶν ἢ χωρῶν μεταπέμψεται τοὺς εἰδότας τὴν μαντικήν· ἔχει δὲ μᾶλλον συμβιοτεύοντας, ψευδομένους μὲν ἀεὶ καὶ τῶν ἀληθῶν εἰδότας οὐδὲν, πλὴν ἀεί πως κατερεθίζοντας καὶ ὅτι νικήσει προαναφωνεῖν εἰωθότας. ἐσεμνύνετο δὲ καὶ λίαν ἐπὶ τούτῳ ἡ Βαβυλωνίων ἀρχή. καὶ γοῦν ὁ Βαλὰκ ὁ Μωαβιτῶν

1. Assumpta ἐπὶ ex D. τῶν ex B. 2. ναὸν B.D. νεὼν Edd. κατεμπρ. ν. inv. ord. D. 3. τὰ D. τὴν iid. 4. φησι assumptum ex B.D. 6. δὴ om. D. φιλόκομπον καὶ φιλότιμον inverso ordine B. καὶ φιλόκ. om. Migne. 8. τε assumptum ex D. 9. ναὶ D. καὶ Edd. 10. ἔγχει ῥημάτων (sic) iid. 11. τοῖς ὑπὸ χεῖρα post δεῖν transp. D. τοὺς pro τοῖς Edd. προστάσσοντες Pont. προτάσσοντες Aub. πράττοντες D. 12. ἔσται] ἐξελεύσεται D. 13. ἵεται D. κινοῦν D. Edd. δοκοῦν B. 14. ἀνάσχοιτο γνώμης inv. ordine D. 15. ὑπέρογκα D. 16. ἦν ἔθος inv. ord. D. πάλιν assumptum ex D. 17. μάγων b. 18. ὅποιπερ τ' ἂν D. 20. φησὶν] + ἢ D. 21. μαντικήν· ἔχει B.D. b. μαντείαν· ἕξει Edd. 24. λίαν om. D. 25. τούτοις D. Βαλαὰκ D.

βασιλεὺς, ὅτε τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καταρᾶσθαι ἐβουλεύετο, καὶ τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν ἐζήτει, ἐκ τῆς Μεσοποταμίας μετάπεμπτον ἐποιεῖτο τὸν Βαλαάμ. ᾤετο γὰρ ὅτι δεινοί τε c καὶ ἀκριβεῖς τῶν Βαβυλωνίων οἱ μάγοι, καὶ πρὸς τὸ πᾶν ὁτιοῦν δύνασθαι κατορθοῦν ἀλκιμώτατοι διά γε τῆς μάγου τέχνης.

Num. xxii. 5, 6.

Ἐκδεξόμεθα δὲ καὶ ἑτέρως, εἰ δοκεῖ, τοῦ προκειμένου τὴν θεωρίαν. ὁρισάμενος γὰρ τὸν τῶν Βαβυλωνίων τύραννον, εἰρηκώς τε ὅτι φοβερὸς καὶ ἐπιφανής ἐστιν, ἐπήνεγκεν εὐθύς Ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἔσται καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ δή τι τοιοῦτον ἔξεσται νοεῖν. ἐβου- d λεύσατο μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων δεσπότης Θεὸς, αἰσχρῶς τε καὶ φαύλως βιοῦν ᾑρημένον κολάσαι τὸν Ἰσραήλ. τοῦτο δὴ οὖν τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ κρῖμα παρ᾽ αὐτοῦ γενήσεται, φησὶ, τοῦ Βαβυλωνίου. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Σκεῦος ὀργῆς ἔσται τῆς ἐμῆς, καὶ δι᾽ αὐτοῦ σε τιμωρήσομαι, καὶ τὸ λῆμμα δὲ τὸ ἐπὶ σοὶ, τουτέστιν ἣν ἂν ἀναλάβοιμι σκέψιν καὶ βούλησιν, ἐξ αὐτοῦ παλιν ἐξελεύσεται, τουτέστι πραχθήσεται· πρὸς πέρας γὰρ οἴσει τὰ ἐξ ἐμῆς βουλῆς καὶ σκέψεως.

e

Καὶ ἐξαλοῦνται ὑπὲρ παρδάλεις οἱ ἵπποι αὐτοῦ, καὶ ὀξύτεροι 8
ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς Ἀραβίας· καὶ ἐξιππάσονται οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ καὶ ὁρμήσουσι μακρόθεν, καὶ πετασθήσονται ὡς ἀετὸς πρόθυμος εἰς τὸ φαγεῖν.

Καταπλήττει πάλιν αὐτοὺς ταῖς τῶν δειμάτων ὑπερβολαῖς, καὶ ὅτι δεινή τε καὶ ἄθραυστος ἡ τῶν πολεμίων πληθὺς, πειρᾶται διδάσκειν· συνελαύνει δὲ πρὸς μετάγνωσιν καὶ εἰς

1. καταρᾶσθαι τοὺς ἐξ Ἰ. inv. ord. D. ἐβούλετο D. 2. ἐζήτει τὴν γν. inv. ord. D. 3. μετάπεμπτον ἐποιεῖτο hoc ord. D. Aub. 8. τῶν assumptum ex B.D. 11. τοι Edd. ἔξεσται D. ἔσται Edd. 13. κολάσαι τὸν Ἰ.] τὸν Ἰ. τιμωρήσασθαι D. 14. ἐπ᾽ αὐτοῦ Edd. γενήσεταί [B.D.] φησι B. φησι γενήσεσθαι iid. φησι om. D. 15. σκεῦος] + τῆς iid. 16. σε τιμ.] τετιμωρήσομαι D. 17. ἂν assumptum ex B.D. λάβοιμι D. 22. ἐξορμήσουσι F. (Co.) πετασθήσονται post φαγεῖν transp. B. (153.) 26. δὲ] τε D. inv. B.

525 A. a τὸ χρῆναι μαθεῖν, ἅπερ ἦν ἄμεινον ὁρᾶσθαι κατωρθωκότας. ὅτι τοίνυν κουφότατοι μὲν εἰς δρόμους οἱ Βαβυλώνιοι, πάντολμοι δὲ καὶ θρασεῖς, καὶ θηρῶν ἀγρίων διενεγκόντες οὐδὲν, καὶ τῶν ἁλίσκεσθαι δυναμένων οἱονεὶ καθιπτάμενοι, παρεγγυᾷ πάλιν, παρδάλεσι μὲν παρεικάζων τοὺς ἵππους· πηδητικὴ δὲ λίαν ἡ πάρδαλις, καὶ πολὺ δὴ λίαν εὐπετὴς εἰς τὸ καταθρώσκειν δύνασθαι τῶν διωκομένων· λύκοις γεμὴν τοῖς ἐξ Ἀραβίας αὐτοὺς, οὓς δή φασι μάλιστα τῶν ἄλλων ἀγριω- b τέρους, καὶ ὀξεῖ δρόμῳ διάττειν τὴν καθ' ὧν ἂν ἕλοιντο ποιουμένους ὁρμήν· καὶ οὐχὶ μόνοις τοῖς λύκοις φησὶ προσεοικέναι, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀετοῖς τοῖς νεκροῖς τῶν σωμάτων καταθέουσιν ἀμελλητὶ καὶ καθιπταμένοις, ὡς ἔφην.

Εὐάλωτος δὲ καὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων γέγονε νοῦς καὶ οἷον ἱππόκροτος ἤγουν εὐκατάτροχος ἡ καρδία, καὶ τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ πρός γε δὴ τούτοις ταῖς ἀλκιμωτάταις τῶν Ῥωμαίων προσ- [Zach. ii. 5.] c βολαῖς. προσκεκρούκασι γὰρ τῷ λέγοντι "Καὶ ἐγὼ ἔσομαι "αὐτοῖς, λέγει Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, καὶ εἰς δόξαν "ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς." εὐάλωτος δὲ οἶμαι πᾶς νοῦς καὶ εὐανάτρεπτος κομιδῇ τῆς ἄνωθεν εὐσθενείας τητώμενος· πᾶσα [Ps. lix. 14.] γὰρ ἡμῶν ἰσχὺς καὶ ἀσφάλεια παρὰ Θεοῦ· ποιήσομεν γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ "δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας "ἡμᾶς," κατὰ τὸ γεγραμμένον.

9 Συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἥξει, ἀνθεστηκότας προσώποις αὐτῶν ἐξεναντίας.

1. ὅπερ D. 3. θαρσεῖς (ex corr. forte ab θράσος) D. θηρίων D. διενηνοχότες D. 6. δὴ assumptum ex B. 8. ἀῤῥαβίας D. φασι μάλιστα hoc ordine D. 9. διάττειν τὴν—ποιουμένους D. Edd. διάττοντας—ποιεῖσθαι τὴν B. δρόμῳ post διάττ. transp. D. 10. οὐ D. προσεοίκασιν Edd. φησὶ post προσεοικέναι tr. D. 11. γὰρ om. D. τοῖς νεκροῖς τῶν σωμάτων B. τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν D. τοῖς νεκρῶν τῶν σωμάτων Edd. 12. καταθέουσιν ἀμελλητὶ hoc ordine B. ἀμελητὶ B.D. 14. ἱππόκροτος] Sic correxi ex B. et sic Migne. ἱππόκρατος Edd. ὑπόκροτος D. 15. δαίμοσι D. 16. δὴ B. δὲ Edd. Neutrum habet D. ἀλκιμωτάταις om. D. στρατείαις pro προσβολ. D. 17. γὰρ assumptum ex B.D. 19. οἶμαι om. D. 20. εὐανάτρεπτος] εὐκατάτρεπτος Aub. εὐακάτρεπτος Pont. πᾶς νοῦς post εὐανάτρ. tr. D. τητώμενος D. στερούμενος B. ἡττώμενος Edd. 22. καὶ prius assumptum ex B.

Τοῦτο δὴ τῶν προηγγελμένων πέρας καὶ κορωνὶς τῶν κακῶν. ἥξουσι γάρ φησιν οἱ Χαλδαῖοι, ἔσονται δὲ καὶ τοιοίδε, καὶ τόδε τι δράσουσι, προσθήσουσι δὲ κἀκεῖνο, καὶ τὸ συναγόμενον ἐκ τούτων, τὸ ἄρδην τε καὶ πανοικὶ καὶ αὐταῖς ὁμοῦ πόλεσί τε καὶ κώμαις ἀπολέσθαι τοὺς ἠσεβηκότας, κατ᾽ οὐδένα τρόπον Θεοῦ κατοικτείροντος, ἀνέντος δὲ ὥσπερ εἰς ἐρήμωσιν τοὺς τοῖς αὐτοῦ νεύμασιν ἀνοσίως ἀνθεστηκότας, καὶ οἷον προσώποις ὑπαντιάζοντας, καὶ ἀναφανδὸν ἀνταν- ισταμένους καὶ ἀντεξάγοντας ἐναργῶς οἷς ἂν βούλοιτο Θεὸς τὸ ἴδιον θέλημα. d e

Συντετέλεσται δὲ ὥσπερ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, Χριστῷ φρονοῦσα τὰ ἐναντία, καὶ μαχόμενος δόγμασι δεσποτικοῖς καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀκρύπτως καὶ ἀναιδῶς αὐτῷ πρόσωπον ἀνατείνουσα, καὶ τὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακῶν ἐκτοπώτατα δρῶσά τε καὶ λέγουσα, καὶ μὴν καὶ αὐτῷ προσηλοῦσα τῷ ξύλῳ, καὶ συκοφαντοῦσα τὴν ἀνάστασιν. οὐ γὰρ μόνον ἀπεκτόνασι τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς Πιλάτου στρατιώταις χρήματα δεδώκασιν, ἐγηγερμένου Χριστοῦ, ἵνα δὴ λέγοιεν, ὡς ἀνεβίω μὲν οὐδαμῶς, κεκλόφασι δὲ μᾶλλον αὐτὸν λαθόντες οἱ μαθηταί. a 526 A. S.Matth. xxviii. 12.

Καὶ συνάξει ὡς ἄμμον αἰχμαλωσίαν· καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν 10
ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν
ὀχύρωμα ἐμπαίξεται, καὶ βαλεῖ χῶμα καὶ κρατήσει αὐτοῦ.

Τῶν ἁγίων προφητῶν ἄνω τε καὶ κάτω τοῖς Ἰουδαίων δήμοις τὰ κατ᾽ αὐτῶν ἐσόμενα προαπηγγελκότων, μονονουχὶ δὲ καὶ κατεπᾳδόντων αὐτοῖς τὰ τοιάδε τῶν κακῶν, εἰς τοῦτο b

1. *πέρας δὴ τοῦτο τῶν προηγγ.* inv. ordine D. 2. *φησιν* post *Χαλδ.* tr. D. 4. *τὸ* alt. assumptum ex B.D. 6. *ἀνιέντος* D. 11. *καὶ* assumptum ex B. 12. *μαχόμενος* Edd. ante Migne. *δεσποτ.* ante *μαχ.* tr. D. 13. Haec *αὐτὸ* accesserunt ex B. *αὐτοπρόσωπον* D. 16. *αὐτὸν* Edd. 17. *ἀπεκτόν. μόνον* inv. ordine D. 18. *γὰρ* assumptum ex D. *τοῖς*] + *τοῦ* B. 22. *αἰχμαλωσίας* D. (198.) *ἐν* om. F. 23. *παίγνιον* F. Edd. (153.)

κατώλισθον ἀμαθίας αὐτοὶ καὶ ἀνοσίων σκεμμάτων, ὡς ἀνακαίεσθαι μὲν εἰς θράσος καὶ ὀργὴν, ὀφρὺν ἐπαίροντας ὑψηλὴν, καί ποτε μὲν οἴεσθαι μάλα ῥᾳδίως τῇ σφῶν αὐτῶν πληθύϊ περιγενήσεσθαι τῶν ἐχθρῶν· ποτὲ δὲ αὖ καὶ τὰς κύκλῳ βασιλείας συλλέγοντας εἰς ἐπικουρίαν, τάχα που καὶ ἀμαχεὶ
c παραχωρήσειν αὐτοῖς τοῦ νικᾶν τοὺς ἐπιόντας τεθαρσήκεσαν· καταῤῥᾳθυμήσαντες δὲ τῶν πατρῴων ἐθῶν, οὐκέτι μὲν τὴν παρὰ Θεοῦ καὶ ἄνωθεν ἐζήτουν ἐπικουρίαν, ἐρανιζόμενοι δὲ, ὡς ἔφην, τὰς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, καί ποτε μὲν τὰς Αἰγυπτίων, ποτὲ δὲ τὰς Σύρων, ναὶ μὴν τὰς Τυρίων ὡς ἐπ' ἀκλονήτοις εὐημερίαις ἐρείσαντες τὴν ἐλπίδα, ἁβροὶ καὶ εὔθυμοι διετέλουν. ὅτι τοίνυν εἰκαιοτάτη μὲν λίαν ἡ τοιάδε σκέψις αὐτοῖς, βαδιεῖται δὲ οὐχ οὕτω τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἡ ἔκβασις, ἐξηγεῖται πάλιν. ἀφικόμενος γὰρ, φησὶν, ὁ Βαβυλώνιος, κἂν ταῖς ψάμμοις ἰσάριθμον τὸ ἐξ Ἰσραὴλ γένος εὕροι, ἀλλ' οὖν οἴκαδε πάλιν ἐπανακομισθήσεται, δορικτήτους
d ἔχων τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἰουδαίαν, κἂν εἰ μυρίους τε ὅσους καὶ ἀλκιμωτάτους ἔχοιεν τοὺς ἐπαμύνοντας, ἀλλ' οὖν καὶ τούτων περιέσται ῥᾳδίως. ἐντρυφήσει δὲ καὶ βασιλεῦσι καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ. δεδεμένον γὰρ ἀπῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα τὸν Ἰεχονίαν, καὶ ἑτέρους δὲ τῶν τοπαρχῶν οὐκ ὀλίγους, οἳ καὶ εἰς γέλωτα τέθειντο τοῖς ἑλοῦσιν αὐτούς. κατευμεγεθήσει δὲ οὕτω τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἄγαν εὐτειχεστάτων, ὡς ἐν ἀθύρματος τάξει τὴν ἅλωσιν ἑκάστης λελογίσθαι παρ' αὐτῷ. ποιήσεται δὲ καὶ χωμάτων ἐγέρσεις.

2. *θράσος* D. Edd. *θράση* B. *ὀργὴν* accessit ex D. 3. *καὶ* post *οἴεσθαι* tr. Edd. invito D. 4. *περιγενήσεσθαι* D. *περιγενέσθαι* Edd. *αὖ* assumptum ex D. 5. *ἐπικουρίαν* B.D. *ἐπικουρίας* Edd. *συλλ.* post *ἐπικ.* tr. D. 6. *τοῦ*] *τὸ* iid. *ἐτεθαρσήκεσαν* iid. 7–9. Haec *οὐκέτι μὲν—ὁμόρων ἐθνῶν* [*θεῶν* pro *ἐθνῶν* B.] accesserunt ex B.D. 10. *ἀσσυρίων* D. *Σύρ.* habet B. *ναὶ* D. *καὶ* Edd. *μὴν*] + *καὶ* Edd. invitis B.D. 11. *ἐπ' ἀκλονήτοις*] *ἐπ' ἀκλονῷ τῆς* Edd. *εὐημερίας* iid. 12. *ὅτι*] *εἰ* iid. *λίαν* accessit ex B.D. 13. *αὐτοῖς* alt. accessit ex D. 14. *φησὶ* post *Βαβ.* tr. D. 15. *εὕροι γένος* inv. ord. D. 16. *ἐπανακομισθήσεται* D. *ἀνακομ.* Edd. 18. *ἔχοι* iid. *ἀλλ' οὖν* om. D. 20. *παίγνιον* iid. *τὸν Ἰεχ.* ante *ἀπῴκ.* tr. D. 22. *τέθειντο* B. *τέθεινται* D. iid. 23. *εὐτυχεστ.* Edd. 24. *ἑκάστην ἅλωσιν* D. 25. *παρ' αὐτοῦ* iid.

εἷλε δὲ οὕτω Τύρον, καίτοι πολὺ τῆς ἠπείρου πρὸς θάλασσαν e νήσου δίκην ἐκτεταμένην.

Εἷλε δὲ καὶ ὁ σατανᾶς τὸν Ἰσραὴλ αἰχμάλωτον ἀπειθήσαντα τῷ Χριστῷ, καὶ τρυφὴ γεγόνασιν αὐτῷ πάντες οἱ ἡγούμενοι, καὶ τῇ τῆς ἱερωσύνης ἐπαυχοῦντες δόξῃ, οὓς καὶ τυράννους εἰπεῖν οὐκ ἀκαλλὲς οἶμαί που, διάτοι τὸ προεστάναι λαῶν, καὶ ἐν πολλῇ κεῖσθαι δόξῃ καὶ δυναστείᾳ τῇ κατ' αὐτῶν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἐγένοντο παιγνια δυστροπίας δια- a 527 A. βολικῆς, εἰ ταῖς τοῦ Σωτῆρος ἐντολαῖς ἠκολούθουν, καὶ τὴν πίστιν τετηρήκασι, καὶ τὸν διὰ Πνεύματος ἁγιασμόν. ἦ γὰρ ἂν ἔφη καὶ αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων Σωτὴρ ὁ πάντα τιθεὶς ὑπὸ πόδας ἐχθρόν "Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ (S. Luc. x. 19.) "σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

Τότε μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ διελεύσεται καὶ ἐξιλάσεται. 11 b

Ὅτι μὴ εἰς ἅπαν ἀπολεῖται τὸ γένος τὸ ἐξ Ἰσραὴλ, μήτε μὴν εἰς αἰῶνα περιοφθήσεται, ἀλλ' ἔσται τις αὐτοῖς καιρὸς εὐημερίας, καὶ λύσις τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς οἴκαδέ τε ἀνακεκομισμένοις, καὶ τοῦ τῆς δουλείας ἀποῤῥαγέντος ζυγοῦ, δίδωσι νοεῖν, ὡς ἐν πνεύματος μεταβολῇ, τουτέστιν ἐν μετασκέψει τε καὶ ἑτεροβουλίᾳ γενήσεσθαι λέγων τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην. καὶ οὔτι πού φαμεν ὅτι τῆς ἤδη γεγενημένης ἐπ' αὐτοῖς καταψηφιεῖται βουλῆς, ὡς οὐκ ἂν ἐχούσης ἐφ' ἑαυτῇ c τὸ εὖ γεγενῆσθαι τότε, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι τὴν ἀποχρῶσαν δίκην αἰτήσας, καὶ ἀναλόγως τοῖς πταίσμασι τὴν κόλασιν ἐπενεγκὼν, μεταχωρήσει πρὸς ἔλεον, καὶ διελεύσεται τὴν ὀργὴν, ἔσται δὲ καὶ ἵλεως τοῖς πεπονηκόσι. δηλοῖ γὰρ οἶμαι τουτὶ τὸ ἐξιλάσεται.

1. οὕτω] + ὁ Ἀλέξανδρος Edd. repugnantibus B.D. [Nabuchodonosorem cum Alexandro confuditne B. Cyrillus? 2. ἐκτεταμένην B. ἐκτεθειμένην D. iid. 3. αἰχμ. τὸν Ἰ. inv. ord. D. 5. αὐχοῦντες B. 7. τῶν λαῶν D. 8. κατ' αὐτοὺς Edd. 9. ἠκολ. ἐντολαῖς inv. ord. D. τὴν π. τετηρ.] τετιμήκασι τὴν πίστιν D. 16. ἔσται τις] ἔνστασις Edd. εὐημ. καιρὸς inv. ord. D. 19. μεταστρέψει B. 21. δεσπότην] Θεὸν D. 22. ἂν assumptum ex D. ἐφ' ἑαυτῆς D. 23. γεγενῆσθαι τότε, B.D. γεγενῆσθαι, τὸ iid. 24. αἰτήσας δίκην et ἐπ. τὴν κόλ. inv. ord. D.

12 Αὕτη ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ μου. οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ
ἅγιός μου; καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν.

Ἐπαγγειλαμένου Θεοῦ τὸ κατοικτειρήσειν αὐτοὺς, καὶ τῶν
d *σκυθρωπῶν τὴν ἐπί γε τὰ ἀμείνω μετάστασιν προαπηγγελ-*
κότος, ἐκ περιχαρείας ὁ Προφήτης μονονουχὶ καὶ ἀνασκιρτᾷ
λέγων, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρῳ τῳ πρέποι τὸ ἀνακομίσαι τὸν Ἰσ-
ραὴλ, καὶ ἀπαλλάξαι δεσμῶν καὶ δουλείας, καὶ κατελεῆσαι
συντετριμμένον, πλὴν ὅτι μόνῳ Θεῷ, τῷ πάντα εὐκόλως
ἰσχύοντι κατορθοῦν, καὶ καταλεαίνοντι μὲν τὸ τραχὺ, κατα-
στορνῦντι δὲ ὥσπερ τὸ ὑψοῦ τε καὶ ἄναντες, ᾧπερ ἂν λέγοιτο
Hiob xlii. 2. *παρὰ παντὸς ἁγίου "Πάντα δύνασαι, καὶ οὐδέν σοι ἀδυνα-*
e *"τεῖ." εἶτά φησιν ὁ Προφήτης Οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς Κύριος*
ὁ Θεὸς ὁ ἅγιός μου; καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν. εἰ γὰρ καὶ ἠ-
πάτηται, φησὶν, ὁ Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς πλάνησιν παρεκομίσθη
καὶ ψευδολατρείας ἀλλοκότους, ἀλλ' ἦσθα σὺ πάλιν ὁ τῶν
ὅλων Θεὸς, ὁ καὶ πάλαι πταίοντας κατοικτείρων ὡς ἅγιος,
καὶ ἀνωλέθρους διατηρῶν, καὶ οὐκ ἐφιεὶς εἰσάπαν ἀπολέσθαι
τὸν Ἰσραήλ. οὐκοῦν οὐ μακρὰν ἐλπίδος, ὅτι καὶ σωθήσεται
καὶ τὰ σκυθρωπὰ παραδραμεῖται, κατοικτείροντός γε σου,
528 A. a *καὶ τὰ πέρα λόγου κατανύοντος. ἔχαιρον δὲ καὶ οἱ ἅγιοι,*
τὴν ἐν ἐσχάτοις καιροῖς τοῦ Ἰσραὴλ σωτηρίαν ἀναμανθά-
νοντες, προσῆγον δὲ καὶ λιτὰς, καὶ φωνὰς ἀνῆπτον χαριστη-
ρίους καὶ ᾠδάς. καὶ γοῦν ὁ μακάριος Δαυεὶδ τὴν ἐπ' αὐτοῖς
ἐσομένην ἡμερότητα προεγνωκὼς διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ
μονονουχὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας δεσμῶν ἀνιεμένους ὁρῶν,

1. *ἀπ' ἀρχῆς*] *ὑπάρχεις* D. (153.) *Κύριος* B.D. (22. al.) cf. ad Herm. 568 b. *Κύριε* Edd. 3. *Ἀπαγγειλαμένου* Edd. *κατοικτειρήσειν* D. *κατοικτείρειν* Edd. 4. *προαπηγγελκότος* D. *προηγγ.* iid. 7. *δουλείας* et *δεσμῶν* inter se transp. D. 8. *μόνῳ*] + *τῷ* iid. *εὐκόλως* post *κατορθ.* transp. D. 9. *καταστορνῦντι*] *καταστρωννύντι* D. iid. 10. *ὅπερ* Edd. 11. *δύναται* iid. 12. *ἀπ' ἀρχῆς*] *ὑπάρχεις* D. ut supra. 13. Haec *ὁ Θεὸς* assumptum ex B.D. *ἠπάτηται φησιν ὁ Ἰσραὴλ* hoc ordine D. *ὁ Ἰσρ. φ. ἠπ.* Edd. 14. *παρακεκόμισται πρὸς πλάνησιν* D. 15. *καὶ*] + *πρὸς* D. *ἀλλοκ. ψευδ.* inv. ordine D. 17. *ἀφιεὶς* D. 19. *παραδρ. τὰ σκ.* inv. ordine D. 20. *καὶ τὰ πέρα λ. κατανύοντος* om. B. *κατανύοντος* D. *κατανεύοντ.* Edd. *καὶ* alt. om. D. 21. *σωτ.* post *ἀναμανθ.* tr. D. 23. *καὶ ᾠδὰς* om. D.

ψάλλει καί φησιν "Εὐδόκησας Κύριε τὴν γῆν σου, ἀπέστρε- "ψας τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ. ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ "λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν." Ps. lxxxiv. 2, 3.

Κύριε, εἰς κρῖμα τέταχας αὐτὸν, καὶ ἔπλασέ με τοῦ ἐλέγχειν
παιδείαν αὐτοῦ. καθαρὸς ὁ ὀφθαλμός σου τοῦ μὴ ὁρᾶν πονηρὰ 13
καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους οὐ δυνήσῃ. b

Ἔστι μὲν ὁ λόγος τῷ Προφήτῃ πάλιν· περὶ ὅτου δὲ ἄρα φησὶν ὡς εἴη τεταγμένος εἰς κρῖμα παρὰ Θεοῦ πολὺ λίαν ἀσυμφανές ἐστι. φέρε δὴ οὖν ἀναγκαίως πολυπραγμονοῦντες τὸν νοῦν τῶν εἰρημένων, ἐκεῖνα διασκεπτώμεθα. εἰ γὰρ λέγοιτο μὲν περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων, ὡς εἰς κρῖμα τέτακται παρὰ Θεοῦ, φαμὲν ὅτι τέτακται πληρώσων τὸ κατά γε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἐκβεβηκὸς ἄνωθεν κρῖμα, τουτέστι τὴν c πόρθησιν, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὸν τῶν πόλεων ἐμπρησμὸν, καὶ ἁπαξαπλῶς, τῆς Ἰουδαίας τὴν δῄωσιν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐχὶ, περιτρέψομεν δὲ τὴν δύναμιν τοῦ νοήματος εἰς τὸ τοῦ Ἰσραὴλ πρόσωπον, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, ὅτι καὶ αὐτὸς τέτακται εἰς κρῖμα παρὰ Θεοῦ· τὸ δὲ εἰς κρῖμα φαμεν, ὅτι εἰς κατάκριμα. καὶ γοῦν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἔφη που περὶ τῶν Ἰουδαίων "Εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον "τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ d "βλέποντες τυφλοὶ γένωνται·" τὸ δὲ εἰς κρῖμά φησιν εἰς κατάκριμα. κατακέκριται τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ ὡς ἠδικηκὼς, ὡς καταῤῥᾳθυμήσας τῶν νόμων, ὡς λελυπηκὼς οὐ μετρίως τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην. ἐμὲ δὲ, φησὶ, τουτέστι τὸν Προ- S. Joan. ix. 39.

1–3. ἀπέστρεψας—ἁμαρτίας αὐτῶν] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 5. σου assumptum ex B. (36. al.) 6. οὐ δυνήσῃ B.D. (Alex. XII.) ὀδύνης Edd. (Vat. ℵ) 7. τῷ Προφήτῃ] τοῦ Προφήτου D. Edd. 8. πολὺ om. D. 9. οὖν] αὖ D. πολυπρ. ἀναγκαίως inv. ord. D. 10. τὸν νοῦν post εἰρημ. tr. D. μὲν ante γὰρ tr. D. 11. βασ. τῶν Βαβ.] Βαβ. βασ. D. ὡς om. D. 12. τετάχθαι D. 16. δύν. post νοήμ. tr. D. 17. τέτακται post κρῖμα tr. D. 18. ὅτι om. D. 19. Assumpta καὶ alt. ex D. ὁ alt. ex B. 21. βλέψωσι D. 22. τὸ δὲ—εἰς κατάκριμα assumpta ex D. b. 24. λελυπηκὼς οὐ μ. hoc ordine D. b.

φήτην, ἔπλασεν, ἤγουν ἐποίησέ τε καὶ παρεσκεύασεν εἰς τὸ
δεῖν ἐλέγξαι τὴν παιδείαν, ἣν ὡρίσατο κατ' αὐτοῦ· ὡς γὰρ
παιδεία καὶ μάστιξ τῷ Ἰσραὴλ ἐπενήνεκται ὁ πόλεμος,
καὶ τρόπος ἦν τιμωρίας τὸ συμβεβηκὸς, οὐ Βαβυλωνίων
e ἁπλῶς ἐγχείρημα. εἰ δὲ δή τις ἔροιτο καὶ λέγοι, φησὶν,
Ἀνθ' ὅτου δὴ κολαστὴς τέθειται ὁ Βαβυλώνιος, ἤγουν εἰς
κατάκριμα καὶ εἰς τὸ παθεῖν ὁ Ἰσραὴλ, ἐκεῖνο λέγων ἀν-
τακούσεται Ὡς ἔστιν ὁ τοῦ Δεσπότου καθαρὸς ὀφθαλμὸς,
καὶ οὐκ ἂν ἀνάσχοιτό ποτε πονηρῶν τε καὶ ἀνοσίων πραγμά-
των γίνεσθαι θεατὴς, οὐδ' ἂν ἐπιβλέψειεν ἐπὶ πόνους τοὺς ἐξ
ἀδικιῶν καὶ πλεονεξίας τοῖς ἀσθενεστέροις συμβαίνοντας.
ἀποφέρει γὰρ ἀεὶ τῶν τὰ τοιάδε δρᾷν εἰωθότων τὸν ὀφθαλ-
529 A. a μόν. οὗ δὴ γεγονότος, πάντη τε καὶ πάντως τὰ δεινὰ συμ-
βήσεται, καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἔσται κακοῖς ὁ πεπονθὼς τὴν
ἀποστροφήν. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἐλιπάρει
Ps. xxvi. 9. "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκ-
"κλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου." ἕψεται γὰρ πάντως
ταῖς θείαις ἀποστροφαῖς τὰ ἐξ ὀργῆς συμβαίνοντα.

Εἰς τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας; παρασιωπήσῃ ἐν τῷ
14 καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον; καὶ ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους
b ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς τὰ ἑρπετὰ τὰ οὐκ
ἔχοντα ἡγούμενον;

Προαπαγγείλας ὅτι καθαρός ἐστιν ὁ τῆς θεότητος ὀφθαλμὸς, καὶ οὐκ ἂν ἐπίδοι ποτὲ τοὺς τῶν πονηρῶν ἐργάτας, οὐδ' ἂν εὐμενῶς ἐπιβλέψειέ τισιν ᾑρημένοις πλεονεκτεῖν, καὶ ὀδύ-

1. ἤγουν] τουτέστιν D. παρεσκεύασεν D. b. Edd. ἀφώρισεν B. 2. αὐτοῦ B. D. b. αὐτῶν Edd. 3. ἐπενήνεγκται iid. τῷ Ἰσρ. post ἐπενήν. tr. D. 4. τρόπος et τιμωρίας inter se tr. D. 5. λέγει (=λέγῃ) D. 6. δὴ assumptum ex D. τέθ. κολ. inv. ord. D. ἤτοι Edd. 9. τε assumptum ex B. D. 10. γενέσθαι D. Edd. 12. τὰ assumptum ex D. 15. ἐλιπάρει Δ. inv. ordine D. 16. ἀπ' ἐμοῦ ante τὸ πρ. σου tr. D. 19. Εἰς B. D. (Alex.) cf. supra 68 b, 518 c; infra 532 d. Ἵνα Edd. (Vat. ℵ) 20. τοὺς om. Edd. 21. τὰ prius om. D. (36 al.) 23. θειότητος Edd. 24. τῶν assumptum ex B. D. 25. πλεον. ᾑρ. inv. ord. D.

νας πλέκουσι τοῖς ἀσθενεστέροις, εἰς ἐννοίας ὁ Προφήτης εὐθὺς τοιαυτασί πως ἁρπάζεται. μυρία μὲν γὰρ ὅσα δεινὰ καὶ παγχάλεπα τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους εἴργασται κακὰ τῶν Βαβυλωνίων ἡ ὠμοτάτη πληθὺς, οἳ καὶ τῆς ἑαυτῶν c ἀγριότητος τὴν ὑπερβολὴν εἰς τοῦτο δεινότητος μέτρον παρεκόμισαν, ὡς μηδὲ αὐτῶν ἀποσχέσθαι τῶν θείων χώρων, προσεμπρῆσαι δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ τὸν διαβόητον νεὼν, καὶ ὁμοῦ τοῖς ἀγελαίοις τοὺς τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοὺς ἁρπάσαι καὶ βεβηλῶσαι τὰ ἅγια, κατὰ τὸ γεγραμμένον. (Ezek. xxiv. 21.) ἐπειδὴ δὲ οἴκοι γεγόνασιν, εὔθυμοί τε διετέλουν, καὶ πλοῦτον τὸν ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντες, οὐ τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς πεπλημμελημένων αἰτούμενοι δίκας, οὐ δεδιότες ἐχθροὺς, οὐ πολέμου πτοίας· κατεξανιστάμενοι δὲ μᾶλλον ἁπάντων αὐτοὶ, d καὶ ὧν ἂν ἕλοιντο κατακρατοῦντες εὐκόλως, καὶ εὐημεροῦντες ἄγαν, καὶ ταῖς τῶν ἀπολωλότων ἐναβρυνόμενοι συμφοραῖς, καὶ ἐν αὐχημάτων ποιούμενοι τάξει τὸ εἰς ὀργὰς ἀκρατὲς, τὸ εἰς πλεονεξίας ἀχάλινον, τὴν κατὰ πάντων ὑπεροχήν.

Κατατέθηπε δὴ οὖν ὁ Προφήτης, κατευρυνομένους αὐτοὺς ὁρῶν ἐν εὐπαθείαις, καὶ θείων ἤδη κριμάτων ἅπτεται, καὶ τὰ πᾶσιν ἀζήτητα, καὶ ἀνέπαφα νῷ παντὶ, πολυπραγμονεῖν ἐπιχειρεῖ καὶ ἀναμανθάνειν εὔχεται, τίς λοιπὸν e ἂν εἴη ὁ λόγος τῆς οὕτω μακρᾶς ἀνεξικακίας τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ, ὡς καὶ τοῖς οὕτω καταφρονεῖν εἰωθόσι καὶ ἀνοσίως ζῆν ᾑρημένοις πρᾶον ἔσθ' ὅτε καὶ ἥμερον τὸν ὀφθαλμὸν ἐνιέναι, καὶ παρασιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι κατεδηδοκότος ἀνδρὸς ἀσεβοῦς μονονουχὶ τὸν ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον. ἀπὸ δὴ

1. εὐθὺς ὁ Προφ. inv. ord. D. 2. μὲν om. D. 3. τοῖς τ. Ἰ. δήμοις Edd. κακὰ om. D. 4. καὶ om. D. 5. εἰς τοῦτο δεινότητος μέτρον παρεκόμισαν] Sic edidi. παρεκόμισαν εἰς τοῦτο δ. μέτρον D. εἰς τοῦτο δεινότητός τε καὶ .... παρεκόμισαν B. εἰς τοῦτο δ. καὶ μέτρων πέρα ἐκόμισαν Edd. 6. τῶν θείων ἀποσχέσθαι inv. ordine D. 8. ἱερουργοὺς] ἱερεῖς iid. 10. ἐπεὶ δὲ iid. 11. ἔχοντες ante τὸν tr. D. 13. πτοίαν D. ἁπάντων om. D. 14. κρατοῦντες D. 16. τάξει π., ἀκρ. εἰς ὀ. et ἀχ. εἰς πλ. inv. ord. D. 19. εὐπαθείαις B. εὐπαθείᾳ D. ἀπαθείᾳ Edd. ἐν εὐπ. ὁρ. et ἅπτ. κρ. et ἐπιχ. πολυπρ. inv. ord. D. 21. εὔχεται] ἄρχεται D. ἂν εἴη λοιπὸν inv. ord. D. 23. Θεοῦ et καὶ ἀν. ζῆν ᾑρ. om. D. 24. ἐνιέναι τὸν ὀ. inverso ordine D. 26. μονονουχὶ ante κατεδ. tr. D.

τούτου φησὶν, ὅτι μὴ κατὰ πόδας εὐθὺς τοῖς πλημμελοῦσι
530 A. a τὸ κολάζεσθαι δεῖν ἀκολουθεῖ, κεχωρήκασι δὲ μᾶλλον εἰς ἀνάβλησιν οἱ θυμοὶ, ταύτητοι κατώλισθον οἱ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὸ βουλεύεσθαι λοιπὸν, καὶ δὴ καὶ ἐπιχειρεῖν κατὰ τὸν ἴσον ἰχθύσι τρόπον καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους κατανέμεσθαι, καὶ οἷον ἀλλήλους καταῤῥοφᾶν ἀθύρῳ τε καὶ ἀπλήστῳ στόματι· σκληρὰν δὲ οὕτω καὶ ἄμικτον καὶ τραχεῖαν ζωὴν ἐπιτηδεύειν, ὡς ἑρπετῶν τῶν ἐν ὄρεσι καὶ χειαῖς ὀλίγα διενεγκεῖν, ἃ διὰ πολλὴν ἀγριότητα καὶ ὑπερβολὴν πικρίας ἀτίθασά τε ἐστὶ καὶ τὰς τῶν ἑτέρων ζῴων οὐκ
b ἀπομιμεῖται φύσεις, ἃ καὶ ἀγεληδὸν ἔσθ' ὅτε καὶ ὑφ' ἑνὶ τῷ προὔχοντι καὶ τῆς ἀγέλης προβεβλημένῳ ποιεῖται τὰς νομὰς, ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ στρατηγούμενα. ἄμικτοι δὲ καὶ οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπρόσιτοι, πικροί τε καὶ ἰοβόλοι καὶ ὀλέθρου μεστοὶ καὶ χανδὸν καταπίνοντες τοὺς ἀσθενεστέρους.

Οὐκ ἀπίθανον δὲ τὴν φωνὴν τοῦ Προφήτου κατά τε τοῦ διαβόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δυνάμεων πονηρῶν γενέσθαι δοκεῖν. καταφρονηταὶ γὰρ ὄντως ἐκεῖνοι, τὸν μὲν θεῖον φόβον
c ὁλοτρόπως ἀποσειόμενοι, φαυλότητος δὲ ἁπάσης καὶ μέντοι καὶ σκαιότητος εἰς ἅπαν ἥκοντες μέτρον, καίτοι πολὺ λίαν ἀνεξικακοῦντος Θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ γεγόναμεν ὑπ' ἐκείνοις, ἀλλήλους οἱ δείλαιοι κατεδηδόκαμεν. οὐ γὰρ ἦν τῆς εἰρήνης ὁ βραβευτὴς, ἡγούμενος ἐφ' ἡμᾶς, τουτέστι Χριστὸς, ὁ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ καὶ πάντων δεσπότης· ταύτητοι γεγόναμεν ὡς ἰχθύες, ἀλογώτατοι μὲν καὶ ἄφωνοι παντελῶς.

1. ἀκολουθεῖ ante τοῖς πλ. tr. D. 3. ἀνάκλησιν Edd. 4. βουλεύεσθαι D. βούλεσθαι B. προσβαλέσθαι iid. 5. τὸν ἴσον ἰ. τρόπον D. Edd. τὸ ἴσον ἰχθύσι B. καὶ assumptum ex D. κατανέμεσθαι τοὺς ἀσθ. inverso ordine D. 6. καταῤῥοφᾶν] καταῤῥοφεῖν iid. 7. καὶ τραχεῖαν assumptum ex D. 8. ἐπιτηδ. ζ. inv. ord. D. χειαῖς B.D. χεῖ* Edd. 9. ἃ διὰ—πικρίας] διὰ πολλὴν ἀγρ. ἅπερ D. 12. ποιοῦνται τὴν νομὴν D. 14. ἀπρ. τοῖς ἄ. inv. ordine D. 17. φωνὴν post προφ. tr. D. 18. πονηρῶν om. D. 19. φόβον post ἀποσ. tr. D. 20. φαυλότατοι Edd. 21. εἰς ἅπαν assumptum ex B.D. 23. κατεδηδόκειμεν D. 23–26. οὐ—παντελῶς om. D. 25. ἁπάντων Edd.

οὐ γὰρ ἦν ἐν ἡμῖν εὐσεβείας λόγος, οὐ φωνὴ δοξολογίας τῆς εἰς Θεὸν, ἀλληλοκτονοῦντες δὲ μᾶλλον καὶ ζωὴν ἔχοντες τὴν ἀλογωτάτην, ἰχθύσιν ἐν ἴσῳ διετελοῦμεν ἐν κόσμῳ, d
πικρός τε ἦν οὕτως ἐν ἑκάστῳ νοῦς, ὡς ἤδη δοκεῖν ἐκτεθηριῶσθαι παντελῶς, καὶ τοῖς ἰοβόλοις ὅσον ἧκεν εἰς θυμοὺς καὶ πικρίας ἢ λοιπὸν παρισῶσθαι, ἢ καὶ ἔτι τὰ ἐκείνων ἐπείγεσθαι νικᾶν.

Συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε, καὶ εἵλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφι- 15
βλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ· ἕνεκεν 16
τούτου εὐφρανθήσεται καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ· ἕνεκεν
τούτου θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ e
αὐτοῦ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανε μερίδα αὐτοῦ καὶ τὰ βρώματα
αὐτοῦ ἐκλεκτά· διὰ τοῦτο ἀμφιβαλεῖ τὸ ἀμφίβληστρον αὐτοῦ, 17
καὶ διὰ παντὸς ἀποκτένειν ἔθνη οὐ φείσεται.

Ἰχθῦς ὀνομάσας ἐμφιλοχωρεῖ ἔτι τῇ τροπῇ, καὶ ὡς περί τινος τῶν θαλασσουργῶν, ἤγουν τῶν ἁλιέων ποιεῖται τοὺς λόγους. ἰχθυοθῆραι μὲν γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων κατὰ πολλοὺς ἅπτονται τρόπους. ἢ γὰρ ἀγκίστροις ἁρπάζουσι τοὺς ἰχθῦς, καὶ σκαίροντας ἐκ κυμάτων ἀνιμῶνται ταῖς ὁρ- a 531 A.
μιαῖς, ἢ σαγήναις περιφράττοντες ἕλκουσι κατὰ πληθὺν, ἤγουν ἑτέροις τισὶ καταπυκάζουσι λίνοις. ἐπὰν δὲ δὴ πράττωσι δεξιῶς, πολλῶν συναγηγερμένων, χαίρουσι τῇ τέχνῃ, καὶ τοῖς λίνοις μονονουχὶ καταθύουσιν, ὡς λιπαρωτάτην

1. ἐν assumptum ex B.D. 3. τὴν assumptum ex D. ἐν ἴσῳ ἰχθύσι inv. ordine D. 4. δὲ pro τε D. ἐντεθηριῶσθαι D. 6. παρισοῦσθαι λοιπὸν D. καὶ alt. assumptum ex B.D. ἔτι post ἐκ. tr. D. 8. ἕλκυσεν Edd. 10. καὶ χαρήσεται om. D. (153.) 11. τῇ σαγήνῃ et τῷ ἀμφιβλ. inter se transponunt D. (Alex. cf. XII.) sed cf. infra. 13. διὰ] + τοι D. 14. ἀποκτένειν B. (22. al.) ἀποκτενεῖ D. (42, 49 ex corr., 62, 86, 147.) [ἀποκτέννειν Vat.] ἀποκτείνειν Edd. (95, 153, 185.) 15. ἔτι assumptum ex D. 16. ἢ Edd. τῶν om. D. 17. ἰχθυοθῆρες D. μὲν om. D. 20. περιφρίττοντες Edd. 21. καταπυκάζουσι D. κατασκευάζουσι Edd. Neutrum habet B. ἐπὰν δὲ B.D. ἐπειδὰν δὲ Edd. δὴ assumptum ex B. 23. τοῖς λίνοις post καταθ. tr. D.

αὐτοῖς μερίδα προεξενηκόσι. τοιοῦτόν τι πεπρᾶχθαι φησιν ὁ Προφήτης παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ὃς οἷον ἀγκίστρῳ τε καὶ σαγήναις καὶ μέντοι καὶ ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ τόν τε b Ἰσραὴλ αὐτὸν, καὶ ἕτερα δὲ σὺν αὐτῷ περιβαλὼν ἔθνη συνεκόμισεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὡσπερεὶ θοίνην τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς παραθεὶς, ἐντρυφᾶν ἐκέλευσε, καὶ τῶν ἅπαξ ᾑρηκότων τοὺς ἁλόντας γενέσθαι κλῆρον καὶ μερίδα λιπαρωτάτην. ταύτῃτοί φησι τάχα που καὶ θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ, τουτέστι ταῖς ἰδίαις δυνάμεσι, δι' ὧν τὰ ἔθνη ἐσαγήνευσε, καὶ προσέτι τὸν Ἰσραὴλ, ἀνάψει τὰ χαριστήρια. ἐπειδὴ δὲ λίαν αὐτῷ τὸ χρῆμα ἐκβέβηκεν ἐπιτευκτικῶς, οὐκ ἂν ἀπόσχοιτό φησιν ἀποκτενων c ἔθνη, καὶ φυλὰς ἁρπάζων, καὶ χώρας ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ φειδοῦς οὐδένα παντελῶς ἀξιῶν;

Πέπραχε δὲ τοῦτο καὶ κατὰ παντὸς μὲν ἀνθρώπων γένους ὁ σατανᾶς, ἰδικῶς δὲ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ. ἐνὶ μὲν γὰρ ὥσπερ λίνῳ καὶ σαγήνῃ μιᾷ, τῇ τῆς ἁμαρτίας φημὶ, περιβέβληκεν ἅπαντας· τῆς γεμὴν εἰς Χριστὸν ἕνεκα δυσσεβείας, καὶ ἰδικῶς τὸν Ἰσραήλ. τὰ γὰρ βρώματα αὐτοῦ φησὶν ἐκλεκτά. ἀπόλεκτοι δὲ καὶ κατὰ τὸν βίον παρὰ τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἰουδαῖοι. (Deut. xxxii. 8, 9.) "Ὅτε γὰρ, φησὶ, διεμέριζεν ὁ Ὕψιστος ἔθνη, ὡς d " διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδὰμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν " ἀγγέλων Θεοῦ, καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ " Ἰακὼβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραήλ." ἐξειλεγμένος οὖν ἄρα παρὰ τοὺς ἄλλους ὁ Ἰσραὴλ, ὡς καὶ ἐν τέκνοις πρωτότοκος, ὡς ἐκ ῥίζης ἁγίας, τῆς τῶν πατέρων

1. προυξενηκόσι D. πεπρ. φ. ὁ πρ. hoc ordine D. πεπρ. post προφ. tr. Edd. 3. σαγήνῃ D. αὐτοῦ assumptum ex D. 4. περιβαλὼν D. περιλαβὼν B. παραβαλὼν Edd. 5. ὥσπερ εἰς D. 6. παραθεὶς] τεθεὶς Edd. 8. καὶ om. D. 9. τουτέστι assumptum ex B.D. 10. σεσαγήνευκε τὰ ἔθνη D. 11. ἀνάψας τὴν [τὸ Migne.] χαριστήριον Edd. ἐπεὶ δὲ D. ἐκβ. τὸ χρ. inv. ord. D. 12. ἀποκτένων B.D. ἀποκτείνων (ut supra) Edd. 13. ὑφ' ἑαυτοῦ iid. 16. δὲ] + καὶ iid. invito D. 17. μιᾷ σαγήνῃ inv. ord. D. 18. δυσσ. ἕνεκα inv. ord. D. 20. ἀπόλεκτοι D. ἀπόδ. Edd. καὶ om. D. 22. Ἀδὰμ] Εδὼμ Edd. 23. αὐτοῦ B. αὐτῷ Edd. λαὸς αὐτοῦ Ἰακὼβ om. D. 25. καὶ om. B. πρωτότ. ἐν τ. inverso ordine D.

φημὶ, καὶ ὡς νόμον ἔχων τὸν παιδαγωγὸν, καὶ κεκλημένος εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ φύσει καὶ ἑνὸς καὶ ἀληθῶς ὄντος Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων εὐκλείας ὁμοῦ καὶ χάριτος, ἥλω καὶ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ. καὶ οἱ μὲν ὅτι πεπλάνηνται, μερὶς γεγόνασι διαβολική· οἱ δὲ ὅτι τὸν φύσει Θεὸν ἐγνωκότες, τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα κατὰ φύσιν Υἱὸν, καὶ ἐν ἀνθρωπείᾳ γεγονότα μορφῇ καὶ ἐν σχήματι τῷ καθ' ἡμᾶς ἀπεκτόνασιν ἀνοσίως, ἐνδέδενται ταῖς σαγήναις αὐτοῦ· καὶ σκοπὸς ἐκείνῳ πάντας ἄρδην ἀπολέσαι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ φείσασθαι μηδενός.

Gal. iii. 24. — c

a 532 A.

Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ, καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου. Κεφ. β.

Προφητικὸν μὲν ἡμῖν ἐν τούτοις ἐξηγεῖται μυστήριον· ἔθος γὰρ τοῖς ἁγίοις, εἰ ἀναμανθάνειν βούλοιντο τὰ παρὰ Θεοῦ, καὶ τὰς τῶν ἐσομένων εἰσδέχεσθαι γνώσεις, εἰς νοῦν καὶ καρδίαν ἐνηχοῦντος αὐτοῦ, περισπασμῶν καὶ φροντίδων καὶ μερίμνης ἁπάσης βιωτικῆς ἀπωτάτω ποιεῖσθαι τὸν νοῦν, σχολαῖον δὲ οὕτω καὶ ἠρεμαῖον ἔχοντας καὶ τετηρηκότας, καθάπερ εἴς τινα κολωνὸν καὶ περιωπὴν καὶ πέτραν ἀναθρώσκειν τότε πρὸς θεωρίαν ὧν ἂν ἕλοιτο διατρανοῦν αὐτοῖς ὁ τῶν γνώσεων Κύριος. τὸ γάρτοι τῆς διανοίας χθαμαλόν τε καὶ καταβεβλημένον ἀπηχθημένον αὐτῷ, ζητεῖ δὲ καρδίας ὑψοῦ πέτασθαι δυναμένας, καὶ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων καὶ προσκαίρων ἐπιθυμιῶν ἠρμένας. γέγραπται γὰρ "Ὅτι τοῦ Θεοῦ

b — 1 Reg. ii. 3. — c — Ps. xlvi. 10.

1. νόμον ἔχ. τ. π. καὶ] νόμῳ τῷ παλαίῳ D. 2. ἐπίγνωσιν] εἴδησιν D. τοῦ καὶ φύσει καὶ D. ἀληθοῦς D. 3. ὁμοῦ D. τε Edd. 6. ἀνθρώπου D. 8. ἐνδέδονται Edd. 9. τοὺς assumptum ex B.D. τῆς om. D. Haec καὶ φείσασθαι μηδενός accesserunt ex B.D. 11. καὶ ἐπιβήσωμ. (sic) ἐπὶ π. post ἐν ἐμοὶ tr. D. 14. προφητικῶς B. invitis D.b. μὲν om. D.b. ἐξηγεῖται μυστήριον D. τὸ μ. ἐξηγ. Edd. 15. ἕλοιντο b. παρὰ] + τοῦ b. 18. βιωτικῆς] κοσμικῆς D. favente quoque b. ἀνωτάτω b. 19. ἠρεμαίως B. ἔχοντας καὶ τετηρηκότας D. ἔχοντα καὶ τετηρηκότα Edd. 22. γνώσεων] ὅλων D. 25. ἠρμένας B.D. ὑπερηρμένας Edd.

“οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν.” καὶ πάλιν
Hiob v. 7. “Νεοττοὶ δὲ γυπὸς τὰ ὑψηλὰ πέτανται.” ἐθῶν γὰρ τῶν
ἐπιγείων καὶ πραγμάτων τῶν γεωδεστέρων ἀπῴκισται πολὺ
τῶν ἁγίων ὁ νοῦς. στήσομαι δὴ οὖν ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου,
φησὶν, τουτέστι τὴν ἐντριβῆ καὶ συνήθη νῆψιν ἐμαυτῷ ποιή-
σομαι πάλιν, καθαριῶ τὸν νοῦν, ἀπαλλάξω φροντίδος κοσ-
μικῆς, ἀναπτήσομαι δὲ ὥσπερ εἰς πέτραν, τουτέστιν εἰς
d ἑδραιοτάτην τινὰ καὶ οἷον ὑψοῦ κειμένην ἐννοιῶν ἀσφάλειαν·
ἐκεῖ γεγονὼς, καθάπερ ἐξ ἀκρωρείας κατασκέψομαι νοητῶς,
οἵπερ ἂν πρὸς μὲ γένοιντο λόγοι παρὰ Θεοῦ, καὶ τί ἂν
μέλλοιμι λέγειν αὐτὸς, εἰ ἐλεγχειν βούλοιτο Θεὸς, ὡς οὐκ
Supra i. 13. ἀσφαλῶς εἰρηκότα τό “Εἰς τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦν-
“τας; παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον;

e 2 Καὶ ἀπεκρίθη Κύριος πρὸς μὲ καὶ εἶπε Γράψον ὅρασιν σαφῶς εἰς
3 πυξίον, ὅπως διώκῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτά. διότι ἔτι ὅρασις εἰς
καιρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας καὶ οὐκ εἰς κενόν.

Γραφῇ κελεύει παραδοῦναι τὴν ὅρασιν, ἤτοι τῶν ἐσομένων τὴν ἀποκάλυψιν· ἀξιάκουστον γὰρ τὸ χρῆμά ἐστι, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα τεθαυμασμένων· φιλεῖ δέ πως ἀεὶ τῶν γραμ-

2. γυπὸς] ἀετῶν D. (55. al.) τὰ om. D. πέτανται B. (110. al.) de Ad. 28 a. (Cod. unus) 223 a. πέτονται D. Edd. ἐθῶν D. ἄνω Edd. 5. φησὶν ante ἐπὶ tr. Edd. invitis D.b. τὴν assumptum ex D.b. ἐν τριβῇ Edd. συνήθη B. συνήθως b. συνη^θ D. συνηθείᾳ Edd. νῆψιν post ἐμ. tr. D.b. 8. ἑδραιοτάτην B.b. ἑδραιότητά D. Edd. 9. νοητῶς om. D. 10. ὁποῖοί περ D. habet νοητῶς οἵπερ b. παρὰ Θεοῦ λόγοι inverso ordine D.b. τίνα pro τί D. inv. b. 14. Κύριος πρὸς μὲ B.D. (Alex. XII.) πρὸς μὲ Κύριος Edd. (Vat. א) ὅρασιν] + καὶ D. Edd. καὶ om. B. F. (22. al.) ἐπὶ B. D. (Alex. XII.) εἰς Edd. (Vat. א) 15. πυξίου B. ὁ om. D. 16. καιρὸν] + μακρὸν B. (22. al.) 17. παραδ. κελ. inv. ord. D. 18. ἀξιακουστὸν—ἡ προάγγελσις om. D. pro quibus haec dat: μὴ μόνοις φησὶ τοῖς νῦν περὶ τούτων ἐνδοιάζουσι προσενέγκοις λόγον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐσύστερον (= εἰς ὕστ.) ἐσομένοις, ἀνάγραπτον τὴν περὶ τούτων μνήμην παράπεμψον· μᾶλλον δὲ ἐκείνοις, ἢ τούτοις ἁρμόζει τὰ ῥηθησόμενα· μετὰ συχνὸν γὰρ χρόνον δέξεται πέρας ἡ προφητεία. εἶτα παραινεῖ τὸ τέλος προσμένειν, καὶ μὴ ἐνδοιάζειν διὰ τὸν ἐν μέσῳ δαπανώμενον χρόνον· (e Theodorito ad loc.) ἡ μὲν γὰρ ὅρασις (93. 7.) D. 19. τῶν γραμμάτων ἡρμένων] τοῖς γράμμασιν ἡρμένον Edd.

μάτων ἡρμένων πρὸς τὸ ἐξαίρετον μακραῖς καὶ ἀτελευτήτοις μνήμαις τιμᾶσθαι. γράφε δὴ οὖν, ὦ Προφῆτα, φησὶ, τὴν u 533 A. *ὅρασιν, ὡς ἂν οἱ κατὰ καιροὺς εἰδεῖεν τὰ προηγγελμένα, καὶ τοῖς σοῖς περιτυγχάνοντες λόγοις διώκωσιν αὐτὰ, τουτέστιν ἐπιθυμῶσι νοεῖν τῶν ἐν αὐτοῖς τὴν δύναμιν, οὕτω τε πιστεύσειαν, ὅτι καὶ ἔσται που πάντως ἀληθὴς ἡ προάγγελσις. ἡ μὲν γὰρ ὅρασις εἰς καιροὺς, τουτέστιν εἰς ἀνάβλησιν καὶ ἀνοκωχὴν, καὶ βραχὺς μεταξὺ διϊππεύσει χρόνος. ἐκτελευτήσει γεμὴν εἰς ἀλήθειαν καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, καὶ οὐκ εἰς κενόν· ψευδοεπήσει γὰρ οὐδαμῶς ἡ ἀλήθεια· κενὸν δὲ καὶ μάταιον οὐκ ἂν γένοιτό τι τῶν παρ' αὐτῆς λελα-* b *λημένων.*

Ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτὸν, ὅτι ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ. ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ· 4
ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Οὐδένα σαφῶς ὀνομάσας, ὑπόμεινόν φησιν αὐτὸν, τουτέστι προσδόκα καὶ μέλλοντα, καὶ μὴ σκάζουσαν ἐπ' αὐτῷ δέχου τὴν ἐλπίδα, βεβαίαν δὲ μᾶλλον καὶ ἐρηρεισμένην, κἂν εἰ γένοιτό c *τις μεταξὺ χρόνου παράτασις. ἔοικε τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐνηχῆσαι μὲν τῷ Προφήτῃ κατὰ τὸν νοῦν καὶ ἀποκαλύψαι μυστικῶς, ὡς ἥξει δὴ πάντως ὁ προηγγελμένος· προστάξαι γεμὴν ὑπομένειν αὐτὸν, διά τοι τὸν μεταξὺ τῆς μελλήσεως χρόνον, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. εἰ γὰρ δὴ γένοιτό τις ὑποστολή τε καὶ ὄκνος τοῦ πεπιστευκότος, οὐκ ἂν εὐδοκήσαιμι,*

2. Προφῆτα] *προφήτης* Edd. *φησὶ* om. B. 8. *ἀνοκωχὴν*] Sic correxi. *ἀνακωχὴν* B.D. *ἀνοχὴν* (*ἀναχὴν* Pont.) Edd. *καὶ βρ. μ. διϊππ. χρ.* om. D. *ἐκτελέσει* Edd. 9. *δὲ* pro *γεμὴν* D. Haec *καὶ οὐκ εἰς μακρὰν* assumpta ex D. 11. *καὶ* om. D. *παρ' αὐτοῖς* (sic) Edd. *λελαλημένων* B. *λεγομένων* D. *λαλουμένων* Edd. 13. *ὁ* assumptum ex B.D. (95, 130, 185, 311.) in Es. 134 b. *οὐ χρονιεῖ* D. (42.) S. Cyr. l. c. 14. *καὶ ἐὰν* pro *ἐὰν* B. 17. *δέχου* D. Edd. *ἔχε* B. 18. *τις γένοιτο* et *παράτ. χρόνου* inverso ordine D. 23. *καθάπερ*] *ὡς* D.

φησὶν, ἐν αὐτῷ, τοῖς τῆς ψυχῆς ἐγκλήμασιν ἐνισχημένον
ὁρῶν, οὐδ᾽ ἂν γενοίμην τῷ τοιῷδε συγγνώμων· καταλογιοῦ-
d μαι δὲ μᾶλλον ἄπιστον καὶ ἀπηχθημένον. ἕψεται δὲ πάντως
τῷ τὴν ἀλήθειαν τοῖς ἐμοῖς ἐπιμαρτυροῦντι λόγοις, τὸ καὶ
ἐν μεθέξει ζωῆς γενέσθαι, καὶ τοῦτο γέρας τοῖς τιμῶσι Θεὸν,
καὶ καλὸν εὐνοίας ὀψώνιον. ὅσον μὲν οὖν ἧκεν εἴς γε τὸν
τῆς ἱστορίας λόγον, Κῦρος ἦν ὁ Καμβύσου, περὶ οὗ φησὶν
ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτόν. εἷλε γὰρ εἷλε τὴν Βαβυλῶνα,
συγκαταδῃώσας αὐτῇ καὶ τὰς ἑτέρας πόλεις.

Ὅσον δὲ αὖ πρὸς λόγους τοὺς μυστικοὺς καὶ εἰς ἀφήγη-
e σιν τὴν πνευματικὴν, φαίην ἂν ὅτι περὶ τοῦ πάντων Σωτῆ-
ρος Χριστοῦ νοοῖτ᾽ ἂν εἰκότως τῶν προκειμένων ἡ δύναμις.
Apoc. i. 8. αὐτὸς γάρ ἐστιν "ὁ ὢν, ὁ ἦν, ὁ ἐρχόμενος," καὶ ὅτι μὲν
παρέσται κατὰ καιροὺς ὁ τῶν ἁγίων προφητῶν προαναπε-
φώνηκε λόγος. ὅτι δὲ ἀφιγμένος ἀνατρέψειν ἔμελλε τοῦ
διαβόλου τὸ κράτος, καὶ τὴν ἀνοσίαν καὶ βέβηλον τῶν δαι-
μονίων πληθὺν τῆς καθ᾽ ἡμῶν ἐξελάσαι πλεονεξίας, προ-
534 A. a κεχρησμῴδηκε μὲν ἐναργῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, αὐτὴ δὲ
λοιπὸν τῶν πεπραγμένων ἡ ἔκβασις αὐτόμαρτυς εἰσβή-
Supra ii. 3. σεται, πλὴν "εἰς καιρὸν" ἡ προάγγελσις. ἐν γὰρ ἡμέραις
ἐσχάταις τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπέλαμψεν ὁ Μονογενὴς,
καὶ ὁ μὲν ὑποστειλάμενος, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν ἀβου-
λότατα παρωσάμενος, προσκέκρουκε τῷ Θεῷ καὶ τῶν οὐ-
ρανίων ἄγευστος ἀπέμεινεν ἀγαθῶν, ἔξω τε τῆς ἱερᾶς τῶν
b ἁγίων πληθύος ἀπεληλαμένος γέγονε, κατὰ τὸν τοῦ προφή-
Hier. xvii. 6. του λόγον "ὡς ἡ ἀγρία μυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ οὐκ ὄψεται

1. ἐπ᾽ pro ἐν D. 1–8. τοῖς—ὑπόμεινον αὐτόν] ὁ μὲν γὰρ περὶ τὰς ὑπ᾽ ἐμοῦ γινομένας προῤῥήσεις ἀμφιβόλῳ χρώμενος γνώμῃ, τῆς ἐμῆς κηδεμονίας ἀνάξιος· ὁ δὲ τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις πιστεύων καὶ τῇ πίστει πρόσφορον μετερχόμενος βίον, τὸν τῆς ζωῆς τρυγήσει καρπόν. ταῦτα τοίνυν ἐπιστάμενος σαφῶς, δέξαι τὰ περὶ τοῦ Βαβυλωνίου σοι προδηλούμενα (e Theod. ad loc.) καὶ ὑστερίζοντα αὐτὸν ὑπόμεινον· εἷλε γὰρ τὴν (8.) D. 6. ἥκει Edd. γε om. B. 9. ἑτέρας] λοιπὰς D. 11. τὴν om. D. 12. νοοῖτ᾽ ἂν—ἡ δύναμις] δεῖ νοεῖν—τὴν δύναμιν D. inv. b. 13. ὁ ἦν ὁ ἐρχόμενος D.b. καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχ. Edd. 15. ἀνατρέψειν D. ἀναστρέψειν Edd. 16. δαιμόνων D. Edd. 19. μάρτυς Edd. 21. ἐπέλαμψεν D. ἐξέλ. iid.

22. ἀβουλότατα B. ἀβουλοτάτως (ἀβουλο[τατ] D.) D. Edd. 23. παραθέμενος D. παρωθούμενος Edd. 25. τοῦ προφήτου] προφητείας iid. 26. ἡ prius assumptum ex B.D. ἀγρία μυρίκη habet D.

“ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.” ὁ δὲ κρείττων ὄκνου καὶ ὑποστολῆς, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην καὶ πίστιν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν εἰσοικισάμενος, ἀντέκτισιν ἔχει τῆς τοιᾶσδε γνώμης, καὶ γέρας ἐξαίρετον τὴν ἀμήρυτον ζωὴν, καὶ τὴν τῶν πλημμελημάτων ἀπόθεσιν, καὶ τὸν διὰ Πνεύματος ἁγιασμόν. δεδικαιώμεθα γὰρ “οὐκ ἐξ ἔργων νόμου,” κατὰ τὸ γεγραμμένον, διὰ πίστεως δὲ μᾶλλον τῆς εἰς Χριστόν. καὶ “Ὁ μὲν νόμος “ὀργὴν κατεργάζεται,” καλεῖ γὰρ εἰς δίκας τοὺς παραβαί- c νοντας, ἐξίστησι δὲ τὴν ὀργὴν ἡ χάρις, λύουσα τὰ ἐγκλήματα.

Gal. iii. 16.
Rom. iv. 15.

Ὁ δὲ κατοιόμενος καὶ καταφρονητὴς, ἀνὴρ ἀλαζὼν οὐθὲν οὐ μὴ 5
περάνῃ.

Προκαταμηνύσας ὅτι παρέσται κατὰ καιροὺς ὁ προκατηγγελμένος, καταλύσων τὰ σκυθρωπὰ καὶ ταλαιπωρίας ἁπάσης ἀπαλλάσσων τοὺς συντετριμμένους, διαμέμνηται λοιπὸν τοῦ πεπορθηκότος, καὶ πᾶν εἶδος ἀπανθρωπίας καὶ ὠμότητος θηριοπρεποῦς εἰς αὐτοὺς ἅπαντας ἐκπεπληρωκότος. σημαίνεται δὲ διὰ τούτων ἱστορικῶς μὲν ὁ βέβηλος καὶ θεομάχος d Ναβουχοδονόσορ, νοητῶς δὲ πάλιν ὁ σατανᾶς. κατοιόμενον δὲ καὶ καταφρονητὴν καὶ ἀλαζόνα καλεῖ, καὶ σφόδρα εἰκότως. ἔχει γὰρ ὧδε τῇ φύσει, κἂν εἰ ἐπ' αὐτοῦ νοοῖτο τοῦ σατανᾶ τῶν λόγων ἡ δύναμις, κἂν εἴτε τις λέγοι τὸν ἄνδρα τὸν Βαβυλώνιον. κατοιόμενον δέ φησι τὸν περὶ αὐτὸν ἢ ληματίαν ἢ βλάκα, καταφρονητὴν δὲ πάλιν καὶ ἀλαζόνα ὡς ἐκ πολλῆς ἄγαν ὀφρύος καὶ διακένου φυσήματος οὐδ' ὅσον εἰπεῖν εἰς e νοῦν ἔχειν ἐθέλοντα τὴν ἀσύγκριτον ὑπεροχὴν τοῦ πάντα

8. κατεργ. ὀργὴν D. 11. οὐθὲν οὐ μὴ B. (22. al.) οὐδὲν οὐ μὴ D. οὐδὲν μὴ Edd. 12. περανεῖ D. (68, 70, 97, 228.) 13. ὅτι] ὡς D. inv. b. πάρεσται κατὰ κ. ὁ προκατηγγελμένος D. b. ὁ προηγγελμένος κατὰ κ. πάρεσται Edd. 14. λύων B. 15. ἀπαλλάσσων B. διαμέμνηται λοιπὸν hoc ordine D.b. 16. ἀπανθρωπίας] θηριωδίας D. 17. εἰς αὐτοὺς ἅπαντας D. εἰσάπαν Edd. 20. καὶ ἀλάζ. καὶ καταφρ. inv. ordine b. δὲ pro καὶ ult. D. 21. οὕτω b. αὐτοῦ B.D. b. αὐτῷ Edd. 22. τὸν Βαβ. ἄνδρα D. 23. φησι τὸν περὶ αὐτὸν ἢ ληματίαν [λημματίαν D.b.] ἢ βλάκα D.b. Edd. φησιν ὡς πάσης οἰήσεως μεμεστωμένον B. 24. καὶ ἀλαζόνα πάλιν inv. ord. D.b. 25. ἄγαν] + τῆς D. εἰ (sic) Edd.

*ἰσχύοντος Θεοῦ. ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδὲν οὐ μὴ περάνῃ φησίν· οὐ
γὰρ πάντως αὐτῷ κατὰ νοῦν ἐκβήσεται τῶν πραγμάτων τὸ
πέρας, οὐ μέχρι παντὸς ἐντρυφήσει καὶ κατευρυνθήσεται καὶ
ἐν εὐκλείαις ἔσται λαμπραῖς. καὶ ἔστιν ἀληθὲς, ὅπερ ἔφη*
Ps. xxxvi. 35, 36. *ψάλλων καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ "Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερ-
"υψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου,
"καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ*
535 A. a *"οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ." ἕρπει γὰρ πάντως πρὸς
ταπείνωσιν ἡ ὑπεροψία· φρόνημα δὲ τὸ μεμετρημένον ταῖς
ἀνωτάτω στεφανοῦται τιμαῖς. πιστοῦται δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς*
S. Jac. i. 9, 10. *τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητὴς, γεγραφώς τε καὶ λέγων "Καυχάσθω
"δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος
"ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύ-
"σεται."*

Ὃς ἐπλάτυνε καθὼς ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς θάνα-
b τος οὐκ ἐμπιπλάμενος, καὶ ἐπισυνάξει πρὸς αὐτον πάντα τὰ
ἔθνη, καὶ εἰσδέξεται πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς λαούς.

*Συνᾴδει τῷ Προφήτῃ Θεὸς, καὶ δέδειχεν ἀληθεύοντα, τοῖς
παρ' ἑαυτοῦ λόγοις ἐπισφραγίζων εἰς ἀλήθειαν τά τε τοῦ
διαβόλου καὶ τὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐγκλήματα. ὁ μὲν*
Supra i. 15. *γὰρ Προφήτης ἔφασκε "Συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε,
"καὶ εἵλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν
"ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ·" ὁ δέ γε τῶν ὅλων Θεὸς ἐπὶ τὸ*

1. *δὲ* D. b. *δὴ* B. Edd. *οὐ μὴ* assumpta ex B.D. desunt in b. *περανεῖ* D (ut supra). b. 2. *πάντων* b. 4–14. *καὶ ἔστιν—παρελεύσεται*] *καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ δανιὴλ μαθησόμεθα, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Κῦρον ἐπιστρατεῦσαι ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας, μελαγχολήσας, καὶ ὡς δαιμονῶν τὰς ἐρημίας περιήρχετο.* (e Theophyl. ad loc.) B. 4. *ἔφην* D. 7. *ἐζήτησα* D. *ἐζήτουν* Edd. 8. *εἰς* D. 10. *ἀνωτάτω* D. *ἀνωτάταις* Edd. *πρὸς τοῦτο ἡμᾶς* D. *πρὸς τούτῳ* Edd. 11. *τε* om. D. 12. *ὁ* primum om. D. 13. *ὅτι ὡς ἄ.* D. *ὡς ἄ. γὰρ* Edd. 15. *ὁ* assumptum ex D. (Alex.) *αὐτὸς* B. (22. al.) *οὗτος* D. Edd. 16. *πρὸς αὐτὸν* [*αὐτὸν* B.] B.D. (Alex. XII.) *ἐπ' αὐτὸν* Edd. (Vat. א) 17. *αὐτὸν* B. *τοὺς* om. D. 19. *ἐπισφραγίζων* B. *κατασφρ.* D. Edd. 22. *καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ*] *καὶ τὰ ἑξῆς* Edd.

ἔτι μεῖζον καὶ ἀληθέστερον ἀναφέρων τὰς αἰτίας, ᾅδῃ παρεικάζει καὶ θανάτῳ λοιπόν. χρῆμα γὰρ ἀκόρεστον θανατός τε c καὶ ᾅδης. ἀληθὲς δὲ ὅτι κατά γε τὸ τῷ Βαβυλωνίῳ δοκοῦν, πάντα ἂν ἐπ' αὐτῷ συνήχθη τὰ ἔθνη. καὶ νοοῖτ' ἂν εἰκότως Περσικῆς φιλοτιμίας ἐγκλήματα τὰ τοιάδε τῶν κακῶν. μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ ὑπ' οὐρανὸν, καὶ οὐκ ἂν ἀρκέσειαν εἰς τὸ δουλεύειν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων γένη.

Ἀλοίη δ' ἂν καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἁμαρτίας εὑρετὴς, τουτέστιν ὁ σατανᾶς, πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑφ' ἑαυτῷ τὴν γῆν ποιεῖσθαι σπουδάζων, καὶ οἷον ᾅδης καταῤῥοφῶν τοὺς ταῖς παρ' d αὐτοῦ δυστροπίαις ἀπολλυμένους. ἔφη δέ που καὶ αὐτὸς, ὅτι "Τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρί μου ὡς Es. x. 14. "νοσσιὰν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς "διαφεύξεταί με ἢ ἀντείπῃ μοι." ἄπληστον γὰρ καὶ ἀτίθασον τὸ θηρίον καὶ ἀλαζονείας μεστὸν, μιαρὸν ἀληθῶς καὶ μισάνθρωπον.

Οὐχὶ ταῦτα πάντα παραβολὴν κατ' αὐτοῦ λήψονται καὶ πρόβλημα 6
εἰς διήγησιν αὐτοῦ; καὶ ἐροῦσιν Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, ἕως τίνος; καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ e στιβαρῶς.

Ὅτι μήτε ἀκράδαντον αὐτῷ τὸ κρατεῖν, μήτε μὴν τὸ δεῖν ἐντρυφᾶν ἐπὶ πληθύϊ τῶν συναγηγερμένων, ἀπολισθήσει δὲ πάντως ἀρχῆς τε καὶ δόξης, καὶ ᾠδὴ δὲ πολλοῖς ἔσται πεσὼν δὴ, καταμεμήνυκεν ἐναργῶς. λήψεσθαι γὰρ ἔφη παραβολὴν

1. παρεικάζει καὶ θανάτῳ hoc ordine D. 4. ἐπ' αὐτῷ D.b. ὑπ' αὐτῷ Edd. συνήχθη [συνήχθησαν D.] τὰ ἔθνη hoc ordine D.b. 5. τοιαῦτα D. 6. ἀρκέσειεν Edd. πρὸς D. 7. τῶν assumptum ex B.D. 8. ὁ— τουτέστιν et ὡς ἔπος εἰπεῖν om. D. 9. ὑφ' ἑαυτὸν D. 10. παρ' αὐτοῦ B. παρ' αὐτῷ Edd. τοῖς ἔργοις αὐτοῦ pro ταῖς π. αὐ. δυστρ. D. 11. καὶ αὐτός που inv. ord. D. 12. μου om. D. (Vat.) 14. καὶ pro ἢ D. 15. ἀληθῶς post μισάνθρ. tr. D. 17. παραβολὴν κατ' αὐτοῦ B.D. (Alex. XII.) κατ' αὐτοῦ παραβολὴν Edd. (Vat.) 22. ἐπὶ] + τῇ D. συνεγηγερμένων Edd. 23. δὲ et δὴ assumpta ex D.

ἐν αὐτῷ οἷον πρόβλημα καὶ δημώδη λόγον καὶ ἐν γλώτταις
536 A. a πολλῶν. καὶ τίς δὴ οὗτός ἐστιν; Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ
οὐκ ὄντα αὐτοῦ καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς, τουτέστι φορτικωτέραν ἀεὶ καθιστὰς ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἐφ' οἷς ἠσέβησε δίκην, ἀπολέσας ἔθνη καὶ χώρας ὅλας συνενεγκὼν, καὶ τοῖς κατ' οὐδὲν αὐτῷ προσήκουσιν ἐπιθρώσκων ἀεὶ, καὶ τοῖς ἰδίοις σκήπτροις ὡς ἐξ ἀνάγκης ὑποτιθεὶς, καὶ ἀναριθμήτους ἔχων τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς. ἐπιπεφώνηκε δὲ διὰ μέσου τό ἕως τίνος; ἀκόρεστον ὄντα δεικνὺς εἰς πλεονεξίαν,
b ἀχάλινον εἰς ὠμότητα, καὶ τὸ τῆς ἀδικίας μὴ μισοῦντα πέρας.
ἄπληστοι μὲν οὖν οἱ Βαβυλωνίων τύραννοι καὶ δεινοὶ πρὸς ὠμότητα καὶ τὰ πάντων αἴσχιστα τολμᾶν εἰωθότες.

Τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ σατανᾶς, συλλέγων ἀεὶ τὰ μὴ ἑαυτοῦ, καὶ δυσαχθεστέραν ἑαυτῷ τὴν κόλασιν ἐπιτιθείς. εἴρηται δέ
Es. xiv. 19, 20. που καὶ πρὸς αὐτόν "Ὃν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρ-
"μένον οὐκ ἔσται καθαρόν· οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρὸς,
"διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας·
c "οὐ μὴ μείνῃς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον." ποίους γὰρ οὐκ ἀπολώλεκε λαούς; ἢ τίνων ἐθνῶν ἐφείσατο; τί δὲ τῶν ἄγαν ἀπηχεστάτων οὐκ ἂν ἁλοίη τετολμηκώς; ἕψεται δὴ οὖν αὐτῷ δικαίως τὸ οὐαὶ, καὶ γενήσεται παραβολὴ, τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ καθῃρημένης, καὶ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας ἐξῳκισμένης. καὶ τοῦτο πάλιν ὁ σοφὸς ἡμῖν Ἱερεμίας ὑπαινίτ-
Hier. xvii. 11. τεται λέγων περὶ αὐτοῦ "Ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ
"οὐκ ἔτεκε, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως, ἐν ἡμίσει
"ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων
d "αὐτοῦ ἔσται ἄφρων." πέπρακται δὲ τοῦτο ἱστορικῶς. εἷλε μὲν γὰρ τὴν Ἰουδαίαν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ μέντοι καὶ τὴν

4. ἀεὶ om. D. habet b. ἑαυτῷ καθ. inverso ordine (omittens ἐφ' prius) D. 7. ὡς assumptum ex D. 8. προσπεφώνηκε b. 10. μὴ accessit ex B. solo. 13. τοιοῦτος D.b. τοιοῦτο B. τοιοῦτον Edd. 14. τὴν κόλ. ἑαυτῷ inv. ord. D. ἐπιτιθεὶς B.D.b. ἐπιθεὶς Edd. ante Migne. 16. ἔστι D. (90. al.) 21. αὐτὸ D. καθ. αὐτοῦ τῆς ἀρχ. inv. ord. D. 24. ἐφώναξε Edd. 25. μετὰ κρίσιν B. (sol.) αὐτοῦ post κρίσεως transp. D. 27. ἱστορικῶς] + τὸ ἔσται Edd.

Σαμάρειαν, καὶ ἑτέρας δὲ σὺν αὐταῖς χώρας ἐξαναστήσας, ἀπεκόμισεν εἰς τὰ ἑαυτοῦ· Κύρου δὲ τῆς Βαβυλωνίων κατεστρατοπεδευκότος Πέρσας τε καὶ Μήδους, ἀπῴχοντο πάλιν οἱ συναγηγερμένοι, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποπτάντες οἴκαδε πάλιν ᾔεσαν οἱ τοῖς τῆς αἰχμαλωσίας ἐνειλημμένοι δεσμοῖς. ἀποπεφοιτήκασι δὲ καὶ τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ λατρείας e οἱ ἐξ ἐθνῶν, καὶ τὸν πάλαι φωνήσαντα καὶ πρὸς ἑαυτὸν κεκληκότα ἀφέντες ἔρημον προσδεδραμήκασι τῷ Χριστῷ. συνήγαγε γὰρ ἐκεῖνος τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, προσεδέξατο δὲ Χριστὸς τὰ ὄντα αὐτοῦ. Κύριος γάρ ἐστι τῶν ὅλων ὡς Θεός.

Ὅτι ἐξαίφνης ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν 7
οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς.

Ἀδοκήτως αὐτοῦ λέγει κατεξαναστήσεσθαι τοὺς οἷον a 537 A. δάκνοντάς τε καὶ κατεσθίοντας, καὶ ταῖς τοῦ πολέμου προσβολαῖς δαπανῶντας τὴν ὑπ' αὐτῷ ἰσχύν· ἦσαν δὲ οὗτοι Κῦρός που πάντως, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, οἱ μονονουχὶ καὶ ὕπνον ὀμμάτων ἀποτιναξάμενοι, καὶ καθάπερ ἐκ μέθης ἀνανήφοντες, μόλις τῶν ἀρχαίων ἔσονται κρείττους δειμάτων καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀράμενοι μάχην, καταδραμοῦνται γενικῶς. εἶτα πολυτρόπως ἐπιβουλεύοντες καταθλήσουσιν εὐκόλως, ἄγοντές τε καὶ φέροντες b τὰ Χαλδαίων πράγματα καὶ διαρπάζοντες τὴν Βαβυλωνίων.

Τοῦτο δὲ πεπονθότα καὶ αὐτὸν εὑρήσομεν τὸν ἀλιτήριον

1. αὐταῖς B. αὐτῷ D. αὐτῇ Edd. ἐξαναστ. χ. inverso ordine D. 2. τὰ D. τὴν Edd. τῆς assumptum ex B.D. 3. κατεστρατοπεδευκότος B. κατεστρατευκότος D. Edd. 6. ὑπὸ τῷ διαβόλῳ B.D. ἐπὶ τῷ διδασκάλῳ Edd. 8. αὐτὸν iid. κεκλ. πρὸς ἑαυτὸν inv. ordine D. 11. ὡς D. Edd. καὶ B. 12. ἐξαναστήσονται F. (22. al.) 14. κατεξανίστασθαι λέγει D. οἷον et τε assumpta ex D., καὶ κατεσθίοντας ex B.D. 16. ὑπ' αὐτῷ B. ὑπ' αὐτὸν D. ὑπ' αὐτοῦ Edd. ἰσχύν assumptum ex D. ἦσαν δὲ οὗτοι hoc ordine D. 17. πάντως assumptum ex B.D.b. 18. ἐκτιναξάμενοι b. 20. κρείττους δειμάτων hoc ordine D. ἀράμενοι B.b. αἰρόμενοι D. Edd. 23. καὶ om. D. 24. δὲ assumptum ex b.

σατανᾶν. συνεκόμισε μὲν γὰρ εἰς ἑαυτὸν πάντα τὰ ἔθνη, τὸ τῆς πολυθέου πλάνης ἁπλώσας λίνον, καὶ τοῖς βρόχοις τῆς ἁμαρτίας καταπυκάζων. πλὴν ἐξανέστησαν οἱ δάκνοντες αὐτὸν, τουτέστι, τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων οἱ κήρυκες, οἷον ὀδοῦσι σπαράσσοντες τὸ σῶμα αὐτοῦ, τοὺς τὰ αὐτοῦ δηλονότι φρονεῖν ᾑρημένους. (1 Cor. vi. 17.) ὥσπερ γάρ "Ὁ κολλώμενος c "τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν," οὕτως ὁ τῷ διαβόλῳ κολλώμενος, ἓν πρὸς αὐτόν ἐστι σῶμα. ἐκνήψουσι δὴ οὖν οἱ ἐπιβουλεύοντες αὐτῷ. συνέντες γὰρ ὅτι τέθειται λοιπὸν ὑπὸ πόδας ἁγίων, Χριστοῦ λέγοντος ἐναργῶς (S. Luc. x. 19.) "Ἰδοὺ δέδωκα "ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν "τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ," τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονοῦντας ἁρπάσουσι, καὶ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν μετακομιοῦσιν εὐκόλως, τίς ὁ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἐστι Θεὸς ἐκδιδάσκοντες, d καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον ἐξηγούμενοι, ὃς δὴ καὶ πρῶτος ὁρᾶται διηρπακὼς αὐτόν. ἔστιν οὖν ἀκοῦσαι λέγοντος (S. Matth. xii. 29.) "Ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ "ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον "δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν; καὶ τότε διαρπάσῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ." εὐθὺς δὲ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, διαρπάζειν ἤρξατο τὰ σκεύη αὐτοῦ. ἀφίκοντο γὰρ ἐξ ἀνατολῶν οἱ Μάγοι, (S. Matth. ii. 2.) "λέγοντες Ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; "εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν e "προσκυνῆσαι αὐτῷ." καὶ δὴ καὶ προσκεκυνήκασι, καὶ δώροις τετιμήκασι, καὶ ἀπαρχὴ γεγόνασι τῆς τῶν ἐθνῶν ἐκκλησίας· σκεύη δὲ ὄντες διαβολικὰ, καὶ τῶν ἐκείνου μελῶν τὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅτι μάλιστα τιμιώτατα, προσδε-

1. μὲν assumptum ex D. 2. ἁπλῶν Edd. 3. πυκάζων iid. βρόχοις post καταπυκ. tr. D. ἐξανέστ. οἱ δάκν. αὐτὸν hoc ordine D. ἐξαν. post αὐτὸν tr. Edd. 4. διδαγμάτων pro θεσπισμ. D. 5. σπαράσσ. B.D. σπαράττ. b. Edd. 11. ὑμῖν] + ἐξουσίαν D. 12. αὐτοῦ D. Edd. αὐτὰ B. 14. ἀληθὴς Edd. 15. τοῦ assumptum ex B. 17. εἰσελθεῖν post ἰσχυροῦ transp. D. 18. ἁρπάσαι D. 19. δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν hoc ordine D. διαρπάσῃ D. διαρπάσει Edd. 21. ἀνατολῶν D. ἀνατολῆς Edd. 25. τετιμήκ. δώροις inv. ord. D. ἐκκλησίας B. κλήσεως D. κληρονομίας Edd. 27. τὰ assumptum ex B.D.

δραμήκασι τῷ Χριστῷ. ὅτι δὲ διαρπάζειν ἔμελλε τὰ σκεύη
τοῦ ἰσχυροῦ, προαναπεφώνηκεν αἰνιγματωδῶς καὶ ὁ προ-
φήτης Ἡσαΐας· ἔφη γὰρ ὧδε πάλιν περὶ αὐτοῦ "Διότι Es. viii. 4.
"πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται
"δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἀπέναντι τοῦ a 538 A.
"βασιλέως Ἀσσυρίων." δοκεῖ μὲν οὖν ἡ τοῦ λόγου δύναμις
ὑπαινίττεσθαί τι τῶν ἱστορικῶς πεπραγμένων· πεπόρθητο
γὰρ ἡ Σαμάρεια παρά τε τοῦ βασιλέως Δαμασκοῦ, καὶ τοῦ
τῶν Ἀσσυρίων ἐξάρχοντος. πλὴν νοητὸν ὑπεμφαίνει μυστή-
ριον. ὅτι γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡ δύναμις τοὺς τὸν αὐτοῦ λαὸν
πεπορθηκότας σκυλεύσει ῥᾳδίως, ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑπέφηνε
λόγος.

Διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλά, σκυλεύσουσί σε πάντες οἱ ὑπο- 8
λελειμμένοι λαοί, δι' αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ b
πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Ἀτρεκὴς ὁ λόγος, κἂν εἰ ἐπ' ἀμφοῖν νοοῖτο πάλιν. ἐπόρθησε μὲν γὰρ ὁ Βαβυλώνιος ἔθνη πολλά· πέπραχε δὲ τοῦτο καὶ ὁ σατανᾶς. τοιγάρτοι πεπόνθασι τὸ ἐναλῶναι τοῖς ἴσοις. καὶ πεπόρθηται μὲν ὑπὸ Κύρου τὰ Χαλδαίων πράγματα· ὑπὸ δὲ τῶν ἁγίων ὁ σατανᾶς. ἴσα δὲ ἀμφοῖν τὰ ἐγκλήματα,
καὶ ἀδελφὰ τὰ πλημμελήματα, συγγενὴς δὲ ὥσπερ ἡ ἀγριό- c
της καὶ ἡ κατὰ πάντων ὠμότης. ἀπεκτόνασι γὰρ χώρας τε καὶ πόλεις, ὁ μὲν σαρκικῶς, ὁ δὲ νοητῶς, ὀξείᾳ βολίδι τῇ ἁμαρτίᾳ χρώμενος. εὖ δὲ δὴ σφόδρα φησὶ σκυλεύσειν αὐτὸν πάντας τοὺς ὑπολελειμμένους λαούς. ὡς γὰρ ἅπαντας ἀνηρη-

2. αἰνιγματωδῶς καὶ et προφήτης et ὧδε πάλιν περὶ αὐτοῦ om. D. 5. τοῦ om. B. 6. οὖν] γὰρ D. 7. πεπόρθητο B. πεπόρθηται D. Edd. 8. Δαμάσκου assumptum ex B. Δαμασκηνῶν βασιλ. D. 9. ὑπεκφαίνει Edd. 10. ἡ τοῦ Σωτῆρος inv. ord. D. 11. ὑπέφηνε D. ὑπέφαινε Edd. 13. οἱ deest in Edd. καταλελειμμένοι (26. Co.) cf. infra. 14. διὰ B. 16. Ἀτρεκὴς D.b. Ἀληθὴς Edd. εἰ om. D. 18. ὁ assumptum ex B.D.b. 19. πεπόρθηται μὲν ὑπὸ Κύρου hoc ordine D.b. ὑπὸ Κ. μὲν πεπ. Edd. 25. πάντας et λαούς assumpta ex D.

κότος τοῦ Βαβυλωνίου, τοὺς διαφυγεῖν ἰσχύσαντας πολε-
μιωτάτους αὐτῷ γενέσθαι λέγει, καὶ ὀλίγους ὄντας κατακρα-
d τήσειν εὐκόλως, Θεοῦ τὸ νικᾶν ἀπονέμοντος καὶ τὸ πάντα
δύνασθαι κατορθοῦν αὐτοῖς κατανεύοντος. ἀληθὲς δ' ἂν
νοοῖτο τὸ χρῆμα, κἂν εἰ ἐπ' αὐτοῦ φέροιτο τοῦ πάντων
ἐχθροῦ, φημὶ δὴ τοῦ σατανᾶ. πάντας μὲν γὰρ τοὺς ἐπὶ τῆς
γῆς εἷλέ τε καὶ πεπόρθηκε, καὶ τοῖς τῆς ἁμαρτίας ἐγκατέ-
δησε ζυγοῖς. διηρπάσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν καταλελειμ-
μένων λαῶν, τουτέστιν, ὑπὸ τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων διὰ
Χριστοῦ καὶ ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι. σέσωσται μὲν γὰρ
τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραήλ. ἐξ αὐτῶν δὲ ὄντες οἱ θεσπέσιοι
e μαθηταὶ, γεγόνασιν ἀπαρχὴ τῶν διηρπακότων τὸν ἀλιτήριον.
εἶτα μετ' ἐκείνους εἰσέτι νῦν διαρπάζουσιν οἱ λαῶν ἡγού-
2 Tim. ii. 15. μενοι, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες λόγον, καὶ εἰς τὴν
τῆς εὐσεβείας ἀποκομίζοντες τρίβον τοὺς ὑπεζευγμένους.

9 Ὦ ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν κακὴν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῦ τάξαι εἰς
10 ὕψος νοσσιὰν αὐτοῦ, τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐκ χειρὸς κακῶν. ἐβου-
λεύσω αἰσχύνην τῷ οἴκῳ σου, συνεπέρανας λαοὺς πολλοὺς,
539 A. a καὶ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχή σου.

Ἐπιπλήττει ὁ λόγος τῷ Βαβυλωνίῳ πάλιν, ἐθέλοντι συγκροτεῖν τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐκ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας, αἴροντί τε ὑψοῦ τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ μὴν καὶ ὑπεροχαῖς ταῖς ἐπέκεινα μέτρου καταχρυσοῦν εἰωθότι καὶ ὀχυροῦν λίαν, ὥστε καὶ ἑτοίμως δύνασθαι τυχὸν ἐκ χειρὸς ἐκσπᾶσθαι κακῶν, τουτέστι, διεκνεύειν ἀεὶ τὰ συμβαίνοντα κακά. σκοπὸς

1. πολεμικῶ D. 2. γενήσεσθαι Edd. 4. αὐτοῖς om. B. κατανεύοντος D. ἐπινεύοντος Edd. 6. ἅπαντας D. 9. διὰ D. ὑπὸ Edd. 10. πνεύματι] χάριτι D. 15. τῆς assumptum ex B.D. ἀποκομίζ. τρίβον hoc ordine D. 16. τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] τῷ ὁμοίῳ Ἰσραὴλ αὐτοῦ (sic) D. 17. ἐκσπασθῆναι] σκεπασθῆναι D. (68, 70, 91, 97, 310.) 18. λαοὺς πολλοὺς hoc ordine B. (Alex. XII.) λαοὺς πονηροὺς πολλοὺς D. 20. πάλιν ante ὁ λόγος transp. D. συγκρ. ἐθέλ. inv. ord. D. 22. ὑψοῦ τὸν ἴδ. οἶκον hoc ordine D. ὑψοῦ post οἶκον tr. Edd. 23. καταχρυσοῦν D. Edd. Lacuna 11 fere litt. in B. 24. ἐκσπᾶσθαι habet D. τῶν κακῶν D.

γὰρ ἀεὶ τοῖς Βαβυλωνίοις, πολλοῖς τῶν ἐπαμυνόντων πλήθεσι περιφράττεσθαι, καὶ ἀναριθμήτους ἔχειν τοὺς εἰδότας b τὰ τακτικὰ, καὶ τὸν πολέμου νόμον ἐξηρτυμένους, ὡς ἀμογητὶ δύνασθαι τὰ ἐκ τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς ἀποκρούεσθαι βλάβη. ἀλλ' ὅτι πρὸς αἰσχύνης ἔσται καὶ ἐντροπῆς τὸ χρῆμα αὐτῷ, διαπιπτούσης αὐτῷ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸ ἐναντίον, ἐδίδαξεν εἰπών Ἐβουλεύσω αἰσχύνην τῷ οἴκῳ σου. συνεπέρανας γὰρ, ἤτοι συντετέλεκας, λαοὺς πολλοὺς, πανωλεθρίᾳ διεφθαρκώς. ἐπειδὴ δὲ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχή σου, πικρὰς ἀποτιεῖς δίκας, ὁ πάλαι λαμπρὸς καὶ τάττων εἰς ὕψος νοσσιὰν αὐτοῦ, οἰκτρὸς c καὶ κατερριμμένος καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν ἀδοκήτως εὑρεθείς.

Πρέποι δ' ἂν ὁ λόγος ὅτι μαλιστά γε καὶ αὐτῷ τε τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς τῶν αἱρέσεων εὑρεταῖς, οἳ φιλαρχίας ἡττώμενοι, καὶ τοῦ δοκεῖν ἡγεῖσθαι πολλῶν, συνεπέραναν λαοὺς πολλοὺς, καὶ κακὴν ὄντως πλεονεξίαν τοῖς ἰδίοις προεξένησαν οἴκοις, ὑψοῦ τε τετάχασι τὰς ἑαυτῶν νοσσιὰς, "ὑπέρ- 2 S. Pet. ii. 18. "ογκα ματαιότητος λαλοῦντες ῥήματα," καὶ κατὰ τῆς θείας ἐρευγόμενοι δόξης, ἃ μόναις ἂν πρέποι ταῖς αὐτῶν γλώσσαις d τε καὶ διανοίαις. ἐξήμαρτον δὴ οὖν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν· πεπαρῳνήκασι γὰρ εἰς αὐτὸν τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, "Ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν 1 Cor. viii. 12. "τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν," κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, καὶ κάνθαρος ἐκ ξύλου φθέγξεται 11
αὐτά.

Ἀπονέμει πολλάκις ἡ θεία γραφὴ καὶ τοῖς ἀψύχοις τε

2. περιφράττεσθαι B.D. παραφυλάττεσθαι Edd. 3. τὸν—νόμον ἐξηρτυμένους [ἐξηρτουμένους (sic) D.] B.D. τῶν—νόμων ἐπηρτ. [ἐρηρτ. Pont.] Edd. 4. ἀποκρούσασθαι iid. 5. σχῆμα pro χρῆμα iid. 6. αὐτῷ om. D. τὸ ἐναντίον B. τὰ ἐναντία D. τοὐναντίον Edd. 9. ἥμαρτεν D. ἀποτίσεις Edd. 10. ὕψος] + τὴν iid. inv. B.D. 11. καὶ prius assumptum ex B.D. Hic εἶπε δὲ—ἐθέλουσι ex Theophylacto ad loc. (153 A. ed. Ven. 1763) add. B. 12. πρέπει D. γε om. D. τε assumptum ex D. 13. ἡσσώμενοι Edd. 15. προὐξένησαν D. 18. ἐρευγόμενοι δόξης hoc ord. D. μόναις ἂν πρέποι hoc ord. D. πρέποι ἂν μόναις Edd. γλώτταις D. 22. τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν D. ἀσθ. τὴν διάνοιαν Edd.

e καὶ ἀναισθήτοις φωνὰς, οὐχ ὡς φάναι τι τυχὸν δυναμένοις, ἀλλ' οἷον αὐτοῖς πράγμασι μονονουχὶ διακεκραγόσι. καὶ
Es. xxiii. 4. γοῦν ὁ μακάριος Ἡσαΐας "Αἰσχύνθητι Σιδὼν, εἶπεν ἡ θά-
Ps. xviii. 2. "λασσα" φησί· καὶ μέντοι Δαυείδ "Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦν- "ται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ "στερέωμα." αὐτὴ γὰρ ἡ κτίσις, δι' ὧν εὖ πεποιημένη θαυμάζεται, διὰ τούτων αὐτῶν τοῦ πεποιηκότος ἀνακηρύττει τὴν
540 A. a δόξαν. οὐκοῦν ἐν πράγμασιν αἱ φωναὶ, κἂν εἰ μὴ γίνοιντο λόγοι. τοιοῦτόν τι κἀνθάδε συνήσεις πάλιν. λίθον γὰρ ἐκ τοίχου φησὶ, καὶ κάνθαρον ἐκ ξύλου καταφθέγξασθαι τοῦ Βαβυλωνίου· τίνα δὲ τρόπον, ἐροῦμεν· ταῖς τῆς Ἰουδαίας πόλεσιν, ἢ καὶ ταῖς ἑτέραις εἰσβαλὼν ὁ Βαβυλώνιος, πάσας κατενέπρησε τὰς ἐν αὐταῖς οἰκίας. εἶτα συμβέβηκεν ἀναγκαίως καὶ λίθους συνθραύεσθαι καὶ κατασείεσθαι τοίχους, συνεκπίπτειν δὲ αὐτοῖς καὶ ξύλα, καὶ ὀροφὰς ἐκ τῆς ἄγαν παλαιότητος, κανθάρους μικροὺς, ἤτοι σῆτας ἔχουσας. ταύ-
b τῃ τοί φησι καταβοήσειν αὐτοῦ τῆς ὠμότητος τὰ κατεστραμμένα· ταῦτα δὲ, ὡς ἔφην, ἦν λίθοι τε διεῤῥιμμένοι, καὶ ἐν μέσῳ πλατειῶν κείμενοι, καὶ ξύλα πάντως ἡμίφλεκτα, καὶ ἀπό γε τοῦ σεσῆφθαι λοιπὸν μαρτυροῦντα ταῖς πόλεσι τὸ ἀρχαῖον. ἔγκλημα δὴ οὖν τῷ Βαβυλωνίῳ τὰς παλαιὰς οὕτω καὶ ἀρχαιοτάτας κατεμπρῆσαι πόλεις, καθελεῖν δὲ καὶ οἴκους, ἀνῃρημένων δηλονότι τῶν ἐν αὐτοῖς.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ, κανθαρος εἰπεῖν, ἕτεροι τῶν ἑρμη-
c νευτῶν ἐκδεδώκασιν Ἔνδεσμος ξύλου. ὅθεν ἐστὶν ἐννοεῖν, ὅτι τάχα που τὰς τῶν οἰκιῶν μίτρας καὶ τὴν ἐν αὐταῖς

1. φωνὴν D. τι assumptum ex D. 2. κεκραγόσι D. 3. μέντοι καὶ pro γοῦν D. εἶπεν om. D. 4. μέντοι] + καὶ Edd. inv. B.D. 9. καὶ ἐνθάδε D. νοήσεις D. 11. τῆς Ἰουδαίας D.b. Edd. τῶν Ἰουδαίων B. 12. ταῖς om. D. εἰσβαλὼν B. Edd. ἐμβαλὼν D.b. 13. κατενέπρησε B. Edd. κατενεμπίπρα (legas κατενεπίμπρα) b. κατεπίμπρα D. 14. οἴκους pro τοίχους b. 15. συνεκπίπτειν D. b. συνεμπίπτειν B. συμπίπτειν Edd. καὶ ξύλα D. b. Edd. ξύλοις B. ὀροφὴν Edd. invitis omnibus. 16. ἔχουσαν iid. 18. τὰ δὲ pro ταῦτα δὲ ὡς ἔφην D. ἦν D. Edd. ἦσαν B. 21. τὰς D. καὶ Edd. 22. καθελεῖ iid. καὶ] + τοὺς D. 23. αὐταῖς B. 24. κάνθαρον D. Statim ἐκ ξύλου add. Edd. invitis B.D. οἱ ἕτεροι D. 25. ἔνδεσμα D. ξύλου D. Edd. ξύλινος B. 26. μήτρας D.

ἀναπλοκὴν τῶν ξύλων ἤτοι σύνδεσμον κανθάρους ὠνόμαζον κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, διὰ τὸ οἷον πολλοῖς ἀντέχειν ποσὶ τὴν ἐπικειμένην αὐτοῖς ὀροφήν.

Οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἵμασι, καὶ ἑτοιμάζων πόλιν ἐν 12
ἀδικίαις. οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος· καὶ ἐξ- 13
έλιπον λαοὶ ἱκανοὶ ἐν πυρί, καὶ ἔθνη πολλὰ ὠλιγοψύχησαν. d

Ταλανίζει τὸν Βαβυλώνιον πάλιν, ὡς ὕψου μὲν τὴν ἰδίαν αἴροντα δόξαν, καὶ τῆς ἀρχῆς τὸ περιφανὲς, οὐκ ἐξ ὧν ἔδει μᾶλλον, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν, ποιεῖσθαι σπουδάζοντα. οὐ γὰρ ὅτι πολλοὺς ὠλόθρευσε λαοὺς, διαβόητον εἶναι ἐχρῆν, ἑτέρῳ δὲ μᾶλλον κατασεμνύνεσθαι κόσμῳ, καὶ τοῖς εἰς δικαιοσύνην αὐχήμασιν ὁρᾶσθαι λελαμπρυσμένον. ἀλλ' ὡς ἀχρεῖον τοῦτο μεθεὶς, ᾠκοδόμησεν αὐτὴν ἐν αἵμασι καὶ ἀδικίαις. ὅτι γὰρ ὠμοτάτη γέγονεν ἡ Χαλδαίων ἀρχὴ, καὶ e *ἁπάσαις ἁπλῶς πόλεσί τε καὶ χώραις ἐπιθρώσκουσα θηριοπρεπῶς, τὰ πέρα λόγου παντὸς εἴργασται κακὰ, πᾶσιν ἂν γένοιτο καταφανὲς τοῖς τὴν θείαν ἀνεγνωκόσι γραφήν. ἀλλ' οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τὰ τοιάδε τῶν κακῶν ἄνωθεν γεγενῆσθαι λέγειν· ἀλλ' οὐδ' ἂν νοοῖτο θεόσδοτον, τὸ ἔν γε δὴ τούτοις κατασεμνύνεσθαι δεῖν. ἔσται δὴ οὖν οὐκ ἐρηρεισμένα, μᾶλλον δὲ οὐκ ἔξω δίκης. ἃ γὰρ οὐκ οἶδεν ἐπαινεῖν ὁ θεῖός τε καὶ ἀκή-* a **541 A.** *ρατος νοῦς, κολάζει πάντως, ὡς οὐκ ἔχοντα τὸ εἰκός. πῶς γὰρ οὐκ ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, τὸ ἐκλεῖψαι μὲν λαοὺς ἱκανοὺς ἐν πυρὶ, ἔθνη δὲ ὀλιγοψυχῆσαι πολλὰ, τουτέστι, τὸ*

1. *τῶν ξ. ἀναπλοκὴν* et *ὠνομ. κανθ.* inv. ord. D. 2. *ἀνέχειν* D. 4. *πόλεις* D. (153.) *αὐτὰς* pro *πόλιν* alt. D. 6. *ὠλιγοψύχησεν* D. (36, 62, 86, 95, 185, 238.) 7. *πάλιν τὸν Βαβ.* inv. ord. D. *ἰδίαν αἴρ. δόξαν*] *διάνοιαν αἴροντα* D. 9. *ἀφ'* assumptum ex B. *ἐξ* pro *ἀφ'* D. 10. *ἐχρῆν* D. *χρὴ* Edd. 11. *δίκαιον* Edd. 16. *τὸ* pro *τὰ* D. *παντὸς* assumptum ex D. *κακὰ* habet D. 22. *καὶ* pro *οὐκ* prius D. 24. *λαοὺς ἱκανοὺς ἐν πυρὶ* hoc ordine D. *ἱκ.* om. B. *λαοὺς ἱκ.* post *πυρὶ* tr. Edd. 25. *πολλὰ* D. *πολλάκις* Edd.

λαμπρὰς μὲν κατεμπρησθῆναι πόλεις ὁμοῦ τοῖς οἰκοῦσιν αὐτὰς, ἔθνη δὲ ὅλα καὶ φυλὰς ἀπειπεῖν ἐν κακοῖς;

Τοῦτο δ' ἄν τις εἰκότως καὶ αὐτοῖς ἐπιφωνήσειε τοῖς Ἰουδαίων καθηγηταῖς, οἳ πάντας μὲν ἀπεκτόνασι τοὺς ἁγίους b προφήτας· ᾤοντο γεμὴν οὐ μετρίως ὀνήσειν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οἰκοδομεῖν αὐτὴν ἐν αἵμασι καὶ τῇ κατὰ πάντων πλεονεξίᾳ· οὓς μὲν γὰρ ὕβρισαν, οὓς δὲ ἀπέκτειναν, οὓς δὲ [S. Matth. xxi. 35–39.] ἐλίθασαν, καὶ τελευταῖον τοῖς ἄλλοις προσέθεσαν τὸν Υἱὸν, καὶ πρόφασις αὐτοῖς τῆς ἀπονοίας ὁ νόμος ἦν. ὑπεπλάττοντο γὰρ τὸ ἐπαλγύνεσθαι δοκεῖν ἀθετουμένῃ παρὰ Χριστοῦ τῇ διὰ Μωυσέως ἐντολῇ. ἀλλ' ὅτι θεοστυγὴς ὁ ζῆλος αὐτοῖς, [Rom. x. 2.] καὶ "οὐ κατ' ἐπίγνωσιν," ὥς γοῦν ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦ- c λος, ἀποφήνειεν ἂν εὐκόλως ὁ Προφήτης λέγων Οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. τοιγάρτοι καὶ ἐκλελοίπασιν ἐν πυρὶ καὶ ὠλιγοψύχησαν, δαπανῶντος αὐτοὺς τοῦ πολέμου καὶ κατατήκοντος τοῦ λιμοῦ. συμβέβηκε γὰρ τὰ τοιάδε τοῖς Ἰουδαίων δήμοις πεπαρῳνηκόσιν εἰς τὸν Υἱὸν, καὶ ἀπεκτονόσιν, ὡς ἔφην, πρὸ αὐτοῦ τοὺς προφήτας.

14 Ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα γῆ τοῦ γνῶναι τὴν δόξαν Κυρίου, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας.

d Ἀδιαφορεῖ πολλάκις περὶ τοὺς χρόνους ἡ θεία γραφὴ, καὶ τὰ ἐσόμενα τίθησιν, ὡς ἤδη πεπερασμένα. τοῦτο δὴ οὖν κἀνθάδε γεγονὸς εὑρήσομεν. δέον γὰρ εἰπεῖν τὸ ἐμπλησθήσεται, τὸ ἐνεπλήσθη φησίν. ὅταν τοίνυν, ἐπιῤῥιφείσης τῇ Βαβυλῶνι τῆς θείας ὀργῆς, τὰ ἐν αὐτῇ πάντα γένηται διά τε

1. κατεμπρησθῆναι B. καταπρησθῆναι D. Edd. 2. φυλὰς] κεφαλὰς Edd. 3. τις post αὐτοῖς tr. D. 6. οἰκοδομεῖν D. Edd. ᾠκοδόμουν B. 7. ὕβρισαν B. Edd. ἔπρισαν D. 8. ἐλίθασαν D. Edd. ἐλιθοβόλησαν B. τελευταῖον D. τελευτῶντες Edd. 11. ὅτι] + μὲν iid. inv. B.D. αὐτοῖς D. αὐτῶν B. Edd. 12. γοῦν] + καὶ Edd. inv. B.D. 13. ἀποφήνειεν ἂν] ἀπέφηνεν D. 15. πυρὶ B.D. ἀργυρίῳ (sic) Edd. καὶ assumptum ex B. ὠλιγοψ. δὲ D. 16. Haec καὶ κατατήκοντος τοῦ λιμοῦ accesserunt ex D. γὰρ D. Edd. δὲ B. 19. γῆ om. D. (86 mg. 233.) 20. κατακαλύψαι B.D. (22. al.) κατακαλύψει Edd. θαλάσσας B. (22. al.) αὐτούς D. Edd. 22. πεπραγμένα Edd. δὴ om. D. 23. τὸ om. D. 24. Nota D. Cyrillum lectionis Vaticanae ignarum. 25. τὰ] ταῦτα Edd. γεγένηται D. τε om. D.

Κύρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ ἡ πάλαι δεινὴ καὶ ἄθραυστος, καὶ δυσάντητον τοῖς ἄλλοις ἀεὶ κατεξανιστᾶσα τὴν ἑαυτῆς ὠμότητα φαίνηται λοιπὸν οἰκτρά τε καὶ ἄναλκις, καὶ ὁλοτρόπως ἠρημωμένη καὶ ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν, τότε δὴ τότε πᾶσα e λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανὸν τὴν θείαν συνήσει δόξαν ὅση τέ ἐστι καὶ ἡλίκη, κατεμπλησθήσεται δὲ τῆς εἰς τοῦτο γνώσεως. ἐκράτει μὲν γὰρ ἡ Χαλδαίων ἀρχὴ, καὶ ἦν οὕτω περίοπτος, δεινή τε καὶ ἄμαχος, ἀνεξικακοῦντος Θεοῦ καὶ δόντος αὐτῇ τὸ καὶ αὐτῆς κρατῆσαι τῆς Ἰουδαίας, μυρίας τε ὅσας ἐξαναστῆσαι πόλεις. ἐπειδὴ δὲ τοῖς αὐτῇ πρέπουσι κακοῖς περιβαλεῖν ἐσκέψατο, κατεσείσθη καὶ πέπτωκε καὶ δέδοται πρὸς ἐρήμωσιν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας περὶ a 542 A. αὐτῆς "Πῶς ἐκλάσθη καὶ συνετρίβη ἡ σφύρα πάσης τῆς Hier. xxvii. 23–26.
"γῆς; πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν Βαβυλὼν ἐν ἔθνεσιν; "ἐπιθήσονταί σοι, καὶ ἁλώσῃ Βαβυλὼν καὶ οὐ γνώσῃ· "εὑρέθης καὶ ἐλήφθης, ὅτι τῷ Κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξε "Κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη τῆς "ὀργῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔργον τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἐν γῇ Χαλδαίων, "ὅτι ἐληλύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς."

Ἰστέον δὲ, ὅτι μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων πόρθησιν, μεταπεφοίτηκε μὲν ἐπὶ τὰ ἔθνη Χριστὸς, ἔγνω δὲ πᾶσα b λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανὸν τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς δόξαν, τουτέστιν, αὐτὸν ὡσανεὶ χειμάῤῥου τὴν γῆν ἐπικλύζοντος. ποταμοῦ γὰρ δίκην ἐξένευσεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, ὁ καὶ πάλαι λέγων διὰ προφήτου φωνῆς "Ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλίνω Es. lxvi. 12.
"ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάῤῥους ἐπι"κλύζων δόξαν ἐθνῶν." μεμοσχοποιηκότος γάρ ποτε κατὰ

2. κατεξανιστῶσα Edd. αὐτῆς D. 4. ὑποπόδιον Edd. τότε alt. et λοιπὸν om. D. 11. καὶ πέπτωκε om. D. 12. καὶ ὁ προφήτης assumpta ex D. Ἱερ.] + καὶ B. 16. ὅτι] οὕτω D. 17. θησαυρὸν D. ὀφθαλμὸν B. Edd. ab Holmes. et Pars. hoc ex uno loco cit. 18. γῇ] τῇ Edd. 20. δὲ assumptum ex B. τῶν om. D. 22. λοιπὸν post οὐρανὸν transp. D. 23. αὐτὸν B.D.b. αὐτοῦ Edd. χειμάῤῥου—ἐπικλύζοντος D. χειμάῤῥουν—ἐπικλύζοντα B. χειμάῤῥου—κατακλύζοντος Edd. 24. αὐτοὺς B. αὐτὴν D. Edd. ὁ καὶ πάλαι ὑπέσχετο λέγ. Edd. inv. B.D. 27. μεμοσχοπεποιηκότος Edd. γάρ ποτε B. δὲ τότε D. δὲ Edd.

τὴν ἔρημον τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ προσκεκρουκότος ταύτῃτοι Θεῷ, τὴν τοῦ Σωτῆρος ἀνάδειξιν καὶ τῆς δι' αὐτοῦ χάριτος τὸ Num. xiv. 21. ἀμφιλαφὲς κατεπηγγέλετο λέγων "Ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ, καὶ ζῶν c "τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα Κυρίου πᾶσαν τὴν "γῆν." μεστὰ γὰρ τὰ πάντα Χριστοῦ, ὅς ἐστι δόξα τοῦ S. Joan. xvii. 4. Πατρός. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν "Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς "γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω."

15 Ὦ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπὴν θολεράν, καὶ μεθύ-
16 σκων, ὅπως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν· πλησμονὴν
ἀτιμίας ἐκ δόξης πίε.

Ἐπιφθέγγεται πάλιν τό Ὦ τοῖς τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀνο- d σί[οι]ς τολμήμασι, προφωνῶν ἃ πείσεται, καὶ ὅτι πικρᾶς ὀδύνης ἔμπλεως ἡ πληγὴ, διὰ τούτου σημαίνων. ἔοικε δὲ θολερὰν ὀνομάζειν ἀνατροπὴν τὴν ἄκρατον λύπην ἤγουν αἰκίαν, ἣν καὶ μονονουχὶ ποτίζων τοὺς ἁλισκομένους ὁρᾶσθαι παρεσκεύαζε διενεγκόντας ὀλίγα τῶν ἐν οἴνῳ καὶ μέθαις. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; καθάπερ τι σπήλαιον ἀνοιγνὺς, τὸν ἑκάστου νοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καθίστη διαφανῆ. πικρὰς γὰρ, ὡς ἔφην, ἐπάγων αἰκίας τοῖς τῶν εἰλημμένων περιφανεστέροις, ἢ τάχα e που καὶ βασιλεῦσιν αὐτοῖς, ὀλοφύρεσθαι παρεσκεύαζε, καὶ τὴν κεκρυμμένην ἔσθ' ὅτε μικροψυχίαν ἤγουν δειλίαν ὡς ἐξ ἀφορήτου λοιπὸν ἀνάγκης ἀπογυμνοῦν. ὁ δὲ ἦν οὕτω δεινός τε καὶ ἀτεράμων ὡς, ἐπαλγύνεσθαι δέον καὶ κατοικτείρειν αὐτοὺς, ἐντρυφᾶν ἐποιμώζουσιν, αὔχημά τε τοῦτο τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι ἀρχῆς. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ποτίζειν τὸν πλη-

2. τὴν] + διὰ Edd. invito D. 5. μεστὰ D. μετὰ Edd. 7. ποιήσω] + αὐτὸ D. Edd. ἐτελείωσα post hoc v. transp. D. 8. ἀνατροπὴν θολερὰν B.D. (22. al.) infra et ad Valerian. 166 a. ἀνατροπῇ θολερᾷ Edd. 11. τοῦ assumptum ex B.D. ἀνοσίοις] Sic tacite correxit Migne. ἀνοσίας B. Edd. deest h. v. in D. 12. ἐπιφωνῶν D. 13. πληγὴ] + καὶ Edd. invito D. τούτων D. σημαίνειν Edd. δὲ assumptum ex B.D. τὴν add. Edd. 14. ὀνομάζων Edd. ἀνατροπὴν ὀνομάζειν inv. ord. D. 16. ὀλίγα D. ὀλίγον B. ὀλίγῳ Edd. 17. καὶ assumptum ex B. 18. καθίστησι Edd. 23. δέον] + τε iid. 24. ἐπιμώζ. (sic) Edd. ante Migne. κατοιμώζουσιν D. τοῦτο assumptum ex B. 25. ἀρχῆς ποιεῖσθαι inv. ord. D. Edd. καὶ assumptum ex D.

σιον ἀνατροπὴν θολεράν, ὅπως ἂν ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν, τουτέστι, τὰ κεκρυμμένα καὶ λεληθότως ἐνόντα τισίν. a 543 A. ἐπειδὴ τοίνυν ἀκράτοις ἐχρῆτο θυμοῖς, καὶ φειδοῦς ἁπάσης ἐξῃρημένης, μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ λαμπροὺς καὶ ἀσήμους ταῖς ἀνηκέστοις περιβέβληκε συμφοραῖς, ταύτῃτοί φησιν ὁ των ὅλων Δεσπότης Πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης πιε, τουτέστιν, ἦσθα μὲν γὰρ διαβόητός τε καὶ εὐκλεὴς καὶ περίοπτος τοῖς ἁπανταχῇ καὶ ἐξ ὠμότητος γνωριμώτατος· ἀλλ' ἔσῃ λοιπὸν ἠτιμωμένος, καὶ τῇ τῆς εὐκλείας ὑπεροχῇ τὴν ἰσόρροπον ἀνατλήσῃ δίκην.

Πρέποι δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῶν, εἴπερ ἕλοιτό τις, τῶν b ἀνοσίων Φαρισαίων ἀληθὲς εἶναι λέγειν. πεποτίκασι γὰρ τὸν πλησίον ἀνατροπὴν θολεράν· ταύτην δὲ εἶναί φαμεν τὴν αὐτῶν διδασκαλίαν, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐντάλματα, καὶ πρός S.Matth. xv. 9. γε δὴ τούτοις τὴν κατὰ Χριστοῦ μανίαν, καὶ τὰ τῆς ἀθυροστομίας ἐγκλήματα. ὁ μὲν γὰρ ἐκάλει πρὸς ζωήν, οἱ δὲ εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀπονοίας, ὥστε καὶ φάναι τοῖς ἀκροωμένοις "Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται, τί ἀκούετε αὐτοῦ;" S. Joan. x. 20. ἔδρων δὲ τοῦτο, ἵνα τὸν τῆς σωτηρίας ἀποσειόμενοι λόγον, c τὸν καταλαμπρύνοντα νοῦν, εἰς τὰ αὐτῶν ἐπιβλέπωσι σπήλαια, τουτέστιν, εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀφεγγῆ καὶ τεθνηκότα διδάγματα. τοιγάρτοι πεπώκασι πλησμονὴν ἀτιμίας, καίτοι πάλαι λαμπροί τε ὄντες καὶ δόξης εἴσω βεβηκότες οὐ μικρᾶς. καθηγοῦντο γὰρ ποιμνίων, ἦσαν δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ κριταί.

Ἁρμόσαι δ' ἂν ὁ τοιόσδε λόγος καὶ τοῖς τῶν ἀνοσίων δογμάτων εὑρεταῖς, οἳ ποτίζουσι κατὰ τὸ ἀληθὲς τὸν πλησιον ἀνατροπὴν θολεράν, τὸν τῆς ἀπάτης ἰὸν ταῖς τῶν ἁπλουστέρων

1. ἂν om. D. 2. λελυθότα (sic) καὶ κεκρυμμένως D. 4. καὶ secundum om. D. 5. περιέβαλλε D. τοι assumptum ex B.D. 8. ἁπανταχῇ B.D. ἁπανταχοῦ Edd. 10. ἰσόρροπον ἀνατλήσῃ B. ἰσόρρ. ἀνατλήσεις D. ἰδίαν ἀναπλήσεις Edd. 11. τις ἕλοιτο inv. ord. b. 12. ἀτρεκὲς D. 14. καὶ assumptum ex B.D. b. 19. τοῦτο δὲ ἔδρων inv. ord. D. σωτήριον pro τῆς σωτηρίας D. λόγον] νόμον D. 22. πεπώκασι D. πεπόκασι B. πεπτώκασι εἰς Edd. 23. τε om. B. 24. ποιμνίων B. ποιμένων Edd. πόλεων (sic) D. 26. διδαγμάτων D. τὸν πλησίον om. D. 27. ἀνατροπῇ θολερᾷ Edd.

d ψυχαῖς ἐπιχέοντες, ἵνα δὴ καὶ ἐπιβλέπωσιν ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν. σκοτεινὸς γὰρ ὁ ἐκείνων νοῦς, ἀπάτης ἔμπλεως, ἀχλύος διαβολικῆς ἐπίμεστος ἀληθῶς, καὶ σπηλαίων, οἶμαι, διενεγκὼν οὐδὲν, ἃ νεκρῶν ἐστι σωμάτων ἔμπλεω καὶ δυσωδίας ἁπάσης καὶ ἀκαθαρσίας.

Χρῆναι δὲ οἶμαι πρὸς διασάφησιν τῶν προειρημένων ἀκριβεστέραν κἀκεῖνο εἰπεῖν. Ἑβραῖοί φασιν· ὡς ἐκ παρα-
e δόσεως δὲ πάλιν ὁ λόγος· ὅτι πορθήσας τήν τε Ἰουδαίαν καὶ ἁπάσας δὲ τὰς ἄλλας χώρας ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀποκομίσας εἰς τὴν ἑαυτοῦ τοὺς τῶν ἐθνῶν ἡγουμένους, ἐποιεῖτο πότους κατὰ καιρούς. εἶτα τοὺς ἁλόντας εἰσφέρων, καὶ περιέργοις πόμασι καταμεθύσκων αὐτοὺς ὀρχεῖσθαι παρεσκεύαζε· κατασειομένοις δὲ καὶ διαπίπτουσι καὶ ἀπογυμνουμένοις ἔσθ' ὅτε καὶ τὰ κεκρυμμένα τοῦ σώματος μέρη δεικνύουσιν, ἐπιμειδιῶν τρυφὴν ἐποιεῖτο τὸ χρῆμα καὶ πρό-
544 A. a φασιν εὐθυμίας. ταῦτά φασιν ὠνομάσθαι εὐφυῶς σπήλαια· ἔχει δέ πως καὶ τὸ εἰκὸς ὁ λόγος. ἐκδεδώκασι γὰρ οἱ ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν[1] ἀντὶ τῶν σπηλαίων, τὴν γύμνωσιν, ἵν' ᾖ τοιοῦτον τὸ λεγόμενον Οὐαὶ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπὴν θολερὰν καὶ μεθύσκων, ὅπως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὴν γύμνωσιν αὐτῶν.

Καὶ σὺ καρδία σαλεύθητι καὶ σείσθητι· ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ ποτήριον δεξιᾶς Κυρίου, καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου.
b 17 διότι ἀσέβεια τοῦ Λιβάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων

4. οὐδὲν] κατ' οὐδὲν Edd. ἔμπλεω B. ἔμπλεα D. iid. καὶ δ. ἁ.] δυσωδίας τε πάσης D. 6. προειρημένων B. εἰρημένων D. προκειμένων Edd. 8. πορθήσας B. νικήσας D. Edd. 9. πάσας D. χώρας om. D. 11. ἐποίει D. 12. περιέργων Edd. 13. κατασειομένοις D. σειομ. Edd. 14. καὶ assumptum ex B.D. μέρη τοῦ σώματος inv. ordine D. 16. φησιν D. εὐφυῶς ὠνομάσθαι inv. ord. D. [1]Sic Aquila. 19. τοιοῦτο Edd. 20. ἀνατροπῇ θολερᾷ Edd. et hoc loco D. ἐπιβλέψῃ Edd. 21. αὐτοῦ iid. 22. Ab hoc loco usque ad finem capitis, pro D. Cyrilli commentariis, Theophylacti dedit B., quae tamen ad Theoph. textum emendandum in voluminis calce dedimus. Nihilominus his in commentariis in Abac. Proph., multa D. Cyrilli, mutatione verborum quadam, reprompsit Theophylactus. Est in Bibl. Vat. Codex chart. olim Pii. II. (vide Assemani Bibl. Or. i. 595.) nunc Bibl. Reg. 18, D. Cyrilli in Ab. Proph. continens; hic autem dat ea quae B. σείσθητι καὶ σαλεύθητι inv. ordine D.

πτοήσει σε, δι' αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως, καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Ἔνεστί πως ἀεὶ καὶ προσπεφυκὸς ὁρᾶται δεινῶς ταῖς τῶν ἀλαζόνων ψυχαῖς καὶ τὸ πλείστην ὅσην εἰς νοῦν ἔχειν ἀναισθησίαν, καὶ μέντοι καὶ πρὸς τῷδε τὸ οἴεσθαι κατὰ σφᾶς ἀκράδαντον ἕξειν τῆς εὐημερίας τὴν μέθεξιν, ἀποσείονται δὲ ὥσπερ, καὶ σφόδρα γενικῶς, τὸ προσδοκᾶν ὅλως ἔσεσθαί c
ποτε τὴν ἐπὶ τὰ χείρω τῶν πραγμάτων μεταδρομήν. ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ ὡς ἐκ προσώπου λεγόμενον τῶν ἐν εὐπαθείαις ὄντων καὶ τρυφαῖς "Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ Ps. xxix. 7.
"εὐθηνίᾳ μου Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα." ἠῤῥωστηκότι δὴ οὖν ἐκ πολλῆς ἄγαν ὑπεροψίας τῷ Βαβυλωνίῳ τὸ ἀνάλγητον, μονονουχὶ καὶ ἐπιπλήττει λοιπὸν ὡς ἀτέγκτῳ, λέγων Καὶ σὺ καρδία σείσθητι, τουτέστι, μὴ ἐν ἀκλονήτοις εὐημερίαις ἐρηρεῖσθαι νομίσῃς, εἰσδέχου λοιπὸν τὰς [περὶ] τῶν λυπούντων ἐννοίας, ἐν αἰσθήσει τῶν συμβησομένων γενοῦ, d
καὶ παραχώρει τῇ πείρᾳ, καίτοι πρὸ[s] αὐτῆς οὐδ' ὅσον εἰπεῖν κἂν γοῦν ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ἀξιώσας ἑλεῖν, ὅτι γενήσῃ ποτὲ καὶ αὐτὸς ἐν σκυθρωποῖς, καὶ τοῖς ἀνιᾶν οὐ μετρίως πεφυκόσιν ἡ σὴ περιπεσεῖται καρδία. τί δὴ οὖν ἄρα τὸ σαλεῦον αὐτὴν καὶ καταδονοῦν εἰς λύπας; Ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ ποτήριον δεξιᾶς Κυρίου καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου. ὥσπερ γὰρ αὐτὸς ἐπότιζες τὸν πλησίον ἀνατροπῇ θολερᾷ, τὸν αὐτὸν e
τρόπον τὰ ἐκ τῆς θείας ὀργῆς ἐπενεχθησόμενα πεπ[τ]ωκώς, βδελυρὸς ἔσῃ παρὰ πᾶσιν ἠτιμωμένος, οἰκτρός τε καὶ ἀπεῤῥιμμένος, καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης εὐκλείας ὁλοτρόπως ἡττώ-

1. τῆς pro γῆς καὶ D. et cf. infra 545 d. [καὶ om. 153.] 3. τῶν assumptum ex D. 4. ἔχειν εἰς νοῦν inv. ord. D. 5. καὶ alt. assumptum ex D. 6. ἕξιν (sic) D. τὴν μ. τῆς εὐημ. inv. ord. D. δὲ D. τε Edd. 8. μεταδρομήν] μεταβολήν D. 11. εὐθυνείᾳ iid. ante Migne. 12. ἄγαν ἐκ πολλῆς inv. ord. D. τὸ ἀνάλγητον D. καὶ ἀναλγήτῳ Edd. 13. λέγων ὡς ἀτέγκτῳ inv. ord. D. 15. περὶ om. D. 16. ἐννοίας assumptum ex D. 17–21. καίτοι—εἰς λύπας; om. D. 17. πρὸ[s] Sic Migne. πρὸς Edd. 24. τῆς assumptum ex D. πεπωκὼς correxit Migne. πεπτωκὼς Edd. πεπτωκὸς D. 25. πᾶσι] + καὶ Edd. invito D. τε om. D. ἀπεῤῥιμμένος D. [ἀπεριμμ. Cod.] κατεῤῥ. Edd.

μενος. δεξιᾶς δὲ Κυρίου τὸ ποτήριον εἶναι λέγων ὁ μακάριος
Προφήτης, οἷον ἀναπείθει φρονεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο μὴ
πιεῖν, αὐτὸ Θεοῦ προσκομίζοντος. ἔδει γὰρ πάντως ἀνατλῆ-
Hiob xii. 14. ναι τὰ ἐξ ὀργῆς· "Ἐὰν γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, τίς
545 A. a "ἀνοίξει;" κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ᾗ φησὶν ὁ προφήτης
Es. xiv. 27. "Τὴν χεῖρα τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;" ἀνθ' ὅτου δὴ
οὖν τὰ τοιάδε συμβήσεται, διατρανοῖ λέγων "Ὅτι ἀσέβεια τοῦ
Λιβάνου καλύψει σε καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε. καὶ
Λίβανος μὲν ὄρος τῆς Φοινίκης ἐστὶ, τῶν ὅτι μάλιστα
διαφανεστάτων, εὔξυλόν τε καὶ εὐῶδες ὡς λιβανοφόρον.
παρεικάζει δὲ αὐτῷ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔσθ' ὅτε τὸ γράμμα τὸ
ἱερὸν, διά τοι τὸ πολλαῖς ἁγίαις ἐπισεμνύνεσθαι κεφαλαῖς,
b ὑψοῦ τε ἠρμέναις καὶ φρονούσαις τὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τῷ τῆς
εὐσεβείας κάλλει περιβυθισμέναις. τούτων διαμέμνηται καὶ
Ps. ciii. 16, 17. ὁ μακάριος Δαυεὶδ, οὕτω λέγων πρὸς Θεόν "Αἱ κέδροι τοῦ
"Λιβάνου ἃς ἐφύτευσας, ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι."
κέδρου γὰρ δίκην τῶν ἁγίων ἕκαστος, καθάπερ ἔφην ἀρτίως,
αἴρεται ὑψοῦ, τῷ μὴ φρονεῖν ἀνέχεσθαι τὰ κατερριμμένα,
τουτέστι τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ οἷον σκέπη γίνεται τοῖς ἑτέροις,
στρουθίων δίκην δεχόμενος τοὺς ὑπ' αὐτῷ μαθητεύεσθαι
βουλομένους. οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐκπεπόρθηκε μὲν ὁ Χαλ-
c δαῖος τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἠσέβησε δὲ καὶ προσκέκρουκε τῷ
Θεῷ, προσεμπρήσας τῇ πόλει τὸν θεῖον ναὸν, ἥλω δὲ καὶ
αὐτὰ περιυβρίσας τὰ ἅγια, ταύτῃ τοί φησι καλύψειν αὐτὸν

1. δεξιᾶς D. δεξιὰν Edd. 2. ἂν assumptum ex D. 3. ποιεῖν (sic) D. 6. δὴ οὖν D. δὲ δὴ Edd. 7. τοιαῦτα D. 9. τῆς Φοινίκης ἐστὶ hoc ordine D. 10. λιβανοφόρος D. 11. αὐτῷ τὴν Ἱερουσαλὴμ D. αὐτὸν τὸν Ἰσραὴλ Edd. 12–23. διά τοι—ἥλω δὲ] Haec retinui cum Editis, vix omnia ob scribendi modum verbaque minus consueta D. Cyrilli esse credens. Pro quibus D., quem unum Codicem ullius notae hoc pro loco reperire potui, dat quae sequuntur διά τοι τὸ ὑψηλὴν αὐτὴν τῷ τότε τῶν πέριξ χρηματίζειν λοιπῶν πόλεων, καὶ διὰ τὸ, τὸ νοητὸν ἄνθος Χριστὸν ἐξ αὐτῆς ἀναφῦναι μέλλειν. περὶ δὲ τοῦ Ναβουχοδονόσορ εἰρῆσθαι ταῦτα ὁ λόγος βούλεται, τό τε ὑπὸ ἀσεβείας Λιβάνου καλύπτεσθαι αὐτὸν, καὶ ὑπὸ ταλαιπωρίας θηρίων πτοεῖσθαι, τοῦτο δηλῶν ὁ λόγος ὅτι οὐ λήσῃ εἰς τέλος Θεὸν, τόν τε διαβόητον ἐκεῖνον ἀφαντώσαις ναόν. 24. περιυβρίσας τὰ D. τὰ περίπυστα (sic) Edd.

τὴν ἀσέβειαν τοῦ Λιβάνου τὴν κατ᾿ ἐκείνου γεγενημένην. Λίβανον δὲ, ὡς ἔφην, ἢ τὴν Ἰουδαίαν, ἤγουν τὰ Ἱεροσόλυμα καλεῖ· οἰηθείη δ᾿ ἄν τις καὶ αὐτὸν ἴσως τὸν νεὼν πολὺ τὸ εὐῶδες ἔχοντα, καὶ ταῖς τῶν ἱερέων καθάπερ τισὶ κέδροις κομῶντα κεφαλαῖς. τίνα δὲ τρόπον αὐτὸν ἡ κατὰ τοῦ Λιβάνου γεγενημένη καλύψειν ἔμελλεν ἀσέβεια, παρέδειξε προστιθείς· Ὅτι ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε. ἔοικε δὲ πάλιν d θῆρας ἀποκαλεῖν τοὺς Κύρῳ συνωπλισμένους Πέρσας τε καὶ Μήδους, ὡς πολὺ τὸ ἀτίθασον ἔχοντας, καὶ εἰς ὠμότητα τεθηγμένους. ὅτι δὲ κολάζει Θεὸς οὐ μάτην, ἀλλ᾿ οἷς ἄν τις δράσειε τὰς ἰσοῤῥόπους ἐπάγει ποινὰς, ἐδίδαξεν ἐπειπών· Δι᾿ αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας τῆς πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν.

Ἀκούσεται δὲ καὶ τῶν Φαρισαίων ἕκαστος, οἳ καὶ τῆς κατὰ Χριστοῦ μανίας γεγόνασιν εὑρεταὶ καὶ συνθέται· Καὶ σὺ e καρδία σαλεύθητι καὶ σείσθητι. ἐκύκλωσε γὰρ ἐπ᾿ αὐτοὺς ποτήριον δεξιᾶς Κυρίου, συνήχθη δὲ καὶ ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτῶν. ἐκπεπώκασι δὲ ὡς ὀλέθρου ποτήριον τὴν ἐπισυμβᾶσαν αὐτοῖς ὀργὴν, ἄτιμοί τε γεγόνασι καὶ ἁπάσης εὐκλείας ὡς ἀπωτάτω. ἠσέβησαν γὰρ καὶ οὗτοι κατὰ τοῦ Λιβάνου. Λίβανον δὲ νοήσεις τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀληθῶς εὐώδη, τὸ ὄρος τὸ διαφανὲς, καὶ τοῖς ἁπανταχῆ γνωριμώτατον. ἐδίωξαν δὲ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρόν. τοι- a 546 A. γάρτοι καὶ κατεπτόηνται καθάπερ ὑπὸ θηρίων τῶν πεπορθηκότων αὐτοὺς, καὶ πολλοῖς αἵμασι γεγονότες ἔνοχοι τοῖς τῶν ἁγίων προφητῶν, προσέθηκαν τούτοις καὶ τὰ τῶν πεπιστευκότων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὧν

1. τοῦ Λιβάνου τὴν κατ᾿ ἐκείνου D. τὴν κατὰ Λιβάνου Edd. 2. ἔφη iid. ante Migne. Statim ἢ om. D. 5. αὐτὸν om. D. κατὰ et γεγενημένη assumpta ex D. 8. θῆρας ἀποκαλεῖν hoc ordine D. 10. οἷς ἂν ἄν τις (sic) D. 11. ἔδειξεν εἰπών D. διὰ αἵματος Edd. 15. κατὰ D. τοῦ iid. μανίας D. μιαιφονίας iid. 16. σείσθητι et σαλεύθ. inter se transp. D. (ut supra.) γὰρ ἐπ᾿ assumpta ex D. 18. ἐκπεπ. D. [ἐκπεπτ.? Cod.] καταπεπ. iid. δὲ D. γὰρ iid. 19. ὀργὴν αὐτοῖς inv. ord. D. 20. οὗτοι] αὐτοὶ D. 21. δὲ om. D. 22. ἁπανταχοῦ Edd. 23. τὸν assumptum ex D. 26. προσέθεσαν D.

ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ μακάριος Στέφανος, τῶν ἁγίων μαρτύρων πρωτόλειον ὥσπερ τι καὶ ἀπαρχὴ δεδειγμένος.

18 Τί ὠφελεῖ γλυπτὸν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; ἔπλασεν αὐτὸ χώνευμα,
b φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι εἴδωλα κωφά.

Ἡ μὲν οὖν θέσις τοῦ ῥητοῦ κατὰ τοῦτόν ἐστι τὸν τρόπον. τί γὰρ ὠφελεῖ φησι τὸ γλυπτὸν ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; τί δὲ ὠφελεῖ ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ ὅτι πέποιθεν ἐπ' αὐτῷ; τίς δὲ δὴ πάλιν ὁ τοῦ Προφήτου σκοπὸς, ἐροῦμεν ὡς ἔνι. Κύρου καὶ Μήδων κατὰ τῆς τῶν Βαβυλωνίων ἐμβεβληκότων, καὶ τοῦ πολέμου λοιπὸν περιηγγελμένου, τὰ αὐτοῖς συνήθη
c δρῶντες οἱ μάγοι τοὺς ψευδωνύμους ἐκάλουν θεοὺς εἰς ἐπικουρίαν κινδυνευούσῃ τῇ πόλει, θυσίας τε καὶ σπονδὰς τοῖς ἀναισθήτοις προσῆγον, ὅλην ἐπ' αὐτοῖς τοῦ σώζεσθαι τὴν ἐλπίδα θέμενοι. ἀλλ' ἦν ὕθλος καὶ φενακισμὸς ἐκεῖνα, ἀπάτη τε καὶ κενοβουλία, καὶ ἕτερον οὐδέν· ἥλω γὰρ καὶ πεπόρθηται, καὶ τοῦτο παθεῖν οὐκ οἰηθεῖσά ποτε. διαγελᾷ τοιγαροῦν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῶν πεπλημμελημένων τὴν σκέψιν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀψύχοις ἐλπίδα. τί γὰρ ὠφελεῖ φησι τὸ γλυπτὸν, ἕτερον οὐδὲν ὑπάρχον ἢ φαντασία ψευδὴς οὐδὲν
d ἔχουσα τὸ ἀληθές; θεία γὰρ ὅλως δύναμις πῶς ἂν ἢ πόθεν εἶναι πιστεύοιτο τοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων χειρῶν πεπλαστουργημένοις; εἰκαῖον οὖν ἄρα τὸ ἐπ' αὐτοῖς πεποιθέναι, καὶ καταγέλαστον ἀληθῶς τὸ χρῆμά ἐστι παρά γε τοῖς ἐῤῥωμένον ἔχουσι νοῦν καὶ τὴν φρένα διεγηγερμένην. δοκεῖ δέ τις καὶ

1. *τῶν ἁγίων μαρτύρων* assumpta ex D. 2. *πρωτόλειον*] + *κόσμιον* Edd. 3. *ἔπλασαν* F. (22. al.) *χωνευτὸν* D. 5. *τοῦ* om. Edd. (22. al.) 6. *οὖν θέσις*] *σύνθεσις* D. *κατὰ* D. *διὰ* Edd. *ἔσται* iid. 7. *φησι* om. D. 8. *ἐπ' αὐτό* D. 10. *τῶν Βαβυλωνίων*] *Βαβυλῶνος* iid. 11. Haec *τὰ αὐτοῖς συνήθη δρῶντες* accesserunt ex D. 14. *τὴν ἐλπίδα θέμενοι* et *καὶ φενακισμὸς ἐκεῖνα* hoc ordine D. 16. *τε* assumptum ex D. 16–20. Ab *ἕτερον* ad *ἕτερον* transilit D. 24. *ἐῤῥωμένην* Edd. 25. *νοῦν καὶ* assumpta ex D. *φρένα*] + *καὶ* Edd.

καθ' ἕτερον τρόπον τὴν τῶν προκειμένων δύναμιν ἀναπτύξαι.
ᾑρηκὼς γὰρ τὰς πόλεις ὁ Βαβυλώνιος, καὶ πάσας, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, ἀναστήσας τὰς χώρας, ἀπονένευκεν ἀσχέτως εἰς τὸ
ὑψοῦ καὶ ἀχάλινον, ἐνόσει λοιπὸν τὴν ὑπεροψίαν, καὶ τὴν c
Θεοῦ δόξαν ὁ δείλαιος τῇ οἰκείᾳ περιθεὶς κεφαλῇ, γράφει
μὲν εἰκόνα χρυσῆν, καθάπερ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Dan. iii.
γέγραφε Δανιήλ. εἶτα προσκυνεῖν ἐκέλευεν αὐτῇ φυλάς τε
καὶ γλώσσας, καὶ τοῖς τοῦτο δρᾶν οὐκ ἀνεχομένοις θάνατος
ἦν ἡ δίκη. τί τοίνυν τὸ ἐντεῦθεν ὤφελος; εἰπέ φησιν. ὁ
γὰρ οἰηθεὶς εἶναι καὶ θεὸς, εἰς λῆξιν ἤδη διελήλακε λοιπὸν
τοῦ παντὸς κακοῦ, καὶ ταῖς ἐπέκεινα λόγου περιπέπτωκε
συμφοραῖς.

a 547 A.

Οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ Ἔκνηψον ἐξεγέρθητι, καὶ τῷ λίθῳ Ὑψώ- 19
θητι· καὶ αὐτό ἐστι φαντασία, τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυσίου
καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Κύριος 20
ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ· εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα
ἡ γῆ.

Ἕπεται πάλιν, ὡς ἔφην ἀρτίως, τῶν προκειμένων ἡ δύνα-
μις. ταλανίζει γὰρ εἰκότως τοὺς πεπλανημένους, οἳ τὸν ἕνα
τε καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς καταλελοιπότες Θεὸν, καὶ τῆς εἰς b
αὐτὸν εὐλαβείας παρεκθέοντες τὴν ὁδὸν, ἵενται πρὸς ἀπώ-
λειαν, ξύλῳ μὲν ἐπιφωνοῦντες Ἔκνηψον, ἐγέρθητι, λίθῳ δὲ
λέγοντες ἀβουλοτάτως Ὑψώθητι. ἔθος γὰρ τοῖς πεπλανη-

1. *τρόπον* assumptum ex D. *αὐτῶν* pro *τῶν* Edd. *ἐκδέχεσθαι δύναμιν* pro *δ. ἀναπτύξαι* D. 2. *ἁπάσας* D. 4. *τὴν* alt.] + *τοῦ* iid. invitis D.b. 5. *περιθεὶς* D. *περιτιθεὶς* Edd. 6. *περ* assumptum ex D. 7. *ἐκέλευεν* D.b. *ἐκέλευσεν* Edd. *αὐτὴν* b. 8. *γλώσσας* D.b. *γλώττας* Edd. 9. *ὤφελος* D.b. *ὄφελος* Edd. 10. *διελήλακε* D. *ἐλήλ.* iid. Statim *λοιπὸν* assumptum ex D. 11. *καὶ ἐπέκεινα π. κ. ταῖς τηλικαύταις* pro *τοῦ π. κ. καὶ ταῖς ἐπέκ. λόγου* D. *περιπέπτωκε συμφοραῖς*] Sic edidi. *συμφ. περιπέπτωκεν* b. *περιπεπτωκὼς συμφοραῖς* D. *πέπτωκε συμφοραῖς* Edd. 13. *Οὐαὶ* om. (sic) D. 14. *χρυσοῦ καὶ ἀργύρου* D. 18. *οἷς* pro *ὡς* D. 20. *καὶ* secundum assumptum ex D. 21. *τὴν—ἀπώλειαν*] ,*τὴν πρὸς ἀπώλειαν ἵενται ὁδὸν* D. 23. *λέγοντες* assumptum ex D. *ἀβουλοτάτως*] Sic edidi. *ἀβουλο*^τ' D. *ἀβούλως* Edd.

μένοις, εἰ δήπου τις καταπτοήσειε φόβος, ἀνάπτειν βωμοὺς, ἀνοιγνύναι τεμένη, καὶ τοῖς ἀψύχοις εἰδώλοις ἐπιφωνεῖν Ἐλεήσατε, σώσατε, ὑψώθητι καὶ σὺ λίθε, προασπίζων ὡς θεὸς τῶν τὰ σὰ σεβόντων κράτη, καὶ σε προσκυνεῖν ᾑρημένων. οὐαὶ δὴ οὖν τοῖς τοιούτοις εἰκότως, ὅτι τοῖς ἐκ χρυσίου καὶ ἀργυρίου πεποιημένοις, τοῖς οὐκ ἔχουσι πνεῦμα, c *προσκείμενοι τὰς τοιαύτας λέγουσι φωνὰς, ἃς ἦν δήπου Θεῷ λέγειν ἄμεινον τῷ κατοικοῦντι τὸν οὐρανὸν καὶ ναὸν ἴδιον ἔχοντι τὴν ἄνω πόλιν. ἅγιος γὰρ ἐν ἁγίοις κατοικεῖ, καὶ τοῖς σεβομένοις αὐτὸν ἐναυλίζεται.*

Χρήσιμον οὖν τι καὶ ἀναγκαῖον ὁ Προφήτης ἡμῖν ἐπιφθέγγεται, τό Εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. προσκυνητέον γὰρ τοῖς γε ἀληθῶς ἀρτίφροσιν ἕνα τὸν φύσει καὶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ αὐτῷ τὸ σέβας ἀνάψει πᾶς σοφὸς, d *αὐτῷ προσοίσει καὶ τὰς ἱκετείας, παρ' αὐτοῦ ζητήσει τὸ σώζεσθαι, καὶ αὐτὸν ὁμολογήσει Δημιουργὸν, Δεσπότην τῶν ὅλων, Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, πανσθενῆ, πάναγνον, καὶ τὰς τῶν πραγμάτων μετασκευάζοντα φύσεις, ἐφ' ὅπερ ἂν ἕλοιτο κατὰ καιροὺς καὶ ἰδίοις νεύμασι τόδε τὸ πᾶν διϊθύνοντα.*

1. *που* assumptum ex D. *τις*] + *αὐτοὺς* Edd. invito D. 3. *καὶ σὺ*] *καὶ δὲ σὺ* D. 5. *ὅτι* assumptum ex D. *χρυσίου καὶ ἀργυρίου* D. *χρυσοῦ καὶ ἀργύρου* Edd. 7. *προσκειμένοις* iid. Statim *καὶ* add. iid. *ἦν* (sic) D. 11. *οὖν* D. *δέ* iid. 13. *προσκυνητέον γὰρ*] *καὶ προσκυνητέον γὰρ* b. invito D. *ἀρτίφροσιν* D. b. *ἀρτιφρονοῦσιν* Edd. Statim *μόνον* pro *ἕνα* D. 14. *ἀληθῶς* D.b. *ἀληθῆ* Edd. *ἀνάψει*] Sic retinui. *ἀναπέμψει* prius scriptum ad *ἀνάψει* est castigatum rubrice b. *ἀναθεὶς* D. 15. *αὐτῷ* om. D. *καὶ* assumptum ex D. *παρ' αὐτοῦ* D. *παρ' αὐτῷ* Edd. 16. *καὶ* assumptum ex D. 17. *καὶ Σωτῆρα* pro *Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν* D. 18. *ἕλοιται* (sic) pro *ἂν ἕλοιτο* D. 19. *τόδε* assumptum ex D.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Προσευχὴ Ἀμβακοὺμ τοῦ Προφήτου μετ' ὠδῆς. Κεφ. γ'.

Διαπεράνας εὖ μάλα τὸν ἐπὶ τῇ Βαβυλῶνι λόγον, καὶ ὅτι e πικρὰς ἀποτιοῦσι δίκας οἱ καταδῃώσαντες μὲν τὴν ἁγίαν πόλιν, ἀποκομίσαντες δὲ τὸν Ἰσραὴλ αἰχμάλωτον διαρκέστατα προαναπεφωνηκὼς, εὐαφόρμως ἔρχεται πρὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, καὶ ὡς ἐκ λυτρώσεως τῆς γεγενημένης ἐφ' ἑνὸς ἔθνους καὶ μερικῶς, παρακομίζει τὸν λόγον εἰς τὴν κατὰ πάντων καὶ γενικωτάτην, ὑφ' ἧς σέσωσται μὲν τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ, σέσωσται δὲ οὐδὲν ἧττον ἡ σύμπασα γῆ. Κῦρος μὲν γὰρ ὁ Καμβύσου τῆς αἰχμαλωσίας a 548 A. ἀνῆκε τὸν Ἰσραὴλ, τὴν ἀλαζόνα καὶ θεομισῆ βασιλείαν καθελὼν, φημὶ δὲ δὴ τὴν Χαλδαίων. ἐξεικονισμὸς δὲ ἄρα καὶ ὑποτύπωσις τὸ δρώμενον ἦν τῶν διὰ Χριστοῦ κατωρθωμένων· ὃς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα δορίληπτον ὥσπερ εὑρὼν, καὶ ὑπὸ χεῖρα κάμνουσαν τὴν τυραννικήν· βεβασίλευκε γὰρ ὥσπερ ἡμῶν διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ σατανᾶς· ἀπ-

1. Τόμος β'. Sic D. 2. Sic B.D. Ἀββακοὺμ D. τοῦ Πρ. om. D. (23. al.) εἰς τὴν ᾠδὴν, ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ Edd. 3. ἐπὶ D. ἐν B. Edd. 4. ἀποτιοῦσι B. ἀποτίσουσι D. Edd. 6. τοῦ assumptum ex D. 13. δὲ prius om. D. ἔτι pro ἄρα D. 14. τὸ δρώμ. ἦν hoc ordine D. 15. τὴν assumptum ex B.D. 17. ὥσπερ assumptum ex B. deest in D. ὁ assumptum ex B.D.

ἐφῆνε μὲν ἐλευθέρους δεσμῶν τε καὶ πόνων, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἐκτόπου δουλείας ἀνεὶς, ἀνεκόμισεν ὥσπερ εἰς τὴν ἁγίαν b πόλιν, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ. γεγόναμεν γὰρ, κατὰ (Eph. ii. 19.) τὸ γεγραμμένον, "συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ "Θεοῦ" καὶ πατρίδα λοιπὸν ἐπεγραψάμεθα τὸν οὐρανόν. κατατεθηπὼς δὴ οὖν ὁ Προφήτης τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἄφραστόν τε καὶ θεοπρεπῆ τῆς μετὰ σαρκὸς ἐπιδημίας τοῦ Μονογενοῦς οἰκονομίαν ὑπεραγάμενος, ποιεῖται τὴν προσευχὴν, ὡς ἐν ᾠδῆς τρόπῳ, κατ' ἐκεῖνό που πάντως (Ps. xxxiv. 28.) τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Ἡ γλῶσσά μου μελετήσει τὴν c "δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινόν σου."

1, 2 Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοβήθην, Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην.

Νοοῖτο δ' ἂν ὁ λόγος καὶ πρὸς αὐτὸν, εἴπερ ἕλοιτό τις, γεγονὼς τὸν τῶν ὅλων Πατέρα καὶ Θεὸν, ὡς ἀποκαλύπτοντα τὸν Υἱὸν, ἀκοήν τε τὴν περὶ αὐτοῦ διατρανοῦντα διὰ τοῦ Πνεύματος· ἢ καὶ πρὸς αὐτὸν εἰκότως τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον. καὶ εἰ μέν τις λέγοι πρὸς τὸν Πατέρα γενέσθαι d τυχὸν, τοιόνδε τι συνήσομεν Ὦ τῶν ὅλων Δέσποτα, φησὶ, τὴν δοθεῖσαν ἀποκάλυψιν, ἤγουν ἀκοὴν τὴν περὶ τοῦ σοῦ γεννήματος κατατέθηπά τοι· φρικτὰ γάρ ἐστι, καὶ πέρα λόγου τὰ διηγήματα, καὶ τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος παντὸς ἂν εἴη λοιπὸν ἐπέκεινα νοῦ· εἰ δὲ δὴ λεπτὸν ἐνιεὶς τῆς καρδίας τὸν ὀφθαλμὸν τὴν τῶν σῶν ἔργων καταθρήσαιμι δύναμιν, ἔκστασις ἔσται τὸ χρῆμα, καὶ ἕτερον οὐδέν. βλέποντος δὲ τοῦ λόγου πρὸς τὸν Υἱὸν, οὐδὲν ἧττον προσβαλοῦμεν κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον Ὦ Κύριε καὶ κατάρχων τῶν ὅλων,

4. ἁγίων B.D. ἀγγέλων Edd. 5. πατριάδην iid. ἐπεγραψάμεθα B. ἀπεγρ. D. Edd. 9. ὡς D.a. καὶ pro ὡς Edd. Neutrum habet B. 12. Κύριε alt. assumptum ex B.D. (א a. 22. al.) 13. τὰ deest in Edd. 14. δ' assumptum ex D. 15. γεγονὼς assumptum ex D. 18–25. καὶ εἰ—οὐδέν om. D. 23. νοῦ] νόμου Edd. 27. κατάσχων Edd. ante Migne.

κἂν εἰ καὶ γένοιας σὰρξ, τὴν περὶ σοῦ δεξάμενος ἀκοὴν, c ἤγουν ἄκουσμά τε καὶ ἀποκάλυψιν, εἰς δέος ἐμπέπτωκα. καταπέπληγμαι δὲ, καὶ σφόδρα εἰκότως, τὴν τοῦ πράγματος ὑπερβολήν. μανθάνω γὰρ, ὅτι ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι τῇ κατὰ πᾶν ὁτιοῦν ὑπάρχων τῷ γεγεννηκότι, σαυτὸν μὲν καθήσεις εἰς ἑκούσιον κένωσιν, γενήσῃ δὲ καθ᾽ ἡμᾶς ἄνθρωπος ἐκ γυναικὸς, καὶ τὴν τῆς δουλείας ἀνατλήσῃ μορφὴν, καὶ Θεὸν μεθ᾽ ἡμῶν ἐπιγράψῃ τὸν σεαυτοῦ Πατέρα, ὑπήκοος Phil. ii. 8. δὲ γενήσῃ, καὶ "μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ." εἰσα- a 549 A. κήκοα τοίνυν τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην. εὐηγγελίσω γὰρ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἐκή- Es. lxi. 1. ρυξας αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, ἰάσω τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, ἐπέστρεψας τὸ πλανώμενον, κατέδησας τὸ συντε- Ezek. xxxiv. 4. τριμμένον, φῶς γέγονας τοῖς ἐν σκότει, θύρα καὶ ὁδὸς εἰς ζωὴν καὶ ἁγιασμὸν, γέγονας εἰρήνη, συνείρων διὰ τῆς πίστεως εἰς ἕνα λαὸν τούς τε ἐκ περιτομῆς, καὶ μέντοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν, γέγονας "λίθος ἀκρογωνιαῖος, ἐκλεκτὸς, ἔντιμος·" κατεκτήσω b 1 S. Pet. ii. 6. τὴν οἰκουμένην τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἠλευθέρωσας ἁμαρτιῶν τοὺς ἐξ ἀσθενείας ἑαλωκότας, ἐξείλου χειρὸς διαβολικῆς, τῇ τῆς υἱοθεσίας χάριτι κατελαμπρύνθη τὸ δοῦλον, οὐρανοῦ πολίτης ὁ ἐκ γῆς γέγονεν ἄνθρωπος· ἀξιάκουστον δὲ πρὸς τούτοις κἀκεῖνο, οἶμαί που· ὁ γὰρ πάντα ζωογονῶν, ὑπομεμένηκας μεθ᾽ ἡμῶν τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον. πλὴν γέγονας "πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν," καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμη- Col. i. 18. μένων, καὶ πρωτόλειον ἀνθρωπότητος ἀνακομισθείσης εἰς ἀφθαρσίαν. ἀνεβίως γὰρ ὡς Θεὸς, τὸ σκληρὸν καὶ δυσάν- c τητον πατήσας θηρίον, τουτέστι τὸν θάνατον, παρέλυσας

1. καὶ assumptum ex D. εἰ καὶ (manu altera in rasura) pro κἂν εἰ καὶ a. καὶ εἰ b. σὰρξ] + ὡς Edd. invitis B.D.a.b. 2. τε assumptum ex B. ἀκοήν τε (omittens ἤγ. ἄκουσμα) D. ἄκ. καὶ om. b. 3. καὶ ante καταπέπλ. tr. D. 5. τῇ om. D. ὑπάρχεις D. τοῦ γεγεννηκότος B. inv. D.a.b. 6. καταθήσεις D. δὲ assumptum ex B.D.a.b. 7. τῆς δουλείας (οῦ οῦ superscr.) B. ἀνατλήσῃ B.D. ἀναπλήσῃ a. ἀνατλήσεις Edd. 8. σαυτοῦ b. ἑαυτοῦ D. 9. καὶ om. D. 17—6, p. 120. κατεκτήσω—πατέρα om. D. 22. ὁ] οὐ (sic) Aub. πάντας Edd.

τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς ἐκείνης τὴν δύναμιν. πέπαυται δὲ ἐν σοί Gen. iii. 19. τε καὶ διὰ σοῦ τό "Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ," καθ' ἡμῶν εἰρημένον.

Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ.

Κατὰ διαφόρους τρόπους ἡρμήνευται τοῦτό τισι. καὶ ὁ d μὲν ἔφη, δύο κεκλῆσθαι ζῷα τὸ Πνεῦμα καὶ τὸν Υἱὸν, ὧν καὶ ἐν μέσῳ γινώσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. ἀμαθὲς δὲ οἶμαι τὸ τῇδε νοεῖν, καὶ πολὺ τὸ εὔηθες ἔχον. τίς γὰρ ὁ φάναι τολμῶν, ὅτι ζῷόν ἐστιν ἡ ζωὴ, τουτέστιν, ὁ Υἱὸς ἤτοι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ζωὴ γὰρ μᾶλλον τὸ ζωοποιοῦν, ζῷον δὲ δὴ τὸ τῆς παρ' ἑτέρου μετέχον ζωῆς. ἄτοπον δὲ καὶ ἑτέρως μέσον ὥσπερ ἀμφοῖν νοεῖσθαι τὸν Πατέρα, ὅς γε καὶ πρῶτος ὀνομάζεται κατά γε τὴν σύνταξιν τῆς ὁμολογίας τῆς ἁγίας τε καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. καὶ οὐ δήπου φαμὲν, ὡς προτεταγμένος κατὰ τὴν κλῆσιν τοῦ τε Υἱοῦ καὶ τοῦ e Πνεύματος, προὐφέστηκεν αὐτῶν· λῆρος γὰρ τοῦτο καὶ ψευδοέπεια· διακείμεθα δὲ μᾶλλον καὶ πεπιστεύκαμεν, ὅτι καὶ συναΐδιον ἔχει τὸν ἐξ αὐτοῦ πεφηνότα Λόγον, καὶ ἦν, ὅ ἐστιν, οὐ δίχα τοῦ ἰδίου Πνεύματος, ἀλλ' ἅμα τε Θεὸς νοεῖται ὁ Πατὴρ, καὶ συνεισβέβηκεν εὐθὺς ἡ ὕπαρξις τοῦ δι' ὅν ἐστι Πατὴρ, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ ἅγιον Πνεῦμα. ἐπειδὴ δὲ πηγή τις ὥσπερ ἐστὶ τοῦ ἰδίου γεννή-
550 A. a ματος, οἰκονομικῶς προωνόμασται. ὅπως οὖν ἔσται μέσος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, ἐννοεῖν οὐκ ἔχω. ἀλλ' ἐροῦσιν ἴσως, κατά γε τὸ εἰκὸς, ὡς ἐν τόπῳ χρῆναι νοεῖσθαι τὸ μεσον.

5. ἡρμήνευται B. ἑρμηνεύεται Edd. 8. ἔχον B. ἔχειν D. ἔχει Edd. 9. τολμῶν] δυνάμενος ἢ τολμῶν D. ὁ υἱὸς] τὸν υἱὸν Edd. 10. ἢ iid. τὸ ἅγιον om. D. 11. δὴ om. D. τῆς assumptum ex D. 12. ὥσπερ om. D. γε assumptum ex D. 14. δήπου] δή ποτέ Edd. 15. κλίσιν (sic) iid. 18. καὶ prius assumptum ex D. Haec ἐξ αὐτοῦ πεφηνότα accesserunt ex D. Θεὸν pro Λόγον D. 19. ἰδίου] ἁγίου D. 22. ὥσπερ ἐστὶ hoc ordine D. τοῦ assumptum ex B.D. 23. ὅπως D. πῶς Edd. 24. ἐροῦσιν ἴσως hoc ordine D. 25. γε assumptum ex D.

ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄτοπον. οὐ γὰρ ἐν τόπῳ τὸ θεῖον, ὅτι μήτε ἐν ποσῷ, μήτε μὴν κατὰ σῶμά ἐστιν.

Ἕτεροι δὲ αὖ δύο ζῷα εἰρήκασι, τήν τε νέαν καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην, ὧν ἐν μέσῳ γινώσκεται ὁ Χριστός. ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις θεωρήμασιν οἶμον ἴτω τις, ἣν ἂν βούλοιτο καθ' ἑαυτόν· ἡμεῖς δὲ ἅπαξ τὸν λόγον εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον περιτρέποντες, νομικὴν ποιησόμεθα τὴν τῶν νοη- b
μάτων ἀφήγησιν. γέγονε τοίνυν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως· ἐδόκει γὰρ ὧδε φρονεῖν τε καὶ λέγειν καὶ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ· ἀπηλλάγμεθα γὰρ δι' αὐτοῦ παντὸς αἰτιάματος, ἵλεώ τε καὶ εὐάντητον ἐσχήκαμεν τὸν Πατέρα. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ σοφὸς Ἰωάννης "Τεκνία, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε. 1 S. Joan. ii. 1, 2.
"καὶ ἐάν τις δὲ ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι "περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, c
"ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου." ἐπειδὴ δὲ ἦσαν τύποι τῶν ἐσομένων κατὰ ἀλήθειαν τὰ πάλαι δι' αἰνιγμάτων ἀνατυπούμενα, φέρε τι λέγωμεν τὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ γεγονότα παρὰ τοῦ Πατρὸς ἱλαστήριον δεικνύοντες τὸν Υἱόν. προστέταχε τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς κιβωτὸν γενέσθαι καὶ Exod. xxv.
λυχνίαν, καὶ μέντοι καὶ τράπεζαν ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ· εἶτα πρὸς τούτοις ἱλαστήριον ἐκ χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ βύσσου κεκλωσμένης καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ τοῦτο ἐπὶ τεσσάρων αἰρόμενον στύλων ἐπεκρέματο τῇ ἁγίᾳ κιβωτῷ· d
εἶτα δύο Χερουβὶμ εἰς δεξιόν τε καὶ εὐώνυμον ἐκ χρυσοῦ

1. τὸ θεῖον] Pergit D. ἄπειρον γὰρ καὶ ἀπεριόριστον, τόδε τὸ πᾶν καὶ τοὺς αἰῶνας ἀνεπινοήτως διακυβερνῶν. καταλλάγμεθα γὰρ αὐτῷ οἱ γηγενοῖς (sic) δι' αἵματος υἱοῦ· ἵλεώ τε (11) (post inceptum καταλλ., deinde erasit, scripsitque verba ἄπειρον—διακυβερνῶν.) D. 3. ζῷα correxi. ζωὰς (sic) B. Edd. et ita legit Theophyl. 4. ὁ assumptum ex B. 5. οἶμον] ὁδὸν Edd. 6. τοῦ assumptum ex B. 11. αἰτιάματος B. ἐγκλήματος Edd. δι' αὐτοῦ post εὐαντητὸν tr. D. 12. τὸν Π. ἐσχ. inv. ordine D. μαρτυρήσει] + τούτοις D. λέγων post Ἰωάννης tr. D. 17. καὶ] δὲ (sic) iid. ante Migne. δὲ om. D.a. 18. ἀνατυπούμενα D.a. τυπούμενα B. Edd. 19. τὸν—γεγονότα a. τῶν (?)—γεγονότα B. τῶν—γεγονότων D. Edd. 22. μέντοι καὶ om. B. habent D.a. 23. καὶ alt. B.D.a. ἢ Edd. 24. τούτων D.

Exod. xxv. 18–21. S. Joan. i. 14.

πεποιημένα περιειστήκει τὸ ἱλαστήριον, τὰ πρόσωπα πρὸς αὐτὸ συντείνοντα. αἴνιγμα δὲ ἦν τὸ χρῆμα πάλιν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστόν. γέγονε μὲν γὰρ σὰρξ ὁ Λόγος, καίτοι Θεὸς καὶ Κύριος τῶν ὅλων ὑπάρχων, ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς πεφηνὼς κατὰ φύσιν. ἀλλ' εἰ καὶ γέγονε σὰρξ, καὶ τέθειται παρὰ τοῦ Πατρὸς ἱλαστήριον, οὐκ ἀποβέβληκεν
c ὅπερ ἦν, τουτέστι, τὸ εἶναι Θεός· ἀλλ' ἔστι καὶ οὕτως ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δόξῃ τῇ θεοπρεπεῖ, καὶ πάλιν αὐτὸν περιεστᾶσιν αἱ ἄνω δυνάμεις, τὰς αὐταῖς συντεταγμένας ἀποπεραίνουσαι λειτουργίας. ταύτητοι τὰ Χερουβὶμ περιεστᾶσι τὸ ἱλαστήριον, καὶ πρὸς αὐτὸ βλέπουσι διὰ παντός. ἔθος γὰρ ταῖς ἄνω δυνάμεσιν, ἁγίαις οὔσαις καὶ πανάγνοις, ἀεὶ κατασκέπτεσθαι τὰ Θεοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν βλέπειν, καὶ εἰς τὰ αὐτῷ δοκοῦντα
551 A. a καὶ φίλα τετράφθαι διὰ παντός. γνωσθήσῃ δὴ οὖν, ὦ Δέσποτα, φησὶ, τίς ἔσῃ, καθ' ἡμᾶς γεγονώς· ὅτι γὰρ ἱλαστήριον, ὡς ἐκ παραδείγματος τοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ, γνωσθήσῃ σαφῶς. ἕστηκας γὰρ ἐν μέσῳ δύο ζώων, τουτέστι, τῶν Χερουβὶμ, καὶ ὄνομά σοι, τὸ ἱλαστήριον. καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος·
S. Joan. iii. 17. ὡς γὰρ αὐτός φησιν ὁ Χριστός "Οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ "τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον· ἀλλ' ἵνα "σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ."

b Ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη, ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ.

Προκεχρησμῴδηκε μὲν ὁ νόμος τὸ Χριστοῦ μυστήριον· καὶ μὴν καὶ ὁ τῶν ἁγίων προφητῶν προανεκεκράγει χορός·

1. περιιστήκει D. 2. ἦν assumptum ex D.a. μυστήριον Edd. inv. B.D.a. 3. σάρξ ὁ λόγος hoc ordine D.a. inv. B. 4. ὑπάρχων] ὢν D. Post hoc v. ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὅλων ὑπάρχων add. Edd. ante Migne invitis omnibus. καὶ alt. om. B. 5. πεφυκὼς D. 6. ἀλλ' οὐκ D. 7. τὸ εἶναι om. D. Θεὸς εἶναι inv. ord. B. 8. τῇ om. D. περιεστ. αὐτὸν inv. ord. D. 10. τοι assumptum ex B.D.a. 11. καὶ om. D. βλέποντα D. 13. τὰ prius] + τοῦ Edd. 14. ὦ δέσποτα φησὶ hoc ordine D.a. Statim τι (sic) B. 17. γὰρ om. a. 20. τὸν υἱὸν] non addit αὐτοῦ D. 21. δι' αὐτοῦ ὁ κόσμος inv. ord. D. 22. γνωσθήσῃ F. (Co.) 24. Κεχρησμῴδηκε Edd. δὲ pro μὲν D. 25. προανακεκράγει D.

συμβάλλοντες δὲ χρησίμως τοῖς πάλαι περὶ αὐτοῦ γεγραμμένοις τὰ ἐν καιρῷ τῆς ἐπιδημίας συμβεβηκότα τε καὶ κατωρθωμένα, βεβαιοτέρους ἡμᾶς εἰς τὴν ἐπ' αὐτῷ πίστιν προκαθιστᾶσιν οἱ μυσταγωγοὶ ποικίλως, καὶ αὐτοὺς δὲ πλειστάκις εὑρήσομεν τὸν οἰκεῖον ἐντεῦθεν ἐμπεδοῦντας νοῦν· ὁποῖον ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ διὰ φωνῆς εὐαγγελιστῶν. ἐκβέβληκε μὲν [c] γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς πωλοῦντας τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέτρεψε τῶν κολλυβιστῶν, "Καὶ ποιήσας φραγέλλιον S. Joan. ii. 15, 16. "ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλε, λέγων Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον "τοῦ Πατρός μου οἶκον ἐμπορίου" καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; "Ἐμνήσθησαν, φησὶν, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν γεγραμ- Ib. 17. "μένον Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με." οἰηθέντι δέ ποτε τῷ Ἰωσὴφ τὴν μνηστευθεῖσαν αὐτῷ διεφθάρθαι παρ- [d] θένον, ἐθέλοντί τε λάθρα ἀπολῦσαι αὐτὴν, "Ὤφθη, φησὶν, S. Matth. i. 20, 21. "ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ λέγων Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ "φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ "ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου. τέξεται δὲ "υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ "σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ." εἶτα λόγιον ἱερὸν παρεκόμιζε πρὸς πληροφορίαν· ἔφη γὰρ πάλιν ὡδί "Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ [e] Ib. 22, 23. "τοῦ προφήτου λέγοντος Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει "καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμ"μανουήλ." εὑρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἐμμανουὴλ ἐκ τῶν τοῖς προφήταις προεπηγγελμένων τὴν ἐφ' ἑαυτῷ κρατύνοντα πίστιν, ἀξιοῦντά τε δι' αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων ἐπιγινώ-

2. ἐν] + τῷ B. κεκατωρθωμένα B. Edd. correxi ex D. 3. προκαθιστᾶσιν D. καθ. Edd. 4. ποικίλως hic reposui ex D., ante βεβαιοτ. transp. Edd. 5. εὑρήσωμεν D. 6. τὸ διὰ φ. εὐαγγ. B. Edd. τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λεγόμενον D. 7. ὁ alt. assumptum ex B. 8. τὰ assumptum ex B.D. 9. ἀνέτρεψε D. Edd. κατέστρεψε B. κολλυβιστῶν] κολυβιστῶν D. Edd. ante Migne. ποιήσας] + ὡσεὶ Edd. 13–24. οἰηθέντι—τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ om. B. 14. παρθ. διεφθ. inv. ord. D. 15. ἐθέλοντί τε] καὶ θέλοντα D. 20. Habet αὐτοῦ alt. D. 22. διὰ] + Ἡσαίου Edd. invito D. 25. τὸν assumptum ex D. 26. προεπηγγελμένων D. προηγγ. Edd.

σκεσθαι, καὶ τοῖς ἤδη προειρημένοις τὴν τῶν ἀποτελεσμάτων συμφέροντας ἔκβασιν, ἐνδοιάζειν οὐδαμῶς ὡς αὐτὸς εἴη λοιπὸν, ὁ διὰ νόμου καὶ προφητῶν προκεκηρυγμένος. ἧκον
552 A. a μὲν γὰρ πρὸς αὐτόν τινες τῶν Ἰωάννου μαθητῶν, φιλοπευ-
S. Luc. vii. 20. στοῦντες καὶ λέγοντες "Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἀπέστειλεν "ἡμᾶς λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;" ὁ δὲ, καίτοι λέγειν ἐξὸν Ἐγὼ καὶ οὐχ ἕτερος, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν
Ib. 22, 23. αὐτοὺς ἀναπείθει προάγγελσιν ἀναφοιτῆσαι λέγων "Πορευ-"θέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ "ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ "κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελί-"ζονται, καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν
b "ἐμοί." ἀτρεκὲς οὖν ὅτι, καθά φησιν ὁ Προφήτης, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, καὶ ὅτι κατὰ καιροὺς τοὺς πάλαι προωρισμένους ὡς ἐν θελήσει τε καὶ βουλῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἀνεδείχθη Χριστός. ἐν ἐσχάτοις γὰρ τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐπέφανεν ἡμῖν, ἐπεγνώσθη τε καὶ ὡμολόγηται, καθάπερ ἀμέλει καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ Ναθαναὴλ ἀνακεκράγει
S. Joan. i. 50. λέγων "Ῥαββὶ σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ "Ἰσραήλ." ἐπεγνώσθη δὴ οὖν ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη, τουτέστιν, ὡς ἐν τῷ καιρῷ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας. ἐπεγ-
c νώσθη τε παρά τε ἁγίων καὶ ἁπάσης ἤδη λοιπὸν τῆς ὑπ' οὐρανόν. ἐγνώκαμεν γὰρ τὸν ἐν μέσῳ δύο ζῴων, ἱλαστήριον ὡς ἐν αἰνίγμασι νομικοῖς προανατυπούμενον, τουτέστι, Χριστόν.

Ἐν τῷ ταραχθῆναι τὴν ψυχήν μου ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ.

2. αὐτὸς] οὗτος D. 7. καὶ assumptum ex D. 8. προαγόρευσιν D. 10. καὶ om. B. 11. καὶ νεκροὶ Edd. inv. B.D. 12. ἐστιν om. D. 13. ἀτρεκὲς D. a. ἀληθὲς Edd. 14. ἐπ^ε^γνώσθῃ.. ex corr. B. τῶν pro τοὺς D. 15. ἐν ἐθελήσει a. Θεοῦ τε D. 18. γε om. B.D. habet b. ἀνακεκράγει D. b. ἀνέκραζε B. ἀνέκραγε Edd. 19. εἶ ὁ βασ. B.D. βασ. εἶ b. Edd. 20. δὴ assumptum ex B.D. a.b. 21. ὡς retinui cum a. deest in B.D. τῷ assumptum ex B.D. invitis a.b. μετὰ σαρκὸς D.a.b. ἐνσάρκου B. Edd. ἐπεγνώσθη om. B. 22. τε prius assumptum ex a. deest in B.D. πάσης B. ἤδη om. D. 23. τὸν B.D. τὸ Edd. 24. τυπικοῖς pro νομικοῖς D.

Προσκέκρουκεν ἡ ἀνθρώπου φύσις τῷ Δημιουργῷ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, ὃς ὀλίγου παντελῶς ἠξίωσε λόγου τὴν δοθεῖσαν ἐντολήν. τοιγάρτοι καὶ τεταράγμεθα καὶ d διολώλαμεν, ἀρᾷ καὶ δίκῃ περιπεσόντες οἱ δείλαιοι, καὶ θανάτῳ κεκρατήμεθα παροργισθέντος Θεοῦ· ἤκουε γὰρ ὁ προπάτωρ Ἀδὰμ, ὡς ῥίζα τοῦ γένους "Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν "ἀπελεύσῃ." (Gen. iii. 19.) πλὴν οὐ μέχρι παντὸς περιεῖδεν ἡμᾶς ὁ Δημιουργὸς, ἀλλὰ κατηλέησεν ὡς Θεός. εἰ γὰρ καὶ "Κατέπιεν "ὁ θάνατος ἰσχύσας" (Es. xxv. 8.) κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνὴν, ἀλλὰ "πάλιν ἀφεῖλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· "τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς." κατήργηται γὰρ ἐν Χριστῷ τοῦ θανάτου τὸ κράτος, ἀνῃρημένης e τῆς ἁμαρτίας, ἐφ' ᾗ καὶ ὠνειδίσμεθα· "Κύριος γὰρ ἐμνήσθη "ἡμῶν, καὶ ἠλέησεν ἡμᾶς," (Ps. cxiii. 20.) καθὰ καὶ ὁ θεσπέσιος ἀναμέλπει Δαυείδ. ἀνεκόμισε γὰρ ἡμᾶς εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ζωὴν, καίτοι τεταραγμένους, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἀπό γε τῆς θείας ὀργῆς, ὡς καὶ ἐν ἐκλείψει γενέσθαι τοῦ Πνεύματος, τουτέστιν, ἐν ἀποθέσει τε καὶ ἀποβολῇ τῆς ψυχῆς· πράττεται γὰρ οὕτως ἐν ἡμῖν ὁ θάνατος. ὅτι δὲ καταδεδικάσμεθα μὲν τῷ θανάτῳ προσκεκρουκότες Θεῷ, σεσώσμεθα δὲ a **553 A.** πάλιν ἠλεημένοι, πιστώσεται λέγων ὁ μακάριος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δημιουργόν "Ἀποστρέψαντος δὲ σοῦ τὸ πρό- "σωπον ταραχθήσονται, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψου- "σιν. ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ "ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς." (Ps. ciii. 29, 30.) πεπονθότες μὲν γὰρ τὴν ἀποστροφὴν διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, ὑπεστρέψαμεν εἰς τὸν χοῦν ἐξ οὗπερ καὶ γεγόναμεν. ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ τὸ θεῖον πεπλουτήκαμεν Πνεῦμα,

1. ἀνθρωπίνη D. 4. ὑποπεσόντες D. 5. ἤκουε B. Edd. ἤκουσε D. 10. προσώπου παντὸς inv. ord. D. 11. κατήργηται] + μὲν Edd. 14. ἠλέησεν D. Edd. ηὐλόγησεν B. 16. καθάπηρ ἔφην ἀρτίως] ὡς ἔφην D. 17. καὶ assumptum ex D. 18. ἀπόθεσις pro ἐν ἀποθ. τε D. τῆς om. D. 20. μὲν om. D. 22. δημιουργόν D. Θεόν Edd. δὲ assumptum ex D. 24. ἀποστελεῖς D. 27. περ assumptum ex D. ὅθεν pro ἐξ οὗπερ b. καὶ om. D. ἐπεὶ δὲ B.b.

2 S. Pet. i. 4. b τῆς αὐτοῦ φύσεως γεγονότες μέτοχοι, κατὰ τὰς γραφὰς, ἀνεστοιχειώμεθα πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, καὶ κεκαινουργήμεθα καὶ σεσώσμεθα. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὃ καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ θεῖος 2 Cor. v. 17. γέγραφε Παῦλος, ὅτι πάντα τὰ "ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, "καὶ τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά." οὐκοῦν τεταράγμεθα μὲν ἐξ ἀρχῆς, τὰ ἐκ τῆς θείας ἀνατλάντες ὀργῆς. ἐπειδὴ δὲ ἐγγιζόντων τῶν ἐτῶν ἐπεγνώσθη Χριστὸς, ἀνεδείχθη δὲ κατὰ τοὺς πάλαι προωρισμένους και-Rom. iii. 20. c ροὺς, ἐμνήσθη λοιπὸν ἐλέους. δεδικαιώμεθα γὰρ οὐκ "ἐξ Tit. iii. 5. "ἔργων νόμου," κατὰ τὰς γραφὰς, ἀλλ' οὐδὲ "ἐξ ἔργων τῶν "ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ "αὐτοῦ ἔλεος."

3 Ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἥξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους Φαρὰν κατασκίου δασέως.

Διττὴν ἔχει θεωρίαν τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, καὶ δὴ ἐροῦμεν τὰ ἐπ' αὐτοῖς ὡς ἔνι· ἑρμηνεύεται γὰρ Θαιμὰν ὁ νότος· ἔστι δὲ νοτιωτάτη λίαν ἡ ἔρημος Φαρὰν, οὗ καὶ ὁ Exod. xix. 17. d Χωρὴβ ὄρος εἶναι λέγεται, ἔνθα παρέστησεν ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ τῶν πρακτέων τοὺς ὁριστὰς ὁρίζοντι νόμους. οὐκοῦν μίαν μὲν τοῖς προκειμένοις ἐφαρμόζοντες ἔννοιαν, ἐκεῖνό φαμεν· ἥξει φησὶν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν, ἐξ ὄρους Φαρὰν ἤτοι Χωρὴβ, τουτέστιν, ὁ πάλαι κατὰ τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἐν τῷ ὄρει Χωρὴβ ὀφθεὶς τοῖς πατράσιν ἐν εἴδει πυρὸς, αὐτὸς ὁ πάλαι λαλήσας τὸν νόμον, ἥξει, καὶ μετὰ σαρκὸς ὀφθήσεται καθ' ἡμᾶς, ἐν τάξει προφήτου καὶ μεσί-

1. αὐτῆς D. 2. ἀρχῇ Edd. invitis B.D.b. Statim καὶ assumptum ex B.D. 4. γράφει D. 5. ἰδοὺ γέγονε D. γέγονε δὲ Edd. 6. ἐξ ἀρχῆς B. Edd. ἐν ἀρχαῖς D. 7. ἐπεὶ δὲ D. 8. δὲ] γὰρ D. 11. ἃ b. Edd. ὧν B.D.a. 13. ἐκ B.D. cf. infra et adv. Nest. 139 c. ἀπὸ F. Edd. (a. 22. al.) ὄρου (sic) Aub. φαρὰν om. D. S. Cyr. l. c. [a. 23. al.] 14. δασέος B. (Vat.) 15. προκειμένων B.D. προλεγομένων Edd. 16. γὰρ D. δὲ Edd. Neutrum habet B. 17. νοτιώτατος D. Φαρὰν assumptum ex B.D. τῆς φ. D. ὁ Χωρὴβ ὄρος εἶναι λέγεται] τὸ ὄρος εἶναι λ. τὸ Χωρὴβ D. 19. τοὺς prius B.D. τοῖς Edd. ὁριστὰς] εἰσηγητὰς D. ὁρίζοντα D. 23. ἔρημον] + καὶ D. 25. προφήτου καὶ μεσίτου] προφήτου προφητεύοντος D. μεσίτου] + ὄντος Edd.

του· καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, πρὸς ὃν c εἴρηται παρὰ Θεοῦ "Προφήτην αὐτοῖς ἀναστήσω ἐκ τῶν Deut. xviii. 18. "ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ, καὶ θήσω τοὺς λόγους μου εἰς "τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ πάντα ὅσα ἂν "ἐντείλωμαι αὐτῷ." εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις τοῖς γεγραμμένοις προσβαλεῖν καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἔστι καὶ οὕτως. Θαιμὰν, ὡς ἔφην, τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἀπεκάλουν. φασὶ τοιγαροῦν ἐν τοῖς ὅτι μάλιστα νοτιωτάτοις τῆς Ἰουδαίας μέρεσι κεῖσθαι τὴν Βηθλεέμ, ἐν ᾗ ὁ Χριστὸς γεγέννηται· εἴρηται γάρ που πρὸς αὐτὴν διὰ φωνῆς προφήτου "Καὶ σὺ Mic. v. 2. "Βηθλεὲμ, οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν "χιλιάσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὃς ποι- S. Matth. ii. 6. "μανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ." οὐκοῦν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἥξει, τουτέστιν, ἐκ Βηθλεὲμ τῆς πρὸς νότον. ὁ γὰρ φύσει τε a 554 A. καὶ ἀληθῶς Θεὸς ὁ Μονογενὴς τοῦ Πατρὸς Λόγος καθ' ἡμᾶς γεγονὼς, γεγέννηται διὰ γυναικὸς ἐν τῇ Βηθλεέμ. ἐπειδὴ δὲ ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ, τοῖς τῶν ὀρέων περιφανεστέροις ἔσθ' ὅτε τὴν τῶν Ἰουδαίων παρεικάζειν Συναγωγὴν, διάτοι τὸ πλείστοις τε ὅσοις καὶ εὐκλεεστάτοις ἀνδράσιν ὁρᾶσθαι κατάκομον, ταύτῃτοι καὶ νῦν τῷ ὄρει Φαρὰν ἐξομοιοῖ, λέγων, ὡς ἐξ ὄρους ἥξει κατασκίου δασέος· κατάσκιον δὲ καὶ δασὺ τὸ ὄρος φησὶ διὰ τοὺς πατέρας ἐξ ὧν γενεαλογεῖται Χριστός. b ἔστι γοῦν ἀκοῦσαι σαφῶς τοῦ μὲν μακαρίου Λουκᾶ τὸν τῆς γενεαλογίας ἐκλογισμὸν ἀναφέροντος ἐξ Ἰωσὴφ ἐπὶ τὸν S. Luc. iii. 23 sqq. Ἀδὰμ, Ματθαίου γεμὴν ἐκ Δαυεὶδ τε καὶ Ἀβραὰμ κατακομίζοντος πάλιν στοιχηδὸν, ὡς ἔφην, ἐπὶ τὸν Ἰωσήφ. ὄρος S. Matth. i. 1 sqq.

2. αὐτοῖς assumptum ex D. post ἀναστήσω tr. B. 6. προσβαλεῖ B. καὶ prius assumptum ex B.D. ἔστι καὶ οὕτως D. ἔστι δὴ οὗτος Edd. Neutrum habet B. 7. ἀπεκάλουν a. Edd. ἐκάλουν D. et (ante ἔρ. tr.) B. 8. ὅτι ante ἐν τοῖς tr. D. μέρεσι τῆς Ἰουδ. inv. ord. D. 9. κεῖται [τ ex rasura] ἡ βηθλ. D. haec ἐν ᾗ ὁ—προφήτου accesserunt ex D. ἐν ᾗ γεγέννηται Χριστὸς ὁ Θεός a. περὶ ἧς γέγραπται B. Statim haec Καὶ σὺ—Ἰσραὴλ accesserunt ex B.D. 11. εὐφρανθᾶ D. (106.) μὴ ὀλιγοστὸς D. (22. al.) 12. γὰρ pro μοι D. 16. γεγέννηται D.a. γεγένηται Edd. Statim ἐκ pro διὰ a. τῇ assumptum ex D.a. 17. ὀρέων] ὀρῶν D.a. 19. καὶ ὅσοις inv. ord. Edd. 21. ἥξει accessit ex B.D. a. τὸ om. a. 22. ὄρος] + τὴν συναγωγὴν a. γενεαλογεῖται D.a. γεγενῆσθαι λέγεται κατὰ σάρκα Edd. Statim ὁ addit a. 23. ἔσται Edd. 25. τε om. D.

οὖν δασὺ καὶ κατάσκιον ἡ Συναγωγὴ, πολλοὺς ἐνεγκοῦσα κατὰ καιρὸν τοὺς ἐξ ὧν ἀνέφυ Χριστός. ὅτι γάρ ἐστιν ἐξ Ἰουδαίων, πῶς ἔστιν ἀμφιβάλλειν; γεγέννηται γὰρ ἐξ αἵ- c *ματος Ἁβραὰμ καὶ Δαυεὶδ, κατά γε τὴν σάρκα φημὶ, καὶ αὐτὸς δέ που φησὶ περὶ ἑαυτοῦ "Ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν "Ἰουδαίων ἐστίν."* (S. Joan. iv. 22.)

Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ.

Γέγονε μὲν γὰρ ἱλαστήριον διὰ πίστεως τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὅτε πέφηνε καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν δούλου μορφῇ, τουτέστιν, ἄνθρωπος. ἔδοξε δέ πως ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας καὶ αὐτῶν μειονεκτεῖσθαι τῶν ἁγίων ἀγ- d *γέλων, καὶ τῆς ἐκείνων εὐκλείας ἰέναι κατόπιν· ἀλλ' ἦν ἀνωτάτω πάλιν ὡς Θεός. καὶ πιστώσεται λέγων ὁ σοφώτατος Παῦλος "Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττω- "μένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ "καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον."* (Heb. ii. 9.) *ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν "ὑπήκοος "μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ" ταύτητοι· καθὰ γέγραφε πάλιν ὁ αὐτός· "ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ "ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ* e *"ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων "καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι "Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός."* (Phil. iii. 8 9–11.) *ἀληθεύσει δὴ οὖν ὁ Προφήτης λέγων Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἁγίαν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ ταῖς ἄνω μοναῖς ἐνδιαιτώμενοι,*

2. *καιροὺς* Edd. 2–6. Quae sequuntur *ὅτι γὰρ—Ἰουδαίων ἐστίν* om. B. 3. *ἀμφιβάλλειν* D. *ἀμφιβαλεῖν* Edd. *γεγένηται* iid. 5. *ἑαυτοῦ* D. *αὑτοῦ* Pont. *αὐτοῦ* Aub. 7. *τῆς* assumptum ex B.D. (a. 22. al.) [cf. infra et 707 b.] 9. Assumpta *γὰρ* ex D., *τῆς* ex B.D. 10. *πέφυκε* Edd. 11. *δέ* om. Aubertus. 18. *τοι* assumptum ex B.D. Statim *καθὼς* Edd. 19. *ὁ* prius om. D. 21. *αὐτοῦ* pro *Ἰησοῦ* D. 22, 23. *καὶ πᾶσα—Πατρός* om. B. 26. *ἐνδιαιτώμενοι* D. *διαιτ.* Edd.

“Πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελ-“λόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν·” [Heb. i. 14.] ὁ δὲ τοῖς τῆς θεότητος ἐνίδρυται θώκοις· καὶ οὐδενὶ μὲν ἐκείνων [a 555 A.] εἴρηται παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός “Υἱός μου εἶ σύ,” [Ib. 5.] τὸν δὲ καὶ Υἱὸν ὁμολογεῖ καὶ ἀγαπητὸν ὀνομάζει, καὶ σύνεδρον ἔχει συνυμνούμενόν τε καὶ συμπροσκυνούμενον. ἔφη γὰρ πάλιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ αὐτοῦ “Ὅταν δὲ πάλιν [Ib. 6.] “εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει Καὶ “προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.” οὐκοῦν κἂν εἰ γέγονεν ἱλαστήριον κατηγμένος εἰς ἀνθρωπότητα δι’ ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, οὐδὲν ἧττόν ἐστι Θεὸς, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν, ὁρατὴν δὴ λέγω καὶ ἀόρατον. καλύπτει γὰρ [b] οὕτως οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ· ἔσται δὲ πλήρης καὶ ἡ γῆ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ. τοῦτο καὶ αὐτὰ διακέκραγεν ἐναργῶς τὰ ἅγια Σεραφὶμ, τὸν θεῖον αὐτοῦ περιεστῶτα θρόνον, καὶ ταῖς εὐφημίαις ὡς Κύριον Σαβαὼθ καὶ τῶν ὅλων Θεὸν εὖ μάλα καταγεραίροντα· πλήρη γὰρ φάσκουσι τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν [Es. vi. 3.] γῆν τῆς δόξης αὐτοῦ. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις ἐκεῖνο λέγειν, ὅτι μεγάλη καὶ ὑπερτελὴς ἡ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ αὐτοὺς καλύψαι τοὺς οὐρανοὺς, εἰ ἐν μεγέθει νοοῖτο τῷ μετρητῷ, πιθανὸν εἰσδέξεται νοῦν· ἔφη γάρ που καὶ ὁ μακά- [c] ριος Δαυείδ “Κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ [Ps. xxxv. 6.] “ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν,” τὸ τῆς χρηστότητος ἐπηρμένον καὶ τῆς ἀληθείας τὴν ὑπεροχὴν ὡς ἐν ποσότητι τῇ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ τόπους σημαίνων.

Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται.

1. λειτουργ. πνεύματα hoc ordine D. ἀποστελλόμενοι B. 4. τοῦ assumptum ex B.D. 5. ὁμολογεῖν (sic) Aub. 7. πάλιν alt. assumptum ex D. 12. τὴν κτίσιν a. Edd. δὴ B. δὲ Edd. Neutrum habent D. a. καλύψει D. a. 13. οὕτως assumptum ex D. deest in a. ἔσται D. a. Edd. ἔστι B. καὶ ἡ γῆ πλήρης inv. ord. D. 14. διακεκράγασιν D. τὰ ἅγια Σεραφὶμ B.D. τὰ Σ. τὰ ἅγια Edd. 17. φάσκουσι B. ἔφασκον D. Edd. 18. δόξης D. αἰνέσεως Edd. βούλοιτό τις ἐκ. λ.] τις ἐκεῖνο καὶ βούλεται λέγειν D. inv. a. 19. ὑπερτενὴς a. 20. νοεῖται D. 21. που om. B. καὶ assumptum ex D. a. 23. νεφελῶν] + τοῦ οὐρανοῦ D. ἐπηρτημένον a. 25. κατὰ τὸ σ. a.

Ὅτι φωτιῶν ἀφίκηται τοὺς ἐν σκότει τὸ διὰ πίστεως ἱλαστήριον, τουτέστι, Χριστὸς, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ διὰ φωνῆς τῶν ἁγίων προφητῶν. [Es. ix. 1, 2.] ὁ μὲν γὰρ ἔφασκε "Χώρα d "Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παρα- "λίαν κατοικοῦντες Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθή- "μενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα·" [Ib. lx. 1.] ὁ δὲ "Φωτίζου, φωτίζου "Ἱερουσαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ "σὲ ἀνατέταλκε," μεμαρτύρηκε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ [Ib. lxii. 1.] Πατὴρ οὕτω λέγων "Διὰ Σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ "Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιο- "σύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου ὡς λαμπὰς καυθήσεται." [1 Cor. i. 30.] e δικαιοσύνη γὰρ καὶ σωτήριον ὁ Χριστὸς, "ὃς ἐγένηθη ἡμῖν "σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύ- "τρωσις," κατὰ τὰς γραφάς. οὐκοῦν οἷάπερ ἐν σκότει βαδί- ζουσι λαμπὰς ἡμῖν ἀνεδείχθη ὁ Χριστὸς, διὰ παιδεύσεως εὐαγγελικῆς τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀπαλλάττων ἀχλύος, ἣν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐνιεὶς ὁ πάντων ἐχθρὸς, καταθρεῖν οὐκ ἠφίει τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, οὔτε μὴν τὴν τῆς εὐσεβείας καὶ ζωῆς κατασκέπτεσθαι τρίβον. τὸ τοίνυν 556 A. a φέγγος, ὅπερ ἡμῖν ἔδειξεν ὁ Χριστὸς, ὡς φῶς ἔσται, τουτέστιν, οὐκ ἀμυδρὸν οὐδὲ οἷον ἀσθενὲς, καθάπερ ἀμέλει τὸ διὰ Μωυσέως· ἐν αἰνίγμασι γὰρ καὶ σκιαῖς ὁ νόμος· ἀλλ' ὡς φῶς καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς ἀχλύος, καὶ εἰς νοῦν καὶ καρδίαν εἰσδυόμενον, καὶ τὴν νοητὴν ἡμῖν ἐναστράπτον αὐγὴν, καὶ τὴν τῆς ἀκιβδήλου γνώσεως ἐνοικίζον ἀκτῖνα.

Κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ.

b Τὸ *κέρας* ἀεὶ λαμβάνεται παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς

5. Γαλιλαία D. Γαλιλαίαν B. Edd. (sol.) 6. φωτίζου alterum assumptum ex B.D. 8. ἀνέτειλε post aliud inceptum D. αὐτὸς om. D. 12. σωτήριον] + αὐτοῦ Edd. invitis B.D. ἐγένηθη] Sic correxi ex B. ἐγεννήθη D. Edd. ante Migne. Statim μὲν addunt Edd. 15. ὁ om. D. διὰ παιδ. εὐαγγελικῆς D. Edd. διὰ τῆς παιδ. τοῦ εὐαγγελίου B. 16. ἀπαλ-λάσσων D. ἣν] ἐν (sic) D. 18. ἀληθῶς] ἀληθῆ Edd. 20. ὁ om. B. ἔσται] ἐστι a. 21. τὸ assumptum ex B.D. a. τοῦ pro διὰ D. 23. καὶ primum om. D.a. ἀχλύος B.D. ἀχλύϊ a. Edd. 27. ἀεὶ om. D. habet a.

ἢ εἰς βασιλείαν καὶ δύναμιν, ἤγουν εἰς ὑπεροψίαν. καὶ τοῦτο διδάσκει ὁ μακάριος Δαυεὶδ λέγων "Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι "Μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι Μὴ ὑψοῦτε κέρας· "μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ "τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν." Ps. lxxiv. 5, 6. "ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος ῥήματα "φθεγγόμενοί" τινες, 2 S. Pet. ii. 18. κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ λαλοῦσι, Ps. lxxiv. 6. τῶν περὶ αὐτοῦ δογμάτων παρασημαίνοντες τὴν ὀρθότητα, ἢ καὶ καθ' ἕτερον ὀντινοῦν περιυβρίζοντες τρόπον.

Δυνάμεως δὲ σημαντικὸν τὸ κέρας, ὅταν λέγηται περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀναδείξαντος ἡμῖν τὸν Υἱόν· "ἤγειρε κέρας c "σωτηρίας ἡμῖν," S. Luc. i. 69. καὶ πάλιν "Τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται "ἐν δόξῃ." Ps. cxi. 9. ἐν εὐκλείᾳ δὲ πάντα τὰ ἐν δυνάμει Χριστοῦ παραδόξως κατωρθωμένα. ἀφῖκται δὴ οὖν ὁ Μονογενὴς ἐν εἴδει μὲν τῷ καθ' ἡμᾶς, καὶ ὅσον ἧκεν εἰς σάρκα καὶ ἀνθρωπότητα, τῆς ἐν ἡμῖν ἀσθενείας ὑπομένων τὴν δόκησιν· πλὴν ἐν χερσὶν ὡς Θεὸς ἔχων πάντα τὰ κέρατα, τουτέστι, πάσας τὰς βασιλείας, κατὰ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν ἀντικειμένων ἐνεργειῶν. τὸ δὲ ἐν χερσὶν ὅταν λέγωμεν, τὸ ἐν ἐξουσίᾳ d λέγομεν. καὶ γοῦν πρὸς Θεὸν δεδιδάγμεθα λεγειν ἐν προσευχαῖς, "Ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου." Ps. xxx. 16. ὅτι δὲ ὑπενήνεκται τῷ Χριστῷ πᾶσα δύναμις διαβολικὴ, καὶ τὰ καλούμενα κέρατα, τουτέστιν, αἱ κατὰ πόλεις τε καὶ χώρας τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων τυραννίδες· διεμερίσαντο γὰρ τὴν σύμ-

1. *εἰς* alt. assumptum ex B.D. a. *τοῦτο* assumptum ex B. 2. *διδάξει* D. Statim *αὐτὸς* add. Edd. invitis B.D. *λέγων* ante *ὁ μακ.* tr. D. 3. *παρανομεῖν* a. (Vat.) *κέρας*] + *καὶ* a. (141.) 4. *ἡμῶν* Edd. *μηδὲ* pro *καὶ μὴ* D. (sol.) 5. *γὰρ*] + *καὶ* D. *ῥήματα* accessit ex B. 7. *τοῦ* assumptum ex B.D. *λαλοῦσι* ante *κατὰ* tr. D. *παρασημαίνοντες* D. Edd. *διαστρέφοντες* B. 8. *ἢ* om. D. *καὶ* assumptum ex B.D. 11. *ἀναδείξαντος* B.D. a. *προσαναδείξαντος* Aub. *πρὸς ἀναδείξαντος* (sic) Pont. ubi *πρὸς* forte erat *πρ̄ος* (= *πατρὸς*) per repetitionem. 13. *δὲ* B. *γὰρ* Edd. Neutrum habet D. 15. *ἧκεν* assumptum ex B.D. 16. *δόκησιν* B. Edd. *κάκωσιν* D. 17. *ἔχει* B. *ἔχων ὡς Θεὸς* inv. ord. D. 18. *κατὰ* B. Edd. *καὶ* D. *τὴν* assumptum ex D. 19. *ἐνεργειῶν* B. Edd. *ἐχθρῶν* D. *ἐν* prius om. D. 20. *λέγομεν*] *φαμὲν* D. *ἐν*] + *ταῖς* D. 21. *μου*] *ἡμῶν* B. (sol.) 23. *χώρας* et *πόλεις* inter se tr. D. 24. *διεμερίσαντο* B.D. *διεμοιρήσαντο* Aub. *διεμοιράσαντο* Pont.

πασαν γῆν· πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; τὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἐξουσίᾳ
S. Luc. viii. 31. τῶν ἀνθρώπων ἐξήλαυνε, τὰ δὲ προσῄεσαν "καὶ παρεκάλουν
e "αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν." γέγραπται γὰρ οὕτως παρὰ τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελισταῖς. ὅτι δὲ τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος καὶ αὐτὸν ἀπεσόβησε τὸν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων ἐπιστάτην, τουτέστι τὸν σατανᾶν,
S. Joan. xii. 31, 32. ἀκονιτὶ καταθρήσομεν, αὐτοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ "Νῦν "κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου "ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς πάντας
557 A. a "ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν." οὐκοῦν κἂν εἰ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' οὖν ἐν χερσὶ, τουτέστιν ἐν ἐξουσίᾳ, τὰς τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἔχει τυραννίδας ἤτοι βασιλείας ἤγουν καὶ δυνάμεις. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις ἐκεῖνο νοεῖν ἀπεριεργότερον, ὡς ἐν χερσὶν ἔχει κέρατα Χριστὸς, τουτέστιν, ἄμαχόν τε καὶ ἀκαταγώνιστον τὴν ἰσχὺν, καὶ οὓς ἂν ἕλοιτο τῶν ἐχθρῶν κεραΐζουσαν εὐκόλως καὶ καταδηοῦσαν εὐχερῶς, καὶ οἷον μόσχου δίκην ἀφορήτως ἐπιθρώσκουσαν, συνήσει πάλιν ὀρθῶς.

b

Καὶ ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ.

Δύο ταῦτα κατορθώσων ἀφίκετο Χριστὸς, καθελεῖν μὲν τοὺς δι' ἐναντίας, οἳ πᾶσαν ἐπλάνησαν τὴν ὑπ' οὐρανόν· ἀπεκόμισαν γὰρ τοῦ κτίσαντος Θεοῦ, τὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ πρεπωδεστάτην κλέπτοντες δόξαν, καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἀνάπτοντες κεφαλαῖς· ἀνασώσειν δὲ τοὺς ἠπατημένους καὶ δυσδιάφυκτον ἀληθῶς ὑπομείναντας πλεονεξίαν. ἀλλ' ὅτι

1. ἂν om. D. ἐπ' ἐξουσίᾳ D. ἐπ' ἐξουσίας B. Edd. 3. μὴ om. B. 4. γέγραπται—εὐαγγελισταῖς om. B. 7. ἀπονητὶ D. τοῦ om. B. 8. νῦν D. καὶ Edd. τοῦ κόσμου (non τούτου addens) assumpta ex D. desunt in B. 9. πάντα Edd. 12. τυρανν. ἔχει inv. ord. D. ἤγουν καὶ δυνάμεις a. Edd. καὶ δυναστείας D. καὶ om. B. 14. κέρατα ἔχει inv. ord. a. 15. ἰσχὺν καὶ ἀκαταγώνιστον pro καὶ ἀκ. τὴν ἰσχὺν D. 16. κεραΐζουσαν B.D. a. κερατίζουσαν Edd. 17. ἀφορήτως] οὐ φορητῶς D. a. πάλιν] πάντως D. 20. ἀφῖκται D.b. 21. ἀπεναντίας D. 22. γὰρ D. τε Edd. 23. αὐτῶν assumptum ex D. 24. κεφ. ἀνάπτ. inv. ord. D. ἀνασώσειν D.b. ἀνασώσων B. ἀνασώζειν Edd.

μὲν τὰ ἐκείνων οἴχεται καὶ κατηφάνισται παντελῶς, ἐδίδαξεν εἰπὼν "Κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ," τὰ καταστρέφοντα c δηλονότι τὰ ἐκείνων κράτη, καὶ οἷον ἐκκεραΐζοντα τὴν ὑπεροψίαν. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἀνασώζειν ἡμᾶς, προσαποδείκνυσι λέγων Ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ. σεσώσμεθα γὰρ "οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης, ἃ ἐποιήσαμεν" αὐτοὶ, οὐκ ἐξ αὐχημάτων νομικῶν· τετελείωκε γὰρ ὁ νόμος οὐδένα· ἀλλ' ἐξ ἡμερότητος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, κραταιὰν, τουτέστιν ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην, θέντος τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀγάπησιν τοῦ Υἱοῦ. "Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὸν κόσμον, "ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ δέδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ "πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον." d σεσώσμεθα δὴ οὖν ἐξ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ μὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀνατλάντος θάνατον· εἰ καὶ ἀνεβίω πάλιν, καταργήσας μὲν τὸ τῆς φθορᾶς κράτος, ἀποστήσας δὲ ἡμῶν τὴν ἁμαρτίαν. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε "Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν "αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ." κραταιὰ τοιγαροῦν ἀληθῶς ἡ ἀγάπησις τῆς ἰσχύος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δι' ἧς καὶ θανάτου καὶ ἁμαρτίας καὶ τῆς τοῦ διαβόλου πλεονεξίας e ἐξῃρήμεθα.

Tit. iii. 5. Heb. vii. 19. S. Joan. iii. 16. Ib. xv. 13.

Πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος. 5

Προβαδιεῖται, φησὶν, αὐτοῦ προάγγελσις καὶ προαναπτήσεται θρῦλος, καὶ πολὺς ἔσται λόγος περὶ αὐτοῦ. ἅμα τε γὰρ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγέννηται Χριστὸς, καὶ ἧκον εὐθὺς ἐξ

1. μὲν] + δὴ Edd. invitis D. b. 2. εἰπὼν] + ὅτι D. τὰ om. D.b. 4. ἀνασώζειν D.b. ἀνασώσειν B. Edd. προσαποδείκνυσι D.b. προαποδ. B. Edd. 6. γὰρ assumptum ex B.D. a.b. ἃ a.b. Edd. ὧν B.D. αὐτοὶ D. ἡμεῖς a. Edd. 7. νομικῶν assumptum ex D.a. οὐδένα B.D.a. οὐδὲν Edd. 9. τοῦ Υἱοῦ a.b. Edd. desunt in B.D. 10. Haec ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ accesserunt ex D, post κόσμον transp. a. 11. δέδωκεν B.D. a. ἔδωκεν Edd. 12. ἔχει D. 18. θῇ B. Edd. θήσει D. ἀληθῶς assumptum ex D, post ἀγάπ. tr. B. 19. Assumpta τῆς ἰσχύος ex D., Θεοῦ καὶ ex B. 22. Πρὸ] Ἀπὸ D. προπορεύσεται D. 24. θρῦλος] Sic correxi ex b. θρῦλος corr. ad θρύλος a. θρύλλος D. Edd. 25. ἐκ] διὰ b. γεγένηται Edd.

S. Matth. ii. 2. ἀνατολῶν οἱ Μάγοι, μονονουχὶ καταγγέλλοντος αὐτοῖς τὴν γέννησιν οἰκονομικῶς τοῦ παραδόξως ὀφθέντος κατὰ τὸν
558 A. a οὐρανὸν ἀστέρος. ἐπειδὴ δὲ προβαίνοντος τοῦ καιροῦ καὶ
Ib. iv. 24. σημείων ἤρξατο καὶ τῶν παραδόξων ἐργάτης εἶναι, τότε "ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ," καθά φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς, "εἰς ὅλην "τὴν Συρίαν." ἄλλως τε καὶ διαβόητος γέγονεν ἐν πάσῃ ἀληθῶς τῇ ὑπ' οὐρανόν. τίς γὰρ ἠγνόηκε τὴν δόξαν Χριστοῦ; ποῖον ἔθνος, ἢ χώρα τῆς ἐνούσης αὐτῷ ἰσχύος μεμένηκεν
S. Marc. xiii. 10. ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον; ὡς γὰρ αὐτὸς ἔφη πάλιν, κεκήρυκται τὸ εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ περιπεφοίτηκεν ἡλίου δίκην
b τὴν σύμπασαν γῆν ἡ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων λαμπρότης.

Καὶ ἐξελεύσονται εἰς πεδία οἱ πόδες αὐτοῦ.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οὐδὲν ἄναντες αὐτῷ καὶ ἀνήνυτον· βαδιεῖται δὲ ὥσπερ ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι διὰ ψιλῆς τε καὶ λείας ὁδοῦ. βάσιμα μὲν γὰρ καὶ εὐπόρευτα τῶν πεδίων τὰ ἐψιλωμένα· δυσχερῆ δὲ καὶ οὐχ ἱππήλατα τὰ εἰς γηλόφους ἀνεστηκότα. εὔκολα δὴ οὖν τὰ πάντα τῷ Χριστῷ καὶ ἣν ἂν
c βούλοιτο διάττειν ὁδὸν, τὴν ἐφ' ἑκάστῳ φημὶ τῶν δρωμένων, αὕτη που πάντως ἐστὶ καὶ δυσχερείας ἁπάσης ἀπηλλαγμένη. τί γὰρ οὐκ ἂν κατορθώσειε, καὶ λίαν ἀμογητὶ, Θεὸς ὢν φύσει καὶ τῶν δυνάμεων Κύριος; οὐκοῦν ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν ἐν τοῖς πεδίοις ἰόντων τῆς ἐν πράγμασι θεωρίας ποιεῖται τὴν δήλωσιν. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις πεδία νοεῖν τοὺς ταπει-

3. καὶ σημείων D. b. καταμόνας μένων B. Edd. 4. ἐργάτης D. ἔργων ἐργάτης B. Edd. ἦν D. Statim τότε assumptum ex B. deest in D. b. 5. καθώς Edd. 7. ἀληθῶς ante γέγ. tr. D. ἠγνόησε D. inv. a. 8. αὐτῷ ἰσχύος a. αὐτῷ δυνάμεως D. ἰσχύος αὐτῷ Edd. 9. ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον B. ἢ ἀνήκοον ἢ ἀπείρατον a. ἀνήκοος D. ἀπείρατος ἢ ἀνήκοος Edd. ὁ αὐτὸς ἔφη πάλιν εὐαγγελιστὴς B. πάλιν ἔφη inv. ord. D. πάλιν om. a. 10. περιπεφύτηκεν (manu secunda περιπεφοίτηκεν) a. πεφοίτηκεν D. πεφώτικεν B. Edd. 11. γεγονότων] + ἔργων B. invitis D. a. 12. Καὶ assumptum ex D. deest in F. Edd. (153.) 13. λέγει a. 14. ἐφ' D. a. b. ἐν Edd. 15. τε om. D. ὁδοῦ καὶ λ. inv. ord. D. τῶν πεδίων om. a. 16. ἐψιλωμένα] λεῖα D. 17. τῷ om. D. a. 18. βούλοιντο D. φημὶ om. D. 19. αὐτή a. πάσης D. 21. ὡς om. a. 22. τοῖς om. D. a. b. ἐν πράγμασι θεωρίας] Sic D. a. b. Edd. ἐν τοῖς πράγμασι πορείας B. (πράγμα et πο. ni fallor in rasura. Theod. Heyse.) 23. δὴ assumptum ex D. b.

νοῦς τὴν καρδίαν οἳ καὶ "γῆ θελητὴ" χρηματίζουσι καὶ "Θεοῦ γεώργιον," ἅτε δὴ τὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ δεχόμενοι σπόρον, καὶ ποιοῦντες καρπὸν, οἱ μὲν ἑκατὸν, οἱ δὲ ἑξήκοντα, οἱ δὲ τριάκοντα, νοήσει πάλιν ὀρθῶς. d ἔξεισι γὰρ ὥσπερ εἰς τὰ τοιαῦτα πεδία γεωργήσων ὁ Υἱὸς, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ παρ' αὐτοῦ λεγόμενον ὡς ἐν εἴδει παραβολῆς "Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν "σπόρον αὐτοῦ." ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυείδ "Καὶ τὰ "πεδία σου πλησθήσονται πιότητος·" προσετίθει δὲ ὅτι "Καὶ αἱ κοιλάδες πληθυνοῦσι σῖτον." ὅτι δὲ νοηταὶ πάλιν καὶ αἱ κοιλάδες ἐφῆκε νοεῖν προσεπενεγκὼν εὐθύς "Κεκρά-"ξονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν." οὐ γὰρ τῶν ἀναισθήτων κοιλάδων τὸ ὑμνεῖν ἐστιν, ἤτοι διακεκραγέναι, ἀλλὰ τῶν e νοητῶν· τούτοις δ' ἂν δρόσου δίκην ὁ θεῖός τε καὶ ἄνωθεν ἐνιζήσειε λόγος.

Mal. iii. 12. 1 Cor. iii. 9. S. Matth. xiii. 23. S. Luc. viii. 5. Ps. lxiv. 12. Ib. 14. Ib.

Ἔστη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. 6

Τὸ ἔστη πλειστάκις νοηθείη ἂν παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ καὶ ὡς ἐπί τινος πράγματος εἰς πέρας ἐκβεβηκότος. οἷον ὡς εἴτις λέγοι τυχὸν Ἔστη τόδε τὸ πρᾶγμα, ἤγουν ὁ τοῦδε λόγος, τουτέστιν, ὡρίσθη καὶ πέπρακται. οὕτω καὶ ἡ Σεπφώρα τὸ Μωυσέως τῇ ψήφῳ περιτεμοῦσα παιδίον, πρὸς τὸν ἄγγελον ἔφασκε τὸν ὀλοθρευτήν "Ἔστη τὸ αἷμα a 559 A. "τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου." οὐ γὰρ ὅτι πέπαυται τοῦ αἵματος ἡ ῥύσις κατασημαίνειν ἤθελεν, ἀλλ' ὅτι πέπρακται τῆς περιτομῆς τὸ χρῆμα, καὶ τετέλεσται τὸ ζητούμενον· δυσωπεῖ γὰρ θάνατον, ὁ τῇ νοητῇ φήφῳ περιτεμνόμενος·

Exod. iv. 25.

1. τῇ καρδίᾳ D. χρηματίζουσα (sic) D. 2. καὶ prius assumptum ex B.D. 6. αὐτοῦ B.D. αὐτῷ Edd. 10. Haec πληθυνοῦσι—κοιλάδες accesserunt ex D. 11. ἔφηκε] + δὲ Edd. invito D. προσενεγκὼν D. 13. ἐστὶ τὸ ὑμνεῖν inv. ord. D. διακεκραγέναι D. δὴ κεκραγ. Edd. Haec ἀλλὰ τῶν νοητῶν accesserunt ex D. 14. δρόσου] κέδρου Edd. 15. *ζήσειε pro ἐνιζήσειε iid. 16. καὶ ἔστη D (sol.) 17. τε pro γε D. θείᾳ pro θεοπν. D. 19. ἤγουν b. οἷον Edd. τουτέστιν D. ἤγουν ὁ τοῦδε λόγος om. B. 20. ἤτοι pro τουτέστιν D. 21. ἡ om. D. b. τὸ] τοῦ Edd.

αὕτη δέ ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, καθάπερ ἀμέλει καὶ Jos. v. 3. Ἰησοῦς ὁ μετὰ Μωυσέα διαβιβάσας τὸν Ἰορδάνην τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ μαχαίραις πετρίναις προστέταχε περιτέμνεσθαι, τῆς b ἐν πνεύματι περιτομῆς ἀποπληρῶν τὸν τύπον. ὥσπερ γὰρ ὠνόμασται πέτρα ὁ Χριστὸς, οὕτω καὶ ψῆφος, ἤγουν μάχαιρα πετρίνη, τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. οὐκοῦν τὸ ἔστη κατασημαίνει πολλάκις καὶ πράγματος πλήρωσιν.

Ἔστη τοίνυν ὁ Χριστός· τουτέστιν, εἰς πέρας ἐκβέβηκε τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ὤφθη τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. γῆν δέ φησι τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, οἳ καὶ ἐσαλεύθησαν. καὶ τίνα δὴ τρόπον, φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι. οἱ γὰρ πάλαι τὸν νοῦν οἷον ἀκράδαντον ἔχοντες εἰς τὸ θέλειν ἐργάζεσθαι τὰ πονηρὰ, c οἱ ἑδραῖοι πρὸς ἀσεβείας, οἱ πεπηγότες εἰς φιλοσαρκίας, οἱ ἐρηρεισμένοι πρὸς πλάνησιν, σεσάλευνται καὶ κεκίνηνται, μετατεθειμένοι πρὸς θεογνωσίαν καὶ πρὸς ἔφεσιν ἀρετῆς. κεκίνηνται δὲ ὁμοίως καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν παραδεξάμενοι· μετακεχωρήκασι γὰρ εἴς γε τὸ ἑλέσθαι βιοῦν εὐαγγελικῶς, καὶ τοῖς τοῦ Σωτῆρος πολιτεύεσθαι νόμοις. ὅτι δὲ τὸ σαλεύεσθαι τὴν ἀπό τινος εἰς ἕτερόν τι μετάθεσιν ἔσθ' ὅτε δηλοῖ, σαφὲς d ἂν γένοιτο, τοῦ μακαρίου Δαυεὶδ ψάλλοντός τε καὶ λέγοντος Ps. xcviii. 1. "Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ." οὐ γάρ που φαμὲν καταδονεῖσθαι τὴν γῆν· ταύτην δέ φημι τὴν ὑπὸ πόδας ἀνθρώπων καὶ αἰσθητήν· παρακαλεῖν αὐτόν· ἐζήτει δὲ μᾶλλον τὴν ἐκ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω γενέσθαι μετάστασιν.

1. δέστι (sic) pro δέ ἐστι D. τοῦ assumptum ex B. 2. ὃς pro ὁ D. διαβιβάσας B. διαβεβηκότας D. Edd. 4. τὸν τύπον ἀποπλ. inv. ord. D. 5. ὁ assumptum ex B. 7. καὶ om. D. 9. τῆς assumptum ex B.D. deest in b. 10. δέ om. D. τὴν γῆν κατοικ. inv. ord. D. 11. δὴ om. D. 12. ἀκράδαντον ἔχοντες B.D.b. ἀκράδαντοι Edd. 13. ἀσεβείας D. ἀσέβειαν Edd. οἱ πεπηγότες εἰς φιλοσ. οἱ ἐρηρεισμένοι πρὸς πλάνησιν om. B.b. φιλοσαρκίας D. φιλοσαρκίαν Edd. 15. καὶ assumptum ex b. deest in D. 17. παραδεχόμενοι D. 18. γε om. D. 20. μετάστασιν D. ἔσθ' ὅτε om. D. 21. τε καὶ λέγ. om. D. 23. ταύτην δέ φημι— καὶ αἰσθητήν om. B. δὴ pro δέ φημι D.

Καὶ εἷς μὲν οὗτος τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, εἰσδέξεται δέ τις καὶ ἕτερον ἐπ' αὐτοῖς κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον. Ἔστη φησὶ καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. δύο δὴ ταῦτα πέπονθεν ἡ γῆ, ἔστη τε γὰρ καὶ σεσάλευται. καὶ τίς ἂν εἴη πάλιν ὁ ἐπ' ἀμφοῖν λόγος, διατρανοῦν ἀναγκαῖον. ἔστη τοίνυν· [c] μεθύουσα γὰρ ὥσπερ καὶ κατασειομένη ῥᾳδίως πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων, καὶ οἷον παντὶ πνεύματι περιφερομένη, [Eph. iv. 14.] βεβαίαν ἔχει λοιπὸν καὶ ἐρηρεισμένην τὴν στάσιν, ἐμπεδοῦντος αὐτὴν τοῦ Χριστοῦ, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴν εἰρημένον "Στῆσον σεαυτὴν Σιών." σεσάλευται δὲ πάλιν, καθάπερ [Hier. xxxviii. 21.] ἤδη προεῖπον, τῆς ἀρχαίας ἀπάτης ἀποχωρήσασα, καὶ τὴν εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρεσκόντων τῷ Θεῷ τιμῶσα μετάθεσιν. [a 560 A.] παράδοξον οὖν ἀληθῶς, τὸ καθ' ἕνα καιρὸν στῆναί τε καὶ σαλευθῆναι τὴν γῆν. Χριστὸς γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἱδρυμένην αὐτὴν ἀποτελῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν, καὶ μελετᾶν ἀναπείθων τὸν ἐκ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω κλόνον.

Ἐπέβλεψε καὶ ἐτάκη ἔθνη· διεθρύβη τὰ ὄρη βίᾳ.

Τὸ ἐπιβλέψαι Θεὸν, δηλοῖ μὲν ἔσθ' ὅτε τὴν ὡς ἐν πραότητι καὶ ἀγάπῃ κατάσκεψιν, ποτὲ δὲ τὴν ἐν θυμῷ τε [b] καὶ ἀπειλῇ. "Καὶ γοῦν ἐπὶ τίνα, φησὶν, ἐπιβλέψω ἀλλ' [Es. lxvi. 2.] "ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς "λόγους;" ἐλιπάρει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ οὕτω λέγων "Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με·" διά δέ γε [Ps. lxxxv. 16; cxviii. 132.]

3. φησὶ assumptum ex D. δὴ om. B. 4. ἐσαλεύθη D. (θη per cast. ex ται.) 10. εἰρημένον assumptum ex B. 11. Σιών accessit ex B.D. καθάπερ ἤδη προεῖπον om. B. 12. παραχωρήσασα D. 13. τῷ om. D.a. μετάστασιν D.a. 15. ἐστιν assumptum ex B. ἦν pro ἐστιν D.a. 17. ἀμείνω B.a. ἀμείνονα Edd. κρείττω D. 18. ἐτάκη B.D. (22. al.) διετάκη Edd. καὶ ante διεθ. addit D. (Alex. manu altera, XII. 153, 233.) διετρίβη F. Edd. 19. ὡς assumptum ex B.a. deest in D. 20. τὴν assumptum ex B.D.a. 22. ἥσυχον Edd. 23. που om. B. 24. γε om. D.

Ezek. xiv. 8. φωνῆς Ἰεζεκιὴλ ἔφασκε περί τινος, ὅτι “Καὶ στηριῶ τὸ “πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ θήσομαι “αὐτὸν εἰς ἔρημον καὶ εἰς ἀφανισμὸν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὸν ἐκ “μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος.” c τοῦτο δὲ ἦν ἀπειλοῦντος ὀργὴν καὶ ὄλεθρον καὶ τὴν τοῖς παροτρύνουσι πρέπουσαν δίκην. ἅμα τε τοίνυν ἐπέβλεψεν ὁ Χριστὸς, τουτέστιν, ἐν ὀργῇ τὸ ὄμμα τισὶν ἐπήνεγκε, καὶ παραχρῆμα κηροῦ δίκην ἐτάκησαν, καὶ οἷον πυρὸς καταφλέγοντος διεθρύβη τὰ ὄρη βίᾳ. ἔθνη δὲ καὶ ὄρη φησὶ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὑψηλούς τε καὶ ἐπηρμένους καὶ ὀρῶν δίκην τῶν ἄλλων ἀνεστηκότας· ἐν φαυλότητι δὲ πάντως ἡ ὑπεροχὴ, καὶ ἐν ὑπεροψίαις τὸ πλεονέκτημα. ἢ τάχα που καὶ κατ᾽ ἰσχὺν τὸ τῆς ἐνούσης d αὐτοῖς ἀγριότητος μέτρον. ὑπέροπτα γὰρ τὰ δαιμόνια, καὶ γοῦν ἀντεξάγει Θεῷ, καὶ τὴν αὐτῷ πρέπουσαν δόξαν ἑαυτοῖς ἀνάπτειν ἐπείγονται. πλὴν διεθρύβησαν βίᾳ. συνθραύονται γὰρ ἐν δυνάμει Χριστοῦ, καὶ κεχωρήκασιν εἰς τὸ μηδὲν, καὶ ὑπὸ πόδας τέθεινται τῶν πεπιστευκότων. ὄρος δέ που καὶ ἑτέρωθι κατωνόμασται πάλιν ὁ σατανᾶς, πρὸς ὃν ἔφη που ὁ Θεὸς διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Ναβουχοδονόσορ “Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὸ ὄρος τὸ “διεφθαρμένον τὸ διαφθεῖρον πᾶσαν τὴν γῆν.” e

Hier. xxviii. 25.

Ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι.

Μνημονεύσας αἰνιγματωδῶς τῶν πονηρῶν καὶ ἀντικει-

3. εἰς prius om. D. 5. καὶ τὴν τοῖς παροτρ. πρέπ. δίκην om. B. 7. τισὶ τὸ ὄμμα inv. ord. a. 9. διεθρύβη B.D. διεθρύβησαν (omittens τὰ ὄρη βίᾳ) a. διετρίβη Edd. 10. ἐν αὐτοῖς B.D.a.b. ἐν ἑαυτοῖς Edd. 13. πλεονέκτημα] + ἔχοντας a. 14. ὑπέροπτα] ὑπέροπλα Edd. 15. ἀντεξάγειν iid. 16. ἐπείγονται ἀνάπτειν inv. ord. D. διεθρύβησαν B.D.a. διετρίβησαν Edd. συνθραύονται D.a. Edd. συντρίβονται B. 17. ἐν om. D. 18. ὑπὸ πόδας B.D.a. [ὑποπόδας B.] ὑποπόδιον Edd. 18–22. Quae sequuntur ὄρος δέ που—τὴν γῆν om. B. 19. πάλιν om. D. 20. ὁ et τῆς τοῦ assumpta ex D. ἐκ προσώπου D. ἐν προσώπῳ Edd. 21. ἐπὶ D. (41. 228) πρὸς Edd.

μένων δυνάμεων, αἱ καὶ ἀντιπράττουσι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, καταστρέφουσαι πρὸς ἁμαρτίαν τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσκεκόμικεν ἀναγκαίως καὶ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς τοὺς προεστηκότας, οὓς καὶ βουνοὺς ὀνομάζει, διάτοι τὸ ἦρθαι δοκεῖν ὑψοῦ καὶ ὑπερκεῖσθαι τῶν ἄλλων, κατά γε τὴν τάξιν τῆς ἱερουργίας καὶ τὴν ἐντεῦθεν τιμήν. αἰωνίους δέ φησιν αὐ- a 561 A. *τούς, διὰ τὸ τοῦ πράγματος διηνεκές· ἀκατάληκτος γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ λειτουργία· δοξάζεται γὰρ ἐν παντὶ καιρῷ τε καὶ χρόνῳ. εἰ γὰρ καὶ πέπαυται τυχὸν τῆς ὡς ἐν σκιαῖς καὶ τύποις λατρείας ἡ δύναμις, ἀλλ᾽ οὖν ἡ τοῦ πράγματος φύσις μετακεχώρηκεν ἐπὶ τὸ ἄμεινον. λειτουργοῦσι γὰρ οὐδὲν ἧττον Θεῷ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν οἱ προεστηκότες, καὶ τὴν ἀναίμακτον αὐτῷ τελοῦσι θυσίαν. αἰώνιοι τοιγαροῦν οἱ βουνοὶ διὰ τὸ τῆς λειτουργίας διηνεκές τε καὶ ἀκατάληκτον. πλὴν* b *τοῖς ὄρεσι τοῖς νοητοῖς ὁμοῦ συνεθραύσθησαν, καὶ τοῖς ἔθνεσι συνετήκοντο. ἐπειδὴ γὰρ πεφρονήκασι τὰ τοῖς δαιμονίοις ἁνδάνοντα, καὶ τὸ τῷ διαβόλῳ δοκοῦν πεπληρώκασι, σταυρῷ παραδόντες τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, καὶ κατὰ πολ-* Acta SS. *λοὺς αὐτῷ τρόπους ἐμπαροινήσαντες, ταύτῃτοι δικαίως τὴν* App. iii. 15. *αὐτὴν ἐκείνοις ἀνατλάντες δίκην καθῄρηνται καὶ πεπτώκασι, καὶ ᾗ φησιν ὁ προφήτης "Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔστιν* Amos v. 1, 2. *"ὁ ἀναστήσων αὐτόν."*

Πορείας αἰωνίους αὐτοῦ ἀντὶ κόπων εἶδον. 7 c

Πορείας ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ὁδοὺς καὶ τρίβους, τὰς θείας ἐντολὰς ὀνομάζειν ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ

1. *τοῦ* assumptum ex B. 2. *καταστρέφουσαι*] *κατασύρων φησι* (in ras.) B. 6. *τὴν ἐντ. τιμὴν* D. *τῆς ἐντ. τιμῆς* B. Edd. 7. Haec *ἡ τοῦ Θ. λ. δοξάζεται γὰρ* accesserunt ex D. 14. *πλὴν*] + *ὅτι* a. 15. *τοῖς ν. ὄρεσιν* D. *συνεθρίβησαν* (sic) D. 16. *συνετήκοντο* B.D.a. *συνετάκησαν* Edd. *πεφρονήκασι τ. τ. δ. ἀνδ. καὶ* om. D. *τοῖς* assumptum ex B. 21. *ὁ* assumptum ex B.D. *καὶ* post *ἔπεσεν* addit Aub. 23. *αὐτοῦ* om. F. Edd. (68, 97. 153, 228.) 24. *τὰς* B.D. *καὶ* Edd. *θείας*] + *ἡμῖν* iid. *ὀνομάζ. ἐντ.* inv. ord. D.

Hier. vi. 16. φωνῆς Ἱερεμίου "Στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐρωτήσατε τρί- "βους Κυρίου αἰωνίους, καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθὴ, "καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ καὶ εὑρήσετε ἁγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς "ὑμῶν·" καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς τοῦ μακαρίου Δαυείδ

Ps. cxviii. 32. "Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν "μου." ἐτάκησαν δὴ οὖν βουνοὶ, φησὶ, τουτέστιν, οἱ παρὰ

d τοῖς Ἰουδαίοις τὴν τοῦ καθηγεῖσθαι λαχόντες δόξαν, καὶ τὰ τῆς κατὰ νόμον ἱερουργίας ἀνημμένοι αὐχήματα. τὰς γάρ τοι πορείας, ἤτοι τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἐμμανουήλ· δῆλον δὲ ὅτι τὰ εὐαγγελικὰ θεσπίσματα· καὶ τῶν ἀρχαίων χρησμῳδημάτων τὴν ἀσυγκρίτως ἀμείνω τε καὶ φανοτέραν παίδευσιν ἀντὶ κόπων εἶδον, τουτέστιν, ἡγήσαντο φορτικὴν καὶ ἱδρῶτος ἔμπλεω, καίτοι λέγοντος ἐναργῶς τοῦ πάντων ἡμῶν

S. Matth. xi. 28–30. Σωτῆρος Χριστοῦ "Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ

e "πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν "μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ "ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς "ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου "ἐλαφρόν ἐστι." δύσοιστον δὲ καὶ ἑτέρως ἐποιοῦντό τινες τὰς πορείας αὐτοῦ, δι' ὧν ἦν δύνασθαι διάττειν εὐκόλως εἰς ζωὴν αἰώνιον. ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τῆς μυστικῆς εὐλογίας τὴν δύναμιν ἥτις ποτέ ἐστι διεσάφει

S. Joan. vi. 53. λέγων "Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα

562 A. a "τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ "ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς." οἱ δὲ τῶν οὕτω σεπτῶν ἀκροώμενοι

Ib. 60. λόγων παραληροῦντες ἔφασκον "Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος

1. τοῖς ὁδοῦ (sic) D. 2. Κυρίου om. D. ἡ ἀγαθὴ ὁδὸς D. 3. ἁγιασμὸν D. (Alex.) 6. οἱ βουνοὶ D.a. φησι om. D. habet a. ἤγουν pro τουτέστιν D. 7. καὶ τὰ—αὐχήματα om. D. τὰ post ἀνημμ. tr. a. 8. αὐχήματα B.a. καυχήματα Edd. 9. Ἐμμανουὴλ] Κυρίου a. invitis D.b. δηλονότι pro δῆλον δὲ ὅτι D. 11. ἀσυγκρίτως om. D. φανερωτέραν D. 12. τουτ. ἡγήσ. φορτικὴν] φορτ. δηλονότι ἡγήσ. D. 13. ἔμπλεω D. a (manu prima) ἐμπλέων a (ν suprascr. manu sec.) Edd. καίτοι] + γε Edd. inv. B.D.b. 14. πρὸς μὲ om. D. πάντες accessit ex B.D. 19. δύσοιστον a. Edd. δυσοιστοὺς D. καὶ assumptum ex B.D.a. τινες ἐποιοῦντο inv. ord. D. 20. αὐτοῦ B.D.a. αὐτῶν Edd. διάττειν εὐκόλως hoc ordine D.a. 21. ὁ alt. assumptum ex B. 22. διασαφεῖ D. 23. ἀμὴν alt. accessit ex B. ἀμὴν ἀμ. λ. ὑμῖν om. D.

“οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; πῶς δύναται ἡμῖν οὗτος S. Joan. vi. 52. “δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν;” ἐπεμαρτύρατο δὲ λέγων ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι “Ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ib. 66. “ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπά-“τουν.” ὅτε καὶ αὐτοῖς τοῖς μαθηταῖς προσετίθει Χριστὸς τὸ, εἴπερ ἕλοιντο καὶ αὐτοὶ ἀποφοιτᾶν αὐτοῦ λέγων “Μὴ καὶ b Ib. 67. “ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;” προσυπήντα γεμὴν ὁ θεσπέσιος Πέτρος διακεκραγὼς “Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥή- Ib. 68. “ματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.” οὐ γὰρ τεθέανται τὰς πορειας ἀντὶ κόπων αὐτοὶ, ἀλλ' ἦν ἡδύς τε αὐτοῖς καὶ ἀξιάκουστος ἀληθῶς ὁ λόγος. αἰωνίους δὲ τὰς πορείας εἶναί φησιν. πεπαύσεται γὰρ οὐδαμῶς, παρατενεῖ δὲ μᾶλλον εἰς αἰῶνα τὸν ἐνεστηκότα, καὶ μέχρι παντὸς στήσεται τὸ εὐαγγελικόν τε καὶ σωτήριον κήρυγμα, καίτοι τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ νομικῆς παλαιωθείσης ἐντολῆς, καὶ τὸ ἄμεμπτον οὐκ ἐχούσης, c Heb. viii. 13, 7. καθά φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος, καὶ διὰ τοῦτο τῆς δευτέρας εἰσκεκομισμένης, “ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις” Ib. 6. νενομοθετῆσθαι λέγεται. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἐν πνεύματι προανακέκραγε λέγων πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν “Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς Ps. cxviii. 142. “τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια.” οὐ μεμένηκε γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ ἐν σκιαῖς, ἀλλὰ καὶ κατεληξαν μὲν οἱ τύποι, διαπέπηγε δὲ τὰ Χριστοῦ, καὶ μέχρι παντὸς τὸ ἀκράδαντον d ἔχει.

Σκηνώματα Αἰθιόπων πτοηθήσονται, καὶ σκηναὶ γῆς Μαδιάμ.

Τὰ χρηστότερα τῶν διηγημάτων ἀεί πως ἔχει τὸ ἀξιά-

1. οὗτος prius om. B. 2. τὴν σάρκα δοῦναι inv. ord. D. Statim αὐτοῦ add. Edd. inv. B.D. 3. πολλοὶ ἐκ τούτου et περιεπάτουν μετ' αὐτοῦ inv. ord. D. 5. προσετίθει D. Edd. προετίθει B. Statim ὁ addit D. 7. προσηπήντα (sic) Edd. 8. ὡδὶ κεκραγὼς pro διακεκρ. D. 11. εἶναί φησιν hoc ord. a.b. φησιν εἶναι D. Edd. εἶναι om. B. 12. παρατενεῖ a. Edd. παρατείνει D.b. παραμενεῖ B. 14. τε assumptum ex D. ἀρχαιότητος (sic) D. 16. καθά B. ὡς D. καθώς Edd. Haec ὁ σοφώτατος accesserunt ex B.D. 18. νενομοθετῆσθαι] correxi ex D. νενομοθετεῖσθαι Edd. 18–24. Haec καὶ γοῦν—τὸ ἀκράδαντον ἔχει om. B. 19. προανακέκραγε D. προανεκεκράγει Edd. 20. τὸν om. D. 22. καὶ assumptum ex D. 23. τὰ] + διὰ D. invito a. 26. χρηστὰ D.

κουστον, καὶ ἀπροσκορῆ τὴν ἐπαγγελίαν, κἂν εἰ διὰ τῶν αὐτῶν τις ἴοι ῥημάτων. προαφηγησάμενος τοίνυν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων τὴν εἰς τὸ ἄναλκι φορὰν, καὶ παραδείξας αὐτὰς ὡς ἐν ὁμοιώματι τῶν ἐθνῶν τηκομένας, καὶ μὴν καὶ ὡς ὄρη συντριβομένας, παρεικάζει πάλιν αὐτὰς τοῖς ἀλλο-
e φύλοις, οἳ τῆς Ἰουδαίων κατεστρατεύοντο γῆς. οὗτοι δὲ ἦσαν οἵ τε πρὸς ἠῶ καὶ νότον Αἰθίοπες τὴν Ἰνδικὴν προσοικοῦντες θάλασσαν, καὶ μέντοι καὶ Μαδιηναῖοι, καὶ αὐτοὶ τὴν ὅμορον οἰκοῦντες ἔρημον. πτοηθήσονται τοίνυν, φησὶν, οἱ τῇ ἁγίᾳ μαχόμενοι πόλει, ἵνα νοῶμεν τὴν νοητὴν Σιὼν, ἥτις
1 S. Pet. ii. 9. ἐστὶν Ἐκκλησία Χριστοῦ, ἣν οἰκοῦσιν οἱ ἅγιοι, καὶ τὸ ἀπόλεκτον γένος, ὡς ἐν τύπῳ πάλαι τῷ Ἰσραὴλ, καθὸ καὶ ἑρμηνεύεται Νοῦς ὁρῶν Θεὸν ὁ Ἰσραήλ. τεθαύμασται δὲ
563 A. a καὶ ὁ Ναθαναὴλ, ὡς "ἀληθῶς ὢν Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος
S. Joan. i. 48. "οὐκ ἔστιν." οὐκοῦν ὡς ἐν εἰκόνι καὶ τύποις τοῖς Αἰθίοψι καὶ Μαδιηναίοις, οἳ τὸ ἀπόλεκτον ἀεὶ κακοῦν ἤθελον γένος, τουτέστι τὸν Ἰσραὴλ, τὰ τῶν δαιμονίων συνήσομεν στίφη, τὰ τοῖς ἁγίοις ἀνθεστηκότα. φαίη δ' ἂν τις καὶ ἑτέρως Αἰθίοπας ὀνομάζεσθαι τοὺς εἰδωλολάτρας, οἷς ὁ βίος ἐστὶ σαρκικὸς, γεώδης τε καὶ ἐν ἀκαθαρσίαις· Αἰθίοπες δὲ οἱ τοιοῦτοι· τὸ γάρ τοι θεῖον εἰς νοῦν οὐκ ἔχουσι φῶς, ἀλλ'
b εἰσὶ μονονουχὶ μέλανες τὴν καρδίαν καὶ κατεσκοτισμένοι τὰς φρένας, οἷς καὶ ὁ δράκων εἰς κατάβρωσιν δεδόσθαι λέγεται. ψάλλει γάρ που καί φησιν ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν
Ps. lxxiii. 14. τῶν ὅλων Θεόν "Σὺ συνέτριψας τὴν κεφαλὴν τοῦ δρά-"κοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν." ὥσπερ γὰρ ἡμεῖς τὸν ζωοποιὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον πνευματικὴν καὶ ἁγίαν πεποιήμεθα τροφὴν, οὕτω καὶ οἱ φιλαμαρτήμονες

1. ἀπροσκορεῖ D. εἰ om. D. 2. ἴῃ D. 4. ὁμοιώσει D. 7. οἵ τε D. οἱ ποτὲ B. Edd. 8. καὶ secundum assumptum ex D. τὴν ὅμ. καὶ αὐτοὶ inv. ord. D. 12. τῷ B.D.a. ὁ Edd. καθὸ B. καθ' ὃ D.a. καθὼς Edd. 13. ὁρῶν] + τὸν a. ὁ assumptum ex D.a. 14. ὢν assumptum ex D. ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν om. B. 15. τύποις D. Edd. τύπῳ B. 16. οἳ D. ὅτι B. Edd. 17. δαιμονίων B.D. δαιμόνων iid. 20. οἱ assumptum ex B.a.b. deest in D. 23. εἰς κατάβρωσιν D. κατάβρωσις B. εἰς κατάβρωμα Edd. 25. τὴν κεφαλὴν B.D. cf. supra 121 b. τὰς κεφαλὰς Edd. 28. πεποιήμεθα habet D.

καὶ τὸν φύσει Θεὸν οὐκ ἐπεγνωκότες μονονουχὶ σιτοῦνται
τὸν σατανᾶν, αὐτὸν ἔχοντες εἰς νοῦν, καὶ τὰ αὐτοῦ φρο- c
νοῦντες καὶ λέγοντες. Μαδιηναῖοι δὲ πάλιν εἶεν ἄν, ὡς
ἔφην, οἱ τοῖς ἁγίοις δυσμενεῖς. εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο καὶ
τὴν τοῦ ὀνόματος πολυπραγμονῆσαι δύναμιν, ἑρμηνεύεται
Μαδιηναῖος κατακεκριμένος, ἤτοι καταδεδικασμένος· πρέποι
δ᾽ ἂν ἡ τοιάδε κλῆσις αὐτῷ τε τῷ σατανᾷ καὶ ταῖς σὺν αὐτῷ
δυνάμεσι πονηραῖς "Οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα 2 S. Pet. ii. 17: cf. S. Jud. 13.
"τετήρηται."

Μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης, Κύριε; ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου; 8
ἢ ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημά σου; ὅτι ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους d
σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία. ἐντείνων ἐντενεῖς τὸ τόξον 9
σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα, λέγει Κύριος.

Σκοπὸς τῷ Προφήτῃ τῆς ἀρχαίας οἰκονομίας ἀμείνω τε
καὶ φανοτέραν καὶ ἐπὶ μείζοσιν ἀσυγκρίτως γεγενημένην
ἀγαθοῖς ἀποφῆναι τὴν δευτέραν. πάλαι μὲν γὰρ διὰ
Μωυσέως σαρκικῆς δουλείας ἐξεκόμιζε τὸν Ἰσραὴλ, μετα-
στοιχειώσας μὲν εἰς αἷμα τοὺς τῶν Αἰγυπτίων ποταμοὺς,
σημεῖά τε καὶ τέρατα πεποιηκώς· εἶτα διαστήσας τὴν θά- e
λασσαν τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ διαβιβάσας μὲν τοὺς λελυτρω-
μένους, ἐναποπνίξας γεμὴν τοῖς ὕδασι τοὺς τῶν Αἰγυπτίων
μαχιμωτάτους. ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ
Θεοῦ Λόγος, ταῖς τοῦ διαβόλου πλεονεξίαις ὑπεζευγμένην
ὅλην ἐξείλετο τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν, οὐ ποταμοὺς εἰς αἷμα μετα-

1. ἐπιγινώσκοντες D. μονονουχὶ om. D. 3. πάλιν B.D.a.b. πάντως Edd. ὡς ἔφην om. D. a.b. habet B. 4. καὶ assumptum ex D.b. 5. πολυπραγμονήσει (=ση) pro ἕλοιτο et πολυπραγμονῆσαι D. 6. κατακεκριμένος] Sic recte B.D. κατακεκριμμένος b. Pont. κατακεκρυμμένος Aubertus. Statim haec ἤτοι καταδεδικασμένος assumpta ex D. 7. δὴ pro τε D. 8. εἰς αἰῶνα D.b. εἰς τὸν αἰῶνα B. εἰς τοὺς αἰῶνας Edd. 10. ὀργισθῆς B.D. (Alex.) ὀργίσθης Pont. ὠργίσθης Aub. (Vat.) μὴ pro ἢ D. ὁ om. Edd. 13. τὰ assumptum ex D. (Alex. XII.) deest in B. λέγει Κύριος om. D. (198.) habet B. 15. φανοτέραν] φοβερωτέραν (sic) D. Statim καὶ—ἀγαθοῖς om. D. 21. ἀποπνίξας D. invito b. 22. ἐπειδὴ δὲ B.D.b. ἐπεὶ δὲ Edd. 23. ὑποζ. (sic) b. 24. ὅλην om. b.

βαλὼν, οὐχ ὕδασι τὴν ἰδίαν ἐπιχέων ὀργὴν, οὐ θαλάσσης
κύματα διελὼν, οὐκ ἀνθρώποις ὄλεθρον ἐπιφέρων· ἀποκτεί-
564 A. a νας δὲ μᾶλλον αὐτὸν τὸν μιαιφόνον δράκοντα, καὶ τὴν παρ'
αὐτοῦ τε καὶ δι' αὐτὸν ηὑρημένην καθελὼν ἁμαρτίαν, καὶ τὸ
δυσάντητον τοῦ θανάτου καταλύσας κράτος, καὶ καλέσας
ἅπαντας εἰς θεογνωσίαν, διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οἱ
πᾶσαν ἐκπεριθέοντες τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ
περιφέροντες ὄνομα, καὶ μάλα δικαίως, κατεθαυμάζοντο. ὦ
τοίνυν Δέσποτα, φησὶν, ἀξιάκουστα λίαν τὰ ὧν αὐτὸς γέ-
γονας αὐτουργὸς, καὶ πολὺ τὸ ἄμεινον ἔχοντα τῶν διὰ
b Μωυσέως τὰ παρὰ σοῦ πάλιν κατωρθωμένα. οὐ γὰρ
ποταμοῖς ἐποίσεις ὀργήν· οὐχ ὁρμήσεις κατὰ θαλάσσης·
οὐκ ἐν ἐκείνοις· πόθεν; τῆς σῆς θεοπρεποῦς ἐξουσίας δια-
λάμψει τὸ θαῦμα· ἀλλ' ἐπιβήσῃ μᾶλλον ἐπὶ τοὺς ἵππους
σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία. τίνες δ' ἂν εἶεν οἱ ἵπποι
πάλιν; οἱ μακάριοι μαθηταὶ Ἀπόστολοί τε καὶ Εὐαγγελι-
σταὶ, οἱ τοῖς θείοις αὐτοῦ θελήμασιν ὁλοτρόπως ὑπεζευ-
γμένοι, οἱ τρυφεροὶ καὶ εὐήνιοι καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἑτοίμως
c ἔχοντες τῶν δοκούντων αὐτῷ, οἱ Χριστὸν ἔποχόν τε καὶ
ἡνίοχον ἔχοντες, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, περὶ
Acta SS. App. ix. 15. οὗ φησιν αὐτός "Ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστί μοι οὗτος τοῦ
"βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν." ὀξεῖς δὲ δὴ
λίαν οἱ ἵπποι, περινοστοῦντες ἅπασαν τὴν ὑπ' οὐρανόν. οὕτω
Ps lxvii. 18. καὶ "Τὸ ἅρμα τοῦ Θεοῦ μυριοπλάσιον εἶναι λέγεται, χιλιά-
"δας ἔχον εὐθηνούντων." πλεῖστοι γὰρ ὅσοι κατὰ καιροὺς,

1. ἰδίαν] οἰκεῖαν b. θαλάττης b. 2. οὐκ—ἐπιφέρων om. D. habet b. 4. ηὑρημένην] Sic edidi. εὑρημένην D. ἡδρυμένην B. ἱδρυμ. Edd. 7. ἐμπεριθ. D. τοῦ assumptum ex B. 9. αὐτὸς om. D. habet b. 11. τὰ assumptum ex B. deest in D.a. πάλαι D.a. κατωρθωμένα B. κατορθωμάτων D. κατωρθωμένων a. Aub. κεκατ. Pont. 13. ἐκείνοις πόθεν;] Sic correxi ex a. ἐκείνοις ποθὲν D. Edd. 16. μαθηταὶ] Sic a. Edd. προφῆται D.b. 19. τε om. D.b. habent B.a. Haec καὶ ἡνίοχον assumpta ex B.D.a.b. post ἔχοντες tr. D. 20. ὣς pro ὧν Edd. ante Migne. ἐστὶ B. Edd. ἦν D. 21. μοι ἐστὶν inv. ord. D. οὗτος om. D. 22. Citat ὀξεῖς λίαν οἱ ἵπποι inter scholia in Psalmos a fol. 299 v. δὲ assumptum ex B.D. δὴ om. D. 23. τοιοῦτοι pro ἵπποι D. πᾶσαν D. a l. cit. 24. Haec τοῦ Θεοῦ accesserunt ex B.D. a l. c. χιλιάδας] μυριάδας B. χιλιάδας B mg. 25. ἔχον om. D. εὐθηνούντων B.D. a l. c. (Vat.) εὐθυνούντων Edd.

καὶ μετ' ἐκείνους γεγόνασι λαῶν ἡγούμενοι καὶ τῆς διανοίας τὸν αὐχένα ταῖς τοῦ Σωτῆρος ὑπέχοντες ζεύγλαις, καὶ τοῖς ἁπανταχῇ τὴν δόξαν αὐτοῦ περιφέροντες, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες λόγον, 2 Tim. ii. 15. καὶ οἷον ἅπασαν ἱπποκροτοῦντες d τὴν γῆν. σωτηρία δὲ τῶν ἵππων ἡ ἱππασία. ἔτρεχον γὰρ οὐ μάτην, ἀλλ' ἵνα σώσειαν πόλεις, χώρας τε ὁμοῦ καὶ ἔθνη, καταστρέφοντος τοῦ Χριστοῦ τὰς τῶν δαιμόνων ἀρχὰς, οἳ πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν γῆν διενείμαντο, τοῖς ἰδίοις θελήμασιν ὑποφέροντες τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν. ἐπειδὴ δὲ ἔμελλον διαπίπτειν αἱ πάλαι τῶν δαιμόνων ἀρχαὶ, ταύτῃτοί φησιν εἰκότως Ἐντείνων ἐντενεῖς τὸ τόξον σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα. ὁρμήσει γὰρ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, οὐκ ἐν ποταμοῖς ἢ θαλάσ- e σαις, ἀνατρέψει δὲ μᾶλλον τῶν δαιμονίων τὰ σκῆπτρα.

Ποταμῶν ῥαγήσεται γῆ, ὄψονταί σε καὶ ὠδινήσουσι λαοί· 10
σκορπίζων ὕδατα πορείας αὐτοῦ.

Διαμέμνηται πάλιν τῶν τοῦ Σωτῆρος κατορθωμάτων, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καθ' ὧν τὸ τόξον ἐντείνεται, ἤγουν ἐνταθήσεται, λέγει προστεθήσεσθαι καὶ τὴν τῶν ποταμῶν γῆν, τάχα που τὴν τῶν Βαβυλωνίων ὑποδηλῶν· ὑπ' αὐτὴν γὰρ a 565 A. ἐτέλει τὸ τηνικάδε καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν· ἵνα διὰ τούτου πάλιν ὡς ἐξ εἰκόνος ἐχθρῶν αἰσθητῶν, καὶ ἡ τῶν νοητῶν καὶ ἀοράτων πληθὺς σημαίνηται, πρὸς ἣν τοῖς ἁγίοις ἡ πάλη. Eph. vi. 12. κέκρυπται δέ πως ἀεὶ τῶν προφητῶν ὁ λόγος. οὐκοῦν ὡς

2. τοῖς ἁπανταχῇ B.D. a l. c. γῆς ἁπανταχοῦ Edd. 4. ἅπασιν D. ἅπαν a l. c. ἱπποκροτοῦντες B. ἱπποκρατοῦντες D. a l. c. Edd. 5. ἡ ἱππασίας Edd. invitis B.D.a.b. 6. πόλεις] πόλεις· πολλὰς D. ὁμοῦ καὶ ἔθνη hoc ordine D.a. 7. τοῦ assumptum ex D.a. δαιμονίων B. οἳ πᾶσαν] ἅπασαν B. οἵτινες ἅπασιν D. 8. ἔπος om. D. εἰπεῖν om. B. 10. τοι assumptum ex B.D.b. 11. τὰ assumptum ex b. deest in D.a. σκῆπτρον Edd. invitis B.a.b. 14. ποταμοὶ ῥαγήσονται· γῆ D. (sol.) 15. αὐτοῦ om. B. (Vat.) invito F. (XII.) 16. Διαμέμνηται D. Μέμν. Edd.

18. λέγει [$\overset{\gamma}{\text{λέ}}$] D. φησι Edd. 19. τῶν assumptum ex D. ὑπ' αὐτὴν γὰρ ἐτέλει B. ὑπ' αὐτοὺς γὰρ ἦν D. αὐτὴ γὰρ Edd. 21. εἰκόνος αἱ (sic) αἰσθητῶν ἐχθρῶν D. Statim assumpta καὶ ex D. ἡ τῶν ex B.D. 22. δύναμις pro πληθὺς D. σημαίνεται D.

ἐκ μέρους τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, ἡ Βαβυλωνίων σημαίνεται γῆ, καὶ δι' αὐτῆς αἰνιγματωδῶς ἡ τῶν δαιμονίων ἀγέλη.

Ἢ τάχα τι καὶ ἕτερον ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑπεμφαίνει λόγος. ποταμῶν γὰρ ἔοικε γῆν ἀποκαλεῖν τὴν Ἰουδαίαν, διά b τοι τὸ πλείστους ἐν αὐτῇ γενέσθαι προφήτας, ποταμῶν δίκην τὸ ἔθνος κατάρδοντας, καὶ οἷον θείοις νάμασιν ἐπικλύζοντας. Ps. xcvii. 8. περὶ ὧν οἶμαί που φησὶ καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ "Ποταμοὶ "κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό·" καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς Es. xliii. 20, 21. Ἡσαΐου Θεός· "Εὐλογήσει με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρῆνες "καὶ θυγατέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ "ποταμοὺς ἐν γῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτὸν, "λαόν μου ὃν περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι." Ps. xxxv. 9. c ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τάχα που χειμάρρους τρυφῆς ὠνόμασται, καὶ ἔστιν ἀληθῶς, καὶ μέντοι καὶ Es. lxvi. 12. ποταμός· ἔφη γάρ που περὶ αὐτοῦ διὰ φωνῆς ἁγίων "Ἰδοὺ "ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χει"μάῤῥους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν." εἴρηται δὲ καὶ διὰ Ps. xlv. 5. φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ "Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι "τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ."

Λυπεῖ δὲ οὐδὲν καθ' ὁμοιότητα τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἁγίους ὀνομάζεσθαι ποταμοὺς, ἅτε δὴ συμμόρφους S. Joan. i. 9. γεγονότας αὐτῷ νοητῶς. ὥσπερ γάρ ἐστι τὸ φῶς μὲν αὐτὸς S. Matth. v. 14. d τὸ ἀληθινὸν, ἔφη δέ που τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις "Ὑμεῖς "ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου·" οὕτω καὶ ποταμὸς ὑπάρχων αὐτὸς καὶ μέντοι καὶ ὕδωρ ζῶν, χαρίζεται τὸ τοῖς ἴσοις ἐπισεμνύνεσθαι καὶ τοῖς ἁγίοις. ἡ τοίνυν γῆ τῶν νοητῶν

1. μέρους accessit ex B.D. 2. γῆ om. D. 4. ὁ προφ. ἡμῖν hoc ordine D. 5. ἀποκαλεῖν τὴν Ἰουδαίαν D.a.b. [ἀπολεῖν sic (syllaba s. f. lineae omissa) b.] τὴν Ἰουδαίαν καλεῖν Edd. 6. γεγενῆσθαι D. 7. καὶ οἷον—ἐπικλύζ. om. D. habent a.b. 8. που] πως Edd. 9. αὖ pro μὴν B. Statim καὶ assumptum ex D. 11. ἔδωκα habet D. 12. τὸ alt.] τὸν e suo Migne (cum sqq. conjungens). 14. ὁ alt. assumptum ex B. ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χρ. desunt in D. τάχα που assumpta ex D. 16. αὐτοῦ D. ἑαυτοῦ Edd. 21. καθ' ὁμοίωσιν D. 23. αὐτῶν (sic) Edd. αὐτῷ γεγ. inv. ord. D. 24. που assumptum ex D. ἁγίοις] + αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ D. 25. κόσμου] + τούτου D.

ποταμῶν, τουτέστιν ἡ Ἰουδαία, πιεῖν οὐκ ἀνασχομένη τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, καὶ τὸν τῶν ἁγίων προφητῶν οὐκ εἰσδεξαμένη λόγον, οὔτε μὴν τὸν διὰ Μωυσέως· εἰ γὰρ ἐπίστευσαν [S. Joan. v. 46.] Μωυσεῖ, ἐπίστευσαν ἂν τῷ Χριστῷ, περὶ γὰρ αὐτοῦ ἐκεῖνος γέγραφε· ῥαγήσεται, τουτέστι διψήσει. ῥήγνυται γὰρ ἡ διψῶσα γῆ.

Καταθαυμάζει δὴ οὖν ὁ Προφήτης, καὶ οἷον ἐν ἤθει φη- [e] σίν· Ἡ πάλαι πολλοὺς ἔχουσα ποταμοὺς, καὶ τῶν θείων ναμάτων δαψιλεστάτην τὴν χορηγίαν, διψὰς καὶ ἀνάρδευτος ἔσται γῆ. ἐπειδὴ δέ σε, φησὶν, ὦ Δέσποτα, τεθέανται νοητῶς ἐπιφανέντα λαοὶ, τουτέστιν, οἱ ἐξ ἐθνῶν συνέντες τὸ ἐπὶ σοὶ μυστήριον, ἔλαβον εὐθὺς ἐν ὠδῖσι τὸ ἀγαθὸν, ἔγκαρποί τε γεγόνασιν. ἁρμόσειε δ' ἂν αὐτοῖς καὶ λέγειν "Διὰ τὸν [Es. xxvi. 18.] "φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν "καὶ ἐτέκομεν. πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς [a 566 A.] "γῆς." οἱ γὰρ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν ἐπιγραψάμενοι τὸν Ἐμμανουὴλ, τὸν θεῖον ὠδίνουσι φόβον, καὶ πᾶν αὐτοῖς ἔσται κύημα νοῦ καρπὸς ἀρετῆς, καὶ εἰς πνεῦμα σωτηρίας ἐκτελευτήσει τὸ σπούδασμα· οὐκοῦν ὄψονταί σε καὶ ὠδινήσουσι λαοὶ τὸ σὸν ἐκπίνοντες νᾶμα, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς νάμασιν ἐκμεμεθυσμένοι. προσῄεσαν γὰρ φιλοτίμως λέγοντι "Εἴ τις [S. Joan. vii. 37.] "διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μὲ καὶ πινέτω," ἦσθα γὰρ, φησὶν, οὕτω πλουσιόδωρός τε καὶ ἀγαθὸς, ὡς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς [b] πορείαις σκορπίζειν ὕδατα, τουτέστι, τὸν ζωοποιὸν τῆς εὐαγγελικῆς παιδεύσεως λόγον. ὡς γάρ φησιν ὁ Ματθαῖος "Περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς πάσας τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας, [S. Matth. ix. 35.] "διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ "εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον

1. ἀνεχομένη Edd. invitis B.D.a.b. 3. διὰ assumptum ex b. ἐπίστευον pro ἐπίστευσαν b. 4. τῷ D.b. καὶ Edd. περὶ γὰρ αὐτοῦ ἐκ. γέγραφε om. B. 5. διψήσεται Edd. invitis B.D.a.b. 7. δὴ om. D. οἱονεὶ pro οἷον ἐν ἤθει D. 9. διψήσει D. 10. ὦ deest in Edd. 11. τουτέστιν om. D. 15. σου] + ὃ D. ἐποιήσαμεν b. Edd. cf. De Ad. 260 d. Glaph. 200 e. Cod. melior. ἐκυήσαμεν B.D. (24. 36.) 20. ἐκπίνοντες D. ἐκπίοντες Edd. 22. Haec καὶ πινέτω accesserunt ex B.D. ἦσθα D.a.b. ἦν B. Edd. φησὶν assumptum ex b. 24. σκορπίζεις a.

“καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.” τοῦτο οἶμαί ἐστι τό σκορπίζων ὕδατα πορείας αὐτοῦ· ὅτι δὲ τῆς θεοπνεύστου διδασκαλίας ὁ λόγος ὕδωρ ὠνόμασται πανταχοῦ παρά γε
c τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν;

Ἔδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς. ἐπήρθη
11 ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς.

Τοὺς ὠδινήσαντας λαοὺς καὶ ἐγκάρπους ἤδη γεγενημένους ἄβυσσον ἀποκαλεῖ, πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους ὄντας ἀποφαίνων· τοιαύτη γὰρ ἡ ἄβυσσος. ὀνόματι δὲ τῷ τοιῷδε καὶ ἡ τῶν ἁγίων ἀγγέλων κέκληται πληθὺς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ. καὶ γοῦν ἔφη που ὁ Θεὸς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ ἄρχοντος
Ezek. xxxi. 15. Τύρου περὶ τοῦ σατανᾶ Ὅτε ἐξέπεμπον αὐτὸν εἰς τὸν ᾅδην,
d ἐθρήνησεν ἡ ἄβυσσος ἐπ᾽ αὐτῷ. κατενηνεγμένου γὰρ καὶ πεπτωκότος τοῦ πάντων ἐπέκεινα καὶ ἐν δόξῃ προὔχοντος,
Ib. xxviii. 14. ὃς καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἐτέθειτο τῶν Χερουβὶμ, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ προφήτου φωνὴν, τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, σφόδρα λελυπῆσθαι τὴν νοητὴν ἄβυσσον, τουτέστι, τὰς τῶν ἄνω πνευμάτων ἀγέλας, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπιστυγνάσαι πεπονθότι καὶ τῷ τῶν ὅλων προσκεκρουκότι Θεῷ. οὐκοῦν ἡ ἄβυσσος, φησὶ, τουτέστιν ἡ ἀμέτρητός τε καὶ ἀκατάληπτος τῶν πεπιστευ-
e κότων πληθὺς, καὶ μέντοι καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐν αὐτῇ φαντασιας, τουτέστι πάλιν πᾶν ὅσον ἐστὶν ἐν αὐτῇ λαμπρόν τε καὶ ἐπηρμένον, καὶ ταῖς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ φαντασίαις, ἤτοι δόξαις κεναῖς κατηγλαϊσμένον ἔδωκε φωνὴν αὐτῆς. δοξολογεῖται γὰρ ὁ Χριστὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπων ἔθνους, καὶ τοῦτο δρῶντας προθύμως κατίδοι τις ἂν μικροὺς καὶ

4. ἀμφιβαλεῖν B.D. ἀμφιβάλλειν Edd. 5. αὐτῆς alt.] αὐτοῦ F. Edd. (Co.) 7. Haec καὶ ἐγκάρπους—πολλοὺς accesserunt ex B.D. 8. ἀποφαίνει Edd. 11. που om. B. ὁ assumptum ex D. 12. ἐξέπεμπεν Edd. εἰς τὸν ᾅδην] Lacuna 10 litt. B. 13. ἡ ἄβ. ἐπ᾽ αὐτῷ] αὐτὸν ἡ ἄβυσσος D. 15. τέθειτο D. 16. λελυπῆσθαι σφόδρα inv. ord. D. 20. τε om. D. 21. καὶ alt. assumptum ex D. 22. πάλιν accessit ex B. deest in D.

μεγάλους, λαμπροὺς καὶ ἀσήμους, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων
περιφανεστέρους, καὶ ὑπεροχὴν ἔχοντας ἢ τὴν ἐν δόξῃ τυ-
χὸν, ἢ τὴν ἐν πλούτῳ καὶ λαμπρότητι τῇ κατὰ τὸν βίον·
ἃ λίαν ὀρθῶς ὠνόμασε φαντασίας ἤγουν ὕψος φαντασίας. a 567 A.
οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτοῖς ἡ δόκησις, ὅτι “Πᾶσα σὰρξ χόρτος Es. xl. 6.
“καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.” ὅτι δὲ ἔδωκεν
ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, καὶ ταῖς εὐφημίαις καταγεραίρουσι
τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μικροὶ καὶ μεγάλοι,
σαφηνιεῖ λέγων καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ “Αἰνεῖτε τὸν Κύριον Ps. cxlviii. 7.
“ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι.” προσθεὶς δὲ Ib. 9, 10.
δὴ τούτοις ὄρη καὶ βουνοὺς, ξύλα τε καρποφόρα καὶ πάσας
κέδρους, θηρία τε καὶ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτὰ,
προσεπάγει πάλιν “Ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, b Ib. 11–13.
“νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων αἰ-
“νεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου.” ἔφη δέ που καὶ ὁ μέγας
ἡμῖν Ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ “Βασιλεῖς ὄψονται αὐτὸν καὶ Es. xlix. 7.
“φοβηθήσονται· ἄρχοντες καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ.”

Ἀποδίδωσι δὲ ὥσπερ τὴν αἰτίαν, τοῦ τὴν ἄβυσσον καὶ
μέντοι καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας αὐτῆς δοῦναι τὴν φωνὴν,
ἐπάγων εὐθύς Ἐπήρθη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει
αὐτῆς εἰς φῶς. ὥσπερ δὲ τὴν ἄβυσσον νενοήκαμεν, οὐ κατά c
γε τὸν ἐν αἰσθήσει λόγον· παχὺς γὰρ λίαν· πνευματικῶς δὲ
μᾶλλον καὶ νοητῶς, οὕτω καὶ νῦν οὐχὶ τοῖς στοιχείοις, ἡλίῳ
τε φημὶ καὶ σελήνῃ, τὸν τῆς διανοίας ἐνήσομεν ὀφθαλμόν·
ἀλλ' ἐξ ὁμοιότητος τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἀμείνω διάττοντες,
τὴν τῶν νοημάτων δύναμιν κατοψόμεθα. οὐκοῦν ἥλιον μὲν
γοῦν φαμεν τὴν φωτοειδῆ τε καὶ ἔκλαμπρον τῶν εὐαγγελι-
κῶν θεσπισμάτων μυσταγωγίαν, σελήνην δὲ αὖ τὸ μεῖόν τε

4. ὠνόμασεν ὀρθῶς inv. ordine D. Haec ἤγουν ὕψος φαντασίας accesserunt ex B.D. 6. χόρτου assumptum ex D. deest in B. 7. ἄβυσσος] + τὴν Edd. invito D. 8. ἡμῶν assumptum ex B.D. τὸν alt. om. D. 9. σαφηνίζει Edd. 11. δὴ om. D. 15–17. ἔφη δὲ—προσκυνήσουσιν αὐτῷ om. B. που dat D. 17. Habet φοβηθήσονται D. αὐτόν D. 19. καὶ assumptum ex B. deest in D. δοῦναι αὐτῆς inverso ordine D. 21. δὲ assumptum ex D. 27. Haec γοῦν φαμεν assumpta ex B. εἶναί φαμεν D.b. 28. δὲ D.b. τε B. Edd.

καὶ ἀμυδρότερον τοῦ νόμου φῶς, φαίνοντος, ὡς ἐν νυκτὶ
d καὶ σκότει, τῷ πρὸ τῆς ἐπιδημίας καιρῷ. κέκληται γὰρ
Mal. iv. 2. ἡμέρα καθ' ἣν ἀνέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ὁ τῆς δικαιοσύνης
2 S. Pet. i. 19. ἥλιος, ὁ νοητὸς ἑωσφόρος, ἐν καρδίαις ἀνατέλλων τῶν πε-
Ps. cxvii. 24. πιστευκότων. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυείδ "Αὕτη ἡ ἡμέρα, "φησὶν, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασόμεθα καὶ εὐ"φρανθῶμεν ἐν αὐτῇ." ὥσπερ δὲ χθαμαλὸς ὢν ἔτι, καὶ μόλις ἀνίσχων τῆς γῆς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, οὔπω μὲν εὐρὺ καὶ λαμπρὸν, συνεσταλμένον δὲ ὥσπερ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἴδιον
e ἔχει φῶς, ἀναθρώσκων γεμὴν ὕψου, φαιδροτάτην τοῖς ἁπανταχῇ τῆς ἀκτῖνος ποιεῖται τὴν ἐκβολήν· οὕτω καὶ ἡ διὰ Χριστοῦ παίδευσις, τουτέστιν ἡ εὐαγγελικὴ, συνεστέλλετο μὲν ἐν ἀρχαῖς, καὶ ἠγνοεῖτο πολλοῖς· ἡλίου δὲ δίκην μονονουχὶ καὶ ἀνίσχουσα, καὶ εἰς ὕψος ἰοῦσα κατὰ βραχὺ, καὶ τὴν τῆς θεογνωσίας αὐγὴν ἀφιεῖσα πανταχῇ καταπλήττει τὴν ἄβυσσον, τουτέστιν ἅπαν ἀνθρώπων γένος· τοιγάρτοι καὶ δέδωκε τὴν φωνήν. δοξολογεῖ γὰρ, ὡς ἔφην, καὶ Θεὸν
568 A. a ὀνομάζει, καὶ τῶν ὅλων Κύριον καὶ λυτρωτὴν ὁμολογεῖ τὸν Ἐμμανουήλ.

Ἐπήρθη οὖν ὁ ἥλιος, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ ἡ σελήνη, τουτέστιν ὁ νόμος, ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς. κατόπιν μὲν γὰρ τῆς εὐαγγελικῆς παιδεύσεώς ἐστιν ἡ διὰ Μωυσέως, καὶ αὕτη τάξις αὐτῇ, ὅτι καὶ σκιὰ καὶ τύπος. ἐπειδὴ δὲ πλήρωμα νόμου καὶ προφητῶν ὁ Χριστὸς, ἐξέλαμψε καὶ ὁ νόμος. τοῖς γὰρ πάλαι δι' αὐτοῦ προαπηγγελμένοις τὰ ἐκβεβηκότα
b συμβάλλοντες, τεθαυμάκαμεν ἤδη καὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου τὸ φῶς

2. σκότῳ D.b. τῷ [τὸ (sic) D.]—καιρῷ B.D.b. τοῦ—καιροῦ Edd. 3. ἡμέρα] + Κυρίου D. καθὸν (= καθ' ὃν) b. invitis B.D. ἔλαμψεν D. invito b. 4. ἐν] + ταῖς D. 5. γοῦν om. D. 6. ἀγαλλιασώμεθα Edd. 9. ἔχει τὸ ἴδιον φῶς ἐν ἑαυτῷ inverso ordine D. 10. ἀναθρώσκων D.b. ἀνατέλλων Edd. φαιδρότατα Edd. ἁπανταχῇ B. ἁπανταχοῦ D. iid. 13. ἀρχαῖς D.b. ἀρχῇ Edd. μονονουχὶ καὶ om. D. 15. ἀφιεῖσα b. ἱεισα D. ἱεῖσα Edd. Statim πανταχῇ b. Edd. πανταχοῦ B.D. 16. ἅπαν ἀνθρώπων γένος b. ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων D. πᾶν ἀνθρώπων ἔθνος Edd. 18. ὁμολογεῖ assumptum ex D. 20. δὲ assumptum ex B. deest in D. 21. αὐτῆς] αὐτοῦ ex corr. manu prima D. 23. καὶ prius om. B. 24. ἐξέλαμψε repetit bis Aubertus. 25. προ αυτοῦ b. προαπηγγελμένοις δι' αὐτοῦ D. 26. ἤδη] + δὲ Edd. inv. B.D.b. τὸ φῶς D.b. Edd. σαφῶς B.

προαναπυποῦντος ἡμῖν ἀστείως κατὰ πολλοὺς τρόπους τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἔστη δὴ οὖν εἰς φῶς. μακαρίζει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοὺς συνενεγκόντας ἐν ἑαυτοῖς νομικήν τε ἅμα παίδευσιν καὶ εὐαγγελικήν. ἔφη γὰρ οὕτω "Διὰ [S. Matth. xiii. 52.] "τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς γραμματεὺς," τουτέστιν ὁ τὸν νόμον εἰδὼς, "μαθητευθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, "ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ πλουσίῳ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ "θησαυροῦ αὐτοῦ νέα καὶ παλαιά."

Παραδεξόμεθα δὲ καὶ ἕτερον ἐπὶ τῷδε νοῦν, οὐκ ἀπίθανον, ὥς γε μοι φαίνεται· βαίνοντα δὲ μᾶλλον τοῦ εἰκότος [c] ἐγγύς. ἥλιον μὲν γὰρ εἶναί φαμεν, καὶ μάλα ὀρθῶς, τὸν Ἐμμανουήλ. ὠνόμασται γὰρ οὕτω, καὶ ἔστιν ἀληθῶς. σελήνην δὲ λέγεσθαι νομιστέον, ὡς ἐξ ὁμοιότητος τοῦ στοιχείου, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, φαίνουσαν τοῖς ἐν σκότει, καὶ ὡς ἐν νυκτὶ διαλάμπουσαν. ὅτε τοίνυν ἐπήρθη ὁ ἥλιος κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου φωνήν· ἀναβέβηκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τὸν τίμιον σταυρόν· τότε καὶ ἀνέλαμψεν ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία καὶ ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς, τουτέστι, πλησιφαὴς οἷά τις σελήνη, καὶ τὴν τάξιν τοῦ ἰδίου [d] σώζουσα κύκλου, φῶς γέγονε τοῖς ἐν σκότει, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. ὅτι δὲ ὑψουμένου τε καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ζωῆς ἀνατλάντος σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, συνέστη λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία, διδάξει πάλιν ὁ αὐτός "Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, [S. Joan. xii. 24.] "ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος "μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, καρπὸν πλείονα φέρει." καὶ πάλιν "Κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυ- [Ib. 32.]

1. ἡμῖν ἀστείως κατὰ π. hoc ordine D. ἡμῖν post π. tr. Edd. 3. ἐν om. D. 4. ἅμα] ἄρα (sic) Edd. οὕτω om. D. 6. ἐν habent B.D. 9. παραδεξώμεθα D. Edd. καὶ assumptum ex D.b. 10. βαίνοντες (sic) Edd. 11. εἶναι assumptum ex D.b. οὖν pro εἶναι B. 12. ὠνόμασται γὰρ οὕτω καὶ ἔστιν ἀληθῶς om. B.b. ἀληθές Edd. 13. λέγεσθαι om. D. 14. τοῦ Θεοῦ om. B.b. habet D. 15. ὡς assumptum ex D. 17. Χριστὸς] Κύριος D. ἀνέλαμψε καὶ inv. ord. D. 18. αὐτῆς B.D.b. αὐτῶν Edd. ἤγουν pro τουτέστι D. 21. τε assumptum ex D. Χριστοῦ pro τε B. τοῦ κόσμου pro τῶν πάντων D. 22. τοῦ Χριστοῦ assumpta ex D. 23. πάλιν ὁ D. λέγων Edd. 25. μενεῖ Edd. πλείονα B. Edd. cf. supra 350 e. πόλυν D. 26. Κἀγὼ ἐὰν] ἐὰν ἐγὼ D.

e “τόν.” οὐκοῦν τὸ ὑψοῦσθαι τὸν ἥλιον, σημαίνει που πάντως ἢ τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πάθος, ἤγουν τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀναφοίτησιν· ὑψοῦσθαι γὰρ δὴ καὶ ὧδέ φαμεν αὐτόν.

Βολίδες σου πορεύσονται εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων σου.

Βολίδας ἐνταῦθά φησι τὰς ἀνὰ πᾶσαν ἰούσας τὴν γῆν, καὶ ὡς ἀπὸ τόξου πεμπομένας, ἤγουν χειρὸς εὐσθενοῦς, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς, περὶ ὧν ἔφη
569 A. a που καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ “Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ,
Ps. cxxvi. 4. “οὕτως υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων.” ἐξετινάχθη μὲν γὰρ καὶ ἐκβέβληται τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, διάτοι τὸ ἐμπαροινῆσαι Χριστῷ καλοῦντι πρὸς ζωήν· οἱ γεμὴν ἐκείνων υἱοὶ καὶ ἐξ αἵματος ὄντες τοῦ Ἰσραὴλ, οἱ ἀπόλεκτοι μαθηταὶ βολίδες τε καὶ βέλη γεγόνασιν, οἷον ἐκ χειρός τρέχοντες τῆς ἀλκιμωτάτης, καὶ παντὸς εὐκόλως διϊκνούμεναι τοῦ πληττομένου πρὸς θάνατον. αἱ τοιαῦται βολίδες ἀποστέλλονται μὲν, ὡς
b ἀπὸ χειρὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐμπήγνυνται δὲ τοῖς τοῦ διαβόλου σπλάγχνοις, καὶ ἀναιροῦσι τὸν δράκοντα. καὶ γοῦν καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ ἀναμελῳδεῖ που λέγων πρὸς τὸν Κύριον
Ps. xliv. 6. ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν “Τὰ βέλη σου ἠκονημένα, δυ“νατὲ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν “τοῦ βασιλέως.” οὐκοῦν δαπανῶνται μὲν τοῖς τοιοῖσδε βέλεσι τὰ τῶν δαιμονίων στίφη, καὶ πρὸς ὀλέθρου γίνονται
2 Tim. iv. 8. τοῖς ἐχθροῖς· τοῖς γεμὴν ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τετιμηκόσι διὰ τῆς πίστεως, ἑτέραν ἀποπληροῦσι χρείαν.

1. ὑψοῦσθαι D. ὑψῶσθαι B. ὑψῶσαι Edd. που om. B. 2. ἢ assumptum ex B.D. 3. ὑψοῦσθαι D. ὑψῶσθαι B. ὑψῶσαι Edd. αὐτόν assumptum ex D. deest in B. 4. προπορεύσονται D. 5. ἐνταῦθα] ἐνθάδε b. Neutrum habet D. ἰούσας ἀνὰ πᾶσαν inv. ordine D. 6. εὐσθενοῦς] εὐμενοῦς Edd. 8. που om. B. 9. μὲν assumptum ex B.D. 12. τοῦ om. D. 13. τρέχουσαι B. inv. D. 15. τοιαῦται βολίδες hoc ordine B. τοιαῖδε [τοιάδε (sic) D.] βολ. D.b. βολ. τοιαῦται Edd. Statim ἀποστίλβονται iid. repugnantibus B.D.b. 17. καὶ ult. assumptum ex D. 18. ἐμελῴδει D. 19. Ἰ. τὸν Χ. om. D. δυνατὰ (sic) Edd. 20. καρδίαις iid. 22. δαιμονίων B.D. δαιμόνων Edd. ὀλέθρου habent B.D. 24. χρείαν B.D.b. χάριν Edd.

τετρωμένους γὰρ ἀγάπης ἐργάζονται, κατά γε τὴν λέγουσαν c νύμφην ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων "Ὅτι τετρωμένη "ἀγάπης ἐγώ εἰμι." Cant v. 8.

Εὑρίσκονται δὲ καὶ ἑτέρως φέγγος ἀστραπῆς τῶν ὅπλων αὐτοῦ· ὅπλα δὲ αὐτοῦ νοηθεῖεν ἂν, οἷς καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐναρμόσασθαι δεῖν ὁ μακάριος Παῦλος ἐπιτάττει λέγων "Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ." αὕτη δέ ἐστιν ὁ θώραξ τῆς δικαιοσύνης, ἡ περικεφαλαία τοῦ σωτηρίου, ὁ θυρεὸς τῆς πίστεως, τὸ ὑποδεδέσθαι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἡ μάχαιρα τοῦ Πνεύματος. Eph. vi. 11. Ib. 14, 17. Ib. 16, 15. οὐκοῦν ὅπλα μὲν τὰ τοιάδε Χριστοῦ, οὐκ αὐτὸν περιβάλ- d λοντα, παρ' αὐτοῦ δὲ μᾶλλον τοῖς ἀξίοις δωρούμενα. λαμπρὰ δὲ τὰ ὅπλα, καὶ οἷον ἀστραπῆς ἔμπλεα· φανοτάτη γὰρ ἡ ἀρετή· αἱ τοίνυν βολίδες εἰς φέγγος ἔσονται τῆς ἀστραπῆς τῶν ὅπλων σου. ὅτι γὰρ ἀπαστράπτει τὰ ὅπλα, φωτιοῦσιν αὐτοὶ διδάσκοντες τοὺς ἠγνοηκότας. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς φιλαμαρτήμοσιν ἀκαλλὴς οἷά τις ἐστιν ἡ ἀρετὴ, καὶ οὔπω λαμπρά· παρὰ δέ γε τοῖς εἰδόσιν αὐτὴν, οὐδὲν ἀστραπῆς ἔλαττον, λαμπρὸν καὶ διαφανῆ, καὶ τοῖς ἁπανταχῇ γνωρι- e μώτατον ἀποτελοῦσα τὸν ἄνθρωπον. πρῶτοι δὴ οὖν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὴν τῶν σῶν ὅπλων ἔχοντες ἀστραπὴν, ἔσονται καὶ ἑτέροις εἰς φέγγος αὐτῆς. ὅνπερ γὰρ τρόπον οἱ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἐπιστήμονες, τοὺς ταῖς τῶν ὀμμάτων ἀῤῥωστίαις ἐμπεπτωκότας, καὶ τὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος φεύγοντας φῶς, ἀπαλλάττοντες τοῦ πάθους τῆς τοῦ φωτὸς προσβολῆς ἀνέχεσθαι λοιπὸν ἀναπείθουσι, καὶ φέγγος ὥσπερ τι γεγονότες αὐτοῖς ἀλοῖεν ἂν, καὶ μάλα εἰκότως· οὕτω καὶ

1. ἀγάπη Aub. 3. ἀγάπης B.b. ἀγάπη D. Edd. 4. ἀστραπῆς om. B. 10. εἰρήνης] + καὶ b. 11. οὐκοῦν om. D. 13. δὲ] + μᾶλλον D. Ab ἀστραπῆς ad ἀστραπῆς transilit D. ἔμπλεα b. Edd. ἔμπλεω B. Statim φανότατον Edd. invitis B.b. 14. φέγγος a. φῶς B. Edd. 15. σου om. a. ἀπαστράπτει a. ἀστράπτουσι B. ἀστράπτει D. ἀστράψουσι Edd. 17. ἀκαλλή (sic) Aub. Statim οἷά assumptum ex B.D.a. οὕτω D. 18. γε om. D. 19. ἐλάττων a. περιφανῆ D. ἀπανταχῇ B.D. πανταχῇ a. πανταχοῦ Edd. 22. αὐτοῖς D. 23. ἐμπειρίας om. B. ἐπιστήμ. ἐμπ. inv. ord. D. τῶν assumptum ex B.D.

570 A. a οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, θαυμάζοντές τε καὶ ἐπαινοῦντες τὰς ἀρετὰς, αἳ καὶ εἰς ὅπλα τετάχαται τοῦ Χριστοῦ, φέγγος ὥσπερ τι τῆς ἐνούσης αὐταῖς ἀστραπῆς, ἤγουν ἐκλάμψεως, τοῖς ἄλλοις εὑρίσκονται.

12 Ἐν ἀπειλῇ ὀλιγώσεις γῆν, καὶ ἐν θυμῷ κατάξεις ἔθνη.

Ὑπεσταλμένως ἡμῖν ὁ Προφήτης τῆς Ἰουδαίων χώρας τὴν δῄωσιν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων ἐθνῶν τὴν ἀπώ-
b λειαν, διὰ τούτων ὑποδηλοῖ. ἐπειδὴ γὰρ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν οὐ προσιέμενοι, κατεξανέστησάν τε αὐτοῦ, καὶ
Acta SS. App. iii. 15. ἀπεκτόνασι τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ταύτῃτοι καὶ δέδονται πρὸς ἐρήμωσιν, καὶ τοῦτο αὐτοῖς προαναπεφώνηκεν Ἡσαΐας,
Es. iii. 11. λέγων "Οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ· πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ συμ-"βήσεται αὐτῷ."

13 Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου, τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου· ἔβαλες εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, ἐξήγειρας δεσμοὺς ἕως τραχήλου εἰς τέλος.

c Τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς ὅλην ὥσπερ ἡμῖν τὴν οἰκονομίαν ἐξηγεῖται πάλιν. σέσωκε μὲν γὰρ τοὺς διὰ πίστεως δεδικαιωμένους, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κατακεχρισμένους, καὶ
2 S. Pet. i. 4. τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως κοινωνοὺς ἀναδεδειγμένους· συγκεχώρηκε δὲ ταῖς αὐτῶν ἁμαρτίαις ἐντήκεσθαι τοὺς ἀπειθεῖν

1. ἐπαινοῦντες] ἐπινοοῦντες Edd. 2. τετάχυνται D. 3. τι ὥσπερ inv. ord. D. ἤγουν om. B. ἐκλάμψεως D. ἐκλάμψαντες Edd. 5. ἀπειλῇ] + σου D. (Alex. XII mg.) 6. Ὑπεσταλμένως B.D.b. a (manu 2da). Ἀπεσταλμένως a (manu prima). Ἀπεσταλμένης Edd. Ἰουδαίων B.D.a.b. Ἰουδαίας Edd. 7. δήλωσιν pro δῄωσιν a.b. 8. ἐπεὶ D. 9. οὐ πρ. πίστιν inv. ord. D. γε pro τε D. 10. ταυτῃτοι om. D. καὶ assumptum ex a. Statim δέδοντο b. 12. κατὰ deest in Edd. 14. A σου ad σου transilit D. 15. δεσμοὺς] + σου (XII.) cf. infra. 16. Haec εἰς τέλος accesserunt ex B. (a. 22. al.) desunt in D. 19. καὶ τῆς—ἀναδεδειγμ. om. D. 21. ἑαυτῶν B. ἐντήκεσθαι B.D. ἐκτήκεσθαι Edd.

ἠρημένους, οἷς καὶ ἔφασκεν ἐναργῶς "Ἀμὴν ἀμὴν λέγω "ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις "ὑμῶν ἀποθανεῖσθε." ἐξῆλθες τοίνυν, φησὶν, οἱονεί τις βασιλεὺς ἐπὶ τὰ τῶν δυσμενῶν ἐρχόμενος στίφη, καὶ τὸν d πολέμου νόμον ἐξωπλισμένος. καὶ ὁ τῆς ἐξόδου σκοπὸς ἀνασῶσαι τοὺς χριστοὺς τοὺς σούς· δῆλον δὲ ὅτι τοὺς τῷ Ἁγίῳ κεχρισμένους Πνεύματι, περὶ ὧν καὶ πάλαι διὰ προφητῶν ἐνετείλατο λέγων "Μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, "καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε·" τῶν γεμὴν ἀνομων καταρτίσαι θάνατον, ὃν αὐτοὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπαντλήσαντες κεφαλαῖς ἁλοῖεν ἂν, τὴν δικαιοῦσαν πίστιν οὐ προσιέμενοι. τοιγάρτοι καὶ ἀῤῥήκτοις ἐνδέδενται δεσμοῖς, καὶ ταῖς τῶν ἰδίων πλημμελημάτων σειραῖς κατασφίγγονται· e καὶ οὐ μερικῶς, ἀλλ' οἷον δι' ὅλου σώματος, καὶ μέχρι τραχήλου.

S. Joan. viii. 24.
Ps. civ. 15.
Prov. v. 22.

Εἰ δὲ δὴ λέγοιντο Χριστοῦ τὰ δεσμὰ, θορυβείσθω μηδείς. ἀεὶ γάρ πως τὰ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ συμβαίνοντά τισιν αὐτοῦ λέγονται· ὁποῖόν ἐστι τό "Οὐκ ἔστι κακία ἐν πόλει, "ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν." οὐ γὰρ αὐτὸς ποιεῖ τὴν κακίαν, συμβῆναι δὲ μᾶλλον ταῖς τῶν πόλεων πλημμελούσαις ἐπιτρέπει πολλάκις. εἰ δὲ δὴ νοοῖντο τυχὸν τῶν ἐπαινουμένων, οἱ ἐνθάδε λεγόμενοι δεσμοὶ, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, ὅτι βέβληται a μὲν εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατος, συντείνει δὲ ὥσπερ δεσμοῖς ἀγάπης ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τοὺς προσιόντας αὐτῷ, καὶ τῇ πίστει δεδικαιωμένους καὶ ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς εἰρημένον περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ "Καὶ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν

Amos iii. 6.
571 A.
Hos. xi. 3, 4.

1. ἀμὴν alterum assumptum ex B. deest in D. 2. ὅτι prius assumptum ex D. 3. ἐξῆλθε Edd. inv. B.D.a. 4. καὶ κατὰ τὸν τοῦ πολέμου νόμον D. 5. πολεμούμενον pro π. νόμον a. 6. δὲ om. D.a. τοὺς τῷ ἁγ. πν. δηλονότι κεχρ. πνεύματι (sic) D. 8. ἐνετείλατο om. D. 9. τῶν D.a (prius script.). Edd. τὸν a per ras. 10. καταρτίσασθαι D. κατήρτισας a. 11. ἐπαντλήσαντες a. ἐπαρτήσ. D. Edd. ἂν] + ὡς D. 12. ἐνδέδενται B.D.a. ἐνδέδονται Edd. 14. ὅλου] + τοῦ D. 16. δὴ om. D. λέγοιτο B. τὰ δ. Χρ. inv. ord. D. 17. Assumpta πως ex D., τὰ ex B.D. συγχώρησιν Θεοῦ hoc ordine B.D. Statim γινόμενα pro συμβ. D. 18. Οὐκ B.D. εἰ Edd. (A.V. &c.) 25. πνεύματι] χάριτι D. 26. εἰρημένον assumptum ex B. deest in D.

"Ἐφραΐμ, ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονά μου, ἐξέτεινα b "αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου." ὁ δέ γε δεσμὸς εἰς τραχήλους ἐνθάδε νοεῖται καὶ τὸ εὐήνιον τῶν ὑποτεθεικότων αὐτῷ τὸν τῆς διανοίας αὐχένα, καὶ τὸν χρηστὸν ἀληθῶς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὑποδεδυκότων ζυγόν.

14 Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν, σεισθήσονται ἐν αὐτῇ.

Τὸ τῆς ἐκστάσεως ὄνομα κατὰ διαφόρους νοεῖται τρόπους παρά γε τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ. σημαίνει μὲν γὰρ ἔσθ' ὅτε τὴν κατάπληξιν, ὡς ἂν εἰ λέγοιτο τυχὸν περὶ τῶν ἡμαρτη- c μένων τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ "Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ·" (Hier. ii. 12.) καὶ πάλιν "Ἔκστασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς·" (Ib. v. 30.) ποτὲ δὲ δὴ αὖ τὴν ἀπὸ τοῦ γηΐνου φρονήματος εἰς θείαν τινὰ καὶ πνευματικὴν ἠθῶν τε καὶ βίου κατάστασιν μετάστασιν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τισὶ, καί φησιν "Εἴτε "γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν." (2 Cor. v. 13.) ὥσπερ δὲ τὴν ἀπό γε τῶν αἰσχιόνων ἐπὶ τὰ ἀμείνω μετάκλισιν ἔκστασιν εἶναί φαμεν Θεῷ φιλουμένην· οὕτω καὶ τὴν ἐκ τῶν χρησίμων ἐπὶ τὰ αἴσχιω μεταβολὴν ἔκστασιν εἶναι δισχυριζόμεθα φαύλην τε καὶ διαβεβλημένην.

d Ἐν ἐκστάσει τοίνυν τῇ τοιᾷδε γενομένας τὰς τῶν δυναστῶν κεφαλὰς διέκοψάς φησι. δηλοῖ δὲ δὴ τὰς τῶν ἡγουμένων τοῦ Ἰσραὴλ, γραμματέων που πάντως καὶ Φαρισαίων, καὶ τῶν κατὰ νόμον ἱερουργῶν. ἐξέστησαν γὰρ ἀληθῶς καὶ ὀρθοῦ φρονήματος καὶ φρενὸς ἀγαθῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, οὐ προσηκάμενοι τὸν Υἱὸν, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπεκτονότες, καί-

1. ἔλαβον D. Edd. Statim αὐτὸν post μου tr. Edd. 3. καὶ om. D. habet B. 5. ὑποδεδυκότα Edd. 6. κεφαλὰς] + τῶν F. Edd. (Co.) invito D. 8. γε om. D. μὲν assumptum ex B.D. 10. ὁ om. B. καὶ πάλιν—γῆς om. D. 12. τοῖς pro τὴν D. τοῦ om. D.a. 13. μετάστασιν accessit ex B. deest in D.a. 14. γοῦν om. D. 16. μετάκλησιν a. Aub. 17. τελουμένην pro Θεῷ φιλουμένην a. 20. τῇ τοιᾷδε] τοιαύτῃ D. 21. φησὶ et δὴ assumpta ex D.a. 22. τῷ pro τοῦ D. 24. καὶ τῆς εἰς Θ. ἀγάπης om. D. habet a.

περ εἰδότες τε καὶ λέγοντες, ὅτι "οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος." (S. Matth. xxi. 38.) τίς δὲ δὴ ἄρα τῆς διακοπῆς ὁ τρόπος νοοῖτ' ἄν, εἰκότως σαφηνιεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων c Σωτῆρα Θεόν "Διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν·" (Ps. xvi. 14.) ἦν μὲν γὰρ καὶ "μερὶς" Θεοῦ, καὶ "σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ "Ἰσραήλ." (Deut. xxxii. 9.) ἐπειδὴ δὲ πεπαρῳνήκασιν ἀνοσίως εἰς τὸν Υἱὸν, ἀπόπεμπτος γέγονεν ὁ ἠγαπημένος, καὶ μεμέρισται, καὶ τῶν πεπιστευκότων ἀπώλισθε τῆς ἐλπίδος, ἀπόκληρος καὶ ἀπερριμμένος, καὶ ἐκ προσώπου τέθειται, καὶ ἐν μοίρᾳ δευτέρᾳ, καὶ κατόπιν ἐθνῶν, οἳ δὴ καὶ ἐφ' ἑαυτοῖς ἐκεῖνό φασιν "Εὐ"λογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ "τὴν γῆν·" (Ps. cxiii. 23.) "Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν." (Ib. cxvii. 27.) διεκόπη a (572 A.) τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς εὐλογίας ἐκπεπτωκὼς, μερὶς γέγονε Θεοῦ μὲν οὐκέτι, διαβολικὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἀτιμοτάτη καὶ βέβηλος. εἶτα περὶ τῆς ἐκστάσεώς φησι ὅτι σεισθήσονται ἐν αὐτῇ, τουτέστι πεσοῦνται. τὸ γὰρ ἐν δονήσει καὶ κλόνῳ, τοῦ πίπτειν ἐγγύς. ἐποιμώζει δὲ ὥσπερ αὐτοῖς πολυτρόπως διολωλόσι καὶ ὁ προφήτης λέγων "Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, "οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐτόν." (Amos v. 1, 2.)

Διανοίξουσι χαλινοὺς αὐτῶν, ὡς ὁ ἐσθίων πτωχὸς λάθρα. b

Πλείστη μὲν ὅση τῆς τε συνθήκης αὐτῆς καὶ τῆς λέξεως ἡ δυσχέρεια· πλὴν ἐροῦμεν ὡς ἔνι, διαστέλλοντες εὖ μάλα τῶν ἐννοιῶν τὴν δύναμιν. ἀφηγησάμενος τοίνυν τὴν κατάστασιν, ἐν ᾗ πάντως ἔδει τὰς τῶν δυναστῶν γενέσθαι κεφαλὰς, τουτέστι, τοὺς καθηγεῖσθαι λαχόντας τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς, μέτεισιν εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, οἳ πολὺ μὲν εἶχον ἐν ἀρχαῖς τῶν διωκόντων τὸ δέος.

1. τε et ὅτι om. D. 3. σαφηνίζει Edd. 6. Ἰσραήλ om. B. ἐπεὶ δὲ D. πεπαρῴνηκεν B. 8. ἀπώλισθε] ἀπέτυχε D. 8–15. ἀπόκληρος—καὶ βέβηλος om. B. 11. ὑμεῖς D. 20. πτωχὸν D. (153.) 21. τε om. B. 23. ἔκστασιν D. invito b. 24. γενήσεσθαι τὰς τῶν δ. κεφαλὰς b. 25. τοῦ pro τοὺς D. 27. ἀρχῇ Edd. ἐν ἀρχαῖς ἔσχον D.

Acta SS. App. v. 40. ἐμαστίζοντο γὰρ ἐν συνεδρίοις, καὶ παρηγγέλλοντο μηδενὶ c λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ· συνιόντες δὲ λεληθότως Ib. iv. 27. τὰς πρὸς Θεὸν ἱκετείας ἐποιοῦντο λέγοντες "Ἐπ' ἀληθείας "γὰρ συνήχθησαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά "σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος Ib. 29. "σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ. καὶ τὰ νῦν, Κύριε, ἔπιδε "ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν·" δῆλον δὲ ὅτι τὰς τῶν Ἰουδαίων· "καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας λαλεῖν τὸν λόγον "σου." οὐκοῦν οἱ μονονουχὶ καθαπερεὶ χαλινῷ τινι τῷ δέει κατεσφιγμένοι καὶ σιωπᾶν ἀναγκαζόμενοι, οἱ μαστιζόμενοι d καὶ τεθλιμμένοι, λάθρα τε καὶ μόλις προσλαλοῦντές τισι, καὶ οἷον ἐσθίοντι πτωχῷ προσεοικότες, διανοίξουσι χαλινοὺς αὐτῶν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, κατευρυνθήσονται πάντως εἰς τὴν αὐτοῖς ὅτι μάλιστα φιλαιτάτην τε καὶ πρέπουσαν παῤῥησίαν, φροντιοῦσι μὲν γὰρ οὐδαμῶς τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς· διαπτύσαντες δὲ τὰς ἀπειλὰς, καὶ μονονουχὶ διαῤῥήξαντες τὸν ἐπιῤῥιφέντα αὐτοῖς χαλινὸν, οἷον ἵπποι τινὲς ἀγαυοὶ καὶ ἀγέρωχοι, καταχρεμετιοῦσι λοιπὸν, ἐπιπλήττοντος οὐδενὸς, e καὶ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς κατεμπλήσουσι τὴν ὑπ' οὐρανόν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας τοῖς τὸ εὐαγ- Es. xl. 9, 10. γελικὸν ἱερουργοῦσι κήρυγμα "Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι "ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιὼν, ὕψωσον τῇ ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου "ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε· "ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ "βραχίων αὐτοῦ μετὰ κυρείας." οὐκοῦν οἱ πάλαι, φησὶν, ὄντες ὡς ἐσθίων πτωχὸς λάθρα, τουτέστιν, οἱ παῤῥησίαν οὐκ ἔχοντες, 573 A. a οἱ λεληθότως καὶ μόλις τῇ τῶν πιστευόντων τρεφόμενοι

3. ἱκεσίας b. ἀληθείᾳ Edd. 4. Ἰησοῦν τὸν παῖδα σου pro π. σου Ἰ. D. 7. δὲ om. D. 9. καθαπερεὶ assumptum ex B. ὡς pro καθ. D. neutrum habet a. τινι assumptum ex B. deest in D.a.b. 10. κατεσφιγμένοι D.a.b. κατισχημένοι B. κατεσφραγισμένοι Edd. οἱ μαστιζόμενοι B.D.a. τε Edd. 11. θλιβόμενοι D. 12. ἐσθίοντι D. Edd. ἔσθοντι B.a.b. 14. φιλτάτην D. τε assumptum ex D.a.b. 15. Συναγωγῆς B. Edd. ἐπιβουλῆς D. 17. ἐπιριφθέντα D. ἀγαυοὶ B. ἀγαθοὶ D. γαῦροι, ἀγαθοὶ Edd. 19. ἐμπλήσουσι D. 20. ὁ assumptum ex B.D. 22. τῇ] ἐν D. (XII.) τῆς φωνῆς Edd. 24. ἡμῶν habent B.D. cf. infra 832 c. 25. αὐτοῦ assumptum ex D. (Alex.) 26. ἐσθίων D. Edd. (F. supra.) ἔσθων B.

πίστει, πρὸς εὐθυμίαν διανοίξουσι χαλινοὺς αὐτῶν, κατὰ τὸν ἤδη προειρημένον τρόπον. ὅτι δὲ τροφή τις ὡσπερεὶ τῶν σωζομένων ἡ πίστις καὶ Θεῷ καὶ ἁγίοις, ἐμπεδοῖ λέγων αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ τῆς τῶν Σαμαρειτῶν ἐπιστροφῆς "Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε." καὶ πάλιν (S. Joan. iv. 32.) "Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός "με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον." (Ib. 34.)

b

Καὶ ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου ταράσσοντας 15
ὕδατα πολλά.

Τετήρηκε πάλιν ὁ λόγος τῆς τροπῆς τὸ σχῆμα. χαλινοὺς γὰρ ὀνομάσας, ἵππους ἀπεκάλεσε τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἷς καὶ αὐτὸς ἐποχεῖται Χριστὸς, ἐνιζήσας ὥσπερ εἰς νοῦν καὶ καρδίαν. ὅτι τοίνυν ἔμελλον παιδαγωγῆσαι πρὸς πίστιν οὐχ ὅτι μόνους τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τῶν ἑτέρων ἐθνῶν πλείστην τε ὅσην καὶ ἀμέτρητον πληθὺν, πειρᾶται διδάσκειν. θαλάσσῃ μὲν γὰρ παρεικάζει τὸν κόσμον, κατά γε τὸ ἐν Ψαλμοῖς ὑμνούμενον "Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ "μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός·" (Ps. ciii. 25.) c ὕδασι δὲ πολλοῖς τὰς τῶν ἐθνῶν ἀγέλας, τὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν· ἵπποις γεμὴν, ὡς ἔφην, τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἳ πᾶσαν περινοστοῦντες τὴν ὑπ' οὐρανὸν, μονονουχὶ ῥέγχοντας καὶ ἐνηρεμοῦντας τῇ πλάνῃ τοὺς εἰδωλολάτρας χρησίμως ἐτάραττον· τεθορυβήκασι γὰρ, καλοῦντες εἰς δέος ὡς εἰς κόλασιν βαδιουμένους, καὶ τὴν διὰ πυρὸς δίκην ὑποστησο-

1. τοὺς χαλινοὺς D. 2. τροφή τις] προφήτης (sic) D. ὡσπερεὶ B. ὥσπερ ἐστὶ Edd. 9. ὕδατα πολλά D.F. Edd. (a. 22. al.) ὕδωρ πολύ (A.V. ℵ) cf. e infra. 10. τὸ τῆς τροπῆς inv. ord. D. 11. γὰρ assumptum ex B.D. ἀπεκάλεσε D.a. ἐκάλ. Edd. 12. καὶ assumptum ex a. 13. Haec πρὸς πίστιν accesserunt ex B.D. 14. οὐχ ὅτι B. Edd. οὐχὶ D. 15. ἑτέρων om. D. habet B. 18. Haec ἐκεῖ ἑρπετὰ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός B. καὶ τὰ ἑξῆς D. Edd. 20. ἵππους a.b. Pont. 21. περινοστ. post οὐρανὸν tr. D. 22. ἐνημεροῦντας (sic) a. χρησίμως accessit ex D.a.b. 23. γὰρ B.D.a.b. δὲ Edd. 24. ὑποστ. δίκην inv. ord. D.

μένους, εἰ μὴ ἕλοιντο μετανοεῖν, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς
d ἐπιγνῶναι Θεόν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς Ἀθη-
Acta SS. App. xvii. 22. ναίοις προσλαλῶν, εἶτα τῶν ἄλλων ἁπάντων δεισιδαιμονεστέρους εἰπὼν, τεθορύβηκεν οὐ μετρίως, ἐκεῖνο προστιθείς
Ib. 30, 31. "Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, τὰ "νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετα-"νοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκου-"μένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν "πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν." οὐκοῦν τὸ ταραττο-
e μενον ὕδωρ, ἡ πληθύς ἐστιν ἡ κατὰ τὸν κόσμον· ὕδασι γὰρ ἔσθ' ὅτε παρεικάζεται, καὶ μάλα εἰκότως· εἴπερ ἐστὶ θαλάσσῃ προσεοικὼς ὁ ἀνθρώπων βίος· ὅτι πολλὴ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων ἡ τύρβη, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἄνω τε καὶ κάτω καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἀνάχυσίς τε καὶ κίνησις· πολὺ δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ταραττόμενον, ὡς πρός γε τὸν Ἰσραήλ· οἱ μὲν γὰρ ἔθνος ἦσαν ἕν· τὰ δέ ἐστι παντὸς ἀριθμοῦ κρείττονα.

16

574 A. a Ἐφυλαξάμην, καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου, καὶ ὑποκάτωθέν μου ἐταράχθη ἡ ἕξις μου. ἀναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναί με εἰς λαὸν παροικίας μου.

Ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις τὴν εἰς καρδίαν καὶ νοῦν ἐπιτήρησιν, ἣν ἂν ποιοῖντο τυχὸν, προενηχοῦντος αὐτοῖς τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν, φυλακὴν ἀποκαλεῖν ἤγουν ἀκοήν. τοιγάρτοι φησὶν ὁ αὐτὸς Ἀμβακοὺμ

1. ἀληθῆ Edd. inv. omnibus. 2. Ἀθηναίοις] ἐν Ἀθήνῃσι D. 4. εἰπὼν δεισιδαιμ. inv. ord. D. 6. πάντας] πᾶσι D. 12. ὁ] + τῶν Edd. 14. καὶ prius om. D. πρὸς D. εἰς Edd. Neutrum habet B. τὸ assumptum ex B.D.b. 18. ὑποκάτω D. (Co.) 19. μου] + ἐν ἐμοὶ D. quae pro ὑποκ. μου praebet a. (106.) ἐταράχθην D. ἕξις] ἰσχυς D. (42. al.) ὑπόστασις F. 21. με accessit ex B.D. (26. al.) Statim πρὸς τὸν pro εἰς F. Edd. (Co.) λαὸν] + τῆς Edd. (Co.) 23. ἐνηχοῦντος D. 25. ὁ αὐτὸς] αὐτὸς μὲν ὁ Edd. ἀβBακοὺμ D.

“ Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ b Supra ii. 1. “ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ, “ καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου·” ἕτερος δὲ αὖ “ Ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ Κυρίου, καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη Obad. 1. “ ἐξαπέστειλε,” καὶ μέντοι πρὸς τῷδε καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυείδ “ Ἀκούσομαι, φησὶ, τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Ps. lxxxiv. 9. “ Θεός.” τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ Προφήτης ὑπεμφαίνει λέγων τό *Ἐφυλαξάμην καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία μου.* τετήρηκα, φησὶ, τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν· εἶτα κατεπτόημαι δεινῶς ἀπὸ *φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου.* ἐποιεῖτο μὲν γὰρ μετ᾽ ᾠδῆς τὴν πρὸς Θεὸν ἱκετείαν, καὶ μέλος ἦν αὐτῷ τῆς προφητείας ὁ τρόπος· ἀλλ᾽ ἦν ὁ σκοπὸς αὐτῷ καὶ ὁ νοῦς οὐκ εἰς τὴν c εὔρυθμον ἀναφώνησιν, κατεπικραίνετο δὲ μᾶλλον εἰς λύπας, καὶ περιδεὴς ἦν ἄγαν, τὰ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς συμβησόμενα τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ διαρθροῦντος ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος. τὸ δὲ δὴ μάλιστα θορυβοῦν αὐτὸν καὶ ὀῤῥωδεῖν ἀναπεῖθον, κατά γε τὸ εἰκὸς, ἐκεῖνό που τάχα καὶ μόνον ἦν, μὴ ἄρα πως ἐναποληφθείη τοῖς κακοῖς, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ συντριβὴν ἐπαθρήσειε, καὶ ἴδοι βαλλόμενον μὲν εἰς κεφαλὰς ἀνόμων Supra 13. θάνατον, διακοπτομένας δὲ αὐτὰς ἐν ἐκστάσει, καὶ σειομένας Ib. 14. ἐν αὐτῇ, κατά γε τὸν ἤδη προαποδοθέντα νοῦν. εἶτα μαν- d θάνων ὡς ἔσται μὲν εἰς καιροὺς ἡ ὅρασις, εἰς ἀνάβλησιν δὲ Supra ii. 3. μακρὰν τὰ προηγγελμένα, μονονουχὶ καὶ ἀνενεγκὼν ἐξ ἀκράτου λοιπὸν δυσθυμίας *Ἀναπαύσομαί* φησιν *ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναί με εἰς λαὸν παροικίας μου.* οὐ γὰρ ἐνσχεθήσομαι, φησὶ, τοῖς τοιοῖσδε κακοῖς, οὐδ᾽ ἂν εὑρεθείην ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ἐνεστηκότος καιροῦ, καθ᾽ ὃν ἔσται πάντως

1–3. τὰ ἑξῆς pro ἐπιβήσομαι—ἔλεγχόν μου Edd. 3. αὖ assumptum ex B.D. 5. ἐξαπέστειλα D. (185.) 6. φησὶ om. D. 7. ὑπεμφαίνει B. ὑποφαίνει Edd. Neutrum habet D. 10. μὲν om. B. habent D.a. 15. διαρθροῦντος B.a. διαθροῦντος D. Edd. ἐν om. D. τοῦ ἁγίου πν. D. 18. ἐναποληφθείη B.a. ἐναπολειφθῇ D. ἐναπολειφθείη Edd. 19. ἐπαθρήσῃ D. ἴδῃ D. 20. διασκοπτομένας (sic) D. 21. ἤδη assumptum ex B.D.a. μαθὼν D. 25. μου prius assumptum ex D.a.b. deest in B. με assumptum ex B.D.a.b. ἐνσχεθήσομαι B.a. ἐνεχθήσομαι D. ἐναχθήσομαι Edd. 27. ἐνεστηκότος] + τοῦ B.

τὰ τοιάδε τῶν κακῶν τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. βαδιοῦμαι γὰρ ἐν- c τεῦθεν, καὶ ἀνοιχήσομαι πρὸς λαὸν τὸν οὕτω πάροικον ἐν τῷδε τῷ βίῳ γεγενημένον, καθάπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἐγώ. πάροικοι γὰρ καὶ παρεπίδημοι πάντες οἱ ἅγιοι κατὰ τόνδε Heb. xiii. 14. τὸν κόσμον. τοιγάρτοι φασίν "Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν "πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν." ψάλλει δέ που Ps. xxxviii. 14. 13. καὶ ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν ""Ανες μοι, ὅτι "πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες "οἱ πατέρες μου." ἀξιάγαστος τοιγαροῦν τῶν ἁγίων ὁ 575 A. a σκοπὸς, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν ἀνεχομένων ἰδεῖν τὰ ἐφ' οἷς ἂν συμβαίνῃ παροτρύνεσθαι Θεόν· ἡδίονα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν ποιεῖσθαι μεμελετηκότων τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου μετάστασιν, εἰ μὴ σώζοιτο πρὸς ἡμῶν τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ. καὶ Phil. i. 23. γοῦν ὁ θεσπέσιος ἔφη Παῦλος, ὅτι τὸ ἀναλῦσαι κρεῖττον, καὶ αὐτῷ συνεῖναι Χριστῷ τοῖς εἰς τοῦτο ἥκουσι γνώμης, ὡς ἡγεῖσθαι παροικίαν τὴν ἐν σώματι ζωήν.

17 Διότι συκῆ οὐ καρποφορήσει, καὶ οὐκ ἔσται γενήματα ἐν ταῖς b ἀμπέλοις· ψεύσεται ἔργον ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρῶσιν· ἐξέλιπον ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ οὐχ ὑπάρξουσι βόες ἐπὶ φάτναις ἐξ ἰάσεως αὐτῶν.

Ὥσπερ τινὸς ἐρομένου καὶ ἀναμανθάνειν ἐθέλοντος, ἀνθ' ὅτου ποιοῖτο περὶ πολλοῦ τὸ ἀποβιῶναι, μᾶλλον δὲ εἰς λαὸν ἀναβῆναι παροικίας αὐτοῦ, κατασκιάζει μὲν ἀσαφείᾳ πολλῇ τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς τὴν κατάργησιν, μονον-

2. ἀναχθήσομαι a. ἄλλον pro λαὸν Edd. repugnantibus B.D.a.b. 3. ἀμέλει assumptum ex D.a.b. 5. φησὶν D. 6. μέλλουσαν D. μένουσαν B. μένουσαν Edd. ψάλλει—οἱ πατέρες μου om. B. 7. τὸν assumptum ex D. 11. συμβαίνῃ B. συμβαίῃ D. συμφαίνῃ (sic) Edd. ante Migne. καὶ] οὖν iid. ζωοποιεῖσθαι pro ζῆν π. D. 12. τούτου om. D. 13. εἰς D. πρὸς Edd. 13–16. καὶ γοῦν—σώματι ζωήν om. B. 14. γοῦν om. D. 16. ἐν] + τῷ Edd. invito D. 17. γενήματα B.D.F. (Alex. ℵ) γεννήματα Edd. (Vat.) τοῖς D. (ℵ) 20. ἐπὶ φάτνῃ βόες B. cf. infra. 22. καὶ pro δὲ D. 23. ἀσαφείᾳ B.D.a. ἀσφαλείᾳ Edd. 24. τῶν assumptum ex D. deest in a. κατάργησιν a. κατάῤῥησιν D. Edd.

ουχὶ δὲ καὶ κατολοφύρεσθαι δοκεῖ τὴν συμβησομένην ἀκαρπίαν αὐτῇ. καὶ τρόποις ἡμῖν αὐτὴν κατασημαίνει πολλοῖς, ὡς συκῆν ἔσεσθαι λέγων, ἧς ἂν οὐδεὶς γένοιτο καρπός. οὕτω γὰρ αὐτὴν καὶ αὐτὸς ὠνόμασεν ὁ Σωτὴρ, ὡς ἐν παραδείγματος τρόπῳ λέγων "Συκῆν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι "αὐτοῦ." ἣν καὶ ἄκαρπον οὖσαν, δεῖν ἔφη λοιπὸν ἀποτέμνεσθαι, ἵνα μὴ τὴν γῆν καταργῇ. ἐπάρατον δέ που καὶ τὴν πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐποιεῖτο συκῆν· οὐ γὰρ εὑρὼν ἐν αὐτῇ καρπόν "Μηκέτι, φησὶν, ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται "εἰς τὸν αἰῶνα."

c — S. Luc. xiii. 6 sqq. — S. Matth. xxi. 19.

Παρεικάζει δὲ αὐτὴν καὶ ἀμπέλῳ βοτρύων ἐρήμῳ. καὶ γάρ ἐστι πάλιν, καθά φησιν ὁ προφήτης Ἡσαΐας "Ὁ "ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα, νεόφυτον, "ἠγαπημένον." ἀλλ' "ἐχαράκωσε μὲν αὐτὸν, καὶ φραγμὸν "περιέθηκε, καὶ ἀνεδείματο πυργίον ἐν αὐτῷ, καὶ ὤρυξε τὸ "προλήνιον, καὶ ἐπέμεινε τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε "δὲ ἀκάνθας." ταύτῃτοι δὴ ἐλυμήνατο μὲν αὐτὴν, καθά φησιν ὁ Δαυείδ "Ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενε"μήσατο αὐτήν" καθεῖλε δὲ "τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τε"τρυγήκασιν αὐτὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν."

d — Es. v. 7. — Ib. 2. — Ps. lxxix. 14. — e — Ib. 13.

Ἐψεύσατο δὲ καὶ τῆς ἐλαίας τὸ ἔργον, τουτέστι πάλιν τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς. οὕτω γὰρ αὐτὴν κατασημαίνει λέγων καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας "Ἐλαίαν ὡραίαν, εὔσκιον τῷ εἴδει "ἐκάλεσε Κύριος τὸ ὄνομά σου εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς· "ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτὴν, μεγάλη ἡ θλίψις ἐπὶ σὲ, ἠχρειώ"θησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ κατα-

Hier. xi. 16, 17.

1. καὶ om. D. 3. ἔσεσθαι om. D. 4. ὠνόμασεν D.a. ὠνόμαζεν Edd. 7. που om. D. 8. ἐποιοῦτο (sic) Edd. 9. γένοιτο D. 11. παρεικάζει D.a. ἀπεικάζει Edd. ἀμπέλῳ D.a. ἀμπελῶνι B. Edd. 12. καθά B.a. καθό D. καθώς Edd. Ἡσαΐας ὁ προφήτης inv. ord. D. 13. νεόφυτος ἠγαπημένος Edd. invitis B.D.a. 15. καὶ prius om. D. πυργίον B. Edd. πύργον D. τὸ D. Edd. deest in B. 16. καὶ om. D. 17. τοι assumptum ex B.D.a. καὶ pro δὴ D. διελυμήνατο pro δὴ ἐλυμ. a. μὲν om. D. καθώς Edd. invitis B.D.a. 18. ἐκδρυμῶσα καὶ ὄνος pro ἐκ δρυμοῦ καὶ μονιὸς iid. invitis B.D.a. 19. καθεῖλε δὲ] καὶ καθεῖλε D. τρυγῶσιν D. 20. αὐτὴν πάντες hoc ord. B. πάντες om. D. 24. Κύριος] + σαβαὼθ D.

“φυτεύσας σε ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά.” ἐπειδὴ δὲ, καθά
576 A. a φησιν ὁ Προφήτης, τὸ ἔργον αὐτῆς ἐψεύσατο· παιδαγωγούμενοι γὰρ εἰς Χριστὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν, οὐ προσήκαντο τὴν πίστιν· ταύτητοι καὶ ἐξεκόπη, καὶ πεπτώκασι μὲν οἱ κλάδοι αὐτῆς, ἐνεκεντρίσθησαν δὲ λοιπὸν οἱ ἐκ τῆς
Rom. xi. 17. ἀγριελαίου, τουτέστιν, οἱ ἐξ ἐθνῶν, “καὶ κοινωνοὶ τῆς ῥίζης “καὶ τῆς πιότητος τοῦ καλλιελαίου” γεγόνασιν.

Εἶτά φησιν ὅτι τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρῶσιν. παρεικάζει πάλιν τὸν Ἰσραὴλ ληΐοις, οἶμαι, κατεφθαρμένοις, ἐξ ὧν οὐδ' ἂν αὐτό που τὸ ἀποχρῶν εἰς βρῶσιν ἀθροίσειεν ὁ γηπόνος.
b ἀκαρπίας δὲ τοῦτο γένοιτ' ἂν τῆς ἐσχάτης ἀπόδειξις ἐναργής.

Ὅτι δὲ ἔμελλον τὸν τῶν θείων μαθημάτων ἀνατλάντες λιμὸν ἐν τοῖς ἁπάντων ἐσχάτοις πεσεῖσθαι κακοῖς, διεσάφει, προστιθεὶς, ἐκλελοιπέναι μὲν ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ βρῶσιν οὐκ ἔχειν· οὐχ ὑπάρχειν δὲ βοῦς ἐπὶ φάτνης. δι' οὗ σημαίνεται τὸ εἰσάπαν ἐκλελοιπέναι τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καὶ ἀπόλεκτον γένος, τουτέστι, τοὺς ἀπὸ φυλῆς Λευὶ, οἳ βουσὶν ἐν ἴσῳ τὴν νοητὴν ἅλω καταλεπτύνοντες καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀσαφείας περιβλημάτων τὸν διὰ
c τοῦ πανσόφου Μωυσέως ἀπογυμνοῦντες λόγον, οἷά τινα σίτου κόκκον προὐτίθεσαν μὲν τοῖς ἄλλοις εἰς νόησιν καὶ οἷόν τινα βρῶσιν πνευματικήν. αὐτοὶ δὲ ἦσαν ἐν φάτναις καταβοσκόμενοι τὰς ἐκ τοῦ λαοῦ δωροφορίας, δεκάτας, ἀπαρχὰς, εὐχαριστήρια. οὐκοῦν ἐκλελοίπασι μὲν ἀπὸ βρώσεως πρόβατα· βόες δὲ οὐκ ἦσαν ἐπὶ φάτνης ἔτι, τουτέστιν, οἱ καθηγηταὶ τῶν λαῶν καὶ διδάσκαλοι. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσ-

1. καθώς Edd. 2. αὐτῆς] αὐτοῦ Edd. invitis B.D.b. παιδαγωγουμένη—προσήκατο b. 4. ἐξεκόπησαν D. 6. ἀγριελαίας Edd. invitis B.D.a. κοινωνικοὶ iid. 8. ποιήσουσι D. παρεικάζων B. πάλιν τὸν Ἰσραὴλ παρεικάζει inv. ord. a. 9. οὐδὲ pro οὐδ' ἂν D. 10. αὐτῷ Edd. ἀθρήσειεν iid. γεηπόνος D. 12. μαθημάτων B. μαθητων (μα superscr.) a. μαθητῶν D. Edd. 13. ἁπάντων om. D. 15. οὐκ] μὴ a. ὑπάρξειν B. βοῦς D.a. βοῦν B. Edd. 17. τὸ pro τοὺς D. ἀπὸ] + τῆς a. τῆς pro ἀπὸ D. 19. τὸν pro τῶν D. ἐκ τῆς] ἐκτὸς Edd. 21. κόκκον σίτου inv. ord. a. προετίθεσαν D. 22. τινα assumptum ex D. deest in a. 23. ἐκ om. B. 24. εὐχαριστηρίους Edd. 25. φάτνης D. φάτνῃ B. φάτναις Edd. 26. λαῶν D. ἄλλων B. Edd. καὶ διδάσκ. om. D. τοιγάρτοι] καθὰ D.

πέσιος Παῦλος τὸ “Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα,” ταῖς τῶν 1 Cor. ix. 9;
διδασκάλων προσάπτει κεφαλαῖς, διερμηνεύων ἡμῖν σαφῶς d 1 Tim. v. 18.
τὰ ἐν νόμῳ. ἐκλελοιπέναι γεμὴν τὰς βοῦς ἐξ ἰάσεως αὐτῶν
φησι. καὶ ἔστι μὲν ἀσαφὴς ὁ λόγος· δηλοῖ γεμὴν τόδε,
καθάπερ ἐγῷμαι πάλιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεσπούδαζον ἀμαθῶς
τὸ ἰᾶσθαι παρὰ Χριστοῦ, καίτοι ῥωννύντος τὸν ἀσθενῆ καὶ
δικαιοῦντος τὸν ἀσεβῆ, ταύτῃτοι καὶ ἐκλελοίπασι, τουτέστιν,
εἰσάπαν ἠσθένησαν καὶ κεχωρήκασιν εἰς τὸ μηδέν. δεινὸν
οὖν ἄρα τὸ προσκρούειν Θεῷ, καὶ ἀκαρπίας ἔσται πρόξενον
τῆς ἐσχάτης. ἀπορήσομεν δὲ καὶ τροφῆς τῆς πνευματικῆς, e
καὶ παντὸς ἐπέκεινα κακοῦ τοὐντεῦθεν ἐσόμεθα.

Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ 18
Σωτῆρί μου· Κύριος ὁ Θεός μου δύναμίς μου, καὶ τάξει τοὺς 19
πόδας μου εἰς συντέλειαν· ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾷ με, τοῦ
νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἢ αὐτὸ τὸ τοῦ Προφήτου πρόσωπον
εἰσεκόμισται σαφῶς, τὰ τοιάδε λέγον· ἤγουν τῶν ἐν πίστει
δεδικαιωμένων φαίη τις ἂν εἶναι τοὺς λόγους, οἳ θυμηδίαν a 577 A.
ποιοῦνται Χριστὸν, καὶ χαίρουσι μὲν ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ τῆς ἐνού-
σης αὐτοῖς εὐσθενείας χορηγὸν ἀναγράφουσιν, ἐν αὐτῷ τε
τὰ πάντα δύνασθαί φασι, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος
Παῦλος “Πάντα ἰσχύω, φησὶν, ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Phil. iv. 13.
“Χριστῷ.” ψάλλει δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ “Ὅτι Ps. lxxxviii. 18.

4. μὲν] δὲ D. γεμὴν] δὲ Edd. τόδε post πάλιν tr. D. 5. ἀπεσπούδαζον B.D. ἀπερισπούδαστον Edd. 6. Χριστοῦ] Κυρίου D. 7. τουτέστι] ἤγουν D. 9. τὸ] τι iid. ἀκαρπίας—δὲ καὶ] ἀκαρπίας αἴτιον καὶ ἀπορίας σωματικῆς τε D. 10. καὶ pro τῆς alt. D. 11. ἐντεῦθεν D. εἰσόμεθα D. 14. ἐπὶ] καὶ ἐπὶ D. (a. 36. al.) ἐπιβιβῶν D. (26.) 15. με accessit ex B.D. (Alex.) 16. ἢ assumptum ex a. deest in D. Statim τὸ αὐτοῦ τοῦ pro αὐτὸ τὸ τοῦ a. τὸ om. D. 17. ἢ a. 18. φαίη om. D. Pergit τίς ὡς εἰ καὶ δι᾽ ἐκείνους εὐθυμίας τε ἐνεπλήσθην· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ μου δόξαν τὴν ἅπασιν ἀνθρώποις δήλην γενησομένην καὶ γάννυμαι καὶ σκιρτῶ· ὑπερείσει γάρ μου τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν, καὶ δίκην ἐλάφου τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐκδιώξει· ἕως ἂν τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς ἐφικόμενος, τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄσω τῷ σωτῆρι καὶ ποιητῇ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν D. (cf. Theodoret. ad loc.) ἂν assumptum ex a.b. 21. τὰ assumptum ex B.a. deest in b. 22. δυναμοῦντι Edd.

“τὸ καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ·” προσδοκῶσι δὲ
καὶ τὸ βεβηκὸς εἰς εὐσέβειαν παρ᾽ αὐτοῦ δὴ καὶ μόνου κατα-
πλουτῆσαι καλῶς. τὸ γάρ Τάξει τοὺς πόδας μου εἰς συν-
b τέλειαν, δηλοῖ που πάντως ἕτερον ἡμῖν οὐδὲν ἢ τοῦτο. καὶ
γοῦν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις ἀντὶ τῆς συντελείας τέθεικε τὴν
Ἀσφάλειαν. οἱ δὲ ταττόμενοι πόδες εἰς ἀσφάλειαν, τί ἂν
ἕτερον ἡμῖν ὑποφήνειαν, ἢ τὸ βεβηκὸς, ὡς ἔφην, εἰς εὐσέ-
βειαν, καὶ τὸ ἀκράδαντον εἰς ἀρετὴν, καὶ τὸ εἰς πίστιν
ἐρηρεισμένον καὶ ἀγάπην τὴν εἰς Χριστόν: ὅτι δὲ οὐ
χθαμαλὸς καὶ χαμαιριφὴς ὁ βίος τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιω-
μένων, ἀλλὰ παντὸς γηΐνου καὶ σαρκικοῦ πράγματος ὑψοῦ
c τέ ἐστι καὶ ἀνωκισμένος, ἀποφαίνει λέγων Ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ
ἐπιβιβᾷ με. ὑψηλὰ γὰρ ὄντως παρὰ Θεῷ τῆς εὐαγγελικῆς
πολιτείας τὰ αὐχήματα.

Ὅτι δὲ καὶ περιεσόμεθα τῶν ἀνθεστηκότων, καὶ ἀμείνους ἐσόμεθα τῶν ἐχθρῶν, δοξολογοῦντες αὐτὸν, ἀναπείσει λέγων Τοῦ νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ.

1. σὺ εἶ B. (Alex.) εἶ σύ Edd. (Vat.) 2. καὶ alt. assumptum ex B.a.b. καταπλουτίσαι b. 4. ἡμῖν assumptum ex B.a. 12. ἀνωκισμένος B.a. ἄνω κείμενον Edd. Statim ὑποφαίνει b. 13. ὑψηλὸν Edd. repugnantibus B.a.b. 17. με om. a.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΣΟΦΟΝΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Σοφονίαν τὸν τοῦ Χουσὶ υἱὸν Γοδολίου τοῦ Ἀμορίου τοῦ Ἐζεκίου ἐν ἡμέραις Ἰωσίου υἱοῦ Ἀμὼς βασιλέως Ἰούδα. Κεφ. α'.

ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ *μὲν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ μακάριος Σοφονίας, οὐκ ἄσημος ὢν τὸ κατὰ σάρκα γένος, οὔτε μὴν κατ᾽ ἐκείνους ὑπάρχων, οἷς ἦν ἔθος τὸ ψευδοεπεῖν, καὶ τοὺς θείους τοῖς ἀκροωμένοις ὑποπλάττεσθαι λόγους, περὶ ὧν ἔφη καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ "Οὐαὶ οἱ προφητεύοντες ἀπὸ καρ-" "δίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέποντες," καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τῆς Ἱερεμίου φωνῆς "Οὐκ ἀπέ-*

Ezek. xiii. 3.

Hier. xxiii. 21.

Codex B. (D. raro adhibitus nisi initio: E. fragmentum 13 fere paginas complectens, post Aubertum contuli.) 1–4. Sic E. praemittunt *τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν* Edd. *τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις* [*τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου* D.] *εἰς τὸν Προφητην Σοφονίαν* B.D. 5. Sic D. Textum SS. Script. post praefationem transp. Edd. invitis B.D.E. 8. Ἀμὼς D.F. Aub. ex E. (Alex.) Ἀμὼν B. (Vat.) Ἀμμὼν Pont. (א) 9. *τοῖς* et *μακάριος* assumpta ex B.D.E. 13. *ὁ θεσπέσιος* assumpta ex iisdem. Ἰωὴλ pro Ἰεζεκιὴλ D. 15. *τῶν ὅλων* om. B.

b “ στελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ ἐλάλησα “ πρὸς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ ἐπροφήτευον.” ἀλλ’ ἦν ἀλη- Hier. xxiii. 16. θῶς προφήτης, τοὺς ἐκ στόματος Κυρίου διαπορθμεύων λόγους, καὶ Ἁγίου μὲν ἀναπιμπλάμενος Πνεύματος, ἀναβρύων δὲ ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἀγαθῆς τῆς καρδίας αὐτοῦ τὰ ἀγαθά· ψευδηγορεῖν γὰρ οὐκ οἶδε τῶν ἁγίων ἡ γλῶττα.

Ὁ δέ γε τῆς προφητείας σκοπὸς ἐπίπληξιν ἔχει τῶν οὐσῶν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλῶν· τοῦ τε Ἰούδα φημὶ καὶ τοῦ Βενιαμίν. γράφεται γὰρ ὡς ἠσεβηκότας, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων ἀπάταις ἀνοσίως προσνενευκότας, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἑτοίμως διάττοντας τῶν ἀπᾳδόντων Θεῷ· προσεπ- 579 A. a ενήνεκται δὲ χρησίμως καὶ τῆς βασιλείας ὁ χρόνος, καθ’ ὃν τὰ τοιάδε προσλελάληκε τοῖς προσκεκρουκόσιν, ἵνα τὴν τῶν τὸ τηνικάδε πραγμάτων πολυπραγμονοῦντες κατάστασιν, λοιπὸν ἐννοῶμεν ἐφ’ ὅτῳ τε καὶ ὅση γέγονεν ἐπ’ αὐτοὺς τῆς θείας ὀργῆς ἡ κίνησις.

b Οὐκοῦν· ἀφηγήσομαι γὰρ ἀνὰ μέρος ἃ δὴ καὶ ὀνίνησι τοὺς ἐντευξομένους· βεβασίλευκε κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ Ἑζεκίας, ἀνὴρ τῶν ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτων, εὐσεβείας ἐραστής, δικαιοσύνης πρύτανις, ἀπάτης ἐχθρός, καὶ τὰ ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας περικόπτων βλάβη· προσμεμαρτύρηκε γὰρ αὐτῷ τὰ τοιάδε σαφῶς τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. τούτου διέποντος τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις βασιλίδα τι- c μήν, ἀνέβη Σεναχηρείμ, ὁ Ἀσσυρίων τύραννος, εἷλέ τε τὴν 4 Reg. xvii. 23. Σαμάρειαν, καὶ ἀπῴκισε τὸν Ἰσραήλ· τουτέστι, τὰς δέκα φυλάς· εἰς τὰ ὄρη Περσῶν καὶ Μήδων, προσεμπρήσας δὲ

1. αὐτοὶ οὐκ ἔτρεχον (sic) D. 2. ἐπροφήτευον E. προεφήτευον B.D. Edd. ἀληθῶς] + ὁ B. 3. στόματος] + τοῦ B. Edd. 4. καὶ ἁγίου μὲν ἀναπ. πνεύματος assumpsit ex E. primus Aubertus. 6. γλῶττα B.D.E. γλῶσσα Edd. 8. τοῖς deest in Edd. Haec τοῦ τε Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμὶν et καὶ ταῖς—προσνενευκ. assumpsit Aubertus primus ex E. 14. τὸ assumptum ex E. πράξεων pro πραγμάτων Edd. 16. Λόγος—Ἰούδα hic transp. Edd. 17. δὴ om. D. 19. φιλοθεώτατος D. 20. ἐραστὴς εὐσεβ. et πρύτ. δικ. inverso ordine D. 23. ἀρχὴν pro βασ. τιμὴν D. 24. ὁ] + τῶν B. 25. ἀνῴκισε E. τὸν Ἰσρ. τουτέστι om. D. 26. ὄρη D.E. Edd. ὅρια B.

καὶ τῆς Ἰούδα βασιλείας οὐκ εὐαριθμήτους πόλεις, οὐ κεκράτηκε τῶν Ἱεροσολύμων, Θεοῦ προασπίζοντος. ἐναργῆ δὲ ὄντα τῆς ἱστορίας τὸν λόγον παραδραμεῖν ἀναγκαῖον.

Εἶτα τεθνεῶτος Ἐζεκίου διαδέχεται τὴν βασιλείαν ὁ Μανασσῆς, γεγονὼς ἐξ αὐτοῦ, ὃς ἦν οὕτω δυσσεβὴς, ὡς μηδένα τρόπον φαυλότητος ἀνεπιτήδευτον ἐᾶν. γέγραπται δὲ οὕτως περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν “Καὶ ἐποίησε τὸ d 4 Reg. xxi. 2–7. “πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν “ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. “καὶ ἐπέστρεψε καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλὰ ἃ κατέσπασεν “Ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ “Βάαλ, καὶ ἐποίησεν ἄλση, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαὰβ βασι-“λεὺς Ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐ-“ρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς· καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον “ἐν οἴκῳ Κυρίου, ᾧ εἶπεν Ἐν Ἱερουσαλὴμ θήσω τὸ ὄνομά “μου, καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ e “οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου, καὶ διήγαγε “τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο, “καὶ ἐποίησε θελητὴν, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε τοῦ ποιεῖν τὸ “πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου παροργίσαι αὐτόν. καὶ “ἔθηκε τὸ γλυπτὸν τοῦ ἄλσους ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ εἶπε Κύριος “πρὸς Δαυεὶδ καὶ πρὸς Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐν τῷ “οἴκῳ τούτῳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾗ ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν “φυλῶν Ἰσραὴλ καὶ θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν “αἰῶνα.” ταῦτα δρῶντος ἀνοσίως τοῦ Μανασσῆ λοιπὸν ἠγανάκτει, καὶ μάλα εἰκότως, ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐποίσειν ἤδη τὰ ἐξ ὀργῆς ἠπείλει σαφῶς. γέγραπται δὲ οὕτω πάλιν “Καὶ ἐλάλησε Κύριος ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ Ib. 10–15.

1. εὐαριθμήτους] ὀλίγας D. 2. Haec ἐναργῆ—ἀναγκαῖον accesserunt ex B.D.E. 4. βασιλείαν] ἀρχὴν D. μανασσῆς ὁ inverso ordine D. 8. ἔναντι pro ἐν ὀφθαλμοῖς Pont. quod vidi in uno Codice recenti. Quae sequuntur abbrev. Pont. 15. Κυρίῳ Aub. Statim ᾧ B.D. (56. al.) ὡς E. Edd. 19–25. ἐποίησε—αἰῶνα B.D.E. τὰ ἑξῆς Edd. 21. γλυπτὸν D. λοιπὸν B.E. 22. πρὸς alt. accessit ex D.E. Σολομῶντα D. Σαλομωνα E. 26. Assumpta καὶ μάλα εἰκότως ex B.E. ὁ τῶν ὅλων ex B.D.E. 27. τῆς pro ἐξ D. σαφῶς assumptum ex B.D.E. 28. οὕτω πάλιν hoc ordine B.D.E. χειρὶ] + τῶν B.

" τῶν προφητῶν λέγων Ἀνθ' ὧν ὅσα ἐποίησε Μανασσῆς ὁ " βασιλεὺς Ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἀπὸ " πάντων ὧν ἐποίησεν ὁ Ἀμοῤῥαῖος ὁ ἔμπροσθεν, καὶ ἐξή- " μαρτε καί γε Ἰούδας ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, οὐχ οὕτω " τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ Ἰδοὺ ἐγὼ φέρω κακὰ " ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἰούδαν ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ, 580 A. a " ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ Ἱερου- " σαλὴμ τὸ μέτρον Σαμαρείας καὶ τὸ στάθμιον οἴκου " Ἀχαὰβ, καὶ ἀπαλείψω τὴν Ἱερουσαλὴμ, καθὼς ἀπαλεί- " φεται ὁ ἀλάβαστρος ἀπαλειφόμενος καὶ καταστρέφεται " ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἀπώσομαι τὸ ὑπόλειμμα τῆς κληρο- " νομίας μου, καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐ- " τῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρπαγὴν καὶ εἰς προνομὴν πᾶσι " τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἀνθ' ὧν ὅσα ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐν " ὀφθαλμοῖς μου." καὶ ταυτὶ μὲν, ὡς ἔφην, ἐποίσειν οὐκ εἰς μακρὰν τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐπηπείλει Θεός.

Κατοιχομένου δὲ τοῦ Μανασσῆ ἤδη, βεβασίλευκεν Ἀμὼς υἱὸς αὐτοῦ, κατ' οὐδὲν ἀποδέων τοῦ φύσαντος εἰς ἀνοσιότητα τρόπων, ἁμιλλώμενος δὲ οὕτω ταῖς ἐκείνου δυσσεβείαις, ὡς τάχα που καὶ ὑπερκεῖσθαι λοιπόν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπεβίω, βεβασίλευκεν Ἰωσίας, υἱὸς μὲν αὐτοῦ, πλὴν τὴν b Ἐζεκίου ζηλώσας φιλοθεΐαν, καὶ τῶν ἐκείνου τρόπων ἄριστος ἐραστής. καθεῖλε μὲν γὰρ βωμοὺς καὶ τεμένη, τὸν δὲ δὴ θεῖον ναὸν καθαρὸν ἀποφήνας τῶν Μανασσῆ βδελυγμάτων, τὰ συνήθη δρᾶν εἰς δόξαν Θεοῦ τοὺς κατὰ νόμον ἱερουργοὺς ἐκέλευεν· ἐνέπρησε πρὸς τούτῳ τοῦ ἡλίου τὸ ἅρμα, ἐξήλασε τῶν Ἱεροσολύμων ψευδομάντεις, οἰωνοσκόπους, καὶ τερατο-

1. Assumpta ὅσα ex B.D.E. ὁ ex B.E. βασιλεὺς Ἰούδα ex B.D.E. 2–7. Assumpta ἀπὸ πάντων—τάδε λέγει Κύριος ex B.D.E. ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ex D.E. καὶ Ἰούδαν ὥστε—τὰ ὦτα αὐτοῦ ex B.D.E. 3. ἀμοραῖος D.E. (158.) 8–12. καὶ τὸ —κληρονομίας μου assumpta ex B.D.E. 9. ἀπολείψω (sic) D. 11. αὐτοῦ D. 12. αὐτοῦ Edd. (236, 247.) Statim καὶ ἔσονται—ὀφθαλμοῖς μου assumpta ex B.D.E. 14. ἐποίησε B. 15. ὡς ἔφην assumpta ex E. post μακρὰν tr. B. 16. τὴν assumptum ex iisd. 17. ἤδη accessit ex iisd. Ἀμὼν ut supra B. 19. δυσσεβείας (preli err.) Aub. Haec ἁμιλλώμενος—λοιπόν et καὶ τῶν ἐκείνου τρόπων ἄρ. ἐραστής ex E. assumpsit Aubertus. 23. μὲν om. E. δὴ accessit ex B.E. 27. τερματολογους E.

λόγους, καὶ μέντοι καὶ γνώστας· οὐκ εὐαρίθμητόν τε τῶν τεμενιτῶν ἀποσφάξας πληθὺν, ἐν τοῖς τῶν εἰδώλων κατέκαυσε βωμοῖς· ἀνέτρεψέ τε τὸ θυσιαστήριον τῶν δαμάλεων τὸ ἐν Βαιθὴλ, ὃ πεποίηκεν Ἱεροβοάμ. ἐπειδὴ δὲ ἦν φιλόθεος c
οὕτω καὶ ἀγαθὸς, ἀνεβάλετο τὴν ὀργὴν, καὶ οὐδὲν ἐπήγαγε τῶν προεπηγγελμένων ὁ Θεός. ἐπειδὴ δὲ ἀπεβίω καὶ Ἰωσίας, βεβασίλευκεν Ἰωάχαζ, ὃν ἐχειρώσατο Φαραὼ Νεχαὼ καὶ δέσμιον ἐποιήσατο, τῇ τῆς βασιλείας στεφανώσας τιμῇ τὸν Ἰεχονίαν, Ἰωσίου πάλιν υἱὸν δεύτερον, οὗ δὴ βασιλεύοντος κατεστράτευσε τῆς Ἰουδαίας ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὃς πᾶσαν καταδῃώσας τὴν χώραν εἷλέ τε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν θεῖον ἐμπρήσας ναὸν, ὁμοῦ τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι δορίληπτον τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Βενιαμὶν ἀπεκόμισεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ. εἰδέναι d
δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ τὰς τῶν ἀλλοφύλων πόλεις, τὰς πρὸς τῇ θαλάττῃ κειμένας, Γάζαν τέ φημι καὶ Ἀσκάλωνα καὶ ἑτέρας σὺν αὐταῖς, Ἰδουμαίους τε καὶ Ἀμμανίτας, ἡ τοῦ Βαβυλωνίου σκαιότης συντέτριφέ τε καὶ διέθηκε κακῶς. διαμέμνηται γὰρ καὶ τούτου τῆς προφητείας ὁ λόγος.

Ἐκλείψει ἐκλιπέτω πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος· 2
ἐκλιπέτω ἄνθρωπος καὶ κτήνη, ἐκλιπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ 3
καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ e
ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος.

Ὡς ἐρήμου παντελῶς ἐσομένης αὐτοῖς τῆς χώρας, καὶ

1. *μέντοι* ex E. Aubertus, *καὶ* alt. ex B.E. assumpsimus ipsi. 3. *ἀνέτρεψε* B.E. *ἀνέστρεψε* Edd. *τε* om. E. 4. *τὸ* B.E. *τῶν* Edd. *Βεθὴλ* (sic) Edd. *φιλόθεος οὕτω* hoc ordine B.E. 5. *καὶ ἀγαθὸς* assumpta ex B.E. *ἀνεβάλλετο* E. 6. *προεπηγγελμένων* E. *προηγγελμένων* B. *ἠπειλημένων* Edd. *ἐπεὶ δὲ* B. 7. *Ἰωαχας* E. 10. *ὁ* assumpsit ex E. Aub. deest in B. *ὃς πᾶσαν καταδῃώσας τὴν χώραν* assumpsit ex eodem E. Aub. *ὃς* om. B. 11. *τε* assumpsimus ex B.E. 12. *δορύληπτον* Edd. 13. *Ἰουδα* E. 14. *ἀναγκαῖον* B.E. *χρὴ* Edd. 15. *θαλάσσῃ* iid. 16. *ἑτέρας*] + *δε φημι* E. 17. *συντέτριφέ τε* B.E. *συνέτριψε* Edd. Quae sequuntur *καὶ διέθηκε κακῶς* assumpsit Aubertus ex E. 19. *ἐκλιπέτω* (ter) B. *ἐκλειπέτω* E.F. Edd. *πάντα* assumptum ex B. (22. al.)

ὅσον οὐδέπω σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὴν ἀπολουμένης, ὑπερβολικὸν ἐν τούτοις τὸν τῆς προαγορεύσεως ποιεῖται λόγον. οὐ γάρ που φαμὲν, εἴπερ ἐσμὲν ἐν καλῷ τοῦ φρονεῖν ὀρθῶς, ὅτι καὶ ζῴοις ἀλόγοις καὶ νηκτοῖς καὶ πετεινοῖς ἐφίησι τὴν ὀργὴν ὁ τῶν ὅλων Θεός· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἐννοεῖν ἀναπείθει τοὺς ἀκροωμένους, ὡς οὐδενὸς τὸ παράπαν 581 A. a ἔσται φειδώ· ἀλλ᾽ ὥσπερ νεὼς ὁμοῦ τοῖς πλωτῆρσι βεβαπτισμένης, οὐδὲν ἀπομένει λείψανον· οὕτω, φησὶν, ἁλούσης τῆς Ἰουδαίας, οὐδὲν ἔσται τὸ σωζόμενον, οὐκ ἄνθρωπος, οὐ κτήνη, οὐ πτηνὸν, οὐ νηκτόν. ἐπειδὴ δὲ ἦν καὶ σφόδρα εἰκὸς εἶναί τινας ἐν αὐτῇ καὶ ζῶντας ἐννόμως, εὐφυᾶ τε καὶ ἀξιάγαστον ἐπησκηκότας τὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ φαίνοιτο κατὰ πάντων ἁπλῶς καὶ ἀδιακρίτως ἱεὶς τὴν ὀργὴν, καὶ συναπολλύων μὲν τῷ ἀδίκῳ τὸν δίκαιον, τοῖς δὲ βεβήλοις καὶ ἀσεβέσι συγκαταφθείρων τὸν εὐσεβῆ, ταύτῃτοι καθίστη-b σιν ἐναργεῖς, καθ᾽ ὧν ἂν ἴοι τὰ ἐξ ὀργῆς. ἔφη γὰρ ὅτι Καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. καὶ ἀσθενήσουσι μὲν ὑπὸ χεῖρα πίπτοντες ἐχθρῶν, ἐξαίρονται δὲ αὖ ἢ τεθνεῶτες καὶ ῥομφαίας ἔργον γεγενημένοι, ἤγουν ἀποκομισθέντες αἰχμάλωτοι καὶ τοῖς ᾑρηκόσι δουλεύοντες.

Εἰ δὲ δή τις ἕλοιτο μεταπλάττειν ἀστείως εἰς ἤθη καὶ τρόπους, ἄνθρωπόν τε καὶ κτήνη καὶ τὰ λοιπὰ, νοήσει μὲν ἀνθρώπους τοὺς κατὰ σάρκα ζῶντας, καὶ γήϊνον ἔχοντας c φρόνημα, καὶ τοῖς προσκαίροις ἐντετηγμένους, οἷς καὶ ὁ

1. οὐδέπω B.E. οὔπω Edd. 4. ὀρθῶς om. Pont. post νηκτοῖς invito Codice transp. Aub. νηκτοῖς τε pro καὶ νηκτοῖς E. καὶ πετεινοῖς assumpsit Aub. primus ex E. 5. Θεός B.E. δεσπότης Edd. ἐννοεῖν ἀναπείθει τοὺς ἀκρ.] ἐννοεῖν χρὴ Pont. 7. φειδως E. νηὸς Edd. 10. ἦν καὶ σφόδρα εἰκὸς B.E. ἦν εἰκὸς D. εἰκὸς ἦν Edd. 11. καὶ prius accessit ex D.E. Haec εὐφυᾶ τε καὶ ἀξιάγ. ἐπησκ. τὴν πολιτείαν assumpsit Aub. ex E. desunt in B.D. 13. καὶ ἀδιακρ. om. D. 14. μὲν ex B.E. assumpsimus. τοῖς δὲ βεβ. καὶ ἀσ. συγκ. τὸν εὐσεβῆ assumpsit ex E. Aub. 16. ἐναργῆ Edd. invitis B.E. ὃν pro ὧν iid. Statim ανειοι pro ἂν ἴοι E. 17. Haec καὶ ἐξαρῶ—ἀσθενήσουσι μὲν desunt in Pont. 18. καὶ accessit ex B.E. 19. αὖ ἢ B.E. αὖ οἱ D. οἱ ἄνομοι ὡς Edd. 20. ειρηκοσι E. 22. ἀστείως assumpsi ex D.E. 25. κατὰ τὸ pro τοῖς προσκ.—πάντες Pont.

θεῖος προσπεφώνηκε λόγος "Ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ "Ὑψίστου πάντες, ὑμεῖς δὲ δὴ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε." (Ps. lxxxi. 6, 7.) τῶν γὰρ ἁγίων ἀνθρώπινος μὲν οὐκ ἔτι, θειότερος δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικὸς ὁ βίος· εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὡς περιπατοῦσι μὲν ἐν σαρκὶ, ζῶσι δὲ οὐ κατὰ σάρκα, κατὰ τὸ γεγραμμένον· (2 Cor. x. 3.) ἔχουσι δὲ μᾶλλον ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα· κτήνη δὲ αὖ τοὺς ἀμαθίᾳ πολλῇ συζῆν εἰωθότας, καὶ νωθεῖς τὴν φρένα, περὶ ὧν φησί διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ "ὢν οὐ συνῆκε, παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις d (Ps. xlviii. 13, 21.) "καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς·" προσεπιτάττει δὲ λέγων "Μὴ γί- "νεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις." (Ps. xxxi. 9.) πτηνὰ δὲ δὴ λογιούμεθα τοὺς ἐπηρμένην τε καὶ οἱονεὶ μετέωρον ἔχοντας φρένα, καὶ ὑψοῦ μὲν φέρεσθαι μεμελετηκότα τὸν νοῦν, καὶ τοῖς ταπεινοῖς συναπάγεσθαι παραιτούμενον. τοι- (Rom. xii. 16.) ουτοσὶ δέ πως ὁ ἀλαζών, καὶ τοῖς τῆς θεομισοῦς ὑπεροψίας ἐγκλήμασιν ὁλοτρόπως ἐνισχημένος. ἐκδέξῃ δὲ καὶ ἰχθῦς τὴν ἀλογωτάτην πληθύν· ἀφωνότατα δὲ τῶν ἰχθύων τὰ γένη· τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ, οἳ καθάπερ θαλάττῃ τινὶ τῇ τοῦ e βίου τύρβῃ περιχεόμενοι, καὶ τὴν ἁλμυράν τε καὶ πικρὰν τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων ἡδονὴν τρεφόμενοι, τοῖς τοῦ θανάτου τετήρηνται λίνοις, ὄλεθρον ἔχοντες τοῦ βίου τὸ πέρας. οὗτοι δὴ οὖν ἐκλείψουσι, ποινὴν ἐπ' αὐτοὺς ἱέντος Θεοῦ, καὶ κολάζειν ᾑρημένου λοιπὸν ὡς ἀσελγῆ καὶ ἀκόλαστον τρίβοντας βίον, καὶ παροτρύνειν αὐτὸν οὐ παραιτουμένους.

Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ Ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς 4

2. δὴ om. B. habent E, e quo assumpsit Aubertus, D. 5. κατὰ τὸ γεγραμμένον assumpsimus ex B.E. 7. ἀμαθεια E. συζῆν εἰωθότας B.E. συζῶντας Edd. 9. παρεσυνεβλ.—αὐτοῖς] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. παρεσυνεβλήθη E. (Alex.) παρασυνεβλ. B. 12. Assumpta δὴ ex D., τε ex B.E. ἐπ. τε καὶ οἱονεὶ om. D. 13. μὲν assumptum ex D. μεμελετηκότα—παραιτούμενον D.E. μεμελετηκότας—παραιτουμένους B. Edd. 15. πως ὁ E. πᾶς B. Edd. 16. ἐνησχ. E. ἐκδέξει E. 19. περιχεόμενοι B.E. περιεχ. Edd. 20. αὐτῇ B. αὐτῷ E. Edd. Statim πράξεων Edd. 22. δὴ om. D. 23. κολάζειν ᾑρημένου λοιπὸν B.E. [ειρημενου pro more E.] κολάζειν θέλοντος ὡς ἀσελγεῖν omittens reliqua D. κολάζοντος (omittentes ᾑρ. λ.) Edd. καὶ ἀκόλαστον assumpta ex B.E. 25. Ἰούδαν B.D.E. (א XII.) Ἰούδα Edd.

582 A. a κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξαρῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου
5 τὰ ὀνόματα τῶν Βααλεὶμ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων, καὶ μετὰ τῶν ἱερῶν τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ βασι-
6 λέως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν Κύριον, καὶ τοὺς μὴ ἀντεχομένους τοῦ Κυρίου.

Καταλευκαίνει λοιπὸν τὸ ἀμυδρῶς εἰρημένον, καὶ ὅτι κατὰ b *τῆς Ἰούδα φυλῆς, κατά τε τῶν Ἱεροσολύμων τὰ ἐξ ὀργῆς συμβήσεται, διαγορεύει σαφῶς. ἐκταθήσεσθαι γὰρ κατ᾽ αὐτῆς τὴν ἑαυτοῦ χεῖρά φησιν, οἱονεὶ καταδραττομένην καὶ πλήττουσαν, καὶ ὑποτιθεῖσαν αὐτοὺς τοῖς ὅσον οὐδέπω προσδοκωμένοις, μέλλουσί τε καταδηοῦν καὶ τῆς ἐνεγκούσης ἀποκομίζειν αὐτοὺς τοῖς τῆς δουλείας βρόχοις ἐνειλημμένους. ἀπογυμνοῖ δὲ δὴ τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἐκ μέσου μὲν ἔσεσθαί φησι τὰ ὀνόματα τῶν Βάαλ, οἰχήσεσθαι δὲ σὺν αὐτοῖς τὰ* c *τῶν ἱερέων. καὶ ὅτι μὲν πολλὴ παρ᾽ αὐτοῖς ἡ τῶν σεβασμάτων πληθὺς, καὶ διάφορος ὁ τῆς πλανήσεως τρόπος, διὰ τούτου σημαίνει. ὅτι δὲ τῷ πολέμῳ δαπανηθήσονται, καὶ ὀλιγανδρίας εἰς τοῦτο τὰ τῶν Ἰουδαίων ἔθνη περιστήσεται, ὡς μὴ εἶναι τάχα που τοὺς ὀνομάζοντας τὴν Βάαλ, ἤγουν τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι προσιζῆσαι δυναμένους, ὑπεσήμηνεν εὐφυῶς, ἐξαρθήσεσθαι λέγων τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ μέντοι τῶν ἱερέων. τὰ δὲ ὀνόματά φησιν ἀντὶ τοῦ*

1. *ἐν* accessit ex B. (42.) *τὴν* pro *ἐν* E. Neutrum habet D. 2. *τῶν Βααλεὶμ* B. (22. al.) *τῆς Βαὰλ* E. Edd. 3. *μετὰ τῶν ἱερῶν* assumpta ex B. (42. al.) 4. *στρατιᾷ* B. *στρατειᾷ* E. Aub. 5. *ἐκκλίναντες* E. *τοῦ* om. F. Edd. (XII.) *Κυρίου*] + *τοῦ Θεοῦ* F. Edd. (sol.) 7. *Κυρίου*] + *αὐτοῦ* F. (Co.) 10. *σαφῶς* accessit ex B.E. 11. *οἷον οἱ* (sic) pro *οἱονεὶ* E. 12. *οὐδέπω* B.D.E. *οὔπω* Edd. 14. *αὐτοὺς* om. B., ante *καὶ τῆς ἐνεγκ.* tr. D. 16. *τῶν* B. *τῆς* E. Edd. 19. *τούτου* D.E. Edd. *τοῦδε* B. 20. *ὀλιγανδρειας* E. *τὰ τῶν Ἰουδαίων ἔθνη* assumpsit Aub. primus ex E. *περιστήσεται* B.E. *παραστήσεται* Aub. *παραστήσονται* Pont. 21. *ἤγουν τοῖς τῶν εἰδ. τεμ. προσ. δυναμένους* assumpsit Aub. primus ex E. 22. *ὑπεσήμηνεν* E. *ὑπεσήμαινεν* B. *ὑπεσήμανεν* Edd. 24. Haec *μέντοι* accesserunt ex B.E.

τὰς μνήμας, ἤγουν τὰς δόξας. οὕτω γὰρ αὐτὸ καὶ ὁ σοφώτατος Σολομὼν διερμηνεύει λεγων "Αἱρετὸν ὄνομα καλὸν, ἢ (d Prov. xxii. 12.) πλοῦτος πολύς." ὁμοῦ δὲ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν Βααλεὶμ ὀλοθρευθήσεσθαι λέγει τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα· εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ σελήνῃ καὶ ἄρκτῳ καὶ τῇ λοιπῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ προσκυνεῖν εἰωθότες. ἐξαρῶ δέ φησιν ὁμοίως καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ Κυρίου. ἔθος γὰρ ἦν τῶν πεπλανημένων τισὶν ὅρκιον ποιεῖσθαι τὸν οὐρανὸν, καὶ κατευρύνειν ἐπ' αὐτῷ τὴν γλῶτταν· φιλοτιμότατα δὲ ὥσπερ ἀναφωνεῖν Νὴ τὸν βασιλέα καὶ δεσπότην ἥλιον. οἷς ἀνάγκη τοῦτο δρᾶν ἠρημένοις καὶ ἀποφοιτᾶν ἀγρίως τῆς εἰς Θεὸν e
ἀγάπης, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς διηγορευκότος "Κύριον τὸν (Deut. x. 20.) "Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ "ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ." καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερεμίας προσμαρτυρεῖ ποτε τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τῆς διὰ Μωυσέως ἐντολῆς τὴν τήρησιν, ἔφασκέ τε πρὸς Θεὸν, τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀποφέρων ὀργῆς "Ζῇ Κύριος λέγουσιν." (Hier. v. 2.) οἱ δέ γε μὴ ζητοῦντες τὸν Κύριον, μήτε μὴν ἀντέχεσθαι μελετῶντες αὐτοῦ, νοοῖντ' ἂν εἰκότως οἱ φαύλην τε καὶ ἀσχήμονα διαβιοῦντες ζωὴν, καὶ τὴν ἔξω νόμου πολιτείαν ἐκτετιμηκότες. a 583 A.
ζητεῖται γὰρ παρ' ἡμῶν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς οὐχὶ μᾶλλον τοπικῶς, ἀλλ' οἶμαι πραγματικῶς, διὰ γνώσεως ἀληθοῦς, καὶ τὸ ἀνεπίπληκτον ἐχούσης ἐφ' ἑαυτῇ, διὰ πίστεως καὶ

1. ἤτοι pro ἤγουν Edd. γὰρ αὐτὸ et ὁ σοφώτατος accesserunt ex B.E. 2. ἑρμηνεύει pro διερμηνεύει λέγων Edd. 3. τῶν Βααλεὶμ B. τῆς Βάαλ E. Aub. ὀλοθρευθήσεσθαι δὲ λέγει pro ὁμοῦ δὲ—ὀλοθρευθήσεσθαι λέγει Pont. Statim καὶ add. Edd. invitis B.E. 5. πάλιν assumpsimus ex B.E. καὶ ἄρκτῳ assumpsit ex E. Aub. 6. στρατείᾳ E. 7. ὁμοίως et καὶ τοὺς ἐκκλ. ἀπὸ τοῦ Κυρίου assumpsimus ex B.E. 8. τῶν πεπλανημένων τισὶν b. τῶν πεπλανημένων φησιν E. τοῖς πεπλανημένοις φησὶν B. τοῖς πεπλανημένοις Edd. 9. καὶ κατευρύνειν ἐπ' αὐτῷ τὴν γλῶτταν (γλῶσσαν errore Aub.) assumpsit ex E. Aub. 10. φιλοτιμώτατα E.b. φιλοτιμότατον Pont. 11. ἀνάγκη τοῦτο δρᾶν ἠρημένοις [ειρημένοις E.] B.E. ἀνάγκη τοῦτο δρῶσιν b. τοῦτο δρῶσιν ἀνάγκη Edd. Statim καὶ assumpsimus ex B.E.b. 15. ὁ προφήτης assumpsimus ex B.E. 16. προσεπεμαρτύρει D. μαρτυρεῖ B. Statim ποτε accessit ex B.D.E. 19. Haec μήτε μὴν ἀντέχεσθαι μελετῶντες αὐτοῦ et εἰκότως assumpsit ex E. Aub. 21. τετιμηκότες B. invitis D.E. 22. τῶν ὅλων assumpsimus ex B.E.

ἐπιεικείας, καὶ τῆς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ὁσίως τεθαυμασμένων καὶ ἀνδανόντων αὐτῷ σπουδῆς τε καὶ προθυμίας.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι ταῦτα μὲν τετέλεσται καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλεύοντος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, Ἰωσίου φημὶ, b καθ' ὃν καὶ ὁ τῆς προφητείας γέγονε λόγος. καθεῖλε γὰρ (4 Reg. xxiii. 24.) καὶ αὐτὸς βωμοὺς καὶ τεμένη καὶ τὰ χειρόκμητα· κατέσφαξε τοὺς ἱερουργοὺς, ψευδομάντεις, οἰωνοσκόπους. ἔοικε δὲ ὁ Προφήτης οὐχὶ δὴ πάντως τὰ ἐνεστηκότα δηλοῦν, καὶ περὶ τῶν ἤδη πεπραγμένων ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, προαγγέλλειν δὲ μᾶλλον, ὡς ἔσται ταῦτα κατὰ καιροὺς, ἃ δὴ καὶ τετέλεσται διὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, οὐκ εἰς δόξαν δρῶντος Θεοῦ· πῶς γὰρ ἢ πόθεν, ὅς γε καὶ τὸν θεῖον ἐνέπρησε ναόν; ἀνελόντος δὲ μᾶλλον καὶ κατεμπρήσαντος ὁμοῦ τοῖς εἰδώλοις τοὺς c προσκυνοῦντας αὐτά.

7 Εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ, διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου, ὅτι ἡτοίμασε Κύριος τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἡγίασε τοὺς κλητοὺς αὐτοῦ.

Ἀναπλέκει χρησίμως ταῖς ἀπειλαῖς τὴν παραίνεσιν, καὶ καταπτοήσας τοῖς δείμασι, μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον, ὑποβλέπεσθαι κελεύων· τοῦτο γὰρ οἶμαι τὸ εὐλαβεῖσθαί ἐστι· τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, καὶ τὰς τοῦ βίου τροχιὰς ἐπ- d ανορθοῦν ἐπείγεσθαι, καὶ ἀμελλητὶ μετατρέπειν πρὸς τὸ αὐτῷ φίλον καὶ δοκοῦν. δεῖν δέ φησιν ὁρᾶσθαι τοιούτους ἀπὸ προσώπου Κυρίου, κατά γε τὸ εἰρημένον διὰ φωνῆς Ἡσαΐου (Es. i. 16.) “Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ “τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμων μου· παύσασθε

1–4. τῶν ὁσίως τεθ. et αὐτοῦ—Ἱεροσολύμοις et φημὶ assumpsit ex E. Aub. 1. πᾶν D.E. ἅπαν B. Edd. 5. Haec καθεῖλε—οἰωνοσκόπους assumpserat ex E. Aub. 8. δὴ] + που Edd. invitis B.E. 9. τὸν λόγον Edd. 10. εστι pro ἔσται E. 12. οι γε E. 15. ἡμέρα] + τοῦ Edd. deest in B.E. (91. al.) 20. τὸ εὐλαβεῖσθαί ἐστι hoc ord. B.E. εὐλαβεῖσθε Aub. 24. προσώπου] + του E. γε accessit ex B.E. εἰρημένον ex E. assumpserat Aub. 25. γενεσθαι E. ἀφέλεσθε pro ἀφέλετε Edd.

“ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.” ταυτὸν γὰρ οὔτι που τὸ πονηρίαν ἀφελεῖν ἐξ ὀφθαλμῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ, πλείστη δὲ ὅση τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἡ διαφορά. πονηρὸς γὰρ ἔσθ' ὅτε καὶ οὐκ ἀγαθὸς τοὺς τρόπους ἀνὴρ, εὐλαβείας δόκησιν ὑποτρέχει καὶ χρηστότητος c ὄνομα περιπλάττεται, καίτοι τοῦτο κατ' ἀλήθειαν οὐκ ὤν· καὶ γοῦν ὁ Χριστός “Προσέχετε, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἐρχομένων S. Matth. vii. 15. “πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι “ἅρπαγες.” ὁ τοιοῦτος εὐλαβὴς ἐν ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως ἐν ὄψει Θεοῦ· ὁ δὲ ἀκάκουργος ἀληθῶς ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον τὴν ἐξωφανῆ χρηστότητα καὶ τὸ ἀγαθὸς εἶναι δοκεῖν ἀμφιέννυται, καρδίαν δὲ μᾶλλον ἀβέβηλον ἔχει, καὶ δὴ καὶ ὁρᾶται τοιοῦτος. ἔφη a 584 A. γάρ που ὁ Σολομών “Ἐνώπιον γάρ εἰσι τῶν τοῦ Θεοῦ Prov. v. 21. “ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας τὰς τροχιὰς αὐτοῦ “σκοπεύει.” ἡμέραν δὲ ὀνομάζει Κυρίου τῆς ἁλώσεως τὸν καιρὸν, ὃν καὶ ἐγγὺς εἶναί φησιν, οὐκ ἐφιεὶς τοῖς ἀμελεστέροις ἐκεῖνό που τάχα διενθυμεῖσθαι καὶ φρονεῖν παρά γε σφίσιν αὐτοῖς, ὡς μακρά τις ἔσται τῶν ἔσεσθαι προεπηγγελμένων ἡ ἀνάβλησις, καὶ ὑπερτρέχουσι τὸ παθεῖν εἰς τὸ τῆς οἰκείας ζωῆς καταντήσαντες τέλος. ἔθος γὰρ ἦν Ἰουδαίοις ἐν ταῖς προῤῥήσεσι τῶν ὅτι μάλιστα σκυθρωπῶν τοιάδε τινὰ φρονεῖν τε καὶ λέγειν. καὶ γοῦν ἔφη που Θεὸς πρὸς τὸν b μακάριον προφήτην Ἰεζεχιὴλ “Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ὁ οἶκος Ezek. xii. 27, 28. “Ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων, λέγοντες λέγουσιν Ἡ ὅρασις “ἣν οὗτος ὁρᾷ εἰς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς “οὗτος προφητεύει. διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς αὐτούς Τάδε “λέγει Ἀδωναῒ Κύριος Οὐ μὴ μηκύνωσιν οὐκέτι πάντες οἱ

3. πράξεών Edd. 5. ὑποτρέχει D.E. Edd. ἔχει B. 8. ἐνδύματι B. 9. ἅρπαγας Edd. ante Migne. 11. καὶ οὐχὶ B. οὐχὶ D.E. οὐ Edd. 12. ἀγαθὸν εἶναι pro ἀγαθὸς εἶναι δοκεῖν Edd. 13. καὶ alt. assumpsi ex D.E. 14. καὶ pro ὁ Edd. 15. ἀνδρὸς ὁδοὶ inv. ord. B. invitis D.E. 19. προεπηγγελμένων E. προηγγελμένων B.D. προαπηγγ. Edd. 20. ὑπερτρέχουσι habent D.E. 21. ἦν] + τοῖς Edd. 22. προῤῥήσεσι post σκυθρ. tr. iid. 23. που om. B. τὸν μακ. προφ. assumpta ex B. desunt in D. 27. εἶπον B.E. 28. Ἀδωναῒ B.E. Ἀδοναῒ Aub.

“λόγοι μου, οὓς ἂν λαλήσω· ὅτι λαλήσω λόγον καὶ “ποιήσω, λέγει Ἀδωναῒ Κύριος.” τοῦτο καὶ νῦν, ὥς γε οἶμαι, φησὶν, ἠγγικέναι διαβεβαιούμενος τὴν ἡμέραν Κυρίου
c *καὶ ἡτοιμᾶσθαι μὲν τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἡγιᾶσθαι δὲ τοὺς κλητούς. καὶ θυσίαν μὲν ὀνομάζει τὴν κατὰ βούλησιν αὐτοῦ πραχθησομένην σφαγὴν τῶν ἠσεβηκότων· κλητοὺς γεμὴν τοὺς Χαλδαίους, οὓς καὶ ἡγιᾶσθαί φησιν, οὐχ ὡς ἁγίους γεγενημένους, ὡς ὁρισθέντας δὲ μᾶλλον καὶ κεκλημένους παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸ ἐμπρῆσαι τὴν Ἰουδαίαν, καὶ φειδοῦς ἁπάσης ἐξῃρημένης ὀλοθρεῦσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ἑτέρωθι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. κέκληντο μὲν γὰρ*
d *κατὰ τῆς Νινευὶ Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι καὶ οἱ Κύρῳ συνησπικότες. ἔφη δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ὁ τῶν ὅλων Θεός*
Es. xiii. 3. *“Ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς· γίγαντες ἔρχονται “πληρῶσαι τὸν θυμόν μου χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες.” οὐκοῦν ὁ ἁγιασμὸς ἐν τούτοις οὐ φαυλότητος ἀπόθεσιν, οὔτε μὴν Πνεύματος Ἁγίου μέθεξιν κατασημήνειεν ἄν, ἀλλ’ οἱονεὶ τὸ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοιοῦδέ τινος πράγματος προωρίσθαι τε καὶ ἐκνενεμῆσθαί τινας.*

8 Καὶ ἔσται ἐν ἡμέρᾳ θυσίας Κυρίου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρ-
e χοντας καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
9 ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια· καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας
ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τοὺς πληροῦντας
τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου.

Τρία ταῦτά ἐστι τὰ δι’ ὧν ἂν εὖ ἔχοιεν πόλεις τε καὶ χῶραι, βασίλεια τε καὶ τὰ ὑπ’ αὐτὴν τῶν ἐξουσιῶν τάγματα,

2. *Ἀδ. Κύριος* om. Pont. *τοῦτο* om. Aub. *ποιήσω τοῦτο. καὶ νῦν* Pont. 13. *τῶν ὅλων* assumpsimus ex B.E. 18. *του τοιουδε τινὸς* E. 22. *ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς* B.E. (א Alex. XII.) *ἐμφ. ἐπὶ πάντας* inv. ord. F. Edd. *ἐπὶ πάντας* om. ut vid. S. Cyrillus. 23. *προπύλαια* F. *τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ* hoc ordine B.E. (sol.) 24. *τοῦ* assumptum ex B.E. (Alex. XII.)

καὶ ἡ διαβόητος ἱερωσύνη. ταῦτα δὲ εἰ μὲν ἔχοι καλῶς, κατά γε τὸ ἑκάστῳ πρέπον, εὖ ἂν ἔχοι καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτὰς a 585 A. πράγματα, καὶ σώζεται τὸ ὑπήκοον. εἰ δὲ δὴ τὴν διεστραμμένην ἕλοιντο τιμᾶν, καὶ μὴν καὶ διάττοιεν τρίβον, ἅπαντα εὐθὺς πρὸς τὸ ἀκαλλὲς οἰχήσεται, καὶ μονονουχὶ καταμεθύει πρὸς ὄλεθρον. ὥσπερ γὰρ εἰς τὴν τοῦ σώματος κεφαλὴν ἀλγήματος γεγονότος, συναισθάνεσθαί τε αὐτῇ καὶ συναῤῥωστεῖν ἀναγκαῖον τὰ λοιπὰ τῶν μελῶν· οὕτω καὶ τῶν ἡγουμένων ἐκτετραμμένων ἐπὶ τὸ φαῦλον καὶ μέντοι ῥοπὴν τὴν εἰς τὰ χείρω νενοσηκότων συγκαταφθείρεσθαί πως b ἀνάγκη τοὺς ὑπεζευγμένους. φιλεῖ γάρ πως τὸ ὑπήκοον ταῖς τῶν λαχόντων κρατεῖν ἕπεσθαί τε καὶ ὑποφέρεσθαι γνώμαις. ἐν ἡμέρᾳ τοίνυν, φησὶ, τῆς ἀνδανούσης Θεῷ θυσίας, τουτέστιν ἐν καιρῷ καθ᾽ ὃν ἂν γένοιτο τῶν τὰ πάνδεινα πεπλημμεληκότων ἡ σφαγὴ, ἐπ᾽ αὐτὰ δὴ καὶ πρῶτα τὰ τῶν ἄλλων ἐξῃρημένα κατὰ τὴν δόξαν καὶ προεκκείμενα πράγματα, βαδιεῖται τὰ ἐξ ὀργῆς. ταῦτα δέ ἐστιν, ὁ τοῦ βασιλεύοντος οἶκος· καὶ ὁ γείτων εὐθὺς τῶν ἐν δόξῃ καὶ περιφανείᾳ κειμένων· καὶ τρίτος ἐπ᾽ αὐτοῖς ὁ καὶ τῶν ἄλλων παρὰ Θεῷ προτιμότερος ὁ τῶν θείων ἱερουργῶν· ἄρχοντες c δὲ καὶ αὐτοὶ, καὶ λαῶν ἡγούμενοι, κατά γε τῆς ἱερωσύνης τὴν τάξιν. αἰτιᾶται δὲ λίαν αὐτοὺς, ὡς ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια, τουτέστιν, εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀφιλοθεΐας ἱγμένους, καὶ τῶν πάλαι διὰ Μωυσέως τεθεσπισμένων καταφρονεῖν ᾑρημένους, ὡς μηδὲ αὐτὸ τῆς ἱερωσύνης τὸ σχῆμα τηρεῖν, καιροῦ καλοῦντος αὐτοὺς ἐπί γε τὸ δεῖν ἀποπεραίνειν τὰ ἱερά.

2. γε assumpsit Aubertus ex E. deest in B. καὶ assumpsi ex E. αὐτὰς B. αὐταῖς Aub. ex E. αὐτὰ Pont. 3. σώζοιτο Pont. δὴ assumpsimus ex B.E. 4. ἕλοιντο τιμᾶν καὶ μὴν καὶ assumpserat ex E. Aubertus. ἅπαντα] + ἡμῖν Pont. Statim εὐθὺς, quod ex B.E. assumpsimus, ante διάττοιεν tr. Aubertus. 5. καταμεθύσει Edd. 9. τριῶν τούτων pro ἡγουμένων Pont. ἐκτετριμμένων E. καὶ μέντοι ῥ. τὴν εἰς τὰ χείρω νενοσηκότων accesserunt ex B.D. τὰ omiserat Aubertus. 12. ἕπεσθαί τε assumpserat ex E. Aubertus, omittens tamen καὶ sequentem. 15. καὶ pro τὰ Edd. 16. ἄλλων D.E. Edd. ὅλων B. κατὰ τὴν δ. καὶ προεκκείμενα ass. ex E. Aub. 19. κειμένων om. B. habent D.E. 23. λοιπὸν om. B.D.b. habet E. ἀφιλοθεΐας D.E. Edd. ἀπειθείας B. 24. πάλαι om. B. invitis D.E.b. 25. τῆς ἱερ. τὸ hoc ordine B.E.b.

Lev. x. 1, 2. ὥσπερ οὖν οἱ ἐξ Ἀαρὼν γεγονότες δεδαπάνηνται πυρὶ, καὶ d ἦν αὐτοῖς ἐπίκλημα καὶ γραφὴ, τὸ ἀλλότριον ἐπιθεῖναι τῷ θυσιαστηρίῳ πῦρ· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ οὗτοι, περὶ ὧν ἦν ὁ λόγος, ἐξαιτοῦνται δίκας, ὅτι τῆς πρεπούσης αὐτοῖς εὐκοσμίας ἠφειδηκότες, ἱεροπρεπῶς μὲν οὐκ ἐστέλλοντο κατά γε τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν, ἐνδύμασι δὲ ἀλλοτρίοις ἠμφιεσμένοι, δρᾶν ἀπετόλμων τὰ ἱερά. ἀπόδειξις δὲ καὶ τοῦτό ἐστι καταφρονήσεως τῆς ἐσχάτης καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξιοῦσθαι λόγου παρ' αὐτοῖς τὸν νόμον. εἶτα πῶς ἦν ἐν- e νοεῖν ἐν φροντίδι γενέσθαι τοῖς ἄλλοις τοῦ νόμου τὴν τήρησιν, εἰ μηδεὶς αὐτοῦ τοῖς ἡγουμένοις ὁ λόγος; ταύτῃτοί φησιν Ἐκδικήσω ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα· καὶ ὃ βούλεται δηλοῦν, ἔστι τοιοῦτον. πλημμελοῦντα πλειστάκις τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τοῖς διὰ τῶν προφητῶν οὐκ εἴκοντα λόγοις, ἐκάλει πρὸς μετάγνωσιν, ταῖς ἔξωθεν λύπαις ἐπανορθῶν ὡς πατὴρ, ἁπτόμενος δὲ καὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἔσθ' ὅτε· οἷόν τι Agg. ii. 17. φημὶ, ἐπάταξεν ἐν ἀνεμοφθορίᾳ τοὺς ἐν ἀγρῷ καρποὺς, ἢ Joel. i. 4. βροῦχον ἔσθ' ὅτε καὶ ἀκρίδα καθιεὶς, ἢ κάμπην ἐπισωρεύσας, 586 A. a ἢ τὴν καλουμένην ἐρυσίβην· λελύπηκε δὲ καὶ "ἐν πυρώσει Am. iv. 9. "καὶ ἐν ἰκτέρῳ," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ταῦτα κατὰ καιροὺς ἐπιφέρων, οἷον ἔπληττε λεληθότως· νυνὶ δὲ, φησὶν, ἐκδικήσω ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα, τουτέστιν, οὐ λεληθότως ἐποίσω τὰ ἐξ ὀργῆς, οὐ βροῦχος ἔσται καὶ ἐρυσίβη τὰ καθ' ὑμῶν, οὐκ ἀῤῥωστία σωματική· ἀλλὰ γυμνῶς ἀποστίλβον τῶν πολεμίων τὸ ξίφος, καὶ τοῖς εἰς ἐμὲ δεδυσσεβηκόσιν ἀπειλοῦν τὸν ὄλεθρον, καὶ εἰς αὐτὰ τοῦ ναοῦ τὰ πρόπυλα b καταφθεῖρον ὠμῶς τοὺς πληροῦντας τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου. τίς οὖν ἡ ἀσέβεια; τίς δὲ καὶ ὁ δόλος; ἕτερος ἡμῖν προφήτης σαφηνιεῖ λέγων περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ Mich. iii. 11. "Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον καὶ οἱ προφῆται

2. καὶ] + ἡ Edd. 7. τὰ ἱερεία b. 10. ἐν om. E.
13. ἔστι] + το E. 18. καθιεὶς] καθεὶς Edd. 29. σαφηνίζει Edd. περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ ex E. assumpserat Aub. favente D. desunt in B. 30. αὐτῆς B.D. αὐτῶν E. Edd.

“ αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο·” καὶ μὴν καὶ ὁ σοφὸς Ἡσαΐας ἀποτείνεταί που πρὸς αὐτὴν καί φησιν “ Οἱ ἄρ- (Es. i. 23.) “ χοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, “ διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσει “ χήρας οὐ προσέχοντες.”

Προσεκτέα δὴ οὖν τοῖς τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοῖς, μὴ ἄρα πως ταῖς τοιαῖσδε περιπίπτοιεν γραφαῖς. τυπικῶς c μὲν γὰρ οἱ πάλαι τὴν ταῖς ἱερουργίαις πρέπουσαν ἐδέχοντο στολήν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἐνέστηκεν ὁ καιρὸς, ἄμφιον ἔστω λαμπρὸν καὶ στολή τις ὥσπερ ἱεροπρεπὴς ἑκάστῳ τῶν κεκλημένων εἰς λειτουργίαν, πίστις ὀρθὴ καὶ ἀμώμητος, βίος εὐαγγελικὸς, πολιτεία σεμνὴ καὶ ἐννομωτάτη, καὶ τρόπος ὀρθὸς, λημμάτων αἰσχρῶν οὐχ ἡττώμενος, φροντὶς ὁρῶσα πρὸς ἀρετὴν, καὶ τοῦ παντὸς ἀξιοῦσα λόγου τὸ ἀνδάνον Θεῷ. d

Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, φωνὴ κραυγῆς ἀπὸ 10 πύλης ἀποκεντούντων, καὶ ὀλολυγμὸς ἀπὸ τῆς δευτέρας, καὶ συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν.

Καταγράφει σαφῶς τοῦ πολέμου τὰς συμφορὰς, καὶ οἷον πίπτοντάς τε καὶ ὀλλυμένους καί σφισιν αὐτοῖς ἐποιμώζοντας ἐπιδεικνύει τινὰς, ἵνα τῷ μεγέθει τῶν ἐσομένων κακῶν ἡττώμενοι, μεταφοιτᾶν ἕλοιντο πρὸς τὸ ἐπείγεσθαι δρᾶν τὰ e ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, οὕτω τε λοιπὸν ἔξω φέροιντο τῆς ὀργῆς. ἀγαθὸς γὰρ ὁ Δημιουργὸς, καὶ οὐ θέλει “ τὸν θάνατον (Ezek. xviii. 23.) “ τοῦ ἀποθνήσκοντος, ὡς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ “ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτὸν,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου

1. αὐτῶν Pont. 3–5. ἀγαπῶντες—προσέχοντες] καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 4. κρίσιν E. 6. Προσεκτέον B. 16. ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ B.E. (Alex. XII. ℵ ex corr.) τῇ ἡμ. ἐκ. Edd. (Vat.) 22. τὰ assumpsimus ex B.E. 24. Δημιουργὸς B.D.E. Θεὸς Edd. 25. ἀποθνήσκοντος D.E. Edd. ἁμαρτωλοῦ B. cf. in Es. 765 b. αὐτὸν ἀπὸ τῆς—πονηρᾶς om. D.

φωνὴν Ἰεζεκιήλ. κατ᾽ ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ φησιν ἀπὸ μιᾶς μὲν πύλης τῶν ἀποκεντούντων, τουτέστι, τῶν ἀποσφαττόντων τοὺς παρεμπίπτοντας, δεινή τις ἔσται καὶ ἀμειδὴς ἀναφώνησις. ἀεὶ γάρ πως ἐν ταῖς ἁλισκομέναις τῶν πόλεων
587 A. a εἰσελαύνοντες οἱ πολέμιοι φρικτόν τι καταλαλάζουσι, προκατακλῶντες εἰς φόβον τοὺς ἐν αὐταῖς, προτροπάδην τε ὥσπερ ἀλλήλους καταθήγοντες εἰς ὠμότητα. ἀπὸ δέ γε τῆς ἑτέρας πύλης ἔσται, φησὶν, ὀλολυγὴ καὶ δάκρυον, συνωθουμένων ἀλλήλοις τῶν ἑαλωκότων, καὶ ἑκάστου διασπεύδοντος τῆς πόλεως ἀποπηδᾶν ὡς νεὼς βεβαπτισμένης. ἔσεσθαι δὲ καὶ συντριμμὸν μέγαν φησὶν ἀπὸ τῶν βουνῶν, τάχα που βουνοὺς τὴν καλουμένην ἄνω πόλιν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις,
b ἤτοι τὴν Σιὼν ὀνομάζων, ἤγουν ἕτερόν τι δηλῶν. ἀεὶ γάρ πως ἐν ταῖς τῶν πολέμων καταδρομαῖς εἰς τὰς τῶν ὀρῶν καταφεύγουσι κορυφὰς οἱ ἔνοικοι, τὴν τῶν τόπων δυσχωρίαν πρὸς ἐμποδὼν ἔσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς ἡγούμενοι, καὶ τὰς τῶν διωκόντων αὐτοὺς ἀνακόψειν ὁρμάς. καὶ γοῦν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς προσπεφώνηκέ ποτε τοῖς Ἰουδαίων
S. Luc. xxi. 20, 21. δήμοις "Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν "Ἱερουσαλὴμ, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ "ὄρη."

Οὐκοῦν Θεοῦ πλήττοντος, καὶ δίκας αἰτοῦντος τῶν ἡμαρ-
c τημένων τοὺς καταφρονεῖν ᾑρημένους, οὐδὲν ὀνήσει τοὺς πάσχοντας, οὐ πόλις εὐπυργοτάτη, οὐ τειχῶν ἀκατάσειστοι περιβολαὶ, οὐκ ὀρῶν ἀναστήματα καὶ πετρῶν ἀγριότητες, οὐκ ἀστιβὴς δυσχωρία· σώζει δὲ μόνη μετάγνωσις, ἐκδυσωποῦσα τὸν Κριτὴν, καὶ κατευνάζουσα τὸν θυμὸν, καὶ εἰς

1. *τοῦ καιροῦ φησιν* hoc ord. B.E.b. 2. *τῶν* alt. om. B. invitis D.E.b. 5. *προκατακλῶντες* B.E.b. *προκαλοῦντες* Edd. 8. *ὀλολυγὴ* B.E.b. *ὀλολυγμὸς* Edd. 9. *σπεύδοντος* B. invitis D.E.b. 11. *καὶ* accessit ex B.E. 14. *πως*] *πη* B. *πολέμων καταδρομαῖς* D.E. *πολεμίων καταδρ.* Edd. *πόλεων ἁλώσεσιν* B. 15. *αναφευγουσι* E. *φεύγουσι* D. 16. *πρὸς*] + *τὸ* Edd. *ἐμπεδὼν* pro *πρὸς ἐ.* B. 18. *ἡμῶν Ἰησοῦς* et *Χριστὸς* accesserunt ex B.D.E., *ὁ* ex E., *ποτε* ex B.E. *Ἰουδαίων δήμοις* B.E. *Ἰουδαίοις* D. Edd. 23. *αἱρουμένους* B. *εἱρημενους* (pro more) E. *καταφρονοῦντας* pro *καταφρ. ᾑρημ.* D. 24. *οὐ τ. ἀ. π.* assumpsit ex E. Aub. 26. *δυσωποῦσα* B.

τὴν αὐτῷ πρέπουσαν ἡμερότητα καλοῦσα προχείρως ἀγαθὸν ὄντα φύσει τὸν Δημιουργόν. καὶ ἄμεινον μὲν τὸ παντὶ παραιτεῖσθαι σθένει τὸ προσκρούειν αὐτῷ· ἐπειδὴ δὲ διανένευκεν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἐπὶ τὸ φαῦλον ἀεὶ, καὶ "πολλὰ "πταίομεν ἅπαντες," (S. Jac. iii. 2.) τὸ βεβηκὸς εἰσάπαν πρὸς ἀρετὴν οὐκ d ἔχοντες, κἂν γοῦν ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἐπανορθοῦν σπουδάζωμεν τὰς ἑαυτῶν γνώμας, καὶ ταῖς μεταγνώσεσι καλῶμεν εἰς ἡμερότητα χρηστὸν ὄντα κατὰ φύσιν, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην.

Θρηνήσατε οἱ κατοικοῦντες τὴν κατακεκομμένην, ὅτι ὡμοιώθη 11 πᾶς ὁ λαὸς Χαναάν, ἐξωλοθρεύθησαν πάντες οἱ ἐπηρμένοι ἀργυρίῳ. e

Ὅτι φείσεται μὲν οὐδενὸς τῶν Βαβυλωνίων ὁ σίδηρος, ἀπολεῖ δὲ ἄρδην τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, σημαίνει μὲν διὰ τούτων. κατολοφύρεσθαι δὲ προστέταχε τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις περιλελειμμένους, καὶ διαφυγεῖν ἰσχύσαντας, ὡς ὠλοθρευμένην τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὴν διαβόητον παρ' αὐτοῖς κατακεκομμένην πόλιν· διάτοι τὸ πάντα τὸν ἐν αὐτῇ λαὸν τοῖς τῶν Χαναναίων ἁμιλλᾶσθαι τρόποις, καὶ τὰ ἐκείνων ἑλέσθαι ζηλοῦν, παρισοῦσθαι δὲ οὕτως εἰς πάντα αὐτοῖς, a 588 A. ὡς τάχα που καὶ ὑπερφέρεσθαι καὶ κατόπιν ἐᾶν. ἀλλογενεῖς δὲ οἱ Χαναναῖοι, θεομισεῖς τε καὶ ἀλιτήριοι καὶ εἰδωλολάτραι, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα διαβεβλημένων ἐφ' ἅπασι τοῖς ἐκτοπωτάτοις. καὶ γοῦν παρά γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν ὀνειδίζεταί τις, ἀκούων "Σπέρμα Χαναὰν, καὶ οὐχὶ Ἰούδα." (Hist. Sus. 56.) ὅτι δὲ ἀνόητος ὁ πλοῦτος αὐτοῖς, ἔρεισμά τε σαθρὸν καὶ εὐδιάκλαστον, διερμηνεύει πάλιν, ἀπολέσθαι διαβεβαιούμενος τοὺς b ἐπηρμένους τῷ ἀργυρίῳ, τουτέστι, τοὺς μέγα φρονεῖν εἰω-

1. ἀγαθ. ὄντα φ. τὸν Δ. et τὸ βεβ.—οὐκ ἔχοντες (5) assumpsit ex E. Aubertus. 4. ἀεὶ om. D. 6. κἂν B.D. Pont. καὶ E. Aub. ἀναδρομαῖς B. Pont. μεταδρ. Aub. ex E., D. 7. σπουδάζομεν D. Aub. καὶ ταῖς μεταγνώσεσι—δεσπότην ex E. assumpserat Aubertus. 8. καθάπερ] + οὖν E. Aub. καθ. ἔφην ἀρτίως om. D. 11. Χαναὰν] + καὶ Edd. (Vat.) deest in D.E. (א Alex. XII.) 19. καὶ τὰ—ζηλ. ass. ex E. Aub. 25. οὐχ E. 27. τοὺς ἐπηρμένους τῷ ἀργυρίῳ B.E.b. τῷ ἀργυρίῳ ἐπηρμένους (omittentes τοὺς) Edd.

θότας ἐπὶ πλούτῳ καὶ χρήμασιν, καὶ ὑψηλὴν ἀνασπῶντας ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ τὴν ὀφρύν. ἐπειδὴ γὰρ λημμάτων (Supra ver. 9.) αἰσχρῶν ἡττώμενοι, καὶ κεχηνότες εἰς τοῦτο, "τὸν οἶκον τοῦ "Θεοῦ αὐτῶν, καθά φησιν αὐτὸς, ἀσεβείας ἐπλήρουν καὶ "δόλου," ταύτητοι δικαίως ὡς ἀδρανὲς καὶ ἀνόνητον, καὶ (Prov. xxii. 1.) οὐδένα σώζειν εἰδὸς τὸ πλουτεῖν ἐξελέγχεται. "Αἱρετὸν οὖν (Ib. x. 2.) "ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς," κατὰ τὸ γεγραμμένον· "οὐ c "γὰρ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται (Ib. xv. 16, et xvi. 8.) "ἐκ θανάτου," καὶ "Κρείσσων ἀληθῶς μικρὰ μερὶς μετὰ "φόβου Θεοῦ, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας."

12 Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐξερευνήσω τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ λύχνου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, οἱ λέγοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν Οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ Κύριος οὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ.

Ὅσα δρᾶν ἔμελλον οἱ πολέμιοι μανίαις ἀκράτοις χρώ- d μενοι κατὰ τῶν ἑαλωκότων, ταῦτα τῷ ἰδίῳ προσώπῳ προσάπτει Θεὸς, οὐχ ὡς αὐτὸς ὢν τῶν οὕτως ἐκτόπων ἐργάτης, ὡς ἐφιεὶς δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν ἠσεβηκότων ἰέναι τὰ ἐξ ὀργῆς ἐν δίκῃ. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὅπερ εἴρηκεν αἰνιγματωδῶς (Ib. i. 17, 18.) ἐν παροιμίαις ὁ Σολομών "Οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα "πτερωτοῖς· αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν "ἑαυτοῖς κακά." ἐξὸν γὰρ ὡς ἀπωτάτω καὶ ποινῆς ἰέναι καὶ δίκης, ἀνθῃρημένους τῶν φαύλων τὴν ἀρετὴν, αὐτοὶ e κατὰ σφῶν αὐτῶν καταθήγουσι τὴν ὀργὴν, καὶ εἰς αὐτόκλητον ὄλεθρον τὰς ἑαυτῶν ἰέντες ψυχὰς, ἁλοῖεν ἂν παρά γε τοῖς ὀρθὰ κρίνειν εἰδόσιν. ἐρευνᾶται τοιγαροῦν ἡ Ἱερου-

8. ῥύεται Edd. 9. Haec καὶ κρείσσων—μετὰ ἀδικίας assumpserat Aub. ex E. 10. γενήματα B. (Alex. Ephr.) γεννήματα E. (Vat.) 11. ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ B.E. (Alex. XII.) τῇ ἡμ. ἐκ. Edd. (Vat. ℵ) 12. ἀνθρώπους F. (23.) 13. οἱ λέγοντες E.F. Edd. (Alex. ℵ) τοὺς λέγοντας B. (22. al.) 26. ὀρθὰ B.E. ὀρθῶς Edd. ἐραυνᾶται E.

σαλὴμ μετὰ λύχνου. πεπόνθασι γάρ τι τοιοῦτον οἱ Ἰουδαῖοι παρὰ Ῥωμαίων, ὃ συνέβη παθεῖν αὐτοὺς ἁλόντων τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου· ὡς γὰρ Ἰώσηπος ἱστορεῖ, ὁ μυρίοις στόμασι τὰ Ἰουδαίων ἐκτραγῳδήσας πάθη, μετὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις σφαγὰς καὶ τὴν ἀναρίθμητον τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν ἀπολωλότων πληθὺν, τοὺς ἐν τοῖς a 589 A. σπηλαίοις καὶ τοῖς ὑπονόμοις καταπηδήσαντας, μετὰ λύχνου διερευνώμενοι καὶ εἰς φῶς ἄγοντες, ὠμῶς τε καὶ ἀνημέρως ἀπέσφαττον. ἐκδικήσειν δέ φησιν ἐπ' αὐτοὺς ὡς καταφρονήσαντας, ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, τουτέστιν, ἢ τοὺς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πρακτέων διορισθέντας νόμους, οὓς παραβαίνοντες ἐδυσσέβουν, τὸ μηδὲν εἶναι καταλογιζόμενοι τὴν ἐπ' αὐτοῖς τήρησιν· ἤγουν ἰδικῶς φυλάγματα καλεῖ τὰ τῶν ἱερέων ἔθη. πλείστη γὰρ ὅση κατὰ τὸν νόμον ἡ ἐπιτήρησις b τῶν τε ἀμφίων αὐτοῖς καὶ σχημάτων ἱεροπρεπῶν καὶ μέντοι καὶ θυσιῶν. οὐ γὰρ καθ' ἕνα τρόπον προσεκόμιζον τῷ θυσιαστηρίῳ τὰ θύματα. καὶ ἀναμάθοι τις ἂν τὴν ἔν γε τούτοις διαφορὰν τοῖς Μωσαϊκοῖς περιτυχὼν συγγράμμασιν. ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῖς τῶν φυλαγμάτων ὁ λόγος, διάτοι τὸ πρὸς τοῦτο καθικέσθαι ληρωδίας καὶ ψυχρῶν ἐννοιῶν, ὡς τάχα που καὶ οἴεσθαι καὶ τολμᾶν εἰπεῖν οὐδένα τῶν καθ' ἡμᾶς ποιεῖσθαι λόγον τὸν τῶν ὅλων Θεόν· ἀφειδῆσαι δὲ οὕτω τῶν ἐπιγείων πραγμάτων, ὡς μήτε ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν, c καὶ γέρα νέμειν αὐτοῖς τῆς ἐπιεικείας ἀντάξια· μήτε μὴν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπιθήγεσθαι, καὶ δίκας ἐπάγειν αὐτοῖς τῶν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων τὰς ἰσοστάθμους. τοῦτο οἶμαί ἐστι τό Οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ Κύριος, οὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ. ἀπρονοησία δὴ οὖν καὶ ἕτερον οὐδὲν τὸ θρυλλούμενον. αἰσχρὸν δὲ οὕτω τὸ δόγμα καὶ κατεστυγημένον, ὡς μηδὲ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήνων

1. οἱ assumptum ex E.b. 2. καὶ Οὐεσ. pro ὃ συνέβη—ὑπὸ Οὐεσπ. καὶ Τίτου Pont. τῶν om. Aub. 4. τὰ] + τῶν E. 5. τοῖς om. B. 6. ἀπολωλότων D.E.b. Edd. ἁλόντων B. 7. λύχνου D.E.b. Edd. λύχνων B. 8. διερευνώμενοι B.D.E. ἐρευνώμ. b. 9. ἀπέσφαττον B.E. Edd. κατέσφ. b. 20. ληρωδίας B. Edd. ληρίας D.E. 23. πράξεων Edd. 26. ἐπιχειρημάτων iid.

ἀρέσαι σοφοῖς. ἄθεον γὰρ ὠνόμαζον τὸν τῶν τοιούτων εἰσηγητήν· Ἐπίκουρος οὗτος ἦν, εἷς τῶν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ
Prov. v. 21. d σοφίᾳ διαβεβοημένων. ἔστι τοίνυν εἰπεῖν ὡς "Ἐνώπιόν "εἰσι τῶν τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρὸς, εἰς δὲ πάσας "τὰς τροχιὰς αὐτοῦ σκοπεύει." καὶ γερῶν μὲν ἀξιοῖ τοὺς τῆς ἀρετῆς ἐργάτας· κατεστυγημένον δὲ σφόδρα ποιεῖται
Ps. lxi. 13. τὸν ἀλιτήριον, καὶ ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τροχιὰς μὲν ἡμᾶς διαθεῖν ὀρθὰς, καὶ τὴν ἀνδάνουσαν τῷ πάντων Δεσπότῃ Θεῷ ποιεῖσθαι τρίβον, ζῶντάς τε οὕτως ἐννόμως καὶ τὸν πανάριστον ἀληθῶς ἐπιτηδεύοντας βίον, ἵλεώ τε καὶ εὐμενῆ
e τὸν τῶν ὅλων ἔχειν Δεσπότην, καὶ καταπικραίνεσθαι καθ' ἡμῶν οὐκ ἐᾶν παραιτουμένους τὸ φαῦλον καὶ ταῖς μεταγνώσεσιν ἐπανορθοῦν διασπεύδοντας τὰ ὕπνου τε καὶ ῥαθυμίας ἐγκλήματα.

13 Καὶ ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν· καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας καὶ οὐ μὴ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ οὐ μὴ πίωσι τὸν οἶνον αὐτῶν.

590 A. a
Prov. x. 2. Ἐπὶ καιροῦ τάχα που καὶ νῦν πρὸς ἡμῶν εἰρήσεται "Οὐκ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους." δραπέτης μὲν γὰρ ὁ πλοῦτος ἀεὶ, καὶ τὸ βεβηκὸς οὐκ ἔχει· μεθύει δὲ μᾶλλον καὶ διανένευκεν εἰς ἀποστασίαν, καὶ πόδας ἔχει σαθρούς. τὸ δὲ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῷ μέγα φρονεῖν ἐθέλειν, ἠλίθιον κομιδῆ. ἐξελεῖται γὰρ ἥκιστά γε τοὺς ὑπὸ θείαν ὀργὴν, οὐδ' ἂν ἀπαλλάξειεν αἰτιαμάτων τινὰς, Θεοῦ ποινὴν καθορίζοντος, καὶ τὴν τοῖς πλημμελοῦσι πρέπουσαν ἐπάγοντος δίκην. τί

2. ἐπίκουρον pro ἐπίκουρος—διαβεβ. Pont. εἷς—διαβεβ. om. D. διαβεβ. B. βεβ. E. Aub. 10–13. Haec ζῶντάς τε—τὸ φαῦλον assumpserat Aub. ex E. τε post ζῶντας om. B. habet E. 17. κατοικήσωσιν B. (95, 185, 310, 311.) 18. καταφυτεύσουσιν B. Edd. καταφυτεύσωσιν E. (Alex. 26.) 20. εἰρήσεται D.E. Edd. εἴρηται B. 26. καθορίζοντας E.

οὖν ὁ πλοῦτος; σάρκα θεραπεύει μόνην καὶ ὑπηρέτης ἐστὶν b ἀνοσίου καὶ βδελυρᾶς ἡδονῆς, καὶ πατὴρ ἀλαζονείας, καὶ τύφου ῥίζα καὶ γένεσις, καὶ προσκαίρων δοξαρίων περιποιεῖται τὴν μέθεξιν, ἃ σκιαῖς ἐν ἴσῳ παρελαύνει τοὺς ἐσχηκότας. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς ὅτι "Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, "καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου." Esai. xl. 6; 1 S. Pet. i. 24. ὅτι τοίνυν ἀνόνητος παντελῶς τοῖς ἠσεβηκόσιν ἡ ἐπὶ πλούτῳ σπουδὴ, διδάσκει λέγων, ὡς ἔσται μὲν τοῖς Χαλδαίοις εἰς διαρπαγὴν ἡ δύναμις αὐτῶν. εἰσὶ γάρ εἰσιν οἱ περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, καὶ c μάλα εἰκότως, τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον "Ἰδοὺ ἄνθρωπος Ps. li. 9. "ὃς οὐκ ἔθετο τὸν Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ "τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ ματαιότητι "αὐτοῦ ἐνεδυναμώθη." εἰ δὲ δὴ καὶ οἶκοι γεγόνασιν αὐτοῖς πολυτελῶς ἠσκημένοι, εἶεν ἂν οὐκ αὐτῶν· κατεμπρησθήσονται γάρ· καὶ εἰ πρὸς τούτοις ἔτι γεγόνασιν ἀμπέλων μελεδωνοὶ, οὐκ αὐτοὶ πίονται· πόθεν; οἰχήσονται γὰρ αἰχμάλωτοι, τὰ οἴκοι μεθέντες καὶ παντὸς ἐστερημένοι τοῦ κατευφραίνειν εἰδότος. καὶ τοῦτο σαφὲς ἐποίει Θεὸς διὰ φωνῆς d Ἱερεμίου λέγων πρός τινα τῶν ἐν Σαμαρείᾳ βεβασιλευκότων "Ὠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον, ὑπερῷα Hier. xxii. 14, 15. "ῥιπιστὰ διεσταλμένα θυρίσι καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ "καὶ κεχρισμένα ἐν μίλτῳ. μὴ βασιλεύσεις, ὅτι σὺ παρωξύνθης ἐν Ἀχαὰβ τῷ πατρί σου; οὐ φάγονται καὶ "οὐ πίονται. βέλτιον ἦν σε ποιεῖν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην "καλήν."

1. μόνην D.E. Edd. μόνον B. καὶ accessit ex B.D.E. 2. ἀλαζονιας E. 4. παρελαύνειν Aubertus. 8. εστι E. invito D. 9. γάρ εἰσιν] + καὶ Aub. sol. καὶ μάλα εἰκότως [τὸ B.E.] ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον ex E. assumpserat Aub. τὸ om. Aub. 12. τῷ πλήθει D. Edd. τὸ πλῆθος E. (Vat.) cf. supra 168 a. ἐνεδ. ἐπὶ τῇ ματ. αὐτοῦ inv. ord. B. (Vat. &c.) invitis D.E. Aub. qui haec καὶ—αὐτοῦ assumpserat ex E. 14. τε καὶ ησκημένως E. ἠσκ. om. D. κατεμπρησθήσονται D.E. ἐμπρησθ. Edd. 16. πίονται· πόθεν;] πίονται· πόθεν B. πίωνται πόθεν D. πιονται ποθεν E. ex quibus correximus. πίωνταί ποτε Edd. 18. De Josiae filio, dicta sunt haec. 22. μολτῳ (sic) E. 23. Ἀχαὰβ B.D.E. (Alex.) Ἀχὰζ Edd. (Vat. Frid-Aug.) 24. Haec βέλτιον—καλήν ex E. assumpserat Aub. καλεῖν (sic) Aub. καλὴν D.E. ut supra 173 e. καὶ ἔλεον pro καλήν B.

Χρὴ τοιγαροῦν ἡμᾶς ἐφίεσθαι τῶν ἐπιγείων οὐδενὸς, διαρ- c ῥίπτειν δὲ ὡς ἀπωτάτω τὸ τοῖς προσκαίροις ἐφήδεσθαι καὶ μεταποιεῖσθαι πλούτου τοῦ φεύγοντος καὶ ἐν καιρῷ ὀργῆς οὐδὲν ὀνῆσαι δυναμένου τοὺς ἔχοντας· καύχημα δὲ ποιεῖσθαι τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν, καὶ τῆς ἐξαιρέτου πολιτείας τὰ αὐχήματα, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὸ ἄμεινον, Ps. lxxxiii. 13. ἀναφωνεῖν τε καὶ λέγειν "Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, "μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σοί" καὶ πρός γε δὴ Ib. 11. τούτοις ὅτι "Κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑπὲρ "χιλιάδας. ἐξελεξάμην παραῤῥίπτεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ "Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρ"τωλῶν."

591 A. a

14 Ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου ἡ μεγάλη, ἐγγὺς καὶ ταχεῖα σφόδρα·
15 φωνὴ ἡμέρας Κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ τέτακται δυνατή·
ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης,
ἡμέρα ἀωρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου,
16 ἡμέρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης, ἡμέρα σάλπιγγος καὶ κραυγῆς ἐπὶ
τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς.

Ἀποκείρει πάλιν τὴν ἐλπίδα τῶν ἔσθ' ὅτε διακεισομένων b εἰς μακρὰν ἀνάβλησιν δραμεῖσθαι τοὺς λόγους. ἀγχίθυρον γὰρ ὥσπερ ἀποφαίνει τὴν δίκην, καὶ τρέχουσαν κατὰ πόδας τὴν ἐκ τοῦ πολέμου συμφοράν. ἡμέραν δὲ Κυρίου τὸν καιρὸν ἀποκαλεῖ, καθ' ὃν ἔσται τὰ τοιάδε. καὶ μὴν καὶ ταχεῖαν ὠνόμασεν ὡς μελλησμοῦ τινος δίχα παρεσομένην, καὶ ὀφθησομένην οὐκ εἰς μακράν· σκληρὰν δὲ αὐτῆς τὴν φωνὴν εἶναί φησι καὶ δυνατωτάτην, τὸν τῶν πολεμίων ἀλαλαγμὸν ὑπο-

1. *ἐφίεσθαι τῶν ἐπιγ. οὐδενὸς* hoc ordine B.E. *ἐφίεσθαι* post *οὐδενὸς* tr. Edd. *μηδὲ* pro *διαῤῥίπτειν—ἐφήδεσθαι καὶ* Pont. 7. *Κύριε* B.E. *Κύριος* Edd. cf. 411 b. supra. 8. *σοί* B.E. *σέ* Edd. cf. supra l. c. Reliqua *καὶ πρός γε—ἁμαρτωλῶν* assumpta ab Aub. ex E. favente D. desunt in B. 10. *παραῤῥιπτεῖσθαι* D. (Vat.) 11. *μου* om. D. (Vat.) 13. *Διότι* F. 16. *ἀωρίας* D.E. Edd. *ἀορασίας* B. (147.) *σκότους καὶ γνόφου* B.D.E. (ℵ Alex. XII.) *γν. καὶ σκ.* Edd. (Vat.) 20. *ἀνάβλυσιν* D. *ἀναδραμεῖσθαι* Edd. invitis B.D.E. 22. *δὲ*] + *τοῦ* Edd. 23. *ἀποκαλεῖ*] Hic desinit E. *καὶ* alt. accessit ex B.D. 24. *μεληισμοῦ* D.

φαίνων οἶμαί που· ὀργῆς τε καὶ θλίψεως, ἀφανισμοῦ τε καὶ c ἀωρίας, σκότους τε καὶ γνόφου φησὶν ἡμέραν αὐτήν. τί γὰρ τῶν τοιούτων οὐ συμβήσεται τοῖς ἀθλιότητος εἰς τοῦτο ἀφικομένοις, ὡς ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τοῖς τοῦ θανάτου δείμασι, καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις κεῖσθαι κακοῖς; πολεμίων δὲ πόλιν κατειληφότων, τί τοῖς ἁλοῦσιν οὐ συμβήσεται; ἢ τί τῶν ἄγαν ἐκτόπων ἀνεπιτήδευτον; ἢ οὐκ ἄνηβοι μὲν καταφθείρονται παῖδες, κόρια δὲ ῥιπτεῖται νεκρὰ, καὶ οἷον φυτὰ πρὸ ὥρας ἀναβεβοθρευμένα; οὐχὶ δὲ νὺξ οἵά τις καὶ σκότος ἡ d δυσθυμία τὴν τῶν ἑαλωκότων καταμελαίνει καρδίαν, ὡς ἀπορῆσαι βουλῆς καὶ σκεμμάτων· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἀχλύϊ καὶ νεφέλαις τὸν ἑκάστου κατασκιάζουσα νοῦν, οὐδὲ, ὅποι ποτέ ἐστιν, ἐφίησιν ἐννοεῖν. εἶτα πῶς τοῦτο ἀμφίβολον; ὅτι δὲ ἀφόρητος ἔσται τῶν δυσμενῶν ἡ ἔφοδος καὶ πόλεσι ταῖς πολυανδρούσαις καὶ γεγυμνασμέναις τὰ τακτικὰ, καὶ μὴν καὶ ἑτέραις, αἵπερ ἂν εἶεν τοῖς τῶν τειχῶν περιβόλοις περιεζωσμέναι, καταμεμήνυκε προστιθεὶς, ὡς ἔσται σάλπιγ- e γος καὶ κραυγῆς ἡμέρα ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς. ὀχυρὰς μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, τὰς εὐανδρούσας ἀποκαλεῖ, καὶ πολὺ λίαν ἐχούσας τὸ μάχιμον γένος· γωνίας γεμὴν ὑψηλὰς τὰς τετειχισμένας. ἀεὶ γάρ πως ἐν ταῖς τῶν τειχῶν περιβολαῖς ἀνέχουσιν αἱ γωνίαι, καὶ εἰς πύργους ἀνεστήκασι, τῶν ἄλλων ὑψηλοτέρους. "Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ Heb. x. 31. "ζῶντος" κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀντιτετάξεται γὰρ αὐτῷ a 592 A.

3. Haec τῶν τοιούτων accesserunt ex B.D. τῆς pro τοῖς D. 4. καθικομένοις D. τοῦ θαν.—κακοῖς] τελευταίοις κινδύνοις D. 5. αὐτοῖς pro τοῖς Edd. πολέμων Pont. πόλιν κατειληφ. hoc ordine B.D. 9. οἷά τις B. οἷά τε D. Edd. 11. καὶ σκεμμάτων om. D. μονονουχὶ Edd. 12. τῶν pro τὸν iid. ὅποι ποτέ B.D. ὅποι πορευτέον Edd. 13. εἶτα πῶς τ. ἀμφ. om. D. 14. δὲ B.D. δὴ Edd. 15. τοὺς τακτικοὺς Edd. καὶ μὴν—περιεζωσμέναι om. D. 16. τῶν accessit ex B. περιβόλοις B. περιβολαίοις Edd. 17. ἐζωσμέναι B. 18. κραυγῆς] ὀργῆς D. ἡμέρα prius accessit ex B. deest in D. τοῦ om. B. habet D. 20. Haec ὡς ἔφην accesserunt ex B.D. καὶ—γένος om. D. 22. τῶν assumptum ex B.D. 25. Haec κατὰ τὸ γεγρ. assumpta ex D. ἀντιτάξεται Edd.

Ps. xxiii. 10. *παντελῶς οὐδείς· καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος.*

17 Καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πορεύσονται ὡς τυφλοί, ὅτι
τῷ Κυρίῳ ἐξήμαρτον· καὶ ἐκχεῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν, καὶ
18 τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς βόλβιτα. καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ
τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ
b ὀργῆς Κυρίου, ὅτι ἐν πυρὶ ζήλου αὐτοῦ καταναλωθήσεται πᾶσα
ἡ γῆ, διότι συντέλειαν καὶ σπουδὴν ποιήσει ἐπὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας τὴν γῆν.

Ἐναργὴς μὲν σφόδρα τῶν προκειμένων ὁ νοῦς, καὶ οὐδενὸς ἂν δέοιτο, καθάπερ ἐγῷμαι, λόγου πρὸς διασάφησιν. πλὴν ἐροῦμεν ἐπιτροχάδην. ἀπειλεῖ γὰρ αὐτοῖς τὰ παντὸς ἐπέκεινα κακοῦ, καὶ τὸν εἰς νοῦν σκότον· καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς ἀφηγεῖται, προστιθεὶς Ὅτι τῷ Κυρίῳ ἐξήμαρτον. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Πεπαρῳνηκότες εἰς ἀδελφοὺς, καὶ εἰς αὐτὸν ἀφυ-
c *λάκτως δεδυσσεβήκασι τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην καὶ τῆς θείας κατεξανιστάμενοι δόξης ἁλοῖεν ἄν. εἴπερ ἐστὶν ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, αὐτὴν μὲν τῶν ἰδίων ἀποστερῆσαι γερῶν, καὶ μονονουχὶ τῶν τῆς θεότητος ἀποσοβῆσαι θώκων, ἐνιδρύσαι δὲ ὥσπερ αὐτοῖς τὴν κτίσιν καὶ κτηνῶν ἀλόγων μορφάς. οἱ μὲν γὰρ δαμάλεσιν ἀνῆπτον τὸ σέβας· οἱ δὲ Ἀστάρτῃ τινὶ καὶ Βεελφεγώρ· οἱ δὲ σελήνῃ καὶ ἄστροις. ταύτῃτοι λοιπὸν ἐπιφέρειν αὐτοῖς ἀπειλεῖ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, συντέλειάν τε καὶ σπουδήν.*
d *καὶ ἡ μὲν συντέλεια τὸν εἰσάπαν ὄλεθρον τῆς Ἰουδαίων χώρας κατασημήνειεν ἄν· ἡ δέ γε σπουδὴ τὸ οἷον ἐν τάχει καὶ ἀμελλητὶ γενέσθαι τὰ προηγγελμένα. δηλοῖ δὲ πολλάκις τὸ τῆς σπουδῆς ὄνομα παρά γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασι*

1. *γάρ* om. B. habet D. 4. *ἐκχεῶ* B. (36. al.) *ἐκχεεῖ* Edd. 7. *ὅτι* B. (XII.) *καὶ* Edd. (א A.V.) 8. *πάντας* om. B. 12. *αὐτοὺς* Edd. 18. *ἀνόσιον παντελῶς καὶ ἀπηχὲς* Edd. *ἀποστερῆσαι*] *ἀποστῆσαι* iid. 20. *θώκων*] *θρόνων* iid. 25. *εἰς ἅπαντα* b. 26. *κατασημαίνειεν* b. 28. *παρά γε τοῖς ἱεροῖς γράμμασι* B.b. *παρὰ τῇ γραφῇ* Edd.

καὶ θορύβων ἔφοδον. πάνδεινον οὖν ἄρα τὸ ἁμαρτάνειν εἰς ἀδελφούς· εἰ δὲ δὴ καὶ εἰς τοῦτο φαυλότητος προΐοι τὰ πλημμεληθέντα τισὶν, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ἀπόῤῥητον καταλυπῆσαι φύσιν, οὐδεὶς ἀνατρέψει τρόπος τὰ ἐξ ὀργῆς.

Ἄραρεν οὖν ὅτι κατοιμώζειν ἄξιον τοὺς θεομισεῖς αἱρε- c τικοὺς, ἐπιθήγοντας τὴν γλῶτταν τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ κτιστὸν εἶναι λέγοντας, καὶ μὴν καὶ ἐν μείοσιν ἢ ἐν οἷς ὁ Πατήρ. εἴδωλον δὲ ὥσπερ ἀναπλάττουσι καὶ αὐτοὶ, κατά γε τὸ σφισιν αὐτοῖς εὖ ἔχειν δοκοῦν, καὶ τοῦτο προσκυνεῖν ἐπιτάττουσι. εἰ γὰρ ἐκπέπτωκεν ὅλως τοῦ εἶναι Θεὸς κατὰ φύσιν ὁ Υἱὸς, καὶ ἔστι γενητὸς, προσκυνεῖται δὲ πρός τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, πῶς οὐκ ἐναργῶς τῇ a 593 A. κτίσει λατρεύομεν, καθάπερ Ἑλλήνων παῖδες εἰς ἡλίου τύπον, ἤγουν ἑτέρου τινὸς τῶν κτισμάτων, τὸ ἐξ ἀνοίας καὶ ματαιότητος λογισμῶν εἴδωλον ἀναπλάσαντες;

Κεφ. β'.

Συνάχθητε καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ 2
γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον ἡμέρᾳ, πρὸ τοῦ b
ἐπελθεῖν ἐφ᾽ ὑμᾶς ὀργὴν Κυρίου, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ᾽ ὑμᾶς
ἡμέραν θυμοῦ Κυρίου.

Παραδείξας εὖ μάλα τοῦ πολέμου τὴν ἀγριότητα καὶ τῆς ἐσομένης συμφορᾶς τὸ μέγεθος, μεθίστησι πάλιν ἐπὶ καιροῦ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ χρῆναι καλεῖν εἰς μετάγνωσιν, ὅτε καὶ ἦν ἀναπείσειν εὐκόλως, εἰκὸς δήπου πεφοβημένους. ἀπεσκληκότος μὲν γὰρ ἔσθ᾽ ὅτε τοῦ νοῦ καὶ πολὺ λίαν διανενευκότος εἰς τὰ αἴσχιω καὶ βδελυρώτατα, οὐκ εὐκόλως προσιέμεθα τὸ c κἂν γοῦν ἑλέσθαι μετανοεῖν, συνωθεῖ δὲ πολλάκις εἰς τοῦτο καὶ οὐχ ἑκόντας τὸ δεῖμα. καλεῖ τοίνυν εἰς οἰκειότητα τὴν

3. λυπῆσαι B. 4. τρόπος B. λόγος Edd. 5. Ἄραρεν οὖν ὅτι B. Ἆρα οὖν Edd. 7. Haec ἐν οἷς accesserunt ex B. 12. αὐτῶν accessit ex B. 14. ἀνοίας B. ἀπανθρωπίας Edd. 17. πρὸ τοῦ ἐπ. ἐφ᾽ ὑμᾶς ὀργὴν Κυρίου om. B. (95, 106, 185, 240, 311.) 24. μὲν assumptum ex B. 25. βδελυρώτερα Edd.

πρὸς αὐτόν. ὥσπερ γὰρ αὐτοὺς ἀποστῆναί φαμεν, καὶ ἀλλοτρίους γενέσθαι, λελατρευκότας εἰδώλοις, καὶ τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐπιδόντας τὸν νοῦν· οὕτω πάλιν ἀνόπιν ὥσπερ ἰέναι νοήσομεν, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἐπιδράττεσθαι, προσκυνεῖν ἑλομένους αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ
d *παρακολουθεῖν θεσπίσμασιν. ἔθνος γεμὴν ἀπαίδευτον τὸ ἐξ Ἰσραὴλ ὀνομάζει γένος, ὡς καὶ αὐτὴν ἀτιμάζον τὴν ἀρχαίαν ἐντολὴν, καὶ διωθούμενον ἀνοσίως τὸν παιδαγωγοῦντα νόμον καὶ πρὸς πᾶν εἶδος ἐπιεικείας ἀποκομίζειν δυνάμενον. ἀπειλεῖ δὲ πάλιν, ὡς εἰ μὴ συνδεθεῖεν αὐτῷ, κατά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους τρόπους, διοίσουσι μὲν κατ' οὐδὲν ἀνθέων τῶν ἐν ἀγροῖς, ἃ σαθρά τε ἐστὶ καὶ εὐμάραντα, ὑποπεσοῦνται δὲ πάντως τοῖς ἐξ ὀργῆς.*

Gal. vi. 10. *Οὐκοῦν "Ἕως καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν*
e *πρὸς πάντας." ἕως ἐνδίδωσιν ὁ Δεσπότης ἀνεξικακῶν ὡς Θεὸς, ποιώμεθα τὴν μετάγνωσιν, προσάγωμεν ἱκετείας, ἀνα-*
Ps. xxiv. 7. *φωνῶμεν δεδακρυμένοι "Ἁμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας " μου μὴ μνησθῇς," συνάπτωμεν ἑαυτοὺς δι' ἁγιασμοῦ καὶ*
Infra 3. *νήψεως· σκεπασθησόμεθα γὰρ οὕτως ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ τὴν ἐκ τῶν πταισμάτων κηλῖδα διανιψόμεθα πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ἡμᾶς ἡμέραν θυμοῦ Κυρίου. ἥξει γὰρ ἥξει κατὰ καιροὺς ἐξ οὐρανῶν ὁ Κριτὴς, ἀποδώσει τε ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.*

3 Ζητήσατε τὸν Κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς, κρῖμα ἐργάζεσθε, καὶ
594 A. a ζητήσατε δικαιοσύνην, ζητήσατε πραότητα, καὶ ἀποκρίνεσθε αὐτά, ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου.

1. *καὶ ἀλλοτρίους γενέσθαι* om. B., *καὶ ἀποστῆναι Θεοῦ* add. manu ead. B mg. 5. *παρ'* om. B. 7. *ἀτιμάζων* Edd. 14. *ἐργαζόμεθα* D. *ἐργασώμεθα* B. Edd. 15. *ὁ δεσπ. ἐνδίδωσιν* inv. ord. D. Haec *ἀνεξικακῶν ὡς Θεὸς* accesserunt ex B.D. 16–18. Haec *προσάγωμεν—μὴ μνησθῇς* accesserunt ex B.D. 19. *πίστεως* pro *νήψεως* Edd. 20. *ἐλθεῖν* Edd. inv. B.D. 21. *θυμοῦ Κυρίου* D. *Θεοῦ* B. Edd. Haec *ἥξει γὰρ—αὐτοῦ* access. ex B.D. *ὁ κριτὴς ἐξ οὐρανοῦ* D. 24. *ζητήσατε δικαιοσύνην· ζητήσατε πραύτητα* B. (22. al.) (recte, cf. infra.) *δικαιοσύνην ζητήσατε* D. Edd. (ℵ A.V.) 24. *ἀποκρίνεσθε* D. (XII.) *ἀποκρίνασθε* B. Edd. (Vat.) [*ἀποκρίνεσθαι* Alex. ℵ]

Τίνα δὴ τρόπον συνδεθεῖεν αὐτῷ, καίτοι βδελυρὸν καὶ ἀπαίδευτον ὄντες ἔθνος, καταμηνύει σαφῶς. ζητεῖν γὰρ ἐπιτάττει τὸν Κύριον, κρῖμά τε ἐργάζεσθαι καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀποκρίνεσθαι αὐτά. ζητεῖται μὲν οὖν πρὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς διά γε τοῦ ἑλέσθαι διψῆν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρᾶν, ῥᾳθυμίας ἀπάσης ἐξῃρημένης· ἐργασόμεθα δὲ καὶ τὸ κρῖμα, τὸν θεῖον αὐτοῦ νόμον ἀποπεραίνοντες, ἀοκνότατα δὲ κατορθοῦντες τὴν b ἀρετήν· κερδανοῦμεν δὲ πάλιν τῆς δικαιοσύνης τὴν δόξαν, τοῖς ἐξ ἀγαθουργίας αὐχήμασιν εὖ μάλα κατεστεμμένοι, καὶ τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον ἀληθῶς τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, καὶ τῆς εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπης διάττοντες τρίβον· "Πλήρωμα "γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη," (Rom. xiii. 10.) κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὲ οἶμαι προσεπενεγκεῖν οἷς ἔφην, τὸ ἀποκρίνεσθαι αὐτὰ, τουτέστι, τὸ καὶ ἑτέροις προσλαλεῖν καὶ νουθετεῖν ἀδελφούς· ἐσόμεθα γὰρ ὧδε καὶ οὐχ ἑτέρως ἄρτιοι πρὸς ἀρετήν. οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ δοκι- c μώτατον μέγαν ἔφη κληθήσεσθαι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· (S. Matth. v. 19.) ἐλάχιστον δὲ τὸν εἰσηγεῖσθαι μὲν μεμελετηκότα καὶ ἀποχρῶντα εἰς τοῦτο, μὴ μὴν ἔτι καὶ δρᾶν ἀνεχόμενον ἅπερ ἂν εὖ ἔχειν οἴηται, καὶ κατορθοῦν ἐπιτάττῃ τισί. ταλανίζει δέ που καὶ τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητὰς, οὕτω λέγων "Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- "κριταὶ, ὅτι δεσμεύετε φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ "ἐπιτίθετε τοῖς ἀνθρώποις, αὐτοὶ δὲ," φησὶν, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν ἄκρῳ "δακτύλῳ προσψαύετε αὐτοῖς." (Ib. xxiii. 4.; S. Luc. xi. 46.) τελεωτάτης οὖν ἄρα θεοσεβείας ἀπόδειξις, τὸ καὶ κατορθοῦν ἀρετὴν, d εἰσηγεῖσθαι δὲ καὶ ἑτέροις τὰ δι' ὧν ἂν γένοιντο λαμπροί.

1. Haec καὶ ἀπαίδευτον accesserunt ex B. 5. γε assumptum ex B. τε pro γε D. Statim τὸ pro τοῦ b. ἑλέσθαι accessit ex B.D.b. 6. ἐργαζόμεθα b. invito D. 12. Haec κατὰ τὸ γεγρ. accesserunt ex B. 15. ὧδε B. οὕτως Edd. 16. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B. τε om. B. 17. μέγαν ἔφη hoc ordine B. 18. τὸ pro τὸν (sic) Edd. 21. που om. B. 22. Haec γρ. καὶ φ. ὑποκρ. et βαρέα καὶ accesserunt ex B. 25. δακτύλου Edd. 26. θεοσεβείας] θρησκείας Edd. 27. τὰ assumptum ex D. Scriptura paene obliterata in B.

ὅτι δὲ οὐκ ἄμισθος ὁ ἐπὶ τῷδε πόνος, σαφηνιεῖ λέγων ὁ [S. Jac. v. 20.] Χριστοῦ μαθητής "Ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης "ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει "πλῆθος ἁμαρτιῶν." εἰ δὲ δή τις οἴοιτο τὸ ἀποκρινεσθαι αὐτὰ καταδηλοῦν, ὅτι μελέτην αὐτὰ ποιεῖσθαι προσήκει, καὶ τῇδε νοείτω. προστέταχε γὰρ καὶ ὁ Μωυσέως νόμος περὶ [Deut. vi. 7, cf. xi. 19.] e τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων, ὅτι "καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθή"μενος, καὶ πορευόμενος ἐν ἀγορᾷ, κοιταζόμενος καὶ διαν"ιστάμενος." [Ps. cxviii. 117.] ψάλλει δὲ καὶ ὁ Δαυείδ "Καὶ μελετήσω ἐν "τοῖς δικαιώμασί σου διὰ παντός."

4 Διότι Γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ Ἀσκάλων εἰς ἀφανισμόν, καὶ Ἄζωτος μεσημβρίας ἐκριφήσεται, καὶ Ἀκαρὼν ἐκριζωθήσεται.

Οἰκονομεῖ τι πάλιν ὁ λόγος καὶ προαπαγγέλλει σαφῶς τῶν ἐσομένων κατὰ καιροὺς εἰς παράκλησιν καὶ παραμυθίαν τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. καὶ τί δὴ τοῦτο, ἐρῶ. πεπορθημένων τῶν 595 A. a Ἱεροσολύμων, καὶ ἁπάσης δὲ τῆς Ἰουδαίας κατειλημμένης ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, αἱ περίοικοι τῶν ἀλλοφύλων πόλεις ἐπεγάννυντο τοῖς πεπονθόσι καὶ κατεμειδίων τῶν πεπορθημένων, ἔθυον δὲ καὶ τοῖς ἰδίοις θεοῖς, ὡς τὸ πᾶσιν ἀπηχθημένον ἀπολωλεκόσι γένος· ἀπετόλμων δὲ λέγειν, ὡς ἀνόνητον αὐτοῖς τὸ ἐπὶ Θεῷ πεποιθέναι διὰ πραγμάτων αὐτῶν ἐξελήλεγκται, ᾤοντό τε ὅτι καὶ τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας εὐσθενεστέρα τε καὶ ἐν ἀμείνοσιν ἡ τῶν Βαβυλωνίων b ἐγένετο χείρ. εἰ δὲ δήπου τις τῶν ἐκ τῆς Ἰουδαίας τὰ οἴκοι μεθεὶς, καὶ τῆς ἐνεγκούσης ἀποδραμὼν κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, ὡς πρὸς ὁμόρους ἀφίκετο σώζεσθαι προσδοκῶν, οὗτος ἦν ἐν χείροσιν, ὠμοτέροις τῶν Βαβυλωνίων περιτυχὼν, τοῖς κατοικτείρειν ὀφείλουσιν. οὐκοῦν κατεσοβαρεύοντο τῆς

4. ἀποκρίνεσθαι b. Edd. ἀποκρίνασθε B. 9. καὶ alt. om. B. 12. ἀκαρὼν B. Ἀκκαρὼν Edd. 13. οἰκονομεῖ τι] οἰκονομεῖται Aub. σαφῶς accessit ex B. 14. τὰ ἐσόμενα Edd. καὶ παραμυθίαν assumpta ex B. 17. τοῦ accessit ex B. 22. τε] δὲ B. 23. Haec τε καὶ ἐν ἀμείνοσιν accesserunt ex B.

τοῦ Θεοῦ δόξης οἱ τάλανες, σκληροί τε καὶ ἄτεγκτοι τοῖς πεπραχόσιν ἀθλίως ἀπήντων, τὸ συναλγεῖν παραιτούμενοι· μᾶλλον δὲ καὶ ἀγρίως τῇ παρ' ἑαυτῶν σκαιότητι τοὺς ἁλόντας ἐπιφορτίζοντες. τί οὖν; μετὰ τοῦτο ἐπανῆκον μὲν κατὰ καιροὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, Κύρου μόλις c ἀνέντος, καὶ δὴ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις γεγονότες ἀνετείχιζον τὴν πόλιν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ἀνεδείμαντο ναὸν, καὶ ἦσαν ἤδη πως ἐν ἐλπίσι λοιπὸν τοῦ εὐημερεῖν, προασπίζοντος τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ ταῦθ' οὕτως πράττεσθαι μεμαθήκασι, Γαζαῖοί τε καὶ Ἀσκαλωνῖται, καὶ μὴν καὶ Ἀζώτιοι, καὶ οἱ ἐκ τῆς καλουμένης Ἀκαρὼν, Μωαβῖται καὶ Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμμανῖται, ἕτερά τε ἄττα πρὸς τούτοις ἔθνη, τῇ τοῦ φθόνου κατετήκοντο φλογὶ, καὶ διακωλύειν ἤθελον περιφράττοντας τῷ τείχει τὴν πόλιν, καὶ δὴ συναγηγερμένοι τῶν ἐκ τῆς d αἰχμαλωσίας ἀνακεκλημένων κατεστρατεύοντο. καὶ συγκεκρότηται μὲν ἡ μάχη κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ· (Joel iii. 2.) πεπτώκασι δὲ καὶ ἀνῄρηνται, Θεοῦ νευροῦντος τὸν Ἰσραήλ. εἷλον δὲ οὕτω κατὰ κράτος τὰς τῶν ἐθνῶν πόλεις, ὡς καὶ εἰς ἐρημίαν αὐτὰς καταστῆσαι παντελῆ, καὶ ποιμνίων ταύτας ἀποφῆναι σηκούς. ταύτης διαμέμνηται τῆς ἱστορίας εἰς τὸ παρὸν, ἐπαγγελίαν ἐχούσης, πρῶτον μὲν τῆς ἐπανόδου τῆς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, εἶτα τῆς ἐσομένης εὐκλείας καὶ τῆς e κατὰ πάντων νίκης. διαρπασθήσεσθαι μὲν γὰρ τὴν Γάζαν φησὶν, οἰχήσεσθαι δὲ τὴν Ἀσκάλωνα πρὸς ἀφανισμὸν, καὶ Ἄζωτον μεσημβρίας ἐκριφήσεσθαι· τὸ δὲ μεσημβρίας ἀντὶ τοῦ φανερῶς καὶ οὐ τρόπῳ λῃστρικῷ, ἀλλ' ἐναργῶς καὶ πολέμου νόμῳ· τὴν γεμὴν Ἀκαρὼν ἐκριζωθήσεσθαι. εὐφυῶς δὲ σφόδρα πρὸς τὴν τοῦ ὀνόματος δήλωσιν ποιεῖται τὴν ἀπειλήν· ἑρμηνεύεται γὰρ Ἀκαρὼν ἐκρίζωσις. τοῦτο δὲ αὐτὸ

2. συνήντων Edd. 5. καιρὸν iid. 7. αὐτὸν δὲ et θεῖον assumpta ex B. ἀνεδείμ. ναὸν hoc ord. B. 8. πως] περ Edd. 11. ἀκκαρὼν Edd. 14. τῷ assumptum ex B. 18. καὶ et παντελῆ assumpta ex B. 25. τουτέστι pro τὸ δὲ μεσημβριάς ἀντὶ τοῦ Edd. 27. ἀκκαρὼν iid. 28. σφόδρα B. λίαν Edd.

πείσεσθαί φησιν αὐτὴν, οἷον ἔχουσαν ἐν τῇ κλήσει τῆς ἐπενεχθησομένης αὐτῇ συμφορᾶς τὴν δήλωσιν.

596 A. a

5 Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, πάροικοι Κρητῶν· λόγος Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς Χαναὰν, γῆ ἀλλοφύλων.

Ἀποχρώντως ἀπειλήσας, καὶ τὰ ὅσον οὐδέπω συμβησόμενα προαπηγγελκὼς τοῖς τὴν Παλαιστίνην οἰκοῦσι, Γαζαίοις τέ φημι καὶ Ἀσκαλωνίταις, Ἀζωτίοις τε ὁμοῦ καὶ τοῖς ἐξ Ἀκαρὼν, τὸν ἴσον ὑφαίνει λόγον καὶ ἐπὶ ταῖς πόλεσι ταῖς Φοινικικαῖς, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ταῖς πρὸς τῇ θαλάσσῃ
b κειμέναις. ταύτητοί φησιν Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης. ἐπειδὴ δὲ καὶ πολλαὶ τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην πόλεων τῇ θαλάσσῃ προσῳκήκασιν, ἀποδιϊστὰς ὥσπερ τὰς σημαινομένας, εἰς τὸ παρὸν παροίκους αὐτὰς Κρητῶν ἀποκαλεῖ, ἵν' ἐντεῦθεν νοῶμεν τοὺς τῆς Φοινίκης οἰκήτορας, οὓς καὶ Κρητῶν, ὡς ἔφην, παροίκους ὀνομάζει, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Κρῆτες καὶ Λίβυες διείργονται μὲν ἀπ' ἀλλήλων, μεσολαβούσης θαλάσσης, ὀλίγοις κομιδῇ διαστήμασιν. ὡς γὰρ ὁ πολὺς ἔχει λόγος, ἀνέμου πνέοντος, ἔσθ' ὅτε τῶν ἐκ Κρήτης βοτανῶν διάττουσιν αἱ ὀσμαὶ καὶ τοὺς ἐν Λιβύῃ
c κτείνουσι θῆρας, ἑρπετά τε φημὶ καὶ τὰ τῶν ἰοβόλων ἔθνη. τετάχατο δὴ οὖν Λίβυές τε καὶ Κρῆτες ὡς ἔθνος ἕν. ἐντεῦθεν κατὰ καιροὺς ἀποικίαν στείλαντες, τὰς ἐν τῇ Φοινίκῃ κατῳκήκασι καὶ ἀνεδείμαντο πόλεις, καθάπερ ἀμέλει καὶ Καππαδόκαι κατὰ καιροὺς τὰς τῆς Παλαιστίνης. καὶ γοῦν ἔφη
Amos ix. 7. που Θεὸς διὰ φωνῆς Ἀμὼς "Οὐχ ὡς υἱοὶ Αἰθιόπων ὑμεῖς

2. τὴν δήλωσιν assumpta ex B. 4. ἡμᾶς (sic) Edd. ante Migne. 5. οὐδέπω] οὔπω Aub. οὕτω Pont. 7. ὁμοῦ assumptum ex B. 8. Φοινίκης pro πόλεσι ταῖς Φοιν. Edd. 11. καὶ accessit ex B. 13. αὐτὰς Κρητῶν hoc ord. B. 15. Haec οὓς καὶ—αἰτίαν accesserunt ex B. 16. Κρῆτες] + γὰρ Edd. διείργονται B. διείργωνται b. διείργοντο Edd. μὲν om. B. habet b. Statim ἀπ' assumptum ex b. 21. τετάχατο B.b. τετάχαται Edd. 22. ἀποικίαν b. Edd. ἀποικίας B. τῇ assumptum ex B.b. 25. που om. B.

“ ἐστέ μοι υἱοὶ Ἰσραήλ; λέγει Κύριος. οὐ τὸν Ἰσραὴλ “ ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ “ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς Σύρους ἐκ βόθρου.” καὶ ἀλλοφύλους d μὲν τοὺς Παλαιστηνοὺς ὀνομάζει, Σύρους γεμὴν τοὺς Φοίνικας, οὓς καὶ ἀναγαγεῖν ἐκ βόθρου διϊσχυρίζεται, βόθρον, οἶμαι, τὴν Λιβύην ἀποκαλῶν, διὰ τὸ εἶναί που τάχα κοίλην τε καὶ χθαμαλὴν τὴν χώραν. κατευρύνεται γὰρ εἰς κόλπους ἡ παρ' αὐτῇ θάλασσα, μονονουχὶ καὶ ἀναφευγούσης ἀνόπιν τῆς χέρσου, καὶ τοῖς ὅτι μάλιστα νοτιωτάτοις κλίμασιν εἰσδυομένης. ἰστέον δὲ ὅτι ἀντὶ τοῦ Ἐκ βόθρου, Κυρήνην ὠνόμασαν οἱ ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν, ὅτι Λιβύων ἄποικοι Φοίνικες ἀποφαίνονται ἐναργέστερον· Κυρήνη γὰρ τῆς Λιβύης e ἐστὶν ἐπισημοτάτη πόλις.

Λόγος τοίνυν, φησὶ, Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, ὦ πάροικοι τῶν Κρητῶν, ἤγουν Λίβυες· τὸ δὲ πάροικοί φησιν ἀντὶ τοῦ ἄποικοι καὶ μετανάσται. Χαναὰν δὲ πάλιν αὐτοὺς ἀποκαλεῖ. Χαναναῖοι γὰρ ἦσαν ἅπαντες οἱ τὰς τῆς Φοινίκης κατοικοῦντες πόλεις, εἰ καὶ γεγόνασιν ἀπ' ἀρχῆς ἄποικοι Κρητῶν. ἰστέον δὲ ὅτι πάλιν οἱ ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν ἀντὶ τοῦ πάροικοι Κρητῶν ἐκδεδώκασι Λόγος Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος ὠλοθρευμένον. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι a 597 A. πάλιν τῇ τῶν ἑβδομήκοντα γραφῇ, τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας παρηγάγομεν εἰς μέσον, ἃ φέρει μὲν εἰς ἡμᾶς ἡ παράδοσις, ἐπεσφράγισε δὲ ὡς ἀληθῆ καὶ ὁ τοῦ προφήτου λόγος.

Καὶ ἀπολῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας, καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων 6
καὶ μάνδρα προβάτων.

b

Ἰδοὺ δὴ πάλιν ὡς μετοίκοις προσλαλεῖ, καὶ ὡς μετανά-

1. ἐστέ μοι B. ἐστὲ ἐμοὶ Edd. 6. που om. B. 8. παρ' αὐτοῖς Edd. 10. ἐκ accessit ex B. 15. Λιβύων Edd. 17. τῆς accessit ex B. 18. ἀρχαῖς Edd. 19. ὅτι πάλιν hoc ordine B. 20. ἐφ' B. πρὸς Edd. 22. πάλιν] + καὶ Edd. 27. δὴ assumptum ex B.

σταις διαλέγεται, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἱστορίᾳ τὸ ἀληθές· ἀπολέσειν γὰρ αὐτούς φησιν ἐκ κατοικίας, τουτέστιν ἐκ γῆς εἰς ἣν παρῳκήκασί τε καὶ μετῳκίσαντο· εἰς τοῦτο γεμὴν ἐρημίας ἀφίξεσθαί φησι τὰς παρ' αὐτοῖς πόλεις, ὡς νομὴν καὶ c μάνδραν γενέσθαι ποιμνίων. Κρήτην δὲ αὖ τὴν Φοινίκην, ἤτοι τοὺς ἐν τῇ Φοινίκῃ ἀποκαλεῖ ὡς ἐκ Κρήτης ὄντας τῆς Λιβύων ὁμόρου καὶ γείτονος. ἓν δὲ ἦσαν κατὰ τοὺς ἄνωθεν χρόνους, καὶ μέμικτο ἀλλήλοις τὰ γένη καθ' αἷμά τε καὶ ἔθη καὶ νόμους.

7 Καὶ ἔσται τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοίποις οἴκου Ἰούδα· ἐπ' αὐτοῖς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις Ἀσκάλωνος, δείλης καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰούδα, ὅτι ἐπέσκεπται αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψε τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν.

Supra 595 c. Φθάσας ἤδη προεῖπον, ὅτι συναγήγερτο μὲν πάντα τὰ ἔθνη φθόνῳ διακεκαυμένα, καὶ κατεστρατεύοντο τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, καὶ δὴ πολέμου συστάντος ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφὰτ ἥττηνται καὶ πεπτώκασιν οἱ τοῖς λελυτρωμένοις ἀνοσίως ἐπιβουλεύοντες. d κεκρατηκότες οὖν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ κατέβοσκον ὡς ἐρήμους τοὺς τῶν ἀλλοφύλων ἀγροὺς, καὶ οἷον σηκοῖς ἐχρῶντο ταῖς ἠρημωμέναις πόλεσι τῶν Φυλιστιεὶμ, τουτέστι τῶν Παλαιστηνῶν, διὰ τὸ πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι τοὺς ἐν αὐταῖς. ἔσται τοίνυν φησὶ τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, τουτέστιν, αἱ πρὸς τῇ θαλάσσῃ τῶν Παλαιστηνῶν πόλεις, αἱ πολυανδροῦσαί ποτε, αἱ δειναὶ καὶ δυσκαταγώνιστοι νομὴ ποιμνίων τοῖς καταλοι-

3. Haec τε καὶ μετῳκ. accesserunt ex B. 4. αὐτοῖς] αὐτῶν Edd. 5. αὖ] αὐτῶν iid. 6. τῆς assumptum ex B. 8. καὶ μέμικτο] μέμικτο δὲ Edd. καὶ ἔθη accesserunt ex B. 10. Hic v. 7 post v. 6 collocant Edd. invitis B.D. 11. ἐπ' αὐτοῖς B. (130, 233, 311.) ἐπ' αὐτοὺς Edd. (Vat.) ἐπ' αὐτοῦ F. (Alex.) 12. ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰούδα om. B. (233.) 15. ἤδη προεῖπον B.D. εἶπον Edd. πάντα τὰ hoc ordine B.D. 21. ἐρημ. Edd.

ποις οἴκου Ἰούδα. οἱ γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνασεσωσμένοι καὶ περιλελειμμένοι μόλις, αὐτοὶ κεκρατήκασιν, αὐτοὶ e καὶ ἐν τοῖς οἴκοις Ἀσκάλωνος δείλης καταλύσουσι. πρὸς ἑσπέραν γὰρ οἱ ποιμένες ἐγκατακλείουσι τοῖς σηκοῖς τὰς τῶν θρεμμάτων ἀγέλας. τίς οὖν ἡ τοσαύτη δύναμις; ἢ πῶς ἔσται τοῦτο, τὸ καὶ πίστεως ἐπέκεινα καὶ λόγου παντός; ὅτι ἐπέσκεπταί φησιν αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν καὶ ἀπέστρεψε τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Κατέληξε τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὀργῆς, ἀνῆκεν αὐτοῖς τὰ ἐγκλήματα καὶ συνοπλίζεται μὲν ὥσπερ καὶ πάλαι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, χαρίζεται δὲ τὸ νικᾶν τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ τοῦτο ἀμογητί. a 598 A.

Οὐκοῦν ὅταν ἁμαρτάνοντας ἀποστρέφηται Θεὸς, ὑπὸ πόδας κεισόμεθα τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὐδεὶς ὁ σώζων ἢ ἐπαμύνων ἐστίν. εἰ δὲ ἐποπτεύοι πάλιν ἐφιεμένους ἀρετῆς καὶ ζῆν ἐννόμως ἐθέλοντας, ἀμείνους μὲν ἐσόμεθα πολέμου παντὸς, κατευμεγεθήσομεν δὲ καὶ μάλα ῥᾳδίως τῶν ἀνθεστηκότων, καὶ πληροφορήσει λέγων αὐτὸς περὶ δικαίου παντός "Ὅτι "ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν· σκεπάσω αὐτὸν, ὅτι "ἔγνω τὸ ὄνομά μου. κεκράξεται πρὸς μὲ καὶ ἐπακούσομαι "αὐτοῦ· μετ' αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει· ἐξελοῦμαι αὐτὸν καὶ "δοξάσω αὐτόν. μακρότητος ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν καὶ "δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου." Ps. xc. 14–16.

b

Ἤκουσα ὀνειδισμοὺς Μωὰβ καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμὼν, ἐν 8
οἷς ὠνείδιζον τὸν λαόν μου καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὅριά μου.
διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, 9
διότι Μωὰβ ὡς Σόδομα ἔσται, καὶ υἱοὶ Ἀμμὼν ὡς Γόμορρα,
καὶ Δαμασκὸς ἐκλελειμμένη, ὡς θημωνιὰ ἅλωνος καὶ ἠφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ οἱ κατάλοιποι λαοῦ μου διαρπῶνται

9. *αὐτοῖς* prius] *αὐτοὺς* Edd. 13. *καὶ* om. B. *ἢ ἐπαμύνων* assumpta ex B. 14. *ἐποπτεύῃ* Edd. Haec *καὶ ζῆν* et *καὶ μάλα ῥᾳδίως* accesserunt ex B. 18–22. Haec *σκεπάσω—σωτήριόν μου* accesserunt ex B. *σκεπάσω—τὸ ὄνομά μου καὶ τὰ ἑξῆς* D. 26. *καὶ*] + *οἱ* F. (א Alex. XII.) deest in B. 27. *ἐκλελειμμένη*] *ἐκλελικμημένη* B. 28. *λαοῦ*] *τοῦ λαοῦ* F. (Alex.) *τοῦ* deest in B.

αὐτοὺς, καὶ οἱ κατάλοιποι ἔθνους μου κληρονομήσουσιν αὐτούς.

c Πεπορθημένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ πεπραχόσιν ἀθλίως τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπετώθαζον, ὡς ἔφην, τὰ πρόσοικα τῶν ἐθνῶν, ᾤοντό τε ὅτι τῶν παρά σφισι ψευδωνύμων θεῶν ἔργον ἦν τὸ ἁλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, ἀνατετραμμένης εἰσάπαν καὶ οἰχομένης τάχα που πρὸς τὸ μηδὲν τῆς ἀεί τε καὶ ἄνωθεν ἐπικουρούσης αὐτοῖς χειρὸς, δῆλον δὲ ὅτι τῆς τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ. δυσβουλίας γὰρ εἰς τοῦτο καθικέσθαι τινὰς τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν, ὡς πεπλανημένους, ξύλοις τε καὶ d λίθοις λελατρευκότας, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἠγνοηκότας Θεόν. ἀκήκοα τοίνυν, φησὶ, τοὺς Μωαβιτῶν ὀνειδισμοὺς καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμών. διοίσει γὰρ οἶμαι κατ' οὐδένα τρόπον τοῦ καταπαίοντος ἢ ῥάβδῳ τυχὸν ἢ λίθῳ τοὺς πεπονθότας ὁ πλήττων ὀνειδισμοῖς, καὶ ἀχάλινον ἐπ' αὐτοῖς ἀνευρύνων στόμα, ἀνερευγόμενός τε καὶ λέγων τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς καταπικραίνεσθαί τινας εἰς δυσθυμίας καὶ λύπας, καὶ φορτικωτέραν ἔχει τῆς συμφορᾶς τὴν ἔφοδον. ἐπειδὴ δὲ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς θείας τε καὶ ἀποῤῥήτου δόξης ἀθυροστο- e μοῦντες ἠλέγχοντο, ταύτητοι, φησὶ, τὴν Σοδομιτῶν ἀνατλάντες δίκην βαδιοῦνται πρὸς ὄλεθρον, καὶ μικρά που τάχα τὰ Γομόῤῥας ἀποφαίνοντες πάθη ταῖς ἑαυτῶν συμφοραῖς, ὀψέ τε καὶ μόλις δι' αὐτῶν εἴσονται τῶν συμβεβηκότων τὴν τοῦ κολάζοντος δύναμιν. Δαμασκὸς γεμὴν ἡ Φοινίκων μητρόπολις ἡ λαμπρὰ καὶ περίοπτος, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια, σωρὸς ἔσται καλάμης, οὐκ ἐχούσης ἄσταχυν, ἧς οὐδεὶς μὲν ὁ λόγος, 599 A. a εἰς κατάπρησιν δὲ τὸ πέρας, ἤγουν εἰς διασκεδασμόν. τοὺς γὰρ τῶν ἀχύρων σωροὺς αἱ τῶν πνευμάτων ὁρμαὶ διαῤῥίπτουσι πανταχῇ· κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἁλισκομέναις αἱ τῶν ἑλόντων δυνάμεις

4. Haec ὡς ἔφην assumpta ex B. 5. Haec ἔργον ἦν assumpta ex B. 14. Haec τοῦ καταπαίοντος assumpta ex B.D. 16. ἀνερευγόμενός D. Edd. ἀνερευνώμενος B. 17. δυσθυμίαν D. 18. ἔχει habet D. ἔχειν e suo Migne. 20. τοι assumptum ex B. τὰ pro τὴν Edd. 27. εἰς alt. assumptum ex B.

διασκιδνᾶσι πανταχοῦ, τοῖς ῥαγδαιοτάτοις ἐν ἴσῳ πνεύμασι κατεμπιπτόντες. ὅτι δὲ οὐχ ἑτέρου του μᾶλλον, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος καὶ ὀνειδισθέντος λαοῦ τὰ ποιάδε τῶν κακῶν κατόρθωσις ἔσται κατὰ καιροὺς, ὑπεμφαίνει λέγων Οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτοὺς καὶ οἱ κατάλοιποι b ἔθνους μου κατακληρονομήσουσιν αὐτούς. καταλοίπους γὰρ ἔθνους, ὡς ἤδη προεῖπον, τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνασεσωσμένους ἀποκαλεῖ, οἳ κεκρατήκασι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰς τῶν ἀλλοφύλων ἑλόντες πόλεις, εἰς ἐρημίαν αὐτὰς κατέστησαν παντελῆ.

Ὅταν τοίνυν οἰκονομικῶς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διαγυμνάζῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ θλίψεις ἐπάγων, ἢ διωγμοὺς πράττεσθαι συγχωρῶν, ἐπιφυομένων αὐτῇ τῶν ἐχθρῶν, ἢ Ἑλλήνων τυχὸν, ἢ ἀνοσίων αἱρετικῶν, καταμειδιάτω μηδεὶς, περι- c μενέτω δὲ μᾶλλον τοῦ παντὸς ἀγῶνος τὸ πέρας. οἱ γὰρ πλατὺ γελῶντες ἔσθ' ὅτε, καὶ μονονουχὶ κατονειδίζοντες τὸν Χριστὸν, ὡς τῶν ἰδίων οὐ προασπίζοντα, ἤγουν, ὡς οἴονται, καὶ ἀσθενοῦντα πρὸς τοῦτο, τὰ Σοδομιτῶν ὑπομενοῦσι πάθη, καὶ πυρὸς ἔσονται τροφὴ, καὶ πρός γε δὴ τούτοις, οὓς ἡττῆσθαι νενομίκασι, κρατοῦντας εὑρήσουσιν.

Αὕτη αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδισαν καὶ ἐμε- 10
γαλύνθησαν ἐπὶ τὸν Κύριον τὸν παντοκράτορα. ἐπιφανὴς 11
ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς d
τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς.

Αὕτη, φησὶν, αὐτοῖς ἡ μερὶς καὶ οὗτος ὁ κλῆρος. πεπαρῴνηκασι γὰρ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς ἀποῤῥήτου δόξης, ἀθυροστομοῦντες οἱ δείλαιοι καὶ παλιμφήμους ἱέντες φωνὰς,

2. κατεμπιπτόντων Edd. δὴ pro δὲ iid. τοῦτο pro του iid. 4. ἀποφαίνει iid. 5. τοῦ om. B. 7. σεσωσμένους Edd. 13. ἢ assumptum ex B. 15. μᾶλλον] πάλιν Edd. 18. οἴονται] οὐκ οἴοντε iid. 23—202. 4. Ab αὐτοὺς ad αὐτοὺς transilit B. 26. καὶ et τῆς assumpta ex D. ἀθυροστομοῦντες et καὶ π. ἱέντες φωνὰς om. D.

καὶ τοῦ πάντων ἐπέκεινα μονονουχὶ κατεξανέστησαν, δεινῷ τε καὶ ἀχαλίνῳ πρὸς τοῦτο χρώμενοι θράσει. ἐπειδὴ δὲ e τὴν ἐπὶ τῷ πάντα δύνασθαι δόξαν τοῖς ἰδίοις ἀνῆπτον θεοῖς, ἐπιφανὴς ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, τουτέστι, τὴν ἰδίαν αὐτοῖς ἐμφανιεῖ δύναμιν, διά γε τοῦ πάντας αὐτῶν ὀλοθρεῦσαι τοὺς θεούς. ἀνῄρηνται γὰρ καὶ πεπτώκασι τὰ παρ' αὐτοῖς τεμένη διὰ χειρὸς Ἰσραὴλ, καὶ πυρὸς ἔργον γεγόνασι τὰ χειρόκμητα πανταχῆ τε καὶ ἐν παντὶ ἔθνει τῶν ἑαλωκότων. ποῖ δὴ οὖν τῶν θεῶν ἡ δύναμις; ἢ πῶς ἂν ἑτέρους σώσειαν, οἵγε δὴ σφισιν αὐτοῖς ἐπαμύνειν οὐχ οἷοί τε; μᾶλλον δὲ τί γὰρ

600 A. B ὅλως κωφὴ καὶ ἀναίσθητος ὕλη; "Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν
Ps. cxiii. 12. "ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων," καὶ εἰ μὴ
Hab. ii. 18. φορτικὸν εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ εἰρήσεται "Τί ὠφελεῖ "γλυπτὸν ὅτι ἔγλυψαν αὐτὸ, ἔπλασαν αὐτὸ χώνευμα φαν"τασίαν ψευδῆ," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν; καὶ ἦ
Ps. cxiii. 16. φησὶν ὁ θεσπέσιος Δαυείδ "Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο πάντες "οἱ ποιοῦντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς."

Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν.

b Ἐπιφανῆ γενέσθαι φαμὲν ἐπ' αὐτοὺς τὸν Κύριον, ὡς ὠλοθρευκότα πάντας αὐτῶν τοὺς θεοὺς, πάλαι μὲν διὰ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων πόλεσι συγκαταπιμπράντων εὐσθενῶς τά τε ἐν τοῖς τεμένεσιν ἕδη καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς βωμούς. κατὰ δέ γε τὸν καιρὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς τουτὶ γεγονὸς ἀληθέστερον κατίδοι τις ἂν, ὅτε καὶ Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, γέγονε καθ' ἡμᾶς καὶ ἐπιφανής· καὶ γοῦν
1 S. Joan. i. 1. οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὸν ὄντα ἀπ' ἀρχῆς, ὃν ἀκηκόασι, τοῦ-

1. κατεξανέστησαν D. κατεξανιστάμενοι Edd. 2. τε om. D. πρὸς τοῦτο χρώμενοι] Sic edidi ex D. [χρώμενον (sic) D.] χρώμενοι πρὸς τούτῳ Edd. ἐπεὶ δὲ Edd. 3. τῷ D. τὰ Edd. 4. αὐτοὺς D. αὐτοῖς Edd. 7. χειρὸς pro πυρὸς (sic) Edd. 9. σώσειαν B.D. ἐκσώσειαν Edd. 10. σφισιν αὐτοῖς—τὰ εἴδωλα] ἑαυτοῖς βοηθεῖν μὴ δυνάμενοι· τὰ γὰρ εἴδωλα D. 11. κωφὸς Edd. 14. ἔπλασαν habet B. 16. πάντες om. B. 18. αὐτοῦ habet B. (ut infra.) αὐτῶν F. (Alex. 42.) 23. τε assumptum ex B.

τον αὐτὸν ψηλαφῆσαί τε χερσὶ καὶ ἰδεῖν ἔφασκον ὀφθαλμοῖς. ἐμφανὴς γὰρ γέγονεν ὁ τοῦ ὁρᾶσθαι κρείττων ὡς c *Θεὸς, ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ* "*Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει,* Ps. xlix. 3. "*ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται.*" *ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἐμφανὴς* "*καὶ ἐπὶ γῆς ὤφθη,*" *κατὰ τὸ γεγραμμένον,* "*καὶ* Bar. iii. 38. "*τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη,*" *τότε καὶ ἀπολώλασιν αἱ βδελυραί τε καὶ βέβηλοι τῶν εἰδώλων ἀγέλαι· ἀνῄρηται δὲ εἰσάπαν καὶ τὸ τοῦ διαβόλου κράτος, ἕκαστος δὲ λοιπὸν τῶν διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐνηνεγμένων προσάγει δι' αὐτοῦ τε καὶ σὺν αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ* d *Πατρὶ τὴν προσκύνησιν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔτι μέν ἐστι κατὰ μόνην τὴν Ἰουδαίαν γνωστὸς ὁ Θεὸς, ἀλλὰ καὶ* Ps. lxxv. 2. *αἱ τῶν ἐθνῶν χῶραί τε καὶ πόλεις, κἂν εἰ τῆς Ἰουδαίας ἀπονοσφίζοιντο μεσολαβούσης θαλάσσης, οὐδὲν ἧττον προσίασι τῷ Χριστῷ, προσάγουσι τὰς λιτὰς, ἀνάπτουσι τὰς δοξολογίας, ἀκαταλήκτοις εὐφημίαις καταγεραίρουσι. πάλαι μὲν γὰρ ἦν* "*ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ*" *νυνὶ δὲ* Ib. *λοιπὸν τοῖς ἁπανταχῇ γέγονε γνωριμώτατον, γῆ δὲ καὶ* e *θάλαττα μεστὴ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τό* "*Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος Ἦ μὴν ἐμπλησθήσεται τῆς δόξης* Num. xiv. 21. "*Κυρίου πᾶσα ἡ γῆ.*" *προσκυνήσει δὴ οὖν ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ φησι. προανατυπῶν μὲν γὰρ ὁ νόμος τῆς Ἐκκλησίας τὸ κάλλος, τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀνώρθου σκηνήν· ἧς εἰς τύπον καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ διαβόητος ἐκεῖνος ἐγήγερτο ναός. προστέταχε δὲ τοῖς ἀρχαιοτέροις ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, ἤγουν δι' ἐκείνου Θεὸς,* a 601 A. *ἐκ πάσης τῆς Ἰουδαίων χώρας τοὺς προσκυνεῖν ἐθέλοντας ἀναφοιτᾶν εἰς Ἱεροσόλυμα, θύειν τε οὕτω καὶ προσκυνεῖν τῷ Θεῷ, καὶ θάνατος ἦν ἡ δίκη τοῖς ἔξω θύουσι τοῦ ναοῦ. ἐπειδὴ δὲ παρελήλακε τῆς σκιᾶς ὁ καιρὸς, πέπαυται τὰ ἐν*

3. *που* om. B. *ὁ* prius assumptum ex B. 10. *τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ* om. B. Haec verba habet D. 12. *Ἰουδαίων* Aub. 18. *ἁπανταχοῦ* Edd. *γνωριμώτατος* iid. 24. *ἀνώρθου* D. Migne. *ἀνώρθουν* Edd. 25. *ἐγήγερται* iid. 27. *Ἰουδαίας* iid.

τύποις, ἐγνώκαμέν τε λοιπὸν ὡς οὐκ ἐν τόπῳ τὸ θεῖον, οὔτε μὴν "Ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ," πληροῖ δὲ μᾶλλον οὐρανούς τε καὶ γῆν καὶ τὰ κατωτέρω· ταύτῃτοι πανταχῇ τε αὐτὸν καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι πιστεύοντες b ᾗπερ ἂν ἕκαστος ὢν τυγχάνῃ, ἐκεῖ ποιεῖται τὴν προσκύνησιν, ὡς ἐγγὺς ἔχων τὸν λέγοντα Θεόν "Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, "λέγει Κύριος, καὶ οὐ Θεὸς πόῤῥωθεν."

Acta SS. App. vii. 48; xvii. 24.

Hier. xxiii. 23.

Ἰστέον δὲ, ὅτι *νήσους* ἔσθ' ὅτε τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν τὰς ἐκκλησίας ἀποκαλεῖ, οἷον ἐν θαλάσσῃ κειμένας ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, καὶ πικροῖς ὕδασι περιχεομένας ταῖς ἐν αὐτῷ περιστάσεσι, καὶ μονονουχὶ ῥαγδαιοτάτοις κύμασι καταπαιομένας τοῖς διωγμοῖς, πλὴν ἀδιαπτώτως ἐρηρεισμένας c καὶ ἀνεχούσας ὑψοῦ, καὶ ταῖς θλίψεσιν οὐ βαπτιζομένας. ἀκλόνητοι γὰρ διὰ Χριστὸν αἱ ἐκκλησίαι, "καὶ πύλαι ᾅδου "οὐ κατισχύσουσιν αὐτῶν." οὐκοῦν εἰ δὴ βούλοιτό τις *νήσους ἐθνῶν* ἐννοεῖν τὰς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, οὐκ ἔξω τοῦ πρέποντος βαδιεῖται σκοποῦ· ὡς περικλυζομένας μὲν τοῖς τῶν πειρασμῶν σάλοις, ἐχούσας δὲ τὸ πάγιον ἐν Χριστῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

S. Matth. xvi. 18.

1. *τύπῳ* Edd. 3. *κατώτερα* iid. 5. *ποιῆται* iid. 7. *οὐχὶ* pro *οὐ* iid. (Vat. Frid-Aug.) 10. *περιχεομένας* B. *περιεχομένας* b. Edd. 12. *πλὴν* accessit ex B.b. 16. *ἄνευ* pro *ἔξω* Edd. 17–19. *ὡς περικλυζ.—ἀμήν* accesserunt ex B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Καὶ ὑμεῖς Αἰθίοπες τραυματίαι ῥομφαίας μού ἐστε. 12

Παντὸς διαμέμνηται γένους, ἤγουν ἔθνους, πεπολεμηκότος
τῷ Ἰσραὴλ καὶ κατὰ τῆς θείας δόξης πεφλυαρηκότος. μέτ-
εισι τοίνυν ἐξ Ἰδουμαίων καὶ Ἀμμανιτῶν ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, d
ἢ τοὺς πρὸς ἠοῖ καὶ νότῳ κειμένους, καὶ τῆς Περσῶν γῆς
τὴν ἀγχιτέρμονα κατοικοῦντας χώραν· ἤγουν Αἰγυπτίους ὡς
ὁμόρους ὄντας καὶ γείτονας τοῖς ἐξ Ἰσραήλ· Αἰθιοπίας δὲ
μοῖρα καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἡ γῆ· καὶ γοῦν ποταμοὺς Αἰθιο-
πίας ὀνομάζειν ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τοὺς τῆς Αἰγυπτίων.
πίνουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸν Γηὼν, περὶ οὗ φησιν ἡ γραφὴ
"Οὗτός ἐστιν ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας." ἔσεσθε Gen. ii. 13.
τοίνυν καὶ ὑμεῖς Αἰθίοπες τῆς ἐμῆς τραυματίαι ῥομφαίας.
ἑαυτοῦ δέ φησι ῥομφαίαν τὴν τῶν Ἰουδαίων, ὡς αὐτὸς ἐπάγων e
αὐτὴν τοῖς ἀνοσίως πεπραχόσιν εἴς τε τὴν αὐτοῦ δόξαν, ὡς
ἔφην, καὶ μέντοι τὸν Ἰσραήλ.

Ἐπειδὴ δὲ οἶδεν ἡ θεόπνευστος γραφὴ καὶ νοητοὺς Αἰθίο-
πας, φέρε τι καὶ ἐπ' αὐτοῖς λέγωμεν, οὐκ ἔξω βαίνοντες τῆς

1. Sic B. 2. Sic B.D. 3. ἐστε B. ἔσεσθε F. Edd. (42.) cf. infra. 5. τὸν pro τῷ Edd. 6. Ἰουδαίων pro Ἰδουμ. iid. 7. ἠῶ καὶ νότον iid. τῆς accessit ex B. 8. ἢ ἐπ' pro ἤγουν iid. 12. γηὼν Edd. (Alex. X.) γειὼν B. 16. ἑαυτοῦ Edd. 17. τοῦ pro τὸν iid.

τῶν προκειμένων ἐννοίας. ἔφη που ψάλλων ὁ μακάριος
Ps. lxxiii. 13, 14. Δαυεὶδ, ὡς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν "Σὺ
"συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος.
602 A. a "σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν
Ps. lxxi. 9. "βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν." ἀλλὰ καὶ ἑτέρωθί που "Ἐνώ-
"πιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ
"χοῦν λείξουσιν." ὁμολογεῖ δέ που καὶ ἡ ἐν τῷ ᾄσματι
Cant. i. 5. τῶν ᾀσμάτων ἀνατυπουμένη νύμφη μέλαινά τε εἶναι καὶ
καλή. οὐκοῦν Αἰθίοπας νοητέον τοὺς οἱονεὶ σκοτεινήν τε
καὶ ἀλαμπῆ τὴν διάνοιαν ἔχοντας, τοὺς οὔπω κατηυγασ-
μένους, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἔχοντας φῶς. ἀλλ' οἱ μὲν προσ-
b πίπτοντες τῷ Χριστῷ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ νύμφη,
καταλαμπρύνονται παρ' αὐτοῦ, διακεκράγασι γὰρ εὐχόμενοι
Ps. lxxxix. 17. "Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς·"
οἱ δὲ δυσαπόνιπτον ἔχοντες τὴν ἀκαθαρσίαν, καὶ ἐν τῷ
μελαίνεσθαι μεμενηκότες, καταθοινήσονται μὲν τὰς τοῦ δρά-
κοντος κεφαλάς· τροφὴ γὰρ αὐτοῖς ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης·
ὑποκείσονται δὲ τῇ ῥομφαίᾳ. πρέπειν δὲ οἶμαι μάλιστα τοῦ
λόγου τὴν δύναμιν τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, ἃ τετραυμά-
τικεν ὁ Χριστὸς, τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος ἐκβεβληκὼς,
συνανελὼν δὲ αὐτοῖς τὸν τοῦ σκότους πατέρα, τὸν ἁπάσης
2 Cor. iv. 4. c ἁμαρτίας εὑρετὴν, τὸν κατασκοτίζοντα "τὰ νοήματα τῶν
"ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ διαυγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ Εὐαγ-
"γελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ." καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν
Es. xxvii. 1. ὃ καὶ αὐτὸς ὁ σοφὸς ἡμῖν εἴρηκεν Ἡσαΐας "Καὶ ἔσται ἐν
"τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐπάξει ὁ Θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἁγίαν,
"τὴν μεγάλην καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν
"τὸν σκολιὸν, ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα, καὶ
"ἀνελεῖ τὸν δράκοντα.

1. *μακάριος* om. B. 5. *που* om. B. Statim *ἐναντίον* Edd. 8. *τυπουμένη* Edd. 10. *τὴν οὔπω κατηυγασμένην* iid. 11. *ἔχουσαν* iid. 13. *καταλαμπρυνόμενοι* iid. *ἐχόμενοι* pro *εὐχ.* iid. ante Migne. 18. *τοῦ λόγου*] *τὸ λέγειν* Edd. 19. *πνεύμασιν, ἃ*] *δαίμοσιν, οὓς* iid. 24. *τοῦ* accessit ex B. 26. *ἁγίαν*] + *καὶ* B. cf. supra 440 a. cum lectione A. (*ἁγίαν καὶ μεγ.*) 28. *ὄφιν φεύγοντα* pro *τὸν ὄ. τὸν φ.* Edd.

Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ βοῤῥᾶν καὶ ἀπολῶ τὸν Ἀσσύριον, 13
καὶ θήσω τὴν Νινευὶ εἰς ἀφανισμὸν ἄνυδρον ὡς ἔρημον. καὶ 14
νεμήσονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς d
γῆς, καὶ χαμαιλέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν αὐτῆς
κοιτασθήσονται, καὶ θηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς
καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς.

Ἄψομαι, φησὶ, καὶ τῶν εἰς ἠῶ καὶ βοῤῥᾶν χωρῶν τε καὶ πόλεων, καὶ συνδιολῶ τοῖς ἄλλοις τοὺς Ἀσσυρίους καὶ ταῖς ἠρημωμέναις τῶν πόλεων, καὶ αὐτὴν προσθήσω τὴν διαβόητον e Νινευὶ, τὴν τῶν Χαλδαίων μητρόπολιν. ἔσται δὲ ἄνυδρος, ταῖς ἀβάτοις καὶ ἀοικήτοις ἐν ἴσῳ γαῖς. εἰκὸς δὲ δὴ πάλιν ὕδασιν ἐξομοιοῦν τὸν λόγον τὴν τῶν ἐνοικούντων πληθύν· ἔθος γὰρ τοῦτο τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. καὶ γοῦν τῶν Ἀσσυρίων τὴν ἔφοδον, ἣν πεποίηνται κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἕτερος τῶν ἁγίων προφητῶν προανακηρύττων ἔφασκεν "Ἰδοὺ Hier. xxix. 2. "δὴ ὕδατα ἔρχεται ἀπὸ βοῤῥᾶ, καὶ ἔσται εἰς χειμάῤῥουν a 603 A. "κατακλύζοντα." ὅταν τοίνυν ἄνυδρον ἔσεσθαι τὴν Νινευὶ λέγῃ, φαίην ἂν ὅτι κενὴν ἔσεσθαι τῶν ἐνοικούντων φησί· κατανεμηθήσεσθαι γεμὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια διϊσχυρίζεται, σημεῖον οἶμαί που τὸ χρῆμα τιθεὶς τῆς ὁλοτελοῦς ἐρημίας καὶ τοῦ μηδένα κατοικεῖν ἐν αὐτῇ· φύεται μὲν γὰρ οὐκ ἐν ἄστει τὰ ἐν ἀγροῖς. εἰ δὲ δήπου γένοιντο πόαι καὶ ἐν πόλει τυχὸν, ὁμολογία τις ὥσπερ ἐστὶν ἐναργὴς τὸ πραττόμενον τοῦ κένανδρον εἶναι παντελῶς. προστίθησι δὲ καὶ ἑτέρων σημείων οὐ μετρίαν πληθύν. καταλύσειν γὰρ ἐν b αὐτῇ φησὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, χαμαιλέοντάς τε καὶ ἐχίνους ἐν τοῖς φατνώμασι κοιτασθήσεσθαι· καὶ μὴν καὶ ἐν τοῖς διορύγμασι, τουτέστιν, ἢ ἐν βόθροις, ἤγουν καὶ σπηλαίοις τοὺς ἀγρίους ἀναφωνήσειν θῆρας, ἐναυλισθήσεσθαι δὲ καὶ

3. νεμήσεται F. (22. al.) 7. Ἄψομαι, φησὶ, καὶ B. ὄψομαι φησὶ καὶ D. Ὄψομαι* φησὶ τοὺς [τοὺς inseruit primus Pontanus, ad sensum, ut opinabatur, implendum] Edd. χώραν Aub. 14. τὴν pro τῆς Edd. 18. λέγει iid. 20. σημεῖα iid. που om. B. 26. αὐτῷ Edd.

κόρακας τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς. ἔστι δὲ οὐδενὶ τῶν εὖ φρονούντων ἀμφίβολον, ὡς οὔτ' ἂν ἐν οἴκοις καταλύσειαν ἐχῖνοι, οὔτε μὴν ἐν μέσῃ πόλει καταυλισθήσονται θῆρες, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐμφιλοχωρήσειαν τοῖς πυλῶσιν οἱ νυκτικόρακες, εἰ μὴ πλείστη c τις ὅση καὶ ἁνδάνουσα λίαν τοῖς ὧδε φύσεως ἔχουσιν ὑπάρχοι σχολή. φιλοῦσι γάρ πως οἱ θῆρες, καὶ μέντοι τὰ ἕτερα περὶ ὧν ὁ λόγος, οὐκ ἀνθρώποις συναυλίζεσθαι· πόθεν; ἀλλ' ἧπερ ἂν εἴη πολλή τις ἐρημία, σχολαία τε παντελῶς ἡ δίαιτα, καὶ τῆς ἐρημίας τὸ πλάτος μονονουχὶ πρυτανεύῃ τὴν ἀσφάλειαν, ἔξω τε παντὸς ἀποκομίζει δέους.

Εἰ δὲ χρή τι τούτοις ἐπειπεῖν ἀναγκαῖον, ἀσφαλιζώμεθα d τὰς ἑαυτῶν καρδίας, καὶ τὸ προσκρούειν Θεῷ κατά τι γοῦν ὅλως παντὶ παραιτώμεθα σθένει, ἵνα μὴ γενώμεθα πονηρῶν τε καὶ ἀνημέρων ἐνδιαίτημα θηρίων, φημὶ δὴ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἐξῃρημένης ἡμῶν ἁπάσης ἀρετῆς. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ εὖ μάλα καὶ σοφῶς εἰρημένον "Πόνῳ καὶ μάστιγι παιδευθήσῃ "Ἱερουσαλὴμ, μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ σοῦ, μὴ ποιήσω "σε ἄβατον γῆν, ἥτις οὐκ ἀποικηθήσεται." Θεοῦ γὰρ ἡμῶν ἐξέλοντος τὴν ἀρετὴν, εἰσελάσει πάντως εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὰ βδελυρά τε καὶ ἀνόσια πάθη, καὶ οἷά τινες e θῆρες ἐνδιαιτήσονται, συνεισφρήσει δὲ καὶ αὐτὴ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων ἡ ἀγρία πληθύς.

Hier. vi. 7, 8.

15 Διότι κέδρος τὸ ἀνάστημα αὐτῆς. αὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια, ἡ κατοικοῦσα ἐπ' ἐλπίδι, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς Ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἔσται μετ' ἐμὲ ἔτι. πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν,

1. οὐδ' ἐπὶ pro οὐδενὶ Edd. 4. τοῖς B.D. αὐτοῖς Edd. 5. ὑπάρχῃ iid. 7. πόθεν B.D. ποτε Edd. 8. ἔρημος iid. 9. καὶ—δέους om. D. πρυτανεύει iid. 10. ἔξω τε παντὸς ἀποκ. δέους om. B. 13. παραιτούμεθα Edd. 16. τὴν [τὸν B.?] Ἱερουσαλὴμ B.D. τὸν Ἰσραὴλ Edd. 17. σοφῶς retinui ex Edd. σαφῶς B. εὖ μ. καὶ σ. om. D. 19. ἥτις—ἀρέτην accesserunt ex D. Statim εἰσελάσει D. εἰ εἰσελάσει Edd. εἰσελεύσονται γὰρ B. 21. καὶ καρδ. et βδ. τε καὶ om. D. 25. τῇ assumptum ex B. (26. al.) 26. ἔσται B. (153, 311.) cf. infra. ἔστι Edd.

νομὴ θηρίων· πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτῆς συριεῖ καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Ὡς ἀεὶ μέγα φρονεῖν ᾑρημένη, καὶ ὑπέρφρων καὶ ἀλαζὼν a 604 A.
ἡ Νινευὶ διαβέβληται. καὶ ἦν τοῦτο κατὰ ἀλήθειαν, ὀφρὺν
ἀνασπῶσα τὴν ὑπερτάτην κατὰ παντὸς ἔθνους καὶ πάσης
ἀρχῆς, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦσα λόγου τὴν ἑτέρων
ἰσχύν. μεμαρτύρηκε δὲ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Ἀμβακοὺμ
περὶ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων λέγων, ὅτι "Καὶ αὐτὸς ἐν Abac. i. 10.
"βασιλεῦσιν ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ, καὶ
"αὐτὸς εἰς πᾶν ὀχύρωμα ἐμπαίξεται." ὅτι τοίνυν ὑπερόφρυς b
ἄγαν, ὑψοῦ τε ἠρμένη, καὶ ἀναφοιτῶσα λίαν εἰς τὸ ἐξήνιον
ἡ τῶν Χαλδαίων μητρόπολις, διατρανοῖ πάλιν, ἀναστήματι
κέδρου παρεικάζων αὐτὴν, καὶ φαυλίστριαν ὀνομάζων. τοῦτο
δ' ἂν μάθοις ὀρθῶς τε καὶ ἀτρεκῶς εἰρημένον ἐκ τῶν τοῦ
Ῥαψάκου λόγων· ὃς, ἐπείπερ ἧκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἶτα
τοῖς ἐν τῷ τείχει προσέβαλε, τῆς ἀνωτάτω κατεφλυάρει
δόξης. ἔφασκε γὰρ "Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς Μὴ ἀπατάτω Es. xxxvi.
"ὑμᾶς Ἐζεκίας λόγοις, οἳ οὐ δυνήσονται ῥύσασθαι ὑμᾶς, 14.
"καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν Ἐζεκίας ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ Θεός." c
καὶ μετ' ὀλίγα "Μὴ ἐῤῥύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος Ib. 18.
"τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἀσσυρίων;" αὕτη
τοίνυν ἡ φαυλίστρια πόλις, ἡ κατοιομένη τε καὶ λέγουσα Ἐγώ
εἰμι καὶ οὐκ ἔσται μετ' ἐμὲ ἔτι. ἐπειδὴ τοίνυν τὴν οὕτως
αἰσχρὰν καὶ ἐπάρατον ἀλαζονείαν ἐν καυχήματος τάξει λαμ-
προῦ ποιεῖσθαι φιλεῖ, ταύτῃτοι λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἀθλιότητος
κατοιχήσεται, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῇ χρῆναι λέγειν Πῶς ἐγενήθης
εἰς ἀφανισμὸν, νομὴ θηρίων· τὸ δὲ πῶς εἴη ἂν οὐκ ἐρωτῶντος d
καὶ ἀναμαθεῖν ἐθέλοντος, τεθαυμακότος δὲ μᾶλλον τὴν ἐλ-

1. *παραπορευόμενος* F. (Alex.) Statim *αὐτὴν* pro *δι' αὐτῆς* F. (Co.) 3. *ᾑρημένη* B. *εἰθισμένη* D. Edd. 5. *ὑπερτ. αἴρουσα* pro *ἀνασπῶσα τὴν ὑπερτ.* D. *καὶ*] + *κατὰ* Edd. *καὶ πάσης—ἰσχύν* om. D. 6. *ἑτέρων ἰσχύν* edidi ex B. *Ῥωμαίων ἀρχήν* Edd. clausulam totam omittit D. 8. *ὅτι* om. B. 14. *ἀληθῶς* Edd. 16. *τείχει*] + *τῆς Ἱερουσαλὴμ* Edd. *προσλαλῶν* pro *προσέβαλε* iid. 21. *βασιλέων* iid. 23. *τοίνυν* accessit ex B. 25. *ὀφείλει* pro *φιλεῖ* Edd.

πίδος ἐπέκεινα μεταβολήν. τὰ γάρ τοι μεγάλα καὶ ἀδόκητα τῶν κακῶν οὐκ ἔξω θαύματος, φιλεῖ δέ πως καταπλήττειν τοὺς θεωμένους, ἤτοι τοὺς μεμαθηκότας. οὕτω καὶ συριεῖ πᾶς ἐπ' αὐτῇ καὶ κινήσει τὰς χεῖρας, συμπλήττων ἀλλήλαις, καθάπερ ἐγῷμαι, καὶ ἀνακροτῶν ἀπὸ τοῦ θαυμάσαι, καὶ ἠχὴν ἐκ στόματος ἱεὶς, τὴν ἐν συριγμῷ καὶ ἀσημοτέραν. γράφει e δὲ ὥσπερ ἡμῖν καὶ διὰ τούτων εὖ μάλα τὸν ἐπ' ἀδοκήτοις συμφοραῖς οἱονεὶ καταπεπληγμένον.

Prov. iii. 34; S. Jac. iv. 6. Sir. i. 30. Prov. xvii. 16.

"Ὑπερηφάνοις οὖν ἄρα Θεὸς ἀντιτάσσεται·" καὶ σοφὸν εἶναί φημι καὶ ἀξιόληπτον τὸ παράγγελμα "Μὴ ἐξύψου "σεαυτὸν, ἵνα μὴ πέσῃς," καὶ πάλιν "Ὃς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν "ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν." ὅνπερ γὰρ τρόπον τὰ εἰς ὕψος πολὺ καὶ πέρα μέτρου διανιστάμενα τῶν οἰκοδομημάτων ἑτοιμότερά πως εἰς κλόνον εἰσὶ, πλείστην τε ὅσην τὴν ὑποψίαν τοῦ σφισιν αὐτοῖς περιθραυσθήσεσθαι νοσεῖ· 605 A. a οὕτω καὶ ἀνθρώπου ψυχὴ τῇ τῶν λογισμῶν ματαιότητι πρὸς ὑπεροψίαν ἐξογκουμένη, σαθρά τε καὶ εὐανάτρεπτος καὶ ῥᾳδία πεσεῖν. εἰ δὲ δὴ πράττοιτο τὸ χρῆμα κατὰ Θεοῦ, τὸ τηνικάδε λοιπὸν τὸ ἀντερεῖδον οὐδέν.

Κεφ. γ'. Ὦ ἡ ἐπιφανὴς καὶ ἀπολελυτρωμένη ἡ πόλις ἡ περιστερά.

Μέτεισιν εὐθὺς εἰς ἀνάμνησιν τῆς Ἰουδαίων, φημὶ δὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐπείπερ εἷλον Ἀσσύριοι, τετίκασι δίκας. τετιμώρηνται δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν κατακερτομοῦντα. ἐπιστυγνάζει δὲ ὥσπερ αὐτῇ παθούσῃ τὰ παρ' ἐλπίδα, καὶ τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς οὐχ ἑτέρῳ τινὶ μᾶλλον ἀναγράφει τὰς αἰτίας, αὐτὴν δὲ μᾶλλον γεγενῆσθαί φησιν ἑαυτῇ προμνήστριαν. σχετλιάζει οὖν καί φησιν Ὦ ἡ ἐπιφανὴς καὶ λελυτρωμενη ἡ πολις ἡ περιστερα.

6. ἱεὶς correxi post Migne. ἰεὶς D. Edd. 14. πως om. B. κλίνον pro κλόνον (sic) Edd. 15. περιθραυσθήσεται (sic) iid. ante Migne. 18. Θεὸν Edd. 20. [λελυτρωμένη ℵ ex corr. 22. al. cf. infra.] 21–28. Μέτεισιν—ἡ περιστερά assumpta ex D. 22. δίκας] Nescio utrum δίκας an δίκης habent D.

ἵνα τί γὰρ ὅλη, φησὶν, ἀτιμοτάτη γέγονας, οἰκτρά τε καὶ αἰχμάλωτος, ἡ οὕτω λαμπρὰ καὶ διαφανὴς, ἡ παντὸς ἔθνους b κρατήσασα, καὶ νικῶσα μὲν ἀμογητὶ τοὺς ἀνθισταμένους, σκληρά τε ἀεὶ καὶ δυσάντητος τοῖς ἀντεξάγειν ἐθέλουσι, καὶ τὸν πολέμου νόμον ἐξωπλισμένοις· ἡ πολλοῖς σημείοις καὶ τέρασι τῆς Αἰγυπτίων θητείας λελυτρωμένη καὶ τῆς ἀφορήτου πλεονεξίας ἐκλύσασα τὸν αὐχένα· δι' ἣν ποταμοὶ μὲν εἰς αἷμα μετακεχωρήκασι, χάλαζα δὲ καὶ σκότος τὴν τῶν Αἰγυπτίων κατεσίνοντο γῆν, ᾗ καὶ θάλασσα συνωπλίζετο, c καταπνίγουσα τοὺς διώκοντας, μυρία τε ὅσα πρὸς τούτοις γέγονεν ἀξιάκουστα; ὢ ἡ πόλις ἡ περιστερὰ, τουτέστιν ἡ περικαλλεστάτη. δέχεται γὰρ ἀεί πως ἡ θεόπνευστος γραφὴ τὸ στρουθίον εἰς εὐειδίαν· καθάπερ ἀμέλει καὶ τὴν ἐν τῷ ᾄσματι πλαττομένην νύμφην τῷ τῆς περιστερᾶς ὀνόματι κατασεμνύνειν ἤθελεν ὁ νυμφίος "Ἀνάστα, λέγων, ἐλθὲ ἡ Cant. ii. 10. "πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου." περικαλλεστάτη δὲ λίαν ἡ Ἱερουσαλὴμ, διάτοι τὸ τῷ θείῳ λελαμπρύνθαι νόμῳ, καὶ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχήμασιν ὁρᾶσθαι διαπρεπὴς, d ἐπασκεῖν δὲ καὶ δικαιοσύνην, καὶ Θεῷ τῷ κατὰ φύσιν προσκυνεῖν, καὶ αὐτῷ τελεῖν τὰς λατρείας. κάλλος δὲ τοῦτο πνευματικόν. δύναιο δ' ἂν καὶ ἑτέρως περιστερὰν εἰρῆσθαι νοεῖν τὴν Ἱερουσαλήμ. ἔθος γὰρ ἀεὶ τῷ πτηνῷ, κἂν εἴ τις αὐτὸ τῆς φιλτάτης αὐτῷ καλιᾶς ἀποκομίσειεν ἀπωτάτω, εἶτα δοίη τῇ πτήσει καιρὸν, ἀναθεῖν οἴκαδε πάλιν καὶ ἀνακομίζεσθαι πρὸς τὰ οἰκεῖα. ὃ δὴ γεγονὸς καὶ ἐπ' αὐτῆς εὑρη-

1. ὅλη D. Edd. ὅλως B. γέγονας D. γέγονεν Edd. τε assumptum ex B. καὶ αἰχμ. et λαμπρὰ καὶ om. D. 3. κρατήσασα B.D. κατακρατ. Edd. Statim καὶ νικῶσα—ἐξωπλισμ. (5) om. D. ἀνθισταμένους B. ἀνθεστηκότας Edd. 5. ὁ pro ἡ D. σημείοις om. D. 6. λελυτρ. B.D. ἐκλελυτρ. Edd. 8. μετεχώρησαν D. 10. καταπνίγουσα D. καταπλήττουσα Edd. 11. ἀξιάκουστα B.D. ἀξιάγαστα Edd. 15. κατασεμνύνειν ἤθελεν] κατεκάλλυνεν D. 16. μου ult. om. D. 17. τὸ assumptum ex B.D. τῷ om. D. Statim τε add. Edd. invitis B.D. λελαμπρύνθαι B. λελαμπρύσθαι D. Edd. 18. διαπρεπὴς B. διαπρεπῆ Edd. ὁρ. διαπρ. om. D. 20. καὶ αὐτῷ τελεῖν τὰς λατρείας om. D. 22. ἀεὶ assumptum ex B. Statim αὐτῇ pro τῷ πτηνῷ D. 23. αὐτὴν pro αὐτὸ D. αὐτῷ om. D. ἀποκομίσειεν B. ἀποκομίσῃ D. Edd. Statim ἀπωτάτω om. D. 24—212. 5. A πάλιν ad παλιν transilit D. 25. πρὸς B. εἰς Edd.

σομεν τῆς Ἱερουσαλήμ. ἔχουσα γὰρ ἐκ προγόνων τὸ e εὐσεβὲς, καταπεφοίτηκε μὲν εἰς Αἴγυπτον· ἐκβαίνουσα δὲ ὥσπερ τὴν ἐκ πατέρων λατρείαν, ἐκεῖ προσκεκύνηκεν εἰδώλοις· ἀλλὰ κέκληται διὰ Μωυσέως, καὶ ἀπέπτη τρόπον τινὰ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πλάνης, παλινδρομήσασα πρὸς Θεόν. ἀλλὰ γὰρ τίς ἡ αἰτία, φησὶ, τοῦ καὶ ὅλως ἁλῶναι τυχὸν, καὶ ὑφ' ἑτέροις γενέσθαι πάλιν τὴν λελυτρωμένην;

2 Οὐκ εἰσήκουσε φωνῆς.

606 A. a Ἤκουσε γὰρ ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ τοῦ Θεοῦ λέγοντος "Ἄκουε "Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστιν. οὐ ποιήσεις "σεαυτῷ εἴδωλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ "ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν "ὑποκάτω τῆς γῆς." παρατρέχουσα δὲ τὸ διηγγελμένον, κατώλισθεν ἀμαθῶς εἰς πολύθεον πλάνησιν. οὐκοῦν οὐκ εἰσήκουσε φωνῆς, ἢ τῆς ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ πρὸς αὐτὴν γεγενη- b μένης· ἤγουν τὴν φωνὴν ἀντὶ τῆς νουθεσίας παραδεξόμεθα.

Deut. vi. 4, v. 8. Exod. xx. 4.

Οὐκ ἐδέξατο παιδείαν.

Περιυβρίζουσα γὰρ τὸν παιδαγωγοῦντα νόμον καὶ ἀποκομίζοντα πρὸς δικαιοσύνην, ἐτράπετο πρὸς "διδασκαλίας, "ἐντάλματα ἀνθρώπων," καὶ ταῖς ἰδίαις ἀκολουθοῦσα γνώμαις, ἔξω γέγονε τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ ἀπομεμένηκεν ἀμαθὴς καὶ τῶν θείων ἄμοιρος παιδευμάτων.

Esai. xxix. 13; S. Matth. xv. 9.

Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ οὐκ ἐπεποίθησε.

Πολέμου γὰρ καταθλίβοντος, καὶ ἀγῶνος ἐγκειμένου, καὶ

5. ἐν Αἰγύπτῳ B. Αἰγύπτου Edd. παλινδρομοῦσα D. 6. ὑφ' ἑτέροις D.b. ὑφ' ἑτέρους Edd. 13. διηγγελμένον D.b. διάγγελμα Edd. 16. τῆς accessit ex B.b. 19. ἐτρέπετο b. invito D. διδασκαλίας] + καὶ Edd. invitis B.b. 22. ἄμοιρος B. ἀμοιροῦσα Edd. 23. ἐπεποίθησε B.D.F. (Alex.) ἐπεποίθει Edd. (Vat.) 24. καταθλίβοντος assumptum ex b. θλίβοντος B. καταλαβόντος D. καὶ ἀγ. ἐγκ. om. D.

κινδύνων ἐπηρτημένων, δέον αὐτὴν τὴν τῶν προγόνων εὐσέβειαν ἀπομιμεῖσθαι φιλεῖν, καὶ ἐπὶ μόνῳ πεποιθέναι τῷ c
διασώζοντι Θεῷ, "Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο," κατὰ τὸ γεγραμμένον, "καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν," καὶ κατεμισθοῦτο Σύρους ἤγουν Ἄραβας, μονονουχὶ τὴν θείαν ἀτιμάζουσα δύναμιν. Hos. vii. 11.

Καὶ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγγικεν.

Ἐγγίζομεν δὲ τῷ Θεῷ διὰ πάσης ἐπιεικείας, καὶ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα κατορθοῦν ᾑρημένοι. ἐγγίζομεν δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, αὐτὸν εἶναι μόνον φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ d
βασιλέα τῶν ὅλων καὶ δημιουργὸν πιστεύοντες, καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸ σύμπαν ἕτερον οὐδένα παραδεχόμενοι.

Οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι. 3

Ἀπαριθμεῖται τὰ ἐγκλήματα, καὶ παράγει τὰς αἰτίας, ἐφ' αἷς εἰκότως κεκίνηται καὶ κέκλιται πρὸς ὀργὰς, ἵνα δὴ φαίνοιτο λοιπὸν κολάζων ἐν δίκῃ τοὺς ἠσεβηκότας καὶ καθιγμένους εἰς τοῦτο φαυλότητος, ὡς ἀφόρητον ἤδη πως τὸ e
χρῆμα καὶ αὐτῷ γενέσθαι Θεῷ. ἦσαν οὖν, φησὶν, οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ὡς λέοντες. τί δὲ δὴ δρῶσιν ἐκεῖνοι; λιμοῦ καταθήγοντος, καὶ εἰς ἔφεσιν αὐτοὺς καλοῦντος τροφῆς, ὄρη τε καὶ νάπας περιθέουσιν εὐσθενῶς, δεινόν τι καὶ ἀπηχὲς καταβρυχώμενοι· κἂν εἴ τι που θεάσαιντο τῶν ἐπιτηδείων εἰς βρῶσιν, οἷον βροντὴν κατηχήσαντες, εἰς δέος ἄγουσι τοσοῦτον, ὡς ἀποπεπῆχθαι δοκεῖν, καὶ οἷόν τι σικάλοις ἐνεσφιγμένον, περιμένειν τὸν δαιτυμόνα. τοῦτο δέ τινες ἕδρων καὶ τῶν a 607 A.
ἡγουμένων ἐν Ἰσραὴλ, τὸν ἐκ νόμου θάνατον τοῖς παραβαίνουσιν ὡρισμένον, ἐπιφέρειν ἔσθ' ὅτε καὶ τοῖς πλημ-

1. ἀπηρτημένων Edd. invitis B.D. αὐτῇ b. invito D. 2. μιμεῖσθαι B. 4. κατεμισθοῦτο D. Edd. κατεμισθοῦντο b. 5. ἄραβας b. Edd. ἄρραβας B. 8. δὲ om. B. habet b. Statim τῷ Θεῷ B. Θεῷ b. τὸν Θεὸν Edd. 22. τι που b. που τι Edd. 23. βροντὴν b. βροντῇ Edd. 24. σικάλοις] Sic ut vid. Codd. 25. καὶ assumptum ex D.

μελοῦσιν οὐδὲν ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ δρᾶν ἕλοιντο τὰ αὐτοῖς θυμήρη τε καὶ φίλα, καὶ παραχωροῦντες ἐγκαλοῦσιν ἑτέροις, ἤγουν αὐτοῖς τοῖς δικάζουσι κτήσεων ἰδίων ἐξιστάμενοι. καταγράφει γὰρ αὐτῶν τὰ τοιάδε τῶν κακῶν καὶ δι' (Mic. ii. 1, 2.) ἑτέρου προφήτου, λέγων· Μιχαίας δὲ οὗτος· "Ἐγένοντο "λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις b "αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτὰ, διότι οὐκ "ἦραν πρὸς τὸν Θεὸν χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς, "καὶ διήρπαζον ὀρφανοὺς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ "διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κλη-"ρονομίαν αὐτοῦ."

Καταβρυχῶνται δὲ ὥσπερ τῶν ἐν ἁπλῇ πίστει βιοῦν ᾑρημένων καὶ οἱ τῶν αἱρέσεων εὑρεταὶ, καὶ θεοστυγὲς ἀνοίγοντες στόμα, τοὺς οὐδὲν εἰδότας μονονουχὶ κατεσθίουσιν ἀμαθεστέρους ἀποτελοῦντες, καὶ ψυχρὰς αὐτοῖς καὶ διεστραμμένας ἐνιέντες ἐννοίας, καταμυθολογοῦντες δὲ οὕτως, c καὶ τό γε σφίσιν αὐτοῖς εὖ ἔχειν ὑπειλημμένον φρονεῖν ἀναπείθοντες, ὡς ἤδη δοκεῖν τοὺς τοῖς παρ' αὐτῶν ἐναλόντας βρόχοις, τάχα που καὶ ἐκτεθνάναι, καὶ λίθοις ὀλίγα τοῖς ἀναισθήτοις παραχωρεῖν, οἷς ἂν τις ἐπιφωνήσειε, καὶ μάλα (Eph. v. 14.) εἰκότως "Ἔγειραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, "καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός." πλὴν, ὥς φησιν ὁ μακά-(Ps. lvii. 7.) ριος Δαυείδ "Ὁ Θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ "στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ "Κύριος."

d Οἱ κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας, οὐχ ὑπελίποντο εἰς τὸ πρωΐ.

Φασὶ τοὺς ἐν Ἀραβίᾳ λύκους παντὸς ἐπέκεινα θηρὸς ἰέναι πρὸς ἀγριότητα, κατηῤῥωστηκέναι τε λίαν τὸ ἀκόρεστον εἰς

3. αὐτοὺς τοὺς δικάζοντας Edd. 4. καὶ δι'—οὗτος] καὶ διὰ τοῦ μιχαίου λέγων D. 6. καὶ assumptum ex D. deest in B. 23. συντρίψει habet D. 26. Ἀῤῥαβίας passim B.

τροφὰς, ὀξεῖς δὲ οὕτως εἰς δρόμον, ὡς ἀποφοιτᾶν εὐκόλως παντὸς τοῦ διώκοντος. ἔφη γάρ που καὶ δι' ἑτέρου προφήτου περὶ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος ἵππων "ὀξύτεροι ὑπὲρ τοὺς "λύκους τῆς Ἀραβίας." Abac. i. 8. δέχεται τοίνυν εἰς τὸ παρὸν τὴν τῶν λύκων ἀπληστίαν εἰς ὑποτύπωσιν τῶν κριτῶν, οἷον ὅλῳ c Es. ix. 12. στόματι καὶ ἀκορέστοις ὀδοῦσι δαπανώντων τοὺς κρινομένους, διὰ τοῦ πλεῖστά τε ὅσα καὶ τὰ ὑπὲρ δύναμιν ἐξαιτεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ δικαίου παρατροπῇ, καὶ ἵνα τὸ τῷ θείῳ νόμῳ δοκοῦν εἰς τὸ ἑτέροις τισὶν ἀνδάνον ἀνοσίως παρευθύνοιτο. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐννοεῖν αὐτοὺς, ὅτι καθά φησιν ὁ παροιμιαστής "Λαμβάνοντος δῶρα ἐν κόλποις οὐ κατευοδοῦνται ὁδοί." Prov. xvii. 23. "Τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ λυμαίνεται "ῥήματα δίκαια," Ex. xxiii. 8; Deut. xvi. 19. κατὰ τὸ γεγραμμένον. τί γὰρ ὅλως τὸ a 608 A. περιττὸν ἐκ δωροδοκίας; τί δὲ τὸ αἰσχρὸν ὀνήσει λημμάτιον τοὺς ἀγαπῶντας αὐτό; μᾶλλον δὲ ποίαν ἂν αὐτοῖς ζημίαν οὐκ ἐνεργάσαιτο; καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὴς ὁ μακάριος Παῦλος λέγων "Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πει"ρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ "βλαβερὰς, αἵ τινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον "καὶ ἀπώλειαν." 1 Tim. vi. 9. "Αἱρετὸν οὖν ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος "πολὺς," Prov. xxii. 1. καὶ ἔστιν ἀληθῶς σοφὸς δὴ λίαν καὶ ἀτρεκὴς b ὁ λόγος.

Οἱ προφῆται αὐτῆς πνευματοφόροι ἄνδρες καταφρονηταί. 4

Εὖ γε τὸ αὐτῆς ἐπὶ προφητῶν ἐνθάδε, ὅτι μὴ γεγόνασι Θεοῦ, λαλοῦντες ἐπισφαλῶς τὰ "ἀπὸ καρδίας αὐτῶν καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος Κυρίου," Hier. xxiii. 16. κατὰ τὸ γεγραμμένον. κατειρωνεύεται δὲ ὁ λόγος, πνευματοφόρους ἀποκαλῶν· οὐχ ὡς ἐν μεθέξει γεγονότων ἐκείνων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀληθῶς, ἀλλ' ὡς πλάττεσθαι τολμώντων τὸ τῆς προφητείας χρῆμα, c

6. δαπανώντων B.D.b. καταδαπ. Edd. 9. παρευθύνοιτο B. παρευθύνοιντο Edd. 18. ἀνοητοὺς iid. 19. τοὺς ἀνθρώπους post ἀπώλειαν tr. B. 29. χάρισμα pro χρῆμα iid.

καὶ ὅτι μεμέστωνται τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐ κατοκνούντων εἰπεῖν. θέλοντες τοίνυν εἶναι, φησὶ, καὶ προφῆται καὶ πνευματοφόροι, καὶ τὸ σεμνὸν οὕτως ὄνομα ταῖς σφῶν αὐτῶν περιπλάττοντες κεφαλαῖς, τοσοῦτον γεγόνασι καταφρονηταὶ, ὡς μηδὲ ὅτι ποτ' ἐστὶ τὸ ἐπιεικὲς εἰδέναι, προσαπολλύναι δὲ καὶ ἑτέρους, οἷς ἐλάλουν τὰ ἀπὸ καρδίας, καὶ τοῦτο ἐπὶ σμικροῖς καὶ εὐτελεστάτοις τισὶ λημματίοις οἱ τάλανες, καὶ Ezek. xiii. 19. ὡς ὁ προφήτης φησὶν Ἰεζεκιὴλ "ἕνεκεν δρακὸς κριθῆς καὶ d "κλάσματος ἄρτου." καὶ ἀποπληξίας δὲ πρὸς τοῦτο κατώλισθον, ὡς τῆς ἀποῤῥήτου δόξης βουλὰς εἶναι λέγειν τὰς ἑαυτῶν, καὶ τὰ ἀπὸ γνώμης ἰδίας ἀποβρασσόμενα ῥήματα, θείους εἶναι λόγους διϊσχυρίζεσθαι. καὶ γοῦν ἔφασκε περὶ Hier. xxiii. 21. αὐτῶν διὰ τῆς Ἱερεμίου φωνῆς "Οὐκ ἀπέστελλον τοὺς "προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, "καὶ αὐτοὶ προεφήτευον" αὐτοῦ δὲ τοῦ προφήτου διακεκραIb. xiv. 13. γότος ἐναργῶς καὶ λέγοντος "Ὁ ὢν Δέσποτα Κύριε, ἰδοὺ "οἱ προφῆται αὐτῶν προφητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε e "μάχαιραν καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ "εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ·" μονονIb. 14. ουχὶ καὶ ἀντεκεκράγει λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεός "Ψευδῆ οἱ "προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα "αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐλάλησα πρὸς "αὐτούς· ὅτι ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα "καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. Ib. xxxiv. 15. "εἰ προφῆταί εἰσι, καὶ εἰ ἔστι λόγος Κυρίου ἐν αὐτοῖς, 609 A. a "ἀπαντησάτωσάν μοι. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὕIb. xxiii. 28, 29. "τως οἱ λόγοι μου, λέγει Κύριος. οὐχ οἱ λόγοι μου ὡς "πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;" καθικνεῖται γὰρ εἰς νοῦ βάθος ὁ παρὰ Θεοῦ λόγος, καὶ μονονουχὶ διαῤῥήγνυσι τὴν τῶν ἀκροωμένων καρδίαν· ψυχρὸς

2. ἐθέλοντες Edd. 3. τὸ pro ταῖς iid. ante Migne. 7. τισὶ accessit ex B.D. οἱ τάλανες om. B. habet D. 11. ἀποπρυττόμενα Edd. 15. προεφήτευον habet D. 27. ὡς B. ὥσπερ Edd.

δὲ καὶ ἄναλκις ὁ ἐξ ἀνθρώπου βουλῆς, ὁποῖός τις ἦν ὁ τῶν ἀνοσίων ψευδοπροφητῶν.

Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια καὶ ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. b

Οὐκ ἔξω μομφῆς οὐδὲ αὐτὸ πεφώραται τὸ ἀπόλεκτον γένος, τουτέστι, τὸ ἐκ φυλῆς Λευί· βεβηλοῦν δὲ καὶ αὐτοὺς τὰ ἁγιά φησι, καὶ ἀσεβεῖν εἰς νόμον. γέγραπται μὲν γὰρ "Ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητή- Mal. ii. 7. "σουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ." ἀλλ' ὡς αὐτός που πάλιν φησὶν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης "Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστι Hier. ii. 8. "Κύριος." τὸ γάρ τοι μὴ βούλεσθαι διατρανοῦν τὸν νόμον τοῖς οὐκ εἰδόσιν αὐτὸν, μήτε μὴν ἀποκομίζειν ἐπείγεσθαι τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαοὺς εἰς τὸ ἁνδάνον Θεῷ, τοῦτο οἶμαί c ἐστι τὸ ἀσεβεῖν εἰς νόμον. καὶ οὐ μέχρι τούτου τὰ ἐκείνων ἐγκλήματα· ἀλλὰ γὰρ καὶ βεβηλοῦσι δὲ τὰ ἁγιά φησιν. ὁ μὲν γὰρ διὰ Μωυσέως νόμος πλείστην ἔχει τὴν ἐπιτήρησιν περὶ θυσιῶν καὶ προσαγωγῆς, ἡνίκα τε ἑκάστην καὶ τίνα χρὴ τρόπον ἀποπεραίνεσθαι· οἱ δὲ κατὰ τὸ εἰκὸς προσεκόμιζον μὲν τὰς θυσίας, πλὴν ἀφυλάκτως καὶ ἀτημελῶς, οὐ καιρὸν, οὐ τύπους ἀξιοῦντες ἐπιτηρεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἡγνισμένοι τάχα, οὔτε μὴν ἐν ἐσθήμασι τοῖς σφῶν ἱεροπρεπῶς ἐσταλ- Cf. supra i. 8. μένοι καὶ ἐν κόσμῳ δρῶντες τὰ ἱερὰ, ἀτιμάζοντες δὲ ὥς τι d τῶν ἀχρείων τὴν οὕτω σεπτὴν καὶ ἀξιάγαστον λειτουργίαν.

Παραφυλακτέον δὴ οὖν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἱερουργοῖς, μὴ βεβηλοῦν τὰ ἅγια· τρόπος δὲ τῆς βεβηλώσεως οὐχ εἷς, διάφορος δὲ καὶ πολύς. δεῖ γὰρ εἶναι κεκαθαρμένους καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ πᾶν εἶδος ἀποσειομένους βδελυρᾶς

3. εἰς τὸν om. B. invitis F. Edd. (22. al.) cf. infra. 7. ἱερέων Edd. 8. αὐτῶν iid. πάλιν D. πά (λ superscr.) B. πάλαι iid. 9. εἶπαν B. εἶπον Edd. 10. μέν pro γάρ iid. 14. δὲ assumptum ex b. 16. τε B. γε iid. 18. ἀτημελῶς B.b. ἀμελῶς Edd. 19. ἐπιτηρεῖν] ἐπιχειρεῖν b. ἡγνισμένοι b. Edd. ἡγιασμένοι B. 21. ὥς τι B.b. ὥστε Edd. 24. μὴ om. B. habet D.

ἡδονῆς, ἠγλαϊσμένους δὲ μᾶλλον τοῖς εἰς ἀγαθουργίαν σπουδάσμασι, μεμνημένους λέγοντος τοῦ θεσπεσίου Παύλου "Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε." (e; Gal. v. 16.)

5 Ὁ δὲ Κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον· πρωῒ πρωῒ δώσει τὸ κρῖμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰς νῖκος ἀδικίαν.

Ἀσύμβατόν ἐστί πως ἀεὶ τῷ ἀδίκῳ τὸ δίκαιον, καὶ οὐκ ἂν ἴοι κατὰ ταυτὸν τῷ βεβήλῳ τὸ καθαρόν. "Τίς γὰρ ἂν "γένοιτο κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;" μάχεται γὰρ τὰ τοιάδε τῶν πραγμάτων, καὶ πολὺ τῆς ἀλλήλων φιλίας διῳκισμένα κατίδοι τις ἂν αὐτά. ἠγαπηκότος δὴ οὖν τὴν δικαιοσύνην καὶ οὐκ εἰδότος ἀδικίαν τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ, πῶς ἀεὶ κρατήσειν ἔμελλον, ἤγουν διεξάγεσθαι πρὸς πέρας, οὐκ ἀνακοπτόμενα παντελῶς τὰ παμμόχθηρα τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήματα; δοκεῖ δέ πως ἀδικίας εἶναί τις τρόπος, τὸ μὴ ποιναῖς ὑποφέρειν τὸν ἀλιτήριον, καὶ τὸ μὴ δίκας αἰτεῖν τὸν ἀσελγῶς τε καὶ ἀνοσίως διαβιοῦν ᾑρημένον, καὶ πεφροντικότα μὲν τῶν νόμων οὐδὲν, διανενευκότα δὲ οὕτω πρὸς ἀδικίαν, ὡς οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὸ ἄμεινον, αὔχημά τε ποιεῖσθαι λαμπρὸν τὰ ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς ἐρυθριῶντα ὁρᾶσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν δίκαιος ὁ Κύριος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον· οὐ γὰρ ἀνάσχοιτο τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων· πρωῒ πρωῒ ποιήσει τὸ κρῖμα αὐτοῦ, τουτέστιν, ὄρθρου τε καὶ ἐμφανῶς καὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ λοιπὸν, οὐκέτι συστέλλων τὰ ἐξ ὀργῆς, ἀλλ' εἰς μέσον ἄγων, καὶ ἐμφανῆ καθιστὰς, καὶ οἷον ἐν ὄψει τιθεὶς τὰ προεπηγγελμένα. οὐ γὰρ ἐάσει δραμεῖν εἰς νῖκος

(2 Cor. vi. 14.; 610 A. a; b; c)

1. ἀγαθοεργίαν Edd. 6. τὸ om. Edd. (Vat. א) κρῖμα αὐτοῦ] + εἰς φῶς καὶ οὐκ ἀπεκρύβη, καὶ οὐκ ἔγνω ἀδικίαν ἐν ἀπαιτήσει Edd. (Vat. א) om. B. (Alex. XII.) νῖκος B.F. (א Alex. XII.) νεῖκος Edd. (Vat.) 7. δέ pro ἐστί Edd. 11. κατίδοι τις D. Edd. κατίδοις B. Statim ἂν om. D. 18. τῶν νόμων B. τὸν νόμον Edd. 20. ἐρυθριῶντα B. ἐρυθριῶντας iid. 24. ἐξ B. τῆς iid. 26. νῖκος B.b. νεῖκος Edd.

ἀδικίαν. τὸ δὲ εἰς νῖκος, τὸ εἰς ἐκνίκησιν, ἤγουν εἰς ἅπαν ὑποδηλοῖ. κεκολασμένων γὰρ τῶν ἠσεβηκότων, πεπαύσεται πάντως καὶ τῆς ἀδικίας ὁ τρόπος· οὐ γὰρ ἔχει τοὺς δρῶντας ἔτι.

Δεῖ τοίνυν τούς γε ἀληθῶς ἀρτίφρονας περινοεῖν, ὅτι φιλοδίκαιος ὁ Δεσπότης, καὶ οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο τῶν πλημμελούντων ἀσχέτως. ἀλλ' εἰ μέν τις ἴοι πρὸς μετάγνωσιν, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πλημμελήμασι καταστάζοι δάκρυον, ἡμερωτάτῳ περιτεύξεται, καὶ ἐξαιτήσει τὴν ἀμνηστίαν, d καὶ ἔξω δραμεῖται βρόχων καὶ τοῦ κολάζεσθαι δεῖν. εἰ δὲ ἄτεγκτός τις εἴη, καὶ δυσμετακόμιστον ἔχων τὴν γνώμην εἴς γε τὸ δεῖν ἑλέσθαι τὰ πρεπωδέστερα, τοῖς οἰκείοις ἐνιζήσει πταίσμασιν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐναπολεῖται λοιπὸν, καὶ ὑπὸ κίνησιν ἔσται τὴν δεσποτικὴν, ὅτι μὴ μέχρι παντὸς τῶν πλημμελούντων ἀνέχεται.

Ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἠφανίσθησαν γωνίαι αὐ- 6
τῶν· ἐξερημώσω τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν τοῦ μὴ διοδεύειν· ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, διὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν e μηδὲ κατοικεῖν.

Ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, οἱ μὲν ἱερεῖς ἐβεβήλουν τὰ ἅγια, ἠσέβουν δέ τινες καὶ εἰς αὐτὸν τὸν νόμον, "ὁ δὲ Κύριος "δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς πρωῒ πρωῒ ποιήσει τὸ κρῖμα αὐτοῦ." (Supra ver. 5.) καὶ ποῖον δὴ τοῦτό ἐστι; κατέσπασεν ὑπερηφάνους ἐν διαφθορᾷ, τουτέστι, παρέδωκεν εἰς φθορὰν τοὺς ἀλαζόνας καὶ ὑβριστάς. ἢ γὰρ οὐκ ἀλαζόνες, οἱ θεομαχεῖν εἰωθότες, καὶ

1. *τὸ δὲ εἰς νῖκος* assumpta ex B.D.b. *ἐκνίκησιν* B.D.b. *ἐκδίκ.* Edd. *ἤγουν*] + *τὸ* D. invito b. 2. *παύσεται* b. 3. *καὶ* assumptum ex D.b. deest in B. Statim *ὁ* transponit D. *οὐ γὰρ—ἔτι* et *γε* om. D. 4. *περινοεῖν* accessit ex B.D. lacunam in Edd. implens. 5. *ἂν* assumptum ex B.D. 6. *ἀσχέτως* B.D. *ἀδίκως* Edd. 7. *καταστάζοι* B. *καταστάξοι* D. Edd. 8. *καὶ ἐξαιτήσει τὴν ἀμν.* om. D. 9. *καὶ ἔξω—κολάζεσθαι δεῖν* om. B. *ἐκδρ.* pro *ἔξω δρ.* D. *βρόχων καὶ* et *δεῖν* om. D. retinui ex Edd. ut verba pro more S. Cyrilli. 10. *τις* assumptum ex B.D. *δυσμετανόητος* pro *δυσμετακ.—πρεπωδέστερα* D. 11. *οἰκείοις* B.D. *ἰδίοις* Edd. 13. *ὅτι μὴ—ἀνέχεται* om. D. 16. [*αὐτοῦ* XII ante corr. 153. cf. infra.] 17. *διὰ* B. (Alex.) ut infra. *παρὰ* Edd. (Vat. ℵ) 20. *ὁ δὲ* om. b. 21. *δίκαιος* assumptum ex B.b. *ποιήσει* B.b. *ἐποίησε* Edd. 24. *ἢ* pro *ἦ* (sic) b.

611 A. a τοῖς διὰ Μωυσέως θεσπίσμασι τὸ οἰκεῖον ὥσπερ ἀντεξά-
γοντες θέλημα· καὶ ὀλίγα μὲν κομιδῇ τῶν θείων πεφρον-
τικότες νόμων, ἀποκλίνοντες δὲ πρὸς τὸ ἄγαν ἐξήνιον καὶ
Hiob xxi. 14. λέγοντες τῷ Κυρίῳ "Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι
"οὐ βούλομαι;" εἶτα πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις εἴπερ ἐστὶ
S. Matth. v. 3; xi. 29. πτωχὸς τῷ πνεύματι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὸ
γεγραμμένον, ὁ εὐφαὴς καὶ εὐήνιος καὶ πολὺ βλέπων εἰς
εὐπείθειαν, ὃν καὶ ἐποπτείας ἀξιοῖ; καὶ γοῦν ἔφη δι' ἑνὸς
Es. lxvi. 2. b τῶν ἁγίων προφητῶν ὁ τῶν ὅλων Θεός "Καὶ ἐπὶ τίνα
"ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ
"τρέμοντά μου τοὺς λόγους;" οὐκοῦν κατεσπάσθη μὲν εἰς
φθορὰν τὸ ὑπέροφρυ γένος, ἠφανίσθησαν δὲ καὶ αἱ γωνίαι
αὐτῶν. καὶ γωνίας οἶμαί που τὰ τείχη λέγεσθαι νυνὶ, καὶ
τὰς τῶν πόλεων περιβολάς. ὑψηλαὶ γὰρ ἀείπως αἱ γωνίαι,
πύργους ἔχουσαι διαφανεστάτους. ὅμοιον οὖν ἄρα τυχὸν
ὡς εἰ καὶ λέγοι πάλιν Ἔρημοι τειχῶν αἱ παρ' αὐτοῖς ἔσονται
πόλεις. ἐπηπείλησε δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐξερημοῦν τὰς ὁδοὺς
c αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ Ἰσραὴλ, τοῦ μὴ διοδεύειν τὸ παράπαν.
καί μοι δοκεῖ βούλεσθαί τι τοιοῦτον ὑποδηλοῦν· ὁ διὰ Μωυ-
Deut. xvi. 16. σέως προστέταχε νόμος εἰ τελοῖτο κατὰ καιροὺς ἡ ἑορτὴ τῆς
σκηνοπηγίας, ἐκ πάσης τῆς Ἰουδαίων χώρας ἀναθεῖν εἰς
Ἱεροσόλυμα, καὶ πληροῦν ἐκεῖσε τὰ νενομισμένα. ὅτε τοί-
νυν κατεσείσθησαν αἱ πόλεις, ἀπολώλασιν οἱ ἐν αὐταῖς, τότε
καὶ ἠρημῶσθαί φαμεν τὰς ὁδοὺς, ὡς οὐδενὸς ἔτι δι' αὐτῶν
ἐρχομένου, καὶ πρός γε τὸ χρῆναι πληροῦν τὴν τεταγμένην
d αὐτοῖς ἑορτὴν, καθὰ καὶ πρώην, διάττοντος. πέπτωκε γὰρ
εἰς τοῦτο ταλαιπωρίας τὰ τῶν Ἰουδαίων τάγματα, ὡς μὴ
εἶναι τοὺς ἑορτάζοντας, μήτε μὴν ἐν εὐπαθείαις εἶναι δύνασθαι

5. ἂν assumptum ex D. deest in B. 7. εὐφαὴς] εὐφυὴς conjecit Migne. 9. καὶ om. B. 11. μου τοὺς λόγους hoc ordine B. 13. αὐτῶν om. B. habet b. νυνὶ B. νῦν b. Edd. 16. ὡς accessit ex b. 17. ἠπείλησε b. 18. αὐτῶν e suo Migne. δῆλον δὲ ὅτι b. Edd. τουτέστι B. 21. ἀναθεῖν B. ἀναβῆναι Edd. 23. ἀπολώλασιν B. καὶ ἀπολωλέκασι Edd. 27. τῶν om. D. 28. ἑορτάζοντας] Hoc verbum nobis dedit D. quod conjecit quoque Migne. ἐργάζοντας Edd. Neutrum habet B., spatio relicto. Statim μήτε μὴν—περιλελειμμένους om. D.

τοὺς ἀνασωθέντας μόλις καὶ ἐκ τοῦ πολέμου περιλελειμμένους. καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερεμίας μοῖραν ἐποιεῖτο τῶν θρήνων τὸ χρῆμα λέγων "Ὁδοὶ Σιὼν πενθοῦσι παρὰ τὸ "μὴ εἶναι ἐρχομένους ἐν ἑορτῇ." (Threni i. 4.) ὅτι δὲ ἀτρεκὴς ὁ λόγος αὐτὸ πάλιν ἡμῖν σαφηνιεῖ τὸ προκείμενον· ἐπιφέρει γὰρ εὐθὺς Ἐξέλιπον αἱ πόλεις διὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν μηδὲ κατοικεῖν. e

"Φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶν-"τος." (Heb. x. 31.) παροτρύνοντες γὰρ αὐτὸν διά γε τοῦ πλημμελεῖν ἑλέσθαι, καὶ τοῦτο ἀσχέτως, τότε δὴ τότε, καὶ μάλα δικαίως, τοῖς τῆς ὑπεροψίας ἐγκλήμασιν οἱονείπως ἐνειλημμένοι κατασπώμεθα πρὸς διαφθορὰν, καὶ γυμνοὶ μὲν τῆς ἄνωθεν ἐσόμεθα περιβολῆς, εὐάλωτον δὲ ὥσπερ καὶ ἀτείχιστον ἐν ἑαυτοῖς τὴν καρδίαν εὑρήσομεν, καὶ πρός γε δὴ τούτοις τὰς τῆς δικαιοσύνης οὐχ εὑρήσομεν ὁδούς· ἀπονεύσειε δ' ἂν εὐκόλως τῶν τοιῶνδε κακῶν ὁ δεσποτικοῖς θελήμασιν a 612 A. ἀκολουθεῖν ᾑρημένος, καὶ τρυφερὸν ὑπέχων αὐτῷ τῆς ψυχῆς τὸν αὐχένα.

Εἶπα Πλὴν φοβεῖσθέ με καὶ δέξασθε παιδείαν, καὶ οὐ μὴ ἐξολο- 7
θρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς, πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν.

Ὅτι πάλιν αὐτοὶ ταῖς σφῶν κεφαλαῖς τὰ ἐξ ὀργῆς καταχέοντες ἁλοῖεν ἂν, πειρᾶται διδάσκειν. νενουθέτηκε μὲν γὰρ τὸ χρῆναι διαβιοῦν ἐν φόβῳ Θεοῦ πλειστάκις προστεταχὼς, b καὶ ὅτι προσήκοι δέξασθαι παιδείαν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν. ἦν γὰρ οὕτως, καὶ οὐχ ἑτέρως, ἀποσείεσθαι τὴν ὀργὴν καὶ ἀποκρούσασθαι τὰ συμβεβηκότα. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἄτεγκτος ὁ Ἰσραὴλ, σκληρὸς καὶ δυσάγωγος, ἐκπέπτωκε δὲ τῆς παιδείας, τουτέστιν, ἔξω γέγονε τοῦ εἶναι σοφὸς, ὠλόθρευται δὲ ὥσπερ ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς, καίτοι δέον ἐμφιλοχωρεῖν ἀεὶ τοῖς ἀγαθοῖς παιδεύμασι, καὶ πρὸς πᾶν

3. τὸ χρῆμα B. τὰ χρήματα Edd. 11. μὲν et δὲ assumpta ex B. 14. ἀπονεύσει Edd. 23. προσήκει iid. 28. δὲ assumptum ex B.

c ὁτιοῦν ἑτοίμως ἔχειν τῶν ἀρεσκόντων Θεῷ. ἐξῆν γὰρ οὕτως ἐκκλῖναί φησι πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν.

Ὅτε τοίνυν τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν θεῖον ἐκπέμπομεν φόβον, ὅτε παραιτούμεθα τὴν παιδείαν, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦμεν λόγου τὸ εἶναι σοφοὶ, τότε δὴ πάντως ἐκεῖνα πεισόμεθα, ἅπερ ἂν πρέποι τοῖς εἰωθόσι καταφρονεῖν· τότε καὶ ἐκδικήσει Θεὸς, καὶ τοὺς τῆς ἀνοσιότητος αἰτήσει λόγους. διαμεμνῆσθαι δὴ οὖν ἀναγκαῖον λέγοντός τινος, ὅτι

Cf. Prov. xix. 23. "Φόβος Κυρίου ζωὴν ποιεῖ." "Φόβος Κυρίου δόξα καὶ

Sir. i. 11. d "καύχημα." ἔστι δὲ καὶ "ἁγνὸς," τουτέστιν ἁγνοποιὸς,

Ps. xviii. 10. "διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος," κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν.

Ἑτοιμάζου ὄρθρισον, διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν.

Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐδέξω, φησὶ, τὴν παρ' ἐμοῦ παιδείαν, ἀπώσω δὲ καὶ μεμίσηκας καὶ τὸ ἐν φόβῳ ζῆν καὶ ἐπιεικείαις, εὐτρεπίζου πρὸς ἀποδρομὴν καὶ πρὸς τὸ ἤδη παθεῖν, ἃ διαφυγεῖν ἐξὸν, εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφός. ὀρθρίζειν

e γεμὴν προστέταχε, τῆς συμφορᾶς τὸν καιρὸν ἐπὶ θύραις ὄντα δεικνύων, καὶ οἷον εἰς αὔριον ἥξοντα, παρεσόμενόν τε πάντως, ἀρξομένης ἠοῦς. τοῦτο δὲ ἦν ἀποκείροντος τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναβολῆς, καὶ οὐκ ἐῶντος ἐννοεῖν, ὡς ἔσται τις ἀνοκωχὴ καὶ ἀνάβλησις καὶ μακρὸς μεταξὺ διελάσει καιρὸς, εἰς ἐκγόνους τάχα που παραπέμπων τὰ ἐξ ὀργῆς. οὐκοῦν ὡς ἐπ' ἀναγκαίῳ πράγματι προετοίμαζε σεαυτὸν καὶ ὄρθριζε

613 A. a πρὸς ἀποδρομήν. οἰχήσῃ γὰρ εἰς ἐχθροὺς αἰχμάλωτος, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφεὶς, οἰκτρὸς ἔσῃ παρ' ἑτέροις. εἶτα τῷ

1. ἔχειν ἑτοίμως inverso ordine B. 6. πρέπῃ Edd. 13. [ὄρθριζε, 62, 147. cf. infra.] διέφθαρται B.F. (Alex. XII.) ἔφθαρται Edd. (Vat. א) 16. ἀποδρομὴν B.D. ἀναδρομὴν Edd. ἤδη om. D. 17. εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφός B. εἰ ὑπήκουσας D. εἴπερ ἦσθα φιλάρετος καὶ σοφῶς ἁρπάζων ἐθελοντὴς Edd. Nonne D. lectio glossa, ad difficiliora levanda? Si ita sit, editionum veterum lectio, vel saltem aliquid ei simile, antiqua fuerit, et ante oculos D. scriptoris. 20. δὲ assumptum ex B. 25. οἰχήσῃ b. οἰχήσει Edd. 26. οἰκτρὸς accessit ex B.

Προφήτῃ φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, μονονουχὶ καὶ ἐπιστυγνάζων ἑαλωκόσι· διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν. τί δ' ἂν βούλοιτο καὶ τοῦτο δηλοῦν, ἐροῦμεν ὡς ἔνι. πεπορθήκασι τὴν Σαμάρειαν καὶ ἑτέρας δὲ πρὸς αὐτῇ τῆς Ἰουδαίας πόλεις τῶν Βαβυλωνίων οἱ τύραννοι, καὶ Φουλὰ μὲν πρῶτος, εἶτα μετ' αὐτὸν ὁ Σαλμανασὰρ, καὶ τρίτος ὁ Σεναχηρείμ. ὥσπερ δὲ ἀμπελῶνα τετρυγηκότες ἀνεκομίζοντο πάλιν εἰς τὴν ἑαυτῶν, ἐν ὀλίγοις παντελῶς λειψάνοις ἀφέντες τὸν Ἰσραὴλ, b
καὶ οἷον ἐπιφυλλίδα μόνην αὐτοῖς καταλελοιπότες. ἐπιφυλλίδα δὲ εἶναί φαμεν τὰ μικρὰ τῶν βοτρυδίων, καὶ ἐν ὀλίγαις ὄντα ῥαξὶν, ἃ καὶ τοῖς φύλλοις ἐγκεχωσμένα διαλανθάνει πλειστάκις τὸν τοῦ συλλέγοντος ὀφθαλμόν. καί τι τοιοῦτόν φησιν ἕτερος τῶν ἁγίων προφητῶν "Οἴ μοι ψυχὴ, ὅτι "ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ, καὶ ὡς ἐπι-"φυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ ὑπάρχοντος βότρυος τοῦ φαγεῖν "τὰ πρωτόγονα." Mich. vii. 1. οὐκοῦν τετρυγήκασι μὲν ἐκεῖνοι, ἀφιγμέ- c
νος δὲ μετ' αὐτοὺς ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ αὐτὴν διέφθειρε τὴν ἐπιφυλλίδα, καὶ τὸ βραχὺ τοῦ Ἰσραὴλ ἀποτρυγήσας λείψανον, οἴκαδέ τε ἀνέθει, καὶ διετέλει μεγαλαυχούμενος. καὶ γοῦν ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἁλοῦσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ κατεθρήνει, λέγων περὶ τῶν ἠρημωκότων "Εἰσέλθοι πᾶσα Threni i. 22. "ἡ κακία αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ ἐπιφύλλισον αὐ-"τοῖς ὃν τρόπον ἐπεφύλλισάν μοι·" καὶ πάλιν "Ἴδε Κύριε Ib. ii. 20. "καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπεφύλλισας οὕτως. εἰ φάγονται d
"γυναῖκες καρπὸν κοιλίας αὐτῶν; ἐπιφυλλίδα ἐποίησε μά-"γειρος."

Ὅταν τοίνυν παροτρύνωμεν τὸν Θεὸν, τότε καὶ ἁπάσης ἐπικουρίας ἐστερημένοι καὶ φειδοῦς ἀπογυμνούμενοι, δοθη-

4. δὴ pro δὲ Edd. 5. Φουλὰ] Sic edidi (ut supra 391). Φούλας B. Φουλᾶ b. Φοῦλα Edd. 6. μετὰ τοῦτον b. ὁ prius om. b. ὁ alt. accessit ex b. 7. ἑαυτῶν B.b. αὐτῶν Edd. 9. ἐπιφυλίδα passim B. 10. βοτρυδίων B.b. βοτρύων Edd. 11. ῥωξὶν b. φύλοις (sic) B. 12. πολλάκις b. 22. καὶ om. Aub. sol. αὐτοῖς B.b. (A.V.) αὐτοὺς Edd. (Frid-Aug.) 23. μοι B.b. (XII. 23. al.) με Edd. (ἐμέ 22, 36, 96, 231.) 25. ἐπιφυλλίδα] + δὲ B.

σόμεθα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ οὐδὲν ἐν ἡμῖν ἀρετῆς ἢ ἐπιεικείας λείψανον ἀπομενεῖ, ἀποτρυγῶντος τοῦ σατανᾶ πᾶν ὅσον ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἀγαθὸν, καὶ οἷον ἐπιφυλλίδα συλλέγοντος καὶ αὐτάς που τάχα τὰς εἰς νοῦν ἐπιθυμίας, τὰς ἐπί γε τὸ
c κατορθοῦν ἑλέσθαι τὴν ἀρετὴν ἀποφερούσας αὐτόν.

8 Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον.

Ἐπειδὴ γὰρ τῶν θείων ἐνταλμάτων ἠφειδηκότες δέδονται τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἰς χεῖρα πεπτώκασι τοῦ καὶ αὐτὴν ἀπολέσαντος τὴν ἐπιφυλλίδα, λοιπὸν ὑπομεῖναι προστέταχε καὶ
614 A. a τληπαθεῖν, εὐσθενῶς πεπονθότας τὴν δουλείαν, ἄχρις ἂν διεγερθῇ πρὸς ἐπικουρίαν αὐτοῖς, ἣν διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν μονονουχὶ καὶ διεμαρτύρατο καὶ προαπήγγελκεν ἐναργῶς, ὡς ἔσται κατὰ καιρούς. ἡμέραν οὖν ἀναστάσεως τῆς εἰς μαρτύριον τὸν τῆς ἐπικουρίας σημαίνει καιρὸν, ὃν ὡς ἥξει πάντως προδιεμαρτύρατο.

Καὶ ὁ μὲν τῆς ἱστορίας οὑτοσὶ λόγος· ἐκβεβηκέναι γεμὴν
b εἰς δήλωσιν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστὸν τὴν τῶν προκειμένων θεωρίαν φαμὲν, βούλεσθαί τε καταδηλοῦν τῆς λυτρώσεως τὸν καιρὸν, τῆς καθόλου καὶ γενικωτάτης, τουτέστι τῆς διὰ Χριστοῦ. πάλαι μὲν γὰρ τῶν ἑβδομήκοντα τετελεσμένων ἐτῶν ἐγήγερται πρὸς ἐπικουρίαν τοῖς ἐκεῖνα πεπονθόσιν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἐν ἐσχάτοις γεμὴν τοῦ αἰῶνος καιροῖς γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς, οὐχ ἵνα μόνον ἐξέληται τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἵνα πάντα τὰ ἔθνη τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ δουλείας ἀπαγαγὼν, ἐλευθέρους ἀποφήνῃ, καὶ ἀπαλλάξῃ φθορᾶς
c καὶ ῥύπου καὶ ἁμαρτίας, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τοῦ προσκυνεῖν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. καὶ ἐπειδὴ γέγονεν

2. ἀπομενεῖ D. Aub. ἀπομένει B. ἀπομενῇ Pont. 4. ἐπιθυμίας—αὐτόν] ἐπιθυμίας τῆς ἀρετῆς compendians D. 5. ἀποφερούσας (sc. a Satana) B. ἐπιφερούσας Edd. Statim αὐτόν assumptum ex B. 9. χεῖρα B. χεῖρας Edd. 15. ἣν iid. 19. δηλοῦν B. 27. καὶ secundum assumptum ex B.

ἄνθρωπος, "Ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρονήσας," Heb. xii. 2.
ἵνα τῷ ἰδίῳ αἵματι κατακτήσηται τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τούς τε ζῶντας ἔτι, καὶ οὓς ἤδη φθάσας "Κατέπιεν ὁ θάνατος," Es. xxv. 8.
κατὰ τὸ γεγραμμένον. "Εἰς τοῦτο γὰρ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε Rom. xiv. 9.
"καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ." εἰκότως δὴ οὖν ἐλέγετο τοῖς ἀρχαιοτέροις Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον. μαρ- d
τύριον δὲ ὥσπερ τοῦ κατηργῆσθαι τὸν θάνατον τὸ ἀναβιῶναι Χριστὸν, ᾧ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συνεγηγέρμεθα, δικαιωθέντες διὰ τῆς πίστεως, καὶ ὁμοῦ τῷ θανάτῳ τὴν τοῦ θανάτου μητέρα διαδιδράσκοντες, ἁμαρτίαν.

Διότι τὸ κρῖμά μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς, τοῦ ἐκχέαι ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου· διότι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. e

Τοῖς τῶν Χαλδαίων ἔθνεσιν ἀπειλεῖ τὴν δήωσιν, τὴν διὰ Κύρου γεγενημένην καὶ τῶν ὅσοι σύνοπλοί τε ἦσαν αὐτῷ καὶ συνεισβεβλήκασι, τάς τε τῶν Βαβυλωνίων καταθέοντες πόλεις καὶ φρικωδεστάτην ἔχοντες τὴν κατὰ πάντων ἔφοδον. ἔσται τοίνυν τὸ κρῖμά φησι τὸ ἐμὸν εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, ὥστε καὶ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς· δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ὠνομασμένους· κολάσαι δι' αὐτῶν καὶ συναγωγὰς ἐθνῶν, πολὺ λίαν ἡττωμένας τῆς ἐκείνων χειρός τε καὶ εὐσθενείας, καὶ πάντα a 615 A.
τρόπον ὑπομενούσας ὠμότητος· ἐκχεῶ γὰρ ἐπ' αὐτούς φησι πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὡς οὐ μετρίοις κινήμασι τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφερῆ τῶν πλημμελημάτων κολάζει Θεός· ἀλλ' οἷς ἂν τις ἁλοίη πλημμελῶν, ἐπιφέρει πάντως ἰσοπαλεῖς τὰς δίκας. ὅτι δὲ ἔμελλον μο-

2. ἵν' Edd. τῷ ἰδίῳ αἵματι hoc ordine B. 4. ἀπέθανε B. καὶ ἀπέθανε Edd. 5. ἔζησεν B.D. ἀνέστη Edd. 6. δὴ om. D. ἐλέγετο D. Edd. ἔλεγε B. 13. διότι habet D. [ὅτι Alex.] 15. τῶν assumptum ex D. 16. σύνοπλοί B. σὺν ὅπλοις Edd. 17. συμβεβλήκασι iid. 19. συναγωγὴν Edd. 20. ὀνομαζομένους iid. 21. συναγωγὰς habet B. 22. ἠτιμωμένας iid.

νονουχὶ καταπίμπρασθαι τὰ Χαλδαίων πράγματα, διεσάφει λέγων Ὅτι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. b καὶ ποῖος ὁ ζῆλος ἢ ἐπὶ τίσιν ὅλως, σαφηνιεῖ λέγων ὁ προ- Zach. i. 14, 15. φήτης Ζαχαρίας "Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ Ἐζή- "λωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν, καὶ "ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέ- "μενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέ- "θεντο εἰς κακά."

Οὕτω μὲν δὴ τοῖς προκειμένοις προβαλοῦμεν ἱστορικῶς· νοοῖντο δ' ἂν καὶ ἑτέρως, μετενηνεγμένων τῶν θεωρημάτων c εἰς τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἔφασκε γὰρ διά γε τῶν ἤδη προανεγνωσμένων Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον· διότι τὸ κρῖμά μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς τοῦ ἐκχέαι ἐπ' Acta SS. App. ii. 24. αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου. ἀνεβίω μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς, σκυλεύσας τὸν ᾅδην, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν, ζωὴν ὄντα κατὰ φύσιν, αὐτὸν κρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θανάτου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκ ἠφίει γεμὴν ὑπὸ χεῖρας ἔτι διαβολικὰς d τοὺς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν προσιεμένους· ἀλλ' ὅσιον καὶ θεοπρεπὲς ποιεῖται τὸ κρῖμα συναγωγὰς ἐθνῶν, τουτέστι, τὰς τῶν δαιμόνων ἀγέλας, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς κεκρατηκότας ποτὲ καὶ τῶν πλανωμένων βεβασιλευκότας οἷον εἰσδεχόμενός τε καὶ κατακλείων, καὶ εἰς αὐτὸ καθιεὶς τὸ κατωτάτω βάραθρον, τουτέστιν, εἰς ᾅδου, καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐτοὺς ἐκχέων ὀργὴν, καὶ μονονουχὶ πυρὶ καταφλέγων, τῇ ἀῤῥήτῳ καὶ θείᾳ δυνάμει, καὶ ζήλῳ μεγάλῳ κεκινημένος. ὠργίσθη μὲν γὰρ e αὐτὸς ὀλίγα, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν· "αὐτοὶ δὲ συν- "επέθεντο εἰς κακὰ," ὅλην εἰσάπαξ ἀφιστάντες Θεοῦ τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τοῖς τῆς ἁμαρτίας τελέσμασι τὸν τῶν ὑπὸ χεῖρα καταπνίγοντες νοῦν. ἐζήλωσε τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ

4. Παντοκράτωρ om. B. habet D. Statim καὶ add. Edd. repugnantibus B.D. 17. κατὰ τὸ γεγραμμένον om. B. 20. ποιεῖ Edd. συναγωγὴν B. 23. τε assumptum ex B. κατώτατον Edd. 29. τελέσμασι] τέλμασι conjecit Migne. 30. ἐζήλου Aub. ἐζήλουν Pont.

Λόγος τὴν νοητὴν Σιὼν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. ἐξείλετο γὰρ αὐτὴν, καὶ αὐτὸς "ἑαυτῷ παρέστησεν," ὡς ὁ μακάριος γράφει Παῦλος, "μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν "τοιούτων, ἁγίαν δὲ μᾶλλον καὶ ἄμωμον." Eph. v. 27.

a 616 A.

Ὅτι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τοῦ 9
ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα Κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ
ὑπὸ ζυγὸν ἕνα. ἐκ περάτων ποταμῶν Αἰθιοπίας οἴσουσι θυ- 10
σίας μοι.

Φησὶ μὲν, ὅτι πεπορθημένης τῆς Βαβυλωνίων, καὶ κατεσπασμένων ἐν διαφθορᾷ τῶν ὑπερηφάνων, ἐπιγνώσονται (Supra ver. 6.) τὰ ἔθνη τὴν κατασείουσαν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ δύναμιν. καὶ οἱ b γελῶντές ποτε πίπτοντα καὶ ἀπολλύμενον τὸν Ἰσραὴλ, ὅταν ἴδωσιν οἴκαδε μὲν αὐτὸν ἰόντα λαμπρὸν, καὶ ὑπονοστοῦντα πάλιν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ἀπολωλότας δὲ εἰσάπαν τοὺς πάλαι πεπορθηκότας, τότε μεταβαλοῦσι τὴν γλῶτταν καὶ ταῖς εἰς Θεὸν εὐφημίαις ἀναθήσουσι λοιπὸν, καίτοι πάλαι σείοντες τὰς κεφαλὰς, οἰόμενοί τε καὶ λέγοντες ἁλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, διάτοι τὸ τῶν Βαβυλωνίων τὸν τύραννον κατισχῦσαι τάχα που τοῦ βοηθοῦντος αὐτοῖς, τουτέστι Θεοῦ. ὅταν τοίνυν ἴδωσι τὴν τῶν πραγμάτων μεταστροφὴν εἰς τὸ ἐναντίον, τότε μεταστήσουσι τὰς γλώσσας κατὰ γενεὰς αὐτῶν, c ἤγουν κατὰ φυλάς τε καὶ γένη, εἰς δοξολογίας τὰς ἐπὶ Θεῷ· ἕλοιντο δ' ἂν οἶμαί που καὶ δουλεύειν ὑπὸ ζυγὸν ἕνα, καὶ θυσίας προσάγειν, εἰ καὶ πόῤῥω που διακέοιντο τῇ τῶν χωρῶν θέσει, καὶ τὰς Αἰθιόπων νέμοιντο χώρας.

Καὶ ταυτὶ μὲν εἰς τὸ γράμμα πάλιν εἰρήσθω τέως· ἐκβε-

2–4. καὶ αὐτὸς—ἄμωμον om. D. 3. ἤ τι τῶν τοιούτων om. B. 7. Αἰθιοπίας] + προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις μου Edd. (Vat. ℵ) invito B. (Alex. XII.) 11. αὐτὰ B. αὐτῇ Edd. Statim τοῦ assumptum ex B. 15. πάλαι assumptum ex B. 21. γενεὰς habet B. 22. καὶ γένη] + καὶ Edd. 26. μὲν] + οὖν iid.

βηκέναι γεμήν φαμεν τὸν Λόγον εἰς τοὺς τῆς ἐπιδημίας
καιροὺς, καὶ σημεῖον τίθησιν ἐναργὲς τῆς τῶν γλωσσῶν
μεταβολῆς. γέγραπται γὰρ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἁγίων
d Ἀποστόλων, ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἁγίας πεντηκοσ-
Acta SS. App. ii. 1–4. τῆς ἦσαν πάντες συνηγμένοι "ἐπιτοαυτὸ, καὶ ἰδοὺ ἐγένετο
"ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ
"ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ ἰδοὺ
"ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς, καὶ
"ἐκάθισαν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες
"Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις,
"καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς." κατ'
e ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ, φησὶ, μεταβαλῶ γλῶσσαν ἐπὶ
Ib. 8, 9. λαούς. ἤκουον γὰρ πάντες "τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ" λαλούντων
αὐτῶν, "Πάρθοι τε καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται," καὶ τὰ ἕτερα
τῶν ἐθνῶν. πλὴν ἄθρει τὴν ἐπιτήρησιν. μεταβαλεῖν γὰρ
ἔφη τὴν γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τουτέστιν, οὕτω μένουσαν
ἐν τοῖς ἅπαξ εἰρηκόσι μέχρι τέλους τῆς αὐτῶν ζωῆς, ἤτοι
γενεᾶς. ἄχρι γὰρ ἐκείνων γέγονε τὸ σημεῖον, οἷς καὶ ἐφ-
617 A. a ίζησαι τὰς γλώσσας ἔφη τὸ γράμμα τὸ ἱερόν· διὰ τοῦτό
φησιν, ὅτι μεταβαλῶ γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς. οὐ γὰρ
συμβέβηκεν ἔτι τοῖς μετ' ἐκείνους τὸ χρῆμα. διὰ ποίαν
αἰτίαν, ὁ σοφὸς ἡμᾶς διδασκέτω Παῦλος. ἔφη γὰρ ὅτι
1 Cor. xiv. 22, 21. "Ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν,
"ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις. γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις
"καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ'
"οὕτως πιστεύσουσιν." ὀνίνησιν οὖν ἄρα κατὰ τίνα τρόπον,
b τὸ μεταβεβλῆσθαι τὴν γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, αὐτὸς ἡμῖν
πάλιν διαλευκαίνει λέγων Τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα
Κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα, ἐκ περάτων ποτα-
μῶν Αἰθιοπίας οἴσουσι θυσίας μοι. ἐπειδὴ γὰρ τεθέανται τοὺς
Ἀποστόλους γλώσσαις λαλοῦντας ἑτέραις, οὐκ ἐν μετρίοις

1. ἐπιδημίας] + τοῦ Σωτῆρος b. invito D. cf. infra 618 b. 9. ἐκάθισαν habent B.D. 22. ὅτι assumptum ex B. 24. ἑτερογλώσσοις B.D. ἑτερογλώσσαις Edd.

θαύμασι ποιούμενοι τὸ παράδοξον, πεπιστεύκασιν εἰς Χριστὸν, πολλοί τε καὶ ἀναρίθμητοι τῶν τὸ τηνικάδε ἐπεκαλέσαντο τὸ ὄνομα τοῦ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντος Θεοῦ· ὑπήγαγον τοῖς εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι τὸν αὐχένα· δεδουλεύκασι τῷ Χριστῷ. καὶ ἀναφέρουσι θυσίας ἐκ περάτων [c] ποταμῶν Αἰθιοπιας. παρατείνει δὲ τὸ τῶν Αἰθιόπων γένος ἐξ ἠοῦς εἰς δύσιν, πίνουσι δὲ τὸν Γηών· "Αὐτὸς γάρ ἐστιν "ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας." [Gen. ii. 13.] ἐκτελευτᾷ δὲ λοιπὸν εἰς ἀλήθειαν τῆς προφητείας ὁ λόγος. οὐ γὰρ μόνον κατὰ τὴν Ῥωμαίων γῆν κεκήρυκται τὸ Εὐαγγέλιον, περιφοιτᾷ δὲ λοιπὸν καὶ τὰ βάρβαρα τῶν ἐθνῶν. καὶ γοῦν ἐκκλησίαι πανταχοῦ, ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, καθηγηταὶ καὶ μυσταγωγοὶ καὶ θεῖα θυσιαστήρια, θύεται δὲ νοητῶς ὁ [d] ἀμνὸς παρὰ τῶν ἁγίων ἱερουργῶν καὶ παρ' Ἰνδοῖς καὶ Αἰθίοψι. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς ἑτέρου προφήτου σαφῶς εἰρημένον "Διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει "Κύριος· καὶ ὅτι τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, "καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου "καὶ θυσία καθαρά." [Mal. i. 14, 11.]

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐ μὴ καταισχυνθῇς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων σου ὧν ἠσέβησας εἰς ἐμέ· ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ [e] σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὕβρεώς σου, καὶ οὐκ ἔτι μὴ προσθῇς τοῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. [11]

Δυσὶν ἐν ταυτῷ προσώποις διαλέγεται πάλιν ὁ τῶν ὅλων Θεός. δεῖ δὲ, οἶμαι, λεπτὸν τοῖς λεγομένοις ἐνιέναι τὸν νοῦν, ἀσύγχυτον γὰρ οὕτως τὴν ἐν αὐτοῖς θεωρίαν εὑρήσομεν. οὐκοῦν πλημμελημάτων μὲν ἀμνηστίαν, καὶ τῶν πάλαι διε- [a 618 A.]

2. τε om. b. τὸ assumptum ex b. 4. ὑπήγαγε Aub. 7. Γηὼν D. Edd. Γειὼν B. cf. 601 d. supra. 8. τὴν assumptum ex D. deest in B. 8–12. ἐκτελ.—πανταχοῦ om. D. 12. καθηγηταὶ om. D. 13. θυσιαστήρια D. Edd. μυστήρια B. δὲ om. B. habet D. 14. θείων pro ἁγίων D. 15–19. καὶ τοῦτο—καθαρά om. D.

πταισμένων τὴν ἄφεσιν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπαγγέλλεται, διαβεβαιούμενός τε καὶ λέγων, ὡς οὐκ ἂν ἔτι καταισχυνθείη διὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν καὶ τὰς πάλαι γεγενημένας εἰς Θεὸν δυσσεβείας· ἀπειλεῖ δὲ ὥσπερ τῷ Βαβυλωνίῳ καί φησιν, ὡς οὐκ ἂν ἔτι φρονήσειε μέγα, τὴν ἁγίαν καὶ ἀνακειμένην αὐτῷ καταδηώσας πόλιν, τουτέστι τὴν Σιὼν, ἣν καὶ ὄρος ἀποκαλεῖ. μετὰ γάρ τοι τὴν ἐπάνοδον, τὴν ἀπό γε τῆς αἰχμαλωσίας b φημὶ, μεμένηκεν ἀπόρθητος ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ λοιπὸν ἀπείρατος ἔτι τῆς Βαβυλωνίων ἀπανθρωπίας.

Ὅτι δὲ κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν ἀμνηστία καὶ ἄφεσις γέγονεν ἐπὶ πάντας τοὺς πεπιστευκότας, ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδείς. δεδικαιώμεθα γὰρ "οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης "ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος."
Tit. iii. 5.
ἀπηλλάγμεθα δὲ καὶ αἰσχύνης· ἔφη γάρ που πρὸς ἡμᾶς ὁ τὴν πίστιν τετιμηκώς "Μὴ φοβοῦ, ὅτι κατῃσχύνθης· c "μηδὲ ἐντραπῇς, ὅτι ὠνειδίσθης."
Es. liv. 4.
ἀνεκόμισε γὰρ ἡμᾶς εἰς παῤῥησίαν, ὁ δι' ἡμᾶς ἐν νεκροῖς, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς οὐρανὸν, ἐν ὄψει Πατρός. πρόδρομος γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἀνέβη Χριστὸς, "νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ."
Heb. ix. 24.
οὐκοῦν περιεῖλε μὲν τὰς ἁπάντων αἰτίας, καὶ πταισμάτων ἀπήλλαξεν αἰσχύνης τε καὶ ἐντροπῆς τοὺς πεπιστευκότας. εἴρηται δὲ παρ' αὐτοῦ καὶ τῷ πάλαι καταδυναστεύσαντι σατανᾷ Ὅτι περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὕβρεώς σου καὶ οὐκ ἔτι d μὴ προσθῇς τοῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. ἐκφαυλιεῖ γὰρ οὐκέτι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς πολὺ νοσοῦντας τὸ ἄναλκι, ἀλλ' οὐδὲ ὑβριεῖ τοὺς ἡγιασμένους, κατασείων εὐκόλως εἴς γε τὸ αὐτῷ δοκοῦν. παρῴχηκε γὰρ τὰ ἀρχαῖα, καὶ μετακεχώρηκεν εἰς καινότητα τῶν πραγμάτων ἡ φύσις,

1. Ἱερουσαλὴμ pro Ἰσραὴλ Edd. 2. καταισχυνθῶσι iid. 6. Haec τουτέστι τὴν Σιὼν accesserunt ex B. καλεῖ Edd. 7. τοι om. B. 8. ἀπείρατος B.D. ἀπείραστος Edd. Statim ἔτι assumptum ex D. ἐστι pro ἔτι B. 13. ἃ Edd. ὧν B. ἃ ἐπ. ἡμεῖς om. D. 15. τῇ πίστει Edd. 17. ἐκ νεκροῖς (sic) Pont. quae ad ἐκ νεκρῶν mendose correxit Aub. 21. εὐτροπῆς Edd. 22. πάλαι assumptum ex B. Statim καταδυναστεύοντι Edd. 24. ἐμφαυλιεῖ iid. 26. ἀλλ' assumptum ex B. 27. αὐτῷ correxi post Migne. αὐτὸ Edd.

ἀναστοιχειοῦντος εἰς τοῦτο αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐσθενὲς μὲν ἀποτελοῦντος εὖ μάλα τὸ ἄῤῥωστον, κρατύνοντος δὲ πρὸς εὐσέβειαν τὸ ταῖς ἁμαρτίαις εὐάλωτον, καὶ ἑδραῖον ἀποτελοῦντος τὸ σεσαλευμένον. οὐκοῦν περιῄρηται τα φαυ- c λίσματα τῆς ὕβρεως, δηλονότι τῆς διαβολικῆς, καὶ οὐκ ἂν ἔτι φρονήσειε μέγα κατὰ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου, τουτέστι τῆς νοητῆς Σιὼν, "ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος." τεθεμελίωται γὰρ ἐπὶ τὴν "πέτραν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύ-"σουσιν αὐτῆς." ὄρος δὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ προφήτης ἡμῖν Ἡσαΐας ὠνόμαζε, λέγων "Ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις "ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ "ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν "βουνῶν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύ- a 619 A. "σονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι Δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς "τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακὼβ, καὶ "ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν "αὐτῇ."

I Tim. iii. 15. S. Matth. xvi. 18. Es. ii. 2, 3.

Καὶ ὑπολείψομαι ἐν σοὶ λαὸν πραΰν καὶ ταπεινόν, καὶ εὐλαβη- 12
θήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Κυρίου οἱ κατάλοιποι τοῦ Ἰσραήλ, 13
καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν ἀδικίαν, οὐδ' οὐ μὴ λαλήσουσι μάταια,
καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία. b

Διαλέγεται πάλιν πρὸς τὴν Σιὼν, ἤτοι τὴν ἁγίαν πόλιν, φημὶ δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ καὶ ἐπαγγέλλεται τὸν πραότατόν τε καὶ ταπεινὸν ὑπολειφθήσεσθαι λαόν. πεπαρῴνηκε μὲν γὰρ εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, καὶ ἀπεφάνθη κυριοκτόνος, καὶ ἐξαιτεῖται μὲν τὰς ἐπὶ τῷδε δίκας, διόλωλε δὲ οὐ πᾶσα· τετήρηται γὰρ τὸ κατάλειμμα καὶ σέσωσται τὸ ὑπόλοιπον. πεπιστεύκασι γὰρ

10. ὠνόμαζε habet B. ἐσχάταις B.D. ἐσχάτοις Edd. ante Migne. 12. ἄκρων B.D. (Alex. ℵ) ἄκρου Edd. (Vat.) 20. μὴ prius assumptum ex B. (36, 233, 239.) ποιήσωσιν B. ποιήσουσιν Edd. οὐ alt.] αὖ F. Edd. 21. δόλου F. 26. ἀπεφάνθη D. Edd. ἀνεφάνη B.

c ἐξ αὐτῶν οὐ μετρία πληθύς. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πρᾳεῖς, οὐκ ἀποταυρούμενοι πρὸς ὀργὰς τὰς ἐπὶ Χριστῷ, καθάπερ ἀμέλει καὶ οἱ Πιλάτῳ τότε προσκεκομικότες αὐτὸν, κατακεκραγότες [S. Joan. xix. 15.] τε καὶ λέγοντες "Αἶρε αἶρε, σταύρου αὐτόν" προστεθει- [Ib. 12.] κότες δὲ τούτοις τό "Ἐὰν μὴ τοῦτον ἀποκτείνῃς, οὐκ εἶ "φίλος τοῦ Καίσαρος." τί γὰρ ἂν γένοιτο τῶν τοιούτων τὸ ἀπηνέστερον, ἢ τί πρὸς θυμοὺς ἀγριώτερον; οἵ γε καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον αἷμα ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπαντλήσαντες κεφα- [S. Matth. xxvii. 25.] λαῖς, ἀπεριμερίμνως ἔφασκον "Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ d "ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν." πρᾶος δὴ οὖν ὁ λαὸς, ὁ τῆς τούτων ἀγριότητος μὴ μετεσχηκώς· ταπεινὸς δὲ πάλιν, κατά γε τὸ ὑποτετάχθαι Χριστῷ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτῷ ζεύγλαις τοὺς τῆς διανοίας αὐχένας ὑπενεγκεῖν, ὑπακοῦσαί τε καὶ μάλα ἀσμένως [Ib. xi. 28, 29.] ἐξ ἀγάπης λέγοντι "Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ "πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν "μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ e "ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς "ὑμῶν." σύμμορφοι δὴ οὖν καὶ κατὰ τοῦτο τῷ Χριστῷ τῷ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ θεοπρεποῦς δόξης ἠμεληκότι καὶ τῆς κατὰ φύσιν ὑπεροχῆς, ἵνα τὸ δουλοπρεπὲς ὑπέλθοι μέτρον οἰκονομικῶς. οὐκοῦν μετριόφρονες κατ' αὐτὸν, οἱ τοῖς αὐτοῦ νόμοις παιδαγωγούμενοι. οὗτοι καὶ εὐλαβηθήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Κυρίου. γεγόνασι γὰρ τῶν ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτων, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, οἳ καὶ τοῦ κόσμου τέθεινται φῶς. οἱ δὲ δὴ θεο- 620 A. a φιλεῖς τε καὶ ἀγαθοὶ παραιτήσονται, φησὶ, τὴν ἀδικίαν καὶ λόγον εἰκαῖον· οὐ γὰρ λαλήσουσι μάταια· καὶ γλῶσσαν οὐκ ἀτρεκῆ· τοῦτο γὰρ ἡ δολία. κόσμος δὲ οὗτος πνευματικὸς, καὶ οἷά τις στέφανος τοῖς ἐξ ἀρετῶν αὐχήμασιν εὖ μάλα διαπρεπής. ἔνθα γὰρ πραότης καὶ ταπείνωσις, καὶ μὴν καὶ

2. τὰς pro πρὸς Edd. 4. τε assumptum ex B. 7. Haec ἢ τί πρὸς θ. ἀγριώτερον accesserunt ex B. 11. μὴ B. οὐ Edd. ταπεινοὶ iid. 12. ὑπ' αὐτὸν iid. 14. λέγοντι] Non dat τῷ λ. B. 18. καὶ om. B. 19. καὶ μονονουχὶ pro μόνον δὲ οὐχὶ Edd. 27. μάταια] + φησὶ iid.

δικαιοσύνης ἔφεσις, ἀπομαθοῦσά τε γλῶσσα τὸ εἰκαιόμυθον, καὶ ἥκιστα μὲν ἁμαρτοεπὴς, ὀρθὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἀτρεκείας ἐργάτις, ἐκεῖ που πάντως λαμπρὰ καὶ τελεωτάτη πέφηνεν ἀρετή. πρέποι δ' ἂν ἡ τοιάδε τοῖς ἐν Χριστῷ· ὅτι μὴ ἐν b
νόμῳ τῆς εὐσεβείας ὁρᾶται τὸ κάλλος, ἀπαστράπτει δὲ μᾶλλον ὡς ἐν δυνάμει παιδεύσεως εὐαγγελικῆς.

Διότι αὐτοὶ νεμήσονται καὶ κοιτασθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς.

Πάλαι μὲν γὰρ τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀγέλας διεποίμαινον ἀδρανῶς οἱ γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαῖοι. τετάχατο γὰρ ἐκ νόμου καθηγεῖσθαι λαῶν, διά τοι τὸ τετιμῆσθαι τοῖς τῆς ἱερωσύνης πρεσβείοις. οὔκουν ἦσαν μὲν ἦσαν ποιμένες, c
μισθωτοὶ δὲ ὅμως, καὶ οἷον ἀλλοτρίοις ἐφεστηκότες θρέμμασιν, ἐθεώρουν τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἠφίεσαν τὰ πρόβατα, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν. (S. Joan. x. 12.) ὅτι δὲ λίαν ἠφειδηκότες τῶν λογικῶν θρεμμάτων καὶ θηρσὶν ἀνέντες αὐτὰ, ἅλοιεν ἂν, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ γεγονότες λύκοι, κατίδοι τις ἂν εὐκόλως ἀπό γε τῶν εἰρημένων διὰ φωνῆς προφητῶν. ὁ μὲν γὰρ ἔφασκεν, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ "Ὦ οἱ ποιμένες, (Hier. xxiii. 1.) "οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς "αὐτῶν," ἕτερος δὲ αὖ "Τάδε λέγει Κύριος Κύριος Ὦ οἱ d (Ezek. xxxiv. 2–5.)
"ποιμένες Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτούς; οὐχὶ "τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατεσθίετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, "καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε. τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ "πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζη-

1. τὰ εἰκαιόμυθα Edd. 2. ἀτρεκίας iid. 3. τελειοτάτη iid. 10. τετάχαται iid. 11. τῆς assumptum ex B. 12. μὲν ἦσαν assumpta ex B. 16. ἅλοιεν ἂν, καὶ θηρσὶν ἀνέντες αὐτὰ, inverso ordine Edd. 17. δὲ assumptum ex B. 21. αὐτῶν om. B. habet D. cf. supra 316 d. Κύριος alterum accessit ex B. 24. Haec καὶ τὰ ἔρια—οὐ βόσκετε accesserunt ex B. 27. ἐπετρέψατε (sic) Edd.

“τήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ· καὶ δι-“εσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ “ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ καὶ “τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ·” καὶ πρὸς αὐτοὺς δέ που φησὶ (Zach. xi. 4, 5.) e τοὺς ποιμένας “Ποιμαίνετε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, ἃ “οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον, καὶ οὐ μετεμέλοντο· καὶ οἱ “πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλογητὸς Κύριος, καὶ πεπλου-“τήκαμεν.”

Οὐκοῦν ἀπώλλυον οἱ ποιμένες τῶν λογικῶν θρεμμάτων τὰς ἀγέλας, θηρῶν οὐ δεδεημένοι, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ τὰ θηρῶν (S. Joan. x. 11.) μιμούμενοι. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων, (621 A.) a νενεμήμεθα μὲν ἐν κήποις, κατεποιμάνθημεν δὲ καὶ ἐν κρίνοις, (Cant. vi. 1, 2.) κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐκοιτάσθημεν δὲ καὶ ἐν σηκοῖς· ἐνηυλίσμεθα γὰρ ἐκκλησίαις καὶ ναοῖς ἁγίοις, οὐδενὸς ἡμᾶς (Cf. S. Matth. vi. 20.) ἐκδεδιττομένου καὶ διαρπάζοντος, οὐκ ἐπιθρώσκοντος λύκου, οὐ καταπατοῦντος λέοντος, οὐ κλέπτου διορύττοντος, οὐδενὸς (S. Joan. x. 10.) ἡμῖν ἐπιόντος ἔτι, “ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ.” διατελοῦμεν δὲ μᾶλλον ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ βεβαιότητι, καὶ ἐν μεθέξει παντὸς ἀγαθοῦ, αὐτὸν ἔχοντες ἐπιστάτην τὸν τῶν b ὅλων Σωτῆρα, φημὶ Χριστόν. καὶ τοῦτο ἡμῖν διὰ φωνῆς (Ezek. xxxiv. 22, 23.) Ἰεζεκιὴλ φανερὸν ἐποιεῖτο λέγων ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ “Τάδε “λέγει Κύριος Ἐγὼ σώσω τὰ πρόβατά μου, καὶ κρινῶ “ἀνὰ μέσον κριοῦ πρὸς κριὸν, καὶ ἀναστήσω ἐπ᾿ αὐτοὺς “ποιμένα ἕνα τὸν δοῦλόν μου Δαυεὶδ, καὶ ἔσται αὐτῶν “ποιμήν.”

14 Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιὼν, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλὴμ, εὐφραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, θύγατερ

9. *Οὐκοῦν* accessit ex B. 10. *θηρῶν οὐ δεδεημένοι* B. *θήρας οὐ δεδιττόμενοι* [*δεδιπόμενοι* Pont.] Edd. 12. *τιθεὶς τὴν ψυχὴν* pro *τὴν ψ. αὐτοῦ θεὶς* iid. 13. *νεμόμεθα* iid. *κήποις*] *κόποις* iid. *κρήναις* iid. 16. Haec *οὐκ ἐπιθρ. λύκου* accesserunt ex B. 27. *σφόδρα* accessit ex B. (36. al.) cf. infra.

Ἰερουσαλήμ. περιεῖλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου, λελύτρωταί 15
σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· βασιλεύσει Κύριος ἐν μέσῳ σου, οὐκ c
ὄψει κακὰ οὐκ ἔτι.

Ὅσον μὲν ἧκεν εἰπεῖν εἴς γε τὸν τῆς ἱστορίας λόγον, ὑπισχνεῖται σαφῶς τὴν εἰρήνην αὐτοῖς μετά γε τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, ὅτε καὶ ἀμνηστουμένων αὐτοῖς τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων, συνεῖναί τε καὶ προασπίζειν αὐτῶν ἐπαγγέλλεται Θεός· ὅσον δὲ ἧκεν εἰς τὸν ἐσωτάτω νοῦν, χαίρειν τε σφόδρα, καὶ κατευφραίνεσθαι λίαν, καὶ μὴν καὶ ἐξ ὅλης κατατέρπεσθαι τῆς καρδίας προστέταχεν ἀναγκαίως, ὡς ἐξηρημένων αὐτῆς τῶν πλημμελημάτων, διὰ Χριστοῦ δηλονότι. δεδικαίωται d γὰρ ἡ νοητὴ καὶ ἁγία Σιὼν, τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, ἤγουν τῶν πεπιστευκότων ἡ ἁγία πληθὺς, ἐν Χριστῷ δὴ καὶ μόνῳ, καὶ σεσώσμεθα δι᾽ αὐτοῦ τε καὶ παρ᾽ αὐτοῦ, τὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν ἀποφεύγοντες βλάβη, καὶ μέσον ἔχοντες καὶ αὐτὸν ἐν εἴδει τῷ καθ᾽ ἡμᾶς πεφηνότα τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ Θεὸν, τουτέστι, τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον· δι᾽ ὃν οὐκ εἴδομεν ἔτι κακὰ, τουτέστιν, ἀπηλλάγμεθα παντὸς τοῦ κακοῦν ἰσχύ- e οντος. αὐτὸς γάρ ἐστι τὸ τῆς εὐδοκίας ὅπλον, ἡ εἰρήνη, τὸ τεῖχος, τῆς ἀφθαρσίας ὁ χορηγὸς, τῶν στεφάνων ὁ πρύτανις, ὁ τὸν τῶν νοητῶν Ἀσσυρίων ἐξείργων πόλεμον, καὶ τὰς ἐκ τῶν δαιμόνων ἐπικουφίζων ἐπιβουλάς· ὁ διδοὺς ἡμῖν "πατεῖν "ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ "ἐχθροῦ," (S. Luc. x. 19.) δι᾽ ὃν ἐπέβημεν ἐπὶ ἀσπίδα τε καὶ βασιλίσκον, καὶ καταπατοῦμεν λέοντα καὶ δράκοντα· (Ps. xc. 13.) δι᾽ ὃν ἐν ἐλπίσι γεγόναμεν ἀγαθαῖς ἀφθαρσίας καὶ ζωῆς, υἱοθεσίας τε καὶ δόξης· a 622 A. δι᾽ ὃν οὐκ ὀψόμεθα κακὰ οὐκ ἔτι.

1. λελύτρωκέ F. Edd. (153.) 2. σου prius om. F. Edd. (153.) βασιλεύσει Κύριος B. (22. al.) βασιλεύσεις Ἱερουσαλὴμ ὁ Κύριος F. Edd. [βασιλεύσει Ἰ. ὁ Κ. 153.] 4. ἧκεν accessit ex B. 8. ἥκει Edd. ἐσώτατον iid. 9. καὶ ult. assumptum ex B. 14. τε om. B. 15. καὶ alt. accessit ex b. 17. τουτέστι assumptum ex B. 18. τοῦ assumptum ex b. Statim κακοῦ Edd. invitis B.b. 21. τὸν] + ἐκ Edd. 22. δαιμονίων iid. 24. ὃν] ὧν (sic) iid. ante Migne. ἐπὶ B. (Alex.) ἐπ᾽ iid. (Vat.) τε assumptum ex B. 27. οὐκ alt. assumptum ex B.

16 Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ Κύριος τῇ Ἱερουσαλὴμ Θάρσει Σιὼν,
17 μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου. Κύριος ὁ Θεός σου ἐν σοὶ
δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην καὶ καινιεῖ σε ἐν
τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, καὶ εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοὶ ἐν τέρψει ὡς
18 ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς· καὶ συνάξω τοὺς συντετριμμένους σου.

b Ἐναργὴς μὲν ἡ προαναφώνησις τοῦ χρῆναι θαῤῥεῖν· καὶ ἀψευδὴς ὁ ἐπαγγειλάμενος· ἀκηκόαμεν δὲ τουτὶ καὶ αὐτοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἀρχαῖον ὥσπερ ἀνανεοῦντος χρησμῴδημα, μᾶλλον δὲ τιθέντος ἐν ὄψει τὸ προεπηγγελμένον. ἔφη γὰρ, ὅτι “Θλίψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλὰ “θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.” ὅτε γὰρ γέγονεν “ἐν “μέσῳ” ἡμῶν, τότε τὰς χεῖρας οὐκ ἔτι παρειμένας ἐσχήκαμεν, οὐ γόνατα παραλελυμένα· τετράμμεθα δὲ μᾶλλον ἐπ' ἔργα
c τε καὶ πόνους τοὺς ἐπ' ἀγαθοῖς κατορθώμασι καὶ ὧν εἴρηταί τε καὶ ἔστιν ὁ “καρπὸς εὐκλεής·” τότε καὶ τεθαρσήκαμεν, ὅτι παναλκὴς ὑπάρχων ὡς Θεὸς ὁ ἐν ἡμῖν Χριστὸς ἐκρύεταί τε καὶ σώζει τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· κατῴκηκε γὰρ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ταύτην ἐφ' ἡμᾶς ἐπήγαγε τὴν νοητὴν δηλονότι καὶ ἀξιόληπτον εὐφροσύνην. τί γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ μεταλαχεῖν Ἁγίου Πνεύματος, ἢ τέρψις καὶ χαρὰ καὶ πᾶν εἶδος εὐφροσύνης; ὅτε τοίνυν ἐπήγαγεν
d ἐφ' ἡμᾶς τὴν διὰ Πνεύματος εὐφροσύνην, τότε καὶ ἀνεκαίνισεν ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐν καιρῷ τῆς ἐπιδημίας τῆς μετὰ σαρκὸς, ὅτε καὶ “εἷς ὑπὲρ πάντων” ἀποθανὼν ἀληθεύων ἔφασκε “Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις “τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.” ἐπειδὴ δὲ τέθεικε τὴν ψυχὴν, καὶ γέγονεν ἐν νεκροῖς δι' ἡμᾶς, ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων, ἀνεβίω πάλιν, τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἀναμορφῶν εἰς καινότητα ζωῆς, καὶ ἀναχαλκεύων εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς.

S. Joan. xvi. 33. Supra ver. 15. Heb. xii. 12. Sap. iii. 15. 2 Cor. v. 15. S. Joan. xv. 13.

2. *σου* alt. assumptum ex B. om. F. Edd. (68, 91, 97, 153, 310.) 4. *σοὶ* B.F. (Alex.) *σὲ* Edd. (Vat.) 7. *ἀψευδής*] + *μὲν* Edd. 10. *ἔχετε* iid. 14. *ἔργοις* pro *κατορθώμασι* iid. 17. *ὑπ'* pro *εἰς* iid. *ἐπ'* correxit Migne. 21. *πνευματικῆς* pro *πᾶν* iid. 25. *τῆς ἀγάπης* pro *ἀγάπην* iid.

“Εἴ τις γάρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις.” ηὐδόκησε γὰρ [2 Cor. v. 17.] ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐν αὐτῷ “ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα,” [e] [Eph. i. 10.] κατὰ τὸ γεγραμμένον. τὸ δὲ ἀνακεφαλαιούμενον, ἀναλαμβάνεταί πως καὶ οἷον ἀναβιβάζεται πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς. ἐπειδὴ δὲ ἀνεκαίνισε, τότε καὶ εὐφράνθη Χριστὸς ἐφ᾽ ἡμῖν, ὡς ἐν τέρψει, καὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς· πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν ἐπιγάνυσθαι τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς τὸ θεῖον, ὅτε καὶ ἁμαρτίας ἀπηλλάγμεθα, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀμείνους γεγόναμεν, καὶ ἐν μεθέξει Πνεύματος καὶ ἁγιασμοῦ. τότε καὶ συνήγαγε τοὺς [a 623 A.] συντετριμμένους. ὡς γὰρ ὁ σοφὸς γράφει Παῦλος “Χριστὸς [1 Tim. i. 15.] ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι·” καὶ αὐτὸς δέ που φησίν “Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς [S. Matth. ix. 13: S. Marc. ii. 17.] “μετάνοιαν.” οὐκοῦν συνήγαγεν ὁ Χριστὸς οὓς διὰ τῆς ἁμαρτίας συντρίψας ὁ σατανᾶς παρειμένους ἀπέφηνε, καὶ βαίνειν ὀρθὰ μὴ εἰδότας, μήτε μὴν τὰς τῆς δικαιοσύνης ἰέναι τρίβους· ἀλλ᾽ εἰ καὶ συνέτριψεν ἐκεῖνος, κατέδησεν ὁ Χριστός. τεθεράπευκε γὰρ τοὺς ἠῤῥωστηκότας, καὶ “Αὐτὸς τὰς ἀσθε- [b] [S. Matth. viii. 17.] “νείας ἡμῶν αἴρει,” κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Οὐαὶ, τίς ἔλαβεν ὀνειδισμὸν ἐπ᾽ αὐτήν;

Τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν τὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς τε καὶ ἀφθαρσίας ἐγηγερμένον, καύχημα μὲν εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, ἄριστά γε φρονεῖν ᾑρημένοι διαβεβαιωσόμεθα· ὁμολογεῖ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σοφώτατος Παῦλος ὡδὶ γεγραφώς “Ἐμοὶ [Gal. vi. 14.] “δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, “δι᾽ οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ.” πλὴν [c] ἔφη πάλιν αὐτὸς, ὡς γέγονεν ὁ σταυρὸς “Ἰουδαίοις μὲν [1 Cor. i. 23.] “σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία.” πλατὺ γὰρ γελῶσιν οἱ

1. γὰρ φησὶν assumpta ex B. 2. τὰ et οἷον (4) assumpta ex B. 6. ἤμελλεν Edd. 8. ἀμείνους om. D. et γεγόναμεν post ἁγιασμοῦ tr. D. 9. καὶ ἁγιασμοῦ D. Edd. ἁγίου B. 11. που om. B. 17. ἀσθενείας ἡμῶν αἴρει D. ἁμαρτίας ἡμῶν αἴρει B. ἀσθεν. ἡμῶν φέρει Edd. 27. ἔθνεσι D.b. Edd. ἕλλησι B. γελῶσιν B.D.b. γελάσουσιν Edd.

τάλανες, τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσάπαν ἠγνοηκότες· ἀλλ' οὐκ ἔξω δίκης ἔσονται· πόθεν; οὔτε μὴν ἀντικαταμειδιάσουσι τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν τῶν ἐκκλησιῶν· ἔσονται δὲ κατὰ καιροὺς πυρὸς ἀνημέρου τροφὴ, καὶ φλογὸς ἔργον τῆς ἀκατευνάστου καὶ μακρᾶς. ἀφίκοντο γὰρ εἰς τοῦτο μανίας καὶ σκαιότητος νοῦ τῶν παρ' Ἕλλησί τινες, ὡς ἀσελγῆ
d καταθῆξαι γλῶσσαν τοῦ θείου τε καὶ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καὶ βίβλοις ἐγγεγραμμένην ἀφεῖναι τὴν κατάῤῥησιν·
1 Tim. v. 24. ἵνα μὴ μόνον αὐτῶν αἱ ἁμαρτίαι προάγωσιν εἰς κρίσιν, ἀλλὰ γὰρ ἕποιντο καὶ τεθνεῶσιν αὐτοῖς, διά τοι τὸ οἷον ἔμψυχον ἐγκαταλελοιπέναι τὴν ἁμαρτίαν. ταλανίζει δὴ οὖν, καὶ σφόδρα εἰκότως, τοὺς λαβόντας ὀνειδισμὸν κατὰ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, οἷς δὴ καὶ μάλα εἰκότως ἁρμόσειεν ἂν τό Οὐαί.

e
19 Ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοὶ ἕνεκεν σοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει Κύριος, καὶ σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς καύχημα καὶ ὀνομαστοὺς
20 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ καταισχυνθήσονται ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ὅταν εἰσδέχωμαι ὑμᾶς.

Τέτραπται πάλιν ὁ λόγος εἰς τὸ τῆς Σιὼν πρόσωπον, ὑπισχνεῖται δὲ τὰ διὰ Χριστοῦ παραδόξως κατωρθωμένα,
624 A. a περί τε τὰς ἐξ ἐθνῶν ἀγέλας καὶ τὸν ἀπόβλητον Ἰσραήλ. ἐν σοὶ γάρ φησιν ἕνεκα σοῦ ποιήσω. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν ἐκ πλεονεξίας ἀπεκομίσθησαν εἰς μέθην· οἱ δὲ ἠγνοήκασι τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων ἐνηνθρωπηκότα Θεὸν, ἀμφοτέροις ἐπιδαψιλεύεται τὸν ἔλεον ὁ πάντων Δημιουργὸς, καὶ ἕνεκα

2. ἔσονται· πόθεν B.D. ἔσονταί ποτε Edd. 9. αὐτῶν B. αὐτοὺς Edd. προσάγωσιν iid. 11. καταλελοιπέναι B. 12. λαβόντας B. Edd. λαμβάνοντες b. ἁγίας om. b. 14. [ἕνεκα Alex. XII. 26, 49, 106, 153, cf. infra.] σοῦ] ἐμοῦ B. (22. al.) cf. infra. λέγει Κύριος om. B. (91, 153, 198, 233.) 18. εἰσδέχωμαι B. (Alex.) cf. infra. εἰσδέξομαι Pont. (Vat. ℵ) εἰσδέξωμαι Aub. 20. Τέτραπται] Γέγραπται Edd. 24. μέθην] Sic retinui ex Edd. cf. supra 623 c. πλάνην B. Pro hoc verbo non contuli D.

ἡμῶν ἐν ἡμῖν πεποίηκε θαύματα. σέσωσται μὲν γὰρ ἡ ἐκπεπιεσμένη, τουτέστιν, ἡ τεθλιμμένη ποτὲ τῶν πεπλανημένων πληθὺς, καὶ εἰς τοῦτο λοιπὸν ἐνηνεγμένη ταλαιπωρίας ὑπὸ τοῦ καταπιέσαντος σατανᾶ, ὡς πᾶσαν ἰκμάδα ζωτικὴν b ἀποβαλεῖν· νεκρὸς γὰρ νοῦς ὁ πλανώμενος· εἰσδεχθήσεται δὲ καὶ ἡ ἀπωσμένη τῶν Ἰουδαίων Συναγωγή. πεπαρῴνηκε μὲν γὰρ εἰς Χριστόν· ταύτῃτοι καὶ δικαίως ἀπόπεμπτος ἦν, καὶ παρώλισθε τῆς ἐλπίδος, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν οἰκειότητος ἀπενοσφίζετο· πλὴν ἠλέηται καὶ αὐτή· κληθήσεται γὰρ πρὸς μετάγνωσιν καὶ εἰς τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς. ἔσονται δὴ οὖν εἰς καύχημα καὶ ὀνομαστοὶ καὶ αἰσχύνης ὡς ἀπωτάτω. αὐτοὶ δὲ δὴ τίνες, ἢ ὅτι πάντως οἱ δύο λαοὶ οὐκ ἔτι διῃρημένοι, καὶ ἀσύμβατον c ἔχοντες ἀλλήλοις τὴν γνώμην, καὶ μεμερισμένοι πρὸς δόξας τὰς ἐπὶ Θεῷ, καθὰ καὶ πάλαι· ἀλλ' ἑνότητι τῇ διὰ Πνεύματος εὖ μάλα κατεσφιγμένοι πρὸς ὁμοψυχίαν τε ἅμα καὶ ὁμοπιστίαν. γέγραπται γὰρ ὅτι "Τοῦ δὲ πλήθους τῶν "πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία." ἔκτισε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς "τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, "ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάσσων ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ "πνεύματι," καθὰ γέγραπται. εἰ δὴ οὖν γένοιντο ζηλωτοὶ, d τότε δὴ πάντως καταισχυνθήσεσθαί φησι τοὺς ἐχθροὺς, τὸ τῆς δοθείσης εὐκλείας μέγεθος κατατεθηπότας, καὶ τὸ τῆς εὐημερίας ἀκράδαντον, καὶ τῆς ἐλπίδος τὸ βεβηκός. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐξ αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων ἀληθῆ τὴν ὑπόσχεσιν. δεδόξασται γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ λαμπρῶν αὐχημάτων ἐπίμεστος οὖσα θαυμάζεται παρὰ πάντων. πλὴν ὁρίζει καὶ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν τὰ τοιάδε συμβήσεται· ἐν τῷ καιρῷ γάρ φησιν ὅταν εἰσδέχωμαι ὑμᾶς. οὐ γὰρ πρὸ τῆς πίστεως τὰ μετὰ τὴν πίστιν, μετ' αὐτὴν δὲ μᾶλλον νοοῖντ' e

Acta SS. App. iv. 32.

Eph. ii. 15, 16.

5. νεκρὸς B.D. μικρὸς Edd. εἰσδεχθήσεται D.b. εἰσδέχεται B. Edd. 7. τοι assumptum ex B. 11. τοῦ αἰῶνος B.b. τῶν αἰώνων Edd. 12. τίνες ἢ ὅτι πάντως B. τινες ἢ πάντες Edd. 21. πνεύματι habent B.D. e ver. 18. cf. supra 52 e. infra 734 a. 24. ἴδοι B.D. ἴδῃ Edd. 25. ἀληθῆ D. Edd. ἀληθῶς B.

ἂν εἰκότως. κεκλήμεθα δὴ οὖν ἐν καιροῖς τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς. τότε γὰρ δὴ τότε τῆς ἐπαγγελίας τὸ πέρας ἐκβέβηκεν εἰς τὸ ἀτρεκές.

Διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς καὶ εἰς καύχημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει Κύριος.

625 A. a Ἀνακεφαλαιοῦται τρόπον τινὰ τῆς θεοπρεποῦς φιλοτιμίας
τὸν σκοπὸν, καὶ ἐν οἷς ἔσονται πάντως οἱ πεπιστευκότες,
διὰ τούτων ἡμῖν ὑποφαίνει σαφῶς. διαβοήτους γὰρ ἔσεσθαι
φησὶ, καὶ αὐχημάτων εἴσω λαμπρῶν, καὶ παντὸς ἔθνους ἐν
ἀμείνοσι. προσεπάγει δὲ πάλιν καὶ καθ' οὓς ἔσονται τὰ
τοιάδε καιροὺς, πανταχῆ μεμνημένος τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκο-
νομίας τοῦ Μονογενοῦς, ὅτε, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἡ παντὸς
ἀνάδειξις ἀγαθοῦ, καὶ πᾶν ὁτιοῦν τῶν τεθαυμασμένων ἐκβέ-
b βηκεν εἰς ἡμᾶς. τότε γὰρ τότε καὶ ὑπὸ χεῖρα πράττοντας
διαβολικὴν καὶ τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν ὑπεζευγμένους,
παραδόξως ἐξείλετο· τότε καὶ τῆς πολυθέου πλάνης ἀπήλ-
λαττε καὶ μετετίθει πρὸς ἀλήθειαν· τότε καὶ τῶν τοῦ θανάτου
δεσμῶν ἐξείλετο, δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τῷ
Θεῷ καὶ Πατρὶ κατακτώμενος τὴν ὑπ' οὐρανόν. κεκλήμεθα
γὰρ δι' αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐν Πνεύματι προσαγωγὴν καὶ οἰκειό-
τητα πεπλουτήκαμεν δι' αὐτοῦ, φημὶ δὴ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ
c μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

4. δώσω] θήσω F. 9. ἡμῖν assumptum ex B. 11. καὶ καθ' D. Edd. καὶ καθ' (τοὺς) οὓς B. 15. τότε alt. om. D. 17. καὶ om. D. ἀπήλλαττε καὶ μετετίθει D. Edd. ἀπήλλαξε καὶ μετέθετο B. ἀπήλλαττεν b. scholion finiens. 19. ἐξείλετο D. Edd. ἐῤῥύσατο B. 22. πεπλουτήκαμεν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Sic desinit D. δι' αὐτοῦ δή φημι Edd. 23. ἡ assumptum ex B. δόξα] + κράτος τιμὴ καὶ προσκύνησις Edd. τῷ om. B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΓΓΑΙΟΝ.

ΤΗΣ Ἀγγαίου προφητείας τὸν σκοπὸν ἐφ' ἑτέροις τισὶ a γεγονότα καταθρήσαιμεν ἄν, καὶ οὐκ ἐφ' οἷς ἂν οἴοιτό τις τοὺς παρὰ τῶν ἑτέρων γεγενῆσθαι λόγους. Ὡσηὲ μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος καὶ μὴν καὶ οἱ καθεξῆς, μέχρι Σοφονίου, τὰ τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ καιροὺς συμβησόμενα προαπήγγελον, καὶ ὡς ὅσον οὐδέπω παρεσομένων αὐτοῖς τῶν τῆς αἰχμαλωσίας καιρῶν, ἐκδειματοῦν ἐπεχείρουν τὸν Ἰσραὴλ, ἄνω τε καὶ κάτω τὰς τῶν πολεμίων φάλαγγας ὀνομάζοντες, τὰς τῶν πόλεων b ἀναστάσεις, τοὺς ἐμπρησμοὺς, τὰς διαρπαγὰς, καὶ ἁπάσης δὲ τῆς χώρας τὴν δῄωσιν τοῖς καταφρονεῖν ᾑρημένοις χρησίμως προαπαγγέλλοντες. ᾤοντο γὰρ, ὅτι κἂν εἰ μὴ ἕλοιντο πληροῦν ὡς ἐξ ἀγαθῆς διανοίας τὸ ἀνδάνον Θεῷ, καὶ τῶν εἰς τὸ ἄμεινον ἔχεσθαι σπουδασμάτων, ἀλλ' οὖν ἔσεσθαι τοιούτους τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος ὑποφρίττοντας. Ἀγγαῖος γε μὴν ὡς τετελεσμένων ἤδη τῶν τῆς αἰχμαλωσίας

Codices B.D. [D. finire non potui.] 1–3. Sic B. τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τὸν προφήτην Ἀγγαῖον D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ἀγγαῖον Aub. 5. καταθρήσαιμεν B.D. ἀθρήσ. Edd. 6. παρὰ τῶν] παρ' D. γεγενῆσθαι] πεποιῆσθαι D. 7. Haec ὁ θεσπ. καὶ μὴν assumpta ex B.D. Σοφονίαν Edd. 9. οὐδέπω B.D. οὔπω Edd. 11. πολέμων iid. Statim φαλ. ὀνομ. hoc ordine B.D. 12. ἀναστάσεις D. Edd. ἀναστατώσεις B. 16. τὸ assumptum ex D.

καιρῶν, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀνακομισθέντος τοῦ Ἰσραὴλ
627 A. a ἐκ τῆς Περσῶν τε καὶ Μήδων, ποιεῖται τοὺς λόγους, ἐπ' αἰτίαις τοιαύταις. ἀνῆκε μὲν γὰρ αὐτοὺς τῆς αἰχμαλωσίας ὁ Κῦρος, καὶ ὁμοῦ τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς οἴκαδέ τε ἰέναι προστέταχε, καὶ τὸν θεῖον αὖθις ἀναδείμασθαι νεὼν, τὸν ἔν γε τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ προσέτι τούτῳ καὶ αὐτὴν, εἰ ἕλοιντο, διατειχίζειν τὴν πόλιν. οὗ δὴ γεγονότος, καὶ ἐν πρώταις ὄντος καταβολαῖς τοῦ ναοῦ, διαπεφθονηκότες τῶν
3 Esdr. ii. 15 sqq. ἐν Σαμαρείᾳ τινὲς, Βήλεμός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, καταγεγράφασι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, τὴν εἰς τοὺς κρατοῦντας τῶν
b Βαβυλωνίων εὔνοιαν ὑποπλαττόμενοι, φιλοπόλεμόν τε καὶ δυσάντητον γενέσθαι λέγοντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτοῖς
1 Esdr. iv. 17 sqq. 3 Esdr. ii. 21 sqq. δὲ τοῖς Περσῶν βασιλεῦσιν ἀφόρητον. εἶτα πείθουσι προστάξαι κατηρεμεῖν Ἰουδαίους, καὶ μήτε τὸν νεὼν ἐγείρειν ἔτι, μήτε μὴν τῆς εἰς τὴν πόλιν ἔχεσθαι φιλεργίας. ὀλίγου δὲ μεταξὺ διελάσαντος χρόνου, διαδέχεται τὴν βασιλείαν ὁ Δαρεῖος, καὶ ἦν μὲν ἔτος αὐτῷ τῆς βασιλείας δεύτερον.
Ib. iv. 43 sqq. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐν Βαβυλῶνί τινες Ἰουδαίων προσπίπτοντες ἐλιπάρουν ἀνεῖναι λοιπὸν τὸν θεῖον ἐγεῖραι νεὼν, προσέτατ-
Ib. vi. 26 sqq. τεν ὁ Δαρεῖος, γέγραφε δὲ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Φοινίκην
c διέπουσι τὰς ἀρχὰς, μήτε ἐξείργειν Ἰουδαίους, εἰ ἀνορθοῦν ἕλοιντο τὸν ναόν· ἀλλὰ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπιδαψιλεύεσθαι χορηγίαν, καὶ τὰς ἐν τῷ Λιβάνῳ κέδρους κατακομίζεσθαι παρ' αὐτῶν ἀπαρεμποδίστως ἐᾶν, ὡς ἂν οὐδενὸς ἐνδέοντος τῶν εἰς τὴν χρείαν αὐτοῖς, ἀποπεραίνοιτο λοιπὸν εὐκόλως τὰ

4. *σκεύεσι τοῖς* om. D. 6. *προσέτι τούτῳ*] *προσεπιτούτῳ* B. *προσέτι τούτοις* D. 7. *τειχίζειν* Edd. 8. *διεφθονηκότες* b. invito D. cf. infra 628 b. 9. Βήλεμός B.b. Βήλομβός (sic) D. Βήλαιμός Edd. *καταγεγράφασι* D. *καταγράφουσι* Edd. 10. *τοὺς κρατοῦντας* B.D.b. *κρατοῦντα* Edd. 11. *ἄνοιαν* Edd. ante Migne, invitis B.D.b. *τε* om. D. 12. *γενέσθαι* D.b. *γεγενῆσθαι* Edd. 13. δὲ B.D.b. δὴ Edd. *τοῖς*] + *τῶν* B. 14. *νεὼν* D.b. Edd. *ναὸν* B. 16. *διελθόντος* pro *μεταξὺ διελάσαντος* b. *ὁ* om. b. 17. *τῆς βασιλείας* accesserunt ex b. desunt in D. 19. *νεὼν* B.b. *ναὸν* D. Edd. 20. *γράφει* b. *καὶ γέγραφε δὲ* D. 22. *ναόν* B.D.b. *νεὼν* Edd. *γὰρ* accessit ex D.b. 23. *ἀποκομίζεσθαι* Edd. invitis B.D.b. 24. *ἀπαρεμποδίστως* B.D. *ἀπαραποδίστως* b. *ἀνεμποδίστως* Edd. 25. *τὴν* om. D. *ἀποπεραίνοιτο* B.D.b. *ἀποπεραίνοιντο* Edd.

εἰς τιμήν τε καὶ δόξαν τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ. εἰρημένης δὲ τῆς ἱστορίας λεπτῶς καὶ σαφῶς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Ἔσδρα συγγραφῇ, περιττὸν οἶμαί που τὸ ἰσχνολογεῖν ἐν τούτοις εἰς τὸ παρόν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐξὸν ἤδη πονεῖν d *τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὸν θεῖον ἐργάσασθαι νεὼν, ἀποπληροῦν τε θυσίας καὶ λιτὰς, καὶ τοῖς κατὰ νόμον ἔθεσι πολιτεύεσθαι, κατημέλουν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, εὖ τιθέντες ἕκαστοι τὰ οἰκεῖα, καὶ ἐπί γε τό σφισιν αὐτοῖς ἡδύ τε καὶ φίλον ὁλοτρόπως ἐκνενευκότες, καὶ ἐν σμικρῷ κομιδῇ ποιούμενοι λόγῳ τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ, κατῃκίζοντο πάλιν, Θεοῦ πλήττοντος, πολέμῳ μὲν οὐχὶ, λιμοῖς δὲ μᾶλλον καὶ ἀκαρπίαις καὶ κτηνῶν καταφθοραῖς. ἀμείνους γὰρ ἤθελεν ἀποτελεῖν, οὐ ταῖς ἰσοῤῥόποις* e *τῶν πταισμάτων ποιναῖς ὑποφέρων· ἀλλ᾽ ὁμοῦ μὲν ὡς κεκμηκότας ἐλεῶν, ὁμοῦ δὲ πάλιν ὡς ἐξ ἀγάπης ἐπανορθῶν. αὕτη τῆς Ἀγγαίου προφητείας ὡς ἐν ὀλίγοις ἡ πρόφασις. μέμικται δὲ ὁ λόγος, καὶ τοῖς πεπραγμένοις τε καὶ εἰρημένοις ἱστορικῶς ἡ μυστική τε καὶ ἐσωτάτη καὶ πρέπουσα τοῖς πνευματικοῖς ἐγκέχωσται θεωρία.*

a 628 A.

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ Κεφ. α΄. ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων.

Φθάσας ἔφην, ὡς ἦν εὐάφορμος τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἡ ἐπί γε τῷ ναῷ ῥᾳθυμία, παρῃρημένης αὐτῶν τῆς ἐξουσίας, καὶ b *διεφθονηκότων εἰς τοῦτο τῶν ἐν Σαμαρείᾳ, πλείστην τε ὅσην τῆς Ἱερουσαλὴμ πεποιημένων τὴν καταῤῥησιν παρά γε τοῖς*

1. Haec *τοῦ πάντων κρατοῦντος* accesserunt ex B.D.b. 3. *που* om. B. habet D. 4. *ἐξῆν* pro *ἐξὸν* Edd. 5. *ἐργάζεσθαι* D.b. 7. *κατημέλουν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ* D.b. Edd. *αὐτοὶ μάλιστα κατημέλουν* B. Statim *προτιθέντες* D. *ἕκαστοι* B.D.b. *ἕκαστος* Edd. Statim *τὰ οἰκεῖα* B.D.b. *τὴν οἰκείαν* Edd. 11. *λιμοῖς* B.D.b. [*λοιμοῖς* B.] *λοιμοῖς* Edd. *μᾶλλον* om. D. 12. *ἤθελον* iid. ante Migne repugnantibus B.b. *ἤθεσιν* (sic) D. 14. *δὲ*] + *δὴ* b. 16. *γε* pro *τε* D. 19. *τοῦ* om. F. Edd. (87. al.) 20. *Κυρίου* om. B. habet D. 24. *διεφθοπικύτων* D. *διεφθονηκότων* habet B. *τῶν* assumptum ex B.D.

τὰ Περσῶν ἰθύνουσι κράτη. Δαρείου γεμὴν ἔτος ἤδη τρίβοντος ἐν τῇ βασιλείᾳ δεύτερον, εἶτα τῆς φιλεργίας αὐτοῖς ἀπαραπόδιστόν τε καὶ ἐλευθέραν ἀνέντος τὴν ἐξουσίαν, καὶ δρᾶν τὸ δοκοῦν ἐπιτεταχότος, καὶ ὁσίων ἔχεσθαι σπουδασμάτων, προσαπονείμαντος δὲ καὶ χρημάτων πόρους, εὐάφορμον
c μὲν οὐκ ἔτι τὸ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλ' ἔξω παντὸς ἐφαίνετο λόγου, καὶ ἀπίθανον ἔχον κομιδῇ τὴν σκῆψιν. γίνεται τοίνυν ὁ λογος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου· τὸ δὲ ἐν χειρὶ νοήσεις, ἀντὶ τοῦ, διαχειρίζοντος, ἤγουν διακονουμένου τοῖς παρὰ Θεοῦ λόγοις, καὶ τὴν τῆς προφητείας λειτουργίαν ἐκπράττοντος. ἐπισημαίνεται δὲ χρησίμως καὶ αὐτοὺς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ Δαρεῖος τὰ τοιάδε προστέταχε, προαποτέμνων, ὡς ἔφην, τῶν ἐξ Ἰσραὴλ τὰς ἐπί γε τῷ ῥᾳθυμεῖν ἑλέσθαι πάλιν ἀσυνέτους εὑρεσιλογίας.

d Εἶπον δὴ πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ τὸν ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν λέγων
2 Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ Ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν Οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου.

Σαλαθιὴλ γέγονεν Ἰεχονίου παῖς, ἐκ φυλῆς ὄντος καὶ αἵματος τοῦ Δαυείδ. τούτου τοίνυν τὴν βασιλίδα διέποντος ἀρχὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, πεπόρθηται
e μὲν ἡ πόλις, ἀπῴχετο δὲ καὶ πᾶς ὁ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος, κατεμπιπράντος τὸ τηνικάδε τοῦ Ναβουχοδονόσορ καὶ αὐτὸν τὸν θεῖον ναὸν, εἴληπτο δὲ καὶ αὐτὸς Ἰεχονίας, καὶ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις αἰχμάλωτος ἦν. γέγονε δὲ Σαλαθιὴλ υἱὸς Ζοροβαβελ.

5. *προσαπον. δὲ καὶ χρημ. πόρους* ante *καὶ δρᾶν* transponit D. *ὅρους* pro *πορ.* Edd. ante Migne. 7. *ἀμήχανον* pro *ἀπίθ.* iid. 8. *χειρὶ* alt.] + *Ἀγγαίου* D. 10. *τὴν τῆς λειτουργίαν τῆς προφ. πράττοντος* pro *τὴν τῆς*—*ἐκπρ.* B. 13. *τὸ* pro *τῷ* D. 15. *δὴ* deest in Edd. (Vat. ℵ) *τὸν* alt. assumptum ex D. (Alex.) cf. Glaph. 55 e. 17. *παντοκράτωρ*] + *λέγων* Edd. invitis B.D. (23. al.) *λέγει* D. *οὐχ ἥκει ὁ* om. D. 19. *παῖς* B.D. *υἱὸς* Edd. 20. Assumpta *τοίνυν* ex D. *τοῖς* ex B.D. 23. *κατεμπιπράντος* D. *καταπιμπράντος* Edd.

τοιγάρτοι καὶ ὑπονοστήσαντος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἅτε δὴ καὶ ἐξ αἵματος ὢν τῆς τὸ βασιλεύειν λαχούσης φυλῆς, βεβασίλευκεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. Ἰησοῦς γεμὴν ἐκ φυλῆς τε καὶ αἵματος ὢν τοῦ Λευὶ, καὶ ὡς ἐκ ῥίζης τοῦ (a 629 A.) Ἀαρὼν, τὴν ἐξῃρημένην τῶν ἄλλων καὶ ἀπόλεκτον ἀνῆπτο τιμὴν, καὶ μέγας ἦν ἱερεύς. οὕτω γὰρ ὁ νόμος τὸν τῶν ἱερῶν ταγμάτων ἡγεῖσθαι λαχόντα κατωνόμαζε λέγων, μὴ δεῖν ἀνεῖσθαι φυγῆς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν φυγαδευτηρίων· ἀλλ' ἔνθαπερ ἂν εἶεν ἕκαστοι, μένειν αὐτοῦ, "ἕως οὗ ἀποθάνῃ "ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας," (Num. xxxv. 28.) τουτέστιν, ὁ ἀρχιερεύς. γέγονε τοίνυν ὁ λόγος πρὸς ἄμφω, τόν τε βασιλέα φημὶ καὶ τὸν τῶν ἱερῶν ταγμάτων προεστηκότα. αὐτοὺς γὰρ ἦν καὶ εἰκὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασι περιαγγεῖλαι τὸ χρησμῳδούμενον. οὐκ ἠγνοηκόσι δὲ, οἶμαι, τὰς τῶν λαῶν σκήψεις, ἀπαγγεῖλαι προστέταχεν (b) ὁ τῶν ὅλων Θεός· ἀλλ' οἷον ἐπιμειδιῶν ἀναπίπτουσιν οὐκ ἐν καιρῷ πρὸς τὸ ῥᾴθυμον, καὶ ὧν ἦν εἰκὸς ἐσπουδασμένην ποιεῖσθαι φροντίδα, τούτων αὐτῶν οὐ μετρίως ἠφειδηκόσιν. ἦν γὰρ ἄμεινον ἐννοεῖν ὡς, εἴπερ ἦν αὐτοῖς ἐν προὐργιαιτέρῳ λόγῳ τὰ τοῦ Θεοῦ, πάντως που καὶ τῇ παρ' αὐτοῦ φειδοῖ καὶ χάριτι πρὸς τὸ εὖ ἔχειν διακρατούμενοι, διήγαγον ἂν ἐν εὐημερίαις καὶ πλούτῳ, καὶ ἀμφιλαφῶς ἔχοντες τὰ ζωαρκῆ. (c) οὐκοῦν οἱονεί πως ἐπιμαρτύρεται διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ὡς ἀνοσίως ἠμεληκότα τὸν Ἰσραὴλ τῶν ὅτι μάλιστα χρησίμων αὐτῷ καὶ εἰς δόξαν ὁρώντων Θεοῦ. περιστέλλοντες γὰρ, καθάπερ οἴονται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, εὐπροσώποις εὑρεσιλογίαις τὰ ἐγκλήματα, οὔπω παρεῖναί φασι τὸν καιρὸν τοῦ ἀναδείμασθαι τὸν ναὸν Κυρίου· ἀλλ' ὅ γε τοῦ δρᾶν ἐθέλειν

1. τοῖς assumptum ex B.D. 3. γεμὴν] + ὁ B. Edd. invito D. 4. τε assumptum ex B.D. 5. ἀνῆπτον (sic) Edd. ἀνῆπτε correxit Migne. 8. φυγὴν D. Statim τοῖς pro τοὺς D. 9. ἂν accessit ex B.D. Statim ἕκαστοι εἶεν μένειν αὐτοὺς ἕως ἂν D. 10. ὁ μέγ. ἱ. D. 11. τὸν alt. om. D. 12. καὶ assumptum ex B.D. 15. ἅμα πίπτουσιν pro ἀναπίπτ. Edd. 16. ἐσπουδασμένως iid. 17. ἠφειδηκόσιν D. ἠφειδηκότας iid. 19. που assumptum ex B.D. 25. καθάπερ] + οὖν Edd. invito D. Statim οἴόντε pro οἴονται D. 26. παρεῖναι φασὶ hoc ordine B. 27. νεὼν pro ναὸν Edd. invitis B.D.

ὀρθῶς ἀεὶ πάρεστι καιρὸς, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσι τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ τελοῦντα πληροῦν, ἐν ἐξουσίᾳ διαπαντός.
d εἰ δὲ δὴ καὶ τὸ ἀπεῖργον καὶ ἀντιτετάχθαι δοκοῦν οἴχοιτό πως ἐκποδὼν, τότε δὴ παγχάλεπος ἀληθῶς ἡ ἀνάβλησις, καὶ ὄκνου λοιπὸν ἐγκλήματα καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἀφιλεργίας, οἵπερ ἂν γένοιντο περὶ τούτου λόγοι. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ
Ps. cxl. 4. φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους "πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις."

3 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ Προφήτου λέγων
4 Εἰ καιρὸς ὑμῖν μέν ἐστι, τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις ὑμῶν κοιλο-
e στάθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξηρήμωται.

Δεύτερος χρηματισμὸς παρὰ Θεοῦ πρὸς Ἀγγαῖον ἐλέγχῳ σαφεῖ κατακρίνων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἐν ἀμείνοσι τιθέντα δεικνύων τὰ εἰς ἰδίαν ἀνάπαυλαν καὶ τρυφήν. ἆρα γὰρ, φησὶν, οὔπω μὲν ἐνέστηκεν ὁ καιρὸς τοῦ χρῆναι τιμᾶσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐγηγερμένου τοῦ ναοῦ, ἥκει δὲ τὰ ὑμῶν εἰς τοῦτο πράγματα καιροῦ τε καὶ δόξης,
630 A. a ὡς ἐντρυφᾶν μὲν ἑστίαις πλουσίως κατεσκευασμέναις, καὶ κοιλοστάθμοις αὐλαῖς ἐναβρύνεσθαι; εἶτα ὑμῖν οὐ φορτικὸν καὶ δύσοιστον εἶναι δοκεῖ, περιυβρισμένον οὕτως ἀτίμως ὁρᾶν τὸν νεὼν, ἀνατετραμμένον τε καὶ ἐν ὄψει τῇ λίαν ἀκαλλεστάτῃ, καὶ μονονουχὶ κατακεκραγότα τῆς Βαβυλωνίων ἀνοσιότητος καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐμπρησμῶν; καίτοι πῶς οὐκ ἄμεινον εὖ ἔχοντα βλέπειν καὶ ἐν ὄψει τῇ πρώτῃ;

2. *τελοῦντα* accessit ex B. *τελοῦσι* post *ἐξουσίᾳ* addit D. *ἐν* assumptum ex B.D. 3. *δὲ* om. B. Statim *δὴ* assumptum ex B.D. *ἢ* pro *καὶ* alt. D. 4. *δὴ* om. D. 5. *ἔγκλημα* Edd. *εἰς ἄκρον* D. Edd. *εἰσάπαν* B. 7. *σου* pro *μου* (sic) Edd. 10. *ὑμῖν μέν ἐστι* B.D. (Alex. ℵ) *μέν ἐστιν ὑμῖν* D. (153.) *μὲν ὑμῖν ἐστι* Edd. (Vat.) cf. Glaph. 56 a. 14. *τιθέντος* (sic) Edd. 15. *ὁ* deest in D. 18. *ἑστίαις*] *οἰκίαις* D. Statim *πλουσίως* assumptum ex B.D. *κατεσκευασμέναις* D. *ἐσκ.* B. Edd. 20. *ἀτίμως* B. *ἀθέσμως* D. Edd. 21. *δὲ* pro *τε* B. 22. *ἀνακεκραγότα* Edd. 23. *καὶ τῶν ἀρχ. ἐκείνων ἐμπρησμῶν* om. B. *ἐμπρησμῶν* D. *ἐμπρησμάτων* Edd.

μετὸν γὰρ οὕτω λοιπὸν καὶ καταθύειν Θεῷ, καὶ τὰς ὑπὲρ ὧν ἂν ἕλοισθε ποιεῖν λιτάς. κοιλοστάθμους δὲ οἴκους, φησὶν, b
ὧν ἂν αἱ φλιαὶ, ἤτοι τῶν θυρῶν οἱ σταθμοὶ, σιδήρῳ διακοιλαίνοιντο, περιορυττόντων οἶμαί που τεκτόνων αὐτοὺς, καὶ τὰ ἀπό γε τῆς σφῶν εὐτεχνίας ἐγχαραττόντων δαιδάλματα. τρυφώντων δὲ ἤδη τὸ χρῆμα σημεῖον, καὶ πλούτῳ λοιπὸν ἐναβρυνομένων. τὸ γάρτοι χρείας ἐπέκεινα καὶ φιλότιμον οὕτω περὶ τὰς τῶν οἴκων κατασκευὰς, ἀπόδειξις ἂν γένοιτο, καὶ μάλα σαφὴς, τῆς τῶν χρημάτων ἀμφιλαφείας.

Πάνδεινον οὖν ἀληθῶς, καὶ ἀπροφάσιστον ἔχον τὴν ἁμαρτίαν, εἰ ἐν δευτέροις ποιοίμεθα τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν c
ἀνθρωπίνων ὕστερα.

Καὶ νῦν τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Τάξατε δὴ τὰς καρδίας 5
ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε 6
ὀλίγα· ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν· ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην· περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς· καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον.

Ἠφειδηκότες, ὡς ἔφην, τῶν προὐργιαιτέρων οἱ ἐξ Ἰσραὴλ,
καὶ τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ κατημεληκότες, ἐτράποντο μὲν εἰς d
φροντίδας τὰς ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς, οἴκους ἀνιστάντες πολυτελῶς κατεσκευασμένους· εἶτα λέγοντες ἀμαθῶς "Οὐχ ἥκει "ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου." Supra ver. 2. ἐπειδὴ γὰρ ἦν ἀναγκαῖον προσάγειν αὐτοὺς τὰ εἰς τὴν τοῦ θείου ναοῦ κατασκευὴν, εἶτα τοῦτο δρᾶν οὐκ ἤθελον, ταύτητοι χρημάτων ἔνδειαν προϊσχόμενοι, χρῆναι μὲν ἔφασκον προσυναγείρειν

1. μετὸν γὰρ οὕτω] μετὰ γὰρ τοῦτο Edd. 2. ποιεῖσθαι iid. 6. ἤδη om. B. habent D.b. 7. ἐναβρυνομένων B.D.b. ἐνευρυνομένων Edd. τὸ γάρτοι D. τοιγ. iid. καὶ om. B. habet D. 10. ἔχον B. ἔχομεν D. Edd. 11. δευτέροις ποιοίμεθα D. δευτέρῳ ποιούμεθα Edd. 13. τὰς assumptum ex B.D.F. (ℵ Alex. XII.) 14. εἰσηγάγετε pro εἰσηνέγκατε D. 16. περιεβάλλεσθε D. (26, 228.) 18. Ἀφειδηκότες D. Edd. ante Migne. Statim ὡς ἔφην om. D. 19. ἐτράποντο D. ἐτρέπ. Edd. 20. τὰς assumptum ex B.D. ἀνιστῶντες D. 24. καὶ pro εἶτα D.

e αὐτοὺς, καὶ οἱονεὶ προαποτρίβεσθαι τὴν πτωχείαν, γηπονοῦντας τέως, ἤγουν ἐμπορευομένους, ἢ θρεμμάτων ἀγέλας συναγηγερκότας, ἤγουν ἕτερόν τι τῶν τοιούτων ἐπιτηδεύοντας. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐπιθαρσῆσαι Θεῷ, τῷ καὶ ἐξ ἀμηχάνων εὑρίσκοντι μηχανὰς, καὶ πλουτίζειν ἰσχύοντι καὶ γηπονοῦντας εὐλογεῖν, καὶ τὰς τῶν ὁσίων πορισμῶν ἀνευρεύνοντα τρίβους. ἐπειδὴ δὲ τῶν εἰς εὐσέβειαν ἀμοιρήσαντες λογισμῶν, καὶ τῆς ἄνωθεν εὐμενείας ἀποπεπτώκασι, κατ' οὐδένα τρόπον πεπραχό-
631 A. a τες δεξιῶς, ταύτητοί φησιν ἀναγκαίως Τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Κατανοήσατε λεπτῶς, ποίας ἐβαδίσατε τοῦ βίου τρίβους, ἢ τί τῶν εἰς φιλοκερδείαν ἐπιτηδεύσαντες, ἐπράξατε κατ' εὐχήν. ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα. ἀλλ' ἦν ἄμεινον, εὐλογοῦντος Θεοῦ σπείρειν μὲν ὀλίγα, συγκομίζεσθαι δὲ πολλά. ἐπειδὴ δὲ ἀπῆν ὅπερ ἦν ἀναγκαῖον, πολλοὶ μὲν οἱ κόποι, βραχεῖς δὲ λίαν οἱ καρποί. ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν.
b πάνδεινον τοῦτο, καὶ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας τε ὁμοῦ καὶ ταλαιπωρίας ἀπόδειξιν ἔχον, εἰ πολλὰ μὲν τὰ ἐσπαρμένα, καρποὶ δὲ τοσοῦτοι, ὥστε τοῖς πεπονηκόσι λιμοῦ κατηρτῆσθαι δίκην, καὶ κόρου κατόπιν ἰέναι τὰς τροφάς. ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην. οὐ γὰρ ἦν εὔβοτρυς ἀμπελών. συγκατηῤῥώστησε δὲ τοῖς ληΐοις καὶ τὰ λίαν εὐκληματοῦντα τῶν ξύλων. περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, λοιμοῦ τάχα που καὶ ταῖς οἰῶν ἀγέλαις ἐνσκήψαντος, ὡς ἐν ἐνδείᾳ γενέσθαι περιβλημάτων καὶ τοὺς πολλὰ κεκτημένους. ἀλλὰ
c καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον. σημαίνει δὲ διὰ τούτων τοὺς ἐμπορικὸν ἔχοντας ἐπιτήδευμα, οἳ τρόπον τινὰ τοὺς τῆς ἐμπορίας μισθοὺς συλλέγουσι,

1. αὐτοὺς om. D. 5. Haec καὶ πλουτ. ἰσχύοντι accesserunt ex B.D. Statim καὶ—τρίβους om. B. 6. ἀνευρύνοντα D. ἀνερευνᾶν τὰς Edd. 12. ἐπιτηδεύσαντες D. ἐπιτηδεύοντες Edd. 13. εἰσηνέγκατε] εἰσηγάγετε (ut supra) D. 14. συγκομίζεσθαι D. συγκομίζειν Edd. 15. ἦν om. D. κόποι D. πόνοι Edd. 16. λίαν om. D. 17. τοῦτο assumptum ex D. δὲ pro τοῦτο B. 18. ἀπόδ. ἔχον hoc ordine B.D. 21. συγκατηῤῥώστησε B. συγκατηῤῥώστησαν D. Edd. Statim δὲ assumptum ex B.D. 23. λοιμοῦ habent D.b. 24. που om. D. 28. οἳ] ὃν D.

πλεονασμοὺς ἑκάστῳ τῶν ἠγορασμένων ἐπιῤῥιπτοῦντες ἀεὶ, καὶ ταῖς τῶν τιμημάτων προσθήκαις ἁδρὰ ποιοῦντες τὰ βαλάντια. ἀλλ᾽ ἦν οὐδὲ τούτοις τὸ ἀπόνασθαι, φησὶν, τῆς φιλοκερδείας. ζημίαις γὰρ τάχα που καὶ ναυαγίοις ἀδοκήτοις περιπίπτοντες, οὐδὲν διαφέρειν ἐδόκουν τῶν ἀργύριον ἱέντων εἰς δεσμὸν τετρυπημένον. ἄμεινον οὖν ἄρα καὶ σοφὸν τὸ d εὐλογεῖσθαι ζητεῖν ὑπὸ τοῦ πάντα ἡμῖν ὀρέγοντος Θεοῦ. προσγένοιτο δ᾽ ἂν καὶ τοῦτο ῥᾳδίως τοῖς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ᾑρημένοις, καὶ τὰ εἰς δόξαν αὐτοῦ τῶν ἰδίων προτετιμηκόσιν. οὕτω που καὶ αὐτὸς ἡμῖν εἴρηκεν ὁ Σωτὴρ "Μὴ μεριμνᾶτε "τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύ-"σεσθε. ζητεῖτε δὲ μᾶλλον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ "τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται "ὑμῖν."

S. Matth. vi. 25, 33.

Διαρκῆ δὲ οἶμαι τῆς ἱστορίας ἐχούσης ἐφ᾽ ἑαυτῇ τὴν ἀφήγησιν, φέρε τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασιν ἐνιέντες τὸν e νοῦν, ἐκεῖνο καταθρήσωμεν, ὅτι τῆς καθόλου καὶ γενικωτάτης οἰκονομίας τῆς διὰ Χριστοῦ γεγενημένης τύπος ἂν εἶεν, καὶ μάλα σαφὴς, τὰ τοῖς Ἰουδαίοις συμβεβηκότα. οἱ μὲν γὰρ ἦσαν ἐν Βαβυλῶνι τῷ τῆς ἀβουλήτου δουλείας κατηχθισμένοι ζυγῷ, καὶ δίκας ἐκτίνυντες τῶν σφισιν ἡμαρτημένων· ταύτης τε ἕνεκεν τῆς αἰτίας τεθειμένοι τε καὶ πράττοντες ὑπὸ χεῖρας ἐχθρῶν, λελύτρωνται δὲ κατὰ καιροὺς Θεοῦ κατοικτείροντος, καὶ οἴκαδε πάλιν ἀνεκομίζοντο, καὶ τὴν ἁγίαν κατῳ- a 632 A. κήκασι γῆν, ἡγουμένων τε καὶ προεστηκότων Ζοροβάβελ τε καὶ Ἰησοῦ. καὶ Δαρεῖος μὲν, καίτοι ταῖς τῶν εἰδώλων λατρείαις ἔτι προσκείμενος, ὅτι χρὴ τὸν θεῖον ἀναδείμασθαι

2. ποιοῦντας Edd. ante Migne. 3. φησὶν om. B. habent D.b. 4. γὰρ om. D. 5. ἱέντων b. Migne. ἰέντων D. Edd. 8. δὲ pro δ᾽ ἂν D. 10. ἡμῖν assumptum ex B.D. 11. καὶ τῷ σ. ὑμῶν τί ἐνδύσεσθε accesserunt ex B.D. 12. A τὴν ad τὴν transilit D. τοῦ assumptum ex B. 13. αὐτῆς pro αὐτοῦ Edd. 15. μᾶλλον pro οἶμαι D. 17. καταθρήσομεν D. καθολικῆς D. 18. ἔστι pro ἂν εἶεν D. 19. συμβεβ. τοῖς Ἰουδ. inv. ord. D. 20. ἀβουλήτου D. Edd. ἀφορήτου B. κατηχθισμένοι B. κατισχημένοι D. κατηχθημένοι Edd. 21. ἐκτίνυντες] Sic correxi ex D. qui ἐκτιννῦντες dat. ἐκτίνοντες Edd. 25. τε prius om. B. habet D. 26. τῶν et ἔτι assumpta ex D.

νεὼν ὁρᾶται προστεταχὼς, ξύλα τε προσεπιδοὺς τὰ ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ χρημάτων πόρους· οἱ δὲ ὀκνηροὶ καὶ βραδεῖς ἦσαν ἔτι περὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὰ θυμήρη Θεῷ. ἡλίσκοντο δὲ καὶ προφασισταὶ λέγοντες Οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκο- b δομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου. ὑπέστρωτο δὲ καὶ ἡ σύμπασα γῆ τῷ πεπλανηκότι καὶ τυραννήσαντι σατανᾷ, καὶ ἦν αἰχμάλωτος, σεσαγηνευμένη πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ὑπό γε τοῦ μὴ εἰδέναι τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν καὶ τῶν ὅλων Δημιουργόν. ἀλλ' ἐξείλετο Θεὸς ἐν Χριστῷ τὰ τῆς δουλειας διαῤῥήξας δεσμά. δι' αὐτοῦ γὰρ πεποδηγήμεθα, καὶ διατριβὰς ἀφέντες τὰς παρ' ἐχθροῖς, καὶ τὴν πολύθεον πλάνησιν οἷά τινα γῆν ἀλλοφύλων ἀπολελοιπότες, ἀνεδράμομεν εἰς Σιὼν, τὴν νοητὴν δηλονότι, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν.

c Ἄθρει γὰρ ὅπως ἡμῖν ὡς ἐν Ἰησοῦ τε καὶ Ζοροβάβελ διαγράφεται Χριστός. ἦν μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ὁ Ζοροβάβελ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς. ἀνατέταλκε δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. τοιγάρτοι καὶ βεβασίλευκεν ἐπὶ τὸν Ps. ii. 6, 7. Ἰσραήλ. οὕτω γάρ που φησὶ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Ἐγὼ "δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον "αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου." ἦν δὲ δὴ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐκ φυλῆς τε καὶ αἵματος τοῦ Λευὶ, κατωνόμαστο δὲ καὶ μέγας ἱερεύς· γέγονε δὲ καὶ ἡμῶν ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς, ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἱερουργῶν, ὡς ἄμωμον ἱερεῖον, ὡς ἀμνὸν d ἀληθινὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀνατιθεὶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. πιστώσεται δέ πως τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον ἰσχνοεπεῖν ἑλομένοις καὶ αὐτὴ τῶν ὀνομάτων ἡ διασάφησις, ἤγουν ἑρμηνεία.

1. νεὼν D. Edd. ναὸν B. προσεπιδοὺς B. προσεπιδιδοὺς iid. προεπιδιδοὺς (sic) D. 3. ἔτι om. D. πληροῦν] + καὶ πονεῖν D. 4. λεγοντες post ὁ καιρὸς transponunt Edd. 7. αἰχμάλωτος] + καὶ D. τούτῳ Edd. 8. τε assumptum ex B.D. 12. πλάνην D. Statim οἷαν Edd. ἀλλοφύλων accessit ex B.D. τῶν praemittit D. 13. τουτέστι om. D. 16. γράφεται B. μὲν om. D. 17. ἐξ αὐτῆς καὶ D. οὐχ ἑτέρωθεν Edd. 18. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός accesserunt ex B.D. 20. ὑπ' αὐτοῦ—πρόσταγμα Κυρίου B.D. καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 22. ὁ assumptum ex D. κατωνόμασται Edd. 26. πως retinui ex Edd. deest in B. ὅθεν καὶ πιστώσεται pro π. δέ πως D.

δηλοῖ μὲν γὰρ ὁ Ζοροβάβελ Ῥύσις μετατεθειμένη· Σαλαθιὴλ γεμὴν Ἔκκλισις Θεοῦ. ἔφη δέ που καὶ ὁ Χριστός "Ἰδοὺ "ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χει-"μάῤῥους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν." (Esai. lxvi. 12.) ἔστι μὲν γὰρ ὁμολογουμένως αὐτὸς ὁ χειμάῤῥους τῆς τρυφῆς, καὶ οἷον τῆς εἰρήνης ἡ ῥύσις. (Ps. xxxv. 9.) ἀλλ' ἐκκέκλικεν εἰς ἡμᾶς, καὶ μονονουχὶ μετατέθειται καταλελοιπὼς τὸν Ἰσραήλ. κεχώρηκε δὲ, ὡς c ἔφην, εἰς τοὺς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένους, τοῖς ἄνωθεν καὶ πνευματικοῖς ἀγαθοῖς ἀμφιλαφῆ τὴν χύσιν εὖ μάλα δωρούμενος. Ἰησοῦς δὲ πάλιν "ἰαὼ σωτηρίαν" ὑποδηλοῖ, καὶ μὴν καὶ Ἰωσεδὲκ "ἰαὼ δικαιοσύνην·" ἰαὼ δὲ ἐστὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός. γέγονε δὲ ἡμῖν ὁ Χριστὸς σωτηρία τε καὶ δικαιοσύνη παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. σεσώσμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ τὸ τοῦ θανάτου φυγόντες λίνον, καὶ δεδικαιώμεθα διὰ πίστεως, τὴν καθ' ἡμῶν τυραννήσασαν ἁμαρτίαν ἀποσεισάμενοι. οὐκοῦν· a 633 A. ἀνακομιῶ γὰρ αὖθις εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς τὸν λόγον· βασιλέα μὲν αὐτὸν ἐν τῷ Ζοροβάβελ, ἀρχιερέα γεμὴν ὡς ἔν γε τῷ Ἰησοῦ καταθρήσομεν. πλὴν ὁράτω πάλιν ὁ χρηστομαθὴς τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀναπεπτωκὸς εἰς τὸ ῥᾴθυμον καὶ εἰς τὸ ἑλέσθαι πονεῖν τὰ πρὸς σύστασιν τοῦ θείου ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ· προσεπαθρείτω δὲ τούτοις καὶ τὸ πρόθυμον τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸ πολὺ λίαν διεγηγερμένον εἰς b φιλεργίας. Δαρεῖος μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἐγείρεσθαί τε προστέταχε τὸν νεὼν, καὶ τὰ εἰς δόξαν πληροῦσθαι τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ· οἱ δὲ ἦσαν ὀκνηροὶ καὶ ἀφιλεργέστατοι, καὶ τῶν ἀνδανόντων Θεῷ τὰ οἰκεῖα προτιθέντες, καὶ πολὺ

1. ὁ assumptum ex D. 6. ἡμᾶς D. ὑμᾶς Edd. 8. τοῖς ἄνωθεν καὶ πνευματικοῖς ἀγαθοῖς D. τοῖς (τῶν) ἄνωθεν καὶ πνευματικοῖς (ῶν) ἀγαθοῖς (ῶν) B. τούτοις ἄν. καὶ πνευματικοῖς ἀγαθοῖς Edd 9. δωρούμενος] διορθούμενος D. 10. πάλιν assumptum ex D. καὶ alt. om. D. 11. ἰαὼ prius] + καὶ Edd. invitis B.D. δέστιν (sic) D. 12. τε assumptum ex D. 13. τοῦ prius om. D. ἐν αὐτῷ] δι' αὐτοῦ D. 15. ἡμᾶς Edd. ἀποσεισάμενοι B.D. ἀποδυσάμενοι iid. 16. ἀρχῇ iid. 17. δὲ pro γεμὴν D. ὡς et γε accesserunt ex B.D. 18. χριστομαθὴς B. 19. εἰς τὸ ῥᾴθυμον καὶ εἰς τὸ B.D. εἰς τὸ ῥᾴθυμον, καὶ εἰς τὸ μὴ Edd. 21. προσαθρείτω B. 22. εἰς φιλ. διεγηγερμένον inverso ordine D. 23. τε om. D.

λίαν διανενευκότες ἐπὶ τὰ γεωδέστερα. οἴκους γάρ φησι
κατεσκεύαζον κοιλοστάθμους. τοιγάρτοι φησὶν ὁ θεσπέσιος
Ps. ix. 38. *Δαυεὶδ περὶ τῶν ἐθνῶν "Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσή-*
"κουσας Κύριε· τῇ ἑτοιμασίᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε
"τὸ οὖς σου." ἑτοιμότεροι γὰρ εἰς τὸ πιστεύειν οἱ ἐξ ἐθνῶν,
c *ὀκνηροὶ δὲ λίαν οἱ ἐξ Ἰσραήλ. ἴδοις δ' ἂν ὃ φημι καὶ ἐν*
S. Luc. xiv. 16–24. *εὐαγγελικοῖς συγγράμμασιν, ἤτοι παραβολαῖς. ἔτρεχον μὲν*
γὰρ οἱ δειπνοκλήτορες, συναγείροντες εἰς τοὺς γάμους· οἱ δὲ
Ps. cxl. 4. *οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν, ἐπλάττοντο δὲ "προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις."*
S. Luc. xiv. 18, 20. *ὁ μὲν γὰρ ἔφασκεν "Ἀγρὸν ἠγόρασα·" ὁ δέ "Γυναῖκα*
"ἔγημα·" ᾤχοντο δὲ καὶ ἕτεροι πρὸς τὴν ἐμπορίαν αὐτῶν.
S. Matth. xxii. 5. *οὐκοῦν κέκληνται καὶ εἰσέδραμον εἰς τοὺς γάμους οἱ ἐν ταῖς*
ὁδοῖς, οἱ παρὰ τοῖς φραγμοῖς ηὑρημένοι, καὶ γεγόνασιν ἀληθῶς
Ib. xx. 16. d *οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. οὕτω καὶ ἔφασκεν*
ὁ Χριστὸς διὰ φωνῆς Δαυεὶδ περί τε τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ
Ps. xvii. 44–46. *καὶ τῶν ἐθνῶν "Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν*
"ὠτίου ὑπήκουσέ μου· υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ
"ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τρίβων
"αὐτῶν."

7 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς
8 τὰς ὁδοὺς ὑμῶν· ἀνάβητε ἐπὶ τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα καὶ
οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ καὶ ἐνδοξα-
9 σθήσομαι, εἶπε Κύριος. ἐπεβλέψατε εἰς πολλά, καὶ ἐγένετο
e ὀλίγα· καὶ εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐξεφύσησα αὐτά.

1. *λίαν* assumptum ex D. 2. *ἐσκεύαζον* Edd. *ὁ θεσπέσιος* assumptum ex B.D. 3. *εἰσήκουσας Κύριε* B. Syr-Hex. cf. Glaph. 101 a. ubi est diversitas MSS. *εἰσήκουσε Κύριος* D. Edd. (A.V.) 5. *σου* B. (Vat.) *αὐτοῦ* D. Edd. (Alex.) cf. Glaph. l. c. (v. l.) 92 c. (v. l.) in S. Joannem 603 b. (v. l.) 6. *δ' ἂν*] *γὰρ* D. 10. *ἔφασκεν*] + *ὅτι* D. 13. *καὶ* pro *οἱ* iid. *ηὑρημένοι* D. *εὑρισκ.* Edd. 15. *φωνῆς*] + *τοῦ* Edd. invito D. 16. Haec *εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου* et *υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχ. ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτῶν* accesserunt ex B.D. 17. *με* pro *μοι* D. 21. *ἐπὶ* D. (Alex. XII.) *εἰς* Edd. (Vat. א) *καὶ* alt. assumptum ex B.D. (א Alex. XII.) 23. *ἐγένετο* B.D. (Vat. א) *ἐγένοντο* Edd. (Alex.) 24. *εἰσηνέχθη* D. Edd. *εἰσηνέγκατε* B.

Συχνὴν ποιεῖται τὴν ὑπόμνησιν, συντελοῦν τὸ χρῆμα εἰς ὄνησιν εἰδὼς τοῖς ἀκροωμένοις. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλει τισί "Τὰ αὐτὰ γράφειν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, (Phil. iii. 1.) "ὑμῖν δὲ ἀσφαλές." κατανοήσατε τοίνυν φησὶν εἰς τὰς ἑαυτῶν ὁδοὺς, ἃς πεποίησθε νῦν. ποῖαι δὲ αὗται, διατρανοῖ παραχρῆμα Ἐπεβλέψατε εἰς πολλὰ καὶ ἐγένετο ὀλίγα, καὶ εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐξεφύσησα αὐτά. ἀφημαρτήκασι μὲν γὰρ ἐλπίδος τῆς ἐπί γε φημὶ τῷ ἑλέσθαι γηπονεῖν. a 634 A. μακροὺς γὰρ ἱδρῶτας δεδαπανηκότες, ὀλίγα μόλις συνεκομίσαντο. πλὴν ἐστέρηνται καὶ τούτων· ἐκπεφύσηνται γὰρ, τουτέστιν, γεγόνασιν ἑτέρων, καὶ ἥκιστα μὲν αὐτοῖς, δεδαπάνηνται δὲ μᾶλλον τοῖς πλεονεκτεῖν εἰωθόσιν. εἰκαῖον οὖν ἄρα τὸ σπούδασμα καὶ ὁ πόνος αὐτοῖς, ὅτι μὴ μᾶλλον ἀποπεραίνειν ἤθελον τὸ τῷ Δεσπότῃ δοκοῦν, καὶ τῆς εἰς τὰ ἀμείνω φιλεργίας τὴν εἰς τὰ αἰσχίω καὶ γεωδέστερα προὐργιαιτέραν ἐποιοῦντο φροντίδα. ἆρ᾽ οὖν ἀνουθέτητον ἀφῆκε b τὸν Ἰσραὴλ, οὐ παρέδειξε τοῖς πεπλανημένοις τῆς ἐπανορθώσεως τὴν ὁδόν; καὶ μὴν καὶ τοῦτο καταθρήσομεν εὐθὺς γεγονός. ἔφη γὰρ ὅτι Ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον καὶ ἐνδοξασθήσομαι πάλιν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐδοκήσω, τουτέστι, προσδέξομαί τε καὶ ἐπαινέσω τὰς τῶν εἰς τοῦτο πεπονηκότων σπουδάς τε καὶ προθυμίας.

Καλὸν οὖν ἄρα καὶ ἁνδάνον τῷ Θεῷ τὸ ἐπείγεσθαι πληροῦν τὰ ὅσαπερ ἂν φαίνοιντο χρήσιμά τε καὶ ἀναγ- c καῖα πρὸς σύστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῆς. δράσομεν δὲ τοῦτο, καὶ λίαν ἐμφρόνως,

1. *τὴν* assumptum ex B.D. *τὸ χρῆμα εἰς ὄνησιν* hoc ordine B.D. 2. Haec *καὶ ὁ θεσπέσιος* assumpta ex B. *καὶ ὁ μακάριος* D. 3. *γράφειν*] + *ὑμῖν* Edd. invitis B.D. 7. *εἰσηνέχθη* habent B.D. 8. *γηπονεῖν* D. Edd. *πονεῖν* B. 13. *ἀποπ. ἤθελον* hoc ordine B.D. 14. *δεσπότῃ* D. Edd. *νόμῳ* B. *τὸ ἄμεινον* D. 15. *αἴσχιστα* D. 16. *οὖν*] + *οὐκ* Edd. 17. *οὐ παρέδειξε* B.D. *παρέδειξε δὲ* Edd. 18. *καὶ* alt. assumptum ex D. *εὐθὺς* B.D. *εὖ* Edd. 22. *εἰς τοῦτο τῶν* inverso ordine D. 23. *τῷ* om. D. *ἐπείγεσθαι πληροῦν* om. B. habet D. 24. *τὰ* assumptum ex D. 26. *αὐτῆς*] + *ταῦτα ἐπείγεσθαι πληροῦν* B.

οἷον ὕλην χρειωδεστάτην συλλέγοντες, καὶ ὡς ἐκ δρυμοῦ κόπτοντες ξύλα τὰ ἐν τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ πνευματικὰ θεωρήματα· δι' ὧν ἄν τις ἀσφαλῆ καὶ ἐρηρεισμένην ποιήσαιτο τὴν ἐπὶ Θεῷ δόξαν ἤτοι διάληψιν, καὶ εὖ ἔχοντα καὶ πεποιημένον ἐξόχως ἀποφανεῖ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὸν τρόπον· ἀποκομιεῖ δὲ πρὸς τούτῳ καὶ εἰς εἴδησιν ἀκριβῆ d τῆς πνευματικῆς εὐτεχνίας, καὶ τῆς ἐν ἤθει καὶ τρόποις νοουμένης ἐπιεικείας. διά τοι τούτων οἰκοδομεῖσθαί φαμεν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας πράττεσθαι σύστασιν.

Ἐρῶ δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ ἕκαστος ἡμῶν ναὸς ἂν νοοῖτο καὶ οἶκος Θεοῦ. κατῴκηκε γὰρ ἐν ἡμῖν Χριστὸς διὰ

2 Cor. vi. 16.

τοῦ Πνεύματος· καὶ ἐσμὲν ναοὶ Θεοῦ ζῶντος, κατὰ τὰς γραφάς. οὐκοῦν καὶ ἕκαστος ἡμῶν οἰκοδομείτω τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν διὰ πίστεως ὀρθῆς, αὐτὸν ἐχέτω θεμέλιον τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, τὸν ἔντιμον ἀληθῶς· προσεπαγέτω e δὲ τούτοις καὶ ὕλην ἑτέραν, τὴν ὑπακοὴν δὴ λέγω, καὶ τὸ εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐήνιον, τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὑπομονὴν, τὴν

Eph. iv. 16; ii. 21, 22.

ἐγκράτειαν. συναρμολογούμενοι γὰρ οὕτω "διὰ πάσης ἁφῆς "τῆς ἐπιχορηγίας," "εἰς ναὸν ἅγιον ἀναβησόμεθα καὶ εἰς κα"τοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι." οἱ δὲ βραδεῖς εἰς πίστιν, ἢ καὶ πιστεύσαντες μὲν, ὀκνηροὶ δέ πως ἔτι πρὸς ἀπόστασιν τὴν ἐκ παθῶν τε καὶ ἁμαρτίας καὶ φιληδονίας κοσμικῆς, δι'

Supra ver. 2.

αὐτὸ δὴ τοῦτο μονονουχὶ καὶ κεκράγασιν "Οὐχ ἥκει ὁ

635 A. a "καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου·" ταύτῃτοι καὶ περιπίπτουσι ταῖς τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἐνδείαις, καὶ νοηταῖς ἀκαρπίαις, καταφθίνοντος ἐν αὐτοῖς τοῦ νοῦ, καθάπερ τινὸς γῆς, ὡς μήτε σῖτον ἔχειν, τουτέστιν ἰσχὺν, μήτε μὴν οἶνον,

1. χρεωδεστάτην Edd. 5. πεποιημένα iid. ἐξόχως D. Edd. εἰκότως B. ἀποφαίνοι D. 7. τῆς prius assumptum ex D. 10–13. Ab ἕκαστος ad ἕκαστος transilit D. 13. καὶ assumptum ex B. 14. σωτηρίαν pro καρδίαν D. διὰ] + τῆς D. ὀρθῆς D. Edd. ἀγαθῆς B. τῶν ὅλων et Χριστὸν assumpta ex B.D. θεμέλιον post Χριστὸν transp. D. 15. προσυπαγέτω B. Statim δὲ om. D. 16. δὴ om. B. 21. καὶ om. D. 23. αὐτὸ D. αὐτοῦ Edd. καὶ om. D. Statim κεκράγασιν B. κεκραγότα (sic) D. κεκράγουσιν Edd. 24. οἶκον] ναὸν D. 25. παραπίπτουσι iid.

ὅ ἐστιν εὐφροσύνης σύμβολον. γέγραπται γὰρ ὅτι "ἄρτος Ps. ciii. 15.
"στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου· καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν "ἀνθρώπου."

Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου b
ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ ὑποστελεῖται 10
τὰ ἐκφόρια αὐτῆς ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν 11
γῆν καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον καὶ
ἐπὶ τὸ ἔλαιον καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ καὶ ἐπὶ τοὺς
ἀνθρώπους καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν
χειρῶν αὐτῶν.

Οὐκ ἐᾷ τῶν θείων καταρρᾳθυμοῦντας ἐκτόπως ποιεῖσθαι τὰ σφῶν ἐν ἀμείνοσι, καὶ τῶν εἰς δόξαν αὐτοῦ προτάττειν c τὰ γεωδέστερα· ἀναπείθει δὲ μᾶλλον ἐννοεῖν, ὡς εἰ μὴ κέοιτο καλῶς τὰ ἀσυγκρίτως ὑπερκείμενα, οὐδ' ἂν τοῖς μείοσιν ἕποιτο τὸ εὖ κεῖσθαι πώποτε, καὶ ἐν οἷς εἶναι βεβούληνται. ταύτῃτοί φησιν Ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο συμβήσεται τοῦτό τε κἀκεῖνο, δι' ὧν ἂν εὐθὺς καταφθίνοιτο τὰ ἐν ἀγροῖς, οὐρανοῦ μὲν δρόσον οὐ καθιέντος ἔτι, γῆς δὲ τὴν οἰκείαν ἀνακοπτούσης ἰσχὺν, καὶ μὴν καὶ ῥομφαίας ἤγουν ὀργῆς ἐπενηνεγμένης, ληΐοις τε ὁμοῦ καὶ ἀμπέλοις συναυαινομένης ἐλαίας, καταβοσκομένης τε πρὸς τούτοις d ἀνθρώπους τε καὶ κτήνη.

Οὐκοῦν τοῖς ὀκνοῦσιν ἀποπληροῦν τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ τὰ δι' ὧν ἂν ὁρῷτο συνεστηκὼς ὁ οἶκος αὐτοῦ, τουτ-

1. ὅ D. Edd. ὅς B. 2. A καρδίαν ad καρδίαν transilit D. 5. τὸν—ὑποστελεῖται om. D. 7. Haec ἐφ' ὑμᾶς assumpta ex B. (22. al.) desunt in D. 8. καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον om. B. 9. Haec ἐπὶ πάντα assumpta ex B. (22. al.) desunt in D. ἐκφέρῃ Edd. (26.) 12. ποιεῖσθαι] + τε B. deest in D.b. 16. ἕψοιτο D. 19. συμβήσεται τοῦτό τε B.D. τὸ Edd. εὐθὺς om. D. 21. Clausula καὶ μὴν καὶ—ἐπενηνεγμένης et ληΐοις—ἐλαίας inter se transposuerunt Edd. 22. ἐξ pro ἤγουν Edd. Statim ἑορτῆς (sic) ἐνενηγμένης pro ὀργῆς ἐπεν. D. 26. τὰ om. D. συνεστηκὸς D.

ἐστιν ἡ Ἐκκλησία, οὔτ' ἂν δρόσος γένοιτο πνευματικὸς,
τουτέστι παράκλησις ἡ ἐξ οὐρανοῦ ψυχὰς καὶ καρδίας
καταπιαίνουσα· οὔτε μὴν ἡ ἀπὸ γῆς εὐκαρπία, τουτέστι,
e τὰ διὰ σώματος κατορθώματα· οὐ σῖτος, οὐκ οἶνος, οὐκ
ἐλαίου χρῆσις. ἀνίσχυες γὰρ πάντῃ τε καὶ πάντως ἔσονται,
καὶ τοῦ κατευφραίνεσθαι μακρὰν, καταπιανθεῖεν δ' ἂν οὐδα-
μῶς ἐλαίῳ τῷ νοητῷ τῷ τῆς ἀγαλλιάσεως, καὶ ἁπαξαπλῶς
ἄγευστοι καὶ ἀμέτοχοι τῆς εὐλογίας ἀπομενοῦσι τῆς διὰ
Χριστοῦ· καὶ πρός γε δὴ τούτοις ὑπενεχθήσονται τῇ ῥομφαίᾳ,
καὶ ἄμισθον παντελῶς ὑπομενοῦσι πόνον, κἂν εἴ τις αὐτοῖς
2 Tim. ii. 5. ἐπιεικείας ἐπιτηδεύοιτο τρόπος. στεφανοῦται γὰρ οὐδεὶς, "ἐὰν
"μὴ νομίμως ἀθλήσῃ," κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν ἡγώ-
636 A. a μεθα περισπούδαστον καὶ τῶν ὅτι μάλιστα σεπτῶν τὴν εἰς
τὰ ἀμείνω σπουδήν· τετάχθω δὲ καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν μείονι
λόγῳ, καὶ ἴτω κατόπιν τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ. καὶ οὐχὶ δὴ
μόνον ἑστίαι, καὶ χρήματα, καὶ τὰ εἰς δόξαν κενὴν, ἀλλὰ
γὰρ καὶ γένη, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ πατέρες. οὕτω γάρ που
S. Matth. x. 37, 38. φησὶ καὶ ὁ Χριστός "Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ,
"οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ
"ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν
"αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος."

12 Καὶ ἤκουσε Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ ὁ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ
Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ κατά-
b λοιποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν καὶ τῶν
λόγων Ἀγγαίου τοῦ προφήτου, καθότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν

1. ἐκκλησία] + Θεοῦ D. πνευματικὴ D. 4. διὰ] + τοῦ D. 5. χρῆσις D. Edd. χρίσις B. Statim ἀνίσχυες B. ἀνίσχυροι D. Edd. 7. Haec τῷ τῆς ἀγαλλιάσεως accesserunt ex D. 11. ἐπιτηδεύοιτο D. Edd. ἐπιτηδεύηται B. 12. γένος pro γεγραμμένον (sic) Edd. ἡγούμεθα iid. 15. Θεοῦ et δὴ assumpta ex B.D. 18. καὶ assumptum ex D. 19–21. Haec καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν—ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος accesserunt ex B.D. 22. ὁ alt. assumptum ex B.D. (Alex.) 25. λόγων] + τοῦ Edd. (Vat.) invitis B.D.F. (א Alex. XII.) αὐτὸν] + ὁ Edd.

Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐφοβήθη ὁ λαὸς ἀπὸ προσώπου Κυρίου.

Ὅτι μὴ μάτην ποιεῖται τὰς ἀπειλάς, χρῆμά τε ἐστὶν οὐκ ἀνόνητον τοῖς ῥᾳθυμεῖν εἰωθόσιν ὁ φόβος, κατίδοι τις ἂν κἀντεῦθεν εὐκόλως. ἰδοὺ γὰρ ἰδοὺ τῶν θείων ἐπείπερ ἐπύθοντο λόγων, τρέπονται παραχρῆμα πρὸς φιλεργίαν, εἴκουσί τε λοιπὸν τοῖς καθηγεῖσθαι λαχοῦσι, Ζοροβάβελ τέ φημι καὶ Ἰησοῦς, διὰ πλείστης τε ὅσης αἰδοῦς τὰς τοῦ προφήτου ποιοῦνται φωνάς, καὶ δεδυσώπηνται τὴν ἀποστολήν, καίτοι [c] πάλαι κομιδῇ σμικρῶν ἀξιοῦντες τὸ χρῆμα λόγων. οὐκοῦν ἀληθὲς καὶ δι' αὐτῶν ὁρᾶται τῶν πραγμάτων ὅτι "Ὃν [Prov. iii. 12.] "ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παρα-"δέχεται." μετατάττει γὰρ ἔσθ' ὅτε πρὸς τὰ ἀμείνω τὸν νοῦν τὸ τοῦ κολάζεσθαι δεῖμα· καὶ τῶν σκυθρωπῶν ἡ ἔφοδος εἰς τὸν θεῖον ἡμᾶς μεθορμίζει φόβον· καὶ ἔστιν ἀτρεκές, τὸ ἐν βιβλίῳ παροιμιῶν, ὅτι "Ὁ φοβούμενος τὸν [Ib. xiii. 13.] "Κύριον οὗτος ὑγιαίνει," καὶ πάλιν "Φόβος Κυρίου εἰς [Ib. xix. 23.] "ζωὴν ἀνδρί." καὶ ὁμοίως ἡ σοφία "Φόβος Κυρίου δόξα [Sir. i. 11.] "καὶ καύχημα·" καὶ "Φόβος Κυρίου τέρψει καρδίαν, καὶ [d] [Ib. 12.] "δώσει πρὸς τούτοις εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακρο-"ημέρευσιν." θέα δὲ ὅπως ἡμέρως τε ἡμᾶς καὶ ὡς ἂν αὐτῷ πρέποι πλήττει Θεός. οὐ γὰρ εὐθὺς τοῖς ἀνθρωπίνοις σώμασιν ἐπάγει τὰ ἐξ ὀργῆς, καταπτοεῖ δὲ μᾶλλον τοῖς ἔξωθεν καὶ ὀλίγοις δείμασι, καὶ ταῖς τῶν ἐδωδίμων ζημίαις μεταποιεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον καὶ πρὸς τὸ ἑλέσθαι λοιπὸν ἐργάζεσθαι τὰ αὐτοῦ.

1. *αὐτῶν* om. D. 2. *προσώπου*] + *τοῦ* D. 4. *ῥᾳθυμεῖν εἰωθυμεῖν εἰωθόσιν* (sic) D. *κατίδοι* D. Edd. *ἀναμάθοι* B. *ἂν* om. D. 5. *ἐντεῦθεν* pro *κἀντευθεν* B. *ἰδοὺ* alt. om. B. 7. *φημι* om. D. 8. *Ἰησοῦ* (sic) D. *τὰς* assumptum ex B.D. Statim *τῶν προφητῶν* Edd. 9. *ἐπιστολὴν* iid. 10. *μικρῶν* D. *λόγων τὸ χρ.* inverso ordine D. 11. *τῶν* om. D. *πράξεων* iid. 12. *μαστιγοῖ—παραδέχεται* accesserunt ex B.D. 13. *τὸν νοῦν πρὸς τὰ ἀμείνω* inverso ordine D. 15. *ἔφοδος* D. *ἐπέλευσις* B. *ἔφεσις* Edd. *μεθαρμόζει* pro *μεθορμίζει* iid. 16. *βίβλῳ* D. 17. *οὗτος* accessit ex B.D. 20. *καὶ μακροημέρευσιν* assumpta ex D. 21. *τε καὶ ἡμᾶς καὶ* D. 22. *πλήττοι* D. 25. *τὸ* prius om. D.

13 Καὶ εἶπεν Ἀγγαῖος ὁ ἄγγελος Κυρίου τῷ λαῷ Ἐγώ εἰμι μεθ'
e ὑμῶν, λέγει Κύριος.

Ὅρα ταῖς εἰς τὰ ἀμείνω μεταστάσεσι παρομαρτοῦσαν
εὐθὺς τὴν φιλανθρωπίαν. συμμεθίσταται γὰρ οἱονεί πως
ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τοῖς μετανοεῖν ᾑρημένοις, συνεῖναί τε
σφίσι κατεπαγγέλλεται, οὗ τί ἂν γένοιτο τὸ ἰσοστατοῦν;
Θεοῦ γὰρ συνόντος, ἅπαν μὲν ἡμῖν ἐκποδὼν οἰχήσεται
βλάβος, εἰσβαλεῖ δὲ πάντως τὰ ἀγαθὰ, καὶ βεβηκότες εὐθὺς
637 A. a οἱ τῆς εὐημερίας ἀναφανοῦνται τρόποι, καὶ πᾶν ὁτιοῦν τῶν
ἡδίστων συμβήσεται. εἰ δὲ δὴ φάσκοι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν
ἄγγελον Κυρίου τὸν Ἀγγαῖον, οἰέσθω μηδεὶς ἄγγελον μὲν
εἶναι κατὰ φύσιν αὐτὸν, γεννηθῆναι δὲ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον
ἐκ γυναικός· ἀπόπληκτον γὰρ κομιδῇ τὸ ὧδε νοεῖν· οἰησό-
μεθα δὲ μᾶλλον, εἴπερ ἐσμὲν ἐν καλῷ φρενὸς καὶ νοῦ βλέ-
ποντος εἰς τὸ ἀτρεκὲς, ἀπὸ τοῦ ἀγγέλλειν ἄγγελον εἰρῆσθαι
καὶ ὀνομάζεσθαι. ἐπεὶ τὸ λυποῦν οὐδὲν καὶ εἰς ἑτέραν ἡμᾶς
ἀτοπίαν ἐκβαίνοντας, ἀγγέλους ὑπάρχειν ὁμολογεῖν τῇ φύσει
Hiob i. b καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τῷ Ἰὼβ τά τε ἐν ἀγροῖς παρά τε
τῶν ἱππέων συμβεβηκότα, καὶ μὴν καὶ ὅτι τεθνᾶσιν οἱ παῖδες
αὐτοῦ κατασεσεισμένης τῆς οἰκίας. εἴρηται δὲ καὶ ὁ τοῦ
Es. ix. 6. Θεοῦ Λόγος "Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος." ἀπήγγειλε γὰρ
ἡμῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. οὐκοῦν ἀπὸ τοῦ
ἀγγέλλειν ἄγγελος, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως, εἰ ἐπ' ἀνθρώπων
λέγοιτο τυχὸν ἡ κλῆσις, ἀπό γε τοῦ εἶναι κατὰ φύσιν οὐχ
ὅπερ ἡμεῖς.

1. ὁ om. D. habent B.F. Edd. (36. al.) τῷ] praemitt. ἐν ἀγγέλοις [τοῦ Edd. (Co.)] Κυρίου Edd. (א Vat.) deest in B.D. (Alex. XII.) 3. τὸ pro τὰ D. 7. γὰρ] + ἡμῖν Edd. invitis B.D. μὲν assumptum ex B.D. 10. φάσκει D. 11. μὲν accessit ex D.b. 12. ἄνθρ. καθ' ἡμᾶς inv. ordine D. invito b. 13. ἀπόπληκτον γὰρ κ. τὸ ὧδε νοεῖν om. B. κομιδῇ om. D. invito b. νοεῖν b. Edd. φρονεῖν D. 14. εἴπερ—ἀτρεκὲς om. B.b. habet D. 17. ἀτοπίαν ἐκβαίνοντας D. Edd. ἐκβαίνοντας ἐννοίαν B. 18. τε alt. assumptum ex D. 19. μὴν καὶ om. D. 20. αὐτοῦ D. αὐτῷ Edd. 22–25. οὐκοῦν ἀπὸ usque ad fin. schol. om. B. 23. ἀγγέλειν D. Statim ὁ addit D. 24. οὐχ ὅπερ hoc ordine D.

Καὶ ἐξήγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ 14
φυλῆς Ἰούδα καὶ τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως c τοῦ μεγάλου καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος Θεοῦ αὐτῶν, τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου.

Πεφόβηνται μὲν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου Κυρίου. [Supra ver. 12.] πλὴν ἄθρει μοι πάλιν, ὡς οὐ πρότερον κεχωρήκασιν εἴς γε τὸ ἑλέσθαι δρᾶν τὰ ἀνδάνοντα τῷ Θεῷ, εἰ μὴ καὶ γέγονε d μετ' αὐτῶν, καὶ ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα αὐτῶν. εἰσόμεθα δὴ οὖν κἀντεῦθεν, ὅτι κἂν εἰ ἕλοιτό τις τὸ ἐθελουργεῖν εἰς τὸ ἀγαθόν· κἂν εἰ ἐν προθυμίαις γένοιτο ταῖς τοιαῖσδε τυχὸν, ἀλλ' οὐδὲν ὅλως ἀποπερανεῖ, μὴ οὐχὶ συνόντος τε αὐτῷ τοῦ Θεοῦ καὶ διανιστάντος εἰς εὐτολμίαν, καὶ καταθήγοντος εἰς τὸ τληπαθὲς, καὶ τὸν ἐπὶ ταῖς φιλεργίαις ἀποκείροντος ὄκνον. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν τὸ θεῖον πεπιστευμένων κήρυγμά φησιν ὅτι "περισσότερον αὐτῶν [1 Cor. xv. 10.] "πάντων ἐκοπίασα·" προσεπήγαγε δὲ πανσόφως "Οὐκ e "ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί." καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις "Χωρὶς ἐμοῦ," [S. Joan. xv. 5.] φησὶν, "οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν." αὐτὸς γὰρ ἡμῶν ἡ ἔφεσις καὶ ἡ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν προθυμία, αὐτὸς ἡ ἰσχὺς, καὶ συνόντος μὲν ἡμῖν εὐδοκιμήσομεν, ἑαυτοὺς οἰκοδομοῦντες "εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ [Eph. ii. 21, 22.] "ἐν Πνεύματι·" ἀποφοιτῶντος δὲ καὶ νοσφιζομένου, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, ὅτι καὶ ἀπρακτήσομεν ὄκνῳ τε καὶ ἀνανδρίᾳ a 638 A. νικώμενοι, καὶ ὡς ἀκερδῆ τὸν πόνον ἀποσειόμενοι;

4. τὰ assumptum ex B. (Alex. XII.) 5. τῇ om. D. τοῦ ἕκτου μηνός D. 7. προσώπου] + τοῦ D. 13. τε assumptum ex B. deest in D. 14. διανιστῶντος D. 16. Haec ὁ θεσπέσιος accesserunt ex B. ὁ σοφώτατος D. 17. αὐτῶν πάντων hoc ordine B.D. 18. πανσόφως] σαφῶς D. 19. δὲ B.D. μόνος Edd. 22. καὶ assumptum ex B.D. 24. τοῦ assumptum ex B.D. 25. ἐν] + τῷ D. 26. ἀνδρίᾳ (sic) D.

Πλὴν ὅρα τοὺς πάλαι διὰ πολλὴν ἀπείθειαν ὑποπεσόντας ὀργῇ, λοιπὸν εἰσθέοντας ἐν οἴκῳ Κυρίου καὶ ἐργαζομένους, συνόντων αὐτοῖς Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. τύπος δ' ἂν εἴη τὸ χρῆμα πάλιν τῆς ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐσομένης κλήσεως τοῦ Ἰσραήλ· οἳ καὶ ἠπείθησαν μὲν ἐν ἀρχαῖς, ταύτητοι καὶ ἄκαρποι μεμενήκασι, δίχα
b δρόσου καὶ σίτου καὶ οἴνου καὶ μὴν καὶ ἐλαίου· πεπτώκασι δὲ καὶ ὑπὸ ῥομφαίαν. ἐπειδὴ δὲ πεφόβηνται λοιπὸν ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ τοὺς τῶν ἁγίων προφητῶν δεδυσώπηνται λόγους, συνόντα τέ σφισι τὸν τῶν ὅλων ἕξουσι Θεὸν, καὶ ἐξεγερθήσεται τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ἐργάσονται δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. ἐν Χριστῷ δὲ καὶ ταῦτα· διαμορφοῦται γὰρ ὥσπερ ὡς ἔν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ· ὁμοῦ γάρ ἐστι βασιλεὺς
1 Tim. ii. 5. μὲν ὡς Θεὸς, ἀρχιερεὺς δὲ πάλιν ὡς ἄνθρωπος, καὶ μεσίτης
c Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· μεσιτεύει γὰρ ὁ ἱερεύς.

Προσεπενήνεκται δὲ ἀναγκαίως καὶ τό Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου, τὸ ἀγχίστροφον τῆς γνώμης τῶν ἐξ Ἰσραὴλ εὖ μάλα καταδηλοῦν. γέγονε μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ὁ λόγος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνὸς, εἰσέδραμον δὲ τοὺς ἐπί γε τῷ ναῷ πόνους τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου· ὡς εἶναι τὰς μεταξὺ τῆς ἀναβολῆς, ἤγουν διασκέψεως, ἡμέρας τρεῖς τε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμόν.

d

Κεφ. β'. Τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως, τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐλάλησε Κύριος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου

3. συνόντος D. 5. ὃς ἠπείθησε (omittens καὶ) D. 6. ἀρχαῖς D. ἀρχῇ Edd. 8. καὶ om. D. πεφόβηνται] πεπτώκασι D. 9. Κυρίου assumptum ex B.D. 10. Θεὸν, ἕξουσι Θεὸν (sic D.) 13, 14. Assumpta γὰρ ex B.D. ὡς ex B. 14. ὁμοῦ B.D. ὁ μὲν Edd. 15. πάλιν om. D. 17. προσεπενήνεγκται D. τῇ assumptum ex B.D. 20. Haec χειρὶ Ἀγγαίου—τοῦ βασιλέως ἐν accesserunt ex B.D. 24. τε om. D. 25. τοῦ om. F. τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ B.D. (Alex. XII.) τῷ μ. τῷ ἑ. Edd. (Vat. 8)

τοῦ Προφήτου λέγων Εἰπὸν δὴ πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ 2
Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ
τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ
λαοῦ λέγων Τίς ἐξ ὑμῶν ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ 3
αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς c
οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;

Εἰσῴχοντο μὲν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ μετεποιοῦντο τῶν ἔργων τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἕκτου μηνός· εἶτ' εὐθὺς τῇ εἰκάδι καὶ μιᾷ τοῦ ἑξῆς ἑβδόμου γέγονεν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος πρὸς τὸν μακάριον Προφήτην Ἀγγαῖον. τί δὴ οὖν ἄρα κἀπὶ τούτῳ λογιούμεθα, καὶ τίς ἡ πρόφασις, εἰπεῖν ἀναγκαῖον. τληπαθεῖν ἀρξάμενοι, καὶ τῶν εἰς τὸν θεῖον a 639 A. *ναὸν ἀψάμενοι φροντισμάτων, ἑβδόμην τε καὶ εἰκοστὴν εἰς τοῦτο λοιπὸν διατετελεκότες ἡμέραν, ὀλιγοψυχοῦντες ἠλίσκοντο, κἀκεῖνό που τάχα διαψιθυρίζοντες ἢ ἔν γε σφίσιν αὐτοῖς, ἢ πρὸς ἀλλήλους, ὅτι πονοῦσιν εἰκῇ· κἂν εἰ γένοιτο τυχὸν ἀναδείμασθαι τὸν νεών, ἀλλ' οὖν ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον τῷ πρώτῳ προσεοικώς. ὁ μὲν γὰρ ἦν λαμπρὸς ἄγαν καὶ φιλοτίμῳ χειρὶ κατεσκευασμένος, χρυσοῖς τε καὶ ἀργυ-* b *ροῖς ἀναθήμασιν εὐπρεπής· ὁ δὲ ἀκαλλὴς καὶ παντὸς κόσμου δεδεημένος καὶ τῆς ἐκ πλούτου φιλοτιμίας τητώμενος. ἐκεῖνον μὲν γὰρ τὸν πρῶτον πλούτῳ κομῶντες ἔτι κατηγλάϊζον ἀμφιλαφῶς οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις βεβασιλευκότες κατὰ καιρούς, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ Σολομών· τὸν δὲ μόλις ἀνανενευκότες, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἱδρῶτα στάζοντες ἔτι, ἔχοντές τε κατ' οἴκους παντελῶς οὐδέν, οἰκοδομεῖν προσετάττοντο. τοιούτοις τισὶ διαλογισμοῖς νηχόμενοι καὶ*

1. Εἰπὸν] Sic correxi. *εἶπον* D. Edd. 2. *τὸν* assumptum ex B.D.F. (ℵ Alex. XII.) 4. *ὃς* om. D. 9. *τῇ* assumptum ex D. 10. Assumpta *τὸν μακ. Πρ.* ex B.D. *δὴ* ex B. 11. *καὶ ἐπὶ* D. 14. *διατετελεκότες* B.D. *διατεταχ.* Edd. 15. *τάχα* om. D. 17. *τυχὸν*] *λοιπὸν* D. *οὖν* D. Edd. *οὐδὲν* B. 18. *προσεοικός* Edd. *ἄγαν* om. D. 21. *ἡττώμενος* D. 22. *τὸν πρῶτον* et *ἀμφιλαφῶς* om. D. 23. *τοῖς* assumptum ex B.D. 25. *στάζοντες*] *βαστάζοντες* D. 27. *νηχόμενοι* D. Edd. *ἐνεχόμενοι* B.

ἀλύοντες εἰργάζοντο μὲν, πλὴν ἀπρόθυμοί τε καὶ ὀκνηροὶ
c γεγονότες κατεφωρῶντο πάλιν. ταύτῃτοι ὁ Θεὸς ἀσθενοῦν-
τας ἐπιῤῥώννυσι, καὶ χρησιμωτάτην αὐτοῖς προσάγει τὴν
πεῦσιν, εἰ δή τις ἄρα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ὃς ἐν δόξῃ τῇ πρώτῃ
τὸν πάλαι τεθέαται ναόν. ὀλίγοι δὲ ἦσαν κομιδῇ καὶ γεγη-
ρακότες. πεπόρθητο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὁ
ναὸς, καὶ ἦν αἰχμάλωτος ὁ Ἰσραὴλ, ἀνείθη δὲ μόλις πεπε-
ρασμένων ἐτῶν ἑβδομήκοντα. δυσεύρετος οὖν ἄρα καὶ
σφόδρα πρεσβύτης ὁ καὶ πρὸ τῆς πορθήσεως ὢν, καὶ ζήσας
ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ὑπονοστήσας αὖθις εἰς Ἱεροσόλυμα.
d διὰ τοῦτό φησι Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς εἶδε τὸν οἶκον
τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν, εἶτα ὄψεται τὸν ἐσόμενόν
τέ καὶ νέον ὡς μηδόλως ὑπάρχοντα; ἔνεστι δὲ δὴ τῇ πεύσει
μομφὴ, ὡς μὴ οἰηθέντων, ὅτι κἂν εἶεν αὐτοὶ στενοί τε λίαν
καὶ ἐν ἐνδείᾳ χρημάτων, ἀλλ᾽ οὖν οὐκ ἂν ἠτόνησεν ὁ Θεὸς,
ἀρκέσει δὲ πάλιν αὐτὸς εἴς γε τὸ χρῆναί φημι πανευφημόν
τε καὶ εὐκλεᾶ τὸν ἴδιον ἀποδεῖξαι ναόν.

e
4 Καὶ νῦν κατίσχυε Ζοροβάβελ, λέγει Κύριος, καὶ κατίσχυε Ἰησοῦ
ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς
τῆς γῆς, λέγει Κύριος, καὶ ποιεῖτε, διότι ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι,
λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ ὁ λόγος μου ὃν διεθέμην ὑμῖν
5 ἐξελθόντων ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφ-
έστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε.

640 A. a Οὐκ ἐᾷ κατασείεσθαι πρὸς ἀκηδίαν, οὔτε μὴν τοῖς εἰς

1. *ἐργάζοντο* Aub. 2. *κατεφορῶντο* D. Edd. *ὁ* assumptum ex D. 3. *χρησίμως* Edd. *ἐπάγει* D. 5. *πάλαι* D. *νῦν* Edd. 6. *πεπόρθητο* B. *πεπόρθηται* D. Edd. 8. *οὖν*] *ἦν* D. Statim *ἄρα* assumptum ex B.D. 11. *ἄνθρωπος* om. D. sed cf. infra 689 d. et contra, Glaph. 56 d. habet B. 12. *ὄψεται* D. *οἴεται* Edd. 13. *δὴ* assumptum ex B. deest in D. 14. *μὴ* assumptum ex B. deest in D. *τε* om. D. *λίαν καὶ* hoc ordine B.D. 15. *ὁ* assumptum ex D. 18. *καὶ* alt. om. Edd. 19. *ὁ* tertium om. Edd. (23.) 20. *μεθ᾽ ὑμῶν ἐγὼ* inverso ordine B. (Vat. ℵ) invitis D.F. Edd. (Alex.) 21. *καὶ ὁ λόγος μου—Αἰγύπτου* D. (36, 51, 238, 240). *τὸν λόγον ὃν διεθέμην ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ Αἰγύπτου* F. Edd. Neutrum habet B. 23. *θαῤῥεῖτε* B.

ὄκνον ἡττᾶσθαι δείμασιν· ἀνευρύνει δὲ μᾶλλον εἰς φιλεργίαν, καὶ σφριγῶσαν αὐτοῖς τὴν προθυμίαν ἐνεργάζεται· διαγυμνάζει δὲ ἅμα πρὸς πίστιν αὐτοὺς, καὶ ἐρηρεισμένους ἀποφαίνει, χρῆναι θαῤῥεῖν εἰπὼν, καὶ τὸ ἔτι τούτων ἐπέκεινα καὶ πολυευκτότατον ἀληθῶς, συνεῖναί σφισι κατεπαγγέλλεται· καὶ τίνα δὴ τρόπον, προσετίθει λέγων Τὸ πνεῦμά μου ἐφέστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε.

Ἐνδοιάσειε δ᾽ ἂν οὐδεὶς τῶν εἴσω φρενὸς ἀγαθῆς καὶ b νοῦ βεβηκότος, ὅτι τοῖς πονοῦσι γενικῶς εἰς οἰκοδομὴν τοῦ θείου ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, ἰσχύν τε ἅμα χαρίζεται καὶ δίδωσι τὸ θαρσεῖν, ὅτι καὶ συνέσται διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ πάντα αὐτοῖς ἀποπερανεῖ τὰ δι᾽ ὧν ἂν δύναιντο λαμπρὸν καὶ εὐδόκιμον τὸν οἰκεῖον ἀποφῆναι βίον. οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκοδομεῖν μέλλουσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ εἰς ναὸν ἅγιον συναγείρειν τοὺς πεπιστευκότας ἔφασκεν ἀναγκαίως, ὅτι "Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας c S. Matth. xxviii. 20. "καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος." ὅτι δὲ ἔμελλε συνεῖναι πάλιν αὐτοῖς διὰ τοῦ Πνεύματος, σαφηνιεῖ πάλιν αὐτὸς, ποτὲ μὲν λέγων ὅτι "Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανοὺς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς·" S. Joan. xiv. 18. ποτὲ δὲ τὸν τῆς ἀφίξεως τρόπον ἐναργῆ καθιστὰς, διὰ τοῦ φάναι πάλιν "Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ Ib. xvi. 7. "μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν δὲ "ἀπέλθω, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς." οὐκοῦν σύνεστι μὲν τοῖς οἰκοδομοῦσι τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀποφοιτᾷ δὲ πάλιν καὶ

1. ἀνευρύνει B. διανευροῖ D. ἀνοτρύνει Edd. 2. ἐνεργάζεται B. ἀπεργάζεται D. ἐργάζ. Edd. 3. ἅμα D. Edd. ἀμφοτέρους manus altera, scripturam evanidam temere, ut videtur, restituens in B. [Heyse.] 4. χρῆναι] + δὲ B. 8. δ᾽ ἂν B. δὲ D. Edd. ἀγαθῆς om. D. 9. βεβηκότων D. 11. θαρσεῖν D. θαῤῥεῖν Edd. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος B.D. τοῦ Πν. τοῦ Ἁγ. Edd. 12. ἀποπερανεῖ τὰ B.D. ἀποπερανεῖται Edd. 14. Haec ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς accesserunt ex B.D. 15. ἁγίοις om. D. 17. ἰδοὺ om. D. Haec πάσας—αἰῶνος accesserunt ex D. 18. συνεῖναι πάλιν hoc ordine B.D. 19. τοῦ] + ἁγίου D. σαφηνίζει D. πάλιν αὐτός ποτε μὲν λέγων D. λέγων αὐτός ποτε μὲν Edd. Statim ὅτι assumptum ex B.D. 21. καταστήσας D. 22. ἵνα B.D. ἐὰν Edd. 23. οὐ μὴ ἔλθῃ D. cf. supra 346 d. οὐκ ἐλεύσεται Edd. 24. ἀπέλθω B.D. cf. supra l. c. πορευθῶ Edd. 25. τὸν οἶκον αὐτοῦ B.D. αὐτῷ Edd. πάλιν assumptum ex D. δὴ pro πάλιν B.

ὁλοτρόπως ἀπανίσταται τῶν κατασειόντων αὐτόν. εἶεν δ'
1 Cor. xii. 3. d ἂν οὗτοι πάλιν, οἱ ἐν Βεελζεβοὺλ λέγοντες Ἀνάθεμα Ἰησοῦν,
καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, καὶ ταῖς τῶν ἁπλουστέρων
ψυχαῖς τὸν τῆς ἀπωλείας ἰὸν ἐγχέοντες.

6 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἔτι ἅπαξ, ἐγὼ σείω τὸν
7 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, καὶ
συσσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν
ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει Κύριος
8 παντοκράτωρ· ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει
e Κύριος παντοκράτωρ.

Ἀνακομίζει τὸν λόγον ἐπὶ τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς χρόνους τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας. τότε δὴ κατεπαγγέλλεται καταδονήσειν αὐτόν τε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ μέντοι καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πάντα τὰ ἔθνη. ἔφη γὰρ ὅτι Ἔτι ἅπαξ σείω. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν τινα νοῦν ὑπεμφαίνειν ἔοικε, κατά γε τὸ αὐτῷ μοι καλῶς ἔχειν
641 A. a δοκοῦν. οὐκοῦν ὅτε τοῖς εἰδώλοις λελατρευκότα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τοῖς Αἰγυπτίων ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐκτεθραμμένον ἐλευθεροῦν ἐσκέπτετο, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν μετακομίζειν ἤθελε, μονονουχὶ καὶ καταδονήσας ὁρᾶται τὰ
Exod. vii. sqq. πάντα, τῶν μὲν ὑδάτων εἰς αἷμα μετεσκευασμένων, οὐρανοῦ δὲ χάλαζαν καθιέντος, τεμνομένης θαλάσσης καὶ πηγνυμένων τῶν ἐν αὐτῇ κυμάτων ἐν εἴδει τειχῶν, οὐρανοῦ τὸ

2. Ἰησοῦ D. 3. ὀρθὰ] + καὶ D. 4. ἐκχέοντες D. 5. σείω B.D. (22 al.) σείσω Edd. (ℵ A.V.) 8. πληρώσω D. (Alex.) ἐμπλήσω F. (36.) 9. ἐμὸν---Παντοκράτωρ om. D. 13. ἐπαγγέλλεται B. τε τὸν hoc ordine B. τε om. D. 14. καὶ secundum assumptum ex D. 15. ἔτι om. D. ἅπαξ] + ἐγὼ Edd. invitis B.D. σείω B. σείσω D. Edd. τοῦτο δὲ assumpta ex B. 16. αὐτῷ [αὑτῷ B.] et οὐκοῦν assumpta ex B.D. 18. ἐκτεθραμμένον B.b. ἐντεθρ. D. Cat. Nik. in Ps. lxvii. Edd. 19. ἐπεσκέπτετο Cat. (Codd. duo.) 20. μετακομίζειν] μετασκευάζειν D. καὶ om. D. habet Cat. τὰ πάντα ὁρᾶται inverso ordine D. 22. καταπηγνυμένων D. invito Cat.

μάννα καταστάζοντος. καί τι τοιοῦτον ὁ ψαλμῳδὸς ὑπεμφαίνει λέγων "Ὁ Θεὸς ἐν τῷ προπορεύεσθαί σε ἐνώπιον "τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, γῆ b "ἐσείσθη, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν." σεσεῖσθαι δέ φαμεν τὸ τηνικάδε τὴν γῆν, οὐχ ὑπομείνασαν τὸν συνήθη κλόνον, ἀλλ' ὡς ἐπισήμου γενομένης τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ λαθούσης οὐδένα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. τοιοῦτόν τινα σεισμὸν πάλιν ἔσεσθαί φησι κατὰ τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας καιρὸν, ὡς οὐδενὸς ἀγνοήσειν μέλλοντος τὰ δι' αὐτῆς κατορθώματα. ἔγνω μὲν γὰρ ὁ οὐρανὸς τὸ μυστήριον, καὶ τούτου μάρτυς ὁ Παῦλος λέγων "Ἵνα γνωρισθῇ "νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ c "τῆς Ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ, κατὰ πρό-"θεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ "Κυρίῳ ἡμῶν." ἔγνω δὲ ὁμοίως καὶ ἡ σύμπασα γῆ, καὶ ἡ θάλασσα, τουτέστιν αἱ νῆσοι. τίς γὰρ ὅλως τῆς εἰς τοῦτο γνώσεως ἀμοιρήσας ὁρᾶται; ποία θάλασσα, ποῖον ἔθνος, ποία μοῖρα τῆς ὑπ' οὐρανόν; κεκήρυκται "τὸ εὐαγ-"γέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη," κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν. ἔτι τοίνυν φησὶν ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τότε ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης. πλεῖστοι γὰρ ὅσοι καὶ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ d λαμπροὶ καὶ ἀπόλεκτοι γεγόνασιν οἱ πεπιστευκότες, καὶ ὡς ἐν τάξει λαμπρῶν ἀναθημάτων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ συναγηγερμένοι, καὶ δόξαν αὐτῷ διὰ τούτου προσάπτοντες,

Ps. lxvii. 8, 9.

Eph. iii. 10, 11.

S. Marc. xiii. 10.

1. καταστάζοντος D.b. Cat. Nik. Edd. κατασκεδάζοντος B. Statim καί τι B.D.b. καίτοι Edd. ὑπεμφαίνει B.D. ὑποφ. b. Edd. 2. προπορεύεσθαί B.D. Edd. ἐκπορεύεσθαι b. (Vat. &c.) 3. τῇ] γῇ D. 7. τῆς om. D. 8. πάλιν σεισμὸν inv. ord. D. κατὰ assumptum ex B.D.b. ἐπιδημίας ante τοῦ transp. b. 9. ἀγνοήσειν B.D.b. ἀγνοῆσαι Edd. 12. ταῖς alt. om. D. ἐν τοῖς ἐπουρανίοις assumpta ex B.D.b. 13–15. κατὰ πρόθεσιν—ἡμῶν B.D. ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ b. καὶ τὰ ἑξῆς Edd. 14. τῷ prius assumptum ex D.b. deest in B. 15. καὶ prius om. b. habet D. 16. ὅλως—ὁρᾶται] ἐστιν ὅλως ὁ τῆς εἰς τ. γν. ἀμ. D. 20. σείω B. σείσω D.b. Edd. 21. τότε] + φησιν D. πληρώσω D. (ut supra). πλήσω habet b. 23. ὡς assumptum ex B.D. οἷον pro ὡς b. 25. τούτου B.D.b. [τοῦτου b.] τοῦτο Edd.

εὐκλεᾶ τε καὶ ἀοίδιμον ἀποφαίνοντες, καὶ δεδοξασμένοι παρὰ
Χριστοῦ. μεμαθήκασι γὰρ προσεύχεσθαί τε καὶ λέγειν
Ps. lxxxix. 17. "Καὶ ἔσται ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς,"
Ib. cxiii. 23. καὶ πάλιν "Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν
"οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν." ὅτι δὲ οὐχ ὕλης ἀψύχου δεῖται
e Θεὸς, ἀλλὰ νοητῆς εὐκοσμίας, ὑπεμφαίνει λέγων Ἐμὸν τὸ
ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ὅμοιον
γὰρ ὡς εἰ λέγοι Μὴ ἀκλεᾶ νομίζετε τὸν ναὸν, ὅτι χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου καὶ τῆς ἐκ πλούτου λαμπρότητος ἀμοιρήσει
τυχόν. οὐ δεδέημαι τῶν τοιούτων· πόθεν; ἐμὸν γὰρ τὸ πᾶν
ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ζητῶ
δὲ μᾶλλον γνησίους προσκυνητὰς, τῇ τοιούτων λαμπρότητι
τὸν ἐμὸν καταχρυσώσω ναόν. ὥσπερ γὰρ, ὅτε τῶν κατὰ
642 A. a νόμον θυσιῶν ἐξίστη τὸν Ἰσραὴλ, ἔφασκεν ἀναγκαίως "Οὐ
Ib. xlix. 9, 10. "δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων
"σου χιμάρους· ἐμὰ γάρ ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ,
"κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ βόες·" οὕτω κἀνθάδε τὸν ἐξ ὕλης
κόσμον παραιτούμενος, ζητῶν δὲ μᾶλλον τὸν νοητὸν, ἐμὸν
φησὶ τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, τουτέστιν Ἀπέχω καὶ
πεπλήρωμαι καὶ δεδέημαι τῶν τοιούτων οὐδενός· ἴτω δὲ
μᾶλλον ὁ πίστιν ἔχων ὀρθὴν, ὁ τοῖς ἐξ ἀρετῆς αὐχήμασι
διαπρέπων, ὁ ἀγάπῃ τῇ εἰς ἐμὲ κατηγλαϊσμένος, ὁ καθαρὸς
b τὴν καρδίαν, ὁ πτωχὸς τῷ πνεύματι, ὁ φιλοικτίρμων καὶ
ἀγαθός. συναγηγερμένοι γὰρ οὕτως εἰς τὸν ἐμὸν ναὸν,

3. ἔσται D. cf. De Ador. 320 c. ἔστω B. Edd. cf. supra 602 b. 4. ἡμεῖς B.D. cf. supra 571 e. Glaph. 225 b. ὑμεῖς Edd. 6. ὑπεμφαίνει D. ὑποφαίνει iid. Haec Ἐμὸν &c. supra omissa, ponit pro SS. Script. textu hic D. 7. Haec λέγει Κύριος παντ. assumpta ex B.D. 8. λε (γ supra) D. νομίζετε B.D.b. νομίσητε Edd. οἶκον pro ναὸν D. λαὸν (sic) b. χρυσοῦ καὶ ἀργύρου B.D. χρυσίου καὶ ἀργυρίου b. Edd. 9. ἐκ] + τοῦ b. 10. πόθεν accessit ex B. deest in D.b. 11. ἐμὸν τὸ B.D. τὸ πᾶν Edd. Haec λέγει Κύριος Παντοκράτωρ assumpta ex D. desunt in b. 12. τῇ] καὶ τῇ b. Statim τούτων D.b. 13. ἐμὸν D.b. ἐμαυτοῦ Edd. ὅτε B.D. ὅταν Edd. 14. ἐξίστη B. ἐξίστα D. ἐξέστη Edd. 18. δὲ om. D. Statim τὸν ν. μᾶλλον inverso ordine D. 19. ἀπέχει Edd. 20. ἴτω B.D. ἔστω Edd. 21. τοῖς ἐξ B. τοῖς (sic) D. τῆς Edd. 24. ἐμὸν assumptum ex B.D.

τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, εὐκλεᾶ καὶ περίοπτον ἀποφανοῦσιν αὐτήν.

Διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου, ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν 9
πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον. c

Κατὰ γάρ τοι τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας εὐκλεέστερος μὲν ἀσυγκρίτως ὁ θεῖος ἐδείχθη ναὸς, ἀμείνων δὲ οὕτω τοῦ πάλαι καὶ ὑπερκείμενος, ὅσῳπερ ἂν οἴοιτό τις διενεγκεῖν καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας τὴν ἐν Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικὴν, καὶ τῶν ἐν σκιαῖς τὴν ἀλήθειαν. ἄλλως τε· φάναι γὰρ ἤδη κἀκεῖνο χρησίμως οἰήσομαι δεῖν· εἷς ἦν, καὶ ἐν μόνοις τοῖς Ἱεροσολύμοις ὁ πάλαι ναὸς, καὶ ἦν ἔθνος ἓν τὸ ἐξ Ἰσραὴλ τὰς ἐν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελοῦν. ἐπειδὴ δὲ γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Θεὸς ὢν "Κύριος d Ps. cxvii. 27.
"καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν," κατὰ τὰς γραφὰς, μεμέστωται λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανὸν οἴκων τε ἁγίων καὶ ἀναριθμήτων προσκυνητῶν, οἳ πνευματικαῖς θυσίαις καὶ νοηταῖς εὐωδίαις τὸν τῶν ὅλων καταγεραίρουσι Θεόν. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ φωνῆς τοῦ προφήτου Μαλαχίου προαναφωνούμενον, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ "Διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει Mal. i. 14, 11.
"Κύριος, καὶ τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ "ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ e
"θυσία καθαρά." οὐκοῦν ἀτρεκὴς ὁ λόγος, ὡς ἔσται μείζων ἡ δόξα τοῦ τελευταίου ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας.

1. *τουτέστι τὴν Ἐκκλ.* om. D. 3. *ἡ δόξα ἔσται* inverso ordine D. Statim *τοῦ* assumptum ex B.D. 4. *τῷ* om. Edd. 5. *καὶ* om. F. Edd. 6. *ναὸν*] *οἶκον* D. 12. *ἀγγελικὴν* D. inv. b. 13. Assumpta *γὰρ ἤδη* [*δὴ* pro *ἤδη* D.] ex B.D., *χρησίμως* ex D. 15. *ἓν* om. D. habet b. 16. *γεγονὼς* D. *ὢν Κύριος καὶ*] *ὢν κατὰ φύσιν* D. 20. *καταγεραίρουσι Θεόν* hoc ordine B.D. *ἆρα* pro *οἶμαι* D. 21. *τοῦ προφήτου* assumpta ex B. post *Μαλαχίου* transp. D. 22. *τοῦ* om. B. habet D. 24. *τόπῳ* om. D. 26. *τοῦ τελευταίου ἡ δόξα* inv. ord. D.

Ὅτι δὲ τοῖς πεφροντικόσι τοῦ οἰκοδομεῖν αὐτὴν ξένιον
ὥσπερ τι παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ δῶρον ἐξ οὐρανοῦ δοθήσεται
Eph. ii. 18. Χριστὸς, ἡ πάντων εἰρήνη, δι' οὗ "τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκα-
"μεν ἐν ἑνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα," σαφηνιεῖ λέγων ὅτι
δώσω εἰρήνην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν
643 A. a παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον· ἔφη γάρ που
S. Joan. xiv. 27. καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός "Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρή-
"νην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν." καὶ ὅπως ὀνίνησι τὸ χρῆμα
Phil. iv. 7. τοὺς ἠγαπηκότας, διδάξει πάλιν ὁ Παῦλος γράφων "Ἡ
"εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει
"τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ σώματα ὑμῶν·" ἐλιπάρει δέ που
Es. xxvi. 12. καὶ ὁ σοφὸς Ἡσαΐας λέγων "Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην
"δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν·" ὡς τοῖς γε ἅπαξ
ἠξιωμένοις τὴν Χριστοῦ λαβεῖν εἰρήνην, μετὸν εὐκόλως τὴν
ἰδίαν ἀνασῶσαι ψυχὴν καὶ πρὸς κατόρθωσιν ἀρετῆς ἀπευ-
b θύναι τὸν νοῦν. οὐκοῦν παντὶ τῷ κτίζοντι δοθήσεσθαί φησιν
τὴν εἰρήνην. εἴτε γὰρ Ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ τις, καὶ τέτακται
μυσταγωγὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· εἴτ' οὖν τὴν ἰδίαν
1 S. Pet. ii. 5. αὐτὸς ὀνίνησι ψυχὴν, ὡς λίθον ζῶντα καὶ πνευματικὸν
Eph. ii. 21, 22. ἑαυτὸν παριστὰς "εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ
"Θεοῦ ἐν Πνεύματι," ὁ τοιοῦτος πάντη τε καὶ πάντως ἀπο-
κερδανεῖ τὸ δύνασθαι τὴν ἰδίαν εὐκόλως ἀνασῶσαι ψυχήν.

c

10 Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου, ἔτους δευτέρου ἐπὶ
Δαρείου, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἀγγαῖον τὸν Προφήτην

2. Πατρὸς B.D.b. Σωτῆρος Edd. καὶ δῶρον ante παρὰ transp. D. δοθήσεται Χριστὸς ἐξ οὐρανοῦ inverso ordine B. invito D. ἐξ οὗ (sic) δ. Χρ. b. 5. τῷ assumptum ex B.D.b. 7. Haec εἰρήνην alt.—ὑμῖν accesserunt ex B.D. 9. ἠγαπηκότας] Non addit αὐτὸν D. παλιν assumptum ex D. Statim ὁ Π. γράφων hoc ordine D. 10. Χριστοῦ B. Edd. Θεοῦ D. 11. σώματα B. νοήματα D. Edd. cf. supra 51 d. που assumptum ex B.D. 14. τὴν prius B.D. τοῦ Edd. Statim ἐν Χριστῷ D. 17. ἐκκλησίαν] Sic, non τὴν ἐκκλ. D. quoque. 20. καὶ pro εἰς alt. Edd. 21. πάντη τε καὶ assumpta ex B.D. ἀποκερδαίνει D. 23. Τῇ τετράδι B. (22, 51, 86, 95, 185, 238) Τετράδι D. Edd. τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου [ἐννάτου D.] B.D. τοῦ ἐννάτου [ἐνάτου F.] μηνὸς Edd. (Vat.) Statim ἔτει δευτέρῳ D. (Co.) 24. Κυρίου om. B.

λέγων Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐπερώτησον τοὺς 11
ἱερεῖς νόμον λέγων Ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ 12
ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἑψήματος ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ παντὸς βρώμα-
τος, εἰ ἁγιασθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον d
Οὐχί. καὶ εἶπεν Ἀγγαῖος Ἐὰν ἅψηται μεμιασμένος ἐπὶ ψυχῇ 13
ἀπὸ παντὸς τούτων, εἰ μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς
καὶ εἶπον Μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθη Ἀγγαῖος καὶ εἶπεν 14
Οὕτως ὁ λαὸς οὗτος, καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνώπιόν μου,
λέγει Κύριος, καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν,
καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ, μιανθήσεται.

e

Ἕτερος οὗτος χρηματισμὸς διὰ τοῦ Προφήτου πρὸς τὸν Ἰσραήλ, ἐπ' αἰτίᾳ δέ φαμεν γεγενῆσθαι τοιαύτῃ. ἔτους μὲν γὰρ ἐνεστηκότος δευτέρου τῆς Δαρείου βασιλείας, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, κατονειδίζοντος Θεοῦ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρωμένους, καὶ ὄκνον αὐτοῖς ἐγκαλοῦντος, τὸν ἐπί γε φημὶ τὸ δεῖν ἐργάσασθαι τὸν νεών, εἰσδεδραμήκασι μόλις, καὶ τῶν εἰς φιλεργίαν ἱδρώτων μετεποιοῦντο λοιπόν. εἶτα τοῦτο δεδρακότας ἐπῄνει Θεὸς, συνέσεσθαί τε σφίσι κατεπηγγέλλετο, καὶ ἐπευλογεῖν αὐτοὺς, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευεν, ὡς ἐφεστηκότος ἐν μέσῳ αὐτῶν τοῦ Πνεύματος· οἱ δὲ οὐδὲν ἧττον ὀκνηροί τε ἦσαν καὶ δυσέργαστοι, καὶ δύο που τάχα μηνῶν διαγεγονότων μόλις, ἀνέπιπτον εἰς ῥᾳθυμίαν, καὶ δεινῶς ἀλύοντες κατεφωρῶντο πάλιν. πρὸς γάρ τοι τὰ

a 644 A. Supra ver. 5.

1. Ἐπερώτησον] + δὴ (Vat.) invitis B.D. (א Alex. XII.) 2. *νόμον* om. D. (62, 147.) 5. *εἶπον* B.D.F. (22. al.) cf. infra. *εἶπαν* Edd. (א A.V.) Statim *οὐχί* B. (22. al.) *οὔ* D. Edd. (א A.V.) cf. infra. 6. *μεμιασμένος*] + *ἀκάθαρτος* Edd. (Vat.) invito D. (22. al.) cf. infra 645 b. B. prius omisit, deinde *ἢ ἀκάθαρτος* (Alex. XII. qui tamen *ψυχὴ* addunt.) correxit. 8. *ἀπεκρίθη Ἀγγ. καὶ εἶπεν*] *εἶπεν Ἀγγ.* D. 9. *οὗτος*] *οὕτως* D. (62.) *μου* B.D. (XII) cf. infra 645 e. *ἐμοῦ* Edd. 11. *ἂν ἐγγίσῃ* B.D. (XII.) *ἐὰν ἐγγίσει* Edd. *ἐὰν ἐγγίσῃ* Migne. (א A.V.) 14. *γὰρ* assumptum ex B.D. *τῆς Δ. βασιλείας* B. *τῆς βασιλείας Δ.* D. *τοῦ Δ. βασιλέως* Edd. 15. *κατονειδίζοντος*] + *τοῦ* Edd. invitis B.D. *ἐκ* assumptum ex D. 17. *τὸ* D. Edd. *τῷ* B. *ἐργάσασθαι* B. *ἐργάζεσθαί* D. Edd. *ναὸν* D. 19. *ἐπαινεῖ* Edd. *συνέσεσθαί* D. *συνεῖναί* Edd. 20. *ἐπευλογεῖν* D. *εὐλογεῖν* Edd. *θαῤῥεῖν* habet D. 22. *δυσεργέστατοι* D.

τῆς ἐμπορίας ἔργα δεινῶς καὶ ἐκτόπως ἀπονενευκότες, καὶ ἀκρατῶς ἔχοντες εἰς φιλοκερδείας, εἰσεδέχοντο τὴν ἀκηδίαν, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς ὡς ἐν εὐρείᾳ σχολῇ τῶν εἰς ἐμπορίαν
b ἔχεσθαι φροντισμάτων· εἶτα θυσίας προσάγοντες, ἀρκέσειν ἔφασκον τὸ χρῆμα αὐτοῖς εἰς τὸ ἁγιάζεσθαι δεῖν, κἂν εἰ μήπω γένοιτο τυχὸν ὁ θεῖος νεώς. προστάττεται τοίνυν ὁ Προφήτης εὐφυέσιν ἐλέγχοις κατατιτρώσκειν αὐτοὺς καὶ διδάσκειν, ὅτι κἂν εἰ ἕλοιντο πληροῦν εὐχὰς καὶ θυσίας, ῥᾴθυμοι δὲ ὄντες ἁλίσκοιντο περὶ τὸ χρῆναι πληροῦν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, οὐκ εἰς ὄνησιν ἔσται μᾶλλον αὐτοῖς, ἀλλ' εἰς ὀργήν τε καὶ κρῖμα τὸ μὴ ἐν καιρῷ βούλεσθαι βουθυτεῖν,
c καὶ τῷ θείῳ προσιέναι θυσιαστηρίῳ· διατρανοῖ δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι τῶν προκειμένων αὐτοῖς ἐμποριῶν ἕνεκα, πονηροῖς καὶ ἀλλογενέσιν ἀνδράσιν ἀναμιγνύμενοι, πάντως δέ που καὶ εἰδωλολάτραις, ἐσχάτως καταμιαίνονται. νομικωτάτη δὲ λίαν ἡ ἐρώτησις καὶ δυσερμήνευτος μέν· πλὴν, ὡς ἔνι, σαφηνιῶ, δι' ὧν ἂν δύνωμαι λόγων παριστὰς τὸ δηλούμενον.

Ἐρωτᾷ τοίνυν ὁ Προφήτης τοὺς ἱερέας νόμον· γέγραπται
Mal. ii. 7. γὰρ "Ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητή-
"σουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ·" καὶ τίς ἡ ἐρώτησις; Ἐὰν λάβῃ
d ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἑψήματος ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ παντὸς βρώματος, εἰ ἁγιασθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον Οὔ. καὶ κρέας μὲν ἅγιόν φησι τὸ ἀπὸ ζῴου ληφθὲν προσενηνεγμένου πρὸς ἱερουργίαν τῷ Θεῷ· πλὴν ἐκεῖνο βούλεται διδάσκειν αὐτούς· οἱ ἱερεῖς ἔσθ' ὅτε τὰς κατὰ νόμον τελοῦντες θυσίας, ἥπτοντο καὶ διὰ τῶν ἐσθημάτων τῶν

2. φιλοκερδίαν Edd. ἀκηδίαν D. Edd. ἀηδίαν B. 10. μᾶλλον ἔσται inverso ordine D. 11. τε assumptum ex B. τὸ retinui ex Edd. τῷ B.D. καιρῷ B.D. καιροῖς Edd. 16. ὡς ἔνι assumpta ex D. 19. χείλη] στόμα D. ἱερέως] + λαλήσει ἀλη(θ') καὶ D. 20. ἐκ] + τοῦ D. ἡ assumptum ex B.D. 21. αὐτοῦ om. D. 22. ἢ ἐλαίου om. D. 23. παντὸς B.D. τινὸς Edd. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ B.D. οἱ δὲ Edd. 25. τῷ Θεῷ] Θεοῦ D. 26. κατὰ νόμον B.D. μετὰ νόμον Edd.

μελλόντων καπνίζεσθαι κρεῶν. ἆρ' οὖν, φησὶν, ἐὰν ἐσθὴς
ἱερὰ ἡγιασμένη τυχὸν διὰ κρέως ἁγίου ἅψηταί τινος ἑτέρου, c
τοῦ μὴ προσενηνεγμένου τῷ Θεῷ, ἆρ' ἔσται κἀκεῖνο ἅγιον;
ἀπέφησαν τοῦτο κατὰ νόμον οἱ ἱερεῖς. οὐκοῦν· ὡς ἐκ παρα-
δείγματος ἴωμεν ἐπὶ τὸ ἀληθέστερον· ἆρ' ὁ προσάγων θυσίαν,
εἰ παροτρύνοι Θεὸν καθ' ἑτέρους τρόπους, ἁγιασθήσεται παρ'
αὐτῆς; οὐδαμῶς, κατακρίνεται δὲ μᾶλλον, ὡς οὔπω μὲν
ἀποκαθηράμενος, προσαγαγὼν δὲ θυσίαν. ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ
λόγος, ἄκουε τί φησιν ὁ νομοθέτης ἐν τῷ Λευιτικῷ "Καὶ Lev. vii. 9–11.
"κρέα ὃ ἂν ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν a 645 A.
"πυρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα, ἡ δὲ
"ψυχὴ, ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ
"σωτηρίου, ὅ ἐστι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ'
"αὐτῷ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ
"ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ
"ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων
"ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν
"κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου ὅ ἐστι τῷ Κυρίῳ, ἀπο-
"λεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς." ὁρᾷς ὅπως
ἀνόνητον, μᾶλλον δὲ καὶ ὀργῆς καὶ θανάτου πρόξενον τὸ
ἀναπονίπτοις χερσὶ προσάγειν θυσίας. ὥσπερ οὖν τὰ τῶν
ἱερέων ἐσθήματα, καίτοι καθηγιασμένα διὰ τῶν κρεῶν τῆς
θυσίας οὐκ ἂν ἁγιάσαι τι τῶν προσψαυόντων αὐτοῖς· οὕτω, b
φησὶν, οὐκ ἂν ἁγίους ἀποτελέσῃ τὸ καταθύειν Θεῷ τοὺς καθ'
ἕτερον τρόπον λυπεῖν ᾑρημένους, καὶ ἀπρακτεῖν ἐθέλοντας
περὶ τὸ ἀνδάνον Θεῷ.

1. κρεῶν B.D. κριῶν Edd. 4. παραδείγματος B.D. παραδόσεως Edd. 5. ἆρ' B.D. Migne. ἄρ' Edd. θυσίαν B.D. θυσίας Edd. 6. παροτρύνοι B. παροτρύνει D.b. παροτρύνῃ Edd. 7. αὐτῆς; Sic interpunxi post D. Migne. favente b. qui αὐτῆς, dat. κατακρίνεται B.D.b. κατακριθήσεται Edd. Statim γὰρ pro δὲ b. 8. προσάγων D. invito b. 10. κρέα B. κρέας D. Edd. Statim ὃ om. D. 11. κρέα B.D. κρέας Edd. 13. τῷ assumptum ex D. 14–19. ἐκείνη—ψυχὴ assumpta ex B.D. 15. ἣ ἂν B. ἐὰν D. (19 al.) 16. ἀνθρώπου D. αὐτοῦ B.? 18. τῆς θυσίας τῶν κρεῶν inverso ordine D. τῷ assumptum ex D. 19. ἀπὸ pro ἐκ D. 20. καὶ prius assumptum ex B. deest in D. ἀθανα (τ supra) pro καὶ θ. D. 21. ἀναπονίπτοις D. Edd. ἀνίπτοις B. 23. ἁγιάσαι τι B. ἁγιάσω τί (sic) b. ἁγιάσοι τί D. ἁγιάσῃ ἔτι Edd. 24. ἀποτελέσει b. 26. αὐτῷ pro Θεῷ D.

Ὅτι δὲ, ὡς ἔφην, τῶν ἐμποριῶν ἕνεκα, καὶ τῶν ἐκ ταύτης λημμάτων, βεβήλοις ἀνδράσιν ἀναμιγνύμενοι ἐν μεθέξει πάντως καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκείνων ἔσονται βδελυρίας, διὰ τῆς ἑτέρας ἐπερωτήσεως καθίστησιν ἐναργές· ἔφη γὰρ πάλιν Ἐὰν ἅψηται μεμιασμένος ἐπὶ ψυχῇ ἀπὸ παντὸς τούτων, εἰ μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπον Μιανθή-
c σεται. προστέταχε μὲν γὰρ ὁ διὰ Μωυσέως νόμος τοῖς ἡγιασμένοις νεκροῦ σώματος μὴ ἀποθίγειν, μήτε μὴν ἀνθρώποις τεθνεῶσιν ἐπιφοιτᾶν. καὶ γοῦν ἔφη δεῖν μὴ
Lev. xxi. 1–4. καταμιαίνεσθαι τοὺς ἱερουργοὺς εἰ μὴ ἐπὶ μόνοις πατρὶ
Ib. 10, 11. καὶ μητρὶ καὶ ἀδελφοῖς, τὸν δέ γε τῶν ἱερῶν ταγμάτων προεστηκότα τε καὶ προὔχοντα μηδὲ ἐπὶ τούτοις ὅλως. αἴνιγμα δὲ τὸ κεκελευσμένον ἦν· σκιὰ γὰρ ὁ νόμος· ὁ γάρ τοι νεκρὸς νεκρῶν ἔργων καὶ ἀκαθαρσίας κοσμικῆς
d τύπος ἂν εἴη πάλιν. δεῖ δὲ οἶμαι τοὺς ἱεράν τε καὶ πάναγνον ἐπησκηκότας ζωὴν, νεκρῶν ἔργων ἀπονοσφίζεσθαι καὶ σαπρίας κοσμικῆς ἀπανίστασθαι φιλεῖν. ἀλλ' εἰ συνέβη τὸ τηνικάδε ἐπιφοιτήσαντα νεκρῷ τινος τῶν ἄλλων ἀποθίγειν, ἢ ἀνθρώπου τυχὸν, ἤγουν ἐδέσματος, τοῦτο πάντως ἦν κατὰ νόμον ἐν μολυσμῷ. ἐρωτᾷ δὴ οὖν ὁ Προφήτης, εἰ ὅταν τις νεκροῦ σώματος ἁψάμενος, εἶτα μεμενηκὼς ἀναπόνιπτος ἑτέρου τινὸς ἅψαιτο τυχὸν, εἰ πάντη τε καὶ πάντως αὐτὸν καταμιαίνῃ. τῶν δὲ εἰρηκότων τό Μιανεῖ·
e λοιπὸν ἐπιφέρει Θεός Οὕτως ὁ λαὸς οὗτος καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνώπιόν μου λέγει Κύριος, καὶ οὕτω πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν λέγει Κύριος, καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ, μιανθήσεται. ἐπειδὴ γὰρ νεκρῶν ἔργων ἅπτεται, φησὶν, οὐχὶ μεμίανται

1. ἐκ τούτων D. οἱ δὲ Edd. 6. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ B.D. 9. μὴ om. Aub. 10. πατρὶ καὶ μητρὶ hoc ordine B.D. 11. ἀδελφοῖς B.D. ἀδελφῷ καὶ ἀδελφῇ Edd. 12. τε assumptum ex D. μὴ pro μηδὲ D. Haec postrema conferebam die ipso quo a Monte Sancto discessi, nec finire potui: quapropter usque ad finem Prophetae hujus, non est adhibitus D. nisi ad loca quaedam. 15. πάλιν assumptum ex B. 18. ἐπιφοιτήσαντα assumptum ex B. 22. πάντη τε καὶ assumpta ex B.b. 23. καταμιαινεῖ b. τό assumptum ex b. 25. πάντα om. b. 26. Haec λέγει Κύριος assumpta ex B. desunt in b.

μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ γὰρ πρὸς τοῦτο ἥκει φαυλότητος, ὡς ἐπιτηδείως ἔχειν εἴς γε τὸ δύνασθαι καὶ μάλα νεανικῶς καταμιαίνειν ἑτέρους.

Ἐπιμελητέον δὴ οὖν ἔργων ἀγαθῶν, καὶ πληροῦν σπουδάζωμεν τὸ ὅτι μάλιστα φίλον ἀληθῶς τῷ Θεῷ, θύωμέν τε οὕτω πνευματικῶς. τότε γὰρ προσδέξεται, καὶ οὐκ εἰς κατάκριμα τὴν εὐχὴν, ἕξομεν δὲ μᾶλλον εἰς ὄνησίν τε καὶ a 646 A. εὐλογίαν· ἀποσειώμεθα δὲ καὶ νεκρὰς ἐπιθυμίας, καὶ οἷον ἀψύχους ἡδονὰς καὶ ἀκαθαρσίαν κοσμικήν. κεκαθαρμένοις γὰρ οὕτω καὶ ἡγιασμένοις συνέσται Θεός.

Ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὀδυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πονηριῶν αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε ἐν πύλαις ἐλέγχοντας.

Ταῦτά φασι μήτε τὴν Ἑβραίων ἔκδοσιν, μήτε μὴν τοὺς ἑτέρους ἑρμηνευτὰς ἢ εἰπεῖν ἢ εἰδέναι· πλὴν συμβαίνουσαν b ἔχοντα διαφαίνεται τοῖς προλαβοῦσι τὴν ἔννοιαν. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀνεπτόηντο λίαν εἰς φιλοκερδείας καὶ πλεονασμούς· πρόφασις δὲ αὕτη τῆς ῥᾳθυμίας αὐτοῖς ἀνεδείκνυτο, καίτοι τὸν θεῖον ἀναδείμασθαι ναὸν ἐπιτεταγμένοις· αἰτιᾶται λοιπὸν ἀναγκαίως ἐπὶ τούτοις αὐτούς. ὀρθρινὰ δὲ λήμματά φησι διά τοι τὸ ἐφ᾽ ἑτέρῳ μηδενὶ τὰς ἐν ὄρθρῳ ποιεῖσθαι προόδους τε καὶ σπουδὰς ἑωθινὰς, πλὴν ὅτι τούτου γε ἕνεκα καὶ μόνου, τοῦ λημμάτων ἐφίεσθαι λέγω. καὶ ὑπέρ γε τού- c των ὀδυνηθήσεσθαί φησιν αὐτοὺς, μηδὲ εἰς πέρας αὐτοῖς τὸ ποθούμενον ἐξιόντος τοῦ σκοποῦ. Θεοῦ γὰρ οὐ κατευθύνοντος, καὶ τὴν τῶν πρακτέων ἡμῖν οὐ καταλεαίνοντος ὁδὸν, εἰκαία που πάντως καὶ ἀνόνητος ἡ ἐφ᾽ ὁτῳοῦν ἀνθρώπου

3. ἑτέρους καταμιαινεῖν inverso ordine b. 6. τότε B. οὕτω Edd.
12. πονηριῶν B. (22. al.) πόνων Edd. (א A. V.) ἐλέγχοντας B.F. (Alex. א) ἐλέγχοντα Edd. (Vat.) 13. φασι B.b. φησι Edd. τῶν pro τὴν b.
16. φιλοκερδείας B.b. φιλοκερδίαν Edd. 17. αὐτοῖς B.b. αὐτῶν Edd.
19. ἐπὶ τούτοις ἀναγκαίως inverso ordine b. 20. διά B.b. ἐπί Edd. μηδενὶ ἐφ᾽ ἑτέρῳ inverso ordine b. 21. Assumpta τε ex b., ἑωθινὰς ex B. τούτου γε hoc ordine B.

Ps. cxxvi. 1. σπουδή. γέγραπται γὰρ ὅτι “Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ “οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν.” προτετιμηκότες δὴ οὖν τοῦ τὸν θεῖον ἐγείρειν ναὸν τὰ ὡς ἐν ὄρθρῳ τε καὶ ὑπὸ τὴν ἕω λήμματα, καὶ τῶν ἀμεινόνων τὰ d αἰσχίω προτάττοντες, ἕτερόν τι πρὸς τούτῳ δεινὸν προσαῤῥωστοῦντες ἡλίσκοντο. μεμισήκασι γὰρ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν πύλαις. τὸ δὲ ἐν πύλαις νοήσεις, ἀντὶ τοῦ, ἐναργῶς. ἀνθ' ὅτου δὲ μεμισήκασι; τοῖς γὰρ ἅπαξ κεκρατημένοις ὑφ' ἡδονῶν πονηρῶν, καὶ ἀχαλίνως ὠλισθηκόσιν ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι δρᾶν ἃ μὴ θέμις, οὐδ' ἂν εἶεν ἡδεῖς οἱ ἐπανορθοῦν ἰσχύοντες, φορτικοὶ δὲ μᾶλλον καὶ κατεστυγημένοι· καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων καταλογισθεῖεν ἄν;

Πάνδεινον τοίνυν ἀῤῥώστημα νοῦ, τὸ καὶ προσκεκλίσθαι e τοῖς φαύλοις, καὶ τοὺς ὠφελεῖν εἰδότας καταμυσάττεσθαι, καὶ νοσεῖν ὡς ἥδιστα τὸ συμβὰν, κἂν εἴ τι τῶν ἄγαν ἐκτόπων ὑπάρχον ὁρῷτο. ἄμεινον δὲ καὶ σοφὸν ἀποκρούεσθαι μὲν γενικῶς τὰ εἰς ψυχὴν ἔσω καὶ νοῦν εἰσχεόμενα βλάβη. εἰ δὲ δή που τι συμβαίη παθεῖν, ζητεῖν μὲν ᾗ τάχος τοὺς ἰατροὺς, καὶ τοὺς ἐλέγχοντας ἀγαπᾶν, προκυλινδεῖσθαι δὲ ὥσπερ Hier. xvii. 14. Θεοῦ λέγοντας “Ἴασαί με Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι, σῶσόν με “καὶ σωθήσομαι· ὅτι τὸ καύχημά μου σὺ εἶ.”

647 A. a
15 Καὶ νῦν θέσθε δὴ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ὑπεράνω, πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ
16 Κυρίου, τίνες ἦτε, ὅτε ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι σάτα καὶ ἐγίνετο δέκα σάτα κριθῆς, καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς τὸ ὑπολήνιον ἐξαντλῆσαι πεντήκοντα μετρητὰς, καὶ ἐγίνετο
17 εἴκοσι; ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ καὶ

1. ὅτι assumptum ex B. 2. αὐτόν om. B. (Vat.) 5. τοῦτο b. ἀῤῥωστοῦντες b. 8. ὑφ' B. ἐξ Edd. 18. συμβαίη B. συμβαίνει iid. ᾗ B. κατὰ iid. 22. εἰς om. F. (42.) 23. ἐπὶ λίθον om. Edd. 24. κυψέλλην B. 25. ἐγίνετο B. (22, 36, 49, 95, 185, 238.) cf. infra 655 d. ἐγένετο F. Edd. 26. ἐγίνετο B. cf. infra l. c. ἐγένοντο Edd.

ἐν χαλάζῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ, λέγει Κύριος.

b

Ἐξ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀναπείθει λογισμῶν, ὅτι πεπράχασι δεξιῶς, οἰκοδομεῖν ᾑρημένοι τὸν θεῖον ναὸν, καὶ εἰσὶν ἀμείνους ἢ πάλαι, τῆς εἰς τοῦτο σπουδῆς ἀψάμενοι. κατανοήσατε γὰρ, φησὶ, καὶ ἀναμνήσθητε, τίνες ἦτε, τουτέστιν, ὅπως τε καὶ τίνα τρόπον διέκεισθε, πρὶν ἐπιθεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ Κυρίου. τότε μὲν γὰρ, φησὶ, συναγηγερμένα μόλις ἱδρῶσι μακροῖς τὰ ἐξ ἀγρῶν τε καὶ ἅλω, κριθῆς εἴκοσι σάτα· c
μέτρον δὲ οἶμαι τὸ σάτον· ἐναπετίθεσθε κυψέλῃ· εἶδος δ' ἂν νοοῖτο καὶ τοῦτο καρπῶν ἀποθήκης· καὶ ἐγίνετο κριθῆς δέκα σάτα, σητὸς δηλονότι δαπανῶντός που τάχα καὶ εἰς χοῦν ἀπολεπτύνοντος τοὺς καρποὺς ἐκ θείας ὀργῆς. εἰ δὲ δὴ καὶ εἰς ληνὸν ἀφίκετό τις, πεντήκοντα μετρητὰς ἀρυσόμενός τε καὶ μεταγγιῶν, ἐν ἀδοκήτῳ μειώσει τὸ μέτρον εὑρὼν, κατετεθήπει λοιπόν. ἐπατάχθητε δὴ, φησὶ, καὶ ἑτέραις πληγαῖς, ἀφορίαις, ἀνεμοφθορίαις, χαλάζαις· καὶ πάλιν ἦτε d
σκληροί. οὐ γὰρ ἐπεστρέψατε πρὸς μὲ, φησί.

Τί οὖν ἐντεῦθεν εἰσόμεθα; πρόδηλον ὅτι τοῖς οὐκ ἐθέλουσιν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον Κυρίου, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγουν τὰς ἰδίας ψυχὰς εἰς ναὸν ἀποφαίνειν Θεοῦ κατωκνηκόσιν ἐκτόπως, καὶ τὰ ἤδη πορισθέντα τῶν ἀγαθῶν οἰχήσεται πρὸς οὐδὲν, προσέσται δὲ πάντως καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων βλάβη, ἀκαρπίαι τε καὶ χάλαζαι, τουτέστιν, ἀφόρητοι πειρασμῶν ἐπιφοραὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν κατασείουσαι τῶν κακῶν, καὶ τὰ ἐκ θείας ὀργῆς συμβήσεται. e

Τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ 18

1. ὑμῶν om. Edd. 7. ἐπὶ λίθον B. ἐπὶ λίθῳ Edd. (49.) 10. κυψέλλῃ B. 14. ἀῤῥυσόμενός B. 15. μεταγγιῶν B.D. [μετεγγιῶν B.] μετ' ἀγγείων Edd. 16. δὴ B. δὲ iid. 18. φησί] + Κύριος Migne. 19. ἐντεῦθεν B. ἐνταῦθα iid. 25. ἐπιφοραὶ B. ἐπιβολαὶ iid. 27. Τάξατε B.F. (Alex. XII. ℵ ex corr.) Ὑποτάξατε Aub. (Vat. ℵ)

ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐνάτου μηνὸς,
καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς Κυρίου· θέσθε ἐν
19 ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰ ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ τῆς ἅλω, καὶ ἡ
ἄμπελος καὶ ἡ συκῆ καὶ ἡ ῥοὰ καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ
648 A. a φέροντα καρπὸν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογήσω.

Προαναπείσας εὖ μάλα διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων,
ὡς ἀφιλεργεῖν ᾑρημένοις περὶ τὸν θεῖον ναὸν πλείστη τις ὅση
συμβέβηκε τῶν ἀνιαρῶν ἡ ἔφοδος, ἐκ τοῦ κατευφραίνειν
εἰδότος πληροφορηθήσεσθαί φησιν, ὅτι τῆς εἰς τὰ αὐτῷ
δοκοῦντα σπουδῆς καρπὸν ἕξουσι τὴν εὐημερίαν, καὶ μισθὸν
ἐπιεικείας τῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὸ ἐν παντὶ δὴ πάντως
b κατευρύνεσθαι καλῷ. ὑπισχνεῖται δὲ ὅτι μάλιστα χορηγή-
σειν αὐτοῖς τὴν ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίαν, ὡς ἀπιστίας ἐγγὺς
γενέσθαι τὸ χρῆμα, καὶ ὑπὲρ ἐλπίδα πολλὴν τοὺς ἀπὸ τῆς
ἅλω διαφαίνεσθαι σωροὺς, καὶ ξύλων δὲ τῶν ἐν κήποις ἀνιε-
μένων ὡς εὔβοτρυν μὲν ὁρᾶσθαι τὴν ἄμπελον, συκῆν τε, καὶ
ῥοὰν, καὶ ἁπαξαπλῶς πλουσίως αὐτοῖς ἐκτεθηλέναι τὰ ἐξ
ὡρῶν, καὶ μὴν καὶ ἐλαίας ἐν ἀδοκήτῳ πλεονασμῷ τὸν οἰκεῖον
αὐτοῖς ἐκδούσης καρπὸν, διάτοι τὸ εὐλογεῖσθαι παρὰ Θεοῦ.
c Ὥσπερ γὰρ τοῖς κατοκνεῖν ᾑρημένοις τὴν Ἐκκλησίαν οἰ-
κοδομεῖν, ἤγουν ἑαυτοὺς εἰς ναὸν ἅγιον παραστῆσαι Χριστῷ,
πάντα καταῤῥεῖ πρὸς τὸ χεῖρον· καὶ μὴν καὶ τὸ εἶναι πάντως
ἐν πειρασμοῖς καὶ νοηταῖς ἀκαρπίαις ὁρᾶται συμβαῖνον· οὕτω
καὶ τὸ ἔμπαλιν ἀληθὲς, τοῖς οἰκοδομεῖν ἐθέλουσι καὶ τὸν
τῆς ἐπιεικείας ἱδρῶτα τετιμηκόσι, δοθήσεται παρὰ Θεοῦ τὸ
ἐν παντὶ δὴ πάντως ὁρᾶσθαι καλῷ, καὶ ταῖς εἰς νοῦν εὐ-
καρπίαις καταπιαίνεσθαι, καὶ οἷον ἐκτεθηλότα διαφόροις
d ἀρετῶν αὐχήμασι κῆπον ἔχειν τὸν ἐσωτάτω, μόνον δὲ οὐχὶ

1. ἐνάτου B. ἐννάτου Edd. 2. ἐθεμελιώθη B.F. (Alex.) τεθεμελίωται Edd. (Vat. ℵ) 3. εἰ] + ἔτι F. (Alex. XII.) καὶ] + εἰ ἔτι Edd. (Vat. ℵ) Statim ἡ om. Edd. (49.) 12. χορηγήσει Aubertus. 16. τε B.D. δὲ Edd. 20. τὴν Ἐκκλησίαν B. ἐκκλησίας iid. 28. τὸν ἐσωτάτω B. τὸν ἐσώτατον D. τὸ ἐσώτατον Edd. Statim μόνον δὲ οὐχὶ B. μονον-ουχὶ δὲ D. μονονουχὶ Edd.

καὶ τοῖς ὡρίμοις κατάκομον, ὡς καὶ δύνασθαι λοιπὸν ἐκ παῤῥησίας ἀνακραγεῖν τὸ ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων " Καταβήτω ὁ ἀδελφιδός μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω " καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ." τροφὴ γὰρ ὥσπερ Θεῷ τὰ ἐξ ἀρετῶν βλαστήματα, καὶ τῆς εἰς νοῦν εὐκαρπίας ἡ χάρις. Cant. v. 1.

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς Ἀγγαῖον τὸν Προ- 20
φήτην τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς λέγων Εἰπὸν πρὸς 21
Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα λέγων Ἔτι e
ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν
καὶ τὴν ξηράν, καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ ἐξ- 22
ολοθρεύσω δύναμιν βασιλέων ἐθνῶν, καὶ καταστρέψω ἅρματα
καὶ ἀναβάτας, καὶ ἀναβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν,
ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν μερικῶν ἀεί πως ὁ λόγος ἡμῖν ὁ προφητικὸς, καὶ a 649 A. *ἐκ τῶν ἐν χερσὶ πραγμάτων ἐπὶ τὰ καθόλου καὶ γενικώτατα ποιεῖται τὴν ἐκδρομήν. εἰ γάρ που περὶ λυτρώσεως τῆς τινων ποιοῖτο τὴν μνήμην, ἀποφοιτᾷ πολλάκις ἐπὶ τὴν διὰ Χριστοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ὁ προφητικὸς ἡμῖν ὑποφαίνει λόγος· ἐπενήνεκται γὰρ ἀναγκαίως τοῖς ἤδη προειρημένοις καὶ τάδε, μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστὸν ὡς ἐν αἰνίγμασί τε καὶ σκιαῖς ἔτι λεπτῶς εἰσκομίζοντα τὴν ἀνάῤῥησιν. ἀποστέλλεται γὰρ ὁ Προφήτης πρὸς τὸν ἐκ φυλῆς Ἰούδα* b *Ζοροβάβελ, ἐρῶν ὅτι σεισθήσεται μὲν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ μὴν καὶ ἡ θάλασσα καὶ ἡ ξηρὰ, καθαιρεθήσονται δὲ καὶ οἱ βασιλέων θρόνοι. καὶ ὁ μὲν σοφώτατος Παῦλος ταῖς τῶν προκειμένων θεωρίαις προσβαλὼν, τὸ σεισθήσεται φησιν*

1. *ἐκ* B.D. *μετὰ* Edd. 3. *ἀδελφιδός* B. *ἀδελφός* Edd. 4. *τὰ* assumptum ex B. 7. Εἰπὸν] *εἶπον* B. 8. Ἔτι ἅπαξ assumpta ex B. (22. al.) *ἰδοὺ* pro *ἔτι ἅπαξ* F. (Co.) 9. *σείσω* F. (42. al.) 10. *ἐξολοθρεύσω* B. (XII. *ἐξολεθρ.* Alex.) *ὀλοθρεύσω* Edd. (Vat.) 11. *βασιλέων*] + *τῶν* Edd. invito B. (22. al.) 12. *ἀναβήσονται* B. (Alex. XII ex corr. XII mg. dicit *οἱ λοιποί· καταβήσονται*) *καταβήσονται* Edd. (Vat. ℵ) 15. *πράξεων* Edd. 17. *τὴν* prius assumptum ex B. 25. *οἱ* assumptum ex B. 26. *σεισθήσεσθαι* b.

Heb. xii. 27. ἐκεῖνο δηλοῦν, ὅτι τῶν σαλευομένων ἔσται μετάθεσις, "ἵνα "μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα." ἀλλ' ἔδει ταῦτα τελεῖσθαι διὰ 2 Cor. v. 17. Χριστοῦ, πάντα γὰρ ἐν αὐτῷ καινὰ καὶ "τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε," τὰ μεθύοντά τε καὶ σαλευόμενα, γέγονε δὲ καινὰ τὰ δι' αὐτοῦ, δηλονότι τὰ βεβηκότα τε καὶ ἐρηρεισμένα καὶ μένοντα. ὅρα τοίνυν τοῦ λόγου τὴν οἰκονομίαν· ἀξιάγαστον γὰρ αὐτοῖς εὐκαρπίαν ἐπαγγειλάμενος, καὶ πάντα παρέξειν c εἰπὼν πλουσίως τὰ εἰς εὐθυμίαν καὶ τρυφὴν, εἰσκεκόμικεν εὐθὺς τὸν τῆς ἀληθοῦς εὐκαρπίας καιρὸν, δῆλον δὲ ὅτι τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἄνωθεν εὐλογίας τὴν ἀμφιλαφῆ χορηγίαν. ἔσεισα μὲν γὰρ, φησὶ, τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ὅτε τὸν Ἰσραὴλ ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου· πλὴν σεισω καὶ ἔτι, τουτέστιν, ἐπίσημόν τι καὶ διαβόητον τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἐργάσομαι πάλιν, μονονουχὶ κατασείων τὰ πάντα.

Καὶ θρονους μὲν βασιλέων καθελῶ, καὶ πᾶσαν αὐτῶν d ἀφανιῶ τὴν δύναμιν, καὶ οἷόν τινας ἱππέας ὅλης καταθέοντας τῆς ὑπ' οὐρανὸν τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας ἐκβαλῶ, ἐγερῶ γεμὴν ἑτέρους ἱππέας, ἤτοι πολεμιστὰς, ῥομφαίαν σπωμένους κατὰ γένους καὶ ἀδελφῶν. ἔοικε δὲ διὰ τούτων ὑποφαίνειν ἡμῖν τὰς διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἰσχύος καθῃρημένας πονηράς τε καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις, ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας Col. ii. 14, 15. ἃς τεθριάμβευκε τῷ ἰδίῳ σταυρῷ, καὶ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας ἐκβαλὼν ἐπήμυνε τοῖς ἠδικημένοις, ἡμῖν δηλον- e ότι. καὶ γοῦν ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος παρθένος ἔτι κυοφοροῦσα Χριστὸν, ἅτε δὴ καὶ Ἁγίου Πνεύματος ἀνάπλεων φέρουσα τὸν νοῦν, προανακεκράγει τὰ τοιάδε λέγουσα S. Luc. i. 46, 47. "Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ "πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου." καὶ μεθ' ἕτερα

2–4. ἀλλ' ἔδει — σαλευόμενα accesserunt ex B. ἀλλ' ἔδει — Χριστοῦ habet quoque b. 9. ἀληθοῦς εὐκαρπίας B. ἀληθείας εὔκαρπον Edd. δὲ et καὶ τῆς assumpta ex B. 10. χορήγην Pont. χορηγήν Aub. 12. ἐξ pro ἐκ γῆς b. 13. τι b. τε D. Edd. 15. καθελῶ B.b. καθελῶν Pont. καθελὼν Aub. 17. ἐκβαλῶν b. ἐκβάλω B. 25. ἀνάπλεων D. Edd. ἀνάπλεω B. 26. προανακέκραγε D. 27.—279. 8. Haec Μεγαλύνει—καρδίας αὐτῶν et πεινῶντας—αἰῶνα accesserunt ex B.D.

πάλιν “Καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς S. Luc. i. 49-55. “γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν· ἐποίησε κράτος “ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρ-“δίας αὐτῶν· καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε “ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας “ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ “μνησθῆναι ἐλέους καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν “τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.”

Οὐκοῦν καθῄρηνται μὲν οἱ δυνάσται, καὶ πεπτώκασιν ἐξ ἰδίων θρόνων. πλὴν οὐ μέχρι τούτων τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας τὰ κατορθώματα· ἀλλὰ γὰρ ἐγήγερταί τις a 650 A. ἱππέων ἑσμὸς, ἄνδρες μαχηταὶ καὶ ἐμπειροπόλεμοι καὶ στρατηγεῖν εἰδότες, καὶ ταῖς τοῦ διαβόλου δυστροπίαις ἀντεξάγοντες γενικῶς. εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, οἳ τὴν τοῦ Πνεύματος μάχαιραν νοητῶς ἐσπασμένοι· τουτέστι, Eph. vi. 17. τῆς μυσταγωγίας τὸν λόγον, τὸν ζῶντά τε καὶ ἐνεργῆ καὶ Heb. iv. 12. τομώτατον· ἐχώρουν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου καὶ κατὰ γένους καὶ κατὰ ἀδελφῶν, οὐ πλήττοντες τὰ εἰς θάνατον, ἀναιροῦντες δὲ μᾶλλον τὴν ἐν αὐτοῖς ἀμαθίαν, καὶ οἷον b νεκροῦντες τῷ κόσμῳ, καὶ ἐκτεθνάναι ταῖς ἁμαρτίαις παρασκευάζοντες, ἵνα ζήσειαν τῷ Θεῷ, τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον ἠγαπηκότες ζωὴν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν εὐαγγελικήν. ὅτι δὲ ἔμελλον τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἕνεκα καὶ υἱοὶ πατράσιν ἀντιτετάξεσθαι, καὶ μὴν μητράσι θυγατέρες, καὶ ἀδελφοῖς ἀδελφοὶ, πῶς ἔστιν ἀμφιβαλεῖν; τοῦ Σωτῆρος λέγοντος ἐναργῶς “Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν S.Matth. x. 34-36. “γῆν, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν· ἦλθον “γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυ-“γατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς

3. ὑπερηφάνων D. 8. εἰς τὸν αἰῶνα D. ἐξ αἰῶνος B. 12. ἑσμὸς, ἄνδρες] ἑσμὸς ἀνδρῶν· ἄνδρες b. 13. ἐξάγοντες b. 23. καὶ assumptum ex B.b. 24. ἀντιτετάξεσθαι B. ἀντιτετάξασθαι b. ἀντιτάξασθαι Edd. μὴν assumptum ex B. deest in b. 25. ἀμφιβαλεῖν b. ἀμφιβάλλειν Edd. 26-28. Μὴ νομίσητε—μάχαιραν et γὰρ assumpta ex B.

c “ πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκειακοὶ αὐ- “ τοῦ.” ἐχθροὶ μὲν οὖν καθὸ καὶ ἑτερόφρονες· φίλοι δὲ καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, ὡς ἐν ὁμοψυχίᾳ πίστεως καὶ ὡς ἐν ἑνότητι Πνεύματος καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ.

23 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, λήψομαί σε Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ τὸν δοῦλόν μου, λέγει Κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγῖδα, διότι σε ᾑρετισάμην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

d

Οὐ πρὸς Ζοροβάβελ ἀληθῶς ὁ τοιόσδε λόγος, γέγονε δὲ μᾶλλον ὡς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς ἔν γε τῷ Ζοροβάβελ εὖ μάλα γραφόμενον· ὅτι καὶ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ μέντοι καὶ βασιλεὺς, καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρωμένων ἡγούμενος, καὶ οἷον ἐπιστάτης τῶν οἰκοδομούντων τὸν οἶκον Κυρίου. σὲ τοίνυν, φησὶ, λαβὼν τὸν δοῦλόν μου· τουτέστι τὸν ἐν δούλου μορφῇ πεφηνότα, πλὴν κατὰ φύσιν ἐλεύθερον· κατ᾽ ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ᾽ ὃν ἂν
S. Luc. i. 52. ἑλοίμην καθελεῖν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ἐκβαλεῖν ἀρχὰς,
e ὡς σφραγῖδα θήσομαι. σφραγὶς γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, ὅλην αὐτοῦ καὶ ἀκραιφνῆ τὴν ὁμοίωσιν ἔχων, καὶ ἐν ἰδίῳ κάλλει τὴν τοῦ γεννήσαντος ἀπαστράπτων φύσιν. ἐν αὐτῷ δὲ καὶ ἡμᾶς εἰς ὁμοίωσιν ἰδίαν κατασφραγίζει Θεός· εἴπερ εἰς Χριστὸν μορφούμενοι, τὴν ὡς πρὸς Θεὸν εἰκόνα κερδαίνομεν. σήμαντρον οὖν ἄρα τὸ ἀκριβὲς τοῦ Θεοῦ καὶ
651 A. a Πατρὸς ὁ Υἱὸς, καὶ αὐτὸν ᾑρετίσατο, τοῦτ᾽ ἔστιν, αἱρετὸν ἐποιήσατο καὶ ἐξειλεγμένον. καὶ γοῦν ἐπὶ τοῖς Ἰορδάνου
S. Matth. iii. 17. [xvii. 5.] νάμασιν αὐτὸν ὡμολόγει, λέγων “ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου

1. οἰκειακοὶ B. οἰκιακοὶ Edd. 3. καὶ prius om. B. 4. καὶ assumptum ex B. 7. ὡς habet D. [εἰς Alex.] ᾑρετισάμην B.D. [ηρετησαμην 26.] ᾑρέτισα Edd. [ᾑρέθισα Edd. ante Migne.] 14. τὸν οἶκον assumpta ex B. 17. ἀρχῆς Edd. 20. ἀπαστράπτων B. ἀστράπτων iid.

“ ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε.” εὐδόκησε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀναστοιχειῶσαι τὰ πάντα, καὶ ἀναγαγεῖν εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος, “ ἀνα- “ κεφαλαιώσασθαι τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς “ γῆς” ἐν Χριστῷ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Eph. i. 10.

1. Haec αὐτοῦ ἀκούετε assumpta ex B. 5. ἐν] + τῷ Edd. Haec δι' οὗ καὶ—Ἀμήν accesserunt ex B.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Κεφ. α'. Ἐν τῷ ὀκδόῳ μηνὶ ἔτους δευτέρου ἐπὶ Δαρείου, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδὼ τοῦ Προφήτου λέγων.

a ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ *μὲν ὁ μακάριος Ζαχαρίας ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, κατὰ τοὺς αὐτοὺς οἶμαι χρόνους, καθ' οὓς καὶ ὁ Σοφονίας. μετὰ γάρ τοι τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον, κατῴκηκεν ὁ Ἰσραὴλ οὐκέτι διῃρημένως καὶ ἀνὰ μέρος ἔν τε τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ἀλλ' εἰς μίαν οἱ πάντες συνενηνεγμένοι πόλιν, τὴν Ἱερουσαλὴμ δηλονότι, καὶ ἀνὰ*
b *πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, βασιλεύοντος ἐπ' αὐτοῖς Ζοροβάβελ τοῦ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ μὴν καὶ προὔχοντος ἐν ἱερωσύνῃ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. ἐξυφαίνει δὲ*

Codices B.C. [C. hodie initio mutilus, foliis decem prioribus amissis post tempus, ut videtur, Montfaucon, vide Bibliothecam Coislinianam ejus p. 186. D. pro paginis pro quibus desideratur C. contuli, locis pluribus difficilioribus adhibui.] 1–3. Sic D. *εἰς τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν* B. *τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν* Edd. 4. Sic B. *τόμος α'* D. 5. Textum hic reposuimus ex B.C.D. [C. teste Montf. supra cit.] *ὀγδόῳ* D. Edd. *ἑβδόμῳ* B. *δευτέρῳ* C.? 6. *υἱὸν* B. Edd. *υἱοῦ* F. (51.) sed cf. infra 653 b. Ἀδδὼ D.F. Edd. Ἀδὼ B. *τοῦ* alt. B.D (ut vid.). Edd. cf. infra l. c. [*τὸν* A.V. &c.] 10. *Σοφονίας*] Legendumne est Ἀγγαῖος? 11. Haec *καὶ ἀνὰ μέρος* accesserunt ex D. 13. *συνενηνεγμένοι* D. *συνηνεγ.* Edd. 15. *καὶ* alt. om. D.

καὶ λίαν ἐντέχνως τῆς προφητείας τὸν λόγον. ἐπειδὴ γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἤτοι Σαμαρείας, εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπενηνεγμένων, αὐτόθι ἐπανήκασιν, ἅπαντα μὲν εἰδότες τὰ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων τετολμημένα κατὰ καιρούς· οὐκ ἠγνοηκότες δὲ πρὸς τούτοις, τὰ ἐφ' οἷς λελύπηται Θεός· οἱ δὲ δὴ γεννηθέντες ἐν τῇ τῶν Περσῶν τε καὶ Μήδων χώρᾳ, οὔτε τίς ἢ ὁποία πότ' ἐστιν ἡ a 653 A. Ἱερουσαλὴμ ἐγίνωσκον, οὔτε τὴν Ἰουδαίαν ᾔδεσαν, οὔτε μὴν τὰ ἐκ τῆς θείας ὀργῆς τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐπενηνεγμένα, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τίσιν ὅλως τὰς οὕτω σκληρὰς ἐξῄτηνται δίκας, πλὴν ὅσον ἐξ ἠμελημένων τάχα που διηγημάτων, ἀναγκαίως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς αὐτοῖς τοῖς λελυτρωμένοις καὶ κομιδῇ νέοις παιδαγωγὸν ὥσπερ τινὰ καὶ ἁρμοστὴν ἀναδείκνυσι τὸν μακάριον Ζαχαρίαν, ὄντα μὲν ἐξ αἵματος ἱεροῦ, τουτέστιν ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ, καὶ γεγονότα μὲν ἐκ πατρὸς Βαραχίου b κατά γε τὴν σάρκα, κεχρηματικότα δὲ κατὰ πνεῦμα καὶ υἱὸν Ἀδδῶ τοῦ Προφήτου. τέθραπτο γὰρ, ὡς εἰκὸς, τοῖς ἐκείνου τρόποις, καὶ τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων γέγονε μιμητής.

Τίς οὖν αὐτῷ τῆς προφητείας ὁ λόγος, καὶ διὰ ποίων τῶν διηγημάτων ἔρχεται, πῶς οὐκ ἂν δίκαιον εἰπεῖν ἐπιμετρίως; τὴν δίκην μὲν γὰρ ὑφ' ἥν εἰσιν, ἐπισκήπτει τοῖς λελυτρωμένοις, ἅτε δὴ τῆς θείας ἐντολῆς οὐ μετρίως ἠμεληκόσι, καὶ τῶν διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένων ἀλογεῖν εἰωθόσι· καταδεδιττόμενος δὲ οὐ μετρίως αὐτοὺς, μεταφοιτᾶν ἀναπείθει πρὸς τὸ δεῖν ἑλέσθαι μᾶλλον εὐδοκιμεῖν διὰ τῆς c εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς. προσεπάγει δὲ, ὅτι εἰ μή τινες εἶεν ἀγαθοὶ καὶ εὐήνιοι, καὶ τοῖς θείοις εἴκοντες νόμοις, πείσονται καὶ αὐτοὶ τῶν τοῖς πατράσι συμβεβηκότων

1. καὶ assumptum ex B.D. 2. εἰς αἰχμαλωσίαν assumpta ex D.
5. καιρούς] + καὶ Edd. invitis B.D. 7. ποτέ D. ἡ om. D.
10. ἐξῄτηνται B. ἐζήτηνται D. Edd. 12. Haec καὶ κομιδῇ νέοις assumpta ex D. 15. τῆς om. b. γεγονότα δὲ pro καὶ γεγ. μὲν b. invito D.
17. Ἀδδὼ D.b. Ἀδὼ Edd. ante Migne. τέθραπτο B.D.b. τέθραπται Edd.
20. ἐπιμετρίως assumptum ex D. Statim ὑφ' ὃν pro τὴν δ. μὲν γὰρ ὑφ' ἥν D.
27. τινες assumptum ex B.D.b.

τὰ φορτικώτερα. κατευρύνων δὲ ὥσπερ τῆς παιδαγωγίας τοὺς λόγους, πειρᾶται διδάσκειν, τίνα μὲν ἦν πάλαι τὰ τῶν πατέρων ἐπιτηδεύματα, καὶ ἐπὶ τίσιν αὐτοῖς ὁ θεῖος ἐπέσταξε θυμὸς, τίνα δ' αὖ διολώλασι τρόπον, καὶ μὴν καὶ ὅπως λελύτρωνται, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυσάμενοι ζυγὸν,
d *ἀνεκομίσθησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· προσεπάγει δὲ τούτοις, ὅτι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, πείσονται τὰ χείρω τῆς τῶν πατέρων ἀφιλοθεΐας κατ' ἴχνος ἰέναι σπουδάζοντες. διαμέμνηται δὲ πανταχῆ τῆς διὰ Χριστοῦ λυτρώσεως ἐσομένης κατὰ καιροὺς, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον διὰ πολλῶν ἡμῖν ἀναγράφει τρόπων.*

Δεῖ δὴ οὖν ἕκαστα τῆς προφητείας τὰ μέρη πολυπραγμονεῖν ἐθέλοντας, μὴ ταυτολογίαν ἡγεῖσθαι τὰ ἐν αὐτῇ,
e *καὶ περιττὴν ἀφήγησιν τῶν ἤδη γεγενημένων· διαμεμνῆσθαι δὲ μᾶλλον, ὅτι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπονοστήσασιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἀναγκαιοτάτην ἔχει τῶν ἤδη συμβεβηκότων τὴν ἀφήγησιν. ἐπηνώρθου μὲν γὰρ τοὺς εἰδότας ὧν ἤδη πεπόνθασιν, ἀναφέρων πρὸς ἀνάμνησιν· τοῖς δὲ δὴ νέοις κομιδῇ, καὶ οὐκ εἰδόσι τὰ πάλαι, προεξένει τὴν ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ τοῖς ἴσοις ἐναλοῖεν κακοῖς, τὴν βέβηλον καὶ ἀνομωτάτην ἀγαπῶντες ζωήν.*

654 A. a
2 Ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην.

Συνίῃς ὅπως καταπτοεῖ τοῖς διηγήμασι, καὶ τοῖς κομιδῇ
b *νέοις τὰ τοῖς πρὸ αὐτῶν συμβεβηκότα παρατιθεὶς εἰς ἐξήγησιν, μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον, οἱονείπως ἀπειλῶν, ὅτι τοῖς ἴσοις, ἢ καὶ τοῖς ἔτι δυσαχθεστέροις ὑπενηνεγμένοι*

3. ἐπιτηδεύματα] σπουδάσματα D. ἐπέσταξε D.b. Edd. ἐπέσταζε B. 4. τε pro δ' b. δὲ D. 5. ἀπολυσάμενοι D. Edd. ἀποδυσάμενοι b. 7. χείρω] αἰσχίω D. 9. πανταχοῦ D.b. 12. δὴ B.D. δὲ Edd. 14. περιττὴν B.D. περὶ τὴν iid. 17. ἐπανορθοῦται D. 20. ἀνομωτάτην] παραν. D. 22. His praemittunt versum 1 Edd. 25. πρὸς] εἰς D.

κακοῖς, κατοιμώξουσι πικρῶς, εἰ μὴ ἕλοιντο σωφρόνως ἀποσπουδάζειν μὲν τὰ ἐκείνων, φροντίδος γεμὴν καὶ λόγου παντὸς ἀξιοῦν τὸ θυμῆρες Θεῷ. ὀργὴν δὲ μεγάλην ὠργίσθαι φησὶ τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεὸν, οὐκ ἀναπόδεικτον ἀφεὶς εἰς τὸ ἀτρεκὲς τὸν λόγον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἤδη πεπείρανται καὶ πεπόνθασιν, ὅτι μὴ ἔστι ψευδοεπὴς ἀποφαίνων. εἴη γὰρ c ἂν οὐ τῆς τυχούσης ἀγανακτήσεως ἔνδειξις τὸ ἐφεῖναι τοῖς Βαβυλωνίοις καταδῃῶσαι μὲν ἅπασαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ σὺν αὐτῇ τὴν Σαμάρειαν, κατεμπρῆσαι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἅγια, καὶ κατασκάψαι τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ τὸν ἀπόλεκτον Ἰσραὴλ ἀποφῆναι μέτοικον, οἰκτρῶς καὶ ἐλεεινῶς ἐν ἀλλοδαπῇ δουλεύοντα, καὶ δύσοιστον ὑπομένοντα ταλαιπωρίαν, καὶ ἀπτόμενον μὲν θυσιῶν οὐκέτι, οὐκ αὐλῆς εἴσω φοιτῶντα τῆς ἱερᾶς, οὐκ εὐχαριστίας προσάγοντα κατὰ νόμον, ἢ δεκάτας, d ἢ ἀπαρχάς· εἰργόμενον δὲ, ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου, καὶ τοῦ χρῆναι τελεῖν τὰς νενομισμένας αὐτῷ καὶ φιλτάτας ἑορτάς. οὐκοῦν ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν ὀργὴν μεγάλην.

Ἐπιφωνήσῃ δ' ἄν τις τὰ τοιάδε καὶ τοῖς Ἰουδαίοις δήμοις, εἴπερ ἕλοιτο μυσταγωγεῖν ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεκτόνασι τοὺς προφήτας, καὶ αὐτὸν δὲ "τὸν "Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν," ἑάλωσαν καὶ πεπόρθηνται. e κατεσείσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ διαβόητος νεὼς, καὶ πεπλήρωται λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς τὸ διὰ φωνῆς Ὠσηέ "Διότι ἡμέρας πολ- "λὰς καθίσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδὲ "ὄντος ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας οὐδὲ ὄντος θυσιαστη- "ρίου, οὔτε ἱερατείας, οὔτε δήλων." ὅτι δέ εἰσιν αἰχμάλωτοι, καὶ ὑπὸ χεῖρα τέως διαβολικὴν προσκεκρουκότες Θεῷ, καὶ ἀπεῤῥιμμένοι, καὶ ἀπάσης ἔξω φειδοῦς τῆς ἄνωθεν γεγονότες,

1 Cor. ii. 8.

Hos. iii. 4.

3. ὀργὴν δὲ μεγάλην om. D. Statim ὀργίζεσθαι D. 4. Θεὸν κατεξουσιάζοντα Θεὸν Edd. ante Migne. 12. ὑπομένοντα] + τὴν Edd. invito D. 14. εὐχαριστίας D. εὐχαριστίαν Edd. 20. τὸ] + τοῦ D. 21. αὐτὸν B.D. Migne. αὐτῶν Edd. 22. ἑάλωσαν καὶ om. D. 24. Διότι D. ὅτι Edd. 26. οὐκ] οὐδὲ D. (Vat.)

πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; εἰ δὲ δὴ λυτρωθεῖεν κατὰ καιροὺς,
655 A. a *προσηκάμενοι τὴν πίστιν, καὶ Χριστὸν ἐπιγραψάμενοι Θεόν*
τε καὶ βασιλέα καὶ Κύριον, τότε δὴ τότε, καὶ μάλα εἰκότως,
σοφὴν ἄν τις ἐπ' αὐτοῖς ποιήσαιτο τὴν παραίνεσιν, ἐπὶ
καιροῦ ταῦτα λέγων Ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν
ὀργὴν μεγάλην.

3 Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐπι-
στρέψατε πρὸς μὲ, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει
b 4 Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν,
οἷς ἐνεκάλεσαν αὐτοῖς οἱ προφῆται οἱ ἔμπροσθεν λέγοντες
Τάδε λέγει Κύριος Ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν
πονηρῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν τῶν πονηρῶν,
καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου, λέγει Κύριος.

Ἀνακεκλημένοι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ
ἀνατρέχοντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ῥᾴθυμοι γεγόνασι περὶ τὸ
c *δοκοῦν τῷ Θεῷ, καὶ εἰδώλοις μὲν οὐ προσέκειντο τέως, οὔτε*
μὴν τὴν ἀρχαίαν προσίεντο πλάνην· πλὴν καθ' ἑτέρους
ἡλίσκοντο παροτρύνοντες τρόπους. ὡς γὰρ ἐν τῷ Ἔσδρᾳ
1 Esdr. ix. *γέγραπται, καὶ γυναίοις ἀλλοφύλοις ἐπεμίγνυντο καὶ, τὰς ἐκ*
τῶν ὁμόρων ἐθνῶν εἰσοικισάμενοι, τέκνων ἀλλοτρίων πατέρες
γεγόνασι, καίτοι τοῦ νόμου τὸ χρῆμα αὐτοῖς ὡς ἔκτοπον
ἀποφάσκοντος. κατημέλουν δὲ καὶ τοῦ τελεῖν ἑορτὰς, καὶ
πληροῦν θυσίας, καὶ μὴν καὶ ἀπρόθυμοι περὶ τὸ δεῖν ἀναδεί-
μασθαι τὸν θεῖον ναὸν γεγονότες ἡλίσκοντο. ταύτητοι, καθά-
Agg. ii. 17, 16. d *περ ἐν τῷ Ἀγγαίῳ γέγραπται, ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν ἀφορίᾳ*
καὶ ἀνεμοφθορίᾳ καὶ ἐν χαλάζῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν
αὐτῶν. καὶ ἐνέβαλλον μὲν εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι σάτα,

4. *ἐπ' αὐτοῖς* om. D. 5. *καιρῷ* D. 9. *καὶ* om. D. *οἱ* om. Edd. ante Migne. 10. *οἳ* pro *οἷς* D. *οἱ* alt. assumptum ex B.D.F. (Alex. XII.) 11. *Κύριος*] + *παντοκράτωρ* Edd. (A.V. &c.) invitis B.D. 19. *ἐπεμίγνυντο* B.D. *ἐπιμέμιγντο* (sic) Pont. *ἐπιμέμιγοντο* Aub. 26. *τῶν χειρῶν* assumpta ex D. 27. *ἐνέβαλλον* D. *ἐνέβαλον* Edd. *κυψέλλην* D.

καὶ ἐγίνοντο δέκα, εἰσεπορεύοντο δὲ καὶ πάλιν ἀντλῆσαι πεντήκοντα μετρητὰς, καὶ ἐγίνοντο εἴκοσι. ἐπαγγέλλεται τοίνυν αὐτοῖς, ὡς εἰ ἕλοιντο μεταφοιτᾶν εἰς τὸ ἄμεινον, καὶ ἐπιστρέφειν πρὸς αὐτὸν, διὰ τοῦ δρᾶν ἑλέσθαι τὰ αὐτῷ δοκοῦντα καὶ φίλα, τότε καὶ αὐτὸς ἐπιστρέψει πρὸς αὐτοὺς, τουτέστιν, ἀφέξεται τῆς ἐπ' αὐτοὺς ὀργῆς, καὶ παλινδρομήσει πρὸς ἔλεον, καὶ φειδοῦς τε καὶ οἰκτιρμῶν ἀξιώσει πάλιν. ἀποφάσκει γεμὴν ὡς ὀλέθρου πρόξενον τὸ ἑλέσθαι e ζηλοῦν τοὺς πρὸ αὐτῶν γεγονότας, οἷς πλείστη μὲν ὅση δέδοτο παρ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν παράκλησις καὶ παραμυθία, καλοῦσα πρὸς ἀποστροφὴν τῶν αἰσχρῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀνόνητον δὲ τὸ πρᾶγμα πολὺ λίαν ἐτέθειτο ἀπονεύσασι πρὸς τὸ δυσήκοον.

Καταγέλαστοι δὴ οὖν, οἱ ταῖς τῶν πατέρων ἀμαθίαις ἑπόμενοι, καὶ προγονικὴν συνήθειαν ὡς δυσανάτρεπτον ἀπολογίαν ἀεὶ προβαλλόμενοι, κἂν εἰ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις καταψέγοιντο κακοῖς. ἔθος δὲ τοῦτο μάλιστα τοῖς τῶν εἰδώλων a 656 A. θεραπευταῖς. καλούμενοι γὰρ ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, τῆς τῶν πατέρων ἀπάτης διαμέμνηνται πανταχοῦ, καὶ πατρῷον ὥσπερ τινὰ κλῆρον τὸ ἐκείνων ἀμαθὲς ἀσπαζόμενοι, διαμένουσι τυφλοί. οἶμαι δὲ, ὅτι κἂν εἰ αὐτοῖς συμβουλεύσειέ τις τοῖς ἐκ περιτομῆς μεταμαθεῖν τὰ αἰσχίω, καὶ τιμᾶν ἑλέσθαι τὸ ὠφελοῦν, ἐπὶ τὴν τῶν πατέρων συνήθειαν καταφεύγουσι καὶ αὐτοί. χρήσιμον οὖν τοῖς πλανωμένοις ἐπιφωνεῖν Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μὴν ἐπὶ τούτῳ b Μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἱ πλανώμενοι δηλονότι, καὶ μέχρι τοῦ παντὸς μεμενηκότες ἐν ἀγνωσίᾳ.

1. ἐγένοντο—ἐγένοντο D. 7. Haec καὶ φειδοῦς—πάλιν accesserunt ex D. 10. δέδοται D. 11. τῶν ἐπιτηδ. τῶν αἰσχρῶν D. 13. ἀπονεύσασι] τῷ ἀπονεῦσαι D. 16. ἀεὶ assumptum ex B.D. 19. πατέρων] προγόνων D. 22. μεταμαθεῖν] μεταθεῖν Edd. 23. ὠφελεῖν D. 24. καταφεύγουσι B.D. καταφεύξουσι Edd. 26. μὴν ἐπὶ τούτῳ D. μὴν καὶ Edd.

5 Οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσι καὶ οἱ προφῆται; μὴ τὸν αἰῶνα
6 ζήσονται; πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε,
c ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις μου τοῖς
προφήταις, οἳ κατελάβοσαν τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρί-
θησαν καὶ εἶπαν Καθὼς παρατέτακται Κύριος παντοκράτωρ,
τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα
ὑμῶν, οὕτως ἐποίησεν ὑμῖν.

Πρὶν ἁλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα,
τὸ τῆς προφητείας ὄνομα, καθάπερ τι προσωπεῖον ἑαυτοῖς
Hier. xxiii. 16. *περιτιθέντες τινὲς, προσελάλουν ἀρχαιοτέροις τὰ "ἀπὸ καρ-*
"δίας αὐτῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος
"Κυρίου." οὗτοι ψευδοεποῦντες ἔφασκον, ὡς οὐκ ἂν ἁλοίη
d *ποτὲ παρ' ἐχθρῶν ἡ ἁγία πόλις, οὐδ' ἂν γένοιτό ποτε τοῖς*
ἐθέλουσι καταδηοῦν εὐκαταμάχητος ὁ Ἰσραήλ· ἀλλ' ἐρη-
ρεισμένην ἕξει τὴν εὐημερίαν, καὶ ἐν ἀκλονήτοις κείσεται
τρυφαῖς, Θεοῦ προασπίζοντος, καὶ τὸ ἀπόλεκτον ἀεὶ τιμῶν-
τός τε καὶ ἀγαπῶντος γένος. ἔφασκον δὲ τὰ τοιαῦτα,
καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ψευδηγοροῦντες οἱ τάλανες, καὶ ῥᾳθυ-
μον ὄντα τὸν Ἰσραὴλ ὑπτιοῦντες ἔτι, καίτοι δέον ἀναπείθειν
ἐκμειλίσσεσθαι Θεὸν, καὶ τὰ ἐφ' οἷς λελύπηται ῥιπτοῦντας
e *ὡς ἀπωτάτω, μεταφοιτᾶν ἑλέσθαι πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν.*
ἀλλ' ὀλίγος ἐκείνοις τῆς ἀληθείας ὁ λόγος, λημματίων δὲ
σμικρῶν καὶ εὐτελεστάτων ἡττώμενοι, πεπλανήκασι τὸν Ἰσ-
ραήλ. καὶ γοῦν ὁ μὲν προφήτης Ἱερεμίας κατῃτιᾶτο λίαν
Ib. xiv. 13. *αὐτοὺς, οὕτω λέγων "Ὦ ὢν Κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται αὐτῶν*
"προφητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, καὶ

1. *τὸν αἰῶνα* D. Edd. *εἰς τὸν αἰῶνα* B.F. (22. al.) cf. infra 657 b. 2. *δέχεσθαι* D. (א 95, 185.) 4. *οἳ κατελάβοσαν*] *οἳ κατέλαβον* F. (22. al.) *οὐ κατελάλησαν* D. 5. *εἶπον* F. (22. al.) 6. *ποιῆσαι*] + *ἡμῖν* Edd. (Vat.) [*ὑμῖν* א sed corr.] *ὑμῶν* B.D. Pont. (Alex. XII.) *ἡμῶν* Aub. (Vat.) 7. *ὑμῶν* D. (Alex. XII.) *ἡμῶν* Edd. (Vat. א) *ὑμῖν* B.D. (Alex.) *ἡμῖν* Edd. (Vat. א) 9. *τι* B.D. *τὸ* Edd. 10. *περιθέντες* B. *προσελάλουν ἀρχαιοτέροις* D. *ἐλάλουν* Edd. 13. *ποτὲ* prius] *πώποτε* D. 14. *εὐκαταμάχητος* D. *εὐκαταγώνιστος* Edd. 17. *τὰ* assumptum ex B.D. Statim *τοιάδε* D. 24. *κατῃτιᾶτο* B.D. *καταιτιᾶται* Edd.

“ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω “ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ·” Θεὸς δὲ πρὸς ταῦτα a 657 A. “ Ψευδῆ οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου· Hier. xiv. 14. “ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ οὐκ “ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας “ καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προ- “ φητεύουσιν ὑμῖν.” καὶ μὴν καὶ ἑτέρωθι πάλιν φησίν “ Οὐκ ἀπέστελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ Ib. xxiii. 21. “ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον.” πεπλάνηται τοίνυν, ὡς ἔφην, ὁ Ἰσραὴλ, τοῖς τῶν ψευδομαντέων φενακισμοῖς ἀσυνέτως συνηρπασμένος. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἥλω b ποτὲ παρ᾽ ἐχθρῶν, καὶ τῆς οὕτω πικρᾶς καὶ φορτικωτάτης δουλείας ἐπειρᾶτο, τοῖς παρὰ Θεοῦ προφήταις τὸν νοῦν ἐπιδοὺς, οἳ καὶ συμβήσεσθαι τὰ τοιάδε προαπήγγελλον αὐτοῖς, καὶ διαῤῥήδην ἔφασκον, ὅτι πάντως εἰς πεῖραν ἐνεχθήσονται κακοῦ, μὴ οὐχὶ δρᾷν ᾑρημένοι τὰ θυμήρη Θεῷ. ταύτητοι καλεῖ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν τε ἀνοσίων ψευδοπροφητῶν καὶ τῶν πεφενακισμένων καί φησιν Οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσι καὶ οἱ προφῆται μὴ τὸν αἰῶνα ζήσονται; ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Ἀπολώλασιν οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ τοῦτο οἰκτρῶς, ἐν c αἰχμαλωσίᾳ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ψευδοεπεῖς καὶ πεπλανηκότες, οἱ τὸ τῆς προφητείας ὄνομα καὶ χρῆμα καπηλεύοντες. ἀλλ᾽ εἴπερ ἔζων ἔτι, τάχα που βελτίους ὑμᾶς ἀπέφηναν ἀεὶ κατοιμώζοντες ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι, καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς γεγονότων ψευδοπροφητῶν οὐ μετρίαν ποιούμενοι τὴν καταβοήν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν ῥᾳστώνης τε ὁμοῦ καὶ ἀπειθείας ὀψώνιον, τὸ συνδιολέσθαι τοῖς ἠπατηκόσιν ἐσχήκασιν, ὑμεῖς δὲ τοὺς τῶν ἁγίων προφητῶν παραδέχεσθε λόγους, καὶ τὰ d δι᾽ αὐτῶν θεσπίσματα ποιεῖσθε περὶ πολλοῦ. αὐτοὶ γὰρ λελαλήκασι καὶ τοῖς πρὸ ὑμῶν, ὅτι παρατέτακται Κύριος τοῦ ποιῆσαι, δῆλον δὲ ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰς ἐν

14. συμβήσεται D. 17. ψευδοπροφητῶν D.b. προφ. Edd.
19. μὴ] + εἰς Edd. invitis D.b. 23. ἀπέφηναν] + ἂν b.
25. καταβολὴν D.

αὐτῇ συμβησομένας ταλαιπωρίας. διήλεγχον δὲ λέγοντες ἀναφανδὸν, ὅτι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, οὕτως ἐποίησεν ὑμῖν. κολάζει γὰρ οὐ μάτην ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὔτε μὴν ἀβασάνιστον τὴν ἐφ᾽ ὁτῳοῦν ποιεῖται
c ψῆφον ἡ θεία τε καὶ ἀπλανὴς καὶ δικαιοτάτη κρίσις· ἀνεξικακήσασα δὲ ὑπεραμέτρως, τότε δὴ τότε ταλαντεύει τοῖς ἡμαρτηκόσι τὰ αὐτοῖς ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατα.

Σοφὸν οὖν ἄρα τὸ εὐήνιον, καὶ παντὸς ἡμᾶς ἀπαλλάξει κακοῦ τὸ τοῖς θείοις ἕπεσθαι νόμοις, καὶ τὰς τῶν ἁγίων προαγορεύσεις τιμᾶν, καὶ πίστεως ἀξιοῦν τὰς τοῦ Πνεύματος φωνὰς, ἐννοοῦντάς τε ὅτι πάντη τε καὶ πάντως συμβήσεται τὰ προηγγελμένα, μεταπλάττεσθαι πρὸς τὸ ἄμεινον καὶ μεταχωρεῖν εἰς μετάγνωσιν. ἀποσκευασόμεθα γὰρ οὕτω τὰ ἐξ
Rom. iv. 5. ὀργῆς, καὶ ἠπίῳ περιτευξόμεθα τῷ Δεσπότῃ· δικαιοῖ γὰρ τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἀνίησι δίκης τοὺς ἐξ ἀμαθίας ἤγουν ἀσθενείας πεσόντας εἰς ἁμαρτίαν.

658 A. a
7 Τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί· οὗτός ἐστιν ὁ μὴν
Σαβάτ· ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος Κυρίου
πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδὼ τὸν Προφήτην
8 λέγων Ἑώρακα τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἐφ᾽
ἵππον πυῤῥόν, καὶ οὗτος ἱστήκει ἀνὰ μέσον τῶν δύο ὀρέων
τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυῤῥοὶ καὶ ψαροὶ καὶ
9 ποικίλοι καὶ λευκοί. καὶ εἶπα Τί οὗτοι, Κύριε; καὶ εἶπε πρὸς
b με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ Ἐγὼ δείξω σοι τί ἐστι ταῦτα.
10 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστηκὼς ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων καὶ

1. *αὐτοῖς* Edd. invitis B.D.b. 2. *κατὰ*] *καὶ κατὰ* b. *καὶ*] + *κατὰ* b. 4. *ποιεῖται* ante *τὴν* transp. D. 6. *ὑπεραμέτρως* B.D. *ὑπερμέτρως* b. Edd. 13–16. Haec *ἀποσκευασόμεθα—ἁμαρτίαν* [*ἁμαρ* with *τ'* written above, ambigue D.] accesserunt ex D. 17. *τετάρτῃ* B.D. *τετράδι* Edd. (א A.V. &c.) *ἐν* assumptum ex D. (23, 233.) cf. infra 708 c. *τετάρτῳ* pro *ἑνδεκάτῳ* (sic) D. *τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς* B. (42, 240.) 18. *σαβάτ*] *σαββατον* B.D. (91, 239.) sed vide infra l. c. *ἐπὶ* om. F. 19. *υἱὸν* D. cf. infra l. c. et cf. supra 652 init. *υἱοῦ* F. Edd. (51.) Statim *ἀδὼ* B. 20. *ἐφ᾽* B.D. (Alex.) *ἐπὶ* Edd. (Vat.) 21. *ἱστήκει* D. (Alex.) *εἱστήκει* Edd. 22. *ψαῤῥοὶ* D. 24. *ὁ* prius om. Edd.

εἶπε πρός με Οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξαπέσταλκε Κύριος τοῦ περι-
οδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀγγέλῳ Κυρίου τῷ 11
ἐφεστῶτι ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων καὶ εἶπαν Περιωδεύκαμεν πᾶσαν
τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει.

Ἀνὰ μέρος καὶ κατὰ καιροὺς τὰς ὁράσεις τοῖς ἁγίοις c *προφήταις ἐξεκάλυπτεν ὁ Θεός. οὐ γάρ που φαμὲν ὡς ἀεί τε καὶ συχνὴ καὶ ἀδιάστατος παντελῶς ἡ τῆς θεοπτίας αὐτοῖς ἐχορηγεῖτο χάρις καὶ τῶν ἐσομένων ἡ ἀποκάλυψις· κατὰ καιροὺς δὲ μᾶλλον, τοὺς ἑκάστῳ πράγματι πρέποντας, καὶ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν τῷ ἀποκαλύπτοντι τὰ κεκρυμμένα. καὶ ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἐκεῖνο, κατὰ πολλούς τε καὶ διαφόρους ἐπαιδεύοντο τρόπους. ἔσθ' ὅτε μὲν γὰρ ἁπλῆν ἐδέχοντο γνῶσιν, ἐνηχοῦντος αὐτοῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὁράσεσι τῶν* d *δρωμένων ἐγίνοντο, ἄλλοτε ἄλλως αὐτοῖς διαμορφοῦντος Θεοῦ καὶ ἀποκαλύπτοντος αἰνιγματωδῶς μυστήρια. Ἡσαΐας μὲν γὰρ ὁ μακάριος τεθεᾶσθαί φησι "τὸν Κύριον σαβαὼθ* Es. vi. 1, 2. *"καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου," περιεστηκότων αὐτὸν τῶν Σεραφὶμ καὶ εὐφημούντων ἐξ ἀμοιβῆς. ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ θρόνον τεθεᾶσθαί φησιν ἐπὶ στερεώματος, ὑποκειμένων τῶν Σεραφίμ.* Ezek. i. 25, 26. *ἔφη δὲ, ὅτι τὸν ἐπὶ τοῦ* e *θρόνου καθήμενον ἑώρακε διφυᾶ, ὡς τὰ κάτω μὲν ἀπὸ ὀσφύος* Ib. 27. *ἐν εἴδει πυρὸς ὁρᾶσθαι σαφῶς, ἐν ὁράσει δὲ ἠλέκτρου τὰ ἄνω. καὶ βαθὺς ἂν γένοιτο καὶ μακρὸς ὁ ἐφ' ἑκάστῳ λόγος, εἴπερ ἕλοιτό τις πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας τοῦ πολυειδεῖς γενέσθαι παρὰ Θεοῦ τὰς ὁράσεις αὐτοῖς.*

Οὕτω τοιγαροῦν καὶ ὁ μακάριος Ζαχαρίας καιρὸν καὶ ἡμέρας καὶ μῆνα σαφῶς ὁρισάμενος, τεθεᾶσθαί φησι τὸν

1. *ἐξαπέσταλκε* B.D. (Alex. XII.) *ἐξαπέστειλε* Edd. (Vat. ℵ) *τοῦ* assumptum ex B.D.F. (Alex. XII.) 3. *εἶπαν Περιωδεύκαμεν* B.D. (Alex.) *εἶπον περιωδεύσαμεν* Edd. (Vat. ℵ) 6. *ὁ* om. D. 7. *τε* B.D. *που* Edd. *ἡ* om. D. 8. *ἡ* assumptum ex B.D. 10. *τὸ*] *τῷ* D. 14. *καὶ* prius assumptum ex D. *ταῖς* deest in Edd. 21. *τοῦ* assumptum ex D. 22. *ἑώρακε* D. Edd. *ἑώρακα* B.

Κύριον ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς. ἰδοὺ γὰρ ἀνήρ φησιν ἐπιβε-
659 A. a βηκὼς ἐφ' ἵππον πυῤῥόν. αἰνίττεται δὲ διὰ τούτου τὸν οἱονεί πως ἐμπειροπόλεμον καὶ εἰδότα τὰ τακτικά. τὸ γὰρ ἵππῳ μὲν ἐφιζῆσαι, καὶ τούτῳ πυῤῥῷ καὶ τὴν οἷον ἐξ αἵματος ἔχοντι χροιὰν, τοιοῦτόν τι οἶμαί που σημαίνειν λοιπόν. μάχεται γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τοῖς ἀντεξάγουσιν αὐτῷ, καὶ οἷά τις πολέμιος ἀνθοπλίζεται τοῖς ἀπειθῆ καὶ ἀγέρωχον ἀντανιστᾶσιν αὐτῷ τὸν τῆς διανοίας αὐχένα. ἔδρων δὲ τοῦτο, καὶ μάλα νεανικῶς, οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, οἵ τε τὴν Ἰουδαίαν καὶ αὐτὴν οἰκοῦντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ μὴν
b καὶ οἱ τὴν Σαμαρειτῶν χώραν ἔχοντες, τουτέστιν, αἱ δέκα φυλαί. ἐτράποντο γὰρ εἰς πολυθεΐαν, καὶ τοῖς χειροκμήτοις τὸ σέβας ἀνάπτοντες, ἐπεφώνουν ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυ-
3 Reg. xii. 28. σαῖς "Οὗτοι οἱ θεοί σοι, Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνήγαγόν σε ἐκ "γῆς Αἰγύπτου," καὶ πρός γε δὴ τούτοις, τῶν τοῦ νόμου θεσπισμάτων ἀλογήσαντες παντελῶς, ἀπερισκέπτως ἐτράποντο πρὸς τὸ ἑκάστῳ φίλον δοκοῦν. ταύτῃτοι λοιπὸν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἔφιππος δὲ ὥσπερ αὐτοῖς, ὡς ἐν εἴδει τῷ
c καθ' ἡμᾶς, αἰνιγματωδῶς ἐπιφοιτᾷ.

Ἕστηκε δὲ ἀνὰ μέσον τῶν δύο ὀρέων τῶν κατασκίων. ὄρη δὲ οἶμαι κατάσκιά φησι τό τε τῆς Ἰουδαίας, τουτέστι, τὴν Σιὼν καὶ μὴν καὶ τὸ Σαμαρείας. ἔφη γάρ που περὶ αὐτῶν
Amos vi. 1. ὁ Θεός "Οὐαὶ τοῖς ἐξουθενοῦσι Σιὼν καὶ τοῖς πεποιθόσιν "ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας." ἄμφω δὲ κατάσκια διά τοι τὸ ἀμετρήτῳ πλήθει τῶν κατῳκηκότων στενοχωρεῖσθαι τάχα που, καὶ ὕλην ἀπομιμεῖσθαι δασεῖάν τε καὶ ἀμφιλαφῆ. κατόπιν γεμὴν τοῦ ἐπιβεβηκότος τὸν ἵππον τὸν πυῤῥὸν, ἵπποι
d πάλιν ἤεσαν ἕτεροι, καὶ οὐκ ἐν ὄψει μιᾷ, πυῤῥοὶ γὰρ ἦσαν,

4. *τότε* pro *τούτῳ* D. 5. *τι* om. D. *σημαίνει τὸ* pro *σημαίνειν* D. 11. *οἱ* om. D. *ἔχοντες χώραν* inv. ord. b. 12. *χειροτμήτοις* D. 15. *νόμου* D.b. *νομοθέτου* Edd. 16. *ἀμελήσαντες* b. 17. *φίλον*] *φίλιον καὶ* D. 18. *δὲ* om. D. 21. *φησὶ κατάσκια* inverso ordine D. *τε* assumptum ex b. 22. *τὸ*] + *τῆς* Edd. invitis D.b. 23. *ἐξουθενῶσι* D. 24. *τὸ* alt. B.D. *τῷ* b. Edd. 26. *δασεῖάν* D.b. *βαθεῖάν* Edd. 28. *ἤεσαν* B.D. *ἤεσαν* b. *ἦσαν* Edd.

καὶ μὴν καὶ ψαροὶ καὶ ποικίλοι καὶ λευκοί. σημαίνουσι δὲ καὶ αὐτοὶ βασιλέας, ἢ ἔθνη φιλοπόλεμά τε καὶ μαχιμώτατα, καὶ οὐχὶ δὴ μόνην τὴν ἐνεγκοῦσαν ἔχειν ἠγαπηκότα, κατασκιδνάμενα δὲ ὥσπερ ἁπάσης τῆς γῆς, καὶ ὑφ' ἑαυτὰ ποιεῖσθαι σπουδάζοντα τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ὁποῖοι γεγόνασιν οἱ Βαβυλωνίων βασιλεῖς, Φουλὰ μὲν πρῶτος, ὃς εἷλε τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου φυλάς. εἶτα μετ' ἐκεῖνον ὁ Σαλαμανασὰρ, ὃς πεπόρθηκε τὴν Σαμάρειαν, καὶ τρίτος Σεναχηρεὶμ, ὁ τῆς c *Σαμαρείας τὸ λείψανον καταδηώσας ἀγρίως, προσεμπρήσας δὲ πολλὰς καὶ τῆς Ἰουδαίας πόλεις. τέταρτος ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὃς καὶ αὐτὴν εἷλε τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπεκόμισεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὸν Ἰσραήλ. τὸ γεμὴν ἐν ποικίλοις εἴδεσιν ὁρᾶσθαι τοὺς ἵππους, σημαίνει που τάχα τῆς ἑκάστου γνώμης τὸ διάφορον· καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἑτερόχροον, αἴνιγμα τῆς ἑκάστου διανοίας παραδέξαιτο ἄν τις, καὶ μάλα εἰκότως. διηπόρηκε μὲν οὖν ὁ Προφήτης καὶ ἀποκάλυψιν αἰτεῖ·* a 660 A. *μανθάνει δὲ, ὅτι οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξαπέσταλκε Κύριος τοῦ περιοδεῦσαι πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ αὐτοὶ δὲ τοῦτό φασιν οἱ ἀπεσταλμένοι, περιωδευκέναι τὴν σύμπασαν διαβεβαιούμενοι, καὶ μὴν ὅτι καὶ ἠρεμεῖ, ταῖς αὐτῶν πλεονεξίαις ἀντιτείνειν οὐκ ἔχουσα, καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῖς ἀβούλητον μὲν, πλὴν ἀναγκαῖον ὑπομένουσα ζυγόν.*

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ εἶπε Κύριε, ἕως τίνος οὐ μὴ 12
ἐλεήσεις τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας ἃς b
ὑπερεῖδες τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος;

1. *ψαῤῥοί* D.b. 2. *αὐτοὶ*] + *καὶ* Edd. invitis B.D. *βασιλείας* b. invitis B.D. *καὶ* pro *ἢ* D. 4. *ὑφ' ἑαυτοῖς* D. 6. *Φουλὰ* D.b. *Φοῦλας* Edd. 9. *προσεμπρήσας δὲ*] *προσέμπρησε* D. Statim *πολλὰς καὶ* hoc ordine b. *καὶ πολλὰς* D. Edd. 11. *αὐτὴν* D.b. Edd. *αὐτὸς* B. 12. *γε* D.b. *τε* Edd. 13. *που* assumptum ex b. deest in D. *τῆς ἑκ. γν. τὸ διάφορον* assumpta ex B.D.b. *τῆς ἑκ. γνώμης* post *αἴνιγμα* transp. Edd. et *καὶ* addunt. 14. *ἑτερόχρουν* D. 15. *παραδέξαιτ'* D. 17. *τοῦ περιοδεῦσαι Κύριος* inverso ordine D. 18. *πᾶσαν τὴν γῆν* D.b. *τὴν γῆν ἅπασαν* Edd. *φησιν* D. 22. *ἀναγκαῖον* D. Edd. *ἀναγκαίως* b. 23. *καὶ* prius om. D. (95, 185.) *ὁ* deest in Edd. *Κύριε*] + *παντοκράτωρ* Edd. (A.V. &c.) invitis B.D. 24. *ἐλεήσεις* F. Edd. (Alex.) *ἐλεήσῃς* D. (Vat. ℵ) cf. infra. *τῆς Ἰουδαίας* F. Edd. cf. infra. *Ἰούδα* D. (A.V. &c.)

Τῶν ἀπεσταλμένων ἵππων, ἤγουν ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων περιοδευσάντων τὴν σύμπασαν γῆν, εἶτα σαφῶς εἰρηκότων, (Supra ver. 11.) ὡς κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει καὶ τὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπερρἱμμένον ὑπομένει ζυγὸν, τρέπεται παραχρῆμα πρὸς λιτὰς τὰς ὑπέρ γε τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Ἰουδαίας ὁ μακάριος ἄγγελος, ὃς τάχα που τέτακτο παρὰ Θεοῦ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος παιδαγωγεῖν. εὑρήσομεν δὲ ὅτι καὶ ὅτε τῆς τῶν Αἰγυπτίων c ἐκδεδραμήκασι γῆς, δεινοῖς μὲν αὐτοὺς κατεπτόει δείμασιν ὁ ἀπόπληκτος Φαραὼ, τὸν πολέμου νόμον ἐξωπλισμένος, εἶτα διώκειν ἐπιχειρῶν, ἔστη, φησὶν, ὁ ἄγγελος Κυρίου ἀνὰ μέσον (Exod. xiv. 20.) αὐτῶν, "καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα." ἀλλὰ (Heb. ii. 2.) καὶ αὐτὸν τὸν νόμον δι᾽ ἀγγέλων λελαλῆσθαι ὁ νομομαθὴς ἔφη Παῦλος. ὑπεμφαίνει δέ τι τοιοῦτον καὶ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς ἡ δύναμις. ἔφη γάρ που Χριστὸς περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς, τὸ μέλλον αὐτῇ συμβήσεσθαι (S. Luc. xiii. 6.) προαναδεικνὺς αἰνιγματωδῶς "Συκῆν εἶχέ τις πεφυτευμένην d "ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ." ἐπειδὴ δὲ ἄκαρπος ἦν, ἐκκόπτειν αὐτὴν ἤθελε, καὶ δὴ τοῦτο δρᾶν ἐκέλευε λέγων τῷ γηπόνῳ (Ib. 7.) "Ἔκκοψον αὐτὴν, ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;" ὁ δὲ πρὸς (Ib. 8. 9.) τοῦτό φησι "Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως "ἂν σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω κόπρια· κἂν μὲν ποιήσῃ "καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μή γε, ἐκκόψεις αὐτήν." τί γὰρ ἕτερον ἡμῖν ἐν τούτοις τὸ τοῦ γηπόνου πρόσωπον ὑπαι- e νίττεται, πλὴν ὅτι τὸ τοῦ προεστηκότος ἀγγέλου, καὶ παιδαγωγεῖν αὐτὴν, ὡς ἔφην, προστεταγμένου; ὁρίσαντος οὖν τοῦ Θεοῦ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν χρόνον εἰς ἔτος τὸ ἑβδομηκοστὸν, οὔπω μὲν εἰς πέρας ἥκοντος τοῦ καιροῦ, σιωπᾶν ἦν ἀναγκαῖον, ὡς ἂν μὴ δοκοίη Δεσποτικοῖς ἀντεξάγειν νεύμασι. πεπερασμένου δὲ ἤδη τοῦ καιροῦ, ποιεῖται τὰς λιτὰς, καὶ τῆς τοῦ

4. Haec τρέπεται—Ἱερουσαλὴμ accesserunt ex B.D. 6. τέτακτο B.D. ἐτέτακτο Edd. 9. πολέμου] πολέμιον D. 12. λελαλῆσθαι δι᾽ ἀγγ. inverso ordine D. 15. τῶν om. D. 20. τὸ ἔτος τοῦτο inverso ordine D. 21. βάλω B.D. βάλλω Edd. 26. τὸ assumptum ex B.D.b.

προσκρούειν ὑποψίας οἷον ἐκ μέσου γεγενημένης, ἀψευδῆ δὲ ὄντα τὸν Δεσπότην εἰδὼς, ἀναμαθεῖν ἀξιοῖ, πότερόν ποτε συμπεπέρασται τοῖς ἡμαρτηκόσι τὰ ἐξ ὀργῆς κατὰ τὸ πάλαι a 661 A.
δόξαν εἰς ἔτος τὸ ἑβδομηκοστόν· ἤγουν ἔσται τις ἑτέρα πάλιν ἀνάβλησις προστεθειμένων ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς μῆκος ἔτι τὰ τῆς ταλαιπωρίας αὐτοῖς ἐκτείνεται. ταύτητοί φησιν Ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς τῆς Ἰουδαίας πόλεις ὑπερεωραμένας ἤδη τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος;

Ἐλπὶς οὖν ἄρα τοῖς σεβομένοις Θεὸν χρηστὴ, καὶ οὐκ ἀμφίβολος, ὡς εἰ δήπου γένοιτο προσκρούειν ἐξ ἀσθενείας, ἀλλ' οὖν ἔχουσι παρὰ Θεῷ τοὺς λιπαροῦντας ὑπὲρ ἑαυτῶν, b
οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, οἳ προσηνῆ τε καὶ μειλίχιον ἀποτελοῦσι Θεὸν, τῇ ἰδίᾳ καθαρότητι κατευνάζοντες τὰς ὀργὰς, καὶ οἱονείπως ἐκδυσωποῦντες ἀσχάλλοντα τὸν Κριτήν. ἀλλὰ τότε μὲν ἄγγελος ὑπὲρ τῆς τῶν Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἐποιεῖτο τὰς λιτάς· ἡμεῖς δὲ, οἱ πεπιστευκότες καὶ ἡγιασμένοι λοιπὸν ἐν Πνεύματι, "Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν "Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρ- c
"τιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ περὶ "ὅλου τοῦ κόσμου." καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος, αὐτὸν "ἱλαστήριον ὁ Θεὸς ἔθετο διὰ πίστεως," ἁμαρτιῶν ἀπαλλάττοντα τοὺς προσιόντας αὐτῷ.

1 S. Joan. ii. 1, 2.

Rom. iii. 25.

Καὶ ἀπεκρίθη Κύριος παντοκράτωρ τῷ ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν 13
ἐμοὶ ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρακλητικούς. καὶ εἶπε πρὸς 14
μὲ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ Ἀνάκραγε λέγων Τάδε λέγει
Κύριος παντοκράτωρ Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν d
ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ 15

1, 2. οἷον et ποτε assumpta ex b. desunt in D. 4. δόξαν b. δοκοῦν D. Edd. 5. προστιθεμένων b. 7. ἐλεήσῃ Edd. invitis omnibus. 10. ἀμφίλογος D. 16. τῶν om. D. 19. δίκαιον assumptum ex D. 20. μόνον D. Edd. μόνων B. 24. ἐν om. D. 28. ἐγὼ deest in Edd.

συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά.

Ps. cii. 8. Ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνὴν "Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος," καὶ αὐτὴ δὲ τῶν πραγμάτων ἡ πεῖρα διαβοήσειεν ἂν, ὡς ὧδέ τε ἔχει καὶ οὐχ c ἑτέρως. ἄθρει δὲ ὅπως δέχεται παραχρῆμα τὰς λιτὰς τὰς ὑπέρ γε τῶν πεπραχότων ἀθλίως, καὶ συντετριμμένων ἐν ἀλλοδαπῇ, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνατλάντων ζυγὸν, μόνον δὲ οὐχὶ τοῦ παρακαλοῦντος φθάνει τὴν αἴτησιν, καὶ ἀποκρίνεται παραχρῆμα ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρακλητικούς· παρακλητικοὺς δέ φησι τοὺς ἀνακτήσασθαί τε καὶ παρακαλέσαι δυναμένους τοὺς πεπονηκότας. παρ' ὅλον γὰρ 662 A. a τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν τὸν καιρὸν οὐ ῥῆμα τάχα που χρηστὸν εἰρηκὼς, οὐχ ἑτέρου τινὸς τῶν παρακαλεῖν εἰωθότων ἀξιώσας αὐτοὺς, ἄρχεται χρηστοεπεῖν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἡμερότητος καταβάλλεται τὴν ἀρχήν. ἐκ περιχαρείας δὴ οὖν τῆς ἄγαν ὁ θεσπέσιος ἄγγελος διακεκραγέναι λοιπὸν τῷ Προφήτῃ προστέταχε καὶ διακονεῖν εἰς ἅπαντας τὰ παρὰ Θεοῦ. ἐζηλωκέναι γάρ φησι τὴν Ἱερουσαλὴμ ζῆλον μέγαν, οὐκ αὐτῇ τὸν ζῆλον ἐνιεὶς, καθάπερ καὶ πρώην παρενηνεγμένῃ b πρὸς ἀλλοκότους λατρείας, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς τοῖς πεπορθηκόσιν, οἷς καὶ ὠργίσθαι φησὶν, οὐχ ὡς καὶ ἐν ἁπλῇ καὶ μεμετρημένῃ κινήσει τυχὸν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀκράτῳ τε καὶ ἀσχέτῳ θυμῷ. ἐγὼ μὲν γὰρ, φησὶν, ἐπαίδευον τοὺς ἐμοὺς, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς πέρα μέτρου πάσχειν ἤθελον· αὐτοὶ δὲ τῆς ἰδίας γνώμης τὴν ἀγριότητα δεινῶς τε καὶ ἀχαλίνως ἐπῆγον, παρέντες οὐδὲν τῶν εἰς ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν.

Τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά. παιδεύει μὲν γὰρ ἐξ ἀγάπης ἡμαρ-

6. δὲ D. γὰρ Edd. 8. ἀνατλάντων B.D. ἀπαλλάττων Edd. 11. φησὶ D. φημι Edd. 13. τὸν τῆς αἰχμαλωσίας τὸν (sic) pro τῆς αἰχμ. αὐτῶν τὸν D. 22. καὶ secundum assumptum ex D. 25. πέρα] παρὰ b. Statim τοῦ add. D. 29. γὰρ om. D.

τηκότας ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ συμμέτρους ἡμῖν ἐπιφέρων c αἰκίας, ἢ πόνους, μετασοβεῖ πρὸς τὸ ἄμεινον. οἱ δὲ δὴ πρὸς τοῦτο παρειλημμένοι, θηριοπρεπῶς ἐπιθρώσκουσι τοῖς παιδευομένοις ἔσθ' ὅτε. ἀλλ' ὀργίζεται Θεὸς ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴν μεγάλην. ὁ μὲν γὰρ ὡς πατὴρ ἐπανορθοῦν ταῖς αἰκίαις ἤθελεν· οἱ δὲ ὅλοις ὥσπερ ἱστίοις καὶ πάντα σείοντες κάλων ἀσχέτοις ὁρμαῖς τοῖς κάμνουσιν ἐπεφέροντο.

Τοῦτο παθούσης τῆς Ἐκκλησίας, ἠγνοήκασιν οἱ διώκοντες, ὅτι τοὺς τῆς εἰς αὐτὴν ἀγριότητος ἀποτιοῦσι λόγους, καὶ πικρὰς ἐξαιτηθήσονται δίκας παρὰ τοῦ προεστῶτος Θεοῦ. d

Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος Ἐπιστρέψω ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν 16
οἰκτιρμῷ, καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ μέτρον ἐκτεθήσεται ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἔτι.

Δέδειχεν ὅτι παθοῦσα τὴν ἀποστροφὴν τοῦ διασώζειν ἰσχύοντος, ἀθλιότητός τε καὶ ταλαιπωρίας εἰς τοῦτο κατώλισθεν, ἔσται δὲ πάλιν ἀκονιτὶ καὶ λίαν εὐκόλως ἐν οἷς ἦν e πάλαι, μετατεθέντος εἰς ἡμερότητα τοῦ παρωργισμένου· δῆλον δὲ ὅτι τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ· μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ὑπονοστοῦντος εἰς αὐτὴν, διάτοι τοῦ πάλιν ἀξιῶσαι φειδοῦς καὶ ἀγάπης, καὶ ἀμνησικάκως ἀνεῖναί οἱ τὰ ἐγκλήματα. ὑπισχνεῖται γὰρ καὶ τὸν οἶκον ἐγείρειν, καὶ εὐμηκεστάτην ἀποφαίνειν τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐμπέπρηστο μὲν γὰρ ὁ ναὸς, καθῄρηντο δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς πόλεως τείχη, ὡς ὀλίγην καὶ συνεσταλμένην ὁρᾶσθαι παντελῶς, καὶ εὐαριθμήτους ἔχειν τοὺς οἰκήτορας. ἀλλ', ὡς ἔφην ἀρτίως, ἀνακομίζειν αὐτὴν a 663 A.

3. θηριοπρεπ$^{ῶ}_{ει}$ς B. habet θηριοπρεπῶς D. 4. ὀργίζετο D. 6. Haec ὅλοις—κάλων accesserunt ex D. 7. ἐπιφέρονται D. 9. τοὺς assumptum ex D. ἀποτιοῦσι D. ἀποτίσουσι Edd. 10. ἐξαιτοῦνται D. προεστηκότος D. 12. αὐτῷ D. 13. ἐκτεθήσεται B. (Alex.) ἐκταθ. D. Edd. (Vat. ℵ) 14. ἔτι ad Δέδειχεν conjungit D. 18. μετατεθέντες (sic) D. 21. οἱ assumptum ex B.D. 23. ἐμπέπρηστον Aub. νεώς D.

ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, ὃ δὴ καὶ τετέλεστο, Κύρου μὲν ἀνέντος τῆς αἰχμαλωσίας, Δαρείου γεμὴν καὶ αὐτὸν ἀναδείμασθαι προστάττοντος τὸν ναὸν, ἐφιέντος τε καὶ αὐτὴν τοῖς τείχεσιν ὀχυροῦν τὴν πόλιν.

Ὁρῶμεν δὲ, ὅτι διαγυμνάζων ἔσθ' ὅτε Θεὸς τῶν ἁγίων τὴν πίστιν, καὶ τῶν προσκειμένων αὐτῷ τὴν ἀγάπησιν, ἐφίησι κατὰ καιροὺς διώκεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν. ἀλλ' ὀλίγα b παθοῦσαν εὐθὺς ἀνίστησι, καὶ ἀνατειχίζει πάλιν ταῖς ἐπικουρίαις, καὶ τῇ ἄνωθεν χάριτι τὸν ἴδιον οἶκον στεφανοῖ. καὶ ἕκαστος δὲ τῶν εὐσεβεῖν ᾑρημένων καὶ πόλις ἐστὶ καὶ οἶκος Θεοῦ. δοκιμάζεται δὲ πολλάκις, κατερεθιζούσης αὐτὸν εἰς φαυλότητα καὶ σαρκικῆς ἡδονῆς καὶ μερίμνης κοσμικῆς, ὡς δοκεῖν ἐμπεπρῆσθαί τε καὶ τειχῶν ἐρήμην, ἤγουν ἀσφαλείας, τὴν τοῦ παθόντος ἀπομεῖναι ψυχήν. ἀλλὰ κατοικτείροντος Θεοῦ, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων λιταῖς μετατιθεμένου πρὸς c τὸ ἥμερον, οἰκοδομεῖται πάλιν "εἰς ναὸν ἅγιον, εἰς κατοι- "κητήριον Θεοῦ ἐν Πνεύματι," καὶ δὴ καὶ ἁπάσης ἀπεληλαμένης ἀκαθαρσίας, ἀνατειχίζεται παρὰ Θεοῦ, καὶ γίνεται πόλις τοῦ μεγάλου βασιλέως, τουτέστι Χριστοῦ.

Eph. ii. 21, 22.

17 Καὶ εἶπε πρός με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί Ἀνάκραγε λέγων Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἔτι διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει Κύριος ἔτι τὴν Σιὼν καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

d

Παρατείνοντος τοῦ χρόνου τῆς αἰχμαλωσίας, αἱ τῆς Ἰουδαίας πόλεις, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῆς Σαμαρειτῶν, ἐξηρήμωντο παντελῶς. οἶκοί τε γὰρ ἦσαν ἐμπεπρησμένοι καὶ μονονουχὶ τῆς Βαβυλωνίων ὠμότητος κατακεκραγότες, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ τῶν πόλεων σχήματα κατηφανισμένα καὶ ἀνατετραμμένα

1. τετέλεστο B.D. τετέλεσται b. Edd. 3. νεών D.b. 8. ἀνίστησι] + Θεὸς D. 17. καὶ alt. assumptum ex D. 20. ἀνάκραγε] ἔτι ἀνάκρ. Edd. (Vat.) ἔτι deest in B.D. (ℵ Alex. XII.) 25. δὲ D. δὴ Edd. τῆς D. τῶν Edd.

παντελῶς. εὐαριθμήτων δὲ κομιδῇ κατοικούντων, ἄνδρα μὲν οὐκ ἦν λαμπρὸν, ἢ καὶ ἑτέρως ἐπίσημον ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν εὐπαθείᾳ ὄντας τινὰς, κατηφεῖς δὲ ἅπαντας, λιμῷ καὶ πενίᾳ κατηχθισμένους. τούτων ἁπάντων ἔσεσθαι πέρας e ἐπαγγέλλεται. διαχυθήσονται γάρ φησι πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, τουτέστιν, ἐν ταῖς ἀρχαίαις εὐημερίαις ἔσονται, καὶ παρακειμένων αὐταῖς τῶν εἰς ἀφθονίαν ἀγαθῶν, μεταβαλοῦσι τὴν ὄψιν, καὶ ἀναδραμοῦνται πάλιν ἐν τοῖς κατ' εὐχήν. ἐλεήσει γὰρ Κύριος ἔτι τὴν Σιὼν καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἄθρει δὲ ὅπως εὐτέχνως ἡμῖν ὁ τῆς προφητείας πρόεισι λόγος. οὐ γὰρ εἰς ἅπαν αὐτὴν ἐλεήσειν κατεπαγγέλλεται, οὔτε μὴν εἰς πάντα χρόνον αἱρετιεῖν· ἀλλὰ τό Ἔτι φησὶ, a 664 A. μεμετρημένον ὥσπερ τὸν τῆς ἡμερότητος χρόνον ὑπισχνούμενος. ἔμελλε γὰρ μετὰ τοῦτο τοῖς ἔτι χείροσιν ἐναλῶναι κακοῖς, ἐπὶ ταῖς εἰς Χριστὸν παροινίαις κατεγνωσμένη. οὐκοῦν τό Ἔτι μονονουχὶ καὶ ἐπιμετρεῖ τὸν τῆς ἡμερότητος χρόνον, ἀπειλὴν ἔχον ἀσυμφανῆ τῶν συμβησομένων αὐτῇ κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας.

b
Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τέσσαρα κέρατα. 18
καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί Τί ἐστι ταῦτα, 19
Κύριε; καὶ εἶπε πρός μέ Ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα
τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραήλ. καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος τέσσαρας 20
τέκτονας. καὶ εἶπα Τί οὗτοι ἔρχονται ποιῆσαι; καὶ εἶπε πρὸς 21
μέ Ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν
Ἰσραὴλ κατέαξαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἦρε κεφαλήν· καὶ εἰσῆλθον οὗτοι τοῦ ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσσαρα c

1. ἄνδρασι D. 4. κατηχθεσμένους Edd. 5. γὰρ om. D. 6. Schol. brevissimum τουτέστιν ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐκείναις εὐημερίαις ἔσονται habet b. ἐκείναις non addit D. 15. κακοῖς—κατεγνωσμένη om. D. 16. μονονουχὶ καὶ ἐπιμετρεῖ D. μεμετρημένον ὥσπερ Edd. μεμ. ὥσπερ δηλοῖ Aub. 17. ἔχον D. ἔχοντα Edd. 18. τοὺς om. D. 20. τοῦτο D. 22–24. Ab Ἰούδαν ad Ἰούδαν transilit D. 22. Ἰσραὴλ] + καὶ Ἱερουσαλὴμ Edd. (א Vat.) invito B. (Alex. XII.) μοι Κύριος hoc ordine B. 23. Haec πρὸς μὲ accesserunt ex B. (Alex. XII.) 25. εἰσῆλθον B.D.F. (Alex. XII.) cf. infra. εἰσήλθοσιν Edd. εἰσήλθοσαν Migne. [ἐξήλθοσαν Vat. א]

κέρατα, τὰ ἔθνη τὰ ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Κυρίου τοῦ διασκορπίσαι αὐτήν.

Ἐφ' ἑτέραν ὅρασιν ὁ προφήτης ἔρχεται, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν, ἵνα μὴ λόγῳ μόνῳ παιδεύοιτο τὰ ἐσόμενα, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν συμβησομένων ἐν θεωρίαις γενόμενος, λεπτῶς τε καὶ ἀκριβῶς εἰδείη τὰ σημαινόμενα. τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ τῆς ὁράσεως νοῦς, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, διειπεῖν πειράσομαι. τὸ d κέρας ἀεὶ παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ λαμβάνεται τὰ μὲν εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν ἰσχύος, ἤγουν βασιλείας· κατασημαίνει δὲ πλειστάκις καὶ ὑπεροψίαν, ὡς ἔν γε τῷ φάναι Ps.lxxiv. 5, 6. τισὶ τὸν μακάριον Δαυεὶδ "Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι Μὴ "παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι Μὴ ὑψοῦτε κέρας· μὴ "ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν μηδὲ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Ib. cxi. 9. "Θεοῦ ἀδικίαν." ψάλλει δέ που καὶ περὶ Χριστοῦ "Τὸ "κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ," τουτέστιν, ἡ βασιλεία, καὶ ἡ τοῦ κατάρχειν τῶν ὅλων ἰσχύς τε καὶ ἐξουσία.

Ὁρᾷ τοιγαροῦν ὁ Προφήτης τέσσαρα κέρατα, τουτέστιν, ἔθνη τέσσαρα, σκληρά τε καὶ ἀλκιμώτατα, πόλεις τε ὁμοῦ e καὶ χώρας ἐκκεραΐζειν εὐκόλως δυνάμενα. καὶ οἱ μὲν εἶναι ταῦτά φασι, τήν τε Ἀσσυρίων βασιλείαν, καὶ μέντοι πρὸς τῇδε τὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τρίτην τὴν Μακεδόνων. Ἀντίοχος γὰρ ᾧ ἐπίκλην ἐπιφανὴς, ἐκ Μακεδονίας ὢν, πεπόρθηκε τὴν Ἰουδαίαν. ἐπαριθμοῦσι δὲ ταύτῃ καὶ τὴν Ῥωμαίων, ἣ μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, εἷλε κατὰ κράτος τὰ Ἱεροσόλυμα. ἐπειδὴ δὲ διερμηνεύων τῷ Προφήτῃ τὴν ὅρασιν ὁ θεσπέσιος ἄγγελος, ἔφησε περὶ τῶν 665 A. a κεράτων, ὅτι ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν

1. ἐπαιρόμενα B. ἐπαίροντα D. ἐπαιρούμενα Edd. ante Migne. Statim κέρας om. B. (51, 240.) habet D. τοῦ deest in D. habet F. (49.) 8. τὰ assumptum ex D. 12. Haec μὴ ἐπαίρετε—ἀδικίαν accesserunt ex D. 14. τὸ κέρας Hic inc. initio hodie mutilus C. 16. ἐξουσίαν (sic) D. 21. τῶν om. C. habent D.b. τὴν alt. Edd. τῶν b. Neutrum habet C. 22. ᾧ C. ὁ Edd. Statim ἐπίκλην om. D. 23. ἐπαρ. D.b. Edd. ἀπαριθμοῦσι C. 24. τοῦ om. C. habet b. κατὰ κράτος τὰ Ἱεροσόλυμα hoc ordine C.D.b. κατακράτως C. 26. ἔφη C.

καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατέαξαν, ἀναγκαῖον οἶμαι καὶ νῦν ἐκεῖνα παρέντας, ἐπ' ἔθνη μᾶλλον ἐλθεῖν τὰ συντετριφότα τὸν Ἰσραήλ. τέσσαρες δὴ οὖν γεγόνασιν ἀρχαὶ, δι' ὧν τοῦτο παθοῦσαν τὴν Ἰουδαίαν εὑρήσομεν. Φουλὰ μὲν γὰρ πρῶτος τὰς ἐπέκεινα, ὡς ἔφην, τῶν Ἰορδάνου ναμάτων εἷλε φυλάς· εἶτα μετ' ἐκεῖνον ὁ Σαλμανασὰρ, καὶ τρίτος Σεναχηρεὶμ, καὶ τελευταῖος ἐπ' ἐκείνοις ὁ Ναβουχοδονόσορ. οὐκοῦν οἰκειότερον νοηθείη ἂν ἐπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτά ἐστι τὰ τέσσαρα κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραήλ. εἶτα b Θεοῦ καταδεικνύοντός τε καὶ ἀνευρύνοντος τῷ Προφήτῃ τὴν ὅρασιν, τέσσαρες ὁρῶνται τέκτονες. ἤρετο δὲ πάλιν, ὅποι τε καὶ ἐφ' ὅτῳ βαδίζουσιν· εἶτά φησιν ὁ λαλῶν ἄγγελος ἐν αὐτῷ, ὅτι τὰ τέσσαρα κέρατα τὰ συντετριφότα τε καὶ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραὴλ εἰσῆλθον ὀξῦναι.

Τί οὖν ἐροῦμεν καὶ διὰ τούτου πάλιν ὑποσημαίνεσθαι; ἆρα γὰρ παρωξύνοντο κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ οἱ ἤδη πεπορθηκότες, καὶ ἀγριωτέρους ἀπετέλει Θεὸς τοὺς ἐξ ὀργῆς αὐτοῖς c ἐπενηνεγμένους; καίτοι φαίνεται διακεκραγώς τε καὶ λέγων "Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν, (Supra 14, 15.) "καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν μὲν ὠργίσθην ἐγὼ ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ "συνεπέθεντο εἰς κακά." ὁ δὲ ὀλίγα καὶ συμμέτρως ὠργισμένος, καὶ ζῆλον ἐπαφιεὶς τοῖς πεπορθηκόσιν, ὅτι πέρα λόγου δεδράκασι τὰ εἰς τοὺς ἁλόντας τολμήματα, πῶς ὀξύνεσθαι κατ' αὐτῶν κελεύει τὰ κέρατα; οὐκοῦν ὀξύνονται μὲν, πλὴν οὐ κατά γε τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ κατὰ σφῶν αὐτῶν. d κατεξανέστησαν γὰρ ἀλλήλων, καὶ πεπολεμήκασιν Ἀσσυρίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις Πέρσαι καὶ Μῆδοι, Κύρου βεβασιλευκότος, καθάπερ ἤδη προείρηται.

3. γεγόνασιν] γεγένηνται D. 4. Φουλὰ C.D. Φοῦλας Edd. 7. ἐπ' ἐκείνοις C.D. μετ' ἐκείνους Edd. 16. παρωξύνονται (sic) D. 18. τε assumptum ex C.D. 20. ἐγὼ assumptum ex C. συντιθέμενα D. 21. μὲν ὠργίσθην ἐγὼ hoc ordine C. ἐγὼ ante μὲν transp. Edd. 22. συνεπέθοντο C. σύμμετρα D. 24. πέρα B.C. παρὰ Edd. Statim λόγον Migne.

Οὐκοῦν, εἰ μὴ ὀξύνθη τὰ κέρατα, καὶ πεπόρθητο τὰ Βαβυλωνίων, οὐκ ἂν ἀπήλλακτο δουλείας ὁ Ἰσραὴλ, οὐκ ἂν ἀνείθη δεσμῶν καὶ τῆς ἀφορήτου ταλαιπωρίας. οἱ τοίνυν τέσσαρες τέκτονες, οἱ τὰ κέρατα παραθήγοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν, τουτ-
e ἔστι τῶν ἐχόντων αὐτὰ, ἤτοι τῶν κρατούντων· ἵνα τοὺς Περσῶν νοῶμεν βεβασιλευκότας· νοηθεῖεν ἂν ἄγγελοι, τὸ Θεῷ δοκοῦν ἀποπεραίνειν εὖ μάλα προστεταγμένοι. τοῦτο δὲ ἦν ἄρα τὸ ἁλῶναι τὴν Βαβυλωνίων, καὶ ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι Περσῶν τε καὶ Μήδων, περὶ ὧν ἑτέρωθί που φησὶν ὁ τῶν
Es. xiii. 3. ὅλων δεσπότης Θεός "Ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς, "γίγαντες ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμόν μου, χαίροντες ἅμα "καὶ ὑβρίζοντες."

666 A. a
Κεφ. β'. Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ καὶ ἐν τῇ
2 χειρὶ αὐτοῦ σχοίνιον γεωμετρικόν. καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Ποῦ
σὺ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρὸς μέ Διαμετρῆσαι τὴν Ἰερουσαλὴμ,
τοῦ ἰδεῖν πηλίκον τὸ πλάτος αὐτῆς ἐστι καὶ πηλίκον τὸ μῆκος.
3 b καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ ἱστήκει, καὶ ἄγγελος ἕτε-
4 ρος ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν
λέγων Δράμε καὶ λάλησον πρὸς τὸν νεανίαν ἐκεῖνον λέγων
Κατάκαρπος κατοικηθήσεται Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώ-
5 πων καὶ κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς· καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ,
φησὶ Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν
μέσῳ αὐτῆς.

Ὅτι μὴ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ὠξύνθη τὰ κέρατα, κατ' ἐκείνων

1. ὀξύνθη C.b. ὠξύνθη Edd. ἐπεπόρθητο iid. invitis B.C.D.b. 2. οὐδ' pro οὐκ C. 6. βεβασιλευκότας C.D.b. βασιλέας Edd. Praemittit κατὰ καιροὺς b. νοῶμεν post βεβ. transp. D. ἂν assumptum ex C.b. τὸ Θεῷ δοκοῦν] Sic edidimus. τῷ Θεῷ δ. C.b. τὸ δ. Θεῷ Edd. 7. δὲ assumptum ex C.D. 10. Θεός assumptum ex C. 13. ἴδον C. εἶδον Edd. (26. al.) καὶ ult. om. C. (manu prima.) 17. ἱστήκει C. (Alex. א) εἱστ. Edd. 18. ἀπάντησιν αὐτοῦ B.C.D. (Alex. XII.) ἀπάντησιν αὐτῷ F. (26, 42.) cf. in S. Joannem 73 b. συνάντησιν αὐτῷ Edd. (Vat. א) 19. Δράμε—λέγων desunt in Edd. invitis omnibus. νεανίσκον B. (א 22. al.) 20. κατάκαρπος habent B.F. (XII suprasc.) [κατακάρπως A.V. א cf. infra.] 21. τῶν assumptum ex C.D. (Alex. XII mg.) αὐτῇ] αὐτοῖς D. Statim φησὶ C.D. (Alex. XII.) λέγει Edd. (Vat. א) 22. κυκλωθεν C.D. 24. ὀξύνθη C.

δὲ μᾶλλον, οἳ εἷλόν τε καὶ πεπορθήκασι τήν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ μέντοι τὴν Ἰουδαίαν, ἡ γείτων ὅρασις ἐκδείξειεν ἂν, καὶ c μάλα εὐκόλως. αἴρει γὰρ πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Προφήτης, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως τοῦ σώματος· ἄποπτα γὰρ τὰ τοιάδε τῶν θεωρημάτων τοῖς σαρκὸς ὀφθαλμοῖς· τοὺς ἔσω δὲ μᾶλλον καὶ νοητοὺς, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ἐν καρδίᾳ καὶ νῷ. εἶτά τινα τεθεᾶσθαί φησιν ἐν ἀνδρὸς σχήματι, σχοινίον ἔχοντος γεωμετρικὸν, ἤρετο δὲ πάλιν ἐφ' ὅτῳ τε βαδίζοι, καὶ τίς ὁ σκοπὸς αὐτῷ. τοῦ δὲ δὴ φάσκοντος Διαμετρῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ, τοῦ ἰδεῖν πηλίκον τὸ πλάτος ἐστὶν καὶ πηλίκον τὸ μῆκος, ἄγγελος ἕτερος ἑτέρῳ πάλιν ἀγγέλῳ βαδίζειν ἐκέλευε καὶ ἀπαγγέλειν αὐτῷ ὅτι κατάκαρπος κατοικηθήσεται Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν μέσῳ αὐτῆς. ἐπειδὴ γὰρ ἠρημωμένης τῆς Ἱερουσαλὴμ, προσεμπρησθέντος δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ θείου νεὼ, καὶ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν οἴκων τε καὶ πόλεων ἀνατετραμμένων, ἀνῄρητό d πως ἡ ἐλπὶς τοῦ καὶ εἰσαῦθις αὐτὴν ἀνασφῆλαι δύνασθαι. δείκνυσι δὲ Θεὸς, ὅτι τῶν κεράτων παρωξυμμένων, τουτέστι τῶν ἐθνῶν, ἤτοι τῶν βασιλειῶν, καὶ τὸν πρὸς ἄλληλα πόλεμον συγκεκροτηκότων, ἀνεθήσεται μὲν ὁ Ἰσραὴλ, οἰκήσει δὲ πάλιν κατευρυνθεῖσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ θείᾳ δυνάμει πεπυργωμένην, καὶ οἷον ἀμάχῳ φλογὶ ταῖς ἄνωθεν εὐμενείαις διεζωσμένην. τρέχει τοίνυν ὁ ἄγγελος ἐκμετρῆσαι τὴν Ἱερου- e σαλὴμ, καὶ οἷον ὁρίσαι πλατεῖαν αὐτὴν καὶ εὐμηκεστάτην.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἱστορικῶς· φαίην δ' ἂν ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῆς

1. τε alt. assumptum ex C. 4. πάντως] + τοὺς Edd. invitis C.D. 4–6. Assumpta ἄποπτα — σαρκὸς [τῆς σαρκὸς D.] ὀφθαλμοῖς ex C.D., ἔσω ex B.C.D., δῆλον δὲ ὅτι—νῷ ex C.D. 8. ἔχοντος D. ἔχοντα C. κατέχοντος B. κατέχοντα Edd. βαδίζοι C. βαδίζει Edd. 9. αὐτοῦ D. 10–14. Haec τοῦ ἰδεῖν—Ἱερουσαλὴμ accesserunt ex C.D. Verba ultima ἐπειδὴ γὰρ ἠρημωμένης αὐτῆς (pro τῆς Ἱερουσαλὴμ) dat quoque b. Lacuna versus dimidii B., quem secuti sunt Edd. 12. ἀπαγγέλειν C. ἀπαγγεῖλαι D. κατάκαρπος D. κατακάρπως pro more, ο et ω inter se saepe permutans C. 14. προσεμπρησθέντος C.b. ἐμπρησθ. D. Edd. 15. νεὼ C. ναοῦ b. Edd. 17. αὖθις b. invitis C.D. 18. δὲ C. οὖν Edd. Neutrum habent B.D.b. παροξυνομένων C. 19. πρὸς ἄλληλα C.D.b. πρὸς ἀλλήλους Edd. 20. ὁ assumptum ex C.D.b. 22. καὶ οἷον—διεζωσμένην om. D. 24. εὐημηκεστάτην Aub. 25. ταῦτα C.

τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ νοοῖτ' ἂν εἰκότως ἡ ὅρασις. τετυραννεύκει μὲν γὰρ κατὰ πάντων ὁ σατανᾶς τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ γεγόναμεν αἰχμάλωτοι, τοῖς ἐκείνου ζυγοῖς ὑπενηνεγμένοι. ἀλλ' ἡ τοῦ Σωτῆρος χάρις κατελέπτυνε μὲν Col. ii. 15. τὸ ἐκείνου κέρας, συνέτριψε δὲ τὴν ὑπεροψίαν. τεθριάμβευκε γὰρ ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ἀντικει- 667 A. a μένας δυνάμεις. ἐξείλετο δὲ ἡμᾶς, καὶ τῶν ἐκείνου δεσμῶν ἀπέλυσεν· ἤγειρεν ἡμῖν τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἁγίαν ἀληθῶς καὶ διαβόητον πόλιν, τὴν εὐρεῖαν καὶ εὐμηκεστάτην, ἣν κατακάρπως ᾠκήκαμεν ἄνθρωποί τε καὶ κτήνη, τουτέστιν, οἱ λελογισμένοι τε ἤδη, καὶ οἱ μήπω πρὸς τοῦτο ἥκοντες μέτρου, μέλλοντες δὲ καὶ μυσταγωγούμενοι· κατῳκήκαμεν δὲ πόλιν, ἣν αὐτὸς τειχίζει Χριστὸς, ἀῤῥήτοις δυνάμεσι καταφλέγων τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἀνα- b πιμπλὰς, καὶ οἷον ἑστηκὼς ἐν μέσῳ τῶν οἰκούντων αὐτήν· S. Matth. xxviii. 20. ἐπηγγέλλετο γὰρ λέγων "Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας "τὰς ἡμέρας καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος." ταύτης τῆς ἁγίας πόλεως διεμέμνητό που καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας, Es. xxxiii. 20. λέγων "Οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται Ἱερουσαλὴμ, πόλις "πλουσία, σκηναὶ αἳ οὐ μὴ σεισθῶσιν, οὐδὲ μὴ κινηθῶσιν "οἱ πάσσαλοι τῆς σκηνῆς αὐτῆς, οὐδὲ τὰ σχοινία αὐτῆς οὐ Ib. liv. 2, 3. "μὴ διαῤῥαγῶσι," καὶ πρὸς αὐτὴν δέ φησι "Πλάτυνον τὸν "τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαιῶν σου· πῆξον, μὴ "φείσῃ, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον." c κατευρύνεται γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ εἰς ἄπλετον ἐκτείνεται μέτρον, ἀναριθμήτους ἀεὶ δεχομένη τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.

1. νοοῖτ' C. νοοῖτο Edd. τετυράννηκε C. 4. κατελέπτυνε—συνέτριψε C. Haec verba inter se transponunt Edd. 6. τοῦ κοσμοκράτορος καὶ C. καὶ κοσμοκράτορας τὰς Edd. 8. ἡμῖν C. ἡμῶν Edd. 11. λελογισμένοι C. λελογωμ. Edd. 13. δὲ assumptum ex C. 14. ἀναπιμπλὰς C. ἀναπιμπλῶν Edd. 15. αὐτήν accessit ex C. Statim ἐπηγγέλλετο γὰρ C. οἷς ἐπηγ. Edd. 17. καὶ assumptum ex C. 19. πόλις πλουσία] πόλεις πλουσίας B. invitis C. Edd. De Ad. 288 a. (ms. et traductio Syr.) 20. οὐδὲ C. οὐδ' οὐ Edd. κινηθῶσιν C. σαλευθῶσιν Edd. 23. αὐλέων C. 25. ἄπλετον ἐκτ. μέτρον C. ἄπειρον ἐκτ. Edd.

Ὢ ὢ φεύγετε ἐκ γῆς βορρᾶ, λέγει Κύριος, διότι ἐκ τῶν τεσσάρων 6
ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει Κύριος· εἰς Σιὼν 7
ἀνασώζεσθε οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος.

Ἐπιστυγνάζει μὲν ὥσπερ τοῖς παθοῦσι τὴν αἰχμαλωσίαν, ὡς δύσοιστον ἀνατλᾶσι τὴν ταλαιπωρίαν, καὶ δὴ καὶ ἀπονοσφίζεσθαι d κελεύει λοιπὸν τῆς Χαλδαίων χώρας, ὡς ἐνὸν ἤδη τοῦτο δρᾶν αὐτοῖς, ἐξείργοντος οὐδενὸς, αὐτοῦ τε συλλέγοντος ἐκ τόπου παντὸς τοὺς τῇ τοῦ πολέμου προσβολῇ κατεσκεδασμένους. θυγατέρα δὲ Βαβυλῶνος καὶ γῆν τοῦ βορρᾶ τὴν τῶν Χαλδαίων ὀνομάζει χώραν. αἱ γὰρ μητροπόλεις ἐν τάξει μητέρων τέθεινται ταῖς ἄλλαις, αἳ πράττοιεν ἂν ὑπ' αὐταῖς. βορειοτέρα δέ πως καὶ πρὸς ἠῶ κειμένη τῶν Χαλδαίων ἡ χώρα.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἡμῖν, ὡς πρός γε τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας e εἰρήσθω πάλιν. μεταφοιτᾷ δὲ ὁ λόγος εἰς θεωρίαν τὴν πνευματικὴν, καὶ τὸ τοῦ Σωτῆρος ἤδη πως εἰσκρίνεται πρόσωπον, καταλγυνομένου τρόπον τινὰ, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐπιδακρύοντος τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, διάτοι τὸ πάντας τὴν τοῦ τυραννήσαντος σατανᾶ λατρείαν ὑποδραμεῖν, καὶ δουλείαν ἀνατλῆναι τὴν οὕτω σκληρὰν, ὡς τοῖς ἐκείνου θελήμασιν ὁρᾶσθαι κατηχθισμένους. προτρέπει τοίνυν ἀποδραμεῖν ὡς a 668 A. ἐκ γῆς βορρᾶ, τουτέστιν, ὡς ἀπὸ χώρας τῆς κατεψυγμένης, ἵνα διὰ τούτου πλαγίως διάθεσίν τινα καὶ ἠθῶν κατάστασιν ἐννοῶμεν κοσμικὴν, ἣν εἴπερ τις ἔχοι, καὶ αὐτὴν ὁρῷτο κατοικῶν, οὐκ ἂν εἴη τῷ πνεύματι ζέων, οὐδ' ἂν ἔχοι κάτ- Rom. xii. 11. οικον ἐν ἑαυτῷ τὸν διάπυρον τοῦ Θεοῦ λόγον. ψάλλει γάρ που πρὸς Θεὸν ὁ μακάριος Δαυεὶδ "Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν Ps. cxviii. 140. "σου σφόδρα, καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό." ἔφη

8. τῇ τοῦ πολέμου προσβολῇ C. ταῖς τῶν πολεμίων προσβολαῖς Edd. 10. ὀνομάζει χώραν hoc ordine C.b. 12. ἕω b. invitis C.D. 15. ὁ λόγος δὲ inv. ordine C. δὲ erasum est in C. 17. καταλγυνομένου C. καταγλυκαινομένου Edd. 21. κατηχθεσμένους Edd. 23. διὰ assumptum ex B.C. 27. μακάριος assumptum ex C. 28—306. 3. Haec ἔφη δέ που—πέτραν; accesserunt ex C.

δέ που καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν μακάριον προφήτην Ἱερεμίαν "Οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον λέγει Κύριος, καὶ "ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν;" οὐκοῦν ὁ τὸν ζέοντα καὶ διά- b πυρον τοῦ Θεοῦ λόγον οὐκ ἔχων, ἀπεψυγμένος ἂν εἴη καὶ νεκρός. καταψυχθήσεσθαι γὰρ τὴν ἀγάπην τῶν πολλῶν διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος. θυγάτηρ δὲ Βαβυλῶνος ἡ ἁμαρτία λελέξεται, καὶ μάλα εἰκότως, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς ἑρμηνεύεται μὲν σύγχυσις ἡ Βαβυλών· εἴη δ' ἂν ἔργον τὸ πλημμελεῖν, οὐχὶ νοῦ καθεστηκότος καὶ ἐρηρεισμένου, συγκεχυμένου δὲ μᾶλλον, καὶ οἱονεί πως καταμεθύοντος ταῖς εἰς φαυλότητα ῥοπαῖς. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τῶν τοιούτων ἀποφοιτᾶν καὶ ὡς ἐκ γῆς c ἀλλοτρίας τῆς ἀπεψυγμένης καὶ νεκρᾶς τοῦ νοῦ διαθέσεως μεταφοιτᾶν εἰς Σιὼν, τουτέστιν, εἰς τὸ ἀληθὲς, ἵνα νοῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, ἐν ᾗ γεγονότες κατοψόμεθα μὲν τὸ Θεῷ δοκοῦν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ τε καὶ ὁμοουσίῳ Τριάδι περιαθρήσομεν λόγους, καὶ αὐτὸν εὑρήσομεν ἐκ παντὸς ἡμᾶς τρόπου συναγείροντα Χριστὸν, καὶ συνδέοντα πνευματικῶς εἰς ὁμοψυχίαν. ἔφη γάρ που περὶ ἡμῶν, ὅτι "Καὶ ἄλλα "πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνα d "δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν."

Hier. xxiii. 29.
S. Matth. xxiv. 12.
S. Joan. x. 16.

8 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ὀπίσω δόξης ἀπέσταλκέ με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς, διότι ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι μὲν ἐπήμυνέ τε καὶ ἐλυτροῦτο Χριστὸς καὶ τοὺς

5. *καταψυχθήσεσθαι* C. *καταψυγήσεσθαι* Edd. *ψυγήσ.* Cat. Niketae in Ps. cxviii. 6. *καὶ ὁ μακάριος ἔφη παῦλος* B.C. Cat. Niketae. Pont. *ἔφη Χριστὸς* correxit Aub. Statim *καὶ ἡ* add. Aub. 7–11. Citat Nik. in Ps. cxxxvi. 12. Assumpta *τῶν τοιούτων* ex C., *καὶ* ex C.D. 13. *ἀλλοτρίας* C.D. *βοῤῥᾶ* Edd. Statim *τοίς ἀπεψυγμένοις* (sic) prima manu C. *τῆς* om. D. 14. *μεταφοιτᾶν*] + *δὲ* Edd. invitis C.D. *ἀληθὲς* C.D. *ἀληθινὸν σκοπευτήριον* Edd. 15. *μὲν* assumptum ex C. *τὸ*] + *τῷ* Edd. invito C. 16. *τῇ* om. C. *τε* assumptum ex C. 19. *που* assumptum ex C. 21. *δεῖ με* hoc ordine C. *γενήσονται* C. *γενήσεται* Edd. *εἷς*] *καὶ εἷς* Edd. invitis B.C. 22. *ἐξαπέσταλκε* F. (42.)

πάλαι λαοὺς, ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδεὶς, εἴ γε νοῦν ἔχοι τῆς ἀτρεκείας τὸν ἐραστήν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἦν ἡ πέτρα δεδιψηκότα κατὰ τὴν ἔρημον ποτίζων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ δι' οὗ τὰ πάντα παρὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, πῶς ἐστιν ἀμφι- c βάλλειν, ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ πᾶσα λύτρωσις κατὰ καιρὸν, καὶ ἅπας ἐπικουρίας ἐπράττετο τρόπος; πλὴν ἔν γε τούτῳ φαμὲν τοῖς ἐν πίστει δεδικαιωμένοις καὶ ἡγιασμένοις ἐν Πνεύματι προσφωνεῖν αὐτὸν, καὶ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως κατασημαίνειν τρόπον. ὀπίσω γὰρ δόξης ἀπεστάλθαι φησί. καὶ ψευδοεπήσειεν ἂν οὐδαμῶς. εἰ γὰρ ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπάρχων ὁ ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ Θεὸς Λόγος, "οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ," καθὰ γέγραπται, καθίκετο δὲ καὶ εἰς δούλου μορφὴν, καὶ τεταπεί- a 669 A. νωκεν ἑαυτὸν, γενόμενος καθ' ἡμᾶς, πῶς οὐκ ὀπίσω γέγονε τῆς ὅτι μάλιστα πρεπούσης ἀξίας αὐτῷ;

Phil. ii. 6. Ib. 7, 8.

Τίς οὖν ὁ λόγος τοῦ χρῆναι παθεῖν αὐτὸν τὴν πρόσκαιρον ἀδοξίαν; ἀφίκετο γὰρ σκυλεύων τοὺς πεπορθηκότας καὶ τοῖς σφῶν αὐτῶν ὑπενεγκόντας ζυγοῖς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, τουτέστιν ἡμᾶς, οὓς αἱ πονηραὶ καὶ ἀντικείμεναι δυνάμεις ἀσχέτως κατεληΐζοντο. σκυλεύονται δὲ νυνὶ, τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ συγκομίζοντος ἡμᾶς διὰ τῆς πίστεως b εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἰδίους ἱστάντος προσκυνητὰς τοὺς ταῖς παρ' ἐκείνων πλεονεξίαις πεφορτισμένους, καὶ τοσαύτην ἡμῖν ὀρέγοντος τὴν ἀσφάλειαν, ὥστε τὸν ἐθέλοντα λυπεῖν, μονονουχὶ τῆς ἰδίας ἅπτεσθαι κόρης· περιτρέπεται γὰρ ἀεί πως εἰς πᾶν τοὐναντίον τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις. τοῖς διώκουσι τὴν Ἐκκλησίαν λέγοιτο δ' ἂν ἐφ' ἑκάστῳ τὸ ἐν ψαλμοῖς "Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς "βόθρον ὃν εἰργάσατο, ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς c

Ps. vii. 16, 17.

1. ἔχοι C. ἔχει Edd. ἀτρεκείας C. ἀληθ. Edd. 4. παρὰ] + τοῦ Edd. invito C. 5. κατὰ] + πάντα Edd. invito C. 6. ἔν γε τούτῳ] ἔν γε τοῦτο (ο et ω inter se mutatis) C. 10. ψευδοεπὴς εἶεν C. 15. ἀξίας C. εὐκλείας D. Edd. 17. ἀφίκετο] + μὲν Edd. invitis C.D. σκυλεύσων Edd. invitis iisdem. 23. ὀρέγοντος C.D. παρέχοντος Edd. 25. πως B.C.b. περ Edd. 27. δ' om. C. τὸν pro τὸ C.

"κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ "καταβήσεται." ἅψεται δὴ οὖν ἑαυτοῦ, φησὶν, ὁ ταῖς τῶν ἐμοὶ πεπιστευκότων ἐπιβουλεύων ψυχαῖς. τοῦτό τοι φησὶ Ps. civ. 15. καὶ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς "Μὴ ἅπτεσθε τῶν "χριστῶν μου καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονη- 1 Cor. xii. 27. "ρεύεσθε." εἰ γάρ ἐσμεν "σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ "μέρους," πῶς ἂν πρόοιτο τοῖς φιλαμαρτήμοσι τὸ ἴδιον σῶμα; ἢ πῶς ἔξεσται κακοῦ ἀναπιμπλᾶν τὰ μέλη Χριστοῦ; μᾶλλον δὲ, πῶς οὐκ ἂν τὴν ἐσχάτην ἀποτίσειαν δίκην, οἱ d τοῖς ὑπ' αὐτῷ γεγονόσιν ἀνοσίως ἐπιβουλεύοντες;

9 Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔσονται σκῦλα τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε διότι Κύριος παντοκράτωρ ἀπέστειλέ με.

Ἥψατο γὰρ τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ αἰῶνος τούτου Ps. lxxiii. 13. Χριστὸς, καὶ ἀφορήτῳ χειρὶ τὰς τοῦ μιαιφόνου δράκοντος S. Luc. x. 19. συνέθλασε κεφαλὰς, καὶ δέδωκεν ἡμῖν "πατεῖν ἐπάνω ὄφεων e "καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ." καὶ οἱ ποτὲ δεινοὶ καὶ παγχάλεποι, καὶ δυσάντητον ἔχοντες τὴν προσβολὴν, γεγόνασι σκῦλα τοῖς δεδουλευκόσιν αὐτοῖς. ἡμεῖς γὰρ οἱ πάλαι ταῖς ἁμαρτίαις τυραννούμενοι, δεδικαιώμεθα μὲν ἐν Χριστῷ, ἀφίγμεθα δὲ ἤδη πρὸς τοῦτο λοιπὸν εὐσθενείας πνευματικῆς, ὡς διαπρέπειν μὲν δύνασθαι διὰ πάσης ἀρετῆς, καὶ τὸν ἐν Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικὸν κατορθῶσαι βίον, εἶτα χαρισμάτων ἀναπίμπλασθαι τῶν παρ'

7. *μέλους* Edd. repugnantibus B.C. 8. *ἔξεσται κακοῦ* C. *ἀνέξεται κακῶν* Edd. *Χριστοῦ* accessit ex C. 9. *εἰ τοῖς ὑπ' αὐτῶν* C. 12. *δουλεύσασιν* D.F. et prima manu (ut videtur) C. (Alex.) *δουλεύουσιν* Edd. (Vat. ℵ) Hodie *οἱ σκυλεύσαντες αὐτούς* habet C., ex *τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς* (ut videtur) confectum, *τ* priore eraso, spiritu aspero affixo, *κυ* et *ντες* et *ύ* finale in *αὐτοὺς* manu recentiori scriptis. 13. *ἀπέστειλέ* D. et prima manu (ut vid.) C. (26, 49, 198, 233.) *ἐξαπέστειλέ* B. *ἐξαπέσταλκέ* F. Edd. (42.) *ἀπέσταλκέ* hodie C. (ℵ A.V.) [*αλκ* manu recentiori.] 16. *συνέθλασε* C.b. *συνέτριψε* Edd. 19. *δεδουλευκόσιν* C.D. Edd. *δουλεύσασιν* b. 22. *εὐσθενείας* C.b. *εὐθυμίας* Edd. *μὲν* assumptum ex C. 23. *εὐαγγελικὸν* C. *ἀγγελ.* Edd.

αὐτοῦ, καὶ λαβεῖν ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ
δαίμοσιν ἀνοσίοις ἐπιτιμᾶν, ὑποστρωννύντος τοῦ Χριστοῦ a 670 A
καὶ συντρίβοντος ὑπὸ πόδας ἁγίων αὐτόν τε τὸν σατανᾶν Rom. xvi. 20.
καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις πονηράς.

Καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον σκυλεύσειεν ἄν τις τούς ποτε κεκρατηκότας. ὅτε γὰρ τῶν ἰδίων καταθλοῦμεν παθῶν, καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον ποιούμεθα λόγου, τὸ κατακρατεῖν ἡδονῶν κοσμικῶν τε καὶ σαρκικῶν, καὶ ἁπάσης ἐκτόπου καὶ μυσαρᾶς ἐπιθυμίας, τότε τοὺς κεκρατηκότας ποτὲ νενικήκαμεν. κἂν ἴδωμεν ἑαυτοὺς γεγονότας ἐν τούτοις, τότε δὴ τότε γνωσόμεθα καὶ διὰ πείρας αὐτῆς, ὅτι Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, ἀπεστάλη
μετὰ σαρκὸς εἰς τόνδε τὸν κόσμον παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, b
καὶ ὀπίσω δόξης γέγονεν οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ἵνα δεσμεύσῃ τὸ συντετριμμένον, καὶ νευρώσῃ τὸ ἠσθενηκὸς, ἀνορθώσῃ τὸ κατερρῥιμμένον, εὐσθενὲς ἀποφήνῃ τὸ ἄναλκι, θεραπεύσῃ τὸ ἠσθενηκὸς, ἵνα σώσῃ τὸ ἀπολωλός.

Τέρπου καὶ εὐφραίνου, θύγατερ Σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι καὶ 10
κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει Κύριος. καὶ καταφεύξονται 11
ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν Κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται c
αὐτῷ εἰς λαὸν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ σου, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ. καὶ 12
κατακληρονομήσει Κύριος τὸν Ἰούδαν, τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ.

Κἀντεῦθεν ἂν μάθοις, ὡς ἔσται τῆς ἀνωτάτω θυμηδίας ὑπόθεσις τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Σωτῆρος ἡ παρουσία. τέρπεσθαι γὰρ καὶ εὐφραίνεσθαι προστέταχεν ἀναγκαίως τὴν d

2. τοῦ assumptum ex C. 4. ὑπ' αὐτὸν C. ὑπ' αὐτῷ Edd. πονηράς B.C. πονηρίας Edd. 5. Καὶ assumptum ex C. 7. κατακρατεῖν C. κρατεῖν Edd. 10. εἴδωμεν C. 14. τοὺς συντετριμμένους C. habet τὸ συντ. b. Statim καὶ assumptum ex C. 15. κατερρῥιμμένον C. κατερράγμ. Edd. ἀποφάνῃ C. Haec τὸ ἠσθενηκὸς ἵνα σώσῃ accesserunt ex C. 21. ἐξαπέσταλκεν habet C.

1 Tim. iii. 15. νοητὴν Σιὼν, “ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος,” ἤγουν
καὶ αὐτὴ τῶν διὰ πίστεως σεσωσμένων ἡ ἱερωτάτη πληθύς.
κατεπηγγέλλετο δὲ, ὅτι καὶ ἥξει καὶ ἔσται δὴ πάντως ἐν
S. Joan. i. 10. μέσῳ αὐτῆς. ἡμῖν γάρ φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης “Ἐν
“τῷ κόσμῳ ἦν,” καὶ τῶν ἑαυτοῦ κτισμάτων οὐκ ἀπενοσφί-
ζετο Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, ἀλλ' ἦν αὐτὸς ὁ ζωοποιῶν τὰ ζωῆς
μέτοχα, καὶ συνέχων τὰ πάντα πρὸς τὸ εὖ εἶναι καὶ ζῆν·
Ib. ἀλλ' “ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω·” προσκεκύνηκε γὰρ παρ'
c αὐτὸν τῇ κτίσει. γέγονε δὲ μεθ' ἡμῶν, ὅτε τὴν καθ' ἡμᾶς
ὁμοίωσιν ἀναλαβὼν, διὰ τῆς ἁγίας παρθένου ἐγεννήθη· τότε
Bar. iii. 38. καὶ “Ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη·”
Ps. xlix. 3. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ “Ὁ Θεὸς ἐμ-
“φανῶς ἥξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται·” τότε
γέγονε καὶ καταφυγὴ τοῖς ἔθνεσιν. οὐδὲ γὰρ ἔτι μόνον τὸ
ἐξ Ἰσραὴλ ἐπαιδεύετο γένος, διὰ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐν-
τολῆς· κατεχρυσοῦτο δὲ μᾶλλον τοῖς εὐαγγελικοῖς κηρύγ-
671 A. a μασιν ἡ ὑπ' οὐρανὸν, καὶ γέγονεν ἐν ἔθνει παντὶ καὶ ἐν
πάσῃ δὲ χώρᾳ “μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ.” αὐτὸς γὰρ ἦν ἡ
Gen. xlix. 10. “προσδοκία τῶν ἐθνῶν,” κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν,
Phil. ii. 10, 11. καὶ αὐτῷ “κάμψει πᾶν γόνυ, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ
“καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύ-
“ριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.” συν-
δεδραμήκασι γὰρ διὰ πίστεως ἐπ' αὐτὸν, καὶ σὺν αὐτῷ
κατῳκήκασιν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ νοητῇ Σιὼν, οἱ ἐκ περάτων τῆς
S. Joan. iii. 16. γῆς, ἐγνώκασί τε σαφῶς, ὅτι “Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς
b “τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ δέδωκεν,
“ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν
“αἰώνιον.” ἐξαπέστειλε γὰρ ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Υἱὸν ὁ

2. καὶ assumptum ex D. vacuum trium fere litt. per ras. habet C. ἡ om. C. 3. κατεπαγγέλλετο C. 4. ἡμῖν—ἦν] ἦν μὲν γὰρ—κόσμῳ . . rasura duo fere litt. C. Eadem quae Edd. habet D. 5. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd. 6. ὁ alt. assumptum ex C. 7. μέτοχα C. μετέχοντα Edd. 8. Haec παρ' αὐτὸν accesserunt ex C. 10. παρθένου ἐγεννήθη hoc ord. C. τότε C. ὅτε Edd. 14. καταφυγὴ C. καταφανὴς Edd. οὐδὲ C. οὐ Edd. 26. ἔδωκεν C. 28. υἱὸν] + αὐτοῦ iid. invito C.

Πατὴρ, Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, ἵνα πιστεύσαντες εἰς αὐτὸν, ἐν αὐτῷ τὸν Πατέρα θαυμάσωμεν καὶ ὡς εἰκόνα βλέποντες ἀκριβῆ τοῦ γεγεννηκότος τὸν ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν, ἐννοῶμεν τὸ ἀρχέτυπον. τότε δὴ τότε καὶ κλῆρος γέγονεν Ἰούδας Χριστοῦ, τουτέστι, πᾶς ὁ ἐξομολογούμενός τε καὶ δοξολογῶν αὐτόν· ἐξομολόγησις γὰρ Ἰούδας ἑρμηνεύεται· ὡς γὰρ ὁ Παῦλός φησιν "Οὐχ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, οὐδὲ ἡ ἐν Rom. ii. 28, 29. "τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ c "Ἰουδαῖός ἐστι, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμ- "ματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ." ὅσοι τοιγαροῦν τὴν ἐν πνεύματι περιτομὴν διὰ Χριστοῦ πεπλουτήκαμεν, κλῆρος αὐτοῦ γεγόναμεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, ἵνα τὴν ἄνω νοῶμεν πόλιν, τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, "ἧς τεχνί- Heb. xi. 10. "της καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς," ὁ φίλην τε αὐτὴν καὶ αἱρετὴν ποιούμενος. αἱρετιεῖ γάρ φησιν ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ. οὐκ ἀπίθανον δὲ πάλιν εἴπερ ἕλοιτό τις Ἱερουσαλὴμ οἴεσθαι καὶ νῦν ὠνομάσθαι τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν καὶ Θεοῦ πόλιν ἀπο- d καλεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Δαυείδ "Καθάπερ ἠκούσαμεν, Ps. xlvii. 9. "οὕτω εἴδομεν ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ "Θεοῦ ἡμῶν."

Εὐλαβείσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, διότι ἐγήγερται 13
ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Ἐπιφώνημα μὲν τοῦτο καλὸν καὶ ἐπωφελὲς, καὶ πρόσκλησις ἀγαθὴ, τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν, εἰ παρ' αὐτοῦ γέγονε τοῦ Χριστοῦ, ἢ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Προφητοῦ. πλὴν ἐκεῖνο περιαθρητέον. ὡς γὰρ πάντῃ τε καὶ πάντως e

2. *θαυμάσωμεν* C. *ὀψόμεθα* B. *ὀψώμεθα* Edd. 4. Haec *δή τοτε* assumpta ex B.C. 5. *Χριστοῦ* C. *Κυρίου* Edd. 6. *γὰρ* prius] + *ὁ* Edd. invito C. 7. *ἡ ἐν τῷ* B.C. *ἐν* Edd. 8. *ἐν* prius] *ἐκ* Pont. *καὶ* Aub. 14. *ὁ* alt. om. b. *φίλην* C.b. *φιλητήν* Edd. 19. *οὕτω*] + *καὶ* Edd. (Vat.) invito C. 21. *Κυρίου* C. *αὐτοῦ* F. Edd. (87, 130, 310, 311.) 24. *εἰ*] Sic edidi ex C. (*ἢ* = *εἰ* C.) *εἴτε* Edd. 25. *Χριστοῦ* C. *Θεοῦ* Edd. *ἢ ὡς* C. *εἴτε μὴν* Edd. *προφήτου* C. *προφητικοῦ* Edd.

ἀπολουμένων οἵπερ ἂν αὐτῷ μὴ πιστεύσειαν, εὐλαβεῖσθαι
προστέταχε. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὴν εἰς αὐτὸν
S. Joan. viii. 24. πίστιν οὐ προσιεμένοις ἐπεφώνει τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ "Ἀμὴν
"ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς
Ib. iii. 18. "ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖσθε." καὶ πάλιν "Ὁ πιστεύων
"εἰς τὸν Υἱὸν, οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται,
"ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ."
672 A. a ταύτῃτοι καὶ "λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου"
1 S. Pet. ii. 7. κατωνόμασται Χριστός. ὥσπερ γάρ ἐστιν ὁμολογουμένως
καλὸν καὶ σωτήριον τὸ τῇ πίστει στεφανοῦν αὐτὸν, οὕτω
καὶ ὀλέθρου πρόξενον, τὸ μὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν δι' ἡμᾶς ἐν
τοῖς καθ' ἡμᾶς γεγονότα, καὶ οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ἵνα
σώσῃ τὸ ἀπολωλὸς, ἐπιστρέψῃ τὸ πλανώμενον, ζωοποιήσῃ
τὸ κατεφθαρμένον, φωτίσῃ τὸ ἐν σκότῳ, καθαρὸν ἀποφήνῃ
πλημμελημάτων τὸ ταῖς ἁμαρτίαις ἔνοχον, ὑγιὲς καὶ εὔρωστον ἀποτελέσῃ τὸ ἠσθενηκός.

Ἐγηγέρθαι δὲ αὐτὸν ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ νομιοῦμεν
πάλιν, ὡς ἐξ ἠρεμίας τῆς πάλαι καὶ σιωπῆς ἀφιγμένον εἰς
κίνησιν τῆς ἐν ἡμῖν φροντίδος, γεγονότα γεμὴν ἐκ σπέρματος
b ἁγίων Ἀβραὰμ, Ἰεσσαὶ, καὶ Δαυεὶδ, καὶ τῶν σὺν ἐκείνοις
γενεαλογουμένων, οὓς καὶ νεφέλας ἀποκαλεῖ, διά τοι τὸ ὑψοῦ
φέρεσθαι τῶν ἁγίων τὸν νοῦν, καὶ παραιτεῖσθαι μὲν τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς καὶ φρόνημα τὸ κατεῤῥιμμένον, ζητεῖν δὲ μᾶλλον τὰ
ἄνω καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ μὴν καὶ τὸ ἐν τάξει νεφῶν,
τοῖς νοητοῖς ὑετοῖς κατάρδειν ἑτέρους. ὅτι δὲ τὴν ἀνάστασιν
τὴν ἔν γε τούτῳ φημὶ, τὴν εἰς φροντίδα κίνησιν τῆς ἀῤῥήτου
φύσεως οὐκ ἀπίθανον ἐννοεῖν, πληροφορήσει πάλιν αὐτὸς

10. τῇ assumptum ex C.b. 12. του] τοῦ C. Aub. τοῦ του (sic) b. Neutrum habet D. 13–16. Haec ἐπιστρέψῃ—τὸ ἠσθενηκός accesserunt ex C.D. ἐπιστρέψει C. ζωοποιήσει C. 14. φωτίσει C.D. τὸ ἐσκοτισμένον pro τὸ ἐν σκότῳ D. ἀποφήνει (sic) C. 17. αὐτὸν assumptum ex C.b. 20. Ἀβραὰμ] + Ἰσαὰκ Edd. invitis C.D.b. ἐκ pro καὶ alt. Edd. invitis C.D.b. 23. ζητεῖ Edd. ante Migne. 24. τὰ assumptum ex C. 25. κατάρδειν D.b. Edd. καταρδεύειν C. 26. Haec τὴν ἔν γε—ἀπίθανον assumpta ex B.C. ἀῤῥήτου C. ἀῤῥώστου B.D. 27. ἐννοεῖ Edd.

ὁ Σωτὴρ, διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς οὕτω λέγων "Ἀπὸ Ps. xi. 6.
"τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ τῶν
"πενήτων νῦν ἀναστήσομαι λέγει Κύριος." ἐγήγερται τοί- c
νυν, τουτέστι, κεκίνηται λοιπὸν εἰς ἐπικουρίαν τοῖς ἐπὶ τῆς
γῆς πεπραχόσιν ἀθλίως. αὐτὸς δὲ ἡ πάντων λύσις, καὶ τῆς
ἀρχαίας ἀρᾶς τὸ πέρας, καὶ ἀρχὴ τοῦ παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ
δοτὴρ ἐλπίδος τῆς εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα.

Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἑστῶτα πρὸ Κεφ. γ'.
προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἱστήκει ἐκ δεξιῶν d
αὐτοῦ τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς τὸν διάβολον 2
Ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν σοὶ, διάβολε, καὶ ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν
σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἰδοὺ τοῦτο ὡς δαλὸς
ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός;

Ὅρασις μὲν τὸ διήγημα, πλὴν ἔχει λόγον ἱστορικὸν,
αἰνιγματωδῶς εἰσβάλλοντα, καὶ ὡς ἐν εἰκόνι πάλιν τῷ
Ἰησοῦ προδιαγραφόμενον. ἰστέον δὲ, ὅτι τῶν ἐν ταῖς e
ὁράσεσιν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων, τοὺς περὶ αὐτῶν ὁ Προ-
φήτης ποιεῖται λόγους, εἰκαιομυθεῖ δὲ οὐδαμῶς, οὐδὲ μὴν
κατόπιν τῶν ἀποτελεσμάτων ἔρχεται καὶ περιττῶν ἡμῖν
διηγημάτων ἐπισωρεύει ὄχλον· ἀλλ', ὡς ἔφην ἐν ἀρχαῖς, ἃ
πρὸ τῶν πραγμάτων τεθέαται, ταῦτα καὶ ἀπαγγέλλειν ποι-
εῖται περὶ πολλοῦ, σοφόν τε καὶ ἀσφαλῆ καθιστὰς τὸν
Ἰσραὴλ, ἵνα μὴ τοῖς ἴσοις πταίσμασι περιπεσὼν, ἁλοίη
καὶ δεύτερον, εἰδὼς, ὅτι σέσωσται μετὰ πόνου, καὶ μονον-
ουχὶ φροντὶς γέγονε καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ ἀγγέλοις ἡ ἐπ' αὐτοῖς a 673 A.

1. ἀπὸ C.D. ἕνεκεν Edd. 2. ἀπὸ et λέγει Κύριος assumpta ex C. ἀπὸ om. D. 5. πάντων C.D. τῶν κακῶν ἁπάντων Edd. 9. ἱστήκει C. (Alex. ℵ) εἱστήκει Edd. 10. Post εἶπε aliquid erasum habet C. Nihil addit D. (240.) 11. Κύριος alt. reposui ex C. 16. προδιαγραφόμενον B. γραφ. C. προσδιαγρ. Edd. 18. εἰκαιομυθεῖ C. εἰκαιομυθὴς Edd. 19. ἀποτελεσμάτων C. ἐπιτηδευμάτων Edd. 20. σωρεύει Edd. inv. B.C. Statim τὸν add. C. ἃ assumptum ex C. 25. καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ] οὐρανῷ καὶ C. αὐτοῖς C. αὐτῷ Edd.

λύτρωσίς τε καὶ χάρις. ἔφη τοίνυν, ὅτι τεθέαται μὲν ἑστῶτα τὸν ἄγγελον, πρὸ προσώπου δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν· καὶ ὁ μὲν ἄγγελος εἰς εἰκόνα καὶ τύπον ἱστήκει Χριστοῦ· ὁ δέ γε ἱερεὺς νοηθείη ἂν ἀντὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· λαμβάνεται γὰρ οὕτω παρὰ ταῖς θείαις Num. iii. 12. γραφαῖς. καὶ γοῦν ἔφη που πρὸς Μωυσέα ὁ Θεός "Καὶ ἐγὼ b "ἰδοὺ εἴληφα τοὺς Λευίτας ἀντὶ πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, Ib. 9. "δόμα δεδομένοι μοί εἰσιν·" ἔρχεται δὴ οὖν ὁ λόγος ἡμῖν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τοῦ πρέποντος, ἀντὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τὸν ἱερέα δεχόμενος. ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν ὁ Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου Θεοῦ, λελατρευκὼς εἰδώλοις, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν διὰ Μωυσέως ἀτιμάσας νόμον, εἶτα πληρωθείσης τῆς ἐπ' αὐτῷ δικαίας ὀργῆς, ἠλέηται παρὰ Θεοῦ, κέκληται δὲ πάλιν εἰς ὄψιν αὐτοῦ. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν αἰνιγματωδῶς τὸ ἑστάναι τὸν ἱερέα πρὸ c προσώπου ἀγγέλου Κυρίου. ἐν ὀργῇ μὲν γὰρ ἀποστρέφεται καὶ ἀποκομίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν εἰωθότων καταφρονεῖν· οἰκτείρων γεμὴν ἐφορᾷ καὶ ἐπισκέπτεται. καὶ γοῦν ὁ θεσπέ- Ps. xxvi. 9. σιος ψαλμῳδὸς προσηύχετο λέγων "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ "πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ Ib. cxviii. 132. "δούλου σου." καὶ πάλιν "Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν "με." ἀλλ' ὁ μὲν φύσει χρηστὸς καὶ φιλοικτίρμων Θεὸς ἠλευθέρου τῆς ἁμαρτίας τὸν Ἰσραήλ· ὁ δὲ εἰς ταύτην ἐμ- d βεβληκὼς σατανᾶς ἱστήκει πάλιν ἀντικείμενός τε καὶ ἀντεξάγων αὐτῷ, καὶ καταγορεύων ἔτι, καὶ ὅσον ἧκεν εἰπεῖν εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν, κατοικτείρεσθαι μὴ ἐφιεὶς, ὡς ἐν πλημμελείαις ὄντα, καὶ τοῖς τῆς δυσσεβείας ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενον, καὶ οὐδὲν ἔχοντα δεξιόν. ἱστήκει γάρ φησιν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,

2. Assumpta καὶ ex C., τοῦ ex B.C. τὸν ult. om. B. 4. ἱστήκει C. ἑστήξει b. εἱστήκει Edd. Θεοῦ b. invitis C.D. γε om. C. habent D.b. νοηθεῖεν ἂν C. invitis D.b. 6. ὁ assumptum ex C. deest in D.b. καὶ alt. om. C. habent D.b. ἐγὼ ἰδοὺ D.b. (Alex.) ἰδοὺ ἐγὼ C. Edd. 7. τῶν om. C. habent D.b. 8. μοί εἰσιν hoc ordine C.b. 10. δεχόμενος C.b. δεχομένοις Edd. 11. λελατρευκὼς] καὶ λελατρ. C. 12. ἀτιμήσας Edd. 13. δὲ C. τε Edd. 18. ἀποστρέψεις C. 22. δὲ] + γε Edd. invitis C.b. 23. ἱστήκει C. εἱστήκει Edd. 24. ἧκει Edd. 25. ἀφιεὶς Edd. invitis B.C.b. 27. εἱστήκει b. Edd.

τρόπον τινὰ παραλύων τὰ δεξιά· πολεμεῖ γὰρ οὐχὶ τοῖς σκαιοῖς ἡμῶν πράγμασιν, ἀλλὰ τοῖς δεξιοῖς καὶ ἐπαινουμένοις. τοῦτό τοι παθεῖν ἐπηρᾶτό τινα τῶν εἰς Χριστὸν δεδυσσεβηκότων ὁ μακάριος Δαυεὶδ οὕτω λέγων "Καὶ διά- Ps. cviii. 6. "βολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ." ἀντέκειτο τοίνυν ὁ e σατανᾶς, πλὴν ἐπετιμᾶτο διὰ φωνῆς ἀγγέλου· ἤκουε γὰρ λέγοντος Ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν σοὶ διάβολε καὶ ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἄθρει γὰρ, ὅπως θεομάχον ἔδειξεν εὐθὺς, καὶ ταῖς ἄνωθεν ψήφοις ἀνοσίως ἀντιταττόμενον. Θεοῦ γὰρ οἰκτείροντος καὶ ἀπαλλάττοντος ἤδη πλημμελείας τὸν Ἰσραὴλ, εἰσδεξαμένου τε καὶ ἀπόλεκτον ἤδη πως ποιουμένου τὴν Ἱερουσαλὴμ, κατηγορῶν οὐ παύεται, καὶ κατακρίνειν ἀποτολμᾷ τοὺς ἠλεη- a 674 A. μένους. οὐκοῦν ἀκόρεστον εἰς ὀργὰς διελέγχει δὴ λέγων Οὐκ ἰδοὺ τοῦτο ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός; ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχὸν Πεπλημμέληκεν ὁμολογουμένως ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ταῖς σαῖς φιλοψογίαις ἐνεσχημένος ὁρᾶται. πλὴν ἐκτέτικε δίκας οὐ μετρίας, ἀνέτλη τὰς συμφορὰς, καὶ ἐξεσπάσθη μόλις, ὡς ἐκ πυρὸς δᾳδίον ἡμίφλεκτον· οὔπω γὰρ τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπεκονίσατο βλάβη· ἄρτι καὶ μόλις τῆς ἀν- b ηκέστου ταλαιπωρίας διέδρα τὴν φλόγα. παῦσαι δὴ οὖν ἐγκαλῶν τοῖς ἠλεημένοις "Θεὸς γὰρ ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατα- Rom. viii. 33, 34. "κρίνων;"

Καὶ Ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρὰ, καὶ ἱστήκει πρὸ 3
προσώπου τοῦ ἀγγέλου. καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς 4

3. τοι B.C.D.b. τι Edd. ἐπηρᾶτο C.D. Migne. ἐπειρατω b. ἐπειρᾶτο Edd. 4. οὕτω assumptum ex C.D.b. δὲ φησὶ pro λέγων D. 10. ἀντιταττόμενον C. ἀντιπράττοντα Edd. 12. πως assumptum ex C. 14. δὴ om. C. 15. ὅμοιον] + γὰρ Edd. inv. C.b. 17. ἐνεσχημένος b. ἐνησχημένος C. ἐπισχημ. Edd. ἐπεσχ. Migne. 18. μετρίας C.b. μετρίως Edd. 19. δᾳδίον ἡμίφλεκτον C.b. δαλὸς ἡμίφλεκτος Edd. οὔπω γὰρ τὰ ἐκ τ. α. ἀπεκονίσατο B. οὔτω τὰ ἐκ τ. α. ἀπεκρούσατο C. οὔτω γὰρ τὰ ἐκ τ. α. ἀπεικονίσατο Edd. Haec desunt in b. ἀπεκοτίσατο pro ἀπεκ. D. Pro verbis reliquis non contuli D. 24. ἱστήκει C. (Alex. א) 25. ἀγγέλου] + τοῦ Κυρίου Edd. invito C. [Κυρίου XII. 23, 130, 239, 311.]

ἑστηκότας πρὸ προσώπου αὐτοῦ λέγων Ἀφέλετε τα ἱμάτια
c τὰ ῥυπαρὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν Ἰδοὺ ἀφῄρηκα τὰς ἀνομίας σου. καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη, καὶ ἐπίθετε κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια, καὶ ἐπέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Παραδεχθέντος ἅπαξ εἰς τὸ παντὸς τοῦ λαοῦ πρόσωπον τοῦ λαχόντος ἱερουργεῖν, ἀπόχρη λοιπὸν, καθάπερ ἐγῷμαι, τοσοῦτον εἰπεῖν, ὅτι τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια σύμβολον ἂν εἶεν οὐκ ἀσυμφανὲς τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ λαοῦ. κατημφιεσμένοι γὰρ ὥσπερ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἁμαρτίαις, καὶ δυσαπόνιπτον ἔχον-
d *τες τῆς ἀσεβείας τὸν μῶμον, διετέλουν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, ποιναῖς ὑπενηνεγμένοι, καὶ τῶν ἀνοσίως αὐτοῖς πεπλημμελημένων ἀποτινύντες δίκας. ἐπειδὴ δὲ κατηλέει Θεὸς, ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἁμαρτίας προστέταχεν, ἐλευθεροῦσθαι τῶν ῥυπαρῶν, καὶ μεταμφιέννυσθαι τρόπον τινὰ τὴν δικαιοῦσαν χάριν. κατανεύει δὲ αὐτοῖς τοῦ πόνου τὸ πέρας καὶ τῶν συμβεβηκότων τὴν λύσιν. ὅπου γὰρ ἁμαρτίας ἄφεσις, ἕψεταί που πάντως καὶ τὸ ἀπαλλάττεσθαι δεῖν τῶν δι᾽ αὐτὴν ἐπενηνεγμένων. οὐκοῦν ἐν σχήματι Θεοῦ τοῖς ἑστηκόσι*
e *καὶ λειτουργοῦσιν αὐτῷ προστέταχεν ὁ μακάριος ἄγγελος ἀφαιρεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν τὴν ῥυπῶσαν ἐσθῆτα, καὶ δὴ καί φησιν Ἰδοὺ ἀφῄρηκα τὰς ἀνομίας σου. εἶτα δεῖν ἔφη ποδήρη τε αὐτῷ καὶ κίδαριν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν δοθῆναι κεκαθαρμένην, ἵνα διὰ τούτου νοῶμεν ὡς ἀεί πως συντρέχει ταῖς τῶν λαῶν καταστάσεσι καὶ τῆς ἱερωσύνης ἡ δόξα. καύχημα μὲν γὰρ*

2. *ἀπ᾽ αὐτοῦ τὰ ῥυπαρὰ* inv. ord. C. 4. Haec *καὶ περιέβαλον—κεφαλὴν αὐτοῦ* accesserunt ex C. 9. *ἱμάτια* accesserunt ex C.b. deest in D. 10. *κατημφιεσμένοι—ταῖς σφ. αὐτ. ἁμαρτίαις* D. Edd. *κατημφιεσμένος—τὰς σφῶν αὐτ. ἁμαρτίας* C. 14. *ἀποτινύντες* C. *ἀποτινν.* Edd. 15. *ἐλευθεροῦσθαι*] + *τε* b. inv. C.D. 19. *πάντως* assumptum ex C.b. 22. *ἀφαιρεῖν* C. *ἀφελεῖν* Edd. *αὐτῶν* pr. manu C. *αὐτοῦ* Edd. 23. *ἔφησε* D. *ποδηρην* C. 24. *κεκαρθαρμένην* C.D.b. *καθαρὰν* Edd. 25. *νοῶμεν ὡς* C.b. *νενομισμένως* D. Edd. *συντρέχει* C.b. *συντρέχῃ* Edd. 26. *ἡ* assumptum ex C.D.b. ante *τῆς* tr. B.

τοῖς ἱερουργοῖς ἡ τῶν ὑπὸ χεῖρα καθαρότης, καὶ ἐν λαμπροῖς αὐχήμασι τὸ τῆς ἱερωσύνης ἔχουσιν εὐκλεές, εὐδοκιμοῦντος a 675 A. λαοῦ, καὶ ἀμωμήτως ἰόντος ἐπὶ τὸ Θεῷ δοκοῦν, καὶ τρυφερὸν ὑποφέροντος τοῖς παρ' αὐτοῦ θεσπίσμασι τὸν τῆς διανοίας αὐχένα, ταύτῃτοι καὶ εὐμενῆ καὶ φίλον ἔχοντι ὁρᾷ Θεόν. ἐπίκλημα δὲ καὶ μῶμος τῶν ὑπεζευγμένων ἡ ῥᾳθυμία καὶ τὸ ἀπερισκέπτως ἵεσθαι πρὸς τὸ πλημμελές. ὥσπερ γὰρ ἐν ἁμαρτίαις ὄντος τοῦ λαοῦ, ῥυπαρά πως ἦν καὶ τὰ τοῦ ἱερέως ἐσθήματα· οὕτως εἰ ὁρῷτο πάλιν εὐδόκιμος, καθαρὸν ἔσται καὶ διαφανὲς τῆς ἱερωσύνης τὸ σχῆμα, καὶ ἐν πολλῇ b παῤῥησίᾳ τῇ παρὰ Θεῷ. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἱερουργήσας τοῖς ἔθνεσι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσεσιν εὐδοκιμοῦντα βλέπων, καὶ βεβαίαν ἔχοντα τὴν ἐπ' αὐτῷ πίστιν, ἐπιστέλλει λέγων "Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ 1 Cor. xv. 31. "Ἰησοῦ," καὶ πάλιν "Χαρὰ καὶ στέφανός μου." Phil. iv. 1.

Καὶ ὁ ἄγγελος Κυρίου ἱστήκει καὶ διεμαρτύρατο ὁ ἄγγελος Κυρίου 6
πρὸς Ἰησοῦν λέγων Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐὰν ἐν 7
ταῖς ὁδοῖς μου πορεύῃ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου φυλάσσῃ, c
καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἐὰν φυλάξῃς καί γε τὴν
αὐλήν μου, καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἐν μέσῳ τῶν ἑστηκότων τούτων.

Εἰς ὑποτύπωσιν μὲν τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ

1. *ἱερευσιν* pro *ἱερουργοῖς* C. invitis D.b. *καθαρότης* C.D. Edd. *κάθαρσις* b. *ἐν* om. C. habent D.b. 3. *λαοῦ* C.b. *τοῦ λαοῦ* Edd. *τῷ* pro *τὸ* C. 4. *ἀποφέροντος* B. *τοῖς παρ' αὐτοῦ θ. τὸν τῆς δ. αὐχένα* C. *τὸν αὐχένα τοῖς π. ἀ. θεσπίσμασι* Edd. 5. *ἔχοντι ὁρᾷ* C. *ἔχοντος τὸν πατέρα* Edd. 6. *ὑποζευγμένων* C. 7. *ἵεσθαι* B. 8. *τοῦ* alt.] *που* Edd. ante Migne. 9. *εἰ ὁρῷτο* C.b. *εἰωθότος* Edd. *εὐδόκιμος* b. *εὐδοκίμως* C. *εὐδοκιμεῖν* D. Edd. 10. *σχῆμα* C.b. *χρῆμα* D. Edd. 13. *εὐδοκιμοῦντα—ἔχοντα* C. *εὐδοκιμοῦντας—ἔχοντας* Edd. 15. *ὑμετέραν* B. *ἡμετ.* C. Edd. cf. infra 752 c. *ἔχω* C. *ἔχομεν* Edd. *Χριστῷ* C. *Κυρίῳ* Edd. 16. *μου*] + *ὑμεῖς ἐστε* Edd. invito C. 17. *Κυρίου* prius om. Edd. *ἱστήκει* C. (Alex. ℵ) *εἱστήκει* Edd. 19. *πορεύῃ* habent C.D. *καὶ τὰ προστάγματα* F. (22. al.) *φυλάσσῃ* B.C. (Alex. XII.) *φυλάξῃ* Edd. (Vat. ℵ) 20. *ἐὰν* om. F. Edd. *φυλάξῃς* C. pr. m. (Alex.) *διαφυλάξῃς* B. (XII.) *φυλάξεις* D.F. Edd. *καίγε* assumptum ex B. (Alex. XII.) 22. *τούτων* om. C. habet D. 23. *ἡμῶν* assumptum ex C. deest in D.

παρεδεξάμεθα τὸν Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν· τέθειτο γὰρ (Supra 632 c.) εἰς τοῦτο καὶ Ἀαρών· ἐν ἀρχαῖς· πλὴν ἔν γε τοῖς προκει- d μένοις πρὸς αὐτὸν εἰρῆσθαί φαμεν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ τό Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐὰν ἐν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύσῃ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου φυλάσσῃ, καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα. οὐ γὰρ ἂν εἴρητο τὰ τοιάδε Χριστῷ· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ὁδὸς, αὐτὸς τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, αὐτὸς διέκρινε τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατεξουσιάζων ὡς υἱός.

(Heb. iii. 5, 6.) Ἦν μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος "Μωυσῆς πιστὸς ὡς θεράπων "ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν e "οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς." οὐκοῦν εἰρήσθω μὲν τὰ τοιάδε πρὸς τὸν Ἰωσεδὲκ, πρὸς δέ γε Χριστὸν οὐκέτι. ἐπηγγέλλετο δὲ Θεὸς τῇ κατὰ νόμον ἱερωσύνῃ κρατήσειν ἔτι καὶ μετά γε τοὺς τῆς αἰχμαλωσίας καιροὺς, ὥστε τοὺς ἱερατεύοντας κατάρχειν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν ἁγίαν διέπειν σκηνήν. ἐπειδὴ γὰρ συμβάσης τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ τῶν ἁγίων ἐμπεπρησμένων, καὶ θυσίας οὐκέτι προσκεκομισμένης, ᾤοντό τινες πρὸς ἀνατροπὴν οἰχήσεσθαι παντελῶς τὰ Μωυ- (676 A.) a σέως, καὶ ἀπρακτήσειν ἔτι τὸν νόμον, καίτοι μήπω παρόντος τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἀναδείκνυσθαι ἐχρῆν ἐνηνθρωπηκότα τὸν Μονογενῆ, ταύτῃτοι Θεὸς ἀναπείθων ὅτι τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσιν ὑποκείσεται πάλιν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ὑπὸ χεῖρα πράξει τὴν ἱερέων, καθὰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀναγκαίως φησὶν, ὡς εἰ γένοιτο γνήσιος νομοφύλαξ ὁ Ἰησοῦς, αὐτὸς πάλιν διακρινεῖ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐν δόξῃ κείσεται τῇ πρώτῃ, συλλειτουργούντων αὐτῷ καὶ ἁγίων ἀγγέλων. οὐ γάρ που b φαμὲν, ὡς ἔρημος ἦν δυνάμεων λογικῶν ὁ πάλαι νόμος. εἰ

3. τοῦ assumptum ex C. 4. πορεύσῃ C.D. (ut 36 al.) πορεύῃ Edd. 7. τὰ δικαιώματα C. τὸ δικαίωμα Edd. 10. ὡς assumptum ex C. 13. τὰ τ. πρὸς τὸν Ἰωσεδὲκ hoc ordine C. πρὸς τὸν τοῦ Ἰ. τὰ τοιάδε Edd. τοῦ om. B.C. 14. τῇ κ. ν. ἱερωσύνῃ C. τὴν κ. ν. ἱερωσύνην Edd. 17. σκηνὴν C. πόλιν ἐκείνην Edd. 19. παντελῶς C. παντελῆ Edd. 20. ἔτι assumptum ex C. 21. χρὴ C. 23. τὴν C.b. τῶν Edd. 25. ὁ om. b. habent C.D. 28. νόμος C.D. Edd. ναὸς b.

γὰρ καὶ ἦν ἐν τύποις καὶ σκιαῖς τὰ ἐν νόμῳ, ἀλλ' οὖν εἰς δόξαν ἐτελεῖτο Θεοῦ. τοῦτο οἶμαι δηλοῦν τό Δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἐν μέσῳ τῶν ἑστηκότων τούτων, τουτέστι, μονονουχὶ συνιερατεύοντας καὶ συλλειτουργοῦντας ἀγγέλους. ἄθρει δὲ ὅπως πανταχοῦ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους ἑστάναι φησὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῷ τῆς στάσεως ὀνόματι καταδηλοῦν, τὸ μὴ ὀκλάζειν αὐτοὺς εἰς τὸ ῥᾴθυμον, ἀλλ' οἷον ὀρθὴν ἀεὶ καὶ ἀσθενεῖν οὐκ ἀνεχομένην τὴν διάνοιαν ἔχειν, ἑστῶσαν δὲ c μετὰ Θεοῦ. οὕτω καὶ ἐν τῷ Ἰεζεκιὴλ γεγραμμένον εὑρήσομεν περὶ τῶν Χερουβὶμ, ὅτι ἦν "τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά." Ezek. i. 7. κάμπτεται μὲν γὰρ, καὶ λίαν εὐκόλως, ἡ ἀνθρώπου διάνοια, καὶ ἔστιν εὐπετὴς εἴς γε τὸ θέλειν ἀῤῥωστῆσαι τὸ ῥᾴθυμον. ἕστηκε δὲ ὥσπερ τῶν ἄνω πνευμάτων ἡ ἁγία πληθύς. ταύτῃτοι καὶ πρὸς τὴν Σιὼν ἐλέγετο παρὰ Θεοῦ "Στῆσον "σεαυτὴν Σιών." Hier. xxxviii. 21. ἀνετίθει δέ που καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ τὰς χαριστηρίους ᾠδὰς, οὕτω λέγων "Ἔστησεν ἐπὶ πέτραν "τοὺς πόδας μου." Ps. xxxix. 3. τὸ γὰρ ἀκλινὲς ἐν τούτοις καὶ τὸ πε- d πηγὸς τῆς γνώμης τῷ τῆς στάσεως ὀνόματι κατεσήμανεν ὁ πνευματοφόρος.

Ἄκουε δὴ Ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, σὺ καὶ οἱ πλησίον σου καὶ οἱ 8
καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσὶ,
διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου Ἀνατολήν· διότι ὁ λίθος 9
ὃν δέδωκα πρὸ προσώπου Ἰησοῦ, ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα ἑπτὰ
ὀφθαλμοί εἰσιν.

e

Διὰ τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων κατεπηγγέλλετο τῷ

1. καὶ alt.] + ἐν C. invitis D.b. 4. ἀγγέλοις C. 8. ἀσθενεῖν B.D. ἀσθενῆ ras. forte ex ἀσθενῆν = ἀσθενεῖν C. ἀσθενῆ Edd. ἀνεχομένην D. Edd. ἀνεχουένων hodie (rasura et recenti correctione ex quo nescio) C. δὲ C. τε Edd. 10. ἦν assumptum ex C. 14. τὴν assumptum ex C. 15. Σιὼν om. C. ἀνετίθη C. που assumptum ex C. Δαυεὶδ] + τῷ Θεῷ Edd. invito C. 18. κατεσήμανεν C. κατεσήμηνεν Edd. 20. ὁ prius assumptum ex C. deest in F. σὺ] + δὲ F. Edd. 22. ἀνατολὴν C. ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ F. Edd. (49, 240.) διότι] διατὶ C. (86.) 23. προσώπου] + σου C. 25. κατεπήγγελτο Θεὸς b. invitis C.D.

Ἰησοῦ, ἤγουν, ὅπερ ἐστὶν ἀληθέστερον, τῇ κατὰ νόμον
ἱερωσύνῃ, τὸ διακρίνειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ κατάρχειν ἔτι
λαῶν, καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας ἀποπεραίνειν τοὺς τύ-
πους. ἄθρει δέ μοι καὶ τὴν οἰκονομίαν, καὶ τῶν θείων
διασκέψεων τὸ πολὺ λίαν εὐτεχνές. ἔμελλε, καὶ οὐκ εἰς
μακρὰν, μετατεθήσεσθαι τὰ ἐν νόμῳ πρὸς λατρείαν τὴν
677 A. a ἀληθῆ, καὶ τῶν τύπων τὸ ἀκαλλὲς μεταπλάττεσθαί τε πρὸς
ἀξιέραστόν τε καὶ πνευματικὴν πολιτείαν. ἔμελλον ἀπο-
σοβεῖσθαι τοῦ ἀμπελῶνος οἱ κυριοκτονήσαντες γεωργοὶ, καὶ
S. Matth. xxi. 41. ἐκδοθήσεσθαι τὸ χωρίον ἑτέροις, τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις δη-
λονότι καὶ εὐαγγελισταῖς, οἳ καρποφόρον αὐτὸ καὶ εὐανθὲς
ἀποφαίνειν ἔμελλον, τῆς προὐργιαιτάτης ἀξιοῦντες φροντίδος·
Es. xxxii. 1. ἔμελλε "Βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύειν, καὶ ἄρχοντες μετὰ
"κρίσεως ἄρχειν," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· ἔμελλεν
Heb. vii. 11. b ἕτερος ἀνίστασθαι ἀρχιερεὺς, οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν,
Ib. viii. 2. ἀλλὰ κατὰ τὴν ταξιν Μελχισεδὲκ, "τῶν ἁγίων λειτουργὸς,
"καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
"ἄνθρωπος." εἰσῆλθε γὰρ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὁ Κύριος
Ib. ix. 12. ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς "οὐ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων,
"διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος,"
Ib. x. 14. καὶ "μιᾷ προσφορᾷ τελειώσας εἰς τὸ διηνεκὲς, κατὰ συνεί-
"δησιν τοὺς ἁγιαζομένους." ἵνα τοίνυν μὴ ψευδοεπής τε
καὶ εἰκαιόμυθος ἀναφαίνηται ὁ Θεὸς, ἀεὶ καὶ διηνεκῶς τῇ
c κατὰ νόμον ἱερωσύνῃ καθυπισχνούμενος ἐποπτεύσειν τε καὶ
διακρίνειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀναγκαῖαν ποιεῖται τοῦ κατὰ
Χριστὸν μυστηρίου τὴν προαγόρευσιν καὶ ὅτι καταλήξει
μὲν τὰ ἐν νόμῳ, διακρινεῖ δὲ αὐτὸς τὸν ἴδιον οἶκον διὰ τοῦ
ἰδίου γεννήματος, τουτέστι, τοῦ Υἱοῦ. ταύτῃτοι μονονουχὶ

1. ἤγουν] + μᾶλλον Edd. inv. C. 3. λαῶν C.D. λαοῦ Edd. 4. καὶ prius assumptum ex C. 7. ἀληθῆ C.b. ἀληθινὴν Edd. μεταπλάττεσθαί C. μεταχαράττ. Edd. 8. τε om. C. 15. ἀρχιερεὺς C.b. ἱερεὺς Edd. 19. ὁ assumptum ex C. 20. αἰώνιον C. 23. ὁ assumptum ex C. 24. καθυπισχνούμενος C.b. ὑπισχν. Edd. ἐποπτεύσειν C.b. ἐποπτήσειν Edd. 26. ἐμφαίνων pro καὶ Edd. invitis C.b.

καὶ διαμαρτύρεται αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς πλησίον αὐτοῦ καὶ τοὺς καθημένους πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἵνα Λευίτας νοῶμεν καὶ ἱερέας. λειτουργοῦντι μὲν γὰρ τῷ ἀρχιερεῖ παριστήκει τὸ τάγμα τὸ Λευιτικόν· οἱ δέ γε πρεσβύτεροι d Num. iii. 6. καὶ ἱερεῖς, ὡς ἐκείνων ἀμείνους ἔτι καὶ ἱερώτεροι κατὰ τὸν νόμον, καὶ τῇ συνεδρείᾳ τετίμηντο. τερατοσκόπους γεμὴν αὐτοὺς ὀνομάζει, τουτέστιν, ἀεὶ σημεῖα ζητοῦντας ὁρᾶν καὶ τῶν τεράτων ἐφιεμένους. φύσει γάρ πως ἀεὶ τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. καὶ γοῦν, ὅτε ὁ Χριστὸς "Ποιήσας S. Joan. ii. 15. "ὡσεὶ φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ "ἱεροῦ λέγων Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον Ib. 16. "τοῦ Πατρός μου οἶκον ἐμπορίου," προσῄεσαν λέγοντες "Τί Ib. 18. "σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν ὅτι ταῦτα ποιεῖς;" "Καὶ τίς ἔδωκέ S.Matth. xxi. 23. "σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;" εὑρήσομεν δὲ καὶ ἑτέρους e προσιόντας τε καὶ λέγοντας αὐτῷ "Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ Ib. xii. 38. "σοῦ σημεῖον ἰδεῖν." οὐκοῦν ἐπειδήπερ, φησὶν, ἄνδρες εἰσὶ τερατοσκόποι, μανθανέτωσαν ἅμα σοι τὰ ἐσόμενα, καὶ σημείων ὧν αἰτοῦσιν ἀεὶ τὸν παναλκέστατον ἀποτελεστήν. καὶ τίς δὴ οὗτός ἐστιν; ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου ἀνατολήν. Θεὸς μὲν οὖν κατὰ φύσιν καὶ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς πέφηνεν ὁ Μονογενὴς, καὶ ὡς τοῦτο ὑπάρχων, ἐλεύθερος, ἀλλὰ κεκένωκεν Phil. ii. 7. ἑαυτὸν, κατὰ τὰς γραφὰς, καθιεὶς εἰς ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ κεχρη- a 678 A. μάτικε δοῦλος, διὰ τὸ ἀνθρώπινον, καίτοι Κύριος πάντων ὑπάρχων ὡς Θεός. ἀλλ' ἦν καὶ οὕτως ἀνατολὴ, τουτέστι Δικαιοσύνης ἥλιος. ἄνισχε γὰρ καὶ ἐπέλαμψεν οἷάπερ ἐν σκότῳ διατελοῦσιν ἡμῖν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ὡς ἐν νυκτὶ καὶ ὕπνῳ κεκαρωμένους ταῖς κοσμικαῖς ἡδοναῖς, καὶ τῆς διανοίας

3. λειτουργοῦντι C.b. λειτουργοῦν Edd. 4. παριστήκει C. παρειστήκει b. ἕστηκε iid. 5. καὶ prius assumptum ex B.C.b. 6. συνεδρείᾳ C.b. συνεδρίᾳ Edd. 7. καὶ assumptum ex B.C.b. 9. ὁ om. C.b. habet D. qui ὅτε om. 10. ἐξέβαλεν b. Edd. ἐξέβαλλεν C.D. 11. καὶ μὴ Edd. invitis B.C. 12. προσίεσαν C. 13. ἡμῖν assumptum ex C.b. 15. τε assumptum ex C. 16. περ om. C. inv. D.b. 17. ἀλλὰ pro ἅμα b. σημείων ὧν D.b. Edd. σημεῖον C. 19. δὴ] + οὖν Edd. inv. C.b. ἀνατολήν C.b. ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ Edd. 24. οὕτως B. οὗτος C. Edd. 25. ἄνισχε C. ἀνέσχε Edd. 26. σκότῳ C. σκότει Edd. δὲ erasum est in C.

τὸν ὀφθαλμὸν κατεσκοτισμένους, ἤγειρέ τε πρὸς νῆψιν, καὶ b λαμπροὺς ἀπέφηνε τῇ παρ' ἑαυτοῦ χάριτι. τοιγάρτοι καὶ ὁ σοφὸς ἡμῖν ἐπιστέλλει Παῦλος, αὐτὸ δὴ τοῦτο καταμηνύων Rom. xiii. 12, 13. "Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγισεν· ἀποθώμεθα οὖν "τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτὸς, "ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν." καὶ πάλιν Eph. v. 14. "Ἔγειραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπι- "φαύσει σοι ὁ Χριστός." προανακηρύττει τοιγαροῦν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας τὰ λαμπρὰ κατορθώματα. δοῦλον δέ φησιν αὐτὸν, διάτοι τὸ ἐν δούλου καθικέσθαι c μορφῇ· ἀνατολὴν δὲ, ὅτι φῶς ἐστὶ τὸ ἀληθινὸν, αὐγὴ καὶ ἡμέρα, καὶ λαμπρὸς ἑωσφόρος, εἰς νοῦν ἀνατέλλων, καὶ καταφαιδρύνων καρδίας. ὀνομάζει δὲ πρὸς τούτῳ καὶ λίθον αὐτὸν, καὶ μὴν καὶ δεδόσθαι φησὶ πρὸ προσώπου Ἰησοῦ, ἑπτά τε ἔχειν τοὺς ὀφθαλμοὺς εὖ μάλα δισχυρίζεται. ἔδει γὰρ μάλιστα τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην, ἧς εἰς τύπον τεθείκαμεν τὸν Ἰησοῦν, οἱονεὶ πρὸ προσώπου καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν Es. xxviii. 16. διὰ παντὸς τὸν λίθον τὸν ἐκλεκτὸν, τὸν ἀκρογωνιαῖον, τὸν S. Matth. xiii. 46. ἔντιμον, τὸν εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν, τὸν πολυτίμητον μαργαρίτην, τουτέστι Χριστὸν, τὸν πολλοῖς ὀφθαλμοῖς ἐφορῶντα τὰ d πάντα. τὸ γὰρ ἑπτὰ τοῦ τελείως ἔχοντος ἀεί πως ἐστὶ 1 Reg. ii. 5. σημαντικόν. στεῖρα γοῦν λέγεται τεκεῖν ἑπτά. ὅτι δὲ μυρίοις ὄμμασιν ἐφορᾷ τὰ πάντα, καὶ ἐπισκέπτεται τὰ καθ' ἡμᾶς ἡ θεία τε καὶ ἀπόῤῥητος τοῦ Υἱοῦ φύσις, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις· Heb. iv. 12, 13. "Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς, καὶ "τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δικνού- "μενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ "μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ

5. ἐνδυσώμεθα δὲ C. καὶ ἐνδ. Edd. ἔργα pro ὅπλα Edd. inv. C. 7. ἔγειραι B.C. ἔγειρε Edd. 11. ἀληθινὸν· αὐγὴ C.b. ἀληθινὸν αὐτὸς Edd. 13. τοῦτο C. 15. Haec εὖ μάλα accesserunt ex C.b. desunt in D. 16. εἰς om. b. suprascriptum manu eadem D. τεθείκαμεν b. κατεθείκαμεν (sic) C. [voluitne καὶ τεθείκαμεν?] ἐθήκαμεν D. Edd. 19. Haec τὸν π. μ. τ. Χριστὸν accesserunt ex C.D. τ. Χρ. habet b. 20. τὰ om. C. habet b. 23. τὰ prius assumptum ex C. 27. σώματος pro πνεύματος B.

“οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ “καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,” κατὰ τὸ γε- e γραμμένον.

Ἰδοὺ ἐγὼ ὀρύσσω βόθρον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

Ἔδειξεν ὄντα καὶ φῶς καὶ ἀνατολὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ὅτι τοῖς ἐν σκότῳ καὶ σκιᾷ θανάτου, S. Luc. i. 79. τουτέστι τοῖς πεπλανημένοις, αὐγῆς ἀναλάμψει δίκην. ἀλλ' ἦν ἀναγκαῖον καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας προαναφωνῆσαι πέρας, a 679 A. τουτέστι, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων θάνατον, ὃν ἑκὼν ἀνέτλη, σταυρῷ παραδοὺς τὸ ἴδιον σῶμα, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων προσκέκρουκεν ἔθνος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀποβέβληται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ συνέντες οἱ δείλαιοι τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὸ μυστήριον, κυριοκτόνοι γεγόνασι, ταυτήτοι καὶ μαλὰ εἰκότως ἀπώλισθον τῆς ἐλπίδος, καὶ κακοὶ κακῶς ἀπολώλασι, δειναῖς καὶ ἀφύκτοις ἐναλόντες συμφοραῖς. βόθρῳ δὴ οὖν παρεικάζει τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρόν. πεπτώκασι γὰρ ὥσπερ εἰς βόθρον οἱ τὸ δεσποτικὸν ἐκχέοντες b αἷμα, καὶ σταυρῷ παραδοῦναι τολμήσαντες τὸν ἀρχηγὸν τῆς Acta SS. App. iii. 15. ζωῆς. εἰ δὲ αὐτὸς ὁ Πατὴρ τὸν βόθρον ὀρωρυχέναι λέγοιτο, σκανδαλιζέσθω μηδείς· ἐννοείτω δὲ μᾶλλον, ὡς ἐκμεμέστωταί πως οἰκονομίας ὁ λόγος. ὅμοιον γὰρ τοῦτό ἐστι τῷ διὰ Χριστοῦ σοφῶς τε καὶ ἀτρεκῶς εἰρημένῳ “Εἰς κρῖμα ἐγὼ S. Joan. ix. 39. “εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέ“πωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.” καίτοι, πῶς οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς οὐ ταύτης ἕνεκα παραγέγονε τῆς c αἰτίας, ἵνα τυφλοὶ γένωνταί τινες· ἀλλ' ἡ τῶν μὴ νοούντων

4. ὀρύξω F. Edd. (cf. infra.) 6. ὄντα C. ὄντως Edd. Statim καὶ om. C. 7. σκότῳ C. σκότει Edd. 8. αὐγῆς C. ἀνατολῆς Edd. ἀναλάμψει C. ἀνέλαμψε Edd. 9. προαναφωνῆσαι C.D. προαναφανῆναι Edd. 13–15. Haec τῆς μετὰ—καὶ μάλα desunt in Edd. invitis B.C.D. 18. ἐκχέοντες C.b. ἐκχέαντες Edd. 20. δὲ] + καὶ Edd. invitis C.b. 22. οἰκον. ὁ] ὁ τῆς οἰκον. perperam C. τῆς οἰκονομ. voluit Migne. 25. γένονται D.

φαυλότης μονονουχὶ καὶ διαβέβληκε τῆς ἀρίστης οἰκονομίας τὸν τρόπον. οὐ γὰρ ἤθελον βλέπειν, καίτοι μετὸν αὐτοῖς τοῦ θείου μετασχεῖν φωτός. οὕτω κἀνθάδε νοήσεις. S. Joan. iii. 17. πέπομφε μὲν γὰρ τὸν Υἱὸν ὁ Πατὴρ, "ἵν' ὁ κόσμος σωθῇ "δι' αὐτοῦ." διὰ δὲ τὴν τῶν μὴ συνιέντων ἀπόνοιαν, γέγονε βόθρος καὶ πάγη τοῖς σταυρώσασιν ὁ ἀπεσταλμένος· νενόμισται δὲ τάχα που καὶ ὀρύξαι τὸν βόθρον ὁ πεπομφώς. d ὀρύξω δὴ οὖν τὸν βόθρον φησὶ καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· τὸ ψηλαφήσω φησὶν, ἀντὶ τοῦ ζητήσω καὶ περιεργάσομαι λεπτῶς. ἀπεκτόνασι μὲν γὰρ τοὺς ἁγίους προφήτας, ἐπέθρωσκον δὲ θηριοπρεπῶς καὶ τοῖς κατὰ καιροὺς ἀποστελλομένοις οἰκέταις. οὓς μὲν S. Matth. xxi. 35. γὰρ ὕβρισαν, οὓς δὲ ἐλιθοβόλησαν, οὓς δὲ ἀπέκτειναν. ἀλλ' ἦν ἀνεξίκακος ἔτι Θεός· οἰκέται γὰρ ἦσαν καὶ ὁμόδουλοι τοῖς ἀπεκτονόσιν οἱ πεπονθότες. ἐπειδὴ δὴ ἀχαλίνοις ὁρμαῖς εἰς τοῦτο διάττοντες, καὶ πολὺ βλέποντες εἰς ἀνοσιότητα, καὶ e εἰς αὐτὸν ἐκτόπως πεπαρῳνήκασι τὸν Υἱὸν, καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ κατώλισθον βόθρον, οὐκ ἀφῆκεν αὐτῶν ἀψηλάφητον ἔτι τὴν ἁμαρτίαν. ἐζήτησε γὰρ καὶ ποιναῖς ὑπέθηκε τοὺς ἠσεβηκότας, ἁπάσης τῆς Ἰουδαίων γῆς καθορίζων τὸν ὄλεθρον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καθ' ἣν ἔφασαν προσάγοντες αὐτὸν Ib. xxvii. 25. τῷ Πιλάτῳ "Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα "ἡμῶν." εἰ γὰρ μὴ καὶ συνεκβέβηκε παραχρῆμα τὰ ἐκ θείας ὀργῆς· εἰ μὴ ἐξήτηνται δίκας ὑπερθέσεως δίχα, ἀλλ' 680 A. a οὖν ἡ παρὰ Θεοῦ δικαία ψῆφος γέγονεν ἐπ' αὐτοῖς, ὄλεθρον, ὡς ἔφην, τῆς Ἰουδαίων καταχέουσα γῆς. καὶ γοῦν ἀπε-

3. μετασχεῖν accessit ex C. 4. ἵνα b. 5. τὴν assumptum ex B.b. deest in C. 9. τὸ] + δὲ Edd. inv. C.b. 11. ἐπέθρωσκον δὲ θηριοπρεπῶς accesserunt ex C. κατέθρωσκον δὲ D. 12. τοῖς κ. κ. ἀποστελλομένοις οἰκέταις C. [ἀποστελλομένους prius scriptum ad ἀποστελλομένοις manu ut videtur recentiori corr.] τῶν κ. κ. ἀποστελλομένων οἰκετῶν D. τοὺς κ. κ. ἀποστελλομένους [ἀπεσταλμένους Edd.] οἰκέτας B. Edd. 15. ἐπειδὴ δὲ C.b. ἐπεὶ δὲ Edd. 17. ἐπὶ C.b. ἐν Edd. 19. ἔτι assumptum ex C.b. 20. πάσης C. ἀπ. habet b. καθαρίζων (sic) C. καθορίζων habent D.b. 23. μὴ καὶ hoc ordine C. καὶ μὴ D. Edd. συνεκβέβηκε C. (post ras. duorum triumve litt. manu forte prima) συμβέβηκε D. Edd. ἐκ] + τῆς C. invito D. 24. ἐξήτηνται C.D. ἐζήτ. Edd. 25. ὄλεθρος Edd. ante Migne.

κομίζετο μὲν ὁ Σωτὴρ ἐπὶ τὸν σταυρὸν, εἵποντο δὲ καὶ γυναῖκες, θρηνοῦσαί τε καὶ κλαίουσαι· εἶτα τί πρὸς ταύτας ἔφασκεν ἐπιστραφείς; "Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε S. Luc. xxiii. 28. *"ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν." παραδέδονται γὰρ εἰς ὄλεθρον καὶ σφαγὴν, καὶ συμβέβηκεν αὐτοῖς τὰ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου "Ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ* Es. i. 7. *"πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι· τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν "ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτὴν, καὶ ἠρήμωται κατεστραμ-* b *"μένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων."*

10 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, συγκαλέσετε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς.

Ὅτι μὲν ἐν παντὶ γενήσονται κακῷ ψηλαφωμένης αὐτῶν τῆς ἁμαρτίας, οἱ καθάπερ εἰς βόθρον κατενηνεγμένοι, διά γε τοῦ σταυρῶσαι Χριστὸν, προμεμήνυκεν ἐναργῶς. ὅτι δὲ τοῖς c *πιστεύουσι καὶ ἠγαπηκόσιν αὐτὸν οὐκ ἀκερδὲς ἔσται τὸ χρῆμα, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς εὐφροσύνης καὶ τέρψεων ἁγιοπρεπῶν, προαγορεύει χρησίμως. μαρτυρήσει δὲ τούτοις καὶ ὁ δίκαιος Συμεών. ὅτε γὰρ τὸ θεῖον τεθέαται βρέφος καὶ εἰς ἀγκάλας ἐδέξατο, προεφήτευσε λέγων "Ἰδοὺ οὗτος κεῖται* S. Luc. ii. 34. *"εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ "εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον." πεπτώκασι μὲν γὰρ οἱ τὸ δίκαιον αἷμα ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπαντλήσαντες κεφαλαῖς, εἰς* d *γῆν δὲ ὥσπερ ἐῤῥιμμένοι καὶ κείμενοι, καὶ ὑπὸ πόδας ὄντες διαβολικούς· ὠρθώθησαν δὲ οἱ ἐξ ἐθνῶν. καὶ αὐτὸς δέ που Χριστὸς προαναφωνεῖ μὲν τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς τὸ ἐπὶ τῷ*

1. *Σωτὴρ* C. *Χριστὸς* Edd. 2. *εἶτα τί*] Sic edidi. *τι* exhibet C. deest in Edd. 4. *ἐπ' ἐμοὶ—ἑαυταῖς—τοῖς τέκνοις* Edd. correxi ex C. 10. *συγκαλέσετε* C. [*συνκαλέσετε* C. ℵ] (XII. sed corr.) *συγκαλέσατε* Edd. 11. *ἀμπέλου*] + *αὐτοῦ* F. (22. al.) 12. *συκῆς*] + *αὐτοῦ* F. Edd. (42. al.) deest in C. cf. infra. 15. *τοῦ* C. *τὸ* Edd. 17. *ἁγιοπρεπῶν* C.b. *ἐπιτερπῶν* Edd. 21. *ἐν τῷ Ἰσραὴλ* assumpta ex C. 22. *μὲν* assumptum ex C. 23. Haec *εἰς γῆν δὲ* accesserunt ex C. 25. *δὲ* prius om. C. 26. *προαναφωνεῖ* C. *προανεφώνει* Edd.

σταυρῷ πάθος· ἐπειδὴ δὲ γεγονότας ἐν κατηφείᾳ τεθέαται,
S. Joan. xvi. 21, 22. παρεκάλει λέγων "Ἡ γυνὴ λύπην ἔχει, ὅταν τίκτῃ τὸ παιδίον,
" ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ τέκῃ τὸ παιδίον χαρᾷ χαίρει,
" ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς μὲν λύ-
" πην ἔχετε, ὕστερον δὲ ὄψεσθέ με καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ
e " καρδία." οὕτω καὶ ἐγηγερμένος ἐκ νεκρῶν ταῖς ἐν τῷ
S. Matth. xxviii. 9. κήπῳ κλαιούσαις γυναιξὶ προσεφώνει τό Χαίρετε. πρέποι
δ' ἂν καὶ ἕκαστον τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν ἐπί τε τῷ σταυρῷ
Ps. xxix. 12. καὶ τῇ ἀναστάσει λέγειν "Ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς
" χαρὰν ἐμοὶ, διέῤῥηξας τὸν σάκκον μου καὶ περιέζωσάς με
" εὐφροσύνην." πῶς γὰρ οὐκ οἴχεται μὲν ἐκ ποδῶν τὸ πεν-
Es. xxv. 8. θεῖν, ἀφῄρηται δὲ "πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου,"
κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν, ἐγηγερμένου Χριστοῦ, καὶ
681 A. a τὸ τοῦ θανάτου καταλύσαντος κράτος; ζωὴ γὰρ ἦν κατὰ
φύσιν ὡς Θεὸς, κἂν εἰ πέφηνεν ἐν σαρκί. οὐκοῦν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ, φησὶ, τουτέστι, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἀναβιῴη
ἐκ νεκρῶν καταβοθρευθέντων τῶν ἐσταυρωκότων, συγκαλέ-
σετε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω
συκῆς. καὶ εἰ μὲν βούλοιτό τις ἁπλοῦν, καὶ πρόχειρον τὸν
τοιοῦτον ἐκδέχεσθαι νοῦν, τέρψεων εἶναι τῶν πνευματικῶν
b σύμβολα διαβεβαιώσεται τὰ ὠνομασμένα. οὐκ ἀπίθανον δὲ
εἶναί φημι πρὸς τούτῳ κἀκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι συκῆν καὶ ἄμπελον
ἔοικεν ἀποκαλεῖν τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳ-
δὸς διαμέμνηται, λέγων αἰνιγματωδῶς πρὸς τὸν ἄνωθεν καὶ
Ps. cxxvii. 3. ἐξ οὐρανοῦ νυμφίον, τουτέστι Χριστόν "Ἡ γυνή σου ὡς
" ἄμπελος εὐθηνοῦσα, ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου." ἔφη

1. κατηφείᾳ C. κατηφείαις Edd. 2. λύπην ἔχει ὅταν τίκτῃ τὸ παιδίον C. ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει Edd. 3. τὸ παιδίον assumptum ex C. 4. ὑμεῖς] + νῦν Edd. invito C. 7. τό om. C. 8. τε B.C. γε Edd. 12. παντὸς assumptum ex C. 14. τὸ deest in Edd. ante Migne. ἦν C. ἐστι Edd. 15. καὶ C. 16. ἐκεῖνο] Sic retinui ex Edd. ἐκείνῳ (sic) D.b. ἐκείνο sic accentuatum C. una litt. erasa. ἂν assumptum ex C. ἀναβιώσει b. 17. καταβοθρευθέντων C.b. καταβοθρωθέντων D. πεπτωκότων Edd. συγκαλέσετε] Sic edidi. συγκαλέσεται [αι = ε] C.b. συγκαλέσατε Edd. 20. ἐκδέχεσθαι C. εἰσδ. b. Edd. 21. σύμβολα C.b. σύμβολον Edd. 22. τοῦτο C. 26. εὐθυνοῦσα Edd. ante Migne. τοῖς] ταῖς C m. pr. [τοῖς Alex.]

δέ που καὶ αὐτὸς “ Αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὀσμὴν, Cant. ii. 13. “ ἡ συκῆ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς.” ὡς γὰρ ἤδη τῶν ἐκκλησιῶν ἀρξαμένων ἐν κόσμῳ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν εὐωδιάζειν πίστεως, τὰς ἀμπέλους ἔφη κυπρίζειν, καὶ μὴν καὶ ἐκφαίνε- c σθαι τοὺς ὀλύνθους· νοηθεῖεν δ' ἂν καὶ οὗτοι τῶν ἄρτι πεπιστευκότων ἡ οὔπω μὲν πέπειρος καὶ γλυκεῖα πληθὺς, ἐσομένη δὲ κατὰ βραχὺ, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσεσιν ἰοῦσα πρὸς τοῦτο. ἀδρυνθέντες γὰρ, καὶ “ εἰς ἄνδρα τέλειον Eph. iv. 13. “ ἀναβεβηκότες τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ,” γλυκεῖς οἷάπερ ἐσόμεθα καρποὶ τῷ Θεῷ, καθάπερ μητρί τινι τῇ Ἐκκλησίᾳ προσπεφυκότες. οὐκοῦν διά τε συκῆς καὶ ἀμπέλου νοουμένων τῶν ἐκκλησιῶν, ὑπ' αὐταῖς ἐσόμεθα, καὶ ἐν αὐ- d ταῖς καταλύσομεν, προτροπάδην ἀλλήλοις ἐκεῖνο λέγοντες τὸ προφητικόν “ Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ Es. ii. 3. “ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν “ ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ.” εἰ δὲ δὴ γένοιτο καὶ τοῦδε τυχεῖν, ἐπαίνου παντὸς ἀξιώσομεν τοὺς εἰς τοῦτο κεκληκότας, πάλιν ἐκεῖνο λέγοντες “ Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς Ps. cxxi. 1. “ εἰρηκόσι μοι Εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα.” τέρψεως γὰρ ἡμῖν τῆς ἀνωτάτω τὸ χρῆμα καρπὸς νοοῖτ' ἂν εἰκότως. e τοιγάρτοι πάλιν ἐροῦμεν κατὰ τὸν ἅγιον ψαλμῳδόν “ Μίαν Ps. xxvi. 4. “ ᾐτησάμην παρὰ Κυρίου, ταύτην ἐκζητήσω, τοῦ κατοικεῖν “ με ἐν οἴκῳ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ “ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν “ ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ.”

ΤΟΜΟΣ α'.

1. αὐτός] + ὁ τῶν ὅλων Θεός Edd. invitis C.D.b. deest hodie αὐτός in C. rasura sex fere litt. 3. ἐν κόσμῳ om. b. 4. ἐκφαίνεσθαι D. Edd. εὐφραίνεσθαι manu prima C. 5. δ' deest in Edd. inv. B.C.b. 13. ἀλλήλοις b. Edd. ἀλλήλους C. 14. τοῦ assumptum ex C. (Alex.) deest in b. 15. ἀναγγελοῦσι D.b. cf. in Es. 680 d. ἀναγγελεῖ C. (lit. erasa ut vid.) Edd. 16. δικαιοσύνην pro ὁδὸν b. 17. καὶ τοῦδε C. τούτου Edd. ἀξιώσωμεν C. 18. ηὐφράνθην C. 21. ἅγιον assumptum ex C. 22. ἐκζητήσω C. ζητήσω Edd. 24. τὸν ναὸν deest in Edd. ναὸν pro ἅγιον inter erratorum emendationes dat Pont. 26. Sic C.

682 A. a

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Κεφ. δ'. Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ ἐξήγειρέ με ὃν
2 τρόπον ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπε
πρὸς μέ Τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα Ἑώρακα καὶ ἰδοὺ λυχνία
χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι
b ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις τοῖς ἐπάνω
3 αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμ-
παδίου αὐτῆς καὶ μία ἐξ εὐωνύμων.

Τὸ ἐπέστρεψεν ἐν τούτοις οὐχ ὡς ἐκ τόπου νοήσομεν· εὔηθες γὰρ κομιδῇ· νομιοῦμεν δὲ μᾶλλον, τὴν ὡς ἐξ ὁράσεως τῆς ἐν χερσὶν ἐφ' ἑτέραν εὐθὺς καὶ γείτονα μεταφοίτησιν, δῆλον δὲ ὅτι πνευματικήν. ἐπειδὴ δὲ νήψεως ἀκράτου χρεία καὶ τῆς ὑπὲρ νοῦν τὸν ἀνθρώπινον, ἔν γε δὴ μάλιστα τούτοις, λεπτὴν ἐνετίθει ἐγρήγορσιν τῷ Προφήτῃ Θεός,
c μεσιτεύοντος ἀγγέλου τοῦ καὶ λαλοῦντος ἐν αὐτῷ, ὡς δοκεῖν ἐξ ὕπνου διεγερθῆναι. τοιαύτη γάρ πως ἐστὶ τῆς ἐν ἡμῖν διανοίας ἡ κατάστασις, καὶ πολὺ δὴ μείων παρὰ τὴν οὖσαν

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Β' C. 4. *ἐγερθῃ* F. (49.) 7. *παρυστρ.* (sic) B. *τῆς* pro *τοῖς* alt. Edd. ante Migne. inter errata corrigit Pont. 10. *νοήσωμεν* C. 11. *κομιδῇ* om. C. 12. *ἐν χερσὶν* C. *ἐξ ἀμφοῖν* Edd. 15. *ἐνετίθει*] Sic correxi post Migne. *ἐνετίθη* C. *ἐνετέθει* Edd. *ἐγρήγορσιν* B. *ἐγρηγόρησιν* C. *ἐπιγρήγορσιν* Edd. 16. *μεσιτεύοντος* C. *μαθητεύοντος* Edd. *καὶ* assumptum ex C.

ἐν τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις, ὥστε φαίη τις ἂν ἐγρήγορσιν μὲν τὰ ἐκείνων, ἐν ὕπνῳ δὲ ὥσπερ τὰ καθ' ἡμᾶς. ἐπειδὴ δὲ ὁ θεσπέσιος ἄγγελος γνώμης τε καὶ νοῦ πρὸς τοῦτο δὴ παρενηνεγμένον τεθέαται, ὥστε καὶ ἀποχρώντως ἔχειν συνιέναι λεπτῶς τὴν ὅρασιν, διεπυνθάνετο λέγων, τί ἂν οἴοιτο ὑπάρχειν τὰ δεδειγμένα. ἀπλανεστάτην γεμὴν ὁ Προφήτης d τῆς ὁράσεως τὴν ἀφήγησιν ἐποιεῖτο πάλιν, λυχνίαν ἑωρακέναι λέγων, ὅλην τε δι' ὅλου χρυσῆν· ἐπάνωθεν αὐτῆς τὸ λαμπάδιον, καὶ μὴν καὶ λύχνους ἑπτὰ, καὶ ἰσαρίθμους αὐτοῖς τὰς ἐπαρυστρίδας, ἐλαίας τε δύο, μίαν μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου, θατέραν γεμὴν κειμένην ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἡ μὲν ἐμφανεστέρα τῶν δεδειγμένων ἀπόδοσις εἴη ἂν οὐχ ἑτέρα παρὰ ταύτην· δεῖν δὲ ἔγωγέ φημι τοὺς τοῖς ἐσωτάτω τὸν νοῦν ἐνιέντας περιεργότερον περιαθρεῖν εὖ μάλα πειρᾶσθαι τὰ δηλούμενα, καὶ συνδεῖν ἀστείως τοῖς ἤδη προειρημένοις e καὶ τάδε.

Ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὅτι καὶ βόθρον ὀρύξει καὶ (Supra iii. 9.) ψηλαφήσει πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, προὔτρεπεν δὲ καὶ ἑτέρους συγκαλεῖν ἀλλήλους ὑποκάτω (Ib. 10.) ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς. ἡμεῖς δὲ σαφῆ καθιστάντες τῆς προφητείας τὸν σκοπὸν, ἐλέγομεν ὅτι τοῖς μὲν ἀπειθεῖν (Supra 679 b.) ᾑρημένοις, καὶ ἀτιμάζουσιν ἀμαθῶς τὴν διὰ Χριστοῦ σωτηρίαν, βόθρος οἷά τις ὠρόρυκται κατακομίζων εἰς ὄλεθρον, ἡ ἐπὶ τῷ σταυρῷ παροινία, καὶ τῆς κατὰ Χριστοῦ μιαιφονίας a 683 A. τὰ ἐγκλήματα. ἀπολώλασι γὰρ οἱ δείλαιοι κυριοκτονήσαντες ἀνοσίως· "τοῖς γεμὴν ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ" (2 Tim. iv. 8.) τέρψις τε καὶ τρυφὴ, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων ὑπῆρξε; γεγόνασι γὰρ ὡς ὑπὸ συκῇ καὶ ἀμπέλῳ ταῖς ἐκκλησίαις. (Supra 681 d.)

1. ἐγρηγόρησιν C. 2. τὴν pro τὰ prius C. 3. γνώμην τε καὶ νοῦν Edd. correxi ex C. τούτῳ iid. inv. B.C. 8. τε assumptum ex C. ἐπάνωθεν C. ἐπάνω δὲ Edd. 10. παρυστρίδας B. τε assumptum ex B.C. 13. ταύτην C. ταῦτα Edd. δεῖν δὲ ἔγωγέ φημι C. χρὴ δὲ D. Edd. τοὺς om. C. τοῖς C.D. τῆς Edd. ἐσώτατον D. 19. προὔτρεπεν C. προτρέπει Edd. ἑτέρους C. ἑτέροις Edd. 27. ὑπῆρξαι C. 28. συκαῖς καὶ ἀμπέλοις Edd. inv. C.

ἀλλ' ἰδοὺ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν ὁ Προφήτης τεθέαται. τὴν γάρ τοι λυχνίαν τὴν χρυσῆν φαμεν εἶναι πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς τετιμημένην ἐν κόσμῳ, b ὡς διαφανεστάτην ἐν ἀρεταῖς, ὡς ὑψοῦ δὴ λίαν ἠρμένην τοῖς τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας δόγμασιν, ἐφ' ᾗ τὸ λαμπάδιον, Es. lxii. 1. τουτέστι Χριστὸς, περὶ οὗ φησιν ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ "Διὰ "Σιὼν οὐ σιωπήσομαι καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως "ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου "ὡς λαμπὰς καυθήσεται." τοῦτο τὸ λαμπάδιον τὸ πᾶσαν καταφωτίζον τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ἐπὶ τῇ λυχνίᾳ τέθεικεν ὁ Θεὸς S. Luc. xi. 33. καὶ Πατὴρ, "ἵνα πάντες οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσι," S. Matth. v. 15. "καὶ λάμπῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ." ἑπτὰ δὲ οἱ λύχνοι, c φῶς οὐκ ἔχοντες ἴδιον, ἀλλ' ἐπακτὸν καὶ ἔξωθεν, καὶ ταῖς δι' ἐλαίου χορηγίαις τρεφόμενον. σημαίνουσι δὲ καὶ αὐτοὶ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, καὶ μέντοι καὶ εὐαγγελιστὰς, καὶ τοὺς κατὰ καιρὸν τῶν ἐκκλησιῶν διδασκάλους, δεχομένους μὲν οἷά τινας λύχνους εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὸν παρὰ Χριστοῦ φωτισμὸν, καὶ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἐπιχορηγίαις τρεφόμενον ἔχοντας, ἱέντας γεμὴν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸ φῶς, καὶ τῷ λαμπαδίῳ συγκαταυγάζοντας τοὺς πεπιστευκότας.

Ἐπιτήρει δὲ, ὅτι τοῖς μὲν ἑπτὰ λύχνοις ἐπαρυστρίδες ἦσαν, d δι' ὧν αὐτοῖς εἰσεχεῖτο τὸ ἔλαιον, ἐπαρυστρίδα γεμὴν τὸ λαμπάδιον οὐκ ἔχει. διὰ ποίαν αἰτίαν; φῶς μὲν γάρ ἐστι τὸ ἀληθινὸν ὁ Υἱὸς, οὐκ ἔξωθεν, οὐδὲ ἐπακτὸν, οὔτε μὴν παρ' ἑτέρου δοτὸν τὸ καταφωτίζειν δύνασθαι λαχών· ἀλλ' αὐτὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων τὸ φῶς· μεθεκτῶς γεμὴν ἐν τοῖς ἁγίοις καὶ παρ' αὐτοῦ. καὶ πληροφορήσει λέγων ὁ σοφὸς S. Joan. i. 16. Ἰωάννης "Ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες

2. λυχν. τὴν χρ. C.b. χρ. λ. Edd. 4. ὡς prius assumptum ex B.C.D. καὶ pro ὡς b. 5. ἀληθοῦς C. ἀληθινῆς Edd. ἀληθείας pro ἀληθ. θεογν. D. 8. καὶ τὸ pro τὸ δὲ b. 9. ὡσεὶ b. (36. al.) τοῦτο τὸ B.C. Pont. τοῦτο γὰρ Aub. 10. τέθηκεν C. 14. σημαίνωσι Edd. ante Migne inv. B.C.b. 18. ἐπιχορηγίαις C. χορηγ. Edd. 21. παρυστρ. bis B. 24. τὸ om. C. habet b. Χριστὸς pro Υἱὸς b. οὐδὲ C. οὐδ' Edd. 26. τὸ assumptum ex C.b. μεθεκτῶς C.b. μεθεκτόν Edd. 28. πάντες ἡμεῖς C. sed cf. de Ad. 299 c.

"ἐλάβομεν." φῶς δὲ ὑπάρχων τὸ ἀληθινὸν ὁ Υἱὸς, φῶς c ὠνόμαζε τοῦ κόσμου τοὺς τῆς παρ' αὐτοῦ λαμπρότητος ἐν μεθέξει γεγενημένους· ἔφη γὰρ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις "Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου." αἱ δύο γεμὴν ἐλαῖαι, S.Matth. v. 14. μία ἐκ δεξιῶν καὶ μία ἐξ εὐωνύμων τοῦ λαμπαδίου κείμεναι, τοὺς δύο λαοὺς ὑποσημαίνουσι, μονονουχὶ καὶ ἐν κύκλῳ περιεστῶτας Χριστόν. τετίμηνται γὰρ ὡς ἠλεημένοι τῇ τοιᾷδε στάσει. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐκ τῆς καλλιελαίου, τουτ- Rom. xi. 24. έστιν ἐκ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς· οἱ δὲ τῆς ἀγριελαίου μὲν ἐξέφυσαν, τουτέστι τῆς τῶν ἐθνῶν πληθύος, πλὴν ἐγκεντρισθέντες εἰς καλλιέλαιον κοινωνοὶ γεγόνασι τῆς πιό- a 684 A. Ib 17. τητος τῆς ῥίζης, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. ἄθρει δὲ ὅπως ἐπὶ τὴν λυχνίαν ὁμοῦ τῷ λαμπαδίῳ καὶ οἱ λύχνοι καὶ αἱ δύο ἐλαῖαι. σύνεστι γὰρ ἡμῖν ἐν Ἐκκλησίᾳ Χριστὸς, καὶ ἡ τῶν πεπιστευκότων ἠλεημένη πληθὺς καταλάμπεται μὲν τῷ παρ' αὐτοῦ φωτὶ, φωτίζεται δὲ καὶ διὰ λύχνων, οἳ μεθεκτὸν ἔχουσι καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ φῶς.

Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἁγίας σκηνῆς, ἔκειτο μὲν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἑπτὰ λύχνους ἔχουσα λυχνία χρυσῆ. προσέταττε δὲ Θεὸς τῷ Ἀαρὼν, λέγων, ὅτι b "κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους φανοῦσιν Num. viii. 2. "οἱ ἑπτὰ λύχνοι." οὐ γὰρ τοῖς κατόπιν αὐτῆς ὁ διὰ τῶν λύχνων δέδοται φωτισμὸς, ἀλλὰ τοῖς ὡς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ διὰ τῆς πίστεως ἐνηνεγμένοις. καὶ γοῦν Ἰουδαῖοι κατόπιν ὥσπερ αὐτοῦ καὶ εἰς νῶτα κείμενοι, κατεσκοτισμένον ἔχουσι τὸν νοῦν· οἱ δὲ ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντες, εἰς πρόσωπον ἔχουσι τοὺς λύχνους, ἐλεύθερος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπαραπόδιστος παντελῶς ὁ διὰ τῶν ἁγίων ἐγγέγονε φωτισμός. ἐκαίετο c δὲ καὶ λύχνος εἷς ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ· τῆς εὐαγγελικῆς

4. αἱ om. C. 6. ὑποσημαίνουσαι C. invito b. 7. περιεστῶτα manu prima C. 9. ἐκ assumptum ex C. ἀγριελαίου C.b. ἀγρίου Edd. 10. τῶν C.b. ἐξ Edd. 11. εἰς] + τὴν Edd. inv. C.b. 15. ἡ τῶν πεπιστ. hoc ordine C.b. 21. ἑνὸς C. νοτίου Edd. 23. ὡς om. C. ἐν προσώπου (sic) C. 28. ἐγγέγονε B. ἐγέγονε (sic) Pont. γέγονε C.D. Aub.

παιδεύσεως κατόπιν ἰοῦσαν τὴν νομικὴν τοῦ πράγματος ἡμῖν κατασημαίνοντος. θέα γὰρ ὅπως τοῖς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ μόνος εἷς ἐκαίετο λύχνος, τοῖς γεμὴν εἰσπεφθακόσιν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἑπτὰ λύχνοι καὶ τὸ λαμπάδιον ἀμφιλαφεστάτην ὥσπερ ἐνίεσαν τὴν αὐγήν.

4 Καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοὶ
5 λέγων Τί ἐστι ταῦτα, Κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν
d ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρὸς μὲ λέγων Οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα;
6 καὶ εἶπα Οὐχὶ Κύριε. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος καὶ εἶπε πρὸς
μὲ λέγων Οὗτος ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ λέγων Οὐκ
ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ' ἢ ἐν Πνεύματί μου
λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

*Ὅτι καὶ ἀμείνων καὶ ἱερώτερος τῆς ἐν ἡμῖν διανοίας ὁ
τῶν νοητῶν δυνάμεων νοῦς, καὶ ἀσυγκρίτοις ὑπεροχαῖς τὰ*
Supra ver. 1. c *καθ' ἡμᾶς ὑπερκείμενος, καὶ ἐντεῦθεν ἂν μάθοις. "ἐπέστρεψε
" μὲν γὰρ ὁ ἄγγελος, ὡς ὁ* Προφήτης *φησὶ, καὶ ἐξήγειρεν
" αὐτὸν, ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ὕπνου
" αὐτοῦ." εἰ γὰρ δὴ συγκρίνειν ἕλοιτό τις, ὡς πρός γε τὸν
ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐνόντα νοῦν, τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας τὸ
μέτρον, μειονεκτούμενον εὑρήσει τοσοῦτον, ὅσον ἂν νοοῖτο
κατόπιν ἐλθεῖν καὶ τῆς τῶν νηφόντων διανοίας τὰ ἐν ὕπνοις*
685 A. a *ἡμῶν ἀδρανῆ φαντάσματα. ἐγήγερται δὴ οὖν ὁ* Προφήτης
*εἰς νῆψιν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων καὶ ἠκονημένος ἄγαν, οὐδὲν
ἧττόν ἐστι βραδὺς πρός γε τὸ δύνασθαι, φημὶ, συνιέναι τὰ
δεικνύμενα. ταύτῃτοι, καὶ μάλα εἰκότως, ἀναπυνθάνεταί τε
καὶ ἀξιοῖ μανθάνειν παρὰ τοῦ σοφοῦντος ἀγγέλου. ὁ δὲ*

2. *ὅπως* suprascriptum C. *τοῖς* C. suprascriptum B. *οἷς* Edd. *μὲν ἐν* hoc ordine C. 3. *μόνος* assumptum ex C. *εἰσπεφθακόσιν* accessit ex D. *εἰσβεβηκόσιν* hodie C. [*σβ* (fortasse olim *σπ*) et *βη* manu recentiori.] 6. *ἐπερώτησα* C. 9. *ὁ ἄγγελος* assumpta ex C. 11. *ἀλλ' ἢ* C.F. (Alex. ℵ) *ἀλλὰ* Edd. 14. *καὶ*] + *ἐν* Edd. inv. C.D. 15. *κἀντεῦθεν* C. *καὶ ἐντ.* D. Edd. 20. *μειονεκτουμένην* C. 21. *ὕπνοις ἡμῶν* C. *τοῖς ὕπνοις* Edd. 23. Haec *καὶ ἠκονημένος ἄγαν* accesserunt ex C. 26. *μανθάνειν* C. *μαθεῖν* Edd. *σοφοῦντος* C. *διασαφοῦντος* Edd.

ὅτι οὐ συνῆκε μονονουχὶ κατατεθηπὼς, εἰ μὴ ἀληθῶς εἰδείη διερωτᾷ· τοῦ δὲ διαῤῥήδην ὡμολογηκότος τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸ δυσμαθὲς οὐκ αἰσχυνομένου, καταλευκαίνει λοιπὸν τὸ ἐκ τῆς ὁράσεως αἴνιγμα, καὶ οἷον ὡς ἐξ εἰκόνος ἐμφανοῦς τε καὶ ὁρωμένης τὸν ἐν αὐτῇ λεληθότως ἐγκείμενον ἑρμηνεύει b σκοπόν. οὗτος γάρ φησιν ὁ λογος Κυρίου προς Ζοροβάβελ λέγων Οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ ἀλλ' ἐν Πνεύματί μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχὸν ὁ τῆς ὁράσεως νοῦς καὶ ὁ τῶν παραδειχθέντων σκόπος Μονονουχὶ διακέκραγε τὰ παρὰ Θεοῦ πρὸς Ζοροβάβελ καὶ φωνὴν ἱέντα φησὶν, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ ὁρώμενα πρὸς πέρας ἥξει κατὰ καιροὺς, οὐκ ἀνθρωπείᾳ δυνάμει κατορθούμενα, οὔτε μὴν ἐν ἰσχύϊ σαρκικῇ, ἀλλ' ὡς ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ὡς ἐκ θείων διανευμάτων. γέγονε μὲν γὰρ ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενής· πλὴν οὐ πεπολέμηκε σαρκικῶς, ἵνα καθάπερ τινὰ λυχνίαν ἀναστήσῃ τῷ κόσμῳ τὴν Ἐκκλησίαν· c οὐχ ὅπλα κινήσας αἰσθητὰ καὶ μαχίμων φάλαγγας, παρέστησεν ἑαυτῷ τοὺς δύο λαοὺς, ἢ τοὺς λύχνους τοὺς νοητοὺς ἐπέθηκε τῇ λυχνίᾳ, ἀλλ' ἐν ἰσχύϊ Πνεύματος τοῦ ἰδίου κεχειροτόνηκεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις "πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον (1 Cor. xii. 28.) "προφήτας καὶ εὐαγγελιστὰς," καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τῶν ἁγίων ὁμήγυριν, θείοις αὐτοὺς χαρίσμασιν ἀναπιμπλὰς, καὶ τῇ τοῦ Πνεύματος χύσει καταπιαίνων πλουσίως. οὐκοῦν οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ, οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ τῇ σαρκικῇ τὰ παρὰ d Χριστοῦ, ἀλλ' ὡς ἐν δυνάμει Πνεύματος ἐσκυλεύετο μὲν ὁ σατανᾶς, ἔπιπτον δὲ σὺν αὐτῷ καὶ τὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων στίφη, ἐκαλοῦντο πρὸς θεογνωσίαν διὰ τῆς πίστεως, οἵ τε ἐξ Ἰσραὴλ καὶ οἱ πάλαι τῇ κτίσει παρὰ τὸν (Rom. i. 25.) κτίστην λελατρευκότες.

1. κατατεθηπὼς C. κατατέθηπέ πως καὶ Edd. 5. ἑρμηνεύει C. διερμην. Edd. 7. Habet ἀλλ' C. 8–11. Haec ὁ τῆς—φησὶν accesserunt ex C.D. 11. ἱέντα edidi. ἰέντα C.D. ταῦτα πάντα hoc ordine C.b. πρὸς C.b. εἰς Edd. 13. ὡς assumptum ex C. deest in b. 19. τοῦ ἰδίου C. ἁγίου Edd. 22. θείοις ἀ. χαρίσμασιν C. θείων ἀ. χαρισμάτων Edd. 24. τὰ assumptum ex C. 27. καὶ ἐκαλοῦντο Edd. invitis B.C.

*Ἀνεδείκνυντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οἱ λύχνοι, τουτ-
έστιν οἱ ἅγιοι, συνεκλάμποντες τῷ λαμπαδίῳ, φημὶ δὴ
Χριστῷ. γεγόνασι γὰρ, ὥς γοῦν ὁ σοφώτατος γράφει*
Phil. ii. 15, 16. c *Παῦλος "φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες." ὅτι
δὲ οὐκ ἀνθρωπείᾳ χειρὶ σέσωκε τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ἀλλ' ἰδίαις
δυνάμεσιν ὡς Θεὸς ὁ Ἐμμανουὴλ, διεμαρτύρατο λέγων καὶ*
Hos. i. 7. *διὰ φωνῆς Ὠσηέ. ἔχει γὰρ οὕτω "Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα
"ἐλεήσω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ
"σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὔτε ἐν ῥομφαίᾳ, οὔτε ἐν πολέμῳ,
"οὔτε ἐν ἅρμασιν, οὔτε ἐν ἵπποις, οὔτε ἐν ἱππεῦσιν." εὖ δὲ
δὴ σφόδρα πρὸς Ζοροβάβελ ὁ λόγος ἦν, τὸν ἐκ τῆς Ἰούδα*
686 A. a *φυλῆς, διέποντά τε τὸ τηνικάδε τοὺς τῆς βασιλείας θώκους
ἐν Ἱερουσαλήμ. ἵνα γὰρ μὴ, τῶν οὕτω λαμπρῶν καὶ ἀξια-
γάστων κατορθωμάτων αὐτῷ προαπηγγελμένων, πολέμους
οἴοιτο καὶ μάχας συγκροτηθήσεσθαι κατὰ καιροὺς, ἐξίστησιν
ἀναγκαίως αὐτὸν τῶν οὕτω σαθρῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἐννοιῶν,
διακεῖσθαι δὲ μᾶλλον προστέταχεν, ὅτι θεοπρεπὴς ἡ ἐνέργεια,
καὶ ἡ δύναμις οὐκ ἀνθρωπίνη τοῦ διαπεραίνοντος τὰ τοιάδε*
b *Χριστοῦ. μεμνήμεθα δὲ ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν Ζοροβάβελ, ὡς*
Supra 632 c. d. *ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ βασιλέα, παραδηλοῦν ἐλέγομεν ἐφ'
ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, συνημμένου καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ, ἵν'
ἐν τῷ αὐτῷ νοοῖτο βασιλεύς τε ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς ὁ Ἐμ-
μανουήλ.*

7 Τίς εἶ σὺ, τὸ ὄρος τὸ μέγα, τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας, ἰσότητα χάριτος χάριτα αὐτῆς.

Δυσέφικτον μὲν κομιδῇ τὸ προκείμενον· πλὴν ἐροῦμεν

4. *ἐπέχοντες ζωῆς* inverso ordine C. 10. *οὔτε—οὔτε—οὔτε* C. *οὐδὲ—οὐδὲ—οὐδὲ* Edd. 11. *ἐκ τῆς* C. *ἐξ* Edd. 12. *τε* assumptum ex C. *τηνικάδε* C. *τηνικαῦτα* Edd. *θάκους* hodie C. sed ex corr. *θώκους* habet D. 13. *Ἱερουσαλήμ* D. Edd. *Ἰσραήλ* C. 21. *καὶ* C. *δὲ καὶ* Edd. 22. *τῷ αὐτῷ* C. *ταὐτῷ* Edd. 24. *Τί* F. 25. *ἰσότητι* F. Edd.

ἡμεῖς τό γε ὡς ἄριστα καὶ ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦν. ἔοικε τοίνυν c
ὁ λόγος μονονουχὶ καὶ ἐπιτιμᾶν τῷ ὄρει τῷ μεγάλῳ, τουτέστι
τῷ σατανᾷ κατεξανισταμένῳ τε καὶ ἀντεξάγοντί τῷ Χριστῷ
τῆς ἑαυτοῦ δυστροπίας τὴν δύναμιν, ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω
πάλιν ἡμῖν αἰνιγματωδῶς κατεγράφετο. ἔφη γὰρ ὁ Προ-
φήτης τεθεᾶσθαι μὲν "Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἑστῶτα Supra iii. 1.
"πρὸ προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, τὸν δέ γε διάβολον ἑστῶτα
"ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ." ὅτι γὰρ ὅσον d
ἐνεχώρει καὶ ἦν ἐπ' αὐτῷ, πεπολέμηκέ τε καὶ ἀντεγήγερται
δεινῶς ταῖς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίαις, καλοῦντος πρὸς σωτη-
ρίαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις, ἐννενοηκὼς
ὅτι πρῶτον μὲν προσῆλθε νηστεύοντι κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ
σώζοντα βλέπων τὴν ὑπ' οὐρανὸν, προσκυνητὴν ἴδιον ἀπο-
φαίνειν ἤθελε, παραδεικνὺς μὲν αὐτῷ "πάσας τὰς βασιλείας S. Matth. iv. 8, 9.
"τοῦ κόσμου," λέγων τε ὡς ἔσται πάντα αὐτοῦ, εἰ δὴ προσ-
πεσεῖν ἕλοιτο καὶ προσκυνεῖν αὐτῷ. εἶτα πρὸς τοῦτο καὶ
ἐξ αὐτοῦ τοῦ χοροῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν προδότην
ἥρπασε μαθητὴν, ἀναπείσας ὄργανον τῆς Ἰουδαίων γενέσθαι
σκαιότητος. ἐπιπλήττει δὴ οὖν ὁ λόγος αὐτῷ καί φησι Τίς e
εἶ σὺ, τὸ ὄρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ κατορ-
θῶσαι; τὸ δέ Τίς εἶ σύ νοητέον οὐχ ὡς ἐθέλοντος ἀναμαθεῖν,
τίς δὴ ἄρα καὶ πόθεν ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν ἠγνόησε Θεὸς ὤν·
ἀλλ' οἷον κατασμικρύνοντος καὶ οὐδενὸς ἀξιοῦντος λόγου,
κἂν εἰ μέγα τε εἴη καὶ δυσάντητον τὸ ὄρος, καὶ ἐμποδὼν
ἐγκείμενον κατορθοῦν ἐθέλοντι τὰ τοιάδε Χριστῷ, οὗ καὶ εἰς
τύπον ὁ Ζοροβάβελ, καθάπερ ἤδη προείπαμεν. καίτοι γὰρ a 687 A.
ἀπαράβλητον ἔχων τὴν δυστροπίαν ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης,

1. δοκοῦν C. ὑπειλημμένον Edd. 4. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd. 7. τοῦ ἀγγέλου Edd. τοῦ deest in C. 9. ἐνχωρεῖ (= ἐγχωρεῖ) C. 10. καλοῦντι C. 11–13. οὐκ ἂν—ὑπ' οὐρανὸν desunt in Edd. Sunt autem in versione Latina. 14. πάσας—πάντα αὐτοῦ desunt in Edd. Sunt in versione Latina. 16. προσκυνεῖν C. προσκυνῆσαι Edd. πρὸς τοῦτο assumpta ex C. 20. προσώπου] + τοῦ Edd. invito C. 22. ὤν om. C. 24. τὸ assumptum ex C. 25. ἐγκείμενον C. κείμενον Edd. τὰ assumptum ex C. 26. προείπαμεν C. προείπομεν Edd. 27. ἀπαράβλητον C. ἀπαράκλητον Edd.

πεπάτηται παρὰ Χριστοῦ πόνου τε καὶ ἱδρῶτος δίχα. Θεὸς γὰρ ἦν κατὰ φύσιν, ὁ πάντα νικῶν.

Ἢ τοίνυν κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον προσβαλοῦμεν τοῖς Supra 685 c. *εἰρημένοις· ἢ καὶ ἑτέρως εἰ δοκεῖ. ἔφημεν γὰρ, ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρωπείᾳ δυνάμει κατορθωθήσεται τῷ κόσμῳ τὰ πρὸς ζωήν. καὶ στήσεται μὲν ἡ λυχνία, τὸ λαμπάδιον ἔχουσα, τουτέστι* b *Χριστὸν, ἐκλάμψουσι δὲ καὶ οἱ λύχνοι, καὶ μὴν καὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ λαμπαδίου αἱ δύο πάντως ἐλαῖαι στήσονται, τοὺς δύο λαοὺς σημαίνουσαι. εἶθ' ὥσπερ τινὸς ἀναπυνθανομένου τε καὶ λέγοντος Τίς ἄρα εἶ σὺ, ὁ τὰ οὕτω μεγάλα πολέμου δίχα πάντος καὶ ἀμογητὶ κατορθώσειν ὑπισχνούμενος; προσυπακούει λέγων ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ· ἐγὼ τὸ ὄρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι, τουτέστιν, ἐγώ εἰμι ἡ πάντα ὑπεραίρουσα φύσις,* c *ἡ θεοπρεπέσιν ὑψώμασιν εἰς τὴν ὑπερέκεινα πάντων διάττουσα δόξαν, ἡ κατὰ καιροὺς ἀρκέσειν μέλλουσα πρὸς κατόρθωσιν τῶν ἐπηγγελμένων καὶ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ. οὐ γὰρ ἠγνόει Χριστὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα, ἀλλ' ὥσπερ τινὰ* S. Joan. viii. 28; xiv. 10. *συνεργάτην τῶν ἰδίων κατορθωμάτων ἐποιεῖτο λέγων "Ἀπ' "ἐμαυτοῦ οὐδὲν ποιῶ, ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ ἐν ἐμοὶ "μένων, ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτός." εἰργάζετο γὰρ ὡς διὰ δυνάμεως ἰδίας τοῦ Υἱοῦ, δι' οὗ καὶ ἐν ἀρχαῖς μὲν τὰ πάντα πρὸς τὸ εἶναι παρενεγκὼν εἰκότως θαυμάζεται. μεμνήμεθα δὲ ὅτι* d *παρὰ τῷ σοφωτάτῳ Δανιὴλ, ὡς ὄρος ἡμῖν ὠνόμασται πάλιν* Dan. ii. 45. *ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐξ οὗ καὶ "λίθος ἄνευ χειρῶν ἐτμήθη, ὃς "καὶ ἐλέπτυνε τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χαλκὸν, τὸν*

1. *τε* om. C. 2. *πάντα* C. *πάντας* Edd. 3. *κατὰ*] + *τὸν* Edd. invitis B.C. 4. *ἔφημεν* C. *ἔφη μὲν* Edd. *ἐν* assumptum ex C. 7. *καὶ* primum assumptum ex B.C. 8. *αἱ* om. C. 10. *τινὸς ἀναπυνθανομένου τε* C. *ἀναπυνθανομένου τινὸς* Edd. 11. *πάντως* Edd. 12. *προσυπακούει* B.C. *προσυπακούεται* Edd. 15. *ὁ* pro *ἡ* C. *ὑπερέκεινα* C. *ὑπερεπέκεινα* Edd. 16. *δόξα* C. invito D. *ἡ* assumptum ex C. 20. *οὐδὲν ποιῶ* hoc ordine C. *ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ* C. *ὁ δὲ Πατὴρ ὁ* Edd. 22. *μὲν* assumptum ex C. 23. Haec *μεμνήμεθα δὲ ὅτι* accesserunt ex C. *μεμνήμεθα δὲ ἔτι* D. Lacuna patet in Edd. 25. *χειρῶν* C.D.b. *χειρὸς* Edd. 26. *κατέλεπτ.* pro *καὶ ἐλεπτ.* b. invito D. *τὸν χρυσὸν* C.b. *τὸ χρυσίον* Edd.

“ σίδηρον,” καὶ ἦν εἰς τύπον καὶ τόδε Χριστοῦ. γεγεννημένος γὰρ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς ἀποῤῥήτως καὶ ὑπὲρ νοῦν ὁ Υἱὸς, συνέτριψε πάσας τὰς βασιλείας, ἵν᾽ αὐτῷ λοιπὸν τὸ κράτος ἀνάπτηται. “ Κάμψει γὰρ αὐτῷ πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα “ γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς “ δόξαν Θεοῦ Πατρός.” [Phil. ii. 10, 11.] οὐκοῦν ὡς ἐξ ὄρους τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀκρογωνιαῖος καὶ ἔκλεκτος ἀποτμηθεὶς λίθος ὁ Υἱὸς e [1 S. Pet. ii. 6.] γέγονεν ἡμῖν κληρονομία. κεκλήμεθα γὰρ εἰς υἱοθεσίαν δι᾽ αὐτοῦ, καὶ κληρονόμοι γεγόναμεν Θεοῦ ζῶντος, ἰσότητα χάριτος ἀντὶ χάριτος κερδαίνοντες. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι;

Δέδοται μὲν γὰρ χάρις τῷ Ἰσραὴλ, ἡ ἀρχαία τ᾽ ἐκείνη καὶ διαβόητος. λελύτρωνται γὰρ ἐξ Αἰγύπτου σαρκικῶς, τὴν ἐπηρτημένην αὐτοῖς ἐκ πλεονεξίας ἀπεσείσαντο δουλείαν, διεβιβάσθησαν διὰ θαλάσσης μέσης, ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, διῆλθον ἐν ποδὶ ποταμούς· διεπεραιώσαντο γὰρ a 688 A. οὕτω τὸν Ἰορδάνην· εἰσεκομίσθησαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. αὕτη δὴ οὖν ἡ χάρις ἡ πρώτη. ἀλλ᾽ ἐν ἰσότητί τε ὁμοῦ καὶ ὁμοιότητι τῆς ἀρχαίας ἐκείνης χάριτος, χάρις ἡμῖν ἑτέρα δέδοται παρὰ Χριστοῦ, ὃς γέγονεν ἡμῖν, λίθος μὲν, ὡς θεμέλιος, ἤγουν ἀκρογωνιαῖος, κληρονομία δὲ πάλιν, γεγόναμεν γὰρ δι᾽ αὐτοῦ κληρονόμοι Θεοῦ. [Rom. viii. 17.] πῶς οὖν ἐν ἰσότητι τῆς πρώτης χάριτος ἡ δευτέρα; ἃ γὰρ ἐπ᾽ ἐκείνοις ἐπράττετο σαρκικῶς, ἤγουν αἰσθητῶς, ταῦτα τετελείωκεν ἐφ᾽ ἡμῖν ὁ b Χριστὸς πνευματικῶς τε καὶ νοητῶς. ἐξείλετο δουλείας διαβολικῆς, ὡς ἐκ πηλοῦ καὶ πλινθείας, ἀπήλλαξε τῶν ἐν κόσμῳ παθῶν καὶ τῶν σαρκικῶν ἀκαθαρσιῶν, διεβίβασεν ὡς διὰ θαλάσσης. παρεδράμομεν γὰρ τὸν κλύδωνα τοῦ

1. γεγενημένος Edd. correxi ex C.b. 2. Θεοῦ καὶ Πατρὸς b. invitis C.D. 3. πάσας assumptum ex C.b. τὸ κράτος C.b. τὸ κατὰ πάντων κράτος Edd. 7. λίθος om. C. Θεὸς pro Υἱὸς Edd. invitis C.D.b. 9. ἰσότητα C. ἰσότητι Edd. 10. ἀντὶ χάριτος C. χάριτα Edd. ἐστι assumptum ex C. 11. χάρις B.C. Pont. χάριτις Aub. χάρις τις Migne. τ᾽ C. τε Edd. 12. λελύτρωται C. 17. τε ὁμοῦ assumpta ex D. τε post ὁμοιότητι add. C. 18. Haec ἡμῖν ἑτέρα accesserunt ex C.b. 20. κληρονομία C. κληρονομ᾽ D. κληρονόμος Edd. πάλιν] + ὡς υἱός iid. invitis C.D. 23. ἐφ᾽ ἡμῖν b. Nik. in Ps. 104. Edd. ἐφ᾽ ἡμᾶς C. 26. καὶ om. C. habet Nik. l. c.

παρόντος βίου, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φροντίδος τὸ πικρὸν, ἐφάγομεν ἄρτον τὸν ἐξ οὐρανοῦ· μυστικὸς ὁ λόγος· διεβιβάσθημεν τὸν Ἰορδάνην, περιτομὴν ἐσχήκαμεν τὴν ἐν Πνεύ- c *ματι, κεκληρονομήκαμεν τὴν ἄνω πόλιν, τὴν ἀληθῶς ἁγίαν* S. Matth. v. 5. *γῆν, ἧς καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς διεμέμνητο λέγων "Μακάριοι "οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν." οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ τὸν σοφώτατον εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην αὐτὸ δὴ* S. Joan. i. 16, 17. *τοῦτο βούλεσθαι καταδηλοῦν, εἰ λέγοι περὶ Χριστοῦ "Ὅτι "ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ "χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόθη, ἡ "χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο." διάκονος μὲν γὰρ καὶ μεσίτης τῆς ἀρχαίας ἐκείνης χάριτος* d *γέγονεν ὁ Μωυσῆς· τῆς γεμὴν δευτέρας χορηγὸς ὁ Χριστὸς, ἐχούσης μὲν ὁμοιότητα πρὸς ἐκείνην· τύποι γὰρ ἦσαν ὡς πρὸς ἀλήθειαν, ἤγουν τὸ τῆς ἀληθείας ὠδίνοντες κάλλος· ἀμείνονος δὲ καὶ ὑπερκειμένης ὅσῳ καὶ τῶν αἰσθητῶν ὑπερφέροι ἂν εἰκότως τὰ νοητά. καὶ μαρτυρήσει γράφων* Heb. vii. 22. *ὁ Παῦλος, ὅτι "Κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος ὁ "Ἰησοῦς."*

8 9 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέ- e σουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι Κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ.

Ἰδοὺ δὴ πάλιν ἡμῖν ἐν αἰσθητοῖς πράγμασι καταγράφει τὰ νοητὰ, καὶ τῶν διὰ Χριστοῦ παραδόξως τετελεσμένων παρατίθησιν εἰς τύπον τὰ διὰ χειρὸς Ζοροβάβελ κατὰ καιροὺς ἐκπεπερασμένα. ἐπειδὴ γὰρ ἁλούσης τῆς Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν καὶ Κύρου, τῶν τῆς δουλείας ἀνεῖντο δεσμῶν οἱ ἐξ

2. *τὸν* assumptum ex C. Nik. 8. *καταδηλοῦν* C. *δηλοῦν* Edd. 9. *πάντες ἡμεῖς* C. (ut supra 683 d.) 13. *χορηγὸς* C.D. *χάριτος* Edd. 17. *μαρτυρήσει γράφων* B.C. *μαρτυρήσας γράφει* Edd. 18. *ἐγγυητὴς* C. *ὁ* assumptum ex C. 26. *τὸ—ἐκπεπερασμένον* Edd. invito C.

Ἰσραὴλ, καὶ δὴ καὶ ἐπανῆκον εἰς Ἱεροσόλυμα, Δαρείου λοιπὸν τὴν Χαλδαίων διέποντος ἀρχὴν, εἴτ᾽ οὖν βασιλείαν, a 689 A. προὔτρεπε Θεὸς τοὺς ὑπονοστήσαντας τὸν θεῖον εὐθὺς ἀναδείμασθαι ναὸν, βασιλεύοντος μὲν Ζοροβάβελ, ἱερατεύοντος γεμὴν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ ἥπτοντο μὲν τῶν ἔργων, καὶ δὴ καὶ ἐν πρώταις κρηπίδων καταβολαῖς τὸ ἔργον ἦν· ἦρτο δὲ καὶ ὑψοῦ τὰ τείχη λοιπὸν, εἶτα μεταξὺ κωλυόντων τινῶν καὶ ἐμποδὼν γεγονότος τοῦ φθόνου τῶν περιοίκων ἐθνῶν, γέγονέ τις ἀνοκωχὴ καὶ σπουδασμάτων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἀνάβλησις.

Ἀνέντος δὲ πάλιν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὸ δύνασθαι κατορ- b θοῦν, τετελείωται μόλις ὁ νεὼς, Ἰησοῦ μὲν ἱερατεύοντος, Ζοροβάβελ γεμὴν ἐφεστηκότος καὶ βασιλεύοντος. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν ὁ τῆς ἱστορίας συμπεπέρασται λόγος. ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τύπον Χριστοῦ παρείληπται πρὸς ἡμῶν ὁ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς Ζοροβάβελ, φέρε δὴ λέγωμεν ὅπως τε καὶ τίνα τρόπον ἤρξατο μὲν αὐτὸς οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον Κυρίου· τετελείωκε δὲ αὖ νοητῶς τε καὶ πνευματικῶς. κατεστήσατο μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς οἶκον ὥσπερ τινὰ καὶ ἐναύλισμα θεοπρεπὲς αὐτῷ τε καὶ τῷ Πατρὶ, τὴν τῶν Ἰουδαίων Συναγω- c γήν. οὕτω γὰρ αὐτὴν ὠνόμαζε, διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως εἰπών "Ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν Κυρίῳ, ἐν ὁράματι Num. xii. 6–8.
"αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ, οὐχ οὕτως "ὡς ὁ θεράπων μου Μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός "ἐστιν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἴδει καὶ οὐ "δι᾽ αἰνιγμάτων." οὐκοῦν τεθεμελίωται μὲν ὥσπερ ὁ οἶκος διὰ Χριστοῦ· καθῄρηται δὲ μεταξύ. καὶ γοῦν ὁ προφήτης

1. ἐπανῆκον C. ἀνῆκον Edd. 2. Haec εἴτ᾽ οὖν [ἤτουν C.] βασιλείαν accesserunt ex C.D. 5. Haec τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου accesserunt ex C. 6. τῶν ἔργων C. τοῦ ἔργου Edd. 9. ἀνοκωχὴ correxi. ἀνακωχὴ Edd. 15. καὶ assumptum ex C. πρὸς C. παρ᾽ Edd. 18. δὲ C.D. δ᾽ Edd. νοητῶς τε καὶ πνευματικῶς C.D. ὁ νοητὸς καὶ πνευμάτικος Edd. 19. ὥσπερ assumptum ex C. 20. τῶν assumptum ex C.b. 21. διὰ C. περὶ Edd. 22. προφήτης] + ἐξ Edd. invito C. Cf. Glaph. 378 c. 383 a. quibus in locis ὑμῶν habent duo Codd. in S. Joan. 101 b. 25. Haec στόμα κατὰ—αἰνιγμάτων accesserunt ex C.D. αἰνίγματος C. 26. ὁ assumptum ex C.

Ἱερεμίας ὡς πεπτωκότα τε καὶ σεσεισμένον κατωλοφύρετο Amos v. 1, 2. d λέγων "Οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐ-"τόν·" ἐπειδὴ γὰρ πεπαρῳνήκασιν εἰς Χριστὸν, πέπτωκε διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἦν ἔτι λοιπὸν ὁ ἀναστήσων αὐτόν· πλὴν ἐγήγερται διὰ Χριστοῦ, καὶ μετεσκευάσθη πρὸς τὸ ἄμεινον, εἰσκεκομισμένων ἐν αὐτῷ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀναδειχθείσης ἐν 1 Tim. iii. 15. κόσμῳ τῆς Ἐκκλησίας, "ἥτις ἐστὶν οἶκος Θεοῦ ζῶντος," ἧς τοῦ κάλλους γέγονεν ἐραστὴς ὁ τῶν ὅλων Κύριος καὶ Θεός. ὅτι γὰρ ἀσυγκρίτως ἀμείνων παρὰ τὸν πρῶτον ὁ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἐγηγερμένος νεὼς, τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, πεπλη-Agg. ii. 3. ροφόρηκεν εἰπὼν διὰ φωνῆς Ἀγγαίου τοῦ προφήτου "Τίς "ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ e "δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν "νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;" καὶ μεθ' ἕτερα Ib. 9. "Διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη "ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." ἀλλ' ὅτι μὲν ἱστορικῶς τὰ τοιάδε νοεῖν ἀπόπληκτον, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις, ἐννενοηκὼς, ὅτι πῶς ἂν νοοῖτο προφερεστέρα τῆς πρώτης, ἡ ἐν ἐσχάτοις δόξα τοῦ θείου ναοῦ, εἴπερ ἐκεῖνον μὲν κατεπίμπρα καὶ διήρπασεν ὁ Βαβυλώνιος Ναβουχοδονόσορ· 690 A. a τὸν δὲ μετ' ἐκεῖνον ἐγηγερμένον μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, οὐδὲν ἧττον Ῥωμαῖοι κατεπίμπρασαν, συγκαταδῃώσαντες αὐτῷ καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἅπασαν δὲ τὴν Ἰουδαίων χώραν. οὐκοῦν οὐκ ἀπόχρη πρὸς ἀλήθειαν ἡ τῆς ἱστορίας ἀπόδοσις· ἀμείνων δὲ καὶ προφερεστέρα τῆς πρώ-Eph. ii. 21, 22. της ἡ τελευταία δόξα, παραληφθείσης τῆς Ἐκκλησίας "εἰς "ναὸν ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι." Ib. 20. b ἐποικοδομούμεθα γὰρ "ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων

3, 4. Haec ἐπειδὴ γὰρ—αὐτόν accesserunt ex C. desunt in D. 6. ἐν prius assumptum ex C. 10. νεὼς C. ναὸς Edd. 12. ἴδεν C. 17. μὲν] + μόνον Edd. invito C. 20. κατεπίμπρα C. [κατεπήμπρα Cod.] κατενέπρησε Edd. 22. κατεπίμπρασαν C. [κατεπήμπρ. Cod.] κατενέπρησαν Edd. συγκαταδειώσαντες C. 23. ταῦτὰ Edd. ante Migne. 24. οὐκ assumptum ex C. 26. παραλειφθείσης Edd. ante Migne.

“καὶ προφητῶν,” “διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ’ “ἐνέργειαν ἑκάστου μέλους συναρμολογούμενοι” [Eph. iv. 16.] τε καὶ συντιθέμενοι, καὶ οἱονεί πως ἀλλήλοις συμβαίνοντες ὡς ἑνότητι πίστεως καὶ ἀγάπης διὰ τοῦ Πνεύματος εἰς ναὸν ἅγιον. λίθοι [1 S. Pet. ii. 5.] γάρ ἐσμεν ζῶντες. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὴν τῶν πεπιστευκότων πληθὺν, ποτὲ μὲν “Θεοῦ γεώργιον,” [1 Cor. iii. 9.] ποτὲ δὲ δὴ αὖ καὶ οἰκοδομὴν ὠνόμαζε Θεοῦ· καὶ “ὡς σοφὸς ἀρχι- [Ib. 10.] “τέκτων θεμέλιον” ἔθηκεν· [Ib. 11.] οὗτος δέ ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ᾧ δὴ πάντες ἐπερηρείσμεθα, δι’ οὗ καὶ ἑστήκαμεν, καὶ ναοὶ c χρηματίζομεν, αὐτὸν ἔχοντες εἰς νοῦν καὶ καρδίαν ἐνῳκηκότα τε καὶ ἐνηυλισμένον διὰ τοῦ Πνεύματος.

Διότι τίς ἐξουδένωσεν εἰς ἡμέρας μικράς; καὶ χαρήσονται καὶ 10 ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ· ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ Κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Οὐ περὶ τῶν εὐθὺς ἐσομένων ἡ ὅρασις, ἐνεχθησομένων δὲ d μᾶλλον εἰς πέρας, ὡς ἐν καιροῖς τῆς ἐπιδημίας τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, ἣ γέγονε μὲν ἐν ἐσχάτοις τοῦ παρόντος αἰῶνος καιροῖς· πλὴν οὔ τι που πολλοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις τῆς προκειμένης ἡμῖν προφητείας, ἤτοι τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ διὰ χειρὸς Ζοροβάβελ ἐγηγερμένου. εἴ τις οὖν ἄρα, φησὶν, ἐξουδενώσειε τὰς μεταξὺ μικρὰς καὶ εὐαριθμήτους ἡμέρας, καὶ βραχείαν ἡγήσαιτο τὴν ἀνάβλησιν, οὐκ ἀκη- e διάσας πρὸς τοῦτο, πάντη τε καὶ πάντως ἁπάσης ἔσται θυμηδίας ἔμπλεως. χαρήσεται γὰρ καὶ ὄψεται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ. κασσιτέρινον δὲ λίθον ὠνόμασε

1. τῆς post ἐπιχορηγ. add. Edd. invito C. 2. τε assumptum ex C. 3. ὡς ἑνότητι C. εἰς ἑνότητα Edd. 4. διὰ B.C. ἐπὶ Edd. 6. δὲ om. C. 7. αὖ C. οὖν Edd. ὡς B.C. ὁ Edd. 8. ἔθηκεν C. τέθεικεν Edd. 9. ἐπερηρείσμεθα] Sic edidi ex C. qui ἐπερειρίσμεθα habet. ἐρηρείσμεθα Edd. 12. χαρίσονται C. (26 al.) 14. ἀποβλέποντες Edd. 16. ἐσομένων D. Edd. σεσωσμένων C. 18. μὲν om. C.b. habet D. 19. οὔ τι B.C.D. οὗτοι Edd. οὐ δὴ b. που assumptum ex C.b. 22. ἐξουδενώσει C. invito D. 23. καὶ βραχείαν C. ἤγουν οὐδὲν Edd. 25. ἔμπλεος C. χαρίσεται C. et sic infra.

τὸν Χριστόν. κἂν εἴ τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν ἀναμαθεῖν, φαίην ἂν εὐθὺς τὰ δοκοῦντά τισι, καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ὀρθῶς ἔχειν ὑπειλημμένα. οἱ μὲν γάρ φασι τὸν κασσίτερον ἀπό τε χαλκοῦ καὶ μολίβου τὴν σύγκρασιν ἔχειν· ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας οὔτε τοῦ εἶναι σκληρὸν ἀπηλλάχθαι παντελῶς, οὔτε μὴν ἀνήνασθαι τὸ καὶ ἔχειν μαλθακῶς· συντί- 691 A. a θεμεν δὲ καὶ ἡμεῖς κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον τὸν Ἐμμανουὴλ ἔκ τε τῆς ἀθραύστου θεότητος, καὶ ἐκ τῆς οἱονείπως εὐπαθοῦς ἀνθρωπότητος. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὸν ἀδάμαντα λίθον μολίβῳ φασὶν εὐκόλως συνθραύεσθαι, καίτοι τοῦτο παθεῖν δι' ἑτέρας ὕλης οὐκ ἀνεχόμενον. φαμὲν οὖν, ὅτι καίτοι χρηστὸς ὢν ἄγαν καὶ παναλκὴς ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ ἀπηνὲς οὐκ ἔχων ὡς Θεὸς, οἷον ἀδάμαντά τινα συνθραύει τὸν σατανᾶν, περὶ οὗ Hiob xli. 15. b γέγραπται "Ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος, ἕστηκε "δὲ ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος." δοκεῖ γεμὴν καὶ ἑτέροις τὸν κασσίτερον, εἴτ' οὖν ἁπλῶς τὸν μόλιβον εἰς ἀποκάθαρσιν τὴν διὰ πυρὸς τῆς ἑτέρας ὕλης ἀναγκαίως παραλαμβάνεσθαι, μάλιστα δὲ τοῖς τὰ ἐξ ἀργύρου τεχνουργεῖν εἰωθόσι τὸ χρῆμά ἐστι χρήσιμόν τε καὶ ἀναγκαῖον. καὶ γοῦν ἔφη που Θεὸς διὰ φωνῆς Ἱερεμίου πάλιν αὐτὸ δὴ τοῦτο δηλῶν αἰνιγματω- Hier. vi. 29. δῶς "Ἐξέλιπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρὸς, ἐξέλιπε μόλιβος, εἰς "κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ, πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτά- "κησαν."

Κασσιτέρῳ τοίνυν, ἤγουν μολίβῳ, παρεικάζει Χριστὸν, ὡς c ἐκτήκοντα τοὺς ῥύπους, ὡς ἀπαλλάττοντα τῶν περιττῶν, ὡς ἀποκαθαίροντα νοητῶς. εἰ δή τις οὖν ἄρα κατευμεγεθήσειε, φησὶ, τῆς τῶν μεταξὺ καιρῶν εἰσβολῆς, καὶ οὐδὲν ἡγήσοιτο

1. κἂν C. καὶ Edd. 2. παρ' assumptum ex B.C. 3. φησι Edd. ante Migne. 4. μολίβου C. μολίβδου b. Edd. ταύτης τε C. καὶ ταύτης Edd. 6. ἀνήνασθαι C. ἀναίνεσθαι Edd. καὶ ἔχειν hoc ordine C. 8. εὐπαθοῦς C.b. ἐμπαθοῦς Edd. 9. μολίβῳ C. μολίβδῳ b. Edd. 10. συνθραύεσθαι C.b. Edd. συνθράττεσθαι B. 15. ἑτέροις C. ἑτέρως Edd. 16. ἤτουν C. ἁπλῶς assumptum ex C. μόλιβον passim C. μόλιβδον Edd. 19. Haec χρήσιμόν τε καὶ accesserunt ex C. 20. δηλῶν assumptum ex C. 21. μόλιβδος Edd. 22. ἀργυροκόπος deest in Edd. 26. δὲ pro δὴ C. 27. ἡγήσαιτο hodie per cast. C.

τὰς διὰ μέσου μικρὰς ἡμέρας, χαρήσεται μὲν καὶ ὄψεται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ. καὶ τί δὴ ἄρα ἐστὶ τό ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ; ἡ θεόπνευστος γραφὴ τὴν χεῖρα δέχεται καὶ εἰς δύναμιν καὶ εἰς ἐξουσίαν. ἐν δυνάμει δὴ οὖν ἤγουν καὶ ἐν ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Ζοροβάβελ τουτέστι Χριστοῦ, ὄψεται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον. Ζοροβάβελ μὲν γάρ, ὡς d ἔφην, ἐκ φυλῆς ὢν Ἰούδα βεβασίλευκε ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐξέφυ μὲν αἵματος καὶ φυλῆς τῆς Ἰούδα τὸ κατὰ σάρκα, βεβασίλευκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ, οὐκ ἐν τάξει τῇ καθ' ἡμᾶς, ἤγουν μετρητὴν καὶ χρόνῳ πεπερασμένην τὴν βασιλείαν ἔχων, ἀλλ' ὡς Θεὸς ἀληθῶς καὶ εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἐκτεινομένην. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ μακάριος Γαβριὴλ τῇ ἁγίᾳ παρθένῳ περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ (S. Luc. i. 31.) τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. προσεπαγαγὼν δὲ, ὅτι "Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν e (Ib. 32, 33.) "θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν "οἶκον Ἰσραὴλ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ "οὐκ ἔσται τέλος." ἐν χειρὶ δὴ οὖν Ζοροβάβελ, τουτέστιν, ὡς ἐν δυνάμει τε καὶ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Ζοροβάβελ ὀφθήσεται κατὰ καιροὺς ὁ λίθος ὁ κασσιτέρινος. ἐπιφέρει δὲ τούτοις εὐθὺς τῆς προφητείας ὁ λόγος Ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ Κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ τίνες ἂν εἶεν οὗτοι πάλιν; ἡ γὰρ τοὺς ἑπτὰ λύχνους, οὓς τεθέαται σὺν a 692 A. τῷ λαμπαδίῳ, κέκληκεν ὀφθαλμοὺς Κυρίου, ἵνα νοῶμεν τοὺς ἁγίους, δι' ὧν ἡ σύμπασα καταφωτίζεται γῆ, καὶ ἐπισκοπῆς ἀξιωθεῖσα φαίνεται τῆς παρὰ Θεοῦ· ἤγουν ἐκεῖνο οἶμαί που κατασημαίνειν ἐροῦμεν, ὡς οὐκ ἂν ἀμελήσειε τῶν ἰδίων

3. τό om. C. 5. ἤγουν om. C. post ἐξουσίᾳ transponit D. τουτέστιν Χριστοῦ—κασσιτέρινον C.D. ὄψεται τ. λ. τ. κ. τουτέστι Χριστόν Edd. 7. ὢν] ἂν Edd. τοῦ e suo Migne. ἐπὶ τὸν C.D. τῶν ἐξ Edd. 8–10. κατὰ τὸν—καὶ αὐτὸς C.D. ὁ alt. et τῆς desunt in D. ἐβασίλευσε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς Edd. 12. καὶ assumptum ex C. 14. καὶ assumptum ex C. 15. προσεπαγαγὼν C. προσεπάγει Edd. 24. σὺν C. ἐν Edd. 27. τοῖς Edd. 28. ἂν assumptum ex C. ἀμελήσειε C.D. ἀμελήσει B. ἀμελήσει Edd.

κτισμάτων ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ Πατήρ· ἀλλ' οἷον πολλοῖς τε καὶ ἀύπνοις ὄμμασι τὰ πάντα περιαθρῶν, χαριεῖται τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον, τουτέστι Χριστὸν, δι' b οὗ γέγονεν εἰς ἡμᾶς καὶ ὁ τῆς ἐπισκέψεως, ἤγουν ὁ τῆς ἐπι- S. Luc. i. 78. βλέψεως τρόπος. "Ἐπεσκέψατο γὰρ ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ 1 Cor. xii. 27. "ὕψους," κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ εἴπερ ἐσμὲν "σῶμα "Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους," οὐδὲν οἶμαι τὸ ἀπεικὸς, ἐν ὀφθαλμῶν τάξει τοὺς ἁγίους μυσταγωγοὺς τεθεῖσθαι λέγειν, ὡς τῶν ἄλλων προὔχοντας καὶ ὑπερκειμένους, ταύτῃτοι καὶ ἐπισκόπους ὠνομασμένους, καθάπερ ἐγῷμαι. κατασκέπτεται δὲ δι' αὐτῶν τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. λίθος γεμὴν κασσιτέρινος, καὶ καθ' ἕτερον c ἂν νοοῖτο τρόπον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ὁ γάρ τοι κασσίτερος συνάπτει πρὸς ἕνωσιν τὰ διῃρημένα, κολλητικὴν ἔχων τὴν φύσιν. πέπραχε δέ τι τοιοῦτον καὶ Eph. ii. 15, 16. εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς "εἰς ἕνα καινὸν "ἄνθρωπον τοὺς δύο κτίζει λαοὺς, ποιῶν εἰρήνην καὶ ἀπο- "καταλλάσσων ἐν ἑνὶ σώματι τοὺς ἀμφοτέρους," εἰς τὴν διὰ Πνεύματος ἕνωσιν. ὅθεν καὶ λίθος ἀκρογωνιαῖος ὠνόμασται, συνδέων εἰς ἕνωσιν τοὺς δύο λαοὺς, ὡς ἔφην. συνῆψε δὲ καὶ ἀγγέλοις τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς d δι' ἑαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, τὴν μεταξὺ κειμένην καὶ πάλαι διατειχίζουσαν καθελὼν ἁμαρτίαν.

11 Καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Τί αἱ δύο ἐλαῖαι αὗται, αἱ
12 ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων; καὶ ἐπηρώτησα ἐκ δευτέρου καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν Τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν, οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπι-

4. εἰς ἡμᾶς καὶ hoc ordine C. ἐπισκέψεως B.C.D. κατασκέψεως Edd. ἤγουν ὁ τῆς C.D. εἴτ' οὖν B. Edd. ἐπιβλέψεως B.C. ἐπισκέψεως Edd. 6. ἐστι (sic) C. 12. ὁ assumptum ex B.C. 13. Haec Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ accesserunt ex C. 17. ἀποκαταλάσσων C. 22. αὐτοῦ Edd. 23. καθελὼν C. Migne. καθελῶν Edd. 24. αὗται ἐλαῖαι inverso ordine B. (Ald.) αἱ alt. om. C. (62, 147.) 25. εὐωνύμων] + αὐτῆς F. (22. al.) 27. ἐν ταῖς] ὄντες ἐν C.

χεόντων καὶ ἐπαναγόντων τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς; καὶ 13
εἶπε πρός με Οὐκ οἶδας τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα Οὐχὶ Κύριε. e
καὶ εἶπεν Οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος οἳ παρεστήκασι τῷ 14
Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

Φιλομαθὴς ἄγαν τῶν ἁγίων ὁ νοῦς. τοιγάρτοι παρίησι μὲν ὁ Προφήτης τῶν ἐν τῇ ὁράσει δεικνυμένων οὐδὲν, φιλοπευστεῖ δὲ λίαν, καὶ περὶ ἑκάστου λεπτῶς ἀναπυνθάνεται τὸ, τί ἂν βούλοιτο δηλοῦν. ἔδει τοίνυν οὕτως ἔχοντι γνώμης διατρανοῦσθαι οἱ διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, τίνος ἂν εἴη σύμβολον ἡ εἰς δεξιόν τε καὶ εἰς εὐώνυμον τοῦ λαμπαδίου στάσις τῶν ἐλαιῶν. ταύτῃτοι περιεργάζεται καὶ ἀναμανθάνειν ἀξιοῖ. a 693 A. ἄθρει δὲ ὅπως δευτέραν προσεπάγει τὴν πεῦσιν, καὶ μὴν καὶ μεταπλάττει πως εἰς τὸ ἀτρεκὲς τὸν τῆς ἐρωτήσεως τρόπον. δύο μὲν γὰρ ἐλαίας ὠνόμαζεν ἐν ἀρχῇ· λεπτότερον δέ πως τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν τοῖς ὁρωμένοις ἐνιεὶς, οὐκ ἔτι μὲν ἐλαίας, κλάδους δὲ μᾶλλον ὠνόμαζεν ἐλαιῶν. ἐρομένῳ δὴ οὖν εὐτέχνως ἀποφαίνεται λοιπὸν ὁ μακάριος ἄγγελος, καί φησιν Οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος παρεστήκασιν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. υἱοὺς δὲ πιότητος, τοὺς δύο που πάντως ἔφη λαοὺς, τόν τε Ἰσραὴλ καὶ τὸν ἐξ ἐθνῶν, οἷον εἰς πιότητα τὴν πνευματικὴν παρενηνεγμένους. ταύτῃτοι καὶ ἐν τοῖς μυξωτῆρσι τῶν λύχνων τεθεῖσθαί φησιν αὐτοὺς ὡς εὐφραινομένους τε καὶ ἐνσπαταλῶντας ἐλαίῳ τῷ παρὰ Χριστοῦ, καὶ τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι b πλουσίως πιαινομένους. ἠλεήμεθα γὰρ, "δικαιούμενοι δωρεὰν" διὰ τῆς πίστεως, καὶ κοινωνοὶ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως Rom. iii. 24. 2 S. Pet. i. 4.

2. εἶπα] εἶπον B. (Co.) 3. Assumptum οἱ ex C. (36. al.) [sed cf. infra.] τῷ ex B.C.F. (Alex.) 4. τῆς om. C. 5. παρίεισι C. 7. δὲ] + καὶ Edd. invitis C.D. 8, 9. Ab ἂν ad ἂν transilit D. 9. οἱ assumptum ex C. προφήτου C. ἀγγέλου Edd. 10. εἰς alt. assumptum ex C. 12. προσεπάγει C. ἐπάγει Edd. 15. ἀρχῇ C. ἀρχαῖς Edd. 18–23. Accesserunt haec οὗτοι—γῆς ex C.D. υἱοὺς—τεθεῖσθαί φησιν ex C.D.b. 20. που om. D.b. πάντως D. πὰν (sic) C. neutrum habet b. τόν τε] + ἐξ b. 21. οἷον εἰς π. τὴν πν. om. b. παρηνιγμένους (sic) b. 23. αὐτοὺς] + τοὺς δύο εἶναι υἱοὺς τῆς πιότητος Edd. invitis C.D.b. 25. ἠλεήμεθα] Sic edidi. ἐλεήμεθα C. ἠλεήθημεν Edd.

ἀναδεδειγμένοι, διὰ τοῦ μεταλαχεῖν Ἁγίου Πνεύματος. οὐκοῦν ἐν ἐλαίῳ τε καὶ λύχνοις ἡ τῶν δύο λαῶν ἵδρυσίς τε καὶ παράστασις. ἐν φωτὶ γὰρ ἡμῶν ἡ κλῆσις, καὶ ὡς ἐν ἐλαίῳ τῷ παρὰ Θεοῦ· εἴπερ ἐστὶν ἀτρεκὲς εἰπεῖν, ὡς ἠλεήμεθα μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας ἀπηλλαγμένοι καὶ δουλείας τῆς ἀρ-
c χαιοτέρας ἀπολύσαντες τὸν αὐχένα· πεφωτίσμεθα δὲ αὖ, τὸν ἕνα καὶ φύσει Θεὸν ἐπιγινώσκοντες, καὶ τῆς πολυθέου πλάνης τὸν σκότον ἐκβεβηκότες.

Ἀλλὰ τίς ἂν εἴη καὶ ὁ τῆς ἐπιτηρήσεως λόγος, τί δὲ ἄρα τὸ πεπεικὸς τὸν μακάριον Προφήτην, μὴ δὴ χρῆναι λέγειν αὐτὰς ἐλαίας μὲν ἔτι, κλάδους δὲ μᾶλλον ἐλαιῶν, φέρε δὴ φέρε περιαθρήσωμεν. καλλιέλαιος μὲν τοίνυν ἡ τῶν Ἰουδαίων κεχρημάτικε Συναγωγὴ, ἀγριέλαιος γεμὴν τῶν ἐθνῶν
d ἡ πληθύς. οὕτω γὰρ αὐτῶν διαμέμνηται καὶ ὁ μακάριος
Rom. xi. 24. Παῦλος, λέγων πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντας "Εἰ "γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ "φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι "οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ." οὐκοῦν καλλιέλαιος μὲν ἡ Συναγωγὴ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως· ἀγριέλαιος δὲ ἡ τῶν ἐθνῶν ἀγέλη. οἱ μὲν γὰρ, τὴν διὰ νόμου παίδευσιν ἔχοντες, οὐκ ἄκαρποι διετέλουν· οἱ δὲ ἦσαν σφηκῶν
e ἀγρίων ἐνδιαιτήματα, πλήρη δαιμονίων ἔχοντες τὸν νοῦν καὶ ἄκαρποι παντελῶς. πλὴν οὔτε πᾶσα τῶν Ἰουδαίων ἡ Συναγωγὴ τὴν εἰς Χριστὸν παρεδέξατο πίστιν, οὔτε μὴν ὅλη τῶν ἐθνῶν ἡ πληθύς. ἐξεσπασμένοι δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑκάστης ἠλέηνται πολλοὶ, καὶ κέκληνται διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν διὰ τοῦ Πνεύματος φωτισμόν. κλάδοι δὴ οὖν ἐλαιῶν οἱ ἀπεσπασμένοι νοοῖντ' ἂν εἰκότως, οἳ καὶ ἠλέηνται διὰ τῆς

1. μετασχεῖν Edd. inv. B.C. 2. λαῶν D. Edd. ἐλαίων C. 5. ἀρχαιοτέρας C. ἀρχαιοτάτης Edd. 6. αὖ assumptum ex C. 7. τὸν ἕνα καὶ C. ἕνα τὸν Edd. 9. τῆς ἐπιτηρήσεως C.D. τῶν ἐλαιῶν Edd. 10. μὴ δὴ Edd. μηδὲ C. 12. τοίνυν] + ἡ τοίνυν Aub. 16. σοὶ C. 17. οὗτοι] αὐτοὶ C. 23. τῶν Ἰουδαίων ἡ hoc ordine C. 24. Χριστὸν C. Υἱὸν Edd. 25. ἀφ' C.D. Pont. ἐφ' Aub. 26. τῆς om. C. habet D. 27. οἱ om. C. habent D.b. 28. νοοῖτ' C.

χάριτος, καὶ ὡς ἐν φωτὶ γεγόνασι τοῦ λαμπαδίου, τουτέστι Χριστοῦ, καὶ τῶν ἑπτὰ συναναλαμπόντων λύχνων, τουτέστι τῆς τῶν ἁγίων πληθύος. ἄθρει δὲ ὅπως ὁ θεσπέσιος ἄγγελος a 694 A
εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν τοῦ Ἐμμανουὴλ παραδέχεται τὸ λαμπάδιον. τεθειμένων γὰρ τῶν κλάδων ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων· οὓς καὶ υἱοὺς τῆς πιότητος ὠνόμασε δύο· παριστάναι φησὶν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς, τῆς παραστάσεως ἐν τούτοις κατασημαινούσης εὖ μάλα τὴν οἰκειότητα τὴν πνευματικὴν, καὶ τὸ ἕτοιμον τῆς γνώμης εἴς γε τὸ δεῖν ὑποκεῖσθαί τε καὶ ὑπηρετεῖν αὐτῷ. ὧδε γὰρ ἂν νοοῖτο Χριστὸς παραστήσας ἑαυτῷ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐκ Eph. v. 27.
δύο λαῶν συναγηγερμένην. κατὰ τοῦτον οἶμαι τὸν τρόπον b
τῷ τῆς παράστασεως ὀνόματι καὶ ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς κατεκαλλύνετο, Θεοῦ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος "Σὺ δὲ αὐτοῦ Deut. v. 31.
"στῆθι μετ' ἐμοῦ." οὐ γὰρ ἀπόβλητος ἡ διὰ νόμου παίδευσις παρά γε τῷ πάντα εἰδότι Θεῷ. διὰ ποίαν αἰτίαν; παιδαγωγεῖ γὰρ ἐπὶ Χριστὸν, καὶ ὡς ἐν τύποις καὶ σκιαῖς αὐτὴν ἡμῖν ὠδίνει τὴν ἀλήθειαν. καὶ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Υἱὸς πρὸς τοὺς ἀπιθοῦντας Ἰουδαίους "Εἰ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοὶ, περὶ c S. Joan. v. 46.
"γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν."

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ Κεφ. ε΄.
δρέπανον πετόμενον. καὶ εἶπε πρός μέ Τί σὺ βλέπεις; καὶ 2
εἶπα Ἐγὼ ὁρῶ δρέπανον πετόμενον μῆκος πήχεων εἴκοσι καὶ
πλάτος πήχεων δέκα. καὶ εἶπε πρός μέ Αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκ- 3
πορευομένη ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς· διότι πᾶς ὁ κλέπτης d
ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καὶ πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ

7. *παριστάναι* C. *παρεστάναι* Edd. 8. *τούτοις* B.C. Pont. *τύποις* Aub. 17. *ἐπὶ* C. *εἰς* Edd. 18. *πρὸς* assumptum ex C.D. 19. *Υἱὸς* C. *Θεὸς* D. *Χριστὸς* Edd. *ἀπιθοῦντας* C. *ἀπιστοῦντας* D. Edd. 20. *ἐπιστεύσετε* M. *ἐπιστεύσετε* C. invito D. 22. *εἶδον* B. (א 22. al.) 23. *πετώμενον* semper C. 24. *Ἐγὼ ὁρῶ*] Sic interp. B.C. Migne. [cf. *ὁρῶ ἐγὼ* Alex.] *ἐγὼ, ὁρῶ* Edd. *μῆκος* C.F. (Alex.) *μήκους* Edd. (Vat. א) 25. *πλάτος* B.C.F. (Alex.) *πλάτους* Edd. (Vat. א) 26. *προσώπου* C. (Alex.) *πρόσωπον* Edd. (Vat. א)

4 τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται. καὶ ἐξοίσω αὐτὸ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ συντελέσει αὐτὸν καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ.

e

Τό ἐπέστρεψα πάλιν ἐν τούτοις, οὐκ ἂν οἶμαί τις ἐκλάβοι τοπικῶς ἀλλ' ὡς ἐν ἀμείψει μᾶλλον τῇ καθ' ἑτέραν ὅρασιν. ἐκκοπτομένης γὰρ ὥσπερ τῆς πρώτης, καὶ μεταφοιτώσης τῆς ὄψεως ἐπὶ θεωρίαν ἑτέραν, τῷ τῆς ἐπιστροφῆς ὀνόματι τὸ συμβὰν ὑποφαίνει. αἴρει τοίνυν εἰς ὕψος τῆς διανοίας τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶτα δρέπανον ὁρᾷ, πτηνοῦ δίκην, ὑψοῦ τε ἠρμένον
695 A. a *καὶ οἷον εἰς πᾶσαν διάττον τὴν γῆν. ἦν δὲ δὴ λίαν εὐρύ τε καὶ εὔμηκες. εἰκοσάπηχυ μὲν γὰρ τὸ μῆκος αὐτῷ, ἐν ἡμίσει δὲ τούτου τὸ πλάτος. ἐρομένῳ δὲ, τί ἂν εἴη πάλιν, καὶ μὴ εἰδέναι φάσκοντι, αὕτη φησὶν ἡ ἀρὰ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ ταῖς αὐτοῖς πρεπούσαις ἐνιεῖσα ποιναῖς τὸν ἐπίορκον καὶ σὺν αὐτῷ τε τὸν κλέπτην. καὶ ὅσον μὲν ἧκεν εἰς ἐμφανεστέραν δήλωσιν τὴν ἐπί γε τῶν δεδει-*
b *γμένων, δυσχερὲς οὐδέν. ἀρὰ γὰρ θεία πάντῃ τε καὶ πάντως κατανεμηθήσεται τοὺς κλέπτας καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοὺς ψευδορκεῖν εἰωθότας, καὶ μονονουχὶ δρεπάνῳ τοὺς ὑβριστὰς ἀποκείρουσα, χόρτον ἀποφαίνει δομάτων καὶ πυρὶ δίδωσι τροφὴν, καὶ εἰς οἶκον ἀνδρὸς εἰσελάσει τοιούτου, συντελέσει τε πάλιν αὐτὸν, καὶ καταδονήσει γεννικῶς.*

Ps. cxxviii. 6.

3. *κατὰ τοῦ ὀνόματός μου* F. 6. *ἐκλάβοι τοπικῶς* C. *ἐκλάβοιτο ἐπὶ τόπου* Edd. 7. *μᾶλλον* C. *πάλιν* Edd. 13. *αὐτ* ου manu diversa C. *ἡμίσει*] ει manu diversa C. 14. *τούτου* om. C. *ἐρομένῳ δὲ* C. *ἐρομένου δὲ τοῦ ἀγγέλου* Edd. 15. *φάσκοντι* C. *φάσκοντος* Edd. Statim *τοῦ προφήτου* add. Edd. invitis B.C. *προσώπου* C. *πρόσωπον* Edd. 16. *αὐτοῖς* C. *αὐτῇ* Edd. 17. *τε* assumptum ex C. 18. *ἧκει* Edd. *τῶν δεδειγμένων* C. *τῷ δεδειγμένῳ* Edd. 19. *πάντῃ τε καὶ* om. C. 20. *πρὸς τούτοις ἔτι* C. *προσέτι τούτοις* B. *προσέτι σὺν τούτοις* Edd. 22. *ἀποφαίνει* C. *ἀποφανεῖ* Edd. *δομάτων* B. (Alex.) *δωμάτων* C. Edd. *δίδωσι* C.D. *διδώσει* Edd. *δι . . . .* mg. lacero B. 23. *εἰσελάσει* C.D. *εἰσελῶσα* Edd. *τοιούτου* B.D. [*τοιου* τ' D.] C. per litt. ult. castig. manu diversa. *,τοιοῦτον* Edd. 24. *πάντως* pro *τε πάλιν* C. *γενικῶς* B.C.

Χρῆναι δὲ οἶμαι φιλομαθῶς πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας,
ἐφ' αἷς ἡ παροῦσα καὶ ἐν χερσὶν ἡμῖν ὅρασις, ὡς ἀναγκαία
ταῖς ἄλλαις συνεισκεκόμισται· ἀνθ' ὅτου γὰρ δὴ, φαίη τις
ἂν τῶν ἐπιεικεστέρων, πλείστων τε ὅσων πλημμελημάτων
ὄντων κατὰ τὸν βίον, καὶ μὴν καὶ ἐν διαφόροις ὄντων αἰτια- c
μάτων τὸ τηνικάδε τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, κατὰ μόνων κλεπτῶν τε
καὶ ψευδωμοτῶν τὴν διὰ τοῦ δρεπάνου ποινὴν ἐπηρτῆσθαί
φησιν, ἤγουν ἐκπορεύεσθαι τὴν ἀρὰν, ἀποκείρουσαν τοὺς ἁλι-
σκομένους καὶ συντελοῦσαν εἰς ἅπαν; πρὸς δὴ τὰ τοιαῦτά
φαμεν, ὅτι τὰ ἑκάστῳ χρήσιμα καιρῷ διὰ τῶν ἁγίων προ-
φητῶν προσελάλει Θεὸς, ἀεί πως ὠφελῶν τὰ ἐνεστηκότα.
ἦν οὖν ἀναγκαῖον τοῖς τὸ τηνικάδε μάλιστα ταυτηνὶ σαφῆ
γενέσθαι τὴν ὅρασιν· ἐποίσομεν δὲ τὰς αἰτίας, ἐπικαιροτάτην
οὖσαν ἐπιδεικνύοντες. ἐπειδὴ γὰρ τὴν τῶν Χαλδαίων ἀφέν- d
τες μόλις οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὸν τῆς δουλείας ἀποδυσάμενοι
ζυγὸν, ὑπενόστησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἦσαν ἐν τοῖς Ἱερο-
σολύμοις· δέον ἀποσχέσθαι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πλημμε-
λημάτων, καὶ ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς ἐπανορθοῦν τε
τὰ φθάσαντα, καὶ κατευφραίνειν τὸν Λυτρωτὴν, τὰ αὐτῷ
δοκοῦντα πληροῦν ᾑρημένους, οὐδὲν ἧττον ἦσαν ὁποῖοι καὶ
τότε, παραλύοντες ἀφυλάκτως τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν. ἀπο- Deut. vii. 3.
φάσκοντος γὰρ τοῦ Μωυσέως τὸ δεῖν αὐτοὺς ἀλλοφύλοις e
ἐπιμίγνυσθαι γυναιξὶν, αὐτοὶ τῶν τεθεσπισμένων ὀλίγα
πεφροντικότες, ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν συνεπλέκοντο θυγα-
τράσι, καὶ τέκνων ἦσαν ἀλλοτρίων πατέρες, καὶ ἀνοσίου
σπέρματος πλήρη πάλιν ἀπέφανον τὴν ἁγίαν πόλιν. ἦσαν
δέ τινες καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιφανεστέρων τοῖς τοιούτοις

2. ὅρασις] πράξις C. 3. γὰρ δὴ C. δὲ Edd. 5. καὶ alt. omisit Aub. 7. ψευδωμοτῶν correxi ex B. ψευδομοτῶν C. Edd. ἐξηρτεῖσθαι C. 11. προσελάλει b. προ ελάλει (σ eraso) C. ἐλάλει D. Edd. ὠφελοῦν C. τὰ ἐνεστηκότα C.D.b. τοὺς ἀκούοντας Edd. 12. ταιτηνεὶ (= ταυτηνὶ) C. ταύτην Edd. 14. ἐπιδεικνύοντες C.D. δεικνύοντες B. δεικνύντες Edd. 15. ἀποδυσάμενοι C. ἀπολυσ. D. Edd. τῶν τ. δ. ἀπολ. ζυγῶν D. 16. ἐπενόστησαν Edd. ἀπενόστησαν Migne. 17. ἀποσχέσθαι B.C. ἀπέχεσθαι Edd. 21. τότε] ποτε Edd. 26. ἀπέφανον C. ἀποφαίνοντες Edd.

ἐνισχημένοι πταίσμασιν, οὗ δὴ γεγονότος κατεθρήνει μὲν ὁ
Ἔσδρας, καὶ δὴ καὶ τὸν θεῖον οἶκον καταλαβὼν, τὰς ὑπέρ
696 A. a γε τῶν ἠσεβηκότων ἐποιεῖτο λιτάς. εἶτα τί γενέσθαι συμ-
βέβηκεν, ἐξ αὐτῶν εἰσόμεθα τῶν παρ' αὐτοῦ γεγραμμένων.
3 Esdr. viii. 88–92. ἔχει δὲ οὕτω "Καὶ ὅτε προσευχόμενος Ἔσδρας ἀνθωμολο-
"γεῖτο, κλαίων καὶ χαμαιπετὴς ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ, ἐπι-
"συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ Ἱεροσολύμων ὄχλος πολὺς
"σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ νεανίαι· κλαυθμὸς γὰρ
"ἦν μέγας ἐν τῷ πλήθει. καὶ φωνήσας Ἰεχονίας Ἰεήλου
"τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἶπεν Ἔσδρα, ἡμεῖς ἡμάρτομεν εἰς τὸν
"Κύριον καὶ Θεὸν, καὶ συνῳκίσαμεν γυναῖκας ἀλλογενεῖς
b "ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ νῦν ἐστιν ἐπάνω πᾶς Ἰσραήλ.
"ἐν τούτῳ γινέσθω ἡμῖν ὁρκωμοσία πρὸς τὸν Κύριον, ἐκ-
"βαλεῖν πάσας τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἀλλογενῶν
"σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ὡς ἐκρίθη σοι, καὶ ὅσοι πειθαρ-
"χοῦσι τῷ νόμῳ Κυρίου. ἀναστὰς ἐπιτέλει· πρὸς σὲ γὰρ
"τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ ἰσχὺν ποιεῖν. καὶ ἀναστὰς
"Ἔσδρας ὥρκισε τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν
"παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα, καὶ ὤμοσαν."
ὀμωμοκόσι δὴ οὖν τὰ τῷ νόμῳ δοκοῦντα πληροῦν, ἦν πως
c ἀναγκαῖον ἐπαρτίσαι τὴν ἀρὰν, τὴν τοῖς ψευδορκεῖν εἰωθόσιν
ἀπηνῶς ἐπιθρώσκουσαν, ἵνα καὶ γένοιντο φύλακες τῶν ὀμω-
μοσμένων.

Ἐπειδὴ δὲ οἰκοδομουμένου τοῦ θείου ναοῦ πολλὴ χρημάτων ἄθροισις ἦν, τοῦτο μὲν Δαρείου νέμοντος, τοῦτο δὲ τοῦ λαοῦ προσκεκομικότος, εἶτά τινας ἦν εἰκὸς τῶν τὰ τοιάδε

4. ἰσόμεθα C. παρ' αὐτοῦ C. αὐτῷ Edd. 6. καὶ assumptum ex C. ἐπεσυνήχθησαν C. 7. ὄχλος πολὺς C. (A.V. &c.) ὄχλοι πολλοι Edd. 10. τὸν Κύριον καὶ C. Κύριον τὸν Edd. [τὸν Κύριον Alex.] 11. συνωκήσαμεν C. Statim ἑαυτοῖς add. Edd. invito C. (A.V. &c.) 12. νῦν ἐστιν ἐπάνω C. (A.V. &c.) σύνεστιν αὐταῖς Edd. 13. γινέσθω C. γενέσθω Edd. (19, 108, 121.) 16. Κυρίου accessit ex C. (A.V. &c.) τούτῳ pro κυρίου B. ἀναστὰς C. (A.V.) ἀνάστα Edd. (XI.) 19. τοῦ assumptum ex C. 20. τὰ deest in Edd. inv. B.C.b. 21. ἐπαρτίσαι C. ἐπαρτῆσαι Edd. ἦν pro τὴν alt. C. 22. γένοιντο B.C. Migne. γένωνται b. γένοιτο Edd. 26. τοιαῦτα b.

διοικεῖν ἐπιτεταγμένων ἀπονοσφίσασθαί τι τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ προσκεκομισμένων· ταύτητοι καὶ κατὰ κλεπτῶν ἰέναι τὴν ἀρὰν εὖ μάλα φησὶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ λημματίων αἰσχρῶν γεγονότες ἀμείνους, μὴ τῶν ἱερῶν ἅπτωνται χρημάτων, εἰς ἰδίας αὐτὰ δαπανῶντες χρείας. αὕτη μὲν οὖν ἡ τῆς ὁράσεως d πρόφασις. χρῆναι δέ φημι δεδιέναι τὴν ἀρὰν καὶ τὴν τοῦ δρεπάνου τομὴν τούς τε κλέπτειν ἢ ψευδορκεῖν εἰωθότας, ἐννοοῦντας ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως εἰς πέρας οἴσει Θεὸς τὰ διωρισμένα, καὶ οὔτε κλεπτῶν οὔτε μὴν τῶν ἑτέρων φείσεται. ποιεῖται γάρ πως ἀεὶ κατεστυγημένους, τοὺς τῆς θείας αὐτοῦ καταφρονοῦντας δόξης, καὶ τοὺς ἀπλήστῳ γνώμῃ τῶν οὐδὲν αὐτοῖς προσηκόντων ἐφιεμένους.

e
Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρὸς μέ 5
Ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε τὸ ἐκπορευόμενον
τοῦτο. καὶ εἶπα Τί ἐστι; καὶ εἶπε Τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκ- 6
πορευόμενον. καὶ εἶπεν Αὕτη ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ
γῇ. καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβου ἐξαιρόμενον· καὶ ἰδοὺ γυνὴ 7
μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου. καὶ εἶπεν Αὕτη ἐστὶν ἡ 8
ἀνομία· καὶ ἔῤῥιψεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου, καὶ ἔῤῥιψε
τὸν λίθον τοῦ μολίβου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς.

Φθάσας ἔφην τῆς εἰς τὸν Προφήτην σαφηνείας ἀρχό- a 697 A. Supra 653 a. μενος, ὅτι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, ἅπερ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας τεθέαται, ταῦτα τοῖς λελυτρωμένοις ἀφηγεῖται χρησίμως. ἐπειδὴ γὰρ καὶ αὐτοὺς ἐθεάσατο καταῤῥαθυμοῦντας ἄγαν τοῦ χρῆναι πληροῦν τὰ νενομισ-

1. ἀπονοσφίσασθαί C. ἀπονοσφίζεσθαί Edd. τι C.D.b. τινα Edd. 3. εὖ deest in Edd. λημματίων C. λημμάτων Edd. 4. ἅπτωνται C. ἅπτοιντο Edd. 6. χρῆναι δέ φημι C. χρὴ δὲ Edd. 8. ἐννοοῦντας accessit ex C. 9. ἑταίρων C. 10. κατεστυγημένους C. κατεστυγμ. Edd. 14. σου om. B. ἴδε] + τί F. (22. al.) 17. μολίβου C.F. (Alex.) μολίβδου Edd. 19. ἐν μέσῳ B.C. (ℵ Alex. XII.) εἰς μέσον Edd. (Vat.) 20. τοῦ] τὸν C. (23.) μολίβδου Edd. 22. τῷ om. C. 23. τεθέαται C. τέθειντι Edd. 24. καὶ assumptum ex C. ἐθεάσατο C. ἐθεᾶτο Edd.

μένα, καὶ ἀποκλίνοντας μὲν ἀκαθέκτως εἴς γε τό σφισιν αὐτοῖς ἡδύ τε καὶ φίλον, ὀλίγα δὲ παντελῶς τῶν διὰ Μωυσέως πεφροντικότας νόμων· συνεπλέκοντο γὰρ καὶ b ἀλλοφύλοις γυναιξὶ, καὶ ἤδη τινὲς ὁλοτρόπως ἔξω βαίνοντες τοῦ εἰκότος, ἐτελέσθησαν εἰδώλοις, καί τινα πρὸς τούτοις ἔδρων ἃ μηδὲ θέμις εἰπεῖν· ἀναγκαίαν ὁ Προφήτης τῶν ὁραμάτων ποιεῖται τὴν ἀφήγησιν, ἵν' εἰδεῖεν οἱ λελυτρωμένοι μόλις, ὁπόσαις ἀνθρώπων καὶ ἁγίων ἀγγέλων λιταῖς τὸ χρῆμα κερδάναντες αὐτοὶ, κατὰ σφῶν παραθήγουσι πάλιν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ταῖς τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἐμπλεκόμενοι λαβαῖς.

Ἔφη τοίνυν ὅτι ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί. ἐξῆλθε c δὲ ὅποι; ποῦ γὰρ ἦν ὅλως; οὐκοῦν ἐκ τῆς τοῦ δρεπάνου δείξεως ἐπὶ τὴν προκειμένην ὅρασιν, τὴν ἐπί γε φημὶ τῷ μέτρῳ, τὸ τῆς ἐξόδου γέγονε χρῆμα. αἴρει γεμὴν ὁ Προφήτης εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἷς ἂν διάττειν ὑψοῦ μεμελετηκόσι, πρέποι ἂν εἰκότως τὸ καὶ θεία δυνάσθαι καταθρεῖν μυστήρια. ἤρετο δὴ οὖν τί ἄρα ἐστὶ τὸ δεικνύμενον. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν, τοῦτό φησι τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ τί δὴ τὸ μέτρον, ἀναλογίζεσθαι χρή. καὶ δὴ καί φαμεν, ὅτι φύσει χρηστὸς d καὶ φιλάνθρωπος ὢν ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης· πλημμελοῦσι γὰρ ἀνεξικακεῖ, καὶ παρανομούντων ἀνέχεται, περιμένων τὴν ἑκάστου μεταγνωσιν· εἰ δὲ δή τις ἴοι καὶ μέχρι πολλοῦ πρὸς τὸ πλημμελὲς, καὶ εἰς πέρας ἥκοι λοιπὸν τῆς αὐτῷ νεμηθείσης ἀνεξικακίας, τὸ τηνικάδε λοιπὸν ποιναῖς ὑποκείσεται, καὶ λόγος αὐτῷ τῆς οὕτω μακρᾶς ῥᾳθυμίας οὐδεὶς, οὐδ' ἂν ἐξέλοιτό τις τοῦ χρῆναι λαβεῖν ἰσομέτρους αὐτῶν,

1. ἀποκλίνοντας C. ἀποκλίναντας Edd. 5. εἰκότως C. 7. ὁραμάτων C. δραμάτων Edd. 8. ὁπόσαις C. ὁποίαις Edd. 9. κερδάναντες B.D. [C. αντ et parte ν praec. manu recenti cast.] κερδαίνοντες Edd. 16. ἂν assumptum ex D. νῷ γὰρ—μεμελετηκότι pro οἷς—μεμελητηκόσι C. 17. πρέπει Edd. ante Migne. invitis B.C.D. θεία δύνασθαι κ. C. θείᾳ δυνάμει κ. Edd. 18. μυστήριον iid. invitis B.C. δὴ οὖν τί] + δὴ (sic) C. ἐστὶ om. C. 19. ἐστι pro φησι C. 22. ὢν assumptum ex C. ante καὶ φ. transp. b. 23. γὰρ om. C.b. habet D. 28. τις deest in Edd.

ὧν ἂν φαίνοιτο δεδρακὼς τὰς δίκας. καὶ γοῦν ἔφη που
Χριστὸς πρὸς τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους ἀχαλίνοις ἀπο- e
νοίαις πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων διάττοντας "Καὶ ὑμεῖς S. Matth. xxiii. 32.
"ἀναπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν." οὐκοῦν
μέτρον ἦν τὸ ὁρώμενον, τῆς τῶν λαῶν πλημμελείας ἐφ'
ἑαυτῷ δεικνύον τὴν ἀναπλήρωσιν. ἐνίδρυτο δὲ τῷ μέτρῳ
γυνὴ, τῆς ἀνομίας πληροῦσα τὸν τύπον, καὶ οἷον ἀναπιμ-
πλᾶσα δι' ἑαυτῆς τὸ κεχωρηκὸς, τάχα που καὶ ὑπερχεομένη,
καὶ τῷ περιττῷ διεκκύπτουσα. ἀλλ' ἰδού φησι τάλαντον
μολίβου ἐξαιρόμενον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα αὐτῆς. a 698 A.
γράφει δὲ ἡμῖν εἰκότως πως τὴν ἀνομίαν ἡ ὅρασις εἰς τὸ
τοῦ γυναίου σχῆμα. τύπος μὲν γὰρ ἡδονῆς ἡ γυνὴ, καὶ μέν
τοι καὶ ἀσθενείας· ἀνομία δὲ πᾶσα δρῷτο ἂν οὐχ ἑτέρως,
πλὴν ὅτι διά τινος ἡδονῆς δελεαζούσης ἐπὶ τὸ φαῦλον, συμ-
βαινούσης πρὸς τούτῳ καὶ τῆς εἰς νοῦν ἀσθενείας. εἰ μὲν
γὰρ εἴη βεβηκὼς ἐφ' ἑαυτῷ καὶ ἀνδρεῖος ὁ νοῦς, οὐκ ἂν
ἕλοιτο παθεῖν τὴν εἰς τὰ φαῦλα ῥοπήν· εἰ δὲ δὴ μαλα-
κισθείη τε καὶ γοητευθείη πρὸς ἡδονὴν, πείσεται τὸ λυποῦν. b
γράφεται δὴ οὖν, καὶ μάλα ὀρθῶς, εἰς ἀνομίαν ἡ γυνή. μο-
λίβου δὲ τάλαντον τὸ ἐξαιρόμενον, καὶ μὴν καὶ ἐμφράττον τὸ
στόμα αὐτῆς, νοηθείη ἂν οὐχ ἕτερον οἶμαί τι παρὰ τὸν
Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, ὃς ὑψώθη διὰ τοῦ τιμίου
σταυροῦ, καὶ "τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι 1 S. Pet. ii. 24.
"αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον," τεθριάμβευκέ τε τὸ καθ' ἡμῶν Col. ii. 14.
χειρόγραφον· ἵνα, καθά φησιν ὁ θεσπέσιος μελῳδός "Πᾶσα Ps. cvi. 42.
"ἀνομία ἐμφράξῃ τὸ στόμα αὐτῆς." μολίβῳ δὲ καὶ αὐτὸς
παρεικάζεται· παραλαμβάνεται δὲ, ὡς ἔφην, ὁ μόλιβος παρὰ c
τῶν ἀργυροχοεῖν εἰωθότων, εἰς ἀποκάθαρσιν τῶν χωνευο-

3. ὁτιοῦν assumptum ex C. 4. ἀναπληρώσατε C. ἀνεπλ. Edd. 6. δεικνύων C. 7. τύπον C.b. τόπον Edd. 9. διεκκύπτουσα B.C. διακ. Edd. 11. Haec εἰκότως πως accesserunt ex C. εἰς τὸ τοῦ γ. σχῆμα D. Edd. τὸ (sic) τοῦ γυναίου σχήματι C. 12. μὲν prius assumptum ex C. 14. συμβ.] σημαινομένης D. 15. πρὸς τούτῳ D.b. Edd. πρὸς τοῦτο C. 17. τὰ φαῦλα C.D. τὰ in C. manu recenti ex τὴν ut vid. cast. τὸ φαῦλον Edd. 21, 22. τι et τὸν alt. assumpta ex C.

μένων· τοιαύτη δέ πως καὶ ἡ Χριστοῦ δύναμις ἐν ἡμῖν. εἰ
γὰρ εἰς νοῦν γένοιτο καὶ καρδίαν, πάντα δὴ πάντως ἐκτήκει
ῥύπον. δοκεῖ δέ τισιν ἐῤῥίφθαι τὸν μόλιβον εἰς τὸ τῆς ἀνο-
μίας στόμα, οἷον ἐμφράττοντος αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ πέρα
μέτρου καταβοᾶν τῶν ἡμαρτηκότων οὐκ ἐφιέντος ἔτι· ταύτῃ
γὰρ δή τοι καὶ μέτρῳ περισχοινίζεται, συναναμετροῦντος
d οἶμαί που τοῦ πάντα οἰκτείροντος Θεοῦ τοῖς τῶν πταισμάτων
ἐγκλήμασι τὰς ἐφ' ἑκάστῳ δίκας.

9 Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δύο γυναῖκες
ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, καὶ αὗται
εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέλαβον τὸ μέτρον
10 ἀνὰ μέσον τῆς γῆς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα πρὸς
τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί Ποῦ αὗται ἀποφέρουσι τὸ
11 μέτρον; καὶ εἶπε πρὸς μέ Οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ
e Βαβυλῶνος καὶ ἑτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν
ἑτοιμασίαν αὐτοῦ.

Τί ἂν βούλοιτο δηλοῦν τῶν γυναικῶν ἡ ξυνωρὶς, ἢ τίνος
ἂν εἶεν εἰς τύπον, ἀναγκαῖον οἶμαί που καὶ πρό γε τῶν ἄλλων
εἰπεῖν. ἔφη τοίνυν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ προφήτῃ Ἰεζεκιήλ
Ezek. xxiii. 2, 3. "Υἱὲ ἀνθρώπου, δύο γυναῖκες ἦσαν, θυγατέρες μητρὸς
"μιᾶς, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν
"ἐπόρνευσαν, ἐκεῖ ἔπεσον οἱ μασθοὶ αὐτῶν." προσετίθει δὲ
699 A. a τούτοις, καθιστὰς ἐναργὲς τὸ διηγγελμένον "Καὶ τὰ ὀνόματα
Ib. 4. "αὐτῶν, Σαμάρεια ἡ ὀόλα, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἡ ὀλίβα." μία

1. καὶ ἡ Χριστοῦ C. τοῦ Χρ. ἡ Edd. 2. νοῦν] + ἡμῶν b. 4. αὐτὴν C.D. αὐτὸ Edd. 5. ἡμαρτημένων D. 7. πάντα C. πάντας Edd. 9. εἶδον B.D. (26. al.) 11. Haec ὡς πτέρυγας accesserunt ex C.F. (Alex. ℵ) desunt in D. 19. Haec τῶν ὅλων accesserunt ex C. 21. ἐν prius] + τῇ Edd. invito C. 22. ἔπεσαν C. (26, 106.) μασθοὶ C. μαστοὶ Edd. προσετίθη C. 23. καθιστὰς ἐναργὲς C. σαφέστερον κ. Edd. 24. ἡ ὀόλα—ἡ ὀλίβα] Sic edidi ex C. [ηοολα—ἡ ολιβα C.] faventibus in Glaph. 188 init. duobus codicibus. ἡθολὰ—ἡθολιβὰ B. ἡ θολὰ—ἡ θολιβά Edd. ante Migne, qui correxit ἡ Ὀολὰ—ἡ Ὀολιβά.

μὲν γὰρ ἦν ἐν ἀρχαῖς ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγή· κατά δε γε τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Ῥοβοὰμ βασιλείας, ἀπεῤῥάγησαν τῶν ἄλλων αἱ δέκα φυλαὶ καὶ κατῳκήκασι τὴν Σαμάρειαν, ἐκεῖ πεπορνεύκασιν ἐπὶ ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, ἃς κατεσκεύασεν Ἱεροβοὰμ υἱὸς Ναβάτ. πλὴν οὐκ ἔξω τῆς αἰτίας ἡ ἑτέρα γέγονε, τουτέστιν Ἱερουσαλὴμ, ἐκπεπόρνευκε γὰρ καὶ αὕτη κατὰ πολλοὺς τοὺς τρόπους· τοῦτο μὲν εἰδώλοις b προσκεκυνηκότων τινῶν καὶ θυόντων τῇ Βαὰλ, τῇ Ἀστάρτῃ, τοῖς βουνοῖς, τῷ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις ἑτέροις· τοῦτο δὲ πρὸς πᾶσαν ἑτοίμως ἰόντων ἀκαθαρσίαν, καὶ παρ᾽ οὐδὲν τὰ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τεθεσπισμένα τιθέντων.

Τὰς δύο δὴ οὖν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ συναγωγὰς δυσὶ γυναιξὶν ἀφομοιοῖ πάλιν ἡ ὅρασις, ἃς καὶ πτέρυγας ἔποπος ἐσχηκέναι φησὶν, ἵνα τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς ἀκάθαρτον γνώμην καὶ τὸ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων εὐπετὲς εὖ μάλα κατασημήνειεν. c ὁ μὲν γὰρ ἔποψ στρουθίον ἐστὶν οὐκ ἄσημον, φιλοβόρβορον δὲ καὶ κοπροβόρον, καὶ ταῖς σκωλήκων ἀγέλαις ἀγρίως ἐπιμαινόμενον, καὶ τρυφὴν ἀεὶ ποιεῖσθαι κατειθισμένον τὴν ἐσχάτην ἀκαθαρσίαν. τοιουτοσὶ δέ πως καὶ τοῖς εἰδωλολατροῦσιν ἔπεστι νοῦς. οὐ γὰρ ἵεταί που κατευθὺ τοῦ πρέποντος· ἀλλ᾽ ἔξω φέρεται τοῦ εἰκότος, τὸν θεῖον οὐκ οἶδε νόμον, ἔστι δὲ ἁπάσης ἀκαθαρσίας ἔμπλεως, καὶ πᾶν εἶδος φαυλότητος ἡγεῖται τρυφήν. ταύτῃτοι καὶ πτέρυγας ἔποπος ἐνηρμόσθαι τοῖς γυναίοις ὁ τῆς ὁράσεως ἔφη λόγος, d τὴν ἴσην ἐκείνῳ γνώμην καὶ αὐταῖς ἐνεῖναι διδάσκων. ἀναλαμβάνουσι δὲ τὸ μέτρον τῇ ἀνομίᾳ μεμεστωμένον.

1. γὰρ om. C. ἐν om. Aub. 2. γε om. C. ἀπεῤῥάγησαν C. ἀποῤῥαγεῖσαι Edd. 3. καὶ assumptum ex C. τὴν deest in Edd. 4. ἐκεῖ B.C. καὶ Edd. 6. ἡ ἑτέρα γέγονε C. γέγονε B.D. (vacuo 10 fere litt. sequente in B, quem secuti sunt Edd.) 7. αυτη C. τοὺς assumptum ex C. 9. τῷ et καὶ prius assumpta ex C. τούτῳ (sic) C. 11. τεθεσπισμένα B.C. τεθεσπισμένων Edd. 14. αὐταῖς b. 15. κατασημήνειεν C. Edd. κατασημαίνειεν D. κατασημαίνοιεν b. 18. τρυφὴν C. τροφὴν Edd. 19. τοιουτοσὶ B.b. τοιοῦτος C. Edd. 20. ἔπεστι C.b. ὕπεστι Edd. οὐ γὰρ ἵεται που C. οὐκ ἔρχεται D. Edd. 22. ἔμπλεος C. 23. τρυφήν B.C. τροφήν Edd. 25. ἐκείνῳ C. ἐκείνων Edd. αὐταῖς C. αὐτοῖς Edd.

Δεῖ γὰρ ἑκάστην ψυχὴν τῷ ἰδίῳ καταφορτίζεσθαι βάρει, τῷ τῆς ἁμαρτίας φημί. ἐπειδὴ δὲ ἴσα τε ἀμφοῖν καὶ ἀδελφὰ τὰ ἐγκλήματα, τῆς τε Σαμαρείας φημὶ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ταύτῃτοι καὶ ἐν ἴσῳ τρόπῳ κατηχθισμέναι τῷ τε μέτρῳ καὶ
e *τῇ ἀνομίᾳ, πνεύματος ἐμπίπτοντος ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, ὀξεῖ καὶ ἀπαραποδίστῳ φέρονται δρόμῳ πρὸς τὴν τῶν ἀλλοφύλων χώραν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν τῶν Βαβυλωνίων. τοῦ γὰρ ἀκαθάρτου πνεύματος συνωθοῦντος αὐτὰς εἰς τὸ πλημμελὲς, καὶ τῇ ἀνομίᾳ καταφορτίζοντος, ἀπεκομίσθησαν πρὸς αἰχμαλωσίαν, καὶ ὑπὸ πόδας πεπτώκασι τῶν ἐχθρῶν. ἐπειδὴ δέ φησιν ὁ μακάριος ἄγγελος, ὡς ἀποφέρουσι τὸ μέτρον οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ Βαβυλῶνος, ἀναγκαῖον ἡμᾶς ἐκεῖνο νοεῖν, ὡς ἔστι σημεῖον τοῦ μακρὸν παρ' ἐχθροῖς διατελέσαι χρόνον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, τὸ καὶ οἶκον οἰκοδομεῖσθαι τῇ ἀνομίᾳ,*
700 A. a *καὶ οἷον ἵδρυσίν τινα καὶ στάσιν αὐτῇ γίνεσθαι παρ' ἐχθροῖς. ὃ δὴ καὶ τετέλεσται. μόλις γὰρ αὐτοῖς ἑβδομηκοστοῦ πληρωθέντος ἔτους, τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἀνεῖνται δεσμῶν.*

Κεφ. ϛ'. Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ
b τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου δύο ὀρέων, καὶ τὰ
2 ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ. ἐν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυῤῥοί,
3 καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες, καὶ ἐν τῷ ἅρματι
τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι
4 ποικίλοι ψαροί. καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον
5 τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί Τί ἐστι ταῦτα, Κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ
ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε Ταῦτά εἰσιν οἱ τέσσαρες
c ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ Κυρίῳ πάσης

4. *κατηχθεσμέναι* Edd. *τε* assumptum ex C.b. *τρόπῳ* pro *μέτρῳ* C. 5. *ἐν* assumptum ex C.b. 9. *τὴν ἀνομίαν* C. *πρὸς* C. *εἰς* Edd. 17. *αἰχμαλωσίας* C.D. *δουλείας* Edd. *ἀνεῖνται* B.C. Pont. Migne. [*ἀεῖνται* Pont.] *ἀνίενται* D. *ἀνεῖται* Aub. 18. *εἶδον* B. (א 22. al.) 20. *ἐν*] *καὶ ἐν* B. (Compl.) 23. *ψαροί*] *καὶ ψαροὶ* F. Edd. (42. al.) 25. *Ταῦτά εἰσίν* B.C. (49, 198.) *οὗτοί εἰσιν* F. (Alex.) *ταῦτά ἐστιν* Edd. (Vat. א) 26. *ἐκπορεύονται* C. *οἱ ἐκπ.* F. Edd. (XII.)

τῆς γῆς. ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἵπποι οἱ μέλανες, ἐξεπορεύοντο εἰς γῆν 6
βοῤῥᾶ, καὶ οἱ λευκοὶ ἐξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν, καὶ οἱ
ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου, καὶ οἱ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο 7
καὶ ἔβλεπον τοῦ πορεύεσθαι καὶ περιοδεῦσαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ
εἶπε Πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ περιώδευσαν πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἀνεβόησε καὶ ἐλάλησε πρὸς μὲ 8
λέγων Ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βοῤῥᾶ ἀνέπαυσαν τὸν d
θυμόν μου ἐν γῇ βοῤῥᾶ.

Προὐπέδειξεν ὅτι τοῖς σφῶν αὐτῶν ἐναλόντες βρόχοις, καὶ σειραῖς τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων κατεσφιγμένοι, κατὰ τὸ γεγραμμένον, εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπῴχοντο, καὶ κατῳκήκασι παρ᾽ ἐχθροῖς, τὸν ἀήθη τῆς δουλείας ἀνατλάντες ζυγόν. Prov. v. 22.
ἀλλ᾽ ἦν ἀναγκαῖον καὶ τῶν τῆς λυτρώσεως διαμεμνῆσθαι e
καιρῶν, καὶ δὴ ποιεῖται τὴν δήλωσιν, προσπεπλεγμένων ἑτέρων. ἐδιδάσκετο γὰρ ὁ Προφήτης συλλήβδην ἅπαντα τὰ τῷ ἔθνει συμβησόμενα κατὰ καιρούς. τὰ τέσσαρα τοίνυν ἅρματα, τὰ ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῶν χαλκῶν, φαμὲν εἶναι πάλιν τὰς τῶν ἄλλων βασιλειῶν ἐπισημοτέρας, τὰς ἐν τοῖς τέσσαρσι κλίμασιν, ἤγουν ἀνέμοις, τοῖς ὑπ᾽ οὐρανὸν κατὰ καιροὺς ἀναδεδειγμένας. ὄρη δὲ οἶμαι λέγεσθαι χαλκᾶ τὰ δύο τῆς οἰκουμένης τμήματα. τέμνουσι γάρ τινες εἰς Εὐρώ- a 701 A.
πην τε καὶ Ἀσίαν τὴν σύμπασαν γῆν. χαλκᾶ δὲ αὐτῆς τὰ μέρη, διά τοι τὸ ἐρηρεῖσθαι διὰ παντὸς καὶ ἀκλονήτως ἔχειν καὶ μηδεμιᾶς ἀνέχεσθαι βλάβης. ψάλλει γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δημιουργόν

1. οἱ prius assumptum ex B.C. (Alex. XII.) εἰς C. ἐπὶ Edd. (A.V. &c.) 3. καὶ οἱ ψ. ἐξεπ. om. C. linea vacante. 4. ἔβλεπον B.D. ἐπέβλεπον C. Edd. καὶ περιοδ. C. (Alex. XII.) τοῦ π. Edd. (Vat.) πᾶσαν assumptum ex C. (130, 239, 311.) 5. πᾶσαν assumptum ex C. (62.) 6. πᾶσαν assumptum ex C. (86.) ἐβόησεν C. 7. ἐπὶ γῆς D. et ut opinor C. qui tempore forte eodem ad γῆν castigatum est (XII.) ut infra 703 a. καὶ post βοῤῥᾶ add. Edd. (Vat. ℵ prima manu) invitis B.C.D. (Alex. XII.) cf. infra 730 d. 8. ἐπὶ γῆν B. (22. al.) ἐπὶ γῆς D. 10. οἰκείων C. ἰδίων Edd. 12. ἀληθῆ C. 14. προσπεπλ. C. προεμπ. Edd. 18. τὰς alt. om. C. habent D.b. 20. λέγεσθαι] + τὰ Edd. invitis B.C.b. 22. αὐτῆς C. αὐτοῖς Edd. 23. τοι C. τε Edd.

Ps. cxviii. 90. "Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει." αὗται δὴ οὖν αἱ ὡς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων βασιλεῖαι, τῶν ἄλλων, ὡς ἔφημεν, ἀλκιμώτεραι, καὶ πολὺ λαχοῦσαι τὸ εὐκλεὲς, ἐξῆλθον παρα- b στῆναι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἡ δέ γε παράστασις τὸν τῆς δουλείας ἡμῖν ὑποφαίνει τρόπον· δεδουλεύκασι γὰρ τοῖς αὐτοῦ νεύμασι, καὶ εἰ γεγόνασιν ἰσχυραί τε καὶ διαβόητοι, δι' αὐτοῦ καὶ τοῦτο κεκερδάκασιν. ἀλλ' εἰ καί τι δεδράκασι, καὶ κατηνδρίσαντο χωρῶν ἢ πόλεων, αὐτοῦ κατανεύοντος, εἰς τοῦτο δὴ πάλιν προῆλθον ἰσχύος· εἰ γάρ ἐστιν ἀληθὴς ὁ Amos iii. 6. προφήτης λέγων ὡς "Οὐκ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος "οὐκ ἐποίησε," κακίαν δέ φαμεν ἐν τούτοις τὴν κάκωσιν· c πῶς ἂν ἐκεῖναι κατίσχυσαν ἐθνῶν ἢ χωρῶν, μὴ οὐχὶ δὴ πάλιν αὐτοῦ τὸ κατισχῦσαι νέμοντος οἰκονομικῶς;

Τίνες δὲ δὴ καὶ αἱ βασιλεῖαι, καιρὸς ἤδη λέγειν. οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ, φησὶν, ἵπποι πυῤῥοὶ, τῆς Χαλδαίων βασιλείας ἀνατυποῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς τὴν ὠμότητα. πυῤῥότης γὰρ ἡμῖν τὴν αἵματος χύσιν ὑπαινίττοιτο ἂν κατά γε τὸ εἰκός· φιλαίματοι γὰρ λίαν οἱ Βαβυλώνιοι· εἷλον γὰρ αὐτοὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πόλεις, φειδοῦς d ἁπάσης ἐξῃρημένης. ἐν δὲ τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες. ἔοικε δὲ τὴν Περσῶν τε καὶ Μήδων τὴν ὑπό γε Κύρῳ φημὶ βασιλείαν ὑποδηλοῦν. μέλαν δὲ καὶ τούτοις περιτέθεικε χρῶμα, διά τοι τὸ οἶμαι πλεῖστόν τε ὅσον καὶ ἀμέτρητον τοῖς Χαλδαίων ἔθνεσιν ἐπιῤῥίψαι θάνατον, καὶ ὅλην αὐτοῖς τὴν χώραν ἐν πένθει γενέσθαι παρασκευάσαι. πένθους δὲ καὶ θανάτου τὸ φαιὸν ἂν εἴη σύμβολον. λευκοὺς δὲ εἶναί φησι τοὺς ἐν ἅρματι τῷ τρίτῳ, τὴν Ἑλλήνων που τάχα καὶ Μακεδόνων ὑποφαίνων ἀρχὴν, εἴτ' οὖν τὴν Ἀλεξ-

1. διαμένει] + τῇ διατάξει σου Edd. invitis C.D. 2. ἔφην C. 6. εἰ accessit ex C. 7. κεκερδάκασιν D. Edd. κεκερδάγκασιν B. κεκερδήκασιν hodie habet C. ή manu castigante scripta. ἀλλ' εἰ καί τι C. εἰ γάρ τι καὶ Edd. 10. ὡς assumptum ex C. ἔσται C. ἔστι Edd. 12. ἢ B.C. καὶ Edd. 15. πυῤῥοὶ C.b. πυῤῥοὶ B. πυρὸς Edd. ante Migne. 17. χύσιν C.D. Edd. φύσιν b. 19. αὐτοὶ D. Edd. οὗτοι C. οὕτω b. 23. τοι assumptum ex C. 27. ἐν] + τῷ b. 28. ἤτουν C. ἤγουν b.

ἀνδρου βασιλείαν. λευκοὶ δὲ, ὅτι καὶ ἁβροδίαιτοι, καὶ ἐν c λευκαῖς ὡς ἐπίπαν στολαῖς τὰ Ἑλλήνων ἔθνη· καὶ ὅτι τὴν γλῶτταν σαφεῖς, τῆς βαρβάρου φωνῆς τὸ οἱονεὶ σκοτεινὸν οὐκ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ φησὶν ἅρματι ἵπποι τινὲς ἦσαν ποικίλοι καὶ ψαροί.

Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις καὶ ἕτεροι δέ τινες τῶν ἄλλων ἑρμηνευτῶν, ἀντὶ τοῦ ψαροὶ τεθείκασι τὸ ἰσχυροί. πλὴν καὶ ταύτην εἶναί φαμεν τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν, ἀείπως ἔχουσαν ἐν τοῖς κατὰ καιροὺς βεβασιλευκόσι τὸ ποικίλον εἰς τὸ εὐμαθὲς καὶ τὸ βαθύ πως εἰς φρένας. συν- a 702 A. ετώτατοι γὰρ καὶ πρός γε τούτῳ καὶ ἀλκιμώτατοι γεγόνασί τε καί εἰσιν, οἱ τὰ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς διέποντες κράτη. τέθεινται δὲ καὶ τελευταῖοι μετὰ τοὺς πρώτους κατά γε τοὺς χρόνους.

Ἴδωμεν δὲ καὶ τὴν ἑκάστου τῶν ἁρμάτων, ἤγουν βασιλείας, ἔξοδον, ὅποι ποτὲ διανένευκε καὶ ἐπὶ τίσιν ἔρχεται. σαφεστάτη γὰρ οὕτω γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἡ τῶν νοημάτων ἀπόδοσις. τέσσαρα μὲν γὰρ ὁ Προφήτης εἶναί φησι, διαμέμνηται δὲ τριῶν, καὶ σεσίγηκε τοῦ πρώτου τὴν ἔξοδον. b ἀναμνήσω δὲ διὰ βραχέων, ὡς ἔφην. ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ φησὶ πυῤῥοὺς εἶναι τοὺς ἵππους· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, καί φησιν Ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἵπποι οἱ μέλανες ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν Βοῤῥᾶ καὶ οἱ λευκοὶ ἐξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν καὶ οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου. εἰ δὲ δὴ προσεπάγοι τοὺς ψαροὺς, οὐ τεσσάρων ἁρμάτων διαμεμνήσεται· τοὺς αὐτοὺς γὰρ εἶναι δεδώκαμεν τοῖς ποικίλοις, ἐν γὰρ τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ φησὶν ἦσαν ἵπποι ποικίλοι ψαροί. οὐκοῦν τριῶν διαμέμνηται, σιωπήσας τὸ πρῶτον. τίς οὖν ἄρα ἐστὶ τῆς c

1. ἁβροδίαιτοι C. ἁβροδίαιτοι (α supra) B. ἁβροδίαιται Edd. 2. τῇ γλώττῃ C. 6. καὶ prius assumptum ex C. 10. τὸ alt. assumptum ex B.C.b. 15. εἴδωμεν C. 16. ὅποι ποτὲ] Sic edidi ex C. ὅποί πο(τε) C. ὅπου τε D. Edd. 17. τῶν νοημάτων C. τῆς θεωρίας Edd. 23. τὴν pro γῆν Edd. ante Migne. 24. προσεπάγοι C. προσεπάγει Edd. 26. αὐτοὺς γὰρ hoc ordine C. 27. ποικίλοι] + καὶ Edd. invito C.

ὅλης οἰκονομίας ὁ λόγος, φέρε τοῖς εὐμαθεστέροις ὡς ἔνι λέγωμεν. τοὺς πυῤῥοὺς εἶναι διεβεβαιούμεθα τὴν φιλαίματον τῶν Χαλδαίων ἀρχὴν, ἣ καὶ πᾶσαν ἐκποδὼν ἤρηκε τὴν Ἰουδαῖαν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατεμπρήσασα πόλεις, ἀπεκόμισεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὸν Ἰσραήλ. τοὺς δέ γε μέλανας τὴν Περσῶν τε καὶ Κύρου βασιλείαν εἶναι παρεδεξάμεθα. ἐγράφετο δὲ καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς ἡ Ἀλεξάνδρου τε καὶ
d Μακεδόνων. ἄμφω δὲ αὗται κατεστράτευσαν τῆς Χαλδαίων γῆς, εἷλόν τε αὐτὴν κατὰ κράτος. πρῶτον μὲν γὰρ Κῦρος, εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ἀλέξανδρος, ὃς καὶ αὐτὸν ἤρηκε τὸν Δαρεῖον περὶ τὴν καλουμένην Ἰσσόν· Κιλίκων δὲ αὕτη πόλις· ἀναριθμήτους Περσῶν μυριάδας ἀπεκτονώς. φασὶ γοῦν ὅτι σωρὸς μὲν ὀστῶν συναγήγερται μέγας τῶν ἐκεῖσε πεπτωκότων· ἐγκεκόλαπται δὲ καὶ γραφὴ, τοιοῦτον ἔχουσα νοῦν·

Ἰσσοῦ ἐπὶ προβολῇσιν ἁλὸς παρὰ κῦμα Κιλίσσης
e Ἄγριον αἱ Περσῶν κείμεθα μυριάδες,
Ἔργον Ἀλεξάνδροιο Μακηδόνος, αἳ τότ' ἄνακτι
Δαρείῳ πυμάτην οἶμον ἐφεσπόμεθα.[1]

Ἐπειδὴ γὰρ ἦν εἰκὸς, οὐ μετρίως ἀλγῆσαι τὸν Ἰσραὴλ τὰ περὶ τῆς τῶν Χαλδαίων ἀκούοντα βασιλείας, ὑφ' ἧς καὶ πεπόρθηται, ταύτῃτοι χρησίμως, ὡς ἂν μὴ δοκοίη κατερεθίζειν εἰς λύπας, καὶ τοῦτο οὐκ ἐν καιρῷ, παρατρέχει μὲν ὁ
703 A. a Προφήτης τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. τὸ δὲ δὴ μάλιστα κατευφραῖνον αὐτοὺς ἐξηγεῖται λαμπρῶς, τὰ περὶ τῆς Κύρου φημὶ βασιλείας, καὶ μέντοι τῆς Ἀλεξάνδρου, οἳ μονονουχὶ καὶ ἐστάλησαν τῆς εἰς αὐτὸν Ἰσραὴλ ὠμότητος ἐξαιτοῦντες

[1] Antipatris Sidonii in Anthol. Graec. t. i. p. 378, ed. Jacobs.

1. ὅλης om. C. habet D. 3. ἤρηκε] ἦρκε C. 4. Ἰουδαῖαν C. Ἰουδαίων Edd. κατεμπρήσασα C. κατεμπιπρῶσα Edd. 9. κατακράτως C. γὰρ om. C. 10. ἤρηκε] ἦρκε C. 13. συναγήγερται C. συναγήγερτο (ε superscr.) D. συναγήγερται B. συνεγήγερται Edd. 15. νοῦν assumptum ex C. 16. περὶ C. 18. Μακεδόνος B. αἳ τότ' B.C. αἴποτ' Edd. 19. ἐφεσπόμεθα C. ἐφεπόμεθα B. ἐφειπόμεθα B mg. Edd. 23. τούτῳ C. 24. κατευφραίνων C. 25. τὰ] τὰς C. 27. αὐτὸν C. τὸν Edd.

λόγους τὴν τῶν Χαλδαίων ἀλαζονείαν. διὰ τοῦτο προσέθηκεν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆς Βοῤῥᾶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ Βοῤῥᾶ. βορειοτέρα γάρ πως τῶν Χαλδαίων ἡ χώρα· ἐπεμήνισε δὲ τοῖς Βαβυλωνίοις ὁ τῶν ὅλων Θεός. σαφὲς δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο πάλιν, b αὐτοῦ λέγοντος ἐναργῶς "Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ "τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι "ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην "ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά." ἐπειδὴ δὲ ποινὰς ἐξέτισε τῶν Χαλδαίων ἡ γῆ, Κύρου μὲν πρώτου Πέρσαις τε ὁμοῦ καὶ Μήδοις καταδῃοῦντος αὐτὴν, τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου μετ' ἐκεῖνον, ταύτῃτοί φησιν, ὅτι οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν Βοῤῥᾶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ Βοῤῥᾶ. πλὴν σιωπήσας c οἰκονομικῶς ὁ Προφήτης τῶν Χαλδαίων τὴν ἔφοδον· παραδεδράμηκε γὰρ, ὡς ἔφην, τοὺς ἵππους τοὺς πυῤῥούς· οὐκέτι σεσίγηκε τὰ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. οἱ γὰρ ποικίλοι φησὶν ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου.

Supra i. 14, 15.

Ἄθρει δὲ ὅπως ἐντέχνως καὶ οἷον ἐν παραδρομῇ ποιεῖται τοῦ λόγου τὴν ἀπόδοσιν. μετὰ γάρ τοι τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, Οὐεσπασιανὸς καὶ ὁ τούτου παῖς Τῖτος κατέδραμον τὴν Ἰουδαίων γῆν, καταψιλοῦντες ἅπασαν, καὶ τὴν ἁγίαν αὐτὴν καταπίμπραντες πόλιν. ἀλλ' εὐφυῶς ὁ Προφήτης d τό Ἐξεπορεύοντό φησιν ἐπὶ γῆν νότου, νοτιωτάτη γὰρ τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα. αὐτοὶ δὲ δὴ πάλιν οἱ ποικίλοι καὶ ψαροὶ προσετάττοντο περιοδεῦσαι τὴν γῆν, καὶ δὴ καὶ περιωδεύκασι· κεκρατήκασι γὰρ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ κεκυριεύκασιν ἁπάσης τῆς γῆς, Θεοῦ συννεύοντος καὶ τὴν ἐπὶ τῷδε λαμπρὰν ἀνάπτοντος δόξαν, τοῖς τὰ Ῥωμαίων διέπουσι κράτη· προ-

1. λόγους C. λόγον Edd. τῶν assumptum ex C. 2. γῆς C.D. γῆν Edd. 6. ἐναργῶς om. C. habet D. 7. ἔρχομαι pro ὀργίζομαι C. 10. ἐξέτησε (sic) C. πρώτου C. πᾶσαν Edd. 11. αὐτὴν assumptum ex C. Ἀλεξάνδρου δὲ C. 12. ἐκ γῆς (sic) C. 18. ἐντέχνως C. εὐτέχνως Edd. 22. καταπίμπραντες C. κατεμπιπρῶντες Edd. 24. δὲ assumptum ex C.

e *ἠπίστατο γὰρ, ὡς Θεὸς, τῆς ἐσομένης αὐτῶν εὐσεβείας τὸ μέγεθος.*

9 10 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων Λάβε τὰ ἐκ τῆς
αἰχμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν χρησίμων
αὐτῆς καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτὴν, καὶ εἰσελεύσῃ σὺ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον Ἰωσίου τοῦ Σοφονίου τοῦ
11 ἥκοντος ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ
ποιήσεις στεφάνους, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ
12 τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν
704 A. a Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατολὴ ὄνομα
αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν
13 οἶκον τοῦ Κυρίου· καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν, καὶ καθιεῖται καὶ
κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν
14 αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. ὁ
δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς
καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτὴν, καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου,
15 καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ Κυρίου. καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν
b ἥξουσι καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐπιγνώ-
σεσθε διότι Κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς·
καὶ ἔσται ἐὰν εἰσακούοντες εἰσακούσητε τῆς φωνῆς Κυρίου
τοῦ Θεοῦ ὑμῶν.

Ὁ λόγος ἦν τῷ Θεῷ πρὸς τὸν μακάριον Προφήτην Ζαχαρίαν, ἤτοι δι' αὐτοῦ πρὸς πάντας περὶ τοῦ Ζοροβάβελ, ὃς ἦν μὲν ἐκ φυλῆς τοῦ Ἰούδα, καθηγεῖτο δὲ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καλούσης αὐτὸν εἰς τοῦτο τῆς βασιλευούσης φυλῆς. τίνα
c *δὲ ἦν τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα παρὰ Θεοῦ, προαναμνήσομεν*

1. *ὁ* pro *ὡς* b. 5. *σοὶ* C. 12. *τοῦ* assumptum ex C. 13. *τοῦ* om. B. (suprascriptum XII.) 15. *τοῖς* prius deest in Edd. 16. *υἱοῦ* C. (Vat. ℵ) *τοῖς υἱοῖς* F. Edd. (Alex. XII.) 18. *ἐπιγνώσεσθε* B.C.F. (Alex. XII.) cf. infra. *γνώσεσθε* Edd. (Vat. ℵ) 19. *ἐξαπέσταλκε* F. (23, 42.) 21. *ἡμῶν* B. (ℵ 106.) 23. *διατου* C. (υ manu castigante) 24. *μὲν* et *τοῦ* om. C. 26. *προσαναμνήσομεν* C.

ἀναγκαίως. ἔφη τοίνυν "Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν "τὸν οἶκον τοῦτον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν." Supra iv. 9. ἀλλ' ἦν σὺν αὐτῷ θεμελιοῦντι τὸν οἶκον καὶ μὴν καὶ ἀποπεραίνοντι καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. ταύτῃτοι προστέταχεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ θεσπεσίῳ Προφήτῃ τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λαβεῖν παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν. τίνες δ' ἂν εἶεν οὗτοι, ποῖα δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀφηγήσομαι χρειωδῶς. d

Ἀνεκομίσθησαν μὲν γὰρ ἐκ τῆς Βαβυλωνίων οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὐ χύδην ἢ πεφυρμένως, ἀλλ' ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει, κατὰ γένη καὶ κατὰ φυλὰς, προσεκκειμένους ἔχοντες καὶ καθηγητὰς, ὡς ἐν τῷ Ἔσδρᾳ γέγραπται. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, Θεοῦ τὸν νεὼν ἐπεγείρειν ἐπαναγκάζοντος, ἔστησαν γαζοφυλάκιον, ἵνα καὶ ἄθροισις γένηται χρημάτων εἰς τὴν τῶν ἔργων κατασκευὴν, καὶ εἰς τὰς τῶν ἱερέων στολὰς, καὶ εἰς τὰς τεταγμένας αὐτοῖς κατὰ νόμον θυσίας. 1 Esdr. ii. 3 Esdr. v. 44. τέτακτο δὲ τῶν χρημάτων ταμίας, Ἰωσίας υἱὸς e Σοφονίου. προστάττει δὴ οὖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, προσκεκομισμένων παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς αἰχμαλωσίας, ἃ καὶ ἦν ἀπόθετα παρὰ τῷ Ἰωσίᾳ, χρυσίον λαβεῖν καὶ ἀργύριον, εἶτα κατασκευάσας στεφάνους, ἐπιθεῖναί τε αὐτοὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, φάναι τε αὐτῷ περὶ τοῦ Ζοροβάβελ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ· τὸ δὲ a 705 A. ἀνατολὴ τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις τῷ τοῦ βλαστήματος ὀνόματι κατεσήμηνε· καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, τουτέστιν,

3. αὐτῷ] + τῷ Edd. invito C. καὶ alt. om. C. 10. Haec μὲν γὰρ accesserunt ex C. Βαβυλωνίων C. Βαβυλῶνος Edd. 12. προσεκκειμένους C prima manu? D. προσεγκειμένους C manu castigante. προεκκ. Edd. 14. νεὼν C. ναὸν Edd. ἐπεγείρειν C. ἐγείρ. iid. 15. ἔστησαν] + τὸ iid. invitis C.D. γένηται C. γένοιτο Edd. 18. τέτακτο B.C. τέτακται Edd. 19. προσκεκομισμένων C. πρὸς τὰ κεκομισμένα D. ἀπὸ τῶν προσκεκομισμένων Edd. 21. λαβεῖν καὶ ἀργ. hoc ordine C. 22. κατασκευάσας C. κατασκευάσαι Edd.

23. φάναι τε D. Edd. φαναι (τε) hodie C. [αι (τε) manu recenti.] 26. κατεσήμαινε C.

ἐκ τῆς αὐτοῦ ῥίζης ἀναφύσει πολλά. λήψεται δὲ καὶ ἀρετὴν, τουτέστιν, εὐπρέπειαν, ἤτοι δόξαν· ἐκδεδώκασι γὰρ οὕτως οἱ ἕτεροι τῶν ἑρμηνευτῶν. προσετίθει δὲ τούτοις, ὡς ἄμφω μὲν, Ἰησοῦς τε καὶ Ζοροβάβελ ἐπὶ τὸν αὐτὸν καθεδοῦνται θρόνον, ὡς εἶναι κοινὸν τὸ τῆς βασιλείας καὶ τῷ μετὰ χεῖρας
b ἔχοντι τὴν ἱερουργίαν, τὸ γεμὴν τοῦ ἱερέως καὶ αὐτῷ προσκεῖσθαι τῷ βασιλεύοντι· ἔσται δὲ ἀμφοῖν καὶ βουλὴ μία καὶ εἰρηνικὴ, ὡς κατά τι γοῦν ὅλως μὴ ἑτερογνωμονοῦντας ὁρᾶσθαι. εἶτα τοὺς στεφάνους λαμπρὸν γενέσθαι προστέταχεν ἀνάθημα τῷ Θεῷ εἰσκεκομισμένους εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χάριν, ἤτοι καύχημα, γενέσθαι τῶν προσαγηοχότων, Ἰωσιου τέ φημι καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας χρησίμων καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῆς· ἀνατεθῆναί τε, οὐ μάτην, ἀλλ' ὥστε καὶ ᾠδῆς γενέσθαι πρόφασιν τοῖς ᾠδοῖς τοῦ ναοῦ καὶ ἱεροψάλ-
c ταις. τότε γὰρ δή φησι καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν· τουτέστιν οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων ἐθνῶν· ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσι τῷ Κυρίῳ. συμβήσεσθαι δὲ τὰ τοιάδε, φησὶν, εἴπερ ἕλοιντο τῷ τῆς εὐπειθείας κατασεμνύνεσθαι κόσμῳ, καὶ ἀκούειν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ· καὶ τότε λοιπὸν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων τῶν προηγγελμένων, ἐπιγνώσεσθαι σαφῶς, ὅτι τὰ παρὰ Θεοῦ σαφῆ καταστήσων ὁ Προφήτης ἀπεστάλη· καὶ οὐχὶ δὴ
Hier. xxiii. 16. μᾶλλον κατά τινας τῶν ψευδοεπεῖν εἰωθότων, τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ λαλήσων, ἀληθὴς δὲ μᾶλλον, καὶ οὐ ψευδάγγελος.

d Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἑτοιμοτάτη καὶ πρόχειρος τῶν ἐν ἱστορίαις ἀπόδοσις· δηλοῖ δὲ ὅτι τὸ χρῆμα τὸ Χριστοῦ μυστήριον, εἰ ἐρευνῷτο λεπτῶς, οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. διεβεβαιούμεθα

1. πολλά accessit ex C. 3. προσετίθη C. 4. τε assumptum ex C. 5. κοινὸν τὸ] κοινωνον C. 6. τὸ] τὴν C. 7. βουλὴ μία καὶ εἰρηνική C. βούλημα εἰρηνικὸν Edd. 8. ἑτερογνωμονοῦντα C. 9. γενέσθαι C. γίνεσθαι Edd. 10. εἰσκεκομισμένον iid. 12. τῇ αἰχμαλωσίᾳ C. 13. ἀνατεθῆναί C. ἀνατεθεῖναι iid. τε C. δὲ iid. 15. γὰρ C. γε iid. φημι iid. inv. B.C. 16. οἱ] οἳ Aub. 20. προεπηγγ. B. προηγγ. habent C.D. 23. αὐτοῦ λαλήσων C. αὐτοῖς λαλήσει Edd. Statim καὶ add. iid. 24. οὖν assumptum ex C. ἡ om. C. 25. δῆλον Edd. inv. B.C. 26. λεπτῶς C. καλῶς Edd. διεβεβαιώμεθα iid. inv. B.C.

μὲν γὰρ ἐν ἀρχαῖς, ὡς ἔν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ μέντοι καὶ Ἰησοῦ διαμεμορφῶσθαι Χριστὸν, καὶ ἀνὰ μέρος ἐν ἑκατέρῳ, καὶ ἐν ἀμφοῖν συλλήβδην, ὡς ἕνα. ἔστι γὰρ ἐν ταυτῷ καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ μέγας "ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, "ἀμίαντος." ἐπειδὴ δὲ οἱ μὲν ἐκ φυλῆς Ἰούδα τοὺς τῆς βασιλείας διεῖπον θώκους, οἱ δὲ τῆς Λευὶ τέθειντο πρὸς c ἱερωσύνην, ἐν ἑνὶ δὲ οὐκ ἦν καὶ βασιλείαν ὁρᾶν τε καὶ ἱερωσύνην, ταύτητοι σοφῶς διὰ τῶν δυοῖν εἰς ἕνα μορφοῦται Χριστός. οὐκοῦν εἰ λέγοι Θεὸς περὶ τοῦ Ζοροβάβελ, ὡς "Αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον καὶ "αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτὸν," ἱστορικώτερον μὲν ἐπ' ἐκείνου νοήσεις, ἀνοίσεις δὲ ἐπὶ Χριστὸν νοητῶς τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν. αὐτὸς γὰρ ἡμῶν γέγονεν ὁ θεμέλιος, καὶ αὐτῷ πάντες ἐποικοδομούμεθα πνευματικῶς εἰς ναὸν ἅγιον· αὐτὸς ἡμῶν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρας· παρίστησι γὰρ a 706 A. ἡμᾶς ἡγιασμένους ἐν πνεύματι, λαμπρόν τε καὶ ἱερὸν ἐνδιαίτημα ἑαυτῷ τε καὶ τῷ Πατρὶ, περιῃρημένης εἰς ἅπαν τῆς ἁμαρτίας, καὶ κατηργημένης τῆς φθορᾶς· αὐτός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς, ὡς ἔφην, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. καὶ ἑρμηνεύεται μὲν Ἰησοῦς Σωτηρία λαοῦ· οὕτω γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Γαβριὴλ πρὸς τὴν ἁγίαν ἔφη παρθένον "Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ "καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐ"τὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ·" Ἰωσεδὲκ δὲ νοεῖται Δικαιοσύνη Θεοῦ· δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν b αὐτῷ διὰ πίστεως, καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων τὸν ῥύπον ἀπενιψάμεθα. αὐτὸς ἡμᾶς αἰχμαλώτους ὄντας ἐῤῥύσατο καὶ

Supra 632 c.
Heb. vii. 26.
Supra iv. 9.
S. Luc. i. 31.
S. Matth. i. 21.

1. μὲν assumptum ex C. ἐξ ἀρχῆς Aub. 2. διαμορφῶσθαι (sic) C. 7. Haec ἐν ἑνὶ—ἱερωσύνην accesserunt ex C. desunt in D. 8. σοφῶς C. σαφῶς Edd. τῶν om. C. 9. Χριστός C. Κύριος D. Κύριον Edd. ὡς om. C. habet D. 10. αἱ om. D. 11. ἐπιτελοῦσιν C. (Alex.) 12. νοήσεις, ἀνοίσεις B.D. νοήσαις ἂν· οἴσεις C. νοήσεις Edd. νοητῶς ἐπὶ Χριστὸν inv. ord. C. invito D. Haec τοῦ μ. [μαρτυρίου (sic) D.] τὴν δύναμιν accesserunt ex C.D. 13. ὁ assumptum ex C. 18, 19. αὐτός] + γὰρ Edd. inv. C.D. Assumpta ὁ ex D., ὡς ἔφην ὁ ex C.D. 20. που et ἁγίαν accesserunt ex C. 21. ἔφη παρθένον C. π. φησὶν Edd. 22. τέξῃ C. τέξεις iid. 23. αὐτοῦ alt. retinui ex Edd. cf. supra 551 d. αὐτῶν C. 24. δεδικαιώμεθα D. Edd. δικαιούμεθα C. ω ex ου correctum est manu forte contemporanea.

τῆς νοητῆς δουλείας ἐξείλατο, καὶ οἷαπερ ἐξ ἀλλοδαπῆς καὶ γῆς ἀλλοφύλων τῆς δαιμονιώδους ἀπάτης, ἀνεκόμισεν εἰς θεογνωσίαν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁγίων καλλίπολιν, τὴν ἁγίαν ἀληθῶς Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία. διὰ τοῦτο στεφανοῦται πρὸς ἡμῶν ὀρθῇ καὶ ἀνεπιλήπτῳ πίστει, καὶ τοῖς εἰς ἀρετὴν αὐχήμασιν, ὕμνοις τε τοῖς χαριστηρίοις. καὶ c οἱ μὲν τὸ τηνικάδε στέφανοι χρυσοῖ τε ἦσαν καὶ ἀργυροῖ, καὶ ἐξ ὕλης κατεσκευάζοντο τῆς φθαρτῆς· οἱ δέ γε πρὸς ἡμῶν πεπλεγμένοι τε καὶ ἀνημμένοι, γήϊνον μὲν ἔχουσιν οὐδὲν, συντέθεινται δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς τῷ Θεῷ πρεπούσης δόξης. ἀνατίθεμεν γὰρ ὡς χρυσὸν μὲν αὐτῷ τῶν περὶ αὐτοῦ δογμάτων τὴν ἀπλανῆ θεωρίαν· ὡς ἄργυρον δὲ τὴν ἐξ ἔργων ἀγαθῶν φαιδρότητα νοητήν. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρως στέφανός τε καὶ δόξα Χριστοῦ τῶν παρ' αὐτοῦ σεσωσμένων ἡ σω- d τηρία. σέσωσται δὲ οὐκ ἔθνος ἓν, καθάπερ ἀμέλει καὶ πάλαι διὰ Μωυσέως ὁ Ἰσραὴλ, ἀλλ' ὅλη λοιπὸν ἡ ὑπ' οὐρανόν· ἔπρεπε γὰρ καὶ τοῦτο τῷ Χριστῷ. ἄθρει δὲ ὅπως παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς αἰχμαλωσίας καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς καὶ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτὴν τὰ εἰς τὴν τῶν στεφάνων κατασκευὴν προσκομίζονται. οἱ γὰρ λαῶν ἡγούμενοι καὶ εἰς ἀρχὰς τεθειμένοι τὰς τοιάσδε παρὰ Θεοῦ, καὶ οἱ τὸν τῆς ἀρχαίας ἡμῶν αἰχμαλωσίας εἰδότες τρόπον, χρήσιμοί τε τοῖς λελυτρωμένοις, ὡς καθηγηταὶ καὶ δι- e δάσκαλοι καὶ νουθετεῖν οἷοι τε καὶ ἀποκομίζειν εὖ μάλα πρὸς ἐννομωτάτην ζωὴν, αὐτοὶ τὰ ὑπὲρ πάντων προσάγουσι δῶρα, τὰ τῶν ἀδυνάτων ἀσθενήματα πληροῦντες δι' ἑαυτῶν.

1. ἐξείλατο C. ἐξείλετο Edd. 2. γῆς C. τῆς B. Edd. ἀνεκόμισεν B.C. ἀνακεκόμισεν (sic) Pont. ἀνακεκόμικεν correxit Aub. 4. εἴ τις C. ἡ om. C. 5. ἀνεπιλήπτῳ C. ἀνεπιπλήκτῳ Edd. 7. τῷ C. 9. ἀνημένοι (sic) Edd. ante Migne. 11. ἀντίθεμεν iid. ante Migne. correxi ex C. ὡς χρυσὸν μὲν αὐτῷ hoc ordine C. αὐτῷ ante ὡς tr. Edd. 13. ἕτερος C. 14. τε om. C. 15. δὲ C. γὰρ Edd. 16. ἡ deest in Edd. 17. τῷ om. C. habet D. 18. Haec ἀρχόντων—καὶ παρὰ τῶν accesserunt ex C. desunt in D. 24. Hoc οἷοι τε accessit ex C. 25. πάντων C. ἁπ. Edd.

Ἐπιτεθειμένων δὲ τῶν στεφάνων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰησοῦ, λέγεται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ Ζοροβάβελ Ἰδοὺ ἀνὴρ Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ. τεθέασαι στεφανούμενον τὸν Ἰησοῦν ὡς ἱερέα, καὶ προὔχοντα δὲ ὅρα πάλιν αὐτὸν ὡς ἔν γε τῷ Ζοροβάβελ καὶ ἐν δόξῃ τῇ βασιλικῇ· σύνες δὲ ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ ἀνατολὴ, τουτέστι, τὸ a 707 A βλάστημα, περὶ οὗ φησιν ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας (Es. xi. 1.) "Καὶ "ἀναβήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς "ῥίζης ἀναβήσεται." ἀνεθάλομεν δὲ ἡμεῖς ὑποκάτωθεν αὐτοῦ. ῥίζα γὰρ γέγονεν ὁ Χριστὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἤτοι τῶν διὰ πίστεως κεκλημένων, δευτέρα, καὶ οὐ κατά γε τὴν πρώτην, φημὶ δὲ δὴ τὸν Ἀδὰμ, ἀλλ' ἐν ἀμείνοσιν ἀσυγκρίτως· ἀνεθάλομεν γὰρ εἰς φθορὰν μὲν οὐκέτι καὶ εἰς θάνατον διὰ τὴν ἀρὰν, ἀλλ' εἰς ζωήν τε καὶ ἀφθαρσίαν, ῥίζαν ἔχοντες b τὴν ζωὴν, τουτέστι Χριστόν. καὶ ὥσπερ ἐστὶν αὐτὸς μὲν "ἡ ἄμπελος, ἡμεῖς δὲ τὰ κλήματα," (S. Joan. xv. 5.) προσπεφυκότες αὐτῷ διὰ τῆς πνευματικῆς κοινωνίας· οὕτω καὶ ῥάβδος καὶ βλάστημα μὲν αὐτὸς, ἤγουν ἀναφυὴ καὶ ἀνατολή· ἡμεῖς δὲ ὑπ' αὐτῷ βεβλαστήκαμεν, ἀνεφύημέν τε καὶ ἀνεθάλομεν εἰς ἀφθαρσίαν, ὡς ἔφην, καὶ ζωήν. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον Κυρίου. ἔστι δὲ καὶ ἁπάσης ἔμπλεως ἀρετῆς, τουτέστιν, εὐκλείας τῆς Θεῷ πρεπωδεστάτης· "Ἐκάλυψε γὰρ οὐρανοὺς ἡ "ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ," (Hab. iii. 3.) καθά φησιν ὁ προφήτης Ἀμβακούμ. γέγραφε δέ που καὶ ὁ c σοφὸς Ἰωάννης, ὅτι (S. Joan. i. 14.) "Καὶ τεθεάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,

3. τεθέασαι B.C. τεθέαται Edd. 4. στεφαν. τὸν Ἰησοῦν hoc ordine C. τὸν Ἰ. στ. Edd. δὲ om. C. ὅρα B.C. Pont. ὁρᾷ Aub. 6. δὲ C. δὴ Edd. 7. καὶ ἀναβήσεται C. ἀνατελεῖ Edd. 9. ὑποκάτωθεν C. ὑποκάτω iid. 11. γε om. C. 12. δὲ deest in Edd. 13. μὲν assumptum ex C. 17. πνευματικῆς C. ἐν πνεύματι iid. 18. ἀναφυὴ B.C. φυὴ Edd. ὑπ' C. ἐπ' Edd. 19. ἀνεφύημέν τε accessit ex C. τε post βεβλαστήκαμεν addit D. ἀνεθάλλομεν D. 21. ἔμπλεος C. invito D. 22. θεοπρεπωδεστάτης hodie per rasuram o confecto ex ῷ exhibet C. καὶ pro ἡ Aub. 24. ἀμβακούμ B.C. ἀββακοὺμ D. Edd. 25. Καὶ assumptum ex C.

"δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ "ἀληθείας." αὐτὸς κεκάθικεν ἐπὶ θρόνου· βεβασίλευκε γὰρ ὡς Θεὸς, καὶ ἔστι σύνεδρος τῷ ἰδίῳ Πατρὶ καὶ συγκατάρχει τῶν ὅλων. ὅτι δὲ Ζοροβάβελ τε καὶ Ἰησοῦς ἀλλήλοις ὥσπερ εἰς ἑνότητα συνενηνεγμένοι κατασημήνειαν εὖ μάλα Χριστὸν, κατέδειξε προστιθεὶς, ὡς περί γε τοῦ Ζοροβάβελ Καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· τουτέστιν, ἐν τιμῇ τε καὶ δόξῃ· καὶ d βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. ἔστι γὰρ ὁ αὐτὸς, (Supra 705 e.) ὡς καὶ ἤδη προεῖπον, βασιλεύς τε ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς, ὡς διὰ δυοῖν εἰς ἕνα γραφόμενος τὸν Ἐμμανουήλ. πλὴν οὐκ ἄμισθος ὁ πόνος τοῖς στεφανοῦσι Χριστὸν, ἀλλ' εἰς ἀτελεύτητον αὐτοῖς δραμεῖται μνήμην ἡ καρποφορία. ὅτι δὲ ἀτρεκὴς ὁ λόγος, ἐμπεδοῖ προστιθείς Ὁ δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτὴν e καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ Κυρίου. ἔσται γὰρ εἰς χάριν τοῖς ἀνατεθεικόσι τὰ προσκεκομισμένα, γενήσονται δὲ καὶ δοξολογίας πρόφασις. ἡ γὰρ τῶν ἡγουμένων εὐσέβεια, τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης ὁδὸς τοῖς ἑτέροις γίνεται. στεφανουμένου δὲ πρὸς ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ, τότε καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν ἀγέλη δραμεῖται πρὸς ἐπίγνωσιν αὐτοῦ, καὶ οἱ μακρὰν ὄντες διὰ τὴν πλάνην, κεκλήσονται διὰ τῆς πίστεως, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. τίνα δὲ οἰκοδομήσουσιν; ἑαυτοὺς δηλονότι συναρμολογοῦντες τοῖς ἁγίοις, καὶ 708 A. a συντιθέντες ἐν πίστει πρὸς ἕνωσιν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ὄντος (Eph. ii. 20.) ἀκρογωνιαίου Χριστοῦ καὶ συνείροντος εἰς ὁμοψυχίαν δι' (Ib. 15, 16.) ἑαυτοῦ τὰ πάλαι διῃρημένα. ἔκτισε γὰρ "τοὺς δύο λαοὺς "εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλ-"λασσων ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τὰ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα."

1. πλήρης habet C. 2. αὐτὸς et γὰρ assumpta ex C. 5. συνενηνεγμένοι] Sic edidi. συν[η suprascr. loco rasurae]νεγμένοι C. συνανηγμένοι D. συνημμένοι Edd. κατασημαίνειαν C. invito D. 6. κατέδειξε C. ἔδειξε Edd. προτιθεὶς C. ὥσπερ γε C. 8, 9. Assumpta ὁ ex B.C., καὶ prius ex C. 15. υἱοῦ C. τοῖς υἱοῖς Edd. 21. πλάνην C. πλάνησιν iid. τῆς assumptum ex C.

ῶν εἰς πέρας ἐκβεβηκότων, ἐπιψηφιούμεθα τοῖς ἁγίοις προφήταις τὸ ἀτρεκὲς, ἐγνώκαμέν τε σαφῶς, ὡς ἦν Θεὸς ἐν αὐτοῖς ὁ λαλῶν καὶ προαναφαίνων ἡμῖν τὸ Χριστοῦ μυστήριον.

ΤΟΜΟΣ Β΄. b

2. ἐγνώκαμέν τε C. ἐγνωκότες Edd. 3. προαναφαίνων C. προαναφωνῶν iid. 5. Sic C.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Κεφ. ζ'. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἐγένετο
λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου
2 ὅς ἐστι Χασελεῦ· καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς Βαιθὴλ Σαρασὰρ καὶ
Ἀρβεσεὲρ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸν
3 Κύριον, λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παν-
τοκράτορος καὶ πρὸς τοὺς προφήτας λέγων Εἰ εἰσελήλυθεν
c ὧδε ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ τὸ ἁγίασμα, καθότι ἐποίησαν ἤδη
ἱκανὰ ἔτη.

Μετὰ τὴν τῶν ὁράσεων ἐπίδειξιν ἕτεροι παρὰ Θεοῦ γεγόνασι λόγοι, μικροῦ μεταξὺ διιππεύσαντος χρόνου. πρὸ μὲν
Supra i. 7. γὰρ τῶν ὁράσεων γέγραπται ὅτι "Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι ἐν
"τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί· οὗτός ἐστιν ὁ μὴν σαβάτ· ἐν τῷ
"δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς
d "Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδὼ τὸν Προφήτην,
"λέγων·" ἐν δέ γε τοῖς προκειμένοις ἡμῖν θεωρήμασιν ἕτερος

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Γ' C. 3. τοῦ om. F. (228.) 4. ἐνάτου B.C. ἐννάτου Edd. 5. χασλεῦ F. Edd. correxi ex C. εἰς] ἐκ B. εἰς habet C, manu autem castigante. 6. ἀρβεσεὲρ C. (Vat. ℵ) ἀρβεσὲρ B.D. ἀρσεβὲρ F. Edd. τοῦ deest in Edd. (Vat. ℵ) invitis B.F. (Alex. XII.) 7. λέγων om. B. τοὺς alt. om. C. 8. Εἰ assumptum ex B.C. (Alex.) 9. ἁγίασμα] + εἰ νηστεύσω B. (51.) ἤδη om. C. 11. ἐπίδειξιν C. ἀπόδειξιν Edd. 13. ὅτι] + ἐν iid. invito C. ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ C. τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς iid. 14. μὴν] + ὁ Edd. invitis B.C. 15. ἐπὶ deest in Edd. (cf. F. supra 658 a.) 16. Ἀδὼ B. τὸν προφήτην manu prima C. τοῦ προφήτου Edd. C manu recenti.

μετ᾽ ἐκεῖνον ὁρίζεται χρόνος· Ἐν γὰρ τῷ τετάρτῳ ἔτει τῇ τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου ὅς ἐστι Χασαλεύ· κατὰ τὴν Ἑβραίων φωνὴν δηλονότι· μεταπεφοίτηκε τῷ Προφήτῃ τῆς θεοπτίας ὁ τρόπος. τίς δὲ ἡ πρόφασις, ἡ τῆς ἱστορίας ἀφήγησις εὖ μάλα σαφηνιεῖ. συνεῖεν γὰρ οὐχ ἑτέρως τινὲς πλὴν ὅτι κατὰ τουτονὶ τὸν τρόπον τῶν προκειμένων τὸν νοῦν. τίνες γὰρ ὅλως ὅ τε Σαρασὰρ καὶ Ἀρβεσεὲρ ὁ βασι- c λεὺς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἀναμαθεῖν; τί δὲ τὸ ἁγίασμα τὸ ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί· καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἐρωτήσεως τρόπος, ὅποι ποτὲ βλέπει, καὶ τίς ἂν γένοιτο τῶν ἐρομένων ὁ σκοπός.

Βασιλεύοντος τοίνυν Ὠσηὲ τοῦ υἱοῦ Ἠλᾶ τῶν δέκα φυλῶν τῶν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ πολὺ διανενευκότος εἰς ἀπόστασιν· λελάτρευκε γὰρ εἰδώλοις· παρωξύνετο Θεὸς ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. εἶτα κατεστράτευσε τῆς χώρας ὁ Σαλμανασὰρ a 709 A. βασιλεὺς Ἀσσυρίων, εἷλέ τε τὴν Σαμάρειαν, καὶ ἀπῴκισε μὲν τὸν Ἰσραὴλ, παρεσκεύασε δέ τινας τῶν ἐκ τῆς Χαλδαίων χώρας κατοικῆσαι τὴν γῆν, ἵνα δὴ γένοιτο Περσῶν, ὡς ἐκεῖθεν ἔχουσα λοιπὸν τοὺς οἰκήτορας. ἔχεις τὴν ἱστορίαν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν. γέγραπται γὰρ οὕτως "Ἐν 4 Reg. xvii. 1–3.
"ἔτει δωδεκάτῳ Ἄχαζ βασιλέως Ἰούδα ἐβασίλευσεν Ὠσηὲ
"υἱὸς Ἠλὰ ἐν Σαμαρείᾳ ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐννέα ἔτη, καὶ ἐποίησε b
"τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς οἱ βασιλεῖς
"Ἰσραὴλ οἳ ἦσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ἐπ᾽ αὐτὸν ἀνέβη Σαλ-
"μανασὰρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ Ὠσηὲ
"δοῦλος." καὶ μεθ᾽ ἕτερα πάλιν "Καὶ ἀπῳκίσθη Ἰσραὴλ Ib. 23, 24.
"ἐπάνωθεν τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας
"ταύτης. καὶ ἤγαγε βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐκ Βαβυλῶνος

2. ἐννάτου Edd. inv. B.C. χασαλεύ C. (49, 51, 86.) χασλεὺ Edd. 7. ἀρβεσεὲρ C. ἀρβεσὲρ B. Ἀρσεβὲρ iid. 9. τί δὲ C. τί τε Edd. τῷ pro τὸ alt. C. 10. μὴν] μὲν B. Edd. 11. ἐρωμένων C. 15. παρωξύνετο C. παροξύνεται Edd. 17. τε deest in Edd. ἀπῴκησε iid. 25. αὐτὸν] αὐτῷ iid. 28. Haec ἐπάνωθεν τῆς γῆς αὐτοῦ accesserunt ex C.D.

“ τὸν ἐκ Χουνθὰ καὶ ἀπὸ Ἀϊὰ καὶ ἀπὸ Αἰμὰθ καὶ Σεπφα- “ ρουαὶμ, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας ἀντὶ “ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν Σαμάρειαν καὶ c “ κατῴκησαν ἐν ταῖς πολέσιν αὐτῆς.” οὗτοι δὴ οὖν οἱ κλῆρον ἑλόντες τὴν Σαμαρειτῶν, κατῳκηκότες γῆν καὶ τέκνων τάχα που γεγόνασι πατέρες καὶ τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσι προσνενεύκασι, τὰς τῶν λεόντων ἐφόδους κατοῤῥωδήσαντες· ἐξ αὐτῶν γεγόνασι Σαρασάρ τε καὶ Ἀρβεσεὲρ, ὃς καὶ ὠνόμασται βασιλεὺς, διάτοι τὸ καθηγεῖσθαι τὸ τηνικάδε τῶν ἐν Σαμαρείᾳ μετῳκισθέντων ἐκ τῆς Περσῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀνδρῶν· περὶ δέ γε τοῦ ἁγιάσματος, φέρε δὴ πάλιν τὰ εἰκότα λέγωμεν. οὐκοῦν πρὶν d ἁλῶναι τὴν Ἰουδαίαν παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ὁ μακάριος προφήτης Ἰωὴλ προανακεκράγει τὸ συμβησόμενον, καὶ δὴ καὶ πενθεῖν τοῖς ἱερεῦσι παρεκελεύετο, καὶ προσέτι καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, ὡς ὅσον οὐδέπω τῆς μὲν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ πόδας ἐσομένης ἐχθρῶν, κατεμπρησθησομένου δὲ καὶ αὐτοῦ Joel i. 13–15. τοῦ θείου ναοῦ. ἔφη δὲ οὕτως “ Περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε “ οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ· εἰσ- e “ έλθατε ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες τῷ Θεῷ, ὅτι “ ἀπέσχηκεν ἐξ οἴκου Θεοῦ ἡμῶν θυσία καὶ σπονδή. ἁγιά- “ σατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε πρεσβυ- “ τέρους, πάντας κατοικοῦντας γῆν εἰς οἶκον Θεοῦ ἡμῶν, καὶ “ κράξετε πρὸς Κύριον ἐκτενῶς Οἴμμοι οἴμμοι εἰς ἡμέραν.” καὶ ταυτὶ μὲν ὁ προφήτης· τίνα δὲ δὴ τρόπον διεπεραίνετο

1. χουνθᾶ C.D. (II. XI.) χοβηθὰ B. χουθὰ Edd. καὶ primum assumptum ex C. (Alex.) ἀπὸ Ἀϊὰ om. B.D. habet C. 3. Haec καὶ κατῴκ.—αὐτῆς accesserunt ex C.D. 5. τὴν] τὸν correxit Migne. κατῳκηκότες γῆν] καὶ κατῳκ. τὴν γῆν Edd. invitis C. Cat. in 4 libb. Reg. που τάχα inverso ordine Cat. cit. 6. ἔθνεσι Edd. invitis B.C. Cat. cit. 7. ἐξ C. Cat. cit. καὶ Edd. 8. τε assumptum ex C. Cat. cit. Ἀρβεσεὲρ C.D. Cat. (Cod. Coisl. viii. et Esc. Σ. ii. 19.) Ἀρβεσέσερ Cat. (ed. Maii) ἀρβεσὲρ B. Edd. 10. μετῳκισθέντων C. Cat. cit. μετοικισθ. B. κατοικ. Edd. 14. προανακεκράγει C. ἀνακέκραγε iid. 15. καὶ ult. om. C. 16. καὶ pro ὡς Edd. 19. εἰσέλθατε C. (Alex. ℵ) εἰσέλθετε Edd. (Vat.) 20. τῷ assumptum ex C. 21. ἡμῶν B. (26. al.) cf. supra ad loc. ὑμῶν C. Edd. 22. πρεσβυτέρους C. πρεσβύτας Edd. 23. ἡμῶν B.C. ὑμῶν Edd. 24. κράξετε C. κράξατε iid. οἴμμοι οἴμμοι C. (Alex. ℵ) οἴμοι οἴμοι B. (Vat.) οἴμοι Edd. 25. ταυτὶ C. ταῦτα iid. δὴ om. C.

τὰ προηγγελμένα, σαφηνιῶ πάλιν, αὐτὸ παραθεὶς τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. γέγραπται δὲ οὕτως ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν “Καὶ τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς, οὗτος ἐνι- 4 Reg. xxv. 8, 9. “αυτὸς ἐννεακαιδέκατος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυ- a 710 A. “λῶνος, ἦλθε Ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἑστὼς ἐνώπιον “βασιλέως Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησε τὸν “οἶκον Κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ πάντας τοὺς “οἴκους Ἱερουσαλὴμ καὶ πάντα οἶκον ἐνέπρησεν ὁ ἀρχι- “μάγειρος.” εἶτα κεχειροτόνηκεν ἐπὶ τὸν περιλειφθέντα Ib. 22. δῆμον ἐξ Ἰσραὴλ τὸν Γοδολίαν, ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ὃν Ib. 25. ὑπελθὼν ἐχειρώσατο καὶ ἀπέκτεινεν Ἰσμαὴλ υἱὸς Ναθανίου υἱοῦ Ἐλισαμὰ ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν βασιλέων· γέγραπται b γὰρ ὡδί. οὐκοῦν ἐπειδήπερ συμβέβηκεν ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἁλῶναι μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα, κατεμπρησθῆναι δὲ τὸν ναὸν, προσαποθανεῖν δὲ καὶ τὸν Γοδολίαν ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, τάχα που πρὸς ἀνάμνησιν τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς οἱ κατάλοιποι τῶν Ἰουδαίων ἐνηνεγμένοι, τετυπώκασιν ἐξ ἁπάσης τῆς περιοικίδος ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἀναβαίνειν ἅπαντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἁγιάσαι μὲν νηστείαν, κομμὸν δὲ ποιεῖσθαι c καθάπερ ἐπὶ νεκρῷ καὶ ἐποιμώζειν κειμένῳ τρόπον τινὰ τῷ ναῷ, τῇ τε πόλει κατεμπρησθείσῃ τὸ ἐκ τῆς ὑστεροβουλίας δάκρυον ἐπιχεῖν. ᾤοντο δὲ, ὅτι λατρείας αὐτοῖς τῆς ἀνδανούσης Θεῷ τρόπος οὑτοσὶ πανσόφως ἐξηύρηται. ἀλλ' ἐπράττετο μὲν ἔτι τοῦ Ἰσραὴλ ὑπὸ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας κειμένου ζυγὸν, οὐδεμιᾶς δὲ φροντίδος τοῦ θείου τετυχηκότος ναοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπανῆλθον, τὴν Περσῶν ἀφέντες καὶ Μήδων,

3. καὶ C. ἐν iid. τῇ ἑβδ. Edd. invito C. (cf. infra 726 a.) 5. ὁ alt. assumptum ex C. (XI.) 8. Haec καὶ πάντα—ὁ ἀρχιμάγειρος accesserunt ex C.D. 10. ἐν] + τῷ C. invito D. 12. ἐλισαμα C. ἐλισάβα Edd. 18. τετυπώκασιν habent B.C.D. De hoc verbo dubitavit Pontanus. 19. καὶ assumptum ex C. τῇ om. C. 20. ποιεῖσθαι C. τίθεσθαι Edd. 23. αὐτοὺς C. ἀνδανούσης C. ἀρεσκούσης Edd. 24. οὑτοσὶ] Sic edidi ex C. qui οὗτοσεὶ habet. οὗτος D. Edd. πάνσοφος Edd. invitis B.C.D. ἐξηύρηται D. Edd. ἐξηύρητο C. 25. τοῦ deest in Edd. ante Migne.

καὶ κατῳκήκασι τὴν ἁγίαν πόλιν, εἶτα τὸν θεῖον ἀνεδείμαντο
d *νεὼν, ἐδόκει πως τὸ ἔθος αὐτοῖς οὐκ ἐν καιρῷ καὶ κόσμῳ*
πράττεσθαι λοιπόν. ἔδει γὰρ μᾶλλον ὡς ἀπό γε τῶν γε-
γενημένων μεταχωρῆσαι πρὸς εὐθυμίαν, καὶ πληροῦν ἑορτὰς,
καὶ χαριστηρίους ἀναπέμπειν ᾠδὰς τῷ κεκληκότι πρὸς ἐλευ-
θερίαν αὐτούς. ἐνδοιάζοντες δὴ οὖν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος,
Σαρασάρ τε καὶ Ἀρβεσεὲρ, πέμπουσί τινας ἐρησομένους τούς
τε ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας Εἰ εἰσελήλυθεν ὧδε τὸ ἁγίασμα
ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ καθότι ἐποίησαν ἤδη ἱκανὰ ἔτη, τουτ-
e *έστιν, εἰ συνδεδραμήκασιν οἱ πενθεῖν εἰωθότες ἐν τοῖς Ἱερο-*
σολύμοις, καὶ εἰ παραδέξονται τὴν συνήθειαν αὐτοὶ, τὴν ὡς
ἐν τρόπῳ γεγενημένην ἁγιάσματος, καίτοι καὶ ἐγηγερμένου
τοῦ θείου ναοῦ καὶ λελυμηνές τῆς αἰχμαλωσίας. ἡγίασαν
γὰρ, ὡς ἔφην, νηστείαν καθὸ δεδράκασιν ἐκ πολλῶν ἐτῶν.
αἰχμαλώτου γὰρ ὄντος τοῦ Ἰσραὴλ, διατετελέκασι καὶ αὐτοὶ
τὸν τοῦ πένθους τηροῦντες καιρὸν, καὶ ἁγιάζοντες τὴν νη-
στείαν καθάπερ ἤδη προεῖπον. οὐκοῦν ἐνδοιαζόντων ἡ ἐρώ-
τησις, πότερόν ποτε χρὴ πληροῦν ἔτι τὸ ἁγίασμα καὶ τὸ
πένθος, καὶ μετά γε τὴν ἔγερσιν τοῦ ναοῦ· ἤγουν ἀπο-
711 A. a *σχέσθαι λοιπὸν τῆς τοῦ πένθους αἰτίας ἐκποδὼν οἰχομένης.*

4 5 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου τῶν δυνάμεων πρὸς μὲ λέγων Εἰπὸν
πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς λέγων
Ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς
ἑβδόμαις, καὶ ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύ-
6 κατέ μοι; καὶ ἐὰν φάγητε ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε καὶ

1. *εἶτα*] + *καὶ εἶτα* Edd. 2. *κόσμῳ* C. *λόγῳ* iid. 5. *ἀναπέμπειν* C. *ἀνάπτειν* iid. 7. *ἀρβεσεὲρ* C. *ἀρβεσὲρ* B. *βεερσεβέρ* (sic) D. *Ἀρσεβὲρ* Edd. 8. *τε* assumptum ex C. *Εἰ* deest in Edd. 11. *παραδέξονται* C. *παρεδέξαντο* iid. 14. *καθὸ* C. *καθὰ* iid. 18. *ποτε* et *τὸ* alt. assumpta ex C. 19. *γε* om. C. *ἤτουν* C. 21. *με* B.C. (Alex. א) *ἐμὲ* Edd. (Vat.) 22. *πάντα τὸν* C. (א Alex. XII.) *πάντα* om. B. (49. 130, 233, 311.) *ἅπαντα* Edd. (*ἅπαντα τὸν* Vat.) 23. *ἢ κόψ.* C. *καὶ κ.* Edd. 25. *καὶ πίητε* F. (Alex.) *ἐσθίειτε* (= *ἐσθίητε*) C. (147.)

b

ὑμεῖς πίνετε; οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσὶν οὓς ἐλάλησε Κύριος ἐν 7
χειρὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν, ὅτε ἦν Ἰερουσαλὴμ
κατοικουμένη καὶ εὐθηνοῦσα, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν,
καὶ ἡ ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατῳκεῖτο;

Ἤροντό τινες, ὡς ἤδη προεῖπον, περὶ τοῦ ἐπίκλην
ἁγιάσματος τούς τε ἱερέας καὶ τοὺς προφήτας· εἶτα Θεὸς
ἀποκρίνεται, τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν κατά γε τὸ εἰκὸς
προσαγηοχότων τὰς λιτὰς, καὶ ὅτι προσήκοι τοῖς τὰ τοιάδε
φιλοπευστεῖν ᾑρημένοις ἀποκρίνεσθαι σοφῶς διεσπουδακό- c
των. εἶτα τίς ὁ λόγος ὁ παρὰ Θεοῦ; βραχύς τε καὶ οὐ
μακρὸς καὶ οὐδὲν ἔχων τὸ περισκελές· ἀλλ' ἵν' οὕτως εἴ-
πωμεν, γυμνὸς καὶ εὐαπάλλακτος τὴν τοῦ συμφέροντος
γνῶσιν. τί γὰρ δὴ τὸ χρῆμα, φησὶν, εἰ καὶ νενηστεύκατε
τυχὸν ἐν ταῖς πέμπταις καὶ ἐν ταῖς ἑβδόμαις; ἢ ποία τις
ὅλως κατόρθωσις ἀρετῆς, τὸ ἐπολολύζειν ἀμαθῶς λίθοις τε
καὶ ξύλοις ἐμπεπρησμένοις; τίνα δ' ἂν τρόπον τοῖς παρ'
ὑμῶν δρωμένοις ἐφήδοιτο ὁ Θεὸς, ὅτε τῶν ἀναγκαίων εἰς
ὄνησιν πεπραχότες οὐδὲν, οἴεσθε κατὰ σφᾶς τὰ πάντων d
ἄριστα κατορθοῦν; εἰ γὰρ τῆς τοιαύτης δεδέημαι νηστείας,
καὶ ἐπαινεῖν ἄξιον κομμὸν γυναικοπρεπῆ, διὰ ποίαν αἰτίαν
ἑβδομηκοστὸν ἔτος τοῦτο διατετελέκατε, φησὶν, οὐ νενη-
στευκότες; διατρίβοντες γὰρ ἔτι παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις, οὐ
νηστείαν τετελέκασι δημοτελῆ, ἀλλ' οὐδὲ ἕτερόν τι τῶν ἐν
συνηθείᾳ καὶ τρίβαις, ἤτοι κατὰ νόμον τὸν Μωυσέως, ἀπο-
περαίνειν ἐσπουδακότες ἁλοῖεν ἄν. εἶτα πῶς ἠλέησα, φησὶ,

1. πίνητε C. (147, 311.) εἰσὶν accessit ex C. (ℵ Alex. XII.) ante οἱ λ. transp. B. (23. al.) 2. χειρὶ B.C. (23. al.) χερσὶν Edd. 3. αὐτῆς κυκλόθεν hoc ordine B.C. (ℵ XII.) inverso ordine Edd. (Vat.) 5. εἴροντο C. 6. Haec εἶτα—προφητῶν desunt in Edd. invitis B.C.D. 7. γε B.C. δὲ Edd. 8. τὰ λιτὰ B. 9. σοφῶς C. σαφῶς Edd. 11. περισκεπὲς Edd. 15. λίθοις τε καὶ ξύλοις hoc ordine C. 16. δ' ἂν τρόπον—ἐφήδοιτο C. δὲ τρ.—ἐφήδοιτ' ἂν Edd. Statim ὁ om. C. 18. οἴεσθαι C. πάντα Edd. inv. B.C. 20. νομικὸν pro κομμὸν iid. 21. τοῦτο accessit ex C. διατετελεύκατε Edd. ante Migne. 23. οὐδὲ ἕτερόν C. οὐδ' ἕτερόν B. οὐδέτερόν Edd. τῶν ἐν σ. καὶ τρίβαις ἤτοι accesserunt ex C.D. 24. κατὰ] + τὸν Edd. invitis C.D. 25. ἁλοῖεν ἂν] ἀλληφήσειεν ἂν (sic) C. ἁλ. ἂν habet D.

καὶ τῆς τῶν κρατούντων χειρὸς ἐξειλόμην; οὐκοῦν οὐ δεδέημαι τῆς τοιαύτης νηστείας, καθάπερ ἀμέλει καὶ εἴπερ ἕλοισθε, φησὶ, φαγεῖν καὶ πιεῖν, οὐκ ἐμοὶ μᾶλλον ἢ ἑαυτοῖς χαρίζεσθε τὸ χρῆμα. οὐκοῦν τοῦ νηστεύοντος εἰκῆ καὶ ἐπ'
e οὐδενὶ τῶν χρησίμων, καὶ τὸ δάκρυον ἀνωφελὲς καὶ ἄμισθος ὁ ἱδρώς. οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν ὅτε ἦν Ἱερουσαλὴμ κατοικουμένη καὶ εὐθηνοῦσα, περιχεομένη τε τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἀπημάντοις ἔτι ταῖς ἰδίαις ἐπαυχοῦσα πόλεσι ταῖς τε ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ. ἔφη μὲν γὰρ
Joel. i. 13, 14. ὁ προφήτης Ἰωὴλ, ὅτι δὴ πρέπει θρηνεῖν ἱερέας τε καὶ λαοὺς, καὶ πρός γε δὴ τούτοις καὶ ἁγιάσαι νηστείαν. καὶ
712 A. a ὁ τῆς παραινέσεως σκοπὸς ἐκάλει πρὸς μετάγνωσιν. οὐ γὰρ περιμένειν ἤθελε τῶν συμβεβηκότων τὴν πεῖραν, ἵνα καὶ ἐμπρησθέντα καταθρηνῆτε τὸν νεὼν, ἀλλ' ἵνα πρὸ πείρας, ὡς ἔφην, κομμοῖς τε καὶ θρήνοις ἐκμειλισσόμενοι τὸν Θεὸν, ἔξω γένησθε τῶν κακῶν. οὐκοῦν οὐχ οὗτοι εἰσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν, οὓς ἠγνοηκότες ὑμεῖς εἰκῆ κατοιμώζετε, καὶ λίθοις κειμένοις τὸ ἐξ ἀμαθίας δάκρυον ἐπιστάζετε,
b καίτοι δέον ἐπανορθοῦν τῆς ἑαυτῶν πολιτείας τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἀμώμητον ἰέναι τρίβον, κατορθοῦν εὖ μάλα διεγνωκότας τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν.

8 9 Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν λέγων Τάδε λέγει
Κύριος παντοκράτωρ Κρῖμα δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεος καὶ
10 οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χήραν
καὶ ὀρφανὸν καὶ προσήλυτον καὶ πένητα μὴ καταδυναστεύσητε,

1–3. Haec οὐκοῦν—φαγεῖν assumpta ex B.C.D. 3. φαγεῖν φησι inverso ordine B. φησι om. D. 7. εὐθυνοῦσα Edd. ante Migne. περιεχομένη Edd. invitis B.C. 9. ἐν alt. assumptum ex C. 10. δὴ πρέπει C.D. δεῖ πρεσβυτέρους Edd. 11. τούτοις D. Edd. τούτῳ C. 14. καταθρηνεῖτε C. νεὼν C. ναὸν Edd. 18. ἐπιστάζεσθε Edd. invitis B.C. 21. δὲ ἐγνωκότας pro διεγν. iid. νόμῳ C. νομοθέτῃ iid. 23. κρίνατε B.C. (Alex. XII.) κρίνετε Edd. (Vat.) 24. πρὸς deest in Edd. πρὸς τὸν πλήσιον αὐτοῦ F. (22. al.) cf. supra 266 b. 25. καταδυναστεύσητε B.C. (XII.) καταδυναστεύετε Edd.

καὶ κακίαν ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μὴ μνησικακείτω ἐν c
ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Κατακιβδηλεύσας τὸ πένθος, ὡς ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς, καὶ τὸν εἰκαῖον αὐτῶν ἱδρῶτα διαχλευάσας, ἀποκομίζει λοιπὸν πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα τελοῦν εἰς ὄνησιν, καὶ τῆς ἀνδανούσης αὐτῷ πολιτείας σαφῆ τε καὶ ἐναργῆ καταστήσας τὴν ὁδὸν, καταλευκαίνει τε ὥσπερ αὐτοῦ τε τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητικῶν κηρυγμάτων τὸν νοῦν. ἐφήδεται γὰρ ὁ νομοθέτης ὀρθῷ τε καὶ ἀμωμήτῳ κρίματι· ἐκτετίμηται δὲ καὶ λίαν d ἐσπουδασμένως ἔλεόν τε καὶ φιλαλληλίαν, καὶ ἐπαινεῖν ἀξιοῖ τὴν εἰς ὀρφανοὺς ἀγάπησιν, καὶ φειδὼ τὴν ἐπὶ γυναίοις χηρείᾳ κατηχθισμένοις· ἀποσείεται γεμὴν ὡς βέβηλον τὴν πλεονεξίαν, καὶ ἥπερ ἂν γένηται κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων συντριβὴ, βούλεται δὲ εἶναι τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἡρημένους χρηστοὺς καὶ ἀμνησικάκους. ἔφη δέ που καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός "Ἀφίετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν·" (S. Matth. vi. 14.) καὶ μὴν καὶ προσευχομένους ἐδίδαξε λέγειν "Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα (Ib. 12, 13.) "ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ e "μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ "τοῦ πονηροῦ." ἀνίησι μὲν γὰρ ἐγκλήματα τοῖς ἀνιεῖσιν ἑτέροις ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς, "Ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον," (Prov. xii. 28.) κατὰ τὸ ἐν βίβλῳ παροιμιῶν γεγραμμένον. ὅτι δὲ ἡ ἀγάπη παντὸς νόμου τὴν πλήρωσιν ἔχει, (Rom. xiii. 10.) πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, γεγραφότος ὡδὶ τοῦ θεσπεσίου Παύλου; καρποὶ δὲ ἀγάπης τὰ προειρημένα, καὶ ἀκριβὴς νομοφύλαξ ὁ τούτων ἐργάτης.

Καὶ ἠπείθησαν τοῦ προσέχειν, καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, 11

1. τῷ ἀδελφῷ B.D. (22. al.) τοῦ ἀδελφοῦ C. Edd. μνησικακεῖτε B. (22. al.) 4. λοιπὸν assumptum ex C. 7. τε prius C. γε Edd. προφητικῶν κηρυγμάτων C. προφητῶν Edd. 12. κατηχθεσμένοις iid. 13. εἴπερ C. 14. τὰ αὐτοῦ C. ταῦτα Edd. 16. ἀφίετε C. ἄφετε B. Migne. ἄφητε Edd. 18. ἀφήκαμεν C. ἀφίεμεν D. Edd. καὶ μὴ—τοῦ πονηροῦ assumpta ex C.D. 22–26. Haec ὅτι δὲ—ἐργάτης accesserunt ex C.D. 23. ἡ om. D.

12 καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν, καὶ τὴν καρ-
δίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ τοῦ μὴ εἰσακούειν τοῦ νόμου μου
καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐξαπέστειλε Κύριος παντοκράτωρ ἐν
713 A. a Πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν· καὶ
13 ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἔσται
ὃν τρόπον εἶπε καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, οὕτως κεκράξονται
14 καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ
ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ
ἀφανισθήσεται κατόπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀνα-
b στρέφοντος· καὶ ἔταξαν γῆν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

*Πεπληροφόρηκε δὲ διὰ τούτων, ὅτι παραθήγοντες οὐ
διαλελοίπασιν αὐτοὶ κατὰ σφῶν τὸν τῶν ὅλων Κριτήν. ἐξὸν
γὰρ αὐτοὺς τοῖς τῶν ἁγίων προφητῶν καταπείθεσθαι λόγοις
καὶ, τὸ ἀντιφέρεσθαι γεννικῶς τοῖς τοῦ νομοθέτου θελήμασι
ῥιπτοῦντας ὡς ἀπωτάτω, τὴν εὐκλεᾶ καὶ ἐννομωτάτην ἀν-
θελέσθαι ζωὴν καὶ τὴν ἀμώμητον ἰέναι τρίβον, σκληροὶ
γεγόνασι καὶ ἐν οὐδενὶ τεθείκασι λόγῳ τὸν παιδευτὴν,*
c *ἀκαμπῆ τε καὶ ἄτεγκτον ἐσχήκασι τὴν καρδίαν. κατέληξαν
γὰρ οὐδαμῶς τοὺς θείους ἐκτόπως περιυβρίζοντες λόγους,
καὶ τοῖς τούτων διακομισταῖς, οἳ τὸ τῆς προφητείας διεχεί-
ριζον χρῆμα, δεινῶς τε καὶ ἀνοσίως ἐπιπλήττοντες, καίτοι
λαλοῦσιν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι· εἰς τοῦτο δὲ ἤδη κατώλισθον
ἀγριότητος καὶ ἀνουθετήτου ληρίας, ὡς μὴ ἑλέσθαι μετα-
νοεῖν ἄχρις ἂν αὐτοῖς εἰς πέρας ἐξέβη τὰ προηγγελμένα, καὶ
ὑποπεπτώκασι τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς ἐπενηνεγμένοις. εἰ δὲ δὴ*
d *λέγει Θεὸς ἐν τούτῳ ὅτι Ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη,*

1. *ἀκούειν* F. Edd. (130. 311.) 2. *αὐτῶν* om. F. Edd. *εἰσακούειν* B.C. (Vat. ℵ) *ἀκοῦσαι* F. Edd. (*εἰσακουσαι* Alex.) 3. *καὶ ἐπὶ τοὺς* F. Edd. *ἐξαπέστειλε* C. (A.V. ℵ) *ἐξαπέσταλκε* F. Edd. (XII.) *ἐν Πνεύματι αὐτοῦ* om. B. 6. *αὐτοῦ* F. Edd. (ℵ Alex. XII.) *μου* C. 9. *ἐξαναστρέψοντος* Edd. ante Migne. (ℵ) 10. *τὴν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν* F. (Co.) 11. *δὲ* et *αὐτοὶ* assumpta ex C. 14. *γεννικῶς* C. Pont. *γενικ.* Aub. 15. *ῥιπτοῦντας* C. *ῥίπτοντας* Edd. *εὐκλεᾶ* C. *εὐκλεῆ* iid. 19. *περιυβρί-ζοντες* C. *ὑβρ.* iid. 20. *διεχείριζον* C. *ἐχείρ.* iid. 22. *λαλοῦσιν* C. *λαλοῦντας* iid. 24. *εἰς πέρας* C. *εἰς πεῖραν* iid. 26. *λέγει* C. *λέγοι* iid. *τούτῳ* C. *τούτοις* iid.

ἀφανισθήσεται δὲ καὶ ἡ γῆ ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος, ὡς ἐν προαγορεύσει προφητικῇ τὰ τοιάδε πάλιν εἰρῆσθαι νοήσωμεν· ἐκβέβληντο μὲν γὰρ εἰς Πέρσας καὶ Μήδους, καὶ ἤδη πεπείραντο τῆς αἰχμαλωσίας, ἠρήμωτο δὲ καὶ ἡ γῆ, καὶ ἡ πασῶν ἀρίστη χώρα τέτακτο, καθά φησιν ὁ λόγος, εἰς ἀφανισμὸν, οὐκ ἔχουσα τοὺς διοδεύοντας, ἤγουν ἀναστρέφοντας. οἱ μὲν γὰρ δεδαπάνηντο τῷ πολέμῳ· οἱ δὲ τῷ τῆς δουλείας κατηχθισμένοι ζυγῷ, δεδραμήκασιν εἰς αἰχμαλωσίαν. οὐκοῦν e *ὡς ἐν προαγορεύσει καὶ τάδε τοῖς ἄλλοις συνειρῆσθαι νοήσωμεν. ὅτι δὲ τὸ τοῖς θείοις λόγοις ἀπειθεῖν ἐπιζήμιον, μᾶλλον δὲ καὶ ὀλέθρου πρόξενον, καὶ ἐξ αὐτῶν ἄν τις ἴδοι τῶν τοῖς ἀρχαίοις συμβεβηκότων· καὶ οὐ μακρῶν ἄν τις δέοιτο λόγων πρὸς ἀπόδειξιν, ἀλλ᾽ ἔστι τὸ χρῆμα παντί τῳ σαφὲς, τῷ γε ἅπαξ εἰδότι τὰ ἐκ τῆς εὐπειθείας ἀγαθά.*

a 714 A.

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου παντοκράτορος πρὸς μὲ λέγων Τάδε Κεφ. η'.
2 λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐζήλωσα τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σιὼν ζῆλον μέγαν καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζήλωσα αὐτήν.

Τὸ ἀπειθὲς καὶ ἐξήνιον τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ ἐξ αὐτῶν σφισι συμβεβηκότων ἀποχρώντως διαβεβληκὼς, καὶ ὅτι γένοιτο b *πάντων αὐτοῖς τῶν κακῶν πρόξενον ἀποφήνας, μεταβιβάζει τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐξ ἡμερότητος ἀγαθὰ, καὶ πειρᾶται λοιπὸν τοὺς τῆς εὐημερίας αὐτοῖς ἐπαγγέλλεσθαι καιροὺς, καὶ τοῖς κατ᾽ εὐχὴν ἀγαθοῖς καταπιαίνειν πλουσίως, ὡς ἤδη μὲν δίκας ἐκτετικότας, ὧν ἀνοσίως πεπαρῳνήκασιν, ἐκνενιμμένους δὲ ὥσπερ τῆς ἀρχαίας φαυλότητος τὰ ἐγκλήματα διά*

1. *ἐξ* deest in Edd. 2. *τοιᾶδε* (sic) pro *τὰ τοιάδε* C. invito D. 3. *νοήσωμεν* C.D.b. *νοήσομεν* Edd. *ἐκβέβληνται* Edd. inv. B.C.b. 4. *πεπείρανται—ἠρήμωται* Edd. invitis B.C. *καὶ* prius om. C. 5. *τέτακτο* B.C.D. *ἐτέτακτο* b. *τέτακται* Edd. 6. *τοὺς* deest in Edd. *ἀναστρέφοντας* C.b. *ἀναστρεφομένους* B. Edd. 7. *δεδαπάνηντο* B.C. *ἐδεδαπάνηντο* b. *δεδαπάνηνται* Edd. 8. *κατηχθεσμένοι* iid. 9. *νοήσωμεν* C. *νοήσομεν* iid. 11. *εἴδοι* C. 14. *ἅπαξ εἰδότι* hoc ordine C. 16. [*ἐζήλωσα* utrumque habet F. (Alex. ℵ) *ἐζήλωκα* (Vat.) cf. infra.] 18. *αὐτῶν*] + *τῶν* B.

τοι τοῦ κεκολάσθαι παρ' ἐχθροῖς καὶ τὸν τῆς δουλείας
c ἀνατλῆναι ζυγόν. κατακέκραγε δὲ ὥσπερ τῆς τῶν Βαβυλωνίων ὠμότητος, οἳ πέρα παντὸς ἰόντες θράσους, δεδράκασιν εἰς αὐτοὺς, ἃ μηδὲ αὐτὸς ὁ θεῖος ἤθελέ που θυμός· ἔφη γὰρ ἐναργῶς ὅτι "Ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέ- "θεντο εἰς κακά." ἐζήλωκα δὴ οὖν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τὸν ὑπὲρ αὐτῆς εἰσδέδεγμαι ζῆλον, καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζήλωσα αὐτήν. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Συμβήσεται τοῖς Βαβυλωνίοις ἐξ ἀντιστρόφου παθεῖν ὧν δεδράκασιν ἀπηνέστερα,
d καὶ τοῖς οὕτω πεπορθηκόσιν ἐποίσω τὰ ἐξ ὀργῆς.

Supra i. 15.

Τοῦτο πεπλήρωκεν ὁ Χριστός. λελυπημένος γὰρ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ἀθλίως ἀπολωλόσι, καὶ οἷον ζηλώσας τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν αὐτῷ μὲν προεγνωσμένην, οὔπω γεμὴν ἀναδεδειγμένην ἐν κόσμῳ, συνέτριψε μὲν τῶν δαιμονίων τὰ στίφη, τὸν δέ γε τῆς ἐκείνων ἀπονοίας ἐπιστάτην τῆς καθ' ἡμῶν ἐκβέβληκε τυραννίδος καὶ τοῖς ἐξ ὀργῆς κινήμασιν ὑποθεὶς, ἐλευθέρους τῆς ἐκείνου σκαιότητος ἀπέφηνε λοιπὸν τῶν προσκυνούντων αὐτὸν τὴν ὁμήγυριν.

3 Τάδε λέγει Κύριος Ἐπιστρέψω ἐπὶ Σιὼν, καὶ κατασκηνώσω ἐν
e μέσῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ κληθήσεται Ἱερουσαλὴμ πόλις ἀληθινὴ, καὶ τὸ ὄρος Κυρίου παντοκράτορος ἅγιον.

Πληροῖ μὲν τὰ πάντα Θεὸς, καὶ τῆς ἀποῤῥήτου φύσεως αὐτοῦ τὰ πάντα μεστά. πλὴν ἀποφοιτᾶν ἐσθ' ὅτε λέγεται τῶν ἡμαρτηκότων, οὐ ταῖς κατὰ τόπον διαστάσεσι μεριζόμενος· εὔηθες γὰρ κομιδῆ τὸ ὧδε νοεῖν· ἀλλὰ τῷ μηκέτι

4. που assumptum ex C. 9. παθῶν Edd. invitis omnibus. 13, 14. τὴν [τῶν B.?] αὐτῷ μὲν —συνέτριψε μὲν B.C.D. τῶν αὐτῶν μὲν Edd. 15. καθ' ἡμῶν C. καθ' ἡμᾶς Edd. 16. καὶ τοῖς—ὑποθεὶς accesserunt ex C.D. 17. ἐλευθέρους C. ἐλευθέραν D. Edd. ἀπέφηνε C. ἀποφήνας Edd. 18. αὐτὸν C. αὐτῷ iid. 21. ἅγιον B.C. (א) ὄρος ἅγιον Edd. 23. ἀποφοιτᾶν B.C. ἀποφοιτῶν Edd. 24. μεριζόμενος C. χωριζόμενος Edd. 25. κομιδῆ assumptum ex C. τὸ pro τῷ C.

θέλειν προσκεῖσθαι καὶ φειδοῦς καὶ ἀγάπης ἀξιοῦν. τοιοῦτον δὲ εἶναί φαμεν καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ὀργῆς τρόπον. οὐκοῦν ἐτράπετο μὲν εἰς ψευδολατρείας ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἐκπεπόρνευκεν a 715 A. Ἱερουσαλήμ. ἀπεφοίτησε δὲ ὥσπερ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ τοῖς ἐξ ἀποστροφῆς ὑπέθηκε κακοῖς. ἐπειδὴ δὲ κατοικτείρει λοιπὸν, τὸ ἐπιστρέψω φησὶ, τουτέστιν, ἀποπεπαύσομαι τῆς ὀργῆς, ἐπισκοπῆς ἀξίαν ἀποφανῶ, καὶ οἶκον ἐμὸν ποιήσομαι πάλιν. ὥσπερ δὲ, ἀποστραφέντος αὐτοῦ, τὸ ὄρος τὸ ἅγιον, τουτέστιν ὁ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ναὸς, οὐκέτι σεπτὸς εἶναί τις ἐδόκει παρά γε τοῖς ὁρῶσιν ἐμπεπρησμένον· οὕτω δὴ b πάλιν ἐν αὐτῷ κατοικεῖν ἑλομένου Θεοῦ, καὶ ἐγηγερμένου τὸ ἐπ' αὐτῷ πάλιν ἀναβήσεται καὶ ἀνανεωθήσεται σέβας, ἀληθινὴ δὲ πάλιν Ἱερουσαλὴμ, οὐκέτι καθὰ καὶ πάλαι τοῖς χειροτμήτοις θεοῖς καὶ τοῖς ψευδωνύμοις ἰνδάλμασι προσκομίζουσα τὰς λατρείας· ἀλλὰ τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθινὸν θεραπεύουσα Θεὸν ταῖς ἐπιεικείαις, διὰ τοῦ ζῆν ἐννόμως ἑλέσθαι λοιπὸν, καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν εὐπειθείαις.

Περιθείης δ' ἂν εἰκότως τὰς τοιάσδε φωνὰς τῷ δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γεγονότι Λόγῳ, ὃς ὑπάρχων ἐν μορφῇ τοῦ γε- c γεννηκότος καὶ ἐν ἰσότητι τῇ κατὰ πᾶν, "ἑαυτὸν ἐκένωσε Phil. ii. 7. "μορφὴν δούλου λαβὼν," καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ "ἐπτώ- 2 Cor. viii. 9. "χευσε δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτήσωμεν." οὐκοῦν ὁ πάλαι διά τε τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, καὶ τὸ ἐγκεῖσθαι δὲ τὴν "διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ Gen. viii. 21. "ἐκ νεότητος" δικαίως ἀποστραφεὶς, ἐπέστρεψε πρὸς ἡμᾶς ὡς ἐξ ἐμφύτου λοιπὸν ἡμερότητος, καὶ κατῴκηκε τὴν Ἐκκλησίαν, πόλιν τε καὶ ἐνδιαίτημα σεμνὸν ἐποιήσατο τοὺς

2. τὸν deest in Edd. 4. ἡ Ἱερ. Edd. invito C. 9. ναὸς C. νεὼς Edd. εἶναί τις hoc ord. C. 11. ἐν αὐτῷ—καὶ ἐγηγερμένου C.D. ἐγ. καὶ—Θεοῦ Edd. 12. ἐπ' D. Edd. ἐν C. Haec ἀναβήσεται καὶ accesserunt ex C.D. 13. πάλιν C.D. πόλις κληθήσεται ἡ Edd. et (sine ἡ) B. 14. χειροτμήτοις C.D. χειροκμ. Edd. 16. θεραπ. Θεὸν hoc ordine C. 18. περιθείη C. 20. τῇ assumptum ex C. 22. τῇ . . αὐτοῦ rasura duo ut vid. litt. C. Eadem quae Edd., D. 24. δὲ assumptum ex C. 27. σεμνὸν C. Nik. in Ps. 131. σεπτὸν Edd.

d ἡγιασμένους. ἔφη γάρ που περὶ αὐτῆς, δῆλον δὲ ὅτι τῆς Ἐκκλησίας "Ὧδε κατοικήσω, ὅτι ᾑρετισάμην αὐτήν." ψάλλει δὲ καὶ ὁ μακάριος Δαυείδ "Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ "σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ." ταύτην ἡμῖν κατεμήνυσε καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας λέγων "Ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις "ἐμφανὲς ἔσται τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ "ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν "βουνῶν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη." περίοπτος e γὰρ ἡ ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ οἷάπερ ἐν ὄρει κειμένη, τοῖς ἁπανταχοῦ γνωρίζεται. κέκληται δὲ καὶ ἀληθινὴ, ἥκιστα μὲν τύποις καὶ σκιαῖς λατρεύουσα· παραδεξαμένη δὲ μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν, ὅς ἐστι Χριστὸς, καὶ τὴν ἐν πνεύματί τε καὶ ἀληθείᾳ πληροῦσα προσκύνησιν.

Ps. cxxxi. 14. Ib. lxxxvi. 3. Es. ii. 2.

4 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἔτι καθίσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις Ἱερουσαλὴμ, ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν·
716 A. a
5 καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται παιδαρίων καὶ κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.

Δαπανήσαντος τοῦ πολέμου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, συμβέβηκεν ἀναγκαίως κενὰς τῶν κατῳκηκότων τὰς παρ' αὐτῶν γενέσθαι πόλεις, οἴκους τε κατεῤῥιμμένους ὁρᾶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς κατασκευασμάτων τὰ κάλλη. ἀλλ' ἰδοὺ τριπόθητον αὐτοῖς καὶ μακρὰν εἰρήνην χαριεῖσθαι κατεπαγγέλλεται, ἣν, καὶ μάλα ὀρθῶς, Ἑλλήνων παῖδες ὀνομάζουσι κουροτρόφον. b τοὺς μὲν γὰρ τικτομένους ἀνακομίζει πρὸς ἥβην, τοῖς δὲ ἤδη

1. αὐτῆς B.C. αἱρετῆς Edd. 5. ὅτι assumptum ex C. ἐν ταῖς ἐσχ. ἡμ. ἐμφ. ἔσται hoc ordine C. ἔσται ante ἐν tr. Edd. 6. τοῦ prius assumptum ex C. (Alex.) 8. ἐπ' αὐτὸ] Sic edidi ex C. qui ἐπ' αὐτῷ = ἐπ' αὐτὸ dat. ἐπ' αὐτὸν Edd. 11. καὶ C. ἢ καὶ B. Pont. ἢ Aub. 12. ὅς C. ἥ Edd. τε assumptum ex C. 14. καθίσονται B.C. (95, 185, 311.) in Es. 860 b. καθήσονται Edd. 20. αὐτῶν C. αὐτοῖς D. Edd. 22. αὐταῖς C.D. αὐτοῖς Edd. τριπόθητον αὐτοῖς καὶ C.D. τροπωθέντων αὐτοῖς τῶν ἐχθρῶν κἂν Edd. 23. τὴν χάριν pro εἰρήνην D. 25. γὰρ om. C.

γεγονόσι νέοις ἁπλοῖ τρόπον τινὰ καὶ τὴν εἰς γῆρας ὁδὸν, καταδηοῦντος οὐδενὸς, οὐ πολέμου συντρίβοντος, οὐ δαπανώσης μάχης. ὑποτοπητέον δὴ οὖν, καὶ μάλα ὀρθῶς, ὡς ἐν εἰρήνῃ τὰς πόλεις, κἂν εὐρεῖαί τε εἶεν καὶ μακραὶ, στενὰς ἀποφαίνεσθαι καὶ ἡττῆσθαι τῷ πλήθει τῶν κατῳκηκότων. τοιοῦτόν τινα νοῦν ὠδίνει πάλιν ἡμῖν τὸ προκείμενον. ἔφη γὰρ ὅτι καθεδοῦνται μὲν πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτιδες ἐν ταῖς πλατείαις Ἱερουσαλὴμ, ῥάβδῳ μόλις τὸ ἐκ τοῦ γήρως ἄναλκι μετρίως παραμυθούμενοι, καὶ βακτηρίαν ἔχοντες γεροντα- c
γωγόν· ἔπαινος δὲ τὸ χρῆμά ἐστι καιρῶν ἀπολέμων καὶ βαθείας εἰρήνης, ἀνακομιζούσης, ὡς ἔφην, εἰς ἥβην τὰ βρέφη, πεμπούσης δὲ καὶ εἰς γῆρας τοὺς ἤδη τελοῦντας ἐν ἀνδράσι, καὶ τὸν τῆς ζωῆς ἅπαντα χρόνον ἀμαχεὶ παραθέοντας. εἰ δὲ δὴ μέλλοιεν ὀρχεῖσθαι μὲν ἐν ἄστει μειράκια, κόριά τε χορεύειν ἐν μέσαις πλατείαις, ἔχοι ἂν καὶ τοῦτο σαφῆ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μηδεμίαν αὐτῶν φροντίδα κατηρτῆσθαι πικράν. οὐ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο παιζόντων τινῶν, εἰ κατηφείας ἦν ὁ d
καιρός.

Γέγονε δὲ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰρήνη Χριστὸς, ὃς καὶ πάντα συντρίψας πόλεμον, μεστὴν ἀπέφηνε τῶν ἁγίων τὴν Ἐκκλησίαν. καὶ πολιοὶ μὲν τὰς φρένας ἐν αὐτῇ, μύριοί τε ὅσοι καὶ ἐξαίρετοι, οἷς καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ἐπιστέλλει λέγων "Ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς·" 1 S.Joan. ii. 14.
παῖδες δὲ ὥσπερ ἄνηβοι καὶ κόρια μικρὰ τῶν ἄρτι πεπιστευκότων ἡ νηπιωτέρα πληθὺς, μονονουχὶ τοῖς πνευματικοῖς σκιρτήμασι τὴν ἁγίαν ὄντως κατακαλλύνουσι πόλιν,

1. καὶ assumptum ex C. 5. ἡττεῖσθαι C. 6. νοῦν B.C. Pont. οὖν Aub. 7. μὲν assumptum ex C. πρεσβύτιδες C. πρεσβύτεραι Edd. 8. ῥάβδῳ C. ῥάβδοις iid. 9. γεροντάγωγόν C.b. [γέρονταγωγόν b.] χειραγωγόν D. Edd. 10. ἀπολέμων accessit ex C.b. 11. ὡς ἔφην C. μὲν Edd. εἰς ἥβην C. ἐφ' ἥβην Edd. 12. καὶ om. C. παραθέοντας B.C. παραθέντας Edd. ante Migne. 16. κατηρῆσθαι Aub. 19. δὲ C.b. δὴ Edd. αὐτοῖς B. 20. τῶν deest in Edd. 21. πολλοὶ Edd. invitis B.C.D.b. 23. ἔγραψα B.C.D. γράφω b. Edd. 24. δὲ om. C. habent D.b. μικρὰ] + νοηθεῖεν ἂν b. invitis C.D. 25. νηπιωτέρα C.D.b. νηπιωτάτη Edd. 26. κατακαλλύνουσα Edd. invitis omnibus.

e τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν· οἷς καὶ τὸ λέγειν ἁρμόσειεν ἂν
Ps. xciv. 1. "Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ "τῷ Σωτῆρι ἡμῶν." εἰ δὲ δὴ λέγοιντο καὶ ἐπερείδεσθαι ῥάβδῳ τυχὸν οἱ πρεσβῦται, περινοήσεις ὅτι καὶ μικροὺς καὶ
Es. xi. 1. μεγάλους στηρίζει Χριστὸς, ἡ ῥάβδος ἡ ἐξ Ἰεσσαὶ, καὶ ἡ
Ps. cix 2. τῆς δυνάμεως ὠνομασμένη, ἣν ἐκ τῆς ἄνω Σιὼν πέπομφεν ἡμῖν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὡς χαίροντας ἡμᾶς ἐπὶ τούτῳ
Ps. xxii. 4. λέγειν "Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὗταί με "παρεκάλεσαν."

717 A. a

6 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον μοῦ ἀδυνατήσει; λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

Τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφυῆ τῶν πραγμάτων δέχεταί πως ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ ἀπιστεῖσθαι φιλεῖν, καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἔχει
Gen. xviii. 12. τὴν εἰς πέρας διεκδρομήν. καὶ γοῦν ἡ Σάῤῥα διαγελᾷ μὲν
b ἐξ ἀπιστίας τὴν ἐπί γε τῷ Ἰσαὰκ ὑπόσχεσιν, εἰς γῆρας ὁρῶσα, καὶ τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος νόμοις ἀντιτιθεῖσα τὸ ἀμήχανον. πλὴν ἐκτέτοκε παρ' ἐλπίδα, βάσιμον αὐτῇ τὸ χρῆμα τιθέντος Θεοῦ. ἦν οὖν ἄρα καὶ σφόδρα εἰκὸς καταδονεῖσθαι ταῖς διψυχίαις τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρωμένους, καὶ οὐ σφόδρα θαῤῥεῖν, ὡς εἰς τοσαύτην αὐτοῖς εὐημερίας βαδιεῖται τὰ πράγματα, ὡς ἀνάμεστον μὲν γενέσθαι τὴν Ἱερουσαλὴμ τῶν γεγηρακότων, καὶ παίδων ὁρᾶσθαι χοροὺς ἐν αὐτῇ καὶ κορασίων ὀρχήματα, καὶ τὰ ἐκ βαθείας εἰρήνης ὑπάρξειν ἀγαθά. κατεθεῶντο γὰρ δὴ

4. περινοήσεις C.b. νοήσεις Edd. καὶ prius assumptum ex b. deest in C.D. 5. στηρίζει C.b. ὑποστηρ. Edd. ἡ ult. assumptum ex C.b. 7. ἐπὶ τούτῳ D.b. Edd. ἐπὶ τοῦτο C. 8. αὗταί D. Edd. αὐταί C.b. 10. Εἰ C. Edd. Διότι εἰ B. (Alex. 106.) 13. ὑπερφυῆ C. ὑπερφερῆ Edd. 14. ἔχειν C. 17. ἀντιτιθεῖσα B.D. ἀνατιθεῖσα C. ἀντιθεῖσα Edd. 21. τοσαύτην αὐτοῖς εὐημερίας C.D. τ. αὐτοῖς εὐημερίαν Edd. 22. βαδιεῖται D. Edd. βαδιεῖσθαι C. 23. παίδων B.C. πάντων Edd. 25. δὴ assumptum ex C.

τείχη κατεῤῥιμμένα, οἰκίας ἐμπεπρησμένας, ἁπάσας δὲ τὰς c ἐν κύκλῳ πόλεις θηρῶν ἀγρίων ἐνδιαιτήματα, διάτοι τὸ κεκενῶσθαι παντελῶς τῶν κατοικούντων αὐτάς· καὶ ἀγροὺς μὲν τοὺς πάλαι παμφόρους τε καὶ εὐανθεῖς ἀκάνθης μεστοὺς, οὐδὲν ἔχοντας τῶν ὡρίμων, διολωλὸς δὲ εἰς ἅπαν τῶν ἀγροίκων τὸ γένος. ἦν οὖν, ὡς ἔφην, ἐντεῦθεν ἀπιστεῖν εἰκὸς, ὡς εἰς πέρας αὐτοῖς ἐκβήσεται τὰ ἐπηγγελμένα. ταύτητοι Θεὸς διψυχεῖν οὐκ ἐᾷ· θαρσεῖν δὲ κελεύει καὶ ἐμπεδοῖ λέγων Εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου d ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου ἀδυνατήσει λέγει Κύριος Παντοκράτωρ; ὃ γάρ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἀμήχανον, εὐκατόρθωτον κομιδὴ τῷ πάντα ἰσχύοντι Θεῷ. ἔστι γὰρ αὐτὸς ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, θελήσει πληρῶν καὶ τὰ λίαν ὑπερφυῆ, καὶ εἰς πέρας ἄγων ἀμελλητὶ τὸ δοκοῦν.

Ἔφη δέ που πρὸς Ἰουδαίους ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὰ ἐκ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας προαναφωνῶν κατορθώματα "Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε καὶ ἀφανίσθητε, e Hab. i. 5. "ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν ἔργον ὃ οὐ "μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν." ὅσον μὲν γὰρ ἧκεν εἰς λόγους τοὺς ἐν ἡμῖν, ὑπὲρ θαῦμα καὶ λόγον καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐκβεβηκότα κατορθώματα. πῶς γὰρ οὐκ ἀπιστίας ἐγγὺς τὸν ἐκ Θεοῦ φύντα Λόγον ἑνωθῆναι σαρκὶ, καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου γενέσθαι μορφῇ, καὶ ὑπομεῖναι σταυρὸν, ὕβρεις τε καὶ αἰκίας ὑπενεγκεῖν, καὶ τῆς Ἰουδαίων ἀβελτερίας τὰ βλάβη; ἢ πῶς οὐκ ἂν τις ὑπεραγάσαιτο τῆς οἰκονομίας τὴν ἔκβασιν, ὅπου καθῄρηται μὲν ἡ ἁμαρτία, a 718 A.

2. θηρῶν C. θηρίων Edd. 4. ἀκάνθης C. ἀκάνθων iid. Statim ὑπάρχειν add. iid. invito C. 6. ὡς ἔφην ἐντεῦθεν hoc ord. C. 10. Haec λέγει Κύριος παντοκράτωρ accesserunt ex C.D. 11. ἐν ἡμῖν C. ἐν ὑμῖν D. ἡμῖν b. ὑμῖν Edd. 12. κομιδὴ C.b. δηλαδὴ D. Edd. 13. τῶν ὁ (sic) inverso ordine Edd. ante Migne. 14. ὑπερφερῆ C. 17. εἴδετε Edd. invitis B.C.D. ἀφανίσθητε C.D. θαυμάσατε Edd. 18. ἔργον alt. assumptum ex C. 19. πιστεύσετε C. 20. ἧκει Edd. 26. ἀβελτερίας] Sic correxi ex C. ἀβελτηρ. Edd. τὰ βλάβη C. τὰς παροινίας Edd. 27. ἡ om. C.

κατήργηται δὲ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἀπελήλαται φθορὰ, καὶ ὁ πάλαι δραπέτης ἄνθρωπος τῇ τῆς υἱοθεσίας χάριτι κατηγλαϊσμένος ὁρᾶται λοιπόν; οὐκοῦν λεγέτω Χριστὸς ἐπί γε τούτοις αὐτοῖς Εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου ἀδυνατήσει; λεῖα γὰρ πάντα αὐτῷ καὶ ἱππήλατα, καί τι τῶν ἀναγκαίων ἐθέλοντι κατορθοῦν, εἴη ἂν οἶμαί που τὸ ἀντιστατοῦν οὐδέν.

b
7 Τάδε λέγει Κυριος παντοκράτωρ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασώζω τὸν λαόν
8 μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ.

Σέσωκε μὲν καὶ πάλαι Θεὸς τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ κατεσκεδασμένους τῷ πολέμῳ, συναγείρων εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ κατοικήσας ἐν αὐτοῖς, διά γε τοῦ καὶ τὸν θεῖον ἐγεῖραι
c *ναὸν, καὶ ἐφεῖναι πάλιν αὐτοῖς ταῖς κατὰ νόμον θυσίαις καταμειλίσσεσθαί τε καὶ ἀποπεραίνειν εὐχὰς καὶ ἀποπληροῦν ἑορτάς. πλὴν τὸ ἀνασώζειν τὸν ἴδιον φάναι λαὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, πρέποιεν ἂν εἰκότως τῷ Ἐμμανουὴλ, ὃς πᾶσαν ἐκάλεσε τὴν ὑπ' οὐρανὸν, σαγηνεύσας διὰ τῆς πίστεως τοὺς ἐκ περάτων τῆς γῆς, καὶ πᾶσαν ἐθνῶν ἀγέλην συναγηγερκὼς εἰς τὴν ἁγίαν ἀληθῶς καὶ διαβόητον πόλιν*
1 Tim. iii. 15. *"ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος," καὶ ἐπουράνιος Ἱερουσαλήμ. ὅτι δὲ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν μέσῳ αὐτῆς, πῶς οὐκ ἀτρεκὲς*
Baruch. iii 38. d *εἰπεῖν; γέγονε γὰρ καθ' ἡμᾶς, καὶ "τοῖς ἀνθρώποις συν-*

4. ἀδυνατήσειεν C. invito D. 7. που assumptum ex C. 12. καὶ ἐγὼ C. (Alex. ℵ XII.) κἀγὼ Edd. (Vat.) ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ] Haec quasi commentariorum init. ponunt B. D.
πε manu aliquant. recentiori ut vid.
18. ἀποραινειν C. 20. πρέποιεν C. πρέποι Edd.
24. καὶ C.D. ἢ Edd. 25. οὐκ ἀτρεκὲς εἰπεῖν C.D. ἔστιν ἀμφιβαλεῖν Edd.

“ανεστράφη” μετὰ σαρκός. καὶ τοῦτο ἡμῖν δι᾽ ἑτέρου προφήτου ὁ Θεὸς προανεφώνει λέγων “Θάρσει Σιὼν, μὴ Soph. iii. 16, 17. “παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου· Κύριος ὁ Θεός σου ἐν σοὶ “δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην καὶ καινιεῖ “σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ.” ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ἡμῖν· οὐ S. Joan. xiv. 18. γὰρ ἀφῆκεν ἡμᾶς ὀρφανοὺς, πέπομφε δὲ ἡμῖν ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ τὸν Παράκλητον, καὶ σύνεστι δι᾽ αὐτοῦ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· καὶ πληροφορήσει λέγων “Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας S.Matth. xxviii. 20. “τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” γεγόναμεν τοίνυν αὐτοῦ λαὸς, οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, καὶ οἱ τῶν λίθων c 1 S. Pet. ii. 10. θεραπευταί· τὴν ἀρχαίαν καὶ βέβηλον καταμυσαττόμενοι πλάνησιν· Θεὸν αὐτὸν ἐπεγραψάμεθα, καὶ τοῦτο ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. οὐ γὰρ ἐν ἴσῳ τοῖς τοῦ γράμματος φίλοις, τύποις καὶ σκιαῖς προσκείμεθα, παραδεξάμενοι δὲ μᾶλλον εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τὴν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων λαμπρότητα, τὴν ἀληθῆ πληροῦμεν λατρείαν, καὶ τῆς ἀν- a 719 A. δανούσης αὐτῷ δικαιοσύνης ἀπρὶξ ἐχόμενοι, τὴν ἐν πνεύματι πληροῦμεν προσκύνησιν. “Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεὸς,” καθά S. Joan. iv. 24. φησιν αὐτὸς ὁ Υἱὸς, “καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν “πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν 9
τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λόγους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας τεθεμελίωται ὁ b οἶκος Κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς ἀφ᾽ οὗ ᾠκοδόμηται.

Ὑπισχνεῖται μὲν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τὰ ὑπὲρ ἐλπίδα πολλάκις, ψευδομυθεῖ δὲ οὐδαμῶς, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἀποῤῥήτοις τισὶν ἐνεργείαις ἀποπεραίνει κατὰ

2. ὁ assumptum ex C. 3. σου alt. assumptum ex C. ἐν σοὶ δ. hoc ordine C. 4. καινήσει pro καινιεῖ σε C. invito D. 5. νῦν ἐστιν C. σύνεστιν B.D. Edd. 9. γεγόναμεν C. γέγονε Edd. 10. λαὸς alt. C. λαοὶ iid. 11. θεραπευταὶ C. προσκυνηταὶ Edd. 12. ἀπεγραψάμεθα C prima manu invito D. τοῦτον Edd. inv. B.C. 16. πληροῦμεν C.D. τελοῦμεν Edd.

καιροὺς, ὅπερ ἂν βούλοιτο, καὶ λίαν ἀκονιτί. πρέποι δ᾽ ἂν
ἡμᾶς οὐκ ἀσθενοῦντας τῇ πίστει, πάντῃ τε καὶ πάντως ἐπι-
μαρτυρεῖν αὐτῷ τὸ πάντα δύνασθαι διαπεραίνειν εὐκόλως·
ἀνδρίζεσθαι δὲ πρὸς ἔργα τὰ δι᾽ ὧν ἐσόμεθα λαμπροὶ, καὶ
c τὸν εὐκλεᾶ τῆς ἐπιεικείας ἀποκερδανοῦμεν στέφανον· κατα-
πείθεσθαι δὲ τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ λόγοις, καὶ ποδηγοὺς ποιεῖσθαι
σπουδάζειν τοὺς, οἵπερ ἂν εἶεν κατὰ καιροὺς τῶν θείων
ἡμῖν θεσπισμάτων ἀπλανέστατοι διακομισταί. κατεπηγ-
γέλλετο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς διὰ τῶν
ἁγίων προφητῶν τὰ ἐκ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀγαθὰ, καὶ ὅσον
μὲν ἧκεν εἰς ἀνθρωπίνας ἐννοίας, ἀπιστίας, ὡς ἔφην, οὐ
μακρὰν τὸν λόγον ἐτίθει, τῶν χαρισμάτων τὸ μέγεθος ἀφη-
γούμενος. ἀλλ᾽ ἐν πίστει πεποιήμεθα δεκτὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν·
καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν τὰ ὑπερφυῆ παρατρέποντες, τοῖς τῆς
d εὐσεβείας εἰσηγηταῖς εὐαφῆ τρόπον τινὰ καὶ εὐήνιον τὸν τῆς
διανοίας αὐχένα δεδώκαμεν. καιρὸς δὲ ὁ πρέπων ταῖς τῶν
ἀγαθῶν χορηγίαις καὶ τῇ παρ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ὑποταγῇ, τῆς
Ἐκκλησίας ἡ ἀνάδειξις. θέα γὰρ ὅπως καὶ τοῖς πρὸς ἡμῶν
προσέταττεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς κατισχύειν καὶ ἔργα πληροῦν,
καὶ τοῖς τῶν προφητῶν καταπείθεσθαι λόγοις, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας
τεθεμελίωται ὁ οἶκος Κυρίου παντοκράτορος καὶ ὁ ναὸς ἀφ᾽ οὗ
ᾠκοδόμηται.

e
10 Διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ
ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρχει, καὶ

2. ἡμῖν C. 3. τὰ pro τὸ C. εὐκόλων Edd. ante Migne. 4. τὰ assumptum ex C. 5. εὐκλεᾶ C. εὐκλεῆ Edd. 6. δὲ C. τε Edd. 9. καὶ et ὁ alt. assumpta ex C. 11. ἧκει Edd. ἀπιστίας B.C. ἀπιστίαν Edd. 12. ἐτίθη C. 13. δεκτὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν· καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν τὰ ὑπερφυῆ παρατρέποντες D. δεκτὰ τὰ ὑπερφερῆ καὶ εἰς ἔργα τὸν νοῦν παρατρέποντες C καὶ τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν Edd. 15. εἰσηγηταῖς C.D. ὑφηγ. Edd. 16. αὐχένα δεδώκαμεν C. δεδωκότες αὐχένα Edd. 17. αὐτῷ C. 18. θέα] ὅρα D. τοῖς C.D. τὰ Edd. πρὸς Edd. πρὸ. una litt. erasa C. παρ᾽ D. 20. καταπείθεσθαι C. κατατίθ. Edd. 23. ἐκείνων B.C.D. cf. infra. γρ. (= γράφε) τούτων B mg. τούτων F. Edd. τῶν alt. om. F. Edd. invitis B.C. 24. ὑπάρχει B.C. (Alex.) ὑπάρξει Edd. (Vat. ℵ)

τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως· καὶ ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ.

Ἡ τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις οὐχ ὡς ἐπὶ μέλλοντος καιροῦ ποιεῖται τοὺς λόγους, χρόνον δὲ τίθησι τὸν παρῳχηκότα. πρὸ γὰρ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων φησὶν ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἦν εἰς ὄνησιν καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπῆρχε· καὶ πάλιν a 720 A.
Τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἦν εἰρήνη, καὶ ἀντὶ τοῦ φάναι Καὶ ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τεθείκασι τό Ἐξαπέστειλα πάντας τοὺς ἀνθρώπους. ἔχει δὲ καὶ σφόδρα τὸ εἰκὸς ὁ λόγος, τὸ δὲ ἀτρεκὲς ἐν τούτοις παραστήσει τῶν διηγημάτων ἡ δύναμις. βούλεται γάρ τι τοιοῦτον ὑποδηλοῦν. ἧκον μὲν γὰρ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν οἱ ἐξ Ἰσραήλ. ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτοῖς ἁγιάσματος τόπος, κατασεσεισμένου τοῦ πάλαι ναοῦ· οὐκ ἦν ἡ θυσία καὶ σπονδὴ, μὴ ἑστῶτος θυσιαστηρίου. εἶτα προὔτρεπεν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῶν οὕτως αὐτοῖς ἀναγκαίων προὐργιαιτάτην b
θέσθαι φροντίδα, καὶ ἀναδείμασθαι μὲν τὸν ναὸν, ἀνορθῶσαι δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον, ὡς ἂν ἔχοιεν ἀποπεραίνειν εὖ μάλα τὰ νενομισμένα, καὶ καταμειλίσσεσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεόν. οἱ δὲ ποικίλως διανεβάλλοντο, ποτὲ μὲν χρημάτων πλαττόμενοι σπάνιν, ποτὲ δὲ τὰς τῶν κωλυόντων οἰκοδομεῖν δυστροπίας προφασιζόμενοι. εἶτα προσκρούοντες διὰ τοῦτο Θεῷ, συχναῖς καὶ ἀλλεπαλλήλοις κατεπαίοντο πληγαῖς, ἀκαρπίαις δὴ λέγω καὶ ἀνεμοφθορίαις καὶ ταῖς τῶν ὁμόρων ἐθνῶν ἐφόδοις καὶ καταδρομαῖς.

3. ἐπὶ C. πρὸς F. Edd. (42.) 7, 8. ἦν—ὑπῆρχε—ἦν] Haec verba, quae dicit D. Cyrillus Hebraice legi, exhibent quoque (22. al.) 8. τῷ alt.] τὸ (sic) C. 8–10. Haec καὶ ἀντὶ—ἐξαπέστειλα πάντας τοὺς ἀνθρώπους accesserunt ex C. καὶ ἀντὶ—ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐξαπέστειλα D. 11. τὸ δὲ ἀτρεκὲς C. καὶ τὸ ἀληθὲς Edd. παραστήσει C. παρίστησι Edd. 14. οἱ deest manu prima C. ἁγιάσματος τόπος C. ἁγίασμα τῷ τόπῳ Edd. 15. κατασεισμένου (sic) C. ἡ accessit ex C. 21. διανεβάλοντο Edd. ante Migne. invitis B.C. 22. τὰς deest in Edd. 24. διὰ C. πρὸς Edd. 25. κατεπαίοντο C. ἐπαίοντο Edd. 26. ταῖς assumptum ex C.

c ἐπίκλημα δὲ αὐτοῖς ἐποιεῖτο τὸ ῥᾴθυμον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, Agg. i. 2, 4. οὕτω λέγων διὰ φωνῆς Ἀγγαίου τοῦ προφήτου “Ὁ λαὸς “οὗτος λέγουσιν Οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν “οἶκον Κυρίου. εἰ καιρὸς ὑμῖν μέν ἐστι τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις “κοιλοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος Κυρίου οὐκ ᾠκοδόμηται;” ἐπειδὴ δὲ ἀναπέπτωκαν, ὡς ἔφην, ἐκ ῥᾳθυμίας, ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείαις κατεπαίοντο συχνῶς, καὶ πολέμοις τοῖς γείτοσιν. ἐπειδὴ δὲ ἀνεγηγέρκασι τὸν νεὼν, πέπαυται τὰ ἐξ d ὀργῆς, πάντα δὲ ἅλις ἦν αὐτοῖς, καὶ πολὺ τῆς εὐημερίας παρέκειτο πλάτος. ταύτῃτοί φησιν Ὅτι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τουτέστι πρὶν ἀναστῆναι τὸν νεὼν, ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἦν εἰς ὄνησιν καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπῆρχεν. ἄμισθοι γὰρ οἱ γηπόνοι, καὶ οὐδὲν ὅλως συναγηγερκότες, ὁμοῦ τοῖς συγκεκμηκόσι βουσὶν ἀπηλλάττοντο τῶν ἀγρῶν. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐκπορευομένοις, ἢ τοῖς εἰσπορευομένοις ἦν εἰρήνη. εἰσπορευομένους δὲ καὶ ἐκπορευομένους τοὺς ἐκ πόλεως εἰς πόλιν ἰόντας ἔσθ' ὅτε φησὶν, ἢ τὸ ἐμπορικὸν e ἔχοντας ἐπιτήδευμα, ἤγουν καὶ ἑτέρων ἕνεκα πραγμάτων. οὐκ ἦν οὐδὲ ἐκείνοις εἰρήνη, τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, ὡς ἔφην, ἐκλελυττηκότων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἑκάστου βλέποντος ὡς ἕνα τῶν ὅτι μάλιστα ἐχθρῶν τὸν ἐγγὺς ἐξ αἵματος, ἢ καὶ ἀδελφὸν, ἢ καὶ γείτονα.

Ἰστέον δὲ, ὅτι πρὶν ἐνανθρωπῆσαι τὸν Μονογενῆ, καὶ ἀναδειχθῆναι τὴν Ἐκκλησίαν, οὐδεὶς ἦν ἀνθρώπῳ μισθὸς, οὔτε 721 A. a μὴν τοῖς κτήνεσιν. οἵ τε γὰρ ἐν τῷδε τῷ βίῳ λογικώτεροι καὶ συνέσεως ἔχοντες δόξαν, οἳ δὴ καὶ ἄνθρωποι νομισθεῖεν

1. τὸ ῥᾴθυμον post Θεὸς transp. Edd. invitis B.C. 4. ὑμῖν μέν hoc ordine C. (Alex.) 5. Κυρίου C. Κυρίῳ Edd. ἐπειδὴ δὲ ἀναπέπτωκαν C.D. ἀναπεπτωκότες γὰρ Edd. 6. ἐκ C. εἰς D. Edd. 7. συχνῶς C. συνεχῶς Edd. 8. ἐγηγέρκασι C. νεὼν C. ναὸν Edd. 9. ἅλις ἦν hoc ordine C. 10. ὅτι assumptum ex C. 11. ἐκείνων C. τούτων Edd. νεὼν C. ναὸν iid. 17. εἰς πόλιν εἰσιόντας C. εἰς πόλιν om. D. 19. οὐκ ἦν C. οὐκ ἦν οὖν D. οὐκοῦν Edd. εἰρήνη] + φησὶ Edd. inv. C.D. ὡς ἔφην ἐκλελυττηκότων ἐπὶ C. ὡς ἔφην ἐκλελυπηκότων ἔτι D. ἐκλελυπ. ὡς ἔφην ἔτι Edd. 21. ἐχθρῶν τὸν] πολεμιωτάτων τῶν C. ἐξ] καὶ ἐξ B. 22. ἢ om. C. habet D. 24. ἀνθρώπῳ C. ἀνθρώποις D. τοῖς ἀνθρώποις Edd.

ἂν, ἀκερδῆ καὶ ἄχρηστον τὴν ἐν τοῖς λόγοις εἶχον σπουδὴν, οὔτε συγγράφοντές τι τῶν ἀναγκαίων, οὔτε μὴν νοεῖν ἢ λαλεῖν ἑτέροις δυνάμενοι. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τὸν ἀγελαῖον καὶ κτηνώδη τρίβοντες βίον, ἄμισθοι διετέλουν. οὐ γὰρ ἦν ἐργάσασθαί τι τῶν ἐπαινουμένων παρὰ Θεῷ. ἀλλ' οὐδὲ ἦν ὅλως ἐπὶ γῆς εἰρήνη, τῆς τῶν δαιμονίων ἀγέλης διακυκώσης τὰ πάντα, καὶ θορύβου μεστὴν ἀποφαινούσης τὴν γῆν, ὡς b εἶναι τὰ πάντων πράγματα καὶ μέντοι τὰς διανοίας ὡς ἐν δονήσει καὶ σάλῳ, καὶ τὸ βεβηκὸς οὐκ ἔχειν.

Καὶ νῦν οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν ἐγὼ ποιήσω τοῖς 11
καταλοίποις τοῦ λαοῦ τούτου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ·
ἀλλ' ἢ δείξω εἰρήνην· ἡ ἄμπελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, 12
καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει
τὴν δρόσον αὐτοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς καταλοίποις τοῦ
λαοῦ μου ταῦτα πάντα. c

Συμμεθίστησι ταῖς ὀργαῖς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συμβαίνοντα, καὶ ἀποδραμεῖσθαί φησιν ὁμοῦ τοῖς τῶν πλημμελημάτων καιροῖς τὰς δίκας. πεπαυμένης γὰρ τῆς ἁμαρτίας, μᾶλλον δὲ ἤδη ποινὰς τὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκτετικότος τοῦ Ἰσραὴλ, καταλήξειν ἔφη τὰς συμφορὰς, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἀπρακτήσειν ἔτι τῶν ἀνιαρῶν τὴν ἔφοδον. βεβούλευται γὰρ ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἀδελφὰ τοῖς πρώτοις, ἀλλ' ὅσα βλέπει πρὸς ἡμερότητα. τοῦτο δὲ ἦν εἰρήνης ἐπίδοσις, καὶ ἀμφιλαφὴς d τῶν ἡδίστων αὐτοῖς χορηγία, ὡς εὔβοτρυν μὲν ὁρᾶσθαι τὴν ἄμπελον, βαθὺ δὲ κομῶσαν ληΐοις τὴν ἀρόσιμον γῆν τοὺς

1. τοῖς om. C. 3. δὲ καὶ om. C. 6. διακυκλωσάσης C. 13. γενήματα C.F. 15. μου] + τούτου Edd. (Vat. ℵ) inv. B.C. (Alex. XII.) ταῦτα πάντα C.D. Edd. (Vat. ℵ) πάντα ταῦτα B.F. (Alex. XII.) 19. ἐκτετηκότος B. 21. τῶν ἀνιαρ. τὴν hoc ordine C. 23. τοῖτο C.b. ταῦτα Edd. 24. αὐτῆς C. invito b. 25. κομῶσαν C.b. κομῶσι Edd. λῆινοις (sic) b.

τῶν γηπόνων ἱδρῶτας ἀμείβεσθαι, οὐρανοῦ δηλονότι μονονουχὶ καὶ συνθέοντος, καὶ δρόσοις καταπιαίνοντος ἀγροὺς δηλονότι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. ἕψεται γὰρ πάντως τοῖς τοῦ Δεσπότου νεύμασιν οὐρανός τε καὶ γῆ, καὶ ἁπαξαπλῶς ἡ κτίσις. κλῆρος δὲ ταῦτα τῷ Ἰσραὴλ, Θεοῦ κατευρύνοντος τὴν εὐημερίαν, καὶ παντὸς τοῦ πεφυκότος ἀνιᾶν ἀπαλλάτ-
e τοντος.

Ἁρμόσειε δ' ἂν ὁ ἐπὶ τῷδε λόγος τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι Χριστῷ. πρὸ μὲν γὰρ τῶν τῆς ἐπιδημίας καιρῶν ἐβαδίζομεν ἕκαστος κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, κτηνώδη τε καὶ ἀλογώτατον διαβιοῦντες βίον, καὶ ταῖς τῶν δαιμονίων ἀπάταις συνεζευγμένοι. ἐπειδὴ δὲ πεπραμένους μόνον δὲ οὐχὶ, καὶ κατεῤῥιμμένους εἰς γῆν, καὶ ὑπὸ πόδας ὄντας ἐχθρῶν, ᾤκτειρεν ὁ Πατὴρ, οὐκέτι πεποίηκεν ἡμῖν κατὰ τὰς ἡμέρας
722 A. a τὰς ἔμπροσθεν. οὐ γὰρ περιεῖδεν ἔτι πλεονεκτουμένους, καὶ ὑπὸ τυράννῳ πράττοντας ὠμῷ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἡμᾶς τῶν αἰσχίστων ἀποφέροντι· δέδωκε δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὴν ἐξ οὐρανῶν εἰρήνην, τουτέστι Χριστὸν, ὃς καὶ ἁπάσης ἡμῖν εὐκαρπίας τῆς νοητῆς δεδώρηται χορηγίαν. ἐμπεπλήσμεθα γὰρ σίτῳ τε καὶ οἴνῳ, καὶ δέδωκεν ἡμῖν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ,
Ps. ciii. 15. τουτέστι Χριστὸς, τὸν ἑαυτῆς καρπὸν, τὸν εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου, κατὰ τὸ γεγραμμένον. αὐτὸς δὲ ὑπάρχων
S. Joan. xii. 24. b καὶ ὁ κόκκος τοῦ σίτου καὶ τὸ δράγμα τὸ ἱερὸν, ἄρτος ἡμῖν
Lev. xxiii. 10, 11. ἀπεφάνθη ζωῆς· ἀπέδειξε δὲ καὶ εὐανθεστάτους, ταῖς ἐξ οὐ-
S. Joan. vi. 35. ρανοῦ καταπιαίνων δρόσοις, δῆλον δὲ ὅτι ταῖς νοηταῖς καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος, ὧν καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ διαμέμνηται
Ps. cxxxii. 3. λέγων "Ὡς δρόσος Ἀερμὼν ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη

1. δηλονότι καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς (3) quasi a δηλονότι ad δηλονότι transiliens D. 3. δηλονότι assumptum ex C. 5. κλῆρος C.b. κλῆροι D. Edd. 6. τοῦ πεφυκότος [πεφοικὸς b.] ἀνιᾶν C.D.b. ἀνιαροῦ Edd. 8. ἁρμόσει C.D. τῷ] τῶν Edd. ante Migne. 10. αὐτῷ om. C. τε assumptum ex B.C. 12. ἐπειδὴ C. ἐπεὶ D. Edd. πεπραμένους D. πεπραχότας ἀθλίως C. πεπτωκότας Edd. δὲ alt. assumptum ex C.D. 16. ἡμᾶς τῶν αἰσχίστων hoc ordine C.D. 18. ἡμῖν] + τῆς Edd. inv. C. 20. σίτῳ τε καὶ οἴνῳ C. σιτοῦ τε καὶ οἴνου Edd. δέδωκεν B.C. δεδώρηκεν Edd. 22. ὑπάρχων B.C. ὑπάρχει Edd. 23. ἄρτος—ζωῆς C. αὐτὸς—ζωὴ Edd.

"Σιών." ταῦτα δὲ ἡμῖν ἐν κλήρου μοίρᾳ παρὰ Θεοῦ καὶ μερὶς ἀγαθὴ, ἐπεί τοι γεγόναμεν Ἰσραὴλ, τουτέστι, νοῦς ὁρῶν Θεὸν, τεθεάμεθα γὰρ ἐν Υἱῷ τὸν Πατέρα.

Καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κατάρᾳ ἐν τοῖς ἔθνεσιν οἶκος Ἰούδα 13
καὶ οἶκος Ἰσραὴλ, οὕτω διασώσω ὑμᾶς καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ· θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν.

Αἰχμάλωτοι γεγονότες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ ταῖς τῶν ἑλόντων πλεονεξίαις ἐνειλημμένοι, κεχρηματίκασι καὶ ἐπάρατοι, φασκόντων τινῶν, κατά γε τὸ εἰκὸς Οὕτω μὴ γενοίμην ὡς ὁ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ σέσωκέ τε αὐτοὺς ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς, καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις γεγόνασιν ἀγαθοῖς, συναποβεβλήκασι d ταῖς συμφοραῖς καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι κατηραμένοι. ηὐλόγηνται γὰρ, καὶ οὐδὲν ἧττον γεγόνασι ζηλωτοὶ καθὰ καὶ πάλαι, Θεοῦ κατευφραίνοντος τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς, καὶ ἁπάσης αὐτοῖς εὐθυμίας ἁπλοῦντος μέθεξιν.

Τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἀτρεκὲς ἐνορῷτο πάλιν. ἦμεν γὰρ ἐπάρατοι, ταῖς τῶν δαιμονίων ἀγέλαις ὑπεζευγμένοι, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος διὰ τῆς ἐκείνων δυστροπίας κατενηνεγμένοι. ἐπειδὴ δὲ Θεὸν ἐγνώκαμεν τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν, καὶ ἐγνώσθημεν τῷ Χριστῷ, τότε e δὴ τότε καὶ ἀναμέλπειν ἐφ' ἑαυτοῖς δεδιδάγμεθα "Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν." (Ps. cxiii. 23.) ἐπειδὴ δὲ εἰς τοῦτο κεκλήμεθα τιμῆς τε καὶ δόξης, φιλεργεῖν ἀναγκαῖον καὶ κατανδρίζεσθαι παθῶν, καὶ στυγητὴν ποιεῖσθαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς ἐμπρέπειν νόμοις, ὡς ἐπείγεσθαι κατορθοῦν τὸ ἁνδάνον Χριστῷ. ἀκηκόαμεν γὰρ ἐπιφωνοῦντος ἡμῖν Θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν a 723 A.

1. παρὰ Θεῷ B. 4. ἐν κατάρᾳ] κατάρα C. (68. al.) ἔθνεσιν] + ὁ Edd. invitis B.C.F. (א Alex. XII.) 15. μέθεξιν] τὴν μ. Edd. inv. C. 16. ἀτρεκὲς ἐνορῷτο C. ἀληθὲς ὂν ὁρᾶται iid. 20. ἐγνώσμεθα b. 24. φιλεργοὶ ἀναγκαῖον κατανδρίζ. C. invito D. τῶν παθῶν Edd. invitis C.D. 26. ὡς C.D. καὶ Edd. ἁνδάνον C.D. ἀρέσκον Edd. Statim τῷ add. iid. invitis C.D. Χριστῷ C. Θεῷ D. Edd. ἀκηκόασι C.

ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ἐσχήκαμεν δὲ παρὰ Χριστοῦ τὸ χρῆναι θαρσεῖν· νενίκηκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν κόσμον, καὶ πεπάτηκεν ἐχθροὺς, καὶ θανάτου κρείττονα τὸν οἰκεῖον ἔδειξε ναὸν, καὶ τὸ τῆς ἀνομίας ἐνέφραξε στόμα, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν τούτοις. νενίκηκε γὰρ, ὡς ἔφην, οὐχ ἑαυτῷ μᾶλλον, ἀλλ' ἡμῖν τοῖς ἠσθενηκόσι τὰ ἐκ τοῦ νικῆσαι κατορθῶν ἀγαθά.

S. Joan. xvi. 33.

Ps. cvi. 42.

14 Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ὃν τρόπον διενοήθην τοῦ
b κακῶσαι ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγει
15 Κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μετενόησα· οὕτω παρατέταγμαι
καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοῦ καλῶς ποιῆσαι
τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα· θαρσεῖτε.

Ὅτι ταῖς θείαις σκέψεσιν εἴτ' οὖν βουλαῖς τὸ ἀντιστατοῦν οὐδὲν, κἀκ τῶνδε δὴ πάλιν ἐφίησι νοεῖν. ὃ γὰρ ἂν βουλεύσαιτο Θεὸς καὶ δὴ καὶ ἕλοιτο πληροῦν, τοῦτο δὴ πάντως ἐκβήσεται καὶ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἐξέρπει τέλος. οὕτω c που φησὶ καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου, τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τὸ παναλκὲς ἀποφαίνων "Καὶ εἶπα Πᾶσά μου ἡ βουλὴ στή-"σεται, καὶ πάντα ὅσα βεβούλευμαι ποιήσω." οὐκοῦν ἐξ ὧν συνέβη παθεῖν αὐτοὺς ἐπενηνεγμένης τῆς θείας ὀργῆς, ἐκ τούτων αὐτῶν συνιέναι, καὶ μάλα σαφῶς, ἔστιν, ὅτι καὶ ἡ τῆς εὐθυμίας αὐτοῖς κατευρύνεται τρίβος ἐθέλοντός γε αὐτοῦ καὶ ἐφιέντος εὐημερεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ ὀρέγοντος εἰς φιλανθρωπίας τὸ ἐν παντὶ δὴ χρῆναι γενέσθαι καλῷ. ὥσπερ γὰρ, φησὶ, κακοῦν ὑμᾶς ἐθέλοντα διὰ πολλὴν ἁμαρτίαν, d ἀπεῖρξεν οὐδέν· οὕτω καὶ χρηστὰ βουλευομένῳ, καὶ κατοι-

Es. xlvi. 10.

4. δι' αὐτὸν ἐν τούτοις C. His εὐδοκιμῶμεν add. Edd. αὐτὸν μιμησόμεθα ἐν τούτοις D. 11. θαρσεῖτε om. C. sed vide infra. habet D. 12. Haec σκέψεσιν εἴτ' οὖν [ἤτουν Cod.] accesserunt ex C. σκέψεσιν ἤτοι D. 14. δὴ καὶ assumpta ex B.C. 15. Haec καὶ πρὸς τὸ α. δ. ἐξέρπει τέλος accesserunt ex C.D. 16. φησι καὶ δ. φ. Ἡσ. hoc ordine C. φησι post Ἡσ. transp. Edd. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd. 20. τούτων αὐτῷ (sic) C. βούλεται καὶ μ. σ. pro καὶ μ. σ. ἔστιν C. invito D. 22. καὶ alt. om. C. εἰς φιλανθρωπίας C. φιλανθρωπίᾳ Edd. 23. δὴ assumptum ex C.

κτείρειν ἐθέλοντι πεπονηκότας ἀρκούντως, οὐδὲν ἔσται τὸ ἐμποδών. παρατέταγμαι γὰρ εὖ ποιῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα. ἐμφαντικὴ δὲ λίαν ἡ λέξις. οὐ γὰρ ἔφη μόνον ὅτι Βεβούλευμαι καὶ διανενόημαι τυχὸν, ἀλλ' εἰς τοῦτο προῆλθον γνώμης καὶ τῆς ἐφ' ὑμῖν ἡμερότητος, ὥστε καὶ παρατέταγμαι. τοῦτο δέ ἐστι σκέψεως ἐντόνου μήνυσις ἐναργής. κατασφραγίζει δὲ τὴν ὑπόσχεσιν εἰς ἀλήθειαν, τὸ θαρσεῖτε προστιθείς.

Οὕτω δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς διὰ τῆς πίστεως κεκλη- e μένους εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἀσφαλίζεται Χριστός. ὥσπερ γὰρ πρὸ τῆς κλήσεως πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος κατωλισθηκότας, παραδέδωκε μὲν εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ἐκάκωσε Rom. i. 28. δὲ δι' ἀκαθαρσίαν· οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις διενοήθη τε καὶ παρατέτακται, καθά φησιν αὐτὸς, εἴς γε τὸ εὖ ποιῆσαι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα, τουτέστιν ἡμᾶς τοὺς ἐξομολογουμένους αὐτῷ, καὶ ταῖς εὐφημίαις καταγεραίροντας ὡς Δεσπότην, ὡς σωτῆρα καὶ λυτρωτήν· αἴνεσις γὰρ ὁ Ἰούδας ἑρμηνεύεται. οἶκος δὲ Ἰούδα καὶ ἑτέρως νοοῖτ' ἂν ἡ a 724 A. Ἐκκλησία. κεχρημάτικε γὰρ οἶκος Χριστοῦ, ὃς "ἀνατέταλ- Heb. vii. 14. "κεν ἐξ Ἰούδα," κέκληται δὲ οὕτω καὶ παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ Ib. iii. 6. γραφῇ. καὶ γοῦν ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ οὕτως αὐτοῦ διαμέμνηται λέγων "Ἰούδα, σε αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου," καὶ Gen. xlix. 8. πάλιν "Ἐκ βλαστοῦ ἀνέβης υἱέ μου Ἰούδα." ἀνέφυ γὰρ ὁ Ib. 9. Χριστὸς ἐκ ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ καθάπερ ἀπὸ βλαστοῦ τῆς ἁγίας παρθένου "Βακτηρία εὐκλεὴς καὶ ἡ ῥάβδος μεγαλώ- Hier. xxxi. 17. "ματος," κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ἡμῖν οὖν ἄρα καὶ b τὸ θαρσεῖτε λελέξεται, καὶ μάλα εἰκότως. ὅπλῳ γὰρ ἡμᾶς Ps. v. 13.

1. πεπονθότας Edd. invitis B.C. 3. ἐμφατικὴ C. 5. ἡμῖν C. inv. b. 6. ἐντόνου C.D. Edd. εὐτόνου b. 9. Assumpta δὲ ex C.D.b. τοὺς ex C.b. 12. παραδέδωκε μὲν D. Edd. παρέδωκε μὲν b. παραδέδωκεν C. 14. καθὰ] καὶ καθὰ D. καὶ C. αὐτοῖς (sic) C. 16. καὶ ταῖς assumpta ex B.C. 17. ὁ om. C. 23. ἀνέβης υἱέ μου hoc ordine C. Ἰούδα accessit ex B.C. ἀνέφυ C. ἀνέβη Edd. 25. Assumpta εὐκλεὴς ex C.D., ἡ ex C. μεγαλώματος C.D. δυνάμεως Edd. 27. λελέξεται B.C. λέγεται Edd. ἡμᾶς assumptum ex C.

εὐδοκίας ἐστεφάνωσεν ὁ Πατὴρ τῇ διὰ Χριστοῦ σωτηρίᾳ καὶ χάριτι.

16 Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ποιήσετε· λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν
πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρῖμα εἰρηνικὸν κρίνετε ἐν ταῖς πύλαις
17 ὑμῶν, καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε· διότι
c ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

Οὐκ ἀπειθεῖν ἑλομένοις καὶ εἰς ἐξίτηλον πολιτείαν ἀποφοιτᾶν εἰωθόσιν ἐπαγγέλλεται Θεὸς τὰ ἐκ τῆς ἰδίας ἡμερότητος ἐπιδώσειν ἀγαθὰ, καὶ μὴν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ χρῆναι λοιπὸν εὖ ποιεῖν αὐτούς· ἠγαπηκόσι δὲ μᾶλλον τὴν αὐτῷ θυμήρη διαστείχειν ὁδὸν καὶ ζῆν εὐαγῶς ᾑρημένοις. ἥκιστα μὲν γὰρ ψευδοεπεῖς ὁρᾶσθαι προστέταχε, ποιεῖσθαι δὲ μᾶλλον ἐν ἀτρεκείᾳ τοὺς λόγους, ὀρθότητα δὲ τὴν ἐπί γε d *τοῖς κρίμασιν ἀγαπᾶν, καὶ τὴν ἐφ᾽ ἑκάστῳ πράγματι ψῆφον εὐθῆ τε καὶ ἀνεπίπληκτον πάντῃ τε καὶ πάντως ἐκφέρειν, οὐ λημματίων αἰσχρῶν ἡττωμένους, οὐκ εἰς κέρδη βλέποντας αἰσχρὰ, καὶ χρημάτων ἕνεκα τὴν τοῦ δικαίου παρασημαίνοντας χάριν· ἀλλ᾽ εἰς μόνον ὁρῶντας τὸ ἁνδάνον Θεῷ· ἀνιέντας δὲ καὶ ἀδελφοῖς, εἰ δή που τι παραπταίσειαν ἢ δρῶντες ἢ λέγοντες, καὶ προσέτι τούτοις παρωθουμένους εὖ μάλα τὸ ψευδορκεῖν. μεμισηκέναι γὰρ δὴ διισχυρίζεται τὰ* e *τοιάδε τῶν κακῶν.*

Ἄθρει δὲ ὅπως οὐδὲν ἐπιτάττει δρᾶν τῶν ἐν σκιαῖς ἢ τύποις. οὐ γάρτοι χρῆναι βουθυτεῖν οὐδὲ μὴν λιβανωτῷ τιμᾶν ἐντέλλεται, ἀλλ᾽ οἷον ἰσχνήν τινα καὶ τετορνευμένην,

9. *εἰωθόσιν* assumptum ex C.D. Quae sequuntur *ἐπαγγέλλεται—ποιεῖν αὐτοὺς* post *ᾑρημένοις* (12) transp. Edd. invitis C.D. 12. *αὐτῷ θυμήρη* C.D. *εὐθεῖαν* Edd. *τὴν* pro *ζῆν* Edd. *εἰρημένοις* pro more C. 14. *γε* assumptum ex C. 17. *λημματίων* C. *λημμάτων* Edd. 18. *παρασημαίνοντας* C. *προδιδόντας* iid. 22. *δὴ* assumptum ex C. 25. *λιβανωτῷ* C. *λιβάνῳ* iid.

μόνον δὲ οὐχὶ καὶ εὐαγγελικὴν ἐπασκῆσαι βούλεται ζωήν. ἐπειδὴ γὰρ οὐ βραχὺς ἡμῖν ἐν τούτοις περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας ἐκπεποίηται λόγος, ταύτῃτοι καὶ ἀναγκαίως ἐντολὴ συνεισάγεται τὰ δι᾽ αὐτοῦ λαλοῦσα θεσπίσματα. εἰ γὰρ δὴ προσήκοι τοῖς θείοις ἡμᾶς ἑπομένους λόγοις λαλεῖν τὴν ἀλήθειαν, τὰ Χριστοῦ πάντως διαλεξόμεθα· Χριστὸς γάρ a 725 A. *ἐστιν ἡ ἀλήθεια. διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφώτατος Πέτρος ἑτοιμοτάτους ἡμᾶς γενέσθαι προστέταχε "πρὸς ἀπολογίαν παντὶ* 1 S. Pet. iii. 15. *"τῷ ἐρωτῶντι ἡμᾶς λόγον περὶ τῆς οὔσης ἐν ἡμῖν ἐλπίδος." οἱ δὲ δὴ τὰ Χριστοῦ λαλεῖν εἰθισμένοι, καὶ αὐτὸν ἔχοντες ἐπὶ γλώσσης ἀεὶ, καὶ νοῦ καὶ καρδίας μελέτην πεποιημένοι, δίκαιοί που πάντως εἶεν ἂν, καὶ τῇ κατὰ πᾶν ὁτιοῦν ὀρθότητι διαπρέποντες, εἰρηνικοί τε καὶ πρᾶοι καὶ πρός γε τούτῳ καὶ ἀνεξίκακοι, καὶ ψευδορκεῖν οὐκ εἰδότες, μᾶλλον δὲ οὐδὲ* b *ὀμνύντες ὅλως. διαμέμνηνται δὲ λέγοντος αὐτοῦ "Ἔστω* S. Matth. v. 37. *"δὲ ὑμῶν ὁ λόγος τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν "τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν."*

Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου παντοκράτορος πρὸς μὲ λέγων Τάδε 18 19
λέγει Κύριος παντοκράτωρ Νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ πέμπτη καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσονται τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς, καὶ εὐφρανθήσεσθε, καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην c ἀγαπήσατε.

Ἀναγκαῖον οἶμαι τοῖς φιλομαθέσι προαφηγήσασθαι πάλιν τῶν ἐνθάδε λεγομένων νηστειῶν τὰς αἰτίας, καὶ ποία μὲν ἡ

2. ὁ pro οὐ Edd. inv. B.C. 3. ἐκπεποίηται C. πεπ. Edd. 4. τὰ om. C. 5. προσήκει Edd. correxi ex C. 7. πέτρος D. Edd. παῦλος C. 10. εἰ pro οἱ Edd. inv. B.C. 11. γλώττης C. 15. διαμέμνηται B. δὲ C. γὰρ Edd. 16. δὲ prius et ὁ λόγος om. C. Haec τὸ δὲ—ἐστιν accesserunt ex C.D. 17. τοῦτο pro τούτων D. 19. τετάρτη C. (36. al.) τετρὰς Edd. 21. εἰς secundum assumptum ex C. (Alex. XII.) 22. εὐφρανθήσεται (= εὐφρανθήσετε) prima manu C. 23. ἀγαπήσετε F. 24. πάλιν om. C. habet D.

τετάρτη, τίς δὲ καὶ ἡ πέμπτη, καὶ αἱ τούτων ἐφεξῆς ἑβδόμη τε καὶ δεκάτη. προσεποίσομεν γὰρ οὕτως ἐπὶ καιροῦ, καὶ ἐν κόσμῳ λοιπὸν τῶν προστεταγμένων τὴν δύναμιν. οὐκοῦν μετὰ τὸ ἁλῶναι τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ κατεμπρησθῆναι τὸν ναὸν, ἀποκομισθῆναι δὲ ὁμοῦ τοῖς ἱεροῖς σκεύεσιν αἰχμάλω- d τον τὸν Ἰσραὴλ, οἱ σεσωσμένοι τε καὶ περιλειφθέντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὰς ἡμέρας ἐν αἷς τὰ τοιάδε παθεῖν συμβέβηκεν ἀποφράδας ἡγοῦντο καὶ στυγητὰς, καὶ δὴ κατὰ πληθὺν συνθέοντες, κομμὸν ἐποιοῦντο καὶ θρῆνον, ἀσιτοῦντες ὡς ἐν νηστείαις. τίνα δὲ δὴ τὰ συμβεβηκότα, καὶ ὡς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἀρτίως ἡμῖν ὠνομασμένων ἡμερῶν, φέρε λέγωμεν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

Hier. lii. 4-7. Ἔφη τοίνυν ὁ μακάριος Ἱερεμίας "Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ "ἔτει τῷ ἐνάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ· δῆλον δὲ ὅτι Σεδεκίου· "ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκατῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθε Ναβου- e "χοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐ- "τοῦ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ περιεχαράκωσαν αὐτὴν καὶ "περιῳκοδόμησαν αὐτὴν τετραπέδοις λίθοις κύκλῳ, καὶ "ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν ἕως ἑνδεκάτου ἔτους τῷ βασι- "λεῖ Σεδεκίᾳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς, "καὶ ἐστερεώθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι "τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ "ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς 726 A. a "πύλης ἀνὰ μέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος, ὃ "ἦν κατὰ τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως." εἶτα διὰ μέσου παρενθεὶς τῶν Σεδεκίου παίδων τὴν σφαγὴν, αὐτοῦ δὲ τὴν Ib. 12-14. τύφλωσιν, ἔφη πάλιν "Ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ

1. τετάρτη C. τετρὰς Edd. καὶ prius assumptum ex C. 3. προ . τεταγμένων (litera una erasa) C. habet προστ. D. 5. ἱερεῖς Edd. ante Migne. 10. ὡς assumptum ex C.D. 11. ὠνομασμένων C.D. εἰρημένων Edd. λέγομεν C. ἐκ τῶν ἱερῶν γρ. assumpta ex C.D. 14. ἐνάτῳ C. ἐννάτῳ Edd. 15. τῇ assumptum ex C. (sol.) 18. τετραπέδοις C. (Vat.) τετραπόδοις D. Edd. (Alex. XII.) τετραπόδων B. κατῆλθεν pro καὶ ἦλθεν B. 20. τῷ prius assumptum ex C. ἐνάτῃ B.C. ἐννάτῃ Edd. 24. πύλης C.D. πόλεως Edd. (Frid-Aug. manu prima.) 25. διὰ μέσου C. δὴ μέσον Edd.

“ μηνὸς ἦλθε Ναβουζάρδαν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἑστηκὼς κατὰ “ πρόσωπον τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ “ ἐνέπρησε τὸν οἶκον Κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, “ καὶ πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως καὶ πᾶσαν οἰκίαν με- “ γάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρὶ, καὶ πᾶν τεῖχος Ἱερουσαλὴμ “ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων ἡ μετὰ τοῦ [b] “ ἀρχιμαγείρου.” ἀκούεις ὅπως ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει πεπολιόρκηκεν ὁ Ναβουχοδονόσορ τὴν Ἱερουσαλὴμ, εἶτα τῷ τετάρτῳ μηνὶ τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους διακεκόφθαι φησὶ τὴν πόλιν, ἐν δέ γε τῷ πέμπτῳ μηνὶ καὶ αὐτὸν ἐμπεπρῆσθαι τὸν ναὸν καὶ ἅπασαν δὲ τὴν πόλιν δισχυρίζεται παρὰ τοῦ ἀρχιμαγείρου. ἀποφράδας δὴ οὖν τὴν τετάρτην καὶ τὴν πέμπτην καὶ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐποιοῦντο, τοὺς μῆνας εἰς ἡμέρας παραφέροντες. τίς δὲ καὶ ἡ ἑβδόμη, πάλιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον.

Ἐπειδὴ γὰρ εἷλε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ ἀρχιμάγειρος, κεχει- [c] ροτόνηκε τὸν Γοδολίαν εἰς καθηγητὴν τοῖς καταλοίποις τῶν [4 Reg. xxv. 22.] Ἰουδαίων ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. εἶτα τοῦτο δεδρακὼς ἀπῆρκεν εἰς Βαβυλῶνα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὕτω πεπρᾶχθαι μεμαθήκασιν οἱ περισωθέντες ἐξ Ἰουδαίων, συνέδραμον ἐν τοῖς Ἱερο- [Ib. 23.] σολύμοις, καὶ ἦσαν ἐν ἐλπίσι τοῦ κατοικεῖν ἔτι τὴν γῆν. ἀλλ᾽ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, καθὰ γέγραπται, τὸν Γοδολίαν [Ib. 25.] ἀνεῖλεν ὁ Ἰσμαήλ· καὶ διεσπάρη πᾶς ὁ λαὸς τότε, καὶ [Ib. 26.] ἀπέδραμον εἰς τὴν Αἰγυπτίων, καὶ διολώλασιν ἐκεῖ. στυγητὴν οὖν ἐποιοῦντο καὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν [d] μῆνα ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας. ἥδε μὲν οὖν τῶν νηστειῶν ἡ πρόφασις. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀκόλουθον, πεπαυμένων τῶν ἐξ ὀργῆς καὶ ἀνακομισθέντος τοῦ Ἰσραὴλ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τῶν σκυθρωπῶν παρεληλακότων, μὴ νηστεύειν ἔτι καὶ

3. τοῦ deest in Edd. 5. ἐν om. C. (33, 91, 228.) 7. Habet ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει C. 9. ἐνδεκάτου C. δεκάτου B. Edd. 10. γε assumptum ex C. 13. τοὺς μῆνας εἰς ἡμ. παραφέροντες C.D. δι᾽ ἃς εἶπον αἰτίας Edd. 17. ἀπῆρκεν C. ἀπῆλθεν Edd. 20. ἔτι C. ἐπὶ B. Edd. 24. οὖν om. C. 25. ἕνεκα C.b. ἕνεκεν Edd. 26. ἦν ἀκόλουθον hoc ordine C.D.b. 28. μὴ b. Edd. μὴ om. B.C.D. C. corrector quidam seculo forte xii^{mo}., οὐκ ante ἦν ἀκόλ. paulo supra addidit.

κόπτεσθαι, μεταπλάττεσθαι κελεύει τὸ πένθος εἰς θυμηδίαν, ἥδεσθαί τε μᾶλλον ἐφ' οἷς ἔχουσι λαβόντες παρὰ Θεοῦ, ἤγουν διὰ μνήμης ἔχειν τὰ ἐφ' οἷς τετιμώρηνται κατὰ καιροὺς, πλημμελοῦντες ἀφυλάκτως καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν
c ἐκτόπων ἀναίδην ὠλισθηκότες.

Ps. xxix. 12. Δέδρακε δὲ τοῦτο καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός. "Ἔστρεψε "γὰρ ἡμῖν τὸν κοπετὸν εἰς χαρὰν, διέῤῥηξε τὸν σάκκον καὶ "περιέζωσεν εὐφροσύνην," κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν. ἐπαιτιώμεθα δὲ οὐδαμῶς, ὅτι Θεὸν οὐκ εἰδότες ποτὲ, καὶ
Rom. i. 25. προσκυνοῦντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πεπτώκαμεν
Ib. 28. ὑπὸ πόδας ἐχθρῶν καὶ εἰς νοῦν ἀδόκιμον· εὐχαριστοῦμεν δὲ
727 A. a μᾶλλον ἐφ' οἷς ἠλεήμεθα καὶ σεσώσμεθα, καὶ ἐκ χειρὸς
S. Luc. i. 14. ἐχθρῶν λελυτρώμεθα, καὶ τὴν ἁγίαν οἰκοῦμεν πόλιν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, ἠξιώμεθά τε λοιπὸν εὐχαῖς καὶ θυσίαις ταῖς πνευματικαῖς καταγεραίρειν αὐτὸν, ἀγαπῶμεν δὲ καὶ ὡς εἰς εἰρήνην καὶ ἀλήθειαν, καὶ θυμηδίας τῆς ἀνωτάτω πρόφασιν τὸ χρῆμα καταλογίζεσθαι παρὰ τῆς θεοπνεύστου δεδιδάγμεθα
Eph. ii. 14. γραφῆς. "Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν·" αὐτὸς, ὡς ἔφην, ἡ ἀλήθεια· καὶ δι' αὐτόν ἐσμεν ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς,
b καὶ ἐν τῷ κατευφραίνεσθαι δεῖν, κατηφείας ἁπάσης ἐξῃρημένης.

20 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἔτι ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ καὶ
21 κατοικοῦντες πόλεις πολλάς, καὶ συνελεύσονται κατοικοῦντες
πέντε πόλεις εἰς μίαν πόλιν λέγοντες Πορευθῶμεν δεηθῆναι
τοῦ προσώπου Κυρίου καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου
22 παντοκράτορος, πορεύσομαι κἀγώ· καὶ ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ
καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου παντοκρά-

1. *μεταλλάττεσθαι* b. *θυμηδίαν* C.D.b. *εὐθυμίαν* Edd. 5. *ἀναίδην* C. Edd. *ἀνέδην* B.D. 6. *δὲ* assumptum ex C.D. 11. *ἀδόκιμον*] + *παρεδόθημεν* B. Edd. invitis C.D. 15. *εἰς* assumptum ex C. 17. *θεοπνεύστου* C. *θείας* Edd. 19. *καὶ* assumptum ex C. *ἀγαθαῖς* C. Pont. Migne. *ἀγαθοῖς* Aub. 22. *πολλοὶ* om. C. 24. *πέντε πόλεις* om. C. (22. al.)

τορος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ἐξιλάσκεσθαι τὸ πρόσωπον c Κυρίου.

Μεταπλάττοντος τοῦ Χριστοῦ τὸ πένθος ἡμῶν εἰς χαρὰν καὶ εἰς ἑορτὴν καὶ εἰς εὐφροσύνας ἀγαθὰς, καὶ μεθιστῶντος εἰς θυμηδίαν τοὺς ὀδυρμοὺς, οὐ καθ' ἕνα λοιπὸν ἔσται, φησὶ, τῶν καλουμένων εἰς σωτηρίαν ἡ ὡς ἐν πίστει πρόσοδος καὶ ἡ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις δι' ἁγιασμοῦ· ἀλλ' αἱ μὲν πόλεις ἀλλήλας εἰς τοῦτο παροτρυνοῦσι λοιπὸν, ἥξει τε κατὰ πληθὺν πάντα τὰ ἔθνη, τοῖς εἰς τοῦτο φθάσασιν ἐπιφωνούντων d ἀεὶ τῶν δευτέρων τό Πορεύσομαι κἀγώ. γέγραπται γὰρ ὅτι "Σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον "ἑτέρου." Prov. xxvii. 17. πρόκλησις γὰρ ἀείπως ἑτέροις εἴς γε τὸ χρῆναι πληροῦν τὸ ἀγαθὸν, ἡ τινῶν εὑρίσκεται προθυμία. τίς δὲ δὴ ταῖς πόλεσιν ἤτοι τοῖς ἔθνεσιν ὁ σκοπός; τὸ ἐξιλάσασθαι τε καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου, τουτέστι Χριστὸν, ὅς ἐστιν εἰκὼν ἀπαράλλακτος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ "χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, καθὰ γέγραπται, καὶ Heb. i. 3. e "ἀπαύγασμα τῆς δόξης," περὶ οὗ φησι καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ "Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου." Ps. cxviii. 135. ἐπέλαμψε γὰρ ἡμῖν ἡ εἰκὼν καὶ τὸ πρόσωπον, ὡς ἔφην, τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· αὐτὸν ἔχοντες εὐμενῆ καὶ ἵλεω, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἁμαρτίας διακρουσόμεθα βλάβη, δικαιούμενοι διὰ πίστεως "οὐκ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, Tit. iii. 5. "ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος·" φιλοικτίρμων γάρ ἐστι καὶ ἀγαθὸς καὶ ἀφίησιν ἐγκλήματα τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ· αὐτὸν ἐκζητοῦντες φιλομαθῶς καὶ διὰ τοῦ χρῆναι πληροῦν a 728 A.

1. ἐξιλάσκεσθαι B.C. (Alex.) ἐξιλάσασθαι Edd. (א Vat. XII.) cf. 728 fin. 3. ἡμῖν b. 5, 6. ἔσται et ὡς assumpta ex C.b. desunt in D. 7. οἶμαι pro αἱ C. 8. παροτρύνουσι C. τε C. δὲ Edd. 12. πρόκλησις C.b. παράκλησις D. Edd. γε assumptum ex C. 14. ἐξιλάσασθαι b. Edd. ἐξιλάσκεσθαι C. 20. Ἀπέλαμψε Migne. ἡμῖν ἡ εἰκὼν B.C. Nik. in Ps. cxviii. ἡ εἰρήνη Edd. 21. ἔχοντας iid. ante Migne. ἵλεω C.D. ἵλεων b. Edd. τὰ—βλάβη C.b. τὴν—βλάβην D. Edd. 23. ἃ C. ὧν D. Edd. 24. τὸ assumptum ex B.C. 26. φιλομαθῶς καὶ accesserunt ex C.D. τοῦτο pro τοῦ C.

τὰ νενομισμένα, πάντη τε καὶ πάντως εὑρήσομεν, καὶ δι' Eph. ii. 14. αὐτοῦ κολλώμεθα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ἡ εἰρήνη ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.

23 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐὰν ἐπιλάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἀνδρὸς Ἰουδαίου λέγοντες Πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν ἐστιν.

b Τίνα δὴ τρόπον ἡ κατὰ πόλεις τε ὁμοῦ καὶ ἔθνη γενήσεται πρόσοδος τῶν ἐπιζητούντων τὸ πρόσωπον Κυρίου, διατρανοῖ πάλιν. ἔσται γὰρ τοῦτο φησὶν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, τουτέστι, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἐπιλάβοιντο δέκα ἄνδρες ἑνὸς Ἰουδαίου λέγοντες Πορευσόμεθα μετὰ σοῦ. διὰ μὲν οὖν τῶν δέκα, τὸν τέλειον τῶν προσιόντων νοήσεις ἀριθμόν· τελειότητος γὰρ σύμβολον ὁ δέκα πως ἐστὶν ἀριθμός. ὅτι δὲ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις οἱ ἐξ ἐθνῶν κολλώμενοι τὴν αὐτὴν ὥσπερ ἐκείνοις βαδίζειν ὁδὸν ἐπεχείρουν δικαιούμενοι
c διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ, καθίστησιν ἐναργὲς, καὶ τὸ σχῆμα λέγων, ὡς ἐξ εἰκόνος τῆς καθ' ἡμᾶς διαπεπλασμένον εὖ μάλα. οἱ μὲν γὰρ μικροὶ τῶν παίδων εἰ τοῖς ἰδίοις πατράσιν ἕλοιντό ποτε κατακολουθεῖν, ἐπιδραξάμενοι τοῦ κρασπέδου καὶ οἷον ἐπικουρούμενοι ταῖς ἀφαῖς καὶ τῶν ἐσθημάτων ἀπαρτώμενοι, ἀπλανῆ τε καὶ ἀσφαλῆ ποιοῦνται τὴν βάδισιν· κατὰ τὸν ἴσον οἶμαι τρόπον καὶ οἱ τῇ κτίσει λελατρευκότες παρὰ τὸν τῶν ὅλων Δημιουργὸν, πατέρας

1. εὑρήσομεν C. εὑρίσκ. Edd. 2. ἐστιν αὐτὸς hoc ordine C. 4. ἐὰν ἐπιλάβωνται C.D. ἐπιλήψονται F. Edd. (22. al.) 6. ἐπιλάβωνται] Sic correxi. ἐπιλάβονται C.D. (106.) ἐπιλήψονται F. Edd. (22. al.) ἀνδρὸς Ἰουδαίου] ἑνὸς Ἰουδαίου infra. cf. ἑνὸς ἀνδρὸς Ἰουδ. (Co.) 11. τοῦτο assumptum ex C.D. 12. κατ' ἐκείνῳ C. καθ' ὃν ἂν ἐπιλάβοιντο C. ὅτε ἐπιλήψονται Edd. 15. δέκα πως] Sic edidi ex C. qui δέκα πῶς scribit. δέκατος D. Edd. 19. Haec τῆς καθ' ἡμᾶς accesserunt ex C. desunt in D. 20. μὲν assumptum ex C.D. εἰ] ἐν Migne. 22. καὶ prius assumptum ex C.

γνησίους ἐπιγραφόμενοι τοὺς τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων εἰσηγητὰς, καὶ συναπτόμενοι δι' ὁμοψυχίας, ἕπονταί τε αὐ- d τοῖς, νηπιάζοντες ἔτι τὰς γνώμας, καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν ἵενται τρίβον, ζηλωταί που πάντως τῆς αὐτῶν πολιτείας ἀναδεικνύμενοι, καὶ ταῖς ἀεὶ πρὸς τὸ ἄμεινον ἐπιδόσεσιν "εἰς ἄνδρα Eph. iv. 13. "τέλειον ἀναβαίνοντες καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώ-"ματος τοῦ Χριστοῦ." ἕπονται δὲ διὰ ποίαν αἰτίαν; πεπληροφόρηνται γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἐστι, τουτέστιν ὁ Ἐμμανουήλ· ἑρμηνεύεται γάρ Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν. ὅτι δὲ οὐ μόνων ἔσται τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἡ τὸ τηνικάδε κλῆσις, ἁπάντων δὲ μᾶλλον τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην e ἐθνῶν, διαμεμήνυκεν εἰπὼν, ὡς ἐκ πασῶν ἔσονται τῶν γλωσσῶν οἱ ἐπιδραττόμενοι τοῦ κρασπέδου. πότε δὲ κέκληνται τὰ ἔθνη πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ πότε βεβούληνται ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου, ἐξιλάσασθαί τε αὐτὸ, καὶ Supra ver. 22. εἰς τὸ χρῆναι τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις τὴν αὐτὴν ὥσπερ διαστείχειν ὁδὸν, εἰ μὴ ὅτε γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενής; ὅς a 729 A. ἐστι προσδοκία ἐθνῶν· πρὸς ὃν καὶ ὁ θεσπέσιος ἀναμέλπει Gen. xlix. 10. Δαυείδ "Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἥξουσι καὶ προσ- Ps. lxxxv. 9. "κυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, Κύριε·" σέσωσται γὰρ δι' αὐτοῦ καὶ αὐτὴ τῶν ἐθνῶν ἡ πληθύς.

Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐν γῇ Σεδρὰχ καὶ Δαμασκοῦ ἀνάπαυσις Κεφ. θ'. αὐτοῦ, διότι Κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους καὶ πάσας φυλὰς τοῦ b Ἰσραήλ· καὶ Ἡμὰθ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. 2

Οὐκ ἄτραχυ μὲν τὸ προκείμενον, δυσέφικτος δὲ κομιδῇ καὶ αὐτὴ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, πλὴν ὡς ἔνι λελέξεται

2. αὐτῷ C. 3. ἔτι] ἐπὶ manu prima C. ἵενται B. invitis C.D. 4. τῆς αὐτῶν π. ἀναδ. hoc ordine C. ἀναδ. ante τῆς transp. Edd. 13. δὲ om. C. 15. ζητῆσαι C. Habet ἐξιλάσασθαί C. αὐτὸ C. αὐτὸν D. Edd. 16. εἰς τὸ χρῆναι accesserunt ex C.D. 20. Κύριε om. C. habet D. 22. Σεδρὰχ C.D. Ἀδρὰχ F. Edd. (22. al.)

πρὸς ἡμῶν. τὰ γεμὴν ἐφ' οἷς εἰρῆσθαι ταυτὶ νομιοῦμεν, εἰκότως προαγορεύειν ἀνάγκη, νοηθείη γὰρ ἂν ὧδέ τε καὶ μόλις τῆς προφητείας ὁ νοῦς. ὅτε τοίνυν τῶν τῆς c αἰχμαλωσίας δεσμῶν ἀνείθη τε καὶ ἀπήλλακται κατὰ καιροὺς ὁ Ἰσραὴλ, ἧκόν τε λοιπὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀνατειχίζειν ἐπεχείρουν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τότε δὴ τότε τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, οἵ τε τὴν Σαμάρειαν οἰκοῦντες καὶ οἱ τὰς τῆς Παλαιστίνης καὶ μὴν καὶ Φοινίκης νεμόμενοι πόλεις, κατεδάκνοντο φθόνῳ, ὁμοῦ δὲ καὶ ἐδεδίεσαν, μὴ ἄρα δὴ πάλιν ἀνενεγκόντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐκτεινομένου τοῦ γένους, εἶτα πόλιν ἔχοντες τὴν οὕτω δυσάλωτον καὶ εὐπυργοτάτην, καταστρα- d τεύοιντο πάλιν αὐτῶν, καὶ ἄμαχόν τινα, καθὰ καὶ πάλαι, κατεξαναστήσειαν αὐτῶν τὴν χεῖρα, ταύτῃτοι τειχίζειν ἐθέλοντας διακωλύειν ἤθελον, πικροὺς ἀρτύοντες δόλους, καὶ μὴν καὶ ἐφόδους ληστρικὰς ἱστάντες αὐτοῖς. ἧκον δὲ εἰς τοῦτο βασκανίας καὶ φθόνου, ὥστε καὶ γεγράφασι τῷ Περσῶν βασιλεύοντι τὸ τηνικάδε τὰ ἐν τῷ Ἔσδρᾳ κείμενα.

3 Esdr. ii. 16-18.

ἔχει δὲ οὕτως "Βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ κυρίῳ οἱ παῖδές σου "Ῥάθυμος ὁ τὰ προσπίπτοντα καὶ Σαμέλλιος ὁ γραμμα- e "τεὺς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῆς βουλῆς αὐτῶν καὶ κριταὶ οἱ ἐν "τῇ κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ. καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω τῷ "κυρίῳ βασιλεῖ διότι οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἀναβάντες παρ' ὑμῶν "πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν τὴν

1. ἐφ' οἷς D. Edd. εὐθὺς C. ταυτὶ C. ταῦτα Edd. 2. προσαγορεύειν C. ἂν om. C. habet D. 6. γὰρ pro δὴ C. 9. τε pro δὲ C. 14. τειχίζει Aub. 15. δόλους B.C. λόγους Edd. 20. προσπίπτοντα C. πραττόμενα γράφων Edd. σαμέλλιος C. σαβέλλιος D. σεμέλιος Edd. σαμέλλιος (Vat.) σεβέλλιος hic (Alex.) sed v. praec. σεμέλλιος. 22.—405. 7. καὶ νῦν—τὸ τοιοῦτον C.D. Pro quibus B. Edd. habent γινώσκειν σὲ δεῖ, βασιλεῦ, ὅτι Ἰουδαῖοι οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τήν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς ἐπισκευάζουσι ταύτης, καὶ τὰ τείχη, καὶ τὸν ναὸν ἀνεγείρουσιν [ἀνεγείρ. B. Migne. ἀναγ. Edd.] ἴσθι μέντοι γε, τούτων γενομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦντας, οὔτε δὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας· ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἄρχειν μᾶλλον, ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ περιιδεῖν τὸ τοιοῦτον. 23. οἱ utrumque om. D. 24. πόλιν τὴν om. D.

“ ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσιν, τάς τε ἀγορὰς αὐτῆς
“ καὶ τὰ τείχη θεραπεύουσι καὶ ναὸν ὑποβάλλονται. ἐὰν
“ οὖν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ καὶ τὰ τείχη συντελεσθῇ,
“ φορολογίαν οὐ μὴ ὑπομείνωσι δοῦναι, ἀλλὰ καὶ βασι-
“ λεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἐπεὶ ἐνεργεῖται τὰ κατὰ τὸν a 730 A.
“ ναὸν, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνομεν μὴ ὑπεριδεῖν τὸ τοι-
“ οῦτον.” οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἑαλωκότι μὲν τῷ Ἰσραὴλ καὶ
παθόντι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπετώθαζον οὐ μετρίως, ἀνασε-
σωσμένῳ δὲ μόλις καὶ δεσμῶν ἀνειμένῳ πάλιν οὐδὲν ἧττον
ἐπέθρωσκον, μυρίοις τε ὅσοις αὐτὸν ἐνίεσαν πόνοις, πολυ-
τρόπως ἐπιβουλεύοντες, καὶ οὔτε τὸν θεῖον ἐγεῖραι ἐῶντες
ναὸν, οὔτε μὴν τὴν ἁγίαν τειχίζειν πόλιν, παρωξύνετο Θεὸς
ἐπ' αὐτοῖς ἀναγκαίως, καὶ παραδέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας b
Ἰσραήλ. πεπαυμένων γὰρ τῶν ἔργων, ἐγηγερμένου τε τοῦ
ναοῦ, πάσας αὐτῶν τὰς πόλεις καταδῃώσαντες εἵλοντο ὑπὸ
χεῖρα τοὺς ἐν αὐταῖς, καὶ χρημάτων γεγόνασιν ἀναριθμήτων
δεσπόται.

Λῆμμα τοίνυν λόγος Κυρίου φησὶν ἐν γῇ Σεδρὰχ καὶ
Δαμασκοῦ, τουτέστιν, ὁ ἐν χερσὶν ἡμῖν λόγος ὁ παρὰ Θεοῦ,
κατά τε τῆς γῆς τῆς Σεδρὰχ καὶ τῆς Δαμασκοῦ γενήσεται
καὶ μέντοι καὶ Ἡμὰθ, ἥτις ἐστὶν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, δῆλον
δὲ ὅτι τῆς Δαμασκοῦ. γῆ δὲ Σεδρὰχ χώρα που πάντως
ἐστὶ κατὰ τὴν ἑῴαν κειμένη, ἧς γείτονες ἥ τε Ἡμάθ· ἣ νῦν c
ἐστιν Ἐπιφάνεια τῆς Ἀντιοχέων προσωτέρω βραχὺ· καὶ ἡ
Δαμασκὸς, ἥ ἐστιν ἐπὶ Φοινίκων τε καὶ Παλαιστινῶν μη-
τρόπολις· ὑποκείσονται δὲ δηλονότι ταῖς μητροπόλεσι καὶ
πόλεις αἱ ὑπ' αὐταῖς. διατί τοίνυν κατ' αὐτῶν τὸ λῆμμα;

3. *συντελεσθῇ* om. C. 4. *ὑπομείνουσι* C. 7. *μὲν* assumptum ex C. 8. *ἀνασεσωσμένων—ἀνεμένων* Edd. 11. *ἐγεῖραι* C. *ἐγείρειν* Edd. 12. *τὴν ἁγίαν τειχίζειν* C. *τειχίζειν τὴν* Edd. 13. *παραδέδωκεν* C. *παρέδ.* iid. 15. *εἵλοντο* C. *εἷλόν τε* iid. 18. *φησὶν* om. C. *Σεδρὰχ* C. *Ἀδρὰχ* Edd. 20. *τῆς Σεδρὰχ* C. *Ἀδρὰχ* Edd. 22. *Ἀδρὰχ* iid. 23. *γείτονες* C. *γείτων* Edd. *νῦν* C. *τις* Edd. 24. *προσωτέρω* C. *προσωτέρα* Edd. 25. *ἐπὶ* assumptum ex C. *παλαιστινῶν* C. *Παλαιστίνης* Edd. 26. *δηλονότι*] + *σὺν* Edd. invitis libris.

ὅτι καὶ ἐν αὐταῖς γέγονεν ἀνάπαυσις αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ. ἀναπέπαυται δὲ ὅτι τεθέαται τετιμωρημένας. οὐ γὰρ ἂν σεσίγηκεν ὁ πάντα ἐφορῶν, d φειδοῦς τε καὶ ἐπισκέψεως ἀξιῶν τὸ ἀπόλεκτον γένος, τουτέστι τὸν Ἰσραήλ. ἐφορᾷ γὰρ ἀνθρώπους ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ τὴν ἑκάστου τρίβον κατασκέπτεται, καὶ τοῖς μὲν ἀδικοῦσιν ἐπιφέρει τὰ ἐξ ὀργῆς, ἐκρύεται δὲ τοὺς ἀδικουμένους.

Μεμνῆσθαι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι τον περὶ τῶν τεσσάρων ἁρμάτων εἰσκομίσας λόγον καὶ τὰς τῶν ἵππων ἰδέας, προστέθεικε πάλιν "Ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι "ἐπὶ γῆν βοῤῥᾶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ βοῤῥᾶ." ἀναπαύεται δὲ ὥσπερ ὁ μισοπόνηρος τοῦ Δεσπότου θυμὸς, e ἐκτετικότων τὰς δίκας τῶν αὐτῷ προσκεκρουκότων διὰ πλείστην ὅσην καὶ ἀχάλινον ἁμαρτίαν.

Supra vi. 8.

3 Τύρος καὶ Σιδὼν διότι ἐφρόνησαν σφόδρα, καὶ ᾠκοδόμησε Τύρος ὀχυρώματα ἑαυτῇ, καὶ ἐθησαύρισεν ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ
4 συνήγαγε χρυσίον ὡς πηλὸν ὁδῶν. διὰ τοῦτο Κύριος κληρονομήσει αὐτὴν, καὶ κατάξει εἰς θάλασσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐν πυρὶ καταναλωθήσεται.

731 A. a Ἐπιτρέχει τῷ λόγῳ τὰ συμβεβηκότα ταῖς πόλεσι, καθ' ὧν γεγενῆσθαι διισχυρίσατο τὸ "λῆμμα Κυρίου." ἄρχεται δὲ ἀπό τε τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος, αἳ δὴ μάλιστα τῶν ἄλλων διαφερόντως τετίμηντο, προὔχουσαι μὲν ἰσχύϊ καὶ πλούτῳ, καὶ ταῖς εὐανδρίαις τῶν κατῳκηκότων, ἔχουσαι δὲ ὥσπερ ὑπὸ

Supra ver. 1.

3. πάντας b. invitis C.D. 11. ἵππων B.C.D.b. ἱππέων Edd. προστέθεικε B.D.b. Migne. προστέθηκε C. Edd. 13. ἀναπαυσεται b. invitis C.D. 16. ἠφρόνευσαν hodie C. (ευ manu recentiori in rasura.) [ἠφρόνησαν XII.] 17. καὶ prius om. F. Edd. 18. Κύριος κληρ. hoc ordine C. inv. ord. F. Edd. 19. τὴν assumptum ex C. (Alex.) 21. τὰ deest in Edd. 23. τε om. C. 24. προὔχουσαι C. προέχ. Edd. 25. εὐανδρίαις C. ἀνδρ. Edd. 26. προεκκείμεναι C. ὑπερκ. Edd.

χεῖρα τὰς ἄλλας, καὶ τῶν ὁμόρων προεκκείμεναι. οὐκοῦν ἐπειδήπερ, φησὶν, ὑψηλὴν ἀνασπῶσι τὴν ὀφρὺν Σιδών τε καὶ Τύρος, οἴονται δὲ εἶναι δειναί τε καὶ ἄθραυστοι, καὶ τεθαρσήκασι μὲν ἐπ' ὀχυρώμασι, τουτέστι τειχῶν περιβολαῖς, ἤγουν b καὶ ἑτέροις πράγμασι, δι' ὧν ἂν εὖ ἔχοι καὶ σώζοιτο πόλις, πεφρονήκασι δὲ καὶ ἐπὶ πλούτῳ μέγα, ταύτητοι μαθήσονται διὰ πείρας αὐτῆς, ὅτι Κύριος κληρονομήσει αὐτήν. πεπορθηκότων γὰρ αὐτὴν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἤγουν τάχα που Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου, κληρονομήσεσθαί φησιν αὐτὴν παρὰ Θεοῦ. καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ὁ παραδιδοὺς καὶ ὑπὸ χεῖρα τιθεὶς τῶν ᾑρηκότων αὐτήν. Ῥωμαῖοι γὰρ τοῖς ἰδίοις ὑποφέροντες σκήπτροις τὴν σύμπασαν γῆν, τοῖς μὲν εἴκουσιν ἀμαχεὶ c πρᾶοί τε ἦσαν καὶ προσηνεῖς· τοῖς γεμὴν ἀντεξάγειν ἐθέλουσιν ἐπεφύοντο καὶ αὐτοὶ δριμεῖς τε καὶ μάχιμοι. κατεμπρησθήσεσθαι δὴ οὖν φησιν αὐτὴν κατεσπασμένων ἐν θαλάσσῃ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ διηρπασμένου τοῦ πλούτου, εἰ καὶ ἦν ὡς χοῦς τὸ χρυσίον καὶ ὡς πηλὸς ὁδῶν τὸ ἀργύριον αὐτῆς. ἔμποροι γὰρ γεγόνασι δεινοὶ καὶ φιλοκερδέστατοι λίαν, οἱ τῆς Τυρίων οἰκήτορες, καὶ περί γε τούτου πλατὺς καὶ μακρὸς ἐκπεποίηται λόγος ἐν τοῖς Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου συγγράμμασιν. Ezek. xxviii. οὐδὲν οὖν ἄρα τοὺς Θεῷ προσκρούοντας d ὀνήσει ποτὲ τοὺς ἐπιτωθάζοντας μὲν ἁγίοις, εἰ δή που τι συμβαίνοι παθεῖν αὐτοὺς, πλατὺ δὲ γελῶντας εἰ δοκιμάζοι Θεὸς τῶν ἰδίων τὴν πίστιν. ἀτονήσει γὰρ αὐτῶν πᾶν ὀχύρωμα, τουτέστι πᾶσα περιβολὴ καὶ πᾶς ἀσφαλείας τρόπος· οὐδὲν δὲ ὅλως ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ἔσται τις καὶ πολέμου

3. δειναί C.b. δεινοί Edd. 8. Haec τάχα που accesserunt ex C.D.b. 9. κληρονομήσεσθαι C.b. κληρονομηθήσεσθαι Edd. 11. ὑποφέροντες D. Edd. ὑποφέρονται C. 12. εἴκουσιν D. Edd. ἤκουσιν [ἤ = εἴ] C. οἰκοῦσιν B. 14. μάχιμοι C. ἄμαχοι D. Edd. κατεμπρησθήσεσθαι C. καταπρησθ. D.b. Edd. 17. ἀργύριον et χρυσίον inter se tr. C. ordinem hunc dant D.b. Edd. (cf. XII.) 19. Τυρίων C.b. Τύρου Edd. 20. ἐκπεποίηται C. πεπ. b. Edd. 22. μὲν deest in Edd. 23. συμβαίνοι C. συμβαίη Edd. 24. ἀτονήσει] ἀπονήσει Edd. 26. ὁ πλοῦτος] + ὀνήσει Edd. invitis C.D. ἀλλ' assumptum ex C.D. τις [τισι Cod.] καὶ πολέμου τροφὴ καὶ C. τις καὶ πολεμίων τροφή· καὶ D. δὲ μᾶλλον οὗτος Edd.

τροφὴ καὶ τοῖς εἰωθόσι καταδηοῦν προθυμίας τῆς εἰς τοῦτο μᾶλλον ὁλκός.

Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ νῦν τοὺς Ἑλλήνων παῖδας μέγα μὲν
e φρονοῦντας ἐπὶ σοφίᾳ κοσμικῇ, καὶ οἷον ἐπ' ὀχυρώμασι, ταῖς ἐκ πολυπλόκων συλλογισμῶν ἀπάταις, μόνον δὲ οὐχὶ τὴν ἰδίαν πλάνησιν τῇ τῆς εὐγλωττίας δυνάμει διατειχίζοντας, καὶ καταπλουτοῦντας λίαν τὸ ὡς ἐν λέξει λαμπρὸν [ὡς ἄργυρον], καὶ ὡς ἐν τάξει χρυσοῦ τὸ ἐν νοήμασι τίμιον. πλὴν καὶ οὕτως ἔχοντας κεκληρονόμηκεν ὁ Χριστὸς, καθεῖλε μὲν γὰρ τὰ ὀχυρώματα, τουτέστι, πεπτώκασι τὰ ἐξ ἀπάτης εὑρήματα, διήρπασται δὲ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον. οἱ γάρ-
732 A. a τοι κατὰ καιρὸν τῶν ἐκκλησιῶν προεστηκότες, ἄνδρες ἐλλόγιμοι καὶ σοφοὶ, καὶ τῆς ἐκείνων εὐγλωττίας τὴν δύναμιν εἰς ἑαυτοὺς ἁρπάσαντες ἱερὸν ἀνάθημα πεποίηνται τῷ Θεῷ, τοῖς τῆς πίστεως ἐπαγωνιζόμενοι λόγοις, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις ἀπάτης πλείστην τε ὅσην καὶ ἀληθῆ ποιούμενοι τὴν κατάρ-
Exod. xii. 35, 36. ῥησιν. πεπράχασί τι τοιοῦτον οἱ ἐξ Ἰσραήλ. χρησάμενοι γὰρ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ
Exod. xxv. 1–8; xxxv. 20–29; xxxvi. 5, 6. σκυλεύσαντες τοὺς πλεονεκτήσαντας, προσήγαγον ταῦτα κατὰ τὴν ἔρημον τῷ παναγίῳ Θεῷ, κατασκευαζομένης τῆς
b ἁγίας σκηνῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ σκευῶν ἱερῶν.

Οὐκοῦν οἱ διὰ σοφίας κοσμικῆς καὶ διὰ λόγου φαιδρότητος οἰκονομοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, διαρπάζουσί τε τοὺς Ἑλλήνων παῖδας, καὶ οἱονεὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν καὶ τὸ ἀργύριον ἐκ πολλῆς ἄγαν ἐπιεικείας καταπλουτήσαντες, κλῆρον αὐτὸ ποιοῦνται Θεοῦ, τὰ εἰς δόξαν αὐτοῦ λαλοῦντες ἑτέροις, καὶ

1. προθυμίας τῆς εἰς τοῦτο μᾶλλον ὁλκός C.D. τῆς εἰς τοῦτο προθυμίας ὁλκός Edd. 4. οἷον C. ὅσον D. ὥσπερ Edd. ἐπ' C.D. ἐπὶ Edd. τοῖς (sic) C. 7. λέξει] τάξει D. ὡς ἄργυρον retinui ex Edd. desunt in C.D. 8. χρυσοῦ habent C.D. 9. καθεῖλε C.D. καθῄρηται Edd. 11. εὑρήματα C.D. εὑρέμ. Edd. δὲ] + καὶ iid. 12. καιρὸν C.D. καιροὺς iid. 13. καὶ alt. assumptum ex C. 14. αὐτοὺς C. 17. τι assumptum ex C. καὶ post τοιοῦτον add. Edd. invito C. 18. τε assumptum ex C. 21. αὐτοῖς Edd. 22. διὰ alt. assumptum ex C. 23. οἰκονομοῦντες C.D. οἰκοδομ. B. Edd. τῶν pro τοὺς C. invito D. 25. αὐτὸ C. αὐτὸν B. Edd.

τὰ μὲν ἐκείνων ὀχυρώματα καταστρέφοντες, οἰκοδομοῦντες δὲ νοητῶς τὴν ἁγίαν πόλιν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὄψεται Ἀσκάλων καὶ φοβηθήσεται, καὶ Γάζα καὶ ὀδυνηθήσεται 5
σφόδρα, καὶ Ἀκκαρὼν, ὅτι ᾐσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς· c
καὶ ἀπολεῖται βασιλεὺς ἀπὸ Γάζης, καὶ Ἀσκάλων οὐ μὴ κατοι-
κηθῇ. καὶ κατοικήσουσιν ἀλλογενεῖς ἐν Ἀζώτῳ, καὶ καθελῶ 6
ὕβριν ἀλλοφύλων.

Ὅτε πολέμου καὶ μάχης ἐμβολὴ κατανέμεται χώραν, εὐθαρσέστεραί πως εἰσὶ καὶ ἐν ἐλπίσιν ἔσθ' ὅτε χρησταῖς, αἱ κατ' αὐτὴν πόλεις· οἴονται γὰρ, ὅτι περιέσονται τῶν ἐχθρῶν ἢ τῷ πλήθει τῶν ἐνοικούντων ἐν αὐταῖς, ἢ τειχῶν ὀχυρότητι d καὶ ταῖς τῶν τακτικῶν ἐπιστήμαις· εἰ δὲ δὴ γένοιτο τῶν παρά σφισιν ἁλῶναι μίαν, ἥπερ ἂν λέγοιτο δυνατωτάτη, τότε δὴ τότε πᾶσα μὲν ὀκλάζει πρὸς δέος, ἀποσείεται δὲ τὴν ἐλπίδα, τὴν τοῦ διαφυγεῖν δύνασθαί φημι, καὶ ὡς πεσοῦσα θρηνεῖ. ἁλούσης δὴ οὖν τῆς Τυρίων, τῆς οὕτω διαφανοῦς καὶ ἀλκιμωτάτης καὶ πλούτῳ κομώσης, φοβηθήσεται μὲν, φησὶν, Ἀσκάλων, ὀδυνηθήσεται δὲ Γάζα καὶ μὴν καὶ Ἀκκαρών. πόλεις δὲ αὗται τῶν Παλαιστινῶν. ὀδυνηθήσεται δὲ, ὅτι ᾐσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς. ᾤοντο μὲν γὰρ, ὅτι αὐταῖς ἀρκέσει πρὸς ἐπικουρίαν ἡ Τυρίων ἰσχύς. ἐπειδὴ δὲ e κειμένην τεθέανται, ταύτῃτοι λοιπὸν ἀπωλισθήκασι τῆς ἐλπίδος. καὶ ὁ μὲν Γάζης ἡγούμενος οἰχήσεταί φησιν, ἀπολωλὼς δηλονότι, κατοικήσουσι δὲ καὶ ἀλλογενεῖς ἐν Ἀζώτῳ, δεδαπανημένων, κατὰ τὸ εἰκὸς, τῷ πολέμῳ τῶν αὐθιγενῶν.

4. κατησχύνθη F. (22. al.) 5. ἀπὸ C. (Alex. XII.) ἐκ Edd. (Vat. ℵ) 8. εὐθαρσέστεροί C. 11. ἐν assumptum ex C. 15. διαφυγεῖν C. φυγεῖν D. Edd. 16. Haec τυρίων τῆς accesserunt ex C. desunt in D. 18. φησὶν] + ἡ Edd. invito C. ὀδυν. δὲ C. καὶ ὠδ. [ὀδ. B.] Edd. 19. ὠδ. Edd. 20. ὅτι alt.] + καὶ Edd. invito C. 21. ἀρκέσει C. ἰσχύσει Edd. 24. καὶ assumptum ex C.

ἐπιλέγει δὲ τούτοις, ὅτι καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων. καὶ ἀλλοφύλους μὲν τοὺς Φυλιστιαίους, ἤτοι τοὺς Παλαιστινοὺς, ὀνομάζει συνήθως. ἥκοι δ' ἂν, εἴ γε τῳ δοκοίη, καὶ καθ'
733 A. a ἑτέρων ἐθνῶν ὁ λόγος τῶν ἠδικηκότων τὸν Ἰσραὴλ, οἳ καὶ ἦσαν ὅμοροι καὶ τῆς Ἰουδαίων γείτονες. ἀλλὰ ταυτὶ μὲν ἡμῖν, ὡς πρός γε τὸν ἐν τῷ γράμματι λόγον, εἰρήσεται πάλιν.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι διωκομένης, ὡς ἔφην, παρ' ἐχθρῶν ἔσθ' ὅτε τῆς Ἐκκλησίας, συνεπιφύονταί τε δεινῶς
Ps. xxxiv. 21. καὶ ἐπιμειδιῶσιν οἱ ἐχθροὶ, τάχα που λέγοντες τό "εὖγε εὖγε," κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν ἐπαμύνει Χριστὸς, καὶ ἅπασαν μὲν αὐτῶν συνθραύσει δύναμιν, τὸν ἴδιον ἐγείρων
b ναὸν, ἐπιφέρων δὲ τοῖς ἐπιβουλεύουσι τὰ ἐξ ἀκράτου θυμοῦ, καὶ ὥσπερ τινὰς πόλεις τὰς τῶν αἱρέσεων κατασείων συναγωγὰς, καὶ πρὸς ταύταις ἔτι τὰ τῶν εἰδωλολατρῶν ἀνόσια στίφη.

7 Καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν· καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὗτοι τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν Ἰούδᾳ, καὶ ὁ Ἀκκαρὼν ὡς ὁ Ἰεβουσαῖος.

Κατεδηδόκασι μὲν καὶ οὗτοι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οἷά τινες
c θῆρες, μονονουχὶ καὶ αἵματι πεφυρμένον εἶχον τὸ στόμα. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν εἰδωλολάτραι, καὶ ταῖς τῶν ματαίων θεραπείαις προσκείμενοι, ἀεί πως ἐπὶ γλώττης, ἤγουν ἐπ' ὀδόντων, ἐδέχοντο τῶν ἰδίων βδελυγμάτων τὰς κλήσεις, ἄνω τε καὶ

1. Haec *ὕβριν—φυλιστιαίους* accesserunt ex C. Statim *τοὺς ἀλλοφύλους* add. Edd. *τοὺς φυλιστιεὶμ* D. 2. *Παλαιστινοὺς*] + *οὓς* D. Edd. invito C. 3. *συνήθεις* D. *δοκοίη* C.D. *δοκεῖ* Edd. 5. *ταύτῃ* C. 6. *ἡμῶν* C. *τῷ* assumptum ex C.D. *γράμμασι* Edd. repugnantibus omnibus. 8. Haec *παρ' ἐχθρῶν* desunt in Edd. 10. *οἱ* om. C. habet D. 11. *ἐπαμύνει* C. Edd. *ἐπαμυνεῖ* D. 12. *συνθραύσει* C.D. Edd. *συνθραύει* B. 15. *τῶν* om. Edd. 19, 20. Assumpta *ὁ* prius ex C. (cum nullis Codd. Parsonsianis) *ὁ* alt. ex C. invito F. (62, 106, 147.) cf. infra. *ιεβουσεως* C. 25. *ἐδέχοντο* C. *εἶχον* Edd.

κάτω θεοὺς ὀνομάζοντες τὰ χειρόκμητα, καὶ λίθοις ἀψύχοις κατὰ τὸν προφήτην λέγοντες "Θεός μου εἶ σὺ, καὶ σὺ Hier. ii. 27. "ἐγέννησάς με." ἀλλ' ἐκτετίκασι μὲν τὴν αὐτοῖς προσήκουσάν τε καὶ ἀποχρῶσαν δίκην, πεπλημμεληκότες ἀγρίως εἰς τὸν Ἰσραήλ. πλὴν οὐκ εἰς ἅπαν διολώλασι, προαναθροῦντος Θεοῦ τὴν ἐν καιροῖς ἐσομένην αὐτῶν ἐπιστροφὴν d ἐν Χριστῷ. ἐξαρῶ τοίνυν φησὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, τουτέστιν, εἰ καὶ οἷά τινες θῆρες μονονουχὶ κατεῤῥόφησαν τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἥξει καιρὸς, καθ' ὃν ἔσονται καθαροὶ καὶ τῆς ἐπὶ τούτοις αἰτίας ἀπηλλαγμένοι· δικαιωθήσονται γὰρ ἐν πίστει καὶ αὐτοὶ, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀρχαίας φαυλότητος ἀπολούσονται μολυσμόν. ἐξαρῶ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν. διαμεμνήσονται γὰρ οὐκέτι τῶν ψευδωνύμων θεῶν, οὔτε μὴν ὀνομάσουσιν αὐτοὺς, ὑπολειφθήσονται δὲ καὶ αὐτοὶ τῷ Θεῷ e ἡμῶν, καθάπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσραήλ· σέσωσται μὲν γὰρ καὶ αὐτοῦ τὸ κατάλειμμα, καίτοι δεδυσσεβηκότος εἰς αὐτὸν τὸν Ἐμμανουήλ. ἐπειδὴ δὲ κεκλημένη τῶν ἐθνῶν ἡ πληθὺς τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ πιστεύσασι συνήφθη πνευματικῶς, Χριστοῦ συνδοῦντος εἰς ἕνωσιν· "Αὐτὸς γάρ ἐστιν Eph. ii. 14. "ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, κτίσας τε τοὺς δύο λαοὺς εἰς Ib. 15, 16, 18. "ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάσσων "τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα·" ταυ- a 734 A. τητοί φησιν ὅτι ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν Ἰούδᾳ, τουτέστιν, εἰς τοῦτο προβήσονται γνησιότητος, τῆς ὡς ἐν πίστει τε καὶ ἐπιεικείᾳ, φημὶ, ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρχηγοὺς γενέσθαι τοῦ Ἰούδα. ἔσται δὲ καὶ ὁ Ἀκκαρὼν, τουτέστιν ὁ ἀλλογενὴς, ὁ ἐκ γῆς Φυλιστιεὶμ, ὡς ὁ Ἰεβουσαῖος, τουτέστι πάλιν ὡς

3. *προσήκουσάν* D. Edd. *πρέπουσάν* C. 5. *προαναθροῦντος* C. *προαθρ.* D. Edd. 6. Haec *ἐν κ.* assumpta ex C. desunt in D. *αὐτῶν*] *αὐτοῖς* C. Haec *ἐπιστροφὴν—αἷμα αὐτῶν* desunt in Edd. inv. B.C.D. 13. *μέσου* C. Edd. *μέσων* B.D. Statim *τῶν* addit C. (42) invito D. supra non addit *τῶν* C. 16. *μὲν* om. C. 29. *τῆς* pro *γῆς* C. *πάλιν* assumptum ex C.

αὐτὸς ὁ κάτοικος τῶν Ἱεροσολύμων λαός. ἐκαλεῖτο γὰρ Ἱερουσαλὴμ Ἰεβοῦς ἐν ἀρχαῖς· οὐκοῦν Ἰεβουσαῖος ὁ Ἱερο-
b *σολυμίτης ἐνθάδε νοεῖται. πολλοὶ δὲ χιλίαρχοι, τουτέστιν ἡγεμόνες καὶ προεστηκότες λαῶν, καὶ ἐξ ἐθνῶν γεγόνασι, καὶ νῦν εἰσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. τὸ δὲ ἐν Ἰούδᾳ νοήσεις ἐπὶ τοὺς αἰνεῖν εἰωθότας, τουτέστιν ἡμᾶς τοὺς ἐν πίστει κεκλημένους, οἳ στεφανοῦν εἰθίσμεθα ταῖς ἀκαταλήκτοις δοξολογίαις τὸν κεκληκότα Χριστόν.*

8 Καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστεμα τοῦ μὴ διαπορεύεσθαι μηδὲ ἀνακάμπτειν, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς οὐκέτι ἐξελαύνων, διότι νῦν ἑόρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

c *Ἰδοὺ δὴ σαφῶς ἀνάστεμά τε καὶ τεῖχος ὀνομάζει Χριστὸν, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ πεπυργώμεθα, κατ' εὐδοκίαν δὲ δηλονότι καὶ θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. οἶκος γὰρ ὁ νοητὸς καὶ*
1 Cor. iii. 9. *οἰκοδομὴ Θεοῦ, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνὴν, ἡμεῖς που πάντως ἐσμὲν οἱ πεπιστευκότες, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος κατοικεῖ, καὶ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐναυλίζεται. ἔφη γὰρ αὐτὸς διὰ προφή-*
2 Cor. vi. 16; Lev. xxvi. 12. *του φωνῆς "Ὅτι κατοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω,*
e *"καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός."*
d *ἀνάστεμα δὴ οὖν τὸ ἐγηγερμένον διὰ βουλῆς τοῦ Πατρὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστὸς, ἵνα μηκέτι, καθὰ καὶ πάλαι, διοδεύωσί τινες καὶ ἀνακάμπτωσιν ἐν ἡμῖν, ἄνω τε καὶ κάτω ποιοῦντες, καὶ οἷά τινα κεχερσωμένην συμπατοῦντες ὁδὸν, καὶ βλάβης ἁπάσης ἀναπιμπλάντες τὰς ἡμετέρας καρδίας.*

1. *γὰρ*] + *ἡ* Edd. invito C. 5. *νῦν εἰσιν* C. *σύνεισιν* B.D. Edd. 9. *ἀνάστεμα* B.C. (Alex.) *ἀνάστημα* D. Edd. (Vat. א) 11. *ἑόρακα* C. *ἑώρακα* B. *ἑωράκασι* Edd. (198.) *τοῖς* om. F. 12. *ἀνάστεμα* B.C.b. *ἀνάστημα* Edd. 13. Haec *ἐν ᾧ* accesserunt ex C.b. *πεπυργ.* C.b. *ἐμπεπυργ.* Edd. 14. *ὁ* assumptum ex C.D.b. 15. *οἰκοδόμημα* b. 21. *ἀνάστεμα* B. *ἀνάστημα* C.D.b. Edd. 22. *πάλαι* C.b. *πάλιν* B. Edd. *διοδεύωσί* C.b. *διοδεύσωσί* Edd. 24. *ποιοῦντες* C.b. *παριόντες* B. *περιόντες* Edd. *περιιόντες* Migne. *συμπατοῦντες* B.C.b. *πατ.* Edd. 25. *τὰς* om. iid.

Ἔφη μὲν γάρ που περὶ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ὃς ἦν ἀρχαῖος ἀμπελὼν τῷ ἠγαπημένῳ, (Es. v. 1.) ὅτι "Ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ (Ib. 5.) "καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν, καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ καὶ c "ἔσται εἰς καταπάτημα." ἡμῖν δὲ τοῖς ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπιφάνειαν (2 Tim. iv. 8.) αὐτοῦ, τοῖχος ἐγήγερται καὶ φραγμὸς αὐτὸς ὁ Ἐμμανουὴλ, ἀρρήτῳ δυνάμει περιβάλλων καὶ ἀποσοβῶν τῶν ἡμετέρων διανοιῶν τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, καὶ τοῖς ἐκείνων οὐκ ἀφιεὶς ὑπεστρῶσθαι ποσί. τοιγάρτοι καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτόν "Καὶ κληθήσῃ, φησὶν, οἰκοδόμος φραγμῶν (Es. lviii. 12.) "καὶ τὰς τρίβους τὰς ἀνὰ μέσον παύσεις." ὥσπερ γὰρ οἱ περιφράττειν εἰωθότες ἀμπελῶνας κεχερσωμένους τὰς διὰ μέσου παύουσι τρίβους, οὐκ ἐῶντες ἔτι τοῖς τῶν ἄνω τε καὶ κάτω a 735 A. ποιούντων πατεῖσθαι ποσίν· οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν ἡμῖν τεῖχος οἷάπερ ἄρρηκτον περιθεὶς, καὶ ἀγγελικαῖς δυνάμεσι περιφράττων ἔξω τοῦ πατεῖσθαι γενέσθαι παρεσκεύασεν. ἔφη δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς ἐξελαύνων. πάλαι μὲν γὰρ ἦμεν εὐάλωτοι καὶ εὐπαρακόμιστοι κομιδῇ καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων ἰόντες εὐκόλως, ἄγοντός τε ἡμᾶς καὶ φέροντος τοῦ σατανᾶ, καὶ ἐκ τούτων εἰς ἐκεῖνα μονονουχὶ καὶ ἐλαύνοντος. b ἀλλ' ἔπαυσε καὶ τοῦτο Χριστός. οὐ γὰρ ἥξει καθ' ἡμῶν ὁ λεηλατῶν· οὐκ ἐκβαλεῖ καθὰ καὶ πρώην εἴς γε τὸ αὐτῷ δοκοῦν. πεπήγμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, ἀσφαλῆ τε καὶ ἱδρυμένην ἐσχήκαμεν τὴν καρδίαν, οὐκέτι κατασειόμενοι πρὸς ἃ μὴ προσῆκεν· οὐκ ἐκβαίνοντες εἰς πολυθεΐαν· οὐκ ἐξελαυνόμενοι πρὸς πλάνησιν, ἀλλ' οἷον ἐμβεβηκότες ἐν πίστει τε καὶ ἀγάπῃ τῇ εἰς Θεὸν, ὡς χαίροντας ἐπὶ τούτῳ λέγειν c "Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου." (Ps. xxxix. 3.) λέγων δέ Ὅτι

2. ἠγαπημένῳ B.C. κτησαμένῳ Edd. e conj. Pont. 5. τεῖχος C. 6. ἀρρήτῳ C.D. ἀρρήκτῳ Edd. 8. ἐφιεὶς C. 12. ἔτι C. ὑπὸ Edd. 13. ποιούντων C. παριόντων Edd. 14. ὁ assumptum ex C. 17. ἐπέλθῃ C.b. ἔλθῃ Edd. εὐάλωτοι C.b. αἰχμάλωτοι Edd. 18. καὶ alt. assumptum ex C. 20. καὶ prius om. B. habent C.b. 22. ἐκβαλεῖ C. ἐμβάλῃ Edd. τὸ] τῷ iid. 25. ἐκβαίνοντες B.C. ἐμβ. iid. 26. ἐκβεβηκότες C. 28. ἐπὶ] διὰ iid.

νῦν ἑόρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, ἐπισκοπῆς ὄντα καιρὸν κατέδειξεν ἐναργῶς τὸν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας. “Ἐπεσκέψατο γὰρ ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,” καὶ ᾗ φησιν ὁ Δαυείδ “Κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλεψεν,” καίτοι πάλαι διὰ τὴν ἐν ἡμῖν ἁμαρτίαν οὐκ ἐποπτείας ἀξιῶν, οὐ φειδοῦς ἢ ἀγάπης, οὐχ ἑτέρου τινὸς τῶν τοιούτων ὅλως, ἀλλ’ οἱονείπως ἀπεστρεμμένος· ταύτῃτοι καὶ τεταράγμεθα. καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ μακάριος Δαυείδ “Ἀποστρέψαντός d “σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐ- “τῶν ἐπιστρέψουσιν.” ἐπειδὴ δὲ νῦν, τουτέστι κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν, ἑόρακεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, σεσώσμεθά τε καὶ ἠλεήμεθα, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἐπέκεινα λόγου καὶ ἀξιαγάστων ἀληθῶς κεκερδάκαμεν;

S. Luc. i. 78. Ps. ci. 20. Ib. ciii. 29.

ΤΟΜΟΣ Γʹ.

1. ἑόρακα C. ἑώρ. b. Edd. 2. τὸν τῆς τοῦ Σ. ἐπιδημίας b. Edd. τὴν τοῦ Σ. ἡμῶν ἐπιδημίαν C. 5. οὐκ ἐποπτείας C. οὐ θεοπτίας D. οὐ θεραπείας Edd. 7. ἀπεστρεμμένος C.D. Pont. ἀπεστραμμένος correxit Aub. 8. μαρτυρεῖ Edd. 11. ἑώρακαμεν Edd. 12. τε D. Edd. δὲ C. 13. κεκερδάκαμεν C.D. κεκερδήκ. Edd.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ 9
ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς πραῢς
καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον.

Ἀναφανδὸν ἐν τούτοις διακηρύττει λοιπὸν τοῦ Σωτῆρος c ἡμῶν τὴν ἀνάδειξιν, ὡς οὐδὲν ὅλως ὁρᾶσθαι τὸ ἄναντες. χαίρειν μὲν γὰρ προστέταχεν ἀναγκαίως τῇ νοητῇ Σιών, ἅτε δὴ καὶ πάσης ἡμῶν κατηφείας ἐξῃρημένης. ποῦ γὰρ ἔτι τὸ κατηφές, καὶ ἐπὶ τίσιν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμῶν τὸ κατοιμώζειν ὅλως, ἀπεληλαμένης τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ θανάτου πεπατημένου, κεκλημένης τε τῆς ἀνθρώπου φύσεως εἰς ἐλεύθερον ἀξίωμα, καὶ τῇ τῆς υἱοθεσίας κατεστεμμένης χάριτι, καὶ τοῖς a 736 A. ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ χαρίσμασι κατηγλαϊσμένης;

Ἐπιτήρει δὲ, ὅτι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παρουσίαν εὐαγγελιζόμενος, εὐθὺς θυγατέρα τὴν Σιὼν ἀποκαλεῖ. σφόδρα δὴ οὖν χρῆναι χαίρειν αὐτὴν εὖ μάλα προστέταχεν, ἀνακηρύττειν τε παρεγγυᾷ τῇ Ἱερουσαλὴμ, ὡς ἤδη παρέσται, καὶ ἀναδειχθήσεται μετὰ σαρκὸς ὁ βασιλεὺς αὐτῆς, δίκαιός τε

1, 2. Sic B. ΤΟΜΟΣ Δ΄. C. 4. πραῢς C. πρᾶος F. Edd. (22. al.) 5. ἐπὶ ὑποζύγιον] Fortasse ἐπὶ omiserat C. Hodie rasura 10 fere litt. ἐπὶ ὄνον manu recenti et mala. 7. ἄναντες B.C.b. ἀνιᾶν Edd. 9. ἀπάσης b. invitis C.D. ἔτι] ἐστι C. 15. ἡμῖν b. 19. τε assumptum ex C.b.

καὶ σώζων. δεδικαίωκε γὰρ ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστὸς, καὶ τὴν
b τῆς σωτηρίας κατευρύνει τρίβον τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ. ἔστι
δὲ πρὸς τούτῳ καὶ πρᾶος, οὐ νομικὴν προσφέρων ἀποτομίαν,
οὐδὲ θανάτῳ τιμωρούμενος τοὺς παραβαίνοντας ἐντολὴν,
σώζων δὲ μᾶλλον ἐξ ἡμερότητος καὶ ἀνιστὰς τοὺς ὠλισθη-
1 S. Joan. ii. 1. κότας, κἂν εἴτις ἁμάρτοι, παράκλητος αὐτὸς γινόμενος πρὸς
τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα.

2 Cor. iii. 6. Ἀνέγνωμεν δὲ ὅτι "τὸ γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα
"ζωοποιεῖ." γράμμα μὲν γὰρ ὁ κολαστής ἐστι νόμος, ἡ
σκιὰ καὶ ὁ τύπος· πνεῦμα δὲ ζωοποιόν ἐστιν ὁ Χριστὸς, ἐν
πνεύματι γὰρ καὶ ἀληθείᾳ δεδιδάγμεθα προσκυνεῖν διὰ τῆς
c εὐαγγελικῆς παιδεύσεως. ὅτι δὲ καὶ ἐπιβέβηκεν ἐπὶ πῶλον
νέον, οὕτω τε εἰσέφρησεν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, οὐ μακροῦ
πρὸς πληροφορίαν δεήσει λόγου· ἀπόχρη γὰρ εἰς πίστιν
S. Matth. xxi. 1 sqq. ἡμῖν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς γεγραφὼς τὰ τοιάδε. ἐπεκά-
θητο μὲν γὰρ τῷ πώλῳ Χριστὸς, εἵπετο γεμὴν ἡ τεκοῦσα·
καὶ σημεῖον ἡμῖν ἀναγκαιοτάτου πράγματος τὸ δρώμενον ἦν.
ἐπανεπαύσατο γὰρ ὁ Χριστὸς τῷ νέῳ λαῷ, τουτέστι τῷ
κεκλημένῳ πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ εἰδωλολατροῦντί
ποτε. ἦν γὰρ οἷά τις πῶλος, οὔπω δεδαμασμένος, οὔτε
d μὴν εἰδὼς βαδίζειν ὀρθῶς· οὐ γάρ που τῷ θείῳ πεπαι-
δαγώγητο νόμῳ. ἀλλ' ὁ πάντας ἄγων εἰς εὐτεχνίαν πνευ-
ματικὴν, προὐπέθηκε μὲν ἑαυτῷ τὸν πῶλον. ἕψεται δὲ ὅτι
κατὰ καιροὺς καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, διὰ τῆς ἑπο-
μένης ὄνου δέδωκε νοεῖν, καίτοιγε ἐν χρόνῳ τῷ κατὰ τὴν
κλῆσιν τὸ πρεσβύτερον ἔχουσα· προεισκέκλητο γὰρ διὰ
Μωυσέως καὶ προφητῶν. ἐπειδὴ δὲ προσκέκρουκε τῷ Σώ-

3. πρὸς τούτῳ D.b. πρὸς τοῦτο C. πρὸς τούτοις Edd. πρᾶος habent C.D.b. εἰσφέρων b. 6. Haec κἂν εἴτις—Πατέρα accesserunt ex C. κἂν εἴτις ἁμαρ[τ'] παραβαίη, αὐτὸς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἀνα[γ'] τὴν κλῆσιν (sic) D. 8. ἀποκτένει B.C.D. ἀποκτείνει Edd. 10. ζωοποιὸν B. ζωοποιῶν (= ζωοποιὸν) C. ζωοποιοῦν Edd. 14. δεήσῃ C. 18. ἐπανεπαύσατο b. Nik. in S. Matth. Edd. ἐπανεπαύετο C. 19. καὶ C.b. τῷ Edd. 20. ἦν γὰρ οἷά τις C.b. οἷα γάρ τις ἦν Edd. 21. ἐπαιδαγωγεῖτο b. 25. γε Nik. l. c. Edd. γὰρ C. Neutrum habet b. 27. καὶ] + τῶν b.

ζοντι βασιλεῖ· οὐ γάρ τοι προσήκατο τὴν πίστιν· ταύτητοι δικαίως τοῦ πώλου κατόπιν ἔρχεται μόλις, καὶ γέγονεν εἰς c οὐρὰν, τουτέστι, παρακολούθημα καὶ ὀπίσω τῶν ἐξ ἐθνῶν, καὶ ἡ πρώτη γέγονεν ἐσχάτη. ἄθρει δὲ, ὅπως εἰς ἐσχάτην ἀλογίαν ἀποκομισθεῖσαν ἔδειξε τὴν ἀνθρώπου φύσιν, ὁ νεφροὺς εἰδὼς καὶ καρδίας. ὄνῳ γὰρ παρεικάζεται τῇ λίαν ἀλογωτάτῃ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων Συναγωγὴ, καὶ αὐτὴ δὲ τῶν ἐθνῶν ἡ πληθύς. οἱ μὲν γὰρ λελατρευκότες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα Θεὸν, οἱ δὲ τὸν παιδαγωγὸν ἀτιμάζοντες νόμον, ἔξω νοῦ καὶ φρενὸς γεγόνασιν ἀγαθῆς, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος ἀπονενευκότες, "παρασυνεβλήθησαν τοῖς a 737 A.
"κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοίωνται αὐτοῖς," κατὰ τὴν Ps. xlviii. 21.
τοῦ ψάλλοντος φωνήν. ὄνος δὲ καὶ ἑτέρως ἀκαθαρσίας σύμβολον· ἀνίερον γὰρ τὸ ζῷον, καὶ τὴν ἐκ νόμου κατάῤ- Exod. xiii. 13.
ῥησιν ἔχον. τοιοῦτοι δὲ πάντες οἱ πλανώμενοι καὶ φιλαμαρτήμονες.

Καὶ ἐξολοθρεύσει ἅρματα ἐξ Ἐφραῒμ καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλὴμ, 10
καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικὸν, καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη b
ἐξ ἐθνῶν, καὶ κατάρξει ὑδάτων ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς.

Ὅτι γενόμενος ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς, τοῖς τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν ὑποφέρειν ἔμελλε ποσὶν ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας Eph. vi. 12.
καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, τουτέστι τὰ βδελυρὰ τῶν δαιμονίων στίφη, πάντα τε αὐτοῖς ὑποτάξειν ἐχθρὸν ὁρατόν τε καὶ ἀόρατον, καὶ πάντα συντρίβειν πόλε-

6. καρδίας Nik. Edd. καρδίαν C. 8. λελατρεύκασι C. invito Nik. 11. παρασυνεβλήθησαν] + γὰρ Edd. invitis C. Nik. 12. καὶ ὡμ.] ὡμοίονται γὰρ C. invito Nik. 15. πάντες C. Nik. πάντως Edd. 18. καὶ εἰρήνη C manu prima. εἰρήνης D. (23) καὶ εἰρήνην F. Edd. (91, 132, 240.) 19. ἀπὸ θαλάσσης F. Edd. (22. al.) desunt in C.D. sed cf. infra. 20. ποταμῶν διεκβολὰς C.D. ἀπὸ ποταμῶν ἕως διεκβολῶν F. Edd. (36. al.) 23. σκότους C.b. κόσμου Edd. 24. ὑποτάξειν C.D. ὑποτάσσειν Edd. 25. τε om. C. habet D.

c μον, καὶ τοῖς ἐξ εἰρήνης κατευφραίνειν ἀγαθοῖς, αἰνιγματωδῶς
ἡμῖν ὁ προφητικὸς ὑποφαίνει λόγος. ᾔεσαν μὲν γὰρ κατὰ
καιροὺς κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ μὴν καὶ
ἕτεροί τινες τῶν ὁμόρων ἐθνῶν ἵπποις τε καὶ ἅρμασιν ἐπο-
Ps. lxxvii. 9. χούμενοι, "καὶ βάλλοντες τόξοις," κατὰ τὸ γεγραμμένον,
κατεχειροῦντό τε οὕτω καὶ πικροῖς ἐνίεσαν πόνοις. ἀπὸ δὴ
τοῦ συμβαίνειν εἰωθότος, τῶν διὰ Χριστοῦ κατορθωμάτων
τὴν λαμπρότητα δηλοῖ. ὁ γάρ τοι σώζων, φησὶν, ὁ δίκαιός
d τε καὶ πραότατος βασιλεὺς, ἀφίξεται μὲν, καὶ οὐκ εἰς μακράν·
πλὴν οὐ πολλῷ πλήθει τῶν ὑπασπιστῶν δορυφορούμενος,
οὐ μυρίους ἔχων τοὺς εἰδότας τὰ τακτικά· ἐπασκήσας δὲ
οὕτως ἐν ἤθει τὸ μέτριον, ὡς πώλῳ καὶ μόλις ἐφιζῆσαι
γυμνῷ. πλὴν ἔσται τοσοῦτος εἰς ἀρετὴν, ὀνήσει τε οὕτω
τοὺς ἐπ᾽ αὐτῷ πεποιθότας, ὡς περιελεῖν μὲν ἅρματα ἐξ
Ἐφραὶμ, ἀποστῆσαι δὲ καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλὴμ, ὀλοθρεῦσαι
δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν, καὶ εἰρήνην ἁπλῶσαι βαθεῖαν, τὴν ἐκ
e πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἐφραὶμ δέ φησι τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ
δέκα φυλὰς, Ἱερουσαλὴμ δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικήσαντας,
Ἰούδας δὲ οὗτοι καὶ Βενιαμίν. οὐκοῦν ἀσφαλείας ὑπόσχεσιν
καὶ εἰρήνης ἡμῖν ὁ προφητικὸς εἰσκομίζει λόγος. οὐ γὰρ ἂν
γένοιτο, φησὶν, εὐκατάδρομος τοῖς ἐθέλουσι κακοῦν ἡ ἁγία
1 Tim. iii. 15. πόλις, τουτέστιν ἡ νοητὴ Σιὼν, ἤγουν Ἱερουσαλὴμ, "ἥτις
"ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος," κατευρύνει δὲ οὕτω τὴν ἑαυ-
τοῦ βασιλείαν ὁ σώζων αὐτὴν, ὡς ὅλης κατάρξαι τῆς Ἰουδαίας,
ἀπὸ θαλάσσης εἰς ποταμούς. αὗται γάρ εἰσιν αἱ διεκβολαὶ
τῆς γῆς, τουτέστι τὰ πέρατα. ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος

2. ὑπεμφαίνει b. ἴεσαν C. 6. δὴ C.b. γοῦν Edd. 7. διὰ] ἐπὶ iid. 9. τε om. C. habet b. 10. δορυφορούμενος C.b. οὐ δορυφόρους D. Edd. Statim οὐ om. D. 11. δὲ b. τε C.D. Edd. 12. ὡς πώλῳ καὶ μόλις ἐφιζῆσαι γυμνῷ C.b. ὥστε καὶ μ. ἐπιβῆναι τοῦ πώλου D.
ω ί
Edd. 15. ἀποστῆσαι C.D.b. Aub. ἀποστῆσαι B. ἀπωστῆσαι Pont. ὀλοθρεῦσαι C.D.b. ἐξολοθρ. Edd. 16. δὲ om. C. habent D.b. 18. δὲ om. C. 19. ὑπόσχεσιν C.D.b. ὑπόθεσιν Edd. 22. Haec τουτέστιν—ζῶντος accesserunt ex C.D.b. ἡ ἱερουσ. D. 23. κατευρύνει B.C.D.b. κατευρυνεῖ Edd. 24. ὁ om. b. 25. εἰς ποταμοὺς C.D. ἕως ποταμῶν Edd.

Δαυεὶδ, ὡς περὶ ἀμπέλου λέγων τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς a 738 A.
“Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποτα- Ps. lxxix. 12.
“μῶν τὰς παραφυάδας αὐτῆς.” τερματίζεται γὰρ ἡ τῶν Ἰουδαίων χώρα θαλάσσῃ τε τῇ πρὸς νότον καὶ Ἰνδικῇ, καὶ τῇ καλουμένῃ Μέσῃ τῶν ποταμῶν. ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτοις τοῖς ὅροις ἡ Χριστοῦ βασιλεία· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἕρπει δὲ ὁ λόγος ὡς ἐκ μερικοῦ παραδείγματος ἐπὶ τὸ καθόλου καὶ γενικώτατον. βεβασίλευκε γὰρ οὐ τῆς Ἰουδαίας μόνης, ἁπάσης δὲ μᾶλλον τῆς ὑπ᾽ οὐρανὸν, καὶ ἀπὸ περάτων εἰς b
πέρατα τὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῷ κατευρύνεται.

Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας τοὺς δεσμίους σου ἐκ 11
λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καθήσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιοι 12
τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι.

Μέτεισιν ὁ λόγος ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη τὸν δίκαιόν τε καὶ σώζοντα βασιλέα, καὶ μέντοι καὶ πρᾶον, τουτέστι Χριστόν· καὶ τὰ λαμπρά τε καὶ ἀξιάγαστα τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ c
κατορθώματα καθίστησιν ἐναργῆ. κεκένωκε γὰρ ἑαυτὸν Phil. ii. 7.
ἑκὼν, γενόμενος ἄνθρωπος, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος· ὑπέμεινε δὲ καὶ σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρονήσας, καὶ τέ- Heb. xii. 2.
θεικε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀντάλλαγμα, καὶ κατεκτήσατο τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν ἐν Cf. ib. xiii. 20.
αἵματι διαθήκης αἰωνίου, ἧς ἦν τύπος τὸ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐπιῤῥανθέν. λαβὼν γὰρ, φησὶ, Μωυσῆς τὸ αἷμα, “αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν d Ib. ix. 19, 20.
“ἐῤῥάντισε, λέγων Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς διέθετο

4. *χώρα, θαλάσσῃ τε* C. *θάλασσά τε καὶ χώρα* B.D. *θαλάσσῃ τε καὶ χώρᾳ* Edd. 6. *γε*] *δὲ* C. *δεῖν* C. 10. *αὐτῷ* B.C. *αὐτοῦ* Edd. 11. *τοὺς* assumptum ex C.D. (Alex. XII.) *σου* om. B. (240.) 12. *ὀχυρώματι* C.D. (Alex. XII.) *ὀχυρώμασι* Edd. (Vat. ℵ) 13. *παροικησίας* F. *παροικίας* B. (49. al.) 15. *τὸν* deest in Edd. 17. *τε* assumptum ex C.D. 22. *καὶ* prius om. Edd.

“πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.” ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τύποι, καὶ τῆς ἀληθείας
μόρφωσις ἦν· αὕτη δὲ λοιπὸν ἡ ἀλήθεια Χριστὸς, ὁ πάντας
ἡμᾶς ἀγοράσας ἐν αἵματι διαθήκης. ἐκλελυτρώμεθα γὰρ ὡς
1 S. Pet. i. 18, 19. ὁ αὐτοῦ φησι μαθητὴς “οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
“ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χρι-
“στοῦ.” σὺ τοίνυν, φησὶν, ὦ δικαιότατε καὶ πραότατε
c βασιλεῦ, ἐν αἵματι διαθήκης τοὺς σοὺς γεγονότας δεσμίους·
τουτέστιν οὓς δεσμοῖς ἀγάπης κατέσφιγξας, καὶ ταῖς σαῖς
ζεύγλαις ὑπενεγκεῖν καὶ ἐγκαταδῆσαι σαφῶς τὸν τῆς δια-
νοίας πέπεικας αὐχένα· ἐξαπέστειλας, τουτέστιν ἐξεκόμισας
ἤγουν ἐξήγαγες ἢ ἀνήνεγκας ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ·
σημαίνειν δὲ διὰ τούτου φαμὲν αὐτὸν ἢ τὸν ᾅδην, τὸν οὐκ
ἔχοντα ζωήν· ἐκδεξόμεθα γὰρ εἰς τύπον ζωῆς τὸ ὕδωρ, καὶ
γάρ ἐστι ζωοποιόν· ἤγουν λάκκον καταλογιούμεθα, καὶ μάλα
ὀρθῶς, τὴν ἐπί γε τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς ἀπάτην. βόθρος
739 A. a γὰρ ἀληθῶς τὸ χρῆμά ἐστιν, εἰς ὃν εἴπερ τις ὅλως κατ-
ολισθήσειε, ζωῆς ἀμοιρήσει τῆς εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα. ὅτι
δὲ κεκένωκε τὸν ᾅδην ἀποθανὼν ὁ Χριστὸς, καὶ ἀνῆκε τοῖς
ἐν φυλακῇ πνεύμασι τὰς κάτω πύλας παντί που σαφές.
ἔφη δέ που καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ φωνῆς Ἱερεμίου περὶ
τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, καταλελοιπότων μὲν αὐτὸν, τραπομένων δὲ
Hier. ii. 12, 13. φληνάφως εἰς ἀπάτην εἰδωλομανῆ “Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ
“τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα, λέγει Κύριος· ὅτι
b “δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπον
“πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συν-
“τετριμμένους οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν.” ὥσπερ
γάρ ἐστι ζωοποιὸς καὶ πηγὴ ζωῆς, ἡ ὀρθή τε καὶ ἀπλανὴς

2. μόρφωσις] ἡ μόρφ. C. αὕτη C. αὐτὴ Edd. 8. κατέσφιγξας D. Edd. κατέσφιξας C. συνέσφιγξας b. 9. ἐγκαταδῆσαι C. [ἐνκ. Cod.] ἐγκαταδεῖσαι b. καταδῆσαι Edd. σαφῶς C.D. Edd. σοφῶς b. 11. ἀνήνεγκας C. ἀνῆκας b. Edd. 12. σημαίνει C. αὐτὸν om. C. invitis D.b. ἢ om. b. 13. ἐκδεξώμεθα C. Haec καὶ γάρ ἐστι ζωοποιόν accesserunt ex C.D.b. ζωοποιόν D.b. ζωοποιοῦν C. 14. λάκκον C.b. ᾅδην D. Edd. 16. ἐστιν om. C. κατολισθήσειε C. κατολισθήσει Edd. 21. καταλελοιπότων B. καταλειπόντων C. καταλελειπότων Edd. 24. ἐγκατέλιπεν C. (239.) 27. ζωοποιὸς καὶ πηγὴ ζωῆς C. πηγὴ ζωῆς καὶ πηγὴ ζωοποιὸς Edd.

περὶ Θεοῦ γνῶσις· οὕτως ἄνυδροι καὶ οἱονεὶ λάκκοι συντετριμμένοι νοηθεῖεν ἂν τὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἀθύρματα, καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ πλάνησις. εἶτα πρὸς αὐτοὺς διαλέγεται τοὺς δεσμίους, καὶ εἰς ἐλπίδας αὐτοὺς ἀγαθὰς παραθήγει, λέγων Καθήσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς. καὶ ὀχύρωμα μὲν, καθάπερ ἐγῷμαι, τὴν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖ ὡς τετει- c χισμένην ἐν Χριστῷ, καὶ ἀκλονήτως ἔχουσαν· κάθισιν δέ φησι τὸ οἷον ἱδρυμένον ἐν πίστει. γέγραπται γὰρ περὶ Θεοῦ "Ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα" τουτέστιν, ἱδρυμένην (Bar. iii. 3.) ἔχων καὶ ἀκατάσειστον φύσιν. ἔσεσθε δὴ οὖν ἐν ἀσφαλείᾳ, φησὶ, τὸ βεβηκὸς ἔχοντες εἰς πίστιν, ὦ δέσμιοι τῆς ἐμῆς συναγωγῆς· εἶεν δ' ἂν οὗτοι τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων ἡ ἁγία πληθύς. ὅτι δὲ οὐκ ἄμισθον ἕξουσι τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀρίστοις ὑπομονὴν, καὶ μὴν καὶ τὸ ἐρηρεισμένον εἰς ἀγάπησιν τὴν ἐπὶ Θεῷ, κατασημαίνει λέγων Καὶ ἀντὶ μιᾶς d ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι.

Καί τι τοιοῦτόν ἐστιν ὃ βούλεται λέγειν. πάροικοι μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ παρεπίδημοι πάντες εἰσὶν οἱ ἅγιοι, (Cf. Heb. xi. 13.) βραχὺς δὲ δὴ λίαν ὁ ἐν σώματι βίος ἀνθρώπου παντὸς, κἂν εἴ τις αὐτὸν καταλογίσαιτο πρὸς αἰῶνα τὸν μέλλοντα, καταθρήσειεν ἂν αὐτὸν ὀλίγον ὄντα παντελῶς, ὡς τάχα που καὶ ἡμέρᾳ παρεικάζεσθαι μιᾷ. οὐκοῦν ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας τῆς παροικεσιας σου φησὶ, τουτέστιν, ἀντὶ τοῦ βραχέος τε καὶ συνεσταλμένου χρόνου τῆς ἐν σώματι ζωῆς διπλᾶς τε καὶ e ἐν πλεονασμῷ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδώσω. ἔφη δέ που καὶ ὁ Χριστὸς, ὅτι "Μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον (S. Luc. vi. 38.) "ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν." οὐ γάρ

3. περὶ αὐτὰ C. 5. καθίσεσθε D.b. (95, 185, 233.) 7. κάθισιν B. καθήσειν C. καθίσειν D. κάθησιν Edd. 9. καθήμενος] + εἰς Edd. repugnantibus B.C.D. 13. ἕξουσι C.b. ἔχουσι Edd. 14. καὶ alt. assumptum ex C. 16. παροικεσίας C.b. παροικίας Edd. 18. τῆς assumptum ex B.C.b. 19. δὴ assumptum ex B.C.D. 20, 21. καταλογίσαιτο—ἂν αὐτὸν accesserunt ex B.C.D.b. καταλογίσαιται (sic) D. καταλογίσαι τὸ (sic) b. 23. παροικεσίας b. παροικίας C. Edd. τοῦ assumptum ex C.b. 26. πεπιεσμένον] + καὶ Edd. inv. C. σεσαλευμένον] + καὶ Edd. repugn. B.C.

τοι τὰς ἰσοστάθμους ὧν ἂν δράσαιμεν προσδοκῶμεν ἀμοιβὰς, ἀλλ' ἐν προσθήκῃ πολλῇ· πλουσιόδωρος γὰρ ὁ διδούς.

13 Διότι ἐνέτεινά σε Ἰούδα ἐμαυτῷ τόξον, ἔπλησα τὸν Ἐφραΐμ.

740 A. a Τίνα δὴ τρόπον κληθήσεταί τε καὶ εἰσελάσει διὰ τῆς πίστεως ἡ ἐξ ἐθνῶν ἀγέλη, ταλαιπωρήσει δὲ καὶ ὁ πάλαι τρυφῶν, τουτέστιν ὁ σατανᾶς, τῶν ἐκ πλεονεξίας αὐτῷ πεπορισμένων προσκυνητῶν ἐξωθούμενος, διατρανοῖ πάλιν ἐν τούτοις. ποιεῖται γεμὴν τὸν λόγον, ὡς πρὸς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, ἤτοι τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ διδασκάλους, οἳ καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ἐκπεριθέοντες χώραν, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐκάλουν τε καὶ σεσαγηνεύκασι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὦ τοίνυν Ἰούδα, φησὶν, ἐνέτεινά σε ἐμαυτῷ τόξον, τουτέστι, διὰ σοῦ τοξεύσω
b τοὺς ὑπεναντίους· καί σε δὲ, ὦ Ἐφραΐμ, ἔπλησα. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἐρῶ πάλιν. ὅτε γὰρ τῆς τοξείας οἱ ἐπιστήμονες νευρὴν μὲν μαζῷ, τοῦ δὲ τόξου τὸν σίδηρον ἄγουσιν ἐγγὺς, τότε πλῆσαι τὸ τόξον λέγονται, βάλλουσί τε οὕτω δεινόν τι καὶ ἄφυκτον καὶ οἷον ἀσχέτοις ὁρμαῖς ἀναπηδῶντά τε καὶ διιπτάμενον τὸν ἰὸν ἤτοι τὸ βέλος. ἔστι τοίνυν αὐτὸ διαφόρως πεφρασμένον. τόξον σε πεποίημαί φησιν, ὦ Ἰούδα, ἔπλησα δὲ καί σε, ὦ Ἐφραΐμ. Ἰούδας δὲ καὶ Ἐφραΐμ ἅπαν ἐστὶ τὸ γένος τὸ ἐξ Ἰσραήλ. οὐκοῦν τόξον ὥσπερ τι πεποίηται τοὺς ἐξ Ἰουδαίων πεπιστευκότας τε πρὸ τῶν ἄλλων,
c καὶ γνώμης εἰς τοῦτο προεληλυθότας, ὡς ἔθνη παιδαγωγεῖν, καὶ τῶν πλανωμένων ἀποσοβεῖν τὰς τῶν δαιμονίων ἀγέλας, καταπαίειν τε τὸν σατανᾶν καὶ ἁπαξαπλῶς τοὺς τοῖς θείοις

1. τοι C. που Edd. ὡς pro ὧν C. 3. Ἰούδα ἐμαυτῷ hoc ord. C.D. inv. ord. F. Edd. (22. al.) Statim ὡς add. D.F. Edd. invito C. cf. infra 740 a. 748 e. 5. ἐξ om. C. habent D.b. ταλεπωρήσειε b. 14. τουτέστιν C. 15. νευρὴν C.D.b. νευρὰν Edd. 16, 17. Haec τε—ἀναπηδῶντά τε accesserunt ex B.C.D. 18. αὐτὸ D. Edd. αὐτῷ C. τοαυτὸ b. 19. πεφρασμένον B.C.b. περιπεφρασμένον D. πεφαμένον Edd. 22. τε assumptum ex C. 24. δαιμονίων B.C. δαιμόνων Edd.

δόγμασιν ἀντεξάγοντας καὶ ταῖς δι' αὐτῶν μαχομένους μυσταγωγίαις. οὕτω που φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Θεόν "Τὰ βέλη σου ἠκονη- Ps. xliv. 6. "μένα, δυνατέ· λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ "τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως." πλήττουσι μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς εἰς καρδίαν ἔσω καὶ νεφροὺς d "τὰ τοῦ δυνατοῦ βέλη," τουτέστι Χριστοῦ. Ps. cxix. 4. βέλη δὲ αὐτοῦ πάλιν οἱ μυσταγωγοὶ, τοὺς δέ γε πεπλανημένους καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς Θεὸν οὐκ εἰδότας, πλήττουσιν οὐκ εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς ἀγάπην αὐτοὺς ἀποφέροντες τὴν ἐν Χριστῷ, ἵνα καὶ ὑποκάτω πίπτοιεν αὐτοῦ. ὁποία τις ἐστὶν ἡ ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων γραφομένη νύμφη, λέγουσά τε σαφῶς "Ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ εἰμι." Cant. v. 8. ὅτι δὲ γεγόνασιν ἀλκιμώτατοί τε καὶ εὐσθενεῖς οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, πιστώσεται λέγων περὶ αὐτῶν ὁ σοφώτατος ψαλμῳδὸς ἐν Πνεύματι "Ὡσεὶ e Ps. cxxvi. 4. βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων." ἐκτετιναγμένους μὲν γὰρ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ἀποκαλεῖ, ὡς τῆς θείας χάριτος ἐκπεπτωκότας διά τοι τὸ ἐμπαροινῆσαι Χριστῷ. οἱ γεμὴν ἐξ αὐτῶν υἱοὶ, βέλη γεγόνασιν ὡς ἐκ χειρὸς δυνατοῦ πεμπόμενα. ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἀμβακοὺμ ὡς πρὸς αὐτὸν δὴ πάλιν τὸν Ἐμμανουὴλ περὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων "Βολίδες σου γὰρ πορεύσονται εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων Hab. iii. 11. "σου."

Καὶ ἐπεγερῶ τὰ τέκνα σου Σιὼν ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, καὶ a 741 A. ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ.

Ἰδοὺ δὴ σαφῶς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων μυσταγωγοὺς τόξον

1. καὶ] + τοὺς Edd. inv. C. μαχόμενοι C. 3. σωτῆρα] + καὶ Edd. invitis C.D. 9. οὐκ alt.] πλὴν οὐκ Nik. in Ps. xliv. 10. ἀποφέροντες Nik. l. c. Edd. ἐπιφέροντες C. ἐπὶ pro ἐν C. 11. καὶ om. C. καὶ habet Niket. Codd. nonnulli. πίπτοιεν] τύπτοιεν Edd. [τύπταιεν Pont.] ἡ deest in Edd. 12. τε assumptum ex C. 14. τε assumptum ex C. 15. σοφώτατος C. σοφὸς Edd. 17. μὲν om. C. invito Nik. in Ps. cxxvi. 18. ἐκπεπτωκότας Nik. Edd. ἀποπεπτ. C. 19. ἐξ assumptum ex C. Nik. 22. γὰρ assumptum ex C.

ἴδιον ὀνομάζει. ποῖα γὰρ τὰ τέκνα τῆς Σιὼν τὰ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν κατεξανιστάμενα τέκνων, εἰ μὴ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ καιροὺς ἡγούμενοι, καὶ (2 Tim. ii. 15.) τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον; Σιὼν γὰρ ἡ νοητὴ, b πῶς ἂν ἑτέρα νοοῖτο παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν; καταθλοῦσι δὲ τῶν τέκνων τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ καταστρατεύονται τῶν πεπλανημένων, Θεοῦ τεθεικότος αὐτοὺς ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὸν ἐν Χριστῷ νοούμενον στρατιώτην κατακαλλύνων ὁρᾶται. (Eph. vi. 14.) θώρακα μὲν γὰρ τὸν τῆς ἐν Χριστῷ δικαιοσύνης περιτίθησιν αὐτῷ· καὶ μὴν (Ib. 17.) καὶ τὴν τοῦ σωτηρίου περικεφαλαίαν. εἶτα δίδωσι τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. ταύτῃ δὴ οὖν τῇ μαχαίρᾳ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν κεχρημένοι τέκνων, ἀποc κείρουσι μὲν τὴν ἐν αὐτοῖς βλαστοῦσαν ἀπάτην, καὶ τὸν (Heb. iv. 12.) τομώτατον τοῦ Θεοῦ λόγον ἐπιφέροντες αὐτοῖς, ὅς ἐστι ζῶν τε καὶ ἐνεργὴς, τὸ πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον ἐκκόπτουσι πνεῦμα, ἵνα δύναιντο λοιπὸν νῷ καθαρῷ τε καὶ ἐλευθέρῳ καὶ τῆς τῶν δαιμονίων πλεονεξίας ἀπηλλαγμένῳ, τὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας παραδέξασθαι λόγον.

14 Καὶ ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολίς.

Ὅτι καὶ συνέσται Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συνασπιεῖ, d συγκαταδηώσει τε τοὺς ἀνθεστηκότας διὰ τούτων ὑποδηλοῖ· ἔσται γάρ φησι Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς ἀντανίστασθαι μεμελετηκότας τοῖς ἱερουργοῦσι τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. ἑκάστη δὲ βολὶς, τουτέστιν μυσταγωγὸς ἢ ἀπόστολος· βέλει γὰρ ἤτοι βολίδι παρεικάζει πάλιν αὐτοὺς Θεοῦ

2. κατεξανιστάμενα C.D.b. κατεξιστ. Edd. 14. βλαστῶσαν C. βλαστήσασαν D. 18. δαιμόνων C. 20. αὐτοὺς] + ὀφθήσεται F. Edd. invitis C.D. βολὶς] + αὐτοῦ F. Edd. (22. al.) invitis C.D. 21. Κύριος ὁ om. C.b. habet D. 22. συγκαταδηώσει C.b. καταδ. Edd. 23. ἀντανίστασθαι C. ἀνθίστ. iid. 25. τουτέστιν assumptum ex C.b.

πέμποντος· ὡς ἀστραπὴ δραμεῖταί φησι, δῆλον δὲ ὅτι καταυγάζουσα, καὶ τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς ἀμογητὶ προσπίπτουσα. γεγόνασι γὰρ οὕτω λαμπροὶ καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, καὶ τῶν τοῦ Σωτῆρος εὐαγγελίων οἱ κήρυκες, καὶ c οἱ μετ' ἐκείνους λαῶν ἡγούμενοι καὶ προεστηκότες ἐκκλησιῶν, ὡς ἀγνοῆσαι μηδένα τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀρετῆς τὴν φαιδρότητα. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ "Οὐδεὶς S. Luc. viii. 16. "λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης "τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι "τὸ φῶς." καὶ πάλιν ἑτέρωθι "Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς S. Matth. v. 16. "ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ "καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς "οὐρανοῖς."

Καὶ Κύριος παντοκράτωρ ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ καὶ πορεύσεται ἐν a 742 A.
σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ. Κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν· 15
καὶ καταναλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λί-
θοις σφενδόνης, καὶ ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον, καὶ
πλήσουσιν ὡς φιάλας θυσιαστήριον. καὶ σώσει αὐτοὺς Κύριος 16
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς πρόβατα λαὸν αὐτοῦ.

Συνασπιστὴν, ὡς ἔφην, καὶ σύνοπλον αὐτοῖς παρίστησιν ἐναργῶς ὁ λόγος τὸν τῶν ὅλων κρατοῦντα Θεὸν, παραταττόμενόν τε οὕτω καὶ συναθλεῖν ᾑρημένον, ὡς ἤδη δοκεῖν b καὶ ἐξηρτύσθαι πολεμικῶς, καὶ, οἷον χωρεῖν μέλλοντα κατ' ἐχθρῶν, ὅλῃ χρήσασθαι δυνάμει καὶ ταῖς ἐνούσαις εὐσθενείαις

1. ἀστραπὴ] + δὲ Edd. invitis C.D.b. 2. ἀμογητὶ] ἀμαχεὶ C.b. 3. γὰρ C. δὲ Edd. 4. οἱ assumptum ex C. 7. αὐτὸς C. αὐτὸ D. Edd. Statim δηλῶν add. Edd. invitis C.D. 9. λυχνίαν C. λυχνίας Edd. εἰσπ. C. ἐκπ. iid. 11. εἴδωσιν C. ὑμῶν τὰ καλὰ C. τὰ κ. ὑμῶν Edd. 14. σαλπίζει manu prima ut opinor C. 16. αὐτοὺς alt. assumptum ex C. deest in F. Edd. καὶ καταχ. αὐτοὺς om. B.D. (23. al.) 18. τὸ θυσιαστ. F. (22. al.) 21, 22. κρατοῦντα et τε assumpta ex C. deest utrumque in D. εἰρημένον C. 23. ἐξηρτύσθαι C. ἐξηρτῆσθαι (ύ supra) B. ἐξηρτῆσθαι D. Edd. μέλλοντα C. μᾶλλον καὶ τῇ D. Edd. 24. χρήσασθαι C. χρῆσθαι D. Edd. ταῖς ἐνούσαις εὐσθενείαις αὐτῷ C.D. τῆς ἐνούσης εὐσθενείας αὐτοῖς Edd.

αὐτῷ. καταστρατεύεσθαι γεμὴν εὖ μάλα φησὶν, οὐχὶ τῶν διὰ πίστεως εἰς δικαίωσιν σαγηνευομένων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀνοσίως ἀνθεστηκότων τῷ θείῳ κηρύγματι, οὓς καὶ ὁ Παῦλος ἡμῖν
1 Cor. xvi. 9. κατεσήμαινε λέγων “Θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐν-“εργὴς, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.” σαλπιεῖ τοίνυν, φησὶν, ὁ
c Κύριος ἐν σάλπιγγι. λελάληκε γὰρ ὁ Χριστὸς τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγελικὸν, εἰς πᾶσαν διάττον τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν, ἐξάκουστον γὰρ τοῖς ἁπανταχοῦ τὸ Χριστοῦ μυστήριον. ἦν μὲν γὰρ ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ὁ Μωυσῆς· τοιγάρτοι καὶ μόλις ἠκούετο κατὰ μόνην τὴν Ἰουδαίαν· ἥκιστα γεμὴν ἐν τούτοις ἐστὶν ὁ παρὰ Χριστοῦ λόγος. ἀναπεφώνηκε γὰρ οἷά τις σάλπιγξ μακρὰ καὶ εὐηχεστάτη, καὶ ταῖς ἁπάντων ἀκοαῖς ἠχὴν ἐνιεῖσα τὴν διαπρύσιον. βαδιεῖται δὲ ὥσπερ ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ, ὑπερασπιεῖ τε οὕτω τῶν
d ἑαυτοῦ δορυφόρων, ὡς οἷον ὑπὸ πυρὸς δαπανᾶσθαι τοὺς ἀνθισταμένους, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ σφενδόναις αὐτοὺς καταχῶσαι καταπαίοντας γεννικῶς. ἐκπίονται δὲ καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν, τουτέστιν, οἷά τινες θῆρες ἐπιθρώσκοντες περιέσονται ῥᾳδίως, καὶ νεκροὺς ἀποφανοῦσι. προσκομιοῦσι δὲ τῷ τῶν πεπτωκότων αἵματι φιάλας πεπληρωμένας, καθάπερ τινὰ σπονδὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. εὐωδία γὰρ τῷ Θεῷ καὶ θυσία δεκτὴ τῶν οὐκ ἐώντων σώζεσθαι τοὺς πεπλανημένους ὁ θά-
e νατος· εἰ γὰρ τῶν σωμάτων τοὺς φονευτὰς οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν· ὑποφέρεσθαι δὲ μᾶλλον ταῖς δίκαις, τὰ ἴσα παθόντας, τί ἂν τις λέγοι περὶ τῶν οἱ ψυχῶν ὀλετῆρες γεγόνασι καὶ φθόροι;

2. κατὰ assumptum ex C.D.b. ἀνοσίως C.D.b. ἀθλίως Edd. 3. ἡμῖν assumptum ex C. deest in D. 4. κατεσήμαινε C.D. κατησήμηνε Edd. ἐνεργὴς D. ἐναργὴς Edd. καὶ ἐνεργ. om. C. 5. καὶ] + οἱ Edd. repugn. C.D. φησὶν ὁ Κύριος hoc ordine C.b. φησι Κύριος D. 6. Χριστὸς C.b. Κύριος D. Edd. 7. διατάττων (sic) b. 8. Χριστοῦ deest in Edd. invitis B.C.b. 9. ὁ om. C. habet b. 11. παρὰ C.D. περὶ Edd. Neutrum habet b. 12. μακρὰ C.D. λαμπρὰ Edd. 13. ἠχεῖν C. 14. ὑπερασπιεῖ τε B.C.D.b. καὶ ὑπερασπιεῖται Edd. 15. δαπανᾶσθαι] ἀνασπάσθαι b. invitis C.D. 16. σφενδόναις C.D. σφενδόναις λίθοις b. σφενδόνης λίθοις Edd. καταχῶσαι καταπαίοντας C.D. καταχώσουσι καταπαίοντες Edd. 17. γεννικῶς retinui ex Edd. γενικῶς B.C.D. 23. ἐλεεῖν C.D. ἐλεεῖσθαι Edd. 25. περὶ των οἱ D. Edd. περι τινων εἰ C. φθόροι C.D. φθορεῖς Edd.

Εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ Ἑλλήνων λογάδες, καὶ τῆς ἐν κόσμῳ σοφίας ἡμμένοι τὴν δόξαν, οἱ ἄνω τε καὶ κάτω θεοὺς καὶ θεὰς ὀνομάζοντες, καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν ποιητὴν ἀναπείθοντες προσκυνεῖν, καὶ ἑκάστῳ τῶν στοιχείων τὴν Θεῷ a 743 A. *πρέπουσαν ἀνατιθέντες δόξαν. οὗτοι πεπλανήκασι τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ οὐχὶ δὴ μόνον κατά γε τὸν χρόνον τῆς ἐν σώματι ζωῆς· ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς χρόνους τοὺς ἐφεξῆς. μύριοι γὰρ ὅσοι κατὰ καιροὺς διολώλασι τῆς ἐκείνων ψευδοεπείας ἡττώμενοι, καὶ ψυχροῖς καὶ γραώδεσι μυθαρίοις προσεσχηκότες.* Cf. 1 Tim. iv. 7. *ἀνήρηνται δὴ οὖν οἱ τοιοίδε λοιπόν. οἴχεται γὰρ τῆς ἐκείνων συγγραφῆς ἡ βεβήλωσις, ἀπρακτοῦσιν οἱ μῦθοι, καὶ οἷον ἐκπέπεται τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας* b *δόγμασι καθάπερ τισὶ λίθοις τοῖς ἐκ σφενδόνης καταπαιόμενοι καταχώννυνταί τε καὶ γέγονεν, ὡς ἔφην, εὐωδία Θεῷ τῆς ἐκείνων ἀθυροστομίας ἡ ἀπώλεια. καὶ σέσωκε Κύριος ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἐπειδὴ γάρ ἐστι τῶν ὅλων αὐτὸς ποιητὴς, λαὸς αὐτοῦ λέγοιντο ἂν εἰκότως καὶ οἱ πάλαι πλανώμενοι· πλὴν ὡς ἀγέλην ἀπεληλαμένην ὑπὸ ληστῶν σέσωκεν ὁ Χριστὸς, τοὺς ψευδοποιμένας ἐκβαλὼν, καὶ ὑπὸ χεῖρα τιθεὶς ἰδίαν τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἔστι γὰρ αὐτὸς ὁ* S. Joan. x. 14, 15. *ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικὼς ὑπὲρ τῶν προβάτων.* c

Διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ. ὅτι εἴ τι ἀγαθὸν 17
αὐτοῦ καὶ εἴ τι καλὸν παρ' αὐτοῦ, σῖτος νεανίσκοις καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους.

Λίθους μὲν γὰρ ἁγίους τοὺς ἐν τῇ γῇ τοῦ Θεοῦ κυλιομένους τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ καιροὺς ἁγίους, οἵπερ

1. *πάλιν* om. C. habet D. 5. *οὗτοι* C. *καίτοι* Edd. 7. *γὰρ* assumptum ex C. 12. *καὶ τοῖς* C. *τοῖς γὰρ* iid. 14. *τε* assumptum ex C. 17. *οἱ* om. C. habet D. 18. *πλὴν* C.D. *οὓς* Edd. 19. *Χριστὸς* C.D. *Κύριος* Edd. 21. *τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικὼς* C. *τιθεὶς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ* iid. 26. *γὰρ* assumptum ex C.

ἂν γένοιντο μυσταγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι κατωνομάσθαι φαμέν. σύμμορφοι γὰρ γεγόνασι τῷ λίθῳ τῷ ἐκλεκτῷ καὶ (E. x.viii. 16.) d ἀκρογωνιαίῳ καὶ ἐντίμῳ, τῷ τεθειμένῳ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς εἰς τὰ θεμέλια Σιών· εἰ δὲ λίθος ὁ θεμέλιος, οἱ (Eph. iv. 16; ii. 21.) συναρμολογούμενοί τε καὶ συμβιβαζόμενοι καὶ εἰς ναὸν ἅγιον ἀνιστάμενοι τῷ Θεῷ, λίθοι κατ᾽ αὐτὸν πιθανῶς ὀνομάζονται. κυλίεσθαι γεμὴν αὐτοὺς εὖ μάλα φησὶ, τὸ ὡς οἶμαι πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἁγίων οἱονείπως εὔστροφον καὶ e γοργὸν, διὰ τούτου σημαίνων. οἱ γάρ τοι περιφερεῖς, ἤγουν σφαιροειδεῖς τῶν λίθων, ὄκνου πως εἰσὶν ἀμείνους, καὶ τῶν ἄλλων εἰς κίνησιν ἑτοιμότεροι, εἴ τις ἕλοιτο κινεῖν· εὐάγωγος δὲ λίαν εἰς τὸ Θεῷ δοκοῦν τῶν ἁγίων ὁ νοῦς. οὕτως ἡμῖν ἐχόντων τῶν λίθων, πρέποι ἂν ἡμᾶς διακεῖσθαι καὶ ἀραρότως. ὅτι εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ καὶ εἴ τι καλὸν παρ᾽ αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ τὰ πάντα ἡμῖν τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ ζωὴν διανέμοντος Θεοῦ. ποῖα δὲ ταῦτά ἐστι; σῖτος νεανίσκοις, **744 A.** a καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους. τοῖς μὲν γὰρ ἀνδριζομένοις καὶ νεανικῷ φρονήματι πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἀπονενευκόσι, καὶ πληροῦν ἑλομένοις τὸ ἀγαθὸν, δοθήσεται παρ᾽ (Ps. ciii. 15.) αὐτοῦ καὶ ἔτι μείζων ἰσχὺς, ὡς ἐν σίτῳ νοουμένη. στηρίζει γὰρ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου. τοῖς γεμὴν ἤδη διηγνισμένοις, καὶ ἀμόλυντον ἔχουσι τὸν νοῦν, οἳ καὶ σεμναῖς καὶ ἁγίαις παρθένοις παρεικάζοιντο ἂν εἰκότως, οἶνος δοθήσεται νοητὸς, ἡ περὶ Θεοῦ δηλονότι σαφής τε καὶ ἀκιβδήλευτος γνῶσις, (Ib.) b ἡ κατευφραίνουσα καρδίαν ἀνθρώπου. οὐκοῦν νεανίσκοι τε καὶ παρθένοι, οἱ κατά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν ἀποδοθέντας λόγους, εἰς εὐρεῖάν τε καὶ ἀμφιλαφῆ μέθεξιν τῶν ἄνωθεν ἀγαθῶν κεκλήσονταί τε εἰκότως, καὶ δὴ ἀκούσονται Θεοῦ

6. *κατ᾽ αὐτὸν* C.D. *καὶ αὐτοὶ* Edd. 7, 8. *αὐτοὺς* om. C. habet D. Assumpta *ὡς* ex D., *οἶμαι* ex C.D. *εὔτροφον* manu prima C. invitis D.b. 10. *πως*] Sic correxi. *πῶς* C.D. *παντός* Edd. 11. *ἥτις* C. invito D. 12. *τὸ*] + *τῷ* Edd. inv. C.D. *οὕτως*] + *οὖν* Edd. inv. C.D. 15. *τὰ* prius assumptum ex C. Haec *καὶ ζωὴν* accesserunt ex C. desunt in D. 16. *ταῦτ᾽ ἐστὶ* D. 18. *αὐτῷ* om. C. habet D. 20. *νοουμένης* C.b. 22. *ἀμώλυντο* (sic) C. 24. Θεοῦ] *Χριστοῦ* b. inv. C.D. 26. *οἱ* om. C. habet D. 28. *δὴ* assumptum ex C.

λέγοντος “Φάγετε καὶ πίετε, καὶ μεθύσθητε οἱ πλησίον.” (Cant. v. 1.) πλησίον γὰρ οἱ τοιοίδε Θεοῦ· καὶ οὐ σχέσεσι τοπικαῖς· ληρία γὰρ τοῦτο νοεῖν ἢ φράσαι· παραστήματι δὲ διανοίας τῷ λίαν ἀλκιμωτάτῳ, καὶ τῇ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρίστων ἐφέσει καὶ ἀγάπῃ τῇ εἰς αὐτόν. ὥσπερ γὰρ ἐξίστησιν ἡμᾶς καὶ οἷον ἀποφέρει μακρὰν ἡ φαυλότης· c οὕτω Θεῷ παρίστησιν ἡ ἀρετὴ, τὸ διιστᾶν ἡμᾶς καὶ μεσολαβοῦν ἐκ μέσου γενέσθαι παρασκευάζουσα, φημὶ δὴ τὴν ἁμαρτίαν.

Αἰτεῖσθε ὑετὸν παρὰ Κυρίου καθ’ ὥραν, πρώϊμον καὶ ὄψιμον. Κεφ. ι΄.

Ὥσπερ γὰρ οὔτ’ ἂν σῖτος ἐν ἀγροῖς γένοιτ’ ἂν πόνου d δίχα, οὔτ’ ἂν εὔβοτρύς τε καὶ εὔοινος ἀμπελών· οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν οὐκ ἂν γένοιτό τις εὐκαρπία πνευματικὴ, μὴ οὐχὶ Θεοῦ καθιέντος ὑετοῦ δίκην εἰς νοῦν καὶ καρδίαν τῶν ἑαυτοῦ λογίων τὴν ἀποκάλυψιν, καὶ γνῶσιν ἡμῖν οἱονείπως ἐνστάζοντος τοῦ τε ἀρχαίου καὶ νέου γράμματος, τουτέστι τοῦ νομικοῦ καὶ εὐαγγελικοῦ· ὑετοὶ γὰρ οἱ τοιοίδε πρώϊμός τε καὶ ὄψιμος εἶεν ἄν. ὅτι δὲ οὐκ ἀσυντελὴς εἰς ὄνησιν ἡ τοῦ νόμου γνῶσις καὶ θεωρία πνευματικὴ, παιδαγωγεῖ δὲ μᾶλ- e λον ἡμᾶς διὰ τύπου καὶ σκιᾶς ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον, πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις “Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· (S. Joan. v. 45, 46.) “ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. “εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ “ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.” ἔφη δέ που καὶ περὶ τῶν γραμ-

3. φράσαι B.C. φρονῆσαι Edd. 4. τῶν ἀρίστων ἐφέσει D. Edd. ἀρίστῳ ἐφέσει C. 7. τὸ διιστᾶν D. τὸ δὲ ἱστᾶν manu prima (ἐξ post δὲ manu recentiori suprascripto) C. τὸ διιστῶν Edd. 8. παρασκευάζον e castigatione C. 10. αἰτεῖσθαι C. ὑετὸν παρὰ Κυρίου hoc ordine C.D. (Alex. XII.) 11. οὔτ’ ἂν C.D. οὔτε b. Edd. γένοιτο b. 15. οἱονείπως C.D.b. οἱονείπερ Edd. ἐνστάξαντος b. 17. καὶ prius] + τοῦ Edd. invitis C.b. 19. πνευματικὴ D. Edd. πνεύματι C. παιδαγωγῇ C. 24. Μωυσῇ C. Μωσεῖ Edd.

ματέων καὶ Φαρισαίων, ὡς ἐκ νομικῆς παιδεύσεως καλου- 745 A. a μένων ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τουτέστι τὴν εὐαγγελικήν "Διὰ S. Matth. xiii. 52. "τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν "οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκ- "βάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά." οὐκοῦν αἰτοῦντες παρὰ Θεοῦ τήν τε νομικὴν καὶ εὐαγγελικὴν ἐπιστήμην, ἀξίους τε τοῦ λαβεῖν ἑαυτοὺς παραστήσαντες, ληψόμεθα πάντως, καὶ τοὺς εἰς νοῦν ἔσω πληρώσομεν θησαυροὺς, τὰ παλαιά τε καὶ νέα συλλέγοντες, πλείστης τε b ὅσης πνευματικῆς εὐκαρπίας ἀναμεστοῦντες τὸν νοῦν.

Κύριος ἐποίησε φαντασίας, καὶ ὑετὸν χειμερινὸν δώσει αὐτοῖς,
2 ἑκάστῳ βοτάνην ἐν ἀγρῷ. διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ μάντεις ὁράσεις ψευδεῖς καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν, μάταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξηράνθησαν ὡς οὐκ ἔχοντες ὑετὸν, καὶ ἐκακώθησαν ὡς πρόβατα, διότι οὐκ ἦν ἴασις.

Ὠδίνει τινὰ κεκρυμμένην ἔννοιαν τὸ προκείμενον, ἣν c ἀναγκαῖον οἶμαί που προδιατρανοῦσθαι σαφῶς, συνεῖεν γὰρ ἂν οὕτω τῶν τοῦ Προφήτου ῥημάτων τὸν σκοπὸν οἱ φιλεπιστήμονες. ἦν μὲν γὰρ ὁ λόγος αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, Supra ix. 16. οὓς καὶ λίθους ἁγίους ὠνόμαζε, σῖτόν τε αὐτοῖς ὅτι μάλιστα Ib. 17. πρέπειν ἔφασκεν, ὡς ἀνδριζομένοις, ἤγουν νεανίσκοις, καὶ μὴν καὶ οἶνον εὐωδιάζοντα, διά τοι τὸ εἶναι παρθένους, τουτ- Gal. v. 24. έστιν ἁγνούς τε καὶ ἀβεβήλους. "Οἱ γὰρ τοῦ Χριστοῦ "Ἰησοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ "ταῖς ἐπιθυμίαις," καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος. αἰτεῖν

1. καλουμένους B. invitis C.D. 2. Haec τὸ ἄμεινον τουτέστι accesserunt ex C.D. τὴν ἀμείνω τουτέστι B. 3. τῇ om. C. 5. κενὰ = καινὰ C. 9. τὰ assumptum ex C. πλείστης τε D. Edd. πλήρης τε C. 14. ὡς οὐκ—ὡς πρόβατα F. Edd. cf. infra. ὡς πρόβ. καὶ ἐκακ. C.D. (A.V. &c.) 19. ἂν assumptum ex C. 25. Ἰησοῦ suprascriptum manu ut vid. ead. C. om. D.

δὲ αὐτοῖς προστέταχε καὶ ὑετὸν πρώϊμόν τε καὶ ὄψιμον· d εἶτα μεταξὺ τῆς περὶ τῶν πλανωμένων παρεισβαλούσης μνήμης, τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδίδωσιν ἐν τούτοις, τοῦ μήτε σῖτον μήτε μὴν οἶνον ἔχειν αὐτοὺς, ἀλλ' οὐδὲ ὑετοῖς καταρδεύεσθαι τοῖς νοητοῖς, ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς μὴ ἔχειν ἐν ἀγρῷ βοτάνην. καὶ ὁ μὲν λόγος ὡς ἐπὶ πραγμάτων ἐκπεποίηται τῶν αἰσθητῶν· ἡ γεμὴν ἐν αὐτοῖς θεωρία λεπτή τε ἄγαν ἐστὶ καὶ πολὺ λίαν ἔχουσα τὸ εἰλικρινές. Θεοῦ γάρ φησι ποιοῦντος φαντασίας, τουτέστιν ἀστραπὰς, καὶ ὑετὸν τῇ γῇ e τὸν χειμέριον καταχέοντος, ὅς ἐστι καὶ χρήσιμος, καὶ μὴν καὶ ἑκάστῳ, τῶν ἐν ἀγροῖς κτηνῶν δηλονότι, διδόντος βοτάνην, πεπλανήκασιν ἐκείνους οἱ ἀποφθεγγόμενοι, τουτέστιν, οἱ ψευδοεπεῖς τε καὶ ψευδηγόροι καὶ μαντείας λέγοντες τὰς ἀπό γε τῆς σφῶν καρδίας· οὗτοι λελαλήκασι κόπους, τουτέστιν οὐ τὰ εἰς ἀνάπαυσιν τοῖς πιστεύουσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ δι' ὧν ἦν ἀνάγκη καμεῖν, Θεῷ προσκρούοντας καὶ παρορωμένους· οἱ δέ γε μάντεις καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῆ παρεκάλουν, ἐνηχοῦντες αὐ- a 746 A. τοῖς δηλονότι τὰ καταθύμια, καὶ χρησταῖς μὲν ἐλπίσι καταπιαίνοντες, φάσκοντες δὲ ἀληθὲς οὐδέν· ἀλλ' εἰς ἀπάτην καὶ πλάνησιν ἀποφέροντες, καὶ ἥκιστα μὲν καταδεικνύντες σφίσι τὸν τῶν πνευματικῶν δοτῆρα καὶ χορηγόν· ἀναπείθοντες δὲ μᾶλλον αἰτεῖν τὴν εὐημερίαν παρὰ τῶν ψευδωνύμων θεῶν. ταύτῃτοί φησιν Ἐξηράνθησαν ὡς οὐκ ἔχοντες ὑετὸν καὶ ἐκακώθησαν ὡς πρόβατα. οὐ γὰρ ἦν βοτάνη, οὐκ ἦν ἴασις. οὐ γὰρ b ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ καταδεσμῶν τὸ συντετριμμένον, ὁ ἀνιστὰς τὸ κατεῤῥαγμένον, ὁ ἀνακτώμενος τὸ κεκακωμένον.

Προσεκτέον δὴ οὖν, οὐχὶ τοῖς ἀποφθεγγομένοις τὰ μάταια,

1. τε assumptum ex C. 2. παρεισβαλούσης B.D. παρεισβαλλούσης C. παρεμβαλ. Edd. 4. αὐτοὺς B.C. αὐτὰς Edd. καταρδεύεσθαι C. κατάρδεσθαι iid. 10. χειμέριον C.b. χειμερινὸν D. Edd. καταχέοντος C.b. χέοντος D. Edd. καὶ prius assumptum ex C. deest in D. 11. κτηνῶν assumptum ex C.b. deest in D. 15. ἦν assumptum ex C.b. 16. καμεῖν] καὶ μὴν (sic) C. 17. καὶ] + οἱ b. παρεκάλουν C.D.b. ἐλάλουν Edd. ἐνηχοῦντες B.C.b. εὐηχ. Edd. 20. καὶ assumptum ex C. καταδεικνύντες C. καταδεικνύοντες Edd. 21. δωτῆρα C. 25. ἀνιστὰς C. ἀνιστῶν Edd. 27. προσεκτέα C. ἀποφθεγμένοις Aub.

ψευδοεπέσι τε καὶ βωμολόχοις καὶ ἐνυπνιασταῖς· Θεῷ δὲ δὴ μᾶλλον τῷ καὶ εἰς νοῦν ἡμῖν ἐναστράπτοντι τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας τὸ φῶς, καὶ νοητοὺς ὑετοὺς καταχέοντι, τὰς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρακλήσεις, λέγω, καὶ βοτάνην ἀναφύοντι τοῖς ἐν ἀγρῷ, τουτέστι πάλιν, εἰς εὐανθεστάτην ὥσπερ ἡμᾶς κατανέμοντι πόαν, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὴν ἀμώμητον

Ps. xlviii. 13. c γνῶσιν. "Ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἐν τιμῇ ὤν, οὐ συνῆκε, παρα-"συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς·" ἀλλ' εἰ ἕλοι πως εἰς νοῦν τῶν θείων λογίων τὴν γνῶσιν, καὶ τροφῆς μετάσχοι τῆς πνευματικῆς, τότε δὴ τότε τὴν νωθείαν ἀποβαλὼν, ἐν τιμῇ πάλιν ἔσται, λογισμῷ τῷ σώφρονι διοικούμενος, καὶ τὴν ἀνθρώπῳ πρέπουσαν ἀναλαβὼν φρένα.

3 Ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμός μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς
d ἐπισκέψομαι.

Ποιμένας ἐν τούτοις, καθάπερ ἐγῷμαι, τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ ψευδομάντεις ἀποκαλεῖ, καὶ τοὺς τῆς ἀπάτης καθηγητὰς, ὄλεθρόν τε καὶ πάγην γεγονότας τισὶν οἳ, τῆς ἀληθοῦς ἐπὶ Θεοῦ δόξης ἡμαρτηκότες, τὴν αὐτῷ πρέπουσαν τιμὴν καὶ

Hier. i. 16. λατρείαν ἀνατεθείκασι τῇ κτίσει, "καὶ προσεκύνησαν τοῖς "ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν," καθὰ γέγραπται.

Οὐκ ἀπίθανον δὲ τοῖς ψευδομάντεσι καὶ τοὺς τῶν Ἑλ-
e λήνων συνάψαι λογάδας, οἳ δοκησισοφοῦντες ἄγαν ταῖς ἑαυτῶν εὐγλωττίαις τοὺς αὐτοῖς προσκειμένους πεπλανήκασι, καὶ ὥσπερ τινὲς ποιμένες οὐκ ἀγαθοὶ κατεβόσκησαν ἐν ἀκάνθαις καὶ εἰς πολλὴν ἀχρειότητα σαθρῶν ἐννοιῶν· τί γὰρ παρ' ἐκείνοις τὸ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ὠφελοῦν; κατὰ

2. Assumpta δὴ ex C., καὶ ex B.C. 5. εἰς assumptum ex B.C. 9. ἕλοι] ἕλθοι C. 12. ἀναλαβὼν B.C.D. ἀναβαλὼν Edd. ante Migne. 17. τισὶν C. τοῖς Edd. 18. ἐπὶ C. περὶ Edd. 22. δοκησισοφοῦντες b. δοκισησοφοῦντες (sic) D. δοκήσει σοφοῦντες C. δὴ σοφοὶ δοκοῦντες Edd.

τούτων ἂν γένοιτο καὶ τὰ ἐκ θείας ὀργῆς, καὶ μάλα ὁσίως·
ὠλόθρευσαν γὰρ οὐχὶ δὴ μόνας τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἀλλὰ
γὰρ πρὸς τούτῳ καὶ τὰς ἑτέρων. πεπλανήκασι γὰρ, ὡς ἔφην,
τῷ τῆς λέξεως κόμπῳ μονονουχὶ καταχρυσοῦντες τὸ ψεῦδος
καὶ τὴν τοῦ λόγου χρείαν δαπανῶντες εἰς φενακισμούς. a 747 A.
ἐπισκέπτεται γεμὴν τοὺς ἀμνοὺς, ἐποικτείρων δηλονότι, καὶ
μετατιθεὶς ἐξ ἀπάτης εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, καὶ
ἐκ τοῦ πεπλανῆσθαι μετασοβῶν εἰς εὐθεῖαν ὁδόν. ὥσπερ
γὰρ ἦν ἀκόλουθον τοῖς ἠδικηκόσιν αὐτοὺς τὴν τοῖς ἀδική-
μασι πρέπουσαν ἐπαρτῆσαι δίκην· οὕτω δὴ πάλιν θεοπρεποῦς
ἡμερότητος καὶ ψήφου δικαίας ἀμοιρήσειεν ἂν οὐδαμῶς τὸ
ἐπὶ τοῖς πεπονθόσι φιλάνθρωπον κρῖμα. ἔδει γὰρ ἔδει σώ- b
ζεσθαι τοὺς ἠδικημένους, ἀμνησικακοῦντος Θεοῦ καὶ ποινῆς
ἀπαλλάττοντος τοὺς ταῖς ἐκείνων πλεονεξίαις τάχα που καὶ
ἀβουλήτως ὑπενηνεγμένους.

Καὶ ἐπισκέψεται Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον
αὐτοῦ τὸν οἶκον Ἰούδα, καὶ τάξει αὐτοὺς ὡς ἵππον εὐπρεπῆ
αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψε, καὶ ἐξ αὐτοῦ 4
ἔταξε, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ τόξον ἐν θυμῷ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσε-
ται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ 5
πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάξονται, c
διότι Κύριος μετ' αὐτῶν.

Τίνα δὴ τρόπον ἐποίσει μὲν τοῖς ποιμέσι τὰ ἐξ ὀργῆς,
ἐπισκέψεται δὲ καὶ ἀνασώσει τοὺς ἀμνοὺς, καθίστησιν

1. ὁσίως C.D. αἰσίως Edd. δικαίως b. 2. μόνας B.C.b. μόνον Edd.
3. γὰρ prius assumptum ex C. deest in D. τούτῳ C. του D. ταύταις Edd. γὰρ alt. assumptum ex C. 5. φαινακισμοὺς C. 6. ἐποικτείρων C.b. οἰκτείρων Edd. 8. πεπλανῆσθαι C. [πεπλανεῖσθαι Cod.] περιπλανᾶσθαι Edd. 10. ἐπαρτίσαι C. 17. αὐτοὺς] αὐτὸν C manu recentiori. (26, 130, 311) cf. infra. αὐτοὺς habet D. 19. Haec καὶ ἐξ αὐτοῦ prius desunt in F. Edd. (Co.) invitis B.C.D. τὸ om. C. (Vat. ℵ XII.) invitis B.D.F. Edd. (Alex.) θυμῷ C.D. cf. infra. πνεύματι θυμοῦ F. Edd. (22. al.)

ἐναργές. ἀναδείξας γὰρ ἐξ Ἰουδαίων τοὺς τῆς οἰκουμένης
μυσταγωγοὺς, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς,
κατηγωνίσατο μὲν δι' αὐτῶν τοὺς Ἑλλήνων σοφοὺς, ἐξείλετο
δὲ τοὺς ἀμνοὺς τῆς ἐκείνων ἀθυροστομίας καὶ, τῶν τῆς
d ἀπάτης βρόχων ἀπαλλάξας, μετέστησεν εἰς θεογνωσίαν
τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμώμητον. ἐπισκέψεται τοίνυν φησὶ τὸ
ποίμνιον αὐτοῦ τὸν οἶκον Ἰούδα. ποιήσεται δὲ αὐτὸν οἷον ἵππον
εὐπρεπῆ καὶ πολεμικώτατον, ἐφ' ᾧ νοητῶς μονονουχὶ καὶ
ἐποχούμενος, τῆς Ἑλλήνων, ὡς ἔφην, καταστρατεύσεται
γλώττης, καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς σοφίας καταγράψει τὸ
ἀκαλλὲς καὶ ἀνόνητον. ὅτι γὰρ ἐν ταῖς Ἑλλήνων δια-
σποραῖς οἱ θεσπέσιοι γεγόνασι μαθηταὶ οἷά τινες ἵπποι,
e μονονουχὶ καταχρεμετίζοντες τῆς παρ' αὐτοῖς ἀθυροστομίας
καὶ θεοστυγοῦς ἀπάτης, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; Χριστοῦ
Acta SS. App. ix. 15. λέγοντος περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς Ἀνανίαν "Πορεύου,
"ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστί μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά
"μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων καὶ υἱῶν Ἰσραήλ."
ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἀμβακοὺμ ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον
Habac. iii. 8. ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν ὅτι "Ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους
"σου καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία." οὐκοῦν τάξει αὐτὸν φησὶν
ὡς ἵππον εὐπρεπῆ ἐν πολέμῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψεν. ὅμοιον
748 A. a ὡς εἰ λέγοι Κατεσκέψατο μὲν ὡς Θεὸς τοὺς ἐπιτηδείους
εἰς διακονίαν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων, ἀπολέκτους
γεμὴν ἐποιήσατο τοὺς ἐξ Ἰούδα, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξεν· εἵλετο
γὰρ αὐτοὺς τῶν ἰδίων θελημάτων ὑπηρέτας γενέσθαι καὶ
ὑπουργοὺς, καὶ τῆς παρ' ἑαυτοῦ χάριτος οἱονεὶ μεσίτας καὶ
διακόνους. ἔστι δέ φησι καὶ ἐξ αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ
Ἰούδα, τὸ ἐν θυμῷ τεινόμενον τόξον κατὰ τῶν ὑπ' ἐναντίας.

5. μετέστησαν Edd. 8. εὐτρεπῆ (hic) B. Pont. 9. κατεστράτευσε b. inv. C.D. 11. ἀνόνητον habet C. 16. ἐστί μοι hoc ord. C. 17. τε om. C. καὶ alt. om. (sic) C. 18, 19. ὁ om. C. αὐτὸν et τὸν alt. assumpta ex C. 20. σου prius om. C. 21. εὐπρεπει C. 22. ὡς alt. D.b. Edd. ὁ C. 24. ἐξ αὐτοῦ C.b. ἐξ αὐτῶν Edd. 26. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ iid. 27. ἔστι B.D. ἔσται C. ἔτι Edd. καὶ assumptum ex B.C.D. δῆλον δὲ ὅτι C.D. τουτέστι Edd. 28. ὑπ' ἐναντίας C.D. ὑπεναντίων Edd.

ἐξ αὐτοῦ δὲ πάλιν ἐξελεύσεται καὶ ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. ἐξελαύνοντα δὲ, ὥς γε οἶμαι, φησὶ τὸν λεηλατοῦντά τε καὶ b αἰχμαλωτίζοντα.

Δεδράκασι δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, τοὺς ἐξ Ἑλλήνων ἁρπάζοντες, καὶ τῷ μεγάλῳ προσκομίζοντες βασιλεῖ, φημὶ δὴ Χριστῷ, ἵνα ὑπ' αὐτῷ τε εἶεν, καὶ τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἕλοιντο, τῆς τοῦ διαβόλου πλεονεξίας ὀψὲ καὶ μόλις ἀποσεισάμενοι τὸν ζυγόν. κατηνδρίσαντο δὲ οὕτω τῶν παρ' Ἕλλησι σοφῶν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, ὡς ἤδη πως δοκεῖν πηλὸν ἐν τριόδοις διεῤῥιμμένον συμπατεῖν. καὶ γὰρ ἦν Κύριος μετ' αὐτῶν, ὁ ποιῶν "μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε c Hiob v. 9. "καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός." ἐπεφώνει δέ που καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς πιστεύσασιν εἰς αὐτόν "Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν S. Luc. x. 19. "πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν "δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ."

Ἰστέον δὲ ὅτι πνευματικὴν μὲν ἡμεῖς ἐξυφαίνοντες θεωρίαν, τὰ τοιαῦτά φαμεν· Ἰουδαίοις γεμὴν οὐχ ὧδε ἔχειν τὸ χρῆμα δοκεῖ, δέχονται δὲ μᾶλλον ἱστορικῶς, καί φασιν, ὅτι μετὰ τοὺς τῆς αἰχμαλωσίας καιροὺς πεπολέμηκεν αὐτοῖς ὁ ἐπίκλην ἐπι- d φανὴς Ἀντίοχος, πλείστην τε ὅσην συνενεγκὼν ἐκ τῆς Ἑλλήνων χώρας τῶν μαχομένων τὴν ἄθροισιν καὶ μὴν καὶ ταῖς παρ' ἐκείνων ἐπικουρίαις ὠφρυωμένος· ἀλλ' ὡς αὐτοί φασι, νενίκηκεν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς ἐκείνου σκαιότητος τὴν ἀμείνω δόξαν ἀπηνέγκατο. τότε γὰρ συμβέβηκε καὶ τοὺς ἐκ τῶν Μακκαβαίων μεμαρτυρηκότας τὸν τῆς εὐδοκιμήσεως ἀναδήσασθαι στέφανον. παρακομίζουσι δὲ τῶν αὐτοῖς δοκούντων εἰς ἀπόδειξιν τά τε ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένα, καὶ μὴν καὶ τὰ e

1. ὁ deest in Edd. 4. καὶ assumptum ex C.b. 6. Χριστὸν manu prima C. αὐτοῦ] αὐτῷ C. 10. ἐν C.b. ταῖς pro ἐν Edd. 12. ἐξέσια C. 13. ὑμῖν] + ἐξουσίαν τοῦ C. Desunt haec verba in D. 17. Ἰουδαίους (sic) C. 18. δοκεῖν (sic) C. τοὺς τ. αἰχμ. καιροὺς C.D. τὸν τῆς αἰχμ. καιρὸν Edd. 19. αὐτοὺς C. invito D. 20. συνενεγκὼν C. συναγαγὼν D. Edd. 22. παρ' ἐκείνων C. παρ' ἑτέρων Edd. ὀφρυωμένος C. 23. ἐκείνου] ἐκεί (sic) C. 24. ἄμεινον C. 25. τῶν assumptum ex C. 27. μὴν καὶ assumpta ex C.D.

Supra ix. 13–15. ὀλίγῳ κατόπιν, ἔχουσι δὲ οὕτως "Διότι ἐνέτεινά σε Ἰούδα "ἐμαυτῷ τόξον, ἔπλησα τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἐπεγερῶ τὰ τέκνα "σοῦ Σιὼν ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ψηλαφήσω "σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ, καὶ ἔσται Κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ "ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολὶς, καὶ Κύριος παντοκράτωρ "ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς "αὐτοῦ. Κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν."

749 A. a 6 Καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων, καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον Ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον Ἰωσὴφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς, ὅτι ἠγάπηκα αὐτούς.

Φασὶ δὴ πάλιν οἱ τοῖς Ἰουδαϊκοῖς συναγορεύοντες διηγήμασιν, ὅτι συγκεκροτημένης τῆς πρὸς Ἕλληνας μάχης, οἱ μὲν ἐκείνων ἱππεῖς διολώλασι, κεκρατήκασι γεμὴν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ὡς κατοικῆσαι τὴν χώραν αὐτοὺς, δῆλον δὲ ὅτι τὴν Ἰουδαίαν, παντὸς ἐλευθέρους δείματος, καὶ οὐδενὸς
b τὸ παράπαν ἀποικισθέντος, ἤγουν αἰχμαλώτου γεγενημένου. ἡμεῖς δὲ τοῖς πρώτοις συμβαίνουσάν τε καὶ ἀδελφὴν ποιεῖσθαι σπουδάζοντες τὴν τῶν νοημάτων ἀπόδοσιν, ἀναβάτας ἵππων τοὺς κατῃσχυμμένους οὐχ ἑτέρους εἶναί φαμεν, ἢ τοὺς τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων προεστηκότας, καὶ ἀπάτης τῆς θεομισοῦς ὑπεραθλεῖν εἰωθότας, ὧν κατερραγμένων κεκράτηκεν ὁ Ἰούδας, σέσωσται δὲ καὶ ὁ οἶκος Ἰωσήφ. κατασημαίνεται δὲ διὰ τούτων τὸ ἐξ Ἰσραὴλ αἷμά τε καὶ γένος,
c ἤγουν ἡ τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων πληθὺς καὶ τὸν
Rom. ii. 29. εἰς νοῦν καὶ καρδίαν περιφέροντες Ἰουδαῖον, καὶ περιτομὴν λαχόντες τὴν ἐν πνεύματι, καὶ νοῦν ἔχοντες ὁρῶντα Θεόν·

1. Ἰοῦδα ἐμαυτῷ hoc ordine C.D. Statim ὡς add. Edd. invitis C.D. Cf. supra 739 fin. 5. βολὶς] + αὐτοῦ Edd. invitis C.D. 11. δὴ D per rasuram. Edd. δὲ C. 13. κεκρατήκασι D. Edd. καὶ κεκρατήκασι C. 15. ἐλευθεροι (ι per cast. ut vid. ex υ) C. 16. ἀπῳκισθέντος C. invito D. 18. νοημάτων] ὀνομάτων C. invito D. 24. ἡ post δεδικ. transp. C. invitis D.b. καὶ assumptum ex C.D.

ἑρμηνεύεται γὰρ οὕτως ὁ Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ ἠγάπηνται παρὰ Θεοῦ, ταύτῃτοι καὶ κατῳκίσθησαν, τουτέστιν ἐρηρεισμένην ἐσχήκασι τὴν ἐφ᾽ ἅπασι τοῖς ἀρίστοις διαμονήν. γέγραπται γὰρ ὅτι "Κύριος κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ." ἔφη δέ που Ps. lxvii. 7.
καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας περὶ τοῦ τὸν ἐξαίρετον ἐπασκοῦντος βίον "Πορευόμενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθεῖαν ὁδὸν, Es. xxxiii. 15, 16.
"μισῶν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀπεχόμενος d
"ἀπὸ δώρων, βαρύνων τὰ ὦτα ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν "αἵματος, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν, "οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ὀχυρᾶς." οὐκ ἀπίθανον δὲ καὶ οἶκον δεδόσθαι λέγειν παρὰ Θεοῦ τοῖς ἁγίοις τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγουν τὰς ἄνω μονάς· καὶ δὴ καὶ παντὸς ἀξιοῖ τὸ χρῆμα θαύματος ὁ μακάριος Δαυεὶδ, οὕτω λέγων πρὸς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ Θεόν "Μακάριοι Ps. lxxxiii. 5.
"πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας "τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε." καὶ πάλιν "Ὅτι κρεῖσσον Ib. 11.
"ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑπὲρ χιλιάδας· ἐξελεξάμην "παραριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν "με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν."

Καὶ ἔσται ὃν τρόπον οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτοὺς, διότι ἐγὼ Κύριος e
ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἐπακούσομαι αὐτῶν, καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ 7
τοῦ Ἐφραΐμ.

Κατῃσχυμμένων τῶν παρ᾽ Ἕλλησι σοφῶν, οἱ καὶ ἱππεῖς Supra ver. 5.
ὠνομάσθησαν, κατισχύσειν ἐπαγγέλλεται καὶ κατοικίσειν Ib. 6.

2. ἐρειρισμένην C. 5. τὸν assumptum ex B.C. ἐπασκοῦντος C. ἀσκοῦντος Edd. 6. Haec λαλῶν εὐθεῖαν ὁδὸν accesserunt ex C.D. 7. ἀπεχόμενος D. Edd. ἀποσειόμενος C. (omnes). 9. καμμύων C. καὶ μύων Edd. 14. τῶν deest in Edd. καὶ om. C. 15. πάντες assumptum ex C. 16–19. Haec καὶ πάλιν—ἁμαρτωλῶν accesserunt ex C.D. 18. παραπτεῖσθαι (sic) C. 21. ἐπακούσονται (sic) D. αὐτῶν alt. D.F. Edd. (22. al.) αὐτοῖς ut vid., manu prima C. et infra. 23. ἕλλησι] + καὶ Edd. invitis omnibus. 24. κατοικίσειν] κατοικεῖν C.D. Desunt haec duo verba in b.

τοὺς ἠλεημένους, ἐπιφέρων "Ὅτι ἠγάπηκα αὐτούς." καὶ τί
κερδανοῦσιν ἐκ τοῦ ἠγαπῆσθαι παρὰ Θεοῦ, διερμηνεύει
750 A. a πάλιν. ὥσπερ γάρ, φησὶν, οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτούς. οὐ
γὰρ περιεῖδον εἰς ἅπαν, ἐπεσκεψάμην δὲ κεκινδυνευκότας,
Rom. iii. 29. ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν· οὐ γὰρ "Ἰουδαίων ὁ Θεὸς
"μόνον," ἀλλὰ καὶ ἐθνῶν, ὡς Δημιουργὸς τῶν ὅλων καὶ
Κύριος. ταύτῃτοί φησι καὶ ἐπακούσομαι αὐτῶν, τουτέστι,
ποιήσομαι δεκτὰς τὰς παρ' αὐτῶν λιτάς. καὶ ἔσονται ὡς
μαχηταὶ τοῦ Ἐφραίμ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι πάλιν Οἱ ποτὲ
διὰ νοῦ καὶ φρενὸς ἀσθένειαν οἱονεὶ παρειμένοι τε καὶ
κείμενοι, ἰσχύος εἰς τοῦτο ἤδη τῆς πνευματικῆς ἐνεχθή-
σονται ὡς ἤδη πως ἐν ἴσῳ τετάχθαι δοκεῖν τοῖς ἐξ Ἐφραῒμ
b ηὐδοκιμηκόσι, τουτέστι τοῖς ἐξ Ἰουδαίων ἀποστόλοις τε
καὶ εὐαγγελισταῖς. μαχηταὶ γὰρ οἱ τοιοίδε γεγόνασι νοητοὶ,
καταθλοῦντες ἐχθρῶν, βάλλοντες τοὺς ὑπεναντίους, καὶ
Eph. vi. 12. νικῶντες μὲν ἀρχὰς, δυνάμεις τε καὶ κυριότητας, καὶ τὰ
πνευματικὰ τῆς πονηρίας, κρατοῦντες δὲ ἀμαχεὶ τῶν ἀνθε-
στηκότων τοῖς θείοις κηρύγμασι. γεγόνασι δὲ καὶ ἐκ τῆς
τῶν ἐθνῶν πληθύος κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως εἰς ἐπί-
γνωσιν τοῦ Χριστοῦ, ἄνδρες ἅγιοι καὶ πνευματοφόροι, καὶ
ὡς μαχηταὶ τοῦ Ἐφραίμ· μιμηταὶ γὰρ γεγόνασι κατὰ τὸ
c ἐγχωροῦν τῆς τῶν ἀποστόλων πολιτείας, καὶ τὴν ἐκείνων
ἰχνηλατοῦντες ἀρετὴν κατηνδρίσαντο καὶ αὐτοὶ κατὰ τῶν τῆς
ἀληθείας ἐχθρῶν καὶ παθῶν καὶ ἁμαρτίας.

Καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ τὰ τέκνα

2. διερμηνεύεται Edd. 3. γὰρ assumptum ex C.b. φησιν] + ὅτε Edd. invitis B.C.b. 5. ὅτι C.D.b. διότι Edd. et C.D. supra. 5–7. Haec οὐ γὰρ—αὐτῶν desunt in Edd. invitis B.C.D.b. 6. μόνων B. ὡς Δημ. τῶν ὅλων καὶ Κύριος om. b. 7. αὐτῶν B.D. αὐτοῖς C.b. (A.V. ℵ). 9. λέγοιεν C. λέγει (= λέγῃ) b. 11. ἤδη om. C.b. habet B. 17. κρατ·οῦντες unius fere litt. rasura C. 18. θείοις C. ὁσίοις Edd. 19. τῆς assumptum ex C. 21. μιμηταὶ γὰρ γεγ. κατὰ τὸ ἐγχ. τῆς τ. ἀπ. πολιτείας C. μαχηταὶ γὰρ γεγόνασι· κατὰ γὰρ τὸ ἐγχ. τὴν τῶν ἀπ. πολιτείαν Edd. 23. κατὰ τῶν] καὶ τὸν (sic) C.

αὐτῶν ὄψεται καὶ εὐφρανθήσεται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ.

Τῶν οἶνον ἐκπεποκότων ἐκμελὴς ἀεί πως ἐστὶν ὁ νοῦς, καὶ φροντίδος καταφρονητής. προσίεται γὰρ οὐχὶ τὸ κατα- d λυπεῖν εἰωθὸς, ἀνεῖται δὲ ὥσπερ καὶ μερίμνης ἁπάσης κατευμεγεθεῖ. εἰ τοίνυν γένοιντο, φησὶν, ὡς μαχηταὶ τοῦ Ἐφραῒμ, τότε δὴ τότε καὶ τὴν ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς εἰσδέξονται θυμηδίαν, ὡς δὲ λαμπροὶ καὶ εὐδόκιμοι τῇ τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἐλπίδι κατευφρανθήσονται, καὶ τῆς ἐξαιρέτου πολιτείας ἕξουσι μιμητὰς, τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας υἱοὺς, πνευματικοὺς δηλονότι. τοιοῦτος δὲ ἦν καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τοῖς δι' αὐτοῦ κεκλημένοις ἐπιστέλλων τε καὶ λέγων "Κἂν μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, e 1 Cor. iv. 15. "ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ "τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα." οὐκοῦν τὰ ἐξ αὐτῶν ἐσόμενα τέκνα ὄψονται καὶ εὐφρανθήσονται. γεγονότα γὰρ ἐν θεωρίαις ταῖς ἐπὶ Χριστῷ, καὶ τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν ἐκμεμαθηκότα, καὶ ταῖς τοῦ Πνεύματος χορηγίαις πεφωτισμένα, πράξουσι δεξιῶς, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῷ Σωτῆρι Χριστῷ θυμηδίαν εἰσδέξονται, καὶ αὐτὸν ποιήσονται χαράν a 751 A. τε καὶ τέρψιν καὶ ἀγαλλίασιν ψυχῆς καὶ καρδίας. γένοιτο δ' ἂν καὶ τοῦτο σαφὴς ἀπόδειξις τοῦ ζῆν ἑλέσθαι θεοφιλῶς. οἱ μὲν γὰρ τοῖς ἐν κόσμῳ πράγμασι τῆς ἑαυτῶν διανοίας ἀπονέμοντες τὴν ῥοπὴν, καὶ νενευκότες εἰς τὰ αἰσχίω, χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ θυμηδίαν ποιοῦνται τὸ χρῆμα, καὶ γεγήθασιν ἐπὶ σαρκὸς ἡδοναῖς, καὶ ταῖς ἑτέραις τοῦ παρόντος βίου τρυφαῖς ἐνσπαταλᾶν εἰωθότες, ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦσι b λόγου τὰ παρὰ Θεῷ· οἱ δὲ ἐξ ὅλης καρδίας ζητοῦντες αὐτὸν,

1. ὄψεται καὶ εὐφρανθήσεται C.F. (Alex. XII.) ὄψονται καὶ εὐφρανθήσονται Edd. (Vat. ℵ). χαρήσεται C. (22. al.) χαριεῖται F. Edd. [χαρεῖται (A.V. ℵ)]. 3. ἐκπεποκότων B. Pont. ἐκπεπωκ. C.b. Aub. ἐκμελὴς] ἱλαρὸς C.b. 5. ἁπάσης· κατευμεγέθεις τοίνυν (sic) C. 11. δὲ assumptum ex C. deest in b. 13. ἔχηται C. ἔχητε παιδ. inv. ord. b. 16. ὄψονταί τε B. invitis C.b. 21. ἀγαλλίαμα C.

καὶ ταῖς ἐπ' αὐτῷ θεωρίαις καταπιαινόμενοι, καὶ τῆς διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀνευρύνοντες, τὰς ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ παραδέξονται θυμηδίας.

8 Σημανῶ αὐτοῖς καὶ εἰσδέξομαι αὐτούς, διότι λυτρώσομαι αὐτούς,
9 καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί· καὶ σπερῶ αὐτοὺς
ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονταί μου, καὶ ἐκθρέψουσι τὰ
τέκνα αὐτῶν καὶ ἐπιστρέψουσι.

c *Διαμέμνηται πάλιν τῆς Ἰουδαίων ἀγέλης, καὶ δὴ καὶ
ὑπισχνεῖται συλλέγειν αὐτοὺς κατεσκεδασμένους, καὶ ἐξ
ἁπάσης γῆς συναγείρειν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὡς ἀπονοσφί-
ζεσθαι παντελῶς οὐδένα. καὶ τίνα τρόπον ἡ ἄθροισις ἔσται,
κατασημαίνει πάλιν. τοὺς μὲν γὰρ μελιττοκόμους φασὶ
σημεῖά τινα ποιεῖν, ἢ συρίζοντας, ἤγουν ἕτερα ἄττα δρᾶν
εἰωθότας, οὕτω τε συλλέγειν τὰ τῶν μελιττῶν ἔθνη, τῶν
σίμβλων ἀποφοιτήσαντα. εἴρηται δέ τι τοιοῦτον καὶ διὰ
Es. vii. 18. φωνῆς Ἡσαΐου "Καὶ ἔσται γάρ φησιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
d "συριεῖ Κύριος μυίαις, ὃ κυριεύει μέρους ποταμοῦ Αἰγύπτου,
"καὶ τῇ μελίσσῃ ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ Ἀσσυρίων." ἕτεροι
δέ φασι, καὶ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς, εἰ δὴ συμβαίνοι
διασκίδνασθαί πως τοὺς μαχητάς, ἢ διώκοντας ἢ διωκο-
μένους, αἴρεσθαί τι σημεῖον ὑψοῦ παρὰ τῶν στρατηγῶν,
εἰς ὃ καὶ ἀφορῶντες, συναθροίζονταί τε καὶ εἰς τὸν αὐτὸν
ἀνόπιν ἵενται χῶρον. ὑποφαίνει δέ τι τοιοῦτον καὶ τὸ παρὰ
Es xxx. 17. τῷ προφήτῃ κείμενον Ἡσαΐᾳ "Καὶ ἔσται ὡς ἱστὸς ἐπ'
e "ὄρους, καὶ ὡς σημαίαν φέρον ἐπὶ βουνοῦ." οὐκοῦν ἐκ*

2. *εὐρύνοντες* Edd. 8. *ἀγέλης* C. *ἀγάπης* Edd. *δεῖ* C. 13. *ἕτερα ἄττα* C. *ἕτερα ἄττα* D. *ἕτερά τα* (sic) B. *ἕτερα τινὰ* b. *ἕτερ' ἄττα* Edd. 14. *μελιττῶν* D. Edd. *μυιῶν* C. *μυῶν* b. 17. *μυίας* C. *μυίαις* habent B.D. *ὃ κυριεύει μέρους* B.D. (Alex. XII.) *ὃ κυριεύσει μέρος* C. (Vat.) *οἳ κυριεύουσι μέρος* Edd. cf. *αἳ κυριεύουσι* (62, 87, 147). [*αἳ κυριεύσουσι μέρους* (22. al.) in Es. 236 e dat Catena.] 19. *ἐν* deest in Edd. *συμβαίνοι* C.b. *συμβαίνει* Edd. 23. *ἵενται* C. *ἱενται* (sic) b. *ἴενται* iid. *τὸ*] *τῷ* (sic) C. 25. *σημεῖον* Aub.

τοῦ γίνεσθαι πεφυκότος δέχεται τὴν ὁμοίωσιν. σημανῶ γάρ φησιν αὐτοῖς καὶ εἰσδέξομαι αὐτούς. ἐγήγερται γὰρ σημεῖον ἐν ἡμῖν μέγα καὶ ἐπιφανὲς ὁ τοῦ Σωτῆρος σταυρὸς, δι' οὗ καὶ γεγόναμεν δεκτοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ μὴν καὶ ἐκλελυτρώμεθα, καὶ εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐξεδράμομεν οἱ πεπιστευκότες. ἐπειδὴ δὲ προστέθεικεν ὅτι καὶ σπερῶ αὐτοὺς ἐν λαοῖς καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἥξουσι καὶ μνησθήσονταί μου, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ· πολὺ γὰρ ἔχει τὸ εἰκὸς ὁ λόγος· κατεσπάρησαν γὰρ ὥσπερ ἐν [a 752 A.] πολλοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν ἁπάσῃ δὲ χώρᾳ τε καὶ πόλει, οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ οἱ τῶν θείων εὐαγγελίων κήρυκες, καὶ τοὺς ἀπωτάτω γεγονότας Θεοῦ διὰ τὴν μεσολαβήσασαν ἁμαρτίαν τε καὶ πλάνην μνησθῆναί τε αὐτοῦ, καὶ εἰς νοῦν ἑλεῖν παρεσκεύασαν τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ γενεσιουργὸν, καίτοι πάλαι τῇ κτίσει τὸ σέβας ἀνάπτοντας, ταύτῃτοι καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἐκπεφοιτηκότας. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς δι' αὐτοῦ κεκλημένοις εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστοῦ προσεφώνει λέγων "Νυνὶ δὲ ὑμεῖς οἱ ποτὲ [b] [Eph. ii. 13.] "ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγύς." ἥξουσι δὴ οὖν μνησθέντες τοῦ Θεοῦ. καί τι τοιοῦτον ἡμῖν ὁ μακάριος προφήτης Ἱερεμίας ὑπαινίττεται λέγων ὡς πρός γε τὸν Ἰσραὴλ "Οἱ [Hier. xxviii. 50.] "μακρόθεν μνήσθητε τοῦ Κυρίου, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω "ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν." εἰ δὲ δὴ μνησθεῖεν ὅλως τοῦ κατὰ φύσιν Θεοῦ, τότε δὴ τότε καὶ πνευματικῆς εὐρωστίας βαδιοῦνται πρὸς τοῦτο, ὥστε καὶ τέκνων αὐτοὺς γενέσθαι πατέρας, καὶ τοῖς εἰς εὐσέβειαν λόγοις ἐκθρέψαι τὰ ἴδια τέκνα, καὶ ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ σεμνύνεσθαι. γράφει δέ που καὶ [c] ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς δι' αὐτοῦ τεθραμμένοις καὶ εἰς [Eph. iv. 13.] ἄνδρα τέλειον ἀναβεβηκόσι, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἥκουσι

3. ἐν assumptum ex C.b. 6. προστέθεικεν C. προσέθηκεν Edd. 10, 11. τε et οἱ alt. assumpta ex C. 14. παρασκεύασαν Edd. ante Migne. 15. ἀνάπτοντες (sic) C. 17. κεκλειμένοις (sic) C. 20. καί τι B.C. καίτοι Edd. 23. ἐν τῇ καρδίᾳ Edd. δὴ om. C. rasura duo triumve litt. Habet D. μνησεῖεν Edd. invitis B.C.D.

Phil. iv. 1. 1 Cor. xv. 31. Prov. xvii. 6.

τῆς ἐν Χριστῷ, ποτὲ μὲν "Χαρὰ καὶ στέφανός μου," ποτὲ δὲ πάλιν "Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἀδελφοὶ, ἣν ἔχω "ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ." "Στέφανος γὰρ γερόντων τέκνα "τέκνων, κατὰ τὸ γεγραμμένον· καύχημα δὲ τέκνων πατέρες "αὐτῶν."

10 Καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου καὶ ἐξ Ἀσσυρίων εἰσ-
d δέξομαι αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν Γαλααδῖτιν καὶ εἰς τὸν Λίβανον εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς.

Ὅτε τὴν Ἰουδαίαν ἀνεῖλε μὲν κατὰ κράτος ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἐμπέπρησται δὲ καὶ ὁ θεῖος νεὼς, αὐτά τε τὰ Ἱεροσόλυμα, τότε καὶ ἅπας τεταλαιπώρηκεν ὁ Ἰσραήλ. οἱ μὲν γὰρ εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους αἰχμάλωτοι γεγονότες ἀπεκομίζοντο· οἱ δὲ τῆς ἐκείνων ὠμότητος ἔξω γεγονότες καὶ διαφυγεῖν ἰσχύσαντες, δεδιότες δὲ καὶ παραιτούμενοι τὸ ἐναλῶναι τοῖς ἴσοις, αὐτόμολοί τε πρὸς Αἰγυ-
e πτίους ᾔεσαν, καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνοις θητείας τὸν ἀβούλητον μὲν, πλὴν ἐξ ἀνάγκης ἐπεῤῥιμμένον ὑποδεδραμήκασι ζυγόν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ συναγείρειν αὐτοὺς πανταχόθεν ἐπηγγέλλετο, διαμέμνηται καὶ τόπων εἰς οὓς καὶ ἀπεκομίσθησαν· οἱ μὲν, αἰχμάλωτοι γεγονότες, ὡς ἔφην, οἱ δὲ ἀφορήτοις δείμασι πρὸς τὰ παρὰ γνώμην αὐτοῖς συνωθούμενοι.

753 A. a Ἐπειδὴ δὲ τῆς πνευματικῆς ἑρμηνείας μεταποιεῖσθαι πρέπει τοῖς ὅτι μάλιστα φιλοθεωτάτοις καὶ πνευματικοῖς, φαμὲν ὅτι τῆς τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν χώρας ἤτοι χειρὸς ἐξέλκειν αὐτοὺς ἐπαγγέλλεται, καὶ παντὸς μὲν δείματος

2. ὑμετέραν B.C. ἡμετ. Edd. ἀδελφοὶ accessit ex C. 6. ἀποστρέψω F. Edd. correxi ex C. 7. γαλαδίτιν C. 8. οὐδὲ εἷς B.C. οὐδείς F. Edd. (42, 147). 9. ἀνεῖλε C. εἷλε Edd. 10. ἐμπέπρησται C. ἐμπέπρητο (sic) Edd. 14. δὲ assumptum ex C. 16. ἴεσαν C.

ἐλευθεροῦν· αἰχμαλώτους δὲ ὄντας, καὶ οἷον ὑφ' ἑτέρους κειμένους, μονονουχὶ καὶ ἀναμορφοῦν εἰς ἐλευθερίαν.

Ἢ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον σκοτισμοῦ καὶ συγχύσεως ἀπαλλαγήσεσθαί φησιν. Αἴγυπτος μὲν γὰρ Σκοτισμὸς, Βαβυλὼν δὲ Σύγχυσις ἑρμηνεύεται. ἀδιαφορεῖ δὲ πλει- b στάκις ὁ λόγος, Ἀσσυρίους τε καὶ Βαβυλωνίους εἰς ἔθνος καταλογιζόμενος ἓν, διά τοι τὸ ὑφ' ἑνὶ κεῖσθαι σκήπτρῳ, καὶ μίαν ἐπ' αὐτοὺς τετάχθαι τὴν βασιλείαν. λελυτρωμένους δὴ οὖν ἐκ τῆς τῶν πλεονεκτούντων χειρὸς, εἰσκομιεῖν ἐπαγγέλλεται εἴς τε τὴν Γαλααδῖτιν· μοῖρα δὲ αὕτη τῆς Ἰουδαίων γῆς ἡ παμφορωτάτη καὶ εὔκαρπος· καὶ μὴν καὶ εἰς τὸν Λίβανον, καὶ τοῦτο δὲ ὄρος εὔξυλόν τε καὶ μέγα, τῆς Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων γῆς ἐν μεθορίοις κείμενον. σημαίνεται δὲ δι' ἀμφοῖν ἐκεῖνο οἶμαί που. ἀπαλλάξας γὰρ c ἡμᾶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὡς ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἀσσυρίων, τουτέστιν ἐκ τῆς τῶν αἰχμαλωτισάντων πλεονεξίας· πονηροὶ δὲ οὗτοι καὶ ἀκάθαρτοι δαίμονες· εἰσκεκόμικεν οἷά περ εἰς γῆν εὔξυλόν τε καὶ λιπαρωτάτην τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πολὺς μὲν λίαν ὁ τῶν εὐδοκιμούντων καρπὸς, οὐκ εὐαρίθμητοι δὲ τῶν ἁγίων κεφαλαὶ, ὕψου τε ἠρμέναι δι' ἀρετὴν, καὶ οἷον ἐν τάξει κέδρων ἀνατεθήλασι, καὶ περὶ αὐτῶν ἂν λέγοιτο καὶ σφόδρα εἰκότως τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν "Αἱ κέδροι d Ps. ciii. 16. τοῦ Λιβάνου ἃς ἐφύτευσας." "Θεοῦ γὰρ γεώργιον" τοὺς 1 Cor. iii. 9. ἐν πίστει δεδικαιωμένους ὀνομάζει σαφῶς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος.

Καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν ἐν θαλάσσῃ 11

3. καὶ prius om. C. 4. ἀπαλλαχθήσεσθαί C. 10. Γαλααδῖτιν correxi ex C. Γαλααδίτην Edd. ante Migne. 12. δὲ assumptum ex C.b. 15. ὁ alt. assumptum ex B.C. 16. ἐκ assumptum ex C. αἰχμαλωτισάντων C.D. Edd. αἰχμαλωτευσάντων b. 20. δὲ D.b. Nik. in ps. ciii. Edd. τε C. 21. δι'] διὰ τὴν b. κέδρον Edd. κέδρου Migne. ἀνατεθήλασι B.C.D.b. Nik. ἀνατεθήλας in codice esse dicit Pont. ἀνατεθηλυῖαι (e conj.) Edd. 22. ἂν assumptum ex C. Nik. 25. ὀνομάζει C. ὠνόμαζε Edd.

κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν, καὶ
ἀφαιρεθήσεται πᾶσα ὕβρις Ἀσσυρίων, καὶ σκῆπτρον Αἰγύπτου
12 περιαιρεθήσεται, καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν,
e καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κατακαυχήσονται, λέγει Κύριος.

Ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν τοῖς ἀρχαιοτέροις δεδωρημένων, τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσι τῆς ἐπικουρίας ἡ ὑπόσχεσις. ὥσπερ γὰρ τὴν ἐρυθρὰν διεβιβάσθη θάλασσαν ὁ Ἰσραὴλ, Exod. xv. 8. τῶν ἐν αὐτῇ κατευμεγεθήσας κυμάτων· "ἐπάγη γὰρ ὡσεὶ "τεῖχος τὰ ὕδατα," Θεοῦ τὸ χρῆμα παραδόξως ἀποπεραί- 754 A. a νοντος· καὶ ὥσπερ ποδὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην· Jos. iii. 17. οὕτω, φησὶν, οἱ διὰ Μωυσέως κεκλημένοι πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων μυσταγωγίαις ἀνασεσωσμένοι, διαπεραιώσονται μὲν οἷά τινα θάλασσαν ἀγρίως κατακυμαίνουσαν τοῦ παρόντος βίου τὸν κλύδωνα, καὶ τύρβης ἔξω γεγονότες κοσμικῆς, σχολαῖοι λατρεύσουσι τῷ κατὰ φύσιν ὄντι Θεῷ. διαβήσονται δὲ καὶ πειρασμοὺς, οἷά τινας ποταμοὺς ἐπικλύζοντας, ὡς ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ Ps. cxxiii. 1–5. μεγάλα χαίροντας λέγειν "Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, b "εἰπάτω δὴ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ "ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον "ἡμᾶς, ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα "τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς, χείμαῤῥον διῆλθεν ἡ ψυχὴ "ἡμῶν, ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπό- "στατον." ὥσπερ δὲ, φησὶν, αἰχμάλωτος γεγονὼς ὁ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους ἀπενηνεγμένος, διέδρα τὰς ἐκείνων ὕβρεις ἤτοι πλεονεξίας· ἀνεκομίσθη γὰρ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ὥσπερ τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἀπεσείσατο

1. ποταμῶν C. τῶν ποταμῶν F. Edd. 3. περιερεθήσεται C. 5. δεδωρημένων] γεγενημένων C. 9. ἀποπεραίνοντος C. περαίνοντος Edd. 10. διέβησαν B.C. διεβήβασαν Edd. διεβίβασαν Migne. 11. οἱ om. C. 13. διαπεραιώσονται post θάλασσαν tr. (omittens μὲν) C. invitis D.b. 15. λατρεύσουσι B.C.D. λατρεύουσι b. Edd. 18. μεγάλα accessit ex C. 23. ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν om. D. 25. τε om. C.b. 26–445. 1. Haec ἀνεκομίσθη—πλεονεξίας accesserunt ex C. Desunt in D.

πλεονεξίας, ἀεὶ προσκειμένων καὶ πολεμεῖν εἰωθότων αὐτοῖς·
κατὰ τὸν ἴσον τρόπον φησὶν, οἱ λελυτρωμένοι διὰ Χριστοῦ c
κρείττους ἔσονται τῶν ἐχθρῶν, ὁρατῶν δηλονότι καὶ ἀοράτων,
οἳ μονονουχὶ καὶ κατεβιάζοντο πρὸς ἀβούλητον δουλείαν
αὐτοὺς, καὶ οἷον αἰχμαλώτους γεγονότας καὶ τοῖς ἐξ ἰδίας
σκαιότητος συνεῖχον δεσμοῖς. ἀλλὰ καὶ τούτων ἔσονται
κρείττους, ὕβρεις τε τὰς παρ' ἐκείνων διαφεύξονται καὶ
πλεονεξίας, Θεοῦ κατισχύοντος, ἐφ' ᾧ καὶ καυχήσονται.
μέγα γὰρ φρονοῦμεν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ αὐτὸν ἰσχὺν πεποιή-
μεθα, καὶ ἐπ' αὐτῷ τεθαῤῥήκαμεν καὶ τῆς ἑαυτῶν ζωῆς d
ὅλας ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. "Οὐ γὰρ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, Es. lxiii.
"ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς." καὶ ᾗ φησιν ὁ 9.
μακάριος ψαλμῳδός "Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, Ps. xlv.
"βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα." 1.

Διάνοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς Κεφ. ιά.
κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος, ὅτι 2
μεγάλως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν· ὀλολύξατε δρύες τῆς e
Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος.

Μεθίστησι τοίνυν ἐφ' ἑτέραν τινὰ νοημάτων ὁδὸν τῶν
λεγομένων τὴν δήλωσιν. ἀποχρῶσαν δὲ τὴν ἀφήγησιν
εὖ μάλα πεποιημένος τὴν περί γε τῆς τῶν ἐθνῶν κλήσεως
τῆς ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, τὴν ἐσομένην ἐπ' αὐτῷ δυσπεί-
θειαν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ κατὰ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως δηλονότι a 755 A.
καιρὸν προαφηγεῖται σαφῶς, καὶ ὅτι ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας
κατεμπρησθῆναι δεῖ τόν τε νεὼν αὐτὸν καὶ μέντοι καὶ τὰ

3. ὁρατῶν] + τε b. 4. δουλείαν] δειλίαν C. invito D. 5. καὶ alt. assumptum ex C. τοῖς] τῆς Edd. 7. ὑπὲ· ἐκείνων C. una lit. erasa. Habet παρ' ἐκ. D. 10. τεθαρσήκαμεν C. 12. σέσωκεν C. ᾗ] ἡ̂ C. 13. ὑμῶν Edd. ante Migne. 15. καὶ om. F. Edd. 19. τοίνυν C. νῦν Edd. ἑτέραν C. ἑτέρων B. Edd. 25. δεῖν C. τε assumptum ex C. νεὼν C. ναὸν Edd. Statim αὐτῶν C. καὶ alt. assumptum ex C.

Ἱεροσόλυμα, προσαλῶναι δὲ καὶ αὐτὰς τοῦ Ἰσραὴλ τὰς πόλεις, καὶ συνδιολέσθαι τοῖς ἐνοικοῦσιν αὐτάς. πέπρακται δὲ ταῦτα διὰ χειρὸς τῆς Ῥωμαίων, στρατηγούντων κατὰ καιρὸν Οὐεσπασιανοῦ τε καὶ Τίτου. καὶ περιττὸν, ὡς ἔοικεν, ἀφηγεῖσθαι λεπτῶς ἕκαστα τῶν συμβεβηκότων ταῖς
b Ἰουδαίων πόλεσιν ἤτοι δήμοις, τῆς εἰς Χριστὸν ἕνεκα παροινίας· ἐξὸν τοῖς ἐθέλουσι τοῖς Ἰωσήπου συγγράμμασιν ἐντυχεῖν, ἀναμαθεῖν σαφῶς ἅπερ ἂν ἕλοιτο λεπτῶς.

Μετακομίζει δὴ οὖν τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραήλ. καὶ Λιβάνῳ μὲν παρεικάζει τὴν Ἰουδαίαν· διὰ ποίαν αἰτίαν; εὔξυλον μὲν γὰρ ὄρος ὁ Λίβανος καὶ δρυμοῖς ἀμφιλαφέσι κατάκομον. πολυανθρωποτάτη δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων χώρα, καὶ ἀριθμοῦ κρείττονα τὴν τῶν ἐνοικούντων ἔχουσα πληθὺν, καὶ οἷον κέδρους ἢ πίτυς εὐμηκεστάτας, τοὺς τῶν ἄλλων περιφανεστέρους,
c ἱερέας τέ φημι καὶ τοὺς ἐκ φυλῆς Ἰούδα κατὰ καιροὺς βασιλεύοντας, οἳ καὶ τοῖς τῆς ἡγεμονίας αὐχήμασιν ὑπερανεστηκότες, γνώριμοί τε ἦσαν τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ὑψοῦ τε ἠρμένην ἔσχον τὴν δόξαν. ἐπειδὴ δὲ
S. Luc. xi. 52. δεδυσσεβήκασιν εἰς Χριστόν· ἦραν γὰρ "τὴν κλεῖδα τῆς "γνώσεως, καὶ οὔτε αὐτοὶ εἰσῆλθον, οὔτε τοὺς εἰσερχο-"μένους" ἀφῆκαν εἰσελθεῖν, καὶ τελευτῶντες ἐσταύρωσαν,
S. Matth. xxi. 38. καίτοι καὶ ἐπεγνωκότες ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ταύτῃτοι δικαίως ἄρδην ἀπολώλασιν οἴκοις τε ὁμοῦ καὶ
d πόλεσι καὶ φιλτάτοις. οὐκοῦν αἰνιγματωδῶς Λίβανον μὲν, ὡς ἔφην, τὴν Ἰουδαίαν ἀποκαλεῖ· δένδροις δὲ τοῖς εὐμηκεστάτοις παρεικάζει τοὺς ἐν αὐτῇ, ὡς τῶν ἄλλων ὑπερηρμένους καὶ πολὺ λίαν ὑπερφέροντας. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἁλῶναί

2. συνδιολέσθαι C. συνδιολεῖσθαι iid. 3. τῆς C. τῶν iid. 5. ταῖς] + τῶν iid. invito C. 7. Ἰωσήππου C. 8. ἀναμαθεῖν] + τε iid. invito C. ἕλοιτο C. ἕλοιντο iid. 11. ποίαν] + δ' B. 12. δὲ] τε C. 17. τοῖς om. Edd. 19. εἶχον C. 20. δυσσεβήκασιν (sic) C. 22. τελευτῶντες D. τελευτ.... (4 fere litt. rasura in qua εον scripsit manus recens) C. τελευταῖον Edd. 27. αὐτῇ] + προύχοντας Edd. invitis C.D.

τε ῥᾳδίως, καὶ ὡς ἀπύλωτος πόλις εἰσχεόμενον μὲν παραδέξασθαι τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν, δαπανηθῆναί τε οὕτως, ὡσανεὶ καὶ δρυμὸς ἐπενεχθείσης φλογὸς, κατασημαίνει λέγων Διάνοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς κέδρους σου· ὀλολυξάτω πίτυς διότι πέπτωκε κέδρος. c

Καὶ γέγονε μὲν ἐκ μεταφορᾶς ὁ λόγος. ὀνομάσας γὰρ Λίβανον, ἤγουν ὄρει τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν ἀπεικάσας, ἀναγκαίως πίτυΐ τε καὶ δρυσὶ παρεικάζει τοὺς ἐν αὐτῇ. ὅτι δὲ περὶ ἀνθρώπων ὁ λόγος, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν· ἔφη γὰρ εὐθὺς ὅτι μεγάλως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν. καὶ τίς ἂν νοοῖτο τῆς ταλαιπωρίας ὁ τρόπος, παρέδειξεν εἰπὼν πῆ μὲν, ὅτι ὀλολυξάτω πίτυς διότι πέπτωκε κέδρος. καταδῃούσης γὰρ τῆς Ῥωμαίων χειρὸς τὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πόλεις, συν- a 756 A. έβαινε καθ' ἡμέραν τοὺς ἐν αὐταῖς ἁλίσκεσθαι λαμπρούς. οἱ δὲ μήπω τοῦτο πεπονθότες, κατωλοφύροντο τοὺς ἑαλωκότας, καὶ τὸν ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς εἰσεδέχοντο θρῆνον, ἄθυμοι δὲ ἦσαν καὶ περιδεεῖς, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα πεισόμενοι καὶ αὐτοί. τοῦτο οἶμαι δηλοῦν τό Ὀλολυξάτω πίτυς διότι πέπτωκε κέδρος· δρύας γεμὴν Βασανίτιδος ἰδικῶς τάχα που τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀποκαλεῖ. Βασανῖτις μὲν γὰρ χωρίον ἐστὶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, εὔγειόν τε καὶ παμφορώτατον, καὶ ὑψηλὰ λίαν ἐκτρέφον τὰ δένδρα. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἄλλων b ἦσαν οἱ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀμείνους, ἱερέας δέ φημι καὶ τοὺς τῶν λαῶν ἡγουμένους, Βασανίτιδος αὐτοὺς ἀπεκάλεσε δρύας, αἳ δὴ καὶ τεθρηνήκασιν εἰκότως, διάτοι τὸ κατασπασθῆναι τὸν δρυμὸν τὸν σύμφυτον. ἐμάνθανον γὰρ ὅτι τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν οἷά τις δρυμὸς ἡ πληθὺς δεδαπάνηται καὶ οἷον πελέκεσιν ἐκκοπτομένη ταῖς τῶν πολεμούντων ἀγρίαις ἐμβολαῖς. σύμφυτον δὲ δρυμὸν, ὃν δὴ καὶ κατε-

1. ἀπύλωτος B.C. ἀπώλετο Edd. 3. ἐπεχθείσης manu prima C. habet ἐπεν. D. 4. θύρας D.b. Edd. πύλας C. 8. πίτυσί C. 17. μάλα] + τοῦτο αὐτὸ Edd. repugnantibus C.D. 18. διότι C. ὅτι Edd. 19. ἰδικῶς assumptum ex C.b. 23. οἱ assumptum ex B.C.b. 24. λαῶν C. Edd. ἄλλων D.b. 25. αἳ C. οἳ Edd. Statim δὴ om. C. 28. καὶ assumptum ex C. πελέκυσιν C.

σπάσθαι φησὶν, οὐδὲν ἧττον νοήσεις καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς τοῖς
c Ἱεροσολύμοις πληθύν· λιμῷ τε γὰρ καὶ πολέμῳ διολώλασιν·
ἐπολολυζόντων αὐτοῖς τῶν τῆς Βασανίτιδος δρυῶν, τουτέστι
τῶν ἡγουμένων.

3 Φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν· φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου.

Ἐμφανεστέραν ἐν τούτοις, ὡς ἔφην ἀρτίως, ποιεῖται τὴν
d δήλωσιν. οὐ γὰρ ἔτι πίτυν ἢ δρῦν ὀνομάζει, ἀπημφιεσμένως δὲ τοὺς τῶν Ἰουδαϊκῶν ταγμάτων σημαίνει καθηγητὰς, οὓς καὶ ὀλοφύρεσθαί φησι, καὶ οἷον φωνὰς ἀνιέναι, κατοιμώζοντας ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν. γεγόνασι γὰρ οἰκτροὶ καὶ κατεῤῥιμμένοι, ἐλεεινοί τε καὶ ἀτιμώτατοι, καίτοι πάλαι περιφανεστέραν ἔχοντες δόξαν. ἐπειδὴ δὲ ἀνεδείχθησαν οἱ διὰ Χριστοῦ ποιμένες, τουτέστιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, τεταλαιπώρηκεν εἰκότως ἡ τῶν ψευδο-
e ποιμένων μεγαλωσύνη. ᾐτιᾶτο μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ τῆς ἀγέλης
Hier. xxiii. 1. Δεσπότης διὰ προφητῶν ἁγίων οὕτω λέγων "Ὦ οἱ "ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα
Ib. x. 21. "τῆς νομῆς αὐτῶν." καὶ πάλιν "Ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύ-"σαντο καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐζήτησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε "πᾶσα ἡ νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν." ἐπηγγέλλετο δὲ τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τοὺς γνησίους ἀναδεῖξαι ποιμένας, οὕτω
757 A. a πάλιν εἰπών "Καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς Σιὼν, καὶ δώσω ὑμῖν
Ib. iii. 14, 15. "ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς "ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης." τίνες δὲ οὗτοι πάλιν;

1. τὴν ἐν αὐτοῖς τοῖς C. αὐτὴν τὴν ἐν Edd. 6. φωνὴ] + μεγάλη C.
7. τοῦ om. Edd. invito C. 8. ἐν om. Edd. ὡς C.D. ὧν Edd.
14. περιφανεστάτην C. 15. δὲ C. γὰρ Edd. Neutrum habet b.
22. διεσκορπίσθησαν C. διεσκορπίσθη Edd. 23. ἀναδεῖξαι C. ἀναδείξειν iid. 26. πάλιν assumptum ex C.

οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ καιροὺς ἡγούμενοι, "τὸν τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες λόγον," καὶ εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν τελούντων εἰς ὄνησιν τὴν πνευματικὴν ἀποκομίζειν εἰδότες τὰ ὑπὸ χεῖρα θρέμματα. 2 Tim. ii. 15.

Οὐκοῦν τεθρηνήκασιν οἱ ψευδοποίμενες, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν· σημαίνει δὲ τοῦτο καὶ καθ' ἕτερον τρόπον b εὐθὺς ἐπιφέρων Φωνὴ ὠρυομένων λεόντων ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου. ὠρυγμὸς μὲν γάρ ἐστι κυρίως ἡ τῶν λύκων φωνὴ, ἣν ἂν ποιοῖντο, κλαίοντες ἐπὶ λιμῷ τε καὶ ἀσιτίαις. δέχεται δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ λεόντων ἡ θεία γραφή. κατεφωρῶντο τοίνυν οἱ τῶν Ἰουδαϊκῶν προεστηκότες ταγμάτων ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, τουτέστι πεινῶντές τε καὶ κλαίοντες, διάτοι τὸ μὴ ἔχειν τὰς ἐκ τῶν λαῶν καρποφορίας, δεκάτας, ἀπαρχὰς, εὐχαριστήρια. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ἀγέλης ἐκπεπτώκασιν, οὐκ ἔτι τοῖς ἐξ αὐτῆς κατηυφραίνοντο καρποῖς. c

Εἰ δὲ δή τις οἴοιτο καὶ ὡς ἐν τάξει λεόντων κατωρύεσθαι τοῦ Χριστοῦ τοὺς γραμματεῖς τε καὶ Φαρισαίους· κατακεκράγεσαν γὰρ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐκ φθόνου καὶ βασκανίας καὶ ἀκράτου μανίας κατηφίεσαν φωνὰς, Σαμαρείτην λέγοντες, μέθυσον ἀποκαλοῦντες καὶ ἐκ πορνείας γεγεννημένον, καὶ "Αἶρε, αἶρε, σταύρου αὐτόν·" τὰ εἰκότα φρονήσει καὶ οὕτως. πλὴν εἰ καὶ ἐπωρύοντο, τεταλαιπωρήκασιν οὐ μετρίως, ἤργησέ τε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ἐρῶ d πάλιν. παραῤῥεῖ μὲν γὰρ ὁ Ἰορδάνης τὴν Ἱεριχὼ, πλεῖστοι δὲ ὅσοι περὶ αὐτὸν οἱ λέοντες, καταβρυχόμενοί τε δεινῶς καὶ ἀφόρητον τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐνιέντες τὸ δεῖμα. τοιοῦτοι

S. Joan. viii. 48, 41; S. Matth. xi. 19; S. Joan. xix. 15.

7. εὐθὺς C.b. ἡμῖν Edd. 8. ὠρυγμὸς] ὠρυμὸς C. ὀρυγμὸς b. κυρίως] τελείως b. 9. λύκων B.C.b. λεόντων Edd. κλαόντες b. 10. ἀσιτίαις C.b. [ἀσιτείαις C.] ἀσιτίᾳ Edd. 11. κατεφορῶντο C. 12. τουτέστι assumptum ex C. 16. καρποῖς C. τόκοις Edd. 18. κατακεκράγεσαν C. κατεκεκράγεισαν iid. 22. οὕτως C. οὗτος iid. 23. ἤργησέ τε C. ἤργησε b. ὅτι τεταλαιπώρηκε Edd. 25. γὰρ assumptum ex C.b. 26. περὶ αὐτὴν b. καταβρυχόμενοί C. Edd. καταβρυχώμενοί B.b. Statim τε om. C. habet b.

δὲ ἦσαν τοὺς τρόπους οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τῶν
ἀγελαίων καταβρυχόμενοι, καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἐξουσίας κατα-
πτοοῦντες δείμασι τοὺς ἀσθενεστέρους. ἀλλὰ τεταλαιπώ-
ρηκεν ὁ τῶν λεόντων φόβος. τοῦτο δὲ εἶναί φησι τὸ φρύαγμα
e τοῦ Ἰορδάνου. καὶ φρύαγμα μέν ἐστιν ἡ ἵππων τε καὶ ἡμιόνων
διὰ μυκτήρων ἠχὴ καθιεμένη τε καὶ ἀγρίῳ φυσήματι συν-
εκπίπτουσα· λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγαλοφρονεῖν. ἔφη
γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πεπαρῳνη-
Ps. ii. 1. κότων "Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;"
ὅταν οὖν φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου λέγῃ, νοήσεις τὸ φρόνημα,
καὶ οὐχὶ πάντως τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτὸν λεόντων·
ἀπὸ γὰρ τόπων ἔσθ' ὅτε τὰ ἐν αὐτοῖς σημαίνεται.

758 A. a
4 Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ποιμαίνετε τὰ πρόβατα τῆς
5 σφαγῆς, ἃ οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον καὶ οὐ μετεμέλοντο,
καὶ οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλογητὸς Κύριος, καὶ πεπλου-
τήκαμεν, καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον ἐπ' αὐτοῖς.

Supra ver. 3. Πρὸς αὐτοὺς ὁ λόγος τοὺς θρηνοῦντας ποιμένας, καὶ
τοὺς ἐν τάξει λεόντων ὠρυομένους, οἷς καὶ ἐφίησιν ἔτι τὰ τῆς
b σφαγῆς κατανέμειν πρόβατα, καίτοι κατημεληκόσι λίαν, ὡς
πιπρασκομένοις τε καὶ σφαζομένοις μηδ' ὅσον εἰπεῖν ἐπαλ-
γῆσαι βραχύ. ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν ποιμένων ἀνεπιεικέστεροι,
καὶ πρὸς μόνα βλέποντες τά σφισι καθ' ἡδονὴν, μικρὰ
κομιδὴ φροντίζοντες τοῦ τῆς ἀγέλης δεσπότου, τὰ μὲν
σφάζουσιν ἀδεῶς, τὰς θηρῶν ἐφόδους ἀπομιμούμενοι, ἃ δὲ
καὶ πιπράσκουσιν, οὐδὲν, ὡς ἔφην, ἐπαλγοῦντες ὅλως,

1. γραμματεῖς] + τε b. τῶν b. Edd. οἱ τῶν C. 2. καταβρυχώμ. (ut supra) b. 3. δείμασι C.D. Migne. δείγμασι Edd. 6. συνεισπίπτουσα b. 9. καινά Edd. 11. αὐτὸν λεόντων] αὐτῶν C. invitis D.b. 13. ποιμάνατε B. 14. κτισάμενοι C. 16. ἐπ' αὐτούς C. 18. τοὺς assumptum ex C.b. ὅτι pro ἔτι b. 19. κατημεληκόσι D.b. κατημελήκασι C. κατημελημένως Edd. 20. μηδὲ b. 23. κομιδὴ φροντίζοντες hoc ordine C. 24. ἀδεῶς C. ἀνηλεῶς Edd. 25. καὶ om. C.

ἐπιγανύμενοι δὲ τοῖς τῶν λημμάτων ἐκτοπωτάτοις, καὶ φιλοκερδίας τῆς οὕτως αἰσχρᾶς ἡττώμενοι· κατὰ τὸν ἴσον οἶμαι τρόπον καὶ οἱ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἡγούμενοι δήμων, τῶν ὑπ' c αὐτοῖς ποιμνίων ἠφειδηκότες ἀλοῖεν ἂν, καὶ ἁδρύνοντες μὲν τὸν ἑαυτῶν πλοῦτον, κατευρύνοντες δὲ ὥσπερ ἀπλήστῳ χειρὶ τὰ βαλάντια. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ τοιούτους ὄντας ἐλέγχων "Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι S. Matth. xxiii. 23. "ὑποκριταὶ, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον "καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, "τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν." ἰσχνολογοῦντες γὰρ οὕτως, ὡς καὶ μέχρι τῶν εὐτελεστάτων τοῖς μὴ προσάγουσι τὰς κατὰ νόμον δεκάτας ἐπιτιμᾶν, τῶν βαρυτέρων, d ἤτοι τῶν ἀναγκαιοτέρων καὶ λυσιτελῶν ὅτι μάλιστα θεσπισμάτων οὐδένα παντελῶς ἐποιοῦντο λόγον. ὅτι δὲ ἦσαν ποιμένες οὐκ ἀγαθοὶ, μᾶλλον δὲ πρὸς μόνα βλέποντες κέρδη, σαφηνιεῖ λέγων καὶ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ "Ὦ οἱ ποιμένες Ezech. xxxiv. 2, 3. "Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτούς; οὐ τὰ "πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατ"εσθίετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε "καὶ τὰ πρόβατά μου βόσκεσθε." καταβόσκετε τοίνυν e φησὶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, τουτέστιν ἢ τὰ ὅσον οὐδέπω τεθνηξόμενα τῇ Ῥωμαίων χειρί· ἤγουν ἃ ὑμεῖς αὐτοὶ σφάζετε, καίτοι τάξιν ἐπέχοντες τὴν ποιμένων. οὐ γάρ που πάρεστιν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἥξουσιν εἰς σφαγήν. μετὰ γάρ τοι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν τοῖς Ῥωμαίων ξίφεσιν ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς δεδαπάνηται, καίτοι λίαν ἐπ' αὐτοῖς ἀνεξικακήσαντος τοῦ Θεοῦ. ὅτι δὲ τῶν ποιμένων γεγόνασι κλῆρος οἱ ὑπὸ χεῖρα λαοὶ, κατέδειξεν εἰπών Ἃ οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον καὶ οὐ μετεμέλοντο. ὥσπερ γὰρ δεσποτικὸν a 759 A.

1. ἐπιγαννύμενοι Edd. correxi ex C. φιλοκερδείας B. 5. ἀπλείστῳ C. Edd. ante Migne. 6. βαλλάντια C. 8. ἡδυσμον (sic) C. 12. κατὰ νόμον δεκάτας hoc ord. C. τὰς δεκάτας τὰς κατὰ ν. B. 16. οἱ om. b. 20. τὰ πρ. μου βόσκεσθε D. τὰ πρ. βόσκεσθε B. τὰ πρ. μου οὐ βόσκετε C. Edd. καταβόσκετε] ποιμαίνετε b. 21. φησι suprascr. manu fere ead. C. Habent D. b. 25. τοι suprascr. C. habet b. τοῖς] + τῶν Edd. invitis C. b. 28. οἱ D. Edd. in rasura manu aliquant. recentiori C. 29. μετεμέλοντο C. κατεμ. Edd.

Es. v. 7. ὄντα τὸν νοητὸν ἀμπελῶνα, φημὶ δὴ τὸν Ἰσραὴλ, ἤτοι τὸν ἄνθρωπον τοῦ Ἰούδα, τὸ νεόφυτον, τὸ ἠγαπημένον, ἴδιον ἐποιήσαντο κλῆρον· οὕτω καὶ τὰ ποίμνια μονονουχὶ κατεκτήσαντο, δρεπόμενοι μὲν τοὺς ἐξ αὐτῶν καρποὺς, καὶ ἀεί πως ἐν πλεονασμοῖς τὸν ἐξ αὐτῶν ποιοῦντες κλῆρον, ἀνιέντες δὲ τοῖς ἐθέλουσιν εἰς διαρπαγήν. οὐκοῦν οἱ μὲν *κτησάμενοι κατέσφαζον·* οἱ δὲ *πωλοῦντες ἔλεγον Εὐλογητὸς* b *Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν.* νοηθεῖεν δ' ἂν καὶ οὗτοι κριταὶ, τὴν ἐν τοῖς κρίμασιν ὀρθότητα καπηλεύοντες, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ ἐῤῥῶσθαι φράσαντες τῷ διὰ Μωυσέως νόμῳ, καίτοι Deut. i. 17. λέγοντι σαφῶς "Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, ὅτι ἡ κρίσις "τοῦ Θεοῦ ἐστιν." ἦν γὰρ αὐτοῖς ἡδύ τε καὶ φίλον τὸ καταπωλεῖν τοῖς ἐθέλουσι τὴν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι κρίσιν. καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐναργὲς ἔσται πάλιν διὰ φωνῆς ἁγίων. ἔφη μὲν γάρ τις τῶν ἁγίων προφητῶν περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ Mich. iii. 11. c "Οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον·" ὁ δέ γε θεσπέσιος Hab. i. 2-4. Ἀμβακοὺμ μονονουχὶ κατακέκραγε Θεοῦ λέγων "Ἕως "τίνος Κύριε κεκράξομαι καὶ οὐ μὴ εἰσακούσῃ, βοήσομαι "πρὸς σὲ ἀδικούμενος καὶ οὐ σώσεις; ἵνα τί μοι ἔδειξας "κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; "ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει· διὰ "τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος "κρῖμα, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον, ἕνεκεν "τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρῖμα διεστραμμένον." οὐκοῦν οἱ d ἐξ ἀδίκων λημμάτων συναγείροντες πλοῦτον, καὶ παρευθύνοντες μὲν τὸ δίκαιον, καταπωλοῦντες δὲ ὥσπερ τὰς ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι κρίσεις, εἶεν ἂν οἱ κριταὶ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως. αὐτοὶ καί φασιν *Εὐλογητὸς Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν·* ἀνούστατα δὲ καὶ παραλογώτατα καὶ τοῦτο λέγοντες

5. ἐξ αὐτῶν] ἑαυτῶν Edd. 6. εἰς deest in Edd. 14. πάλιν ante ἡμῖν tr. iid. invito C. 17. Ἀμβακοὺμ B.C. Ἀββακοὺμ Edd. 18. κεκράξομαι κύριε inverso ord. C. εἰσακούσῃς C. (א 22. al.) 23. ὁ om. C. (Vat. א) 29. ἀνούστατα δὲ καὶ παραλογώτατα C.b. ἀνούστατοι δὲ καὶ παραβολώτατοι [παραβουλώτατοι Edd. ante Migne] B. Edd.

ἐξελέγχοιντο ἂν εἰκότως. ὡς γὰρ Θεοῦ διδόντος ἐξ ἀδικιῶν συλλέγειν, καὶ ἐξ αἱμάτων πλουτεῖν, εὐλογεῖν ὑποπλάττονται. ἀλλ' ἦν ἄμεινον ἐκεῖνο λέγειν, τὸ κρίνειν ὀρθῶς ἐκτετιμηκότες Εὐλογητὸς Κύριος, λαμπροὶ γὰρ ἀναδεδείγμεθα c καὶ τῶν θείων θεσπισμάτων γνήσιοι φύλακες, ὀρθὴν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι τὴν ψῆφον ἐκφέροντες. ἀπάτη δὴ οὖν ἡ χρηστολογία καὶ μῶμος, εἰ μὴ πράττοιντο πρὸς ἡμῶν τὰ ἐφ' οἷς ἂν ἡσθείη Θεός.

Διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, 6
λέγει Κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώπους,
ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ εἰς χεῖρας βασι-
λέως αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσι τὴν γῆν, καὶ οὐ μὴ ἐξελοῦμαι a 760 A.
ἐκ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς εἰς 7
τὴν Χαναν ῖτιν.

Ἀπειλεῖ τοῖς ποιμνίοις ὄλεθρόν τε ὁμοῦ καὶ ἐξοικισμὸν καὶ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, ὅτι καίτοι μετὸν αὐτοῖς τὴν τοῦ πάντων ἀρχιποιμένος, φημὶ δὴ Χριστοῦ, χεῖρά τε ὑποδραμεῖν καὶ ὑπ' αὐτῷ γενέσθαι, μᾶλλον προσκεχωρήκασιν ἀμαθῶς τοῖς κατασφάζουσί τε καὶ καταπωλοῦσιν αὐτούς. γέγονε μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ b Λόγος, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν ἐναργῶς τήν τε ἐκείνων σκαιότητα καταδεικνὺς καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν οἰκονομίας τὸ γνήσιον "Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν "αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ δὲ μισθωτὸς καὶ "οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ "τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· S. Joan. x. 11–14.

1. ἐξελέγχοντο ἂν b. 7. πράττοιντο C. πράττοιτο Edd. 11. καὶ] + ἕκαστον Edd. invito C. 12. ἐξελοῦμαι C. (Alex. 61, 106) ἐξελῶμαι Edd. (Vat. ℵ) 15. Haec καὶ ἐξοικισμὸν—συμφορὰς accesserunt ex C.D.b. Lacunam 25 fere litterarum habet B. 23–454. 3. Haec ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς alt.—ὁ ποιμὴν ὁ καλός accesserunt ex C. Desunt in D.

“ καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· ὅτι μισθωτός “ ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγώ εἰμι “ ὁ ποιμὴν ὁ καλός.” Ἰουδαῖοι δὲ οἱ τάλανες, καίτοι τῶν μισθωτῶν ποιμένων καταβοῆσαι δέον, τοῦτο μὲν οὐ δεδράκασι, τὸν δὲ ἀγαθὸν ποιμένα, τὸν ἀντάλλαγμα τῆς ἁπάντων ζωῆς τὴν ἑαυτοῦ τιθέντα ψυχὴν, κατὰ μυρίους ὅσους λελυπήκασι τρόπους, καταλεύοντες, ὀνειδίζοντες, καὶ τὸ τελευταῖον, ἀπύλωτον ἐπ᾽ αὐτῷ διανοίγοντες στόμα. κατακεκράγασι γὰρ
S. Joan. xix. 15. c ὁμοῦ τοῖς ἰδίοις καθηγηταῖς, λέγοντες τῷ Πιλάτῳ “ Αἶρε, “ αἶρε, σταύρου αὐτὸν,” καὶ αὐτὸ δὲ τὸ δίκαιον αἷμα ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐπηντλήκασι κεφαλαῖς. ἔφασκον γὰρ πάλιν
S. Matth. xxvii. 25. “ Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” διὰ τοῦτο τοίνυν, φησὶν, οὐκέτι φείσομαι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. οὐ γὰρ ἔτι φειδοῦς ἠξίωνται τῆς παρὰ Θεοῦ· δέδονται δὲ μᾶλλον ἕκαστος εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως, ἤγουν ἄρχοντος αὐτοῦ. ἐσταυρώκασι μὲν γὰρ τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ γεγόνασι κυριοκτόνοι,
d ἔμπλεῴ τε πάσης ἀνοσιότητος. πλὴν ἐκάλει Θεὸς εἰς μετάγνωσιν, καὶ οὐκ εὐθὺς ἐπετίθει τὰ ἐξ ὀργῆς. τριακοστοῦ δὲ ἤδη παρῳχηκότος ἔτους, μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, ἀπεφοίτησε μὲν εἰρήνη τῆς Ἰουδαίων χώρας, πόλεμοι δὲ ἦσαν πανταχῇ, πόλεως ἐπὶ πόλιν ἰούσης, καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ τεμνομένων εἰς διαφορὰς, καὶ μαχομένων ἀλλήλοις, ὡς ἐν ἴσῳ φαίνεσθαι κακῷ τὰ παρὰ σφίσιν αὐτοῖς τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου συμβεβηκόσι. κεκρατήκασι γὰρ
e τῆς Ἰουδαίων χώρας οἱ ἀνδρειότατοι τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ, καὶ αὐτοῖς ἀνδράσι καταπιμπράντες πόλεις, τοῖς τῆς

3. δὲ] τε C. 5. ἀντάλαγμα C.b. ἀνταλάγματα ut videtur prius scriptum, duobus postremis litt. erasis C. 7. καταλλεύοντες C. 8. διανοίγοντες D. Edd. διανοιγνύντες B. διοίγόντες per ras. ο alterius quasi διοιγνύντες manu prima C. 12. ἐφ᾽ ἡμ·· rasura C. 14. τῆς deest in Edd. invitis B.C.b. 16. βασιλέων b. 18. ἔμπλεοί C. ἁπάσης C. 19. ἐπετίθη C. 21. μὲν] + ἡ b. 22. πανταχῇ C.b. πανταχοῦ Edd. 24. σφίσιν αὐτοῖς C.b. σφῶν αὐτῶν Edd. 26. ἀνδριώτατοι C. 27. καταπιμπράντες C. καταπίπραντες b. κατεμπιπρῶντες Edd.

δουλείας αὐτὴν ὑπέθεσαν ζυγοῖς. οἱ δέ γε διαφυγεῖν ἰσχύσαντες, τὰς τῶν ἐθνῶν κατῳκήκασι χώρας, ὃ καὶ μέχρι νῦν ἔστιν ἰδεῖν.

Καὶ τοῦτο οἶμαι δηλοῦν, ὅταν λέγῃ Ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς εἰς τὴν Χαναν̃ῖτιν, τουτέστιν εἰς τὴν τῶν Χαναναίων χώραν τε καὶ γῆν. Χαναναῖοι δὲ τὰ ἔθνη, παρ' οἷς τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς καὶ εἰς δεῦρό πως ἔτι παρὰ Θεοῦ ποιμαίνονται, ἤγουν δοκοῦσι καταποιμαίνεσθαι. ἐπιτηροῦσι γάρ τινα τῶν κατὰ τὸν νόμον, καὶ οὐχ ὁλο- [a 761 A] τρόπως τῶν ἀρχαίων κατημεληκότας ἐθῶν κατίδοι τις ἄν. καὶ γοῦν καὶ περιτέμνονται τὴν σάρκα, καὶ σαββατίζουσι, καὶ ἕτερα ἄττα πρὸς τούτοις καὶ φροντίδος ἀξιοῦσι καὶ λόγου. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς προφήτου παρὰ Θεοῦ λεγόμενον "Καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν [Ezech. xi. 16.] "ἐν ταῖς χώραις, οὗ ἐὰν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ." τοὺς δέ γε ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μέντοι καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐμφυλίους πολέμους, καὶ τὰ ἐν ἑκάστῃ πόλει, σαφῶς ἀνα- [b] γέγραφεν ὁ τὰς Ἰουδαίων τραγῳδήσας συμφοράς· Ἰώσηπος οὗτος ἦν, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ σοφός.

Καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ῥάβδους, τὴν μίαν ἐκάλεσα Κάλλος καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα Σχοίνισμα, καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα.

Κατὰ πολλοὺς ἡμῖν τρόπους παρὰ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς ἡ ῥάβδος νοεῖται. ποτὲ μὲν γὰρ σημαίνει τὴν

2. *μέχρι* om. C. habet b. 4. *τὸ* pro *ὅταν λέγῃ* b. 5. *τὴν* alt. om. C. Statim *τῶν* assumptum ex B.C. 7. *πως* C. Edd. *πω* b. 8. *καταποιμαίνεσθαι* C.b. *ποιμαίν.* Edd. 9. *ἐπιτηροῦσι γὰρ* C.b. *τηροῦσι γὰρ ἔτι* Edd. Statim *τινὰ τῶν* B.C.b. *τὸν τινὰ* Edd. *τὸν* assumptum ex B.C.b. 10. *ἠμεληκότας* C. *ἐθῶν* C. sed *ἐθνῶν* prius scribebatur. *ἠθῶν* D. 11. *καὶ* secundum assumptum ex C. deest in b. 12. *ἄττα* correxi ex b. *ἅττα* Edd. ante Migne. 14. *λεγόμενον* C.D. *λελεγμένον* b. Edd. 16. *καὶ* alt. assumptum ex C. Statim *τὴν* om. C. 17. *τὰ* C. *τοὺς* Edd. 18. *τραγῳδήσας* C. *τραγῳδῶν* Edd. *Ἰώσηπος* B.D. Pont. *Ἰώσηππος* C. Aub. 20. *τὴν*] + *μὲν* Edd. invitis B.C. (Alex. ℵ). Statim *τε* add. C.

Ps. xliv. 7. βασιλείαν, ὡς ὅταν λέγηται τῷ Χριστῷ "Ῥάβδος εὐθύ- c "τητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου·" ποτὲ δὲ ἰσχὺν, ὡς Ib. cix. 2. ἔν γε τῷ φάναι "Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ Κύριος ἐκ "Σιών· καὶ κατακυριεύσεις ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου·" ἐκλαμβάνεται δὲ καὶ εἰς παιδείαν καὶ ἐπιστήμην ἔσθ' ὅτε τὴν ποιμαντικήν· εἴρηται γοῦν πάλιν διὰ φωνῆς προφήτου Mic. vii. 14. πρὸς τὸν Υἱόν "Ποίμαινε λαόν σου ἐν ῥάβδῳ φυλῆς σου, "πρόβατα κληρονομίας σου." ἀλλ' ἔν γε τοῖς προκειμένοις σημαίνουσιν αἱ ῥάβδοι τρόπους ἡμῖν ποιμενικῆς ἐπιστήμης, καὶ διττὸν παιδεύσεως εἶδος, κατά γε τὸ ἀμωμήτως ἔχειν δοκοῦν. δέχεται δὲ τὰς ῥάβδους ὁ πάντων ἀρχιποίμην S. Joan. x. 11. d "ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων," τούτεστι Χριστὸς, ἵνα ἐν αὐταῖς καταποιμάνῃ τὰ ἴδια πρόβατα.

Πάλαι μὲν γάρ· τουτέστι, καὶ πρὸ τῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνων· Θεὸς ὢν καὶ νομοθέτης ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος κατέβοσκε τὸν Ἰσραὴλ, οἱονεὶ ῥάβδῳ μιᾷ χρώμενος, τῇ κατὰ νόμον παιδείᾳ. ἔφη γάρ που διὰ προφήτου φωνῆς Hos. xiii. 5. πρὸς αὐτόν "Ἐγὼ ἐποίμαινόν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ." ἐπειδὴ δὲ e γέγονε καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, δύο δέχεται ῥάβδους. κατανέμει γὰρ ὥσπερ τοὺς ἰδίους προσκυνητὰς, τοὺς διὰ πίστεως δὲ δηλονότι δεδικαιωμένους, καὶ ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι, νομικοῖς τε ἅμα καὶ εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασιν, οὐ βουθυτεῖν ἀναπείθων, οὔτε μὴν ταῖς κατὰ νόμον προσαγωγαῖς προσκεῖσθαι διδάσκων· ποιεῖσθαι δὲ μᾶλλον προστεταχὼς τῆς ἐν Πνεύματι λατρείας τὴν δύναμιν εἰς ἀναιμάκτου θυσίας τρόπον. μετατέθειται γὰρ ἡ σκιὰ πρὸς ἀλήθειαν, καὶ μετα-

2. ἰσχὺς C. 3. ἐξαποστελεῖ] + σοι Edd. invito C. (Alex.) 4. Haec καὶ κατ.—ἐχθρῶν σου accesserunt ex C.D. κατακυριεύσει D. (52, 277). ἐκ μέσου prima manu C. 5. εἰς παιδείαν καὶ ἐπιστήμην B.C. παιδεία καὶ ἐπιστήμη Edd. 6. τὴν deest in Edd. ποιμαντικήν B.D. ποιμενικήν C. ποιμαντική Edd. γοῦν] οὖν C. 7. ποίμενε C. Haec φυλῆς σου, πρόβατα κληρονομίας σου accesserunt ex C. 8. προκειμένοις B.C. προειρημένοις Edd. 11. πάντων ἀρχιποίμην C. ποιμὴν ὁ καλὸς iid. 12. τουτέστι om. C. 13. ἵν' C. καταποιμανεῖ C. 18. δὲ om. C. habet b. 20. δὲ assumptum ex B.C. 25. εἰς ἀ. θ. τρόπον] τῆς ἀ. θ. τρόπῳ b. 26. μετατίθεται C.

κεχάρακται τὰ ἐν τύποις εἰς ἀστειότητα πολιτείας τῆς ἐν Χριστῷ τε καὶ εὐαγγελικῆς. ὀνόματα δὲ ταῖς ῥάβδοις, τῇ a 762 A. μὲν μιᾷ Κάλλος, ἥτις ἐστὶ διαθήκη νέα καλὴ καὶ ἀξιοθαύμαστος, ἣν αὐτὸς λελάληκεν ὁ Υἱός "Ὡραῖος ὢν κάλλει (Ps. xliv. 3.) "παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων·" ἡ γεμὴν ἑτέρα Σχοίνισμα, τουτέστι μερὶς, ἵνα νοῶμεν τὸν νόμον, τὸ ἀφορισθὲν τῷ Θεῷ σχοίνισμα παιδαγωγεῖν εἰωθότα. γέγραπται γὰρ ὅτι "Ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδὰμ, (Deut. xxxii. 8, 9.) "ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, καὶ "ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ· σχοίνισμα b "κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραήλ." ταύταις δὴ οὖν ταῖς δυσὶ ῥάβδοις ὁ μέγας ἀρχιποίμην κατανεμήσειν ἐπαγγέλλεται τὰ ἑαυτοῦ πρόβατα, καὶ ἀτρεκὴς ὁ λόγος. συνεκόμισε γὰρ εἰς μίαν αὐλὴν τούς τε ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ μέντοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν, νομικήν τε ἅμα καὶ εὐαγγελικὴν παίδευσιν αὐτοῖς παρατιθεὶς εἰς τρυφὴν, καὶ οἷά τινα πόαν πνευματικὴν χορηγῶν εἰς μέθεξιν, καὶ καταπιαίνων πλουσίως τὰς τῶν ἁγίων ψυχάς.

Καὶ ἐξαρῶ τοὺς τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἑνὶ, καὶ βαρυνθήσεται 8
ἡ ψυχή μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπωρύοντο c
ἐπ' ἐμέ. καὶ εἶπα Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς· τὸ ἀποθνῆσκον ἀπο- 9
θνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐκλειπέτω, καὶ τὰ κατάλοιπα
κατεσθιέτωσαν ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ.

Ἀναδειχθέντος γὰρ ἤδη τοῦ ἀληθινοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ποιμένος, ἦν δήπου καὶ μάλα εἰκὸς, μᾶλλον δὲ ἤδη καὶ ἀναγκαῖον, ἐκ μέσου γενέσθαι λοιπὸν τοὺς μισθωτοὺς καὶ

2. δὲ] + καὶ Edd. invitis C.b. 3. καλὴ καὶ] καὶ δὴ καὶ C. invitis D.b. 4. ὡραῖος] ὁ ὡραῖος B. Statim ὢν assumptum ex C.D.b. 5. ἡ] τῇ b. 7, 8. ὅτι et ὁ assumpta ex C. 9. ἔστησεν C. ἄγγελον B. 13. ἑαυτοῦ C. αὐτοῦ Edd. 15. παραθεὶς C. invito b. 16. τρυφὴν C.b. τροφὴν Edd. 17. Haec τὰς τῶν ἁγίων ψυχάς accesserunt ex C. 19. γὰρ] + καὶ C. 21. ἐκλειπέτω C.D. (Alex.) ἐκλιμπανέτω B. ἐκλιπανέτω Edd.

d ψευδοποιμένας, τουτέστι τοὺς τῶν Ἰουδαίων κατὰ νόμον Supra ver. 5. καθηγητάς· ὧν οἱ μὲν "κατέσφαζον τὰ πρόβατα καὶ οὐ "μετεμέλοντο" οἱ δὲ δὴ "πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον Εὐλο-"γητὸς Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν." εἶτα τί δήποτε, φαίη τις ἄν, ποιμένας αὐτοὺς ὀνομάζει τρεῖς, τίνα δὲ τρόπον ἐξαίρονται καθά φησιν ἐν μηνὶ ἑνὶ, φέρε δὲ λέγωμεν, τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων παρατιθέντες εἰς πίστιν. οἶμαι δὴ οὖν ὅτι τρεῖς ὀνομάζει ποιμένας, τούς τε κατὰ νόμον ἱερατεύοντας, e καὶ τοὺς τεταγμένους κριτὰς τοῦ λαοῦ· καὶ προσέτι τούτοις τοὺς γραμματοεισαγωγεῖς ἤτοι τοὺς νομικούς. κατεβόσκοντο γὰρ ὥσπερ οὗτοι τὸν Ἰσραήλ. καὶ οἱ μὲν τὴν τῆς ἱερωσύνης ἔχοντες δόξαν, ἐκ μόνης ἦσαν τῆς φυλῆς Λευὶ, Mal. ii. 7. καὶ περὶ αὐτῶν ἔφη Μωυσῆς "Χείλη ἱερέως φυλάξεται "κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ·" οἱ δὲ δὴ λαχόντες τοῦ κρίνειν τὴν ἐξουσίαν, ἀπόλεκτοι μὲν καὶ αὐτοὶ, πλὴν ἐκ πάσης ἀνεδείκνυντο φυλῆς· κατὰ τὸν ἴσον δὲ οἶμαι τρόπον οἵ τε γραμματοεισαγωγεῖς, ἤγουν, 763 A. a καθάπερ ἔφην ἀρτίως, οἱ νομικοὶ, τοῖς εἰς τὸ κρίνειν τεταγμένοις ἀεὶ προσεδρεύοντες, καὶ τὰ τοῦ νόμου γράμματα παρακομίζοντες εἰς ἀπόδειξιν τὴν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι. ὅτι μὲν οὖν, ὡς ἔφην, οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοὶ ἐκ μόνης ἦσαν τῆς τοῦ Λευὶ φυλῆς, οὐδενὸς ἂν δέοιτο πρὸς ἀπόδειξιν λόγου. ὅτι δὲ καὶ ἐκ πάσης φυλῆς ἀπολέγδην οἱ κρίνοντες, ὡς νομομαθεῖς ἐλαμβάνοντο, πληροφορήσει λέγων ὁ μακάριος Μωυσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τοῖς υἱοῖς Deut. xvi. 18, 19. b Ἰσραὴλ "Κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καταστήσεις "σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου αἷς Κύριος ὁ Θεός "σου δίδωσί σοι κατὰ φυλὰς, καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν κρίσιν "δικαίαν· οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν, οὐκ ἐπιγνώσονται πρόσ-

4. φαίη B.C. καὶ φαίη Edd. 10. τοὺς prius om. C. κατεβόσκοντο C. κατέβοσκον Edd. 11. Assumpta ὥσπερ ex C., τὴν τῆς ex B.C. 13. Μωυσῆς C. Μωσῆς B.D. Μαλαχίας Edd. 17. οἵ τε C. καὶ οἱ Edd. 21. οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων C. τῶν θείων μυστηρίων οἱ Edd. 23. καὶ assumptum ex C. ἀπολέγδην C. ἀπόλεκτοι Edd. 27. σεαυτῷ C. αὐτῶν B. ἑαυτῷ Edd. (59.)

“ ωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρα· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ “ ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων.” ἀφῖκται γεμὴν εἰς τὸ φάναι τε τὰ τοιάδε, καὶ δὴ καὶ χρῆναι πληροῦν προστάξαι Μωυσῆς, ἑπόμενος μὲν ὁμολογουμένως θείοις τε καὶ ἀπορρήτοις νεύμασιν, οὐκ ἀτιμάσας δὲ βουλὴν τοῦ Ἰοθὸρ, ὃς ἦν αὐτῷ καὶ γαμβρός· γέγραπται γὰρ ὅτι “ Καὶ Exod. xviii. 13, 14. “ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον συνεκάθισε Μωυσῆς κρίνειν τὸν “ λαὸν, παριστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς Μωυσῇ ἀπὸ πρωΐθεν “ ἕως ἑσπέρας· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰοθὸρ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ “ λέγει Τί τοῦτο σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διὰ τί σὺ κάθησαι “ μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παριστήκει σοι ἀπὸ πρωΐθεν ἕως “ δείλης;” εἶτα φάσκοντος τοῦ Μωυσέως ὅτι, τοῦ κρίνειν ἕνεκα δικαίως καὶ ἐννόμως, αἱρετὸν ποιεῖται τὸν ἐπὶ τῷδε πόνον, ἔφη πάλιν ὁ Ἰυθόρ “ Νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ Ib. 19–21. “ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. γένου “ σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀνοίσεις τοὺς λόγους “ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ διαμαρτύρῃ αὐτοῖς τὰ προσ- “ τάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς “ αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐταῖς καὶ τὰ “ ἔργα ἃ ποιήσουσιν. καὶ σὺ σαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς “ τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους, “ μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐτοὺς ἐπ’ αὐ- “ τῶν.” εἶτα τί φησιν τὸ γράμμα τὸ ἱερόν; “ Ἤκουσε Ib. 24–26. “ δὲ Μωυσῆς τοῦ γαμβροῦ καὶ ἐποίησεν ὅσα αὐτῷ εἶπεν, “ καὶ ἐπελέξατο Μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς “ Ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ’ αὐτῶν χιλιάρχους καὶ “ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαδάρχους, καὶ “ ἐκρίνοσαν τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν· πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον

1. *δῶρα* accessit ex B.D. (Alex. IV. X. XI.) *δῶρον* C. (Vat.) *ἐκτυφλοῖ* C. (Alex. IV. VII. X. XI.) *ἐκτυφλοῦσιν* Edd. 2–460. 2. Haec *ἀφῖκται— ἔκρινον αὐτοί* accesserunt ex C.D. 6. *καὶ αὐτῷ γαμβρὸς ἦν* inverso ordine D. 8. *παρειστήκει* D. (Vat.) 10. *σὺ* prius] *σοὶ* C. *σὺ*] Sic correxi. *σοι* C. *καθίσαι* D. (29, 59.) 11. *παριστήκει* C. *παρέστηκε* D. 13. *ποιεῖται* D. *ποιει·αι* (litt. una erasa et a manu recentiori ad *ποιοῦμαι* castigatum) C. 15. *γίνου* D. (A.V. &c.) 17. *διαμαρτύρει* C. 20. *ἃ* om. D. *σαυτῷ*] *αὐτῷ* D. 21. *τοῦ* om. D. (30.) 25. *ἐπελέξατο* C. (29, 32, 72.) *ἐπέλεξε* D. 27. *δεκαρ.* (with *χ′* written above) D. 28. *ἔκρινον* D. (Alex. VII. X.)

“ ἀνεφέροσαν πρὸς Μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινον “ αὐτοί.” τρεῖς οὖν ἄρα ποιμένες, ἱερεῖς τε καὶ κριταὶ καὶ τῶν νομικῶν γραμμάτων ἐπιστήμονες, τουτέστιν οἱ νομικοί.

Εὑρήσομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν ταλανίζοντα διῃρημένως Φαρισαίους τε καὶ γραμ- [S. Luc. xi. 44.] c ματέας καὶ νομικούς. ἔφασκε γάρ “ Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς “ καὶ Φαρισαῖοι.” ταῦτα δὲ λέγοντι προσυπήντα τις αὐτῷ [Ib. 45, 46.] τῶν νομικῶν, λέγων “ Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς “ ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπέ φησι Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, “ ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ “ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορ- “ τίοις.” οἶδα μὲν οὖν ὅτι καὶ οἱ βασιλεύοντες κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς τάξιν ἀπεπλήρουν ποιμένων τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς. ἐπειδὴ δὲ γεννηθέντος d Χριστοῦ τὸ τῶν βασιλέων ἐκλελοίπει γένος, ἤγουν ἐκβέβλητο τῆς ἡγεμονίας· ἦρχον γὰρ τῆς Ἰουδαίας τὸ τηνικάδε, Ἡρώδης τε ὁ Ἀντιπάτρου παῖς Ἀσκαλωνίτης, καὶ Πόντιος Πιλάτος· σεσιγήκαμεν ἀναγκαίως τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς. ὅτι γὰρ ἐκλελοίπεσαν γεννηθέντος Χριστοῦ, πληροφορήσει [Gen. xlix. 10.] τὸ γεγραμμένον “ Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγού- “ μενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα “ αὐτῷ, καὶ Αὐτὸς ἔσται προσδοκία ἐθνῶν.” οὐκοῦν ἐπειδή- e περ ἀφῖκτο καὶ γεγέννητο λοιπὸν ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία, τούτεστι Χριστὸς, ἐκλέλοιπεν ἀναγκαίως ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ.

Τρεῖς δὴ οὖν, ὡς ἔφην, ποιμένες, ἱερεῖς τε καὶ κριταὶ καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ καὶ μεμενήκασιν ἐν ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς,

6. γραμματέας C. γραμματεῖς Edd. 8. προσηπήντα iid. 11. τοὺς ἀνθρώπους C. τοῖς ἀνθρώποις iid. 12. τοῖς φορτίοις C. αὐτοῖς Edd. 13. οἶδα μὲν B.D.Edd. οἴδαμεν C. 16. ἐκβέβληντο C. 17, 18. τὸ et ὁ assumpta ex C. 18. Πόντειος Πηλάτος C. 20. ἐκλελοίπεσαν B. ἐκλελύπεσαν (ύ=οί) C. ἐκλελοίπεισαν Edd. 21. ἐκλήψει Edd. ante Migne. correxi ex C. 22. τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ D. Edd. (C prima manu ut vid. Hodie tamen ᾧ ἀπόκειται per rasuram et manu recenti habet) C. cf. supra 22 b. 23. ἔσται assumptum ex C. 27. δὴ B.C. δὲ Aub.

ἤγουν τάξεσί τε καὶ τόποις, καὶ μέχρι καιρῶν τῆς ἐπιδημίας. οὗτοι καὶ ἐξαίρονται, καὶ μάλα δικαίως, ἐν μηνὶ ἑνί. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεκτόνασι τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ταύτῃτοι καὶ ἀποκείρονται, καὶ ὡς ἐν μηνὶ τῶν νέων, καθ' ὃν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομεμένηκε σφαγὴν ὁ Ἐμμανουήλ. μεμενήκασι μὲν γὰρ διοικοῦντες ἔτι τὸν Ἰσραὴλ καὶ μετὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος σταυρὸν, ἀνεξικακοῦντος ἔτι καὶ ἐποικτείροντος αὐτοὺς τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ, καὶ καλοῦντος εἰς μετάγνωσιν· ἐξηρῆσθαι δέ φαμεν αὐτοὺς ὅσον ἧκεν εἰπεῖν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦτο ψῆφον γεγενημένην παρὰ Θεοῦ, κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν, ὡς ἔφην, καὶ σταυρῷ παραδεδώκασι τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα καὶ λυτρωτήν. ἐξῄρηνται τοιγαροῦν ἐν μηνὶ ἑνί.

Acta SS. App. iii. 15. — a 764 A. — b

Καὶ τὰ μὲν τῶν ποιμένων ἐν τούτοις· τὸ δέ γε ἐπ' αὐτοῖς τοῖς θρέμμασι κρῖμα τό Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς, καὶ τό Εἴπερ ἕλοιντο, κατεσθίειν τε καὶ καταδάκνειν ἄλληλα, καὶ ἁπάσης δίχα φειδοῦς συνθραύσειν τε καὶ δαπανᾶν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκβέβληνται τῆς θείας αὐλῆς, καὶ τῆς τοῦ πάντων ἀρχιποίμενος οὐκ ἠξίωνται φειδοῦς, αὐτά τε ἄλληλα κατεδήδοκε, καὶ τοῖς διαρπάζειν ἐθέλουσιν, ἑτοιμοτάτη δέδοται θήρα. ἔφη δὲ δὴ, καὶ μάλα εἰκότως, περὶ τῶν τριῶν ποιμένων, τῶν καὶ ἐξῃρημένων ἐν μηνὶ ἑνὶ, ὅτι βαρυνθήσεται ἡ ψυχή μου ἐπ' αὐτοὺς, τουτέστι βαρεῖαν ἐπ' αὐτοὺς ἐποίσω τὴν δίκην, ὅτι καὶ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπωρύοντο ἐπ' ἐμέ. θηρῶν γὰρ ἀγρίων διαφέροντες οὐδὲν, ἐπεπήδων τε πλειστάκις Χριστῷ, καὶ τελευτῶντες προσῆγον Πιλάτῳ λέγοντες "Αἶρε, αἶρε, σταύ-

c — S. Joan. xix. 15.

1. τάξεσί τε καὶ τόποις C. τάξει τε καὶ τόπῳ Edd. καιρῶν] + τῶν Edd. invito C. 2. καὶ prius assumptum ex C. μηνὶ] + τῷ Edd. invito C. 4. ἐν μηνὶ τῶν νέων C. ἐν μηνὶ τῷ ἑνὶ B.D. Edd. in mg. tamen B. γρ νέῳ ad hunc, ut videtur, locum spectans. 5. μεμ. μὲν γὰρ C. εἰ γὰρ καὶ μεμ. Edd. 7. ἔτι assumptum ex C. 9, 10. ἐξηρῆσθαι δὲ φαμὲν—παρὰ Θεοῦ C. ἀλλ' ὅσον ἧκεν (ἧκει Edd.) εἰπεῖν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ψῆφον γεγεννημένην (γεγενημένην Aub.) παρὰ Θεοῦ, ἐξηρῆσθαί φαμεν αὐτοὺς B. Edd. 10. κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ C. κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Edd. 11. καὶ assumptum ex C. 12. μηνὶ] + τῷ Edd. invitis B.C. 15. καὶ alt.] + γὰρ D. Edd. invito C. 16–18. Haec συνθραύσειν—φειδοῦς accesserunt ex C. Desunt in D. 18. αὐτοί τε D. κατεδήδοκε C. [κατεδήδωκεν Cod.] κατεδηδόκασι Edd. 19. δέδοται C. δέδονται Edd. 21. καὶ om. C. 22. ἐπ' αὐτοὺς b. ἐπ' αὐτοῖς C. αὐτοῖς Edd. Statim ποιήσω pro ἐποίσω b. 25. τελευτῶντες habet ut vid. manu prima C. (vide supra 755 c.) προσῆγον Πιλάτῳ hoc ordine C.b.

“ ρου αὐτόν.” μέμνηται δὲ τούτου καὶ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου
Hier. xii. 7. 8. λέγων “ Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγαπημένην ψυχήν μου εἰς χεῖρας “ ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν “ δρυμῷ, ἔδωκεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα
d “ αὐτήν.”

10 Καὶ λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλὴν, καὶ ἀποῤῥίψω αὐτὴν τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς πάντας
11 τοὺς λαούς· καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ γνώσονται οἱ Χαναναῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα διότι λόγος Κυρίου ἐστί.

Ῥάβδον μὲν ὀνομάζει καλὴν, τὴν διὰ τῆς εὐαγγελικῆς μυσταγωγίας παίδευσιν, τὴν ἐξαίρετον ἐν ὡραϊσμῷ, δῆλον
e δὲ ὅτι τῷ νοητῷ. τὸ δὲ δὴ καὶ ἀποῤῥῖψαι καὶ διασκεδάσαι λέγειν αὐτὴν, ὑπεμφήνειεν ἂν, κατά γε τὸ εἰκὸς, οὐχ ὅτι καὶ ἀποπέμψεται καὶ σκορπιεῖ, παραλύων αὐτὴν, ἤγουν ὡς ἄχρηστον ἀφανίζων· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· φαίην δ᾽ ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο χρῆναι νοεῖν ἡμᾶς. οἱ γάρτοι ποιμνίων ἐπιστατεῖν εἰωθότες, εἰ δήπου θεάσαιντο τῶν προβάτων τινὰ τῆς ἀγέλης ἀποσκιρτήσαντα, γεγονότα τε τῶν ἄλλων ὡς ἀπωτάτω, τότε δὴ πάντως
765 A. a ἐπ᾽ αὐτὰ τὴν ῥάβδον ἱέντες, μετασοβοῦσιν εὐθέως εἴς γε τὸ ἑλέσθαι δεῖν συναγελάζεσθαι τοῖς ἄλλοις. τετήρηκε τοίνυν τῆς προφητείας ὁ λόγος τῇ τῶν ποιμένων ἐπιστήμῃ τὸ εἰωθός. ἀποῤῥιφήσεσθαι γάρ φησιν τὴν ῥαβδον τὴν καλὴν,

9. λαούς] + τῆς γῆς F. (22. al.) invitis C.D. 10. φυλασσόμενα] + μοι Edd. invitis C.D. (Alex. XII.) In C. suprascriptum est μοι manu recenti. 14. διασκευάσαι Edd. 15. γε assumptum ex C. 18. ἡμᾶς assumptum ex C. οἱ γάρτοι ποιμνίων ἐπιστατεῖν εἰωθότες C. οἱ ποιμένες ἔσθ᾽ ὅτε Edd. 21. ἱέντες C. εὐθέως C. εὐθὺς Edd. 23. ποιμένων C.D. ποιμνίων Edd. 24. ἀπορριφθήσεσθαι C. γάρ φησιν—πεμφθήσεσθαι C. τὴν ῥάβδον λέγων Edd. Neutrum habet D. (a -σεσθαι ad -σεσθαι ut videtur transiliens).

τουτέστι καὶ τοῖς ἀπωτάτω πεμφθήσεσθαι, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς ἔθνεσιν, αὐτοὶ γὰρ ἦσαν οἱ μακρὰν, πλὴν γεγόνασιν ἐγγὺς διὰ τῆς πίστεως. (Eph. ii. 13.) ἀποῤῥιφήσεσθαι δέ φησιν οὕτω τὴν ῥάβδον, ὡς ἀνὰ πᾶσαν αὐτὴν σκεδασθῆναι τὴν γῆν, ἤγουν διανεμηθῆναι, καὶ οἷον ἐσκορπίσθαι δοκεῖν πανταχῆ τὸν περὶ Χριστοῦ λόγον, ἤτοι τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγελικόν. σκεδα- b σθήσεται γάρ φησιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τουτέστι κατ᾽ ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ᾽ ὃν ἂν πατήσας τοῦ θανάτου τὸ κράτος ἀναβιῴη Χριστὸς, εἴπῃ τε τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις "Πορευ- (S. Matth. xxviii. 19.) "θέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς "εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου "Πνεύματος." τότε γὰρ ἅπασαν τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν ὁ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν περιπεφοίτηκε λόγος· καὶ ἀτρεκὲς εἰπεῖν περὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὡς "Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ (Ps. xviii. 5.) "φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ "ῥήματα αὐτῶν." ὅτι δὲ οὐκ ἀνόνητον τοῖς ἔθνεσι τὸ c ἀποῤῥιφῆναί τε καὶ κατασκεδασθῆναι τὴν γῆν, ἤγουν διανεμηθῆναι καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν χώραις τὴν ῥάβδον τὴν καλὴν, ἤτοι τὴν διαθήκην ἣν οὐκέτι πρὸς μόνον τὸν Ἰσραὴλ, διέθετο δὲ μᾶλλον πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καταθρήσαιμεν ἂν, καὶ λίαν ἀμογητὶ, τὸν τῆς προφητείας συνιέντες λόγον· γνώσονται γάρ φησιν οἱ Χαναναῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα, διότι λόγος Κυρίου ἐστί. Χαναναίους μὲν γὰρ τὰ ἔθνη φησί. νοηθεῖεν δ᾽ ἂν οὗτοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενα. τετήρηνται γὰρ τῷ d Χριστῷ, καὶ γάρ ἐστιν Αὐτὸς ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία. (Gen. xlix. 10.) ἐπειδὴ δὲ κατεσκεδάσθη καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν χώραις ἡ πρὸς πάντας

3. ἀπορριφήσεσθαι habet hic C. φησιν om. C. 5. οἷον assumptum ex C. ἐσκορπεῖσθαι C. 7. κατ᾽ ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ D. κατ᾽ ἐκεῖνο (ἐκείνου prius scriptum) καιροῦ C. κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Edd. 9. ἁγίοις assumptum ex C. 12. ἅπασαν C. ἀνὰ πᾶσαν Edd. 13. περιπεφοίτηκε C. διαπεφ. iid. 14. ὡς assumptum ex C. 17. κατασκεδασθῆναι C.D. διασκεδ. Edd. Statim ἀνὰ add. iid. invitis B.D. τὴν γὴν ἤγ. διαν. om. C. 18. ἑαυτῶν C. αὐτῶν Edd. 21. ἀμωγητὶ C. συνέντες C. 22. τὰ πρόβατα desunt in Edd. 24. τὰ prius assumptum ex C. τετήρηνται γὰρ τῷ Χριστῷ C. τῷ Χριστῷ· τετήρηνται γὰρ αὐτῷ Edd. 26. ἑαυτῶν C. αὐτῶν iid.

διαθήκῃ, πεπιστεύκασιν ὅτι Λόγος Κυρίου ἐστί. διατεθείμεθα γὰρ οἱ ἐξ ἐθνῶν κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως, ὅτι Θεὸς ὢν καὶ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν γεγεννημένος τε καὶ ὑπάρχων ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, αὐτὸς ἡμῖν δι' ἑαυτοῦ τοὺς θείους τε καὶ εὐαγγελικοὺς προσπεφώνηκε νόμους. ταύτῃτοι προσκεκυνήκαμεν αὐτῷ, καὶ αὐτῷ λατρεύομεν, τὴν ἀρχαίαν
c ἐκείνην καὶ ἀκλεᾶ μεταθέντες ἀπάτην, καὶ ἐκ πολυθέου δόξης μετενηνεγμένοι. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυεὶδ
Ps. lxxxv. 9. πρὸς αὐτὸν ὑμνούμενον "Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας "ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου Κύριε." "Ἐν
Phil. ii. 10, 11. "γὰρ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψει ἐπου- "ρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα "ἐξομολογήσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν "Θεοῦ Πατρός."

766 A. a

12 Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς Εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστι, δότε στήσαντες τὸν μισθόν μου ἢ ἀπείπασθε· καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν
13 μου τριάκοντα ἀργυροῦς. καὶ εἶπε Κύριος πρός με Κάθες αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυροῦς καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον.

Διὰ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων, ἤτοι διὰ τῆς ῥάβδου
b τῆς καλῆς, τουτέστι τῆς ἐξαιρέτου παιδείας, τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογενοῦς πεπαιδεύμεθα τὸ μυστήριον. ἀκηκόαμεν γὰρ καὶ πεπιστεύκαμεν, ὅτι Θεὸς ὤν, ὡς ἔφην,
S. Joan. i. 14. ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς "Λόγος, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν

1. διατεθείμεθα] Sic edidi. διατεθήμεθα C. διατιθέμεθα Edd. 2. Θεὸς C. Κύριος iid. 4. ἡμῖν B.C. ἡμᾶς iid. 5. νόμους C. λόγους iid. 7. μεταθέντες C. μεθέντες iid. ἐκ πολυθέου δόξης μετενηνεγμένοι C. τὴν πολύθεον ἕξιν μεταδιδαγμένοι iid. 11. ὀνόματι] + κυρίου C. 16. ἔστησαν C. 18. σκέψαι B.C. (Alex. XII.) σκέψομαι Edd. (Vat. ℵ).

“ἐν ἡμῖν,” καθίκετο δὲ καὶ ἐν δούλου μορφῇ, ὑπάρχων δὲ καὶ ἐν μορφῇ καὶ ἐν ἰσότητι τοῦ γεγεννηκότος, γέγονεν “ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ·” (Phil. ii. 8.) καὶ “πλού- “σιος ὢν ἐπτώχευσε δι’ ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ “πλουτήσωμεν.” (2 Cor. viii. 9.) ἐξείλατο γὰρ ἡμᾶς τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν, ἀπήλλαξεν ἁμαρτίας, υἱοὺς ἀπέφηνε Θεοῦ· καὶ c τί γὰρ οὐχὶ δεδώρηται τῶν ἀγαθῶν; ἐγνώκαμεν δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ τιμῆς ἠγοράσμεθα· (1 Cor. vi. 20.) “οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ “ἢ χρυσίῳ· ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ (1 S. Pet. i. 18, 19.) “ἀσπίλου Χριστοῦ,” οὕτω τε λοιπὸν αὐτῷ τὴν οἰκείαν ἐπωφλήσαμεν ζωήν. εἰ γὰρ “Εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, (2 Cor. v. 15.) “ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον” ἐν αὐτῷ, καὶ ζῆν ὀφείλομεν ἑαυτοῖς μὲν, οὐκέτι, κατά γε τὸν εἰκότα καὶ ὀρθῶς ἔχοντα λόγον, μᾶλλον δὲ “τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.” καὶ ταύτῃτοί φησιν Εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν· δῆλον δὲ ὅτι τὸ d τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας μυστήριον· εἰ σέσωσθε δι’ αὐτοῦ καὶ πεπράχατε δεξιῶς, ἐγνώκατε δέ με Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀνατλάντα θάνατον, δότε στήσαντες, τουτέστιν ὁρίσαντες, τὸν μισθόν μου ἢ ἀπείπασθε. πλὴν εὐγνώμονες οἱ ἐξ ἐθνῶν. ἔστησαν γὰρ τὸν μισθὸν παρισούμενον μὲν οὐδαμῶς· ἐοικότα δέ πως οἷς ἐσχήκαμεν παρ’ αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τεθείκαμεν τὰς ψυχὰς ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν γνησιότητος καὶ ἀγάπης· πρέποι δ’ ἂν λέγειν τοῖς ἁγίοις μάρτυσι “Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; e (Rom. viii. 35.) “θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ “κίνδυνος ἢ μάχαιρα;” νενίκηκε γὰρ οὐδὲν τῶν ἁγίων τὴν εὐψυχίαν. οὐκοῦν ἡ τῶν παρὰ Χριστοῦ γεγονότων εἰς ἡμᾶς

1. καθείκετο C. δὲ καὶ C. τε Edd. 2. δὲ καὶ assumpta ex C. ἐν alt. assumptum ex C. 5. ἐξείλατο C. ἐξείλετο Edd. 9. ἀμώμου om. iid. 10. αὐτῷ om. C. 12. ἐν assumptum ex C. ὀφείλομεν] + ἐν C. 15. καὶ assumptum ex C. ὅτι om. Edd. τὸ post οἰκονομ. tr. C. 18. ἁπάντων C. πάντων Edd. 19. μου om. C. habet D. 20. ἕστησαν C. 23. τεθήκαμεν C. 26. λιμὸς et διωγμὸς inter se transp. Edd. invito C. 28. γεγονότων om. Edd.

ὁμοιότης ὑποφαίνεταί πως, διὰ τοῦ δεδόσθαι λέγειν εἰς μισθὸν
αὐτῷ τριάκοντα ἀργυροῦς. ὁ μὲν γὰρ προδότης καὶ βδελυ-
767 A. a ρώτατος ἀληθῶς καὶ θεομισὴς Ἰούδας, τριάκοντα δηνάρια
S. Matth. xxvi. 15. λαβὼν, προὔδωκε τοῖς φονῶσι Χριστὸν, καὶ τὸν τῆς σωτη-
ρίας ἡμῶν καταπέπρακεν ἀρχηγὸν τοῖς ἀλιτηρίοις. προσεκο-
μίσθησαν δὲ παρὰ τῶν ἐθνῶν εἰς μισθὸν αὐτῷ τριάκοντα
ἀργυροῖ, οἳ καὶ καθιενται Θεοῦ προστάττοντος εἰς τὸ χωνευτη-
ριον, εὖ μάλα δοκιμαζόμενοι, καθὰ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς
ἐδοκιμάσθη ὑπὲρ ἡμῶν. ἔσται γὰρ ἡμῶν οὐκ ἀζήτητος ἡ
πίστις παρά γε τῷ πάντα εἰδότι Θεῷ· οὔτε μὴν ἀβασάνιστος
1 Cor. iii. 13. b ὁ βίος· ἀλλ' ᾗ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος "ἑκάστου τὸ
"ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει." γέγραπται
Mal. iii. 1–3 δὲ καὶ περὶ Χριστοῦ ὅτι "Ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν
"αὐτοῦ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης
"ὃν ὑμεῖς θέλετε· ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.
"καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστή-
"σεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς
"πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα πλυνόντων, καὶ καθιεῖται
"χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύριον καὶ ὡς τὸ
"χρυσίον." ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ, ὡς
c ἐκ προσώπου παντὸς τοῦ πιστεύσαντος εἰς Χριστὸν, καὶ
Ps. xxv. 2. ζῆν ἐθέλοντος εὐαγγελικῶς "Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ
"πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν
"μου." πλὴν ὅτι τὸ χωνευτήριον ἐν οἴκῳ Κυριου, φησὶν ὁ
Προφήτης. δοκιμαζει γὰρ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ τὸν ἑκάστου
1 Cor. xii. 10. τρόπον καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον, καὶ "δια-
"κρίσεις ἔχουσα πνευμάτων," οἶδεν ἀκριβῶς, τίς μὲν ἐν
Ib. 3. Ἁγίῳ Πνεύματι λαλεῖ Κύριον ὀνομάζων Ἰησοῦν, τίς δὲ
δὴ καὶ ἐν Βεελζεβοὺλ, ἀνάθεμα λέγων αὐτόν· καὶ τίνες

2. αὐτῷ C. αὐτοῦ Edd. ἀργυροῦς C. ἀργυρίους iid. βδελλυρώτ. C.
5. ἀλητηρίοις C. προεκομίσθησαν B. invitis C.D. 6. αὐτῷ C. αὐτοῦ Edd.
7. ἀργυροὶ C. ἀργυρίοι iid. Statim οἱ om. C. 8. καθὰ C. καθὼς Edd.
12. αὐτὸ accessit ex C. 14. Κύριος assumptum ex C. 18. καὶ prius assumptum ex C. Statim ἐν pro ὡς B. ποια C. (Vat.) 27. ἐν assumptum ex C.b. 28. λαλεῖ Πνεύματι inverso ordine b.

μὲν "οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ," τίνες δὲ αὖ οἱ ὡς "ἐν d "ἐνδύμασι προβάτων" πρὸς ἡμᾶς ἐρχόμενοι "λύκοι." S. Joan. iv. 23. S. Matth. vii. 15.

Καὶ ἀπέῤῥιψα τὴν ῥάβδον τὴν δευτέραν, τὸ σχοίνισμα, τοῦ 14
διασκεδάσαι τὴν διαθήκην ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰούδα καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰσραήλ.

Ῥάβδους ἔφη δύο λήψεσθαι Χριστὸν, οὕτω τε κατανεμήσειν ἐν αὐταῖς τὰ οἰκεῖα πρόβατα, δῆλον δὲ ὅτι τῶν διὰ πίστεως κεκλημένων τὴν ἁγίαν πληθύν. καὶ ῥάβδον μὲν εἶναι τὴν καλὴν ἐλέγομεν τὴν παιδείαν, ἤτοι τὸ κήρυγμα e τὸ εὐαγγελικὸν, τὴν γεμὴν ἑτέραν, τουτέστι τὸ σχοίνισμα, τὴν διὰ Μωυσέως ἐντολὴν, ὡς τῷ σχοινίσματι τῷ ἐκνεμηθέντι Θεῷ· τουτέστι τῷ Ἰσραήλ· δοθεῖσαν εἰς βοήθειαν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν "Νόμον γάρ φησιν εἰς βοήθειαν "δέδωκεν." ὅτι τοίνυν οὐχὶ δὴ μόνοις τοῖς εὐαγγελικοῖς παιδεύμασιν ἡ τῶν ἐθνῶν ἔμελλε παιδαγωγεῖσθαι πληθὺς, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐταῖς ταῖς πάλαι τε καὶ διὰ Μωυσέως δοθείσαις ἐντολαῖς, μεταπλαττομένης δηλονότι τῆς ἐν νόμῳ σκιᾶς εἰς ἀλήθειαν, καὶ διὰ τῶν προκειμένων ἡμῖν καθίστησιν ἐναργές. ὥσπερ γὰρ ἀποῤῥιφῆναί τε καὶ σκεδασθῆναι a 768 A. τὴν καλὴν ἔφη ῥάβδον· διεσπάρη γὰρ ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν Χαναναίων χώραις ἡ εὐαγγελικὴ παίδευσις, περιενεχθεῖσα δηλονότι διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· οὕτω καὶ ἡ ἑτέρα ῥάβδος, ἤτοι παίδευσις, τουτέστι τὸ σχοίνισμα, ἤγουν ὁ νόμος, ὁ ἐν τάξει διαθήκης παρὰ Θεοῦ τεθεὶς ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰούδα καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰσραὴλ, τουτέστι παντὸς τοῦ

Supra ver. 7. Deut. xxxii. 9: cf. supra 762 a. Es. viii. 20.

1. ὡς om. D. ἐν ἐνδύμασι B.b. ἐνδύμασι D. Migne. ἐν ..δύμασι C. ἐν δύμασι Edd. 10–12. τουτέστι τὸ σχοίνισμα—Θεῷ] Sic C. favente b, qui, τουτέστι τὸ σχοίνισμα omittens, reliqua habet. στολὴν prima manu C., a manu recenti ad ἐντολὴν castigatum. ἐντολὴν habet b. Omnia omittit D., scilicet per homœoteleuton ut saepe alibi a τουτέστι ad τουτέστι transiliens. Pro his verbis, τὴν παλαιὰν διαθήκην Edd. 12. τῷ C.b. τὴν τῷ Edd. 17. μεταπλαττομένης b. Edd. μεταπλαττόμενοι C. μεταπλαττομένοις D. 19. ὥσπερ γὰρ C.b. καὶ ὥσπερ Edd. τε assumptum ex C.b.

γένους τοῦ ἐξ Ἰσραήλ· Ἰούδαν μὲν γὰρ ὀνομάζει τὰς ἐν b τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο φυλὰς, αὐτήν τε τὴν Ἰούδα φημὶ καὶ Βενιαμὶν, Ἰσραὴλ γεμὴν τὰς ἑτέρας δέκα, τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ διῳκισμένας ὁμοῦ τῷ Ἱεροβοάμ· δέδοται δὴ οὖν τοῖς ἐκ Χαναὰν καὶ ὁ νόμος· μυσταγωγούμεθα γὰρ, ὡς ἔφην, νομικοῖς τε καὶ εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι· ταύτῃτοι S. Matth. v. 17, 18. καὶ ἔφασκεν ὁ Χριστός "Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι "τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας. οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ "πληρῶσαι. λέγω γὰρ ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς "καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ "νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται." πληροῖ γὰρ τὸν νόμον διδάσκων τὰ ὑπὲρ νόμον, καὶ οὐκ ἔξω νόμου τιθεὶς τὸν Ib. 21, 22. c παιδαγωγούμενον, ὡς ἔν γε τῷ φάναι τυχόν "Ἠκούσατε "ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις, ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, "ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ "ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει." Ib. 27, 28. καὶ πάλιν "Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη Οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ "λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, "ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ." ἀποπεραίνεται γὰρ τό Οὐ φονεύσεις, ὡς ἔν γε τῷ παραιτεῖσθαι καὶ τὴν d ὀργὴν, ἣ ῥίζα τέ ἐστι τοῦ φόνου καὶ γένεσις· τῷ δὲ μηδ' ὅλως εἰσδέχεσθαι τὰς ἐπιθυμίας, ἤγουν κολάζειν τὰς ἡδονὰς, συναναιρεῖταί που πάντως τῆς μοιχείας ὁ τρόπος, καθάπερ ἀμέλει καὶ ῥίζαις ἠδικημέναις συναπομαραίνεσθαί φαμεν τὰ ἐξ αὐτῶν βλαστήματα, μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ἀνάσχοιεν ὅλως.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

3. Βενιαμὴν C. γεμὴν C. δὲ Edd. 4. διῳκισμένας B.D. μετῳκισμένας C. διακειμένας Edd. 5. Χαναὰμ (sic) Edd. μυσταγωγούμεθα C.b. μυσταγωγούμενος Edd. 7. Χριστός C. Σωτήρ Edd. οὐκ pro μὴ νομ. ὅτι C. 8. Haec ἢ τοὺς προφήτας accesserunt ex C. 13. τῷ] τὸ (sic) C. 14. φονεύσῃς C. 17. μοιχεύσῃς C. 20. φονεύσῃς C. τὸ pro τῷ (sic) C. καὶ assumptum ex C. 21. τῷ B. τὸ C. Edd. 22. ἤτουν C. 24. ἠδικημέναις accessit ex C. 25. οὐδ' ἂν C. οὐδὲ Edd. Statim ἀνάσχοιεν ad ἀνισχ. correxit manus recens in C.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Καὶ εἶπε Κύριος πρός μέ Ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ 15
ποιμένος ἀπείρου, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ποιμένα ἐπὶ τὴν 16
γῆν, τὸ ἐκλιμπάνον οὐ μὴ ἐπισκέψηται, καὶ τὸ διεσκορπισμένον
οὐ μὴ ζητήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσηται, καὶ τὸ e
ὁλόκληρον οὐ μὴ κατευθυνεῖ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν
καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει.

Τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, σοφοῦ τε καὶ ἐπιστήμονος, τουτέστι Χριστοῦ, τὰς δύο ῥάβδους ἀποῤῥίψαντός τε καὶ διασκεδάσαντος ταῖς τῶν Χαναναίων χώραις, κατὰ τοὺς ἤδη προαποδεδομένους τρόπους· οἱ μὲν ἐγνώκασιν ὅτι Λόγος Κυρίου [a] 769 A. Supra ver. 11. *ἐστί. πεπιστεύκασι γὰρ, ὡς ἔφην, ὅτι καίτοι παρὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀποῤῥήτως γεγεννημένος ὁ ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ Λόγος, ἐπειδὴ γέγονε καθ᾽ ἡμᾶς, κεχρημάτικέ τε τῶν ὅλων ἀρχιποίμην, προὔθηκεν αὐτοῖς εἰς μυσταγωγίαν καὶ* Cf. 1 S. Pet. v. 4. *εἰς εἴδησιν ἀκριβῆ τοῦ καθ᾽ ἑαυτὸν μυστηρίου τήν τε εὐαγγελικὴν παίδευσιν καὶ φωταγωγίαν, καὶ μέντοι καὶ τὴν νομικήν.*

1, 2. Sic B. Τόμος ε´ C. 4. ἐγὼ om. hic C. (ℵ 22. al.) ποιμένα] + ἄπειρον F. Edd. (22. al.) invito C. sed cf. infra. 5. γῆν] + καὶ F. ἐκλειμπάνον C. διασκορπισμένον (sic) C. 6. ζητήσει C. (238.) 7. κατευθυνεῖ B. (κατευθυνει 26) κατευθύνει (ει = η) C. κατευθύνῃ Edd. 10. διασκεδάσαντος] + ἐν Edd. invitis C.D. 12. ὅτι] + ὁ C. 13. καίτοι παρὰ C. Θεὸς ὢν ὁ ἐκ Edd. 14. καὶ prius et ὁ ἐξ—αὐτῷ accesserunt ex C. 18. καὶ ult. assumptum ex C.

Supra 761 e, 762 a. Ezech. xxxiv. 14. ταύτας γὰρ εἶναι τὰς δύο ῥάβδους ἐλέγομεν, δι᾽ ὧν ἡμᾶς b καταποιμαίνει Χριστὸς "ἐν νομῇ ἀγαθῇ καὶ ἐν τόπῳ πίονι" καθὰ γέγραπται. ἀλλ᾽ οὐ συνέντες Ἰουδαῖοι τὸ μυστήριον, ἠγνοηκότες δὲ καὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλὴν, τουτέστι τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγελικὸν, καὶ προσέτι τούτοις τὴν ἑτέραν ἀτιμάσαντες ῥάβδον, ᾗ ὄνομα Σχοίνισμα, τουτέστι τὸν διὰ Μωυσέως νόμον, οὐ προσήκαντο μὲν τὴν πίστιν, ἠγνοήκασι δὲ τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν προηγορευμένον· καὶ τοῦτο S. Joan. v. 45–47. αὐτοῖς ἐναργῶς αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Σωτήρ "Μὴ δοκεῖτε ὅτι "ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· ἔστιν ὁ κατη- c "γορῶν ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ "ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ "ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύ- "ετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;" ἔστι τοίνυν οὐδαμόθεν ἀμφίλογον, ὡς οὔτε τοῖς Μωυσέως πεπιστεύκασι γράμμασιν, οὔτε μὴν τοῖς τοῦ Σωτῆρος ῥήμασιν.

Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν οὐ παρεδέξαντο, 2 Thess. ii. 11. ταύτῃτοι, καθά φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος "πέμψει αὐτοῖς "ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ d "ψεύδει·" ἐνέργειαν δὲ πλάνης τὸν ἀντίχριστον εἶναί φησιν, ᾧ προστεθέντες Ἰουδαῖοι κατακριθήσονται. καὶ πιστώσεται S. Joan. v. 43. λέγων αὐτοῖς ὁ Σωτὴρ ἀπειθεῖν ἠρημένοις "Ἐγὼ ἐλήλυθα "ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· "ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε." ὅτι τοίνυν Ἰουδαῖοι ἔμελλον κατὰ καιροὺς πεφηνότα τὸν τῆς 2 Thess. ii. 4. ἀνομίας υἱὸν ἀμελλητὶ παραδέχεσθαι, "τὸν ἀντικείμενον καὶ "ὑπεραιρόμενον ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε "αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καθίσαι ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν e "ὅτι ἔστι Θεὸς," τὸν οὐκ εἰδότα ποιμαίνειν ὀρθῶς καὶ ἐπιστημόνως προαναρτυποῦσθαι κελεύει τῷ Προφήτῃ Θεὸς

5. τούτων C manu prima. τούτοις habet D. 7. μὲν om. C. 9. ἐναργῶς αὐτὸς ἔφασκεν hoc ordine C. ἔφασκεν ante ἐναργ. tr. Edd. 12. Μωυσῇ C. 18. καθά assumptum ex C. 20. δὲ] + τῆς Edd. invito C. 22. ἀπιθεῖν εἰρημένοις C. 25. ἔμελλον C. μέλλουσι iid. 26. ἀμελλιτὶ C. 29. ποιμαίνειν ὀρθῶς C. καλῶς ποιμ. iid.

οὕτω λέγων Ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ ποιμένος ἀπείρου. οἱ μὲν γὰρ τῶν ποιμένων ἐπιεικέστατοι, καὶ τῶν ἐν χερσὶ σπουδασμάτων ἐπιστήμονες, ἰσχνὰς ἔχουσι τὰς ῥάβδους, ἵν' εἰ γένοιτο τοῦ καταπαίειν καιρὸς, μὴ συνθραύηται τὸ τυπτόμενον. εἰ δὲ δή τις εἴη τῶν οὐκ εἰδότων τὸ χρῆμα, καὶ ποιμενικῆς ἐπιστήμης ὡς ἀπωτάτω κείμενος, ἁδροτάτοις αὐτὰ συντρίβει ῥοπάλοις. καὶ ταῦτα οἶμαί ἐστι τὰ σκεύη τὰ ποιμενικὰ τοῦ ἀπείρου ποιμένος. ἐπειδὴ δὲ κατὰ a 770 A. καιροὺς ἔμελλεν ὁ τῆς ἀνομίας υἱὸς τὴν βασιλίδα τιμὴν περικείμενος, δοκεῖν ἐν τάξει ποιμένος ἀναδειχθήσεσθαι τοῖς ἐπὶ γῆς· φειδοῦς γεμὴν οὐδεμιᾶς ἀξιοῦν τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαοὺς, ἢ καὶ τοὺς ἔξω χειρὸς, ταύτητοί φησιν Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ποιμένα ἐπὶ τὴν γῆν, τὸ ἐκλιμπάνον οὐ μὴ ἐπισκέψηται. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Τὸ ὀλισθῆσαν εἰς ὀλιγοπιστίαν, οὐκ ἂν ἐπιῤῥώσειε ταῖς μυσταγωγίαις· τὸ διεσκορπισμένον οὐ μὴ ζητήσῃ, τὸ ἐκπεφοιτηκός φησι τῆς εὐθείας b ὁδοῦ, καὶ τῆς ἀγέλης ἀποσκιρτᾶν εἰωθὸς, οὐ μὴ ζητήσῃ, τουτέστιν οὐκ ἂν μεταθείη πρὸς τὸ ἄμεινόν τε καὶ ἔχον ὀρθῶς. τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσηται. συντρίβεται δέ τις, ἢ πονηρᾶς ἡδονῆς ἡττώμενος, καὶ οἷον οὐ φέρων τῆς φιλοσαρκίας τὸ βάρος· ἤγουν ταῖς τῶν ἀνοσίων αἱρετικῶν ἀπάταις συνηρπασμένος, καὶ ὑγιᾶ τὸν νοῦν οὐκ ἔχων εἴς γε τὸ χρῆναι πιστεύειν ὀρθῶς. τοῦτο πάλιν ὁ ἀγαθὸς ἰᾶται ποιμὴν, ὁ γεμὴν ἄπειρος οὐκέτι. τὸ ὁλόκληρον οὐ μὴ κατευθυνῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει. πολεμήσει γὰρ τοῖς c ἁγίοις ὁ τῆς ἀνομίας υἱὸς, καὶ ἀχάλινον αὐτοῖς ἐπαφεὶς τὴν

2. ἐπιεικέστατοι C. ἐπιεικέστεροι Edd. 4. ἵν' C. ἵνα iid. τοῦ καταπαίειν C. καὶ παίειν iid. 5. εἴη] εἶς ἢ C. 7. ἁδροτάτοις C. ἁδροτέροις iid. 11. ἐπὶ] + τῆς Edd. invito C. 13. ἐξεγείρω C. ἐγερῶ Edd. ἐκλειμπάνον C. ἐπισκέψεται Edd. ante Migne invitis B.C. 15. διεσκ.] δὲ ἐσκ. Edd. invitis B.C. 16. ζητήσει C. 18. ἔχων C. 19. μὴ om. Aubertus. 20. ἡττόμενος C. 23. τοῦτο C. τοῦτον Edd. 24. οὐκέτι assumptum ex C. 25. κατευθύνει (= κατευθυνῇ) C. Statim ἀλλὰ assumptum ex C. 27. ἐπαφεὶς b. Edd. ἐπαφιεὶς C.

ὀργὴν, μονονουχὶ καὶ κρεανομήσει καὶ καταφάγεται θηρὸς ἀγρίου δίκην. ἐκστρέψει δὲ καὶ τοὺς ἀστραγάλους, ἵνα μή τις ἔχῃ τὸ ὀρθοποδεῖν δύνασθαι· καταβιάσεται γὰρ προσ- [2 Thess. ii. 9.] κυνεῖν αὐτῷ, καταπλήττων τοῖς θαύμασιν. ἔχει γὰρ "τὴν "παρουσίαν κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ," καὶ ἐν Βεελζεβοὺλ [S. Matth. xxiv. 24.] ποιήσει "τέρατα, ὥστε πλανᾶσθαι εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς [Ib. 22.] d "ἐκλεκτοὺς," καὶ ᾗ φησὶν ὁ Σωτὴρ "Οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ," μαινομένης κατὰ πάντων τῆς ἐκείνου πλεονεξίας· "διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι." [2 Thess. ii. 8.] "ἀνελεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ Κύριος τῷ πνεύματι, καὶ καταργήσει "τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ."

17 Ὦ οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια, καὶ οἱ καταλελοιπότες τὰ πρόβατα, μάχαιρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ· ὁ βραχίων αὐτοῦ ξηραινόμενος ξηρανθήσεται e καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς αὐτοῦ ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλωθήσεται.

Γεγονότος ἅπαξ τοῦ λόγου περὶ ποιμένος ἀπείρου, μονονουχὶ καὶ ἐπιστυγνάζει λοιπὸν τοῖς μὴ ἀγαθοῖς ποιμέσι, καὶ γενικωτάτῳ τρόπον τινὰ χρῆται λόγῳ, τὰ τοῖς ὧδε γνώμης ἔχουσι συμβησόμενα προαναφωνῶν. ἄθρει γὰρ ὅπως ὡς ἤδη τὰς τῆς ῥᾳθυμίας ἀποτιννύουσι δίκας τάχα που καὶ συναλγεῖ δι' ἔμφυτον ἡμερότητα, καὶ καταιτιᾶται μὲν, ὅτι [771 A.] a ποιμένες γεγόνασι τῶν ματαίων, τουτέστι τῶν προσκαίρων ἐπιμεληταὶ, ῥᾴθυμοι δὲ οὕτως, ὡς ἐπιγάνυσθαι τοῖς προβάτοις ἀθλίως διολωλόσιν. οἱ μὲν γὰρ πωλοῦντες ἔλεγον

1. κρεανομήσει C. κρέα νομήσει b. κρεωνομήσει Edd. 2. ἐκτρέψει C. 3. ἔχῃ C.D. ἔχοι b. Edd. 6. πλανᾶσθαι C.b. πλανῆσαι Edd. 9. κολιβωθήσονται B. κολοβοθήσονται C. 10. καταρθήσει (sic) Edd. ante Migne. 15. ἐκτυφλούμενος om. C. (130, 311.) habet D. 19. γενικωτάτῳ τρόπον τινὰ χρῆται λ. C. γενικώτατόν τινα τρόπον χρ. τῷ λόγῳ Edd. 20. ὅπως assumptum ex B.C.

“Εὐλογητὸς Κύριος καὶ πεπλουτήκαμεν·” οἱ δὲ κατέσφα- Supra ver. 5. ζόν τε καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς· τοῦ γὰρ χρῆναι ποιμαίνειν ὀρθῶς οὐδεὶς ἦν ὅλως παρ᾽ αὐτοῖς ὁ λόγος. τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, κλείοντες τὴν S.Matth. xxiii. 14. βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καθά φησιν ὁ Χριστὸς, καὶ μήτε αὐτοὶ εἰσερχόμενοι, μήτε μὴν ἑτέρους ἀφιέντες εἰσελθεῖν· b ἀλλὰ περιάγοντες μὲν “τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ἵνα Ib. 15. “ποιήσωσιν ἕνα προσήλυτον, εἰ δὲ δὴ γένοιτο, ποιοῦντες “αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ἑαυτῶν.”

Τί δὴ οὖν ἄρα τοῖς οὕτω πονηροῖς ποιμέσι συμβήσεται; *μάχαιρά φησιν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ.* λαμβάνεται δὲ ὁ βραχίων εἰς δύναμίν τε καὶ τύπον τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας. καὶ γοῦν καὶ τῶν σφαζομένων ζῴων ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ ἀπόλεκτον τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ μέρος ὁ βραχίων ἦν καὶ ἱερὸν ἀνάθημα τῷ Θεῷ· Deut. xviii. 3. ὑποφαίνοντος οἶμαι τοῦ νόμου δι᾽ αἰνίγματος, ὅτι Θεῷ τὴν c ἰδίαν ἀναθετέον ἰσχὺν τὴν σωματικήν τε καὶ πνευματικήν. ὅτι δὲ ὁ βραχίων κατασημαίνει τὴν δύναμιν, πιστώσεταί τις τῶν ἁγίων, τῷ τῶν ὅλων Θεῷ προσπεφωνηκώς “Μεγέθει Exod. xv. 16. “βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν.” ὁ δέ γε ὀφθαλμὸς εἰς νοῦ τύπον λαμβάνεται. πείσεται δὴ οὖν ὁ μὴ ποιμαίνων ὀρθῶς βραχίονός τε καὶ ὀφθαλμοῦ τὴν πήρωσιν, τουτέστιν, ἔρημος ἔσται καὶ πνευματικῆς ἰσχύος. οὐ γὰρ δυνήσεταί τι κατορθῶσαι τῶν ἀγαθῶν μὴ ἐνισχύοντος Θεοῦ· κατασκοτισθή- d σεται δὲ καὶ τὸν νοῦν, ἀμέτοχος τοῦ θείου φωτὸς ὑπάρχων τε καὶ νοούμενος. οὐ γὰρ δυνήσεται λέγειν ἐκ παῤῥησίας “Ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου Κύριε, ὁ Θεός μου φωτιεῖς Ps. xvii. 29. “τὸ σκότος μου.” δεξιός τε βραχίων ὁ τῇ μαχαίρᾳ τεμνό-

1. κατεσφάζοντο ad κατέσφαζόν τε manu recentiori corr. C. 3. ὅλως et ὁ assumpta ex C. 4. κλείοντες] + τε Edd. invitis B.C. 9. διπλώτερον Edd. 13. πνευματικῆς] πατρικῆς (sic) C. καὶ alt. assumptum ex C. 16. ὑποφαίνοντος C. ὑπεμφ. iid. νόμου C. λόγου iid. ὅτι] + τῷ iid. invito C. 17. τὴν om. C. 20. εἰς] ἐκ (sic) iid. 23. ἔσται] + σωματικῆς Edd. invitis B.C.D. 25. καὶ om. C. (manu recentiori suprascriptum). 26. λέγει C. (ν manu recentiori suprascriptum. 28. τε C. δὲ ὁ Edd. ὁ τῇ] ὅτι C.

μενος, καὶ μὴν καὶ ὀφθαλμὸς ὁ τυφλούμενος. δεξιὸν γὰρ
οὐδὲν παρὰ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, οὐ πρᾶξις ἀγαθὴ, οὐκ
ἰσχὺς ἡ ἐν τούτοις, οὐ τὰ ἐκ θείου φωτὸς εἰς νοῦν καὶ
2 Cor. iii. 15. καρδίαν. ὡς γὰρ ὁ Παῦλός φησιν "Ἄχρι σήμερον ἡνίκα
e "ἂν ἀναγινώσκηται Μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν
αὐτῶν κεῖται." ψάλλει δέ που καὶ ὁ Δαυεὶδ περὶ αὐτῶν
Ps. lxviii. 24. "Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν."
σκαιὰ δὴ οὖν ἅπαντα τὰ παρ' αὐτοῖς, κἂν τρόπον εἴπῃς,
κἂν νόημα, κἂν ἕτερόν τι τῶν προσεῖναι πεπιστευμένων.
τῶν μὲν γὰρ ἀριστερῶν ἡ ἀφαίρεσις ὀνήσῃ ἂν οἶδ' ὅτι τοὺς
ὑπομένοντας· ἀποβολὴ γὰρ σκαιότητος, αἰτίας τε καὶ μώμου
772 A. a παντὸς ἀπαλλάξειεν ἂν αὐτούς. ἀδικήσειε δ' ἂν οὐ μετρίως
ἡ τῶν δεξιῶν ἀπόθεσις· ἀποφέρει γὰρ πάντως εἰς τὰ
αἰσχίω καὶ βδελυρώτατα. ἀλλ' Ἰουδαίοις μὲν πρέποι ἂν,
καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ἐν στερήσει γενέσθαι τῶν δεξιῶν·
ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν Χριστῷ τὸ ἐν ἀποβολῇ γενέσθαι σκαιότητος,
καὶ τοῖς δεξιοῖς ἐναβρύνεσθαι.

Κεφ. ιβ'. Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος, ἐκτείνων
b οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου
ἐν αὐτῷ.

Ἀποχρῶσαν εὖ μάλα ποιησάμενος τὴν ἀφήγησιν τὴν ἐπί γε φημὶ τῷ ἀγαθῷ ποιμένι, τουτέστι Χριστῷ, καὶ μέντοι τὴν ἐπί γε τῷ ἀπείρῳ τε καὶ ὠμοτάτῳ καὶ κρεανομοῦντι τὰ πρόβατα· τοῦτον δὲ εἶναί φαμεν τὸν ἀντίχριστον·

2–4. οὐκ ἰσχὺς ἡ—καὶ καρδίαν accesserunt ex C.D. nisi quod οὔτε θεῖον φῶς pro οὐ τὰ ἐκ θείου φωτὸς exhibet D. Lacuna versus unius B. quem sequuntur Edd. 5. ἂν ἀναγινώσκηται] ἀναγινώσκεται C. 8. τρόπον εἴπῃς et νόημα inter se transp. Edd. invitis B.C. 10. ὀνήσῃ B. ὀνήσει C. ὀνήσειεν Edd. 12. ἂν prius om. C. δ' om. D. οὐ] οὖν prius scriptum per ras. οὐ fecit C. 13. ἀπόθεσις B.C.D. ἀπόδειξις Edd. 14. βδελλ. C. μὲν assumptum ex C. 15. γενέσθαι C. πένεσθαι B. Edd. 16. τὸ ἐν ἀποβολῇ B.C. τὴν ἀποβολὴν Edd. 22. φημὶ assumptum ex C. 23. γε assumptum ex C. κρεανομοῦντι B.C. κρεωνομ. Edd.

διαμέμνηται χρησίμως καὶ τῶν ἐσομένων κατὰ καιροὺς διωγμῶν κατά τε τοῦ Ἰσραήλ· καὶ οὐχὶ δήπου πάντως c
τοῦ κατὰ σάρκα, μᾶλλον δὲ τοῦ νοητοῦ· καὶ τῆς ἁγίας ὄντως Ἱερουσαλὴμ, "ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος." 1 Tim. iii. 15.
ὥσπερ γὰρ εἶναί φαμεν νοητὸν Ἰουδαῖον, τὸν ἔχοντα περιτομὴν ἐν καρδίᾳ, τὴν διὰ τοῦ πνεύματος, καὶ οὐχὶ δὴ πάντως Rom. ii. 29.
τὴν ἐν σαρκὶ διὰ γράμματος· οὕτω καὶ Ἰσραὴλ νοεῖσθαι φαίη τις ἂν, οὐχὶ πάντως τὸν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἐκεῖνον δὲ μᾶλλον, ὃς ἔχει τὸν νοῦν ὁρῶντα Θεόν. τοιοῦτοι δὲ μᾶλλον πάντες οἱ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν κεκλημένοι πρὸς ἁγιασμὸν, ἐπεγνωκότες τε δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τὸν d
Θεὸν καὶ Πατέρα. θεοπτίας γὰρ οὗτος εἷς τρόπος ὁ ἀτρεκὴς καὶ ἐξαίρετος.

Λαμβάνεται τοίνυν ὁ λόγος ἐπὶ τὸν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένον Ἰσραήλ. ὅτι δέ ἐστι παναλκὴς ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς, ὁ τὴν ἐπὶ τούτοις ἡμῖν ποιούμενος προαναῤῥησιν, ἀποφαίνει λέγων Ἐκτείνων οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. δέχεται γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τὸ λῆμμα τοῦ λόγου Θεὸς ὁ πάντα ἰσχύων, καὶ "ἐκτείνων μὲν ὡσεὶ δέῤῥιν τὸν οὐρανὸν," κατὰ τὴν τοῦ e Ps. ciii. 2.
ψάλλοντος φωνὴν, ἑδραιοτάτην τε οὕτως ἀποφήνας τὴν γῆν, ὡς ἀεί τε καὶ διὰ παντὸς ἀκλονήτως ἔχειν, καίτοι τεθεμελιωμένην ἐπὶ θαλασσῶν· ἔφη γὰρ οὕτως ἡ θεόπνευστος γραφή. Ps. xxiii. 2.
αὐτὸς ὁ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ δὴ τῶν οὕτω μεγάλων δημιουργὸς καὶ τεχνίτης, πῶς οὐκ ἂν ἀνιδρωτὶ καὶ μάλα εὐκόλως τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἀποπεραίνῃ; πλάσσεται δὲ παρὰ Θεοῦ πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ, οὐκ εἰς ἀρχὰς τοῦ εἶναι καλούμενον, εἰ καὶ γέγονε δι' αὐτοῦ,

2. τε C. γε Edd. που assumptum ex C. 9. τὸν assumptum ex C. 10. μᾶλλον πάντες C. πάντως Edd. 11. ἐπεγνωκότες C. ἐγνωκ. iid. 12. οὗτος εἷς τρόπος ὁ C. οὑτοσὶ τρόπος iid. 15. Δημιουργὸς C. Θεὸς iid. 16. τὴν C. τὰ iid. πρὸς ἀνάρρησιν B. 19. λόγου D. Edd. In C., υ per cast. manu recentiori; quid scriptum antea nescio. Statim ὁ addit C., invito D. 21. τε C. δὲ Edd. 24. αὐτὸς ὁ C. καὶ iid. 25. τῶν assumptum ex B.C. 26. ἂν assumptum ex C. ἀποπεραίνῃ edidi. ἀποπεραίνει C. ἀποπερανεῖ Edd. 27. Haec παρὰ Θεοῦ assumpta ex C.b.

773 A. a ἀλλ' οἷον μεταμορφούμενον, ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν, ἐξ ἀνανδρίας εἰς ὑπομονὴν, καὶ ἁπαξαπλῶς ἐκ τῶν αἰσχιόνων εἰς τὰ ἀμείνω μεταστοιχειούμενον νοητῶς. ψάλλει δέ που
Ps. l. 12. καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ "Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ "ὁ Θεὸς, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου." καὶ οὐ δήπου φαίη τις ἂν, εἴ γε νοῦν ἔχοι, καρδίαν ἢ πνεῦμα βούλεσθαι λαβεῖν, ὡς οὐκ ἔχοντα τὴν ἀρχήν· οἰηθείη δ' ἂν μᾶλλον ἐν αὐτῷ κτίζεσθαι παρακαλεῖν καρδίαν καθαρὰν
b καὶ πνεῦμα εὐθές. καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ μεταπλασμός. ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις προφήταις, εἰ δὴ μέλλοιεν οὐκ εὐκαταφρονήτων πραγμάτων ποιεῖσθαι προαφήγησιν, πανσθενῆ τε καὶ ἀλκιμώτατον προαναφαίνειν πειρᾶσθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ἵνα πανταχόθεν ὁ λόγος αὐτοῖς ἔχοι τὸ βέβαιον εἰς πίστιν, κἂν εἴ τι λέγοιεν τῶν ἐλπίδος ἐπέκεινα, καὶ ὅσον ἧκεν εἰπεῖν εἰς ἐννοίας τὰς ἐν ἡμῖν ἔξω τε τοῦ λόγου καὶ ἀπιστούμενον.

2 Ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι
c τοῖς λαοῖς κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐπὶ
3 Ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τὴν Ἱερουσαλὴμ λίθον καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσονται ἐπ' αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

Ἐν τοῖς ἤδη προαπηγγελμένοις ὁ κατὰ τῆς Ἰουδαίας πόλεμος διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐσόμενος στρατιᾶς εἴρηται σαφῶς.
Supra xi. 3. d καὶ γοῦν ἔφασκε "Φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαι-

3. μετασχειούμενον (per rasuram et manu recentiori μετα$\overset{\text{στοι}}{\cdot}$χειούμενον) C. μεταστοιχειούμενος b. inv. D. 3. που assumptum ex C. 4. ὁ om. C. 6. εἴ γε C. εἴπερ Edd. ἔχοι C. ἔχει iid. 12. τῶν assumptum ex D.b. τῶν τὸν inv. ord. (sic) C. 13. ἔχοι C. ἔχῃ Edd. 14. τι assumptum ex C. post λέγοιεν tr. D. τῶν ἐλπίδος C. ἐλπίδος D. τῶν ἐλπίδων Edd. ἥκει iid. 15. ἐννοίας τὰς C. ἔννοιαν τὴν iid. τε assumptum ex C. Statim τοῦ om. C. ἀπιστούμενον C. ἀπιστούμενα iid. 20. ἐπισυναχθήσονται C. συναχθήσ. F. Edd. 22. τῆς C. γῆς Edd. 23. στρατείας C. εἴρηται C. εἴρητο iid.

“πώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν·” καὶ μεθ᾽ ἕτερα πάλιν “Διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας (Supra xi. 6.) “τὴν γῆν, λέγει Κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς “ἀνθρώπους, ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ “εἰς χεῖρας βασιλέως αὐτοῦ. καὶ κατακόψουσι τὴν γῆν, “καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι ἐκ χειρὸς αὐτῶν.” ἐν δέ γε τοῖς προκειμένοις, τοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας γεγονότας διωγμοὺς προαφηγεῖται σαφῶς. πεπολεμήκασι γὰρ τοῖς πιστεύσασιν εἰς Χριστόν· πρὸ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἁπάντων οἱ τῆς c Ἰουδαίων Συναγωγῆς ἡγούμενοι, παραγγέλλοντες μὲν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, (Acta SS. App. iv. 18.) μαστίζοντες δὲ καὶ ἐν συνεδρίοις αὐτοὺς, λιθοβολεῖσθαι δὲ αὐτοὺς παρασκευάζοντες, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἀνοσιωτάτων δρῶντες καὶ λέγοντες; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν χώραις ἐκπεφοίτηκεν ὁ λόγος ὁ περὶ Χριστοῦ, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων κατήκοοι γεγόνασιν οἱ ἐν αὐταῖς, ἕτεροι πάλιν γεγόνασι διωγμοὶ διὰ τῶν κατὰ καιροὺς καὶ a 774 A. κατὰ χώρας κεκρατηκότων οἳ, τῆς βεβήλου καὶ βδελυρᾶς εἰδωλολατρείας μεταποιεῖσθαι σπουδάζοντες καὶ διαβολικῆς ἀνοσιότητος ὑπουργοὶ γεγονότες, ἀπεκτόνασι τοὺς ἁγίους εἰς τοὺς ἐπὶ τοῖς μαρτυρίοις καλοῦντες ἀγῶνας. ἔδοξε δέ πως ἡ Ἐκκλησία καὶ πάσχειν εὐκόλως, ἐπαμύνοντος οὐδενὸς, ἐοικέναι τε προθύροις σεσαλευμένοις καὶ πίπτουσιν, ἢ καὶ λίθῳ καταπατουμένῳ. καίτοι γὰρ ἰσχύων ὁ τῶν ὅλων Σωτὴρ καὶ πάντα πόλεμον κατευνάσαι ῥᾳδίως, μᾶλλον δὲ καὶ ἀποστῆσαι παντελῶς τῶν σεβομένων αὐτὸν, καὶ ἀμείνους b ἀποφῆναι παντὸς πειρασμοῦ καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν κατευμεγεθοῦντας χειρὸς, ἐφῆκεν οἰκονομικῶς καταλαμπρύνεσθαι

2. οὐκ assumptum ex C. 9. γὰρ assumptum ex C. 13. αὐτοὺς π. C. καὶ ἑτέρως π. Edd. 15. ὁ alt. om. C. 17. ἕτεροι πάλιν γεγόνασι hoc ordine C. ἕτεροι post γεγ. tr. iid. Haec καὶ κατὰ χώρας accesserunt ex C. 18. κεκρατηκότων C. βεβασιλευκότων iid. 21. τοὺς pro τοῖς (sic) C. 23. τε om. C. habet b. σαλευομένοις b. invitis C.D. ει C manu prima. 24. λίθων καταπατουμένων ad λίθον καταπατούμενον per rasuram cast. C. λίθῳ καταπατουμένῳ habet b. 26. σευομένων Edd. ante Migne. Statim αὐτῶν C.b. 28. ἀφῆκεν C. ἐφῆκεν habet b.

διὰ παθημάτων, ἵνα σύμμορφοι γεγονότες αὐτῷ, συνδοξασθεῖέν τε καὶ συμβασιλεύσειαν. [2 Tim. ii. 12.] εἰ γὰρ συμπάσχομεν, "καὶ "συμβασιλεύσομεν" αὐτῷ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ εἰ [2 Cor. i. 7.] "κοινωνοὶ τῶν παθημάτων" ἐσμὲν, ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης ἐσόμεθα. ἰδοὺ τοίνυν φησὶ τίθημι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς πρόθυρα σαλευόμενα. εἰ δὲ δήπου τοῦτο γένοιτο, καὶ ταχθείη περὶ c αὐτὴν ἡ περιοχὴ, τουτέστιν ἡ παρὰ πάντων πολιορκία, καὶ ὅταν εἶναι δόξειεν ὡς λίθος καταπατούμενος, τότε πᾶς ὁ ἐμπαίζων ἐμπαίζεται. πέπρακται δὲ τοῦτο, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἐν τοῖς κατὰ καιροὺς διωγμοῖς. ἐπεφύοντο γὰρ τοῖς ἁγίοις, κατὰ πολλοὺς αἰκίζοντες τρόπους, καὶ τάχα που καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐπιμειδιῶντες οἱ τάλανες. οὐ γὰρ ᾔδεσαν, κατὰ τὸ εἰκὸς, τὸ ἐκ τοῦ παθεῖν εὐκλεὲς, καὶ ὅτι πρὸς εὐθυμίας αὐτοῖς τῆς διηνεκοῦς ἔσται δὴ πάντως ὁ πόνος. d ἄθρει δὴ ὅπως οὐ τῆς τῶν ἐθνῶν ἰσχύος ἔργον εἶναί φησι, τὸ καταπατηθήσεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν· ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ [Cf. Heb. ii. 10.] βουλῆς ἐφιέντος, ὡς ἔφην, διὰ παθημάτων τελειοῦσθαι τοὺς ἰδίους προσκυνητάς. ἰδοὺ γάρ φησιν ἐγὼ τίθημι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι τοῖς λαοῖς κύκλῳ. τούτῳ παραπλήσιον ἐκεῖνο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος [S. Joan. xix. 11.] φωνῆς εὖ μάλα σαφῶς εἰρημένον πρὸς Πιλάτον "Οὐκ εἶχες "οὐδεμίαν ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι "ἄνωθεν·" φαίη δ' ἂν εἰκότως ἡ νοητὴ πάλιν Ἱερουσαλὴμ, e τουτέστιν ἡ Ἐκκλησία, τῷ διώκοντι κόσμῳ Οὐκ εἶχες κατ' ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν.

4 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα ἵππον ἐν ἐκστάσει καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει·

2. *βασιλεύσειαν* C. *συμπάσχωμεν* C. 3. *συμβασιλεύσαιμεν* C. 5. *φησι* om. C. 6. *που* assumptum ex C. *καὶ ταχθείη* C. *καταχθείη* Edd. 9. *ἐμπαίζεται* Aub. 12. *εἴδεσαν* C. 14. *αὐτοὺς* (sic) C. 15. *δὴ* C.D. *δὲ* b. Edd. 16. *ἑαυτοῦ* C. invito b. 17. *ἐφιέντος* C. *ἐφίεται γὰρ* Edd. 19. *ἅπασι* C. (cf. Eus. a Parsonso cit.) *πᾶσι* Edd. 21. Haec *εὖ μάλα σαφῶς* assumpta ex C. *ἔχεις* C. 22. *κατ' ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν* inverso ordine C. *σοι* suprascr. manu eadem C. 23. *δ'* assumptum ex B.C. 24. Habet *εἶχες* C. *ἐξουσίαν οὐδ. κατ' ἐμοῦ* inv. ord. C.

ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον Ἰούδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ
πάντας τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει.

Ὅτι καὶ πάντα κατευνάσει πόλεμον, καὶ ἀπράκτους ἀπο- a 775 A.
φανεῖ τὰς τῶν διωκτῶν ἐφόδους, δίδωσι νοεῖν, ἵππον τε καὶ
ἀναβάτην πατάξειν εἰπὼν ἐν ἐκστάσει τε καὶ παραφρονήσει
καὶ μὴν καὶ ἀποτυφλώσει. ἔστι δὲ οἶμαι ταυτὸν τὸ παθεῖν
τὴν ἔκστασιν τῷ ὑπομεῖναι τὴν παραφρόνησιν. τὸ γὰρ ἔξω
γενέσθαι φρενὸς, ἔκστασις ἂν νοοῖτο, καὶ μάλα εἰκότως. οὗ
δὴ γεγονότος καὶ τοῖς φονῶσι συμβεβηκότος, περιέσται που
πάντως τοῖς ἁγίοις εἰπεῖν περὶ τῶν σφισι μεμαχημένων "Οἱ b Deut. xxxii. 31.
"ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι," καὶ μὴν καί "Οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ Ps. xix. 8, 9.
"οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν
"μεγαλυνθησόμεθα. αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον,
"ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν." παραφρονήσειε δ'
ἂν καὶ ἑτέρως ὁ ταῖς τῶν ἁγίων ἀνεξικακίαις ἀνοσίως
ἐπιπηδῶν, καὶ ἀδόκητον ὑπομενεῖ τὴν ἔκστασιν, ἤτοι τὸ
θαῦμα, τεθεαμένος ὅτι νικῶσιν ἐν συμφοραῖς, καὶ στεφα-
νοῦνται πεσόντες, κἂν ἡττῆσθαι δοκοῖεν, τότε δὴ μάλιστα
κρατοῦσι μειζόνως· εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς ἔν γε δὴ μάλιστα c
τῷ παθεῖν αὐτοὺς ὁρῶνται εὐκλεεῖς, καὶ τῷ μεγέθει τῶν
πόνων συμπαρομαρτοῦσαν ἔχουσι τὴν ἄνωθεν χάριν. εἶτα
πῶς οὐκ ἂν καταπλήξειαν τοὺς μεμαχημένους οἱ μακάριοι
μάρτυρες, καὶ αὐτὸν νικῶντες τὸν σατανᾶν, καὶ πονηροῖς μὲν
καὶ ἀκαθάρτοις ἐπιτιμῶντες πνεύμασι· πολὺ δὲ τὸ θαῦμα
τῆς ἐνούσης εὐκλείας αὐτοῖς ἐνιέντες ἔσθ' ὅτε καὶ αὐτοῖς τοῖς
ἀνῃρηκόσιν; οὐκοῦν ἱππότην τε ἅμα καὶ ἵππον πατάξειν
ἐπαγγέλλεται· ἵνα νοῶμεν τὰς τῶν πολεμίων φάλαγγας, τὰς d
ταῖς τῶν ἁγίων ἐπιεικείαις ἀντιτεταγμένας.

4. διωκτῶν C. διωκόντων Edd. τε assumptum ex C. 6. τὸ] τῷ C. 7. ἔκστασιν] + καὶ Edd. invitis B.C. Statim τῷ B. τὸ C. Edd. 14. ἀνορθώθημεν C. (Alex.) ἀνωρθ. Edd. (Vat.) 15. ἀνοσίως C. Edd. ἀνόμως b. 17. στεφανοῦνται B.C.b. φανοῦνται Edd. 18. κἂν B.C.b. καὶ ὅτε Edd. δοκοῖεν B.C.b. δοκεῖεν Edd. 20. τῷ prius] τὸ (sic) C. ὁρῶνται εὐκλεεῖς] ὁρατο [postea ὁρᾷ τὸ] εὐκλεὲς C. 27. τὰς alt. assumptum ex C.b.

Ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον Ἰούδα διανοίξειν ἔφη τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ Ἰούδαν μὲν ἐν τούτοις τὸν ἐκ ῥίζης Ἰεσσαὶ καὶ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς πεφηνότα Χριστὸν ὀνομάζει· οἶκον δὲ αὐτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν, ἤτοι τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων τὴν ἁγίαν πληθύν. τὴν δέ γε τῶν ὀφθαλμῶν διάνοιξιν ἐκεῖνο οἶμαι δηλοῦν, ὅτι πολὺ λίαν ἀμφιλαφεῖ καὶ οἷον ὅλῳ βλέμματι κατασκέψεται· σημεῖον δ' ἂν γένοιτο τοῦτο σαφὲς τῆς ἐπ' e αὐτοῖς εὐμενείας καὶ μέντοι φειδοῦς καὶ ἀγάπης. γέγραπται Ps. xxxiii. 16. γὰρ ὅτι "Ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους." καὶ οὓς ἂν ἐπιβλέψειε, τούτους δὴ πάντως τρισμακαρίους ἀποφαίνει, εἴπερ ἐστὶν εἰπεῖν οὐ διεψευσμένως, ὡς κολάζει μὲν ταῖς ἀποστροφαῖς τὸν ὑβριστήν τε καὶ ἀλιτήριον, κατευφραίνει γεμὴν ταῖς ἐπισκέψεσι τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλάρετον. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ζημίαν καὶ τὸ ἐκ 776 A. a τῆς ἐπισκέψεως κέρδος ἐμφανὲς καθιστὰς, ποτὲ μὲν ἔφασκε Ps. xxvi. 9. "Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ "ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου·" ποτὲ δὲ δὴ αὖ Ps. xxiv. 16. "Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με." ἕψεται γὰρ πάντως ταῖς ἀποστροφαῖς ὁ θυμὸς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ συμβαίνοντα· τῷ γεμὴν ἐπιβλέψαι τὸ χρῆναι λαβεῖν τὸν ἔλεον.

5 Καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλίαρχοι Ἰούδα πάντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν Εὑρήσομεν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ αὐτῶν.

b Χιλιάρχους μὲν Ἰούδα τοὺς ἁγίους ἀποστόλους κατωνομάσθαι φαμὲν, τοὺς οἷον ἐν τάξει στρατηγῶν κεχειροτονη-

1. διανοίξειν B.C.b. ἀνοίξειν Edd. 2. ἐκ alt. assumptum ex C.b. 6. ἀμφιλαφεῖ B. ἀμφιλαφῆ C. Edd. 8. αὐτοῖς B.C. αὐτῆς Edd. Abbreviat b. 10. ἀποφαίνει C. ἀποδείκνυσιν Edd. 15. ἐπισκέψεως B.C. ἐπιστρέψεως Edd. 17. δὲ om. C. 18. πάντως assumptum ex C. 20. τῷ] τὸ C. 21. οἱ deest in Edd. πάντες om. C. habet F. (22. al.) 22. εὑρήσωμεν C. (26, 62, 147, 311.) ἐν prius D.F. Edd. (233.) deest in C. (rasura duo triumve litt.) cf. infra. 25. τάξει] + τῇ τῶν Edd. invito C.

μένους παρὰ Χριστοῦ, καὶ καθηγεῖσθαι λαχόντας τοῦ Ἰούδα, τουτέστι τῶν κεκλημένων εἰς ἐξομολόγησίν τε καὶ αἶνον. αἶνος γὰρ ὁ Ἰούδας ἑρμηνεύεται. εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάντες οἱ ἐξ ἐθνῶν, οἷς καὶ τὸ χρῆναι δοξολογεῖν τὸν Ἐμμανουὴλ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς ἐπιτάττει λέγων ἐν πνεύματι "Εὐλο- Ps. lxv. 8.
"γεῖτε ἔθνη τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἀκουτίσασθε τὴν φωνὴν "τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ." Ἰούδας τοίνυν ἐν τούτοις οἱ διὰ c πίστεως κεκλημένοι πρὸς αἶνόν τε καὶ ἐξομολόγησιν· χιλίαρχοι γεμὴν οἱ ἐπ' αὐτοῖς τεταγμένοι, ταξίαρχοί τε καὶ ἡγεμόνες, οἱ θεσπέσιοι μαθηταί. ἔστι γοῦν ἰδεῖν, οἷά τισι στρατιώταις, τοῖς τοῦ Σωτῆρος προσκυνηταῖς διακεκραγότας τε καὶ λέγοντας "Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν Eph. vi. 14–17.
"ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, "καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου "τῆς εἰρήνης, ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, "ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρω- d
"μένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, "καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ." χρῆναι δὲ ἡμᾶς ὁρᾶσθαι λαμπροὺς καὶ τὴν εὐδόκιμον κατορθοῦντας ζωὴν καὶ ὁ θεσπέσιος ἔφη Παῦλος "Διὰ τῶν 2 Cor. vi. 7.
"ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν," καὶ πρός γε δὴ τούτοις, τὰς τῶν ἐναντίων φάλαγγας μονονουχὶ κατεδείκνυ λέγων "Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Eph. vi. 10.
"Χριστῷ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. οὐ γὰρ Ib. 12.
"ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς "ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ "σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς "ἐπουρανίοις."

Χιλίαρχοι δὴ οὖν, καὶ μάλα εἰκότως, οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ,

6. τῶν pro τὸν (sic) C. 8. αἶνόν C. αἴνεσίν Edd. 15. ἐν C. ἐπὶ iid. θυραιὸν C. 17–28. Haec καὶ τὴν—ἐν τοῖς ἐπουρανίος accesserunt ex C.D. 17. δέξασθαι C. δέξασ D. 19. κατορθοῦν D. 23. ἐνδυναμοῦσθαι C. 26. πρὸς prius] καὶ πρὸς C.

οἱ καὶ ἐροῦσί φησιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν Εὑρήσομεν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ αὐτῶν. ἐπεθύμουν μὲν γὰρ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὴν ἁγίαν ὄντως Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, μεμεστωμένην ὁρᾶσθαι προσκυνητῶν, καὶ οἷά τινα πόλιν περιφανῆ καὶ ἀοίδιμον πολυάνδρῳ πληθύϊ τῶν ἐνοικούντων εὖ μάλα κατασεμνύνεσθαι. καὶ γοῦν διεκήρυττον τὴν πίστιν, εὐηγγελί-
e ζοντο τὸν Ἰησοῦν, σημείοις τε καὶ τέρασιν ἐπισφραγιζόμενοι τοὺς παρ' ἑαυτῶν λόγους. πλὴν οὐκ ἔπιθον τὸν Ἰσραήλ· ἀπομεμένηκε δὴ σκληρός τε καὶ ἀκαμπὴς καὶ οἷον ἵππος ἐξήνιος. ταύτῃτοι λοιπὸν ἐζήτουν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας τὴν ἁγίαν πόλιν ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ αὐτῶν, τουτέστιν ἐν Χριστῷ, καὶ δὴ καὶ ἐτράποντο πρὸς τὰ ἔθνη, τοῖς
777 A. a Ἰουδαίων δήμοις ἐπιφωνήσαντες "Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον "πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου "ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη, οὕτω γὰρ ἡμῖν "ἐντέταλται ὁ Θεός." ἐκεῖθεν ἐζήτησαν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας πολίτας, ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ διαμέμνηται λέγων "Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ." ζητήσαντες δὲ πεπλουτήκασι, συνεκόμισάν τε πληθὺν τὴν
b ἀριθμοῦ κρείττονα, καὶ δὴ καί φασι τῇ ἁγίᾳ πόλει "Πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαιῶν σου, "πῆξον, μὴ φείσῃ, μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ "τοὺς πασσάλους σου κατίσχυσον, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ "εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον." ἡ δὲ τῷ πλήθει τῶν κατοικούντων αὐτὴν ἐπιγάνυται, μόνον δὲ οὐχὶ καταθαυμάζουσα

Acta SS. App. xiii. 46, 47.

Ps. lxxxvi. 3.

Es. liv. 2, 3.

2. ἐν prius om. C. (ut supra). Haec ἐν Κ. π. Θ. αὐτῶν assumpta ex C. 5. καὶ ἀοίδιμον πολυάνδρῳ assumpta ex C. 6. ἐνοικούντων] + αὐτὴν Edd. invito C. 7. εὐηγγελίζοντο C. εὐαγγελιζόμενοι Edd. 8. ἐπισφραγιζόμενοι C. ἐπισφραγίζοντες iid. 9. παρ' assumptum ex C. ἔπιθον C. ἔπειθον iid. τὸν Ἰσραὴλ assumpta ex C. 10. ἀπομεμένηκε C. μεμέν. iid. Statim δὴ ex corr. manu ut vid. ead. ex forte δὲ C. γὰρ iid. 11. τοι om. C. 15. ἀποθεῖσθε αὐτοὺς (sic) C. 19. προφήτης pro θεσπ. C. 23. αὔλεων C. 25. κατίσχυον Aub. 27. ἐπιγάννυται Edd. correxi ex C. δὲ om. C. (rasura duo triumve litt.) habet D.

τῶν ἰδίων τέκνων τὴν ὁμήγυριν, φησὶν "Ἐγὼ δὲ ἄτεκνος Es. xlix. 21.
"καὶ χήρα, τούτους δὲ τίς ἐγέννησέ μοι, οὗτοι δέ μοι ποῦ
"ἦσαν;"

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τοὺς χιλιάρχους Ἰούδα ὡς δαλὸν 6
πυρὸς ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ c
καταφάγονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς
κυκλόθεν.

Χιλιάρχους μὲν Ἰούδα, καθάπερ ἤδη προεῖπον, τοὺς
ἁγίους ἀποστόλους, ἢ καὶ ἅπαντας ἁπλῶς τοὺς τῶν ἁγίων
ἐκκλησιῶν ἡγουμένους ἀποκαλεῖ· κατευμεγεθήσειν τε οὕτω
τῆς τῶν ἐθνῶν καρδίας τὸν παρ' αὐτῶν ἔφη λόγον, ἤγουν
τὴν μυσταγωγίαν, ὡς δοκεῖν δαλὸν μὲν ξύλοις ἐμπεπτωκέναι,
λαμπάδα γεμὴν εἰς καλάμην τὴν εὐκατάπρηστον. κατα- d
φάγονται γάρ φησι πάντας τοὺς λαοὺς ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ
εὐωνύμων κυκλόθεν, τουτέστιν, οὗπερ ἂν ἰέναι βούλοιντο,
πάντῃ τε καὶ πάντως ἐκεῖ δυνήσονται, καλοῦντες εἰς αἴσθη-
σιν καὶ, οἷον πυρὶ τῷ θείῳ καὶ νοητῷ, καταθάλποντες τοὺς
ἀπεψυγμένους. ἔφη τι τοιοῦτον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ πρὸς
τὸν μακάριον προφήτην Ἱερεμίαν "Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους Hier. v. 14.
"μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ, καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ e
"καταφάγεται αὐτούς," ἀντὶ τοῦ Καλέσει πρὸς αἴσθησιν
καὶ ἀπεψυγμένους εἰς ἁμαρτίαν, θερμοὺς δὴ πάλιν ἀποτε-
λέσει τῷ πνεύματι. ἀπέψυκται μὲν γὰρ ἡ τῶν πλανωμένων
καρδία, καὶ νεκρὸν ἔχουσι τὸν νοῦν, προσκυνοῦντες "τῇ Rom. i. 25.
"κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα" Θεὸν, ξύλοις τε καὶ λίθοις
ἀνατιθέντες τὸ σέβας.

Ἐπειδὰν δὲ τὸν θεῖον εἰσδέξονται λόγον, ζέοντες, ὡς

1. δ' C. 5. A πυρὸς ad πυρὸς transilit D. λαμπάδα om. C prima manu, rasura quinque fere litt. 15. βούλοιντο C. βούλωνται Edd. 25. ξύλοις τε καὶ λίθοις hoc ordine C. 27. Ἐπειδὰν δὲ—λόγον C. ἀλλ' οἵ γε τοιοίδε Edd.

ἔφην, ἀποτελοῦνται τῷ πνεύματι, θερμοὶ πρὸς δικαιοσύ-
νην· βεβαπτίσμεθα γὰρ καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης
S. Matth. iii. 11. "Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ" τῷ νοητῷ, καθάπερ τινὰ
778 A. a συρφετὸν, δαπανᾶν εἰωθότι τὴν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐνι-
ζήσασαν ἁμαρτίαν καὶ τοὺς τῆς φιλοσαρκίας ἐκτήκοντι
ῥύπους. εἴρηται γοῦν πρός τινα καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου
Es. xlvii. 14, 15. "Ὅτι ἔχεις ἄνθρακας πυρὸς, κάθησαι ἐπ' αὐτοὺς, οὗτοι
"ἔσονταί σοι βοήθεια·" καὶ μὴν καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ
Ib. vi. 6, 7. φησι "Καὶ ἀπεστάλη πρὸς μὲ ἓν τῶν Σεραφὶμ, καὶ
"ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα πυρὸς, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν
"ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου καὶ
b "εἶπεν Ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ
"τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ."
ἄνθρακά που, κατά γε τὸ εἰκὸς, τὸν θεῖόν τε καὶ ἱερώτατον
καὶ ἁμαρτίας ἐκτήκοντα Χριστὸν εἶναι λέγων. οὐκοῦν γεγό-
νασι μὲν ὡς δαλὸς πυρὸς ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδες πυρὸς
εἰς καλάμην οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ καὶ κατέφαγον μὲν τὰ
ἔθνη κυκλόθεν· πλὴν οὐ δαπανῶντες εἰς ὄλεθρον, καταφλέ-
γοντες δὲ μᾶλλον τῆς ἐν αὐτοῖς ψευδωνύμου γνώσεως τὰ
μιαρά τε καὶ βέβηλα δόγματα, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπάτης
τὸν ῥύπον ἐκτήκοντες, ἀποψύγεσθαι δὲ οὐκ ἐῶντες ἔτι τῶν
c ἅπαξ πεπιστευκότων τὸν νοῦν πρὸς ἀνονήτους εἰκαιοβουλίας,
ὡς ἐπί γε σφίσιν αὐτοῖς ἀνασκιρτῶντας λέγειν πρὸς τὸν
Ps. cxviii. 140. τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστόν "Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου
"σφόδρα καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό." ὅτι γάρ ἐστι
θερμὸς καὶ τομώτατος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, σαφὲς ἂν γένοιτο,
Hier. xxiii. 29. πρὸς Ἱερεμίαν λέγοντος αὐτοῦ "Οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ
"πῦρ φλέγον λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν."

2, 3. βεβαπτίσμεθα γὰρ καθά—τῷ νοητῷ C. καὶ καθά—τῷ νοητῷ βαπτίζονται Edd. 6, 7. πρός τινα et Ὅτι assumpta ex C. ἄνθρακα manu prima C. 8. βοήθεια C. βοηθοί iid. 10. πυρὸς retinui ex Edd. (Alex.) deest in C. 12. ἥψατο τοῦτο hoc ordine C. 13. περικαθαριεῖ C. πυρὶ καθ. Edd. 14. τε om. C. 16. Haec ἐν ξύλοις καὶ ὡς λαμπάδες πυρὸς assumpta ex C. 18. κυκλωθεν C. 21. δὲ C. D. τε Edd. 22. ἀνονήτους C. ἐννοήτους (sic) D. ἀνοήτους Edd. 27. Οὐχ assumptum ex C. ὥσπερ C. cf. supra 668 a. ὡς Edd.

ἔχει γάρ, καὶ μάλα ἐπιτηδείως, ὁ παναλκὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος
εἴς γε τὸ δύνασθαι καὶ ἀπεψυγμένον εἰς ἁμαρτίαν ἀναζω- d
πυρῆσαι τὸν νοῦν, καὶ οἱονεί πως ἀπεσκληκότα καὶ πεπιλη-
μένον διαπτύξαι ῥᾳδίως· καὶ γάρ ἐστι "Ζῶν τε καὶ ἐνεργὴς, Heb. iv. 12.
"καὶ τομώτατος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, διϊκνού-
"μενός τε μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν
"τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν
"καρδίας·" εἴρηται δέ που καὶ διὰ φωνῆς προφητῶν πρὸς
τὸν ἀπηνῆ καὶ ἄτεγκτον Ἰουδαῖον "Περιτμήθητε τῷ Θεῷ Hier. iv. 4.
"ἡμῶν, καὶ περιέλεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἄνδρες
"Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ." "Διαῤῥήξατε Joel ii. 13.
"τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν." e

Καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ' ἑαυτὴν, καὶ σώσει Κύριος 7
τὰ σκηνώματα Ἰούδα καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται
καύχημα οἴκου Δαυεὶδ καὶ ἔπαρσις τῶν κατοικούντων Ἱερου-
σαλὴμ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν.

Οὐκ ἀεὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν θορύβοις ἔσεσθαί φησιν,
οὔτε μὴν ἀτελευτήτους ὑπομένειν τοὺς διωγμούς· ἀλλ' ἠρε-
μήσειν τε κατὰ καιροὺς, καὶ κατοικήσειν καθ' ἑαυτὴν, τουτέστι
κατὰ μόνας, οὐκ παρενοχλοῦντός τινος, οὐ θλῖψιν ἐπάγοντος, a 779 A.
οὐκ ἐνιέντος δεῖμα, οὐ τὰς ἐκ τῶν πειρασμῶν δυσθυμίας
ἐπισωρεύοντος· σώσει γὰρ Κύριος τὰ σκηνώματα Ἰούδα καθὼς
ἀπ' ἀρχῆς. ὑπερασπιεῖ γὰρ οὕτω τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν, ἤτοι

1. παναλκὴς assumptum ex C. 2. εἰς ἁμαρτίαν C. ἐν ἁμαρτίαις Edd. 3. τὸν νοῦν assumptum ex C. πεπηλημένον C. 5. πᾶσαν om. C. 6. πνεύματος C. σώματος B. Edd. cf. supra 678 d. 9. Περιτμήθητε B.C. τετμήθ. Edd. 10. ἡμῶν B. (Alex.) ὑμῶν C. Edd. 10–12. Haec καὶ περιέλεσθε τὴν σκλ. ὑμῶν et καὶ οἱ κατοικ.—τὰ ἱμάτια ὑμῶν accesserunt ex C. 15. ἔπαρσις C. (Vat. א) ἐπάρσεις F. Edd. (22. al.) 16. Ἰούδαν B. (Alex. א) Ἰούδα C. Edd. 17. ἔσεσθαί C.b. γενέσθαι Edd. 18. ὑπομένειν C. ὑπομεῖναι iid. 20. παρενοχλοῦντός C.b. [παρενοχλοῦντό (sic) b.] ἐνοχλ. Edd. 21. δείμασιν C. ἐκ assumptum ex C.b. Statim τῶν om. C. habet b. 22. ἐπισωρεύοντας (sic) C. 23. ὑπερασπιεῖ γὰρ b. ὑπερασπίσει γὰρ C. ὑπερασπιεῖ τε B. ὑπερασπιεῖται Edd.

τῶν ἑαυτοῦ σκηνωμάτων ὁ τῶν ὅλων Κύριος, δῆλον δὲ ὅτι Χριστὸς, ὡς ἴσην αὐτοῖς ἀπονεῖμαι φροντίδα τῇ πάλαι δεδωρημένῃ λελυτρωμένων ἐξ Αἰγύπτου τῶν ἐξ Ἰσραήλ. Deut. iv. 20. ἐξήγαγε γὰρ τὸν Ἰσραὴλ ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ "ἐκ καμίνου "σιδηρᾶς," καθὰ γέγραπται, καὶ ἐξ ἀφορήτου πλεονεξίας Ib. v. 15. b ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, "ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι Exod. xv. 4, 5. "ὑψηλῷ," ὅτε καὶ τοὺς διώκοντας "κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρᾷ Ib. 10. "θαλάσσῃ· πόντος ἐκάλυψεν αὐτοὺς, καὶ ἔδυσαν ὡσεὶ μόλι-"βος ἐν ὕδατι σφοδρῷ" καὶ διεβιβάσθησαν μὲν οἱ λελυ-Ib. xiii. 21. τρωμένοι. στύλος δὲ αὐτῶν ἡγεῖτο πυρὸς τὴν νύκτα, καταδεικνύων τὴν ὁδὸν, ἐπεκρέματο δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ νέφελη. εἶτα τὸν ἐξ οὐρανοῦ κατεδηδόκασιν ἄρτον, διέφυγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὰ τῶν ὄφεων δήγματα, κρείττους ἦσαν ἐχθρῶν, διεβιβά-c σθησαν τὸν Ἰορδάνην, περιετμήθησαν μαχαίραις πετρίναις, εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Ταῦτα χαριεῖται Χριστὸς τοῖς ζητοῦσι τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν· οὕτω καὶ αὐτοὺς ἀνασώσει, δουλείας μὲν ἀπαλλάξας τῆς ὑπὸ τῷ διαβόλῳ φημὶ, καὶ δαιμονιώδους πλεονεξίας ἐξελὼν, διαβιβάσας δὲ ὥσπερ διὰ θαλάσσης τῶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ περισπασμῶν καὶ τύρβης εἰκαίας, στύλον δὲ καὶ ἑδραίωμα λαμπρὸν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἀναθεὶς, φωτίζοντα τοὺς ἐν σκότῳ, καὶ οἷα νεφέλην ταῖς d νοηταῖς καταρδοντα δρόσοις· γεγονὼς δὲ αὐτοῖς καὶ ἄρτος ζωῆς, ἄπρακτά τε καὶ ἀδρανῆ τὰ τῶν νοητῶν ὄφεων ἀποφήνας δήγματα, καὶ διαβιβάσας τὸν Ἰορδάνην, καὶ τῇ διὰ Πνεύματος περιτομῇ καθαροὺς ἀποφαίνων, εἰσκομίζων δὲ καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν. ταῦτα χαριεῖται τοῖς ἰδίοις

1. Haec ὁ τῶν ὅλων—Χριστὸς accesserunt ex C. Χριστὸς habet quoque b. 2. ἀπονεῖμαι C.b. ἀπονέμειν Edd. 3. λελυτρωμένων [λυτρουμένων b.] ἐξ Αἰγύπτου τῶν ἐξ C.b. λυτρουμένῳ ἐξ Αἰγ. τῷ Edd. 7. καὶ deest in Edd. 8. πόντος C. (81, 57 mg. 85 mg.) πόντῳ B. Pont. πόντων (sic) Aub. Statim τε add. C mg. manu recentiori. μόλιβος C. μόλιβδος Edd. 10. αὐτοῖς b. 11. ἐπεκρέμετο C. inv. b. 12. ἄρτον] + καὶ Edd. invitis C.b. 15. εἰσῆλθον C.b. ἦλθον Edd. 20. κόσμῳ C. βίῳ iid. 21. εἰκαίας, στύλον] καὶ στύλον C. 22. σκότῳ C. σκότει Edd. 23. καταρδεύουσαν C. 24. ἀποφήνας C. ἀποδείξας Edd.

προσκυνηταῖς, διασώσει τε αὐτοὺς κατὰ τοιούσδε τινὰς τρόπους, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου Δαυεὶδ, τουτέστιν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἡγούμενοι· μήτε μὴν ἔπαρσις εἴη, ἤγουν ἐπάρσεως ἀφορμαὶ, τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ τὴν αἰσθητὴν καὶ ἐπίγειον κατὰ τοῦ Ἰούδα. ἐφρόνουν μὲν c
γὰρ μεγάλα καὶ κατωφρυῶντο λίαν τῶν πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν, καὶ κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἐμμανουὴλ, ἄνω τε καὶ κάτω τὰ διὰ Μωυσέως τοῖς ἀρχαιοτέροις δεδωρημένα προτείνοντες, καὶ τὴν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐκνεμηθεῖσαν φειδὼ προϊσχόμενοι. καὶ γοῦν ἔφασκον ποτὲ μέν "Τί οὖν ποιεῖς S. Joan. vi. 30, 31.
"σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐρ"γάζῃ; οἱ πατέρες ἡμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, "καθώς ἐστι γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν a 780 A.
"αὐτοῖς φαγεῖν·" ποτὲ δὲ δὴ αὖ "Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι S. Joan. ix. 29.
"Μωυσεῖ λελάληκεν ὁ Θεὸς, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν "ἐστί." τερατουργήσει δὴ οὖν καὶ ἐφ' ἡμῖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, εἰ καὶ μὴ ἐμφανῶς, καθάπερ ἀμέλει καὶ τότε, ἀλλ' οὖν νοητῶς, οὕτω τε ἡμᾶς ἀνασώσει τοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις σκηνώμασιν, ἵνα μὴ μεγαλοφρονῶσι καθ' ἡμῶν οἱ Ἰουδαῖοι, ἤγουν οἱ παρ' αὐτοῖς ἡγούμενοι. τουτὶ γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὸ καύχημα τοῦ οἴκου Δαυείδ.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ Κύριος ὑπὲρ τῶν 8
κατοικούντων Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς b
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς οἶκος Δαυείδ, ὁ δὲ οἶκος Δαυείδ ὡς οἶκος Θεοῦ, ὡς ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν.

"Ὅπλῳ μὲν ἡμᾶς εὐδοκίας" ἐστεφάνωσεν ὁ Θεὸς καὶ Ps. v. 13.

3. ἔπαρσις εἴη C. ἐπάρσεις εἶεν Edd. 6. κατωφρυῶντο B.C. κατωφρύοντο Edd. 7. κατ' assumptum ex C. 8. ἀρχαιοτέροις C. ἀρχαίοις Edd. 11. σοι assumptum ex C. τί] + σὺ Edd. invito C. 14. αὖ assumptum ex C. 15. Μωυσῇ C. 16. καὶ ἐφ' C. φησιν Edd. 19. μεγαλοφρονῶσι C. μέγα φρονῶσι iid. οἱ assumptum ex C. 20. τουτὶ C. ταυτὶ B. ταυτὸ Edd. 22. ὑπὲρ om. F. (42, 62, 147) cf. infra.

Πατήρ. δέδωκε γὰρ ἡμῖν τὸν ἴδιον Υἱὸν προασπιστὴν καὶ
πρόμαχον, δι' οὗ καὶ σεσώσμεθα, παντὸς μὲν εὐκόλως
διεκδύνοντες πειρασμοῦ· πολέμου δὲ τοῦ παρ' ἐχθρῶν, καὶ
c τῆς τῶν διωκόντων σκαιότητος κατευμεγεθεῖν εἰωθότες. ἀλλ'
ἔν γε τοῖς προκειμένοις δηλοῦται μέν τι τοιοῦτον, πλὴν
ἀσαφείᾳ πολλῇ κατεσκιασμένον τὸν λόγον κατίδοι τις ἄν.
ἔφη μὲν γὰρ ὑπερασπιεῖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῶν κατοικούντων
Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τῶν παροικούντων αὐτήν.
καὶ νοεῖται μὲν ὁμολογουμένως Ἱερουσαλὴμ ἐν τούτοις ἡ
Ἐκκλησία Χριστοῦ. παροικεῖ δὲ αὐτὴν ὁ μὴ λίαν ἀσφαλὴς,
σεσαλευμένος δὲ ὥσπερ καὶ εὐπάροιστος κομιδῇ πρὸς τὸ
μὴ ἔχον ὀρθῶς, ἢ καὶ ἄλλως ῥᾴθυμος εἰς φιλομάθειαν·
d κατοικεῖ δὲ δὴ αὖ ὁ βεβηκὼς καὶ ἐρηρεισμένος εἰς ἀγάπην
τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ ταῖς ἐκ τῶν θείων μαθημάτων ὠφελείαις
ἀεὶ προσκείμενος, ὥστε δύνασθαι λέγειν τὸ διὰ φωνῆς τοῦ
Ps.cxviii. 103. Δαυείδ "Ὡς γλυκεία τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου· ὑπὲρ
"μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου." ὑπερασπιεῖ τοίνυν φησὶ
τῶν κατοικούντων καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ὡς ὁ οἶκος Δαυείδ. καὶ οἶκον μὲν τοῦ Δαυεὶδ ἐν τούτοις,
τοὺς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐντιμοτάτους ὠνομάσθαι φαμέν.
e ἀπὸ γὰρ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐξ ἧς Ἰεσσαὶ καὶ Δαυεὶδ, ἐβασί-
λευον κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ἀσθενοῦντα δέ
φησιν ἐκ τῶν κατοικούντων τὴν ἁγίαν πόλιν, τὴν νοητὴν
Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, τάχα που τὸν ἔτι
κατηχούμενον, ὃς οὔπω βεβάπτισται, νοσεῖ δὲ ὥσπερ ἔτι
τῷ τῆς ἁμαρτίας φορτίῳ κατηχθισμένος, καὶ τῶν ἀρχαίων
ἀῤῥωστημάτων, ἤγουν παθῶν, οὐκ ἀπήλλακται. ἀλλὰ καὶ
781 A. a οὕτως ἔχων, ὅτι δὴ μόνον πεπίστευκε, καὶ τῆς νομικῆς
ἀπέστη σκιᾶς, καὶ διανένευκεν ὅλως ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι πληροῦν

6. κατίδοι C. ἴδοι Edd. 11. εὐπάροιστρος C. 12. ἔχων C. 13. δὴ assumptum ex C. αὐτὴν pro αὖ b. 15. τὸ assumptum ex B.C. 16. γλυκεία C. [γλυκια Alex.] γλυκέα Edd. 19. ὁ assumptum ex B. (240. Co.) deest in C. καὶ οἶκον μὲν] οἶκον μὲν γὰρ C. 20. τοῖς assumptum ex C. deest in D. ἐντιμωτ. C. Edd. 21. ἧς assumptum ex C. 23. ἐν pro ἐκ (sic) C. 24. ἡ om. C. 26. κατηχθεσμένος Edd.

τὴν ἐν πνεύματι πολιτείαν καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τὰ αὐχήματα, ἔσται φησὶν ὡς ὁ οἶκος Δαυεὶδ, τουτέστι, κατ' οὐδὲν ἐλάττων εἰς σύνεσιν τοῦ σοφοῦ τε καὶ ἐντιμοτάτου παρά γε τοῖς Ἰουδαίοις. ὑπαινίττεταί τι τοιοῦτον καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος, τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσλαλῶν. ἔφη γὰρ οὕτως "Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ " νόμου ποιοῦσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος, b " οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς " καρδίαις αὐτῶν." καὶ πάλιν "Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, " ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περι- " τομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ " δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ " εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκρο- " βυστία τὴν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ " περιτομῆς παραβάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ " Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ, " ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν c " πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων " ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ." ὁ τοίνυν παραιτησάμενος ὡς ἕωλον τὴν ἐν σαρκὶ περιτομὴν, ἀγαπήσας δὲ μᾶλλον τὴν ἐν πνεύματι, καὶ τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ περιφέρων Ἰουδαῖον, "οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ " ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ," πῶς οὐκ ἀμείνων ἢ καὶ κατ' οὐδὲν ἡττώμενος τῶν νομομαθῶν καὶ ἐντιμοτάτων παρὰ τῶν Ἰουδαίων, κἂν εἰ ἔχοι τυχὸν ἀσθενείας λείψανον, ὡς οὔπω βεβαπτισμένος; τῷ γὰρ ὑγιαίνοντι μερεῖ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας, τουτέστι τῇ πίστει, διοίσει πάντως τοῦ τὴν πίστιν οὐ προσιεμένου. εἰ δὲ δὴ τῶν ἐκ τοῦ οἴκου Δαυεὶδ, τουτέστι τῶν παρ' αὐτοῖς λαμπρῶν καὶ ἐντιμοτάτων, παραδέξαιτό τις τὴν

Rom. ii. 14, 15.

Ib. 25–29.

2. ὁ om. C. ut supra. 3. ἔλλαττον (sic) C. ἐλαττονήσει B. B mg. addit εἰς σύνεσιν. 7. ποιοῦσιν C. ποιῇ Edd. 8. ἐνδείκνυνται C. ἐκδ. iid. 12. οὐχὶ C. οὐχ iid. 14. σε assumptum ex C. 15. οὐ corr. manu ead. ad ὁ C. 16. ἐστιν assumptum ex C. 19–22. Haec ἐκ τοῦ—ἀλλ' desunt in Edd., ob homœotel. in apographo transiliente, ut vid., scriba. Habet autem traductio Latina. 22. τοῦ assumptum ex C. ἢ (ἡ Cod.) καὶ κατ' οὐδὲν C. κατ' ἀρετὴν Edd. 24. τῶν Ἰουδαίων C. Ἰουδαίοις Edd. 27. τῶν prius] τὸν C. 28. τις om. C.

d πίστιν καὶ, συνεὶς εὖ μάλα τὸ Χριστοῦ μυστήριον, αὐτοῦ γένοιτο προσκυνητὴς, οὗτος ἔσται καὶ ὡς οἶκος Θεοῦ καὶ ὡς ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν. τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ S.Matth. xiii. 52. εὑρίσκεται λέγων· ἔφη γὰρ ὅτι "Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς "μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀν-"θρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ "αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά." ὁ γὰρ ἔχων ἤδη τεθησαυρισμένην ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ νόμου γνῶσιν, εἰ προσλάβοι τὴν εὐαγγελικὴν, πλούσιος ἔσται εἰς συνέσιν, καινά τε καὶ e παλαιὰ θεωρήματα, καθάπερ ἐξ ἀποθηκῶν, τοῖς φιλομαθέσι παρατιθείς· ὁποῖός τις ἦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ποτὲ μὲν νομικαῖς ἀποδείξεσι τὸν ἐπὶ Χριστῷ λόγον ἐμπεδοῦν ἐπιχειρῶν· ποτὲ δὲ καὶ ταῖς ὑπὲρ νόμον μυσταγωγίαις συνελαύνων τρόπον τινὰ τοὺς ἀκροωμένους εἴς γε τὸ ἑλέσθαι δεῖν τῇ εἰς αὐτὸν πίστει κατασεμνύνεσθαι. ποτὲ μὲν γὰρ Gal. iv. 21–26. ἔφασκε "Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον 782 A. a "οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, "ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν "ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς "ἐλευθέρας δι' ἐπαγγελίας· ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· "αὗται γάρ εἰσι δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς "δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ· τὸ γὰρ Σινᾶ, ὄρος "ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, "δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερου-"σαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν·" ποτὲ δὲ Heb. i. 3. b περὶ τοῦ Υἱοῦ "Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ "τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς

1. συνεὶς—αὐτοῦ γένοιτο προσκυνητὴς C. εἰς σύνεσιν—αὐτῷ γ. προσκυνητὸς Edd. 2. ὡς prius assumptum ex C. 3. Κυρίου] Θεοῦ C. 4. Διὰ τοῦτο assumptum ex C. 5. μαθητευθεὶς] + ἐν Edd. invito C. Cf. in S. Joann. 316 e, 750 b, 880 c, a Tischendorf. cit.; De Ador. 286 b, 614 c (codd.). ἔσται C. 7. τεθησαυρισμένον Edd. ante Migne. 9. ἔσται] + τις Edd. invito C. 12. ἐπὶ Χριστῷ C. περὶ Χριστοῦ iid. 15. δεῖν assumptum ex C. 18. ἀλλ' ὁ μὲν—ἐκ τῆς ἐλευθέρας assumpta ex C. 21. ἀπὸ C. ἀπ' Edd. 22. σινᾶ C. ἄγαρ iid. 23. Ἀρραβία C. 25. Non habet πάντων ἡμῶν C. δὲ] + καὶ iid. invito C.

“ δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος, “ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς “ ὑψηλοῖς.” συνίης οὖν ὅπως παλαιοῖς τε ἅμα καὶ νέοις παιδεύμασι τὰς τῶν μυσταγωγουμένων ὀνίνησι ψυχάς; ἔσται τοίνυν φησὶν ὁ οἶκος Δαυεὶδ ὡς οἶκος Θεοῦ ὡς ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητήσω τοῦ ἐξᾶραι πάντα τὰ 9
ἔθνη τὰ ἐπερχόμενα ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν 10
οἶκον Δαυεὶδ καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλὴμ πνεῦμα c
χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ, καὶ ἐπιβλέψονται πρός με.

Σκοπὸς ἔσται μοί φησιν ἐξᾶραι μὲν πάντα τὰ ἔθνη τὰ μεμαχημένα τῇ ἁγίᾳ πόλει, τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ· χάριτι γεμὴν καὶ οἰκτιρμοῖς περιβαλεῖν τὸν οἶκον Ἰούδα καὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας πολίτας, καὶ ἐν τοῖς αἰνεῖν ὀφείλουσι κατατεταγμένους· εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ προσκυνοῦντες Χριστῷ, καὶ τοῖς εὐαγ- d
γελικοῖς θεσπίσμασιν ἕπεσθαι δεῖν ᾐρημένοι τὴν εὐκλεᾶ τε καὶ ἀνεπίπληκτον κατορθοῦντες ζωήν. ὅτι γὰρ ἔμελλον ἀῤῥωστῆσαι τὸ ἄναλκι πάντη τε καὶ πάντως οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ σαφηνιεῖ λέγων καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ “Σὺ εἶ Πέτρος, S.Matth. xvi. 18.
“ καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ “ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.” ᾅδου δὲ πύλας τοὺς διώκειν αὐτὴν ἐθέλοντας, φησὶν, οἷον ὀλέθρους ὄντας καὶ φθόρους, καὶ ἐπὶ πέταυρον ᾅδου κατακομίζειν εἰωθότας τοὺς e

1. αὐτοῦ] + δι' ἑαυτοῦ Edd. invito C. ἁμαρτιῶν] + ἡμῶν iid. invito C. 2. τοῖς assumptum ex C. 3. συνίης correxi. συνιεὶς B ut vid. C. συνιεῖς Edd. ὅπως assumptum ex C.D. Quinque fere litt. evanidae in B. Lacuna in Edd. 4. μυσταγωγουμένων C.D. παιδαγ. Edd. 5. ὡς οἶκος Θεοῦ assumpta ex C. 8. ἐκχῶ (sic) iid. 11. Σποπός] οἶκτος (sic) D. Statim ἔσται C.D. ἐστι Edd. πάντα deest in Edd. 13. περιβάλλειν C. invito b. 15. ὠφείλουσι Edd. ante Migne. correxi ex C. 17. δεῖν assumptum ex C. 21. ταύτην τὴν πέτραν e corr. manu ut vid. prima C. ταύτῃ τῇ πέτρᾳ habet D. 22. αὐτήν C. ᾅδου δὲ C. ἰδοὺ ὧδε Edd. 24. ἐπὶ C. εἰς iid.

προσκειμένους αὐτοῖς. ἀτονήσουσι δὴ οὖν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐξαρθήσονται, οἱ πεπολεμηκότες αὐτῇ, καὶ οἰχήσονται πρὸς Ps. xxxiii. 20. ἀπώλειαν. "Πολλαὶ μὲν γὰρ ὁμολογουμένως τῶν δικαίων αἱ "θλίψεις· ἀλλ' ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος." 2 Tim. iii. 12. καὶ ἔστιν ἀληθὲς ὅτι "Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν "Χριστῷ διωχθήσονται." πλὴν ἀνόητα καὶ ἀδρανῆ τῶν ἐπιβουλευόντων τὰ σκέμματα καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐγχειρήματα S. Luc. x. 19. τίθησιν ὁ Χριστὸς, ὃς δέδωκεν "ἡμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων 783 A. a "καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ," S. Joan. xvi. 33. παραθαῤῥύνει τε λέγων "Θλίψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ "θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον." οὐκοῦν ἐξαίρονται μὲν οἱ τῆς Ἐκκλησίας κατεξανιστάμενοι κατὰ καιροὺς, ἐπὶ δέ γε τοὺς ἐν αὐτῇ, τουτέστι τοὺς πιστεύσαντας, ἐκχεῖται πλουσίως πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ. στεφανοῖ γὰρ ἡμᾶς τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ πνευματικῶν b ἐμπίπλησι χαρισμάτων, ἵνα τὸν τῆς διανοίας ὀφθαλμὸν πρὸς αὐτὸν ἀνατείναντες, ἐπ' αὐτῷ πᾶσαν ἔχοιμεν ἐλπίδα. τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τό ἐπιβλέψονται πρὸς μέ. διακείμενοι δὲ οὕτω, γανύμεθα μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς, φαμὲν δὲ δὴ τότε δοξο- Ps. cii. 1, 3-5. λογοῦντες Θεόν "Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, τὸν "εὐιλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον πάσας "τὰς νόσους σου, τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου, "τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, τὸν ἐμπι- "πλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου."

c Ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτοῖς κοπετὸν

1. προκειμένους C. 2. οἱ om. C. αὐτὴν C. 6. Χριστῷ] non addit Ἰησοῦ C. 7. ἐπιβουλευόντων] Rasura duo triumve litt. ante ω, in qua manu recenti scriptum est τ, quasi ἐπιβουλευομένων prima manu exhibuisset C. ἐπιβουλευόντων habet D. 8. ἡμῖν] + ἐξουσίαν Edd. invito C. 10. παραθαρσύνει C. ἕξετε C. ἔχετε Edd. 13. ἐν αὐτῇ C. αὐτοῦ iid. ἐκχεῖται πλουσίως om. C. habet b. 15. τοῖς] τῆς Edd. ante Migne. 17. τὴν ἐλπίδα b. 19. γαννύμεθα Edd. correxi ex C. Statim μὲν om. C. τότε assumptum ex C. 21. πάσαις ταῖς ἀνομίαις B.C. πάσας τὰς ἀνομίας Edd. 25. ἀνθ' ὧν C. (A.V. ℵ) εἰς ὃν F. Edd. κατορχ. C. et infra. In mg. C. scripsit manus recens γρ (=γράφε) ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν quae dicit infra D. Cyrillus lecta esse Hebraice. Haec verba habet Nestorius

ὡσεὶ ἐπ' ἀγαπητόν, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ.

Ἡ Ἑβραίων ἔκδοσις ἀρχὴν ποιεῖται τοῦ προκειμένου κεφαλαίου τό Καὶ ἐπιβλέψονται πρὸς μέ· πλὴν οὐ συμβαίνει τῇ τῶν ἑβδομήκοντα παραδόσει τε καὶ ἑρμηνείᾳ. Ἑβραῖοι μὲν γάρ Ὄψονταί φασι, ἀντὶ τοῦ Ἐπιβλέψονται, ἀντὶ δὲ τοῦ Κατωρχήσαντο, Εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. πλὴν οὔτι που φαμὲν ἀφαμαρτεῖν τοῦ πρέποντος, οὔτε τὴν Ἑβραίων οὔτε τῶν ἑβδομήκοντα· κατορχήσαντο γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι Χριστοῦ, καὶ πρός γε τούτῳ καὶ Ἐξεκέντησαν. διένυξαν γὰρ οἱ Πιλάτου S. Joan. xix. 34.
στρατιῶται τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, καθὰ γέγραπται. οὐκοῦν περιθήσωμεν εἰκότως τῷ προσώπῳ Χριστοῦ τὸν ἐπὶ τῷδε d
λόγον. πλὴν ἐκεῖνό φαμεν βούλεσθαι δηλοῦν Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, ἤγουν κατορχήσαντο, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτοὺς κοπετὸν ὡσεὶ ἐπ' ἀγαπητὸν καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. προσηλώσαντες μὲν γὰρ τῷ ξύλῳ τὸν θεῖον ναὸν, περιεστήκασιν οἱ σταυρώσαντες, ἀνοσίως ἐπιτωθάζοντες. οἱ μὲν γὰρ ἔφασκον "Ὁ καταλύων τὴν ναὸν καὶ ἐν S.Matth. xxvii. 40.
"τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν·" ἕτεροι δὲ αὖ "Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι." ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ Ib. 42.
ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τέθεικεν, ἐκήρυξέν τε καὶ τοῖς ἐν ᾅδου e
πνεύμασιν, ἀνεβίω τε αὖ, σεισμοῦ γενομένου, περὶ τὸ μνημεῖον οἱ προσεδρεύοντες ἐθαύμαζον λέγοντες "Ἀληθῶς Θεοῦ Ib. 54.

(adv. Nest. lib. iv. p. 114 b.) unde iisdem utitur in responsione D. Cyrillus. Verba *εἰς ὃν ἐξεκέντησαν* exhibent (22. al.). *ἐπ' αὐτοῖς* C. (XII. 42.) *ἐφ' ἑαυτοῖς* F. Edd. [*ἐπ' αὐτοὺς* Alex.] 1. *ὡσεὶ* B. ut infra. *ὡς* C. (A.V. &c.) *ἐπ' ἀγαπητὸν* C. (Alex.) *ἐπ' ἀγαπητῷ* B. Edd. 2. *πρωτοτόκῳ* D.F. Edd. In C. littera erasa, quasi ante exhibens *πρωτοτόκων* (95. 185). 3. *προκειμένου* C. *παρόντος* Edd. 4. *τό* om. C. 6. Haec *ἐπιβλέψονται, ἀντὶ δὲ τοῦ* assumpta ex B.C. 7–10. Haec *πλὴν οὔτι* [*οὔτι* e corr. a manu recenti ex *ὅτι*] *που φαμὲν ἀφαμαρτεῖν* [manu recenti ex *ἐφαμ.*] *τοῦ—ἐξεκέντησαν* accesserunt ex C. desunt in D. 12. *περιθήσωμεν* C. *παραθήσομεν* Edd. 13. Haec *ὄψονται—κατορχήσαντο* accesserunt ex C. 14. *ἐπ' αὐτοὺς* C. (Alex.) et infra. [*αὐτοῖς* supra in SS. Scr. textu exhibet C.] *ἐφ' ἑαυτοῖς* Edd. 15. *ὡσεὶ* retinui ex Edd. *ὡς* C. *ἐπ' ἀγαπητὸν* C. *ἐπ' ἀγαπητῷ* Edd. 16. *πρωτοτόκῳ* habet C. 17. *περιεστήκησαν* C. 20. *καὶ ἑαυτὸν* C. *ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τέθεικεν* C. *θεὶς ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἰδίαν ψυχὴν* Edd. 21. *τε* assumptum ex C. 22. *περὶ* C. *παρὰ* iid. 23. *ἐθαύμαζον λέγοντες*] *ἔφασκον λέγοντες* (sic) C. *ἔφασκον* habet b. Θεοῦ Υἱὸς hoc ordine B.C.b.

"Υἱὸς ἦν οὗτος·" πολλὴ δὲ παρὰ πολλοῖς ἡ μετάγνωσις ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπέσκηψε πόλεμος, καταδῃωμένης αὐτοῖς τῆς χώρας, καὶ πόλεων ἐμπιπραμένων, καὶ οἴκων ἐρημουμένων, πολιορκουμένης τε ἤδη καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ λιμοῦ κατατήκοντος ἔνδοθεν, ἐκαλοῦντό τινες
784 A. a εἰς συναίσθησιν μόλις τῶν ἐπὶ Χριστῷ τολμημάτων, ᾔδεσάν τε λοιπὸν τοῦ κακοῦσθαι τὰς αἰτίας, καὶ ὅτι πρόφασις αὐτοῖς τοῦ παθεῖν τὰ ἐπ' αὐτῷ γέγονε δυσσεβήματα. οὐκοῦν ἐπειδὴ κατωρχήσαντο, κόψονται ἐπ' αὐτοὺς κοπετὸν ὡσεὶ ἐπ' ἀγαπητὸν καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. καὶ γὰρ ἀεί πως ἄσχετον μὲν καταχεῖται δάκρυον τοῖς γεγεννηκόσιν, ἐφ' υἱῷ πρωτοτόκῳ κειμένῳ καὶ ἀγαπητῷ, κομμοὶ δὲ καὶ θρῆνοι καταίρειν εἰς τέλος οὐκ ἀνεχόμενοι, μακρὰ δὲ δὴ πάντως καὶ οἷον διηνεκὴς ὀδύνη, δριμείαις τισὶ καὶ ἀφορήτοις
b προσβολαῖς ψυχὴν κατατήκουσα. ὅτι δὲ ἔμελλον εἰς πεῖραν ἐλθεῖν Ἰουδαῖοι τῶν τοιῶνδε κακῶν, προκαταμεμήνυκεν ὁ Χριστὸς ταῖς κλαιούσαις ἐπ' αὐτῷ γυναιξὶν ἐπιτιμῶν τε καὶ
S. Luc. xxiii. 28. λέγων "Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, κλαίετε "δὲ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν."

11 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήϲεται ὁ κοπετὸϲ ἐν Ἱερουϲαλὴμ
12 ὡϲ κοπετὸϲ ῥοῶνοϲ ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου, καὶ κόψεται ἡ
γῆ κατὰ φυλὰϲ φυλάϲ· φυλὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκεϲ
c αὐτῶν καθ' ἑαυτάϲ, φυλὴ οἴκου Δαυεὶδ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ
γυναῖκεϲ αὐτῶν καθ' ἑαυτάϲ· φυλὴ οἴκου Νάθαν καθ' ἑαυτὴν,
13 καὶ αἱ γυναῖκεϲ αὐτῶν καθ' ἑαυτάϲ· φυλὴ οἴκου Λευὶ καθ'

3. ἐμπιμπραμένων Edd. correxi ex B.C. καὶ οἴκ. ἐρημ. om. C. 5. ἔνδοθεν om. C. 6. αἴσθησιν C. ἐπὶ Χριστοῦ C. εἴδεσαν C. 8. τὸ pro τοῦ (sic) C. 9. κατορχ. C. ἐπ' αὐτοὺς C. ut supra. ἐπ' αὐτῷ D ut videtur. (68 al.) ἐφ' ἑαυτοῖς Edd. ὡσεὶ retinui ex Edd. ὡς C. ἐπ' ἀγαπητὸν C. ἐπ' ἀγαπητῷ iid. 10. καὶ γὰρ om. C. 13. καταίρειν] καρτερεῖν C. 15. ψυχὴν C.D. [prius omissum in mg. manu ut vid. prima C.] ψυχὰς Edd. Statim κατατήκουσα D. Edd. κατατήκουσιν C. 16. τοιούτων C. προκαταμεμήνυκεν C. προμεμ. Edd. 20. ἐν alt.] ἐπὶ C. (106.) 21. ἐκκοπτομένου B. cf. infra et supra 483 c. ἐνκοπτ. (= ἐγκ.) C. Pont. ἐγκ. F. Aub. (130, 311.) 24. καθ' ἑαυτάς] καθ' ἑαυταῖς C.

ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ τοῦ Συμεὼν
καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. πᾶσαι αἱ 14
φυλαὶ αἱ ὑπολελειμμέναι, φυλὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες
αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

Καταδῃουμένης ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας κατὰ καιροὺς ἀπὸ d τῆς τῶν Ῥωμαίων στρατείας, καὶ αὐτῆς δὲ πολιορκουμένης τῆς Ἱερουσαλὴμ, τοιοῦτον ἔσεσθαί φησι παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ τὸν κοπετὸν, ὁποῖον ἂν ποιήσαιτο γηπόνος ῥοῶνος ἐκκοπτομένου. εὐανθὲς μὲν γὰρ τὸ φυτὸν, καὶ συχνοὺς ἐκ ῥίζης ἀνίησι κλωνὰς ὀρθοὺς καὶ εὐμηκεστάτους. εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτοῖς ἐξωραΐζοιτο τοῖς καρποῖς, τότε δὴ μάλιστα καὶ ἐν πολλῷ κεῖται θαύματι. χρῆμα γὰρ ἀξιέραστον ἡ ῥοιὰ, φυσικῷ διαπρέπουσα κάλλει καὶ τῶν ὀρπήκων ἀπηρτημένη, καὶ τοῖς ἔσω κόκκοις συμπεφοινιγμένον ἔχουσα τῶν ἐλύτρων τὸ εἶδος. c πάνδεινον δὲ, ὡς ἔφην, καὶ ἀνιαρὸν, ὁμοῦ τοῖς καρποῖς ἀποκείρεσθαι τὸ φυτόν. ἀλλ' ἦν τι τοιοῦτον ἰδεῖν τοῖς Ἰουδαίοις συμβαῖνον. ὅσον μὲν γὰρ ἧκεν εἰς τὰς ἐκ νόμου τιμὰς, ῥοιαῖς εὐκάρποις παρεικάζοιντο ἂν εἰκότως οἱ προὔχοντες ἐν αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς τῆς βασιλείας διέποντες θρόνους εἰς λῆξιν εὐκλείας τέθειντο παρ' αὐτοῖς, οἱ δὲ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχήμασιν εὖ μάλα a 785 A. κατεστεμμένοι, λαμπροί τε ἦσαν καὶ διαβόητοι· τί δ' ἂν λέγοιμι κριτάς τε καὶ νομικοὺς καὶ τοὺς ταῖς ἑτέραις τιμαῖς κατηγλαϊσμένους; ἐπειδὴ δὲ πεπαρῳνήκασιν εἰς Χριστὸν, δέδονται τοῖς ἐχθροῖς, καταδῃούντων αὐτοῖς τὴν χώραν Οὐεσπασιανοῦ τε καὶ Τίτου, πολιορκουμένης τε τῆς Ἱερουσαλὴμ,

1. τοῦ assumptum ex C. deest in F. (Co.) 6. τῶν assumptum ex C. στρατείας C. στρατιᾶς Edd. 11. εὖ ὡραΐζοιτο C. invito b. 13. καὶ prius assumptum ex C.b. ὀρπίκων C.b. 14. ἐλύτρων C.b. ἐλύτρων B. ἐλύστρων Edd. 15. ἀποκείρεσθαι] ἀποκεῖραι καὶ b. 17. ἧκει Edd. 18. εὐκάρποις C. ἐγκάρποις B. iid. παρεικάζοιτο C. 19. γὰρ om. C. rasura trium fere litt. habet D. 20. τέθηντο C. 21. τῆς prius assumptum ex C. 22. τε] δὲ C. 25. ἐχθροῖς] + καὶ Edd. invitis B.C.

καὶ παντὸς τοῦ ἐν αὐτῇ λιμῷ καταφθίνοντος, θρήνου τε καὶ κοπετοῦ τὰ πάντα πεπλήρωτο. μαρτυρήσει δὲ καὶ Ἰώσηπος,
b τὰ γὰρ τῆς Ἁλώσεως βιβλία συντιθεὶς, ἔφη που περὶ τῶν Ἱεροσολύμων αὐταῖς λέξεσιν ὧδε „Κομμοὶ δὲ ἦσαν ἀνὰ τὴν „ πόλιν πανταχῇ, οἰμωγαὶ δὲ διαπρύσιοι, καὶ θρῆνος ἐγκέ- „ λευστος." ὥσπερ δὲ Λίβανον καὶ δρυμὸν αὐτὴν ὠνόμαζε, λέγων "Διάνοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω " πῦρ τὰς κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε " κέδρος, ὅτι μεγάλως μεγιστάνες ἐταλαιπώρησαν· ὀλολύ- " ξατε δρύες τῆς Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς " ὁ σύμφυτος·" οὕτω καὶ ῥοῶνα κοπτόμενον ὀνομάζει.
c πιστώσεται δὲ τὸν λόγον καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσπεφωνηκώς "Ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη " πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ " ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται," " καὶ καίεται." ἔσται τοίνυν φησὶν οὕτω μέγας ὁ ἐν αὐτῇ κοπετὸς, οἷος ἂν γένοιτο κοπετὸς ῥοῶνος, ἐκτεθηλότος αὐτῷ δηλονότι τοῦ καρποῦ καὶ ἀδοκήτως ἐκκοπτομένου. κόψεται δὲ ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλὰς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. καὶ οὔτι που φαμὲν ἐκεῖνο βούλεσθαι δηλοῦν τὸν
d μακάριον Προφήτην, ὡς ἑστήκοι μὲν ἀνὰ μέρος τὸ ἄρσεν ἐν ἑκάστῃ φυλῇ, ἀνὰ μέρος δὲ αὖ τὸ θῆλυ, καὶ ποιήσονται τὸν κοπετόν· περιττὸν γὰρ, ὡς ἔοικε, τὸ χρῆμα καὶ εἰκαιόβουλον· διδάσκει δὲ μᾶλλον ὡς ἑκάστη φυλὴ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ γυναικῶν ἰδίαν ἕξει τινὰ τοῦ θρήνου τὴν ἀφορμήν. ταύτῃτοί φησιν ὅτι φυλὴ οἴκου Δαυεὶδ καθ' ἑαυτὴν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. καὶ δὴ φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι,

De Bello Jud. lib. ii. cap. 1.
Supra xi. 1, 2.
S. Matth. iii. 10; S. Luc. iii. 9.
S. Joan. xv. 6.

1. παντὸς τοῦ ἐν αὐτῇ λιμῷ C. πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ λιμοῦ Edd. 2. πεπλήρωτο. μαρτυρήσει B.C. πεπλήρωται. μαρτυρεῖ Edd. Ἰώσηππος C. 5. οἰμωγαὶ δὲ διαπρύσιοι C. οἰμωγὴ δὲ διαπρύσιος Edd. 7. A τὰς ad τὰς transilit B. καὶ om. C. sed cf. supra 483 c, 755 d. 8. διότι C. ut supra ll. cc. ὅτι Edd. 12. Ἰωάννης B.C. (scil. Baptista) Ματθαῖος Edd. 16. καὶ καίεται om. C. retinui ex Edd. φησὶν οὕτω hoc ordine C. ἐν αὐτῷ C. 17. κοπετὸς alt. assumptum ex C. ἐντεθηλ. C. 19. φυλὰς alt. om. C. (22, 51, 62, 147, 238.) 20. οὔτι C. οὔτε B. Edd. 21. εστήξει C. 24. μετὰ B.C. κατὰ Edd. 27. λέγομεν C.

τὸν ἑκάστης πόνον. οἱ μὲν γὰρ ἐκ φυλῆς Δαυεὶδ, ἤτοι τοῦ Ἰούδα, τῆς βασιλείας ἐκπίπτοντες, κατοιμώξουσιν ἀσχέτως, ὡς τῆς οὕτω περιφανοῦς εὐκλείας ἀποστερούμενοι· οἱ γεμὴν ἐκ τῆς τοῦ Λευὶ, τῶν ἐκ τῆς ἱερωσύνης ἐξωθούμενοι γερῶν, c ὁμοῦ γυναιξὶ ποιήσονται τὸν κομμόν. οἱ δὲ ἐκ φυλῆς τοῦ Νάθαν· προφήτης δὲ οὗτος ἦν, καὶ οὐχὶ πάντως ἀληθής· κόψονται πάλιν. οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἔτι προφητεύειν ἄδικα καὶ λαλεῖν τὰ ἀπὸ καρδίας, καὶ τοῖς ἀσυνέτοις καταπωλεῖν ὡς παρὰ Θεοῦ τοὺς ἰδίους λόγους, καὶ τὰς ἐντεῦθεν συλλέγειν αἰσχροκερδείας. ἔχει δὲ ἡ παράδοσις, ὅτι τοὺς κριτὰς Ἰουδαῖοι τοὺς καθισταμένους κατὰ καιροὺς ἐκ τῆς Συμεὼν ἐδέχοντο φυλῆς, ἅτε δὴ συνετωτάτους καὶ νομομαθεῖς ἄνδρας a 786 A. ἐχούσης, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων προφερεστέρους εἴς γε τὸ ζῆν ἑλέσθαι ἐννόμως. διὰ τοῦτό φησιν ὅτι φυλὴ Συμεὼν κόψεται καθ' ἑαυτήν. ἴδιος δέ τις καὶ τούτοις ὁ θρῆνος. οὐ γὰρ ἔκρινον ὀρθῶς, οὔτε μὴν τοῖς θείοις εἴκοντες νόμοις, τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἀποπεραίνειν ἐσπούδαζον, ἦσαν δὲ μᾶλλον φιλοκερδεῖς τε καὶ εὐωνότατοι, καὶ ᾗ φησιν ὁ προφήτης "Οἱ Soph. iii. 3. "κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας." συνοδύρεσθαι δὲ ταύταις ἀναγκαῖόν πως ἦν καὶ τὰς ἑτέρας φυλὰς, ἅτε δὴ τῶν b ἡδίστων αὐταῖς ἐθῶν τε καὶ τόπων ἐκπεμπομένας, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ θανάτου κατηρτημένου ταῖς σφῶν κεφαλαῖς, φθάνοντος δὲ ὥσπερ τῶν πολεμίων τὸ ξίφος καὶ αὐτοῦ τοῦ λιμοῦ.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος ἐν τῷ οἴκῳ Κεφ. ιγ'. Δαυεὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς τὴν μετακίνησιν καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν. c

Ἐπιτρέχει τῷ λόγῳ τὰ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐσόμενα "τοῖς 2 Tim. iv. 8.

2. ἐκπίπτοντες C. ἐκκοπέντες Edd. κατοιμώζουσιν iid. 6. ἦν om. C. 14. συννόμως C. 16. τὸ om. C. 18. τε assumptum ex C. 20. ταύτας manu prima C. 21. ἐκπεπομμένας (sic) C. 22. κατηρτημένου C. ἐπηρτ. Edd.

“ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν” τοῦ Χριστοῦ. οἱ μὲν γὰρ ταῖς ἀπειθείαις ἐξυβρικότες, ἐν πολιορκίαις ἔσονται, φησὶ, καὶ ἐπί γε τοῖς σφῶν αὐτῶν κατοιμώξουσι κακοῖς. ἐν δέ γε τῇ νοητῇ καὶ ἁγίᾳ κατὰ τὸ ἀληθὲς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ Δαυεὶδ, τουτέστι, τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ πεφηνότος ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ κατὰ σάρκα Χριστοῦ, πᾶς τόπος ἔσται διανοιγόμενος,
d τουτέστι, πολλή τις εὐρυχωρία καὶ οἷον ἀνειμένη δίαιτα τριπόθητος καὶ ἀπονωτάτη.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ῥητὸν Ἑβραῖοι πάλιν ἑτέρως ἐκδεδώκασιν. ἀντὶ γὰρ τοῦ Ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος, πᾶσαν ἔσεσθαι πηγὴν ἀναβρύουσαν ἔφησαν αὐτοί. καὶ εἰκός γε σφόδρα, καὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν ἑβδομήκοντα τὸν σκοπὸν εἰς τοῦτο αὐτὸ συντείνεσθαι, κἂν εἰ ἑτέρως ἔχοι τῆς τῶν ῥημάτων προφορᾶς ὁ τρόπος, ἵνα τι τοιοῦτον ᾖ τὸ δηλούμενον. ἡ μὲν
e γὰρ ἀπειθὴς καὶ ἐξήνιος Ἱερουσαλὴμ, ἡ πονηρά τε καὶ ἀποστάτις, “ἡ ἀποκτένουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα “τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν,” τὰς τοῖς ἰδίοις τολμήμασιν ἀναλόγως ἐχούσας ἀποτιεῖ δίκας· ἐκκοπήσεται γὰρ ῥοῶνος δίκην. τοῖς γεμὴν οἰκοῦσι τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἤτοι τὸν οἶκον Ἰούδα, τουτέστι Χριστοῦ, ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος, ἤγουν ἐν παντὶ τόπῳ πηγὴ, τὸ τῆς καθάρσεως ὕδωρ ἀναβρύουσα, δῆλον δὲ ὅτι τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὡς εἶναι χρήσιμον τοῖς πεπιστευκόσι καὶ εἰς τὴν μετακίνησιν καὶ
787 A. a εἰς τὸν ῥαντισμόν. καὶ τίς ἡ μετακίνησις; Ἰουδαίων μὲν, ἐκ νομικῆς ἀγωγῆς εἰς πολιτείαν τὴν ἐπὶ Χριστῷ, ἀπὸ σκιᾶς εἰς ἀλήθειαν, ἐκ τύπου καὶ γράμματος εἰς λατρείαν πνευματικήν· Ἕλλησι δὲ μετακίνησίς ἐστί τις ἐξ ἀπιστίας ἥκουσιν ἐπὶ τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ, ἐξ ἀμαθίας τῆς πρώτης εἰς ἐπίγνωσιν ἀκραιφνῆ τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ὄντος Θεοῦ, ἀπὸ

S. Matth. xxiii. 37; S. Luc. xiii. 34.

2. ἀπιθείαις C. 3. αὐτοῖς manu prima C. κατοιμώζουσι manu prima C. invito D. 15. ἀπιθὴς C. ἀποστάτης C. 16. ἀποκτένουσα B.C. ἀποκτείνουσα Edd. 18. ἔχουσα (sic) C. ἀποτιεῖται C. 20. τουτέστι] + τὴν ἐκκλησίαν b. repugnantibus C.D. 21. τόπῳ παντὶ inv. ordine b. invitis C.D. 25. ἀπὸ C. Edd. ἐκ b. 27. ἐστί τις] Sic edidi. ἐστὶ τίς C. τίς ἔσται Edd. Verba desunt in b. 28. ἀμαθείας Edd.

σκότους εἰς φωτισμόν· μετακίνησις δὲ κοινὴ, παντὶ πρέπουσα λοιπὸν τῷ κεκλημένῳ διὰ τῆς πίστεως, Ἰουδαίῳ τε καὶ Ἕλληνι· ἀπὸ τοῦ φρονεῖν τὰ σαρκὸς ἐπὶ τὸ ἑλέσθαι ζῆν b *ὁσίως καὶ καθαρῶς, καὶ περιπατεῖν ἐν Πνεύματι, κατὰ τὴν* Gal. v. 16. *τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν· ἐκ τοῦ τιμᾶν τὰ ἐν κόσμῳ εἰς τὸ ἀγαπῆσαι τὰ ὑπερκόσμια. ὅτι δὲ τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν δεχόμενοι βάπτισμα ῥαντιζόμεθα τῷ αἵματι Χριστοῦ πρὸς ἀποκάθαρσιν ἁμαρτίας, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; οὐκοῦν ἡ ὁδὸς ἡ εἰς μετακίνησιν καὶ εἰς τὸν ῥαντισμὸν τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ Ἰούδα, τὸ σωτήριον βάπτισμα, ἤτοι πᾶς τόπος διανοιγόμενος, ἤγουν πᾶσα πηγὴ κατευρυνομένη τε καὶ ἀναβρύουσα* c *τὸ τῆς καθάρσεως ὕδωρ.*

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔτι ἔσται αὐτῶν μνεία· καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς. 2

Πάντα πρὸς τὸ ἄμεινον μετακεχώρηκεν ἐν Χριστῷ, καὶ καινὴ κτίσις τὰ ἐν αὐτῷ, τῆς ἀρχαίας σαθρότητος ἀποβαλόντα τὸν μῶμον. 2 Cor. v. 17. *ἀτρεκῆ δὲ ὄντα τὸν ἐπὶ τῷδε λόγον* d *κατίδοι τις ἂν καὶ ἐξ αὐτῶν εἰ βούλοιτο τῶν πραγμάτων. πρὸ μὲν γὰρ τῶν τῆς ἐπιδημίας καιρῶν, οὔπω καθ᾽ ἡμᾶς γεγονότος τοῦ Μονογενοῦς, οὔτε μὴν τῷ θείῳ φωτὶ τὰ πάντα περιαστράπτοντος, ἀχλὺς ἦν ἔτι καὶ σκότος ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν καρδίαις. ἐλάτρευον γὰρ εἰδώλοις, καὶ δυσβουλίας εἰς τοῦτο κατώλισθον, ὡς ξύλοις καὶ λίθοις ἀναθεῖναι τὸ σέβας, καὶ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι τὰς τῷ Θεῷ πρεπούσας ἀνά-*

2. *λοιπὸν* assumptum ex C. 5. *εἰς* om. C. 7. *αἵματι*] + *τοῦ* b. 9. *τὸν* assumptum ex C. 13. *Κύριος*] + *σαβαὼθ* Edd. invitis B.C. (Alex. XII.) 16. *ἀπὸ*] *ἐκ* F. 18. *αὐτῷ* C. *Χριστῷ* Edd. 19. *τόδε* C. 20. *κατείδοι* C. *καὶ* assumptum ex C. 23. *ἦν* om. C. 24. *δυσβουλίαις* (sic) C. 25. *ἀναθῆναι* C. 26. *τῷ* assumptum ex C.

c πτειν τιμάς. καὶ ταυτὶ μὲν τῆς τῶν πλανωμένων ἀβελτερίας τὰ ἐγκλήματα, παρὰ δέ γε τῷ Ἰσραὴλ, ὃς ἦν καὶ ἀπόλεκτος Deut. xxxii. 9. καὶ "μερὶς Κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, σχοίνισμά τε κλη-"ρονομίας αὐτοῦ," τοσαύτη τις ἦν ἠθῶν τε καὶ τρόπων ἐξιτηλία, ὡς ὀλίγου μὲν ἀξιοῦσθαι λόγου, καίτοι πρὸς ἐπικουρίαν αὐτοῖς δοθέντα, τὸν νόμον, καὶ οὐκ ἀνικάνως ἔχοντα πρὸς παιδαγωγίαν τὴν ἐπί γε τῷ χρῆναι βιοῦν ὀρθῶς, ἀπονεῦσαι δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ δεῖν ἀβούλως ταῖς τῶν ἐθνῶν συναποκομίζεσθαι πλάναις, καὶ ταῖς τῶν ὁμόρων δεισιδαι-
788 A. a μονίαις ἐνολισθεῖν. προσέκειντο μὲν γὰρ, καὶ λίαν ἐκτόπως, τοῖς τῶν ψευδοπροφητῶν μαντεύμασιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν εἰδώλων θεραπευταὶ, βεβήλοις τεμένεσι προσιζήσαντες, χρησμολόγοι τε ἦσαν καὶ ψευδοεπεῖς· οἱ δὲ καὶ τό Ζῇ Κύριος, ἐπὶ γλώττης ἔχοντες, καὶ εὐσεβεῖν ὑποπλαττόμενοι, καὶ οἷον προβάτου δορᾷ τὸν λύκον ἐπισκιάζοντες, τὸ τῆς προφητείας ὄνομά σφισιν αὐτοῖς περιτιθέντες οἱ τάλανες, καὶ τὴν ἐπὶ
b τούτῳ δόξαν ἀνοσίως ἁρπάζοντες, ἀπηρεύγοντο τὸ δοκοῦν, καὶ τοὺς τῆς ἑαυτῶν καρδίας λογισμοὺς θείαν ἔφασκον εἶναι βουλήν. περὶ τῶν τὰ τοιάδε τολμᾶν εἰωθότων καὶ ὁ προφήτης ἔφασκεν Ἱερεμίας πρὸς τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιά-
Hier. xiv. 13. ζοντα Θεόν "Ὁ ὢν Κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται αὐτῶν προ-"φητεύουσι καὶ λέγουσιν Οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, καὶ λιμὸς "οὐκ ἔσται ἐν ἡμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς "γῆς καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ." καὶ πρός γε ταῦτα Θεός
Ib. 14. "Ψευδῆ, φησὶν, οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί "μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ
c "οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαν-"τείας καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν, αὐτοὶ

1. ταύτη C. ἀβελτερίας C. ἀβελτηρ. Edd. 2. ἦν assumptum ex C. ἀπόλεκτος C. ἀποδεκτὸς B. Edd. 3. τε om. C. 7. τὸ C. 8. πρὸς τὸ δεῖν] πρὸσταδῆν (sic) C. 9. συναποκομίζεσθαι C. ἀποκομίζεσθαι Edd. 10. ἐνολισθεῖν C. στοιχεῖν iid. 11. ψευδοπροφητῶν C. ψευδωνύμων προφητῶν iid. 12. βεβήλοις C. τοῖς βεβ. iid. 16. ἐπὶ τοῦτο C. 17. ἀπηρεύγοντο] ἀπηγόρευον C. 18. ἑαυτῶν C. αὐτῶν iid. 23. ἡμῖν C. (Alex.) ὑμῖν Edd. (Vat.) 25. φησὶν assumptum ex C. ἐπὶ C. ἐν Edd. (48.) neutrum habet B. 27. ὅτι C. καὶ Edd.

“ προφητεύουσιν ὑμῖν” καὶ πάλιν “Οὐκ ἀπέστελλον τοὺς Hier. xxiii. 21. “ προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον· οὐδὲ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, “ καὶ αὐτοὶ προεφήτευον.” ψευδοεπεῖς γὰρ ἦσαν, ὡς ἔφην, καὶ, λημματίων αἰσχρῶν ἡττώμενοι, προσελάλουν τοῖς ἀκροωμένοις τὰ “ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καθὰ γέγραπται, καὶ οὐκ Ib. 16. “ ἀπὸ στόματος Κυρίου.” εἶτα δέον ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖν Ἰουδαίους, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐποιοῦντο σεπτοὺς, καὶ τιμαῖς ταῖς ἀνωτάτω στεφανοῦν ἐσπούδαζον. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ᾤχετο μὲν εἰς ἅπαν καὶ d ὀλοθρεύεται παντελῶς τὰ ψυχρὰ καὶ μειρακιώδη τῆς εἰδωλολατρείας ἀθύρματα, συνεξήρηται δὲ αὐτῇ καὶ τὸ ἔκτοπόν τε καὶ δυσσεβὲς ἐπιτήδευμα τῶν ψευδοπροφητῶν, οἳ πονηροῦ τε καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος ἔμπλεοί τε ἦσαν, καὶ τοῖς τῶν εἰδώλων θεραπευταῖς ἀδελφὴν καὶ γείτονα νοσοῦντες τὴν πλάνησιν καταφωραθεῖεν ἂν, καὶ μάλα ὀρθῶς. εἷς γὰρ ἀμφοῖν τῆς δυσσεβείας ὁ ἐπιστάτης, τουτέστιν ὁ σατανᾶς. ἐξαρῶ τοίνυν e φησὶν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν μνεία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τουτέστι κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν τὸ θεῖον καὶ ἐπουράνιον λάμψῃ φῶς, καὶ ἐν ταῖς τῶν πλανωμένων καρδίαις ὁ νοητὸς ἑωσφόρος ἀνατείλῃ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, διαυγάσῃ δὲ καὶ ἡμέρα, τῆς 2 S. Pet. i. 19. πάλαι νυκτὸς ἀπεληλαμένης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ δρωμένων· ἵνα τῆς ἀρχαίας ἀκαθαρσίας ἐξηρημένης, οἱ ἀληθινοί τε καὶ ἅγιοι προσκυνηταὶ φαίνοιντο λοιπὸν τῆς εὐαγοῦς πολιτείας ἀνημμένοι τὰ αὐχήματα, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ τιμῶντες ζωήν.

a **789 A.**

Καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν ὁ 3
πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν Οὐ ζήσῃ,

1, 2. *προφητεύουσιν—οὐδὲ* assumpta ex C. Statim *ἐλάλησαν* Edd. invito C. 3. *ἐπροεφήτευον* (sic) C. 8. *ἐπειδὴ δὲ* C. *ἐπεὶ δὲ* Edd. 10. *ὀλοθρεύεται* C. *ὠλόθρευτο* Edd. 12. *τε* assumptum ex B.C. 13. *ἔμπλεοί τε* C. *ἔμπλεω* Edd. 18. *κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ* C. *κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν* iid. 19. *λάμψει* (=*λάμψῃ*) C. 21. *διαυγάσει* C. *καὶ* assumptum ex C. 23. *ἀληθινοί τε* C. *ἀθληταὶ* Edd. 27. *αὐτοῦ* prius deest in Edd.

ὅτι ψευδῆ ἐλάλησας ἐν ὀνόματι Κυρίου· καὶ συμποδιοῦσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτὸν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν.

Τοσαύτη τις ἔσται περὶ τὸ θεῖον, φησὶν, αἰδὼς τῶν τηνικάδε, φροντιοῦσι δὲ οὕτω τῆς εἰς ἄκρον ἐπιεικείας καὶ b ἀξιαγάστου ζωῆς, ὥστε καὶ γονέας αὐτοὺς ἰδίοις ἐπιθήγεσθαι τέκνοις, εἰ ζηλοῦν ἕλοιντο τοὺς ψευδοεπεῖς προφητεύειν ὑποπλαττόμενοι, καὶ ἀποφθέγξοιντό τι τῶν ἀπὸ καρδίας, ὡς Θεοῦ λελαληκότος. συμποδιοῦσι γὰρ αὐτὸν, φησὶ, τουτέστι καταδεσμεύσουσιν ὡς ἔκφρονά τε καὶ μεμηνότα, μελλήσαντες δὲ οὐδὲν, καθοριοῦσιν αὐτοῦ καὶ θάνατον, εἰ ἔμμονόν τε καὶ ἀναιδῆ τὴν ἐπὶ τῷδε ποιοῖτο νόσον. ἀπόχρη γὰρ αὐτοῖς εἰς τὸ δεῖν ἅπασαν τοῦ παιδὸς καθορίσαι δίκην τὸ ὅτι ψευδῆ λελάληκεν ἐν ὀνόματι Κυρίου.

c Ἄθρει δὲ ὅπως ἐστὶν ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ τὸ βέβαιον εἰς πίστιν ἡ προαναφώνησις ἔχει. τίς γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς διακαρτερήσειεν ἂν ἐν τῷ νῦν καιρῷ προφητεύοντός τινος; ἢ πῶς οὐκ ἐξεστηκότα λογιεῖται μὲν τὸν τοιοῦτον εὐθὺς, ὧδέ τε ἔχοντα γνώμης πῶς οὐκ ἂν ποιήσαιτο στυγητόν; ποῖος δὲ πατὴρ ἀνεπίπληκτον ἐάσει τέκνον, εἰ τοῖς οὕτω δεινοῖς ἐναλοίη πλημμελήμασιν; ἀπόδειξις οὖν ἄρα, καὶ μάλα σαφὴς, γένοιτο ἂν οἶμαι τουτὶ, τοῦ χρῆναι φρονεῖν ἀραρότως ὅτι πολὺ πρὸς τὸ ἄμεινον ἡ τῶν καθ' ἡμᾶς d πραγμάτων μετακεχώρηκε φύσις, Θεοῦ μεταπλάττοντος εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ εἰς τὸ εὖ ἔχον, ἢ πρίν. καὶ γοῦν τὰ πάλαι τιμώμενα καὶ παρὰ πολλοῖς ἀξιάγαστα, νῦν ἐστι

4. φησὶ post τηνικάδε tr. Edd., hoc ordine C. 7. εἰ ζηλοῦν ἕλοιντο C. ζηλοῦν, τὸ Edd. 8. ὑποπλαττόμενοι C. ἀποπλαττομένους B. Edd. καὶ C. Edd. κἂν B. ἀποφθέγξοιντό B. Edd. ἀποφθέγγοιντό D. ἀποφθέγξεταί C. Statim τὰ Edd. invitis B.C.D. 11. καὶ B.C. τὸν Edd. 12. τόδε C. 13. τὸ alt. C. τόδε iid. 15. ὅπως B.C. ὥσπερ Edd. 21. ἐναλοιει C. 22. γένοιτ' ἂν C. τοῦ χρῆναι φρονεῖν ἀραρότως ὅτι C. τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, ὅτι [ὅτε Aub. καὶ ὅτι B.] Edd. 26. τιμώμενα om. C. habet D. ἐστι C. εἰσι Edd.

στυγητὰ καὶ ἐπάρατα καὶ τοῖς ἐπιεικέσιν οὐκ ἀνεκτὰ καὶ τοῦ κολάζεσθαι δεῖν οὐκ ἠμοιρηκότα.

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προφῆται, 4
ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν αὐτὸν,
καὶ ἐνδύσονται δέῤῥιν τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο. καὶ ἐρεῖ 5
Οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ e
νεότητός μου. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν Τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀνὰ 6
μέσον τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ Ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ
τῷ ἀγαπητῷ μου.

Ὅτι καὶ ποινῆς καὶ δίκης ἄξια τέθεινται παρ' ἡμῖν τὰ a 790 A. *πάλαι τεθαυμασμένα, καὶ ἐκ τῆς τῶν προκειμένων ἐννοίας ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. προεφήτευον μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ Ἰσραὴλ οἱ ψευδοεπεῖς τε καὶ φένακες, καὶ πλανᾶν εἰωθότες "ἕνεκεν δρακὸς κριθῆς καὶ κλάσματος ἄρτου" κατὰ τὸ* Ezech. xiii. 19. *γεγραμμένον. εἶτα τοιαῦτα τολμῶσιν ἐκείνοις, ἐπέπληττε μὲν οὐδεὶς, οὐδ' ἀπείργειν ἤθελεν ὡς δυσσεβεῖν ᾑρημένους, ἐπαίνοις δὲ μᾶλλον αὐτοὺς καὶ ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς στεφανοῦν ἠξίουν οἱ τάλανες. ταύτῃτοι κἀκεῖνοι πρὸς τὸ χεῖρον* b *ᾔεσαν, τρεφομένης ὥσπερ ἐν αὐτοῖς τῆς νόσου διὰ τῆς τῶν τεθαυμακότων αὐτοὺς ἐλαφρίας. ἐν δέ γε τῷ νῦν καιρῷ καταισχυνθήσεσθαί φησιν αὐτοὺς, οὐ παραδεχθείσης δηλονότι τῆς ψευδοπροφητείας, ἐπιτιμωμένης δὲ μᾶλλον, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τὰ τοιάδε τολμᾶν εἰωθότων τὰς τῆς ἀπονοίας ἐξαιτουμένων δίκας, ὡς ἐλεγχθέντας εὐθὺς καὶ ἀποσχέσθαι τοῦ κακοῦ, καὶ δέῤῥιν ἐνδύσασθαι τριχίνην ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο, του-*

4. *αὐτὸν*] *αὐτοὺς* F. (22. al.) 5. *ἐρεῖ*] + *ὅτι* B. 6. *διότι* C. (Alex.) cf. infra. *διότι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος τὴν γῆν ἐγώ εἰμι ὅτι* Edd. *ὅτι ἄνθρ. ἐργ. τὴν γῆν ἐγώ εἰμι διότι* B. 9. *τῷ ἀγαπητῷ* B.C. (Vat. ℵ) cf. infra. *τοῦ ἀγαπητοῦ* F. Edd. (Alex.) cf. supra 415 d. in S. Joannem 463 c. [sed in S. Joannem 1107 a *τῷ ἀγαπητῷ*?]. 12. *εἰδεῖν* (sic) C. 16. *οὐδ'*] *οὐκ* C. 19. *ἴεσαν* C. *ἐν* assumptum ex C. 20. *γε* assumptum ex C. 22. *ἐπιτιμωμένης* C. *ἐπιτετιμημένης* Edd.

c τέστι, πενθεῖν ἐπὶ τῷ κακῷ καὶ ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ κατολοφύρεσθαι, μεταγινώσκοντας, ὅτι λογισμῶν εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀμαθίας, ὡς ψευδοεπῆσαι κατὰ Θεοῦ, ἐρυθριῶντας δὲ ὅλως οὐδὲν ὁμολογῆσαί τε τὴν ἁμαρτίαν καὶ συγγνώμην ἐξαιτῆσαι, λέγοντας σαφῶς Οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγὼ ὅτι ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ νεότητός μου, τουτέστιν, ἀνθρώπου γέγονα τέκνον. ἀσθενὴς δὲ λίαν ἡ φύσις καὶ εὐπάροιστος κομιδῇ πρὸς τὸ μὴ ἔχον ὀρθῶς, καὶ ἑτοιμοτέρα πως εἰς
d ἁμαρτίας. εἶεν δ' ἂν αἱ τοιαίδε μετανοούντων φωναί. εἰ δὲ δὴ βουλοίμην αὐτὸν ἔρεσθαι, φησὶ, Τί τὸ χρῆμα τῶν ἐν χερσὶν ὁρωμένων τραυμάτων ἤτοι πληγῶν; ἀποκρινεῖται πάλιν ὅτι Ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου, συμ-
Supra ver. 3. ποδισάντων αὐτὸν δηλονότι πατρὸς καὶ μητρὸς, καὶ τὰς τῆς προπετείας ἐξητηκότων δίκας. οἶκος γὰρ ἀγαπητὸς ἑκάστῳ τῶν καθ' ἡμᾶς, ὁ τῶν γεγεννηκότων.

Ὅρα τοίνυν ὅση τις ἐστὶν ἡ τῶν πάλαι τε καὶ νῦν πραγμάτων διαφορά. ἐθαυμάζοντο μὲν γὰρ οἱ παρ' ἐκείνοις ψευδοπροφῆται, καὶ ἦσαν ἐν δόξῃ καὶ ὑπολήψει χρηστῇ,
e καὶ ταῦτα δρῶντες οὐδὲ μετεμέλοντο· κατὰ δέ γε τὸν ἐνεστηκότα καιρὸν, εἰ δή πη τινὲς ἕλοιντο ταῖς ἐκείνων μανίαις κατακολουθεῖν, ἐπιτιμῶνται, καταισχύνονται, ταῖς τῶν γεγεννηκότων κολάζονται ψήφοις, μεταγινώσκουσιν ὡς ἡμαρτηκότες καὶ πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν, αἰτοῦσι συγγνώμην τὴν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁμολογοῦντες ἀσθένειαν καὶ
791 A. a τὸ εὐόλισθον εἰς ἁμαρτίαν. ἀνῄρηται γὰρ "τὸ πνεῦμα τὸ
Supra ver. 2. "ἀκάθαρτον ἀπὸ τῆς γῆς," τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δυνάμει τε καὶ ἐξουσίᾳ.

1. κατωλοφ. C. 6. τουτέστιν] + ὅτι Edd. invito C. 8. ἑτοιμοτέρα πως C. ἑτοιμοτρεπὴς iid. 9. ἁμαρτίας C. ἁμαρτίαν iid. 10. ἔρεσθαι] + τι B. Pont. 12. τῷ ἀγαπητῷ B.C. Pont. τοῦ ἀγαπητοῦ Aub. 13. τὰς] τὰ Edd. 14. ἀγαπητὸς B.C. Pont. ἀγαπητοῦ Aub. 15. γεγενηκότων (sic) C. 16. τε assumptum ex C. 19. γε om. C. 20. πη assumptum ex C. 21. μανίαις C. μαντείαις Edd. ἀκολουθεῖν C. καταισχύνονται C. καὶ κατ. B. καὶ κατ. καὶ Edd. 23. καὶ prius et αἰτοῦσι συγγνωμὴν assumpta ex C. 24. ἀνθρωπίας C. 26. Ἰησοῦ om. C.

Ῥομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην 7
αὐτοῦ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας.

Δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον Υἱὸν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐφεὶς οἰκονομικῶς καίτοι Θεὸν ὄντα καὶ ἐξ αὐτοῦ κατὰ b φύσιν ἀποῤῥήτως γεγεννημένον, καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ καθικέσθαι, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι καθ' ἡμᾶς, καὶ ἀνατλῆναι σταυρὸν, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον καὶ ἀποστήσῃ τῆς κατὰ πάντων πλεονεξίας τὸν σατανᾶν, καθελῇ δὲ καὶ τὴν βέβηλον εἰδωλολατρείαν, καὶ καταργήσῃ μαντείας, ψευδοπροφητείας τε καὶ τοὺς ἐκ καρδίας φενακισμοὺς, ἐξάρῃ δὲ καὶ "τὸ πνεῦμα "τὸ ἀκάθαρτον ἀπὸ τῆς γῆς," καὶ πρός γε δὴ τούτοις, ἵνα κατακτήσηται τὴν ὑπ' οὐρανὸν, μετατιθεὶς εἰς θεογνωσίαν c τοὺς πεπλανημένους, ἀναπείθων ἑλέσθαι τὴν εὐσεβῆ καὶ εὐσχήμονα πολιτείαν, καὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὁρᾶσθαι τετιμηκότας. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας τὸν ἐπὶ ξύλου θάνατον, καίτοι πολὺ λίαν ἔχοντα τὸ δυσκλεὲς, ὑπέμεινεν ἑκὼν, "αἰσχύνης καταφρονήσας," οὕτω καὶ αὐτῷ δοκοῦν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. καί τι τοιοῦτον ἡμῖν ὑποφαίνει λέγων αὐτὸς ὁ Υἱός "Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ "θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. "τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν d "ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω "αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ." ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "Διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ "νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ." τέθεικε τοίνυν ἑκὼν ὑπὲρ

Supra ver. 2.

Heb. xii. 2.

S. Joan. vi. 38, 39.

Rom. xiv. 9.

2. πατάξω C. (23, 42, 106) πάταξον F. Edd. (Alex. XII.) 3. διασκορπισθήσονται C. (Alex. XII.) διασκορπισθήσεται F. Edd. (42, 240). [διασκορπισθήτωσαν XII suprascr. cf. infra 795 init.] 9. ἀποστησει C. 10. καθελεῖ B.C. 11. καταργήσει C. μαντείας C. μαντείαν Edd. ψευδοπροφητείας C. ψευδοπροφήτας iid. 12. ἐξαρεῖ C. 14. κατακτήσηται C. καταστήσηται iid. 18. ἑκὼν accessit ex C. 20. καί τι] καίτοι iid. 25. αὐτὸ] + ἐν iid. invito C. ὡς γὰρ C. καὶ ὥσπερ iid. 26. ἔζησεν C. ἀνέζησεν iid.

ἡμῶν τὴν ψυχὴν, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ παραδόντος αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ἰδίῳ νεύματι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ οἷον ἐφιέντος, ὡς ἔφην, αἵματι τιμίῳ τὴν ἁπάντων πρίασθαι ζωήν. καὶ γοῦν ὁ Σωτὴρ οἰηθέντι Πιλάτῳ κατεξουσιάζειν αὐτοῦ
S. Joan. xix. 11. e προσυπήντα λέγων "Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, "εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν."

Προαφηγησάμενος τοίνυν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ὡς πλείστη τις ἔσται τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἡ μεταδρομὴ, παθόντος αὐτοῦ τὸν ἐν σαρκὶ θάνατον, μονονουχὶ καὶ ἐπισπεύδει τοῦ καιροῦ τὴν ἀνάδειξιν, καθ' ὃν ἔσται ταῦτα, καὶ ἐνεργεῖσθαι προστέταχε τὸ ἐπὶ τῷ πάθει μυστήριον, αὐτῇ τῇ ῥομφαίᾳ παρεγγυῶν τε καὶ λέγων Ἐξεγέρθητι
792 A. a ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ λέγει Κύριος παντοκράτωρ. καὶ ῥομφαίαν μὲν ἐν τούτοις καταδηλοῦσθαί φαμεν ὡς ἐν εἴδει μαχαίρας τὸν πειρασμὸν, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος τὸ ἐκ τῆς Ἰουδαίων ἀπονοίας ἐπενηνεγμένον τῷ Ἐμμανουήλ. ἔοικε γὰρ συνιέναι τε οὕτω καὶ μὴν καὶ εἰπεῖν ὁ δίκαιος Συμεὼν, ὅτε προσεκόμιζεν ὀκταήμερον τὸν
S. Luc. ii. 35. Ἰησοῦν ἡ ἁγία παρθένος "Καὶ σοῦ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία." μόνον γὰρ οὐχὶ ῥομφαίᾳ κατεσφάζετο, σταυρούμενον ὁρῶσα τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα κατά γε τὴν
b σάρκα φημί. ὦ τοίνυν ῥομφαία, ἐξεγέρθητι φησὶν ἐπὶ τὸν ποιμένα μου, τουτέστιν, ἐνεργείσθω λοιπὸν τὸ σωτήριον πάθος καὶ ὁ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀναδείξεως ἡκέτω καιρός. τέθειται μὲν γὰρ ἐφ' ἡμᾶς ἀρχιποίμην ὁ Χριστὸς, καὶ ὑπ' αὐτῷ πάντες ἐσμὲν οἱ πεπιστευκότες, πλὴν οὐκ ἔξω χειρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. κατάρχει γὰρ ἡμῶν ἐν Υἱῷ, δι' αὐτοῦ
Eph. ii. 18. τε καὶ ἐν αὐτῷ σεσώσμεθα καὶ αὐτὴν ἐσχήκαμεν τὴν προσ-

3. τιμίῳ C. τῷ ἰδίῳ Edd. 4. οἰηθέντι Πιλάτῳ C. οἰηθέντος Πιλάτου iid. 5. κατ' ἐμοῦ ἐξουσίαν οὐδεμίαν C. ut supra 774 d. 6. δεδομένον σοι hoc ordine C. 9. ἡ assumptum ex C. καταδρομὴ iid. 14. ῥομφαίαν] + μὲν Edd. invito C. 17. ἔοικε γὰρ] καὶ ἔοικέ γε Nik. in S. Luc. 19. παρθένος C. favente Nik. θεοτόκος Edd. 23. ἐνεργείσθω C. Nik. ἐξηγείσθω Edd. 24. ἡκέτω Nik. Edd. ἴτω C. τέθειται C. ἔστι Edd. 26. πάντες ἐσμὲν hoc ordine C. 28. αὐτὴν C. δι' αὐτοῦ iid.

αγωγήν. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ "Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ S. Joan. x. 27–30. "τῆς φωνῆς μου ἀκούουσι, κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκο-"λουθοῦσί μοι, κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ c "μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσῃ τις αὐτὰ ἐκ "τῆς χειρός μου. ὁ Πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι πάντων "μείζων ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς "τοῦ Πατρός· ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν." ἴδιος οὖν ἄρα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ποιμὴν ὁ Υἱὸς, οὐκ ἀλλότρια κατανέμων θρέμματα, τὰ ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον καὶ τὰ τοῦ Πατρὸς, οὐκ ἰδίων αὐτοῦ νοουμένων τῶν μισθωτῶν ποιμένων, οἳ κατέσφαζον μὲν τὰ πρόβατα, φειδοῦς ἁπάσης ἐξῃρημένης, d "ἔλεγον δὲ καὶ πωλοῦντες αὐτά Εὐλογητὸς Κύριος καὶ Supra xi. 5. "πεπλουτήκαμεν." πολῖται γεμὴν, ἤγουν οἰκεῖοί τε καὶ γνώριμοι, τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, οἱ ὑπ' αὐτῷ τεταγμένοι, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ, οἳ καὶ παταχθέντος τοῦ ποιμένος κατεσκίδναντο καὶ πεφεύγασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἧκον τῶν Ἰουδαίων οἱ ὑπηρέται, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ προδότης ὁμοῦ τῇ σπείρᾳ συλληψόμενοι τὸν Ἰησοῦν, "πάντες ἀφέντες αὐτὸν S.Matth. xxvi. 56. "ἔφυγον." ἔφη γὰρ οὕτω τὸ γράμμα τὸ εὐαγγελικόν.

Ὅτι δὲ δοὺς ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον Υἱὸν εἰς θάνατον e ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πατάξαι πως αὐτὸν λέγεται, τῷ γε ὅλως ἐφεῖναι παθεῖν, πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ Υἱὸς, διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος φωνῆς περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀνόσια πεπραχότων, δῆλον δὲ ὅτι τῶν Ἰουδαίων "Ὅτι ὃν σὺ Ps.lxviii. 27, 28. "ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυ-"μάτων μου προσέθηκαν· πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν "αὐτῶν." ἑκούσιον μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἐποιεῖτο τὸ πάθος,

2. ἀκούουσι C. ἀκούει Edd. cf. supra 26 e. 3. δίδωμι αὐτοῖς ζ. αἰώνιον C. ζ. αἰών. δίδ. αὐτοῖς iid. 4. ἁρπάσῃ C. ἁρπάσει iid. 5. πάντων μείζων hoc ordine C. 7. Πατρός] + μου iid. invito C. Πατήρ] + μου iid. invitis B.C. 8. ποιμὴν ante τοῦ Θεοῦ transponit C. 9. τὰ alt. assumptum ex C. 13. γεμὴν C. δὲ Edd. τε assumptum ex C. 17. οἱ τῶν Ἰουδαίων inverso ordine C. 18. τῆς σπείρας C. 20. δὲ δοὺς] διδοὺς C. τὸν ἴδιον Υἱὸν εἰς θάνατον hoc ordine C. εἰς θ. ante τὸν tr. Edd. 22. ὅλω manu prima C. 24. πεπραχότων C. δεδρακότων Edd. 26. Haec πρόσθες—αὐτῶν assumpta ex C.

ἵνα τὰ ἐκ τοῦ παθεῖν αὐτὸν διαφαίνηται κατορθώματα. ὅτι δὲ τοῖς ἐσταυρωκόσιν ὀλέθρου πρόξενον ἔσται τὸ χρῆμα, καὶ 793 A. a τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς ὑποπεσοῦνται κακοῖς οἱ τῆς τοιᾶσδε βουλῆς καὶ τῶν ἐγχειρημάτων ἐξάρχοντες· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ λαῶν ἡγούμενοι· διατρανοῖ λέγων Καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά Hier. xii. 10, 11. μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας. διεφθάρκασι γὰρ "τὸν ἀμπελῶνα "αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν, ἔδωκαν μερίδα "αὐτοῦ ἐπιθυμητὴν εἰς ἔρημον ἄβατον, ἐγενήθη εἰς ἀφα-"νισμὸν ἀπωλείας." ἐπάγει γεμὴν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῖς ποιμέσι Θεὸς οἱονεὶ καταπαίουσαν τὴν ῥομφαίαν, καὶ τὰς b τῆς ἀνοσιότητος ἐξαιτοῦσαν δίκας, οὐχ ὅτι μόνον αὐτοὶ πεπαρῳνήκασιν εἰς Χριστὸν, ἀλλ' ὅτι πρὸς τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις γεγόνασιν ἀρχὴ καὶ ὁδὸς τῆς ἀσχέτου μανίας. ὡς γάρ φησιν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, Πιλάτου τοῖς Ἰουδαίοις προτεθεικότος Χριστόν τε καὶ Βαραββᾶν, S. Matth. xxvii. 21. καὶ τό "Τίνα θέλετε ἐκ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν" προσπε-Ib. 20. φωνηκότος, "οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς "ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἵνα S. Joan. xix. 6. "ἀπολέσωσιν·" ἀνέπειθον δὲ πρὸς τούτῳ βοᾶν "Σταύρωσον, c "σταύρωσον." οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου Hier. x. 21. φωνῆς εἰρημένον "Ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν "Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ "νομὴ, καὶ διεσκορπίσθησαν." ὥσπερ γὰρ ἡ νῆψις τῶν ἀγαθῶν ποιμένων ὀνίνησι τὴν ἀγέλην· οὕτω καταφθείρει τὸ ῥᾴθυμον, καὶ τοῖς τῶν ποιμένων ἴχνεσι τὸ ὑπὸ χεῖρα πάντως ἀκολουθεῖ.

8 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, τὰ δύο μέρη

1. τὰ—διαφαίνηται κατορθώματα C. τὸ—διαφανεῖται [B. Pont. διαφανῆται Aub.] κατόρθωμα Edd. 4. τῶν om. C. 9. αὐτοῦ assumptum ex C. τοῖς ποιμέσι Θεὸς hoc ordine C. 10. καταπαίουσαν C.D. καταπαύουσαν B. Edd. τὴν ῥομφαίαν per ras. manu forte prima ad τῇ ῥομφαίᾳ cast. C. τὴν ῥομφαίαν habet D. 12. τούτῳ C. τούτοις Edd. 13. τῆς] + εἰς Χριστὸν iid. invito C. 14. εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος C. M. ὁ εὐαγγ. iid. 16. ἐκ τῶν δύο om. C. 18. ἵνα assumptum ex C. 19. τούτῳ C. τούτοις Edd. 20. σταύρωσον] + αὐτόν iid. invito C. 27. ἐκείνῃ] + ἐν πάσῃ τῇ γῇ F. Edd. invito C. (Alex. XII.) cf. infra 795 a. μέρη] + αὐτῆς iid. invitis B.C. (XII.) cf. infra l. c.

ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται d
ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτοὺς 9
ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμιῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον· αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ Λαός μου οὗτός ἐστιν, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ Κύριος ὁ Θεός μου.

Ἐπενεχθείσης τῆς θείας χειρὸς τοῖς ἀνοσίοις ψευδοποιμέσιν, οἳ τὸν ἀμπελῶνα κατεφθάρκασι τὸν Δεσποτικὸν, οὐδὲ e
αὐτοὺς ἔσεσθαί φησιν ἔξω ποινῆς καὶ δίκης τοὺς τοῖς ἀνοσίοις αὐτῶν σκέμμασιν ἀβουλότατα συνδεδραμηκότας, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους καὶ τῶν ἀγελαίων τὴν ὑπὸ χεῖρα πληθύν. δεδαπάνηνται γὰρ τῷ πολέμῳ, καὶ διολώλασιν ὁμοῦ τοῖς κατοίκοις αἱ πόλεις καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν αἱ κῶμαι, πανωλεθρίᾳ καταπιμπράμεναι, μόλις δὲ σέσωσται τὸ κατάλειμμα, καὶ ὡς ἐν τρίτῃ μοίρᾳ τοῦ παντὸς
νοούμενον πλήθους, ὠλόθρευται γὰρ οὐκ εἰς ἅπαν ὁ Ἰσραὴλ, a 794 A.
Θεοῦ κατοικτείροντος διὰ τοὺς πατέρας. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ
μακάριος Ἡσαΐας φησί "Καὶ εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατ- Es. i. 9.
"έλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς "Γόμοῤῥα ἂν ὡμοιώθημεν." πλὴν τὸ τριτον, ἤγουν τὸ κατάλειμμα, τουτέστι, τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ πιστεύσαντας, διάξειν φησὶ διὰ πυρὸς, καὶ πυροῦν αὐτοὺς ὡς ἀργύριον καὶ χρυσίον. οὐ γὰρ ἔξω πόνου τῶν ἁγίων ἡ ζωή·
ἀληθὲς δὲ ὅτι "Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ 2 Tim. iii. 12.
"διωχθήσονται." δοκιμώτατοι δὲ πεφήνασιν οἱ θεσπέσιοι b
μαθηταὶ, καὶ ὅσοι γεγόνασιν αὐτοῖς συνεργάται κατ' ἐκεῖνο

3. *δοκιμιῶ* B.C. *δοκιμάσω* F. (26. al.) *δοκιμῶ* Edd. (A.V. ℵ) cf. infra 795 b. 4. *καὶ ἐγὼ* B.C. (Alex. XII.) *κἀγὼ* Edd. (Vat. ℵ). 5. *αὐτοῦ* B.C manu recentiori. F. (36. al.) cf. infra. *αὐτῷ* C manu prima. Edd. *ἐστὶν οὗτος* inv. ordine B. sed cf. infra. 8. *Δεσποτικὸν* C. *βασιλικὸν* Edd. 11. *τῶν ἀγελαίων τὴν* C. *τὴν ἀγελαίαν τῶν* iid. 13. *τοῖς κατοίκοις αἱ*] *ταῖς κατοικοῦσιν* C. Haec *καὶ αὐτοῖς ἀνδράσιν αἱ κῶμαι* accesserunt ex C.D. *πόλεις* pro *κῶμαι* D. 14. *πανωλεθρίᾳ* B. *πανολεθρια* C. Edd. *καταπιμπράμεναι* C. *καταπολλύμεναι* Edd. 15. *καὶ* assumptum ex C. 16. *νοουμένου* C. 23. *πόνων* b. 24. *πάντες* assumptum ex C. 25. *πεφήνασιν* C. *γεγόνασιν* Edd.

Rom. xv. 16. καιροῦ, καὶ συμπεπονήκασιν ἱερουργοῦσιν εἰς τὰ ἔθνη τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. κέκληνται γὰρ εἰς πεῖραν πολλῶν θλίψεων τε καὶ διωγμῶν, καὶ μονονουχὶ πεπύρωνται, δοκιμαζόμενοι διὰ πειρασμῶν, ὡς δύνασθαι λέγειν ἐκ παῤῥησίας
Ps. lxv. 10. "Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται "τὸ ἀργύριον." τίς οὖν ἡ ἐντεῦθεν ὄνησις; ἢ ποῖος ἔσται μισθὸς τοῖς ὧδε πεπονηκόσι καὶ δεδοκιμασμένοις; οἰκεῖοι
c γεγόνασι τοῦ Θεοῦ, γνώριμοί τε καὶ ἠγαπημένοι. κατελο-
1 S. Pet. ii. 9. γίσθησαν γὰρ εἰς "ἔθνος ἅγιον, εἰς βασίλειον ἱεράτευμα, "καὶ εἰς λαὸν τὸν εἰς περιποίησιν, ἵνα τὰς ἀρετὰς ἐξαγγεί- "λωσι τοῦ ἐκ σκότους αὐτοὺς καλέσαντος ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν
Ib. 10. "αὐτοῦ φῶς," ποτὲ δὲ ὄντες οὐ λαὸς, γεγόνασι λαός. καὶ
Es. i. 15. ποτὲ μὲν ἤκουον "Ὅταν τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρὸς μὲ, "ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πλη- "θύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν·" νυνὶ δέ
d φησιν, ὅτι αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ καὶ ἐρῶ Λαός μου οὗτός ἐστιν. οὐκοῦν ἴδιος γεγόνασι κλῆρος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δέδονται δὲ τῷ Υἱῷ· συγκατάρχει γὰρ τῶν ὅλων ὁμοῦ τῷ γεγεννηκότι· εὐμενῆ τε καὶ ἵλεω τὸν τῶν ὅλων ἔχουσι Δημιουργὸν καὶ Δεσπότην.

ΤΟΜΟΣ Ε'.

2. πολλὴν C. 16. καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι [εἰσακούσομαι C.] αὐτοῦ assumpta ex B.C. 20. εὐμενεῖ C. 22. Sic C.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ Κυρίου, καὶ διαμεριοῦνται τὰ σκῦλά Κεφ. ιδʹ.
σου ἐν σοί, καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη εἰς πόλεμον ἐπὶ 2
Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἁλώσεται ἡ πόλις καὶ διαρπαγήσονται αἱ e
οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ
ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ.

*Τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ σεπτὸν καὶ σωτήριον πάθος κατα-
μηνύων, ἔφασκεν ἐν τοῖς ὀπίσω βραχύ "Ῥομφαία ἐξεγέρθητι* Supra xiii. 7.
" ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ, λέγει a 795 A.
*" Κύριος παντοκράτωρ, πάταξον τὸν ποιμένα καὶ δια-
" σκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα." ὅτι δὲ ποιναῖς ταῖς ἐσχά-
ταις ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς ὑπενεχθήσεται, καὶ μάλα
εἰκότως· κεκυριοκτόνηκε γὰρ ἡ πάντολμος· ἐδίδασκε προσ-
τιθείς "Καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ* Ib. 7,8,9.
*" ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, τὰ δύο μέρη
" ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον διάξω διὰ*

1. Sic B. ΤΟΜΟΣ ϛʹ C. 2. *διαμεριοῦνται* F. Edd. cf. infra. *διασκορπισθήσονται* B. (87, 91). *διαμερισθήσονται* C. (A.V. ℵ). 3. *συνάξω* F. *εἰς π. ἐπὶ* Ἱ. hoc ordine F. Edd. *ἐπὶ* Ἱ. *εἰς π.* C. (A.V. &c.). 7. *τῷ* om. C. Haec *σεπτὸν καὶ* assumpta ex C.D. 10. *πάταξον*] Accentus et lit. *ν* erasa sunt in C. cf. *πατάξω* supra 791 a. *διασκορπισθήτωσαν* C. (XII suprascr. 36. al.) *διασκορπισθήσονται* Edd. (Alex. XII.) cf. supra. 13. *προτιθείς* (sic) C. 16. *ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον διάξω*] *ἐξολοθρευθήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον* C., quasi voluisset *ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ διάξω τὸ τρίτον*, sed a -*θήσεται* ad -*θήσεται* transiluisset.

b "πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτοὺς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, "καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον." τίνα δ' ἂν τρόπον τὰ τοιάδε νοοῖντο, καὶ οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος κατά γε τὸ ἐφικτὸν εἰρήκαμεν. τέτραπται δὲ καὶ νῦν ὁ τῶν προκειμένων σκοπὸς ὡς πρός γε τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνοσιουργήσασαν ἀχαλίνως, καὶ τὸν τῆς ἁλώσεως ἡμῖν κατασημαίνει τρόπον. ἰδοὺ γάρ φησιν ἥξουσιν ἡμέραι τοῦ Κυρίου, τουτέστιν, ἃς αὐτὸς ἐπάγει ψήφῳ δικαίᾳ καὶ ὁσίῳ κρίματι. καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς, ὃ καὶ δι' ἑτέρου προφήτου φησίν
Amos iii. 6. c "Μὴ ἔσται κακία ἐν πόλει ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν." οὐ γὰρ ἂν γένοιτό τι τῶν ὅλην κακοῦν ἰσχυόντων πόλιν, ὃ μὴ πράττεσθαί φαμεν ἐφιέντος αὐτοῦ, καὶ πλημμελημάτων δίκας ἐξαιτεῖν ἐθέλοντος τοὺς ἀσχέτοις ὁρμαῖς ἐπὶ τὰ φαῦλα διάττοντας. οὐκοῦν αὐτοῦ φησιν εἶναι τὰς ἡμέρας, διὰ τὸ ἐπάγεσθαι κατ' ὀργὴν αὐτοῦ. πεπαρῳνήκασι γὰρ φορητῶς οὐκέτι, ἀπεκτονότες μὲν τοὺς προφήτας, προσθέντες δὲ τούτοις καὶ τὸν Υἱόν.

Τί δὲ τὸ ἐσόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, σαφηνίζει λέγων Καὶ διαμεριοῦνται τὰ σκῦλά σου ἐν σοὶ, συναγηγερμένα
d δηλονότι πάντα τὰ ἔθνη καὶ διαρπάζοντα μὲν τὰς οἰκίας, γύναια δὲ περιέλκοντα νηπίοις ὁμοῦ. τότε γὰρ δὴ φησὶ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ἐξελεύσεται ἐν αἰχμαλωσίᾳ. φασὶ γὰρ, ὅτι Ῥωμαῖοι τὴν πόλιν ἑλόντες, καὶ πρὸς τὰς τῶν μαχομένων αὐτοῖς ἀναισχυντίας ὀλιγωρήσαντες, αὐτόν τε κατέπρησαν τὸν νεὼν καὶ τὰς τοῦ ἄστεος οἰκίας. ἐφείσαντο δὲ προσπιπτόντων αὐτοῖς τῶν κατῳκηκότων τὴν ἄνω πόλιν καὶ τὸ ἱερόν. θέα δὲ, ὅπως εἰς τοῦτο θράσους ἀφίξεσθαί
e φησι τοὺς νενικηκότας, ὡς διαρπάσαντας τὰς οἰκίας, μὴ

2. δοκιμῶ C. Pont. Migne. δοκιμιῶ Aub. 3. δ' ἂν C. δὲ Edd. 4. ἐφικτὸν] + ἡμῖν iid. invito C. τέτραπται C. γέγραπται B. Edd. 7. ἥξουσιν assumptum ex C. 8. ἐπάγη C. 10. Μὴ ἔσται C. cf. supra 118 fin. οὐκ ἔστι Edd. ἐν] + τῇ C. 14. ἐπάγεσθαι B.C. ἐπαγγέλλεσθαι Edd. 15. ἀφορήτως C. 19. διαμεριοῦνται habet C. 20. διαρπάζοντα B.C. διαρπάξονται Edd. τὰς assumptum ex C. 21. περιέλκοντες iid. δὴ et καὶ assumpta ex C. 24. κατέπρησαν C. ἐνέπρησαν iid. 27. τὸ] + ἄνω C. θράσους C. θάρσους iid.

εὐθὺς ἀποφοιτῆσαι ταῖς λείαις ὁμοῦ, καὶ σχολαῖον ποιήσασθαι τὸν διαμερισμὸν εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνὰς ἀφιγμένους· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τοῦτο δρᾶσαι τῇ ἁλούσῃ πόλει, ὅπερ οὐκ ἂν γέγονεν, εἴπερ τις ἦν ὅλως ὁ τοῖς ἀθλίως πεπραχόσιν ἐπικουρῶν καὶ τοῖς καταδῃοῦσι μαχόμενος. μολυνθήσεσθαι δὲ τὰς γυναῖκάς φησιν, ἀβουλήτως ἑτέροις ἐφελκομένας καὶ τῶν τῆς σεμνότητος ἐκπιπτούσας ἐθῶν, καὶ ἐν ὄψει πολλάκις τῶν κατὰ νόμους συνῳκηκότων. πολέμου δὲ τὰ τοιαῦτα a 796 A.
πάθη, καὶ τοῖς ἅπαξ ἑαλωκόσι καὶ ἀνεπικουρήτοις παντελῶς πρέπουσαι συμφοραί.

Οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἐκ τῆς πόλεως.

Τοῦτο οἶμαί ἐστιν ἕτερον οὐδὲν, ἢ ὅπερ ἔφην ἀρτίως, ὡς γέγονέ τις φειδὼ τῶν κατῳκηκότων τὴν ἄνω πόλιν, καὶ σέσωσται μέρος τῶν Ἱεροσολύμων. ἀνέκοπτον γὰρ οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ τοὺς τῶν μαχομένων θυμοὺς, εἰ δήπου τινὰς τεθέαντο κλαίοντάς τε καὶ ὑποπίπτοντας καὶ ἀμαχεὶ b
προσθέοντας. ἢ τοίνυν καταλοίπους τοῦ λαοῦ αὐτοῦ τοὺς ἐν τῷ σεσωσμένῳ τῆς πόλεως μέρει φησίν· ἢ τάχα που τοὺς πεπιστευκότας εἰς τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, περὶ ὧν καί φησιν, ὡς οὐκ ἂν ἐξολοθρευθεῖεν ἐκ τῆς πόλεως. ἔσονται γὰρ ἀεὶ τῆς Ἐκκλησίας πολῖται, κἂν εἰ τῆς ἐπιγείου καὶ ὠλοθρευμένης Ἱερουσαλὴμ ἐκπίπτοιεν, ἀλλ' οὖν ἔχουσι τὴν ἄνω πόλιν, περὶ ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ Gal. iv. 26.

1. εὐθὺς C. εὐθέως Edd. 2. εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνὰς C. ἐν ταῖς ἑαυτ. σκηναῖς iid. 3. οὐκ ἂν γέγονεν C. οὐ γέγονεν ἂν iid. 4. ὁ assumptum ex C. 6. τὸν τῆς σ. ἐ. ἠθῶν (sic) C. 8. κατανόμου C. κατῳκηκότων C. invito D. 11. μου om. F. Edd. ἐκ] ἀπὸ F. (42. Co.). 14. φειδῶ b. φειδὼ (s ut vid. eraso) C. φειδὼς B. κατῳκηκότων C.b. κατοικούντων Edd. 18. προσθέοντας C.b. προσπίπτοντας Edd. 23. ὀλοθρευμένης C. 24. πόλιν assumptum ex C.

c "ἡμῶν." ἔοικε δέ τι καὶ ὁ μακάριος Δαυεὶδ ὑπαινίττεσθαι τοιοῦτον, ὧδέ πη λέγων "Οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα "ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ." εἰ γάρ ἐστιν ἀκράδαντος ἡ Ἐκκλησία, "καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς," κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν· αὐτὸν γὰρ ἔχει θεμέλιον· πᾶσά πως ἀνάγκη καὶ ὀλέθρου κρείττονας ὁρᾶσθαι λοιπὸν τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν, καὶ λελογισμένους εἰς λαὸν Θεοῦ, τοῖς γνησίοις συντεταγμένους.

Ps. cxxiv. 1.
S. Matth. xvi. 18.

3 Καὶ ἐξελεύσεται Κύριος καὶ παρατάξεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις,
d καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. καὶ
4 στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος
τῶν ἐλαιῶν τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ ἀνατολῶν· καὶ σχισθήσεται τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς,
καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν, χάος μέγα σφόδρα· καὶ
κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς βοῤῥᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ
5 πρὸς νότον· καὶ ἐμφραχθήσεται φάραγξ ὀρέων μου, καὶ ἐγ-
e κολληθήσεται φάραγξ ὀρέων ἕως Ἀσαὴλ, καθὼς ἐνεφράγη
ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ σεισμοῦ, ἐν ἡμέραις Ὀζίου βασιλέως
Ἰούδα.

Πεποίηται μὲν ὁ λόγος ὡς ἐπί τινος τῶν γενναιοτάτων στρατηγῶν, παραθήγοντος εἰς μάχην τοὺς συνασπίζοντας, καὶ ταῖς τῶν πολεμίων φάλαγξι κατεξανιστάντος τὸ μάχιμον· νοεῖται γεμὴν ὡς ἐπὶ Θεοῦ, μονονουχὶ συμπαρόντος τε καὶ συμπαραταττομένου τοῖς ἔθνεσι τοῖς καταδῃοῦσι τὴν
797 A. a Ἰουδαίαν, πεπορθηκόσι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα.

3. εἰ B.C. καὶ Edd. 5. αὐτὸν C. τὸν αὐτὸν iid. ἔχειν Aub. 6. Haec ὀλέθρου κρείττονας ὁρᾶσθαι λοιπὸν accesserunt ex C. 7. Θεοῦ] + καὶ Edd. invito C. 14. χάος] χάσμα F. 15. κλινη C. αὐτοῦ τοῦ ὄρους C. βορρα C. manu ut vid. prima. 16. μου om. B.D. (62, 86, 231, 240). ἐκκολληθήσεται C. 17. ὀρέων] + μου C. sed φάραγξ ὀ. μου hodie erasa sunt in C. Ἀσαὴλ] + καὶ ἐμφραχθήσεται Edd. (Vat. א) invitis B.C. (Alex.) 18. σεισμοῦ B.C.F. (Alex. א) σεισεισμοῦ (sic) Pont. quod ad συσσεισμοῦ (Vat.) correxit Aub. 22. κατεξανιστάντος C. κατεξανιστῶντος Edd.

Μεμνήμεθα δὲ, ὅτι καὶ ἐν παραβολαῖς εὐαγγελικαῖς τοιοῦτόν τι φησίν. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ὁ τοὺς γάμους ἐπιτελῶν τῷ υἱῷ αὐτοῦ, πέπομφε τοὺς οἰκέτας συναγείρειν τοὺς κεκλημένους. οἱ δὲ τοὺς καλοῦντας ἐπὶ πανήγυριν ἀνοσίως περιυβρίσαντες καὶ ἀπεκτονότες, τελευταῖον ἐπ' αὐτοῖς διεχειρίσαντο τὸν υἱόν. εἶτα τί φησι τῆς παραβολῆς ὁ λόγος; "Ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα S. Matth. xxii. 7. "αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν b "ἐνέπρησεν." ἔσται δὴ οὖν ἐν ἴσῳ φησὶ τοῖς ἐν ἡμέρᾳ παρατάξεως ἀντανισταμένοις γεννικῶς, καὶ δαπανῶσιν ἐχθρούς. ἀπόδειξις δὲ τοῦτο τῆς εἰς λῆξιν ὀργῆς καὶ κινημάτων τῶν ἀνωτάτω, καὶ ἰσοπαλῆ τὴν δίκην ἐπάγοντος τοῖς εἰς αὐτὸν πεπαρῳνηκόσιν. ἀπεκτόνασι γὰρ, ὡς ἔφην, τὸν ἀρχηγὸν Acta SS. App. iii. 15. τῆς ζωῆς. ἐπειδὴ δὲ τὰ πέρα λόγου καὶ θαύματος πρέποι ἂν αὐτῇ καὶ μόνῃ δύνασθαι κατορθοῦν τῇ τῶν ὅλων βασιλίδι φύσει, ταύτῃτοί φησιν ὡς στήσονται μὲν οἱ πόδες αὐτοῦ, δῆλον δὲ ὅτι Χριστοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· τὸ c δὲ ῥήξεις ὑπομενεῖ τέσσαρας, δύο μὲν, εἰς ἕω τε καὶ εἰς ἑσπέραν, ἤγουν εἰς θάλασσαν· οὕτω γὰρ τὸν τῆς ἑσπέρας τόπον ἀποκαλεῖν ἔθος τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ· τὰ γεμὴν ἕτερα δύο κατανεύοντά πως, τὸ μὲν εἰς ἄρκτον καὶ βοῤῥᾶν, τὸ δὲ εἰς κλίμα τὸ νότιον. καταῤῥαγήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὰς ἔφη τὰς κορυφὰς, ὡς τὰς μεταξὺ πληρῶσαι φάραγγας, ἀδοκήτως κατασεσεισμένας ἕως Ἀσαήλ· κώμη δὲ αὕτη πρὸς ἐσχατιαῖς, ὡς λόγος, τοῦ ὄρους κειμένη.

Παρεικάζει γεμὴν τὸν ὧδε διαβριθῆ σεισμὸν τῷ γεγενημένῳ d κατὰ καιροὺς ἐπὶ Ὀζίου, τοῦ καὶ Ἀζαρίου. ἐπειδὴ γὰρ τοὺς τῆς βασιλείας διέπων θώκους ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἅτε δὴ καὶ ὑπάρχων ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, τετόλμηκε παρανόμως

2. ὁ alt. assumptum ex C. 4. Haec ἐπὶ πανήγυριν accesserunt ex C. 5. διεχειρίσαντο C. διεχρήσαντο Edd. 6. τις (sic) C. 10. ἐχθρούς C. ἐχθροῖς iid. 11. κινημάτων B.C. νικημ. Edd. 12. δίκην B.C. νίκην iid. 16. φύσει C. φύσιν iid. 18. ὑπομενεῖ D. iid. ὑπομένει b. ὑπομένειν C. εἰς prius] + τὴν b. ἕω C.b. ἠῶ Edd. 24. ἕως B.C.b. ἐς Edd. 28. θώκους] θρόνους C.

2 Par. xxvi. 19. τῶν τῆς ἱερωσύνης ἅψασθαι λειτουργιῶν, λελέπρωται μὲν εὐθὺς, Θεοῦ δὲ δὴ τότε τὴν ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ἐμφαίνοντος, κατεδονήθη δεινῶς τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ δὴ καί φασι τὸ ὄρος τὸ Σιὼν τοσοῦτον ὑπομεῖναι κλόνον, ὡς ῥαγῆναι μὲν εἰς δύο τμήματα, ἐγκα-
c θεῖναι δὲ ταῖς παρακειμέναις φάραγξι τὰς κορυφάς.

Ἔοικε δὲ διὰ τούτων ἡμῖν ὁ Προφήτης τὸν σεισμὸν ὑποδηλοῦν, ὃν ἐπὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ γεγενῆσθαί φασιν οἱ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων ἱερουργοί. πλατύτερον μὲν γὰρ ὁ Προφήτης ἐν τούτοις διαμέμνηται τοῦ συμβεβηκότος· ὁ δέ γε σοφώτατος ἡμῖν Ματθαῖος ἐπιτεμνόμενος τὴν ἀφήγησιν
S. Matth. xxvii. 50–52. οὕτω φησίν "Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ "ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ
798 A. a "ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, "καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεῴχθησαν, "καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν." ἐπειδὴ δὲ χρὴ τοῖς γεγονόσι πιθανὸν ἐφαρμόσαι λόγον, ἔοικεν ὑποδηλοῦν τὸ καταῤῥήγνυσθαι μὲν τὰς πέτρας, ἐμφράττεσθαι δὲ τὰς φάραγγας τήν τε τῶν Ἰουδαίων πώρωσιν, καὶ τὴν τῶν τοῖς εἰδώλοις λελατρευκότων εἰς τὸ ἄμεινον μεταδρομήν. οἱ μὲν γὰρ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα προσκυνήσαντες, λιθίνην ὥσπερ ἐσχήκασι τὴν καρδίαν, σκληράν
b τε καὶ ἄτεγκτον, καὶ πέτραις ἐν ἴσῳ ταῖς καρπὸν ἐχούσαις οὐδένα. ἀλλὰ τί περὶ αὐτῶν ἔφη Θεὸς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ;
Ezek. xi. 19. "Καὶ ἐκσπάσω τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς "σαρκὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην τοῦ "εἰδέναι αὐτοὺς ἐμὲ ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος." οὐκοῦν ἐσχίσθησαν αἱ τῶν πλανωμένων καρδίαι, Θεοῦ διαπτύσσοντος, ἵνα τὸν τοῦ σωτηρίου κηρύγματος παραδέξοιντο λόγον. καί

5. ἐγκαθεῖναι C.b. ἐμφραγῆναι Edd. 6. τὰς om. C.b. 8. ἐπὶ C.b. ἐν Edd. 9. γὰρ C. οὖν iid. ὁ Προφήτης ἐν τούτοις hoc ordine C. 15. ἠνεῴχθησαν C. ἀνεῴχθ. Edd. 16. ἠγέρθησαν C. ἠγέρθη iid. 18. καταρηγνυσθαι C. 19. τε om. C. πόρρωσιν (sic) C. 20. τοῖς om. C. 27. Haec ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος assumpta ex B.C. cf. in Es. 545 d.

τι τοιοῦτον ὑποδηλοῖ διὰ φωνῆς Ἱερεμίου λέγων “Οὐχ οἱ [Hier. xxiii. 29.] “λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει Κύριος καὶ ὡς πέλυξ “κόπτων πέτραν;” “Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ [Heb. iv. 12.] “ἐνεργὴς καὶ τομώτατος καὶ δικνούμενος μέχρι μερισμοῦ c “ψυχῆς καὶ πνεύματος.” οὐκοῦν, ὡς ἔφην, τῆς εἰς τὸ ἄμεινον μεταδρομῆς τῶν πεπλανημένων σημεῖον ἂν γένοιτο, καὶ μάλα σαφὲς, τὸ διεῤῥῆχθαι τὰς πέτρας. τὸ γεμὴν ἐμπεφράχθαι τὰς φάραγγας, τὴν τῶν Ἰουδαίων πώρωσιν, ὡς ἔφην, ὑποδηλοῖ. ἔφη γάρ τι τοιοῦτον καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας “Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συμφράξει Κύριος [Es. xxvii. 12.] “ἀπὸ τῆς διώρυχος τοῦ ποταμοῦ ἕως ῥινοκουρούρων,” τουτέστιν, ἐμφραχθήσεται τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν ὁ νοῦς, “ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούσωσι, d [S. Luc. viii. 10.] “μηδὲ συνιῶσι.” “κάλυμμα γὰρ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν [2 Cor. iii. 15, 14.] “κεῖται, καθὰ γέγραπται, ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς “διαθήκης.” τὸ δέ γε σεισθῆναι τὴν γῆν, ὑπεμφήνειεν ἂν, οἶμαί που, τὴν ἐξ ἑτέρου τινὸς πράγματος εἰς ἕτερόν τι μετάστασιν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ ἀνακεκράγει λέγων “Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ.” [Ps. xcviii. 1.] καὶ οὔτι που φαμὲν ὡς καταδονεῖσθαι σωματικῶς τε καὶ αἰσθητῶς παρακαλεῖ τὴν ὑπ' οὐρανόν· εὐηθὲς γὰρ τὸ χρῆμα, καὶ οὐδεμίαν ἡμῖν ἐμποιοῦν τὴν ὄνησιν· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον e ἠξίου ὁ πνευματοφόρος, οἷον μεθίστασθαι τὴν γῆν ἐκ τοῦ λατρεύειν εἰδώλοις ἐπὶ τὸ εἰδέναι λοιπὸν τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεὸν, ἐκ τοῦ φρονεῖν τὰ σαρκὸς ἐπὶ τὸ ζῆν ἐθέλειν πνευματικῶς, καὶ ἁπαξαπλῶς ἐκ τῶν ἐπιγείων εἰς τὰ ἐπουράνια. εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτὰ τὰ τῶν κεκοιμημένων ἀνεῷχθαι

2. ὥσπερ C. ὡς Edd. 4. Haec καὶ δικν.—πνεύματος assumpta ex B.C. σώματος pro πνεύματος B. ut supra 678 d, 778 d. 8. πόρρωσιν C. (ut supra.) 11. τῆς C. τοῦ Edd. διόρυχος C. ῥινοκούρων iid. correxi ex C. 12. τὴν Ἰουδαίαν D. Edd. ἡ et α alt. sunt manu recentiori in rasuram in C., quasi τῶν Ἰουδαίων prius scriptum fuisset. 13. βλέπωσι B.C. βλέψωσι Edd. ἀκούσωσι C. Edd. ἀκούωσι B. 17. τινὸς assumptum ex C. 18. ἀνακεκράγει C. ἀνακέκραγε Edd. 20. οὔτι C. οὐκέτι iid. 21. εὐηθὲς C. σύνηθες iid. 22. ἐμποιοῦν C. ποιοῦν iid. μᾶλλον ἠξίου ὁ πνευματοφόρος C. μᾶλλον. ἠξίουν γὰρ ὡς πνευματοφόροι iid. 26. ἐκ C. ἀπὸ iid. 27. τὰ τῶν κεκ. ἀν. C. τῶν κεκ. ἀν. τὰ iid.

μνήματα λέγοι, φαμὲν ὅτι καὶ τὸν θάνατον αὐτὸν ἔδει ὁρᾶ-
799 A. a σθαι νενικημένον, ἀποθανόντος Χριστοῦ σαρκὶ δι' ἡμᾶς οἰκο-
Rom. xiv. 9. νομικῶς, "ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ."

Καὶ ἥξει Κύριος ὁ Θεός μου, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ.
6 7 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ψύχος καὶ πάγος ἔσται
μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐχ
ἡμέρα καὶ οὐχὶ νὺξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς.

Ἐπιτροχάδην εἰπὼν τὰ ἐπί γε τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι
b Χριστῷ τῶν Ἰουδαίων ἀνοσιουργήματα, καὶ τῆς Ἰουδαίας
τὴν ἅλωσιν καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπ' αὐτὸ
λοιπὸν ἔρχεται τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ τέλος, καὶ ἀφηγεῖται
χρησίμως τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταφοίτησιν τοῦ Ἐμμανουήλ.
καταβήσεται γὰρ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
Ps. xcv. 13. Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἵνα "κρίνῃ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ·"
2 Cor. v. 10. ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "Τοὺς πάντας ἡμᾶς δεῖ
"φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα
"κομίσηται ἕκαστος τὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε
c "ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον." ἥξει δὴ οὖν ἥξει, φησὶ, καὶ πάντες
οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ, τουτέστιν ἡ τῶν ἰδίων ἀγγέλων καθαρω-
τάτη πληθὺς, δορυφοροῦσά που πάντως καὶ ὑπουργικὴν εἰσ-
φέρουσα τὴν παράστασιν. Κύριος γάρ ἐστι τῶν ὅλων ὁ
Ἐμμανουὴλ, καὶ δοξολογεῖται παρὰ πάντων ὡς Θεὸς καὶ
συγκατάρχων τῷ γεγεννηκότι. εἰ δὲ δή τις λέγοι καὶ αὐτοὺς
1 Thess. iv. 17. αὐτῷ συμπαραστήσεσθαι τοὺς ἁγίους ἁρπαγέντας "ἐν νεφέ-
"λαις εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς ἀέρα," μετά γε τὴν ἐκ νεκρῶν
ἀναβίωσιν, καθὰ καὶ τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ δοκεῖ, τῆς τοῦ

1. λέγοι C. λέγει Edd. τὸν θάν. αὐτὸν ἔδει C. αὐτὸν ἔδει τὸν θάν. iid. 4. μου assumptum ex C. deest in F. Edd. 6. γνωστὴ] + ἐστι B. 7. οὐχὶ B.C. οὐ Edd. (A.V. &c.) 10. ἀνάλωσιν C. invito b. 15. γὰρ om. Edd. 17. τοῦ σώματος C. κατ' ἀξίαν iid. 19. ἰδίων C. ἁγίων iid. 20. που assumptum ex C. 22. πάντων B.C. τούτων Edd. 24. ἁρπασθέντας C.b. 25. ὑπάντησιν C.b.

πρέποντος θήρας ἀμοιρήσειεν ἂν οὐδαμῶς. ἔφη γάρ τι τοιοῦ- d
τον καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας περὶ αὐτῶν "Ἐκεῖ ἔλαφοι Es. xxxiv.
"συνήντησαν καὶ ἴδον τὰ πρόσωπα ἀλλήλων· ἀριθμῷ παρ- 15, 16.
"ῆλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἑτέρα τὴν ἑτέραν οὐκ
"ἐζήτησαν, ὅτι Κύριος ἐνετείλατο αὐταῖς καὶ τὸ Πνεῦμα
"αὐτοῦ συνήγαγεν αὐτάς." ψάλλει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος
ἡμῖν Δαυεὶδ, τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταφοίτησιν τοῦ πάντων ἡμῶν
Σωτῆρος Χριστοῦ προαναφωνῶν "Ὅτι οὐκ ἀπώσεται Κύριος Ps. xciii. 14, 15.
"τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκατα- e
"λείψει, ἕως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν, καὶ ἐχό-
"μενοι αὐτῆς πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ." δικαιοσύνην μὲν
γὰρ ὀνομάζει Χριστὸν, ἐπιστρέψειν δέ φησιν εἰς κρίσιν
αὐτόν. ἀνελήφθη μὲν γὰρ πατήσας τὸν θάνατον, καὶ ἀνέβη
πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεόν· ἀλλ' ἐπιστρέψει
κατὰ καιροὺς εἰς κρίσιν, καὶ σὺν αὐτῷ πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ
καρδίᾳ, τουτέστιν οἱ ἅγιοι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως.

Ὅτι δὲ κατὰ τὸν τῆς συντελείας καιρὸν ἑτέρα τις ἔσται τῆς a 800 A.
ὁρωμένης κτίσεως ἡ κατάστασις, καὶ μετοιχήσεται καὶ αὐτὴ
πρὸς τὸ ἄμεινον ἀνανεουμένη διὰ Χριστοῦ, πιστώσεται λέγων
ὁ Προφήτης *Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς καὶ ψύχος καὶ
πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ.*
νυνὶ μὲν γὰρ ἡμέρα τε καὶ νὺξ διακέκριται, καὶ διέλαχον τοὺς
καιροὺς τοῖς τοῦ πεποιηκότος νεύμασι, καὶ ἀνίσχει μὲν τῆς
ἡμέρας τὸ φῶς, εἶτα διαδέχεται νύξ. ἐπειδὰν δὲ παραγένηται
ὁ Κριτὴς, ὁ πάντα μετασκευάζων κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν, b
ἑτέραν, ὡς ἔφην, ἡ κτίσις τὴν διακόσμησιν δέξεται· *οὐ γὰρ
ἔτι φῶς ἔσται καὶ ψύχος καὶ πάγος εἰς μίαν ἡμέραν.* καὶ διὰ
μὲν τοῦ φωτὸς τὴν ἡμέραν σημαίνει, διὰ δέ γε τοῦ πάγους τε

2. καὶ deest in Edd. 3. ἴδον C. (Alex.) εἶδον Edd. 6. αὐτάς C. (Alex.) αὐτούς B. Edd. (22 al.) που et ἡμῖν assumpta ex C. 7. οὐρανοῦ C. Nik. in ps. xciii. οὐρανῶν Edd. 10. ἐπιστρέψει C. 12. ἐπιστρέψειν C. ἐπιστρέψαι iid. 14. ἐν] + τοῖς B. ἐπιτρέψει iid. 17. τίς ἐστιν ἔσται (sic) b. 20. φῶς] + καὶ σκότος D. 23. ἀνίσχει D.b. Edd. C manu recentiori. ἀνέσχε ut vid. C manu prima. 25. ὁ prius om. C. ὁ alt. assumptum ex C.b. 27. καὶ διὰ μὲν—διὰ δέ C.b. σημαίνει δὲ διά Edd. 28. πάγους C.b. Aub. πάγου B. Pont.

καὶ ψύχους τὴν νύκτα, λελόγισται γὰρ εἰς μιαν ἡμέραν τὸ νυχθήμερον.

Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι τυχόν Κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἐξ οὐρανῶν ἀφιγμένος, μεταπλάττῃ τὰ πάντα καὶ μετασκευάζῃ πρὸς τὸ ἄμεινον, ὡς Δημιουργὸς, οὐκ ἔσται φῶς οὐδὲ νὺξ, εἰς μίαν ἡμέραν. τοιοῦτόν τι φησὶ καὶ ὁ μακάριος Es. lx. 19. c *προφήτης* Ἡσαΐας "Καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ ἥλιος εἰς φῶς "τῆς ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σοι τὴν νύκτα· "ἀλλ' ἔσται σοι Κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ Θεὸς δόξα σου." *ὅτι δὲ ἀπρακτήσει κατὰ καιροὺς καὶ αὐτὴ τῶν στοιχείων ἡ* S. Matth. xxiv. 29. *χρεία, πιστώσεται λέγων αὐτὸς ὁ* Χριστός "Εὐθέως δὲ μετὰ "τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ "ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς." *ἀρκέσει γὰρ ὁ* Χριστὸς *εἰς φῶς ἡμῖν αἰώνιον, καὶ αὐτὸς ἔσται μακρὰ καὶ διηνεκὴς ἡμέρα. τὴν δέ γε ἡμέραν ἐκεινην γνωστὴν εἶναί φησι* d *τῷ* Κυρίῳ. *μόνος γὰρ οἶδεν ὁ* Θεὸς *καὶ* Πατὴρ *τὴν τῆς συντελείας ἡμέραν. ἐμπεδοῖ δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς καὶ αὐτὸς* S. Marc. xiii. 32. *ὁ* Υἱὸς *οὕτω λέγων* "Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας "οὐδεὶς οἶδεν, οὔτε ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, οὔτε ὁ Υἱὸς, εἰ μὴ ὁ "Πατὴρ μόνος." *ᾗ μὲν γὰρ νοεῖται καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, οὐκ ἂν εἰδείη τὰ ἐν τῷ* Πατρί· *ᾗ δέ ἐστι φύσει* Θεὸς, *καὶ ἐξ αὐτοῦ πεφηνὼς, οἶδέ που πάντως καὶ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, κἂν εἰ λέγοι μὴ εἰδέναι διὰ τὸ ἀνθρώπινον. διερμηνεύων δὲ ἡμῖν ὁ* Προφήτης *καὶ σαφέστερον καθιστὰς ὅπερ ἔφη, προσ-* e *επάγει τούτοις* Καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νὺξ ἔσται, ἀλλὰ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς, *τουτέστιν, ἐν καιρῷ νυκτὸς φῶς ἔσται*

3. *ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ* C. *ἐκεῖνον τὸν καιρὸν* Edd. 4. *μεταπλάττει—μετασκευάζει* C. 5. *Δημιουργὸς*] + *δὲ* Edd. invito C. *φῶς οὐδὲ νὺξ* hoc ordine C. 6. *μίαν* assumptum ex C. 7. *Καὶ* assumptum ex C.b. 8. *φωτιεῖσαι* (sic) b. *σοι* assumptum ex B.C. 9. *σου* b. Edd. *σοι* C. (26.) 17. *δὲ* assumptum ex C.D. Statim rasura unius duorumve litt. in C. Forsan *δὴ* scripsit. *τούτῳ* D. 18. *ἢ τῆς* C. *καὶ* Edd. 19. *οὔτε—οὔτε* C. *οὐδὲ—οὐδὲ* iid. *ἄγγελοι* C. *οἱ ἄγγελοι οἱ* B. *οἱ ἄγγελοι* iid. 20. *ᾗ—ᾗ*] *εἰ—εἰ* C. 21. *ἔσται* C. 22. *πεφηνὼς* D. Edd. *πέφηνεν ὡς* C. 25. *καὶ οὐ νὺξ* C. Edd. *οὐδὲ νὺξ* b. (23.) *καὶ οὐχ ἡ νὺξ* D. In C. suprascripsit manus recens *χι*, *οὐχὶ* conficere volens. Forsan et in D., *οὐχ ἡ* voluit *οὐχί*.

πάλιν τὸ διὰ Χριστοῦ καὶ καταστράψει τὴν ὑπ' οὐρανὸν,
ἀνῃρημένου παντελῶς τοῦ σκότους, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων
ὀφθαλμοῖς οὐκ ἐπιπολάζοντος ἔτι. ἔχει δὲ δὴ τὸν εἰκότα λόγον
τὸ καὶ αὐτὴν οἴεσθαι τὴν κτίσιν ἐπὶ τὰ ἀμείνω μεταῤῥυθμί-
ζεσθαι καὶ ἀξιόχρεως μὲν τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητὴς, ἥξειν τὴν 2 S. Pet. iii. 10.
ἡμέραν Κυρίου ὡς κλέπτην λέγων, ἐν ᾗ οὐρανοὺς μὲν ῥοιζηδὸν a 801 A.
παρελεύσεσθαι, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεσθαι, γῆν δὲ
καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεσθαι πάντα, καινοὺς δὲ ἡμᾶς Ib. 13.
οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν καὶ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσ-
δοκᾶν. πλὴν καὶ ἐξ ἀναγκαίων εἰς τοῦτο βαδιούμεθα λο-
γισμῶν. εἰ γὰρ ἔσται πάντως ἐν καινότητι ζωῆς τὰ καθ'
ἡμᾶς, καινῆς ἡμῖν ἔδει καὶ κτίσεως. ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος
γράφει Παῦλος, "ἐλευθερωθήσεται καὶ αὐτὴ κατὰ καιροὺς ἡ Rom. viii. 21.
"κτίσις ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς b
"δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ."

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ Ἱερουσαλὴμ, τὸ 8
ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἥμισυ
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν
ἔαρι ἔσται οὕτως. καὶ ἔσται Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν 9
τ ̔ν γῆν.

Ἐξηγεῖται πάλιν ἡμῖν αἰνιγματωδῶς, ὅτι δὴ πλείστη τε
ὅση καὶ ἀμφιλαφὴς ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσις τοῖς
ἁγίοις ἐκνεμηθήσεται, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τοῦ καιροῦ, καθ' c
ὃν ἂν εἰς ἁγίαν τε καὶ ἀμήρυτον ἀνακομισθεῖεν ζωὴν, τὴν ὡς

1. καὶ assumptum ex C.b. καταστράψει D.C. [α ult. manu recentiori in rasura C.] καταστρέψει b. καταστράψαν Edd. Statim δὲ add. D. ἐπ' Edd. ante Migne. 3. δὴ assumptum ex C. εἰκότα B.C. οἰκεῖον Edd. 4. τὴν deest in Edd. μεταρυθμίζεσθαι C. 6. ἐν ᾗ οὐρανοὺς μὲν C. οὐρανοὺς δὲ iid. 8. κατακαήσεσθαι C. κατακαυθήσ. iid. καινοὺς δὲ ἡμᾶς οὐρανοὺς C. οὐρ. δὲ κ. ἡμᾶς iid. 9. καὶ alt. C prima manu. D. κατὰ Edd. ad quod manus recentior castigavit C. 12. ἔδει C. δεῖ Edd. 14. τῆς φθορᾶς assumpta ex C. 19. ἔαρι] ἔα manu recentiori in rasura C. Forsan ἀέρι prius legebatur. (26, 86, 228.) [αερει Alex.] 24. ἀμήρυτον C. ἀείδρυτον Edd. Statim ἀνακομισθείη C.

ἐν αἰῶνί φημι τῷ μέλλοντι. νυνὶ μὲν γὰρ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν ὡς ἐν ἀῤῥαβῶνος τάξει τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πεπλουτήκαμεν· μετὰ δέ γε τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, ἀνῃρημένης εἰς ἅπαν τῆς ἁμαρτίας, οὐκ ἐν ἀῤῥαβῶνος ἔτι τάξει τε καὶ μέτρῳ τὸ θεῖον ἐν ἡμῖν ἔσται Πνεῦμα· πλουσίως δὲ καὶ ἀμφιλαφῶς, ὡς ἔφην, καὶ ἤδη τελείως
d τοῖς διὰ Χριστοῦ χαρίσμασιν ἐντρυφήσομεν. ὕδωρ δὴ οὖν ζῶν ὀνομάζει τὸ Πνεῦμα, ὃ καὶ ἐκ τῆς ἄνωθεν Ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεσθαί φησιν. ἐπειδὴ γὰρ κατοικεῖν ἐν οὐρανοῖς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἡ θεόπνευστος ἔφη γραφὴ, εἰ καί ἐστι πανταχοῦ καὶ πεπλήρωκε τὰ πάντα, ταύτῃτοί φησι καὶ ἐξ οὐρανοῦ τὸ ζωοποιὸν ἐξελεύσεσθαι Πνεῦμα.

Ὅτι δὲ ὕδασι παρεικάζειν ἔθος τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τὸ Πνεῦμα τὸ θεῖον, αὐτὸς πιστώσεται λέγων ὁ τούτου Δοτὴρ,
S. Joan. vii. 38. e τουτέστιν ὁ Υἱός "Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ "γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος "ζῶντος." καὶ τοῦτο διερμηνεύων ὁ θεσπέσιος εὐαγγελι-
Ib. 39. στὴς καὶ καθιστὰς ἐναργές "Τοῦτο δὲ εἶπε, φησὶ, περὶ τοῦ "Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς "αὐτόν." ἐπειδὴ γὰρ τὸ Πνεῦμά ἐστι ζωοποιὸν, ὕδατι ταύτῃτοι τῶν σωμάτων ζωοποιῷ παρεικάζεται, καὶ μάλα ὀρθῶς.

Ὅτι δὲ τοῖς τῆς ἁγίας ἠξιωμένοις ζωῆς παρακείσεται πλουσίως τὸ χρῆναι μεταλαχεῖν τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
802 A. a χορηγίας, καὶ οἱάπερ ὑδάτων ἐμφορεῖσθαι ζωοποιῶν, ὑπεμφαίνει λέγων, ὅτι τοῦ ὕδατος τοῦ προσδοκωμένου κατὰ καιροὺς ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεσθαι, τὸ μὲν ἥμισυ βαδιεῖται πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, τὸ δὲ ἥμισυ πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν

3. γε δέ inverso ordine C. 6. ἤδη] εἴδη (sic) C. 8. ἄνωθεν B.C. ἄνω Edd. 9. ἐξελεύσεσθαι B.C. ἐξελεύσεται Edd. 10. ἡ θ. γραφὴ τὸν τ. ὅ. ἔφη Θεὸν inverso ordine C. 12. ἐξελεύσεται Edd. 13. ὕδασι habent C prima manu. D. quamvis ὕδατι prius scripsisse videtur C. 17. ζῶντος C. ζωῆς Edd. 19. ἤμελλον C.b. 20. ζωοποιῶν C. 21. ταύτῃτοι] + τῷ C. 23. ἠξιωμένοι Edd. παρακείσεται D. παρεικάζεται C. παρατέθειται Edd. 24. χρῆναι B.C. χρῆμα Edd. 28. τὴν primum assumptum ex C.

ἐσχάτην. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι; θαλάσσαις τε καὶ ὕδασιν
ἐξομοιοῖ πολλάκις ἡ θεία γραφὴ τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων
ἔθνη καὶ τὴν ἀριθμοῦ κρείττονα πληθύν. οὕτω πού φησι
δι' ἑνὸς τῶν ἁγίων προφητῶν "Ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα Es. xi. 9.
"τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι b
"θαλάσσας." ἔφη δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δανιὴλ, τὰ ἐν
ἐσχάτοις καιροῖς συμβησόμενα τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκου-
μένην προαναθρῶν "Ἐγὼ Δανιὴλ ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ οἱ Dan. vii. 2, 3.
"τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασ-
"σαν τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον
"ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἀλλήλων." σαφέστερον δὲ
τοῦτο αὐτὸ καθιστὰς ὁ μακάριος Δαυεὶδ ἀναμέλπει λέγων
"Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ ἑρπετὰ, Ps. ciii. 25, 26.
"ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ζῷα μικρὰ μετὰ μεγάλων· ἐκεῖ
"πλοῖα διαπορεύονται, δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν c
"αὐτῷ." ποῖον γὰρ εἶναί φαμεν ἐν τῇ αἰσθητῇ θαλάσσῃ
τὸν δράκοντα τὸν πεπλασμένον εἰς τὸ ἐμπαίζεσθαι παρὰ
τοῦ πάντων κρατοῦντος Θεοῦ; ἔθος δὴ οὖν τοῖς ἱεροῖς γράμ-
μασι, καὶ πάντα τὸν κόσμον θαλάσσαις ἐξομοιοῦν καὶ πολ-
λὴν ἀνθρώπων ἔσθ' ὅτε πληθύν.

Ὅτι τοίνυν ἐν ἴσῳ μέτρῳ διανεμηθήσεται παρὰ Θεοῦ ἡ
τοῦ Πνεύματος χάρις τοῖς τε ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύσασι καὶ
τοῖς ἐξ ἐθνῶν, ὑπεμφαίνει λέγων περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ d
ζωοποιοῦ, ὡς ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ μὲν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν
πρώτην, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην.
θάλασσαν δὲ τὴν πρώτην ὀνομάζει τὸν Ἰσραήλ· ἐσχάτην δὲ
τὴν τῶν μετ' ἐκείνους πεπιστευκότων πληθὺν, τουτέστι τὰ
ἔθνη. καὶ οὔτι που φαμὲν, ὡς μεμέρισται τὸ Πνεῦμα τὸ
Ἅγιον, καὶ ἀτελὲς ἐν ἑκατέροις ἔσται διάτοι τὸ ἥμισυ νοεῖσθαι·

2. τὰ assumptum ex C.b. 3. οὕτω] καὶ οὕτω Edd. invitis B.C. 4. σύμπασα] + γῆ Aub. repugnantibus B.C.b. 5. ὡσεὶ C. invito b. καλύψαι b. (41, 109, 147, 302). 8. προαναθρῶν C. προαναφωνῶν Edd. 9. προσέβαλλον C. (Alex.) προσέβαλον Edd. (Vat.) 12. ἀναμέλποι C. 17. τὸν alt. assumptum ex C. 21. ἐν assumptum ex C.b. 26. τὴν assumptum ex C. 29. τὸ ἥμισυ] τὸ ἐν ἥμισυ C. Statim νοεῖσθαι C. λέγεσθαι Edd.

πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οἰησόμεθα δὲ μᾶλλον, ἐκεῖνο βού-
e λεσθαι τὸν Προφήτην ὑποδηλοῦν, ὡς ἐν ἰσότητι τῆς
χάριτος ἡ διανομὴ τούτοις τε κἀκείνοις ἐκνεμηθήσεται. τὸ
γὰρ ἥμισυ καὶ ἥμισυ, τῆς ἰσοστάθμου φιλοτιμίας καὶ τῆς
ἰσότητος ἔσται σημαντικόν. ὅτι δὲ διηνεκὴς ἡ χάρις, καὶ
κατὰ πάντα καιρὸν ἡ μέθεξις, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν, ἀπό γε
τοῦ φάναι πάλιν, ὅτι καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι ἔσται οὕτως.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ Ἐν ἔαρι, τό Ἐν χειμῶνί φησι
τῶν Ἑβραίων ἡ ἔκδοσις. ἔσται δὴ οὖν, φησὶ, κατὰ ταῦτα,
καὶ ὡσαύτως ἡ τῶν νοητῶν ὑδάτων χύσις, ἐν χειμῶνί τε καὶ
ἐν θέρει, τουτέστι κατὰ πάντα καιρόν. λυπεῖ δὲ οὐδὲν καὶ
803 A. a ἀντὶ τοῦ Χειμῶνος τὸ ἔαρ εἰπεῖν, κατὰ τὴν τῶν ἑβδομήκοντα
γραφήν· κεῖται γὰρ ὡς ἐν μετοχῇ χειμῶνός τε καὶ θέρους,
ὥστε κἂν εἴ τις αὐτὸ τοῖς τοῦ χειμῶνος ἀπονέμοι καιροῖς,
τὸν τοῦ εἰκότος, ἢ καὶ ὀρθῶς ἔχοντος, οὐκ ἀδικήσει λόγον.

Εἰ δὲ δή τις βούλοιτο καὶ καθ' ἕτερόν τινα συνιέναι
τρόπον τὸ περὶ τοῦ νοητοῦ λεγόμενον ὕδατος, ὡς ἐξελεύσεται
τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην καὶ τὸ ἥμισυ
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι
b ἔσται οὕτω, τοιαύτην τινὰ τοῦ προκειμένου περίνοιαν εἰσ-
δέξεται. θάλασσαν μὲν γὰρ ὀνομάζει πρώτην, τὴν πρὸς ἠῶ
τάχα που κειμένην, τὴν ἐπέκεινά φημι τερμάτων τῆς ὅλης
γῆς· ἐσχάτην γεμὴν, τὴν πρὸς αὐταῖς ταῖς τῆς ἑσπέρας
ἐσχατιαῖς· πρόσωπον γὰρ οἱονεί πως καὶ ἀρχὴν ὁρίζεται
τῆς οἰκουμένης τὴν ἀνατολήν. θέρος δὲ οἶμαί που τὰ θερμὰ
καὶ νότια τῆς οἰκουμένης ἀποκαλεῖ μέρη, ἔαρ δὲ αὖ πάλιν τὰ
βόρειά τε καὶ ψυχρά. οὕτω γὰρ καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ τὰ

3. ἐννεμηθήσεται C. 5. ἐστὶν b. 6. εἰδεῖν C. γε assumptum ex C. 7. ἔαρι] ἔα manu recentiori in rasura (ut supra) C. 8. ἔαρι D. Edd. a manu recentiori ·ερι C. τό] τῷ (sic) C. 9. ταῦτα C. τὰ αὐτὰ Edd. 12. κατὰ om. C. 13. μετοχῇ C. μεταιχμίῳ Edd. 14. ἀπονέμοι B.C. ἀπονέμῃ Edd. 15. εἰκότως C. 16. τινα assumptum ex C. 19. καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι] καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν θέρει C. 22. τῆς om. C. 23. ταῖς om. C. Statim τῆς assumptum ex B.C. 25. θερμὰ] θερινὰ Nik. in ps. lxxiii. 26. νότεια C. αὖ assumptum ex C. 27. καὶ alt. assumptum ex B.C.

τέσσαρα τῆς ὑπ' οὐρανὸν κλίματα σημάναι θέλων, ἀνεφώνει
πρὸς Θεόν "Θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἐποίησας αὐτά" καὶ πάλιν c Ps. lxxiii. 17.
"Τὸν βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν σὺ ἔκτισας." ἐξελεύσεται Ps. lxxxviii. 13.
δὴ οὖν, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐν ἰσότητι καὶ ἰσομοιρούσῃ
χάριτι εἴς τε τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ μέντοι καὶ εἰς τὴν
ἐσχάτην, τουτέστιν εἰς ἕω τε καὶ δύσιν, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν
ἔαρι, τουτέστι πάλιν, εἰς τὸν νότον τε καὶ εἰς βορρᾶν. ἐμπλη-
σθήσεται γὰρ ἡ ὑπ' οὐρανὸν τῶν διὰ Χριστοῦ χαρισμάτων,
ἐναπομενεῖ δὲ πάντως τοῖς λαβοῦσιν ἡ δωρεά. τότε δὴ τότε
Καὶ ἔσται Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὑπ' αὐτῷ
γὰρ ἐσόμεθα μόνῳ, καὶ αὐτὸς κατάρξει τῶν ὅλων κατηργη- d
μένων εἰς ἅπαν τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ Eph. vi. 12.
ἀπάσης ἀρχῆς πονηρᾶς τεθριαμβευμένης, καὶ τῆς καθ' ἡμῶν
πλεονεξίας ἐκβεβλημένων αὐτοῦ τε τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ δυνάμεων πονηρῶν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται Κύριος εἷς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕν,
κυκλοῦν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ Γαβὲλ ἕως 10
Ῥεμμὼν κατὰ νότον Ἱερουσαλήμ. Ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τόπου μενεῖ,
ἀπὸ τῆς πύλης Βενιαμὶν ἕως τῆς πύλης τῆς πρώτης, καὶ e
ἕως τῆς πύλης τῶν γωνιῶν καὶ ἕως τοῦ πύργου Ἀναμεήλ,
ἕως τῶν ὑπολῆνίων τοῦ βασιλέως· κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, 11
καὶ οὐκ ἔσται ἀνάθεμα ἔτι, καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλὴμ πε-
ποιθότως.

Ἀσαφὴς ἀεί πως ἐστὶ τῶν ἁγίων προφητῶν ὁ λόγος, καὶ

1. σημάναι C. σημαῖναι Nik. σημῆναι Edd. ἀναφωνεῖ Nik. 2. ἐποίησας C. Nik. ἔπλασας Edd. (13. al.) Statim αὐτά om. Nik. (Vat.) 4. φησὶ B.C. φημὶ Edd. ζὸν (sic) C. 6. ηῶ C. 7. αέρι C manu prima. τὸν et εἰς alt. om. C. 10. Καὶ assumptum ex C. 17. κυκλοῦν B.C. (Alex. XII.) κυκλῶν Edd. (Vat. ℵ). Statim πᾶσαν deest in F. Edd. Γαβὲλ C. (XII. 49, 198, 233) Γαβαὰ B. (22. al.) Γαβὰ F. Edd. Γαβὲ (Vat.) vide bis infra. καὶ ἕως B. (22. al.) 18. Ῥεμνὼν F. Edd. 19. ἕως] + τοῦ τόπου Edd. (Vat. ℵ) invito C. (Alex. XII.) cf. infra. καὶ assumptum ex C. (36, 49). 20. τῶν πυλῶν B. cf. infra. Ἀναμουὴλ F. Edd. 21. καὶ κατοικήσ. B. (36. al.) 22. οὐκ ἔσται ἀνάθεμα hoc ordine C. (Alex. XII.) cf. infra.

τοῦτο, οἶμαι, σοφῶς διοικουμένου Θεοῦ, ἵνα μὴ προκέοιτο S.Matth. vii. 6. τὰ ἅγια τοῖς κυσί· μήτε μὴν παρὰ τοῖς ὑῶν ποσὶν ἀτημελῶς 804 A. a ἐῤῥιμμένος, ὁ πολυτίμητος ἀληθῶς περιυβρίζοιτο μαργαρίτης. πλὴν ἀποκαλύπτει Χριστὸς ἐν Πνεύματι τοῖς ἀξίοις τὴν γνῶσιν, καὶ τὰς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δυνάμεις καθίστησιν ἐναργεῖς. ἀνατυποῦται δὲ ὡς ἐπίπαν ὡς ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς τὰ κεκρυμμένα καὶ νοητὰ, καὶ οἱονεὶ σῶμα τῶν ἀφανεστέρων τὰ ἐμφανῆ γίνεται. ἔφη τοίνυν, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἤγουν τὸν καιρὸν, μετατεθειμένων τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς καινότητα ζωῆς, ἀνεστοιχειωμένης δὲ καὶ αὐτῆς τῆς κτίσεως εἰς b τὸ ἄμεινον ἢ πρὶν, ἔσται Κύριος εἷς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἓν, κυκλοῦν πᾶσαν τὴν γῆν. ἦν μὲν γὰρ ἀεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔσται Κύριος εἷς, ὁ φύσει τε καὶ ἀληθῶς τῶν ὅλων Θεὸς, καὶ παρενεγκὼν εἰς τὸ εἶναι τὰ οὐκ ὄντα ποτέ. ἐπειδὴ δὲ πεπλάνηκε τὴν ὑπ' οὐρανὸν ὁ τῆς ἁμαρτίας εὑρετὴς, τουτέστιν ὁ σατανᾶς, εἰς ψευδῆ καὶ βέβηλον λατρείαν οἱ δείλαιοι παρα- S.Matth. xxiii. 17. κεκομίσμεθα, καὶ διετελοῦμεν ἐν κόσμῳ τυφλοὶ καὶ μωροὶ, κυρίους ὀνομάζοντες τοὺς πεπλανηκότας, καὶ τὸ τῆς θεότητος ὄνομα τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν ἐπιφημίζοντες ἀμαθῶς. καὶ κεκλήμεθα μὲν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ c διὰ Χριστοῦ, πλὴν παρῳχηκότος καὶ εἰς πέρας ἤδη καταράντος τοῦ παρόντος αἰῶνος, τότε δὴ τότε καὶ φρενοβλαβείας ἁπάσης ἐξ ἡμῶν ἀνῃρημένης, τεθειμένων τε ἤδη τῶν ἐχθρῶν ὑπὸ πόδας Χριστοῦ, Κύριος εἷς ἔσται λοιπὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδενὸς ἐπ' αὐτῷ τὴν τῆς κυριότητος ἁρπάζοντος δόξαν. Κύριος δὲ καὶ ἑτέρως εἷς ἔσται Χριστὸς, ἀπρακτούσης ἁπάσης

1. σαφῶς D, et ut videtur C prima manu. Quo tempore per rasuram σοφῶς fit, nescio. 2. ὑῶν C. συῶν Edd. 3. πολυτίμητος C. πολύτιμος Edd. 6. ὡς alt. assumptum ex C. 7. σῶμα τῶν B. Edd. σωμάτων C. 9. μετατεθημένων C. 10. ἀνεστοιχειωμένης B. Edd. ἀναστοιχ. C. 19–21. Haec καὶ κεκλήμεθα μὲν—διὰ Χριστοῦ accesserunt ex C.D. [partim in b.] In C autem verbum primum litt. fere trium. (forsan καὶ) erasum est, cujus loco γὰρ supra εἰς manu recenti suprascriptum. 21. πέρας B.C. πέραν Edd. καταράντος C. ἥκοντος iid. 23. ἀνῃρημένης C.b. ἐξῃρ. Edd. τεθημένων C. Statim τε C.b. δὲ Edd. 24. πόδα C. invito b. 25. ἐπ' αὐτῷ C.b. ἀπ' αὐτοῦ iid. 26. εἷς ἔσται hoc ordine b. Edd. inverso ordine C. ἁπάσης C.b. μὲν πάσης Edd. Statim τῆς add. C. invito b.

ἐπιγείου βασιλείας, καὶ αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ τὸ κατὰ πάντων κράτος ἀνατιθείσης τῆς ὑπ᾽ οὐρανόν. ἔφη δέ τι τοιοῦτον καὶ ὁ σοφώτατος Δανιήλ. ἀφηγούμενος γὰρ τοὺς τῶν ὁράσεων τρόπους, φησίν "Ὃν τρόπον ἴδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη d Dan. ii. 45. "λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸν ὄστρακον, τὸν σίδηρον, "τὸν χαλκὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν· ὁ Θεὸς ὁ μέγας "ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ἀλη-"θινὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ."

Οὐκοῦν εἷς ἔσται καὶ μόνος, καὶ πληρώσει τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν ἁγίαν πόλιν, τουτέστι τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἧς τὸ εὖρός τε καὶ μῆκος ὡς ἐν τύπῳ πάλιν τῇ ἐπιγείῳ δείκνυσιν Ἱερουσαλὴμ, φάσκων ὅτι κατευρυνθήσεται μὲν ἀπὸ Γαβὲλ ἕως Ῥεμμών. καὶ ἔστι μὲν ἡ Γαβὲλ ἤτοι Γαβὲ κώμη καὶ κλῆρος τῆς φυλῆς Βενιαμίν· κεῖσθαι δέ φασιν αὐτὴν ἐν μέρεσιν τοῖς βορειοτέροις τῆς Ἱερουσαλήμ. Ῥεμμὼν δὲ δὴ αὖ πέτρα τίς ἐστι, κατὰ τὴν νοτίαν ἔρημον. οὐκοῦν τὸ μὲν εὖρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ Γαβὲλ ἕως Ῥεμμών. e ὁρίζεται δὲ καὶ τὸ μῆκος οὕτω λέγων Ἀπὸ τῆς πύλης Βενιαμὶν ἕως τῆς πύλης τῆς πρώτης ἕως τῶν πυλῶν τῶν γωνιῶν καὶ ἕως τοῦ πύργου Ἀναμεὴλ ἕως τῶν ὑπολῃνίων τοῦ βασιλέως. πύλη δὲ ἡ πρώτη καὶ μὴν καὶ πύλη γωνιῶν· οὕτω τινὲς ἦσαν κατὰ Ἱερουσαλὴμ ὠνομασμέναι· καὶ πύργος δὲ ἦν ἀναμέσον Ἀναμεὴλ καλούμενος, μεθ᾽ ὃν εὐθὺς καὶ τὰ ὑπολήνια τοῦ βασιλέως· τόποι δὲ οὗτοι τῆς Ἱερουσαλὴμ a 805 A. τὸ μῆκος ὡς ἐν τύπῳ κατασημαίνοντες. ὥσπερ γὰρ ἐκέλευε τῷ μακαρίῳ προφήτῃ Ἰεζεκιὴλ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀναμετρεῖν Ezek. xl. καλάμῳ τὸν οἶκον, τῇδέ τε κἀκεῖσε διάττοντα, ὑπεμφαίνων,

4. ἴδες C. (Alex.) εἶδες Edd. (Vat.) 5. χειρῶν C. χειρὸς Edd. (45). 6. τὸν ἄργυρον om. B. 11. τε assumpta ex C.b. 12–15. φάσκων—Ἱερουσαλήμ assumpta ex B.C.D. 13. Γαβὲλ prius C.D. Γαβαὰ B. ut supra. Statim ἕως Ῥεμμών [ρεμβων hic ex rasura Cod.] καὶ ἔστι μὲν ἡ Γαβὲλ ἤτοι Γαβὲ κώμη C. ἦν δὲ Γαβὲλ κώμη D. ἐστὶ δὲ ἡ γαβὰ (sic) κώμη B. 16. αὖ assumptum ex C. νοτειαν C. 17. Γαβὲλ D. γαβὲ C. Γαβὰ Edd. 19. ἕως τῶν πυλῶν om. C. 20. Ἀναμαὴλ (hic) C. (97, 228, 310) sed non infra C. 21. ἡ assumptum ex C. 22. κατὰ] + τὴν C. ὀνομ. C. 23. ἀναμέσον accessit ex C. 27. τε om. C. κἀκεῖσε C. κἀκεῖ Edd.

S. Joan. xiv. 2. ὅτι πολλαὶ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ, μυρία τε ὅσα τὰ τῶν ἁγίων ἐνδιαιτήματα· οὕτω μοι κἀνθάδε δοκεῖ διὰ τόπων ἐμφανῶν εὖρός τε καὶ μῆκος καταγράφειν ἡμῖν τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, Es. liv. 2, 3. b πρὸς ἣν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας ἀνεφώνει λέγων "Πλά-"τυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τῶν αὐλαιῶν σου, "πῆξον, μὴ φείσῃ, μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ τοὺς "πασσάλους σου κατίσχυσον, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὰ "ἀριστερὰ ἐκπέτασον." κατευρυνθεῖσαν δὴ οὖν τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ εἰς μῆκος τὸ αὐτῇ πρέπον ἐκτεινομένην, κατοικήσουσιν οἱ ἅγιοι, καὶ οὐκ ἔσται φησὶν ἀνάθεμα ἔτι, τουτέστι, κατ' οὐδένα τρόπον ἀλλοτριωθήσεται Θεοῦ· βεβαίαν γὰρ αὐτῇ χαριεῖται τὴν ἀγάπησιν· καὶ οὐκ ἂν ἐμπέσοιεν ἔτι πρὸς c τὸ προσκρούειν Θεῷ, ἀνῃρημένης, ὡς ἔφην, τῆς ἁμαρτίας Ib. xxxv. 9. εἰς τὸ παντελὲς, καὶ τοῦ πειράζοντος σατανᾶ. "Οὐ γὰρ "ἔσται ἐκεῖ λέων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν θηρίων τῶν πονηρῶν οὐδὲν "οὐ μὴ ἀναβῇ ἐπ' αὐτὴν, οὐδὲ μὴ εὑρεθῇ ἐκεῖ." κατοικήσουσι τοιγαροῦν πεποιθότως.

Ἐπειδὴ δὲ τέθειται μεταξὺ Ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τόπου μενεῖ, πάλιν ἐκεῖνό φαμεν, τὰς τῶν προκειμένων ἐννοίας, ὡς ἔνι, διερμηνεύοντες. Ῥαμὰ πολίχνη τίς ἐστιν, ἤτοι κώμη, κλῆρος δὲ τοῖς ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· καὶ ἑτέρα δὲ πρὸς ταύτῃ Ῥαμὰ τῶν ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ. διαμέμνηται δὲ καὶ Προφήτης d ἅγιος ἢ τούτων μιᾶς, ἤγουν ἑτέρας Ῥαμᾶς. ἔφη γὰρ ὅτι Hier. xxxviii. 15. "Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρ-"μός· Ῥαχὴλ ἀποκλαιομένης ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, καὶ οὐκ "ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν." τοιοῦτον πεπράχθαι

1. Πατρὶ C.b. Θεῷ Edd. τὰ assumptum ex C.b. 2. κἀνθάδε D. Edd. κἀνταῦθα C. 3. ἐμφανῶν C. ὑπεμφαίνων B. ὑπεμφαίνειν Edd. μῆκος] + καὶ Edd. invitis B.C. 3–5. τῆς νοητῆς—τῆς Ἐκκλησίας X. πρὸς ἣν C. τὴν νοητὴν—τὴν Ἐκκλησίαν X. πρὸς ὃν Edd. 6. αὐλεων C. 10. αὐτῇ C. ταύτῃ iid. 13. ἐμπέσοιεν C. ἐκπέσ. iid. 16. ἀλλ' assumptum ex C. 17. οὐδὲ C. οὐδ' οὐ Edd. (24, 41). 18. τοιγαροῦν C. γὰρ Edd. Statim πεποιθότες C. 19. ἐπὶ] + τοῦ C. (22. al.) 22. Assumpta δὲ alt. ex C., Ῥαμὰ ex B.C. 23. Νεφθαλίμ C. 24. Ῥαμᾶς C. Ῥαμά Edd. 25. ὀδυρμός] + πολύς Edd. invito C. 26. ἀποκλαιομένης C. (Alex. Frid.-Aug.) ἀποκλαιομένη Edd. (Vat.) 27. τοιοῦτον C. τοῦτο Edd.

φαμὲν κατὰ τὴν Βηθλεὲμ, Ἡρώδου προστεταχότος τὰ ἐν αὐτῇ φονεύεσθαι βρέφη. (S. Matth. ii. 16–18.) Ῥαμὰ τοίνυν ὀνομάζει τὴν Ἱερουσαλὴμ, διά τοι τὸ ἐν αὐτῇ πολὺν γενέσθαι τὸν ἐπὶ τῇ ἁλώσει θρῆνον. εἰσκεκόμικε γοῦν αὐτὴν ὁ προφήτης Ἱερεμίας μονονουχὶ δακρυῤῥοοῦσάν τε καὶ τοῖς ἰδίοις ἀπολωλόσιν ἐποιμώζουσαν τέκνοις. c ἔφη γάρ ὅτι "Κλαίουσα ἔκλαυσε νυκτὶ, "καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς." (Threni i. 2.) καὶ τίς ἦν ὁ θρῆνος; "Παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν "ἐν αἰχμαλωσίᾳ· ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας, ἐν "ἡμέρᾳ ὀργῆς σου ἐμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω." (Ib. ii. 21.)

Εἰ δὲ δή τις βούλοιτο κατὰ τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, τεθεῖσθαι τὴν κλῆσιν, Ῥαμά τε αὐτὴν ὠνομάσθαι νυνὶ, φαμὲν ὅτι καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λόγος ἔχει. a 806 A. πολλοὶ γὰρ οἱ κλαίοντες ἐν ἐκκλησίαις, καὶ τὴν "κατὰ Θεὸν "ἔχοντες λύπην, ἥτις μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον "κατεργάζεται." (2 Cor. vii. 10.) ἀποδέχεται δὲ τοὺς τοιούτους καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς οὕτω λέγων "Μακάριοι οἱ πενθοῦντες νῦν, ὅτι "αὐτοὶ παρακληθήσονται." (S. Matth. v. 4.) καὶ πάλιν "Μακάριοι οἱ κλαί"οντες νῦν, ὅτι γελάσετε." (S. Luc. vi. 21.) οὐκοῦν κἂν εἰ λέγοιτο Ῥαμὰ διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς ἡ Ἐκκλησία, φορέσει καὶ οὕτω τὸ πιθανὸν ὁ λόγος. πλὴν ἐπὶ τόπου φησὶ μενεῖ, τουτέστιν οὐ σαλευθήσεται. ἐρήρεισται γὰρ, ὡς ἔφην, καὶ ἔστιν ἀκλόνητος ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ. b

-

Καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις ἣν κόψει Κύριος πάντας τοὺς λαοὺς 12
ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ· τακήσονται αἱ σάρκες αὐτῶν ἑστηκότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφ-

3. τὸν assumptum ex C.b. 4. γοῦν C. γὰρ Edd. 5. δακρυρροοῦσάν C. δακρύουσάν iid. 6. ἔκλαυσε C. ἔκλαιε iid. 10. ἐμαγήρευσας C. 11. κατὰ C.b. κἀπὶ Edd. 13. ὀνομᾶσθαι C. 16. δὲ assumptum ex B.C. 17. νῦν assumptum ex C. 19. ὅτι] + αὐτοὶ Edd. invitis B.C. Statim γελάσετε C. γελάσονται B. Edd. 21. ἐπὶ] + τοῦ b. cf. supra. τοῦ non addit hic C. 22. ἐρείρισται (sic) C.

θαλμοὶ αὐτῶν ἐκρυήσονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.

S. Joan. xvi. 33. "Θλίψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ," τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύσασι c προσπεφώνηκεν ὁ Χριστός· πλὴν εὐθαρσεστέρους ἀποτελεῖ, χρησίμως ἐπενεγκὼν "Ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν "κόσμον." S. Luc. x. 19. "Δέδωκα γὰρ ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ "σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ." τίνες οὖν οἱ σκορπίοι καὶ τίνες οἱ ὄφεις, ἢ δηλονότι τὰ μυσαρά τε καὶ μιαιφόνα τάγματα τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων, καὶ τῶν διωκόντων ἁγίους, οἳ καὶ γεγόνασιν ὑπουργοὶ τῆς ἀκράτου μανίας τῶν ἐν κόσμῳ πνευμάτων, ἃ καὶ τόδε τὸ σύμπαν περινοστεῖ, πολυτρόπως τοῖς ἁγίοις ἐπιβουλεύοντα, καίτοι Col. ii. 14, 15. d τεθριαμβευμένα διὰ Χριστοῦ προσηλώσαντος τῷ ἰδίῳ σταυρῷ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, ἵνα τῆς ἐκείνων ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ πλεονεξίας;

Supra ver. 11. 1 Tim. iii. 15. Οὐκοῦν ἐπειδήπερ κατοικήσειν ἔφη πεποιθότως τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἣν δὲ δὴ τοῦτο, καὶ μάλα ὀρθῶς, ἀποπερανθήσεσθαι προσδοκᾶν ἀναιρουμένων ἐχθρῶν, καὶ τῶν εἰωθότων διώκειν αὐτὴν ἀνατετραμμένων, ἀναγκαίαν ποιεῖται καὶ τούτων ἡμῖν τὴν ἀφήγησιν. αὕτη γὰρ ἔσται φησὶν ἡ πτῶσις ἣν κόψει Κύριος e πάντας τοὺς λαοὺς ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ· αἱ σάρκες αὐτῶν κατατακήσονται, ἐκρυήσονται δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, συντηκομένης καὶ γλώττης. ὁ μὲν γὰρ κοινὸς οὗτος καὶ κατὰ τῆς φύσεως θάνατος τήκει μὲν τὰς ἁπάντων σάρκας, καὶ ἀποκενοῖ μὲν ὀφθαλμοὺς, σήπει δὲ καὶ γλώσσας· πάν-

1. ἐκρυήσονται F. (23. Co.) ῥυήσ. B.C. Edd. sed cf. infra. 3. ἕχετε C. sed cf. supra 783 a. 4. προπεφ. Edd. 5. ἐπενεγκὼν B.D. επενεγκειν (ω) hodie C., ε primum et ω manu recentiori, quasi prius ὑπενεγκεῖν C. ἐνεγκὼν Edd. 6. δέδωκα γὰρ ὑμῖν B.C.D. Pont. δέδωκε γὰρ ἡμῖν Aub. 8. οὖν C. δὲ iid. 9. τε assumptum ex C. ἀλητηρίων C. 11. ἐνκοσμίων (= ἐγκοσμίων) C. 16. περ assumptum ex C. 23. Habet ἐκρυήσονται C. 25. κατὰ C. ἐκ Edd. 26. ἀποκενοῖ C. ἀποκείρει Edd. μὲν et σήπει δὲ accesserunt ex C.

δεινον δὲ καὶ τῆς εἰς λῆξιν ἡκούσης συμφορᾶς εἴη ἂν εἰκότως τὸ ζώντων τε καὶ ἑστηκότων ἔτι τακῆναι μὲν τὰς σάρκας, καὶ ἀποῤῥεῖν ὀφθαλμοὺς, κολάζεσθαι δὲ καὶ γλώττας. εὖ δὲ δὴ σφόδρα τὰ τοιάδε συμβήσεσθαί φησι τοῖς θεομισῆ καὶ ἐπάρατον ἐπιτηδεύσασι ζωήν. πραχθήσονται γὰρ δίκας, a 807 A. οὐχ ὑπέρ γε μόνον τῶν εἰς ἁγίους αὐτοῖς πεπλημμελημένων, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὑπὲρ ἧς ἐσχήκασιν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ φιλοσαρκίας· ἣ καὶ γέγονεν αὐτοῖς αἰτία τοῦ μήτε προσήκασθαι τὴν πίστιν, μήτε μὴν ἑλέσθαι ζῆν εὐσεβῶς, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ἀγαπῆσαι τὴν δόξαν. γεγόνασι μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπονενευκότες ἀσχέτως εἰς ἐκτόπους ἡδονάς· ἐσχήκασι δὲ καὶ ἀκρατεῖς ὀφθαλμοὺς τὰς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ὁρωμένων ἐπιθυμίας μονονουχὶ χανδὸν ἐκπίνοντας. ἠκόνησαν γὰρ καὶ γλῶτταν κατὰ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλη- b σίας δογμάτων ἀνοσίαν πεποίηνται τὴν καταῤῥησιν. εἰκότως δὴ οὖν εἰς σάρκας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ γλώττας τὴν δίκην ἐσχήκασιν. ὥσπερ γὰρ ἡ τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ πίνουσα γυνὴ καὶ ψευσαμένη τὸν ὅρκον εἰς μηρὸν ἐκολάζετο, περὶ ὃν ἂν γένοιτο καὶ τὰ ἐκ τῆς πορνείας ἐγκλήματα· "Πρισθή- Num. v. 27. "σεται γάρ φησὶ καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς αὐτῆς·" κατὰ τὸν ἴσον οἶμαι τρόπον καὶ τοῖς τὴν ἁγίαν διώκουσι πόλιν, εἰς σάρκας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ γλώττας ἡ κόλασις· φιλοσαρκίαι γὰρ αὐτοῖς ἡδυπάθειαί τε καὶ πρὸς τούτοις αἱ δι' ὀμμάτων τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἀπαιδεύτου γλώττης c φωναί.

2. τῶν pro τὸ C. invito D. τε assumptum ex C.D. ἑστηκότων B.C. ἑσυστήτων Pont. ἑστώτων Aub. τὰς assumptum ex C. 3. γλῶτταν C. 4. θεομισεῖ C. 5. πραχθήσονται D. π·ραχθήσονται C. quasi παραχθήσ. prius scriptum, εισ hodie suprascr. manu recenti. εἰσπραχθήσ. Edd. 6. μόνον C. Migne. μόνων iid. πεπλημμένων C. 7. γὰρ assumptum ex C. 11. ἀσχέτως C. ἀτόπως iid. 12. Haec ἀκρατεῖς ὀφθαλμοὺς τὰς accesserunt ex C. 13. ἐπιθυμίαν iid. ἐκπίνοντας C. ἐκπίνοντες iid. 14. γὰρ C. δὲ iid. γλῶσσαν C. sed bis habet γλῶττας paullo infra. 19. ἂν γένοιτο C. γίνονται iid. 22. γλώττας B.C. γλώσσας Edd. 23. φιλοσαρκίαι—ἡδυπάθειαί C. φιλοσαρκία—ἡδυπάθεια iid. καὶ πρὸς τούτοις hoc ordine C. πρὸς τούτοις καὶ iid. Statim αἱ assumptum ex C.

13 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκστασις Κυρίου ἐπ' αὐτοὺς μεγάλη·
καὶ ἐπιλήψεται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ
συμπλακήσεται ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ.
14 καὶ ὁ Ἰούδας παρατάξεται ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ συνάξει τὴν
ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ
ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα.

d Ἔκστασιν ἐν τούτοις τὸν φόβον, ἤγουν τὴν κατάπληξιν, ὀνομάζει πάλιν. κατ' ἐκεῖνο δὴ οὖν φησι τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἂν ἀλλήλους ἀθρήσειαν οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροὶ, ταῖς οὕτω δειναῖς ὑποπίπτοντας δίκαις, καταπλαγήσονται μὲν τοῖς δείμασιν, ἀφέντες δὲ οὕτω λοιπὸν τὸ διώκειν ἔτι τολμᾶν τὴν ἁγίαν πόλιν, οἰχήσονται μὲν φυγάδες, μόνον δὲ οὐχὶ καὶ χεῖρας ἀψάμενοι, καὶ τὰς παρ' ἀλλήλων ἀνοήτως ζητοῦντες ἐπικουρίας, οἰκτροί τε ἔσονται καὶ κατεῤῥιμμένοι e καὶ ὑπὸ πόδας ἁγίων. ὁ δέ γε Ἰούδας, φησὶ, τουτέστιν οἱ διὰ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν δεδικαιωμένοι καὶ τὸν νοητὸν (Cf. Rom. ii. 29.) περιφέροντες Ἰουδαῖον, καὶ τὴν ἐν Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ περιτομὴν πλουτήσαντες, παρατάξονται ἐν Ἱερουσαλὴμ, τουτέστι καταστρατεύσονται τῶν ἐχθρῶν, κατανεανιεύσονται τῶν ἀνθεστηκότων, (Ps. xc. 13.) συμπατοῦντες ὡς σκορπίους, ἐπ' ἀσπίδα δὲ καὶ βασιλίσκον ἐπιβαίνοντες, λέοντός τε καὶ δράκοντος εἰς ἅπαν ἠφειδηκότες ἔσονται· λαμπροὶ δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστοι, τὸν 808 A. a ἐκ τῶν τοιούτων κατορθωμάτων συλλέγοντες πλοῦτον ὡς χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμόν. ὅτι γὰρ οὐκ ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς τῆς προφητείας ὁ νοῦς, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; πλοῦτος γὰρ ἁγίων, οὐχ ὁ φθαρτὸς καὶ ἐπίγειος, ἀλλ' ὁ νοητὸς καὶ ἐπουράνιος καὶ διηνεκὴς, ὃν συναγείρουσι ταῖς

1. ἔνστασις F. ἐπ' αὐτοὺς μεγάλη hoc ordine C. (Alex. XII.) 3. συμπλεκήσεται C. χεῖραν C. 5. κυκλώθεν C. 8. κατ' ἐκεῖνο—καιροῦ D. Edd. κατεκείνου δὴ οὖν τοῦ καιροῦ φησιν C manu prima. κατεκεῖνον δὴ οὖν τὸν καιρὸν φησὶν C manu recentiori. 9. ἀθρήσειαν B.C. ἀθροίσειαν Edd. 11. ἔτι τολμᾶν C. ἀποτολμᾶν iid. 12. μόνον—ἀψάμενοι accesserunt ex C. 13. ἀνοήτως ζητοῦντες edidi. ἀνοήτους ζητοῦντες C. ἐπιζητοῦντες ἀνοήτως Edd. 20. δὲ assumptum ex C. 22. ἠφειδηκότες ἔσονται· λαμπροὶ δὲ C. ἠφειδηκότες. ἔσονται δὲ λαμπροὶ Edd.

ἑαυτῶν ψυχαῖς οἱ διδάσκοντές τε καὶ καθ' ἑτέρους τρόπους εὐδοκιμοῦντες ἐν ἐκκλησίαις. διαρπάζουσι γὰρ ὥσπερ τὴν ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν, προσάγοντες διὰ πίστεως τῷ Χριστῷ τὰ ἐξαίρετα τῶν ἐθνῶν. οὕτω γὰρ ἔφη καὶ αὐτὸς διηρπακέναι τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ. b S.Matth. xii. 29.

Εἰ δὲ δή τις λέγοι τὸν Ἰούδαν συναγαγεῖν τὴν ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν, ἵνα νοῶμεν ὅτι καὶ τὴν ἐν κόσμῳ σοφίαν συλλέγοντες καταλαμπρύνονται δι' αὐτῆς, τοῖς τῆς εὐσεβείας ἐπαγωνιζόμενοι δόγμασιν, ἔχοι ἂν ὁ νοῦς τὸν εἰκότα λόγον. ἐσκύλευσαν γάρ ποτε τοὺς Αἰγυπτίους αἱ σοφαὶ γυναῖκες τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, χρησάμεναι "παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῶν "σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱματισμόν." Exod. iii. 22. οὐκοῦν ὡς ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ὡς ἐν ὕλαις ταῖς ὁρωμέναις, ἡ τῶν εἰς c νοῦν ἀγαθῶν λαμπρότης σημαίνεται. διδασκάλων δὲ μάλιστα πλοῦτος οἱ μαθηταί. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς δι' αὐτοῦ σεσωσμένοις καὶ πεπιστευκόσι προσεφώνει λέγων "Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοὶ, ἣν ἔχω ἐν "Χριστῷ Ἰησοῦ·" 1 Cor. xv. 31. "στέφανον δὲ καὶ χαρὰν" αὐτοῦ ἰδίαν Phil. iv. 1. ὠνόμαζε πάλιν.

d

Καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν 15 καμήλων καὶ τῶν ὄνων καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκείναις κατὰ τὴν πτῶσιν ταύτην.

Ὁρισάμενος ἤδη τῆς τιμωρίας τοὺς τρόπους, οὓς πάντῃ τε καὶ πάντως ὑπομενοῦσι κατὰ καιροὺς οἱ τῆς ἁγίας πόλεως κατεστρατευκότες γεγονότες τε διωκταὶ καὶ ὑβρισταὶ, βδε-

1. καὶ prius omissum, manu recentiori aliquantum suprascriptum C. 2. ἐκκλησίαις C. ἐκκλησίᾳ Edd. 6. συναγαγεῖν C. συνάγειν iid. 7. κυκλώθεν C. Statim ὡς suprascriptum C manu recentiori. 10. ἐοικότα C. 11. ποτε post σοφαὶ tr. C. 13. τε assumptum ex C. 18. ὑμετέραν C. Aub. ἡμετ. Pont. 19. δὲ C. τε Edd. αὐτοῦ B.C. αὐτοὺς Edd. 20. ὠνόμαζε C. ὀνομάζει iid. 23. ταύτην] αὐτῆς C.

Ps. lxxiv. 6. λυροὶ καὶ φιλεγκλήμονες, καὶ λαλοῦντες ἀδικίαν κατὰ Θεοῦ,
ἐπαίροντές τε καὶ εἰς ὕψος τὸ κέρας, κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος
e φωνὴν, ἐπάγει χρησίμως ὅτι Αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων
καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν ὄνων καὶ πάντων τῶν
κτηνῶν. ἀπὸ δέ γε τῶν ὑποζυγίων τοὺς αὐτοῖς ἐποχουμένους
ὑποδηλοῖ. ἐπεφύοντο γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς
Ἱεροσολύμοις οἱ ἀπωτάτω τε καὶ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν· οἱ
μὲν ἵπποις ἔποχοι, Βαβυλώνιοί τε καὶ Σύροι καὶ μὴν καὶ τὰ
Αἰγυπτίων ἔθνη· οἱ δὲ καμήλους τε καὶ ὄνους καὶ ὀρεῖς ὑπο-
ζεύξαντες, οἷον Μωαβῖται, καὶ οἱ τῆς ἐρήμου νομάδες, ὧν καὶ
809 A. a ὁ προφήτης Ἡσαΐας διαμέμνηται λέγων "Ἐν τῇ θλίψει καὶ
Es. xxx. 6. "τῇ στενοχωρίᾳ λέων καὶ σκύμνος λέοντος, ἐκεῖθεν καὶ
"ἀσπίδες καὶ ἔκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἳ ἔφερον ἐπ' ὄνων
"καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν." τεθεᾶσθαι δὲ καὶ ἑτέ-
Ib. xxi. 7. ρωθί φησιν "ἀναβάτην ὄνου καὶ ἀναβάτην καμήλου." γράφει
δὴ οὖν τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς ὡς ἐν τύπῳ τοῖς ἔθνεσι,
τοῖς ἀεὶ πεπολεμηκόσι τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλὴμ, ἵν' ἐξ
αὐτῶν νοῶμεν τοὺς καθ' ἡμῶν ὁρατούς τε καὶ ἀοράτους
b ἐχθροὺς, πρὸς οὓς ἡμῖν ἡ μάχη. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις καὶ
εἰς τρόπους ἀναφέρειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐχθρῶν τὰ τῶν
κτηνῶν ἰδιώματα, τὸ ἀδικοῦν οὐδὲν ἐκεῖνο φάναι τε καὶ νοεῖν·
ὡς οἱ μὲν γεγόνασιν ὁρμητίαι καὶ θρασεῖς, ὡς ἵπποι τυχόν·
περιθείη δ' ἄν τις αὐτοῖς καὶ μάλα εἰκότως τὸ φιλήδονόν τε
καὶ θηλυμανές· οἱ δὲ ἡμιόνων δίκην ἄγριοί τε καὶ ἀπηνεῖς,
ἀγριωτέρας δὲ αὐτὰς καὶ τοῖς Ἑλλήνων ποιηταῖς ὀνομάζειν
ἔθος· οἱ δὲ καμήλοις κατά γε τὴν ἕξιν προσεοικότες, τουτ-
έστιν ἄνισοί τε καὶ ἀλαζόνες, ὑψοῦ τε ἠρμένην ἐξ ἀπο-
c πληξίας τὴν διάνοιαν ἔχοντες· οἱ δὲ καὶ ὄνων διενεγκόντες

2. καὶ assumptum ex B.C. 3. ἐπάγοι C. 4. καὶ πάντων τῶν κτηνῶν om. C. 6. τοῖς prius om. C. 7. τε om. C. 8. ἐποχούμενοι C. 9. ὀρεῖς] ἡμιόνους C. 10. νομάδες B.C. μονάδες Edd. 16. ἀληθείας D. Edd. ἐκκλησίας C. 17. ἵν' C. ἵνα Edd. 19. ἐχθροὺς om. C. habet D. 20. τρόπους C. τρόπον D. τύπον Edd. τῆς om. C. habet D. 21. καὶ assumptum ex B.C. 22. γεγόνασιν C. ἐφάνησαν Edd. θαρσεῖς C. 25. ἀγρειοτέρας C. 27. ἠρμένην] Post hoc verbum folium amissum in D. pergit μηδὲ ἔλθῃ. (811 b.) 28. καὶ assumptum ex B.C.

οὐδὲν, τὴν ἁπασῶν ἐσχάτην νενοσήκασιν ἀλογίαν· νωθὴς γὰρ ἡ ὄνος καὶ βραδεῖα πρὸς αἴσθησιν, καὶ τῆς ἐσχάτης ἀλογίας εἰκών. σημειωτέον δὲ, ὅτι τοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ πεπολεμηκότας οὐδενὶ μὲν ἐξομοιοῖ τῶν ἡμέρων τε καὶ καθαρῶν ζῴων, οἷον προβάτῳ φημὶ καὶ βοΐ, παρεικάζει δὲ μᾶλλον τοῖς βδελυροῖς τε καὶ ἀνημέροις, ἃ καὶ ταῖς τοῦ νόμου φωναῖς, ὡς βέβηλά τε καὶ ἀκάθαρτα κατεδικάζοντο.

Καὶ ἔσται ὅσοι ἂν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν 16
ἐλθόντων πρὸς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀναβήσονται κατ' ἐνιαυτὸν d
τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ καὶ
τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. καὶ ἔσται ὅσοι 17
ἂν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς εἰς Ἱερουσαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ, καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται.

Τοὺς ταῖς ἐκκλησίαις πεπολεμηκότας, καὶ κατὰ τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ ὑψηλήν τε καὶ ἀλαζόνα τὴν ὀφρὺν ἀνατεί- e *ναντας, ταῖς αὐτοῖς πρεπούσαις δίκαις ἐνολισθήσειν εἰπὼν, τὴν τῶν μετ' ἐκείνους περιλελειμμένων προαγορεύει προσκύνησιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία κατὰ τὴν τοῦ πατριάρχου φωνήν.* Gen. xlix. 10. *τέθειται δὲ καὶ "εἰς φῶς ἐθνῶν, καὶ εἰς διαθήκην "γένους, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐκ "δεσμῶν δεδεμένους καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν* a **810 A.** Es. xlii. 6, 7. *"σκότει." ὅτι τοίνυν τὴν τῆς εἰδωλολατρείας ἀφέντες ἀχλὺν, καὶ τῆς τοῦ διαβόλου σκαιότητος τὰ δεσμὰ διαρρήξαντες οἱ*

4. *ἡμέρων*] *ἱερων* C. 7. *κατεδικάζοντο* C. *κατεδικάζετο* Edd. 8. *ἂν* Edd. (Alex. 49, 106.) *ἐὰν* C. 9. *ἐπελθόντων* F. (42.) 10. *Θεῷ* om. C. invito F. [ante *παντοκράτ.* tr. (23, 36, 311. Co.)] 11. *σκηνοπηγείας* C. 12. *ἐὰν* C. (A.V. &c.) *τῶν* om. F. Edd. 13. *Θεῷ* om. C. invito F. [ante *παντοκράτ.* tr. (36, 311. Co.)] 17. *αὐταῖς* (sic) C. 18. *περιλελιμμένων* C. *προαγόρευσιν* pro *προαγορεύει προσκύνησιν* C. 21. *εἰς* alt. om. C. 22. *ἐξαγαγεῖν* C. *ἐξάγειν* Edd. Neutrum habet B. 25. *διαβόλου*] + *καὶ* Edd. repugnantibus B.C.

ἐξ ἐθνῶν, πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας ἥξουσι φῶς, καὶ τὸν τοῦ
Σωτῆρος ὑποδραμοῦνται ζυγὸν, σαφηνιεῖ, λέγων ὡς οἱ κατά-
λοιποι τῶν κεκολασμένων, ἤτοι τῶν ταῖς ἐκκλησίαις μεμα-
χημένων· ἀριθμοῦ δὲ οὗτοι κρείττονες· ἀναβήσονται κατ'
ἐνιαυτὸν τοῦ προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ καὶ τοῦ
b ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. ὁ μὲν γὰρ διὰ Μωυσέως
Lev. xxiii. 34. προσέταττε νόμος ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας
τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, συναγηγερμένης εἰς
Ib. 36. ἀποθήκας τῆς ἐξ ἀγρῶν εὐκαρπίας. ἐξόδιον ταύτῃτοι τὴν
ἑορτὴν ὀνομάζει, ὡς ἤδη τῶν ἔργων τῶν ἐν ἀγροῖς ἐκκεχωρη-
Ib. 40. κότων ἐς πέρας. ἐκέλευε δὲ λαμβάνειν "κάλλυντρα φοινί-
"κων καὶ καρπὸν ὡραίου ξύλου, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς
"καὶ ἰτέας καὶ ἄγνου κλάδους," πίνειν τε ὕδωρ ἐκ χειμάῤῥου,
c καὶ ἐπ' αὐτῷ κατευφραίνεσθαι. καὶ πρόφασιν μὲν ὁ νόμος
ἐποιεῖτο τῆς ἑορτῆς, τὸ ἐν σκηναῖς κατοικῆσαι τὸν Ἰσραὴλ,
Ib. 43. τῆς Αἰγυπτίων πλεονεξίας ἐξῃρημένον.

Ἦν δὲ ἄρα τὸ χρῆμα μυστηρίου τύπος τοῦ κατὰ Χριστόν.
ἐξῃρήμεθα μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τῆς τοῦ διαβόλου πλεο-
νεξίας, κεκλήμεθα δὲ, ὡς ἔφην, εἰς ἐλευθερίαν διὰ Χριστοῦ,
καὶ ὑπ' αὐτῷ γεγόναμεν τῷ τῶν ὅλων βασιλεῖ καὶ Θεῷ, τῆς
τῶν πάλαι κρατούντων σκαιότητος ἀλογήσαντες. ἑορτά-
ζομεν δὲ τὴν ἀληθῆ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, τουτέστι τὴν
d ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτε τὰ πάντων ἐν
αὐτῷ μονονουχὶ πέπηκται σώματα, καίτοι λελυμένα τῇ
S. Joan. xi. 25. φθορᾷ καὶ θανάτῳ κεκρατημένα. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ἀνά-
στασις, αὐτὸς ἡ ζωὴ, πρωτόλειον ὥσπερ ἐκ νεκρῶν καὶ
1 Cor. xv. 20. "ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων·" ὁ νοηταῖς ἡμᾶς εὐκαρπίαις
καταπιμπλὰς, καὶ οἷον τοὺς ἐξ ἀγρῶν συλλεγέντας πόνους

5. τῷ et Θεῷ om. C. 7. προσέταττε B.C. προσετάττετο Edd. 9. ἐξόδιον] + δὲ iid. invito C. 11. ἐς] εἰς C. κάλλυντρα C. Aub. cf. de Ad. 619 c. κάλυντρα B. κάλλυνθρα Pont. (A.V. &c.) 12. ὡραίου B.C. [ὁραίου C.] cf. in S. Joan. 468 b. ὡραῖον Edd. 14. ἐπ' αὐτῷ C. ἐπ' αὐτοῖς Edd. 18. μὲν assumptum ex C. 19. δὲ C. τε iid. 20. Θεῷ C. ζωῇ iid. 27. νοηταῖς ἡμᾶς εὐκαρπίαις καταπιμπλὰς C. νοητῆς ἡμᾶς εὐκαρπίας κατεμπιπλῶν iid. 28. συλλέγοντας C.

ἐνσωρεύειν ἀποθήκαις ταῖς ἄνω παρασκευάζων. αὐτὸς ἡμῖν
ἀποδώσει τὴν ἐν παραδείσῳ δίαιταν καὶ τρυφὴν, δῆλον δὲ
ὅτι πνευματικὴν, νενικηκόσι τὴν ἁμαρτίαν, εὐωδιάζουσι νοη- c
τῶς, ὡραῖον καὶ ἀξιέραστον τὸν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας
ἔχουσι καρπὸν, ἁγνῶς καὶ ὁσίως πεπολιτευμένοις. σημεῖον
δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦδε πάλιν, τὸ κάλλυντρά τε φοινίκων καὶ
ὡραίου ξύλου καρπὸν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις κλάδοις συνδήσαντας
ἔχειν. αὐτός ἐστιν ὁ χειμάῤῥους τῆς τρυφῆς ὃν πεπότικεν Ps. xxxv. 9.
ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ· αὐτὸς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ ὁ τῆς
εἰρήνης ποταμὸς, ὁ ἐκκεκλικὼς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐξ ἐθνῶν κεκλη- Es. lxvi. 12.
μένους. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἡμῖν ἰσχνῶς ἐν ἑτέροις. Cf. de Ad. xvii. 619 d.
οὐκοῦν οἱ ἀναβαίνοντες προσκυνῆσαι τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι,
καὶ τελέσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας, οἱ διὰ πίστεώς εἰσιν a 811 A.
ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοι. ἀπειλεῖ δὲ τοῖς μὴ ἀναβαίνουσιν
ὄλεθρον, ποινάς τε τὰς ἴσας, ἃς ἂν ὑποσταῖεν οἱ διῶκταί τε
καὶ ὑβρισταί. ἐν ἴσῃ γὰρ μοίρᾳ κείσονται τοῖς ἐχθροῖς, οἱ
μὴ ἀγαπᾶν ᾑρημένοι. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστιν, ὃ καὶ αὐτὸς ἔφη
Χριστός "Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ S. Luc. xi. 23.
"συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει."

Ἐὰν δὲ φυλὴ Αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τούτοις 18
ἔσται ἡ πτῶσις ἣν πατάξει Κύριος πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἂν b
μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. αὕτη 19
ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν,
ὅσα ἐὰν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

Ὡς ἐξ ἑνὸς ἔθνους τοῦ τῶν Αἰγυπτίων φημὶ, τοὺς εἰς ἄκρον ἥκοντας πλάνης, ἐκτόπως τε ἄγαν εἰδωλολατρεῖν

1. σωρεύειν C. 6. πάλιν C. λοιπὸν Edd. κάλυντρα B (ut supra). Statim τε assumptum ex C. 7. ὡραίου C. ut supra. ὡραῖον B. Edd. κλάδοις assumptum ex C. 8. πεπότηκεν C. 10. ἐκκεκληκὸς C. 12. Κυρίῳ B.C. Θεῷ Edd. 15. ἃς ἂν C. αἷς Edd. 18. κατ' ἐμοῦ, μετ' ἐμοῦ inverso ordine B. 22–24. Assumpta haec αὕτη—Αἰγύπτου ex B.C.D., καὶ ἡ—σκηνοπηγίας ex C.D. Hunc versum 19 infra collocant Edd. 23. ἐστιν F. (Alex.) 24. ὅσα] a manu recentiori habet C. nescio quid prius scriptum. ἐὰν F. (Alex. ℵ) ἂν Edd. (Vat.) 25. τοῦ assumptum ex C.

ἑλομένους, καταδηλοῖ, οἷς ἔσται δεινὴ καὶ ἀδιάφυκτος δίκη καὶ ὀλέθρου πρόξενος τὸ μὴ ἑλέσθαι τιμᾶν τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας τὴν ἀξιόληπτον χάριν. μόνον γὰρ οὐχὶ φονευταὶ c τῶν ἰδίων γεγονότες ψυχῶν ἁλοῖεν ἂν, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς μετὸν αὐτοῖς ἐπιδράξασθαι τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ προκειμένης εἰς μέθεξιν τοῖς ἑλεῖν ἐθέλουσι τῆς ἄνωθεν ἡμερότητος, καὶ μὴν καὶ ἀποφορτίσασθαι τὴν ἁμαρτίαν, ταῖς ἑαυτῶν ἐντεθνήκασι πλάναις, καὶ ἀναπόνιπτον ἐσχήκασι τήν τε ἐκ τοῦ πλανᾶσθαι κηλῖδα καὶ τῆς πλημμελείας τὸν μολυσμὸν, διατετελέκασι δὲ καὶ ἐν πλάνῃ· καίτοι τοῦ θείου φωτὸς τὰ πάντα περιαστράπτοντος, καὶ καλοῦντος εἰς ἀνάβλεψιν τοὺς ἐν ἀχλύϊ καὶ σκότῳ. φαίην δ' ἂν καὶ περὶ

Eccl. vi. 3, 4. d ἑκάστου τῶν τοιούτων "Ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα· "ὅτι ἐν ματαιότητι ἦλθε, καὶ ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἐν "σκότει ὄνομα αὐτοῦ κατακαλυφθήσεται." "Καλὸν γὰρ "αὐτοῖς εἰ μὴ ἐγεννήθησαν," κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν. S. Matth. xxvi. 24.

ὅτι δὲ οὐ κατὰ μόνον τῶν Αἰγυπτίων ὁ λόγος, ἥξει δὲ καὶ κατὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἃ πάντῃ τε καὶ πάντως κολασθήσονται, τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας ἠφειδηκότα, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ πανήγυριν οὐ τετιμηκότα, πιστώσεται λέγων Αὕτη e ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. πρὸ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας τάχα πως ἦν ἔτι καὶ ἀπὸ μέρους εὐάφορμος τῶν ἐθνῶν ἡ παραίτησις, παρ' οὐδενὸς κεκλῆσθαι λεγόντων· διεκήρυξε γὰρ αὐτοῖς οὐδείς. τοιγάρτοι καὶ ὁ Σωτὴρ ἐν εὐαγγελικαῖς ἡμῖν παραβολαῖς αὐτὸ τοῦτο καταδεικνύων, τοὺς ἐργάτας ἔφη τοὺς περὶ τὴν

2. πρόξενος D. Edd. πρόξενον e castigatione manus ut videtur primae C. 5. προσκειμένης prius C. σ postea eraso. προκειμένους Migne. 7. τὴν ἁμαρτίαν C. τὰς ἁμαρτίας Edd. 8. ἐντεθνήκασι C.D. ἐντεθείκασι Edd. 9. τε assumptum ex C. 10. δὲ C. τε iid. 12. σκότῳ C. σκότει iid. 13. ἀγαθῶν C manu prima. 16. αὐτοῖς εἰ μὴ ἐγεννήθησαν C. αὐτῷ εἰ μὴ ἐγενήθη [ἐγεννήθη correxit Migne] iid. τοῦ suprascriptum manu forte prima C. 17. μόνον C. μόνων iid. 20–22. Haec ut verba Prophetae collocant B. Edd. scholion novum incipientes. 21. ἔσται C. ἐστὶν Edd. (Alex.) cf. F. supra. 22. ὃς C. (Vat.) 24. εὐάφορμος C. εὔμορφος Edd. 27. καταδεικνύων B.C. δεικνύων Edd.

ἐνδεκάτην κεκλημένους εἰπεῖν τό "Οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο." a 812 A. S.Matth. xx. 7. Ib. xii. 29. ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς, ἔδησε τὸν ἰσχυρὸν, ἐξείλετο τῆς ἐκείνου δυστροπίας τοὺς ὑπ' αὐτῷ κειμένους, δεδικαίωκε τῇ πίστει τοὺς προσιόντας αὐτῷ, τέθεικε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ζωῆς, οὐδένα λοιπὸν ἀποχρώντως πρὸς παραίτησιν εὑρήσουσι λόγον, οἱ τὴν οὕτω σεπτὴν οὐ προσηκάμενοι χάριν. ἀληθεύσει δὴ οὖν καὶ περὶ αὐτῶν εἰ λέγοι τῶν ἐθνῶν ὁ Χριστός "Εἰ μὴ ἦλθον καὶ S.Joan. xv. 22. "ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νυνὶ δὲ πρόφασιν οὐκ b "ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν."

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἅγιον 20 τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι.

Ὡς παντὸς ἤδη πολέμου κατηυνασμένου, καὶ μάχης ἀνῃρημένης, καὶ σεσοβημένων ἐχθρῶν, καὶ ἀῤῥήκτου λοιπὸν εἰρήνης τὴν ἁγίαν στεφανούσης πόλιν, τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπρακτήσειν ἤδη φησὶ τοῦ πολέμου τὰ σκεύη, φάλαρά τε καὶ ἐπιχάλινα. τίνος γὰρ ὅλως ὁ ἱπποκράτης τοιούτου ἕξει χρείαν, ἀριστεύειν εἰδὼς ἐν μάχαις, εἰ μηδεὶς ὅλως ὁ ἀντεξάγων ἐστίν; οὐκοῦν ἱερὰ, φησὶν, ἔσται σκεύη καὶ ἀνα- c θήματα τῷ Θεῷ, τὰ τοῖς πολεμοῦσι χρήσιμα. ἐπειδὴ γὰρ αὐτός ἐστι τῆς εἰρήνης ὁ βραβευτὴς, αὐτῷ δὴ δικαίως καὶ ἀνακείσεται περιττά τε ἤδη καὶ ἀπρακτοῦντα λοιπὸν τοῦ πολέμου τὰ σκεύη. ὥσπερ γὰρ ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας ἔφη περί τινων, ὅτι "συγκόψουσι τὰς μαχαίρας Es. ii. 4. "αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ "οὐ μὴ ἄρῃ ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι

5. ἀποχρῶντα C. 7. ἀληθεύσει C. ἀληθεύει Edd. Habet περὶ αὐτῶν εἰ λέγοι τῶν ἐθνῶν hoc ordine C. 9. νυνὶ C. νῦν iid. 13. παντως C manu prima. 14. ἀῤῥήκτου C. ἀλήκτου iid. 17. τίνος [τινὰς D.] —χρείαν D. Edd. τίνας γὰρ ὅλως ἱπποκρατήσειεν ἂν ὁ C. 18. μάχαις C. μάχῃ iid. 20. πολεμοῦσι C. τοῦ πολέμου iid. τοῦ πολέμου καιροῖς haud male D. 26. οὐ μὴ prius B.C. οὐκ Edd. ἐπ' ἔθνος B.C. cf. supra 51 b. ἐπ' ἔθνους Edd.

d "πολεμεῖν," τῶν τῆς εἰρήνης καιρῶν μονονουχὶ καὶ ἀναπει-
θόντων αὐτοὺς τῇ τῆς γεωπονίας χρείᾳ χαρίζεσθαι τὰ πολε-
μικὰ, καὶ εἰς ἑτέρας δὲ ὥσπερ μετατρέχειν σπουδὰς, τῆς τῶν
τακτικῶν μελέτης ἠφειδηκότας· οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Ζαχα-
ρίας, ὡς ἀῤῥήκτου λοιπὸν τῆς εἰρήνης δοθείσης παρὰ Θεοῦ,
τὰ τοῖς μαχομένοις χρήσιμα σκεύη μεταπλασθήσεσθαί φησιν
εἰς ἀνάθημα τῷ Θεῷ. ἀργήσει γὰρ πάντως τὸ μάχιμον, οὐχ
ἵππου πεφροντικὸς, οὐ χαλινῶν, οὐ φαλάρων, μετανεῦον δὲ
e μᾶλλον εἴς γε τὸ ἑλέσθαι δεῖν τοῖς εἰς ἀρετὴν καὶ θεοσέβειαν
διαπρέπειν σπουδάσμασι.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ καθ' ἕτερον ἐκπεπεράνθαι τρόπον τῆς
προφητείας τὴν δύναμιν. φασὶ γὰρ ὅτι ηὕρηται μὲν κατὰ
καιροὺς τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον, ἐμπεπαρμένους ἔτι τοὺς
ἥλους ἔχον· ὧν ἕνα λαβὼν ὁ εὐσεβὴς Κωνσταντῖνος ἐπὶ
χαλινὸν γενέσθαι τῷ ἵππῳ τῷ ἰδίῳ παρεσκεύασεν, εὐλο-
γεῖσθαι παρὰ Θεοῦ καὶ διὰ τούτου πεπιστευκώς. οὐκ ἀπί-
θανον δὲ τὸ χρῆμα φαίη τις ἂν, εἴπερ ὧδε ἔχει, καὶ οὐκ ἔξω
813 A. a τοῦ λόγου τοῦ πρέποντος νοοῖτ' ἂν εἰκότως, τὸ καὶ ἐν μνήμῃ
γενέσθαι τῇ παρὰ Θεῷ, καὶ ἐν προῤῥήσει τετιμῆσθαι προφη-
τικῇ βασιλέα τὸν εὐσεβέστατον. πλείστων γὰρ ὅσων ἐποιή-
σατο μνήμην καὶ προαναφώνησιν κατὰ καιροὺς τῶν ἁγίων
3 Reg. xiii. 2. προφητῶν ὁ λόγος, καθάπερ ἀμέλει καὶ Ἰωσίου καὶ ἑτέρων
τινῶν. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἡ τῶν καιρῶν ἡμερότης καὶ εὐσέβεια
διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς κρατούντων σημαίνεται. οὐδὲν οὖν ἄρα
τὸ ἀπεικὸς, εἰ διαμέμνηται καὶ νῦν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας
b ἀξιολογωτάτου πράγματος, καὶ θεοφιλοῦς ἀληθῶς καὶ βασι-
λείας εὐσεβοῦς, καὶ καιρῶν ἀνακειμένων τῇ εἰς Χριστὸν
ἀγάπῃ. τὸ γὰρ δὴ καὶ βασιλέων ἵπποις ἐμπρέπειν τὸν ἧλον

3. δὲ om. C. σπουδὰς B.C manu recentiori. σπονδὰς D.C ut videtur manu prima. Edd. 5. ἀῤῥήκτου C.D. ἀλήκτου Edd. τῆς assumptum ex C. 8. ἵππου C. ἵππων iid. Statim πεφροντηκότος (sic) C. οὐ alt. C. ἢ iid. 11. καὶ assumptum ex C. 12. ηὕρηται C. εὕρηται iid. 18. τοῦ utrumque assumptum ex C. 19. τετιμεῖσθαι C. 21. προαναφωνήσειν C manu prima. 22. καθάπερ D. Edd. ὥσπερ C. 24. οὖν assumptum ex C. deest in D.

26. θεοφιλοῦς ἀληθῶς καὶ βασιλείας [βασι^λ, = βασιλέως? D.] εὐσεβοῦς C.D. θεοφιλοῦς βασιλέως ἀληθοῦς τε καὶ εὐσεβοῦς Edd.

ἀπὸ τοῦ τιμίου ληφθέντα σταυροῦ, τί ἂν ἕτερον ἡμῖν ὑπεμφήνειεν ἂν, ἢ πλείστην ὅσην καὶ ἀξιάγαστον ἀληθῶς τῶν κρατούντων εὐσέβειαν;

Καὶ ἔσονται οἱ λέβητες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ λέβητες ἦσαν σκηνῇ, καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα κατεσκευασμένῳ ναῷ, ἐν οἷς τὰ τῶν θυσιῶν ἥψετο κρέα, δαπανώντων αὐτὰ τῶν ἱερέων ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ τοῦτο τοῦ c νόμου τελεῖσθαι προστεταχότος, ὡς ἂν μὴ ἔξω που τῶν ἱερῶν ἐκκομίζοιντο χώρων τὰ ἡγιασμένα. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐθῶν ἀποπεπαυμένων, εἰς ἕτερον ἡμῖν λατρείας τρόπον μετακεχώρηκε τὰ μυστήρια, καὶ μηλοσφαγίαις μὲν οὐκέτι καὶ λιβανωτοῖς, θυσίαις δὲ μᾶλλον ταῖς ἀναιμάκτοις τὸν τῶν ὅλων καταγεραίρειν Θεὸν οἱ διὰ πίστεως δεδιδάγμεθα, καὶ αὐτὸν νοητῶς ἱερουργοῦμεν ἐν ἐκκλησίαις τὸν τῶν ὅλων Σωτῆρα Χριστὸν, ἀντὶ τῶν λεβήτων ἑτέροις d κεχρήμεθα σκεύεσιν ἱεροῖς, ἃς δὴ καὶ φιάλας ἐνθάδε φησὶν ὁ Προφήτης. σκεύη δὲ ταυτὶ τοῖς πίνουσι χρειωδέστατα. καὶ συνήσει πάντως ὁ σοφὸς ἀκροατὴς τοῦ σημαινομένου τὴν δύναμιν, κἂν εἰ ἀμυδρότερόν πως ἢ χρὴν ὁ παρ' ἡμῶν πεποίηται λόγος, διά τοι τὸ δεῖν περιεσταλμένως ποιεῖσθαι τὴν τῶν κεκρυμμένων ἀφήγησιν. οὐκοῦν τότε μὲν ἦσαν οἱ λέβητες, νυνὶ δὲ φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου.

Lev. vi. 16, 26; Num. xviii. 9, 10.

e

Καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ Ἰούδα ἅγιον 21

1. ἂν assumptum ex C.D. ὑποφήνειεν D. ὑπεμφήνειεν habet C., sed ὑπ manu recenti post rasuram. Statim ἂν habent C.D. 4. οἴκῳ] + τοῦ F. Edd. 6. ἐν τῇ ἁγίᾳ λέβητες ἦσαν hoc ordine C. Λέβητες ἦσαν ἐν τῇ ἁγίᾳ Edd. 7. ἥψατο (=ἥψατο) C. 14. οἱ B.C. ὁ Edd. 15. ἱερουργοῦμεν C. ἱερουργοῦντες iid. 17. ἃς C.D. ἃ Edd. 18. ταυτὶ C.D. ταῦτα Edd. πίνουσι D. Edd. In C., ι prius est in rasura, σι in fine effarcitum, manu recentiori utrumque. 20. ἢ χρὴν D. ἢ χρὴ Edd. Neutrum habet C. 24. ἅγιον C.D. (Alex. XII.) In C. fit erasio, quasi ἁγίων prius scriptum. ἅγιοι Pont. (228.) ἅγιος Aub. (Vat. ℵ).

τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι· καὶ ἥξουσι πάντες οἱ θυσιάζοντες καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν καὶ ἑψήσουσιν ἑαυτοῖς.

Λέβητας ἀποκαλεῖ, τοῖς ἀρχαίοις ὀνόμασι χρησάμενος ἔτι, τὰ σκεύη τὰ μυστικὰ, ἃ καὶ ἔστιν ἅγια, σεπτά τε καὶ τίμια, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς θείοις ἱερουργοῖς, καὶ παρ' αὐτῷ δὲ τῷ Ἰούδᾳ, τουτέστι πάλιν τοῖς τὴν ἐν πνεύματι λαχοῦσι περιτομήν.

814 A. a *εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ πεπιστευκότες. παρ' οὐδενὸς γὰρ ὅλως εἰς κοινὴν λαμβάνεται χρείαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου τὰ σκεύη, ἀλλ' ἔστιν, ὡς ἔφην, ἅγια καὶ εἰς δόξαν Θεοῦ τετηρημένα, καὶ μόναις ταῖς χρείαις ὑπηρετεῖν εἰωθότα τῆς ἁγίας τραπέζης, δι' αὐτῶν τε καὶ ἐν αὐτοῖς αἱ τῶν προσαγόντων τελοῦνται θυσίαι, οὐχ ἑκάστου φέροντος ἴδιον σκεῦος· ἁπάντων δὲ μόνοις τοῖς ἱεροῖς κεχρημένων. πᾶς γὰρ λέβης ἅγιος ἔσται φησὶ τῷ Κυρίῳ. οὐκοῦν διαλέγεται μὲν ὁ Προφήτης ὡς ἐπὶ θυσιῶν ἔτι τῶν κατὰ τὸν νόμον, λέβητάς*

b *τε καὶ ἕψησιν καὶ τοὺς θυσιάζοντας ὀνομάζει, νοήσομεν δὲ πρεπόντως ἡμεῖς τοῖς διὰ Χριστοῦ καιροῖς καὶ τῇ παρ' ἡμῶν ἐν Πνεύματι τελουμένῃ λατρείᾳ. οἰκονομικῶς δέ φαμεν ἀσυμφανῆ γενέσθαι, καὶ οὐ πᾶσιν ἁπλῶς ἐκκείμενον τῶν*

S. Matth. vii. 6. *ἁγίων προφητῶν τὸν λόγον, ἵνα μὴ βάλληται πρὸς αὐτῶν τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μήτε μὴν τοῖς βεβήλοις καὶ βδελυρωτάτοις ὁ μόνοις πρέπων ἁγίοις ἐκκαλύπτοιτο λόγος.*

Καὶ οὐκ ἔσται Χαναναῖος οὐκ ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Σαθρόν τε καὶ εὐδιάκλαστον τῶν ἀρχαιοτέρων τὸν νοῦν

2. *ἑαυτοῖς* B.C. *ἐν αὐτοῖς* Edd. (A.V. &c.) 5. *τοῖς* manu recenti suprascriptum C. 16. *τὸν* assumptum ex C. 17. *ἕψουσιν* Edd. Statim assumpta *καὶ* ex C. *τοὺς θυσιάζοντας* ex C.D. *νοήσωμεν* C. invito D. 18. *καὶ τῇ—τελουμένῃ* [*τετιμημένῃ* B.] *λατρείᾳ* assumpta ex B.C.D. 20. *ἐγκείμενον* D. 21. *βάλληται* B.C.D. *βάληται* Edd. ante Migne. 22. *τὰ ἅγια* assumpta ex C. desunt in D. 23. *ὁ μόνοις* D. Edd. *μονιοῖς* C. et statim suprascripsit *ὁ* manus recens. *ἐκκαλύπτοιτο* B.C.D. *ἐκκαλύπτηται* Edd. 24. *τῷ* assumptum ex B.C. *οἴκῳ*] + *τοῦ* F.

κατίδοι τις ἂν καὶ ἀταλαιπώρως κομιδῇ. λελύτρωνται μὲν γὰρ [c] ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωυσέως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς ἀφορήτου δουλείας ἀπεσείοντο τὸν ζυγὸν, πλείστων τε ὅσων ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἀξιαγάστων τετελεσμένων σημείων, ἐξῄεσαν μόλις, διεβιβάσθησαν δὲ καὶ διὰ θαλάσσης αὐτῆς, κατεδηδόκασί τε τὸν ἄρτον τὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας ἀδοκήτως ἐκκομισθὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ πεπόκασι. τί οὖν οἱ τάλανες; μεμοσχοποιήκασιν ἀπόντος Μωυσέως, καὶ ὡς ὁ προφήτης φησὶν, ἀνέλαβον "τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον [Acta SS. App. vii. 43; ex Amos v. 26.] "τοῦ θεοῦ αὐτῶν Ῥεφὰν, τοὺς τύπους οὓς πεποιήκασι [d] "προσκυνεῖν αὐτοῖς." ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν διολώλασι· πέπτωκε γὰρ τὰ κῶλα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὰ γέγραπται. [Heb. iii. 17.] ἐπειδὴ δὲ διεβιβάσθησαν τὸν Ἰορδάνην οἱ μετ᾽ αὐτοὺς, στρατηγοῦντος Ἰησοῦ, πάλιν τοῦ χρόνου προβαίνοντος, γεγονότες ὑπὸ κριτὰς, λελατρεύκασι τοῖς εἰδώλοις· ἀλλὰ καὶ ἐν καιροῖς τῶν ἁγίων προφητῶν τεθύκασι ταῖς δαμάλεσι ταῖς χρυσαῖς, ἃς πεποίηκεν αὐτοῖς ὁ ἐπάρατος Ἱεροβοὰμ, καὶ πρὸς ταύταις ἔτι τεμένη τε καὶ βωμοὺς ἀνιστάντες, οὐδὲν ἧττον προσκεκυνήκασι τῇ Βάαλ, τῷ Χαμὼς, τῇ Ἀστάρτῃ, τῷ Βεελφεγώρ. [e] καὶ τὸ ἔτι τούτων ἐπέκεινα τῶν κακῶν· οὐ γὰρ δὴ τὴν ἀγελαίαν καὶ συρφετώδη πληθὺν μόνην ἐν τούτοις γεγενῆσθαί φαμεν· ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἱερέων ἐκκεκλικότας πολλοὺς εὑρήσομεν. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε διὰ τοῦ προφήτου Θεός "Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν Ποῦ ἐστι Κύριος; καὶ [Hier. ii. 8.] "οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου μου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποι-"μένες ἠσέβουν εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ [a] [815 A.] "Βάαλ, καὶ ὀπίσω ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν." τεθέαται δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ "ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρας ἐκ τῶν [Ezek. viii. 16.]

1. κατείδοι C. ἀταλαιπώρως C. ταλαίπωρον Edd. γὰρ assumptum ex B.C.
3. ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἀξιαγάστων hoc ordine C. ἐπ᾽ αὐτοῖς post ἀξιαγάστων tr. Edd.
4. ἐξίεσαν C. 6. τὸν alt. om. C. 7. πεπόκασι B. Pont. πεπώκασι C. Aub.
10. ῥεφὰν habet C. τόπους (sic) B. 13. διεβιβάσθησαν [διεβηβ. Cod.] C. διέβησαν Edd. μετ᾽ αὐτοὺς] μετ᾽ αὐτοῦ (σ a manu recentiori addito) C. μετ᾽ αὐτὸν D.
15. τοῖς om. C. 17. ταύταις C. τούτοις Edd. 19. τῇ prius C.D. τῷ Edd.
20. ἔτι assumptum ex C. 21. γεγενῆσθαι C. γενέσθαι iid. 24. προφήτου] + ὁ iid. invito C. 25. τοῦ νόμου μου B.C. (Alex. XII.) νόμου Edd.

“ πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, τὰ ὀπίσθια μόνα ἔχοντας πρὸς τὸν “ ναὸν Κυρίου καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι, προσ- “ κυνοῦντάς τε καὶ κατὰ ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ.” καὶ πλεῖστα μὲν ἐν τούτοις ἐπισωρεύειν ἕτερα χαλεπὸν οὐδέν· ἀρκέσειν δὲ οἶμαι καὶ ταῦτα πρὸς ἔλεγχον τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀφιλο- μαθίας. οὐκοῦν σεσάλευτο μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων ὁ νοῦς, καὶ
b ἦν εὐπαράφορος κομιδῇ. τοιγάρτοι καὶ περὶ αὐτῶν ἔφη Θεός
Hier. xiv. 10. “ Ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ “ Θεὸς οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς.” παρεκομίζοντο γὰρ εὐ- κόλως εἰς ἐκτόπους εἰδωλολατρείας καὶ, γεγονότες ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, τοὺς ἀλλογενεῖς Χαναναίους ζηλοῦν ἐσπούδαζον.

Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἡμᾶς γέγονεν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, καὶ δικαιώσας τῇ πίστει, τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κατε- σφράγισε τοὺς τῇ παρ' αὐτοῦ προσιόντας χάριτι, γέγονεν ἡμῖν ἑδραῖος ὁ νοῦς, ἀσφαλής τε καὶ ἀκατάσειστος, καὶ πε-
c πηγὼς εἰς εὐσέβειαν. ἀναπείσει γὰρ οὐδεὶς τοὺς ἡγιασμένους, ἕτερον εἰδέναι θεὸν παρὰ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς, ὃν ἐγνώκαμεν Θεὸν ἐν Χριστῷ. παρέδειξε γὰρ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ
S. Joan. xiv. 9. τὸν Πατέρα λέγων “ Ὁ ἑορακὼς ἐμὲ, ἑόρακε τὸν Πατέρα.” οὐκοῦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ φησὶ, τουτέστι κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, οὐκ ἔσται Χαναναῖος, τουτέστιν ἀλλογενὴς καὶ εἰδω- λολάτρης ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος. ἐρηρείσμεθα γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν πίστει, καὶ τοῖς εἰς ἀσφάλειαν αὐχήμασι κατε- στέμμεθα διὰ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

1. μόνα C. μόνον Edd. 3. καὶ prius assumptum ex C. 4. χαλεπὸν] + δὲ C. sed semi-erasum. δὲ non habet D. ἀρκέσει C. invito D. 5. ἀφιλο- μαθίας D. Edd. ἀφιλοθείας C. 7. εὐπαράφορος C. παράφ. D. Edd. 9. εὐδόκησεν C. (Frid.-Aug.) ηὐδόκ. Edd. (Alex.) 10. ἐκτόπους B.C. ἀτό- πους Edd. 17. εἰδέναι C. τιμῆσαι iid. 18. Θεὸν om. C. habet D.
o manu eod.
19. ἑορακὼς [ἑωρακὼς Cod.]—εὕρακε C. ἑωρακὼς—ἑώρακε iid. 22. ἐρι- ρείσμεθα C.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΜΑΛΑΧΙΑΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΚΑΙ περὶ τῆς τοῦ Μαλαχίου προφητείας ὀλίγα προειπεῖν a 816 A.
ἀναγκαῖον, διὰ τὸ τῶν ἐντευξομένων εὐμαθὲς, καὶ ὅπως ἂν εἰδεῖεν ἕκαστα τῶν παρ' αὐτῷ κειμένων.

Πεπερασμένων τοιγαροῦν τῶν τῆς αἰχμαλωσίας καιρῶν, ἀνεκομίζετο μὲν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν αὖθις ἀφίκετο πόλιν, τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν ἀποφορτισάμενος· καὶ δὴ καὶ ὁ θεῖος ἐγήγερτο ναὸς, ἐφεστηκότων τοῖς ἔργοις Ζοροβάβελ τε τοῦ b
Σαλαθιὴλ, ὃς ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. προεφήτευον δὲ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας λελυτρωμένοις Ἀγγαῖός τε καὶ Ζαχαρίας, Ἔσδρα τε καὶ Νεεμίου συνόντων αὐτοῖς τῶν ἱερουργῶν. σύγχρονος δὲ τοῖς μνημονευθεῖσιν ἁγίοις προφήταις, ἢ ὀλίγῳ καὶ βραχὺ μετ' ἐκείνους καὶ ὁ θεσπέσιος γέγονε

Codex B. [D. fine mutilus, non habet nisi folia circa duo, quae pro viribus contuli.] 1–3. Sic B. εἰς τὸν προφήτην μαλαχίαν D. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας ἐξήγησις ὑπομνηματικὴ εἰς τὸν προφήτην Μαλαχίαν Edd. 4. Sic D. 6. ὅπως B. πῶς D. Edd. 7. παρ' αὐτῷ B.D. παρ' αὐτοῦ Edd. 10. τὸν] τὸ (sic) iid. 11. καὶ alt. assumptum ex B.D. ἐγήγερτο B. ἐγήγερται D. Edd. 12. τε] + καὶ Edd. invitis B.D. 16. Νεμέου D. 18. ὀλίγῳ B.D. ὀλίγον Edd. Statim καὶ assumptum ex B. deest in D.

Μαλαχίας, ὃς δὴ καλεῖται καὶ Ἄγγελος, διερμηνεύεται γὰρ ὧδε Μαλαχίας.

Οὐ παραδεκτέον δὲ τούς τινων περὶ αὐτοῦ λόγους, οἳ 817 A. a μάτην ἐῤῥαψῳδήκασιν, ἄγγελον μὲν τὴν φύσιν οἰόμενοί τε καὶ λέγοντες, σεσωματῶσθαι γεμὴν κατὰ Θεοῦ βούλησιν καὶ ἐν προφήτου τάξει γενέσθαι τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. εἴρηται γὰρ ἄγγελος, ὡς ἔφην, μάλιστα μὲν καὶ τοῦ ὀνόματος ταύτην ἔχοντος ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἑρμηνείαν· εἶτα ὅτι τοὺς ἄνωθεν καὶ παρὰ Θεοῦ λόγους ἀπαγγέλλων τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ καλοῖτ' ἂν οὐκ ἀπιθάνως καὶ ἄγγελος. καὶ γοῦν αὐτὸς ὁ Προφήτης Infra ii. 7. b Μαλαχίας ἐν τοῖς ἐφεξῆς περὶ παντὸς ἱερέως φησίν "Ὅτι "χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν "ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορός "ἐστι." περὶ δέ γε τοῦ Ἐμμανουὴλ ὁ προφήτης Ἡσαΐας Es. ix. 5, 6. "Καὶ θελήσουσι, φησὶν, εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι, ὅτι παι- "δίον ἐγεννήθη, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα "αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος." ὁρᾷς ὅτι τὸ ἀπαγγέλλειν ἑτέροις τὴν τῆς ἀνωτάτω φύσεως βούλησιν ὀνομάζεσθαι καὶ ἀγγέλους παρεσκεύασέ τινας, καίτοι κατὰ φύσιν οὐκ ὄντας ἀγγέλους; ἄνθρωποι μὲν γὰρ οἱ τὸν θεῖον ἡμῖν διερ- c μηνεύοντες νόμον, τουτέστιν οἱ ἱερεῖς· Θεὸς δὲ καὶ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν ὁ Υἱός.

Ἄνθρωπος δὴ οὖν καθ' ἡμᾶς ὁ Προφήτης Μαλαχίας· σύμπας δὲ ὥσπερ αὐτῷ τῆς προφητείας ὁ σκοπὸς εἰς δύο ταῦτα συντείνεται. ἐγηγερμένου γὰρ τοῦ θείου ναοῦ, καιροῦ καλοῦντος εἰς ἱερουργίαν τοὺς προεστηκότας λαῶν, ἤτοι τοὺς ἐξ αἵματος τοῦ Λευὶ, ἐφιέντος δὲ ὥσπερ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ πληροῦν, εἰ βούλοιντο, τὰς κατὰ νόμον εὐχὰς, ἐκέχρηντο μὲν ταῖς διὰ Μωυσέως ἐντολαῖς, οὐ μὴν ἀμω-

1. δὲ pro γὰρ D. 3. δὲ assumptum ex B. deest in D. 4. μὲν om. B. habet D. 5. Θεοῦ βούλησιν hoc ordine B. inv. ordine D. Edd. 15. ἐγενήθησαν] ἐγένοντο Edd. 18. τὴν τῆς ἀνωτάτω φύσεως βούλησιν B.D. τὰ τῆς ἀνωτάτης φύσεως iid. 19. παρεσκεύασε B.D. παρασκευάζει Edd. 20. ἡμῖν assumptum ex B.D. 26. λαῶν] λαοῦ Edd. 27. αἵματος—αὐτοῖς τοῖς om. Migne. 28. βούλοιντο] ἕλοιντο iid.

μήτως καὶ ἐπιεικῶς. προσεκόμιζον μὲν γὰρ εἰς θυσίαν οἱ λαοὶ τὰ συνήθη, πλὴν οὐ σφόδρα πεφροντισμένως, ὀκνηρῶς d δὲ μᾶλλον καὶ κατημελημένως. τὰ γὰρ αἰσχίονα τῶν ἐν [Infra i. 13.] ποιμνίοις, ἄῤῥωστά τε καὶ ἀδόκιμα προσῆγον τῷ θυσιαστηρίῳ. προσεδέχοντο δὲ οἱ ἱερεῖς, μηκέτι μωμοσκοποῦντες κατὰ τὸν νόμον, μὴ χωλὸν ἢ ὠτότμητον ἢ κολοβόῤῥινον ἢ κολοβόκερκον ἢ ψωραγριῶν ἢ λειχῆνας ἔχον ἢ μονόρχες εἴη [Lev. xxii. 22, 3.] τὸ προσαχθέν. ἀπόβλητα γὰρ ὁ νόμος ἐποίει ταυτί· ὕβρις δὲ ἦν τὸ χρῆμα, καὶ ἕτερον οὐδέν. κατημέλουν δὲ καὶ ἑτέρως οἱ e ἱερεῖς καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, οὐχὶ τὰ ἐκ νόμων ὀρθῶς εἰσηγούμενοι, καὶ παιδαγωγοῦντες ἀστείως εἰς τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν, ἀλλ' εἰς ἐκτόπους ἐξιτηλίας ἀπονεύειν ἐῶντες, καὶ τῆς εὐθείας ἔξω φέρεσθαι τρίβου. καὶ εἷς μὲν οὗτος τῆς ἐπιπλήξεως τρόπος· ἕτερος δὲ πρὸς τούτῳ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐπ' αἰτίαις τοιαύταις. οἱ μὲν γὰρ ἐῤῥῶσθαι φράσαντες ταῖς εἰς γυναῖκας φιλοστοργίαις, εἶτα βιβλίον ἀποστασίου ῥιπτοῦντες a 818 A. αὐταῖς, καὶ ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἀτόπων ἔσθ' ὅτε κατεγνωσμέναις, συνεπλέκοντο μὲν ἑτέραις, ᾤοντο δὲ, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον λυποῦσι Θεὸν, κἂν εἰ ἕλοιντο τοῦτο δρᾶν. ἕτεροι δὲ αὖ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων ἐπεμαίνοντο θυγατράσι, καίτοι διακεκραγότος τοῦ νόμου σαφῶς "Τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ [Deut. vii. 3, 4.] "υἱῷ αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ υἱῷ σου· "ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πορευθεὶς λα-"τρεύσει θεοῖς ἑτέροις." γέγονε δὲ μακρὸς περὶ τούτου b λόγος καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἔσδρα βιβλίοις. [1 Esdr. ix.] ὅθεν τινὲς αὐτὸν ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὸν Μαλαχίαν. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως τὸ ἀληθές. καὶ τὰ μὲν τῆς ἐπιπλήξεως ἐν τούτοις· ἐν δέ γε τῷ τέλει τῆς προφητείας τὸν περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναδείξεως ποιεῖται λόγον, ἅτε δὴ μελλούσης τὸ τηνικάδε

5. μηκέτι] οὐκέτι Edd. 6. μὴ D. Edd. εἰ in rasura B. κολοβόρινον B. 7. μονόρχιον D. ἢ μονόρχες om. B. Statim εἴη τὸ προσαχθέν assumpta ex B. desunt in D. 8. ἀπόβλητα γὰρ ὁ νόμος ἐποίει ταυτί B. ἀπόβλητον γὰρ ὁ νόμος ἐποιεῖτο ταυτί D. ἀπόβλητα γὰρ ἐποιεῖτο ταῦτα ὁ νόμος Edd. 10. τῶν ὑποχεῖρα [ὑπὸ χεῖρα Migne] λαῶν Edd. 11. ἀστείως assumptum ex B. D. 16. ἀποστάσεως Edd. 18. δὲ B. τε D. iid. 19. αὖ assumptum ex B. ἀεὶ pro αὖ D.

καθαρᾶς τε καὶ ἀναιμάκτου θυσίας προσκομίζεσθαι τῷ Θεῷ, καταλήγειν δὲ τὰ πάντων ἐγκλήματα, τῆς τε ἁμαρτίας ἀνῃρημένης, καὶ εἰς καινότητα ζωῆς ἀναμορφουμένων τῶν ἐπὶ
2 Cor. v. 17. c τῆς γῆς· καινὴ γὰρ κτίσις τὰ ἐν Χριστῷ, τῶν ἀρχαίων παρῳχηκότων, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Κεφ. α'. Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ.

Λῆμμά φησι τοῦ λόγου τῆς παρὰ Θεοῦ προφητείας οἱονεὶ τὴν λῆψιν. ἐδέχοντο γὰρ οἱ μακάριοι προφῆται διὰ τοῦ
d Ἁγίου Πνεύματος τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν, τάς τε συμβουλὰς καὶ μὴν καὶ τὰς ἐπιπλήξεις ἐποιοῦντο πρός τινας, οὐκ ἐξ ἰδίας αὐτοὶ καρδίας, οὓς ἂν ἕλοιντο τυχὸν ἀνασπῶντες λόγους, ἢ ψευδοεποῦντες κατά τινας, διερμηνεύοντες δὲ τὰ παρὰ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄνωθεν τοῖς ἄλλοις καθαρῶς τε καὶ ἀμωμήτως διαπορθμεύοντες λόγους. οὐκοῦν τῆς προφητείας τὴν λῆψιν γενέσθαι φησὶ παρὰ Κυρίου. ὑπεμφαίνει δὲ διὰ τούτων, ὡς οὔτε προαγόρευσιν ἔχει τινὰ τῆς προφητείας ὁ
e λόγος μοχθηροῦ τε καὶ ἀνιαροῦ πράγματος ὡς συμβησομένου τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, οὔτε μὴν ἐπαίνους ὡς βεβιωκότων ὀρθῶς· ἐπίπληξιν δὲ μᾶλλον ἐπί τε ἱερέας καὶ λαούς. τὸ δέ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ τοιῶσδε νοήσεις· διαχειρίζοντος γὰρ ὥσπερ, ἤγουν ἐκπράττοντος, τὴν τῆς προφητείας διακονίαν τοῦ ἐπίκλην ἀγγέλου, τὸ λῆμμα γέγονεν ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. εἴρηται δὲ ἄγγελος ὁ Μαλαχίας δι' αἰτίας ἃς ἤδη προεῖπον.

819 A. a
2 Θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν. ἠγάπησα ὑμᾶς, λέγει Κύριος.

Οὐ πάρεργον ποιεῖσθαι προστάττει τῶν ῥηθησομένων τὴν

1. *καθαρᾶς τε καὶ ἀναιμάκτου θυσίας* B.D. *καθαρά τε καὶ ἀναίμακτος θυσία* Edd. 2. *τε* assumptum ex B.D. 4. *τῆς* assumptum ex B.D. 12. *διερμηνεύονται* D. 14. *διαπορθμεύοντος λόγου* D. 18. *βεβιωκότων* B. *βεβιωκόσιν* D. Edd. 20. *γὰρ* assumptum ex B.D. 25. *προστάττει ποιεῖσθαι* inv. ordine D.

ἀκοὴν, ἐσπουδασμένως δὲ μᾶλλον καὶ ἐν πλείστῃ προσοχῇ
καὶ κατανοήσει. διακεῖσθαι γὰρ ὧδε προσήκει τοὺς θείων
μέλλοντας ἀκροᾶσθαι λόγων, ὧν ἔσται πλείστη τε ὅση
καὶ μάλα ἀμφιλαφὴς ἡ ὄνησις, ὅταν εἰς αὐτὸν εἰσχέωνται
τὸν νοῦν. ψάλλει γάρ που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυείδ "Ἐν Ps. cxviii 11.
"τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω b
"σοι." ἔστι γὰρ ἔστιν ἀκούοντά τινα μηδὲ ἀκοῦσαι δοκεῖν,
εἰ μὴ ἅπτοιντο μὲν διανοίας οἱ λόγοι, ἀποπτάντες δὲ ὥσπερ
τῆς τοῦ λέγοντος γλώττης, εἶτα μόνῃ προσαράξαντες τῇ
τοῦ σώματος ἀκοῇ, εἰκαίοις ἐν ἴσῳ καταλογισθεῖεν κρυπτοῖς.
τοιοῦτοί τινες ἦσαν οἱ περὶ ὧν ἔφη τις τῶν ἁγίων προφητῶν
"Ἰδοὺ λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος, ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ Hier. v.
"βλέπουσιν· ὦτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσι." παρεγγυᾷ 21.
τοιγαροῦν ἀναγκαίως ὁ Προφήτης λέγων Θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς c
καρδίας ὑμῶν, τουτέστιν, εἰς νοῦν ἔσω καὶ καρδίαν τοὺς
θείους ἐναποτιθέμενοι λόγους, καὶ τῶν ἄνωθεν χρησμῳδη-
μάτων συνέντες τὴν δύναμιν, συναινέσατε πάντως, ὡς ἠγά-
πησα μὲν ὑμᾶς λέγει Κύριος, ἠξίωσα δὲ ἁπάσης ἡμερότητος
καὶ φειδοῦς καὶ τῆς τοῖς ἀγαπωμένοις πρεπούσης φιλοτιμίας.
τοῦτο δὲ αὖ κατονειδίζοντος μὲν εὖ μάλα, ὡς πονηρὰ ἀντὶ
ἀγαθῶν ἀπέδοσαν αὐτῷ, καίτοι δέον, ὡς ἀγάπης ἠξιωμένους,
ἀντευφραίνειν ταῖς ἐπιεικείαις καὶ ταῖς εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν
ἀνδανόντων αὐτῷ σπουδαῖς τε καὶ προθυμίαις. εἰ γάρ ἐστι d
τῶν ἀτόπων, τὸ μὴ βούλεσθαι τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀποδιδόναι
τὰς ἀμοιβὰς, τίς ἂν γένοιτο λόγος ἐπὶ Θεοῦ τοῦ πάντα
ἡμῖν πλουσίως διανέμοντος τὰ πρὸς εὐθυμίαν, εἰ μὴ βού-

4. εἰσχέονται D. 5. καὶ] + φησιν D. Edd. 7. ἐστιν alt. om. B.
τι
8. ἀποπταν—προσαράξαντα D. 9. μόνῃ π. τῇ τοῦ σώματος ἀκοῇ B. μόνην προσαρράξαντες [προσαράξαντα D.] τὴν τοῦ σώματος [ἀκούοντος pro σώματος Edd.] ἀκοὴν D. Edd. 10. καταλογισθεῖεν] + καὶ Edd. repugnantibus B.D. 11. οἱ assumptum ex B.D. 14. τοίνυν D. Statim ἀναγκαίως om. B. habet D. 18. δὲ B. τε D. Edd. 20. αὖ retinui ex Edd. Deest in B. In D, post δὲ, perforatum est a cimice spatiolum duo fere litterarum. κατονειδίζοντος μὲν εὖ μάλα edidi. κατονειδίζοντα μὲν εὖ μάλα D. κατονειδίζοντός ἐστιν εὖ μάλα B. εὖ μάλα κατονειδίζοντος μὲν Edd. 24. βουλεύεσθαι ut vid. D. 25. ἀμοιβὰς B. ὀφειλὰς D. Edd.

λοιτό τις αὐτῷ τῶν δεδωρημένων ἀντεκτίνειν τὰς ἀμοιβάς· εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πρέποι ἂν ἐκεῖνο λέγειν τοῖς γε ἀληθῶς
Ps. cxv. 3. *ἀρτίφροσι "Τί ἀνταποδώσομεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν "ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;*

c Καὶ εἴπατε Ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ ἀδελφὸς ἦν Ἠσαῦ
3 τοῦ Ἰακὼβ, λέγει Κύριος, καὶ ἠγάπησα τὸν Ἰακὼβ, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα, καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμὸν καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου;

Πλήττονται μὲν Ἰουδαῖοι κατὰ καιροὺς τοῖς ἐκ θείας ὀργῆς συμβαίνουσι, πολυτρόπως δεδυσσεβηκότες. ἀπῴχοντο γὰρ εἰς αἰχμαλωσίαν, καταδῃωθείσης αὐτοῖς τῆς χώρας, οἴκων τε ἠρημωμένων, καὶ ὁμοῦ τῷ θείῳ ναῷ κατεμ-
820 A. a *πρησθέντων τῶν Ἱεροσολύμων. πρόφασις δὲ τοῦ τὰ τοιάδε παθεῖν αὐτοὺς, τὸ ἀποφοιτᾶν ἑλέσθαι καὶ γνησιότητος τῆς πρὸς Θεὸν, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιῶσαι λόγου τὴν εἰς τὸν νόμον αἰδῶ. ἐπειδὴ τοίνυν ἀγαπῆσαι λέγοντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ σφόδρα γε, ἦν εἰκὸς τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας διαμεμνῆσθαι κακῶν. φάναι τε οὕτω τυχὸν τό Ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οἰκονομικώτατα λίαν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς παριππεύει μὲν τὰ διὰ μέσου συμβεβηκότα, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς*
b *παρατρέχει διήγησιν, ἀνακομίζει γεμὴν τὴν τῆς ἀγάπης ἀπόδειξιν ἐπὶ τὴν τοῦ γένους ἀρχὴν, φημὶ δὴ τὸν Ἰακὼβ, ὃν ἀγαπῆσαι μὲν ἰσχυρίζεται, κατεστυγημένον δὲ πεποιῆσθαι τὸν Ἠσαῦ, καίτοι τοῖς τῆς φύσεως νόμοις εἰς ἀδελφότητα*

1. *αὐτῷ τῶν δεδωρημένων ἀντεκτίνειν* B. *ἀντιτίνειν* [detritum hoc verbum in D.] *αὐτῷ τῶν δεδ.* D. Edd. 3. *ἀνταποδώσομεν—ἀνταπέδωκεν ἡμῖν* B. *ἀνταποδώσω—ἀνταπέδωκέ μοι* D ut vid. Edd. 9. *Πλήττονται* B. *Ἐπλήττοντο* iid. D legere non possum. 10. *ἀπῴχοντο* B.D. *ἀπώθοντο* Edd. 11. *αἰχμαλωσίας* iid. 12. *τῶν θείων ναῶν* iid. 13. *προφάσει* iid. 14. *καὶ* B.D. *τῆς* Edd. 16. *τὸν* assumptum ex B.D. 17. *ἐκ* assumptum ex D. 19. *ἠγάπησα ὑμᾶς* B. *οἰκονομικώτατα* B. *οἰκονομικῶ* D. *οἰκονομικώτατος* Edd. 20. *συμβεβηκότα*] *συμβεβήματα* (sic) Pont. *συμβήματα* Aub. 23. *πεποιῆσθαι* D. Edd. *ποιεῖσθαι* B. 24. *τῆς* assumptum ex B.D.

τῷ τετιμημένῳ συνδούμενον. ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος "Μήπω γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν "ἢ φαῦλον," ἀπόλεκτον ἐποιεῖτο τὸν Ἰακὼβ, ἐξ οὗ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀνεφύη γένος, ἐκβέβληκε δὲ τὸν Ἡσαῦ. καὶ οὐ δήπου φαμὲν κατὰ πρόσκλισιν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς, οὔτε μὴν ἄνισον ἢ ἑτεραχθὲς τὸ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς διεξάγει κρῖμα· προεγνωκὼς δὲ ὡς Θεὸς τὰ παρ' ἀμφοῖν ἐσόμενα καὶ τὸν ἑκάστου τρόπον, ἀγάπης ἠξίου τὸν ἀμείνω τε καὶ ἱερώτερον. καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸν μακάριον Ἱερεμίαν πρὶν ἐν κοιλίᾳ διαπλάσαι φησὶν ἐγνωκέναι, ἁγιάσαι τε πρὶν ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας. ἤδει γὰρ ἤδει προφήτην ἐσόμενον καὶ ἐπιτηδείως ἔχοντα πρὸς ἀποστολὴν τὴν ἐπιοῦσαν τὸ δεῖν τῶν ἐσομένων ποιεῖσθαι τὴν προαγόρευσιν. οὕτω δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν πίστει δεδικαιωμένους ἡγιάσθαι φησὶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος "Οὓς γὰρ προέγνω καὶ προώρισεν "ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ Υἱοῦ "αὐτοῦ," τούτους καλέσαι τε καὶ ἁγιάσαι λέγεται. οὐκοῦν κατὰ πρόγνωσιν ἠξίωτο μὲν ἀγάπης ὁ Ἰακὼβ, μεμίσηται δὲ δικαίως ὁ Ἡσαῦ.

Rom. ix. 11. c Hier. i. 5. d Rom. viii. 29.

Ὦ τοίνυν, φησὶν, Ἰσραὴλ, ἠγάπησα μὲν ὑμᾶς. ψευδομυθήσαιμι γὰρ ἂν οὐδαμῶς, εἰ τοῦτο λέγοιμι πρὸς ὑμᾶς, εἴσεσθε δὲ μᾶλλον ὡς ἔστιν ὀρθός τε καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος, εἰς τὴν τοῦ γένους ἀρχὴν ἀναφέροντες τῆς ἀγάπης τὸν τρόπον. ἄμφω μὲν γὰρ ἤστην ἐξ Ἰσαὰκ, ἀλλ' ἦν ἀγαθὸς τοὺς τρόπους, καὶ φιλόθεος Ἰακὼβ, ὁ γεμὴν ἕτερος σκληρὸς καὶ δυσάντητος καὶ ἕτοιμος εἰς βεβήλωσιν. ταύτῃτοι προσνένευκα τῷ Ἰακὼβ, καὶ τὸν μὲν ἐκνεμηθέντα τῷ Ἡσαῦ κατηφάνισα κλῆρον, ἔδωκά τε αὐτὸν εἰς ἐρήμωσιν. συγκεκρότηκα δὲ τῇ παρ' ἐμαυτοῦ φειδοῖ τὸν τοῦ Ἰακὼβ, τουτέστιν

e

4. ἀνεφύη D ut vid. Edd. ἀνέφυ B. 5. πρόσκλισιν] Sic correxi. πρόσκλησιν B.D. πρόκλησιν Edd. 6. ἑτεραχθὲς B. ἑτεραλκὲς D. Edd. 9. ἱερώτατον B. Foramen in D. 11. Hic des. D. ἤδει alt. om. B. 12. ἐπιοῦσαν B. ἐπὶ Edd. 15. ἔγνω iid. 18. ἠξίωται iid. 20. ψευδομαθήσαιμι iid. 25. φιλόθεος] + ὁ iid.

ὑμᾶς, ἤτοι τὴν χώραν, ἣν κατῳκήκατε. ἰστέον δὲ ὅτι διερμηνεύεται μὲν Ἡσαῦ Δρῦς· σκληρὸς δὲ καὶ ἀκαμπὴς, καὶ τοῖς ἐκ δρυὸς ξύλοις ὀλίγα παραχωρῶν ὁ Ἡσαῦ, ἀπεμπο- 821 A. a λήσας δὲ καὶ τὰ πρωτοτόκια βρώσεως ἕνεκα μιᾶς, ὠνόμασται Ezek. xxxv. 15. δὴ καὶ Ἐδὼμ, ὅ ἐστι γήϊνος. ταύτητοι καὶ Ἰδουμαίαν κεκλῆσθαί φησι τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, τῶν ἐξ Ἡσαῦ γεγονότων τὴν χώραν, ἣν ἐχειρώσαντο κατὰ καιροὺς Ἰουδαῖοι, ἄβατόν τε καὶ ἀοίκητον ἀπέφηναν παντελῶς. καὶ τί ἂν βούλοιτο δηλοῦν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τῆς προφητείας ὁ νοῦς; ἐκεῖνο οἶμαί που. τὸν μὲν γὰρ Ἰακὼβ ἀγαπῆσαί φησι, Gen. xxv. 27. καὶ οὐχ ἑτέρου του χάριν, ἢ ὅτι γέγονεν ἀνὴρ "ἄπλαστος, b "οἰκῶν οἰκίαν·" μεμισηκέναι δὲ τὸν Ἡσαῦ, γέγονε γὰρ Heb. xii. 16. γήϊνός τε καὶ "βέβηλος" κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. ἦν οὖν ἀναγκαῖον εἰδέναι τοὺς Ἰουδαίους, ὡς οὐκ ἂν συνέβη παθεῖν αὐτοὺς τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνεγκούσης εἰς ἀλλοφύλους ἀποδρομὴν, εἰ μεμίμηντο τὸν Ἰακώβ. ἐπειδὴ δὲ ζηλωταὶ καὶ ὁμότροποι γεγόνασι τοῦ Ἡσαῦ, καὶ τῆς ἐκείνου σκαιότητος ἰόντες κατ' ἴχνος κατεφωρῶντο, λοιπὸν δέδονται τοῖς ἐχθροῖς.

Εἰ δὲ δή τις βούλοιτο καὶ πνευματικὴν τοῖς εἰρημένοις c ἐφαρμόσαι τὴν θεωρίαν, διανοείσθω σαφῶς, ὡς ὁ μὲν Ἰακὼβ διερμηνεύεται Πτερνιστής· τύπος δ' ἂν εἴη παντὸς τοῦ πτερνίζοντος ἁμαρτίαν. Ἡσαῦ δὲ, ὡς ἔφην, Δρῦς καὶ μέντοι Γήϊνος ὁ Ἐδώμ· τύπος δ' ἂν εἴη καὶ οὗτος παντὸς τοῦ μόνα φρονοῦντος τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀγαπᾷ τοίνυν ὁ Θεὸς τὸν πτερνιστὴν Ἰακὼβ, μεμίσηκε δὲ τὸν Ἡσαῦ τὸν ἀκαμπῆ καὶ σκληρὸν, ἤτοι τὸν Ἐδὼμ, τουτέστι τὸν τοῖς γηΐνοις προσνενευκότα, καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τὰ πρόσκαιρά τε καὶ ἀπολλύμενα φληνάφως ἀνθῃρημένον. τῶν d οὕτω ζῆν εἰωθότων ἀφανιεῖ τὸν κλῆρον ὁ φιλάρετος ἡμῶν

1. ἤτοι] ἤγουν Edd. ἑρμηνεύεται iid. 2. Ἡσαῦ assumptum ex B. 3. ὀλίγοις iid. ὀλίγον correxit Migne. ἀπεμπωλήσας Edd. 4. ἕνεκεν iid. 11. του assumptum ex B. 16. εἰς] πρὸς τοὺς iid. ἐμεμίμηντο iid. 17. τοῦ] τῷ iid. 22. ἑρμηνεύεται iid. 23. ἁμαρτίας iid. 29–553. 1. τῶν οὕτω—Θεός om. B.

Θεός. οὐ γάρ τοι βέβαια τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε μὴν ἀκλόνητον ἔχει τὴν στάσιν. ὅτι δὲ πεσεῖται πάντως, ὡς ἐν τύπῳ σαφηνιεῖ τῶν Ἰδουμαίων ὁ κλῆρος εἰσάπαν ἠρημωμένος. ἀλλ' ὅ γε Θεῷ προσκείμενος, ἀσφαλῆ καὶ ἐρηρεισμένην ἕξει τὴν ἐλπίδα, καὶ τῷ τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι Θεῷ προσφωνήσει λέγων "Ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου." Ps. xxx. 16.

Διότι ἐὰν εἴπῃ Ἡ Ἰδουμαία κατέστραπται, καὶ ἐπιστρέψωμεν 4
καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὰς ἠρημωμένας αὐτῆς· τάδε λέγει c
Κύριος παντοκράτωρ Αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι, καὶ ἐγὼ καταστρέψω· καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὅρια ἀνομίας, καὶ λαὸς ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως αἰῶνος.

Δυσχερὴς μὲν λίαν ἡ τῆς λέξεως συνθήκη, πλὴν οὐκ ἄποπτος τῶν προκειμένων ὁ νοῦς. δέδωκα μὲν γὰρ ἐγώ, φησὶ, τὴν Ἡσαῦ κληρονομίαν εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς ἐρήμωσιν, ὑμῶν τῶν ἐξ Ἰακὼβ ἐκπεπορθηκότων. ἐρεῖ δὲ ἴσως a 822 A.
ὁ Ἰδουμαῖος Εἰ καὶ κατέστραπται παντελῶς καὶ εἰς λῆξιν ἥκει κακῶν ἣν κατῳκήκαμεν χώραν, ἀλλ' οὖν ἐπιστρέψαντες ἐγεροῦμεν μὲν τὰς ἠρημωμένας πόλεις τε καὶ κώμας, κατοικήσομεν δὲ αὐτὰς οἱ διασεσωσμένοι. τί οὖν πρὸς ταῦτά φησι; Τάδε λέγει Κύριος Αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι καὶ ἐγὼ καταστρέψω. κεκλήσεται δὲ πάντως ἡ Ἰδουμαία Ὅρια ἀνομίας· ὡς διὰ πλείστην ὅσην ἁμαρτίαν κατεστραμμένη· καὶ λαὸς b
ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως αἰῶνος.

Ὁ μὲν οὖν τοῦ γράμματος νοῦς οὐχ ἕτερος οἶμαί τις παρὰ τοῦτόν ἐστι. προσθείην δ' ἂν, ὅτι τῶν τὸ σαρκικὸν καὶ γήϊνον ἐχόντων φρόνημα· γήϊνος γὰρ, ὡς ἔφην, ὁ Ἰδουμαῖος διερμηνεύεται· πάντῃ τε καὶ πάντως ὁ κλῆρος

3. Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων B. 7. ἐὰν εἴπῃ B. (22. al.) ἐρεῖ Edd. ἐπιστρέφωμεν iid. 8. ἠρημωμένας B. (Alex. XII.) ἐρήμους Edd. Statim αὐτῆς assumptum ex B. (22. al.) 9. ἀνοικοδομήσουσι F. (42. al.) 13. ἄποπτος] ἄτοπος Edd. 14. τὴν] τοῦ iid. 18. μὲν om. B. 23. παρατέταται Aub. 24. τις om. B. 27. ἑρμηνεύεται Edd.

πεσεῖται, Θεοῦ καταστρέφοντος· οὐ γὰρ ἔχει τὸ βέβαιον τὰ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πράγματα, οὔτε μὴν διηνεκῆ τὴν μέθεξιν. παριππεύει γὰρ τοὺς ἔχοντας πρόσκαιρος ἐπι- c θυμία, καὶ ἐν ἴσῳ σκιᾷ μετατάττεται, ἢ θανάτῳ σβεσθέντος τινὸς, ἤγουν ἀδοκήτου συμφορᾶς ἐπενηνεγμένης. ἀλλ' εἰ καί τις ἕλοιτο τῶν νοητῶν Ἰδουμαίων τὸν ἑαυτοῦ κλῆρον οἰκοδομεῖν, ἢ πλοῦτον συλλέγων τὸν ἐξ ἀδικίας, ἢ τοῖς διακένοις δοξαρίοις ἐντρυφῶν, καὶ δυναστείαις ταῖς κατὰ τὸν βίον ἐναβρύνεσθαι θέλων, αὐτὸν εὑρήσει τὸν τῶν ὅλων Θεὸν μονονουχὶ καὶ ἀνθεστηκότα καὶ μαχόμενον. ὡς γὰρ ὁ θεσπέσιος γέγραφε μαθητής "Εἴ τις θέλει εἶναι φίλος τοῦ "κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται." οὐ πεπαύσεται d γὰρ, ὡς ἔφην, τοῖς τὰ γήϊνα φρονεῖν ᾑρημένοις ἐναντιούμενος, ἀλλ' οὐδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς καταλήξει μάχης. μισεῖ γὰρ ἀεὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ ἀπόπεμπτον ποιεῖται τὸν φιλαμαρτήμονα.

S. Jac. iv. 4.

5 Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται, καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε Ἐμεγαλύνθη Κύριος ὑπεράνω τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραήλ.

Ὅταν, φησὶ, τὴν τῶν πραγμάτων καταθρήσατε φύσιν, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀναμύοντι νῷ κατίδητε σαφῶς ἅπερ ἔφην e ἀρτίως, τότε δὴ πάντως ἐρεῖτε συγκαταβαίνοντες, ὅτι δεδόξασται καὶ ἐμεγαλύνθη Κύριος ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ Ἰσραήλ. οἱ μὲν γὰρ ἐξ Ἰακὼβ γεγονότες, τουτέστιν Ἰουδαῖοι, προσκεκρουκότες, ὡς ἔφην, διὰ πλείστην ἀσέβειαν, ἔξοικοί τε γεγόνασιν καὶ αἰχμάλωτοι καὶ ἁλώσιμοι τοῖς ἐχθροῖς. ἐπειδὴ δὲ πεπραχότας ἀθλίως καὶ ἀποχρώντως κεκολασμένους κατηλέησεν ὁ Θεὸς, ἀνεκομίσθησαν εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ἀνενεγ-

2. πρακτέα Edd. 3. περιιππεύει iid. ante Migne. εὐθυμία iid. 4. σκιᾶς iid. 6. νοητῶν assumptum ex B. 8. δοξασμοῖς B. καὶ] ἢ Edd. 12. οὐ πεπαύσεται] οὔπω παύσεται iid. 13. τοῖς—ἐναντιούμενος] τῶν—ᾑρημένων iid. 19. καταθρήσατε] κατωρθώσατε [κατορθ. Pont.] iid. 20. δὲ om. B. τῷ pro νῷ Aub. 21. συγκατανεύοντες Edd. 22. Κύριος] Θεὸς iid. cf. infra.

κόντων αὐτοῖς ἐπὶ τὸ ἄμεινον τῶν πραγμάτων. καὶ γέγονε
μὲν ἐν εὐπαθείᾳ ἡ χώρα, κατῳκήκασι δὲ τὰς πόλεις, ἀνε- a 823 A.
δείμαντο τὸν ναὸν, ἀνετείχισαν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ γεγό-
νασι πάλιν ἐν τοῖς παρ' ἐλπίδα καὶ κατ' εὐχήν· ἡ δέ γε
τῶν Ἰδουμαίων ἠρήμωται χώρα, καὶ μεμένηκεν ἐν κακοῖς,
οὐκ ἀνασφήλασα πρὸς τὸ ἄμεινον. οὐκοῦν δεδόξασται Θεὸς
ἐν τοῖς ὁρίοις Ἰσραήλ.

Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ κατὰ τὸν ἐσώτατον νοῦν, κἂν εἰ ἐν
προσκρούσει γένοιντό τινες τῶν εἰδότων Θεὸν, κἂν εἰ παι- b
δεύοιντο δι' ἁμαρτίας, ἀλλ' οὖν οὐκ εἰσάπαν αὐτοὺς ἀπο-
λέσθαι συμβαίνει. κατοικτείρει δὲ Θεὸς παιδεύσας ἀρκούν-
τως, καὶ ἀνακομίζει πάλιν πρὸς εὐθυμίαν. τοῖς δέ γε τὸ
γήϊνον ἀγαπῶσι φρόνημα, καὶ εἰς μόνα βλέπουσι τὰ σαρκὸς,
μάχεται διηνεκῶς καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὀργῆς παρατενεῖ τοὺς
χρόνους· "Κληθήσεται γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, ὅρια ἀνόμων καὶ Supra ver. 4.
" λαὸς ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως τοῦ αἰῶνος."

Υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ φοβηθήσεται. 6
καὶ εἰ πατὴρ ἐγώ εἰμι, ποῦ ἐστιν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριός c
εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἐστιν ὁ φοβούμενός με; λέγει Κύριος Παντο-
κράτωρ.

Ἔξω τοῦ καθήκοντος ἰόντας λόγου, καὶ ὧν ἥκιστα ἐχρῆν
ἀφειδεῖν ᾑρημένους, ἀποφαίνει πανταχῇ. τοῖς μὲν γὰρ
ἐπιεικέσι τῶν υἱῶν πρέποι ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, τὸ μετα-
ποιεῖσθαι σφόδρα τῆς τοῦ φύσαντος δόξης, ἵνα καὶ εὐ-
κλεεστάτου πατρὸς ὀνομάζηται τέκνον. εἰ δὲ δή τις εἴη
καὶ οἰκέτης γνήσιος, περιφανῆ που πάντως καὶ διαβόητον d

6. πρὸς] περὶ Edd. 10. ἁμαρτίαν iid. 12. εἰς iid. 13. γήϊνον] ἀνθρώπινον B. 15. αὐτοῖς φησὶν hoc ordine B. ἀνομίας Edd. 16. παρατέταται Aub. τοῦ assumptum ex B. (62, 86, 147). 17. φοβηθήσεται assumptum ex B. (22. al.) 18. εἰμι ἐγὼ inverso ordine Edd. (A.V. &c.) 19. ὁ φοβούμενός με] ὁ φόβος μου Edd. (A.V. &c.) cf. infra. 21. χρῆν Edd. 22. πανταχοῦ B. μὲν om. B. 24. σφόδρα om. B. 25. ὀνομάζωνται τέκνα Edd.

τὸν οἰκεῖον εὔξεται γενέσθαι δεσπότην, οὐκ ἄσημον εἶναι καὶ πεπατημένον. μεθέξει γὰρ οὕτω καὶ αὐτὸς τῆς ἔν γε τούτοις εὐημερίας, καύχημά τε τὸ χρῆμα ποιήσεται, καὶ θυμηδίας τῆς ἀνωτάτω λογιεῖται πρόφασιν. ὑμεῖς δὲ, φησὶν, ὡς πατέρα δοξάζειν ὀφείλοντες, δεδιέναι δὲ καὶ ὡς δεσπότην, κατ' ἄμφω τοῦ πρέποντος οὐ μετρίως διημαρτηκότες ἁλώσεσθε, μήτε ὡς πατρὶ τὴν δόξαν, μήτε μὴν ὡς δεσπότῃ
e τὸν φόβον ἀνάπτοντες. ποῦ γὰρ ἡ δόξα μου; ποῦ δὲ ὁ φόβος, εἰ μηδὲν τῶν εἰς δόξαν ὁρώντων τὴν ἐμὴν ἀνέχεσθε δρᾷν, μήτε μὴν τὸ κολάζεσθαι δεδιότες, τοῖς δεσποτικοῖς εἴκετε
Esai. i. 2. νόμοις; ἔφη τι τοιοῦτον καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου "Ἄκουε "οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν Υἱοὺς "ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν."

Χρὴ τοίνυν ἡμᾶς τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ ζητεῖν, καὶ μὴν
1 Reg. ii. 30. καὶ ἐπείγεσθαι κατορθοῦν, τὸ γεγραμμένον εἰδότας "Ζῶ "ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ
824 A. a "ὁ ἐξουθενῶν με ἐξουδενωθήσεται." δοξασθήσεται δὲ πρὸς ἡμῶν ὡς πατὴρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὐχὶ τὸ αὐτοῖς ἡμῖν ἡδύ τε καὶ φίλον ἀποπεραίνειν ἐσπουδακότων· ἀνατεθεικότων δὲ μᾶλλον αὐτῷ τὸν νοῦν καὶ τοῖς αὐτοῦ νεύμασιν ἑπομένων πανταχοῦ. φοβηθησόμεθα δὲ καὶ ὡς Κύριον, τὴν εἰς φαυλότητα ῥοπὴν ἀνακόπτοντες αἰδοῖ τοῦ προσκρούειν αὐτῷ, καὶ
2 Cor. v. 10. τὸν ἐπὶ τοῦ θείου βήματος εὐνοοῦντες ἔλεγχον. "Τοὺς γὰρ "πάντας ἡμᾶς δεῖ φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος "τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος,
b "πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον."

Ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἴπατε Ἐν τίνι
7 ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου; προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν

3. καύχημά τε] καὶ καύχημα Edd. 4. ἀνωτάτης iid. 5. πατέρα] + με iid. 6. διημαρτήκατε, ἁλώσεσθε δὲ iid. 7. μὴν om. B. 10. δεσπότου iid. 12. ἐνωτίζου] + ἡ iid. 17. ἐξουδενωθήσεται] ἀτιμωθήσεται iid. Statim δοξάσεται iid. 18. ὁ pro ὡς iid. 24. τοῦ βήματος om. B.

μου ἄρτους ἠλισγημένους, καὶ εἴπατε Ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν αὐτούς; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Τράπεζα Κυρίου ἐξουδενωμένη ἐστὶ, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα βρώματα ἐξουδενωμένα.

Ἐπαιτιᾶται σφόδρα τῶν Ἰουδαίων τὸ ῥᾴθυμον, οἷς καὶ ὁ νόμος ἐπιφωνεῖ τό "Εὐλαβεῖς ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ." c Lev. xv. 31. ἕψεται γὰρ ὡς ἐπίπαν ταῖς τῶν ἡγουμένων ἐπιεικείαις ἡ ὑπὸ χεῖρα πληθὺς, ἀδικεῖται δὲ οὐ μετρίως, ὅταν ἴδῃ κατημεληκότας τῆς πρὸς Θεὸν αἰδοῦς. συγκαθίσταται γὰρ εὐθὺς καὶ συναῤῥωστεῖ τὸ ῥᾴθυμον εἰς εὐλάβειαν καὶ τῇ τῶν καθηγητῶν ὑπτιώσει συμπλάττεται. ὅτι δέ ἐστιν ἀληθὴς ὁ λόγος, πιστώσεται λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεός "Ὅτι οἱ Hier. x. 21. "ποιμένες ἠφρονεύσαντο καὶ τὸν Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν, d "διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν." οὐκοῦν ὡς ἐπίπαν οἱ τῶν θείων μυστηρίων ἱερουργοὶ πρόφασις εὑρίσκονται τοῖς ἄλλοις εὐδοκίμου μὲν ζωῆς, εἴπερ ἕλοιντο διαβιοῦν ὀρθῶς, καὶ καθ' ὃν προσήκει τρόπον Θεῷ τὸ σέβας ἀνάπτειν· αἰσχρῶν δὲ καὶ βδελυρῶν ἐπιτηδευμάτων, εἰ πρό γε τῶν ἄλλων οὗτοι τὰ τοιάδε τῶν κακῶν εὑρίσκοιντο κατηῤῥωστηκότες. ταύτῃτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς τελοῦσι διδασκαλίας ἐπεφώνει σοφῶς, ὅτι προσῆκεν αὐτοὺς τύπους γενέσθαι τοῖς ποιμνίοις. ὑμεῖς ἐστε e 1 S. Pet. v. 3. τοίνυν, φησὶν, οἱ τοῖς τῆς ἱερωσύνης αὐχήμασι διαπρέποντες, οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου. κἂν εἰ βούλεσθε μαθεῖν τοῦ φαυλισμοῦ τὸν τρόπον, ἀκούσεσθε διακεκραγότος Ἐν τῷ προσφέρειν ὑμᾶς εἰς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισγημένους. εἰ δὲ δὴ λέγοιτε καὶ πρὸς τοῦτο πάλιν Τίνα δὴ τρόπον ἠλισγήσαμεν αὐτούς; ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς Ὡς οἴεσθε μὲν ἴσως,

2. ἐξουδενωμένη B. (XII.) cf. infra. ἠλισγημένη Edd. (A.V. ℵ). 3. βρώματα om. B. invito F. (Alex. XII.) et cf. infra. 5. τό om. B. 12. ηὐφρονεύσαντο Edd. ante Migne. ἐξεζήτησαν Edd. (Alex. XII.) cf. supra 74 d, 316 d, 793 c. ἐζήτησαν B. (Vat.) supra 756 e. 14. μυστ.] θυσιαστηρίων Edd. 15. μὲν ζωῆς hoc ordine B. 16. Θεῷ accessit ex B. 20. Παῦλος B. Πέτρος Edd. διδασκάλοις iid. 23. κἂν] καὶ iid. 25. προφέρειν iid. 26, 27. λέγοιτε] λέγοιντο iid. δὴ alt. et μὲν om. B.

μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῖς βοᾶτε πράγμασιν, ὅτι Τράπεζα Κυρίου 825 A. a ἐξουδενωμένη ἐστὶ καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα βρώματα ἐξουδενωμένα.

Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστα τῶν εἰρημένων ἀναμηρύσασθαι χρὴ καὶ διερμηνεῦσαι σαφῶς, φέρε λέγωμεν, τί ποτε ἄρα βούλεται δηλοῦν ὁ ἄρτος ὁ ἠλισγημένος. ἠλισγημένον μὲν οὖν τὸν μεμολυσμένον καὶ ἀκάθαρτον ὀνομάζει. εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, [Num. xv. 4–12.] ὅτι κατά γε τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν ἐπὶ ταῖς τελουμέναις θυσίαις καὶ ἄρτοι προσεκομίζοντο· πλὴν ἄζυμοί τε [Lev. vii. 3.] καὶ καθαροί· μόνην δὲ τὴν τῆς αἰνέσεως θυσίαν ἐπ' ἄρτοις b ζυμίταις τελεῖσθαι προστέταχε. καὶ τίς ὁ περὶ τούτων [Cf. De Ador. lib. xvi. init.] μυστικὸς ἂν γένοιτο λόγος, ἀποχρώντως ἐν ἑτέροις εἰρήκαμεν· ἀφηγήσομαι δὲ καὶ νῦν ἐν ἐπιδρομῇ, ὡς ἂν μὴ δοκοίην ὀκνηρὸς εἶναί τις ἔν γε τοῖς οὕτω λυσιτελεστάτοις. οὐκοῦν ὁ μὲν ἄζυμος ἄρτος σημεῖον ἂν γένοιτο ζωῆς τῆς ἀζύμου καὶ καθαρᾶς. οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς ἐν [1 Cor. v. 8.] πίστει δεδικαιωμένοις ἐπιστέλλει λέγων "Ὥστε ἑορτάζωμεν "μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, "ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας." καὶ πάλιν [Ib. 7.] c "Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, "καθὼς καί ἐστε ἄζυμοι." παρεγγυᾷ δὲ Χριστὸς τοῖς ἁγίοις [S. Matth. xvi. 6.] ἀποστόλοις οὕτω λέγων "Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν "Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων." οὐκοῦν καθαρᾶς καὶ ἡγιασμένης καὶ ἀζύμου ζωῆς σημεῖον ὁ ἄρτος. προσεκόμιζον τοίνυν ἀνθ' ἑαυτῶν ὡς ἐν τύποις ἔτι καὶ σκιαῖς οἱ προσάγοντες ἄρτους τε ἀζύμους καὶ λαμβάνοντες καὶ ἄζυμα κατὰ τὸν νόμον.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοὺς ἔτι κατηχουμένους, καὶ οὔπω τὴν d ἁμαρτίαν ἐκνενιμμένους διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος οὐκ ἐκπέμπομεν τῶν ἐκκλησιῶν δοξολογοῦντες Θεὸν, ποιούμεθα δὲ μᾶλλον κοινωνοὺς, τὴν τῆς αἰνέσεως πληροῦντες θυσίαν,

2. Haec καὶ τὰ ἐπιτ. βρ. ἐξουδενωμένα accesserunt ex B. 6. καὶ] ἤγουν τὸν Edd. 12. καὶ νῦν hoc ordine B. 13. γε τοῖς om. B. 17. μηδὲ ἐν. ζ. κ. καὶ πονηρίας om. B. 20. καί assumptum ex B. 24. ὡς om. B. 25. καὶ λαμβάνοντες assumpta ex B.

ταύτητοί φησι καὶ ὁ νόμος "ἐπ' ἄρτοις ζυμίταις" χρῆναι Lev. vii. 3.
δρᾶν αὐτοὺς, ἄρτον ζυμίτην λέγων αἰνιγματωδῶς τὸν οὔπω
κεκαθαρμένον, ὡς ἔφην, διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἔχοντα
δὲ ὥσπερ τινὰ ζύμην ἐν ἑαυτῷ τὰ τῆς ἀρχαίας φαυλότητος
λείψανα.

Ὑμεῖς οὖν φησιν οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου c
διὰ τὸ προσφέρειν εἰς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισγη-
μένους. χρὴ τοιγαροῦν φροντίδα ποιεῖσθαι πολλὴν τοὺς τὴν
θείαν ἔχοντας ἱερωσύνην, μὴ ἄρα τι δρῷτο τοιοῦτον ἐν
ἐκκλησίαις· εἰδέναι τε, ὅτι ἡ μὲν ἀκριβὴς ἐπιτήρησις εὐφρανεῖ
Θεὸν, καταλυπήσει δὲ λίαν τὸ ῥᾳθυμεῖν ἑλέσθαι καὶ ἀμελεῖν
τῶν οὕτω σεπτῶν· ὅτι γὰρ οὐκ ἀζήμιον τοῖς ὑπτιουμένοις τὸ
πρᾶγμα, πῶς οὐκ ἀταλαίπωρον ἰδεῖν, ἀκουόντων ἐκείνων
Ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου; φαύλισμα γὰρ a 826 A.
ὥσπερ εἰς Θεὸν τῶν ἱερέων τὸ ῥᾴθυμον, καὶ εἰς τὴν αὐτῷ
πρέπουσάν τε καὶ ὀφειλομένην δόξαν ἀναφέρεται τὸ πλημ-
μέλημα.

Διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν 8
προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄῤῥωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὴ
αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεταί σε, εἰ λήψεται πρόσ-
ωπόν σου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

Μωμοσκοπεῖν τοῦ νόμου τὰ ἱερεῖα προστάττοντος, καὶ b
ἀπόβλητον μὲν ποιεῖσθαι τὰ ἔμπηρα, καθιεροῦν δὲ τὰ
ἄμωμα, προσεκόμιζον τῷ θυσιαστηρίῳ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ
χύδην καὶ ἀδιακρίτως, καὶ τῆς μὲν προσηκούσης τῷ Θεῷ
δόξης ὀλίγος ἦν παντελῶς ὁ λόγος· φροντὶς δὲ λίαν ἐσπου-

1. καὶ om. B. 2. αὐτοὺς] αὐτὴν Edd. 8. πολλὴν assumptum ex B. 10. ἐκκλησίαις] ἐκκλησίᾳ iid. 11. λυπήσει B. καὶ ἀμελεῖν et γὰρ assumpta ex B. 12. τοῖς ὑπτιουμένοις τὸ πρᾶγμα] τὸ χρῆμα τοῖς ὑπτ. Edd. 13. οὐκ ἀταλαίπωρον edidi. οὐκ ἀκαταλαίπωρον (sic) B. οὐ ταλαίπωρον Edd. 18. θυσίαν B.F. (ℵ Alex. XII.) cf. infra. θυσίας Edd. (Vat.) 24. καιροῦ] + πάντα Edd. 25. προσηκούσης] πρεπούσης iid. Statim τῷ Θεῷ δόξης hoc ordine B. 26. ὁ om. B.

δασμένη, τὸ πλεῖστά τε ὅσα συναγείρειν θύματα, καὶ κρεῶν ἀφθονίαν οἴκοι τε ἔχειν καὶ ἐν αὐτῇ που τάχα τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ. ἆρ' οὖν, ὦ τοῦ νόμου φύλακες, εἰ προσάγει τις c τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακὸν τὸ θῦμα; εἰ δὲ δὴ καὶ χωλὸν ἢ ἄῤῥωστον, τὸν τῆς ἐμπηρίας διαφεύξεται μῶμον; οὐ γὰρ δὴ καὶ τὰ τοιάδε λογιεῖσθε κακὰ καὶ πρὸς θυσίαν οὐκ ἐπιτήδεια; ἀλλ' εἴπερ οἴεσθε κατὰ σφᾶς οὐχ ὧδε ἔχειν, ἀποφερέτω τις αὐτὰ ξένιον καὶ ἐν δώρου τάξει τῶν καθηγητῶν ἑνί. ἀλλ' οὐκ ἂν προσδέξαιτο φησὶν, οὐδ' ἂν τὸ τοῦ προσκομίζοντος πρόσωπον αἰδεσθεὶς, οἰστὸν τὸ χρῆμα ποιήσαιτο, χαλεπανεῖ δὲ λίαν ὡς ὑβρισμένος.

Ἔστι τοίνυν τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων, Θεῷ προσφέρειν ἀποτολμᾶν, ἃ μηδ' ἂν εἷς τῶν καθ' ὑμᾶς ἕλοιτο λαβεῖν· d πολὺ δὲ τοῦτο παρ' ἡμῖν τὸ πλημμέλημα. εἰ γάρ τι μέλλοιμεν προσκομίζειν Θεῷ, ὧν ἂν ἔχοιμεν τὰ αἰσχίω καὶ δεύτερα ζητοῦμεν οἱ τάλανες, οὐκ ἐννοοῦντες, ὅτι τὴν Καῒν (Gen. iv. 7.) θυσίαν οὐκ ἐποιεῖτο δεκτὴν, ὅτι προσεκόμιζε μὲν ὀρθῶς, διεῖλε δὲ οὐκ ὀρθῶς, ἑαυτῷ μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἐξαίρετα τετηρηκὼς, τιμᾶν δὲ νομίσας τοῖς δευτέροις Θεόν. ἀλλ' οὐ προσέσχεν αὐτοῦ ταῖς θυσίαις ὁ τῶν ὅλων Θεός. οὐ γὰρ λογιεῖται τιμὴν τῶν προσφερόντων τὸ ῥᾴθυμον.

e Ἀπαράδεκτα γεμὴν ὁ νόμος εἰς θυσίαν ἐποιεῖτο τὰ τυφλὰ τῶν θρεμμάτων, καὶ μὴν τὰ χωλά τε καὶ ἄῤῥωστα, τοῦ μὲν τυφλοῦ σημαίνοντος αἰνιγματωδῶς τοὺς τὸν θεῖον οὐκ ἔχοντας ὀφθαλμὸν ἐν καρδίᾳ· τοῦ δὲ χωλοῦ τοὺς οὐκ εἰδότας ὀρθοποδεῖν ἐν ἀγαθοεργίαις· τοῦ γεμὴν ἀῤῥώστου τοὺς μὴ λίαν εὐσθενῶς, ἐκλύτως δὲ ὥσπερ καὶ κατημελημένως τὴν ὑπὸ Θεοῦ πληροῦντας δουλείαν. ἔφη δέ που καὶ διὰ φωνῆς (Hier. xxxi. 10.) προφήτου "Οὐαὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς." 827 A. a χρὴ τοιγαροῦν ἡμᾶς πεφωτισμένον μὲν ἔχειν τὸν νοῦν,

1. τε assumptum ex B. κρεῶν] κριῶν Edd. 13. καθ' ἡμᾶς iid. 14. δὲ assumptum ex B. 15. ὧν] ὡς iid. 16. ζητοῖμεν iid. τὴν] καὶ iid. 17. ὀρθῶς, διεῖλε δὲ assumpta ex B. 25. ὀφθαλμὸν ἐν καρδίᾳ] φωτισμὸν ἐν καρδίαις iid.

ὀρθοποδοῦντα δὲ καὶ ἰσχύοντα. τότε γὰρ ἐσόμεθα δεκτοὶ τῷ Κυρίῳ καὶ ἱεροὶ παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ.

Καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν λέγει Κύριος 9
Παντοκράτωρ, καὶ δεήθητε αὐτοῦ· ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα· εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

Καλεῖ πρὸς μετάγνωσιν τοὺς ἠσεβηκότας, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπαρῳνημένοις ὀργὴν προαποσείσασθαι δεῖν εὖ μάλα φησὶ b ταῖς εἰς τὰ ἀμείνω μεταβολαῖς. καὶ γάρ ἐστιν ἀγαθὸς καὶ ἀνορθῶν τοὺς κατεῤῥαγμένους, καὶ ἰώμενος τὸ συντετριμμένον, καὶ ἐπιστρέφων τὸ πεπλανημένον. λέγων δὲ τό Ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὑπεμφήνειεν ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, ὡς ἀποστρέφεται Θεὸς τοὺς προσκρούειν αὐτῷ μὴ παραιτουμένους, καὶ ὅτι τῶν μὴ ζητούντων τὴν δόξαν αὐτοῦ τοὺς ἰδίους ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἀποφέρει, μήτε φειδοῦς, ἢ ἀγάπης, μήτε μὴν ἐποπτείας ἀξιῶν. "Ὀφθαλμοὶ c "γὰρ Κυρίου ἐπὶ δικαίους," κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔφη δὲ καὶ πρός τινας τῶν ἀλιτηρίων διὰ φωνῆς Ἡσαΐου "Ὅταν "τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρὸς μὲ, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς "μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσα-"κούσομαι ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις."

[Ps. cxliv. 14. et cxlv. 8. Ez. xxxiv. 16.] [Ps. xxxiii. 16.] [Es. i. 15.]

Χρὴ τοιγαροῦν ἐξιλάσκεσθαι τοὺς ἡμαρτηκότας, εἰ δή πως ἄρα μεταστρέψειαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ἐσόμενα διακρούσαιντο βλάβη. καθορίζει γὰρ τῶν ἱερουργῶν τὸ πλημμέλημα, καὶ ἀναιρεῖ τὴν d ἄρνησιν. οὐ γὰρ ἂν ψευδοεπήσῃ λέγων Ἐν χερσὶν ὑμῶν

1. ὀρθωποδοῦντα (sic) Edd. ante Migne. δὲ] τε B. δεκτοὶ τῷ Κυρίῳ] δεκτοί τε Edd. 2. φιλαρέτῳ iid. 3. Haec λέγει Κύριος Παντοκράτωρ accesserunt ex B. (sol.) 8. προαποσείσασθαι] προσαποσείεσθαι Edd. 12. ἡμῶν B. (147.) ὑμῶν iid. Statim ὑπεμφαίνειεν iid. 16. ὀφθαλμὸς iid. 23. μεταστρέψειεν iid. 24. τὰ assumptum ex B. ἀποκρούσαιντο Edd. καθαρίζει B.

γέγονε ταῦτα. μονονουχὶ γάρ φησιν Οὐχ ἑτέρων ἡμαρτηκότων ὑμεῖς σεσιγήκατε, ἀλλ' οἷον αὐτόχειρες ὑμεῖς αὐτοὶ καὶ αἴτιοι γεγόνατε τῶν εἰς ἐμὲ δεδυσσεβημένων, καὶ τῆς ὑμῶν ῥᾳθυμίας εἶεν ἂν τὰ ἐγκλήματα μεσολαβοῦντος οὐδενός. πλὴν εἰ καί τινες ἐκδεδίασι τυχὸν τὸ ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς τοὺς περὶ τούτων ἐλέγχους, ἀλλ' οὖν οὐκ ἔσομαι καὶ αὐτὸς ἐγὼ καθὰ
e *καὶ εἷς ἐξ ὑμῶν, οὐδ' ἂν λάβοιμι πρόσωπον τῶν ἠσεβηκότων.*
Ps. xlix. 21. *ὅμοιον τούτῳ καὶ τὸ διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ "Ὑπελαβες "ἀνομίαν ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος. ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω "κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου." οὐ γὰρ οἶδε πρόσωπον ὁ Κριτής· ἀλλ' ἔστιν εὐθὴς καὶ ἀδέκαστος ὡς Θεός.*

10 Διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν.

828 A. a *Εὐαφόρμως σφόδρα τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας ὡς ἐν προαγορεύσει τέως προαναφαίνει τὸ κάλλος· ὡς γὰρ τῆς ἐν νόμῳ σκιᾶς ὅσον οὐδέπω πεπαυσομένης καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἱερωσύνης, μελλόντων τε ἀναδείκνυσθαι κατὰ καιροὺς τῶν τῆς ἀληθείας ἱερουργῶν, οἳ καὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἔσονται λειτουργοί, ζητήσουσί τε καὶ μάλα γοργῶς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, συγκλεισθήσεσθαι τὰς θύρας φησὶν ἐπ' αὐτούς,*
Hiob xii. 14. *ἢ εὐωδίας οὐκ ἐσομένης τοῖς κατὰ νόμον ἱερατεύουσιν· "Ἐὰν*
b *"γὰρ κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπου, φησὶν, τίς ἀνοίξει;" ἤγουν, τῆς ἀληθεστέρας ἀναδειχθείσης σκηνῆς, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ εἰσελάσουσιν ἐν αὐτῇ τινες τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην τηροῦντες ἔτι, ἐκκλειόμενοι δὲ ὥσπερ διὰ τῆς ἀπιστίας, ἔξω τε μενοῦσι καὶ τῶν ἁγίων οὐχ ἅψονται. ὅτι*

1, 2. Οὐχ et *καὶ αἴτιοι* assumpta ex B. Utrumque correxit Migne. 5. *τὸ*] *τὸν* Edd. *ἡμᾶς* iid. 6. *ἐγὼ* assumptum ex B. 8. *τούτου* iid. Statim *καὶ* assumptum ex B. *διὰ φωνῆς* om. B. 9. *σε* assumptum ex B. 11. *εὐθὺς* Edd. 15. *εὐάφορμον* B. 17. *παυσομένης* B. Statim *καὶ τῆς—ἀναδείκνυσθαι* om. B. 21. *τὰς* B. *δὲ* Edd. 26. *τηροῦντες*] *πληροῦντες* iid. *διὰ τῆς*] *δι'* iid.

γὰρ ἐκπεπτώκασι τῆς ἱερουργίας, σαφὲς ἂν γένοιτο τοῦ Θεοῦ λέγοντος διὰ φωνῆς Ὠσηέ "Διότι ἡμέρας πολλὰς καθί- Hos. iii. 4. "σονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος, "οὐκ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας, "οὔτε δήλων." οὐκοῦν τῆς ἐν νόμῳ λατρείας τὴν οἱονεὶ κατάλειψιν, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἱερωσύνης τὸν συγκλεισμὸν, c κατασημήνειεν ἂν, ὥς γε μοι δοκεῖ, τὸ δεῖν ἐπ' αὐτοῖς συγκλεισθήσεσθαι τὰς θύρας εἰπεῖν, οὐ προσιεμένης ὥσπερ αὐτοὺς τῆς Ἐκκλησίας· οὐ γὰρ τοῦ μηλοσφαγεῖν ἔτι καιρὸς, ἀλλ' ἤδη ταῖς ἀναιμάκτοις τιμᾶται θυσίαις ὁ τῶν ὅλων Θεός.

Ἐπειδὴ δὲ προσεπάγει τούτοις τό Οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεὰν, ἐν ἤθει φαμὲν γεγενῆσθαι τὸν λόγον. βούλεται γὰρ ἤδη δηλοῦν, ὅτι κέκληνται πρὸς ἱερουργίαν, καὶ εἰς τὸ πῦρ ἐνιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐχ ἵνα τὴν τοῦ d κεκληκότος αὐτοὺς παραλύσωσι δόξαν, ἀλλ' ἵνα τιμῷεν τοῖς καθήκουσι τρόποις, καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἔχοιεν γέρα. οἱ δὲ δὴ τῶν οὕτω σεπτῶν οὐ πεφροντικότες σπουδασμάτων, μήτε μὴν αἰδοῖ τῆς ἱερουργίας προσκρούειν Θεῷ παραιτούμενοι, δικαίως ἂν ἤδη κολάζοιντο. ἔγκλημα γὰρ οὐ μικρὸν εἴη ἂν, καὶ μάλα εἰκότως, τὸ ποιεῖσθαι παρ' οὐδὲν τῶν παρὰ Θεοῦ δεδωρημένων τὴν μέθεξιν, ἀποσείεσθαί τε καὶ λίαν ἀβούλως τὰς παρὰ Θεοῦ τιμάς. καὶ γοῦν ὠνόμασται γήϊνός τε καὶ e βέβηλος ὁ Ἡσαῦ, ὅτι "βρώσεως μιᾶς προὔδωκε τὰ πρωτο- Heb xii 16. "τόκια αὐτοῦ." οὐκοῦν ὅταν λέγῃ Οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεὰν, βούλεται δηλοῦν, ὡς οὐκ ἀγέραστον μὲν ἡ ἱερωσύνη· πλὴν οὐδὲ ἔξω δίκης, εἰ μὴ προσφέροιτό τις αὐτῇ, καθ' ὃν ἂν προσήκοι τρόπον τε καὶ λόγον.

Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ τῶν Ἑβραίων ἔκδοσις ἑτέραν ἔχει τὴν

4. Haec οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου assumpta ex B. 6. κατάλειψιν] κατάληξιν Edd. 8. κλεισθήσεσθαι iid. 8, 9. τὰς et ὥσπερ et τοῦ assumpta ex B. 12. ἀνάψετε] ἂν ἅψετε iid. ante Migne. 16. τιμῷεν] τιμῶντες iid. 21. καὶ μάλα εἰκότως om. B. 23. παρὰ Θεοῦ] παρ' αὐτοῦ iid. ὠνόμασται] + τε iid. 24. προὔδωκε] ἀπέδοτο iid. 25. ἑαυτοῦ iid. λέγει iid. 27. ἡ om. B.

τῶν νοημάτων ἀπόδοσιν, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τῆς λέξεως συν-
829 A. a θήκην. ἔφη γάρ Ὅτι ὑμεῖς τε οἱ Λευῖται, καὶ μὴν καὶ οἱ ἱερεῖς, οἵ τε τὴν ἐσχάτην ἐν τῷ ναῷ τάξιν ἔχοντες, καὶ τεταγμένοι πρὸς ὑμῶν εἰς τὸ κλείειν τὰς θύρας, οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεὰν, τουτέστιν, οὐκ ἀμισθὶ ποιεῖσθε τὴν δουλείαν, ἤγουν τὴν ἱερωσύνην, προσαγόντων ὑμῖν τῶν λαῶν δεκάτας, ἀπαρχὰς, εὐχαριστήρια.

Ἀνθ' ὅτου δὲ οὖν κατημέληται τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐν φροντίδι γέγονε τὸ προὐργιαίτατον,—

b Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ
11 θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν. διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρά· διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

Ἀποφάσκει λοιπὸν ἐναργῶς τῆς κατὰ νόμον θυσίας τὴν
c προσαγωγὴν, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποφοιτᾷ τῆς εἰς Ἰουδαίους ἀγάπης, καὶ ἀνεθέλητον ποιεῖται τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀπαράδεκτον τὴν σκιὰν, βουθυσίας δὴ λέγω καὶ καπνοὺς, ὅτι μήτε ἐν ἀρχαῖς ὁ σκοπὸς ἦν οὗτος αὐτῷ. καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐναργὲς καὶ δι' ἑτέρων προφητῶν ἐποιεῖτο λέγων διὰ μὲν
Es. i. 11–13. φωνῆς Ἡσαΐου "Πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ "στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, "οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα
d "ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθή-

2. Λεβῖται (sic) Edd. ante Migne. 3. τε assumptum ex B. καὶ τεταγμένοι] τεταγμένοι τε Edd. 6. ἡμῖν iid. 9. τῇ προυργιαιτάτῃ iid. 10. μοι B.F. (36. al.) μου Edd. 12. ἡλίου] + καὶ Edd. (Vat. ℵ) invito B. (Alex. XII.) 16. θυσίας] λατρείας Edd. 20. ὁ σκοπὸς ἦν οὗτος αὐτῷ] οὗτος ἦν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ iid. Statim καὶ μὴν add. iid. 22. ὁλοκαυτώματα B. cf. supra 307 a. 23. τράγων καὶ ταύρων inverso ordine B. ut supra l. c.

“ σεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέ-
“ λυγμά μοι ἐστί·” διὰ δέ γε τῆς Ἱερεμίου φωνῆς “ Συνα- Hier. vii. 21.
“ γάγετε τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν
“ καὶ φάγετε τὰ κρέα, ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας
“ ὑμῶν περὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνή-
“ γαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου.” ὑποτύπωσις γὰρ ὥσπερ
καὶ προαναφώνησις τῆς ἐν πνεύματί τε καὶ ἀληθείᾳ λατρείας e
ὁ νόμος ἦν, καὶ “ δικαιώματα σαρκὸς,” ὡς ὁ θεσπέσιος Heb. ix. 10.
γράφει Παῦλος, “ μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.” ὁ
δέ γε τῆς ἐπανορθώσεως καιρὸς εἴη ἂν οὐχ ἕτερος οἶμαί
τις παρὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίαν. ὅτι καὶ ἡ πρώτη
μὲν διαθήκη διὰ τὸ τὸ ἄμεμπτον οὐκ ἔχειν, ἀφανισθῆναι Ib. viii. 7, 13.
λέγεται· ἐπαλαιώθη γάρ· τῆς γεμὴν νέας καὶ δευτέρας
ἐζητήθη τόπος, ἣ καὶ παντὸς ἐπέκεινα μώμου τε καὶ αἰτίας
ἐστί. λελάληται γὰρ δι᾽ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ, ὃς καὶ Μεγάλης Es. ix. 6.
βουλῆς ἄγγελος ὠνόμασται. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν “ Ἀπ᾽ a 830 A. S. Joan. xii. 49.
“ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτός μοι
“ ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.”

Ἔφη τοίνυν ἐναργῶς τοῖς κατὰ τὸν νόμον ἱερατεύουσιν,
ὡς ἀνεθέλητοί τε εἰσὶν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ ὡς ἐν αὐτοῖς οὐκ
ἔχει θέλημα ἐν σκίαις καὶ τύποις πληροῦσι τὰς θυσίας,
καὶ ὡς οὐκ ἂν προσδέξαιτο τὰ παρ᾽ αὐτῶν ἱερουργούμενα.
προαγορεύει δὲ ὅτι καὶ μέγα καὶ ἐπιφανὲς ἔσται τὸ ὄνομα
αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν, καὶ ἐν παντὶ
τόπῳ τε καὶ ἔθνει θυσίαι καθαραὶ καὶ ἀναίμακτοι προσ- b
κομισθήσονται τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, κατασμικρυνόντων αὐτὸν
οὐκέτι τῶν ἱερουργῶν, οὔτε μὴν ῥαθύμως προσκομιζόντων
αὐτῷ τὰς πνευματικὰς λατρείας· ἀλλ᾽ ἐν σπουδῇ καὶ ἐπιει-
κείᾳ καὶ ἁγιασμῷ τὰς τῶν νοητῶν θυμιαμάτων εὐωδίας

2. συναγάγετε τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν hoc ordine B. συναγάγετε post ὑμῶν transponunt Edd. (A.V. &c.) 4. τὰ habet B. 7. τῆς et λατρείας om. B. ἀληθοῦς Edd. 8. ὁ alt. assumptum ex B. 11. ὅτι] ὅτε iid. 12. διαθήκη] διάθεσις iid. 14. ἐξητήθη Aub. 15. λελάληκε Edd. δι᾽ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ] δι᾽ αὐτῆς iid. 18. δέδωκε Edd. 19. τὸν assumptum ex B. 21. θελήματα iid. σκιᾷ iid. τὰς assumptum ex B. 22. τὰ παρ᾽ αὐτῶν hoc ordine B. 23. καὶ prius assumptum ex B.

ἀνακομίζειν ἐσπουδακότων, τουτέστι, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, καὶ τὰ ἐξ ἔργων ἀγαθῶν αὐχήματα, προτεταγμένης δηλονότι τῆς Χριστοῦ θυσίας τῆς οὐρανίου καὶ ζωοποιοῦ, δι' ἧς c κατήργηται θάνατος, καὶ ἡ φθαρτὴ δὴ αὕτη καὶ ἀπὸ γῆς σὰρξ ἀμφιέννυται τὴν ἀφθαρσίαν.

12 Ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Τράπεζα Κυρίου ἠλισγημένη ἐστὶ, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωνται βρώματα αὐτοῦ.

Ὅτι καὶ ἀμείνους ἔσονται καὶ ἐπιεικέστεροι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ οἱ ἐξ ἐθνῶν κεκλημένοι, καὶ διὰ τούτων ἡμῖν καθίστησιν ἐναργές. παρ' ἐκείνοις μὲν γὰρ αἵ τε θυσίαι d καθαραὶ, καὶ εὐῶδες τὸ θυμίαμα, καὶ μέγα τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν· παρ' ὑμῖν δὲ, φησὶν, οὐκ ἐν δόξῃ μεγάλῃ καὶ τῇ πρεπούσῃ Θεῷ τὸ θυσιαστήριον. βεβηλοῦτε γὰρ αὐτὸ, λέγοντες Τράπεζα Κυρίου ἠλισγημένη ἐστιν, ἐξουδενωμένα δὲ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἰκὸς μὲν μὴ τοιούτοις ῥήμασι κεχρῆσθαι τοὺς ἱερέας, αὐτοῖς γεμὴν πράγμασι τοῦτο βοᾶν, καθάπερ ἀμέλει καὶ "Ὁ ἄφρων φησὶν (Ps. xiii. 1.) "ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ Οὐκ ἔστι Θεός." δι' ὧν γὰρ ὁρᾶται e καταφρονῶν, κἂν εἰ μὴ λέγοι φωναῖς, ἀλλ' οὖν ἔργοις αὐτοῖς καὶ τῇ τοῦ βίου σκαιότητι μονονουχὶ διακέκραγε τό Οὐκ ἔστι Θεός. οἱ γὰρ οὕτω ζῆν εἰωθότες ὡς μὴ ἐφορῶντος Θεοῦ, πάντα τε δρᾶν ἀπεριμερίμνως, καὶ ἐκτόπως ἀνοσιουργεῖν, ἔργοις αὐτοῖς καὶ πράγμασιν ἀρνοῦνται Θεόν. κατὰ τοῦτον δὴ οὖν τὸν τρόπον, οἱ μὴ ἀποσώζειν ἐσπουδακότες τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ τὸ ὅτι μέλιστα πρέπον τε αὐτῷ καὶ

2. προστεταγμένης Edd. 4. φθαρτὴ] φθορὰ B. 7. ἐξουδένωνται B. (Alex. XII. ℵ sed corr.) ἐξουδένωται Edd. 11. τε assumptum ex B. 12. εὐῶδες τὸ hoc ordine B. 13. μεχρὶ] καὶ ἕως Edd. 15. αὐτὰ B. (68.) 20. λέγῃ Edd. invitis B. Cat. in Ps. xiii. 23. ἀπεριμερίμνως] ἀπερριμμένως haud male Catena cit. in Cod. Reg. Par. 139 (sec. x. ineuntis) ἀπερισκέπτως Mai in edit. e Nik., et Cod. S. Marci Venetiis 17 (sec. x.) eandem Catenam quam Cod. Par. supradictus continens. 24. ἀρνοῦνται] + τὸν Edd. repugnantibus B. Cat. cit. 26. τε om. B.

ὀφειλόμενον σέβας, δι' αὐτῶν ὧν πράττουσι λέγουσι Τράπεζα a 831 A. Κυρίου ἠλισγημένη ἐστί.

Παραιτητέον δὴ οὖν τὸ ῥᾴθυμον ἐπὶ τούτοις· καὶ εἰ μή τις ἕλοιτο τοῦτο δρᾷν, ἀκούσεται πάντως Θεοῦ λέγοντος "Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι Supra ver. 10. "ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν." πάνδεινον δὲ ὅτι τὸ προσκρούειν Θεῷ, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις, εἴπερ ἐστὶν ἐν καλῷ καὶ νοῦ καὶ φρενός;

Καὶ εἴπατε Ταῦτα ἐκ κακοπαθείας ἐστί. καὶ ἐξεφύσησα αὐτά, 13
λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ εἰσφέρετε τὰ ἁρπάγματα b
καὶ τὰ χωλὰ καὶ τὰ ἐνοχλούμενα· καὶ προσεφέρετε αὐτὰ
θυσίαν, εἰ προσδέξομαι αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, λέγει
Κύριος Παντοκράτωρ.

Κατῃτιᾶτο λίαν τοὺς ἱερουργοὺς, ὡς ἥκιστα μὲν μωμοσκοπεῖν ἑλομένους τὰ προσαγόμενα τῶν θυμάτων, προσδεχομένους δὲ μᾶλλον ῥᾳθύμως τε καὶ ἀβασανίστως χωλὰ καὶ τυφλὰ καὶ ἄῤῥωστα, καίτοι τοῦ νόμου σαφῶς τὰ ἔμπηρα τῶν θυμάτων ἀπόβλητα δεῖν ποιεῖσθαι προστεταχότος. εἰ c δὲ δήπου τις τῶν ἱερέων ἀπεσόβει, τοῦ νόμου ἀντεχόμενος, τὸν προσάγοντα εἰς θυσίαν τὸ ἀχρεῖον, ἐπέμενον οἱ προσάγοντες, ἄνω τε καὶ κάτω τὴν αἰχμαλωσίαν προτείνοντες, διϊσχυριζόμενοί τε, καὶ μάλα νεανικῶς, φαῦλα μὲν οὐκ εἶναι, κακοπαθῆσαι δὲ μᾶλλον κατὰ τὴν ὁδὸν, ὑπονοστούντων αὐτῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν. προσεκόμιζον δὲ τὰ ἁρπάγματα καὶ τὰ χωλεύοντα καὶ ἐνοχλούμενα. θῆρες μὲν γὰρ ἐπιόντες ἔσθ' ὅτε κατασίνονται ταῖς ἀγέλαις, κἂν d

1. πράττουσι] διώκουσι Edd. 3. ἐπὶ] ἐν iid. 5. μου iid. 10. τὰ assumptum ex B. (Alex. VII.) cf. infra et contra Jul. x. p. 349 e. 11. καὶ προσεφέρετε αὐτὰ B. (51. al.) καὶ ἐὰν εἰσφέρητε F. καὶ ἐὰν φέρητε Edd. (Vat. ℵ). Statim τὴν add. Edd. (A.V. ℵ). 20. προσάγοντα εἰς θυσίαν hoc ordine B. 24. ἐκ] + τῆς Edd. δὲ] + καὶ Aub. 25. χωλεύοντα] χωλὰ Edd. καὶ alt.] + τὰ Aub.

εἴ τι τυχὸν ἁρπάσειαν, εἶτα δραμὼν ὁ ποιμὴν ἐκσπάσῃ τῶν ὀδόντων τὸ ἡρπασμένον· ἢ καταπτοήσας κυνῶν ὑλακαῖς, ἢ καλαύροπα βαλών· τοῦτο οἶμαι τὸ ἅρπαγμα. ταῦτα προσῆγον ὁμοῦ τοῖς τοὺς πόδας λελωβημένοις, καὶ οὐκ ἔτι συγκατανέμεσθαι τοῖς ἄλλοις δεδυνημένοις· προσῆγον δὲ καὶ τὰ ἐνοχλούμενα, τουτέστι τὰ θανατῶντα λοιπὸν, ὑβρίζοντες μᾶλλον ἢ τιμῶντες τὸν τῶν ὅλων Θεόν. ἀλλ' ἐξεφύσησά
e *φησιν αὐτὰ λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ ἐπειδὴ θύειν ἀνοσίως ἐγνώκατε, οὐκ ἂν ὅλως, φησὶ, παραδεξαίμην τὰ ἐξ ὑμῶν, οὐδ' ἂν λογισαίμην εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τὰς οὕτως ἐκνόμους καὶ ἀκαθάρτους προσαγωγάς.*

Χρὴ δὴ οὖν ἄρα θύειν ἡμᾶς καὶ μάλα ἐπιεικῶς καὶ ἐσπουδασμένως, καὶ προσκομίζειν μὲν Θεῷ ἁπλῶς, μὴ τὰ κατεῤῥιμμένα καὶ ἀτιμότατα, καὶ οὐδενὸς ἄξια λόγου, ἀλλὰ
832 A. a *τὰ προὔχοντα καὶ ἐξαίρετα. εἰ δὲ δή τις ἑαυτὸν ἱερουργοίη Θεῷ· μεμνήμεθα γὰρ τοῦ μακαρίου Παύλου γεγραφότος*
Rom. xii. 1. *ὡδί "Παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, "εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν·" πολυπραγμονείτω τὰ καθ' ἑαυτὸν, καὶ οἱονεί τις ἀκριβὴς μωμοσκόπος τῆς ἑαυτοῦ γενέσθω ψυχῆς. ὁράτω μὴ ἄρα πως ἐστι τυφλὸς, τουτέστι, τῆς ἀληθείας τὸ φῶς οὐκ ἔχων εἰς νοῦν· μὴ σκάζων τὸν πόδα τῷ μὴ ὀρθοποδεῖν δύνασθαι*
b *πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν· μὴ ἔχων ἁρπάγματά τε καὶ*
1 S. Pet. v. 8. *ἄῤῥωστα. χρὴ γὰρ ἡμᾶς μὴ ἀεὶ ὑπνοῦν, "ὅτι ὁ ἀντίδικος "ἡμῶν διάβολος ὡς λέων περιέρχεται, ζητῶν τίνα καταπίῃ." ὅταν τοίνυν ἄυπνοί τε καὶ ἐγρηγορότες εὑρισκώμεθα, παραθεῖ τὸ θηρίον. εἰ δὲ δὴ νυστάζοντας ἴδοι καὶ κατημεληκότας, ἅρπαγμα ποιεῖται, καὶ ἀῤῥώστους ἀποτελεῖ, τουτέστιν τεθνη-*

1. *ἐκσπάσειε* Edd. 3. *λαβὼν* B. 5. *συγκατανέμ. τοῖς ἄλλοις* hoc ordine B. Statim *δυναμένοις* iid. 9. *οὐκ ἂν ὅλως φησὶ* hoc ordine B. *φησὶ* ante *οὐκ* tr. iid. 13. *μὲν* assumptum ex B. *ἅπλως, μὴ* hoc ordine B. 15. *τὰ* assumptum ex B. 16. *μεμνήσθω* Edd. *γράφοντος* iid. 22. *σκάζῃ* iid. *τὸ* pro *τῷ μὴ* iid. 23. *ἀγαθῶν· μὴ ἔχων ἁρπάγματά τε καὶ ἄῤῥωστα.*] *ἀγαθῶν οὐχ ἔχων. μὴ ἅρπαγμά τε καὶ ἄρρωστον.* iid. 24. *ὑμᾶς* iid. Statim *ἀϋπνεῖν* pro *μὴ ἀεὶ ὑπνοῦν* iid. 27. *δὴ* assumptum ex B. *ἴδῃ* iid. 28. *τεθνηκότας*] *ἠσθενηκ.* iid.

κότας, καὶ ἀδρανῶς ἔχοντας κομιδῇ περὶ τὸ δύνασθαι κατορθοῦν ἀρετήν. ἔστω δὲ δὴ καὶ τοῦ διενοχλεῖσθαι μακρὰν, τουτέστι, μικροψυχίας ἀμείνων καὶ διαπρέπων ἐν ὑπομονῇ. ὥσπερ γὰρ ἀποφέρει πρὸς ζωὴν τῆς ὑπομονῆς ὁ τρόπος, c *οὕτω καὶ εἰς θάνατον μικροψυχία. νοῦ γὰρ ἀσθένειαν καὶ καρδίας πάρεσιν τὸ χρῆμά φαμεν. τοιγάρτοι καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τῶν τοιούτων ἡμᾶς ἀπαλλάττεσθαι παθῶν συμβουλεύει λέγων "Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα* Es.xxxv. 3, 4. *"παραλελυμένα, παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, "ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος* Ib.xl.10. *"μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας."*

d

Καὶ ἐπικατάρατος ὃς ἦν δυνατὸς, καὶ ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν τῷ 14 ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ θύει διεφθαρμένα τῷ Κυρίῳ· διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανὲς ἐν τοῖς ἔθνεσι.

Καθορίζει *λοιπὸν τοῦ θύοντος ἀνοσίως τὴν ἀρὰν, καὶ μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ δή τις εὔξαιτο, φησὶ, καὶ ἐν ποιμνίοις ἔχοι τοῖς ἑαυτοῦ τὸ ἄρσεν τε καὶ ἄμωμον, ἀνθ' ὅτου μὴ* e *τοῦτο προσκομίζει Θεῷ, συλλέγει δὲ μᾶλλον ἃ μηδενὸς ἄξια γένοιτ' ἂν ὅλως· ὕβρις γὰρ τὸ χρῆμα καὶ ἕτερον οὐδέν. οὐ γὰρ δὴ κατά τινας τῶν σκότῳ προσκαθημένων καὶ πλάναις καὶ βεβήλοις εἰδωλολατρείας, λίθοις καὶ ξύλοις δεδουλεύκαμεν· τῷ Θεῷ δὲ μᾶλλον τῷ παντοκράτορι, καὶ τῷ τῶν ὅλων γενεσιουργῷ, ὃν τρέμουσι μὲν οὐρανοὶ, κατα-*

1. *περὶ* habet B. 3. *διαπρέπων*] *διαπίπτων* Edd. 9. *παρακαλέσασθε* Aubertus. 11. *κυρίας* Edd. 12. *αὐτῷ* accessit ex B. (Alex.) *τῷ* om. B. (198, 233.) 13. *καὶ* prius] + *ἡ* F. Edd. (62, 147.) 14. *διεφθαρμένα* B. (22. 62. al.) *διεφθαρμένον* Edd. 19. *ἔχει* B. *τε* om. B. 20. *προσκομίζοι* B. Habet *συλλέγει* B. 21. *γένοιτ' ἂν ὅλως*] *φαίνοιτ' ἂν λόγου* Edd. *γὰρ* assumptum ex B. 22. *σκότῳ προσκαθημένων—εἰδωλολ.*] *ἐν σκότῳ—εἰδωλολατρ. προσκαθήμενοι* iid. 23. *καὶ ξύλοις*] *ἀναισθήτοις* iid. 25. *τῷ* om. B.

833 A. a πέφρικε δὲ καὶ ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ πάλιν τοῖς ἐξ ἐθνῶν τὸ λίαν ἐπιεικὲς, ἐπιφανὲς εἶναι λέγων τὸ τῆς θεότητος ὄνομα παρ' αὐτοῖς, σεπτόν τε καὶ ἀξιάγαστον· διακεισόμεθα γὰρ οὐχ ἑτέρως ἡμεῖς, ἢ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον.

Ἀπεδέχετο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰδωλολάτρην ὄντα τὸν ἑκατόνταρχον, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν
S. Matth. viii. 10. “Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν εὗρον ἐν
b “τῷ Ἰσραήλ.” ἐπάρατος οὖν ὁ θύων Θεῷ τὸ κατεφθαρμένον, καίτοι ἐνὸν αὐτῷ τοῖς ἀμείνοσι τιμᾶν, εἴπερ ἐν ποιμνίοις ἔχει, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, τὸ ἄμωμόν τε καὶ ἄρσεν. σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ ἄρσεν εἰς θυσίαν αἰτεῖ, καίτοι τοῦ νόμου προστεταχότος καταθύειν Θεῷ καὶ θήλεα. φαμὲν οὖν, ὅτι αἱ κατ' εὐχὴν θυσίαι, τουτέστι τὰ ἑκούσια, τὸ ἄμωμόν τε καὶ ἄρσεν
Lev. i. 3, 9, 10, 13, &c. ἐδέχοντο θῦμα, καὶ ἦν ὁ τύπος εἰς τὸν προσάγοντα, μονονουχὶ παρεγγυῶντος τοῦ νόμου, ὅτι χρὴ τοὺς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀναβαίνειν ἐθέλοντας τῷ Θεῷ, ἀνδρείους τε εἶναι καὶ
c παθῶν ἀμείνους καὶ μώμου παντὸς ἀπωτάτω. αἱ δέ γε ὑπὲρ
Ib. iv. 28, v. 6. ἁμαρτιῶν προσαγόμεναι θυσίαι, τὸ θῆλυ πάντως ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν ἀμνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων. αἴνιγμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς τῶν προσαγόντων ἀσθενείας ἦν. ἄναλκι γὰρ τὸ θῆλυ, καὶ τῶν ἀρσένων ὡς ἐν ἰσχύϊ δεύτερον. ἁμαρτία δὲ πᾶσα δρῷτο ἂν ἠσθενηκότος τοῦ νοῦ, καὶ οὔτι που μᾶλλον τὴν πνευματικὴν σῴζοντος εὐρωστίαν.

d
Κεφ. β'. Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς, τοὺς ἱερεῖς. ἐὰν μὴ εἰσ-
2 ακούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ ἐξαποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν· καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν

4. διακεισώμεθα Aub. 10. ἐνὸν αὐτῷ] τὸν αὐτὸν Edd. 23. οὔτι] οὔτε iid. 25. ἡ om. F. Edd. τοὺς B. (106.) οἱ Edd. εἰσακούσητε B. [ὑπακούσητε Alex. 36, 49. 106.] ἀκούσητε Edd. (Vat. &c.) 26. ἐν ταῖς καρδίαις B. 28. τὴν prius om. F.

ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν. e

Παρίησι φιλαγάθως τὰς ἐπὶ τοῖς ἤδη φθάσασιν αἰτίας, καὶ νέμει τὸν ἔλεον, εἰς ἀρχὰς ὥσπερ ἐπιεικείας ἀνατιθεὶς τοὺς ἡμαρτηκότας. τουτὶ γὰρ οἶμαι δηλοῦν λέγοντα χρηστῶς τό *Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἱερεῖς.* ἀπειλεῖ δὲ λοιπὸν, ὡς εἰ μὴ ἕλοιντο ποιεῖν ἃ χρὴ ποιοῦντας ὁρᾶσθαι, καὶ εἰς νοῦν ἔσω τίθεσθαι καὶ *καρδίαν* τῶν θείων χρησμῳδημάτων τὴν αἴσθησιν, ἔσοιντό τε ἑαυτῶν ἀμείνους ἢ πάλαι, καὶ a 834 A. τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἐπιζητήσειαν, μὴ κατασμικρύνοντες ἔτι τὸ θυσιαστήριον, μήτε μὴν ἁπλῶς ἢ ἀβασανίστως τελοῦντες τὰ νενομισμένα, πάντη τε καὶ πάντως καταράτους ἀποφανεῖ καὶ ὑπὸ θείαν ὄντας ὀργήν. οἶμαι δὲ ἔγωγε δηλοῦν τό *Ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν καὶ διασκεδάσω αὐτὴν*, ἐκεῖνο τάχα που. Θεοῦ μὲν γὰρ κατανεύοντος τὴν εὐημερίαν τισὶν, εὐφορήσει τὰ ἐν ἀγροῖς, εὔκαρπά τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ εἰς πληθὺν ἀμέτρητον ἐπιδώσει τὰ θρέμματα, καὶ φθορᾶς b ἔσονται τῆς τῶν σωμάτων ἀμείνους αὐτοί. ἀφιστάντος δὲ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, πρὸς πᾶν τοὐναντίον μεταχωρήσει τὰ πράγματα, καὶ ἀπέσται μὲν πάντως τὸ εὐημερεῖν, κατακρατήσει δὲ μᾶλλον τὰ ἐφ᾽ οἷς εἰκότως ἂν καταλγύνοιτό τις.

Καὶ ταυτὶ μὲν ὁ λόγος ὡς ἐν αἰσθητοῖς τε φησὶ καὶ προσκαίροις πράγμασιν· εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὡς εἰ μή τις ἕλοιτο τὰς θείας εἰς νοῦν ἔχειν ἐντολὰς, οἰχήσεται παντελῶς αὐτῷ πρὸς τὸ μηδὲν τὰ εἰς νοῦν ἀγαθὰ, ἕξει τε καρπὸν οὐδένα τῆς φιλοθέου ζωῆς· ἀλλ᾽ ἔσται μὲν εὐλογίας τῆς ἄνωθεν καὶ c παρὰ Θεοῦ τητώμενος· παραπεσεῖται δὲ ταῖς ἀραῖς καὶ ταῖς ἐκ τούτου ποιναῖς. ζητητέον δὴ οὖν τὴν τοῦ Θεοῦ δόσιν· καὶ

1. τὰς καρδίας B. (86.) τὴν καρδίαν Edd. 5. γὰρ] μὲν Edd. 6. τοὺς B. ut supra. οἱ iid. 7. ἕλοιντο] ἔχοιντο iid. 9. ἔσονταί τε B. Statim αὐτῶν Edd. 12. καταράτους] κατηραμένους iid. 16. εὔκαρπά τε ἔσονται καὶ ἐν εὐθηνίᾳ] εὐκαρπίαι τε ἔσονται καὶ εὐθηνίαι iid. 18. αὐτοί om. B. 21. εἰκότως ἂν hoc ordine B. καταγένοιτό pro καταλγύνοιτό iid. 22. φησι assumptum ex B. 24. παντελῶς] πάντα Edd. 28. τούτων iid. δόσιν] δόξαν iid.

τίνα δὴ τρόπον τοῦτο κατορθώσομεν, αὐτὸς ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ
S. Matth. v. 16. ἐδίδαξεν εἰπών "Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν
"ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι
"τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς." τότε καὶ πλήρη
τὴν εὐλογίαν ἀποληψόμεθα καὶ ἀκράδαντον τὴν εὐθυμίαν,
d καὶ ταῖς πνευματικαῖς εὐκαρπίαις ἐντρυφήσομεν, ἔμπλεοί τε
παντὸς ἀγαθοῦ γεγονότες, τὸν ἀληθῶς ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀξιέ-
παινον διαζήσομεν βίον.

3 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ
τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς
4 εἰς τὸ αὐτό· καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος ἐξαπέσταλκα
πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου
πρὸς τοὺς Λευίτας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

e Κέκρυπταί τι πάλιν ἐν τοῖς προκειμένοις, ὃ καὶ οἶμαι δεῖν
τοῖς φιλακροάμοσι διατρανῶσαι σαφῶς· συνεῖεν γὰρ ἂν
οὕτω εὖ μάλα τὸ δηλούμενον. ὁ νόμος τοίνυν ὁ διὰ Μωυ-
σέως ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς τὸν τῶν θείων θυσιαστηρίων
παραστάτην καὶ ἱερουργὸν στεφανῶν, οἷον ἐν τάξει Θεοῦ
Deut. xviii. 1. τέθεικεν αὐτόν. ἔφη γὰρ ὅτι κάρπωμα Κυρίου ὁ κλῆρος
1 Cor. x. 18. αὐτοῦ. ἔφη δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος "Βλέπετε τὸν
835 A. a "Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα. οὐχ οἱ ἐγγίζοντες τῷ θυσιαστηρίῳ,
"κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν;" ἔθος γὰρ ἦν ἀπὸ παντὸς
Lev. iii. 4, 10, 15, iv. 9, vii. 20–24. θύματος ἀφιεροῦσθαι τῷ Θεῷ στηθύνιον καὶ βραχίονα, καὶ
τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ μέντοι τὸ
ἔνυστρον, τουτέστι τὴν κοιλίαν, ὑπεμφαίνοντος αἰνιγματωδῶς
τοῦ νομικοῦ γράμματος, ὅτι πάντα ἡμῶν τὰ ἐντόσθια τῶν

1. αὐτὸς] αὐτὸ Edd. ante Migne. 3. ἔργα ὑμῶν hoc ordine B. 7. ἀξιέπαινον] ἐξαίρετον iid. 9. ἀφοριῶ F. 11. εἰς] ἐπὶ F. (Alex. 42. 106.) γνώσεσθε B. (א) ἐπιγνώσεσθε Edd. (A.V. &c.) Statim ὅτι B. (23.) διότι Edd. (A.V. &c.) Κύριος assumptum ex B. (Alex. XII.) Statim ἀπέσταλκα B. (sol.) ἐξαπέστειλα F. (42. 62. 86. 147.) 15. διατρανῶσαι] διατρανοῦσθαι Edd. 23. ἀφιεροῦσθαι] ἀφαιρεῖσθαι iid. στηθύνιον [σταθύνιον Cod.?] καὶ βρ. B. βρ. καὶ στηθήνιον iid.

ἀνατιθέντων ἑαυτοὺς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ, ἱερά τε εἶναι προσήκει καὶ ἡγιασμένα. προσκομίζονται γὰρ τὰ ἐντόσθια, τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀκαθαρσίας ἀπηλλαγμένα. b βραχίων γεμὴν ἰσχύος ἂν νοοῖτο σημεῖον. χρῆναι δέ φημι πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἰσχύοντας ἡμᾶς καὶ ἀνδριζομένους ἀναμελῳδεῖν ἐκεῖνο σοφῶς τὸ διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας "Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός μου "τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ." Ps. cii. 1.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐντοσθίων καὶ τῶν τελουμένων θυσιῶν κατὰ τὸν νόμον ἰσχνὸς ἡμῖν ἄγαν ἐκπεποίηται λόγος ἐν ἑτέραις συγγραφαῖς· οὐκοῦν τὸ ταῦτα λέγειν ἀφέντες εἰς τὸ παρὸν, τῶν προκειμένων τὴν διασάφησιν, ὡς ἔνι, ποιεῖσθαι σπουδάσομεν. (Cf. de Ador. lib. xi. pp. 394 sqq.) προστεταχότος τοίνυν τοῦ νόμου μωμοσκο- c πεῖσθαι δεῖν τὰ ἱερεῖα, καὶ ἀβασάνιστον θῦμα μὴ προσκομίζεσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱερουργίαν τὰ ἐκ τῶν θυμάτων ἀφορίζεσθαι μέρη, κατημέλησαν μὲν τοῦ χρῆναι μωμοσκοπεῖν, τετηρήκασι δὲ τὴν ἐντολὴν τῶν καλουμένων ἀφαιρεμάτων, οὐ τὸ τῷ Θεῷ μᾶλλον ἡδὺ τῶν ἰδίων προτάττοντες θελημάτων, κρατύνοντές τε καὶ ἐμπεδοῦν σπουδάζοντες ὅπερ αὐτοὺς ὠφελεῖν ἐδόκει τὰ ἐκ τῶν θυσιῶν συναγείροντας κρέα. τοῦτο παράγει πρὸς ἔλεγχον, καί φησιν d Ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον· τὸ δὲ ἀφορίζω νῦν τέθεικεν ἀντὶ τοῦ Ἀφώρισά τε ἤδη καὶ εἰς δεῦρο βούλομαι τηρεῖσθαι τὸ ἔθος. προσέρριψα δὲ ὥσπερ, ἤτοι προσρίπτω καὶ τὸ ἔνυστρον εἰς τὰ πρόσωπα ὑμῶν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ ἀτιμάζουσι τὸ θυσιαστήριον, ταύτητοι Θεὸς τό Σκορπιῶ φησιν, οἷον ἀνθυβρίζων. "Ὁ γὰρ ἐξουθενῶν με, φησὶ, ἐξουδενωθήσεται" 1 Reg. ii. 30. λήψομαι δὴ οὖν ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτὸ, τουτέστιν, ἐν αὐτῷ δὴ

2. προσεκομίζοντο Edd. 4. γεμὴν] τε μὴν iid. 9. τῶν alt. assumptum ex B. 13. σπουδάσωμεν Edd. 14. ἱερεῖα] ἱερὰ iid. 16. ἐκ assumptum ex B. 17. τετηρήκασι] ἠτεθήκασι iid. 18. τὸ τῷ Θεῷ] τοῦ Θεοῦ iid. 19. πράττοντες pro προτάττοντες iid. 20. ἅπερ iid. θυσιῶν] θυμάτων iid. Statim συναγείροντες iid. 24. ὥσπερ om. B. 25. αὐτοὶ ἀτιμάζουσι hoc ordine B. 26. Θεὸς τὸ assumpta ex B. Praemisit ὁ B, quod postea deleri voluit. 27. ἐξουδενῶν Edd. ἐξουδενωθήσεται habet B.

e τούτῳ περιέσομαι καὶ ἀσεβοῦντας ἐλέγξω. ἀνθ' ὅτου γὰρ δὴ τὸν μὲν ἐπὶ τοῖς ἀφαιρέμασι τοῖς ὑμῶν τετηρήκατε νόμον, καὶ τῆς δοθείσης ὑμῖν μερίδος κατ' οὐδένα τρόπον ἀνέχεσθε καταῤῥαθυμεῖν, εἰκαῖον δὲ ὑμῖν εἶναι δοκεῖ τὸ χρῆναι μωμο- (Cf. supra i. 10.) σκοπεῖν, γνώσεσθε δὴ οὖν κεκλεισμένων ἐφ' ὑμῖν τῶν θυρῶν, τουτέστιν, ἐκκλειόμενοί τε καὶ ἐκπεμπόμενοι τῆς ἱερουργίας. ὅτι ἐγὼ δέδωκα τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἤτοι τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς Λευίτας. τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; εἰδέναι προσήκει τοὺς τοῖς θείοις λειτουργοῦντας μυστηρίοις, ὅτι
836 A. a τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἐκπράττεσθαι χρὴ, καὶ τῶν δεσποτικῶν προσταγμάτων ῥιπτεῖσθαι κατόπιν πᾶν ὅπερ αὐτοὺς ὠφελεῖν ἑτέρως δοκεῖ. ἱεροὶ γὰρ οὕτως ἔσονται λειτουργοὶ, καὶ οὐχὶ τῶν προσκαίρων ἐρασταὶ καὶ λημμάτων αἰσχρῶν ἡττώμενοι.

5 Ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἀνακομίζει τὸν λόγον ἐπὶ τοὺς ἁγίους τε καὶ εὐδοκίμως ἱερατεύσαντας, καὶ ἀξιάγαστον ἀληθῶς ἀποφαίνει χρῆμα
b τὴν ἱερουργίαν, τό γε ἧκον εἰς νόμον, καὶ τὴν ἐκ τῶν θείων χρησμῳδημάτων ὄνησιν καὶ ἀσφάλειαν. ὡς γὰρ ὁ σοφώ- (Rom. vii. 12.) τατος γράφει Παῦλος "Ὁ νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία "καὶ δικαία καὶ ἀγαθή." ὅταν τοίνυν δοκεῖ περὶ τοῦ Λευὶ ποιεῖσθαι τὸν λόγον, ἀναθετέον εὖ μάλα τῶν νοημάτων τὴν δύναμιν, οὐχὶ δήπου πάντως ἐκείνῳ, ὃς ἀνέφυ μὲν ἐξ Ἰακὼβ, ἐναρίθμιος δὲ τοῖς δυοκαίδεκα γέγονεν υἱοῖς· οὐ γὰρ ἱεράτευσεν ὅλως· συνήσομεν δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸ χρῆμα, καὶ
c αὐτὸ τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἱερουργία μονονουχὶ καὶ διαμορφούμενον ὡς ἐν προσώπῳ Λευί· ἦν τοίνυν, φησὶ, πρὸς αὐτὸν ἡ διαθήκη μου τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης. λελάλητο μὲν γὰρ ὡς

4. εἶναι assumptum ex B. χρῆμα pro χρῆναι B. 7. διαθήκην] διάθεσιν Edd. 9. μυστηρίοις] θυσιαστηρίοις iid. 10. τῷ assumptum ex B. πράττεσθαι B. 22. τοὺς λόγους Edd. 23. ἐπ' ἐκεῖνον iid. 24. ἱερατεύουσιν iid. 26. τοῦτο iid. 28. διάθεσίς iid. λελάληται iid.

πρὸς Μωυσέα τὸν ἱερώτατον ὁ ἐν γράμμασι νόμος, δια- Gal. iii. 19. κονηθεὶς δι᾽ ἀγγέλων· τέθειται δὲ διὰ μεσίτου Μωυσέως τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἐπαγγελίαν ἔχων ζωῆς καὶ εἰρήνης τοῖς ἐθέλουσι βιοῦν ὀρθῶς, καὶ κανόνα ποιεῖσθαι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν.

Ἔοικε δέ τι καὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων εἰς θεωρίαν ὁ λόγος ἡμῖν εἰς τὸ παρὸν ὑπαινίττεσθαι. δέδοται γὰρ ὁ νόμος τοῖς d ἀρχαιοτέροις, ἤγουν τοῖς ἐξ αἵματος τοῦ Ἰσραὴλ, παιδαγωγίαν εἰσφέρων τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ εἰκόνα τινὰ καὶ ὑποτύπωσιν ἐμφανῆ τῶν ἀληθεστέρων· ἡ δὲ ἀλήθεια ὁ Χριστὸς, ὅς ἐστι ζωὴ καὶ εἰρήνη, καὶ αὐτὸν ἡμῖν αἱ διὰ Μωυσέως γράφουσι σκιαί. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν Ἰουδαίοις προσλαλῶν "Εἰ ἐπιστεύετε Μωυσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ S. Joan. v. 46. "γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν." αὐτὸν ἐδήλου σφαζόμενος ὁ ἀμνὸς ἐν μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, καὶ e Exod. xii. 2–13. ἀνασώζειν ἐθέλων τῷ αἵματι τοὺς χρίειν ἐθέλοντας τὰς τῶν οἴκων φλιάς· αὐτὸν ἡ δάμαλις ἡ πυῤῥά τε καὶ ἄμωμος, ἧς ἡ Num. xix. init. σποδιὰ μεθ᾽ ὕδατος ἡγίαζε τοὺς κεκοινωμένους "πρὸς τὴν Heb. ix. 13. "τῆς σαρκὸς καθαρότητα," καθὰ γέγραπται· αὐτὸν ὁ ἄζυμος Exod. xii. 15. ἄρτος, αἱ τρυγόνες, οἱ νεοττοὶ τῶν περιστερῶν, καὶ ἁπαξ- Lev. i. 14. xii. 6. απλῶς ἔμπλεως ἦν ὁ νόμος τῆς ἐπὶ Χριστῷ θεωρίας. εἰκότως οὖν λέγεται Διαθήκη ζωῆς καὶ εἰρήνης. ζωοποιηθέντες γὰρ ἐν αὐτῷ, δι᾽ αὐτοῦ δὴ πάλιν τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν a **837 A.** Eph. ii. 18. τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, εἰρηνευόμέν τε πρὸς αὐτὸν δι᾽ ὑπακοῆς καὶ πίστεως.

Καὶ ἔδωκα αὐτῷ ἐν φόβῳ φοβεῖσθαί με καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν.

2. μεσίτου Μωυσέως] μεσίτην Μωσέα [Μωυσέα Pont.] Edd. 3. παραγγελίαν iid. 8. ἀρχαίοις iid. Statim ἤγουν assumptum ex B. Λευὶ pro τοῦ Ἰσραὴλ iid. 9. τὴν ἐπὶ] ἐπὶ τῷ iid. 10. ἡ δὲ ἀλήθεια ὁ] ἀληθὴς δὲ iid. 12. ἔφασκον iid. ante Migne. 14. ὁ assumptum ex B. 16. ἀνασώζειν ἐθέλων] ἀνασώζων B. 19. καθὼς Edd. 21. ἔμπλεως assumptum ex B. 27. συστέλλεσθαι F. Edd.

Ἀπαριθμεῖται χρησίμως τὰ λαμπρὰ τῆς ἱερωσύνης αὐχήματα, διὰ τῆς τοῦ νόμου μυσταγωγίας ἐξαιρόμενα. ἐνετίθει
b γὰρ μάλιστα τοῖς ἱερουργοῖς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, στέλλεσθαι μὲν ἀναπείθων ἀπὸ προσώπου ὀνόματος αὐτοῦ, τουτέστιν, ὑφορᾶσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι παρασκευάζων τὸ ὄνομα τὸ Δεσποτικὸν, αἰδῶ τε τὴν εἰς αὐτὸ ποιεῖσθαι δεῖν ἀναπείθων οὐ πάρεργον, ἀλλ' ἐσπουδασμένην· οὗ τί ἂν γένοιτο
Prov. xiii. 13. τιμαλφέστερον; γέγραπται γὰρ, ὅτι "Ὁ φοβούμενος τὸν
Sir. i. 11. "Κύριον, οὗτος ὑγιαίνει." καὶ πάλιν "Φόβος Κυρίου δόξα "καὶ καύχημα." μεμαρτύρηκε τοίνυν τοῖς ὁσίως καὶ ἀληθῶς ἱερατευκόσι τὸ βεβηκὸς εἰς ἀσφάλειαν. οὐ γὰρ ἁπλῶς πεφο-
c βῆσθαί φησιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐν φόβῳ πεφοβῆσθαι, τουτέστιν ὡς ἐν ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ τὸν θεῖον εἰσδέξασθαι φόβον. αἱ γὰρ ἐπιτάσεις ἐν τούτοις, καὶ ὁ τῶν λέξεων ἀναδιπλασιασμὸς τὸ ἐρηρεισμένον εἰς ἀρετὴν τῶν ἐπαινουμένων τοῖς ἀκροωμένοις κατασημαίνουσιν.

6 Νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν χείλεσιν αὐτοῦ.

Lev. xix. 11. Exod. xxiii. 1, 2, 6, 7. Ἐκέλευε γὰρ ὁ νόμος καὶ τοῦ ψεύδους ἀποφοιτᾶν, ὀρθά τε καὶ δίκαια λαλεῖν καὶ τὴν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι κρίσιν ἀληθῆ τε καὶ ἀδιάστροφον ποιεῖσθαι φιλεῖν. ἔοικε δὲ πάλιν
d ἀλήθειαν ὀνομάζειν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, οὗ τὸν νόμον ἐν χείλεσι πεφορεκέναι φησὶ τοὺς βιοτεύοντας ἱεροπρεπῶς. εἰ γὰρ καὶ ἦν, ὡς ἔφην, ἐν σκιαῖς ὁ νόμος, ἀλλ' ἦν ἐν αὐτῷ τῆς ἀληθείας ἡ μόρφωσις, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων ἡ ὡς ἐν γράμμασιν ὑποτύπωσις. εὑρήσομεν γὰρ ἐν τοῖς τύποις τῆς ἐν πνεύματι λατρείας τὴν δύναμιν.

2. *ἐξαιρόμενα*] *ἐξευρημένα* Edd. 6. *αὐτὸν* iid. 10. *τοῖς* assumptum ex B. 13. *ὡς* assumptum ex B. 14. *οἱ τῶν λέξεων ἀναδιπλασιασμοὶ* Edd. 17. *ἦν ἀληθείας* inverso ordine F. Edd. *τῷ* om. F. Edd. 21. *ἀληθῆ*] *εὐθῆ* Edd. 22. *τὸν* alt. om. B. 23. *πεφορηκέναι* Edd.

ὅτι δὲ Χριστοῦ νόμος ἦν καὶ ὁ πάλαι τοῖς ἀρχαίοις διὰ Μωυσέως κεχρησμῳδημένος, ἀναπείσει λέγων αὐτὸς ὁ Σωτὴρ c "Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς "προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν "γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα "ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν "πάντα γένηται." S. Matth. v. 17, 18.

Ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας.

Τὸ εἰρηνεύειν πρὸς Θεὸν, τί ἂν ἕτερον νοοῖτο πρός τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἑτέρων, οἵπερ ἂν εἶεν τῶν θείων λογίων ἐπιστήμονες, ἢ τὸ φρονεῖν ἑλέσθαι καὶ δρᾶν ἃ βούλεται, καὶ a 838 A. κατὰ μηδένα τρόπον προσκρούειν αὐτῷ, κατορθοῦν δὲ μᾶλλον ἐπείγεσθαι τὴν εὐκλεᾶ πολιτείαν καὶ ἀξιάγαστόν τε καὶ ἐννομωτάτην ζωήν; οὕτω καὶ ὁ θεῖος ἡμῖν προσπεφώνηκε Παῦλος "Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς Rom. v. 1. "Θεόν." οὕτω μὲν γὰρ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς Δεσπότην εἰδότες τιμῶμεν. ἀνάπτοντες δὲ τῇ κτίσει τὸ σέβας, καὶ κατακρατούσης τῶν ἡμετέρων ἐννοιῶν τῆς βεβήλου τε καὶ ῥυπαρᾶς ἁμαρτίας, ἀνθεστήκαμεν τῷ Δεσπότῃ, καὶ οἷον ἀντανιστάμεθα πρὸς μάχην αὐτῷ, σκληρὸν αἴροντες τὸν b αὐχένα, καὶ τὸ ἀπειθὲς καὶ δυσήνιον μελετῶντες ἔτι. καὶ πιστώσεται λέγων τοῦ Σωτῆρος ὁ μαθητὴς "Οὐκ οἴδατε ὅτι S. Jac. iv. 4. "ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὃς ἐὰν βου"ληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθί"σταται." ἐπιστρέψαντας δὲ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν διὰ τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνῃρημένης, τὸ μεσολαβοῦν οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἀπείρξειέ τις τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος,

1. ἀρχαιοτέροις Edd. 5. γὰρ om. B. 8. ἐπέστρεψεν] ἀπέστρεψεν F. Aub. (22 al.) cf. infra scholii sequentis sub initio. Statim ἐξ B. (sol.) sed cf. infra. 16. ἔχομεν Pont. Quod legit B., nescio. 17. γὰρ et τε assumpta ex B. 18. δὲ] + καὶ Edd. 20. ῥυπαρᾶς] βδελυρᾶς iid. 24. καὶ ὃς iid. 26. ἐπιστρέψαντες iid.

κολλώμεθα δὲ ὥσπερ αὐτῷ διὰ πάσης ἐπιεικείας, βαδιούμεθά
c τε δι' εὐθείας ὁδοῦ, καὶ τὴν καλὴν ἀληθῶς πορευσόμεθα
τρίβον, ἀπευθύνοντες εἰς αὐτὴν ἑαυτούς τε καὶ ἑτέρους.

Πρέποι δ' ἂν μάλιστα τὸ ἕν γε τούτοις εἶναι τοῖς ὁσίοις
ἱερουργοῖς, περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, τὸ μάλα εἰκότως Ἐν εἰρήνῃ
κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ
ἀδικίας. ἰχνηλατεῖ γάρ πως τὸ ὑπήκοον τὰς τῶν ἡγεμόνων
ἐπιεικείας, καὶ οἵπερ ἂν ἔρχοιντο δι' εὐθείας ὁδοῦ σώζουσι
d πολλούς, ἀναπείθουσί τε ῥᾳδίως τὴν ἀσελγῆ καὶ ἐπάρατον
ἀφέντας ζωὴν καὶ τοὺς τῆς ἀδικίας τρόπους, ἀνθελέσθαι τε
καὶ ἀγαπᾶν τὰ ἀμείνω καὶ ἀξιάγαστα, καὶ οἷς ἂν ἕποιτο τὸ
ἐπαινεῖσθαι δεῖν παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

7 Ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου Παντοκράτορός ἐστι.

Supra ver. 6. Τίνα δὴ τρόπον πολλοὺς μὲν ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας,
πεπόρευται δέ, κατευθύνων ἐν εἰρήνῃ μετὰ Θεοῦ, διατρανοῖ
e λέγων, ὡς πεφόρεκε μὲν ἐν χείλεσιν, ἤγουν ἐπὶ γλώττης,
παντὸς τοῦ πρὸς ζωὴν ἀναγκαίου τὴν γνῶσιν, γέγονε δὲ
Rom. ii. 20. "παιδευτὴς ἀφρόνων, διδάσκαλός τε νηπίων," καὶ τοῖς ἐθέ-
λουσιν ἀναμαθεῖν τὸ τῷ νόμῳ δοκοῦν ἀληθής τε καὶ ἀπλανέ-
στατος ἐξηγητής, οὐχ ἑτέρωσέ ποι μετατρέπων τῶν θείων
S. Matth. xv. 9. λογίων τὸν νοῦν, οὔτε μὴν διδάσκων "διδασκαλίας, ἐντάλ-
"ματα ἀνθρώπων·" ἀλλ' οἷον ἄγγελος Θεοῦ διαλευκαίνων
εὖ μάλα τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὸ ἀμυδρῶς ἔσθ' ὅτε χρησμῳ-
839 A. a δούμενον. ἀπαγγέλλει γὰρ οὐ τὸ οἰκεῖον θέλημα, οὔτε μὴν
τοὺς ἀπὸ γνώμης ἰδίας ἐρεύγεται λόγους· ὑπηρετεῖ δὲ μᾶλλον
Δεσποτικοῖς θεσπίσμασι. φαίην δ' ἄν, ὅτι καὶ ἀληθὲς ἐν

1. δὲ assumptum ex B. 3. αὐτὴν] ἑαυτὴν Edd. τε assumptum ex B. 4. εἶναι] + ζητεῖν Edd. 7. ἡγουμένων iid. 14. ὅτι F. (22. al.) 15. πολλὰς Edd. ἀπέστρεψεν habet B. ἀπὸ ἀδικίας assumpta ex B. Statim παραπεπόρευται Edd. 16. ἐν εἰρήνῃ μετὰ] εἰρήνην κατὰ iid. 17. πεφόρηκε iid. 18. ἀναγκαῖον iid. ante Migne. 26. γνώμης] γνώσεως iid.

Prov. xxi. 20. τούτοις τὸ εἰρημένον ἐν βίβλῳ παροιμιῶν "Θησαυρὸς ἐπιθυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ στόματος σοφοῦ, ἄφρονες δὲ ἄνδρες καταπίονται αὐτόν." πρὸς ἐπαίνου δ' ἂν γένοιτο τοῖς ἀπαγγέλλουσί τι παρὰ Θεοῦ, τὸ μηδὲν οἷς ἀπαγγέλλουσι προστιθέναι πλέον, μήτε μὴν ὑφαίρεσίν τινα ποιεῖσθαι τολμᾶν. τοῦτό τοι μικροῦ παντελῶς ἀξιοῦντες λόγου, τὰ b τῶν Φαρισαίων ἀνόσια στίφη λήρου εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀμαθῶς, ὡς διδάσκειν μὲν "διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων," S. Matth. xv. 9. διὰ δέ γε τὴν σφῶν παράδοσιν τὰς θείας ἀκυροῦν ἐντολάς. τοιαῦτα γὰρ γέγονεν αὐτοῖς παρὰ Χριστοῦ τὰ ἐγκλήματα. ἀσφαλὴς οὖν ὁ νόμος περὶ τῶν θείων λογίων· τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῶν οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. Deut. iv. 2. φυλάξεται τοίνυν τῶν ἱερέων τὰ χείλη τὴν τοῦ νόμου γνῶσιν, καὶ αὐτὸν ἀπαγγελεῖ προστιθεὶς οὐδέν. c ταύτητοι καὶ ἄγγελος ὀνομάζεται Κυρίου παντοκράτορος, καίτοι τὴν φύσιν ἄνθρωπος ὤν, ὅτι τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἀπαγγέλλει σαφῶς, καὶ νόμον ἔχει τῆς γλώττης τὸ κίνημα.

Ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ πολλοὺς ἠσθενήσατε ἐν 8
νόμῳ, καὶ διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ Λευὶ, λέγει Κύριος
Παντοκράτωρ.

Ἀντιπαρεξάγει τρόπον τινὰ ταῖς τῶν εὐδοκίμων ἐπιεικείαις τὰ τῶν ῥαθύμων ἐγκλήματα, καὶ ταῖς τῶν ἀμεινόνων d ἀντιπαραθέσεσιν ἐλέγχει τὸ φαῦλον. ὥσπερ γὰρ τὸ φῶς ἐν σκότει φαίνει, "τελεῖται δὲ καὶ ἐν ἀσθενείαις ἡ δύναμις·" 2 Cor. xii. 9. οὕτω καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος ἐμφανεστέραν ἔχει τὴν ἔνδειαν, εἰ δὴ παρακέοιτό τις φαυλότης ἢ ἁμαρτία. οὐκοῦν

4. ἀπαγγέλλουσι alt.] ἀκηκόασι Edd. 5. πλεῖον iid. 8. ἀνθρώπων] + καὶ iid. 10. γέγονεν] + ἐπ' iid. 11. νόμος] + ἔφη γάρ που iid. 12. γὰρ assumptum ex B. οὐκέτι pro οὐκ ἔστι iid. 14. ἀπαγγέλλει iid. 16. τὸ assumptum ex B. 18. πολλοὺς ἠσθενήσατε hoc ordine B. (Alex. XII.) 19. καὶ assumptum ex B. (Alex. VII.) τοῦ om. F. (91.) 24. τελεῖται (οῦ) B., τελεῖται ad τελειοῦται corrigi volens. καὶ assumptum ex B. 25. ἐκφανεστέραν Edd. 26. ἔνδειαν] εἰδέαν e suo correxit Migne, sed frustra.

Supra ver. 6. διεβίωσάν τινες μὲν ἱεροπρεπῶς, ἐν εἰρήνῃ κατευθύνοντες ἑαυτούς τε καὶ ἑτέρους, καὶ ἦσαν μετὰ Θεοῦ, καὶ πολλοὺς Ib. 7. ἐπέστρεψαν ἀπὸ ἀδικίας. πεφορέκασι γὰρ ἐν χείλεσι γνῶσιν, e καὶ ἀκριβεῖς γεγόνασι τῶν θείων λόγων ἑρμηνευταί. οἱ δὲ δὴ μετ᾽ ἐκείνους, καὶ πρὸς οὓς ὁ λόγος, ἐκκεκλίκασιν ἐκ τῆς ὁδοῦ· παρώλισθον γὰρ τοῦ εἰκότος, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἑτέρους οὐ μετρίως ἠδίκησαν· καὶ πολλοὺς ἠσθένησαν ἐν νόμῳ, τουτέστιν ἀσθενεῖς καὶ ἀδρανεστάτους ἀποτετελέκασι περί γε τὸ δεῖν ἑλέσθαι βιοῦν ἐννόμως. εἰ γὰρ ἔξω τοῦ πρέποντος οἴχεται τὸ ἡγούμενον, πῶς ἦν μὴ οὐχὶ πάντῃ τε καὶ πάντως συναποφοιτῆσαι τὸ ὑπήκοον, καὶ τοῖς προὔχουσι συγκατο-840 A. a λισθεῖν τὸ ἐν μοίρᾳ τῇ καταδεεστέρᾳ, καὶ ὡς ἐν συνέσει μειονεκτούμενον; ὥσπερ γὰρ ἔννομός τε καὶ ὅσιος ἱερεὺς μιμητὰς ἐργάσεται τῶν ἰδίων κατορθωμάτων τοὺς ὑπὸ χεῖρα λαούς· οὕτως καὶ τὸ ἐναντίον. εἰ γὰρ αὐτοὶ διεφθάρκασι τὴν διαθήκην τοῦ Λευὶ, πῶς ἦν εἰκὸς τοὺς παρ᾽ αὐτῶν μεμυσταγωγημένους σεπτὸν ἡγεῖσθαι τὸν νόμον;

9 Καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους καὶ παρειμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ᾽ ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου ἀλλ᾽ b ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ.

Ἐπὶ τὰς τῶν πατέρων ἄνεισιν ἁμαρτίας, ὑπομιμνήσκει δὲ καὶ αὐτοὺς τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων. καὶ ἐπείπερ ἦσαν οὐκ ἀσφαλεῖς περὶ τὴν τοῦ νόμου τήρησιν, ταύτῃτοι δεδόσθαι φησὶν αὐτοὺς τοῖς ἀποκομίσασιν εἰς αἰχμαλωσίαν οἰκτροὺς καὶ κατερριμμένους καὶ φειδοῦς ἁπάσης ἐκπεπτωκότας· τί γὰρ τῶν ἀνιαρῶν οὐ συνέβη παθεῖν αὐτούς; ἢ ποίαις οἱ τάλανες οὐ κεκοινωνήκασι συμφοραῖς; ἀλλ᾽ εἰ βούλεσθε,

1. τινὲς μὲν hoc ordine B. 3. πεφορήκασι Edd. χερσὶ pro χείλεσι iid. 4. λόγων] νόμων iid. 7. ἠδικήκασι iid. 10. ἦν] + εἰκὸς iid. 14. ἐργάζεται iid. 16. διαθήκην] διάθεσιν iid. 18. καὶ παρειμένους assumpta ex B. (XII. 62 al.) [καὶ ἀπερριμμένους A.V. ℵ. cf. d infra. παρερριμμένους VII.] 22. ἀρχαιοτέρων Edd. 27. βούλοισθε iid.

φησὶν, ἀναμαθεῖν τὰς αἰτίας τῆς ἐφ᾽ ὑμῖν γεγενημένης c
ὀργῆς, ἀκούσεσθε λέγοντος Ἀνθ᾽ ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς
ὁδούς μου ἀλλ᾽ ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ. τοῦτο οἶμαί
ἐστι τὸ διαφθεῖραι τὴν διαθήκην τοῦ Λευὶ, τὸ μὴ τηρεῖν Supra ver. 8.
ἑλέσθαι τῆς ἐν νόμῳ ζωῆς τὴν ὁδὸν, ἐκτοπωτάτας δὲ λίαν
καὶ τὰς ἐφ᾽ ἑκάστῳ πράγματι ποιεῖσθαι κρίσεις, καίτοι Θεοῦ
λέγοντος ἐναργῶς "Οὐ λήψῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν Deut. i. 17.
"μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κρινεῖς." δι᾽ ὧν δέ φησιν, ὡς
ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας δέδονται τοῖς ἐχθροῖς καὶ γεγόνασιν d
ἀπεῤῥιμμένοι, διὰ τούτων αὐτῶν εὐφυᾶ ποιεῖται τὴν ἀπειλὴν,
ὡς εἰ μὴ ἕλοιντο βιοῦν ὀρθῶς, οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἀπόσχοιτο τοῦ
κολάζειν αὐτοὺς, ἕψεται δὲ τοῖς ὑβρίζουσι τὸν νόμον ἢ τοῖς
τοῦτο δρᾶν εἰωθόσι πρέπουσά τε καὶ ἁρμοδιωτάτη δίκη.

Οὐχὶ Θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; τί 10
ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ βεβηλῶσαι e
τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν; ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ 11
βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ.

Ἀρχόμενοι τῆς εἰς τὸν Προφήτην συγγραφῆς, ἐλέγομεν, Supra 818 a.
ὅτι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος καὶ ἐκ γῆς Ἀσσυρίων ἐπάνοδον,
ὀλίγα τῆς νομικῆς φροντίσαντες ἐντολῆς οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ταῖς
ἀλλογενέσιν συνεπλέκοντο γυναιξί. καὶ δὴ καὶ πρὸς τοῦτο
αὐτοῖς ἐξιτηλίας προέβη τὸ δρώμενον, ὡς καὶ αὐτοὺς τοῖς
ἄλλοις συναποφέρεσθαι τοὺς ἱερατεύσαντας, καὶ τὰς μὲν ἤδη
συνῳκισμένας, αἳ καὶ ἦσαν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀτιμοτάτας a 841 A.
ἡγεῖσθαι, καὶ ἀποπέμπεσθαι τῶν ἑστιῶν, εἰσοικίζεσθαι δὲ

1. ὑμῶν Edd. 8. κατὰ assumptum ex B. μέγαν] + οὐ iid. 11. αὐτὸς om. B. 14. Οὐχὶ Θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; B. (Alex. ℵ manu prima. XII. VII.) infra et (ἡμᾶς..ἡμῶν pro ὑμᾶς..ὑμῶν excepto) Hom. Pasch. vi. 86 d: clausulas transp. Edd. (Vat.) 15. ἐγκατελίπατε B. 16. ἐγκατελείφθη] Sic correxi post Migne. ἐγκατελήφθη Edd. 21. Haec δὴ καὶ accesserunt ex B. 22. αὐτοῖς ἐξιτηλίας] ἐξιτήλοις αὐτοῖς Edd. 23. ἱερατεύοντας iid.

μᾶλλον τὰς ἀλλογενεῖς, Ἀμμανίτιδάς τε καὶ Μωαβίτιδας καὶ Ἰδουμαίας. καὶ πολλή τις ἐντεῦθεν ἡ τοῦ Ἰσραὴλ βεβήλωσις ἦν. οὐ γὰρ κατέληγον ἐκεῖναι τῶν πατρῴων ἐθῶν, ἀλλ' ἐλάτρευον μὲν εἰδώλοις ἔτι, προσεκύνουν δὲ καὶ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦν πως ἀνάγκη τοὺς ταῖς οὕτω τὴν φρένα κατεφθαρμέναις παρανόμως συνῳκηκότας συγ- b καταμιαίνεσθαι καὶ προσκρούειν Θεῷ. πολὺς δὲ λίαν ἐπί γε (1 Esdr. ix.) τουτοισὶ γέγονε λόγος ἐν τοῖς τοῦ Ἔσδρα βιβλίοις. καταιτιᾶται τοίνυν αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὡς γύναια μὲν ἀτιμάζοντας τὰ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἤγουν τοῦ Ἰούδα, προσκειμένους δὲ ἀνοσίως ταῖς τῶν ἀλλοφύλων θυγατράσι, καίτοι τοῦ νόμου τὴν σύνοδον ἀποφάσκοντος. ἀλλ' οἱ τῶν οὕτω σεπτῶν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀλιγωρήσαντες, ἢ ταῖς τῶν γυναίων ὥραις πρὸς ἀσελγεῖς ἡδονὰς συνηρπάζοντο, ἢ τάχα που ταῖς ἐκ τῶν ἀλλοφύλων φιλίαις ὑπερέχειν ἤθελον, ἵνα μὴ μάχοιντο c πρὸς αὐτοὺς ὡς ἤδη γνωρίμους, καὶ τὴν ἐκ γάμων ἔχοντας ἀγχιστείαν. τοῦτο δὲ ἦν ἕτερον οὐδὲν ἢ ταῖς ὀλιγοπιστίαις καθυβρίσαι Θεὸν, ὡς τῆς ἐκείνων χειρὸς ἐξελέσθαι μὴ δυνάμενον, ἤγουν ἀποφῆναι κρείττονας τῆς ἐξ ἀλλοφύλων πλεονεξίας. ἐλύπει δὴ οὖν κατὰ πάντα τρόπον τὸ χρῆμα Θεόν.

Ταύτῃτοί φησι καὶ τῆς ἐμφύτου φιλοστοργίας ἀλογοῦντας βλέπων Οὐχὶ Θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ; εἷς d μὲν γὰρ ὁ πάντων ἐστὶ Δημιουργὸς, καὶ ἑνὸς οἱ πάντες Δεσπότου, βουλομένου συνδεῖσθαι τὸ ποιηθὲν εἰς ἕνωσιν καὶ ὁμοψυχίαν τοῖς τῆς ἀγάπης θεσμοῖς. εἰ μὲν γὰρ ἦσαν δύο θεοὶ καὶ κύριοι, ἢ καὶ πλείους ἔτι, τὸ ἀπεικὸς οὐδὲν ταῖς τῶν ποιησάντων γνώμαις συγκαταβιάζεσθαι τὰ ποιήματα, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα στάσιν εὐαρμόστως εἰσδέχεσθαι,

1. Haec τε καὶ Μωαβίτιδας accesserunt ex B. 4. καὶ om. B. 6. παρανόμως accessit ex B. 7. δὲ λίαν] δέ γε λίαν ὁ Edd. 8. τοῦ assumptum ex B. 10. τὰ] τὰς Edd. 14. που om. B. 15. ὑποτρέχειν pro ὑπερέχειν Edd. 17. καὶ pro ἦν iid. 21. φησι post βλέπων transp. iid. 23. ἐγκατελίπετε habet B. 26. δεσμοῖς Migne. 28. συγκαταβιάζεσθαι] συγκαταμερίζεσθαι iid. 29. εὐαρμόστως] εὐαφόρμως iid.

κατά γε τὸ τοῖς κρατοῦσι δοκοῦν. ἐπειδὴ δὲ εἷς ἐστιν ὁ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἐπὶ πάντων Θεὸς, ποία τίς ἂν γένοιτο τῆς διχονοίας πρόφασις; καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτῳ c καὶ εἷς ὁ πάντων τῶν Ἰουδαίων ἐστὶ κατὰ σάρκα πατὴρ, τουτέστιν ὁ θεσπέσιος Ἀβραὰμ, τί τὸ ἀναπεῖθον τὴν τῆς ἀφιλαλληλίας εἰσδέχεσθαι νόσον; ἢ πῶς οὐκ ἀκόλουθον τοῖς ἐξ αἵματος ἐγγὺς ὡς ἐν ὀφλήματος τάξει κατατίθεσθαι τὴν ἀγάπησιν; πῶς δὲ οὐ μανίας ἐγγὺς, τὸ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμαίνεσθαι θυγατράσι, τὰς οἴκοι τε καὶ ἐκ γένους ἀτιμάζοντας, ἵνα βεβηλώσειαν τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν· τετηρήκασι γὰρ ἐκεῖνοι τὰ τοῖς θείοις νόμοις διηγορευμένα a περὶ γυναικῶν ὀθνείων. ἤκουον γάρ "Τὴν θυγατέρα σου "οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ "τῷ υἱῷ σου· ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ "πορευθεὶς λατρεύσει θεοῖς ἑτέροις." οἱ δὲ παρ' οὐδὲν ποιησάμενοι τὸ χρησμῴδημα, πεπατήκασι τὸν νόμον, καὶ τό γε ἧκον εἰς αὐτοὺς, ἀδρανῆ καὶ βέβηλον ἀποτετελέκασι τὴν διαθηκην, λυποῦντες ταῖς παραβάσεσι τῶν νόμων τὸν ἄριστον. κατατεθηπὼς δὲ ὥσπερ τὸ δρώμενον, καὶ ἀδικωτάτῳ b μίσει πλεονεκτούμενον βλέπων τὸ ἐξ αἵματος Ἰούδα τῶν γυναίων ἔθνος, ἐπάγει καί φησιν Ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ· ὢ, φησὶ, παραδόξου πράγματος· οὐκ Ἀσσυρίοις, οὐ Μήδοις, οὐ Πέρσαις, οὐκ Ἐλαμίταις, οὐ τοῖς ἐκ γειτόνων ἐχθροῖς, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Ἰσραὴλ καὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἱερουσαλὴμ βδελυρός τε καὶ ἀπηχθημένος γέγονεν ὁ Ἰούδας, τουτέστι, τὸ ἐξ Ἰούδα γένος καὶ ἡ τῶν ἀγχιστέρων γυναικῶν ἀθλία πληθύς.

Eph. iv. 6.

842 A.

Deut. vii. 3, 4.

Ἰστέον δὲ, ὅτι Ἰσραὴλ μὲν ὀνομάζει τὰς δέκα φυλὰς, c

2. πάντων alt.] πάντας Edd. 6. ἀφιλαλληλίας] φιλίας iid. 8. ἀγάπην iid. 10. βεβηλώσειαν—πατέρων ὑμῶν] βεβηλώσῃς αὐτὴν διάθεσιν αὐτῶν τῶν πατέρων iid. 18. τὸν ἄριστον om. B., lacunam 12 fere litt. habens. 21, 22. καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ habet quoque B. et cf. c infra. in mg. inferiore tamen ἐγκατελείφθη ἰούδας καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ ἰσραὴλ καὶ ἐν ἱερουσαλήμ corrigit B. 23. Haec οὐ Μήδοις accesserunt ex B. 25. τε om. B. κατηχθημένος Edd. 27. ἀγχιστέρων habet B. γυναίων iid.

αἳ κατῳκήκασιν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πρὸ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας καιρῶν, ἃς καὶ πρῶτον ἀπῴκισεν ὁ Σαλμανασὰρ εἰς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους· τοὺς δέ γε κατοικοῦντας τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐκείνους εἶναί φησιν, οὓς εἷλεν ὁ Ναβουχοδονόσορ κατὰ τὴν τελευταίαν αἰχμαλωσίαν, κατεμπρήσας τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεῖον ναόν, οὓς καὶ ἀπεκόμισεν εἰς Βαβυλῶνα. αἰτιᾶται τοίνυν, μᾶλλον δὲ οὐ μετρίαν αὐτῶν ποιεῖται τὴν d *καταβοήν, ὅτι δὴ μεθέντες τὰς ἐξ Ἰούδα γυναῖκας, εἰσεδέχοντο παρανόμως τὰς ἐκ τῶν ἀλλοφύλων, καίτοι, καθάπερ* (Supra 841 a.) *ἤδη προεῖπον, τῶν πατρῴων ἐθῶν ἀπρὶξ ἐχομένας, καὶ τοῖς τῆς εἰδωλολατρείας βορβόροις ἐγκαλινδουμένας ἔτι.*

Παραφυλακτέον δὲ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, τοῖς ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοις καὶ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαχοῦσι μέθεξιν, τὸ ἐπιμίσγεσθαί τισιν, οἵπερ ἂν εἶεν διεστραμμένοι τὸν νοῦν, βέβηλοί τε τὰς φρένας, e *καὶ τὴν πίστιν ἔχοντες οὐκ ὀρθήν. ἀλλογενεῖς γὰρ οὗτοι* (Acta SS. App. xx. 30.) *καὶ βαρβαρόφωνοι καὶ "λαλοῦντες διεστραμμένα·" οἷς εἰ ἐπιμίσγεταί τις, πάντη τε καὶ πάντως καταμιανθήσεται.* (Sir. xiii. 1.) *γέγραπται γὰρ "Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται." ἐξὸν οὖν ἄρα καρποφορεῖν νοητῶς ἐν Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, τίς ἂν γένοιτο λόγος τοῦ θέλειν ἑτέραις οἱονείπως συνάπτεσθαι, καὶ κοινωνεῖν βεβήλοις συναγωγαῖς, καὶ καταθήγειν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν τῶν ὅλων Θεόν;*

843 A. a Διότι ἐβεβήλωσεν Ἰούδας τὰ ἅγια Κυρίου, ἐν οἷς ἠγάπησε, καὶ
12 ἐπετήδευσεν εἰς θεοὺς ἀλλοτρίους· ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακὼβ καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν τῷ Κυρίῳ Παντοκράτορι.

1. *αἳ*] *οἳ* Edd. 3. *τὴν* assumptum ex B. 4. *κατὰ τὴν τελευταίαν αἰχμαλωσίαν*] *κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τελευταίας αἰχμαλωσίας* iid. 6. *θεῖον*] + *ἐμπρήσας* iid. 7. *τοίνυν* assumptum ex B. 8. *καταβοὴν*] *κακίαν* B. *ἐξ* om. B. 11. *ἐγκυλινδ.* Edd. 18. *ἐπιμίσγοιτό* Edd. *μιανθήσεται* B. 20. *ἐκκλησίαις* Edd. 21. *τίς*] + *γὰρ* iid. *ἑτέρως* iid. 24. *ἐν*] *καὶ* Edd. 25. *εἰς*] *ἐπὶ* F. (42. Co.)

Μεμισῆσθαί φησι τὸν Ἰούδαν, οὐ παρά του τῶν ἀλλογενῶν ἀλλὰ, παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα, βεβηλώσαντος τὸν νόμον, διά γε τοῦ προσκεκλίσθαι φιλεῖν γυναῖξιν ὀθνείαις, καὶ τὰ ἐκείνων ἑλέσθαι ζηλοῦν, ἀγαπῆσαί τε τὴν ἀπόστασιν b τὴν ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ταῖς τῶν εἰδώλων προσκεῖσθαι λατρείαις. ἀπεκομίζοντο γὰρ, ὡς ἔφην, πρὸς τοῦτό τινες ταῖς παρανόμως συνηρμοσμέναις ἑπόμενοι, καὶ τοῖς ἐκείνων θελήμασι πάντα σείοντες κάλων, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν Σαττεὶν Num. xxv. 1. συνήπτοντο μὲν ταῖς Μαδιανιτῶν, ἤτοι Μωαβιτῶν γυναιξὶν οἱ ἐξ Αἰγύπτου λελυτρωμένοι. κατώλισθον δὲ κατὰ βραχὺ λήρίας εἰς τοῦτο καὶ ἀνοσίου φρενὸς, ὥστε καὶ ἐτελέσθησαν Ib. 3. τῷ Βεελφεγώρ. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας οἱ τάλανες διολώ- c Ib. 5 sqq. λασιν. ἐπαρᾶται δὴ οὖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τὸν ποιοῦντα ταῦτα, καὶ τῶν οὕτως ἐκτόπων ἐπιτηδευμάτων ἀνόσιον ἐραστήν· καὶ εἴπερ τις εἴη τελῶν ἐν λαοῖς, ἕως ἂν ὀλοθρευθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακὼβ, τουτέστιν, ἕως ἂν ὁλοτελῶς ἀπόλοιτο, καὶ τὴν τοῦ γεγενῆσθαι μνήμην ζημιούμενος· εἰ δὲ δή τις εἴη τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν, ἕως ἂν ταπεινωθῇ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ παντοκράτορι, τουτέστιν, ἄχρις ἂν ἀπόλοιτο καὶ τῶν ἱερατικῶν ἐκπέμποιτο κατα- d λόγων. συγκατώλισθον γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔφην, καὶ τῶν ἱερέων τινὲς εἰς τὰ τῶν λαῶν ἐγκλήματα, καὶ γυναίων ὀθνείων ἡττῶντο, τῶν θείων χρησμῶν εἰσάπαν ἠφειδηκότες.

Οὐκοῦν εἰ ἐπάρατος ὁ παροτρύνων Θεὸν, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ θεσπίσμασιν ἀντεξάγειν ἐπιχειρῶν τὰς ἐν κόσμῳ τρυφὰς, παραιτώμεθα τὴν ἀρὰν, καὶ λόγος μὲν ἐκείνων

1. *παρά του*] *παρ' ἑτέρου τοῦ* [*του* Migne.] Edd. 2. *ἀλλ'* (sic) iid. ante Migne. 3. *γυναῖκας ὀθνείας* iid. 4. *ἑλέσθαι* om. B. Statim *ζητεῖν* iid. 5. *ἀπὸ*] + *τοῦ* iid. 8. *σαττεὶν* Pont. (A.V.) de Ad. 492 d. [*σαττεὶμ* in Es. 248 a. c. Jul. lib. v. 164 b.] *σεττεὶν* Aub. *σαττίνῃ* B. *σατὶμ* supra 179 e. 11. *ἀνοσίας* Edd. *τελεσθῆναι* (*τελευθῆναι* Pont.) iid. 14. *ἐπιτηδευμάτων ἀνόσιον ἐραστήν·*] *ἐγχειρημάτων ἀνοσίως ἐπιτηδευτήν·* iid. 16. *Ἰακὼβ*] *Ἰσραὴλ* iid. 17. *ἀπόλλοιτο* iid. 18. *ἱερουργείαν* (sic) iid. 19. *θυσίαν*] + *τῷ* iid. invito B. (Alex.) cf. infra 844 d. 847 b. 20. *ἀπόλλοιτο* iid. 21. *ὡς ἔφην* post *τινὲς* transp. iid. 22. *τῶν* assumptum ex B. 23. *χρησμῶν*] *χρησμῳδημάτων* iid. 24. *ἐπαροτρύνων* (sic) iid. ante Migne. 26. *παραιτώμεθα τὴν ἀρὰν*] *μὴ παραιτώμεθα τὴν ἀρέτην* iid.

e γινέσθω μηδεὶς, ἐπειγώμεθα δὲ μᾶλλον τοῖς εἰς εὐπείθειαν αὐχήμασι τὰς ἑαυτῶν καταφαιδρύνειν ψυχάς. ἀπρακτήσει γὰρ οὕτω τὰ ἐξ ἀρᾶς, καὶ τοῖς ἐξ ἰδίας ἡμερότητος ἀγαθοῖς ὁ τῶν ὅλων ἡμᾶς καταπιανεῖ Δεσπότης.

13 Καὶ ταῦτα ἃ ἐμίσουν ἐποιεῖτε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον Κυρίου καὶ κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων. ἔτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν;

844 A. a Πλεῖστοι μὲν ἦσαν κατὰ τὸν νόμον τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι. αἱ μὲν γὰρ προσεκομίζοντο κατ᾽ εὐχὴν ἑκούσιον, οἱ δὲ ἦσαν χαριστήριοι, καὶ μὴν καὶ περὶ ἁμαρτίας. δεκαταὶ δὲ αὖ καὶ ἀπαρχαὶ, καὶ ὁ τοῦ διδράχμου δασμὸς, ὡς ἐκ νομικῶν ἐνταλμάτων τοῖς τῶν ἱερέων προσεφέροντο λόγοις. προσάγοντες τοίνυν εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ τὰ ἑκούσια, παρεκόμιζον, ὡς ἔφην, τὰ χωλὰ καὶ τυφλὰ καὶ ἁρπάγματα τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀειλογοῦντες κακὰ, ἄνω τε καὶ κάτω τὴν δῄωσιν ὀνομάζοντες, καὶ τὴν ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἐπενηνεγμένην b πτωχείαν, καίτοι τοῦ πάντα ἰσχύοντος Θεοῦ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον ἀσυγκρίτῳ μὲν αὐτοὺς ἡμερότητι κατευφραίνοντος, ἀπονέμοντος δὲ πλουσίως τὰ, οἷς ἦν εἰκὸς οὐ μετρίως ἐντρυφᾶν. προσεκόμιζον τοίνυν κατηφεῖς καὶ δεδακρυμένοι, μονονουχὶ τοῖς θύμασιν ἐποιμώζοντες λέγοντές τε τοῖς ἱερουργοῖς Ταῦτά ἐστιν ἐκ κόπων, τουτέστιν, οὐκ ἀμογητὶ προσπεπορισμένα, εὑρημένα δὲ μόλις ὡς ἐξ ἱδρῶτος καὶ πόνου. εἶτα, πῶς ἔτι φησὶν ἄξιον ἐπιβλέψαι με εἰς θυσίαν, ἢ πῶς ἂν ἔτι ποιήσαιμι παραδεκτὸν τὸ ἀπὸ γνώμης c οὐκ ἀγαθῆς; θύειν γὰρ ἀκόλουθον ἱλαρῶς, ἑορτάζοντας καὶ εὐφραινομένους. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι τὸ διὰ τῆς τοῦ Παύλου

Supra i. 13.

1. γενέσθω Edd. 3. τὰ assumptum ex B. 10. χαριστήριον Aub. δεκαταὶ δὲ αὖ] δεκταὶ δεήσεις B. 19. ἦν εἰκὸς hoc ordine B. 23. εὑρημένα assumptum ex B. 24. με assumptum ex B.

φωνῆς ὀρθῶς εἰρημένον τοῖς συναγείρουσι τὰς διακονίας
“ Μὴ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ 2 Cor. ix. 7.
“ ὁ Θεός.”

Οὐκοῦν εἰ θύοιμεν ἱλαρῶς, ἐποπτεύσει τε καὶ παραδέξεται
καὶ ἐπαινέσει Θεὸς, παραδεξάμενος δὲ τιμήσει καὶ εὐλογήσει.
εἶναι δέ φημι τῶν ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν τὸ καὶ ἑτέραν τοῖς
προκειμένοις ἐφαρμόσαι διάνοιαν. ἐπάρατον μὲν γὰρ ἐποιεῖτο,
καὶ μάλα δικαίως, ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τὸν βεβηλοῦντα τῶν d Supra ver. 10.
πατέρων τὴν διαθήκην, διὰ δέ γε τοῦ ὀθνείαις συνάπτεσθαι
γυναιξὶν, ἐξωσθεισῶν τῶν ἐκ γένους καὶ ἐπ᾽ οὐδεμιᾷ πολ-
λάκις αἰτίᾳ κατεγνωσμένων. ᾐτιᾶτο δὲ πρὸς τούτοις τῶν
ἱερέων τινὰς, ὡς λαμβάνοντας πρόσωπα ἐν νόμῳ, καὶ δὴ Ib. 9.
καὶ ἔφασκεν “ Ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποι- Ib. 12.
“ οῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακὼβ,
“ καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ παντοκράτορι.” εἶτα
τούτοις προσέθηκεν εὐθύς Ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστή-
ριον Κυρίου καὶ κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων. τὸ δέ e
Ἐκαλύπτετε, νοητέον ἀντὶ τοῦ Πληροῦσθαι παρεσκευάζετε
θρήνων καὶ οἰμωγῆς τὸ θεῖον θυσιαστήριον. γύναιά τε γὰρ
τὰ παραλόγως ἐξωσμένα, καὶ οἱ κρίσιν ἄδικον τὴν παρ᾽
ὑμῶν τῶν ἱερέων ἐκτόπως ὑπομεμενηκότες περιΐστανται τὸ
θυσιαστήριον, τοὺς τῆς ἀδικίας ἀνοιμώζοντες τρόπους καὶ ἐκ
κόπων τῶν αὐτοῖς ἐπενηνεγμένων δακρυῤῥοοῦντες ἀσχέτως.
εἶτα πῶς ἄξιον ἐπιβλέψαι φησὶν εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν a 845 A.
ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; ὥσπερ γάρ ἐστιν ἀληθὲς τὸ ἐν βίβλῳ
τῶν παροιμιῶν γεγραμμένον “ Οὐχ ἁγναὶ εὐχαὶ ἀπὸ μισθώ- Prov. xix. 13.
“ ματος ἑταίρας·” οὕτως οὐκ ἂν λογισθείη καθαρός τε καὶ
ἄμωμος ἱερεὺς, εἰ τοῖς θείοις θεσπίσμασιν ἐῤῥῶσθαι μονον-
ουχὶ φράσας, καὶ τὸν πρέποντα τῆς ἱερουργίας πατήσας

3. ὁ Θεός] Κύριος Edd. 6. φημι] φησι iid. 9. διαθήκην] διάθεσιν iid. τοῦ] + δεῖν iid. 10. ἐξωθηθεισῶν iid. 12. πρόσωπον iid. 14. Ἰακὼβ] Ἰσραὴλ iid. 15. θυσίαν] + τῷ Edd. (Vat.) 18. παρεσκευάζεσθε iid. 19. θεῖον om. B. 20. τὰ assumptum ex B. ἐξεωσμένα Edd. 21. περιΐσταντο iid. 26. τῶν assumptum ex B. 28. ἄμωμος] ἀμώμητος Edd. ἐῤῥῶσθαι μονονουχὶ] μονονουχὶ καὶ ἐῤῥῶσθαι iid. 29. ταῖς ἱερουργίαις iid.

θεσμὸν, ὡς κατ' οὐδένα τρόπον προσκεκρουκὼς προσάγοι
τὸ θῦμα. φοβερὸν οὖν ἄρα τὸ ἀνίπτοις ὥσπερ χερσὶν
b *ἱερουργεῖν τῷ Θεῷ. χρῆναι γὰρ ἔγωγέ φημι παντὶ σθένει*
κεκαθαρμένους κατά γε τὸ ἐφικτὸν τῆς οὕτω σεπτῆς ἅπτε-
σθαι λειτουργίας. ἔξω γὰρ ὁ τοιόσδε καὶ ἁπάσης αἰτίας
καὶ τῶν ἐξ ὀργῆς εὑρίσκεται κινημάτων.

14 Καὶ εἴπατε Ἕνεκα τίνος; ὅτι Κύριος διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον
σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς νεότητός σου, ἣν ἐγκατέλιπες,
15 καὶ αὕτη κοινωνός σου καὶ γυνὴ διαθήκης σου, καὶ οὐκ ἄλλως
ἐποίησε, καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ. καὶ εἴπατε Τί ἄλλο
c ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ Θεός;

Ἐπαιτιωμένου Θεοῦ τὰ τοιάδε συχνῶς, καὶ ἀναπείθοντος
μὲν ἀγαπᾶν τὰς ἐκ γένους, ἀποφοιτᾶν δὲ τῶν ἀλλοτρίων,
καὶ ἀπονοσφίζεσθαι γάμων οὓς καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀπεκήρυξε
νόμος, ἀσυνετοῦντες ἔφασκον Τί ἄλλο ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ Θεός;
Exod. xxiii. 26. *εἴρηται, φησὶ, διὰ τῆς Μωυσέως ἐντολῆς "Οὐκ ἔσται*
" ἄγονος οὐδὲ στεῖρα ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ." ἔφη δέ που καὶ
Gen. xxii. 17. *πρὸς Ἀβραὰμ ὁ τῶν ὅλων Θεός "Πληθύνων πληθυνῶ*
d *" τὸ σπέρμα σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει."*
οὐκοῦν ὁ θεῖος, φησὶ, σκοπὸς εἰς πληθὺν ὁρᾷ καὶ παιδογονίαν,
ἵνα καὶ εἰς πέρας ἄγοιτο τὸ πρέπον αὐτῇ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ
παιδογονίας ἡ χάρις· ἀλλ' εἴτ' οὖν ἐξ ἀλλοτρίων, εἴτε ἐξ
ὁμογενῶν τοῦτο πράττοιτο πρὸς ἡμῶν, ἀδιαφορεῖ τῷ Θεῷ,
διεξάγεται γὰρ εἰς πέρας τὸ ἐπηγγελμένον. εἴπατε τοίνυν
φησίν Ἕνεκεν τίνος ὁ Κύριος *διεμαρτύρατο ἀνὰ μέσον σοῦ*

2. *ὥσπερ*] + *ἄρα* Edd. 4. *σεπτῆς*] *σοφῆς* iid. 7. *ἕνεκα* B. (Alex. XII. 26. 49.) *ἕνεκεν* F. Edd. (Vat. &c.) cf. infra. *ὅτι Κύριος* B. (Vat. ℵ) *ὁ Κύριος* F. Edd. (Alex. VII.) cf. infra. 9. *αὕτη*] *αὐτὴ* B. *οὐκ ἄλλως* F. Edd. (23, 106) cf. infra. [*οὐκαλλως* VII. *ουκαλλος* Alex. XII.] *οὐκ ἄλλος* B. [*ουκαλον* Vat. ℵ]. 10. *αὐτοῦ*] *σου* B. (22. al.) 17. *που* om. B. 19. *ὡς*] *ὡσεὶ* Edd. 22. *παιδογονίας*] *ἐπαγγελίας* Edd. 23. *ὑμῶν* Aubertus.

καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς νεότητός σου ἣν ἐγκατέλιπες; ἀλλ'
εἴπερ ἕλοισθε τοῦτο λέγειν τό "Ἕνεκα τίνος διεμαρτύρατο καὶ e
προστέταχε μὴ δεῖν ἀποπέμπεσθαι τὴν συνῳκισμένην, ἐρῶ
πρὸς τοῦτο κἀγώ· Ἐννόησον ὅτι αὕτη κοινωνός σου καὶ γυνὴ
διαθήκης σου, τουτέστιν, ὁμόσαρκός σοι καὶ κατὰ νόμον
συνῳκισμένη καὶ οὐκ ἄλλως αὐτὴν δεδημιούργηκε Θεός.
ἔστι δὲ οἶμαι καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ μονονουχὶ
Συγκέκραταί πως ὁ ἀνὴρ σαρκικῶς τε καὶ ψυχικῶς τῇ κατὰ
νόμον συνηρμοσμένῃ· καὶ ὥσπερ ἓν γεγόνασι σῶμα, οὕτω a 846 A.
τρόπον τινὰ καὶ μία ψυχὴ, συνδεούσης αὐτοὺς ἀγάπης καὶ
νόμου θείου συλλέγοντος εἰς ὁμοψυχίαν. ὑπόλειμμα τοίνυν
πνεύματος τοῦ ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα καλεῖ, καὶ οἱονεὶ μέρος
τῆς αὐτοῦ ψυχῆς, διά τε τὴν ἕνωσιν, τὴν ὡς ἕν γε φημὶ
τῇ κατὰ τὴν ἀγάπην ὁμοψυχίᾳ. μὴ τοίνυν πέρα τοῦ
πρέποντος ἰόντες λόγου καταιτιᾶσθε Θεὸν, ὡς τάχα που
καὶ ἀδίκως ἐπιπλήττοντα τοῖς ἀποπέμπουσι τῆς ἑστίας
γυναῖκα νεότητος καὶ διαθήκης καὶ πνεύματος κοινωνὸν καὶ b
ἑνωθεῖσαν σαρκικῶς. οἶμαι δὲ ἔγωγε τὸν σοφώτατον
Παῦλον κεκινημένον ἐντεῦθεν ἐπιστεῖλαι τοῖς πεπιστευκόσιν
εἰς Χριστόν "Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν." ἔφη 1 Cor. vii. 27.
δέ που καὶ αὐτὸς ὁ Σωτήρ "Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα S. Matth. xix. 9.
"αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι·
"καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται." ἐρομένοις δὲ
τοῖς Σαδδουκαίοις καὶ φιλοζητηταῖς Ἀνθ' ὅτου "Μωυσῆς Ib. 7.
"ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου" καὶ ἀπαλλάττεσθαι
γυναικός; ἔφη πάλιν "Ὅτι Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληρο- c Ib. 8.
"καρδίαν ὑμῶν ἐνετείλατο· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως·
"ὁ γὰρ πλάσας ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. ὃ οὖν Ib. 4, 6.
"ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω."

2. ἕνεκεν Edd. 7. αὐτοῦ] + καὶ iid. 8. συγκεκράτηται B. κατὰ νόμον] + λατρείᾳ iid. 11–14. ὑπόλειμμα—ὁμοψυχίᾳ om. B. 15. πρέποντος] δέοντος Edd. 16. ἐπιπλήττοντος iid. 18. ἔγωγε] ἐγὼ B. 24. Σαδδουκαίοις καὶ] Σαδδουκαίων Edd. 26. Μωυσῆς] + μὲν iid. 29. ὁ om. iid.

Καὶ φυλάσσεσθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός
16 σου μὴ ἐγκαταλίπῃς· ἀλλ' ἐὰν μισήσας ἐξαποστείλῃς, λέγει
Κύριος Παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, καλύψει ἀσέβεια
ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματα ὑμῶν, λέγει Κύριος· καὶ φυλάξεσθε ἐν
τῷ πνεύματι ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε τὴν συνθήκην.

Τοῦ νόμου σαφῶς καὶ ἀναφανδὸν διαγορεύοντος, ἐξεῖναι τοῖς ἐθέλουσι προσρίπτειν ταῖς συνηρμοσμέναις βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀνεγκλήτως ἀπαλλάττεσθαι τῆς συνῳκισμένης, ἐδόκει πως ἀντιφέρεσθαι τοῖς πάλαι τεθεσπισ-
d *μένοις τὰ διὰ τῆς τοῦ Προφήτου φωνῆς, ἄγοντος ὑπὸ δίκην, καὶ παρανομίας ἔγκλημα καταγράφοντος τοῦ τολμῶντος ἐξάγειν καὶ ἀπονοσφίζεσθαι γυναικός. οἰκονομικώτατα τοίνυν διὰ τῶν προκειμένων οὔτε ἄπρακτον ἀποφαίνει τὴν ἀρχαίαν ἐντολὴν, οὔτε μὴν ἀνοσίων ἐγχειρημάτων αὐτὴν ποιεῖσθαι πρόφασιν ἐπιτρέπει τισίν. οὐ γὰρ ἐπειδήπερ ἐφῆκεν ὁ νόμος δίδοσθαι τὸ βιβλίον, διὰ τοῦτο καὶ ἀνεύθυνοι διδόντες ὑμεῖς, ἵνα ταῖς ἀλλοφύλοις προσκέοισθε γυναιξίν.*
e *ἀλλ' εἰ καὶ ἔξεστιν ἀποστῆναι γυναίου, καὶ νομικαῖς τοῦτο πράττεσθαι ψήφοις, φυλάξασθε ἐν πνεύματι ὑμῶν τοῦ καταλεῖψαι γυναῖκα τὴν ἐκ νεότητος. τοῦτο γὰρ ἄμεινον, εἰ καὶ ἐφῆκεν ὁ νόμος τοῖς ἐθέλουσι τὴν ἀπόστασιν. Ἐὰν δὲ μισήσας ἐξαποστείλῃς,* λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· *τουτέστιν, εἰ πιθανὴν καὶ εὐάφορμον ποιούμενος τὴν ἀποπομπὴν τῷ βιβλίῳ προσγράψειας Ὅτι μεμίσηκά τε, καὶ ἀποστελῶ· εἶτα,*
847 A. a *καλύψειέ τις ἀσέβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, τουτέστιν, εἰ περι-*

1–4. *καὶ—ὑμῶν λέγει Κύριος*] Omittebant et pergebant tanquam scholion prius producentes Edd. 3. *τοῦ* om. F. Edd. (Alex.) cf. infra. 4. *φυλάξεσθε* B.F. (106.) *φυλάξασθε* Edd. 5. Haec *τὴν συνθήκην* accesserunt ex B. (22. al.) 6. *νόμου*] + *δὲ* Edd. *καὶ ἀναφανδὸν* om. B. Statim *διηγορευκότος* Edd. 10. *τὰ* om. Aub. 12. *ἐξάγειν*] *προσάγειν* Edd. 15. *ἐπειδήπερ*] + *φησιν* iid. 17. *ἡμεῖς* Pont. 19. *φυλάξασθε* habet B. *τοῦ*] *τὸ* iid. 21, 22. Ἐὰν *δὲ—τουτέστιν*] Ἀλλ' *ἐὰν*—Ἰσραήλ. Τουτέστιν scholion hic dividentes iid. 24. *προσγράψας* Migne. *μεμίσηκάς τε* Aubertus. 24, 25. *ἀποστελῶ· εἶτα, καλύψειέ τις ἀσέβεια τὰ ἐνθυμήματά σου, τουτέστιν*] *ἀποστελῶ·* [*ἀπεστείλω* Migne] *Καὶ καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει* Κύριος *παντοκράτωρ καὶ φυλάξεσθε ἐν τῷ πν. ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε.* (textum proponentes) Τουτέστιν Edd.

γένοιτο τῶν σῶν ἐνθυμημάτων ἀσεβὴς καὶ βέβηλος ἡδονὴ, καὶ πρόφασις μὲν εἰκαία τὸ μισῆσαί ἐστιν, εὑρίσκῃ δὲ τῆς ἑτέρων ὥρας ἡττώμενος, καὶ γυναίοις ὀθνείοις προσκεῖσθαι θέλων, φύλαξαι, μὴ ἐγκαταλίπῃς, ἢ ἐπάρατος ἔσῃ πάντῃ b τε καὶ πάντως· ἔφην γὰρ ὅτι "Ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν "ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ "σκηνωμάτων Ἰακὼβ καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ "Παντοκράτορι."

Supra ver. 12.

Καὶ ταυτὶ μὲν ὅσον εἰς ἐμφανῆ τε καὶ πρόχειρον λόγον· παραφυλακτέον δὲ καὶ τοῖς διὰ πίστεως κεκλημένοις εἰς ἁγιασμὸν, μὴ ἄρα πως ἀπενεχθεῖεν, ὡς πρὸς γυναῖκας ἀπηχθημένας Θεῷ καὶ ἀλλογενεῖς, εἰς τὰς βεβήλους αἱρέσεις. ἀπόχρη γὰρ αὐτοῖς εἰς καρποφορίαν πνευματικὴν τῶν τῆς c Ἐκκλησίας διδασκάλων ἡ καθαρά τε καὶ ἄμωμος παιδαγωγία, μονονουχὶ δὲ καὶ τέκνων αὐτοὺς εὐγενῶν ἀποφαίνει πατέρας τίκτοντας νοητῶς ἐξ ἀγαθῆς καρδίας τὰ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης αὐχήματα· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1. ἡδονὴ] ἡ δορὰ iid. 3. γυναίοις] + τοῖς Edd. 5. ἔφη Aubertus. 6. ταῦτα om. B. 7. Ἰσραὴλ pro Ἰακὼβ Edd. Statim καὶ assumptum ex B. 14. τε assumptum ex B. ἀμώμητος Edd. 15. δὲ assumptum ex B. ἀποφαίνειν iid. 17. Haec ᾧ ἡ—Ἀμὴν accesserunt ex B.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

17 Οἱ παροξύνοντες τὸν Θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἴπατε Ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς Πᾶς ποιῶν πονηρὸν καλὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς εὐδόκησε, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης;

d

Φθάσας ἔφην, ὡς οὐ καθ' ἕνα τρόπον, κατὰ πολλοὺς δὲ μᾶλλον ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπὶ τοὺς ἐξ αἵματος τοῦ Λευὶ κατεπικραίνετο. καὶ ταῖς τῶν ἱερουργῶν ῥᾳθυμίαις ἐπισκήπτων ἔφασκε "Καὶ *εἰσεφέρετε τὰ ἁρπάγματα καὶ τὰ χωλὰ* "*καὶ τὰ ἐνοχλούμενα,*" *προσεπῆγεν δὲ τούτοις* "Καὶ *ἐλαμ*"*βάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ.*" *τιμῶντες γὰρ οὐ κατὰ τὸ εἰκὸς, καὶ δι' αἰδοῦς ἀκαίρου ποιούμενοι τῶν προσιόντων τινὰς,*

Supra i. 13.
Ib. ii. 9.

e *κατεδίκαζον οὐχ ὁσίως τοὺς ἀσθενεστέρους, καὶ πλεονεξίας ἐπῆγόν τισιν, οὐ τὰ δίκαια κρίνοντες, κατά γε τὸν νόμον, ἀλλ' ἑτεραχθῆ καὶ ἄνισον τὴν ψῆφον ἐκφέροντες· ἢ τάχα που καὶ διαρπάζοντες τοὺς οὐδαμόθεν αὐτῇ προσήκοντας κλήρους· ἐφηδόμενοι δὲ καὶ δωροδοκίαις, καὶ ταῖς τῆς ἱερω-*

1–3. Sic B. 10. *ῥᾳθυμίαις*] *ἀθυμίαις* Edd. 13. *πρόσωπον* iid. *οὐ* accessit ex B. 15. *κατεδίκαζον*] + *μὲν* iid. *τῶν ἀσθενεστέρων* iid. 17. *ἑτεραχθῆ*] *ἑτεραλκῆ* iid. cf. supra 820 c. 18. *που* om. B. *ἁρπάζοντες* B. *αὐτοῖς* Edd.

σύνης τιμαῖς κατακεχρημένοι, καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα κατεπαιρόμενοι. ταύτην ἔχοντας τοῦ βίου τὴν ἀγωγὴν τὴν οὕτω δυσκλεᾶ καὶ ἐκνομωτάτην, καταθεώμενοί τινες τῶν τὰς ἀδικίας ὑπομεμενηκότων, μονονουχὶ καὶ τεθήπεσαν. οὐ γὰρ a 848 A. ἦν τις ἐπ' αὐτοῖς ἐπίπληξις παρὰ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς ἔσθ' ὅτε συμβαίνοντα τοῖς εἰωθόσι καταφρονεῖν· ἦσαν δὲ μᾶλλον ἐν εὐπαθείαις καὶ τρυφαῖς. πρὸς δὴ τὰ τοιαῦτα δεδυσφορηκότες, καὶ τὴν ἀσύγκριτον ἡμερότητα τοῦ Θεοῦ τάχα που λοιπὸν εἰς νοῦν ἔχειν οὐκ ἀνεχόμενοι, μονονουχὶ καὶ κατακεκράγασιν ἐκ μικροψυχίας λέγοντες Πᾶς ποιῶν πονηρὸν καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ηὐδόκησε, τουτέστι, τάχα που καὶ ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ b ὁ τῶν πονηρῶν ἐργάτης· ἐφήδεται δὲ τοῖς οὕτως αἰσχρῶς διαβιοῦν ᾑρημένοις. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, φασὶν, ἀληθὲς, ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης; ἔδει γὰρ ἔδει τῆς δικαιοσύνης τὸν πρύτανιν μὴ τοσοῦτον ἀνεξικακῆσαι πλεονεκτοῦσιν ἱερουργοῖς, καὶ καταμιαίνουσι τὸ θυσιαστήριον, ἄδικά τε καὶ ἀνόσια καὶ τὰ ἔξω νόμου δρᾶν ὅτι μάλιστα διεσπουδακόσι. καὶ ταυτὶ μὲν εἶεν ἂν τῆς ἐπισυμβάσης αὐτοῖς μικροψυχίας ἐγκλήματα. ἰστέον δὲ ὅτι, κατά γε τὴν τῶν προκειμένων δύναμιν, παροτρύνουσι τὸν Θεὸν οἱ ταῖς οὕτως c ἀπαιδεύτοις κεχρημένοι φωναῖς. μονονουχὶ γὰρ καὶ ἐπιτιμᾶν ἐγνώκασιν ἀνεξικακοῦντι Θεῷ, περιμένοντί τε, καὶ μάλα χρηστῶς, τῶν πεπλανημένων τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν εἰς ἁμαρτίαν ὠλισθηκότων τὴν εἰς τὰ ἀμείνω μεταστροφήν. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς ὀκνοῦσί τε καὶ ἀναδυομένοις ἔτι τὴν μετάγνωσιν ἐπετίμα λέγων "Ἢ τοῦ Rom. ii. 4, 5. "πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς "μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ "Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά d

2. ἔχοντες Edd. 4. καὶ τεθήπεσαν] κατεθήπεσαν iid. 7. εὐπαθείᾳ iid. 9. λοιπὸν om. B. 14. φησὶν iid. 18. ἐσπουδακόσι B. 19. ἂν εἶεν inverso ordine B. 24. καὶ assumptum ex B. 25. μεταδρομὴν Edd. 27. Ἢ] εἰ iid.

“ σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν “ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ “ Θεοῦ.” οὐκοῦν προσκρούουσι μὲν πάντῃ τε καὶ πάντως οἱ ταῖς οὕτω ψυχραῖς ὀλιγοψυχίαις ἡττώμενοι καὶ ἀχάλινον ἐπὶ Θεῷ τὴν γλῶτταν ἀνέντες, ἔνοχοι δὲ πλημμελείας εἶεν ἂν οἱ τῆς ἀῤῥωστίας αὐτοῖς διδόντες τὰς ἀφορμάς.

Χρὴ οὖν ἄρα διαζῆν ἁγίως καὶ ὀρθοποδεῖν ἐν Ἐκκλησίᾳ
e τοὺς ἀπολέκτους ἱερουργοὺς, ἤτοι τοὺς κεκλημένους εἰς ἱερωσύνην. ἔσονται γὰρ οὕτως εἰς ὑποτύπωσιν εὐκοσμίας καὶ ἁπάσης ἀρετῆς τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς, οἳ καὶ τὸν τῶν ὅλων καταγεραίρουσι Θεὸν, τῆς τῶν ἱερέων πολιτείας τὸ λαμπρὸν καὶ ἐξαίρετον καταθεώμενοι κάλλος. καὶ τοῦτο οἶμαί ἐστι
S. Matth. v. 16. τὸ διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος φωνῆς ὀρθῶς εἰρημένον “ Λαμψάτω “ τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ “ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν
849 A. a “ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” ὥσπερ γὰρ σκανδαλίζονται λαοὶ, ζῆν ἑλομένων ἐκτόπως τῶν ἱερουργῶν· οὕτω πλείστην τε ὅσην καὶ λίαν ἀμφιλαφῆ κερδανοῦσι τὴν ὄνησιν, εἰ δήπου θεάσαιντο πληροῦντας τὸ ἀγαθὸν, καὶ διαζῆν ᾑρημένους ὡς ἀρέσκει Θεῷ.

Κεφ. γ'. Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ
b προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς θέλετε.

Φασκόντων ἐκείνων Ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης, εὐαφόρμως λίαν ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον ὁ τῆς προκει-

3. προσκρούσουσι Migne. 4. ὀλιγοψυχίαις assumptum ex B. 7. Χρὴ] + δὴ Edd. 13. ὀρθῶς om. B. 17. ἱερουργῶν] ἱερέων iid. 19. θεάσαιντο] θεάσοιντο Pont. θεάσοιτο Aubertus. ᾑρημένους] ἡγουμένους Edd. 20. ἀρέσκει] ἁνδάνει iid. 21. ἐξαποστέλλω B. ἐξαποστελῶ F. (26. al.) ἀποστελῶ Edd. cf infra. 22. αὐτοῦ B. (Alex. XII mg.) de Ador. 60 a. ἑαυτοῦ Edd. (Vat. א). 25. Haec Φασκόντων—δικαιοσύνης accesserunt ex B. 26. λίαν om. B. τὸ] + τοῦ Edd.

μένης ἡμῖν προφητείας μεταπεφοίτηκε λόγος. γέγονε γὰρ ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Ἐμμανουὴλ "δικαιοσύνη "τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις," (1 Cor. i. 30.) καὶ ῥύπου παντὸς ἀποκάθαρσις, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπόθεσις, καὶ τῶν αἰσχιόνων ἀποβολὴ, καὶ ὁδὸς εἰς τὰ ἀμείνω καὶ πρεπωδέστερα, καὶ c θύρα τις ὥσπερ καὶ ἀπαγωγὴ πρὸς ζωὴν αἰώνιον, πᾶσά τε δι' αὐτοῦ γέγονεν ἐπανόρθωσις, καὶ πλεονεξίας ἀνατροπὴ καὶ δικαιοσύνης εὕρεσις· καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τεθαυμασμένων δι' αὐτοῦ πεπλουτήκαμεν; ἰδοὺ τοίνυν φησὶν ἀποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου. ἔοικε δὲ διὰ τούτων τῆς τοῦ ἁγίου Βαπτιστοῦ λειτουργίας ποιεῖσθαι προαναφώνησιν. ἔφη γάρ που καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός "Οὗτός (S. Matth. xi. 10.) "ἐστι περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ τὸν ἄγγελόν d "μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου "ἔμπροσθέν σου." οὕτως ἡμῖν αὐτὸν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας ἐσήμηνε λέγων "Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ (Es. xl. 3.) "Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους "τοῦ Θεοῦ ἡμῶν." οὗ δὴ γεγονότος, φησὶ, καὶ προδεδραμηκότος βραχὺ τοῦ ἀγγέλλειν τὰ τοιάδε προστεταγμένου, Ἐξαίφνης ἥξει φησὶν εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς θέλετε· διϊσχυρίζεται δὲ e καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, λέγων τοῖς ἐρχομένοις ἐπὶ τὸ τῆς μετανοίας βάπτισμα "Ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ἔρχεται (S. Matth. iii. 11.) "δὲ ὀπίσω μου ἀνὴρ οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα κύψας λύσω (S. Marc. i. 7.) "τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ· ἐκεῖνος ὑμᾶς βαπτίσει (S. Matth. iii. 11.) "ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί." συνίης οὖν, ὅπως κατόπιν εὐθὺς καὶ μονονουχὶ κατὰ πόδας τοῦ προαγγέλλοντος ἐβάδιζεν ὁ Χριστὸς, ἑαυτὸν ἐμφανῆ καθιστὰς τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ οἷον ἐξαίφνης καὶ ἀδοκήτως ἐπιφαινόμενος. a 850 A.

5. ἀμείνων Aub. 6. ἀπαγωγὴ] εἰσβολὴ Edd. 9. ἀποστελῶ habet B. 11. Βαπτιστοῦ λειτουργίας] βαπτίσματος iid. Βαπτιστοῦ Migne. 13. ἀποστελῶ habet B. 18. τοῦ Θεοῦ ἡμῶν] αὐτοῦ B. cf. supra 494 a. προδεδραμηκότος βραχὺ] πρὸς βραχὺ δεδραμηκότος Edd. 23. ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου] ὀπίσω μου ἔρχεται iid. 25. αὐτοῦ om. B. ἐκεῖνος habet B. 27. ἐβάδιζεν habet B. 28. ἀφανῆ Edd.

ἄγγελον γεμὴν ὠνομᾶσθαί φαμεν τὸν θεσπέσιον Βαπτιστὴν, οὐ διά γε τὴν φύσιν· γεγέννητο γὰρ ἐκ γυναικὸς, καὶ ἦν ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς· ἀλλ' ὅτι τὴν τοῦ τὰ τοιάδε διακηρύττειν καὶ ἀπαγγέλλειν ἡμῖν ἐγκεχείρισται λειτουργίαν. οὐκοῦν ἀπὸ τοῦ πράγματος ἡ κλῆσις, καὶ οὐκ οὐσίας ἄγγελου ἔσται σημαντική.

Ἥξειν γεμὴν αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ φησιν, ἢ ὅτι γέγονε σὰρξ ὁ Λόγος, καὶ κατῴκησε, καθάπερ ἐν ναῷ, τῷ ἐκ τῆς b ἁγίας παρθένου πανάγνῳ σώματι· ἤγουν ἀνθρώπῳ τελείῳ, τῷ ἐκ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, ἀμέσως τε καὶ οἰκονομικῶς ἡνῶσθαι πεπιστευμένῳ. ἢ ναὸν ἁπλῶς ὀνομάζει τὴν οἷον ἱερὰν καὶ ἀνακειμένην αὐτῷ πόλιν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν Ἱερουσαλήμ· ἤγουν ὡς ἐν τύπῳ τῷ πρὸς ἐκείνην τὴν Ἐκκλησίαν. ἐποιεῖτο δὲ τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας τὴν ἀνάῤῥησιν πολυτρόπως [S. Matth. iv. 23.] τερατουργῶν, "κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ "θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ," c καθὰ γέγραπται. ἥξει τοίνυν φησὶν ὁ Κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, [Supra ii. 17.] λέγοντες ἐκ μικροψυχίας "Ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιο-"σύνης;" ἥξει δὲ διδάσκων τὰ ὑπὲρ νόμον καὶ τὰ ἐπέκεινα σκιᾶς καὶ τύπων. ἔσται γὰρ διαθήκης ἄγγελος τῆς πάλαι προηγγελμένης διὰ φωνῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἔφη γάρ [Deut. xviii. 18.] που πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα "Προφήτην αὐτοῖς ἀνα-"στήσω ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ, καὶ θήσω τοὺς "λόγους μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ "πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ." ὅτι δὲ καινῆς διαθήκης ἄγ- d γελος ἦν ὁ Χριστὸς, σαφηνιεῖ λέγων καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας [Es. ix. 5, 6.] περὶ αὐτοῦ "Ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλῳ καὶ "ἱμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι, καὶ θελήσουσιν εἰ "ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι. ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς "καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται

2. γεγένηται Edd. 5. ἀγγέλων iid. 7. αὐτὸν accessit ex B. 11. ἑνῶσθαι Edd. ante Migne. 17. φησὶν ὁ Κύριος hoc ordine B. 25. ἂν assumptum ex B. 27–29. ὅτι—πυρίκαυστοι om. B. 30. ἡ assumptum ex B. ἀρχὴ] + ἐγενήθη Edd. invito B. (90 al.)

“ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος,” δῆλον δὲ ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν “ Ἀπ’ S. Joan. xii. 49. “ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτός μοι “ ἐντολὴν ἔδωκε τί εἴπω, καὶ τί λαλήσω.” οὐ γὰρ ἦν e ἀνθρώπινος τοῦ Σωτῆρος ὁ λόγος, ἀλλ’ ὡς ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς δι’ Υἱοῦ τοῦ κατὰ φύσιν γέγονε πρὸς ἡμᾶς· Λόγος γάρ ἐστι τοῦ γεγεννηκότος αὐτόν· καὶ πιστώσεται λέγων διὰ φωνῆς τοῦ Δαυείδ “ Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον Ps. xliv. 2. “ ἀγαθόν.”

Ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ τίς ὑπομενεῖ 2 ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ;

Ὅμοιον τούτῳ καὶ μάλα προσεοικὸς τὸ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου a 851 A. “ Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα, Es. xxxv. 3, 4. “ παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ “ φοβεῖσθε· ἰδοὺ Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βρα- Ib. xl. 10. “ χίων μετὰ κυρείας.” ὡς γὰρ αὐτὸν δὴ μάλα παρεσόμενον, μᾶλλον δὲ καὶ ἤδη παρόντα καταδεικνὺς, ἀποφαίνεται σαφῶς, ὅτι καὶ ὁ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ τῆς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ καιρὸς, οὐκ εἰς ἀνάβλησιν ἔσται μακράν. ὅτι δὲ τῆς οἰκονομίας ἡ δύναμις οὐκ εὐκαταφρόνητος ἔσται τισὶν, οὐδ’ ἂν γένοιτο τοῖς b ἀπειθοῦσιν οἰστὴ, διδάσκει λέγων Καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; καὶ εἴσοδον μὲν ὀνομάζει τὴν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ μετὰ σαρκὸς εἰσβολὴν τοῦ Μονογενοῦς· ὀπτασίαν δὲ τὴν οἷον ἐμφάνειαν. ἀόρατος γὰρ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὡς Θεὸς, γέγονεν ἐμφανὴς, τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἀναλαβών. προανακεκράγει δὲ τοῦτο σαφῶς καὶ ὁ μελῳδὸς ἐν πνεύματι λέγων “ Ὁ Θεὸς Ps. xlix. 3.

4. δέδωκε Edd. 5. καὶ om. B. 13. Ἡσαΐας Aubertus. 16. φοβῆσθε (sic) Edd. ante Migne. Statim καὶ αὖθ’ ἕτερα add. iid. ὁ Θεὸς ἡμῶν pro Κύριος—βραχίων iid. 17. κυρείας B. (22 al.) cf. 572 e. κυρίας Edd. 18. καὶ om. B. δεικνὺς Edd. 27. προανακέκραγε iid.

c "ἐμφανῶς ἥξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται." [S. Joan. i. 14.] "Γέγονε γὰρ σὰρξ ὁ Λόγος," καθά φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, "καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν," [Phil. ii. 7.] καὶ ἐν δούλου γέγονε μορφῇ. [2 Tim. iv. 8.] καὶ "τοῖς μὲν ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ" φορτικὸς μὲν οὐδαμῶς· γέγονε δὲ μᾶλλον ἤπιός τε καὶ πρᾶος, καὶ ζωῆς τῆς εἰς αἰῶνα δοτήρ. ἔφη δέ που περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ [Es. xlii. 1–3.] "Ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου ὁ "ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, "οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ. κάλαμον συντε- "θλασμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει· d "ἀλλ' εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν." πλὴν τοῖς ἀτιμάζουσι τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν οὐ προσιεμένοις, συνέβη παθεῖν τὰ πάντων αἴσχιστα τῶν κακῶν· διολώλασι γὰρ οἱ τάλανες. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε [S. Joan. viii. 24.] ταῖς Ἰουδαίων ἀγέλαις "Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ "πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀπο- "θανεῖσθε." [Ib. iii. 18.] ἔφη δέ που καὶ ὁ Ἰωάννης "Ὁ πιστεύων εἰς "αὐτὸν, οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι e "μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ." προσ- [S. Luc. iii. 9.] εφώνει δὲ καὶ ὁ βαπτιστὴς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ "Ἤδη δὲ καὶ ἡ "ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον "μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ- "λεται." οὐκοῦν τοῖς μὲν ἀπειθοῦσιν ἀφόρητος καὶ οὐ λίαν οἰστὸς, τῆς τε εἰσόδου καὶ τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ γέγονεν ὁ καιρός. ἠλέγχοντο γὰρ, ὡς αὐτοὶ τὰς σφῶν διολλύντες ψυχὰς, καὶ ταῖς ἑαυτῶν ἁμαρτίαις ἐντεθνηξόμενοι, διά τοι τὸ μὴ ἑλέσθαι φρονεῖν ὀρθῶς, προσήκασθαί τε εἰς νοῦν καὶ 852 A. a καρδίαν τὴν διὰ πίστεως κάθαρσιν. *τίς τοίνυν φησὶν ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ;* τουτέστι, τίς δὴ ἄρα τοσοῦτον ἔσται δεινός τε καὶ

3. καὶ ἐν δούλου γέγονε μορφῇ om. B. 6. που om. B. 7. συνήσει accessit ex B. cf. in Es. 136 d. 12. κάθαρσιν] καθαίρεσιν Edd. 13. προσιεμένους iid. ante Migne. πάντα iid. 15. ὅτι om. B. 17. ὁ prius om. B. 18. αὐτὸν] τὸν υἱὸν Edd. 20. ὁ βαπτιστὴς] αὐτοῖς iid. καὶ alt. assumptum ex B. 28. φησιν ὑπομενεῖ hoc ordine B.

ἀπηνὴς, ὡς ἐν καιρῷ καὶ ἡμέρᾳ τῆς εἰς τὸν κόσμον εἰσβολῆς αὐτοῦ· δῆλον δὲ ὅτι τῆς μετὰ σαρκὸς, δι' ἧς ἂν γένοιτο καὶ ἁπτὸς, ἤγουν ὁρατὸς· ὑποστῆναί τε καὶ ἀθραύστως ἔχειν; κολασθήσεται γὰρ πάντη τε καὶ πάντως, καὶ πικρὰς τῆς ἀπονοίας ἀποτιεῖ δίκας.

Διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα
πλυνόντων, καὶ καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ 3
ἀργύριον καὶ ὡς τὸ χρυσίον, καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευὶ b
καὶ χεεῖ αὐτοὺς ὥσπερ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον.

Πεποίηται μὲν ἐν τούτοις ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων ὁ λόγος, ἀπόῤῥητον δὲ μυστηρίου δήλωσιν εἰσκομίσειεν ἂν τοῖς νουνεχεστέροις. ἀργύρου μὲν γὰρ καὶ χρυσοῦ ποιοῦνται δοκιμασίαν οἱ ταῦτα σοφοὶ, πυρὶ κατατήκοντες πᾶν ὅσον ἐν αὐτοῖς ἐστι κίβδηλόν τε καὶ ἀκαλλέστατον. πῦρ δὲ τὸ θεῖον καὶ οὐρανόθεν, τουτέστιν ἡ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος c χάρις, καθ' ἣν ἂν γένοιτο καὶ ζῶντας ἡμᾶς ἀποτελεῖσθαι τῷ πνεύματι, ὅταν εἰς νοῦν καθίκοιτο καὶ καρδίαν, ἐνιέντος Χριστοῦ, τότε δὴ τότε πάντα μὲν τὸν ἐξ ἁμαρτίας διασμήχει ῥύπον, καὶ τὸν ἐκ τῶν ἤδη προεπταισμένων δαπανᾷ μολυσμόν· κεκαθαρμένους τε οὕτω καὶ δοκιμωτάτους τοὺς ἔχοντας ἀποτελεῖ, καὶ μονονουχὶ μεταχαλκεύει νοητῶς πρὸς καινότητα ζωῆς, καὶ σκεύη λοιπὸν ἀποφαίνει λαμπρὰ καὶ ἡγιασμένα, καὶ εἰς τιμὴν κατεσκευασμένα, οἰκίᾳ τε τῇ d (2 Tim. ii. 21, 20.) μεγάλῃ χρήσιμα, τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ. τοῦτο δὴ τὸ θεῖόν τε καὶ νοητὸν κατεσήμανε πῦρ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, λέγων "Ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου (S. Matth. iii. 11.)

1. τὸν assumptum ex B. 4. γὰρ] οὖν Edd. 7. καὶ prius assumptum ex B. (Alex. א. XII.) cf. supra 767 b. 8. καθαριεῖ B.F. (א. XII.) cf. de Ad. 59 e. καθαρίσει (A.V.). 9. ὥσπερ Edd. (Vat. א manu prima.) de Ad. l. c. ὡς B. (XII.) 12. χρυσίου Edd. 14. ἀκαλλέστερον iid. 16. καθ' ἣν—πνεύματι om. B. ζῶντας] ζέοντας (?). 22. καινοτάτην ζωὴν iid. 25. κατεσήμαινε B. 26. ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου] ὀπίσω μου ἔρχεται iid.

S. Marc. i. 7. cf. supra 849 e. S. Matth. iii. 11. S. Luc. xii. 49.

“ ἀνὴρ οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα κύψας λύσω τὸν ἱμάντα τῶν
“ ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι
“ Ἁγίῳ καὶ πυρί.” μεμνήμεθα δὲ καὶ αὐτοῦ λέγοντος Χρι-
στοῦ “ Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω, εἰ ἤδη
e “ ἀνήφθη ;” οὐκοῦν, ἐπείπερ οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τῆς τῶν
Λευιτῶν ἀκαθαρσίας, εἴτουν ἀδικίας, οὐ μετρίαν ἐποιοῦντο
τὴν καταβοὴν, μᾶλλον δὲ δι᾽ ἐκείνους παροτρύνοντες διετέ-
λουν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, παλίμφημά τε λαλοῦντές τινα
Supra ii. 17. καὶ ἀποτολμῶντες λέγειν “ Πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν
“ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ηὐδόκησε, καὶ ποῦ
“ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης ;” προαγορεύει χρησίμως,
ὅτι κατὰ καιροὺς ἐπιλάμψει Χριστὸς, ὁ πᾶσαν ἡμῶν
853 A. a τὴν ἁμαρτίαν ἐκ μέσου τιθεὶς, καὶ πανάγνους ἀποτελῶν
τοὺς ἰδίους ἱερουργοὺς, καὶ οἷον χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἐν πυρὶ
δοκιμάζων αὐτοὺς, ἤτοι δοκίμους ἀποτελῶν καὶ λελαμ-
πρυσμένους.

Τοιοῦτοι γὰρ ὡς ἐπίπαν τῆς Ἐκκλησίας οἱ λειτουργοὶ, οἷς
ἂν ἁρμόσειε, καὶ μάλα εἰκότως, ἐκεῖνο εἰπεῖν τὸ διὰ φωνῆς
Ps. lxv. 10. τοῦ Δαυεὶδ “ Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς
“ ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον.” φόρημα μὲν γὰρ τοῖς ἐξ
Lev. xvi. 4, 32. Ἀαρὼν ἡ κατὰ νόμον στολή· τοῖς γεμὴν ἀπολέκτοις ἐν
b Χριστῷ καὶ τεταγμένοις εἰς ἱερουργίαν ἄμφιον ἔσται λαμ-
πρὸν, ἱεροπρεπές τε καὶ ἅγιον αὐτὸς ὁ Χριστός. τοιγάρτοι
καὶ ἔφασκε διὰ τῆς τοῦ ψάλλοντος λύρας ὁ Θεὸς καὶ
Ps. cxxxi. 16. Πατὴρ περὶ τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας “ Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς
“ ἐνδύσω σωτηρίαν καὶ οἱ ὅσιοι αὐτῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλ-
“ λιάσονται.” σωτηρία γὰρ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τῶν ἰδίων
ἱερουργῶν ἄμφιον τὸ ἀξιάγαστον, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων
Gal. iii. 27. τῶν πεπιστευκότων “ Ὅσοι γὰρ, φησὶν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτί-
“ σθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.”

3. λέγοντος] + τοῦ Edd. 4. βάλλειν iid. ἤθελον B. 5. αἵματος] + τοῦ ἐξ iid. 6. εἴτουν] ἤγουν iid. 7. καταβολὴν iid. 13. τὴν om. B. 22. ἐστι Edd. 26. αὐτοῖς iid. ante Migne. 27. ἰδίων] ἁγίων iid. 28. τὸ] τε ? πάντων] πρέπον iid.

Καὶ ἔσονται τῷ Κυρίῳ προσάγοντες θυσίας ἐν δικαιοσύνῃ· καὶ 4
ἀρέσει τῷ Κυρίῳ θυσία Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ, καθὼς αἱ c
ἡμέραι τοῦ αἰῶνος καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν.

Ἀνακείσονταί φησι τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ οἶμαί ἐστι τό
Ἔσονται τῷ Κυρίῳ προσάγοντες. ἀνακεισόμεθα δὲ τῷ Θεῷ,
ζῶντες μὲν ἑαυτοῖς οὐκέτι, προσκείμενοι δὲ ὁλοτρόπως τῇ
εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ, καὶ παντὶ δὴ σθένει κατορθοῦν ᾑρημένοι
τὰ τοῖς θείοις αὐτοῦ δοκοῦντα νεύμασιν. ἔφη τι τοιοῦτον
καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος
Χριστοῦ "Εἷς γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες 2 Cor. v. 15.
"μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι d
"καὶ ἐγερθέντι." καταγράφων δὲ ἡμῖν ὥσπερ τῆς ἑαυτοῦ
πολιτείας τὸ κάλλος, καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου τὴν
δύναμιν ἐμφανῆ καθιστάς, ἔφη πάλιν "Χριστῷ συνεσταύ- Gal. ii. 20.
"ρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ
"νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ
"ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ."
ἔσονται δὴ οὖν, φησί, προσάγοντες τῷ Κυρίῳ, τουτέστι, τοῖς e
αὐτοῦ θελήμασιν ἀνακείσονται μόνοις, οὐ "τὰ ἐπίγεια φρο- Phil. iii. 19.
"νοῦντες," οὐ τοὺς ἐκ τῆς ἀδικίας ἀγαπῶντες μολυσμούς,
οὐ πλεονεξίαν τὴν κατά τινων τιμᾶν ᾑρημένοι, προσάγοντες
δὲ μᾶλλον θυσίας δικαιοσύνης. καί μοι δοκεῖ σοφῶς δὴ
λίαν ὁ Παῦλος εἰπεῖν "Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, Heb. vii. 12.
"ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται." πρόσιμεν γὰρ
οἱ ἐν Χριστῷ κεκλημένοι πρὸς ἱερουργίαν δι' αἱμάτων μὲν
οὐκέτι καὶ καπνῶν, οὔτε μὴν ἀμνοὺς ἢ ἐρίφους προσκομί- a **854 A.**
ζομεν τῷ Θεῷ, πληροῦμεν δὲ μᾶλλον ἐν ἐκκλησίαις τὴν
ἐν Χριστῷ νοουμένην θυσίαν τὴν ἁγίαν καὶ πνευματικήν,

1. *θυσίας* B. (א XII.) cf. infra. *θυσίαν* Edd. 4. *ἐστι* assumptum ex B. 5. *προσάγοντες* om. B. 6. *ὁλοτρόπως*] + *καὶ* Edd. 7. *δὴ* om. B. 16. *τοῦ* secundum assumptum ex B. 17. *ἐμοῦ*] + *οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ* Edd. 18. *προσάγοντες* om. B. 19. *μόνοις* accessit ex B. 24. *προσίεμεν* Edd. 25. *πρὸς ἱερουργίαν*] *ἱερουργίας* iid. 27. *ἐκκλησίᾳ* iid.

καὶ αὐτὸν προθέντες εἰς ἁγιασμὸν, καὶ μέντοι καὶ εἰς μετάληψιν τῆς εἰς αἰῶνα ζωῆς, καθάπερ ἐξαίρετόν τι θυμίαμα, τὰς ἐξ ἔργων ἀγαθῶν προσκομίζομεν εὐωδίας, καὶ θύοντες αὐτῷ τὴν δικαιοσύνην, ὅτι καὶ ἐσόμεθα δεκτοὶ τεθαρσήκαμεν. Prov. iii. 9. γέγραπται γὰρ ὅτι "Τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων b "πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης." Heb. xiii. 16. εὐαρεστεῖται γὰρ οὐχ ἑτέραις οἶμαι θυσίαις, πλὴν ὅτι τοιαύταις ὁ τῶν ὅλων Θεός.

Ἔφη τοίνυν περὶ τῶν ἐν Χριστῷ κεκλημένων εἰς ἱερουργίαν, ὡς ἀμείνους ἔσονται τῶν πρώτων, οὐ μηλοσφαγοῦντες κατ' ἐκείνους, οὔτε μὴν βεβηλοῦντες τὸ θυσιαστήριον διὰ Supra i. 7. τοῦ προσάγειν ἄρτους ἠλισγημένους· ἀλλ' ὡς ἐν τάξει θυμιαμάτων προσκομίζοντες τῷ Θεῷ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὴν νοητὴν εὐοσμίαν. εὐπαράδεκτον δὲ οὕτως ἐπιτελέσουσι τὴν λατρείαν, ὡς κατὰ μηδένα c τρόπον ἀποδεῖν αὐτὴν τῶν πρεπουσῶν θυσιῶν ταῖς ἡμέραις τοῦ αἰῶνος, τουτέστι, τῇ ζωῇ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων πνευμάτων, οἳ διηνεκεῖς καὶ μακρὰς τρίβουσι ἡμέρας, ἤτοι χρόνους· ἰσοῦσθαι δὲ καὶ τοῖς χρόνοις τοῖς ἔμπροσθεν, τουτέστι τῇ τῶν ἁγίων λατρείᾳ, οἳ κατὰ τοὺς χρόνους γεγόνασι τοὺς ἔμπροσθεν. γέγονε γὰρ ἐν ὑπακοῇ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἡ εὐδοκίμησις· Gen. xxii. S. Jac. ii. 23. οὕτως Ἀβραὰμ προσεκόμισε τὸν υἱὸν τῷ Θεῷ, "καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Heb. xi. 7. d "ἐκλήθη Θεοῦ." οὕτω καὶ Νῶε "κατεσκεύασε τὴν κιβωτὸν "εἰς σωτήριαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ," καθὰ γέγραπται. οὐκοῦν ἀρέσει φησὶν ἡ θυσία τοῦ Ἰούδα, τουτέστι, τοῦ λαοῦ τοῦ Rom. ii. 29. τὴν ἐν καρδίᾳ καὶ πνεύματι περιτομὴν περιφέροντος, καὶ μέντοι τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς νοητῆς δηλονότι, τουτέστι τῆς

3. προκομίζομεν Edd. ante Migne. 5. ὅτι om. B. 12. τοῦ] τὸ Edd. 14. εὐκοσμίαν iid. 16. ἀποδεῖν] ἀπωθεῖν iid. 19. ἰσοῦσθαι δὲ καὶ τοῖς χρόνοις τοῖς] περισσοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς χρόνους τοὺς iid. 20. τὰς τ. ἁ. λατρείας, αἳ iid. τοὺς assumptum ex B. 22. ἡ assumptum ex B. προσεκόμιζε Edd. 23. αὐτῷ] + ἡ πίστις iid. 25. καθὼς iid. 26. τοῦ ult. assumptum ex B. 27. καὶ prius] + ἐν Edd. 28. δηλονότι assumptum ex B.

Ἐκκλησίας· καθὰ καὶ ἡ τῶν ἐχόντων τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ τῶν κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους γεγονότων ἁγίων, οἳ γεγόνασιν εὐάρεστοι δι' ὑπακοῆς καὶ πίστεως. ἀπαριθμεῖται δὲ καὶ τούτους ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Heb. xi.
ἐπιστολῇ, πίστει λέγων δικαιοῦσθαι πολλούς. c

Καὶ προσελεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς 5
ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμακοὺς καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ καὶ τοὺς καταδυναστεύοντας χήραν καὶ τοὺς κονδυλίζοντας ὀρφανοὺς καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρίσιν προσηλύτου καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με, λέγει Κύριος a **855 A.**
Παντοκράτωρ.

Κατὰ σκοπὸν τῶν πραγμάτων πρόεισι δὴ πάλιν κἀν τούτοις ἡμῖν ὁ λόγος. ἔφασκον μὲν γὰρ ἀμαθαίνοντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ "Πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, Supra ii. 17.
"καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ηὐδόκησε, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς τῆς "δικαιοσύνης;" καὶ τίς ἡ πρόφασις τῆς οὕτω δεινῆς ἀθυροστομίας, εἴρηται μὲν ἤδη· πλὴν εἰρήσεται πάλιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀφυλάκτως τινὲς τῶν ἱερουργῶν καὶ μέντοι b
τῶν ἄλλων οἱ διαφανέστεροί τε ἦσαν καὶ ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς ἐμπρέποντες, ἐπὶ πάντα τρόπον σκαιότητος καὶ ἐγχειρημάτων ᾔεσαν, ἐφαίνετο δὲ καὶ πέρα μέτρου ἀνεξικακήσας Θεὸς αὐτοῖς· ἔστι γὰρ ἀγαθὸς, χρηστὸς, ἐπιεικὴς, καὶ φιλάνθρωπος· ταύτῃτοί τινες τοὺς ἐξ ἀκράτου μικροψυχίας ἠρεύγοντο λόγους. ἀλλ' ὅτι μὲν ἔσται κατὰ καιροὺς μεταφοίτησις εἰς τὸ ἄμεινον τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν,

1. καθὼς Edd. 4. καὶ om. B. 6. προσελεύσομαι B. (22. al.) sed cf. infra. προσάξω Edd. 10. κλίνοντας F. 13. κἀν] καὶ ἐν Edd. 15. καὶ καλὸν forte haud male iid. [cf. καὶ καλὸς (106).] 20. ἀνωτάταις iid. 22. καὶ assumptum ex B. Statim περὶ iid. ante Migne. ἀνεξικακήσας Θεὸς hoc ordine B. 23. χρηστὸς] + καὶ iid. 24. ἀκρίτου B.

μεταπλάττοντος αὐτοὺς εἰς καινότητα ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετατιθέντος εἰς εὐκοσμίαν καὶ εἰς εὐκλεᾶ πολιτείαν c καὶ ζωὴν, διαμεμήνυκεν ἐναργῶς. ὅτι δὲ τοὺς τῆς φαυλότητος ἐπιτηδευτὰς οὐκ ἂν ἀποδέξοιτο τότε, οὐδ' ἂν ἀξιώσειεν ἐπαίνων τε καὶ λόγου· κρινεῖ δὲ μᾶλλον αὐτοὺς, καὶ τῶν ἐκτόπως βεβιωμένων ἐξαιτήσει δίκας, διατρανοῖ λέγων Καὶ προσάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, τουτέστιν ὡς κριτὴς προσενεχθήσομαι, καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς, αὐτόμολος δηλονότι καὶ ὑπ' οὐδενὸς κεκλημένος. καταψηφιοῦμαι γὰρ τῶν πονηρῶν τὴν δίκην. καὶ τὸ μὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐξοίσω τὸ κρίμα· d οὐχ ἑτέρου τινὸς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐκκαλύπτοντος, ἀλλ' εἰδὼς ὡς Θεὸς τὰ ἀφανῆ τε καὶ κεκρυμμένα, καὶ διὰ τοῦ συνειδότος καταμαρτυρῶν ἑκάστου τῶν ἡμαρτηκότων. ἔφη δέ που καὶ
2 Cor. v. 10. Rom. ii. 15, 16. ὁ θεσπέσιος Παῦλος, παραστήσεσθαι κατὰ καιροὺς τῷ Κριτῇ τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν, "μεταξὺ ἀλλήλων τῶν "λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων ἐν ἡμέρᾳ "ᾗ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ "εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ."

e Ἄθρει δὲ ὅπως τούς τε τὰ κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ πεπλημμεληκότας παρενεχθήσεσθαί φησιν εἰς κρίσιν. πρώτας μὲν γὰρ ὀνομάζει φαρμακοὺς καὶ μοιχαλίδας, εἶτα τοὺς ὀμνύοντας ἐπὶ ψεύδει· κεκρυμμένα δὲ ταῦτα καὶ λεληθότως δρώμενα· τίς γὰρ ἂν ὅλως γοητεύσειεν ἐμφανῶς; ἢ πῶς ἂν ἕλοιτο μοιχαλὶς ὁρᾶσθαι πρός τινος; ἐν σπουδῇ δὲ οἶμαι τὸ λαθεῖν καὶ τοῖς ψευδορκεῖν ᾑρημένοις. ἀσυνετοῦντας δὲ τοὺς τοιούτους
Ps. xciii. 8, 9. ἀπελέγξει λέγων ὁ μακάριος Δαυείδ "Σύνετε δὴ ἄφρονες
856 A. a "ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροὶ πότε φρονήσατε; ὁ φυτεύσας τὸ "οὖς οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμὸν οὐχὶ "κατανοεῖ;" ἄποπτον γὰρ τῷ Θεῷ παντελῶς οὐδέν· οἶδε δὲ μόνος τὰ κεκρυμμένα καὶ τὰ ἐμφανῆ τῶν κακῶν. ἀλλ'

2. μετατεθέντος Edd. πολιτείας iid. utrumque correxit Migne. 7. Habet προσάξω B. 10. ἐπ' αὐτοῖς iid. 11. ἐγκαλ. iid. 12. τὰ ἀφανῆ τε] ἐμφανῆ τε iid. 14. κατὰ καιροὺς om. B. 22. ψεύσει Edd. ante Migne. 26. ἀπελέγχει iid. 28. τὸν om. iid.

ἐκεῖνα μὲν τὰ λεληθότως καὶ ὡς ἐν σκότει δρώμενα· προσεπάγει γεμὴν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐμφανῆ, τὸ ἀποστερῆσαι μισθόν φημι μισθωτοῦ, πλεονεξίαν τε καὶ καταδυναστείαν, ἣν ἂν ποιοῖντό τινες κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, χηρῶν δὴ λέγω καὶ ὀρφανῶν. προστίθησι δὲ τούτοις καὶ τοὺς διαστρέφοντας τὰ ὀρθὰ τῶν κριμάτων καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους b αὐτόν. οὗτοι δ' ἂν εἶεν καὶ οἱ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον παρά γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους λυποῦντες τὸν Θεόν. ἔσομαι τοίνυν φησὶ κριτὴς καὶ μάρτυς ταχὺς καὶ αὐτόμολος ἐπὶ φαρμακοὺς καὶ μοιχαλίδας, καὶ τοὺς τῶν ἑτέρων κακῶν ἐπιτηδευτάς. εἰκὸς δὲ δὴ τὰ τοιάδε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τολμᾶσθαι παρά τισι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς γίνεσθαι κατὰ Θεοῦ τὴν τῶν πολλῶν γλωσσαλγίαν.

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα παντὶ σθένει παραιτεῖσθαι τὰ πονηρά, καὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἐπιτρέχειν, καὶ ἀποπεραίνειν ἐπείγεσθαι c τὰ δι' ὧν ἂν γένοιτό τις ἐπαίνου παντὸς καὶ ἐπιεικείας ἔμπλεως. ἀμοιρήσει γὰρ οὕτω καὶ τῶν ἐκ θείας ὀργῆς ἐποισθησομένων τοῖς εἰωθόσι πλημμελεῖν, ἔσται δὲ εἴσω καὶ γερῶν καὶ δόξης, ὧν ἂν ἐπιδοίη Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι· καὶ ὑμεῖς 6 7
υἱοὶ Ἰακὼβ οὐκ ἀπέχεσθε ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων
ὑμῶν, ἐξεκλίνατε νόμιμά μου καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε.

d

Ἐξίστησι πάλιν αὐτοὺς ἀνοσίων ἐννοιῶν καὶ προσέτι ῥημάτων. τὸ γὰρ οἴεσθαί πως, ἢ μετατετράφθαι τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἀπό γε τοῦ θέλειν τὰ ἀγαθὰ πρὸς τὸ ἐναντίον, ἢ ἀγαπᾶν μὲν οὐκέτι τὴν δικαιοσύνην, ἀποδέχεσθαι δὲ τοὺς

3. μισθόν φημι hoc ordine B. 8. τὸν assumptum ex B. 12. γενέσθαι Edd. 18. εἴσω] ἔσω iid. Statim καὶ om. B. 21. ἠλλοίωμαι] ἀλλοιοῦμαι F. Aub. ἀλλιοῦμαι Pont. ὑμεῖς] + οἱ Edd. (Vat.) 22. ἁμαρτιῶν B. (22. al.) ἀδικιῶν Edd. 26. γε om. B. 27. καὶ pro ἢ Edd.

τῆς φαυλότητος ἐραστὰς, πῶς οὐκ ἀμαθὲς, μᾶλλον δὲ
ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παντελῶς, καὶ τῆς ἀνωτάτω δυσσεβείας
μεμεστωμένον; ὅταν τοίνυν ὑπὸ κρίσιν ἴδητε καλουμένους,
e φησὶ, τάς τε παρ' ὑμῖν φαρμακοὺς, ἤγουν ἐπῳδούς· γύναια
δὲ πάντως ψιθυρά τε καὶ βωμολόχα ταυτί· καὶ τοὺς τῶν
ἑτέρων κακῶν ἐπιτηδευτὰς, τότε, φησὶν, ἐπιγνώσεσθε διὰ
πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ πάλαι τε
καὶ νῦν ἀγαθός τε ὁμοῦ καὶ φιλάρετος. οὐ γὰρ οἶδα τροπὴν
ἢ ἀλλοίωσιν. ἀλλ' ἐγὼ μέν εἰμι διαπαντὸς καὶ ἀμεταστά-
τως τοῦθ' ὅπερ εἰμί· ὑμεῖς δὲ, φησὶ, καίτοι γεγονότες ἐξ
Ἰακὼβ, ἀνδρὸς φιλοθέου καὶ ἀγαθοῦ καὶ μεμισηκότος ἀεὶ
857 A. a τὸ ἐξήνιον, καὶ Θεῷ δουλεύοντος, οὐ τῶν ἐκείνου τρόπων
γεγόνατε ζηλωταί· μεμίμησθε δὲ μᾶλλον τῶν καθ' ὑμᾶς
πατέρων τὸ ἀπειθὲς καὶ δυσάγωγον, οἳ καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς
αἰτίας ἀπῴχοντο μὲν αἰχμάλωτοι, τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφέντες,
δεδουλεύκασι δὲ τοῖς ᾑρηκόσιν ἐχθροῖς. ἐξεκλίνατε δὲ καὶ
ὑμεῖς ἐκ τῶν ἐμῶν νομίμων καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε. οὐκοῦν
ὁ μὲν Θεὸς ἄτρεπτος ἀεὶ, καὶ οἱονεὶ πεπηγὼς εἰς τὸ ἀγαθὸν,
καὶ ἀκράδαντος εἰς δικαιοσύνην· οἱ δὲ γεγόνασι μονονουχὶ
b τὸ ἄτρεπτον ἐν κακίᾳ τετηρηκότες, καὶ τῆς τῶν πατέρων
ἀνοσιότητος ἄριστοι μιμηταί.

Τοῦτό που καὶ ὁ Χριστὸς εὑρίσκεται λέγων. ταλανίζει
μὲν γὰρ εἰκότως τὸ τῶν ἀπαιδεύτων γραμματέων καὶ
S. Matth. xxiii. 29–32. Φαρισαίων ἐργαστήριον. ἔφη δὲ οὕτως "Οὐαὶ ὑμῖν γραμ-
"ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς
"τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν
"δικαίων, καὶ λέγετε Εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων
"ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν
c "προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν
"φονευσάντων τοὺς προφήτας· καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ

2–4. καὶ τῆς—φησὶ om. B. 4. τὸ pro τάς B. φαρμακοὺς] + εἶναι B.
7. ὁ alt. om. B. 13. μιμεῖσθε Edd. 20. κακίᾳ] καρδίᾳ iid.
22. Haec καὶ ὁ assumpta ex B. 23. ἀπαίδευτον τῶν pro τῶν ἀπαιδεύτων iid.
28. ἦμεν] ἤμεθα iid. 29. αὐτοῖς iid.

“μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.” οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἡμᾶς, εἴπερ ἐσμὲν ἀληθῶς ἀρτίφρονες, καὶ ἐν νῷ τῷ καθεστηκότι, ζηλοῦν ὅτι μάλιστα τοὺς τῶν πατέρων δοκιμωτάτους, ἀποσείεσθαι δὲ τῶν μὴ ἀγαθῶν τὴν μίμησιν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο δρᾶν ἕλοιτό τις, ἕποιτο γεμὴν ἁπλῶς καὶ ἀβασανίστως τοῖς ἐν χρόνῳ προειληφόσιν, ἔσται δὴ πάντως προσεοικὼς τοῖς Ἑλλήνων παισὶν, οὓς εἴπερ τις καταμωμήσαιτο ὅτι, μεθέντες τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν καὶ τὸν φύσει Θεὸν d
καταλελοιπότες, προσκυνοῦσι λίθοις, τὴν τῶν ἰδίων πατέρων ἀειλογοῦσι συνήθειαν.

Ἐπιστρέψατε πρὸς μὲ, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει
Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ εἴπατε Ἐν τίνι ἐπιστρέψομεν;
εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος Θεόν; διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με. καὶ 8
ἐρεῖτε Ἐν τίνι ἐπτερνίκαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ ἀπαρ-
χαὶ μεθ᾽ ὑμῶν εἰσιν. καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε 9
εἰς αὐτὰ, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε. τὸ ἔτος συνετελέσθη, e
καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυροὺς, καὶ 10
ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἔσται ἡ διαρπαγὴ αὐτοῦ.

Ἀποστήσας εὖ μάλα τῆς καθ᾽ ἑαυτοῦ γλωσσαλγίας, καὶ ταῖς καθηκούσαις ἀπολογίαις ἐκδυσωπήσας ὡς ἔνι, καλεῖ πρὸς μετάγνωσιν τοὺς ἡμαρτηκότας, τὴν συνήθη πάλιν αὐτοῖς ἡμερότητα χαριεῖσθαι λέγων, καὶ μάλα προθύμως. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐκτόπως ἐθέλουσι βιοῦν τὰς αὐτοῖς πρεπούσας ἐπιφέρει ποινάς· οὕτως ἀνόπιν ὥσπερ ἰοῦσι, καὶ a 858 A.
μὴν καὶ παραιτουμένοις τὸ ἔτι πλημμελεῖν, ὡς ἀληθῶς

2. τῷ om. Aubertus. Statim καθήκοντι pro καθεστηκότι Edd. 3. πατέρων] προγόνων iid. 6. προσεοικὸς iid. ante Migne. Statim τῶν pro τοῖς iid. 13. εἰ B. (Alex. XII.) cf. infra. μήτι Edd. (Vat. ℵ). 14. ἐπτερνίκαμέν B. (Alex. 106.) ἐπτερνίσαμέν Edd. 16. Haec εἰς αὐτὰ accesserunt ex B. (22. al.) 18. αὐτοῦ ἔσται ἡ δ. αὐτοῦ B. (Alex. XII.) [ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ post ἡ δ. αὐτοῦ transp. Vat.] αὐτῶν ἡ δ. αὐτῶν F. Edd. 19. ἑαυτοῦ] ἑαυτῶν Edd. 22. ἡμερότητα accessit ex B. 23. θέλουσι Edd. 25. καὶ assumptum ex B.

ἐπιγάνυται, πανταχοῦ τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ὀλέθρου πρόξενον ἀποκείρων. ὅθεν ἔστιν ἰδεῖν, ὡς δεινήν τινα τῷ βίῳ νόσον εἰσφέρουσι, οἱ τὴν τῆς μετανοίας κιβδηλεύοντες χάριν, καί σφισιν αὐτοῖς ἐπιφημίζοντες ἀμαθῶς τὸ τῆς καθαρότητος ὄνομα. καίτοι πῶς οὐκ ἄμεινον ἐννοεῖν, ὅτι τὸ οἴεσθαί τε καὶ χρῆναι λέγειν εἶναι καθαροὺς ἀκαθαρσίας αὐτοῖς τῆς Es. xliii. 26. ἐσχάτης ἐπίκλημα φέρει; γέγραπται γὰρ ὅτι "Λέγε σὺ b "τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς·" ψάλλει δέ που Ps. l. 5. καὶ ὁ θεῖος ἡμῖν Δαυείδ "Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, Hiob xiv. 4. "καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός." "Καθα-"ρὸς γὰρ οὐδεὶς ἀπὸ ῥύπου," κατὰ τὸ γεγραμμένον. δεῖ δὴ οὖν ἄρα τοῖς οὕτως ἠῤῥωστηκόσι τὸ ἄναλκι, τῶν ἐκ μετανοίας ἀγαθῶν καὶ τῆς ἄνωθεν ἡμερότητος διανιζούσης εὖ μάλα τὸν μεμολυσμένον, καὶ δικαιούσης τὸν ἀσεβῆ. καλεῖ τοιγαροῦν εἰς μετάγνωσιν ἐξ ἡμερότητος τοὺς ἡμαρτηκότας.

Ἐρομένοις δὲ αὖ, καὶ ἀναμαθεῖν ἐθέλουσι τῆς πλημμελείας c τὸν τρόπον, Εἰ πτερνιεῖ φησιν ἄνθρωπος Θεὸν, διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με; τὸ δὲ πτερνίζειν ἐστὶ τὸ συναρπάζειν, ἢ φενακίζειν, οἴεσθαί τε λαθεῖν ψευδομένους τυχὸν, ἢ καὶ δρῶντάς τινα τῶν ἐκτοπωτάτων. καὶ γοῦν ἐνεκότει μὲν ὁ Ἠσαῦ τῷ Ἰακὼβ, τοῦ δὲ φονᾶν τὴν πρόφασιν ἐξηγούμενος ἔφασκεν Gen. xxvii. 36. "Ἐπτέρνισε γάρ με τοῦτο ἤδη δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά "μου εἴληφε, καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου." ἆρ' οὖν περιέσται, φησὶν, ἄνθρωπος Θεοῦ, ἤγουν συναρπάσει τὸν πάντα εἰδότα; τί τοίνυν ὑμεῖς ἐμὲ πτερνίζετε;

d Χρῆναι δὲ ὑπολαμβάνω πρὸς ἀκριβῆ διασάφησιν τῶν προκειμένων ἡμῖν ἐννοιῶν ὀλίγα ἄττα καὶ νῦν εἰπεῖν, ἃ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἔσδρα γέγραπται βιβλίοις. ἐπειδὴ γὰρ ἐπανῆκον

2. ἔστιν ἰδεῖν hoc ordine B. δεινά Edd. βίῳ] + τὴν iid. 4. ἀμαθῶς] ἀληθῶς iid. 6. Haec λέγειν εἶναι accesserunt ex B. 7. ὅτι om. B. 8. ἁμαρτίας] ἀνομίας Edd. που et ἡμῖν et ὅτι om. B. 12. ἄρα assumptum ex B. 13. διανιζούσης] διανιπτούσης Edd. 19. καὶ] + τι iid. 21. φονᾶν] φθονεῖν iid. 22. ἐπτέρνισε habet B. τοῦτο post δεύτερον transp. iid. 23. ἔλαβε] εἴληφε iid. (Alex.) Statim καὶ add. iid. 27. ὀλίγα accessit ex B.

εἰς τὴν Ἰουδαίαν τὴν Βαβυλωνίων ἀφέντες γῆν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, κατῳκήκασι μὲν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· ἐγήγερτο δὲ καὶ ὁ θεῖος ναὸς, καὶ ἦν ἐν κόσμῳ λοιπὸν τὰ τῶν ἱερέων τάγματα, 2 Esdr. vii. 1. ᾠδοὶ καὶ ἱεροψάλται καὶ οἱ τοῖς πυλῶσιν ἐφεστηκότες. εἶτα τί τὸ μετὰ τοῦτο; ῥᾴθυμοι γεγόνασιν οἱ λελυτρωμένοι περί γε τὸ δεῖν τῶν θείων ἀντέχεσθαι θεσπισμάτων. οὐ γὰρ τετηρήκασι τὸν νόμον, λελόγιστο δὲ παρ' οὐδὲν αὐτοῖς τῆς c θείας ἐντολῆς ἡ παράβασις. καὶ παρεκόμιζον μὲν εἰς θυσίαν μόλις καὶ ὀκνηρῶς τὰ τυφλὰ καὶ ἁρπάγματα καὶ χωλὰ καὶ Supra i. 13. τὰ ἐνοχλούμενα. εἶτα κείραντες ἐν ἀγροῖς ἐν ὥρᾳ τὸν ἄσταχυν καὶ μὴν καὶ τὰ ἕτερα τῶν σπερμάτων, ἀποτρυγῶντες δὲ καὶ ἀμπέλους, καὶ τοὺς τῆς ἐλαίας καρποὺς ἐκθλίβοντες, οὐ δεκάτας προσῆγον, καὶ τὰς κατὰ νόμον ἀπαρχὰς, ἵν' ἔχοντα τὴν αὐτάρκειαν τὰ τῶν ἱερέων τάγματα, a 859 A. προσιζήσειαν μὲν ἀπερισπάστως ταῖς εἰς Θεὸν λατρείαις, προσμείνωσι δὲ ταῖς ἐκ νόμου τεταγμέναις αὐτοῖς λειτουργίαις.

Οὐδενὸς τοιγαροῦν προσκεκομισμένου, διεσκεδάσθησαν μὲν οἱ τῶν θείων θυσιαστηρίων ἱερουργοὶ, ἔρημός τε οὕτως ἀπομεμένηκεν ὁ ναὸς, οὐ θυσίας τελουμένης, οὐχ ἑτέρου τινὸς δρωμένου τῶν εἰς δόξαν τελούντων Θεοῦ. διεφθείρετο δὴ οὖν ἅπαντα λοιπὸν τὰ ἐν ἀγροῖς, λιμῷ τε κατεπιέζοντο, b καὶ δὴ καὶ εἰς τοῦτο κατώλισθον ἀνάγκης τε καὶ ἀπορίας, ὡς καὶ αὐτὰ βούλεσθαι τοῖς ἔχουσι τροφὰς ἀπεμπολῆσαι τὰ τέκνα, μέχρις ἂν Ἔσδρας εἰς αἴσθησιν κεκλημένος τῆς 2 Esdr. v. θείας ὀργῆς, ἐπέσκηψε περὶ τούτων τοῖς ἡγουμένοις τοῦ Ἰσραήλ· προσεκόμισάν τε οὕτω μόλις δεκάτας καὶ ἀπαρ- Ib. xiii. 7–12. χὰς, καὶ λοιπὸν εἰσέδραμον οἱ ἱερουργοὶ, ἔστησάν τε τὰ συνήθη δρῶντες ἐν τῷ ναῷ. διὰ τί τοίνυν, φησὶν, ὑμεῖς

1. Ἰσραὴλ] Ἱερουσαλὴμ Edd. 2. ἐγήγερται iid. 5. τί om. B. 7. λελόγισται iid. 8. ἀρχαίας pro θείας iid. 10. ἀγροῖς] ἀργοῖς iid. ante Migne. 13. καὶ] οὐ iid. 14. ἵνα iid. 16. προσμένωσι iid. 18. διεσκεδάσθησαν] κατεσκευάσθησαν iid. Statim μὲν assumptum ex B. 20. ναὸς] λαὸς iid. Statim οὐ θυσίας—Θεοῦ om. B. 21. κατεφθείρετο iid. 23. τε om. B. 28. οἱ assumptum ex B.

ἐμὲ πτερνίζετε; τὸ ἔτος συνετελέσθη, συνήχθησαν οἱ καρποὶ, καὶ παρ' ὑμῖν ἔτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ κατὰ νόμους ἀπαρχαί.

c Καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἔσται φησὶν ἡ διαρπαγὴ αὐτοῦ. ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι Συνεκομίσασθε μὲν ἐξ ἀγρῶν ἐν τοῖς οἴκοις τοὺς καρποὺς, τάχα δέ που καὶ οἴεσθε σώζεσθαί τε ὑμῖν αὐτοὺς καὶ εὖ κεῖσθαι λίαν, ἀλλ' ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἀφανισθήσονται, καὶ οὐδὲν διαρπαγῆς διοίσει τὸ χρῆμα. καταπιεσθήσεσθε γὰρ λιμῷ, καίτοι συνενεγκόντες, φησὶν, ἐν ἱδρῶτι μόλις τὰ εὑρημένα.

Εἰσόμεθα δὴ οὖν κἀντεῦθεν ἡμεῖς, ὡς ἐν μεγάλαις αἰτίαις d κείσεται, τὸ μὴ προσάγειν Θεῷ τὰ εὐχαριστήρια καὶ ὧν ἂν χαρίσαιτο τὴν ἀρκοῦσαν ἀπονέμειν χάριν εἰς δόξαν αὐτοῦ. ἀλλ' εἰ μὲν τοῦτο δρῴημεν, πάντῃ τε καὶ πάντως εὐλογήσει, καὶ ἀμφιλαφῶς χαριεῖται τὰ ἀγαθά· εἰ δὲ δὴ τὴν χεῖρα συστείλαντες, μόναις ταῖς ἑαυτῶν τρυφαῖς τὸ δοθὲν τηρήσομεν, οὔτ' ἂν ἐπιδοίη προθύμως· σκορπιεῖ δὲ ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ μόλις συνενεχθέν. εὐμεταδότους γὰρ εἶναι χρὴ καὶ (1 Tim. vi. 18.) κοινωνικοὺς καὶ προτιθέντας τοῖς ἄλλοις εἰς μέθεξιν τὰ παρὰ Θεοῦ δωρήματα.

Ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ· ἐὰν μὴ
e ἀνοίξω ὑμῖν τοὺς καταῤῥάκτας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκχεῶ ὑμῖν
11 τὴν εὐλογίαν μου, ἕως τοῦ ἱκανωθῆναι· καὶ διαστελῶ ὑμῖν
εἰς βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω ὑμῶν τὸν καρπὸν τῆς γῆς,
καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἡ ἐν ἀγρῷ, λέγει
12 Κύριος Παντοκράτωρ. καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη,
διότι ἔσεσθε ὑμεῖς γῆ θελητὴ, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

6, 7. δὲ et ἀλλ' assumpta ex B. 11. δὴ assumptum ex B. 12. ὧν] ὃν Edd. 13. χώραν pro χάριν iid. 17. ἐπιδοίημεν iid. 17–19. Haec σκορπιεῖ—προτιθέντας accesserunt ex B. 22. ὑμῖν τὴν εὐλογίαν μου B. (א Alex. XII.) ὑμῖν post μου transp. Edd. (Vat.) 24. διαφθείρω ὑμῶν B. (Vat. א) διαφθαρῶ ὑμῖν F. Edd. [διαφθερω υμων Alex.]

Πάλιν ἀνίησιν ἐγκλημάτων, καὶ ἀπαλλάττει μὲν ἁπάσης a 860 A. αὐτοὺς αἰτίας, ὑπισχνεῖται δὲ χρηστῶς καὶ ἀμνησικάκως χαριεῖσθαι τὰ κατ' εὐχὴν, καὶ ταῖς ἐπέκεινα λόγου κατευφραίνειν φιλοτιμίαις. βούλεται δὲ διὰ πείρας αὐτῆς καὶ πραγμάτων ἀναμαθεῖν, ὡς ἔσται πάντως αὐτοῖς τὸ καρποφορεῖν ὀνησιφόρον. καὶ εἰ τοῦτο δρᾶν ἕλοιντο, καταδώσειν ἐπαγγέλλεται καὶ τὴν τῶν ὑετῶν ἄφθονον χορηγίαν, ἀμφιλαφῆ δὲ νεῖμαι τὴν εὐλογίαν, ὡς ἔχειν αὐτοὺς τῶν ἐδωδίμων ἄφθονον τὴν αὐτάρκειαν, καὶ ἁπαξαπλῶς τῶν ἐκ γῆς ἀγαθῶν b τὴν ἀποχρῶσαν μέθεξιν. διαστελῶ γάρ φησιν ὑμῖν εἰς βρῶσιν. τὸ δὲ διαστελῶ νοήσεις ἢ ἀφοριῶ, ἤγουν ὅτι τῶν ἐκ γῆς φυομένων ἕκαστον ἴδιον ἔχειν καιρὸν, καθ' ὃν ἢ γίνεται τυχὸν ἢ πεπαίνεται. ὅτι δὲ βλάβης ἁπάσης ἀμείνων ἔσται τῆς γῆς ὁ καρπὸς, πολύβοτρυς δὲ καὶ εὐοινοτάτη λίαν ἡ ἐν ἀγροῖς ἄμπελος, ὑπισχνεῖται σαφῶς, ὧν εἰς πέρας ἐνηνεγμένων, μακαρίους τέ φησιν ἔσεσθαι λοιπὸν, καὶ οἷά τινα γῆν θελητὴν ὀνομάζεσθαι, τουτέστι, τὴν ἀξιέραστον διά τοι τὴν c εὐκαρπίαν καὶ γονιμότητα.

Οὐκοῦν εἴτις ἔχοι σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, τοιούτῳ δὴ πάντως Cf. Col. iii. 12. περιτεύξεται τῷ Θεῷ, καὶ ἀποσωρεύσει μὲν ἐν οὐρανοῖς, φάγεται δὲ τοὺς καρποὺς τῶν ἰδίων πόνων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ps. cxxvii. 2. καὶ οὐκ ἔσται κατ' ἐκεῖνον τὸν ἀπηνῆ τε καὶ ἀνούστατον πλούσιον, οὗ τὴν χώραν εὐφορηκέναι φησὶν ὁ Σωτὴρ ἐν παραβολαῖς εὐαγγελικαῖς. ὁ μὲν γὰρ ἔφασκε "Τί S. Luc. xii. 17, 18, 19. "ποιήσω; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδο-"μήσω, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ d "κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ, φάγε, πίε, εὐφραίνου." σκεπτομένῳ δὲ τὰ τοιάδε καὶ ἀμαθαίνοντι ὁ Θεός "Ἄφρον, φησὶ, Ib. 20. "ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ

1. ἁπάσης αὐτοὺς hoc ordine B. 2. χρηστῶς assumptum ex B. 4. αὐτῆς] αὐτοὺς Edd. 11. ὅτι om. B. 12. ἔχει iid. 15. ὧν] ὡς iid. 17. τοι] τε iid. 18. γονιμότητα] ὅτι γονιμωτάτη iid. 19. ἔχει iid. οἰκτιρμῶν iid. 23. οὗ] ὃν iid. εὐφορηκέναι B. ἐμφορηκέναι Pont. ἐμπεφορηκέναι Aub. 26. πολλὰ assumptum ex B. 28. τοιάδε] τοιαῦτα Edd. ὁ assumptum ex B.

“ἡτοίμασας, τίνι ἔσται;” οὐκοῦν, ὡς ἔφην, εὐλογίας ἔμπλεως ὁ κοινωνικός· ὁ τοιοῦτος ἕξει καὶ νοητοὺς ὑετοὺς κατάρδοντας τὴν καρδίαν, καὶ ἱκανῶς κατευφραίνοντας, καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐκδώσει καρποὺς, ἄλλοτε ἄλλως, καὶ e οἱονεί πως διεσταλμένους, τοῦτο μὲν ἀγάπῃ, τοῦτο δὲ χρηστότητι καὶ φιλαλληλίᾳ, ἀνδρείᾳ τε καὶ ὑπομονῇ διαπρέπων· ἔσται δὲ οἷά τις εὔκαρπος καὶ γονιμωτάτη γῆ, λαμπρός τε καὶ διαβόητος καὶ τρισμακάριος ἀληθῶς. (Prov. xxii. 1.) “Αἱρετὸν γὰρ “ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς,” καθὰ γέγραπται.

13 Ἐβαρύνατε ἐπ᾽ ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν, λέγει Κύριος, καὶ εἴπατε
14 Ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ; καὶ εἴπατε Μάταιος ὁ
δουλεύων Θεῷ, καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα
861 A. a αὐτοῦ, καὶ διότι ἐπορεύθημεν ἱκέται πρὸ προσώπου Κυρίου
15 Παντοκράτορος; καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ
ἀνοικοδομοῦνται ποιοῦντες ἄνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ
16 ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον,
ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσέσχε Κύριος καὶ
εἰσήκουσεν.

Ὅτε τινὰς τῶν γνωρίμων ὠλισθηκότας εἰς ἁμαρτίαν b ἐπανορθοῦν ἐθέλῃ Θεὸς, παρακομίζει μὲν εἰς μέσον τὰ διεπταισμένα, διελέγχει δὲ σαφῶς, καὶ οἷον πλήττει μομφαῖς, ἵνα τοῖς ἰδίοις ἐπερυθριῶντες πλημμελήμασιν ἕλοιντό γε μεταφοιτᾶν ἐπὶ τὰ ἀμείνω καὶ χρησιμώτερα, σωθεῖέν τε οὕτω, τὸν παρ᾽ αὐτοῦ ζητήσαντες ἔλεον. αἰτιᾶται τοίνυν καὶ ἐφ᾽ ἑτέρῳ τινὶ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ κοινὴν ὥσπερ τινὰ καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοὺς ἐξυφαίνει τὴν ἐπίπληξιν, τὸ χρῆμα εἰδὼς ἐπωφελὲς ἅπασι καὶ σωτήριον. ὅσα γὰρ τοῖς πρὸ (1 Cor. x. 11.) c ἡμῶν συμβέβηκε τυπικῶς “Ταῦτα γέγραπται πρὸς νουθε-

6. ἀνδρίᾳ B. 9. καθὼς Edd. 10. ἐβαρύνατε B. ἐβαρύνετε F. Edd. ἐν τοῖς λόγοις F. (42. Co.) 11. καὶ assumptum ex B. 15. ἀνοικοδομοῦνται] + πάντες Edd. (Vat. ℵ) ἀντέστησαν] καὶ ἀντέστησαν τῷ Edd. (Vat.) 16. τὸν om. B. (XII. 233.) 20. ἐθέλει B. 21. ἐπταισμένα B. 22. ἕλοιντό γε] ἔχοιντό τε Edd.

“σίαν ἡμῶν,” καθά φησιν ὁ σοφώτατος Παῦλος. αἰτιᾶται τοίνυν ἀθυροστομοῦντας αὐτοὺς, καὶ παλιμφήμοις ῥήμασι καταλυπεῖν ᾐρημένους. ἐβαρύνατε γάρ φησιν ἐπ' ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν. καὶ ποῖος ἦν ἄρα τῆς καταλαλιᾶς ὁ τρόπος; εἴπατέ φησι Μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ, καὶ ὅτι τὸ περιττὸν οὐδὲν ἐν τῷ βούλεσθαι τηρεῖν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, τουτέστι τὰ διὰ νόμου θεσπίσματα. εἰκαῖόν ἐστι πρὸς τούτῳ, φατὲ, καὶ τὸ ἱκετεύειν αὐτὸν, τουτέστι τὰς ὑπὲρ ὧν ἂν ἕλοισθε προσάγειν λιτάς. d

Καὶ ἀληθὴς μὲν πάντως ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, εἰ ταυτί τε λέγοι καὶ καταιτιῷτο τοὺς ἐξ Ἰσραήλ. τίς δὲ δὴ τοῖς πεφλυαρηκόσιν ἡ τῆς ἁμαρτοεπείας πρόφασις, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. μυρία μὲν γὰρ τὴν γῆν κατεβόσκετο γένη· ἀλλ' ἐκ πάντων ἓν τὸ ἐξ Ἰσραὴλ ἐπελέξατο ὁ Θεὸς, ὠνόμασται δὲ μερὶς καὶ σχοίνισμα καὶ κλῆρος αὐτοῦ. Deut. xxxii. 9. οἰκειωσάμενος δὲ πεπαιδαγώγηκε νόμῳ, ὠφέλησε διὰ προφητῶν. καὶ τί πρὸς ταῦτα πέπραχεν ὁ ἀπόπληκτος Ἰσραήλ; προσκεκύνηκε τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, λελάτρευκεν εἰδώλοις, ἔφη τοῖς γλυ- e πτοῖς Ὑμεῖς ἐστε θεοὶ ἡμῶν. Hos. xiv. 3. ἀγανακτήσας εἰκότως ἐπὶ τοῖς οὕτω δεινοῖς ἀνοσιουργήμασιν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἐπαίδευε πολυτρόπως, καλῶν εἰς μετάγνωσιν λιμοῖς, ἀνεμοφθορίαις, καρπῶν ἐνδείαις, ἀκρίδι καὶ βρούχῳ, ἰκτέρῳ καὶ κάμπαις. οὔπω γὰρ πλήττειν ἤθελε χειρὶ στερεᾷ, μονονουχὶ δὲ καὶ μετασοβεῖν τοῖς δείμασι καὶ συμμέτροις ἔτι κινήμασιν ἐπὶ τὸ δρᾶν ἑλέσθαι τὸ ὠφελοῦν, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἀγαπῆσαι Θεόν. ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἦν αὐτοῖς οὐδὲ τοῦ συμ- a 862 A. μέτρου πλήττεσθαι λόγος, ἀπῴχοντο δὲ ἀχαλίνως εἰς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας, ἔπεμψεν εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ὑπὸ χεῖρα πεσεῖν παρεσκεύασε τὴν Βαβυλωνίων. ἐπειδὴ δὲ κέκληνται

2. τοίνυν] + τοὺς Edd. 3. καταλυπεῖν] καταλαλεῖν iid. 5. τὸ assumptum ex B. 6–8. τουτέστι—αὐτὸν om. B. 11. τίς] τί Edd. 12. ἁμαρτοεπείας] ἁμαρτίας iid. 13. Haec τὴν γῆν accesserunt ex B. 16. νόμον iid. 22. ἀκρίδι] ἀκρίσι iid. 23. ἤθελον iid. ante Migne. τε pro δὲ iid. Statim καὶ om. B. 24. δείμασι] δαίμοσι iid. δείμασι quod nunc reposui ex B., conjecerat Pontanus. 29. Βαβυλωνίαν iid.

πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Θεοῦ κατοικτείροντος, ἀνετείχισάν τε τὴν πόλιν, καὶ ἀνεδείμαντο τὸν νεὼν, πάλιν ἐτράποντο πρὸς τὸ ῥᾴθυμον, οὐ πληροῦντες τὰς εὐχὰς, οὐχ ἑπόμενοι τοῖς διὰ νόμου θεσπίσμασι, οὐ προσάγοντες δεκάτας ἢ ἀπαρχάς· ἀλλ' ὀκνηροὶ καὶ μόλις ἐπὶ τὸ θύειν ἐρχόμενοι, καὶ κατασφά- b ζοντες τὰ χωλὰ, τὰ τυφλὰ, καὶ τὰ ἐνοχλούμενα, καὶ ταῦτα δρῶντας ἐκτόπως, οὐδὲν ἧττον ἐπαίδευε Θεὸς λιμῷ τε καὶ ἀκαρπίᾳ. οἱ δὲ, καίτοι δέον, εἴπερ ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ τῶν συμφερόντων ἐπιστήμονες, ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομαῖς θεραπεύειν λελυπημένον τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, ἀσύνετον ἐποιοῦντο τὴν καταβοήν. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, καίτοι Θεὸν οὐκ εἰδότα, προσκυνοῦντα δὲ μᾶλλον τοῖς γλυπτοῖς, καὶ τὴν ἐσχάτην νοσοῦντα πλάνησιν, ἐν c εὐπαθείᾳ ὄντα καὶ τρυφαῖς, ἔφασκον ἀσυνέτως Μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ προστάγματα αὐτοῦ; ἡμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, οἱ νομοφύλακες ἐν ἀφορίαις ἐσμὲν καὶ πληγαῖς, ᾠχόμεθα δὲ καὶ αἰχμάλωτοι, καίτοι προσπίπτοντες ἀεὶ καὶ ἱκέται γινόμενοι τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι· οἱ δὲ τῶν τοιούτων δρῶντες οὐδὲν, οὐ πληγὴν ἔχουσιν, οὐ πόνον. οὐκοῦν μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ ἀνοικοδομοῦνται ποιοῦντες ἄνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ ἐσώ- d θησαν. ἀντιπράττουσι γὰρ κατὰ ἀλήθειαν τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ κατὰ πολλοὺς τρόπους οἱ πλανώμενοι, καὶ τοῖς χωνευταῖς προσάγοντες τὰς θυσίας καὶ "τῷ ξύλῳ λέγοντες Θεός μου "εἶ σὺ, καὶ τῷ λίθῳ Σὺ ἐγέννησάς με." ταῦτά φησι κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον. δυσφημία δὲ πάλιν τὸ ἔγκλημα, καὶ τῶν ἐσχάτων ἀῤῥωστημάτων ἀπόδειξις ἐναργής. νοσούσης γὰρ διανοίας οἱ λόγοι, καὶ μεθύοντος νοῦ θεοστυγὲς ἀπόβρασμα τὸ φάναι τι κατὰ Θεοῦ. ὅτι δὲ τῶν

Hier. ii. 27.

2. ναὸν Edd. 3. τὰς assumptum ex B. 4. οὐ accessit ex B. 5. κατασφάξαντες Edd. 12. καίτοι] καὶ τὸν iid. 14. εὐπαθείαις iid. 15. πλεῖον iid. προστάγματα] φυλάγματα iid. 16. μὲν assumptum ex B. Habet φησὶν B. ἀπορίαις iid. 17. ᾠχήμεθα iid. 18. τῷ om. B. 21. ἀνοικοδομοῦντες iid. 26. δυσφημίας iid. πάντως pro πάλιν iid.

τοιούτων ἐπακροᾶται λόγων οἷον οὐ παρέργως, ἀλλ᾽ ἐν σπουδῇ, πεπληροφόρηκεν εἰπών Καὶ προσέσχε Κύριος καὶ c εἰσήκουσεν· "Ὅτι Πνεῦμα Κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην, Sap. i. 7. "καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς." εἰ δὲ δή που τις γένοιτο κατὰ τῆς θείας αὐτοῦ δόξης λόγος, οὗτος ἔσται βαρὺς καὶ οἷον ἀφόρητος, καίτοι λίαν ἀνεξικακεῖν εἰωθότι· ταύτῃτοι καὶ ἔφασκεν Ἐβαρύνατε ἐπ᾽ ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν.

Δεῖ δὴ οὖν ἄρα, κἂν ὦμεν ἐν πόνοις, χρησίμως ἡμᾶς παιδεύοντος τοῦ Θεοῦ, μὴ λίαν ἀκηδιᾶν, μήτε μὴν οἴεσθαι τὸν a 863 A. οὕτω φιλάρετον ἀφειδῆσαι τῶν ἀγαθῶν· περιεργάζεσθαι δὲ μᾶλλον τὰ ἐφ᾽ οἷς προσκεκρούκαμεν, ἐκμειλίσσεσθαί τε οὕτω, καὶ τὸν ἔλεον αἰτεῖν. εἰ δὲ δὴ καί τινες τῶν φιλαμαρτημόνων ἐν εὐπαθείαις εἶεν κοσμικαῖς, τὴν τῶν προσκαίρων ἀπόλαυσιν ἔχοντες, ἀπονέμειν ἀκόλουθον ταῖς ἀπορρήτοις οἰκονομίαις τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀνεξικακίας τοὺς λόγους.

Καὶ ἔγραψε βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις b
τὸν Κύριον καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί 17
μοι, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, εἰς ἡμέραν ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς
περιποίησιν, καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς ὃν τρόπον αἱρετιεῖ ἄνθρωπος
τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν εὖ δουλεύοντα αὐτῷ.

Κατακερτομούντων αὐτοῦ τῶν ἐξ Ἰσραήλ, καὶ ἀνόσια πεφλυαρηκότων κατ᾽ αὐτοῦ, "προσέσχε μὲν καὶ εἰσήκουσεν." εἶτα δέον τοῖς ἡμαρτηκόσι τὴν πρέπουσαν ἐπαρτῆσαι δίκην, καὶ τοὺς τῆς ἀθυροστομίας εἰσπράττεσθαι λόγους, παρίησι c μὲν ὡς Θεὸς ἀμνησικάκως καὶ τοῦτο· ἐγγράφει δὲ βιβλίον μνημοσύνου τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, περὶ ὧν οἶμαί που καὶ

1. οἷον om. B. 7. ἐβαρύνετε Edd. ut supra. 9. ἔτι pro ἄρα iid. 20. αἱρετιεῖ B. (26, 49.) αἱρετίζει Edd. 21. εὖ assumptum ex B. (22, 36, 51, 238.) 22. αὐτὸν Edd. 23. πεφλυαρηκότων κατ᾽ αὐτοῦ hoc ordine B. 24. ἡμαρτημένοις iid. 25. πράττεσθαι iid. πάρεισι iid. 26. γράφει iid.

αὐτὸς ἔφασκεν ὁ Δαυεὶδ πρὸς τὸν γράφοντα τὸ βιβλίον Ps. cxxxviii. 16. "Καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται."

Εὑρήσομεν δὲ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν S. Luc. x. 20. τοῖς ἁγίοις λέγοντα μαθηταῖς "Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ "δαιμόνια ὑποτάσσεται ὑμῖν· χαίρετε δὲ μᾶλλον, ὅτι τὰ "ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τῷ οὐρανῷ." ἐπαρᾶται δὲ καὶ d σφόδρα εἰκότως ὁ θεσπέσιος Δαυεὶδ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις Ps. lxviii. 29. ἀπεκτονόσι Χριστὸν οὕτω λέγων "Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ "βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν." γράφεται τοίνυν τὸ τοῦ μνημοσύνου βιβλίον τοῖς φοβουμένοις Θεὸν, οὓς καὶ οἰκείους ἔσεσθαί φησιν ἑαυτῷ καὶ γνωριμωτάτους κατά γε τὸν τῆς περιποιήσεως καιρὸν, ὅτε καθιεῖται μὲν ὁ Χριστὸς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, δορυφορούντων S. Matth. xxv. 33, 34. ἀγγέλων, "καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ e "ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν Δεῦτε οἱ "εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοι"μασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου." τότε γὰρ αὐτοὺς αἱρετιεῖ, τουτέστιν αἱρετοὺς ποιήσεται, παραχωρῶν οὐδὲν εἰς φιλοστοργίαν τοῖς καθ' ἡμᾶς πατράσιν, οἳ τοῖς ἰδίοις ἐπιγάνυται τέκνοις, ὅταν εἶεν μάλιστα σοφὰ καὶ εὐήνια, καὶ διὰ πλείστης ὅσης αἰδοῦς ποιοῦνται τοὺς φύσαντας.

18 Καὶ ἐπιστραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε ἀνὰ μέσον δικαίου καὶ ἀνὰ
864 A. a μέσον ἀδίκου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ δουλεύοντος τῷ Θεῷ καὶ
τοῦ μὴ δουλεύοντος.

Τότε δὴ τότε, φησὶ, τῆς οὕτω σαθρᾶς εἰκαιομυθίας ἀποπαυσάμενοι, καὶ τὴν ἀκρατῆ καὶ ἀπαίδευτον ἀνακόπτοντες γλῶσσαν, διαλοιδορήσεσθε μὲν οὐκ ἔτι τῷ φιλαρέτῳ Θεῷ, μονονουχὶ δὲ τὴν μέθην ἀποπεμψάμενοι, καὶ οἷον ἐπιστρέ-

1. *τὸ* assumptum ex B qui *τὸν* prius scripsit. 6. *ἐγράφησαν* Edd. *τοῖς οὐρανοῖς* iid. *καὶ* assumptum ex B. 21. *ὅσης* accessit ex B. 23. *ἀδίκου* B.F. (Alex.) *ἀνόμου* Edd. cf. infra. *καὶ* alt.] + *ἀνὰ μέσον* F. (22 al.) 25. *σαθρᾶς*] *λαθρᾶς* (sic) Pont. *λαθραίας* Aub.

φοντες ἐκ πλάνης, εὖ μάλα καταθρήσετε τί τε καὶ ὅσον ἐστὶ τὸ μεταξὺ δικαίου τε καὶ ἀνόμου, τοῦ δουλεύοντος Θεῷ καὶ τοῦ μὴ δουλεύοντος. οἱ μὲν γὰρ ἄνομοί τε καὶ ἐξήνιοι, καὶ τὸν b τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀποσειόμενοι ζυγὸν, οἰχήσονται πρὸς ἀπώλειαν καὶ εἰς ἀτελεύτητον κόλασιν· "Ἐκεῖ ἔσται ὁ S. Matth. viii. 12. "κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων," καθὰ γέγραπται· οἱ δὲ ἀγαθοὶ καὶ φιλόθεοι, καὶ τῶν θείων νόμων ἐπιστήμονες, καὶ ἁπάσης ἀρετῆς ἐπιμεληταὶ, λαμπροὶ καὶ ἡγιασμένοι, τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀναδήσονται στέφανον, καὶ ἐν ταῖς ἄνω γεγονότες μοναῖς, συνδιαιτήσονται μὲν ἁγίοις ἀγγέλοις, κοινωνοὶ δὲ τῆς δόξης ἀποφανέντες Χριστοῦ, τοῖς εἰς μακραίωνα βίον ἐντρυφήσουσιν ἀγαθοῖς "Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ c 1 Cor. ii. 9. "εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ "ἀνέβη," κατὰ τὸ γεγραμμένον. πλὴν εὐημεροῦντας βλέποντες ἐν τῷδε τῷ βίῳ τοὺς τῆς φαυλότητος ἐραστὰς, γεγόνασι μὲν ἐν λογισμοῖς τῶν ἁγίων τινὲς, οὐκ ἠγνόησαν δὲ ὅτι τοῦ βίου τὸ πέρας ἕξουσιν εἰς ἀπώλειαν. καὶ γοῦν ὁ μακάριος Ἱερεμίας οὕτω πως φησί "Δίκαιος εἶ Κύριε, ὅτι Hier. xii. 1–3. "ἀπολογήσομαι πρὸς σὲ, πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ. "τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; εὐθήνησαν πάντες οἱ "ἀθετοῦντες ἀθετήματα; ἐφύτευσας αὐτοὺς καὶ ἐρριζώ- d "θησαν· ἐτεκνοποίησαν καὶ ἐποίησαν καρπόν· ἐγγὺς εἶ σὺ "τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόῤῥω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν. "καὶ σὺ, Κύριε, γινώσκεις με, ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου "ἐναντίον σου." εἶτα πάλιν φησίν "Ἅγνισον αὐτοὺς ἐν Ib. 3, 4. "ἡμέρᾳ σφαγῆς αὐτῶν. ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ;" ὁρᾷς ὅπως ἐμπέπτωκεν εἰς λογισμῶν δυσχέρειαν, οὐκ ἠγνόησε δὲ τῶν δυσσεβούντων τὸ πέρας. "Διότι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ Es. xl. 6. "πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου," κατὰ τὸ γεγραμμένον. e

1. ἐκ πλάνης om. B. τί τε] τότε Edd. 2. τε assumptum ex B. 17. τοῦ βίου τὸ hoc ordine B. 19. κρῖμα iid. 20. ἅπαντες iid. 25. ἐν ἡμέρᾳ] εἰς ἡμέραν iid. (A.V. &c.) 27. ἠγνόηκε iid. 28. διότι assumptum ex B. 29. ἀνθρώπων iid. χόρτους Aubertus.

Κεφ. δ′. Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος, καὶ φλέξει αὐτούς, καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἀλλογενεῖς καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτοὺς ἡ ἡμέρα ἡ ἐρχομένη, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα.

865 A. a Ἐν πυρὶ γὰρ ἔσεσθαι τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν ἐννοεῖν 2 S. Pet. iii. 10, 13. ἀκόλουθον, "ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ μὲν ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, "στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, γῆ δὲ καὶ τὰ ἐν "αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται πάντα. καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ "καινὴν γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν·" ἔφη γὰρ ὧδέ τις τῶν ἁγίων μαθητῶν. ἥξει τοίνυν φησὶν ὡς κλίβανος ἡ ἡμέρα Κυρίου, καὶ καταφλέξει μὲν ἅπαντας τοὺς ἀλλογενεῖς, προσθήσει δὲ τούτοις καὶ τοὺς ποιοῦντας b τὰ ἄνομα· μία γὰρ ἔσται τις κατ᾽ ἀμφοῖν ἡ δίκη. ἄθρει δὲ ὅπως ἀστειότατα νυνὶ διαμέμνηται τῶν ἀλλογενῶν. Supra iii. 15. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐμακάριζον λέγοντες "Καὶ νῦν ἡμεῖς "μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ οἰκοδομοῦνται ποιοῦντες "ἄνομα, ἀντέστησαν Θεῷ καὶ ἐσώθησαν," ταύτῃτοι καταφλεχθήσεσθαί φησιν αὐτοὺς, ὡς τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ πεπο- Rom. i. 25. λεμηκότας, καὶ προσκυνεῖν ἑλομένους τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα.

Λογιούμεθα δὲ καὶ ἑτέρως ἀλλογενεῖς ὀνομάζεσθαι τοὺς c εἰδωλολάτρας καὶ τοὺς καθ᾽ ἕτερόν τινα τρόπον ἠλλοτριωμένους τοῦ ἱεροῦ τε καὶ ἀπολέκτου γένους, οἷόν τι φημὶ τοὺς αἱρετικοὺς, περὶ ὧν ἂν λέγοιτο, καὶ μάλα εἰκότως 1 S. Joan. ii. 19. "Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ᾽ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν "ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεσαν ἂν μεθ᾽ ἡμῶν." οὗτοι τὴν θείαν

3. ἡ prius om. Edd. (147.) 8. λυθήσονται habet B. 9. ἔργα om. B. Statim κατακαυθήσεται B. cf. supra 801 init. 10. αὐτοῦ om. B. 14. τις] τοῖς Edd. ante Migne. 15. ὅπως ἀστειότατα] οὕτως ἀστειότητα iid. Statim νῦν B. 17. οἰκοδομοῦνται B. ἀνοικοδ. Edd. 18. ἄνομα] + καὶ iid. invito B. (Alex. XII.) τοι assumptum ex B. 20. τὴν κτίσιν Edd. 22. δὲ assumptum ex B. 24. οἷόν τι φημὶ] φημὶ δὴ B. 27. μεμενήκεσαν habet B.

εὐγένειαν ἀποβεβληκότες, ἀπονοσφιζόμενοί τε τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀπολέκτου γένους τοῦ γεγονότος εἰς περιποίησιν· διὰ πίστεως [1 S. Pet. ii. 9.] δὲ δηλονότι τῆς ἐν Χριστῷ· οἱ τοιοῦτοι γοῦν πυρὸς ἔσονται τοῦ παμφάγου τροφή. ἐν ἴσῃ δὲ μοίρᾳ κείσονται παρὰ Θεῷ καὶ οἱ ποιοῦντες ἄνομα, κἂν εἰ ἐγκρίνοιντο τυχὸν τοῖς πεπι- d στευκόσι καὶ ἐξειλεγμένοις, καὶ τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς εἰδόσι Θεόν. οὐ γὰρ ἀπόχρη τοῦτο αὐτοῖς εἰς ἀπόνιψιν ἁμαρτίας, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς "πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά [S. Jac. ii. 20.] "ἐστι." δικαιοῖ μὲν γὰρ ἡ πίστις ἡ εἰς Χριστὸν, καὶ τῆς τῶν προεπταισμένων ἀπαλλάττει κηλῖδος. εἰ δὲ δή τις μετὰ τοῦτο ῥᾴθυμός τε καὶ ἀναπεπτωκὼς εὑρίσκοιτο, πρός τε τὰ σαρκὸς καὶ τὰ τοῦ κόσμου πάθη ἐπιῤῥεπὴς, νενέκρωκεν οἱονείπως ἐν ἑαυτῷ τὴν πίστιν, προστιθεὶς μὲν οὐδὲν τῶν e ἐπαινουμένων, παλινδρομήσας δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν τοῦ βίου σκαιότητα. περὶ τῶν τοιούτων φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος μαθητής "Κρεῖσσον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι [2 S. Pet. ii. 21, 22.] "τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν εἰς τὰ ὀπίσω "ἀνακάμψαι ἀπὸ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς· "συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας Κύων "ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς "κύλισμα βορβόρου." οὐκοῦν ἐν ἴσῳ τοῖς ἀλλογενέσι καὶ a 866 A. οἱ ποιοῦντες ἄνομα, οἳ καὶ ἔσονται καλάμη, καταφλεχθήσονται δὲ οὕτως ὡσανεὶ κἀκείνη πυρὸς ἐπενηνεγμένου. συνάγεται γὰρ ὁ σῖτος εἰς ἀποθήκην, καθὰ καὶ ὁ Σωτήρ φησι περὶ [S. Matth. iii. 12.] τῶν ἁγίων θεριστῶν· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαίεται πυρὶ ἀσβέστῳ. [Ib. xiii. 30.] καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ αὐτοῖς ῥίζα οὐδὲ κλῆμα, τουτέστιν, οὐδεμίαν ἕξουσιν ἐλπίδα τοῦ καὶ αὖθις ἀναφυῆναι πρὸς ζωὴν, ζωὴν δέ φημι τὴν ἀξιέραστόν τε καὶ ὡς ἐν δόξῃ τῇ παρὰ Θεῷ, τὴν ὡς ἐν ἁγιασμῷ καὶ μακαριότητι νοουμένην. ῥίζης b μὲν γὰρ οὐκ εἰσάπαν ἐκκεκομμένης, οὔτε μὴν κλήματος οἷον ἐκ βάθους ἐξῃρημένου, σώζεταί τις ἐλπὶς τοῦ καὶ

3. Haec οἱ τοιοῦτοι γοῦν accesserunt ex B. 6. τε] δὲ (sic) Edd. 7. πρὸς iid. 8. ὡς] + ἡ iid. 12. ἐπιρρεπὴς accessit ex B. 14. μᾶλλον] πάλιν B. 20. τὸν ἴδιον ἔμετον B. τὸ ἴδιον ἐξέραμα Edd. 27. ἀναφύναι B.

Hiob xiv. 7. ἀναφύναι πάλιν· “Ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπὶς,” κατὰ τὸ γεγραμμένον· “ἐὰν γὰρ ἐκκοπῇ, πάλιν ἐπανθήσει, καὶ ὁ ῥάδαμνος “δὲ αὐτῆς οὐ μὴ ἐκλίπῃ.” εἰ δὲ δὴ κάτωθεν καὶ ἐξ αὐτῆς, ὡς ἔφην, ἀναβοθρεύοιτο ῥίζης, καὶ ἀγρίαν τῶν φυμάτων ὑπομένοι τομὴν, συνδιολεῖται πάντως αὐτῷ ἐλπὶς ἅπασα τοῦ καὶ εἰσαῦθις ἀναφυῆναι δύνασθαι πρὸς ζωήν. οὐκοῦν c ὡς ἐξ ὁμοιότητος τῆς τῶν φυτῶν ἐξῃρῆσθαί φησιν ἅπασαν τῶν φιλαμαρτημόνων ἐλπίδα. καὶ τοῦτο σαφῶς ὁ θεσπέσιος Es. lxvi. 24. Ἡσαΐας ἐπαγγέλλεται λέγων “Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευ“τήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται “εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί.”

2 Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεσθε
3 καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα. καὶ κατα-
d πατήσετε ἀνόμους, διότι ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐγὼ ποιῶ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

Ἐπέλαμψε μὲν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος ὀφθεὶς ἐν S. Joan. i. 14. τῷδε τῷ κόσμῳ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑποδύς· “Γέγονε” γάρ φησι “σὰρξ ὁ Λόγος καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν·” ἐν ἀχλύϊ δὲ ὄντας καὶ σκότῳ, καθάπερ τις ἥλιος, ταῖς οἰκείαις περιαστράπτει μαρμαρυγαῖς, καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ἀκτῖνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων καρδίαις ἐνιεὶς, καθαροὺς ἀπέφηνε καὶ σοφοὺς καὶ ἁπάσης ἀγαθουργίας ἐπιστή- e μονας. ἔδειξε δὲ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τὸν Πατέρα, διὰ τῆς

3. ἐκλίπῃ B. (Alex.) ita voluit Migne. ἐκλείπῃ Edd. (Vat.) 4. ὡς ἔφην ἀναβοθρεύοιτο ῥίζης] ῥίζης εἰσάπαν ἀναμοχλεύοιτο Edd. φυμάτων] κλημάτων iid. 5. αὐτῷ] + καὶ iid. 6. τὸ pro τοῦ iid. ἀναφύναι B. 9. ἐπαγγέλλει iid. 14. σκιρτήσετε] σκιρτάσετε iid. ante Migne. 15. διότι] καὶ F. (22. al.) 16. τῇ om. B. 17. τοῖς pro ὀφθεὶς Edd. 18. κόσμῳ] + καὶ iid. 19. Haec γάρ φησι accesserunt ex B. 21. περιστράπτων Edd. περιαστράπτων correxit Migne. 22. καρδίαις] ψυχαῖς iid. 24. Πατέρα] + καὶ iid.

ἀποῤῥήτου μυσταγωγίας εὐτεχνεστάτους ἀποφήνας καὶ σε-
σοφισμένους, ἔμπλεών τε τὸν νοῦν τῆς περὶ αὐτοῦ γνώσεως
ἔχοντας. πλὴν καὶ εἰς τοῦτο φαιδρότητος παρενηνεγμένοι
πεπλουτισμένοι τε, καθά φησιν ὁ μακάριος Παῦλος, "ἐν 1 Cor. i. 5.
"παντὶ λόγῳ καὶ ἐν πάσῃ γνώσει καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ,"
"βλέπομεν ἄρτι ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι, καὶ γινώ- Ib. xiii. 12.
"σκομεν ἐκ μέρους." ἥξει δὲ κατὰ καιροὺς τὸ τέλειον, a 867 A.
καὶ ἐν πληρεστάτῃ λοιπὸν ἐσόμεθα γνώσει, Χριστοῦ πάλιν
ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ ἐπιλάμψαντος, καὶ καταργοῦντος μὲν τὴν
ἐκ μέρους καὶ ἐν αἰνίγματι γνῶσιν, καταλάμποντος δὲ ὥσπερ Ib. 9.
τοῖς τελεωτάτοις, καὶ θείου τινὸς καὶ ἀποῤῥήτου φωτὸς
ἀναπιμπλάντος τὸν νοῦν, καὶ τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
χύσει καταφαιδρύνοντος. ἔφη μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος Παῦλος
"Εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γνώσεις παυ- b Ib. 8.
"θήσονται." φαμὲν δὲ ὅτι οὐκ ἀπό γε τοῦ γινώσκειν
ἐν μέρει ἐπὶ τὸ μηδόλως εἰδέναι τι βαδιούμεθα, πολλοῦ γε
καὶ δεῖ. ἐπεὶ τίνα τρόπον ὁ τῆς μελλούσης ἐλπίδος καιρὸς
οὐ πρὸς ζημίαν ἔσται ταῖς τῶν ἁγίων ψυχαῖς, εἰ χρὴ πάντως
καὶ ὧν ἂν ἔχοιεν ἀπολισθεῖν, οὐ τὰ ἀμείνω κερδαίνοντας,
οὐκ ἐπί τινα τῶν ὑπερκειμένων ἱέντας τὸν νοῦν· ἀπεμπο-
λοῦντας δὲ μᾶλλον καὶ τὸ ἤδη πεπορισμένον οὐκ ἀταλαι-
πώρως ἔσθ' ὅτε; καταργοῦνται δὲ προφητεῖαι, πεπαύσεται
δὲ καὶ γνῶσις, ἐπεισκρινομένης δηλονότι ταῖς ἡμετέραις
ψυχαῖς τῆς ἄγαν ὑπερκειμένης. ὥσπερ γὰρ εἴ τις, ἑνὸς ἐν c
οἴκῳ φαίνοντος λύχνου καὶ μετρίαν ἐν τοῖς ὁρῶσιν αὐτὸν
ἱέντος αὐγὴν, εἰσκομίσειε λαμπάδα, πᾶσά πως ἀνάγκη μο-
νονουχὶ καὶ ἀπρακτεῖν τὸ ἐκείνου φῶς τῇ τοῦ μείζονος

1. εὐτεχνεστάτους B. ἀτεχνεστάτους in codice legerat Pontanus, quod εὐτυχεστάτους e conjectura correxit. Statim ἀπέφηνε Edd. 6. ἐν alt. assumptum ex B. 9. οὐρανῶν Edd. τὴν ἐκ μέρους καὶ ἐν αἰνίγματι] τὸ ἐκ μ. καὶ τὴν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι iid. 11. τελειωτέροις iid. 14. εἴτε γνώσεις παυθήσονται] καὶ γνώσεις παύσονται iid. 15. ὅτι et γε assumpta ex B. 16. ἐν μέρει] ἐκ μέρους iid. 18. ζημίας iid. 19. ἔχοιμεν iid. 20. τι iid. 22. καταργοῦνται δὲ] καταργηθήσονται καὶ iid. 25. ὁρῶσιν αὐτὸν hoc ordine B. 27. φῶς] + τὴν iid.

ἀμετρίᾳ παραχωροῦν· καὶ ὥσπερ ἡλίου τὴν ὑπ' οὐρανὸν καταυγάζοντος, ἀδρανὴς ἤδη πως ἡ τῶν ἀστέρων ἀπολέλειπται λαμπρότης· οὕτω φαιδροτέρας ἐν ἡμῖν εἰσκεκομισμένης γνώσεως καταργηθήσεταί πως ἡ μείων. ἔφη δέ
S. Joan. xvi. 25. d που καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις "Ταῦτα ἐν "παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὐκέτι ἐν "παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν· ἀλλ' ἐν παῤῥησίᾳ περὶ τοῦ "Πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν."

Οὐκοῦν τοῖς ἁγίοις, οἳ καὶ σφόδρα πεφόβηνται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἁπάσης ἀρετῆς ἐπιμεληταὶ γεγόνασιν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, Χριστὸς ἀναλάμψει, καθάπερ τις τῆς δικαιοσύνης ἥλιος τῆς τελειοτάτης γνώσεως τὰς αὐγὰς ἐνιεὶς, καὶ ἁπάσης
e αὐτοὺς ἀπαλλάττων ψυχικῆς ἀῤῥωστίας, καὶ θλίψεως τῆς ἀρχαίας ὡς ἀπωτάτω τιθείς. τοῦτο γάρ ἐστι τό Ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· οἷον ὡς ἐπ' ἀετοῦ καὶ νεοττῶν εἰρημένον, κατ' ἐκεῖνό που πάντως τὸ διὰ τοῦ πανσόφου Μωυσέως λελεγμένον περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἐξ Αἰγύπτου λελυτρωμένων
Deut. xxxii. 11. "Ὡς ἀετὸς σκεπάσει νοσσιὰν αὐτοῦ, διεὶς τὰς πτέρυγας "αὐτοῦ, ἐδέξατο αὐτούς." ἔσται τοίνυν φησὶ καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰῶνι τούτῳ δεινά πως ἐστὶν ἐν ἡμῖν τῆς σαρκὸς τὰ σκιρτήματα· καταθήγει γὰρ
868 A. a τὸν νοῦν εἰς ἐκτόπους ἡδονὰς, ἀγριαίνει δὲ ἐν τοῖς μέλεσιν
Cf. Rom. vii. 23. ἡμῶν τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος, εἰ καὶ νικᾶται τυχὸν διὰ τῆς τῶν ἁγίων ἐπιεικείας, ἐπαμύνοντος τοῦ Χριστοῦ. καταμεθύει δέ πως ὁ νοῦς, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον πειραζόμενος ὑπὸ παθῶν· ἀλαζονεῖαί τε γὰρ ἐπισκήπτουσι, καὶ φιλοδοξίαι κοσμικαὶ καὶ ὀργαὶ καὶ φιλοκέρδειαι καὶ τὰ ἕτερα τῶν κακῶν.
2 Cor. i. 22. ἐπειδὴ δὲ τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ Πνεύματος διὰ Χριστοῦ πεπλουτήκαμεν, εἰθίσμεθα καὶ κατευμεγεθεῖν τῶν παθῶν, πλὴν
b ἱδρῶτος οὐ δίχα, κατὰ δέ γε τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα πλήρη

3. ἐν assumptum ex B. 7. ὑμῖν] πρὸς ὑμᾶς Edd. 8. ἀπαγγελῶ B. ἀναγγελῶ iid. 11. τῆς assumptum ex B. 18. σκεπάσει habet B. (XIII.) ἑαυτοῦ Edd. (XIII.) 21. τῆς σαρκὸς τὰ] τὰ κατὰ σάρκα B. 23. εἰ] ἡ Pont. ἢ Aub. 27. καὶ primum assumptum ex B. 29. καὶ] τε Edd. 30. Habet δέ γε B.

τῆς θεογνωσίας ἔχοντες τὴν αὐγὴν, καὶ τὴν τελειότητα τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πλουτοῦντες, ἀποδυσάμενοί τε τὴν φθορὰν καὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη, Θεῷ δουλεύσομεν ὁλοτρόπως, οὐ μεριζόμενοι πρὸς ἁμαρτίαν, οὔτε μὴν ὑπό του τῶν πάλαι παθῶν ἐνοχλούμενοι, ἀλλ' ἐν ἴσῃ τάξει τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις τὸν καθαρὸν καὶ ἀπήμονα διαζῶντες βίον. γέγραπται γὰρ περὶ τῶν ἁγίων ὅτι ἐπιλήσονται τὴν θλίψιν Es. lxv. 16. *αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀναβῇ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν· ἔσται* Ib. xxxv. 10. *δὲ, φησὶ, "καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, "ὑπὲρ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ εὐφροσύνη καὶ* c *"ἀγαλλίαμα καταλήψεται αὐτοὺς, ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη "καὶ στεναγμός." ταύτῃτοί φησιν ὁ Προφήτης, ἤτοι Θεὸς ὁ τούτων ἐργάτης καὶ δοτὴρ, ὅτι καὶ ἐξελεύσεσθε καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα. ὥσπερ γὰρ τὰ μοσχάρια τὰ ὑπότιτθα δεσμῶν ἀνιέμενα κατασκαίρουσι τῶν ἀγρῶν, ἐν εὐανθεῖ τῇ πόᾳ ἀποπηδῶντά τε καὶ διαμυκώμενα· οὕτω κατὰ καιροὺς οἱ ἅγιοι μονονουχὶ δεσμῶν ἀνιεμένοι τῆς ἐν τῷδε τῷ βίῳ θλίψεως καὶ φροντίδος, ἱδρῶτός τε καὶ πόνων, εἰς τὴν τοῖς ὁσίοις πρέπουσαν εὐθυμίαν ἐκβή-* d *σονται, πατοῦντες ἀνόμους, οὐ μαχομένους ἔτι καὶ ἀνθεστηκότας, πεσόντας δὲ ἤδη καὶ νενικημένους, καὶ οἷον ὑπὸ πόδας κειμένους, τῷ καὶ ἀνῃρῆσθαι παντελῶς τὸν παρ' αὐτῶν πόλεμον. "Οὐ γὰρ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν θηρίων τῶν* Ib. 9. *"πονηρῶν οὐδὲν οὐ μὴ ἀναβῇ ἐκεῖ," κατὰ τὸ γεγραμμένον· "ἔσται δὲ μᾶλλον ὁδὸς καθαρὰ, καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται."* Ib. 8. *ἀπόλεμος γὰρ καὶ ἁπάσης κηλῖδος ἀπηλλαγμένη κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τοῦ καιροῦ τῶν ἁγίων ἔσται ζωή.*

e

Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην πρὶν ἐλθεῖν 4

1. *τελειότητα*] *τελειοτάτην* Edd. 2. *Πνεύματος πλουτοῦντες* hoc ordine B. 3. *δουλεύσομεν*] *λατρεύομεν* iid. 6. *διαζῶντες*] *βιοῦντες* iid. 10. Haec *ὑπὲρ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν* accesserunt ex B. 11. *καὶ* assumptum ex B. 13. *καὶ* secundum assumptum ex B. *σκιρτήσεσθε* Edd. (26.) 16. *πηδῶντά* B. 17. *ἀνειμένοι* Edd. 18. *καὶ* assumptum ex B. 21. *πεσοῦντας* iid. ante Migne. 24. *οὐ* assumptum ex B. 25. *ἁγία*] *ἁγίων* B. 28. *ἀποστέλλω* B. (א Alex. XII.) cf. Glaph. 163 c. (MSS.) *ἀποστελῶ* Edd. (Vat.)

5 τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἔλθω καὶ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην.

Ἀπόδειξις ἡμερότητος καὶ ἀνεξικακίας Θεοῦ, τὸ καὶ
Ἡλίαν ἡμῖν τὸν Θεσβίτην προαναλάμψαι κατὰ καιροὺς, ὅτε
869 A. a παρέσται λοιπὸν ὁ Κριτὴς τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην
προαγγέλλοντα. καταβήσεται γὰρ κριτὴς ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, δορυφορούντων ἀγγέλων, καὶ κα-
S.Matth. xxv. 31. θιεῖται μὲν "ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ," κρίνων τὴν οἰκουμένην
Ps. xcv. 13. ἐν δικαιοσύνῃ, ἀποδώσει δὲ πάντως ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον
S.Matth. xvi. 27. αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἐν πλείσταις ἐσμὲν ἁμαρτίαις, προβαδίζει
χρησίμως ὁ θεσπέσιος προφήτης, εἰς ὁμοψυχίαν ἄγων τοὺς
ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα δὴ σύμπαντες εἰς ἑνότητα τὴν διὰ πίστεως
ἐνηνεγμένοι, καὶ τῶν εἰς φαυλότητα σπουδασμάτων ἀπο-
b παυσάμενοι, πληροῦν ἕλοιντο τὸ ἀγαθὸν, οὕτω τε σωθεῖεν
καταφοιτήσαντος τοῦ Κριτοῦ. φθάσας μὲν οὖν ὁ μακάριος
S. Luc. i. 17. Βαπτιστὴς Ἰωάννης προῆλθεν "ἐν πνεύματί τε καὶ δυνάμει
S.Matth. iii. 3. "Ἡλίου." ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς διεκήρυττε λέγων "Ἑτοι-
"μάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
"αὐτοῦ," οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡλίας ἐγγὺς ὄντα δια-
Ps. xcv. 13. κηρύττει τότε, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἵνα κρίνῃ τὴν
οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ νῦν μὲν ἴσως διχονοοῦσί
S. Luc. xii. 53. τινες, καὶ μεμέρισται πατὴρ μὲν πρὸς υἱὸν, υἱὸς δὲ πρὸς
c πατέρα. ὁ μὲν γὰρ πεπίστευκεν εἰς Χριστὸν, ὁ δὲ τοῖς
ἀπίστοις ἐστὶν ἐναρίθμιος, ἕτεροι δὲ διεστήκασι τῆς ἀλλήλων
ἀγάπης, διεσχοινισμένοι πρὸς ἔχθραν καὶ ἀκαταλήκτους
ὀργὰς, καὶ τὰς ἐφ' ὁτῳοῦν τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων
φιλονεικίας. ἀποκαταστήσει γεμὴν ὁ προφήτης, εἰς μίαν

3. ἵνα μὴ ἔλθω καὶ F. Edd. cf. infra. μὴ ἐλθὼν B. (22. al.) 4. τὸ] τὸν B. 5. ὅτε] ὅτι correxit Migne. 8. Haec ὁ Υἱὸς accesserunt ex B. 12. ὁμοψυχίαν] ὀλιγοψυχίαν B. 14. ἐνηνεγμένοι] συνενηγμένοι Pont. συνηγμένοι Aub. 17. τε assumptum ex B. 20. αὐτοῦ] τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Edd. Ἡλίας habet B. διακηρύξει iid. 23. πατὴρ μὲν hoc ordine B. δὲ] + ὡς iid. 25. ἀπίστοις] ἀποστόλοις iid. 26. διεσχοινισμένοι] διεσχισμένοι iid. 28. προφήτης] + καὶ iid.

συνάγων πίστιν πάλαι διῃρημένους, καὶ ἀποκαθιστὰς ἄνθρωπον πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἔλθω φησὶ καὶ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην, τουτέστιν ὁλοτρόπως καὶ παντελῶς. ὁρᾷς οὖν ἄρα τὴν ἡμερότητα τοῦ πάντων Δεσπότου. προαναπείθει d τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μονονουχὶ διαμαρτύρεται διὰ τῆς τοῦ Ἡλίου φωνῆς, ὅτι παρέσται κριτής, ἵνα ταῖς εἰς τὸ ἄμεινον μεταδρομαῖς τὸν οἰκεῖον ἐπανορθοῦντες βίον οἱ τὸ τηνικάδε ζῶντες ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ πικρῷ περιτύχοιεν τῷ δικαστῇ, πέμποντι πρὸς φλόγα καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· (S. Matth. xxv. 30.) ἀκούσειαν δὲ μᾶλλον "Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός (Ib. 34.) "μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν "ἀπὸ καταβολῆς κόσμου."

e

Μνήσθητι τοῦ νόμου Μωυσῆ τοῦ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην 6
αὐτῷ ἐν Χωρὴβ πρὸς πάντα τὸν Ἰσραὴλ προστάγματα καὶ δικαιώματα.

Ἀναπείθει πάλιν ἐννοεῖν τοὺς ἐντευξομένους τοῖς τοῦ Προφήτου λόγοις, ὅτι μὴ καινὸν ἢ ἀσύνηθες τὸ ἐπὶ Χριστῷ γέγονε κήρυγμα, μήτε μὴν φωναῖς μόναις ταῖς Μαλαχίου προαπηγγελμένον· ἀλλὰ γὰρ ἄνωθέν τε καὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐκ πρώτων, ἵν' οὕτως εἴπωμεν, χρόνων, καθ' οὓς κέκληται πρὸς θεογνωσίαν ὁ Ἰσραὴλ, ὅτε τοὺς ἐν Χωρὴβ κεχρησμῴδηκε νόμους διὰ Μωυσέως Θεός. καταβέβηκε μὲν γὰρ ὁ a 870 A. τῶν ὅλων Θεὸς ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ἐφαίνοντο δὲ καπνοὶ μὲν καὶ φλόγες ὑψοῦ τε διάττουσαι, καὶ πολὺ τοῖς θεωμένοις ἐμποιοῦσαι τὸ δεῖμα· σκότος δὲ ἦν, καὶ γνόφος, καὶ θύελλα, καὶ "φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει (Exod. xix. 16.)

2. ἵνα μὴ ἔλθω habet hic B. 5. τοῦ assumptum ex B. 8. τῷ assumptum ex B. 13. Μνήσθητι B. (A.V.) Μνησθῆτε Edd. (א &c.) Statim τοῦ assumptum ex B. (106. 239.) 18. φωναῖς post Μαλαχίου transp. Edd. 20. ἵνα iid. 22. Haec διὰ Μωυσέως Θεός accesserunt ex B. 26. ἠχούσης Edd.

“μέγα.” τότε δὴ τότε περίφοβοι γεγονότες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ προσῄεσαν λέγοντες τῷ μεσίτῃ καὶ παιδαγωγῷ· Μωυσῆς Exod. xx. 19. οὗτος ἦν· “Λάλει σὺ πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ λαλείτω ἡμῖν ὁ “Θεὸς, ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν.” καὶ δὴ πρὸς ταῦτα Θεός Deut. xviii. 17, 18. b “Ὀρθῶς, φησὶ, πάντα ὅσα ἐλάλησαν· Προφήτην αὐτοῖς “ἀναστήσω ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σὲ, καὶ θήσω “τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς “κατὰ πάντα ὅσα ἐντείλωμαι αὐτῷ.” ὁρᾷς ὅπως ἐκ μακρῶν τῶν ἄνωθεν χρόνων προανεφώνει Χριστὸν τὸ γράμμα τὸ ἱερόν; ἀλλὰ καὶ αὐτὰς εἰ δὴ βούλοιτό τις βασανίζειν τὰς τοῦ νόμου σκιὰς, Χριστὸν εὑρήσει γραφόμενον, καὶ τὸ S. Joan. v. 46. ἐπ᾽ αὐτῷ μυστήριον. καὶ γοῦν ἔφασκεν Ἰουδαίοις “Εἰ “ἐπιστεύετε Μωυσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοὶ, περὶ γὰρ ἐμοῦ c “ἐκεῖνος ἔγραψε.” πλήρωμα γὰρ νόμου καὶ προφητῶν ὁ Χριστὸς, δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1. *οἱ* assumptum ex B. 3. *ὑμᾶς* (sic) Edd. ante Migne. *ἡμῖν*] *πρὸς ἡμᾶς* iid. cf. in Es. 742 c. 5. *ἐλάλησα* B. 8. *ἐντέλωμαι* (sic) Edd. 10. *βασανίζειν* post *νόμου* transp. iid. 13. *ἂν*] + *καὶ* iid. *γὰρ ἐμοῦ* hoc ordine B. 16. Ἁγίῳ] *παναγίῳ* iid. *νῦν καὶ ἀεὶ καὶ* et *τῶν αἰώνων* accesserunt ex B.

ΔΟΞΑ ΧΡΙΣΤΩ ΤΩ ΔΟΝΤΙ ΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ.

QUAE THEOPHYLACTI IN PP. 544 SQQ., PRO D. CYRILLI COMMENTARIIS DEDIT COD. B, HIC DEDIMUS.

Καὶ σὺ καρδία σαλεύθητι καὶ σείσθητι. πρὸς τὴν τοῦ βαβυλωνίου καρδίαν φησὶν, ὅτι πολλοὶ ὑπὸ σοῦ ἐσαλεύθησαν πρὶν, νῦν οὖν καὶ σὺ ἡ μηδέποτε ἐλπίσασα σαλευθῆναι καὶ μεταπεσεῖν ἀπὸ τῆς εὐημερίας, ἀλλ' ἀκράδαντος ἐσαεὶ στήσεσθαι καὶ διὰ τοῦτο σκληρυνομένη, σαλεύθητι, τουτέστι, σύνες ὅτι μετέπεσέ σοι ἡ εὐημερία, καὶ αἴσθησιν λαβοῦσα τῶν εἰς σὲ γενομένων, ἀπὸ τῆς ἐν ἀλαζονείᾳ στάσεως, σαλεύθητι καὶ σείσθητι, τρόμον τινὰ παθοῦσα καὶ λύπην ἀναλαβοῦσα καὶ μετανοίας ἀρχήν. ὅτι δὲ πολλοὶ ἐν εὐθηνίαις ὄντες οἴονται μηδέποτε σαλευθῆναι, μαρτυρεῖ δαυεὶδ, λέγων Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα, μὴ ἐννοήσας ὅτι σὺ τὴν εὐπρέπειάν μου καὶ περιφάνειαν ἐνεδυνάμωσας καὶ σταθηρὰν τέως εἶναι πεποίηκας· οὐχ ὅτι ἐγὼ ἤμην ἄξιος, ἀλλ' ὅτι σὺ ἠθέλησας· κύριε γάρ φησιν, ἐν τῷ θελήματί σου, παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν· ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἐγενήθην τεταραγμένος. τοῦτον οὖν τὸν ταραγμὸν παθεῖν παραινεῖ τῷ βαβυλωνίῳ. καὶ μακάριος ὃς ἐν τῷ μαστίζεσθαι ὑπὸ Θεοῦ ταράττεται καὶ σαλεύεται ἀπὸ τῆς κακίας, καὶ οὐ λέγει ὅτι ἀνδρειοῦμαι. **ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ, ποτήριον δεξίας κυρίου.** διὰ τοῦτό φησι παραινῶ σοι σεισθῆναι καὶ σαλευθῆναι, διότι ἦλθεν ἐπὶ σὲ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ τιμωρία· ταύτην γὰρ ποτήριον θείας δεξιᾶς ὀνομάζει. καὶ πολλαχοῦ δὲ ἀλλαχοῦ ἡ τιμωρία ποτήριον λέγεται· ὁ δὲ πιὼν καὶ μεθυσθεὶς σαλεύεται. τί δέ ἐστι τὸ ἐκύκλωσεν, ἢ ὅτι κύκλῳ σε περιέλαβεν, ὥστε μὴ δύνασθαί σε διαφυγεῖν ταύτην· ἢ ὅτι ὥσπερ ἐν συμποσίῳ τὸ ποτήριον κύκλῳ περιέρχεται τοὺς συμπότας, οὕτω καὶ ἡ ἐκ Θεοῦ τιμωρία, πρότερον μὲν τὰς ἄλλας βασιλείας περιῆλθε, διὰ σοῦ τιμωρησαμένη ταύτας, καὶ μεθύσασα συμφορῶν, κύκλῳ δὲ διερχομένη νῦν ἔφθασε καὶ ἐπὶ σὲ, ὥστε ὀφείλεις τοῦτο πιεῖν. ἡ δεξιὰ γὰρ τοῦ κυρίου προσφέρει σοι τοῦτο, καὶ ἀδύνατον ἐκφυγεῖν, τὴν γὰρ χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν, τίς ἀποστρέψει; **καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου.** ὥσπερ ὅταν εὐημέρεις, πάντοθεν συνήγετό σοι ἡ δόξα, καὶ ἀπὸ πλούτου καὶ ἀπὸ ἀνδρίας, καὶ συνέσεως καὶ πλήθους ὑπηκόων καὶ τῶν τοιούτων· οὕτω νῦν ἡ ἀτιμία συναχθήσεταί σοι ἀπὸ πενίας, ἀπὸ δειλίας, ἀπὸ ἀσυνεσίας, ἀπὸ τοῦ μηδένα ἔχειν ὑπήκοον, καὶ ἁπλῶς, πάντων τῶν τοιούτων. ὁ γὰρ ἔνδοξος ἀφ' ὧν δοξάζεται, ἐξ ἐκείνων ἀτιμοῦται ἐκπεσὼν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας ἐποίησε τῷ ᾅδῃ ἐνδιατρίψας, πρὸς ταύτην τὴν καρδίαν φησὶ ὅτι σείσθητι. τάχα μὲν καὶ ἀπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ γενομένου ἐν τῷ ἐκπνεῦσαι αὐτὸν, ὅτε καὶ τὰ [μν] σημεῖα ἀνεῴχθη· τάχα δὲ καὶ ὡς πάσης τῆς ἀρχῆς τοῦ ᾅδου σαλευομένης, καὶ τῶν χαλκῶν πυλῶν

συντριβομένων· παρεγένετο γὰρ, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν. ἐπάγει οὖν ὅτι ἐκύκλωσέ σε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, ὃ ἔπιεν ἡ δεξιὰ τοῦ κυρίου, ὁ Χριστός. διὰ τοῦτο, καὶ οὓς κατέπιες ἰσχύσας, ἐξήμεσας, καὶ δόξαν ἔχων ἐπὶ τῷ κρατῆσαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, νῦν ἄτιμος γέγονας. κατηργήθης γὰρ, ἔσχατος ἐχθρός. **διότι ἀσέβεια τοῦ Λιβάνου καλύψει σε.** ὁ Λίβανος ὄρος ἐστὶ τῆς Φοινίκης, εὔξυλόν τε καὶ εὐῶδες. παρεικάζει δὲ ἡ γραφὴ τούτῳ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὡς μεγίστην καὶ ὑπερηρμένην, καὶ πολλῆς εὐωδίας τῆς ἐκ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν γέμουσαν, ὡς καὶ Δαυεὶδ φησιν Αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου ἃς ἐφύτευσας, ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσιν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἁγίων κέδρῳ ἔοικε, διὰ τὸ ὑψοῦ [illegible]. ὑποδέχεται δὲ τοὺς ἐπ' αὐτῷ μαθητευομένους, καὶ σκέπη αὐτοῖς γίνεται. ἐπειδὴ οὖν τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐνέπρησε σὺν τῷ θείῳ ναῷ ὁ Βαβυλώνιος, ἡ ἀσέβεια φησὶν ἡ ἐπὶ τῷ Λιβάνῳ τῇ Ἱερουσαλὴμ φημὶ γενομένη καλύψει σε. **καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε.** θηρία τοὺς περὶ Κῦρον φησίν· ὡς πολὺ τὸ ἄγριον ἔχοντας. ἡ οὖν ταλαιπωρία ἣν οὗτοι ἐπάξουσί σοι, πτοήσει σε, τουτέστι, ταπεινὸν καὶ δειλὸν καὶ ἀθαρσῆ ποιήσει. ἀλλὰ καὶ ἀσέβεια πολλὴ ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ πάλαι διὰ τὴν ἐκεῖ εἰδωλολατρείαν· τοῖς γὰρ ὑψηλοτέροις τῶν ὀρῶν ἐπεφοίτων οἱ δαιμονοφόρητοι, ὡς ἐκεῖσε ῥᾷον τοῖς δαίμοσι συνεσόμενοι· δι' ἣν ὁ διάβολος κατελέλυται τῷ ἀθανάτῳ παραδοθεὶς, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ τῶν δαιμόνων θηρία ἐταλαιπώρησαν, μαστιζόμενα τῷ Χριστοῦ ὀνόματι. **δι' αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας, γῆς καὶ πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ.** πάλιν τὸ δίκαιον τῆς τιμωρίας δείκνυσι, καὶ ὡς οὐκ ἀλόγως ἢ ἀδίκως ταῦτα πάσχει· ἀλλὰ διὰ τὰ αἵματα καὶ τὰς ἀσεβείας ἃς ἐποίει, πᾶσαν γῆν καὶ πόλιν τῶν οἰκητόρων ἐξερημῶν. ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοκτόνοις ἁρμόσει ταῦτα· οἳ ἠτιμώθησαν, καὶ τὸ ποτήριον τῆς τοῦ κυρίου ὀργῆς ἔπιον, καὶ εἰς ταλαιπωρίαν ὑπὸ θηρίων τῶν ῥωμαϊκῶν δηλαδὴ στρατευμάτων κατηνέχθησαν. διὰ τὰ αἵματα τῶν προφητῶν, καὶ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν· ἠσέβησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Λίβανον, τὴν εὐώδη ἐκκλησίαν, ἥτις καὶ γῆ ἐστι τοῦ Θεοῦ καὶ πόλις. **τί ὠφελεῖ γλυπτὸν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό· ἔπλασαν αὐτὸ χώνευμα, φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι εἴδωλα κωφά.** οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ Κύρου ἐπιστρατεύσαντος αὐτοῖς ἐπὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς γοητείας ἐτρέπησαν· διὸ διαγελᾷ ὁ προφήτης τὴν ἀνοησίαν αὐτῶν, οἳ τοῦ μὲν ἀληθινοῦ Θεοῦ τὸν ναὸν ἐνέπρησαν, ἐθάρρουν δὲ εἰδώλοις, τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ῥύσασθαι. τῶν δὲ εἰδώλων ὅσα ἐκ μεταλλικῆς ὕλης κατεσκεύαστο, τὰ μὲν ἦσαν γλυπτὰ, τὰ δὲ πλαστὰ καὶ ἐλατὰ, χωνεύματα μέντοι πάντα, εἰ καί τινα ἰδιοτροπίαν εἶχον τὰ γλυπτά. ταῦτα μὲν γὰρ αὐτοτελῆ ἦσαν καὶ ναστὰ, μὴ ἔχοντα ὅλως ἔσωθεν, κένωμα· τὰ δὲ πλαστὰ σύμβλητα καὶ ἀλλοτρίας ὕλης ἔνδοθεν γέμοντα, πίσσης ἢ κηροῦ ἢ πηλοῦ· ἐγίνοντο δὲ καὶ λίθινα γλυπτὰ καὶ ξύλινα, γλυπτά τε καὶ σύμβλητα· ἔστι δ' ἃ καὶ ζωγράφων χεῖρες διὰ χρωμάτων ἐπεμόρφουν. μνημονεύσας οὖν ἰδικώτερον τῶν γλυπτῶν καὶ πλαστῶν, εἶτα ἐπήγαγε καθολικώτερον Τοῦ ποιῆσαι εἴδωλα κωφά. διὰ γὰρ τῆς τοῦ ποιῆσαι λέξεως πάντα συμπεριέλαβε τὰ ὁπωσδήποτε καὶ ἐξ οἵας δήποτοῦν ὕλης γινόμενα. τάχα δὲ καὶ τὸ ἔπλασε καὶ τὸ πλάσμα τοῦτο σημαίνει. ὥσπερ ὅταν λέγωμεν Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν γῆν· καὶ πάλιν Τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. ὁ δὲ τοῖς τοιούτοις πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα, καὶ διὰ

τοῦτο ποιοῦσι τὰ εἴδωλα· ὅσῳ πλείω ποιήσουσι, τοσούτῳ πλείονος ὠφελείας ἐπιτυχεῖν οἰόμενοι. εἰπὼν δὲ φαντασίαν προσέθηκε καὶ τὸ ψευδῆ, διότι ἐστὶ καὶ φαντασία ἀληθὴς, ἤτοι ὅταν τις τὰ φανέντα αὐτῷ ἀναπολῇ αὖθις καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτα οἷα ἐφάνησαν, ἢ φαντασίαν οἶδεν ἡ γραφὴ καὶ τὴν λαμπρότητα. ἐπεὶ οὖν πολλαὶ λαμπρότητές εἰσιν ὑφεστῶσαι, ἅτε καὶ πραγμάτων οὖσαι τοιούτων, ἡ δὲ τῶν εἰδώλων λαμπρότης ἀνυπόστατός ἐστιν· ἀνυποστάτων διὰ τοῦτο φαντασίαν εἴρηκε ψευδῆ. **οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ Ἔκνηψον, ἐγέρθητι, καὶ τῷ λίθῳ Ὑψώθητι· καὶ αὐτό ἐστι φαντασία.** *θρηνεῖ τοὺς ἐν ταῖς περιεχούσαις συμφοραῖς μὴ ἐπὶ τὸν σῶσαι δυνάμενον καταφεύγοντας, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ξύλινα καὶ λίθινα εἴδωλα τρέχοντας, καὶ δεομένους, ἵνα ὥσπερ ὑπνώττοντα διεγερθῶσι καὶ ὑψωθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τὴν οἰκείαν δύναμιν ὑψηλὴν καὶ ἀήττητον δεικνῦντα. ὅρα δὲ, πῶς οὐκ εἶπε Ξύλινον εἴδωλον ἢ λίθινον, ἀλλὰ ξύλον καὶ λίθον πρὸς ἐντροπὴν πλείω. εἰ γὰρ καὶ εἶδος ἔχει φησὶν ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμως ξύλον μένει καὶ λίθος. τὸ δὲ εἶδος ὃ περιφέρει φαντασία ἐστί· ψεύδης πάντως, ὥσπερ προεῖπεν· οὐκ ἔδει γὰρ διττολογεῖν.* **τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυσίου ἢ ἀργυρίου.** *ἀδιανόητον φαίνεται τὸ ῥητόν· λίθον γὰρ εἰπὼν καὶ ξύλον, ἐπήγαγε Τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυσίου ἢ ἀργυρίου. ἆρα οὖν τὸ ξύλον καὶ ὁ λίθος ἔλασμά ἐστι χρυσίου ἢ ἀργυρίου; οὐχὶ· ἀλλ' οὕτως νόησον. τὰ μὲν εἰσὶ ξύλα καὶ λίθοι, τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα· ἀντὶ τοῦ, ἄλλο ἔστιν ἔλασμα χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν.* **καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.** *ἀντὶ τοῦ, οὐδὲν πνεῦμα ἔστιν ἐν αὐτῷ, οὔτε τὸ φυσικὸν, οὔτε τὸ αἰσθητικὸν, οὔτε τὸ λογικόν.* **ὁ δὲ Κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ· εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ.** *τὰ μὲν εἴδωλά φησι κωφὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ μηδένα ὠφελῆσαι δυνάμενα· ὁ δὲ κύριος ἔχει μὲν οἷόν τινα ναὸν, τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐν ἐκείνῳ κατοικεῖ, ὡς ἁγίῳ, ἅγιος. κατοικεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ναὸν, ὃν ὁ ἐπὶ τοῖς εἰδώλοις πεποιθὼς ἐνέπρησεν, ὑπὲρ οὗ καὶ δίκας δώσει. εἰ δὲ ἐν οὐρανῷ κατοικεῖ, πᾶσα ἡ γῆ εὐλαβείσθω τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τουτέστι, τὴν ἐπιστασίαν αὐτοῦ καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἡμετέρων ἔργων. καὶ μηδεὶς καταφρονείτω μηδὲ ἀλαζονευέσθω, πρὸς τὰ τῷ βαβυλωνίῳ συμβεβηκότα ἀφορῶν. ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ τὸ σῶμα, ὃ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ἑαυτῷ συνέπηξεν, ὃν καὶ νῦν κατοικεῖ. πάντες οὖν οἱ τὰ τῆς γῆς φρονοῦντες εὐλαβείσθωσαν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· τῆς δευτέρας φημὶ παρουσίας, ὅτε ἥξει ἐπισκέψασθαι τὰ ἡμέτερα φοβερώτερον, οὐχὶ διορθώσασθαι.*

TABULA LOCORUM NONNULLORUM IN CATENIS CITATORUM.

INDEX RERUM.

A

C

F

G

H

I

J

L

4 X 2

S

T

Z

INDEX LOCORUM SS. SCRIPTURAE.

Libri V. T. deutero-canonici asterisco notantur.

HIEREMIAS.

S. Marcus.

S. Lucas.

S. Joannes.

Acta SS. Apostolorum.

Ad Romanos.

Ad Corinthios I.

Ad Corinthios II.

Ad Galatas.

Ad Ephesios.

Ad Philippenses.

Ad Colossenses.

Ad Thessalonicenses I.

Ad Thessalonicenses II.

Ad Timotheum I.

Ad Timotheum II.

September, 1879.

Clarendon Press, Oxford.

BOOKS

PUBLISHED FOR THE UNIVERSITY BY

MACMILLAN AND CO., LONDON;

ALSO TO BE HAD AT THE

CLARENDON PRESS DEPOSITORY, OXFORD.

LEXICONS, GRAMMARS, &c.

(*See also Clarendon Press Series* pp. 21, 24.)

A Greek-English Lexicon, by Henry George Liddell, D.D., and Robert Scott, D.D. *Sixth Edition, Revised and Augmented.* 1870. 4to. *cloth*, 1*l.* 16*s.*

A Greek-English Lexicon, abridged from the above, chiefly for the use of Schools. *Eighteenth Edition. Carefully Revised throughout.* 1879. Square 12mo. *cloth*, 7*s.* 6*d.*

A copious Greek-English Vocabulary, compiled from the best authorities. 1850. 24mo. *bound*, 3*s.*

Graecae Grammaticae Rudimenta in usum Scholarum. Auctore Carolo Wordsworth, D.C.L. *Nineteenth Edition*, 1877. 12mo. *cloth*, 4*s.*

A Greek Primer, for the use of beginners in that Language. By the Right Rev. Charles Wordsworth, D.C.L., Bishop of St. Andrews. *Sixth Edition, Revised and Enlarged.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1*s.* 6*d.*

A Practical Introduction to Greek Accentuation, by H. W. Chandler, M.A. 1862. 8vo. *cloth*, 10*s.* 6*d.*

Etymologicon Magnum. Ad Codd. MSS. recensuit et notis variorum instruxit Thomas Gaisford, S.T.P. 1848. fol. *cloth*, 1*l.* 12*s.*

Suidae Lexicon. Ad Codd. MSS. recensuit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1834. fol. *cloth*, 2*l.* 2*s.*

Scheller's Lexicon of the Latin Tongue, with the German explanations translated into English by J. E. Riddle, M.A. 1835. fol. *cloth*, 1*l.* 1*s.*

Scriptores Rei Metricae. Edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Sold separately:

Hephaestion, Terentianus Maurus, Proclus, cum annotationibus, etc. Tomi II. 10s. Scriptores Latini. 5s.

The Book of Hebrew Roots, by Abu 'L-Walîd Marwân ibn Janâh. otherwise called Rabbî Yônâh. Now first edited, with an Appendix, by Ad. Neubauer. 4to. *cloth*, 2*l*. 7*s*. 6*d*.

A Treatise on the use of the Tenses in Hebrew. By S. R. Driver, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Thesaurus Syriacus: collegerunt Quatremère, Bernstein, Lorsbach, Arnoldi, Field: edidit R. Payne Smith, S.T.P.R.

Fasc. I–IV. 1868–77. sm. fol. *each*, 1*l*. 1*s*.

A Practical Grammar of the Sanskrit Language, arranged with reference to the Classical Languages of Europe, for the use of English Students, by Monier Williams, M.A. *Fourth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 15*s*.

A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically arranged, with special reference to Greek, Latin, German, Anglo-Saxon, English, and other cognate Indo-European Languages. By Monier Williams, M.A., Boden Professor of Sanskrit. 1872. 4to. *cloth*, 4*l*. 14*s*. 6*d*.

Nalopákhyánam. Story of Nala, an Episode of the Mahá-Bhárata: the Sanskrit text, with a copious Vocabulary. and an improved version of Dean Milman's Translation. By Monier Williams, M.A. *Second Edition, Enlarged and Improved.* 8vo. *cloth*, 15*s*.

Sakuntalā. A Sanskrit Drama, in seven Acts. Edited by Monier Williams, M.A. *Second Edition*, 8vo. *cloth*, 21*s*.

An Anglo-Saxon Dictionary, by Joseph Bosworth, D.D., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *New edition. In the Press.*

An Icelandic-English Dictionary. Based on the MS. collections of the late Richard Cleasby. Enlarged and completed by G. Vigfússon. With an Introduction, and Life of Richard Cleasby, by G. Webbe Dasent, D.C.L. 4to. *cloth*, 3*l*. 7*s*.

A List of English Words the Etymology of which is illustrated by comparison with Icelandic. Prepared in the form of an Appendix to the above. By W. W. Skeat, M.A., *stitched*, 2*s*.

A Handbook of the Chinese Language. Parts I and II, Grammar and Chrestomathy. By James Summers. 1863. 8vo. *half bound*, 1*l*. 8*s*.

Cornish Drama (The Ancient). Edited and translated by E. Norris, Esq., with a Sketch of Cornish Grammar, an Ancient Cornish Vocabulary, etc. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

The Sketch of Cornish Grammar separately, *stitched*, 2*s*. 6*d*.

Aristophanem, Index in: J. Caravellae. 1822. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Metra Aeschyli Sophoclis Euripidis et Aristophanis. Descripta a Guil. Dindorfio. Accedit Chronologia Scenica. 1842. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Anecdota Graeca Oxoniensia. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1*l*. 2*s*.

Anecdota Graeca e Codd. MSS. Bibliothecae Regiae Parisiensis. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1*l*. 2*s*.

Apsinis et Longini Rhetorica. E Codicibus MSS. recensuit Joh. Bakius. 1849. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Aristoteles; ex recensione Immanuelis Bekkeri. Accedunt Indices Sylburgiani. Tomi XI. 1837. 8vo. *cloth*, 2*l*. 10*s*.

The volumes (except vol. IX.) may be had separately, price 5*s*. 6*d*. each.

Aristotelis Ethica Nicomachea, ex recensione Immanuelis Bekkeri. Crown 8vo. *cloth*, 5*s*.

Choerobosci Dictata in Theodosii Canones, necnon Epimerismi in Psalmos. E Codicibus MSS. edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1842. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Demosthenes: ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi I. II. III. IV. 1846. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Demosthenes: Tomi V. VI. VII. Annotationes Interpretum. 1849. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Demosthenes: Tomi VIII. IX. Scholia. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Harpocrationis Lexicon, ex recensione G. Dindorfii. Tomi II. 1854. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Heracliti Ephesii Reliquiae. Recensuit I. Bywater, M.A. 8vo. *cloth*, price 6*s*.

Herculanensium Voluminum Partes II. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Homerus: Ilias, cum brevi Annotatione C. G. Heynii. Accedunt Scholia minora. Tomi II. 1834. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Homerus: Ilias, ex rec. Guil. Dindorfii. 1856. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Homerus: Scholia Graeca in Iliadem. Edited by Prof. W. Dindorf, after a new collation of the Venetian MSS. by D. B. Monro, M.A., Fellow of Oriel College.

Vols. I. II. 8vo. *cloth*, 24*s*. Vols. III. IV. 8vo. *cloth*, 26*s*.

Homerus: Odyssea, ex rec. Guil. Dindorfii. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Homerus: Scholia Graeca in Odysseam. Edidit Guil. Dindorfius. Tomi II. 1855. 8vo. *cloth*, 15*s*. 6*d*.

Homerum, Index in: Seberi. 1780. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Oratores Attici ex recensione Bekkeri:

I. Antiphon, Andocides, et Lysias. 1822. 8vo. *cloth*, 7*s*.

II. Isocrates. 1822. 8vo. *cloth*, 7*s*.

III. Isaeus, Aeschines, Lycurgus, Dinarchus, etc. 1823. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Scholia Graeca in Aeschinem et Isocratem. Edidit G. Dindorfius. 1852. 8vo. *cloth*, 4*s*.

Paroemiographi Graeci, quorum pars nunc primum ex Codd. MSS. vulgatur. Edidit T. Gaisford, S.T.P. 1836. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Plato: The Apology, with a revised Text and English Notes, and a Digest of Platonic Idioms, by James Riddell, M.A. 1867. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Plato: Philebus, with a revised Text and English Notes, by Edward Poste, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Plato: Sophistes and Politicus, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. 1866. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Plato: Theaetetus, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. 1861. 8vo. *cloth*, 9*s*.

Plato: The Dialogues, translated into English, with Analyses and Introductions, by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *A new Edition in* 5 *volumes*, medium 8vo. *cloth*, 3*l*. 10*s*.

Plato: Index to. Compiled for the Second Edition of Professor Jowett's Translation of the Dialogues. By Evelyn Abbott, M.A., Fellow and Tutor of Balliol College. Demy 8vo. *paper covers*, 2*s*. 6*d*.

Plato: The Republic, with a revised Text and English Notes, by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. Demy 8vo. *Preparing.*

Plotinus. Edidit F. Creuzer. Tomi III. 1835. 4to. 1*l*. 8*s*.

Stobaei Florilegium. Ad MSS. fidem emendavit et supplevit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 8vo. *cloth*, 1*l*.

Stobaei Eclogarum Physicarum et Ethicarum libri duo. Accedit Hieroclis Commentarius in aurea carmina Pythagoreorum. Ad MSS. Codd. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Thucydides: History of the Peloponnesian War, translated into English by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *In the Press.*

Xenophon: Historia Graeca, ex recensione et cum annotationibus L. Dindorfii. *Second Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Xenophon: Expeditio Cyri, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. *Second Edition*, 1855. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Xenophon: Institutio Cyri, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1857. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Xenophon: Memorabilia Socratis, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1862. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Xenophon: Opuscula Politica Equestria et Venatica cum Arriani Libello de Venatione, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1866. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

THE HOLY SCRIPTURES, &c.

The Holy Bible in the earliest English Versions, made from the Latin Vulgate by John Wycliffe and his followers: edited by the Rev. J. Forshall and Sir F. Madden. 4 vols. 1850. royal 4to. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

The New Testament in English, according to the Version by John Wycliffe, about A.D. 1380, and Revised by John Purvey, about A.D. 1388. *Reprinted from the above.* With Introduction and Glossary by W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*. *Just Published.*

The Holy Bible: an exact reprint, page for page, of the Authorized Version published in the year 1611. Demy 4to. *half bound*, 1*l*. 1*s*.

Vetus Testamentum Graece cum Variis Lectionibus. Editionem a R. Holmes, S.T.P. inchoatam continuavit J. Parsons, S.T.B. Tomi V. 1798–1827. folio, 7*l*.

Vetus Testamentum ex Versione Septuaginta Interpretum secundum exemplar Vaticanum Romae editum. Accedit potior varietas Codicis Alexandrini. Tomi III. *Editio Altera.* 18mo. *cloth*, 18*s*.

Origenis Hexaplorum quae supersunt; sive, Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum Fragmenta. Edidit Fridericus Field, A.M. 2 vols. 1867–1874. 4to. *cloth*, 5*l*. 5*s*.

Libri Psalmorum Versio antiqua Latina, cum Paraphrasi Anglo-Saxonica. Edidit B. Thorpe, F.A.S. 1835. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Libri Psalmorum Versio antiqua Gallica e Cod. MS. in Bibl. Bodleiana adservato, una cum Versione Metrica aliisque Monumentis pervetustis. Nunc primum descripsit et edidit Franciscus Michel, Phil. Doct. 1860. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Libri Prophetarum Majorum, cum Lamentationibus Jeremiae, in Dialecto Linguae Aegyptiacae Memphitica seu Coptica. Edidit cum Versione Latina H. Tattam, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. *cloth*, 17*s*.

Libri duodecim Prophetarum Minorum in Ling. Aegypt. vulgo Coptica. Edidit H. Tattam, A.M. 1836. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece. Antiquissimorum Codicum Textus in ordine parallelo dispositi. Accedit collatio Codicis Sinaitici. Edidit E. H. Hansell, S.T.B. Tomi III. 1864. 8vo. *half morocco*, 2*l*. 12*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece. Accedunt parallela S. Scripturae loca, necnon vetus capitulorum notatio et canones Eusebii. Edidit Carolus Lloyd, S.T.P.R., necnon Episcopus Oxoniensis. 18mo. *cloth*, 3*s*.

The same on writing paper, with large margin, cloth, 10*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece juxta Exemplar Millianum. 18mo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

The same on writing paper, with large margin, cloth, 9*s*.

Evangelia Sacra Graece. fcap. 8vo. *limp*, 1*s*. 6*d*.

The New Testament in Greek and English. Edited by E. Cardwell, D.D. 2 vols. 1837. crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

Novum Testamentum Coptice, cura D. Wilkins. 1716. 4to. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Evangeliorum Versio Gothica, cum Interpr. et Annott. E. Benzelii. Edidit, et Gram. Goth. praemisit, E. Lye, A.M. 1759. 4to. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Diatessaron; sive Historia Jesu Christi ex ipsis Evangelistarum verbis apte dispositis confecta. Ed. J. White. 1856. 12mo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Canon Muratorianus. The earliest Catalogue of the Books of the New Testament. Edited with Notes and a Facsimile of the MS. in the Ambrosian Library at Milan, by S. P. Tregelles, LL.D. 1868. 4to. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The Five Books of Maccabees, in English, with Notes and Illustrations by Henry Cotton, D.C.L. 1833. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Horae Hebraicae et Talmudicae, a J. Lightfoot. *A new Edition*, by R. Gandell, M.A. 4 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

FATHERS OF THE CHURCH, &c.

Liturgies, Eastern and Western: being a Reprint of the Texts, either original or translated, of the most representative Liturgies of the Church, from various sources. Edited, with Introduction, Notes, and a Liturgical Glossary, by C. E. Hammond, M.A. Crown 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

An Appendix to the above. Crown 8vo. *paper covers*, 1*s*. 6*d*.

Athanasius: The Orations of St. Athanasius against the Arians. With an Account of his Life. By William Bright, D.D., Regius Professor of Ecclesiastical History, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 9*s*.

The Canons of the First Four General Councils of Nicaea, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon. Crown 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Catenae Graecorum Patrum in Novum Testamentum. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi VIII. 1838–1844. 8vo. *cloth*, 2*l*. 4*s*.

Clementis Alexandrini Opera, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi IV. 1869. 8vo. *cloth*, 3*l*.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in XII Prophetas. Edidit P. E. Pusey, A.M. Tomi II. 1868. 8vo. *cloth*, 2*l*. 2*s*.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium. Accedunt Fragmenta Varia necnon Tractatus ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit post Aubertum P. E. Pusey, A.M. Tomi III. 8vo. *cloth*, 2*l*. 5*s*.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Commentarii in Lucae Evangelium quae supersunt Syriace. E MSS. apud Mus. Britan. edidit R. Payne Smith, A.M. 1858. 4to. *cloth*, 1*l*. 2*s*.

The same, translated by R. Payne Smith, M.A. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 14*s*.

Ephraemi Syri, Rabulae Episcopi Edesseni, Balaei, aliorumque. Opera Selecta. E Codd. Syriacis MSS. in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit J. J. Overbeck. 1865. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Eusebii Pamphili Evangelicae Praeparationis Libri XV. Ad Codd. MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 1843. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Eusebii Pamphili Evangelicae Demonstrationis Libri X. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Eusebii Pamphili contra Hieroclem et Marcellum Libri. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1852. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Eusebius' Ecclesiastical History, according to the text of Burton. With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Eusebii Pamphili Hist. Eccl.: **Annotationes Variorum.** Tomi II. 1842. 8vo. *cloth*, 17*s*.

Evagrii Historia Ecclesiastica, ex recensione H. Valesii. 1844. 8vo. *cloth*, 4*s*.

Irenaeus: The Third Book of St. Irenaeus, Bishop of Lyons, against Heresies. With short Notes, and a Glossary. By H. Deane, B.D., Fellow of St. John's College, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Origenis Philosophumena; sive omnium Haeresium Refutatio. E Codice Parisino nunc primum edidit Emmanuel Miller. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Patrum Apostolicorum, S. Clementis Romani, S. Ignatii, S. Polycarpi, quae supersunt. Edidit Guil. Jacobson, S.T.P.R. Tomi II. *Fourth Edition*, 1863. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Reliquiae Sacrae secundi tertiique saeculi. Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi V. *Second Edition*, 1846–1848. 8vo. *cloth*, 1*l*. 5*s*.

Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula. Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi II. *Third Edition*, 1858. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Socratis Scholastici Historia Ecclesiastica. Gr. et Lat. Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1853. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Socrates' Ecclesiastical History, according to the Text of Hussey. With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Sozomeni Historia Ecclesiastica. Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1859. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Theodoreti Ecclesiasticae Historiae Libri V. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1854. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Theodoreti Graecarum Affectionum Curatio. Ad Codices MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1839. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Dowling (J. G.) Notitia Scriptorum SS. Patrum aliorumque vet. Eccles. Mon. quae in Collectionibus Anecdotorum post annum Christi MDCC. in lucem editis continentur. 1839. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

ECCLESIASTICAL HISTORY, BIOGRAPHY, &c.

Baedae Historia Ecclesiastica. Edited, with English Notes by G. H. Moberly, M.A. 1869. crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.

Bingham's Antiquities of the Christian Church, and other Works. 10 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 3l. 3s.

Bright (W., D.D.). Chapters of Early English Church History. 8vo. *cloth*, 12s.

Burnet's History of the Reformation of the Church of England. *A new Edition.* Carefully revised, and the Records collated with the originals, by N. Pocock, M.A. 7 vols. 1865. 8vo. 4l. 4s.

Burnet's Life of Sir M. Hale, and Fell's Life of Dr. Hammond. 1856. small 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

Cardwell's Two Books of Common Prayer, set forth by authority in the Reign of King Edward VI, compared with each other. *Third Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 7s.

Cardwell's Documentary Annals of the Reformed Church of England; being a Collection of Injunctions, Declarations, Orders, Articles of Inquiry, &c. from 1546 to 1716. 2 vols. 1843. 8vo. *cloth*, 18s.

Cardwell's History of Conferences on the Book of Common Prayer from 1551 to 1690. *Third Edition*, 1849. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland. Edited, after Spelman and Wilkins, by A. W. Haddan, B.D., and William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford. Vols. I. and III. Medium 8vo. *cloth*, each 1l. 1s.

Vol. II. Part I. Medium 8vo. *cloth*, 10s. 6d.

Vol. II. Part II. Church of Ireland; Memorials of St. Patrick. *stiff covers*, 3s. 6d.

Formularies of Faith set forth by the King's Authority during the Reign of Henry VIII. 1856. 8vo. *cloth*, 7s.

Fuller's Church History of Britain. Edited by J. S. Brewer, M.A. 6 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1l. 19s.

Gibson's Synodus Anglicana. Edited by E. Cardwell, D.D. 1854. 8vo. *cloth*, 6s.

Hussey's Rise of the Papal Power traced in three Lectures. *Second Edition*, 1863. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Inett's Origines Anglicanae (in continuation of Stillingfleet). Edited by J. Griffiths, M.A. 3 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 15s.

John, Bishop of Ephesus. The Third Part of his Ecclesiastical History. [In Syriac.] Now first edited by William Cureton, M.A. 1853. 4to. *cloth*, 1l. 12s.

The same, translated by R. Payne Smith, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 10s.

Knight's Life of Dean Colet. 1823. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Le Neve's Fasti Ecclesiae Anglicanae. *Corrected and continued from* 1715 *to* 1853 by T. Duffus Hardy. 3 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Noelli (A.) Catechismus sive prima institutio disciplinaque Pietatis Christianae Latine explicata. Editio nova cura Guil. Jacobson, A.M. 1844. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Prideaux's Connection of Sacred and Profane History. 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Primers put forth in the Reign of Henry VIII. 1848. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Records of the Reformation. The Divorce, 1527—1533. Mostly now for the first time printed from MSS. in the British Museum and other Libraries. Collected and arranged by N. Pocock, M.A. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 16*s*.

Reformatio Legum Ecclesiasticarum. The Reformation of Ecclesiastical Laws, as attempted in the reigns of Henry VIII, Edward VI, and Elizabeth. Edited by E. Cardwell, D.D. 1850. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Shirley's (W. W.) Some Account of the Church in the Apostolic Age. *Second Edition*, 1874. fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Shuckford's Sacred and Profane History connected (in continuation of Prideaux). 2 vols. 1848. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Stillingfleet's Origines Britannicae, with Lloyd's Historical Account of Church Government. Edited by T. P. Pantin, M.A. 2 vols. 1842. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Stubbs's (W.) Registrum Sacrum Anglicanum. An attempt to exhibit the course of Episcopal Succession in England. 1858. small 4to. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Strype's Works Complete, with a General Index. 27 vols. 1821–1843. 8vo. *cloth*, 7*l*. 13*s*. 6*d*. Sold separately as follows:—

Memorials of Cranmer. 2 vols. 1840. 8vo. *cloth*, 11*s*.
Life of Parker. 3 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 16*s*. 6*d*.
Life of Grindal. 1821. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.
Life of Whitgift. 3 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 16*s*. 6*d*.
Life of Aylmer. 1820. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.
Life of Cheke. 1821. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.
Life of Smith. 1820. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.
Ecclesiastical Memorials. 6 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 1*l*. 13*s*.
Annals of the Reformation. 7 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 3*s*. 6*d*.
General Index. 2 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Sylloge Confessionum sub tempus Reformandae Ecclesiae editarum. Subjiciuntur Catechismus Heidelbergensis et Canones Synodi Dordrechtanae. 1827. 8vo. *cloth*, 8*s*.

ENGLISH THEOLOGY.

Beveridge's Discourse upon the XXXIX Articles. *The third complete Edition*, 1847. 8vo. *cloth*, 8s.

Bilson on the Perpetual Government of Christ's Church, with a Biographical Notice by R. Eden, M.A. 1842. 8vo. *cloth*, 4s.

Biscoe's Boyle Lectures on the Acts of the Apostles. 1840. 8vo. *cloth*, 9s. 6*d*.

Bull's Works, with Nelson's Life. By E. Burton, D.D. *A new Edition*, 1846. 8 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 9s.

Burnet's Exposition of the XXXIX Articles. 8vo. *cloth*, 7s.

Burton's (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Divinity of Christ. *Second Edition*, 1829. 8vo. *cloth*, 7s.

Burton's (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Doctrine of the Trinity and of the Divinity of the Holy Ghost. 1831. 8vo. *cloth*, 3s. 6*d*.

Butler's Works, with an Index to the Analogy. 2 vols. 1874. 8vo. *cloth*, 11s.

Butler's Sermons. 8vo. *cloth*, 5s. 6*d*.

Butler's Analogy of Religion. 8vo. *cloth*, 5s. 6*d*.

Chandler's Critical History of the Life of David. 1853. 8vo. *cloth*, 8s. 6*d*.

Chillingworth's Works. 3 vols. 1838. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1s. 6*d*.

Clergyman's Instructor. *Sixth Edition*, 1855. 8vo. *cloth*, 6s. 6*d*.

Comber's Companion to the Temple; or a Help to Devotion in the use of the Common Prayer. 7 vols. 1841. 8vo. *cloth*, 1*l*. 11s. 6*d*.

Cranmer's Works. Collected and arranged by H. Jenkyns, M.A., Fellow of Oriel College. 4 vols. 1834. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10s.

Enchiridion Theologicum Anti-Romanum.

Vol. I. Jeremy Taylor's Dissuasive from Popery, and Treatise on the Real Presence. 1852. 8vo. *cloth*, 8s.

Vol. II. Barrow on the Supremacy of the Pope, with his Discourse on the Unity of the Church. 1852. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

Vol. III. Tracts selected from Wake, Patrick, Stillingfleet, Clagett, and others. 1837. 8vo. *cloth*, 11s.

[Fell's] Paraphrase and Annotations on the Epistles of St. Paul. 1852. 8vo. *cloth*, 7s.

Greswell's Harmonia Evangelica. *Fifth Edition*, 1856. 8vo. *cloth*, 9s. 6*d*.

Greswell's Prolegomena ad Harmoniam Evangelicam. 1840. 8vo. *cloth*, 9s. 6*d*.

Greswell's Dissertations on the Principles and Arrangement of a Harmony of the Gospels. 5 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 3*l*. 3s.

Hall's (Bp.) Works. *A new Edition*, by Philip Wynter, D.D. 10 vols. 1863. 8vo. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

Hammond's Paraphrase and Annotations on the New Testament. 4 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1*l*.

Hammond's Paraphrase on the Book of Psalms. 2 vols. 1850. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Heurtley's Collection of Creeds. 1858. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Homilies appointed to be read in Churches. Edited by J. Griffiths, M.A. 1859. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Hooker's Works, with his Life by Walton, arranged by John Keble, M.A. *Sixth Edition*, 1874. 3 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 11*s*. 6*d*.

Hooker's Works; the text as arranged by John Keble, M.A. 2 vols. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Hooper's (Bp. George) Works. 2 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 8*s*.

Jackson's (Dr. Thomas) Works. 12 vols. 8vo. *cloth*, 3*l*. 6*s*.

Jewel's Works. Edited by R. W. Jelf, D.D. 8 vols. 1847. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Patrick's Theological Works. 9 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Pearson's Exposition of the Creed. Revised and corrected by E. Burton, D.D. *Sixth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Pearson's Minor Theological Works. Now first collected, with a Memoir of the Author, Notes, and Index, by Edward Churton, M.A. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Sanderson's Works. Edited by W. Jacobson, D.D. 6 vols. 1854. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Stanhope's Paraphrase and Comment upon the Epistles and Gospels. *A new Edition*. 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Stillingfleet's Origines Sacrae. 2 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 9*s*.

Stillingfleet's Rational Account of the Grounds of Protestant Religion; being a vindication of Abp. Laud's Relation of a Conference, &c. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Wall's History of Infant Baptism, with Gale's Reflections, and Wall's Defence. *A new Edition*, by Henry Cotton, D.C.L. 2 vols. 1862. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Waterland's Works, with Life, by Bp. Van Mildert. *A new Edition*, with copious Indexes. 6 vols. 1857. 8vo. *cloth*, 2*l*. 11*s*.

Waterland's Review of the Doctrine of the Eucharist, with a Preface by the present Bishop of London. 1868. crown 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Wheatly's Illustration of the Book of Common Prayer. *A new Edition*, 1846. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Wyclif. A Catalogue of the Original Works of John Wyclif, by W. W. Shirley, D.D. 1865. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

Wyclif. Select English Works. By T. Arnold, M.A. 3 vols. 1871. 8vo. *cloth*, 2l. 2s.

Wyclif. Trialogus. *With the Supplement now first edited.* By Gotthard Lechler. 1869. 8vo. *cloth*, 14s.

ENGLISH HISTORICAL AND DOCUMENTARY WORKS.

British Barrows, a Record of the Examination of Sepulchral Mounds in various parts of England. By William Greenwell, M.A., F.S.A. Together with Description of Figures of Skulls, General Remarks on Prehistoric Crania, and an Appendix. By George Rolleston, M.D., F.R.S. Medium 8vo., *cloth*, 25s.

Two of the Saxon Chronicles parallel, with Supplementary Extracts from the Others. Edited, with Introduction, Notes, and a Glossarial Index, by J. Earle, M.A. 1865. 8vo. *cloth*, 16s.

Magna Carta, a careful Reprint. Edited by W. Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History. 1868. 4to. *stitched*, 1s.

Britton, a Treatise upon the Common Law of England, composed by order of King Edward I. The French Text carefully revised, with an English Translation, Introduction, and Notes, by F. M. Nichols, M.A. 2 vols. 1865. royal 8vo. *cloth*, 1l. 16s.

Burnet's History of His Own Time, with the suppressed Passages and Notes. 6 vols. 1833. 8vo. *cloth*, 2l. 10s.

Burnet's History of James II, with additional Notes. 1852. 8vo. *cloth*, 9s. 6d.

Carte's Life of James Duke of Ormond. *A new Edition*, carefully compared with the original MSS. 6 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 1l. 5s.

Casauboni Ephemerides, cum praefatione et notis J. Russell, S.T.P. Tomi II. 1850. 8vo. *cloth*, 15s.

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. To which are subjoined the Notes of Bishop Warburton. 7 vols. 1849. medium 8vo. *cloth*, 2l. 10s.

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. 7 vols. 1839. 18mo. *cloth*, 1l. 1s.

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. Also His Life, written by Himself, in which is included a Continuation of his History of the Grand Rebellion. With copious Indexes. In one volume, royal 8vo. 1842. *cloth*, 1l. 2s.

Clarendon's (Edw. Earl of) Life, including a Continuation of his History. 2 vols. 1857. medium 8vo. *cloth*, 1l. 2s.

Clarendon's (Edw. Earl of) Life, and Continuation of his History. 3 vols. 1827. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.

Calendar of the Clarendon State Papers, preserved in the Bodleian Library. *In three volumes.*

Vol. I. From 1523 to January 1649. 8vo. *cloth,* 18s.
Vol. II. From 1649 to 1654. 8vo. *cloth,* 16s.
Vol. III. From 1655 to 1657. 8vo. *cloth,* 14s.

Calendar of Charters and Rolls preserved in the Bodleian Library. 8vo. *cloth,* 1*l.* 11*s.* 6*d.*

Freeman's (E. A.) History of the Norman Conquest of England: its Causes and Results. *In Six Volumes.* 8vo. *cloth,* 5*l.* 9*s.* 6*d.*

Vols. I–II together, 1*l.* 16*s.* Vols. III–V, 1*l.* 1*s. each.*
Vol. VI. Index. 8vo. *cloth,* 10*s.* 6*d.*

Lloyd's Prices of Corn in Oxford, 1583–1830. 8vo. *sewed,* 1*s.*

Luttrell's (Narcissus) Diary. A Brief Historical Relation of State Affairs, 1678–1714. 6 vols. 1857. 8vo. *cloth,* 1*l.* 4*s.*

May's History of the Long Parliament. 1854. 8vo. *cloth,* 6*s.* 6*d.*

Rogers's History of Agriculture and Prices in England, A.D. 1259–1400. 2 vols. 1866. 8vo. *cloth,* 2*l.* 2*s.*

Sprigg's England's Recovery; being the History of the Army under Sir Thomas Fairfax. *A new edition.* 1854. 8vo. *cloth,* 6*s.*

Whitelock's Memorials of English Affairs from 1625 to 1660. 4 vols. 1853. 8vo. *cloth,* 1*l.* 10*s.*

Protests of the Lords, including those which have been expunged, from 1624 to 1874; with Historical Introductions. Edited by James E. Thorold Rogers, M.A. 3 vols. 8vo. *cloth,* 2*l.* 2*s.*

Enactments in Parliament, specially concerning the Universities of Oxford and Cambridge. Collected and arranged by J. Griffiths, M.A. 1869. 8vo. *cloth,* 12*s.*

Ordinances and Statutes [for Colleges and Halls] framed or approved by the Oxford University Commissioners. 1863. 8vo. *cloth,* 12*s.*—Sold separately (except for Exeter, All Souls, Brasenose, and Corpus), at 1*s.* each.

Statuta Universitatis Oxoniensis. 1879. 8vo. *cloth,* 5*s.*

The Student's Handbook to the University and Colleges of Oxford. *Fifth Edition.* 1879. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Index to Wills proved in the Court of the Chancellor of the University of Oxford, &c. Compiled by J. Griffiths, M.A. 1862. royal 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

Catalogue of Oxford Graduates from 1659 to 1850. 1851. 8vo. *cloth,* 7*s.* 6*d.*

CHRONOLOGY, GEOGRAPHY, &c.

Clinton's Fasti Hellenici. The Civil and Literary Chronology of Greece, from the LVIth to the CXXIIIrd Olympiad. *Third edition*, 1841. 4to. *cloth*, 1*l*. 14*s*. 6*d*.

Clinton's Fasti Hellenici. The Civil and Literary Chronology of Greece, from the CXXIVth Olympiad to the Death of Augustus. *Second edition*, 1851. 4to. *cloth*, 1*l*. 12*s*.

Clinton's Epitome of the Fasti Hellenici. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Clinton's Fasti Romani. The Civil and Literary Chronology of Rome and Constantinople, from the Death of Augustus to the Death of Heraclius. 2 vols. 1845, 1850. 4to. *cloth*, 3*l*. 9*s*.

Clinton's Epitome of the Fasti Romani. 1854. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Cramer's Geographical and Historical Description of Asia Minor. 2 vols. 1832. 8vo. *cloth*, 11s.

Cramer's Map of Asia Minor, 15*s*.

Cramer's Map of Ancient and Modern Italy, on two sheets, 15*s*.

Cramer's Description of Ancient Greece. 3 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 16*s*. 6*d*.

Cramer's Map of Ancient and Modern Greece, on two sheets, 15*s*.

Greswell's Fasti Temporis Catholici. 4 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 10*s*.

Greswell's Tables to Fasti, 4to., and Introduction to Tables, 8vo. *cloth*, 15*s*.

Greswell's Origines Kalendariæ Italicæ. 4 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 2*s*.

Greswell's Origines Kalendariæ Hellenicæ. 6 vols. 1862. 8vo. *cloth*, 4*l*. 4*s*.

MATHEMATICS, PHYSICAL SCIENCE, &c.

Archimedis quae supersunt omnia cum Eutocii commentariis ex recensione Josephi Torelli, cum novâ versione Latinâ. 1792. folio. *cloth*, 1*l*. 5*s*.

Bradley's Miscellaneous Works and Correspondence. With an Account of Harriot's Astronomical Papers. 1832. 4to. *cloth*, 17*s*.

Reduction of Bradley's Observations by Dr. Busch. 1838. 4to. *cloth*, 3*s*.

Astronomical Observations made at the University Observatory, Oxford, under the direction of C. Pritchard, M. A. No. 1. Royal 8vo. *paper covers*, 3*s*. 6*d*.

A Treatise on the Kinetic Theory of Gases. By Henry William Watson, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Cambridge. 1876 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

A Treatise on the Application of Generalised Coordinates to the Kinetics of a Material System. By H. W. Watson, M.A., and S. H. Burbury, M.A. 8vo. *cloth*, 6*s*.

Rigaud's Correspondence of Scientific Men of the 17th Century, with Table of Contents by A. de Morgan, and Index by the Rev. J. Rigaud, M.A., Fellow of Magdalen College, Oxford. 2 vols. 1841-1862. 8vo. *cloth*, 18*s*. 6*d*.

Treatise on Infinitesimal Calculus. By Bartholomew Price, M.A., F.R.S., Professor of Natural Philosophy, Oxford.

Vol. I. Differential Calculus. *Second Edition,* 8vo. *cloth,* 14s. 6*d.*

Vol. II. Integral Calculus. Calculus of Variations, and Differential Equations. *Second Edition,* 1865. 8vo. *cloth,* 18s.

Vol. III. Statics, including Attractions; Dynamics of a Material Particle. *Second Edition,* 1868. 8vo. *cloth,* 16s.

Vol. IV. Dynamics of Material Systems; together with a Chapter on Theoretical Dynamics, by W. F. Donkin, M.A., F.R.S. 1862. 8vo. *cloth,* 16s.

Daubeny's Introduction to the Atomic Theory. 16mo. *cloth,* 6*s.*

Vesuvius. By John Phillips, M.A., F.R.S., Professor of Geology, Oxford. 1869. Crown 8vo. *cloth,* 10s. 6*d.*

Geology of Oxford and the Valley of the Thames. By the same Author. 8vo. *cloth,* 21*s.*

Synopsis of the Pathological Series in the Oxford Museum. By H. W. Acland, M.D., F.R.S., 1867. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.*

Thesaurus Entomologicus Hopeianus, or a Description of the rarest Insects in the Collection given to the University by the Rev. William Hope. By J. O. Westwood, M.A. With 40 Plates, mostly coloured. Small folio, *half morocco,* 7*l.* 10s.

Text-Book of Botany, Morphological and Physiological. By Dr. Julius Sachs, Professor of Botany in the University of Würzburg. Translated by A. W. Bennett, M.A., assisted by W. T. Thiselton Dyer, M.A. Royal 8vo. *half morocco,* 1*l.* 11*s.* 6*d.*

On Certain Variations in the Vocal Organs of the Passeres that have hitherto escaped notice. By Johannes Muller. Translated by F. J. Bell, B.A. With an Appendix by A. H. Garrod, M.A., F.R.S. With Plates. 4to. *paper covers,* 7s. 6*d.*

BIBLIOGRAPHY.

Ebert's Bibliographical Dictionary, translated from the German. 4 vols. 1837. 8vo. *cloth,* 1*l.* 10s.

Cotton's List of Editions of the Bible in English. *Second Edition,* corrected and enlarged. 1852. 8vo. *cloth,* 8s. 6*d.*

Cotton's Typographical Gazetteer. 1831. 8vo. *cloth,* 12*s.* 6*d.*

Cotton's Typographical Gazetteer, Second Series. 1866. 8vo. *cloth,* 12*s.* 6*d.*

Cotton's Rhemes and Doway. An attempt to shew what has been done by Roman Catholics for the diffusion of the Holy Scriptures in English. 1855. 8vo. *cloth,* 9s.

MISCELLANEOUS.

The Logic of Hegel; translated from the Encyclopaedia of the Philosophical Sciences. With Prolegomena. By William Wallace, M.A. 8vo. *cloth*, 14s.

Bacon's Novum Organum. Edited, with English notes, by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. *cloth*, 9s. 6*d*

Bacon's Novum Organum. Translated by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. *cloth*, 9s. 6*d*. (See also p. 31.)

The Works of George Berkeley, D.D., formerly Bishop of Cloyne; including many of his writings hitherto unpublished. With Prefaces, Annotations, and an Account of his Life and Philosophy, by Alexander Campbell Fraser, M.A. 4 vols. 1871. 8vo. *cloth*, 2*l*. 18s.

The Life, Letters, &c. 1 vol. *cloth*, 16s. *See also* p. 31.

Smith's Wealth of Nations. A new Edition, with Notes, by J. E. Thorold Rogers, M.A. 2 vols. 1870. *cloth*, 21s.

A Course of Lectures on Art, delivered before the University of Oxford in Hilary Term, 1870. By John Ruskin, M.A., Slade Professor of Fine Art. 8vo. *cloth*, 6s.

A Critical Account of the Drawings by Michel Angelo and Raffaello in the University Galleries, Oxford. By J. C. Robinson, F.S.A. Crown 8vo. *cloth*, 4s.

Sturlunga Saga, including the Islendinga Saga of Lawman Sturla Thordsson and other works. Edited with Prolegomena, Appendices, Tables, Indices, and Maps, by Dr. Gudbrand Vigfusson. In 2 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 2s.

An Icelandic Prose Reader, with Notes, Grammar, and Glossary. By Dr. Gudbrand Vigfusson and F. York Powell, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

The Sacred Books of the East. Translated by various Oriental Scholars, and edited by F. Max Müller.

Vol. I. **The Upanishads.** Translated by F. Max Müller.

Part I. The *Kh*andogya-upanishad, The Talavakara-upanishad, The Aitareya-ara*n*yaka, The Kaushitaki-brahma*n*a-upanishad, and The Vagasaneyi-sa*m*hita-upanishad. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

Vol. II. **The Sacred Laws of the Aryas**, as taught in the Schools of Apastamba, Gautama, Vasish*th*a, and Baudhayana. Translated by Georg Bühler.

Part I. Apastamba and Gautama. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

Vol. III. **The Sacred Books of China.** The Texts of Confucianism. Translated by James Legge.

Part I. The Shu King, The Shih King, and The Hsiao King. 8vo. *cloth*, 12s. 6*d*.

Other volumes will be published in due course.

Clarendon Press Series.

The Delegates of the Clarendon Press having undertaken the publication of a series of works, chiefly educational, and entitled the Clarendon Press Series, have published, or have in preparation, the following.

Those to which prices are attached are already published; the others are in preparation.

I. ENGLISH.

A First Reading Book. By Marie Eichens of Berlin; and edited by Anne J. Clough. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 4*d*.

Oxford Reading Book, Part I. For Little Children. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 6*d*.

Oxford Reading Book, Part II. For Junior Classes. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 6*d*.

An Elementary English Grammar and Exercise Book. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1*s*. 6*d*.

An English Grammar and Reading Book, for Lower Forms in Classical Schools. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Typical Selections from the best English Writers, with Introductory Notices. *Second Edition.* In Two Volumes. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*. each.

Vol. I. Latimer to Berkeley. Vol. II. Pope to Macaulay.

The Philology of the English Tongue. By J. Earle, M.A., formerly Fellow of Oriel College, and sometime Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

A Book for the Beginner in Anglo-Saxon. By John Earle, M.A., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

An Anglo-Saxon Reader. In Prose and Verse. With Grammatical Introduction, Notes, and Glossary. By Henry Sweet, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

The Ormulum; with the Notes and Glossary of Dr. R. M. White. Edited by Rev. R. Holt, M.A. 2 vols. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 21*s*.

Specimens of Early English. A New and Revised Edition. With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By R. Morris, LL.D., and W. W. Skeat, M.A.

Part I. *In the Press.*

Part II. From Robert of Gloucester to Gower (A.D. 1298 to A.D. 1393). *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

Specimens of English Literature, from the 'Ploughmans Crede' to the 'Shepheardes Calender' (A.D. 1394 to A.D. 1579). With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

The Vision of William concerning Piers the Plowman, by William Langland. Edited, with Notes, by W. W. Skeat, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Chaucer. The Prioresses Tale; Sir Thopas; The Monkes Tale; The Clerkes Tale; The Squieres Tale, &c. Edited by W. W. Skeat, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Chaucer. The Tale of the Man of Lawe; The Pardoneres Tale; The Second Nonnes Tale; The Chanouns Yemannes Tale. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d. (See also p. 20.)

Old English Drama. Marlowe's Tragical History of Dr. Faustus, and **Greene's** Honourable History of Friar Bacon and Friar Bungay. Edited by A. W. Ward, M.A., Professor of History and English Literature in Owens College, Manchester. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.

Marlowe. Edward II. With Introduction, Notes, &c. By O. W. Tancock, M.A., Assistant Master of Sherborne School. Extra fcap. 8vo. *Just ready.*

Shakespeare. Hamlet. Edited by W. G. Clark, M.A., and W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 2s.

Shakespeare. Select Plays. Edited by W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers.*

The Tempest, 1s. 6d.	King Lear, 1s. 6d.
As You Like It, 1s. 6d.	A Midsummer Night's Dream, 1s. 6d.
Julius Cæsar, 2s.	Coriolanus. 2s. 6d. *Just Published.*

Richard the Third. *In the Press.*

(For other Plays, see p. 20.)

Milton. Areopagitica. With Introduction and Notes. By J. W. Hales, M.A., late Fellow of Christ's College, Cambridge. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

Addison. Selections from Papers in the Spectator. With Notes. By T. Arnold, M.A., University College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Burke. Four Letters on the Proposals for Peace with the Regicide Directory of France. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s. (See also p. 21.)

Also the following in paper covers :—

Goldsmith. The Deserted Village. *2d.*

Gray. Elegy, and Ode on Eton College. *2d.*

Johnson. Vanity of Human Wishes. With Notes by E. J. Payne, M.A. *4d.*

Keats. Hyperion, Book I. With Notes by W. T. Arnold, B.A. *4d.*

Milton. With Notes by R. C. Browne, M.A.

Lycidas, *3d.* L'Allegro, *3d.* Il Penseroso, *4d.* Comus, *6d.* Samson Agonistes, *6d.*

Parnell. The Hermit. *2d.*

A SERIES OF ENGLISH CLASSICS,

Designed to meet the wants of Students in English Literature, by the late Rev. J. S. Brewer, M.A., *of Queen's College, Oxford, and Professor of English Literature at King's College, London.*

1. **Chaucer.** The Prologue to the Canterbury Tales; The Knightes Tale; The Nonne Prestes Tale. Edited by R. Morris, Editor of Specimens of Early English, &c., &c. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.* (See also p. 19.)

2. **Spenser's Faery Queene.** Books I and II. Designed chiefly for the use of Schools. With Introduction, Notes, and Glossary. By G. W. Kitchin, M.A.

   Book I. *Eighth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.*

   Book II. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.*

3. **Hooker.** Ecclesiastical Polity, Book I. Edited by R. W. Church, M.A., Dean of St. Paul's; formerly Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s.

4. **Shakespeare.** Select Plays. Edited by W. G. Clark, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge; and W. Aldis Wright, M.A., Trinity College, Cambridge. Extra fcap. 8vo. *stiff covers.*

   I. The Merchant of Venice. 1s.

   II. Richard the Second. 1s. 6*d.*

   III. Macbeth. 1s. 6*d.* (For other Plays, see p. 19.)

5. **Bacon.**

   I. Advancement of Learning. Edited by W. Aldis Wright, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo, *cloth,* 4s. 6*d.*

   II. The Essays. With Introduction and Notes. By J. R. Thursfield, M.A., Fellow and formerly Tutor of Jesus College, Oxford.

6. **Milton.** Poems. Edited by R. C. Browne, M.A. 2 vols. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.

   Sold separately, Vol. I. 4s.; Vol. II. 3s. (See also pp. 19, 20.)

7. **Dryden.** Select Poems. Stanzas on the Death of Oliver Cromwell; Astræa Redux; Annus Mirabilis; Absalom and Achitophel; Religio Laici; The Hind and the Panther. Edited by W. D. Christie, M.A. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

8. **Bunyan.** The Pilgrim's Progress, Grace Abounding. Edited, with Biographical Introduction and Notes, by E. Venables, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s. *Just Published.*

9. **Pope.** With Introduction and Notes. By Mark Pattison, B.D., Rector of Lincoln College, Oxford.

   I. Essay on Man. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. 1s. 6d.

   II. Satires and Epistles. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. 2s.

10. **Johnson.** Rasselas; Lives of Pope and Dryden. Edited by Alfred Milnes, B.A. (London), late Scholar of Lincoln College, Oxford. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

11. **Burke.** Select Works. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Fellow of University College, Oxford.

    I. Thoughts on the Present Discontents; the two Speeches on America. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

    II. Reflections on the French Revolution. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s. (See also p. 19.)

12. **Cowper.** Edited, with Life, Introductions, and Notes, by H. T. Griffith, B.A., formerly Scholar of Pembroke College, Oxford.

    I. The Didactic Poems of 1782, with Selections from the Minor Pieces, A.D. 1779–1783. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

    II. The Task, with Tirocinium, and Selections from the Minor Poems, A.D. 1784–1799. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

II. LATIN.

An Elementary Latin Grammar. By John B. Allen, M.A., Head Master of Perse Grammar School, Cambridge. *Third Edition, Revised and Corrected.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

A First Latin Exercise Book. By the same Author. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

Anglicè Reddenda, or Easy Extracts for Unseen Translation. By C. S Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. *Just ready.*

Passages for Translation into Latin. For the use of Passmen and others. Selected by J. Y. Sargent, M.A., Fellow and Tutor of Magdalen College, Oxford. *Fifth Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

A Series of Graduated Latin Readers;—

First Latin Reader. By T. J. Nunns, M.A. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.*

Second Latin Reader. *In Preparation.*

Third Latin Reader, or Specimens of Latin Literature. Part I, Poetry. By James M^cCall Marshall, M.A., Dulwich College.

Fourth Latin Reader.

Caesar. The Commentaries (for Schools). With Notes and Maps. By Charles E. Moberly, M.A.

Part I. The Gallic War. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s.* 6*d.*
Part II. The Civil War. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.* 6*d.*
The Civil War. Book I. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.*

Cicero. Selection of interesting and descriptive passages. With Notes. By Henry Walford, M.A. In three Parts. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s.* 6*d.* *Each Part separately, limp*, 1*s.* 6*d.*

Part I. Anecdotes from Grecian and Roman History.
Part II. Omens and Dreams: Beauties of Nature.
Part III. Rome's Rule of her Provinces.

Cicero. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.*

Cicero. Select Orations (for Schools). With Notes. By J. R. King, M.A. *In the Press.*

Cornelius Nepos. With Notes. By Oscar Browning, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* 6*d.*

Livy. Selections (for Schools). With Notes and Maps. By H. Lee-Warner, M.A. Extra fcap. 8vo. *In Parts, limp, each* 1*s.* 6*d.*

Part I. The Caudine Disaster.
Part II. Hannibal's Campaign in Italy.
Part III. The Macedonian War.

Ovid. Selections for the use of Schools. With Introductions and Notes, and an Appendix on the Roman Calendar. By W. Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A., Professor of Humanity, Glasgow. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 5*s.* 6*d.*

Pliny. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.*

Catulli Veronensis Liber. Iterum recognovit, apparatum criticum prolegomena appendices addidit, Robinson Ellis, A.M. Demy 8vo. *cloth*, 16*s.*

A Commentary on Catullus. By Robinson Ellis, M.A. Demy 8vo. *cloth*, 16*s.*

Catulli Veronensis Carmina Selecta, secundum recognitionem Robinson Ellis, A.M. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.* 6*d.*

Cicero de Oratore. Book I. With Introduction and Notes. By A. S. Wilkins, M.A., Professor of Latin, Owens College, Manchester. Crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

Cicero's Philippic Orations. With Notes. By J. R. King, M.A. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Cicero. Select Letters. With English Introductions, Notes, and Appendices. By Albert Watson, M.A. *Second Edition.* Demy 8vo. *cloth*, 18*s*.

Cicero. Select Letters. *Text.* By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*.

Cicero pro Cluentio. With Introduction and Notes. By W. Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Horace. With a Commentary. Volume I. The Odes, Carmen Seculare, and Epodes. By Edward C. Wickham, M.A., Head Master of Wellington College. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 12*s*.

Also a small edition for Schools.

Livy, Books I–X. By J. R. Seeley, M.A., Regius Professor of Modern History, Cambridge. Book I. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 6*s*.

Also a small edition for Schools.

Persius. The Satires. With a Translation and Commentary. By John Conington, M.A. Edited by Henry Nettleship, M.A. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Selections from the less known Latin Poets. By North Pinder, M.A. Demy 8vo. *cloth*, 15*s*.

Fragments and Specimens of Early Latin. With Introductions and Notes. By John Wordsworth, M.A. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Tacitus. The Annals. Books I–VI. With Essays and Notes. By T. F. Dallin, M.A., Tutor of Queen's College, Oxford. *Preparing.*

Vergil: Suggestions Introductory to a Study of the Aeneid. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1*s*. 6*d*.

Ancient Lives of Vergil; with an Essay on the Poems of Vergil, in connection with his Life and Times. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 2*s*.

The Roman Satura: its original form in connection with its literary development. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1*s*.

A Manual of Comparative Philology. By T. L. Papillon, M.A., Fellow and Lecturer of New College. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

The Roman Poets of the Augustan Age. By William Young Sellar, M.A., Professor of Humanity in the University of Edinburgh. VIRGIL. 8vo. *cloth*, 14*s*.

The Roman Poets of the Republic. By the same Editor. *Preparing.*

III. GREEK.

A Greek Primer, for the use of beginners in that Language. By the Right Rev. Charles Wordsworth, D.C.L., Bishop of St. Andrews. *Sixth Edition, Revised and Enlarged.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 1s. 6*d.*

Graecae Grammaticae Rudimenta in usum Scholarum. Auctore Carolo Wordsworth, D.C.L. *Nineteenth Edition,* 1877. 12mo. *bound,* 4s.

A Greek-English Lexicon, abridged from Liddell and Scott's 4to. edition, chiefly for the use of Schools. *Eighteenth Edition. Carefully Revised throughout.* 1879. Square 12mo. *cloth,* 7s. 6*d.*

Greek Verbs, Irregular and Defective; their forms, meaning, and quantity; embracing all the Tenses used by Greek writers, with reference to the passages in which they are found. By W. Veitch. *New Edition.* Crown 8vo. *cloth,* 10s. 6*d.*

The Elements of Greek Accentuation (for Schools): abridged from his larger work by H. W. Chandler, M.A., Waynflete Professor of Moral and Metaphysical Philosophy, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.*

A Series of Graduated Greek Readers;—

First Greek Reader. By W. G. Rushbrooke, M.L. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s. 6*d.*

Second Greek Reader. By A. J. M. Bell, M.A. *Just ready.*

Third Greek Reader. *In Preparation.*

Fourth Greek Reader; being Specimens of Greek Dialects. With Introductions and Notes. By W. W. Merry, M.A., Fellow and Lecturer of Lincoln College. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4s. 6*d.*

Fifth Greek Reader. Part I. Selections from Greek Epic and Dramatic Poetry, with Introductions and Notes. By Evelyn Abbott, M.A., Fellow of Balliol College. Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 4s. 6*d.*

Part II. By the same Editor. *In Preparation.*

The Golden Treasury of Ancient Greek Poetry; being a Collection of the finest passages in the Greek Classic Poets, with Introductory Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 8s. 6*d.*

A Golden Treasury of Greek Prose, being a collection of the finest passages in the principal Greek Prose Writers, with Introductory Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., and J. E. L. Shadwell, M.A. Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 4s. 6*d.*

Aeschylus. Prometheus Bound (for Schools). With Introduction and Notes, by A. O. Prickard, M.A., Fellow of New College. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2s.

Aeschylus. Agamemnon (for Schools). With Introduction and Notes. By Arthur Sidgwick, M.A.

Aristophanes. Nubes (for Schools). With Introduction, Notes, etc. By W. W. Merry, M.A. Extra fcap. 8vo., *cloth,* 2s. *Just Published.*

Arrian. Selections (for Schools). With Notes. By J. S. Phillpotts, B.C.L., Head Master of Bedford School.

Cebes. Tabula. With Introduction and Notes. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Euripides. Alcestis (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. *In Preparation.*

Homer. Odyssey, Books I—XII (for Schools). By W. W. Merry, M.A. *Fifth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.
Book II, *separately*, 1*s*. 6*d*.

Homer. Odyssey, Books XIII–XXIV (for Schools). By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Homer. Iliad, Book I (for Schools). By D. B. Monro, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*.

Lucian. Vera Historia (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1*s*. 6*d*.

Plato. Selections (for Schools). With Notes. By B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek; and J. Purves, M.A., Fellow and Lecturer of Balliol College, Oxford. *In the Press.*

Sophocles. In Single Plays, with English Notes, &c. By Lewis Campbell, M.A., and Evelyn Abbott, M.A. Extra fcap. 8vo. *limp*.
Oedipus Rex, Oedipus Coloneus, Antigone, 1*s*. 9*d*. each.
Ajax, Electra, Trachiniae, Philoctetes, 2*s*. each.

Sophocles. Oedipus Rex: Dindorf's Text, with Notes by the present Bishop of St. David's. Ext. fcap. 8vo. *limp*, 1*s*. 6*d*.

Theocritus (for Schools). With Notes. By H. Kynaston, M.A. (late Snow), Head Master of Cheltenham College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Xenophon. Easy Selections (for Junior Classes). With a Vocabulary, Notes, and Map. By J. S. Phillpotts, B.C.L., and C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Xenophon. Selections (for Schools). With Notes and Maps. By J. S. Phillpotts, B.C.L., Head Master of Bedford School. *Fourth Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Xenophon. Anabasis, Book II. With Notes and Map. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*.

Aristotle's Politics. By W. L. Newman, M.A., Fellow of Balliol College, Oxford.

Aristotelian Studies. I. On the Structure of the Seventh Book of the Nicomachean Ethics. By J. C. Wilson, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford. *Just ready.*

Demosthenes and Aeschines. The Orations of Demosthenes and Æschines on the Crown. With Introductory Essays and Notes. By G. A. Simcox, M.A., and W. H. Simcox, M.A. 8vo. *cloth*, 12*s*.

Homer. Odyssey, Books I–XII. Edited with English Notes, Appendices, etc. By W. W. Merry, M.A., and the late James Riddell, M.A. Demy 8vo. *cloth*, 16*s*.

Homer. Odyssey, Books XIII–XXIV. With Introduction and Notes. By S. H. Butcher, M.A., Fellow of University College.

Homer. Iliad. With Introduction and Notes. By D. B. Monro, M.A. *Preparing.*

A Homeric Grammar. By D. B. Monro, M.A. *In the Press.*

Sophocles. The Plays and Fragments. With English Notes and Introductions. By Lewis Campbell, M.A., Professor of Greek, St. Andrews, formerly Fellow of Queen's College, Oxford. 2 vols.

Vol. I. Oedipus Tyrannus. Oedipus Coloneus. Antigone. *Second Edition.* 8vo. *cloth,* 16s.

Sophocles. The Text of the Seven Plays. By the same Editor. Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 4s. 6*d.*

A Handbook of Greek Inscriptions, illustrative of Greek History. By E. L. Hicks, M.A., formerly Fellow of Corpus Christi College, Oxford. *In Preparation.*

IV. FRENCH.

An Etymological Dictionary of the French Language, with a Preface on the Principles of French Etymology. By A. Brachet. Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth. Price reduced to* 7*s.* 6*d.*

Brachet's Historical Grammar of the French Language. Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

French Classics, Edited by Gustave Masson, B.A.

Corneille's Cinna, and **Molière's** Les Femmes Savantes. With Introduction and Notes. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Racine's Andromaque, and **Corneille's** Le Menteur. With Louis Racine's Life of his Father. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Molière's Les Fourberies de Scapin, and **Racine's** Athalie. With Voltaire's Life of Molière. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Selections from the Correspondence of **Madame de Sévigné** and her chief Contemporaries. Intended more especially for Girls' Schools. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.*

Voyage autour de ma Chambre, by **Xavier de Maistre**; Ourika, by **Madame de Duras**; La Dot de Suzette, by **Fievée**; Les Jumeaux de l'Hôtel Corneille, by **Edmond About**; Mésaventures d'un Écolier, by **Rodolphe Töpffer.** Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Regnard's Le Joueur, and **Brueys** and **Palaprat's** Le Grondeur. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Louis XIV and his Contemporaries; as described in Extracts from the best Memoirs of the Seventeenth Century. With English Notes, Genealogical Tables, &c. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

V. GERMAN.

LANGE'S *German Course. By* HERMANN LANGE, *Teacher of Modern Languages, Manchester:*

The Germans at Home; a Practical Introduction to German Conversation, with an Appendix containing the Essentials of German Grammar. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

The German Manual; a German Grammar, a Reading Book, and a Handbook of German Conversation. 8vo. *cloth*, 7s. 6d.

A Grammar of the German Language. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

This 'Grammar' is a reprint of the Grammar contained in 'The German Manual,' and, in this separate form, is intended for the use of students who wish to make themselves acquainted with German Grammar chiefly for the purpose of being able to read German books.

German Composition; Extracts from English and American writers for Translation into German, with Hints for Translation in footnotes. *In the Press.*

Lessing's Laokoon. With Introduction, English Notes, etc. By A. HAMANN, Phil. Doc., M.A., Taylorian Teacher of German in the University of Oxford. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

Goethe's Faust. Part I. With Introduction and Notes. By the same Editor. *In the Press.*

Wilhelm Tell. A Drama. By Schiller. Translated into English Verse by E. Massie, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s.

Also, *Edited by* C. A. BUCHHEIM, *Phil. Doc., Professor in King's College, London.*

Goethe's Egmont. With a Life of Goethe, &c. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

Schiller's Wilhelm Tell. With a Life of Schiller; an historical and critical Introduction, Arguments, and a complete Commentary. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

Lessing's Minna von Barnhelm. A Comedy. With a Life of Lessing, Critical Analysis, Complete Commentary, &c. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

Schiller's Egmonts Leben und Tod, and Belagerung von Antwerpen. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

Goethe's Iphigenie auf Tauris. A Drama. With a Critical Introduction, Arguments to the Acts, and a complete Commentary. *Nearly ready.*

In Preparation.

Schiller's Maria Stuart. With Notes, Introduction, &c.

Selections from the Poems of **Schiller** and **Goethe.**

Becker's (K. F.) Friedrich der Grosse.

VI. MATHEMATICS, &c.

Figures Made Easy: a first Arithmetic Book. (Introductory to 'The Scholar's Arithmetic.') By Lewis Hensley, M.A., formerly Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. Crown 8vo. *cloth*, 6*d*.

Answers to the Examples in Figures made Easy, together with two thousand additional Examples formed from the Tables in the same, with Answers. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 1*s*.

The Scholar's Arithmetic; with Answers to the Examples. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

The Scholar's Algebra. An Introductory work on Algebra. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Book-keeping. By R. G. C. Hamilton, Financial Assistant Secretary to the Board of Trade, and John Ball (of the Firm of Quilter, Ball, & Co.), Co-Examiners in Book-keeping for the Society of Arts. *New and enlarged Edition.* Extra fcap. 8vo. *limp cloth*, 2*s*.

A Course of Lectures on Pure Geometry. By Henry J. Stephen Smith, M.A., F.R.S., Fellow of Corpus Christi College, and Savilian Professor of Geometry in the University of Oxford.

Acoustics. By W. F. Donkin, M.A., F.R.S., Savilian Professor of Astronomy, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

A Treatise on Electricity and Magnetism. By J. Clerk Maxwell, M.A., F.R.S., Professor of Experimental Physics in the University of Cambridge. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 11*s*. 6*d*.

An Elementary Treatise on the same subject. By the same Author. *Preparing.*

A Treatise on Statics. By G. M. Minchin, M.A., Professor of Applied Mathematics in the Indian Engineering College, Cooper's Hill. *Second Edition, Revised and Enlarged. In the Press.*

Geodesy. By Alexander Ross Clarke, R.E. *In the Press.*

VII. PHYSICAL SCIENCE.

A Handbook of Descriptive Astronomy. By G. F. Chambers, F.R.A.S. *Third Edition.* Demy 8vo. *cloth*, 28*s*.

Chemistry for Students. By A. W. Williamson, Phil. Doc., F.R.S., Professor of Chemistry, University College, London. *A new Edition, with Solutions.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

A Treatise on Heat, with numerous Woodcuts and Diagrams. By Balfour Stewart, LL.D., F.R.S., Professor of Natural Philosophy in Owens College, Manchester. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Lessons on Thermodynamics. By R. E. Baynes, M.A., Senior Student of Christ Church, Oxford, and Lee's Reader in Physics. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Forms of Animal Life. By G. Rolleston, M.D., F.R.S., Linacre Professor of Physiology, Oxford. Illustrated by Descriptions and Drawings of Dissections. Demy 8vo. *cloth*, 16*s*.

Exercises in Practical Chemistry (Laboratory Practice). By A. G. Vernon Harcourt, M.A., F.R.S., Senior Student of Christ Church, and Lee's Reader in Chemistry; and H. G. Madan, M.A., Fellow of Queen's College, Oxford. *Second Edition*. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Geology of Oxford and the Valley of the Thames. By John Phillips, M.A., F.R.S., Professor of Geology, Oxford. 8vo. *cloth*, 21*s*.

Crystallography. By M. H. N. Story-Maskelyne, M.A., Professor of Mineralogy, Oxford; and Deputy Keeper in the Department of Minerals, British Museum. *In the Press.*

VIII. HISTORY.

The Constitutional History of England, in its Origin and Development. By William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History. *In Three Volumes*. Crown 8vo. *cloth*, each 12*s*.

Select Charters and other Illustrations of English Constitutional History, from the Earliest Times to the Reign of Edward I. Arranged and Edited by W. Stubbs, M.A. *Third Edition*. Crown 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

A History of England, principally in the Seventeenth Century. By Leopold Von Ranke. Translated by Resident Members of the University of Oxford, under the superintendence of G. W. Kitchin, M.A., and C. W. Boase, M.A. 6 vols. 8vo. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

Genealogical Tables illustrative of Modern History. By H. B. George, M.A. *Second Edition*. Small 4to. *cloth*, 12*s*.

A History of France. With numerous Maps, Plans, and Tables. By G. W. Kitchin, M.A. *In Three Volumes*. Crown 8vo. *cloth*, each 10*s*. 6*d*.

Vol. 1. Down to the Year 1453. Vol. 2. From 1453–1624.
Vol. 3. From 1624–1793.

A Manual of Ancient History. By George Rawlinson, M.A., Camden Professor of Ancient History, formerly Fellow of Exeter College, Oxford. Demy 8vo. *cloth*, 14*s*.

A History of Germany and of the Empire, down to the close of the Middle Ages. By J. Bryce, D.C.L., Regius Professor of Civil Law in the University of Oxford.

Italy and her Invaders. By T. Hodgkin. *In the Press.*

A History of British India. By S. J. Owen, M.A., Reader in Indian History in the University of Oxford.

A History of Greece. By E. A. Freeman, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Oxford.

A History of Greece from its Conquest by the Romans to the present time, B.C. 146 to A.D. 1864. By George Finlay, LL.D. A new Edition, revised throughout, and in part re-written, with considerable additions, by the Author, and Edited by H. F. Tozer, M.A., Tutor and late Fellow of Exeter College, Oxford. In Seven Volumes. 8vo. *cloth*, 3*l*. 10*s*.

A Selection from the Despatches, Treaties, and other Papers of the Marquess Wellesley, K.G., during his Government of India; with Appendix, Map of India, and Plans. Edited by S. J. Owen, M.A., Reader in Indian History in the University of Oxford, formerly Professor of History in the Elphinstone College, Bombay. 8vo. *cloth*, 1*l*. 4*s*.

IX. LAW.

Elements of Law considered with reference to Principles of General Jurisprudence. By William Markby, M.A., Judge of the High Court of Judicature, Calcutta. *Second Edition, with Supplement.* Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

An Introduction to the History of the Law of Real Property, with original Authorities. By Kenelm E. Digby, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and formerly Fellow of Corpus Christi College, Oxford. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

The Elements of Jurisprudence. By Thomas Erskine Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and formerly Fellow of Exeter College, Oxford. *In the Press.*

The Institutes of Justinian, edited as a recension of the Institutes of Gaius. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Alberici Gentilis, I.C.D., I.C. Professoris Regii, De Iure Belli Libri Tres. Edidit Thomas Erskine Holland I.C.D., Iuris Gentium Professor Chicheleianus, Coll. Omn. Anim. Socius, necnon in Univ. Perusin. Iuris Professor Honorarius. Small 4to. *half morocco*, 21*s*.

Gaii Institutionum Juris Civilis Commentarii Quatuor; or, Elements of Roman Law by Gaius. With a Translation and Commentary by Edward Poste, M.A., Barrister-at-Law, and Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 18*s*.

Select Titles from the Digest of Justinian. By T. E. Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and formerly Fellow of Exeter College, Oxford, and C. L. Shadwell, B.C.L., Fellow of Oriel College, Oxford. *In Parts.*

Part I. Introductory Titles. 8vo. *sewed*, 2*s*. 6*d*.
Part II. Family Law. 8vo. *sewed*, 1*s*.
Part III. Property Law. *8vo. sewed*, 2*s*. 6*d*.
Part IV. (No. 1). **Law of Obligations.** 8vo. *sewed*, 3*s*. 6*d*.

Principles of the English Law of Contract. By Sir William R. Anson, Bart., B.C.L., Vinerian Reader of English Law, and Fellow of All Souls College, Oxford. Crown 8vo. *cloth*, 9*s*.

A Treatise on International Law. By W. E. Hall, M.A. *Preparing.*

X. MENTAL AND MORAL PHILOSOPHY.

Bacon. Novum Organum. Edited, with Introduction, Notes, &c., by T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. 8vo. *cloth*, 14s.

Selections from Berkeley, with an Introduction and Notes. For the use of Students in the Universities. By Alexander Campbell Fraser, LL.D. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 7s. 6d. *See also* p. 17.

The Elements of Deductive Logic, designed mainly for the use of Junior Students in the Universities. By T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. *Sixth Edition*, with a Collection of Examples. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

The Elements of Inductive Logic, designed mainly for the use of Students in the Universities. By the same Author. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6s.

A Manual of Political Economy, for the use of Schools. By J. E. Thorold Rogers, M.A., formerly Professor of Political Economy, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6d.

An Introduction to the Principles of Morals and Legislation. By Jeremy Bentham. Crown 8vo. *cloth*, 6s. 6d.

XI. ART, &c.

A Handbook of Pictorial Art. By R. St. J. Tyrwhitt, M.A., formerly Student and Tutor of Christ Church, Oxford. With coloured Illustrations, Photographs, and a chapter on Perspective by A. Macdonald. *Second Edition.* 8vo. *half morocco*, 18s.

A Music Primer for Schools. By J. Troutbeck, M.A., Music Master in Westminster School, and R. F. Dale, M.A., B. Mus., Assistant Master in Westminster School. Crown 8vo. *cloth*, 1s. 6d.

A Treatise on Harmony. By Sir F. A. Gore Ouseley, Bart., Professor of Music in the University of Oxford. *Second Edition.* 4to. *cloth*, 10s.

A Treatise on Counterpoint, Canon, and Fugue, based upon that of Cherubini. By the same Author. 4to. *cloth*, 16s.

A Treatise on Musical Form and General Composition. By the same Author. 4to. *cloth*, 10s.

The Cultivation of the Speaking Voice. By John Hullah. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

XII. MISCELLANEOUS.

Specimens of Lowland Scotch and Northern English. By Dr. J. A. H. Murray. *Preparing.*

Dante. Selections from the Inferno. With Introduction and Notes. By H. B. Cotterill, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Tasso. La Gerusalemme Liberata. Cantos i, ii. With Introduction and Notes. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

A Treatise on the use of the Tenses in Hebrew. By S. R. Driver, M.A., Fellow of New College. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

The Book of Tobit. A Chaldee Text, from a unique MS. in the Bodleian Library; with other Rabbinical Texts, English Translations, and the Itala. Edited by Ad. Neubauer, M.A. Crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

Outlines of Textual Criticism applied to the New Testament. By C. E. Hammond, M.A., Fellow and Tutor of Exeter College, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

The Modern Greek Language in its relation to Ancient Greek. By E. M. Geldart, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

A Handbook of Phonetics, including a Popular Exposition of the Principles of Spelling Reform. By Henry Sweet, President of the Philological Society, Author of a 'History of English Sounds,' &c. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

A System of Physical Education: Theoretical and Practical. By Archibald Maclaren. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Published for the University by

MACMILLAN AND CO., LONDON.

Also to be had at the

CLARENDON PRESS DEPOSITORY, OXFORD.

The Delegates of the Press *invite suggestions and advice from all persons interested in education; and will be thankful for hints, &c. addressed to the* Secretary to the Delegates, *Clarendon Press, Oxford.*